NEW CHURCH
SEP 1922
THEOLOGICAL SCHOOL

Anzeige und Aufforderung.

So eben ist erschienen:

ששה סדרי משנה

mit Vocalzeichen, beigefügter **deutscher Uebersetzung** (hebr. Lettern) und kurzen Erläuterungen, mit dem Commentar מלא כף נחת, (welcher einen Auszug aus Bertinoro und Jom Tob liefert, und nicht mit einem ältern gleiches Namens zu verwechseln ist.)

6 Bände in 4to, Ladenpreis 12 Rthlr. (jeder Band einzeln 2⅔ rthlr.)

direct vom Verleger (I. Lewent, Berlin Königstr. 42) zum Subscriptionspreise á 10 rthlr. gegen baare Zahlung zu beziehen. Sammler erhalten auf 5 Ex. Ein Ex. gratis. (auf feinem Papier á 15 rthlr. sind nur beim Verleger zu haben.)

Wir übergeben hiermit den Freunden alter, namentlich theologischer Litteratur, ein Werk von anerkannt hoher Bedeutung, sowohl in theologischer. als geschichtlicher und antiquarischer Beziehung, nunmehr durch mühsame Bearbeitung dem Studium zugänglicher gemacht.

Dies Gesetzbuch der Rabbinen, welches älter ist, als alle Europäische Gesetzsammlungen, hat von jeher die Aufmerksamkeit der Gelehrten gefesselt, und ist den Juden auch in religiöser Hinsicht höchst wichtig, so dass einerseits von vielen grossen Rabbinen Commentare zu demselben geschrieben wurden, während andrerseits Christliche Gelehrte, denen jene meist nicht vorlagen, auf ihre Weise, theils einzelnen Abchnitten desselben, theils dem Ganzen ihren Fleiss zuwendeten.

Das lebhafte Interesse für dies Werk bekundet sich in unzählig vielen Ausgaben des Werkes und einzelner Theile, seit Erfindung der Druckerei, und in der Verbreitung mehrerer Uebersetzungsversuche sowohl in lateinischer als deutscher Sprache; obgleich eine kritische Ausgabe noch bis heute nicht möglich geworden, und die Uebersetzungen so unrichtig und fehlerhaft sind, dass sie dem Kundigen als gänzlich unbrauchbar erscheinen mussten. Auch die Versuche den Text mit Punktationen zu versehen, wurden früher mit der grössten Leichtfertigkeit ausgeführt, und haben so viele unrichtige Lesearten gleichsam sich eingebürgert, dass man fast fürchten muss, der Berichtigung wegen getadelt zu werden.

Jemehr nun die älteren Versuche den Beweis enthalten, dass eine regelmässige Punctirung des Textes, eine dem Sinne gemässe Uebersetzung oder commentirende Paraphrase, und mitunter Sacherklärung, bedürfniss sei, und je weniger die bisherigen Leistungen diesem entsprachen, — desto kräftiger fühlen wir uns aufgefordert, zur Befriedigung desselben, mittelst anhaltenden Fleisses, und ohne Geldopfer zu scheuen, einen Grund zu legen, worauf die Kritik weiter bauen könne.

Der Unvollkommenheit unsrer ersten Bemühungen in diesem schwierigen Gebiete uns wohl bewusst, haben wir uns gleich anfangs zu dem Wunsche bekannt, von Kennern in unsrer Arbeit möglichst unterstützt zu werden. Einsehend indessen, dass die Kritik gewöhnlich nicht eher erwacht, als bis der Stoff da ist, haben wir unser Wort zu lösen gesucht, und den Abdruck des Werkes gefördert, während die Gegenbemerkungen einzelner Freunde der Wissenschaft, (leider bisher nur zu sparsam eingegangen) uns Mittel darboten, fortwährend das Nachfolgende zu feilen und zu berichtigen

A 13657

משניות

ששה סדרי משנה

עם **נקודות** על פי כללי דקדוק לשון הקדש

וציונים להקל קריאת המשנה כפי הענין וקשור המאמרים, ולהבדיל בין דברי השואל והמשיב, ובין האומר והחולק עליו, למען ירוץ הקורא בו;

ועם **תרגום אשכנזי** צח ונקי באר היטב;

והערות קצרות ומספיקות לפרש כל הדבר הקשה, וכל מלה זרה ונעלמה, אשר לא משפת עברית היא;

והקדמה בראש כל מסכת ומסכת, להודיע ענינה והדינים הנכללים בה·

ומבוא המשנה אשר בו יבוארו דרכי לשון המשנה, להבין דברי חכמים וחדותם, ערך מלים על פי אלפא ביתא עם פירוש ענינם ותרגומם, וכל עניני חכמות החיצונות הנמצאים בה· ולהרבות תועלת המלאכה הזאת נוספו מפתחות המסכתות, והפרקים, והדינים, וחלופי הנוסחאות, ושמות התנאים, וגם רשימת ראשי תיבות, ועוד מעלות רבות כהנה·

מאת

חברת אוהבי תורה ומדע בברלין הבירה יע"א

וכוסף על אלה פירוש מלא כף נחת, חברו הרב הגדול הר"ר שניאור פייבש זצ"ל, אשר אסף ולקט מתוך פירושי הגאונים המפורסמים הר"ע מברטנורה ותי"ט, וכבר הסכימו עליו אנשי שם כי טוב הוא·

סדר טהרות

NEW CHURCH THEOLOGICAL SCHOOL

ברלין בשנת תק"צד לפק

Gedruckt und zu haben bei I. Lewent in Berlin und in allen Buchhandlungen.
Subscr. Preis 1⅔ Rthlr., feine Ex. 2½ Rthlr.
In Commission bei G. Eichler in Berlin. Ladenpreis der erschienenen Theile à 2¼ Rthlr. und feine Ex. 3⅓ Rthlr.

Dieses ist in einem Werke, wo der Ausdruck sich so häufig wiederholt, schon ein grosser Fortschritt, indem die Verbesserung der Punctation und Uebersetzung in den letztern Theilen, auch leicht auf ähnliche Stellen in den erstern übertragen Werden kann.

Der ganze Text ist nun vollständig erschienen.

Er genügt in der gegenwärtigen Form, allen denen, welche die Mischna, theils zur allgemeinen Kenntniss der Satzungen, theils zu philologischem Hülfsstudium benutzen wollen. Für Gelehrte und Freunde einer kritischen Untersuchung und nähern Beleuchtung der Einzelheiten, welche aus der Mischna entwickelt werden können, betreffend: hebräische Lexicographie und Grammatik, Etymologie sowohl als Syntax, ferner die Sitten, Gewohnheiten, Lebensweisen, Beschäftigungen, Kenntnisse, Lebensansichten, und das Material jener Zeit — kurz zur Erkenntniss der **Antiquitäten**, bedarf es indess, wie wir gleich anfangs versprachen, eines besondern **vollständigen kritischen Apparates** und mehrerer **Abhandlungen**, die eine längere Zeit und stärkeres Zusammenwirken erfordern.

Wir haben diese Studien während des Abdruckens des Werkes selbst zu ordnen uns bemüht, und in der Uebersetzung sowohl als in den kurzen Anmerkungen die Resultate, so weit es thunlich war, niedergelegt. Wir folgten im Allgemeinen den Erklärungen des unvergleichlichen **Maimoniden**, und wagten nur dann eine Abweichung, wenn wir für diese volle Beweise und eine anerkannte Autorität vorfanden. Es wäre aber ganz unmöglich gewesen, alle die Meinungen, welche eine Stelle bisweilen erzeugt hat, an ihrem Orte beizufügen. Wir behielten uns daher vor, in dem kritischen Apparate auch die andern werthvollen Deutungen, und namentlich die nicht autorisirten, aber dennoch beachtenswürdigen Lesarten beizubringen, und nach Kräften zu beurtheilen.

Indem wir nun unser Werk dem geehrten Publikum übergehen, und, ohne übrigens jemanden zur **Abnahme des nachzuliefernden kritischen Apparates zu verpflichten**, uns zur möglichst vollständigen, allseitigen Bearbeitung desselben anheischig machen, bitten wir alle Sachkenner ergebenst um gütige Mittheilung Ihrer etwanigen besondern Bemerkungen, sei es zur Berichtigung der Punctation, der Uebersetzung und Anmerkungen, sei es zur Erweitsrung des kritischen Blickes für gelehrte Forschungen.

Sollten uns **wesentlich nöthige Berichtigungen** vorkommen, so werden wir nicht ermangeln, solche den geehrten Abnehmern des Werkes **gratis** zugehen zu lassen, damit auf diese Weise jeder Verdacht einer willkührlichen Einseitigkeit entfernt werde.

Einzelne Versehen, die man als Druckfehler bezeichnen kann, und die in einem so grossen Werke, bei der uns ohnehin von unsern geehrten Subscribenten zur Beschwichtigung alles, zum Theil böswillig angeregten Misstrauens, gebotenen Eile, fast unvermeidlich sind, werden wohl Entschuldigung finden, zumal hier das Auge der Correctoren bei aller Aufmerksamkeit leicht einen Punct oder einen ähnlichen Buchstaben übersieht, und sogar der Setzer bei der vielseitigkeit der Correcturen sehr leicht irre wird. Die den Sinn etwa entstellenden sind notirt worden.

Schliesslich wiederholt die Gesellchaft ihren gerührtesten, dem Herren I. **Moser** hieselbst schuldigen Dank, welcher die Güte gehabt hat, uns während der ganzen Herausgabe dieser 6 Bände, mit seiner Erfahrung und Anerkannten Sachkenntniss, **uneigennützig** beizustehen, die Uebersetzung und Anmerkungen **von Bogen zu Bogen** mit dem Texte zu vergleichen, und vor Missgriffen zu hüten, so wie die Wahl der bessern Meinungen und des geeigneten Deutschen Ausdrucks zuleiten. Wir bekennen es offen und gern, dass wir, was an dem Werke gelungen erscheinen dürfte, **seiner gediegenen Mitwirkung** zu verdanken haben.

Berlin 1834.

Die Gesellschaft zur Herausgabe der Mischna.

I. M. Jost, Dr.

אללגעמיינע איינלייטונג צו דיזעם באנדע .

אום דען אינהאלט דיזעס באנדעס, דער אויסערדעם שווירִיגקייטען גענוג דארביטעט, אהנע ערקלערונג יערער איינ=
צעלנען שטעללע, ריכטיג אויפצופאססען, מוס מאן זיך מיט אייניגען אללגעמיינען גרונדזעטצען בעקאננט מאכען. וויר
ענטנעהמען דיזע אויס דער איינלייטונג דעס אונפערגלייכליכען רמ"בם, אינדעם וויר נור נאך דאס אנמערקען, וואס דען
דייטשען אויסדרוק אנגעהט .

אללע פעראונרייניגונגען, וועלכע דיא הייליגע שריפט אנגיבט, געהען מיט אויסנאהמע דעס קליידער=אונד הויז=
אויסזאטצעס נור פאם טהירישען קערפער אויס, האפטען אן קיינעם אנדערן לעבענדען טהירע, אויסער אם מענשען, אונד
קיין לעבענדעס טהיר, אויסער דער מענש, קאן פעראונרייניגען .

איילף=ערלייא אונריינהייט ווירד אין דער שריפט ערוועהנט : דיא פאם (טאדטען) קריכטהירע, פאם אאזע, פאם
טאדטען מענשען, פאם מענגליכען צייגונגסזאמען, פאם ענטזינדיגונגסוואססער, פאן דען געמיינדע=זינדאפפערן, פאם פלוס=
זיכטיגען מאן, פאן דער פלוסזיכטיגען פרויא, פאן דער אים מאנאטליכען שטעהענדען, פאן דער וועכנערין, אונד פאם אויסזאטצע.

דיזע געגענשטענדע אלס אונמיטטעלבאר מיט דער אונריינהייט בעהאפטעט, אונד זאלכע ווייטער ערצייגענד, הייס=
סען אב הטומאה, הויפטאונריינהייט, אונד דיא דורך זיא בעווירקטע, איזט ענטוועדער איינע גאנץ גלייכע, אלזא ווידער
אב הטומאה, אדער איינע אונטערארט, ולד הטומאה, אונד פאן דיזער ענטשטעהט ווידער ולד ולד הטומאה .

הויפטארטען זינד נון נאך אביגער ארדנונג :

דאס קריכטהיר, שרץ, דארונטער פערשטעהט מאן איינס פאן דען אונס גיכט מעהר גאנץ אונטערשיידבארען
אכט גאטטונגען : חלד, עכבר, צב, תנשמת, דערען בלוט, פלייש, פעטט, גלייכמעסיג פעראונרייניגען, אונד אנקה,
כח, לטאה, חמט, דערען פלייש אונד הויט גלייכמעסיג פעראונרייניגען . — איין געגענשטאנד דער פאם קריכטהירע
פעראונרייניגט ווארדען, הייסט : טמא שרץ אדער מגע שרץ .

אאז (נבלה) איזט יעדעס געפאללענע אדער געטעדטעטע פיה אדער ווילד, מיט אויסנאהמע דער דורך
שלאכטען צום עססען ערלויבטען; אונד צוואר נור פלייש אדער מארק דאפאן . (וועגען געפליגעלס, ז. ווייטער אונ=
טען) דיא פאם טאדטען מענשען (מת), האפטעט אלס הויפטארט אן 9 געגענשטענדען; דיזע זינד : דער טאדטע
קערפער אונד טהיילע דאפאן; זיין גראב; דער איהן בעריהרענדע; אונד דער פאן דיזעם בעריהרטע; פאם לייכנאם בע=
ריהרטע גערעטהשאפהען; דער דיזע בעריהרענדע; אונד דיא פאן דיזעם אדער יענען בעריהרטען גערעטהשאפטען; אונד
דיא בעצעלטונג ווארין ער ליגט .

זאלכע הייסען טמא מת, אונד דיא אונטערארט מגע טמא מת. אונטער אהל, בעצעלטונג, פער=
שטעהט מאן יעדע ארט פאן בעהיממעלונג איבער דעם טאדטען אדער איינעם טהיילע דאפאן, וועלכער מיט דעם
אויסדרוק טומאה אים אללגעמיינען בעצייכנעט ווירד . דאס גערינגסטע מאאס איינעס אהל איזט (פותח טפח) איין
קוביקרוים פאן איינער האנדברייטע ווירקליכער העהע, ברייטע אונד טיפע. ענגער צוזאממענדרענגט, הייסט זיא אונריינהייטרצוצה
אדער רוצצת. דיא פערברייטונג דער אונריינהייט דורך איבערצעלטונג, הייסט: הביא את הטומאה, דארונטער ווייטער ברינ=
גען אדער פערברייטען . — אונטער בית, הויז, פערשטעהט מאן הירבייא דען רוים אדער דאס ציממער, ווארין זיך
דיא טומאה בעפינדעט, עפטערס אויך דיא מיט דעמזעלבען דארין בעפינדליכען גערעטהע .

ענטזינדיגונגסוואססער איזט דאס קוועללוואססער, ווארין אשע דער ראטהען קוה געטהאן ווארדען,
וועלכעס קידוש הייסט, אונד וואפאן דאס וואססער מים מקודשין, געהייליגטעס וואססער הייסט .

דיא זינדאפפער זינד דיא ראטהע קוה, דיא צו פערברעננענדען שטיערע אונד ווידדער, אונד דער אויסצוזענ=
דע באק, וועלכע אללע דאמיט בעשעפטיגטען פעראונרייניגען .

אם פלוסזיכטיגען זינד זיבען הויפטארטען : ער זעלבסט, זיין פלוס, זאמען, שפייכעל, אורין, רייטצייג, לאגער.

אן דער פלוסזיכטיגען פרויא עבענפאללס זיבען, נעמליך: זיא זעלבסט, איהר בייאוואהנער, איהר פלוס,
שפייכעל, אורין, רייטצייג, לאגער. דאססעלבע גילט פאן דער אים מאנאטליכען שטעהענדען אונד דער וועכנערין .

פאן דיזען געלטען פארציגליך דיא אויסדריקקע : טמא מדרס, דרוק=אונריין, ד. ה. דאדורך דאס איין פלוס=

Neue Subscribenten.

Herr I. Maas, in Hamburg.
— Benlevy, in Hildesheim.
— M. L. Rosenberg, in Oberaula.
Herr Hirsch Leichtentritt, in Pleschen.
— Winkler, in Paderborn.

Viele Andere sind uns nicht namentlich bekannt geworden.

זיכטיגער אויף איינער זאכע געלעגען געוועסען אדער געטרעטען האט; אונד צוואר דרינגט דיא אונריינהייט דורך אללע צונטערלאגען (משכב תחתון), דאגעגען דיא אויפשטיגענדע אונריינהייט דורך דיא אונמיטטעלבארע בערעקנונג אין אבערע לאגען הינדורך, טמא מדף הייסט, וועלכעס אייניגע פיר אויפשטיגענדע, (דורך דען דונסט), אנדערע וואהל ריכטיגער (פאן עלה נדף) פיר רעגונג נעהמען, אינדעם דיא אונריינהייט דורך דיא לייזעסטע בעווועגונג ענטשטעהט, דיא זאנסט וואַ זיא ווירקליך בעמערקבאר איזט הייסט, אונד שטרענגער איזט · אללע אנדערן פרעריקאטע זינד לייכט צו פערשטעהען אדער אן געהריגעס ארטע ערקלערט ·

בים אויסזאטצע זינד פיער הויפטארטען, נעמליך אין אבגעשפערטער (מוסגר), אדער אין ענטשידען אויסזעטציגער (מוחלט); דאן דער אויסזעטציגע אין דען צעהלונגסטאגען; בעהאפטעטעס ציים (בגד); אונד בעהאפטעטעס הויז·

אויסער דען 32 שריפטגעמעסען הויפטארטען, גיבט עס נאך 29 ראבבינישע (מדרבנן), דיא אין דער משנה פארקאממע, מייסט ערווייטערונגען דער פאריגען; נייא זינד דאזונטער ; גענצצען אונד דערען דינסטנערעטהע, אפפער אונד ליבאציאן; ערלויבטעס פאם ניכט־ישראל געשלאכטעטעס פירה; אאס פאן ערלויבטעס געפליגעל ·

אללעס וואס פאן דער הויפטארט פעראונרייניגט ווירד הייסט תחלה אדער ראשון ערשטער גראד, דער פאן דיזעס ווירער פעראונרייניגטע, שני, צווייטער גראד, אונד זא בים צום פירטען · נאך דעס גענצטצע גיבט עס נור 2 גראדע · דריטטער אונד פירטער (אין זעלטענען פעללען, אויך פינפטער) זינד נור ראבבינישע · ווייטער געהט דיא שקאלא נימאלס· מאן בעדינט זיך אין בעטרעף דער קראפט מעהרערע גראדע צו פעראונרייניגען, דער אויסדריקקע: מטמא אחד ופוסל אחד, וועו עס נור בים צום דריטטען, אונד מטמא שנים ופוסל אחד, וועו עס בים צום פירטען גענט. דער לעטצטע גראד הייסט: פסול פערוועפליך, נעמליך ער איזט אונרין, פעראונרייניגט אבער ניכט ווייטער· וועו דיא אונריינהייט זיך בייא פארטזעטצונג גלייך בלייבט, זאגט מאן מטמא את חברו, וחברו את חברו, אלזא אללע אין גלייכעם גראדע·

נור הויפטארטען פעראונרייניגען מענשען אונד קלידער (זא ווייא אויך גערעטהע) אונד וואס מענשען אונד קלידער פעראונרייניגט איזט הויפטארט · דים הייסט טומאה המורה, אונד דער ערשטע גראד פעראונרייניגט נור שפייזען אונד פליססיגקייטען, וואס טומאה קלה גענאננט ווירד ·

אובלים, שפייזען, זינד אללעס עסבארע, אדער דאצו בעשטיממטע · משקין פליססיגקייטען, זינד נור דיא אין מכשירין אויפגעפירטען 7 ארטען, וועלכע אונריינהייט אננעהמען אונד מיטטהיילען; זיא קענגען געווועהנליך נור ערשטער גראד זיין; פעראונרייניגען אינדעם גערעטהע; אבער אם מענשען נור דיא הענדע · שפייזען קענגען ערשטער בים פירטער גראד זיין, פליססיגקייטען נור זעלטען אוף דריטטער אינד פירטער, נייא צווייטער. דער מענש ווירד דורך בעריהרונג אונריינער שפייזען, אונד טרינקען אונריינער פליססיגקייטען, צווייטער גראד.

אונטער כלים גערעטשאפטען, פערשטעהט מאן אללעס וואס פעראבריטעט אים גבעוכט אוזט, אלס קלידער (צייג אבערהויפט) דעקקע, זאק; אללעס פאן דיאאר גפלאכטענע; אירדענע, לעדערנע, קנעפערנע, מעטאלענע, דיאלצערנע, גערעטהע אונד גפעסע · צו העלצערנען גהערען אוך דיא פאן שילף, בארקע, ראהר אונד דערגליכען· דיא פאן קודמיסט, עורדע, שטיין נעהמען קיינע אונריינהייט אן. איבריגענס וועררען כלים נימאלס אינע הויפטארט ·

אללע פעראונרייניגטען גערעטהע וועררען דורך אונטערטוכען אין גאייגנעטעס וואסער וויידער רייף, נור ניכט אירדענעס · דים ווירד נור רייף דורך צערברעכען, דאהער הירבייא דער גראד דעס צערברעכענס אין בעטראכט קאממט·

מאן אונטערשיידעט דיא גערעטהע נאך אבינעס אין כלי שתף. דורך אונטערטוכען צו רייניגענדע, אונד כלי חרס, אידענע· אונד וועו בלאס כלים שטעטס, מיינט מאן געווועהנליך נור ערשטערע · אירדענע ווערדען אוך אונריין באויר, ד. הייסט, זא ווייא דיא אונריינהייט אין דערען לופטרוים קאממט, וועו זיא זיא אוך ניכט בעריהרט·

דער מענש ווירד רייף דורך אונטערטוכען, איזט אבער ערשט פעללליג רייף, נאכדעם דיא זאננע אונטערגענאגען איזט, אונד אין מאנכען פעללען, נאכדעם ער אין זיהנאפפער גבראכט האט · אם טאגע דעס אונטערטוכענס הייסט ער טבול יום, אין היטע אונטערגעטוכטער, אונד נאך דעס זאננענאונטערגאנגע, בים צום אפפער, הייסט ער מחוסר כפורים, אין דער זיהנע ערמאננעלנדער · בייא דיזען זינד נאך פערשידענע גראדע צו בעאבאכטען ·

אללעס איבריגע ערקלערט זיך אוס דעס צוואממענהאנגע דער משנה פאן זעלבסט, אדער איזט אן ארט אונד שטעללע ערלייטערט ווארדען ·

פ ר ק א

אֲבוֹת הַטֻּמְאוֹת, הַשֶּׁרֶץ, וְשִׁכְבַת זֶרַע, וּטְמֵא מֵת, וְהַמְצוֹרָע בִּימֵי סָפְרוֹ, וּמֵי חַטָּאת שֶׁאֵין בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה, הֲרֵי אֵלּוּ מְטַמְּאִין אָדָם וְכֵלִים בְּמַגַּע, וּכְלֵי חֶרֶשׂ בְּאַוִּיר, וְאֵינָם מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא: (ב) לְמַעְלָה מֵהֶם נְבֵלָה, וּמֵי חַטָּאת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה, שֶׁהֵם מְטַמְּאִין אֶת הָאָדָם בְּמַשָּׂא, לְטַמֵּא בְגָדִים, וַחֲשׁוּכֵי בְגָדִים בְּמַגַּע: (ג) לְמַעְלָה מֵהֶן בּוֹעֵל נִדָּה, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן. לְמַעְלָה מֵהֶן זוֹבוֹ שֶׁל זָב, וְרוֹקוֹ, וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ, וּמֵימֵי רַגְלָיו, וְדַם הַנִּדָּה, שֶׁהֵן מְטַמְּאִין בְּמַגַּע וּבְמַשָּׂא. לְמַעְלָה מֵהֶן מֶרְכָּב, שֶׁהוּא מְטַמֵּא תַּחַת אֶבֶן מַסְמָא.

הויפטאונריינחייטען זינד: דיא (8) קריכטהירע, דער מענשליכע צייגונגסזאמען, דער דורך איינען טאדטען אונריינע, דער אויסזעטציגע אין דען טאגען זיינער צעהלונג, ענטזינדיגונגסוואסער דאס ניכט זא פיעל איזט, וויא צום בעשפרענגען נעטהיג; — אללע דיזע פעראונרייניגען מענשען אונד גערעטהע דורך בעריהרונג, אונד אירדענע געפעסע, זאבאלד זיא אין דערען איננערן רוים קאממען; אבער דורך טראגען פעראונרייניגען זיא ניכט. (ב) איבער דיזען איזט געפאללענעס פיה, אונד ענטזינדיגונגסוואסער ווען זא פיל דא איזט אלס צום בעשפרענגען נעטהיג, דען דיזע פעראונרייניגען דען מענשען דורך טראגונג, זא דאס ער ווידער קליידער פעראונרייניגט; ווען ער יענע בלאס בעריהרט האטטע, פעראונרייניגט ער דיא קליידער ניכט. (ג) איבער דיזען איזט: דער איינער אים מאנאטליכען שטעהענדען בייגעוואהנט האט, דען איין זאלכער פעראונרייניגט דאס לאגער, אונד צוואר דיא אונטערע לאגע אין גלייכער ארט וויא ביים אייטערפליסיגען דיא אבערע. דאריבער איזט: דער אייטער דעם אייטערפליסיגען, זיין שפייכעל, זיין זאמען, זיין אורין; אונד דאס מאנאטליכע בלוט דער פרויען; דען אללע דיזע פעראונרייניגען דורך בעריהרונג אונד טראגונג. דאריבער איזט: דאס רייט-צייג, וועלכעס זאגאר ווען איין שטיין דארויף ליגט, (דורך דען אייטער פליסיגען) ווייטער פעראונרייניגט. איבער דעם רייט-

פרק א השרץ. ח' שרצים הכתובים בפ' שמיני הן אבות הטומאה, לטמא אדם וכלים, תנוגעים בהם במותם, ושעורן בכעדשה, אבל האברים אפילו פחות מכעדשה מן השרץ מטמאין, ודוקא כשהוא לח: וש"ז. דישראל וגדול, ושעורי' לרואה במשהו, אפי' כמין חרדל, ולנוגע בכעדשה, ודוקא לחה מטמא, וש"ז דעכו"ם וכן ש"ז של קטן פחות מבן ט' ויום אחד אינה מטמא, ומדלא חשיב בע"ק בהדי אבות הטומאה, ש"מ דאינו אלא ראשון לטומאה: וטמא מת. אדם ישראל שנטמא במת, אבל כלים שנגעו במת הן כמת עצמו, חוץ מכלי חרס, ואוכלים ומשקים שנגעו במת אין נעשים אב הטומאה, וכן עכו"ם ונפל שנולד בן ח' אינו מקבל טומאה אם נגע במת: בימי ספרו. אחר שהוכשר בצפרים ותגלחת, ויושב מחוץ לאהלו, אותן ז' ימים קרוים ימי ספרו, ומטמא אדם: במגע. בלי אמצעי, ואין הבדל אם נגע בדבר טמא בידו או ברגלו או באיזה חלק מעור גופו, אפי' בלשונו, אבל אם לקח כעדשה מן השרץ והשליך בגרון האדם ובלע אותו, לא יטמא, לפי שלא יקרא מגע אם לא נגע באברים הנגלים: באויר. אפי' לא נגע בכלי, ואם נגעה הטומאה מבחוץ לא נטמאת בנגיעה זו: (ב) במשא. ואפי' שלא נגע בטומאה, כגון שהגביה חברו על כתיפו, או שהיתה הטומאה קשורה בחבל, והגביה: לטמא בגדים. שעליו או כל בגדים וכלים שהוא נוגע בהן, כ"ז שהטומאה ע"ג, אבל אחר שפירש מן הטומאה, דאז הוי ראשון לטומאה, אינו מטמא כלים בנגיעה, ואפי' בזמן שהוא נושא את הטומאה אינו מטמא אדם וב"ח, ואין לך טמא טומאת משא אלא אדם, ולא כלים ולא אוכלין ומשקין, שאם היו כלים רבים זע"ג זה, ונבלה או מי נדה בכלי העליון, או שהיו אוכלי' ומשקי' תחת הכלים, לא נטמאו כלים התחתונים, ולא האוכלים והמשקים כ"ז שלא נגעו בנבלה, או במי נדה, וכן מטמאה הנבלה בהסיט, שאם היתה נבלה מונח' בקצה א' של עץ, ובא אדם והכריע בקצה השני, כיון שהגביה הקצה שבו הנבלה מחמת הכרעתו, נטמא: וחשוכי. כלומר מנועים הבגדים מטומאה, אי איכא מגע בלא משא אינו מטמא אפי' בגדי' שעליו: (ג) תחתון כעליון. תחתון של בועל נדה כעליונו של זב, מה עליונו של זב היינו כלים, כגון עשר מצעות זע"ג זה ע"ג, טמאים ומטמאי' אוכלי' ומשקי' ולא אדם וכלים, אפי' לא נגע בהן הזב, אף תחתונו של בועל נדה דהיינו המצעות שתחתיו מטמאים אוכלים ומשקים ולא אדם וכלים: זובו. משום דהנך דחשיב ואזיל מטמאין בכל שהן במגע ובמשא, פי' ששוה מגען של זב למשא, ובועל נדה אינו מטמא עד שישא את כלן: ובמשא. ששוה מגען למשאן, דבין במגע ובין במשא מטמאין אדם

בעריכטיגונגען

דף כ"ד ע"ב מיטטע איזט זא צו לעזען : איבערטרעגט דיא אונריינהייט בייא דער דיקקע . עפֿנונג פֿאן איזט צו שטרייכֿען .

— ל' ע"ב איבערזעטצונג ; דיא רייטע (רעדעל, שאררע) איזט בייא נאכֿמאליגער ערוועגונג ניכֿט ריכֿטיג בעפֿונדען ווארדען, אבוואהל דיא בעשרייבונגען דארויף צו דייטען שיענען . עס ווירד ריכֿטיגער איבערזעטצט : דיא פפֿלוגקריממע , וועלכֿעס אויך דעם בורך בעססער ענטשפריכֿט .

— ל"ג ע"א אונטען : מוס הייסען : של סְפָרִין, דאס דער ביכֿער

— ל"ו ע"ב אים טעקסטע. שטעהט צוואר אין דען עלטערן אויסגאבען איממער מוסיף אונד דאן מוסף, עס איזט וואהל אין אללען דארטיגען ריכֿטיגער מוֹסָף צו לעזען.

— פ"ד ע"א ציילע 11. ליז; וואר עס געזאממעלט .

— פ"ו ע"ב אונטען : שטאטט וואורצעל איזט בעססער צו איבערזעטצען : אם שטאממע.

— פ' ע"ב (ו) נאך כרביע איזט דאס פונקטום צו שטרייכֿען.

— פ"ה ע"א אונטען, איזט צו לעזען ; אין דיא ברעננענדע קוה הינין .

— פ"ח ע"ב (ו) איזט צו לעזען : צוריקגיבט .

— צ"ז, ע"א אונטען : בְּעָלֶה .

— ק"ג ע"ב אונטען שטאטט : געעפֿנעט זינד, איזט וואהל ריכֿטיגער : אויסלויפֿען .

— ק"ט ע"ב, איזט איממער שטאטט הִדִּיחַ צו לעזען הֵדִיחַ .

— קכ"ט ע"א (ג) איזט צו לעזען: ווייל זיינער מיינונג נאך, אויף דעם וואס .

— ק"מ ע"ב אבען , איזט צו לעזען : 24 שטונדען ריקווערטס .

— דף קמד ער"ב (כ) שטאטט : אהנע דיא אבזיכֿט, בעססער : אין דער אבזיכֿט, זיא ניכֿט צו טרעננען .

— קמו ע"ב אונטען, זינד דיא ווארטע: אונד דאן, צו שטרייכֿען .

בעמערקונגען.

עס ווירד איינעם יעדען זאכֿקעננער איינלייכֿטען, דאס איבער דיא פונקטאציאנען טהיילס דיא אנזיכֿטען פֿערשידען זיין קעננען, טהיילס איינע בעשטיממטע ריכֿטיגקייט בייא מאנכֿעם ווארטע גאר ניכֿט צו ערמיטטעלן אייט, טהיילס שאן זייט אלטער צייט איינע געוויססע אונצופֿערלעסיגקייט דער שרייבארט דיא שווירִיגקייט ערהעהט . אין דיזעם באנדע האט מאן איינצעלנע בערייטס וואהרגענאממענע אדער פֿאן אנדערן עמפפֿאנגענע בעריכֿטיגונג איינטרעטען לאססען, דעססענאונגעאכֿטעט ווירד נאך מאנכֿעס ווארט איינע נעהערע ערוועגונג פֿערדינען, וויא צ. ב. אבן מסמא (אדער מוסמא), פסיון, (פֿיללייכֿט פסָיון) אונד דערגלייכֿען. וויר ווערדען איז דען אונטערזוכֿונגען, וועלכֿע דעם ווערקע נאכֿפֿאלגען זאללען, דיזען געגענשטאנד אויספֿיהרליך בעהאנדעלן .

וויר ביטטען דיא פֿריינדע דיזעס ווערקעס נאך פֿערנער אום איהרע גיטיגען בעמערקונגען, אינדעם וויר ווידערהאלענטליך אונזערן דאנק דענען אבשטאטטען, וועלכֿע ביסהער אונזערם ווערקע איניגע אויפֿמערקזאמקייט שענקטען, אונד היר נאך בעזאנדערס הערן אהרן הירש אין קראטאשין דאנקען, וועלכֿער מיט אונאיינענניטציגער דינסטפֿערטיגקייט, אונזרע ארבייט צו פֿערדערן בעמיהט געוועזען איזט .

וְאִם חָיָה מוּחֲלָט חַיָּב בְּכֻלָּן. כְּרַשְׁמְמָנוּ אֲבָר, שֶׁאֵין עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. וְאִם יֵשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, מְטַמֵּא בְּמַגָּע, וּבְמַשָּׂא, וּבְאֹהֶל. שִׁעוּר בָּשָׂר כָּרָאוּי, כְּדֵי לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד כְּדֵי לְהַקִּיפוֹ בְּחוּט עֵרֶב, יֵשׁ בּוֹ לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה:

(ו) עֶשֶׂר קְדֻשׁוֹת הֵן, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקֻדֶּשֶׁת מִכָּל הָאֲרָצוֹת. וּמַה הִיא קְדֻשָּׁתָהּ? שֶׁמְּבִיאִים מִמֶּנָּה הָעֹמֶר, וְהַבִּכּוּרִים, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, מַה שֶּׁאֵין מְבִיאִין מִן מִכָּל הָאֲרָצוֹת:

(ז) עָרוֹת הַמֻּקָּפוֹת חוֹמָה, מְקֻדָּשׁוֹת מִמֶּנָּה, שֶׁמְּשַׁלְּחִין מִתּוֹכָן אֶת הַמְצוֹרָעִים, וּמְסַבְּבִין לְתוֹכָן מֵת, עַד שֶׁיֵּצְאוּ. יָצָא, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ:

(ח) לְפָנִים מִן הַחוֹמָה מְקֻדָּשׁ מֵהֶם, שֶׁאוֹכְלִים שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. הַר הַבַּיִת מְקֻדָּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת נִכְנָסִים לְשָׁם. הֵחֵיל מְקֻדָּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין עַכּוּ"ם וְטֻמְאַת מֵת נִכְנָסִים לְשָׁם. עֲזָרַת נָשִׁים מְקֻדֶּשֶׁת מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין טְבוּל יוֹם נִכְנָס לְשָׁם, וְאֵין חַיָּבִים עָלֶיהָ חַטָּאת. עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל מְקֻדֶּשֶׁת מִמֶּנָּה, שֶׁאֵין

שעערונג אדר געפֿלינעל־אפֿפֿערן; אין ערקל־ערטער אום־זעטציגער איזט הירצו פֿערבונדען שיידעט פֿאַן מענשען איין גליד, וואראן ניכט נעהעריג פֿלייש איזט, זא פֿערוניריגט עס דורך בעריהרונג אונד טראגונג, אבער ניכט דורך בעצעלטונג; איזט אבער נעהעריג פֿלייש דאראן, זא פֿערוניריגט עס דורך בעריהרונג, טראגונג אונד בעצעלטונג. נעהעריג פֿלייש הייסט: וועז עס אם גלידע דר־לייבאר וואר. ר' יהודה זאגט; דיס איזט שאן דער פֿאלל, וועז אן איינער שטעללע זיך פֿיל פֿלייש בייזאמען איזט, דאס מאן דאמיט אין דער דיקקע איינעם (וואללענדען) איינעם שלאגט דאס גליד אומגעבען קענטע. (ז) צעהן גראדע פֿאן הייליגקייט גיבט עס. דאס לאנד ישראל איזט הייליג פֿאר אללען אנדערן. דעסטען הייליגקייט בעשטעהט נעטליך דארין, דאס מאן פֿאן אירם דיא פֿפֿליטגארבע, דיא ערשטלינגע אונד דיא צוויייא בראטע ברינגט, וואס בייא אנדערן לענדערן ניכט דער פֿאלל איזט. (ז) שטעדטע דיא (זיי יהושע) מיט מויערן אומגעבען וואראן, זינד הייליגער, אינדעם מאן אוים איהנען דיא אויסזעטצינגען ענטפֿערנט, אויך דארף מאן צוואר דארין איינע לייכע דערומטראגען בים וויא מאן דערען בעשטאטונג בעווילליגט, אבער איינע איינמאל דזערויסגעקאמענע לייכע דארף מאן ניכט ווידער הינין ברינגען. (ח) איננערהאלב דער מויערן ירושלים'ס איזט הייליגער, דען מאן דארף דאזעלבסט לייכטער הייליגען צעדינט עסטען. דער טעמפעלבערג איזט הייליגער, דען קיין אייטער־פֿליסיגער צדער אייטער־פֿליסינע, קיינע פֿרויא אים מאנאטליכען, אונד קיינע וועכנערין דארף אירען בעטרעטען. דער צווינגער איזט הייליגער, דען דא דארף קיין ניכט־ישראל, אונד קיין אן טאדטען פֿאראונרייניגטער הינקאמטען; דער פֿרויע־פֿאר־אף איזט הייליגער, דען קיין הייטע אונטערגעטויכטער דארף דארהין קאמטען, דאך איזט מאן דעסהאלב קיין זינדאפֿפֿער שולדיג; דער ישראל־פֿארהאף איזט הייליגער,

בכגיעה; כועל כדה. ומה דלמ תכי מזר לטיות טמא מת שהוא ממזר מכ"ק, והכי ליתכי מזר לטיו' כועל כדה, דהכך עשר טומאות פורשת־ען פרקדה, וזו טומאת מגע היא, וכועל כדה פטומאת גופו תשיבי, ג"כ בטומאת הפורשת מן התי חיירי: ומוסב וצריך לספור ז' נקיים: תייס. ושאר כל הטומאות שגי להו כמי מקוה; כטיהה. לבית; ערב. שהם יתחזק הכאר שעל התאכר לתומו' שיש בעכיין כתוב ערב שהוא יותר עב מתוכ שתי כפלים, ויכי' כאן כדי להקיף פתאכר, כידוע דכתכי הוא מעלה תרוכה; (ו) י' קדושות. תיירי דתיירא לעיל כמעלות הטומאה זו למעלת מזו תפא נמי הכא מעלי' של קדושות; (ז) המוקפות. מימות יהושע כ"ן כשכבש יהושע את הארץ, קדש העיירות שהיו מוקפות חומה בימיו שיהיו כמחנה ישראל להשתלח משם מצורעי'; ומשכבין. מותר לגשתו בעיר ממקום למקום עד מקום שירגו טובי העיר לקברו שם, ג"כ שם רגו לשכבו בעיר כדי להרבות בהספדו ובכבודו עד שירגו קרוביו להוציאו, משכבין; יצ'. המת מן העיר לתוך מקוריו' מותו לקברו שם תפי' רגו טובי העיר, דכיון דיצתה טומאה מן העיר תין מכניסי' מותה בתוכה; (ח) המזמה. מותת ירושלים: קדשים קלים. ושוד מקודם לכמה דברים דלא תנן הכא, כגון לענין שוקו תודה לפניה מן המזמה ולמטה לחוץ, ולעניין

לְמַעְלָה מִן הַמֶּרְכָּב מִשְׁכָּב, שֶׁשְּׁרֹחַ מַגָּעוֹ לְמַשָּׂאוֹ. לְמַעְלָה מִן הַמִּשְׁכָּב, הַזָּב, שֶׁהַזָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב, וְאֵין מִשְׁכָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב: (ו) לְמַעְלָה מִן הַזָּב וָבָרָה, שֶׁהִיא מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ. לְמַעְלָה מִן הַוָּבָה מְצוֹרָע, שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּבִיאָה. לְמַעְלָה מִן הַמְצוֹרָע עָצָם כַּשְּׁעוֹרָה, שֶׁהוּא מְטַמֵּא טְמֵאַת שִׁבְעָה. חֲמוֹר מִכֻּלָּם הַמֵּת, שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, מַה שְׁאֵין כֻּלָּם מְטַמְּאִין: (ה) עֶשֶׂר טֻמְאוֹת פּוֹרְשׁוֹת מִן הָאָדָם, מֻחְסַר כִּפּוּרִים אָסוּר בַּקֹּדֶשׁ, וּמֻתָּר בַּתְּרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר. חָזַר לְחְיוֹת מָבוֹל יוֹם, אָסוּר בַּקֹּדֶשׁ וּבִתְרוּמָה, וּמֻתָּר בְּמַעֲשֵׂר. חָזַר לִחְיוֹת בַּעַל קְרִי, אָסוּר בְּשֶׁלָּשְׁתָּן. חָזַר לִחְיוֹת בּוֹעֵל נִדָּה, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב הַתַּחְתּוֹן בָּעֶלְיוֹן. חָזַר לִחְיוֹת זָב שְׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפְטוּר מִן הַקְּרְבָּן. רָאָה שָׁלֹשׁ, חַיָּב בְּקָרְבָּן. חָזַר לִחְיוֹת מְצוֹרָע מֻסְגָּר, מְטַמֵּא בְּבִיאָה, וּפְטוּר מִן הַפְּרִיעָה, וּמִן הַפְּרִימָה, וּמִן הַתְּגַלַּחַת, וּמִן הַצִּפֳּרִים,

ציג איז: דאס לאגער, דעסטען בעריהרגנג גלייכע ווירקונג האט וויא דעסטען טראגונג. דאריבער איז: דער אייטערפליסיגע זעלבסט, דען ער מאכט דאס לאגער, אבער איין לאגער מאכט ניכט אין אנדערעם צו זאלכעם. (ו) איבער דעם אייטערפליסיגען איז דיא אייטערפליסיגע, דען זיא פעראונרייניגט דען איהר בייאוואהנענדען. דאריבער איז: דער אויסזעטציגע, דען ער פעראונרייניגט דאס הויז דורך היניינגעהען. איבער איהם איז: איין טאדטענקנאכען פאן דער גדעסע איינעם גערשטענקארנס, דען ער פעראונרייניגט אויף זיבען טאגע. דאס שטרענגסטע פאן אללען איזט: איין טאדטער, דען ער פעראונרייניגט דורך בעצעלטונג, וואס כייא אללען פארהערגענאננטען ניכט דער פאלל איז. (ז) עס גיבט צוהן גראדע כייא אונרייניהייט דיא פאם מענשען אויסגעהט. וועך נור נאך דער זיהנע ערמאנגעלנד איזט, דעם איזט היילינגעם פערבאטען, אבער ניכט העבע אונד צערבנט. דעם הייטע אונטערגעטויכטען, איזט היילינגעם אונד העבע, אבער ניכט צערבנט פערבאטען. וועך זאמענערגוס האטטע דעם זינד אללע דרייא פערבאטען. וועך איינער איס מאנאטליכען שטערבען בייאגעוואהנט האט, פעראונרייניגט דאס אונטערע לאגער, אין גליכער ארט וויא דער אייטערפליסיגע דאס אבערע. דער אייטערפליסיגע נאך צוויא זוהרנעמונגען, פעראונרייניגט לאגער אונד זיטץ, אונד טום אין קווילוואס סעד זיך באדען, איזט אבער נאך פרייא פאם אפפער; זינד דרייא וואהרנעהמונגען דא, זא איזט ער אויך אין אפפער שולדיג. צוין אבגעשלאסענער אויסזעטציגער, פערוניגט דאס הוין דורך היניינגעהען, איזט אבער פרייא פאם ווילדוואכסען דער האארע אונד אויפטרענגען דער קליידער, פאן

לטמא בגדים וכלים, מון מלמד וכ"ת: מסן מרכב. לח לכל דבר תמור סמרכב, דהח זוכו שלזב וחכריו מטמחים חדם כמגע לטמח בגדים, וחלו מרכב לח מטמח חדם, מרכב קוח שהפוס שכשרוכב תופס בחוחו עץ שלחוכף, שהוכף עלמו שחדם רוכב עליו טמח משום משב, ושהפוס טמח משום מרכב: מחמח. חס היתה חבן גדולה וכבדה ע"ג התפוס של מרכב, ויש חוזב ע"ג חבן וחכ"ל ירד וכח קטנה, ויש עליה בעוד שהמרכב תחתיה, בטמח קטנה מחמת המרכב: משכב. שוה מגעו למשחו לטמח חדם לטמח בגדים, חבל מרכב חלוק מגעו ממשחו שחין מטמח חדם לטמח בגדים: (ד) כועלה. טומחת ז', חבל שוב חינו מטמח חת מה שבועל חלח טומחת ערב: בביחה. כשבח חל שכיח, טמח כל חשר בכית חפי' לח נגע, ודוקח בימי חלומו ושקגרו, חבל לחחר תגלחת וצפרים, חינו מטמח בביחה, וחינו עושה משכב ומושב: עשם. זחע"ג דמצורע חמור מעשם כשעורה, דמצורע מטמח בחהל כשבח חל החהל, ושעשם כשעורה חינו מטמח בחהל, מ"מ כמעלה זו עשם כשעורה חמור, וכן כל הכי דחשיב הרבה מהן שים קומרע ברשעון שחינה כשכי, חלח לחותה מעלה כלבד קוח חמור: מכולם. כמעלה זו חם חמור, דהח זב וזבה חמורים ממת שהם עושים משכב ומושב, ושטמחים בחהל מקמח, ולח כן המת: בחהל. ומצורע שטמחת בביחה, חין טומחתו כטומחת חבל, דחפילו בבבה בלו חוה מחוטחו כגון שהלך דרך חחוריו טהורי, דביחה כמקנת לחו שהה בית, וחפי' מחיצה חבלת בבית שהמצורע שם וכל כה"ג טמחת בחהל, מ"כ יש חלוק בין מצורע יושב למצורע עובר, משמ"כ בחת: (ה) עשר טומחות. עשר מעלות זו למעלה מזו בטומחה הפורשת מן החדם: מחוסר. מצורע מוחלט, וחב בעל ג' רחיות, חבבה, ויולדת שהבלו, וזעריב שמשן: ט"י. טמח שהבל ולח הטריב שמשו: וכתרומה. ופוהל לחוהם

טְמֵאִים · נִשְׁבָּרוּ, טָהֵרוּ · חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶם כֵּלִים, מְקַבְּלִין טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא · כְּלֵי חֶרֶס, וּכְלֵי נֶתֶר, טֻמְאָתָן שָׁוֶה · מִתְטַמְּאִין וּמְטַמְּאִין בְּאַוִּיר, וּמְטַמְּאִין מֵאֲחוֹרֵיהֶן, וְאֵינָן מִטַּמְּאִין מִגַּבֵּיהֶן, וּשְׁבִירָתָן הִיא טָהֳרָתָן: (ב) הַדַּקִּין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס, וְקַרְקְרוֹתֵיהֶן וּדְפָנוֹתֵיהֶן, יוֹשְׁבִין שֶׁלֹּא מְסֻמָּכִין, שִׁעוּרָן מִכְּדֵי סִכַּת קָטָן וְעַד לוֹג, מִלּוֹג וְעַד סְאָה בִּרְבִיעִית, מִסְּאָה וְעַד סָאתַיִם בַּחֲצִי לוֹג, מִסָּאתַיִם וְעַד שָׁלֹשׁ וְעַד חָמֵשׁ סְאִין בְּלוֹג, דִּ"ר יִשְׁמָעֵאל · ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲנִי אֵינִי נוֹתֵן בָּהֶן מִדָּה, הַדַּקִּין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס, וְקַרְקְרוֹתֵיהֶן, וּדְפָנוֹתֵיהֶן, יוֹשְׁבִין שֶׁלֹּא מְסֻמָּכִין, שִׁעוּרָן מִכְּדֵי סִיכַּת קָטָן וְעַד קְדֵרוֹת הַדַּקּוֹת, מֵהַקְּדֵרוֹת הַדַּקּוֹת וְעַד הֲבִיּוֹת לֻדִּיּוֹת בִּרְבִיעִית, מִלֻּדִּיּוֹת וְעַד לַהְמִיּוֹת בַּחֲצִי לוֹג, מִלַּהְמִיּוֹת וְעַד חֲצָבִים גְּדוֹלִים בְּלוֹג · ר' יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי אוֹמֵר, חֲצָבִים גְּדוֹלִים שִׁעוּרָן בִּשְׁנֵי לוֹגִין · הַפַּכִּים הַגְּלִילִים וְהַחֲבִיּוֹנוֹת שִׁעוּר קַרְקְרוֹתֵיהֶן כָּל שֶׁהֵן, וְאֵין לָהֶם דְּפָנוֹת: (ג) הַטְּהוֹרִין שֶׁבִּכְלֵי

העלטער פֿעראונרייניגונגספֿעהיג· צערברעכֿען זיא, זא ווערדען זיא ריין· ווערדען דיזע ווידער אלס גערעטהע בענוטצט, זא נעה־מען זיא ווידער פֿערנערהין אונריינהייט אן · אירדענע אונד ערד־האדצענע, זינד אין בעטרעף דער אונריינהייט גלייך; איהר לופֿט־רוים ווירד פֿעראונרייניגט אונד פֿעראונרייניגט; איהרע פֿוסהעהלונג ניממט אונריינהייט אן, אבער ניכֿט איהרע אויסענזייטע; אונד איהרע רייניגונג ערפֿאלגט נור דורך איהרע צערברעכֿונג · (ב) דיא גאנץ קליינען אירדענען געפֿעסען, דיא בלאסען בעדען פֿאן אירדענען געפֿעסען אונד בלאסע זייטענשטיקקע דערזעלבען, זאפֿערן זיא אהנע שטיצע שטעהען קעננען, געלטען אלס געפֿעסע, ווען פֿאן איינעם ביס איין לוג האלטענדען געפֿעסע זאפֿיל געבליבען, דאס עס גענוג ענטהאלטען קאן אום דען קליינען צעה (איינעם נייגעבארענען קינדעס) דאמיט צו זאלבען; אונד ווען פֿאן איינעם געפֿעסע דאס איבער איין לוג ביס איין סאה ענטהילט, רוים פֿיר איין פֿירטעל לוג; פֿאן איינעם סאה ביס צווייא סאה, רוים פֿיר איין האלב לוג, אונד פֿאן 2 אדער 3 סאה ביס 5, רוים פֿיר איין לוג, געבליבען איזט· זא ר' ישמעאל · ר"ע זאגט: איך נעהמע ניכֿט דאס אינ־האלטס־מאאס דעס אורשפרינגליכֿען געפֿעסעס אלס גרונד־לאגע, זאנדערן בייא קליינען אירדענען געפֿעסען, אונד ביס צום אומפֿאנגע קליינער טעפֿפֿע, זינד דערען בעדען אונד זייטען, ווען זיא אהנע שטיטצע שטעהען, זאבאלד זיא זאפֿיל האלטען אום דען קליינען צעה איינעם קינדעס צו זאלבען, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; פֿאן קליינערן טעפֿפֿען, ביס צור גרעסע דער אין לוד פֿערפֿערטיגטען אירדענען פֿעססער, ווען זיא איין פֿירטעל לוג האלטען; פֿאן דיזען ביס צו דען גרעסערן פֿאן בית לחם, ווען זיא איין האלב לוג האלטען; אונד פֿאן דיזען ביס צו גראסען שטיקפֿעססערן, ווען זיא איין לוג האלטען; ריב"ז זאגט: ווען זיא צווייא לוג האלטען· פֿאן גלילעאישען קריג־ליין אונד פֿעסכֿען, ווערדען דיא בעדען, זיא זייען נאך זא קליין, דיא זייטען אבער גאר ניכֿט, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג· (ג) ריין

פרק ב טהורים · אבל רבנן גזרו עליהן טומאה, ומדאוריתא נמי אינן טהורים אלא מטומאת מת או טומאת שרץ, אבל טמאים משכב ומושב אם ראוי' למשכב ומושב: וכלי זכוכית · רבנן גזרו עליהן, הואיל ותחלת ברייתן מן החול, הוו ככ"ח, וחמור מכ"ח, שמקבלין טומאה מגבן, הואיל ונראה תוכן כברן אתי למטעי, וגבן חשיב תוך, ופשוטי כלי זכוכי' טהורים אפי' מדרבנן, עבדי רבנן הכירא, כי היכא דלא לישרפו עלייהו תרומה וקדשים, ופשוטי כ"ח לא מצי למתני בהדי הכך אע"ג דפשוטיהן נמי טהורין, משום דכל הני כשאין להם בית קבול, אע"פ שיש להן תוך, כגון חבית של עץ שאין לה שולים, ומפולשת מעבר אל עבר טהורה, ובכ"ח כה"ג טמא: נתר · אדמה: באויר · אם נתלית טומאה באויר הכלי, חזר ותלה אוכלן טהורין באוירן מטמאין את האוכלין: מאחוריהן · כלים שחקק בית מושבם מבחוץ, ופעמים כופין אותן על פיהן ומשתמשים בבית קבול שבאחוריהן, וה"מ אינו מיטמא מאוירו של אותו חקק, דלא חשיב תוך גמור דאורייתא: ושבירתן · בלבד היא טהרתן, שאין להם טהרה בטבילה, ושאר כלי' אף שבירתן טהרתן: (ב) הדקי' · כ"ח הקטנים, בין שתחלת עשייתן כך, בין שנשברו ונשארו קרקרותיהן, דהיינו שוליו שכלפי הקרקע, או נשארו דופנותיהן ויכולי' לישב בלא סמיכה, אם מחזיקי' · שמן כדי סיכת אצבע קטנה של רגל של קטן בן יומו טמאים: עד לוג · שעור זה של סיכת קטן לשברי כלי שהי' מתחלתו לוג, ואם היה מתחלתו יותר מלוג עד סאה וסאה בכלל, שעור שבריו ברביעית הלוג: אינו נותן · לפי

מְחֻסַּר בְּפוּרִים נִכְנָס לְשָׁם, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ חַטָּאת. עֲבֹדַת הַכֹּהֲנִים מְקֻדֶּשֶׁת מִמְּנָהּ, שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְשָׁם, אֶלָּא בְּשַׁעַת צָרְכֵיהֶם לִסְמִיכָה, לִשְׁחִיטָה, וְלִתְנוּפָה:

(ב) בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ מְקֻדָּשׁ מִמְּנָהּ, שֶׁאֵין בַּעֲלֵי מוּמִין וּפְרוּעֵי רֹאשׁ נִכְנָסִים לְשָׁם. הַהֵיכָל מְקֻדָּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין נִכְנָס לְשָׁם שֵׁלֹא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים מְקֻדָּשִׁים מֵהֶם, שֶׁאֵין נִכְנָס לְשָׁם אֶלָּא כֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּשַׁעַת הָעֲבוֹדָה. אָמַר רִ' יוֹסֵ', בַּחֲמִשָּׁה דְּבָרִים בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ עָיְהָ לְהֵיכָל, שֶׁאֵין בַּעֲלֵי מוּמִין, וּפְרוּעֵי רֹאשׁ, וּשְׁתוּיֵי יַיִן, וְשֶׁלֹּא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם נִכְנָסִין לְשָׁם, וּפוֹרְשִׁין מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בְּשַׁעַת הַקְּטֹרֶת:

דען קיין דער זיהנע ערמאנגעלנדער דארף דארין קאמען, אונד מאן איזט דעסהאלב אין דינדאפֿער שולדיג. דער פריסטער פֿארהאלף איזט הייליגער, דען קיין ישראל דארף דארין קאממען, אויסער וועו עס נעטהיג איזט צום האנדופֿלעגען, שלאכטען, אונד צור וועגדונג. (ט) דער פֿלאטץ צווישען טעמפעלהאללע אונד אלטאר איזט הייליגער, דען דארין דירפֿען קיינע פֿעהלערהאפֿטע אונד קיינער מיט פֿערווילדערטעם הויפטהאאר קאממען; דער טעמפעלואל איזט הייליגעד, דען דארין דארף קיינער קאמען אהנע הענדע אונד פֿיסע פֿארהער געוואשען צו האבען. דאס אללערהיילינסטע איזט הייליגער, דען דיס דארף נור פֿאם האהענפריסטער אם פֿערוהנונגסטאגע צור צייט דעס דינסטעס בעטרעטען וועדען. ר' יוסי זאגט: אין פֿינף דינגען גלייכט דער דום צווישען טעמפעלהאללע אונד אלטאר דעם טעמפעלואאלע, נעמליך דאס קיינע פֿעהלערהאפֿטע, קיינער מיט פֿערווילדערטעם הויפטהאאר, קיינער דער ווין געטרונקען האט, קיינער דער ניכט הענדע אונד פֿיסע געוואשען האט, הינקאממען דארף, אונד דאס מאן וועהרענד דאס רייכֿערווערק גענאפֿפֿערט ווירד, זיך אויך אויס דעם רויכע צווישען טעמפעלהאללע אונד אלטאר ענטפֿערנען טוס.

פרק ב

כְּלֵי עֵץ, וּכְלֵי עוֹר, וּכְלֵי עֵצֶם, וּכְלֵי זְכוּכִית, בְּשׁוּטֵיהֶם טְהוֹרִים, וּמְקַבְּלֵיהֶן

פֿאן העלצערנען, לעדערנע, קנעכֿערנען, גלעזערנען, נעדעטהען זינד דיא פֿלאכֿען ריין, אבער דיא פֿערטיפֿטען בע-

שוקט על חמץ, ולעניין הורמת זקן: סר סכית. מפומת ירושלים עד סר סכית סוס מכסה ישראל; סר סכית. ומסס מפקיל מכסה לויס, ומעורו עד שער נקבור, ומשער נקבור ולפנים, ואין משער עצמו נכנסין, מכסה שכיסה: עכו"ס. תע"ג דרכען נזרו על סעבו"ס שיהיו כזכים לכל דבריהם, לעניין שלוח מקוות לא גזור עליהן אלא בטמאי מתים, והאי דודאי מתים אין נכנסין מן החיל ולפנים הייבו מדרבנן, דמדאוריתא אפי' מת עצמו אינו מטמא אלא משער נקבור ולפנים: שאין ט"י. יוסיפט וכ"ד גזרו על ט"י שלא יכנסו לעזרת נשים, ולא גזרו על מ"כ, לפי שטבול יום טומאתו חמורה שאסור בתרומה, וכל שטומאתו חמורה מחברו שלומו חמור מחברו: שאין מ"כ. וה"ה דשד"ל שאין טהור נכנס לשם עד שיטבול: וחיבים. לטמא קדשים. לטמיכה: לסמיכה. לשחוט ידו על ראש קרבנו, ור"ת אלא בבעלים: לשחיטה. שהשחיטה כשרה בזר, ואע"פ שאפשר בכשרים, אפשר כמי לזר, לישחט בעזרת ישראל, אפ"ה לא אמרו ליזרעל ליכנס בעז"כ לשחוט הקרבן: (ט) בין האולם. זכל הנך מעלות דתני השתא מעלות דרכען הן, והא דלא תניב ת"ק שתוי' יין ושלא רחוץ ידים ורגלים כשהי בע"מ כדתניב להו ר"י בפיפא, משום דבע"מ ופרועי ראש פסולין בגופן, הלכך שלוחן חמור, אבל שתוי יין ושלא רחוץ מחמת דבר אחר הוא, הלכך לא חמיר שלוחן כ"כ: הסיכל. סאולם והסיכל דקדש קדושה הוא: כי"כ. ד' פעמים ג' להקטיר קטורת, כ' להזות מדם הפר, ג' להזות מדם השעיר, ד' להוציא הכף ומחתה, וחס ככסה ה"פ חייב מיתה, זשא דלא תכי עליית ק"ק שחין נכנסים שם אלא לאחת בשנה, דחין זה משום קדושה אלא לפי שלא היו נריכים: ופורשים. בין בשעה שמקטירים בהיכל בין בשעה שמקטירים לפני ולפנים, ות"ק פליג אדר"י וסבר דבשעה שמקטירים בהיכל הוא דפרשי בין האולם ולמזבח, אבל בשמקטיר לפני ולפנים אין שם פורשים אלא מן ההיכל ולבד, ושער קדושת דקיבי והכך ג' שער נכנו, פירשו הגאונים דת"י תיבה מחמין הקדושה, לפי שבשאר קדושות יש בהן כבוד למקום שמוכיעים ממנו קלת טומאה, או שמוכיעים מקלת ב"ח ליכנס אלינו, ואין בקחתם ג"י קדושה זו, וסבאת בבורים ועומר ושתי הלחם תיבה כקדושות הללו, וע"ד דת"ק דתניב י' קדושות ר"י הוא, דחים ליה דבין האולם ולמזבח שוה להיכל בה' דברים, ולא הוו אלא י' קדושות:

שֶׁהוּא מַטֶּהוּ עַל צִדּוֹ, וּמֵרִיחַ בּוֹ לַלּוֹקֵחַ:
(ג) כְּסוּי כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וְכִסּוּי חֲבִיּוֹת
בֵּירוֹת (נ"א וְחַבֵּירוֹת), טְהוֹרִין. וְאִם הִרְתִּיקָנוּ
לְתַשְׁמִישׁ, טְמֵאִים. כְּסוּי הַלֶּפֶס, בְּזְמַן שֶׁהוּא
בָּקוּב, וְיֵשׁ לוֹ תְּחוֹב, טָהוֹר. אִם אֵינוֹ נָקוּב,
וְאֵין לוֹ תְּחוֹב, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְסַגֶּנֶת
לְהַתּוֹכוֹ אֶת הַיָּדָק. ר' אֱלִיעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא חוֹפֶרֶת עָלָיו אֶת הָרוֹנְקִי (נ"א
דְּרוֹמְקִי): (ד) גַּסְטְרָא שֶׁנִּמְצֵאת בַּכִּבְשָׁן, עַד
שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ טְהוֹרָה, מִשֶּׁנִּגְמְרָה
מְלַאכְתָּהּ, טְמֵאָה. טְרוֹס, ר' אֶלְעָזָר בַּר
צָדוֹק מְטַהֵר, ר' יוֹסֵי מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא
כְּמוֹצִיא פְּרוֹטוֹת: (ה) הַטְּמֵאִין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס,
שֶׁבָּלָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ לְוֵבוֹ, וּמַחֲתָה שֶׁלֹּמָּה, וְשֶׁבָּלָא
שֶׁהִיא מְלֵאָה קְעָרוֹת. נִטְמְאָה אַחַת מֵהֶם
בְּשֶׁרֶץ, לֹא נִטְמְאוּ כֻּלָּם. אִם יֵשׁ לָהּ לְוֵבוֹ
עוֹדֵף, נִטְמְאָה אַחַת מֵהֶם, נִטְמְאוּ כֻּלָּן. וְכֵן בֵּית תָּבְלִין שֶׁל חֶרֶס, וְקַלְמָרִים הַמִּתְאַמּוֹת,

אומלעגט, אום דען קיפֿער ריעלען צו לאסטען. (ה) דיא דעקקעל דער ווין אונד עהלקריגע, אונד פערגאמענט דעקקעל דער פֿעסטער, זינד ריין, ווערדען זיא אבער צו אנדערם געברוכֿע אינגעריכֿטעט, זא זינד זיא פֿעראונריינינגונגספֿעהיג. דער דעקקעל איינעס גראסטן טיגעלס, איזט וואפֿערן ער אין לאך אונד שפיטצען קנאפף האט ריין, זאנסט אבער פֿעראונריינינגונגספֿעהיג, ווייל מאן איהן דאן בעי נוטצט, אום דאדין גרינעס צו טראקנען. רא"בצ זאגט: ווייל מאן דארין דאס געמיזע אומשיטטעט. (ו) איין האלבעס גאפֿעס[2] דאס אים ברעננאפֿען גאפֿונדען ווירד, איזט, ווען דיא ארבייט דאראן ניכֿט פֿערטיג ווער, ריין; ווען דיא ארבייט שאן פֿערטיג ווער, פֿעראונריינינגונגספֿעהיג. איין טיטרום[3] איזט נאך רא"בצ ריין, נאך ר' יוסי פֿעראונריינינגונגספֿעהיג, ווייל עס נור טראפֿענווייזע וואסטער אויסלעטט. (ז) אונטער דען אירדענען גאפֿעסען זינד פֿעראונריינינגונגספֿעהיג: איינע (פֿיערקקיגע) פלאטטע מיט איינעס ראנדע, איינע גאנצע קאהלענשיפפע, איינע פלאטטע פֿאלל שיסעלארטיגען בעי העלטערן; אונד צוואר זינד ווען איינע דערזעלבען דורך איין קריכֿטהיר פֿעראונריינינגט וואדרען, דיא אנדערן נאך ניכֿט אונריין; וואהל אבער ווען דער ראנד איבער אללע הערויסראגט. עכען זא איין אירדענעס געווירץ ביכסלען, אדער איין[3] שרייב-

וְכֵן בֵּית תָּבְלִין שֶׁל חֶרֶס, וְקַלְמָרִים הַמִּתְאַמּוֹת,

ומחזיק לוג או כ' לוגין, והרוכל מכיס מנכטו תחת הנקב ומודד בו השמן, ומפיר מנכטו ושמן יורד לכליו של לוקח, ועשוי לקבלה; (ה) כסוי • תפוי • תפי' לויכו של מדס של רובלי' טמא, שמטהו לקבל מעט להריח ללוקח, ונמצא עשוי לקבלה; (ה) כסוי כו' • דכל המשמש כסוי כב"מ טהור; כיורות • ע"ש מקומן, ולרבותא נקטינהו מפני שהי לכסוי מכזית שלהן כית קבול, ז"ל והכיורות, כלומר הכיורות שמכפי' כהן בי הלוחית; כסוי • של מרס: קלפת • מקבת גדולה שמכשלים בה כשר וירק: נקוב • תע"פ שאינו תחוב ואפי' לויכו נקוב ויש לו תחוב שאינו יכול ליטב מפני המחוב: מסגנת • לשון סופכו ומוציכו לתת בתוכו ירק להמעות ממנו סמים; רוקני • מלה יונית, פירק לחר שמכשלו כדבק ונעשי' גוף ג': (ו) עד שלא • לרבנן דתמרי גירוף כבשן הוי גמר מלאכתו, ורוחין הם הסברים שוין ותוכה תחדיש כידוע שבגמרא מלאכתה, ומ"ב כשברה ונטמא דעביד לקבל משקה הכותף מן התכית; טיטרום • כלי שהוא מכוקב מלמטה נקביס ברבה דקיס כמלא נקב מחט ולמעלה נקב ג' כמלא פלך שהכשיס טווה בו, וכשמלחין תותו מיס ומדס מנכטו בנקב מלמעלה, שלא יפלוט בו הרוח, ין טפה יוצאת מן הנקבי' שלמטה, וכשמיר מנכטו סמים יוצאי'; מטרי • שנקוב בכוכ משקה; מטמא • שכך דרך תשמיו ומפי' כלא הנחת מנכט ין סמים יוצאי' במהרה אלא מעט מעט, כמוציא גרעין, ופרוטות לשון פרט הברס, ר"ל לשון פרוטרוט טפה קטר טפה; (ז) שלימה • שיש לה דפנות: טבלא • של חרס שהיא אלא קערות, והקערות הן מגופין ומחוברין כה, דאלו ליכן מסוברי' תפי' כלוכיז עודף, לא נטמאו כלי שבתוכה, דאין מדס וכלים מיטמאין מאויר כ"ת: עודף • שפת הטבלא עולה למעלה יותר מפיהן של קערות: כלן דבשבכה הארץ בפי הקערה כבר נכנס כאויר פלוכיז העודף שפת הטבלא עולה למעלה מהן של קערות עמוריו: בית הבלין • עשוי רבועי' לתת בכל רבוע ממין ג' של תבלין, ולא יפערבו זה

---

[2]) גסטרא ליוז גריכיש γαστρα דער האלבע רויס ליינעם נעפעסם. [3]) שמלעם נעפעם מיט פייכען לעכערן לוכטען, צוס וואסערפרייטען, יכען מיט ליינער לוסט עפנוכ פערוסטען. פילליכט גריכיש φασηολος, ליין רויבר, וואפֿען עם וואהל שהי ליכקייט האטטע. [3]) קלמרים גריכיש καλαμαριον

חֶרֶס, מַבְלָא שֶׁאֵין לָהּ לוּבִּיָּא, וּמַחְתָּה פְּרוּצָה, וְאֵבוּב שֶׁל קְלָאִין, וְסִלּוֹנוֹת, אַף עַל פִּי כְּפוּפִין, אַעַ"פִּי מְקֻבָּלִין, וְכֻבְכָּב שֶׁעָשָׂאוֹ לְסַל הַפֵּרוֹת, וְטִפְּי שֶׁחִתְּקִינוֹ לָעֲנָבִים, וְחָבִית שֶׁל שַׁעֲטָן, וְחָבִית דְּפוּנָה בְּשׁוּלֵי הַמַּחַץ, וְהַמִּטָּה, וְהַכִּסֵּא, וְהַסַּפְסָל, וְהַשֻּׁלְחָן, וְהַסְּפִינָה, וְהַמְּנוֹרָה שֶׁל חֶרֶס, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים • זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁאֵין לוֹ תוֹךְ בִּכְלֵי חֶרֶס, אֵין לוֹ אֲחוֹרַיִם:

(ד) פַּנָּס, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן, טָמֵא • וְשֶׁאֵין בּוֹ, טָהוֹר • מְגוּפַּת הַיּוֹצְרִין שֶׁחוּא פּוֹתֵחַ בָּהּ, טְהוֹרָה • וְשֶׁחוּא גּוֹמֵר בָּהּ, טְמֵאָה • מַשְׁפֵּךְ שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים טָהוֹר, וְשֶׁל רוֹכְלִין, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁחוּא שֶׁל מִדָּה, דִּ"ר יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא • ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִפְּנֵי

זינד פֿאן אירערנען געפֿעסען, איינע פֿלאפֿע פֿלאטטע אהנע ראנד, איינע אפֿפֿענע קאהל־ענשישפֿע, אין געלעכערטער ראסט צו געטריידעקערנערן; אונד ציגעלריננען, אבגלייך זיא נעבאגען זינד, אונד איינע העהלונג דאבען; פֿערנער אין צום בראטקארב צוגעריכטעטער דעקקעל; אין איבער ווינטרויבען צו דעקקען צוגעריכטעטע טראפֿגעפֿעסע; אין (נעשלאסענעס) פֿאס צום איבען אים שווימטען; אונד אין אס ראנדע איינעס גראסען צאבערס צום העבען אנגעבראכטעס האהלעס פֿאס[1]; אין בעטטע, שטוהל, איינע באנק, אין טיש אין שיף, אין ליכטער, זעלבסט פֿאן טהאן, זינד אללע ריין. אויך איזט רעגעל, דאס בייא אירדענען געפֿעסען דיא קיינען אינערן רוים האבען, אויך קיינע פֿוסהעהלונג אין בעטראכט קאמטט • (ד) איינע (אירדענע[2]) וואהרן אין אהל בעהעלטער, איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; וואס אין זאלכער ניכט איזט, ריין • דיא שייבע דעס טעפֿפֿערס, וואהרוף ער אין געפֿעס אנפֿענגט, איזט ריין, דיא אוגטער לאגע, וואהרן ער עס בעענדיגט, איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג הינ• דער געווהנליכע טריכטער איזט ריין, דער דער גענוירצ־ הענדלער איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, וויל ער אלס מאאס דינט • זא ר"ע זאגט; וויל מאן אירן עפֿטערס

גודל הכלי וקטנו תלוי לפי המקומו' שרגילין לעשותן, ולפי צורת הכלי; הדקין • שתין להם צורת קדירות וזן קטנים כיותר; לתמיות • הנעשים בבית לחם והן גדולות מחותן שנעשו בלוד; גדולי • כל מה דלעיל • והחביות • קבועת קטנות, והייכו דקין שבכלי חרס; ואין להם • דכל מה שנשבר מהן כשאר דומה ללוח עשוי; (ג) קטורי' • פשוטי כ"ח; לזבין • לוח הלק שתין לו שפה, ודע שעפיות, וזר, ולזבין, והופן, שבמסכת' זו, הן לוגבי' גבוהי' על שפת הכלי קביב, ויתקלפו שמותן, שלשפת הכלי המרוצע קורי' לזבין, ולעגול קורי' שפה, ולזולתן בהתמוכ' קורין דופן, והשפה הקטל' כנוכח קורין זר; פרוצה• שתין להם דפנות; קלחי' • כ"ח שקולים בו קטניות ע"ג החצ, ופשוט הו' כלח בית קבול, ומנוקב כדי שתהי' האור שולטת בו; וסילונות • מרוזבות: כפופין • משכי גדדי' והוא שלח תקק בהן בית קבול גרורות, ת"כ כפופי' כמין כ: (ה) ומקבלי' • הייכו שעשי רחצי הסילון גריס, ובחמצע רחבי', שלח נעשה לקבלה תע"פ שיעשר שם משט בשוליו: בכבב • כלי עמבסי' בו הסלי' של פת, וי"ג נפרץ ע"פ שכופין חותו על הסל, שכל המשתמש בכוי בכ"ח טהור; טפי • כ"ח שים לו בית קבול הוא ומקבל טומאה, והכא הוא דטהור לפי שהתקינו לעכבי', ועשה בו שנוי' ומוכח דלכסות בו עבבי קבעי לי': שייטי' • תבית הלולה ופתומה ואין לה פה כדי שלח תהי' כשקעת כמיס, וכשעבי' עליה ולמדין לשוט בה, ות"פ שים לה בית קבול לוכה עשוי לקבלה: המקק • כלי גדול של חרס וכעין קבית עשוי לו בשוליו שהדם משיס ידו לתוכה ומגביה: דפוכה • טמוכה: והמטה כו' • דכל הלו אין עשויי לקבלה, והספיכה תע"פ שהיא עשוי לקבלה טהורה, דכתיב דרך לוכיה כלב יס, מס יש טהור לף מכי' טהורה: אין לו • מכמיס גזרו על מעקין טמאים תע"פ שלח כטמאו תלח מקמת ארך ואינן תלח רחצון לטומאה, מטמאי' כלים מדברי סופרי', ומה כגעו בחלורי הכלי כטמא לחורין ולח כטמא תוכו, והשתא קמ"ל דטומאת לחוריי' היכו נוהגת תלח בכ"ח שים לו תוך; (ד) פנס • כעין לכניס של חרס שהיוקרי' עוזי' הכלי' עליהן: שפוחה • שהיוצר משליך עליה הטיט ומפתח מוכח עליו; מגופת • כעין לכניס של חרס שהיוקרי' עוזי' הכלי' עליהן: שפוחה • שהיוצר משליך עליה הטיט ומפתח עליה צורת הכלי, טהורה, שתין לה תוך; גומר • שמעמיד עליה הכלי לחר שנגמרה צורתו, יש לה תוך, וי"מ שים ליוקרי' כלי שבקרע מגופה, וים שפתחין בר ועתיד להרקיב וים שמניח' כך, לת שפותח שעתיד להרקיב, כמלח שעדיין לח נגמרה מלחכתו, טהורה, ושהוא גומר שמניחה כך, ככר נגמרה מלחכתו וטמחה, ומתניתין דלח כרכבן דקפ"ד; רוכלי • הוא קטן

---

1) זא רמב"ס, כאך ר"ם איזט דאס פאס מוכטען אנגעבראכט • 2) פאס גריכיס פאסס

בְּזֵרְעוֹנִים • נֵר, שֶׁעוֹרוֹ בְּשֶׁמֶן • רַ״א אוֹמֵר, בְּפַרוּטָה קְטַנָּה • נֵר שֶׁנִּטַּל פִּיו, טָהוֹר • וְשֶׁל אֲדָמָה שֶׁחִסַּק פִּיו בְּפִתִּילָה, טָהוֹר: (ג) חֲבִית שֶׁנִּקְּבָה, וַעֲשָׂאָהּ בְּוֶסֶת וְנִשְׁבְּרָה, אִם יֵשׁ בְּמָקוֹם הַוֶּסֶת מַחֲזִיק רְבִיעִית, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָטַל שֵׁם כְּלִי מֵעָלֶיהָ • חֶרֶס שֶׁנִּקַּב, וַעֲשָׂאוֹ בְּוֶסֶת, אַעַ״פִּי שֶׁמַּחֲזִיק רְבִיעִית, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל שֵׁם כְּלִי מֵעָלָיו: (ד) חֲבִית שֶׁנִּתְרוֹעֲעָה, וּטְפָלָהּ בְּגַלָּלִים, אַעַ״פִּי שֶׁהוּא נוֹטֵל אֶת הַגַּלָּלִים, וְהַחֲרָסִים נוֹפְלִים, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָטַל שֵׁם כְּלִי מֵעָלֶיהָ • נִשְׁבְּרָה וְדָבַק מִמְּנָה חֶרֶס, אוֹ שֶׁחָבְיָא חֶרֶס מִמָּקוֹם אַחֵר, וּטְפָלָן בְּגַלָּלִים, אַעַ״פִּי שֶׁהוּא נוֹטֵל הַגַּלָּלִים, וְהַחֲרָסִין עוֹמְדִים, טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל שֵׁם כְּלִי מֵעָלֶיהָ • חָיָה בָּהּ חֶרֶס מַחֲזִיק רְבִיעִית, בָּלָה מִטַּמְּאָה בְּמַגָּע, וּכְנֶגְדּוֹ מִטַּמְּאָה בְּאֹהֶל: (ה) הַטּוֹפֵל כְּלִי חֶרֶס הַבְּרִיא, ר״מ וְר״שׁ מְטַמְּאִים, וַחֲכָ״א הַטּוֹפֵל אֶת הַבְּרִיא טָהוֹר, וְאֶת הָרָעוּעַ

טערזאאט דורך פֿעללט • בייא דער לאטפּע, וועז עס עהל איינלעסט, ר״א זאגט: וועז עס קליינע מינצע דורכלעסט. וועז צו דער לאטפּע דיא שנויצע פֿעהלט, איזט זיא ריין; אונד עבען זא איינע פֿאז בלאסעס טהאָנע גענאָטע, וועז אויך דיא שנויטצע דורך דען טאָפּט געבראנגט ווארדען • (ג) וועז איז (אירדענעס) פֿאס איין לאך האטט, דאס מיט פֿעך פֿערקלעבט ווארדען, ווידער צערבריפֿט, זא איזט דאס פֿערפּיפֿטע שטיק, וועז עס איז פֿירטעל לוג פֿאסט, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, דען דער נאטע איינעס געפֿעסעס ווער דעס גאנצעז געבליבען • וועז אבער איז געלעפֿערטער שערבען פֿערפּיפֿט ווארדען, זא איזט עס, זעלבסט וועז עס איז פֿירטעל לוג פֿאסט, ריין, דען עס האטט שאז אויפֿגעהערט, געפֿעס צו זיין • (ד) וועז איז זאלפֿעס פֿאס געברעכלעך געווארדען, אונר מיט קוהמיסט בעקלייבט ווארדען, זא איזט עס, וועז גלייך דורך דאס אבגעהמען דער בעקלייבונג דאס געפֿעס צערפֿאללען ווירדע, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, ווייל עס אימער נאך איין געפֿעס היעס; וועז עס אבער צערפֿיעל אונד מאן ברוכשטיקקע דאפֿאן צוואממענליימטע, אדער אנדערע ברוכשטיקקע אייגעזעטצע אונד מיט קוהמיסט בעקלייבטע, זא איזט עס, ריין, זעלבסט וועז דורך אבנעהמען דער בעקלייבונג דיא שערבען בלייבען ווירדען, ווייל עס אייגמאל אויפֿגעהערט האטטע געפֿעס צו הייסען• איזט דאראן איין שטיק, וועלכעס איין פֿירטעל לוג פֿאסט, זא זיגד אללע טהיילע (אלס האנדהא-

בען) דורך בעריהרונג פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, אונד דאס שטיק זעלבסט אין זיינעס לופֿטרוים • (ד) וועז מאן איין ניכט געברעכלעכס אירדען געפֿעס בעקלייבט דאט, זא זאגט ר״מ אונד ר״ש, דאס (אים פֿעראונרייניגונגספֿאלל) דיא בעקלייבונג ווייטער פֿעראונרייניגע • דיא גאנצע וואר, וואהל אבער, וועז עס געברעכלעכס ניכט וועז עס גאנץ וואר; דיא גאנצע וואר, וואהל אבער, וועז עס גענאָטע

להכיח גרוגרות כחבית: כתגוזים • שעשרו זוטר מגרוגרת, ור״י מקיל מר״ם, ור״מ מקיל טפי מר״י: ומקדירה כו׳ כזיתים להקמיר: הסך והטפי, כלי שמן חלש שהטפי פיו גר מאד וחין יורד ממנו חלש טפין, והטפי דפרקין דלעיל מ״ג שהוח טהור, הייגו שהתקינו לכקות כו קלי עכיס: בשמן. ככוכם מזקק של שמן, וחין שעורו שוה למים, דשל שמן דק שהרי כלי שמחזיק מים חו יין חינו מחזיק שמן: שלשתן. הסך והטפי והגרגר, שיעורן כזרעוני כגון הקטוני׳, דתר״ם לזרעוני׳ כמי עכידי, והוו כעשוי לכך ולכך • גר בשמן • ככוכם מזקק של שמן דקתם גר לשמן עכיד: כפרוטה • דהכר עכיד כמי לתכומי כי׳ פרוטות: שהטל • כטל שם כלי ממנו: חדמה • כל זמן שלח נמרך בכבשן, תע״ם שהוסק פי הגר בהתילה הדולקת, לח תעיב כבך נמרך בכבשן: פיו • התוספת היוצח מן הגר חבר יחזיק התתילה: (ג) שנקבה • כמוניח זית וטברה ועשחה בוסת ומקבלת טומחה מכחן ולהבח, וחזרה ונשברה לשברים גדולים, וחותו השבר שיש בו כזית מחזיק רביעית ויוצב שלח מקומך, טמח, ובחבית המחזיק מלוג ועד קתה עסקינן: שנתרוששה • שלח נפלו חרסיה מבל רשוחה היח כ״ב שחם יטלטלוה וחני קב גרוגרת בתוכה תשבר לגמרי, והרי היח טהורה, וטפלה, שטח פניה בגללי בקר שלח יפלו החרסים: כשברה • שנפלו החרסים ודיבק השברים בקולן של סופריס, חו שנפיח חרסיה ממקום חחר ודבקן, ותח״כ טפלן בגללים, טהורי, וה״ה חם טפלן בטיט כ״ז שלח חזר ונרפה בכבשן • רבינו • וכגון שנתרפה בח מבחית המחזקת מלוג ועד קתה שעורי, בחביני: כמגע • דכלה בעצי יד לחותו קרם ומטמחי׳ מגוה שעור: (ה) מטמחי׳. חם

כלים פרק ב ג

וּבֵית תְּבָלִין שֶׁל עֵץ, שֶׁנִּטְמָא אֶחָד בְּמַשְׁקֶה, לֹא נִטְמָא חֲבֵרוֹ · ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, חוֹלְקִין אֶת עוֹבְיוֹ, הַמְשַׁמֵּשׁ לַטָּמֵא טָמֵא, הַמְשַׁמֵּשׁ לַטָּהוֹר טָהוֹר · אִם יֵשׁ לוֹ לִזְבֵּז עוֹדֵף, נִטְמָא אֶחָד מֵהֶם, נִטְמָא חֲבֵרוֹ: (ח) הַלַּפִּיד טָמֵא, וּבֵית שִׁקּוּעוֹ שֶׁל נֵר, מִטַּמֵּא בְּאַוִּיר · הַמַּסְרֵק שֶׁל צִרְצוּר, ר׳ אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין:

צייג מיט מעהרערען בעהעלטערן, אדער איין העלצערנעס נעווירצביכסכען, ווען איינע אבטהיילונג דורך פליסס־געס פעראונרייניגט וואדרען; איזט דאס נעבענבע־העלטנים דאדורך ניכט אונריין; ר׳ יוחנן בן נורי זאגט: בייא לעטצטערם טהיילט מאן דיא העלפטע דער שיידעוואנד, דיא צום אונריינען צו איזט אונריין, דיא צום ריינען ריין · איזט אבער איין איבערשטעהענדער ראנד דאראן, זא זינד דיא נעבענבעהעלטער דורך דען איינען מיט אונריין: (ח) איינע פלאממען־שאלע איזט פעראונרייניגונגספעהיג אונד איין אונטערזאטץ צור לאמפע איזט פעראונרייניגונגס־פעהיג אין זיינעם לופטרוים · דער קאמפערמיגע ראנד אויף דעם מיט נעטצפערמיגער דעקקע פערזעהענען טרינקקרוגע איזט נאך ר״א ריין, נאך דען נעלעהרטען פעראונרייניגונגספעהיג ·

פ ר ק ג

שִׁעוּר כְּלִי חֶרֶס לִטָּהֵר, הֶעָשׁוּי לְאוֹכְלִין, שִׁעוּרוֹ בְּזֵיתִים · הֶעָשׁוּי לְמַשְׁקִין, שִׁעוּרוֹ בְּמַשְׁקִין · הֶעָשׁוּי לְכַךְ וּלְכַךְ, מַטִּילִין אוֹתוֹ לְחוֹמְרוֹ בְּזֵיתִים: (ב) חָבִית שִׁעוּרָהּ בִּגְרוֹגְרוֹת, דִּ״ר שִׁמְעוֹן · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, בֶּאֱגוֹזִים · ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר, בְּזֵיתִים · הַלֶּפֶס וְהַקְּדֵרָה, שִׁעוּרָן בְּזֵיתִים · הַפַּךְ וְהַטִּפִּי, שִׁעוּרָן בְּשֶׁמֶן · וְהַצִּרְצוּר, שִׁעוּרוֹ בְּמַיִם · ר״שׁ אוֹמֵר, שְׁלָשְׁתָּן

דאס מאאס איינעס לאכעס וואדורך אירדענעס גע־פעס ריין ווירד, איזט, ווען עס פיר עסבארעס דינטע, זא־באלד איינע אליפע דורך פאללען קאן, אונד ווען עס פיר פליססיגע זאכען דינטע, זאבאלד פליססיגעס דורך דאס לאך פאן אויסען איינדרינגט · ווען עס צו ביידען צוועקקען דינט, בעאכטעט מאן דאס שטרענגערע מאאס, נעמליך דאס דער אליפע · (ב) ביים פאס איזט דאס מאאס איינע דאטטעל, זא לעהרט ר״ש · ר׳ יהודה זאגט: איינע נוס · ר״מ זאגט איינע אליפע · ביים טיגעל אונד טאפף, איינע אליפע; ביים קריגליין אונד טראפף־געפעסע, ווען עס עהל איינלעסט, אונד ביים טרינקקרוגע, ווען עס וואססער איינלעסט; ר׳ יהודה זאגט: בייא דיזען דרייען, ווען קריי־

בזה: קלמרים · כלי עשוי לתת בתוכו הדיו וקלמוס והכלים שבריכי׳ לסופר: של עץ · שגם הוא עשוי רבועי׳ רבועים ואין לו לזביז עודף: במשקה · הבאים מתמת שרץ, דרבנן גזרו בי״ח דבר בפ״ק דשבת שיטמאו כלים משום משקה, זב וזבה שמטמאים כלים דאוריתא: חברו · דדופן של הטמא הוה אחוריו של חברו, אבל בטומאת שרץ דאורייתא אם נטמא א׳ מהם נטמא חברו, ובכ״ח דאינו מיטמא מגבו אפי׳ בטומאת שרץ אם נטמא אחד מהם לא נטמא חבירו: עוביו · דופן עב ורחב שבין ב׳ הרבועים: (ח) הלפיד · כעין קערה של חרס מחודדת מלמטה, ותוחבים חדודה בראש קונדס, ובתוך אותה קערה נותני שמן וחתיכות בגד ועטרן ומדליקין ומגביהים למעלה, והיא מאירה למרחוק, דסד״א דכיון שהיא מחודדת לא תטמא, קמ״ל דהואיל ומקום מושבה מתוקן ומיוחד לכך ה״ז מיטמאה: שקעו · כ״ח עשוי להיות הנר יושב ומשוקע בו אע״פ שאין כל הנר משוקע בו אלא מעט ממנו: מסרק כו׳ · כ״ח שעושים ע״פ שבכה כמין מכבר מעשה רשת, והמערה ממנה מטיל המים ממקומות הרבה, וסביב אותה שבכה בולטי׳ שיכים כשיני המסרק שעושי׳ אותן לנוי, אם נתלה שרץ באויר אותן השיני׳: מטהר · שאין זה תוך כלי חרס שהקיפו מופגם מכל צד:

פרק ג ליטהר · דתו לא מקבל טומאה, ואם היה טמא נטהר כאלו נשבר כלו: בזיתים · אפי׳ היתה מיוחדת לגרוגרת ולאגוזים ונקבה במוציא זית, טהורה כ״ז שלא יחדה אח״כ לקבל בה רמונים, וכיוצא בהן שאם יחדה לקבל רמונים טמאה עד שתנקב במוציא רמון, ושוב אינה מקבלת טומאה: במשקין · בכונס משקה דהיינו שכשמשימין הכלי ע״ג משקין נכנסים המשקין דרך אותו הנקב לכלי, והוא גדול ממוציא משקה: ולכך · כגון קדירה שמבשלים בה בשר אע״פ שאין מניחי׳ בה אוכל בלא משקה ולמשקה לא חזי׳ שהרי נקבה בכונס משקה, אפ״ה אזלינן בה לחומרא: (ב) חבית · רגילים היו

פרק ד

הַחֵרֶס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד, מִפְּנֵי אָזְנוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה בּוֹ חֹדֶשׁ, וְהַחֹדֶשׁ מַכְרִיעוֹ, טָהוֹר. נִטְלָה הָאָזֶן, נִשְׁבַּר הַחֹדֶשׁ, טָהוֹר. ר' יְהוּדָה מְטַמֵּא. חָבִית שֶׁנִּפְחֲתָה, וְהִיא מְקַבֶּלֶת עַל הַפְּנוּתָיָה, אוֹ שֶׁנִּחְלְקָה כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת, ר' יְהוּדָה מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים: (ב) חָבִית שֶׁנִּתְרוֹעֲעָה, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִסַּלְסֵל בַּחֲצִי קַב גְּרוֹגְרוֹת, טְהוֹרָה. גַּסְטְרָא שֶׁנִּתְרוֹעֲעָה, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת מַשְׁקִין, אַעַ"פִּי שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת אוֹכָלִין טְהוֹרָה, שֶׁאֵין שִׁירַיִן לְשִׁירַיִן: (ג) אֵיזוֹ הִיא גַּסְטְרָא? כָּל שֶׁנִּטְּלוּ אָזְנֶיהָ. הָיוּ בָהּ חֲדוֹדִים יוֹצְאִין, כָּל הַמְקַבֵּל עָמָּה בְּזוֹרִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע, וְכֻנְגְּדוֹ מְטַמֵּא בְּאַוִּיר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עָמָּה בְּזוֹרִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע, וְאֵין כֻּנְגְּדוֹ מְטַמֵּא בְּאַוִּיר. הָיְתָה מֻטָּה עַל צָדָּהּ כְּמִין קַתֶּדְרָה, כָּל הַמְקַבֵּל עָמָּה בְּזוֹרִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע, וְכֻנְגְּדוֹ מְטַמֵּא בְּאַוִּיר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עָמָּה בְּזוֹרִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע, וְאֵין כֻּנְגְּדוֹ מְטַמֵּא בְּאַוִּיר. שׁוּלֵי קוֹרְפִּיּוֹת וְשׁוּלֵי קוֹסֵס הַצְּרוּנִים, אַעַ"פִּי שֶׁאֵינָם יְכוֹלִין לֵישֵׁב שֶׁלֹּא מִסּוֹמְכִין, טְמֵאִין, שֶׁלְּכַךְ נַעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתָן: (ד) כְּלִי חֶרֶשׂ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁלְשָׁה שְׁפָיוֹת, הַפְּנִימִית עוֹרֶפֶת,

אײן שערבען דער ניכט אללײן שטעהט קאן, ווײל אין אדר אדער אײנע שפיטצע דאראנטער איזט, דורך דיא עס זיך נאך דער זײטע לענט, איזט ריין. זא אויך ווען דאס אדר אדער שפיטצע אבבריכט. ר' יהודה ער= קלערט עס רין דיזעם פאללע פיר פערשאנריינינגונגספערהיג. וועז אין (אירדענעס) פאס אונטען שאדהאפט ווירד אונד אויך דיא זײטע געלעגט נאך עטוואס פאסטען קאן, אדער דאס אלס צווײא מולדען צערפאללען איזט, העלט ר"י עס פיר ריין, דיא געלעהרטען פיר פערשאנריינינגונגספערהיג. (ב) ווע אײ פאס געברעכליך געווארדען, זא דאס מאז דאראין ניכט מעהר איין דהאלב קב גרוגרות וועגצוברינגען וואגען דארף, זא איזט עס ריין. איין בלאסענס (האהלענס) געברעכליך געווארדענעס שטיק איינעס געפעסעס איזט, ואבאלד עס ניכט פליסיגעס פאסט, וועז עס אויך שפייזען פאסטט, ריין, דען מאן רעכענעט ניכט איבערבליבזעל פאן איבער= בליבזעלן. (ג) אונטער זאלכעס שטיק פערשטעהט מאן שאן, אין פאס אהנע אהרען. זינד שפיטצען דאראן דיא הינויסרא= גען, זא איזט יעדעס דאס מיט דעם אנדערן צוגליך איינען אליפע האלטען קאן, פערהיג דער פערשאנריינגונג דורך בע= ריהרונג, אונד איהם געגענאיבער אים לופטרוים; וואס אבער ניכט איינע אליפע מיט העלט, איזט דער פערשאנ= ריינינגונג דורך בעריהרונג פעהיג, אבער עס זעלבסט ניכט אין זיינעם לופטרוים. וועז מאן איין זאלכעס שטיק אן דיא זײטע אומלעגט, ווײא איין וואגענזיטץ, זא איזט וואס מיט אידם איינע אליפע פאסט, פעהיג דער פערשאנריינינגונ דורך בעריהרונג, אונד עס זעלבסט אים לופטרוים; וואס אבער ניכט איינע אליפע מיט העלט, צווואר דורך בע= ריהרונג אבער עס זעלבסט ניכט אים לופטרוים. דיא בערע: פאן קורפישען געפעסען אונד צידאנישען קאך=נעפעס זינד, אבגלייך זיא אונגעשיצט ניכט שטעהען קענען, דאך פער=

אונריינינגונגספערהיג, ווײל זיא אורשפרינגליך זא פערפערטיגט ווערדען. (ד) אן אײנעם אירדענען נעפעסע מיט דרײא

פרק ד שאינו יכול. שפירש מן התכית והקדירה במקום התחון; חדוד. חד בתחתיתו ואינו יכול לעמד עלע מקומך; נטלה. דכ"א שטרר שעה ע' סוכ אין לו טומאה לעולם; שנפחתה. כשוליה וזיע מקבלת כשמטה על דפנותיה; ערובות. ואינו יכול ליתב אלא על דפנותיה; מטהר. דכבר שנרוך שבר הכלי ליתב על שוליו כדרך שיתב כשהוא שלם; מטמאי. דקברי כלים עשוי להוסיפן לפרקי; (ב) נתני קב. שהוא שעור קטנה ע', וכל דלא חזי לטלטל כה שעור קטנה ע' כשכורה דמי; שאין שיריים כו'. כלי שלם שנפדק פורתא תפיס עליו ולא שדו לי ומביאי שבר שהוא שיורי כלי, ומשימי תחתיו, אבל שבר כלי שנפדק, אין מומרי בכח שברי כלי לחבר להכיח תחת שבר כלי זה; (ג) חזזים. ואפילו היא שלימה, הואיל ואין לה חזזים לטלטלה ממקום למקום: קדודי. פתח קרס הנשבר ונפלי

טָמֵא, וְכֵן בְּחִדּוּק (נ"א בְּחִדּוּד) הַבְּרוּיָה:
(ו) יְבֵלִית שֶׁטּוֹפְלִין בָּהּ אֶת הַפִּשְׁתִּין, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ טָמֵא. מְגוּפַת חָבִית אֵינָהּ חִבּוּר. הַנּוֹגֵעַ בְּטִפּוּלוֹ שֶׁל תַּנּוּר, טָמֵא: (ז) מִיחָם שֶׁטָּפָלוֹ בְּחוֹמֶר וּבְחַרְסִית, הַנּוֹגֵעַ בַּחוֹמֶר טָמֵא, וּבַחַרְסִית טָהוֹר. קוּמְקוֹם שֶׁנִּקַּב וַעֲשָׂאוֹ בְּוֶפֶת, ר' יוֹסֵי מְטַהֵר, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת הַחֻמִּין כְּצוֹנָן. וְכֵן הָיָה אוֹמֵר בְּכֵלֵי זֶפֶת. כְּלֵי נְחשֶׁת שֶׁזִּפְתָּן, טְהוֹרִין, וְאִם לְיַיִן, טְמֵאִין: (ח) חָבִית שֶׁנִּקְּבָה וַעֲשָׂאָהּ בְּוֶפֶת יֶתֶר מִצָּרְכָּהּ, הַנּוֹגֵעַ בְּצָרְכָּהּ טָמֵא, יֶתֶר מִצָּרְכָּהּ, טָהוֹר. מַשִּׁפּוֹךְ שֶׁל עֵץ, וְשֶׁל חֶרֶס, שֶׁפִּקְּקוֹ בְּוֶפֶת, ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַמֵּא, ר' עֲקִיבָא מְטַמֵּא בְּשֶׁל עֵץ, וּמְטַהֵר בְּשֶׁל חֶרֶס. ר' יוֹסֵי מְטַהֵר בִּשְׁנֵיהֶם:

ליך וואר. עבען זא זינד דערען מיינונגען געטהיילט איבער דען רייפֿען איינעם שעפּף־קירבישסעם[1]). (ו) דאס קרויט וואכיט מאן דיא גראסען שיפֿאיימער[2]) בעקלייבט, פֿעראונרייניגט (וועז יענער אונרין איזט) וואס עס אנדירט. — דיא שטירצע איינעם פֿאסטעם, בילדעם קיינע פֿערבינדונג. — וואס אן דיא בעקלייבונג דעם (אונריינען) באקאפֿענם אנריהרט, איזט אונרין. (ז) זוען מאז איינען זוערמעקסטל מיט לעהם אדער מיט צערשטאסענען שערבען בעקלייבט האט, זא ווירד וואס דען לעהם בעריהרט אונריין, אבער ניכט וואס דיא צערשטאסענען שערבען בעריהרט. וועז אן איינעם גראסען קעסטל איין לאך וואר, דאס פֿערפּיכט וואררט, זא ערקלערט ר' יוסי איהן פֿיר ריין, ווייל ער הייסעם וואסטער ניכט עבען זא גוט ווי קאלטעם פֿאסט; אונר אוים דעמזעלבען גרונדע העלט ער געפֿעסע אוים פעך פֿיר ריין. דאס פעך אן קופּפֿערנען געפֿעסען איזט ניכט פֿעראונרייניגענד, אבער וואהל וועז מאן זיא צו ווין ענאמען. (ח) וועז איין געלעכערטעם פֿאס מיט פּיך מערר אלס נעטהיג איזט, בעשטריכען וואררען, זא פֿעראונרייניגט דער נעטהיגע טהייל דאס בעריהרענדע, ניכט אבער דער אונגעטהיגע. וועז פעך אויף איין פֿאס טראָף, זא פֿעראונרייניגט עס דאס בעריהרענדע ניכט. וועז מאן איינען העלצערנען אדעך אירדענען טריכטער מיט זעך פֿערשטאפֿט האט, זא ערקלערט ר"בע איהן פֿיר פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; ר"ע נור דעז העלצערנען, ניכט אבער דעז אירדענען; ר' יוסי אבער ביידע פֿיר ריין.

כטמא כלי מחורו טמאי' לוכלי' זמזקי' שכנגע בטפילה, דהיא מזוכה ככלי כפ"ע; וכן. כמס שנחלקו בטפילת הכריא כך נחלקו בחידוק הקרויה, והיא דלעת יבישה וחלולה שמוחכין בה מים, ורגילי' להדק סביבותיה בעגול של עץ לו או של כרזל שלא תשבר אם תגוף בחכין, ומחידוק היא כריאה, ז"ל לעובל, ר"מ ור"ש מטמאי' וחכמים מטהרי', וי"ג כידוק; (ו) יבלית. עשב שגדל יבלא זרגילי' לטוח בו הפטסים, והן הכדות הגדולות שלא יאלטו היין שמזיעים; (ז) מיחם. כלי שמחמיס בו המים; חומר, טיט עב, מרסית דק כחרס, ז"מ כתיעת מרקיס; טמא. אם נטמא המיקס נטמא המומר שסביבו כמותו דכדבק ומתאבר וחמזב ככלי עלמו; וכחרסי. חיבו נדבק ומפריך וכופל; קומקוס. זות' גדול ממיקס; שאיבו יכול שהזפה כתך ונמס; ככלי זפת. העשוי מזפת וי"מ כלי זפת הזפוחים, ומפרש וחזיל כגון כלי כחושת; טהורי. אם היו הכלים טמאי' וכגע אדם או כלים או כלים טמאי' לוכלין ומזקין בזפת; ואם ליין. שמתחלה זפתן לצוש כתוכן יין, ומצוש יין נוכן הוא; (ח) יתר מצרכה. שלא ככגד הנקב מן הגדדי', וי"מ יתר מצרכה שעשה כסתיית' עכב כיותר עד שיוכל להכטל ממכס ותשאר קתומה וחפי' ככל כגד הנקב; המוגע. לוכלי' זמזקי'; המכית. שחיכה נקובה; כך. כטפת הזפת לע"פ שהחכית טמאה שפקקו. נקב המשפך העשוי להכניס ממנו יין לחכית; ר"ש. דחשיב קתומה כין כשל עץ כין כשל חרס, ל"ל גזר כשל חרס חשו כשל עץ; מטמא כשל עץ. שהזפת הוא מין עץ שיוצא מן העץ, ולא דמי לקתימת פי נקב החכית דחשיב חכור לפי שהנקב שבפי המשפך חלק, והזפת נקלף ממנו, ואין מתקיים, אבל חכית שנקבה לאחר שהוקקה כתכור, ל"ל לנקב להיות חלק וזוב, ואין הזפת נקלף ממנו, ל"ב זפת שבפי המשפך קופו להסיר לא חשיב קתומה אלא כשל עץ לפי שהוא מינו, אבל בנקב של חכית אין קופו להסיר:

---

[1]) קרויה איזט גריכיש שפּאָק, איינע נום, לאנד וואס דעם עהנליך איזט. [2]) פֿטם איזט גריכיש שפּיק.

מִשֶּׁתִּגָּמַר מְלַאכְתָּהּ · אֵיזוֹהִי גְּמַר מְלַאכְתָּהּ? מִשֶּׁיַּסִּיקֶנָּהּ כְּדֵי לְבַשֵּׁל עָלֶיהָ בֵּצָה קַלָּה שֶׁבַּבֵּצִים, טְרוּפָה וּנְתוּנָה בָּאִלְפַּס, הַכֻּפָּה עֲשָׂאוֹ לַאֲפִיָּה, שִׁעוּרוֹ כַּתַּנּוּר, עֲשָׂאוֹ לְבִשּׁוּל, שִׁעוּרוֹ כַּכִּירָה · הָאֶבֶן הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר טֶפַח, וּמִן הַכִּירָה שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, חִבּוּר · הַיּוֹצֵא מִן הַכֻּפָּה, עֲשָׂאוֹ לַאֲפִיָּה, שִׁעוּרוֹ כַּתַּנּוּר, עֲשָׂאוֹ לְבִשּׁוּל, שִׁעוּרוֹ כַּכִּירָה · אָמַר ר׳ יְהוּדָה, לֹא אָמְרוּ טֶפַח, אֶלָּא בֵּין הַתַּנּוּר וְלַכּוֹתָל · הָיוּ שְׁנֵי תַנּוּרִין סְמוּכִין זֶה לָזֶה, נוֹתֵן לָזֶה טֶפַח, וְלָזֶה טֶפַח, וְהַשְּׁאָר טָהוֹר: (ג) עֲטֶרֶת כִּירָה טְהוֹרָה · טִירַת הַתַּנּוּר, בִּזְמַן שֶׁהִיא גְבוֹהָה אַרְבָּעָה טְפָחִים, מְטַמְּאָה בְּמַגַּע וּבְאַוִּיר · פְּחוּתָה מִכָּאן, טְהוֹרָה · אִם חִבְּרָהּ לוֹ, אֲפִילוּ עַל שְׁלֹשָׁה אֲבָנִים, טְמֵאָה · בֵּית הַפָּךְ, וּבֵית הַתְּבָלִין, וּבֵית הַנֵּר שֶׁבַּכִּירָה, מְטַמְּאִין בְּמַגַּע, וְאֵינָן מְטַמְּאִין בְּאַוִּיר, דִּר״מֵ · ר׳ יִשְׁמָעֵאל (נ״א ר׳ שִׁמְעוֹן) מְטַהֵר: (ד) תַּנּוּר שֶׁהֻסַּק מֵאֲחוֹרָיו, אוֹ שֶׁהֻסַּק שֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ, אוֹ שֶׁהֻסַּק בְּבֵית הָאוֹמָן, טָמֵא · מַעֲשֶׂה שֶׁנָּפְלָה דְּלֵקָה בְּתַנּוּרֵי כְּפַר סִגְנָה, וּבָא

אונד צוואר ווען דיא ארבייט דאראן פֿאללענדעט וואר, אונד דיס איזט ווען ער הינלענגליך געהייצט וואר, אום איין הינער איי, נעמליך איינגעשלאגען אונד אין איינען הייסען טיגעל געטהאן, צו קאכֿען · ביים העערד צו איינעם טאפפֿע געלטען, ווען ער צום באקקען געמאכֿט איזט, דיא פֿערהעלטניססע דעס באקאפֿענס, ווען צום קאכֿען, דיא דעס קאכֿהעערדעס · איין אן דעם באקאפֿען הערפֿארראגענדער שטיין, בילדעט ביס איינע האנדברייט; איין אויס דעם קאכֿהעערד ראגענדער, ביס 3 פֿינגער לענגע, איינע פֿערבינדונג · דער אויס דעם העערד צו איינעם טאפפֿע ראגענדע, ווירד ווען דיזער צום באקקען געמאכֿט, וויא יענער, אונד ווען ער צום קאכֿען געמאכֿט, וויא דיזער אנגעזעהען · ר׳ יהודה מיינט: דיא בעשרענקונג אויף איינע האנדברייטע איזט נור, ווען דער שטיין צווישען דעם אפֿען אונד דער מויער איזט · — ווען צווייא עפֿען דורך איינען שטיין אין פֿערבינדונג שטעהען, זא ווירד צו יעדעס איינע האנדברייטע צוגערעכֿנעט, דאס איבריגע איזט ריין · (ג) דער קראנץ אום דען העערד איזט ריין; דער האף[1]) דעס באקאפֿענס איזט בייא 4 האנדברייטען האך מיט אונריין, דער אפֿען זייא עס דורך בעריהרונג אדער אים לופֿטרוים; בייא גערינגערער העהע, ריין · איזט ער אבער מיט דעם אפֿען, זעלבסט אויף 3 שטיינען, פֿערבונדען, זא איזט ער מיט דיזעס אונריין · דער אם העערדע בעפֿינדליכֿע ארט צום עהלקריגליין, צו געווירצען, צור לאמפע, ווירד מיט איהם ווען דורך בעריהרונג, אבער ניכֿט ווען דורך דען לופֿטרוים, אונריין · זא ר״מ · ר ישמעאל (ר״ש) ערקלערט זיא פֿיר ריין · (ד) ווען דער באקאפֿען פֿאן אויסען, אדער אבזיכֿטסלאן, אדער נאך ביים פֿערפֿערטיגען געהייצט ווארדען, זא איזט ער פֿעראונרייניגונגספֿעהיג · זא וואר איינסט פֿייער צווישען דען באקעפֿען

מיהו לא בעי היסק גדול אלא כדי כו׳ שבלילתן רכה: בישן · אם הוסק החדש היסק מועט, דבהיסק כזה הי׳ ישן ראוי לאפות בו סופגנים, היינו גמר מלאכתו: (ב) כירה · מקום שפיתת ב׳ קדירות ופעמים שכותני׳ הקדירות לבשל בתוכה, ופעמים ע״ג: ג׳ גובהה אין פחות מג׳: משתגמר · מאמתי מטמאה תחלתה, משתגמר מלאכתה: קלה · ביצת תרנגולת שהיא קלה לבשל משאר ביצים כשהיא טרופה ושבורה בקערה, ונתונה באלפס שכבר הוחם: כופח · מקום שפיתת קדירה א׳ וחומו רב מחום הכירה, ולפעמים אופי׳ בו פת: כתנור · לאפות בו סופגני׳, ולענין שעור גובה: האבן · רגילי׳ לחבר אבן בתנור שבולט ממנו לחוץ והוא לבית אחיזה והוי׳ יד לתנור: לא אמרו · דיותר מטפח לתנור ומג׳ אצבעות לכירה לא הוי׳ חבור, אלא כשהאבן בין התנור לכותל ודוחק את הבית וסופו לינטל, אבל לצד הבית אפי׳ גדולה הרבה, יד היא לתנור: סמוכין · ואבן א׳ מחברן: (ג) עטרת · בנין עגול עשוי על ראש הכירה לשמור חומו: טהורה · שאם נטמאת הכירה לא נטמא העטרה: טירת · מקום שלפני התנור מוקף כחצר שנותני׳ בו לחם, כשרודי׳ אותו מן התנור: ג׳ אבנים · שלא היתה מחוברת יפה, אלא מונחת על ג׳ אבנים: הפך · מקום בצדי הכירה שמניחין בו הפך שמן להפשיר, וכן הנר: במגע · אם נגע שרץ בתוך הכירה, נטמאו מקומות הללו, וכן אם נגע שרץ בא׳ מהם נטמאת הכירה: באויר · אם נתלה

[1]) איין אומגעבענער פלאטן, וואהין דאס ווארמע בראד אויס דעם אפען געלעגט ווירד ·

הַכֹּל טָהוֹר, הַחִיצוֹנָה עוֹרֶפֶת, הַכֹּל טָמֵא, הָאֶמְצָעִית עוֹרֶפֶת, מְמָנָּה וְלִפְנִים טָמֵא, מִמֶּנָּה וַלַּחוּץ טָהוֹר. הָיוּ שָׁווֹת, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹלְקִין הָאֶמְצָעִית, וַחֲכָ"א הַכֹּל טָהוֹר. כְּלֵי חֶרֶס מֵאֶמְתַּי מְקַבְּלִין טֻמְאָה? מִשֶּׁיְּצָרְפוּ בַּכִּבְשָׁן, וְהֵיא גְּמַר מְלַאכְתָּן:

דעגדערז, איזט וועז דער איננערע איבערשטערהט, אללעם ווייטערע ריין; וועז דער אייסערע איבערשטעהט, אללעם אונדיין; וועז דער מיטטעלערע איבערשטעהט, נור איננערהאלב דעסטעלבען, דאגעגען וואס אויסערהאלב איזט, ריין; זינד אללע גלייך, זא זאגט ר' יהודה דער מיטטלערע ראנד ווירד אלס געטהיילט געדאכט. דיא געלעהרטען זאגען; יעדער נילט פֿערואונרייניגטע לופֿטרוים נלייבט ריין. — איין אירדענעס געפֿעס ניממט אונריינהייט אן, ואבאלד עס אים אפֿען געבראנגט איזט, אונד דיס היימט זיינע פֿאללענדונג.

פרק ה

תַּנּוּר תְּחִלָּתוֹ אַרְבָּעָה, וְשִׁנָּיוּ אַרְבָּעָה, הִד"מ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּגָדוֹל, אֲבָל בְּקָטָן, תְּחִלָּתוֹ כָּל שֶׁהוּא, וְשִׁנָּיוּ רֻבּוֹ, מִשְׁתַּנֶּמֶר מְלַאכְתּוֹ. אֵיזֶהוּ גְּמַר מְלַאכְתּוֹ? מְשַׂמְּסְקְנוֹ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ סְפָגְנִין. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מְשַׂמְּסְקְנוֹ, אֶת הֶחָדָשׁ, כְּדֵי לֶאֱפוֹת בְּיָשָׁן סְפָגְנִין: (ב) כִּירָה תְּחִלָּתָהּ שָׁלֹשׁ, וְשִׁנָּיָהּ שָׁלֹשׁ,

איין באקאפֿען[1]) גילט אלס זאלכער זא באלד ער פֿיער האנדבריייטען האך איזט, אונד איין צערבראכענער גילט נאך אלס זאלכער בייא דיזער העהע. זא ר"ט. דיא געלעהרטען זאגען: דיס איזט נור בייא גראסען באקעפֿען דער פֿאלל; בייא איינעם נאך קלייניעם מאאסשטאבע געמאכטען, איזט ער בייא גערינגער העהע גילטיג, אונד אים פֿאלל דעם צערברעכענם זא לאנגע דאס מייסטע נאך שטעהט. דער אפֿען ניממט אונריינהייט אן, ואבאלד דיא ארבייט דארען פֿאללענדט וואר, אונד דיס איזט, זאבאלד מען איהן זא הייצט, דאס מען שוואממיגען[2]) טייג דאמיט באקקען קאן.

ר' יהודה ערקלערט: וועז דער נייע זא נעהייצט ווירד אלס הירצו אין אייניעם אלטען געניגען ווירדע. (ב) איין קאך=העערר (צו צוויייא טעפֿפֿען) גילט אלס זאלכער פֿאן3 פֿינגער בריייטען העהע אן, אונד איין אבגעבראכענער בים צו דיזער העהע.

ממנו מדודי; ממקבל. מס לין זית יונע כין מדוד למדוד: שליכו. לכל במגע מטמא מטעם יד; מוטס. שנחלקה למרכה ולינס יוסכת חלש על דפנותיס; קתדרא. כסא של כסיס סהולכת על הענלה, ע"כ על הגמליס ומוקפת מג' רוחות: קורסיו. ט"ס מקומן, וכן הקוסי' הן כליס שעולין חדיס, וכשמכשלי' כהן מניחין לותן על כלי ברזל שקורין טריפידי, וכשמורידי' קומכי' לותן כאפר כירס; (ד) ג' שפיות. וחוין בין ספס לספס: עודפת. וסגיע הטומאס לחוץ הפנימי; הכל. כל מה שתוך ממכס וקשב כגב הכלי כלי חרס מיטמא מגבו, לכל מה שבתוך ספנימי' טמא: וחכ"א. הספס שנפל הטומאס בחוירס בלבד היא טמאס, ושאר הכל טסור; וכוא גמר. מט"ג דקריכין עוד תקון למרחן ולמחליקן ולסשוות שפתן;

פרק ה תנור. סתס תנור עשוי כמין קדירס גדולס שמין לס שוליים, ומחברים לותו בטיט ט"ג קרקע, ורלפת הקרקע הוא התחתית של תנור, לז ט"ג בסיס, לט"פ שמטמא לין לו בית קבול, לט"פ כך טמא, דיס לו תוך, ובתוכו תלי רתמנא; תחלתו. לין גובהו פחות מד"ט: ושיריו. סס הי' גדול וכטמא, ולפ"כ כשבר לפ כטהר עד שלא יהי' כשבריו ד"ט: בגדול. כעשוי לאפות ולבטות בו; בקטן. כעשוי לתבוקות לנתק בו; כ"ש. מ"מ ל"פ מטפח וכ"ל הקטן משוכ כעשייתו מן הגדול דאלת"ס שכרי גדול לפחותי' מד"ט, יהי' דין קטן עליו, ותחלתו כ"ש; כרובו. לתנור גדול קאי, דהיינו תנור כר ז' שיריו כרובו שהוא פחות מד', ולא דקתני שיריו כד' מיירי בתנור של ט', דאי לתנור קטן קאי, שיריו כרובו דהיינו פחו למאי חזי; מטפח למאי חזי; משתמ'. לתחל' תנור קאי; מעשיקנו. ולא בעי גירוף ככבן לט"ב דשאר כ"ש מגי להו בגירוף ככבן, תנור דכעי לדבק בו טיט לטבותו לחזיק קומו, לט"פ דבק בו טיט לא בגמר' מלתהו, עד שיסיקנו

[1]) לוין דער ערדע, דיא אלם בחדען דינט, לוויבענשטעללט. [2]) ו' מסכת תלה פ. ח. מ. ה. לחמערקונג, וזא לים נריכשען ἀπόγραφος זו לעזען.

גָּדוֹל כִּשְׁנַיִם, הַגָּדוֹל טָמֵא, וּשְׁנַיִם הַקְּטַנִּים
טְהוֹרִין: (ח) חֲתָכוֹ חֻלְיוֹת לְרָחְבוֹ, פָּחוּת
מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, טָהוֹר. מֵרְחוֹ בְּטִיט,
מְקַבֵּל טֻמְאָה מִשֶּׁיַּסִּקֶנּוּ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ
סֻפָּגְנִין. הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת הַטְּפָלָה, וְנָתַן
חוֹל אוֹ צְרוֹר בִּנְתַיִם, בָּזֶה אָמְרוּ הַנִּדָּה
וְהַטְּהוֹרָה אוֹפוֹת בּוֹ, וְהוּא טָהוֹר: (ט) תַּנּוּר
שֶׁבָּא מִחֻתָּךְ מִבֵּית הָאוֹמָן, וְעָשָׂה לוֹ לִמּוּדִין,
וְנוֹתְנָן עָלָיו וְהוּא טָהוֹר, נִטְמָא, וְסִלֵּק אֶת
לִמּוּדָיו טָהוֹר, הֶחֱזִירָן לוֹ טָהוֹר. מֵרְחוֹ בְּטִיט,
מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַסִּיקֶנּוּ, שֶׁכְּבָר
הֻסָּק: (י) חֲתָכוֹ חֻלְיוֹת, וְנָתַן חוֹל בֵּין חֻלְיָא
לְחֻלְיָא, ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין.
זֶהוּ תַּנּוּרוֹ שֶׁל עַכְנָאי. יוֹרוֹת הָעֲרָבִיִּין,
שֶׁהוּא חוֹפֵר בָּאָרֶץ, וְטָח בְּטִיט, אִם יָכוֹל
הַטִּיחַ לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָמֵא, וְאִם לָאו
טָהוֹר. וְזֶה תַּנּוּרוֹ שֶׁל בֶּן דִּינָאי: (יא) תַּנּוּר
שֶׁל אֶבֶן וְשֶׁל מַתֶּכֶת טָהוֹר, וְטָמֵא מִשּׁוּם
כְּלִי מַתָּכוֹת. נִקַּב, נִפְגַּם, נִסְדַּק, עָשָׂה לוֹ
טְפָלָה, אוֹ מוֹסָף שֶׁל טִיט, טָמֵא. כַּמָּה
יְהֵא בַנֶּקֶב? כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא בּוֹ הָאוּר, וְכֵן

זא גראס איזט וויא דיא ביידען אנדערן, זא איזט דים אונריין, אונד דיא ביידען קליינערן ריין. (ח) האט מאן איהן (דער ברייטע נאך) אין גלידער צערלעגט, זא דאס אן יעדעס ניכט 4 האנדברייטען בלייבען, זא איזט ער ריין. בעשטרייכט מאן זיא ווידער מיט לעהם, זא ניממט ער אונריינהייט אן, זאבאלד מאן איהן זא הייצט, דאס שוואממיגער טייג דארין געבאקקען ווערדען קעננטע. מאכט מאן דיא בעקלייבונג פאן איהם אבשטעהענד אונד טהוט זאנד אדער שטיינכען דאצווישען, זא קאן דיא אים מאנאטליכען שטעהענדע אונד דיא ריינע דארין באקקען, אונד ער בלייבט ריין. (ט) ווען דער אפען בלאטווייזע אויס דער ווערקשטאטט קאממט, אונד מאן רייפען דארום געלעגט האט, אלס ער ריין וואר, זא ווירד ער, ווען ער פעראונרייניגט ווארדען, דורך אבנעהמונג דער רייפען ריין, אונד בלייבט עס, ווען מאן זיא ווידער דארום לעגט. ווען מאן איהן נון מיט לעהם בעשטרייכט, זא ניממט ער אהנע אבערמאליגע הייצונג אונריינהייט אן, דען ער וואר שאן פריהער געהייצט. (י) ווען מאן איהן אין גלידער געשניטטען אונד זאנד צווישען דיא גלידער געטהאן, (אונד דאן בעקלייבט האט), זא ערקלערט איהן ר"א פיר ריין, דיא געלעהרטען פיר פעראונרייניגונגספעהיג. דים איזט דער זאגענאננטע באקאפען פאן עכנאי. דיא באקגרובען דער אראבער, דיא מאן אין דיא ערדע גרעבט אונד מיט לעהם בעקלעבט, זינד ווען דיא לעהמווענדע אללין שטעהען קעננען, פעראונרייניגונגספעהיג, זאנסט ניכט. דיזע ארט הייסט: אפען פאן בן דינאי. (יא) איין שטיינערנער אדער מעטאללענער באקאפען איזט ריין, לעטצטערער יעדאך פעראונרייניגונגספעהיג אלס מעטאל־גערעטה. האט ער איין לאך, שאדען אדער שפאלטע, אונד ווארד מיט לעהם ווידער בעקלייבט, אדער איזט איין אויפזאטץ פאן לעהם דארויף געזעטצט, זא איזט ער פעראונרייניגונגספעהיג (אלס אירדען). איין זאלבעס לאך מוס מינדעסטענס זא גראס זיין, דאס דאס פייער דורבגעהט. עבען זא איזט עס ביים קאכ־

לתנור לארכו בגובהו: בארץ. מפיל הטפלה לארץ, א"כ חולק עד שמגיע לארץ, ולא סגי בחלוקה עד רובו: מבפנים. עד שלא ישאר ד"ט: להסיעו. להפריד החלקים זה מזה: (ח) חוליות. כמו שחותך השפופרת: פחות. אם יש בחוליות פחות מד"ט ובאה מתנור גדול דליכא רובא אפי' הרכיב החוליות זה ע"ג זה טהור, ואם אח"כ מרחו בטיט בעי היסק כתנור חדש: הרחיק. טפיל של טיט שעשה לתנור זה שחתכו חוליות לא חברו והניח אויר בינתים ונתן בין הטפלה לתנור גרור יבש וע"יכ התנור מקיי' חומו: (ט) מחותך. שעשאו דפין דפין כעין שאנו עושין לחביו' שנותני' בהן יין ומחברי' יחד ע"י זירין ומסגרות, וזהן הן הלימודין, ונתן הלימודי' עליו, עדיין הוא טהור אע"פ שנגעה בו הטומאה קוד' נתינת הלימודי' עליו, ואם אחר שנתן עליו הלימודין, נגע בשרץ ונטמ' שנעשה כלי ע"י הלימודי', סלק לימודיו ונתפרקו הדפין זה מזה, נטהר התנור, ואע"פ שהחזיר הלימודי' פעם ב' שוב אינו מקבל טומאה לעולם עד שימרחנו בטיט: ואינו צריך כו'. לזה התנור שאין הלימודין מביאין לו הטומאה א"צ שיסיקנו: (י) חוליות. עיין עדיות פ. ג.: הערביין של אותו המקום לאפות פת הן עשוי': דינאי. שם אדם שהיה עושה תנורי' הללו: (יא) אבן. טהור לגמרי, טהור מדין כ"ח

מַעֲשֶׂה לְיַבְנֶה, וְטִמְאָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל: (ה) מוֹסַף הַתַּנּוּר שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, טָהוֹר, וְשֶׁל נַחְתּוֹמִין, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹמֵךְ עֶלָיו אֶת הַשְּׁפוֹד. ר׳ יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אֹמַר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹפֶה בּוֹ כְּשֶׁהוּא נִדְחָק. כַּיּוֹצֵא בּוֹ, מוֹסַף הַיּוֹרָה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים, טָמֵא. וְשֶׁל צַבָּעִים, טָהוֹר: (ו) תַּנּוּר שֶׁנָּתַן בּוֹ עָפָר עַד חֶצְיוֹ, מֵעָפָר וּלְמַטָּן, מְטַמֵּא בְּמַגַּע, מֵעָפָר וּלְמַעְלָן, מְטַמֵּא בְּאַוִּיר. נְתָנוֹ עַל פִּי הַבּוֹר, אוֹ עַל פִּי הַדּוּת, וְנָתַן שָׁם אֶבֶן, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם מַסִּיק מִלְּמַטָּן, וְהוּא נָסוֹק מִלְּמַעְלָן, טָמֵא. וַחֲכָ״א, הוֹאִיל וְהֻסַּק מִכָּל מָקוֹם טָמֵא: (ז) תַּנּוּר שֶׁנִּטְמָא, כֵּיצַד מְטַהֲרִין אוֹתוֹ? חוֹלְקוֹ לִשְׁלֹשָׁה, וְגוֹרֵר אֶת הַטְּפָלָה עַד שֶׁיְּהֵא בָאָרֶץ. ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ לִגְרוֹר אֶת הַטְּפָלָה, וְלֹא עַד שֶׁיְּהֵא בָאָרֶץ, אֶלָּא מְמָעֲטוֹ מִבִּפְנִים אַרְבָּעָה טְפָחִים. ר״ש אוֹמֵר, וְצָרִיךְ לְהַסִּיעוֹ. חֲלָקוֹ לִשְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַגָּדוֹל טָמֵא, וְהַקָּטָן טָהוֹר. חֲלָקוֹ לִשְׁלֹשָׁה, אֶחָד

איס דארפ̄ע סגנה, ענטשטאנדען, אונד דא מאן אין יבנה אנפ̄ראגטע ערקלערטע ר״ג זיא פ̄יר אונריין. (ה) דער אויפ̄זאטץ דעס באקאפ̄ענס צום הייזליכ̄עם געברויכ̄ע, איזט ריין, אן דעם דער בעקקער ווירד ער דורך דען אפ̄ען אונריין, ווייל מאן דאראן דען בראטשפיס צו לעגען פפ̄לעגט. ר׳ יוחנן הסנדלר זאגט: ווייל עד איס נאטהפ̄אללע דארין באקט. עבען זא איזט דער לעהמיגטע ראנד דער (מעטאללענען) קעסעל דער אליפ̄ען־זידער פ̄עראונרייניגונגס פ̄עהיג, אונד דער דער פ̄ערבער ריין. (ו) ווען מאן דען באקאפ̄ען צור העלפ̄טע מיט ערדע געפ̄יללט האט, זא איזט דער טהייל פ̄אן דער ערד־לאגע אבווערטס נור מיט איהם דורך בעריהרונג, אונד וואס דאריבער איזט, דורך דען לופ̄טרוים פ̄עראינרייניגונגספ̄עהיג. ווען דער אפ̄ען איבער איינע גרובע אדער ציסטערנע גע־זעטצט, אונד דורך איינען שטיין בעפ̄עסטיגט ווארד, זא ווירד ער, ווען מאן דארונטער געהייצט האט, זא דאס ער דאדורך אבען געהייצט (אונד אלזא פ̄ערטיג) געווארדען, פ̄עראונרייניגונגספ̄עהיג. דיא געלעהרטען זאגען: זאבאלד ער געהייטצט ווארדען, איזט ער עס, דיא הייצונג געשעהע ווא זיא וואללע. (ז) וויא קאן מאן איינען פ̄עראונרייניגטען באקאפ̄ען ריין מאכ̄ען? מאן טהיילט דיא ווענדע אין 3 טהיילע, קראצט דיא בינדענדע בעקלייבונג אב ביס דיא בלאסע קאכ̄על אויף דער ערדע שטעהט. ר״מ זאגט: עס איזט דיס אבקראטצען, אונד ביס עס אויף דער ערדע שטעהט, ניכ̄ט נעטהיג, זאנדערן מאן ברויכ̄ט איהן נור צו פ̄ער־מינדערן, ביס ער איגווענדיג ניכ̄ט 4 האנדברייטען האך איזט. ר״ש זאגט: מאן מוס דיא שטיקקע אויסאיינאנדער נעה־מען. — ווארד ער אין צווייא אונגלייכ̄ע שטיקקע גע־טהיילט, זא איזט דאס גרעסערע אונריין, דאס קליינערע ריין. ווארד ער אין 3 שטיקקע זא געטהיילט, דאס איינס

הטומאה באויר כירה אע״פ שהיא טמאה הן טהורין, דמן התורה אינה חבור כלל, אפילו לענין מגע, ורבנן הוא דגזרו עבדי רבנן הכירא: מטהר. אפילו במגע דכל חד כלי בפ״ע הוא: (ד) תנור. שגמר מלאכתו משיקיקנו אם לא הוסק מבפנים; שלא לדעתו. אפי׳ מבפנים: האומן. קודם גמר עשייתו: (ה) מוסף. שמוסיפין בגבהו לשמור חומו: נדחק. כשצריך לפת מרובה, ור״י לא סגי לי׳ בטעמא שהוא סומך עליו את השפוד, דס״ל דבעינן תשמיש התוספות כתשמיש גופו של תנור: שולקי. דרך שולקי זיתים וצבעים שיש להם יורו׳ גדולות, ועושי׳ להם תוספות טיט על שפתם ויעלו בה המים בעת רתיחתם של שולקי זיתים, טמא, שמשתמשין בו, ושל צבעים לא משתמש בי׳ דלא לפסד לצבעים: (ו) במגע. אם נגע שרץ בתנור מתוכו למעלה מן העפר נטמא מה שלמט׳ מן העפר, אבל אם לא נגע בדופני התנור אלא׳ שנתלה הטומאה באויר, לא נטמ׳ אלא מה שלמעלה מן העפר: בור. חפיר׳ למטה בארץ, דות כבור הוא עשוי, אלא שהוא בנין למעלה מן הקרקע: ונתן שם. בין הבור ובין דופן התנור אבן, שלא יפול התנור לתוך הבור, אם שולי התנור קרובי׳ כ״כ לשולי הבור שאם מסיק בתוך הבור ניסק התנור דרך מקום שוליו, או שפיו התחתון של תנור קצר מלמט׳ ורחב מלמעלה, ואין אויר נכר בין דופן התנור ובין דופן הבור, וההיסק עולה סביבות דפנות התנור וניסק, טמא, ופלוגתי׳ בהיסק ראשון שהוא גמר מלאכתו, ר״יס צריך שיהי׳ התנור מחובר לארץ והואיל אם ניסק כו׳ חשיב כמחובר, וחכ״ם א״צ שיהיה מחובר ואפי׳ תלוי בצואר הגמל וניסק הוי גמר מלאכתו, אבל אחר היסק ראשון כ״ע מודו שהוא מטמא: (ז) התנור. כשבא לקבעו מחברו בארץ, ומדבק טיט מבחוץ ומעבהו, כדי שישמור חומו וקרי לה טפלה: כיצד. כמה תהא שבירתו ותהא מטהרתו: חלקו.

שֶׁבְּנֶגֶד הַטֶּלַע · כִּירַת הַטַּבָּחִים, בְּזָמָן שֶׁהוּא נוֹתֵן אֶבֶן בְּצַד אֶבֶן, נִטְמֵאת אַחַת מֵהֶם, לֹא נִטְמְאוּ כֻלָּן: (ג) שָׁלֹשׁ אֲבָנִים שֶׁעָשָׂאָן שְׁתֵּי כִירַיִם, נִטְמֵאת אַחַת מִן הַחִיצוֹנוֹת, הָאֶמְצָעִית הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הַטְּמֵאָה טְמֵאָה, הַמְשַׁמֶּשֶׁת הַטְּהוֹרָה טְהוֹרָה · נִטְלָה טְהוֹרָה, הֶחְלְטָה הָאֶמְצָעִית לַטְּמֵאָה · נִטְלָה הַטְּמֵאָה, הֶחְלְטָה הָאֶמְצָעִית לַטְּהוֹרָה · נִטְמְאוּ שְׁתַּיִם הַחִיצוֹנוֹת, אִם הָיְתָה הָאֶמְצָעִית גְּדוֹלָה, נוֹתֵן לְוֹו כְּדֵי שְׁפִיתָה מִבָּאן, וְלְוֹו כְּדֵי שְׁפִיתָה מִבָּאן, וְהַשְּׁאָר טָהוֹר · וְאִם הָיְתָה קְטַנָּה, הַכֹּל טָמֵא · נִטְלָה הָאֶמְצָעִית, אִם יָכוֹל לִשְׁפוֹת עָלֶיהָ יוֹרָה גְּדוֹלָה, טְמֵאָה · הֶחֱזִירָהּ, טְהוֹרָה · מֻרְחָה בְּטִיט, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִשֶּׁיִּסְקְנֶה כְּדֵי לְבַשֵּׁל עָלֶיהָ אֶת הַבֵּצָה: (ד) שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁעָשָׂאָן כִּירָה, וְנִטְמְאוּ, סָמַךְ לְוֹו אֶבֶן אַחַת מִבָּאן, וּלְוֹו אֶבֶן אַחַת מִבָּאן, חֻצָּיָהּ שֶׁל זוֹ טְמֵאָה, וְחֻצָּיָהּ טְהוֹרָה, וְחֻצָּיָהּ שֶׁל זוֹ טְמֵאָה, וְחֻצָּיָהּ טְהוֹרָה · נִטְלוּ טְהוֹרוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ לְטָמְאָתָן:

ירושלים נעגען איינעז פּעלזען · וועז אם העערד דער שלעג-טער [1]) דיא שטיינע נעבענאיינאנדער געטהאן וואַרדען, אונד איינער אונריין וויירד, זינד דיא איבריגען עס ניכט· (ג) וועז מאן 3 שטיינע צו צוויא העערדען איינגעריכטעט האט, אונד איינער דער אייסערן שטיינע אונריין געוואַרדען, זא איזט פּאם מיטטלערן דער צוים אונריינען געהעריגע טהייל, אונריין, אונד דער צוים ריינען געהעריגע ריין· וויירד דער ריינגעבליבענע וועגענאמטען, זא איזט דער מיטטלערע גאנץ אונריין, אונד וויירד אונריינע וועגענאמטען, זא איזט דער מיטטלערע גאנץ ריין · וועדרען דיא ביידען אייסערן שטיינע אונריין, זא איזט וועז דער מיטטלערע גראס איזט, נור זא פּיל וויא פּאן אירם צום בייזעטצען פּיר יעדע זייטע נעטיג איזט, אונריין, דאם איבריגע ריין; וועז ער אבער קליין איזט, גאנץ אונריין· ניממט מאן דען מיטטלערן וועג, זא זינד דיא אנדערן ביידען, וועז מאן איינען גראסען קעססעל דאַרויף שטעלען קאן, פּעראונריינינגונגספּעהיג · זעטצט מאן דען מיטטלערן ווידער אין, זא איזט אללעס ריין · בעשטרייכט מאן זיא נון ווידער מיט לעהם, זא ניממט דיזער נייע העערד אונריינדייט אן, זאבאלד ער זא געהייצט וואַרדען, דאם מאן דאַרויף דאם איי קאכען קאן · (ד) וועז מאן צוויא שטיינע צום העערד איינגעריכטעט, אונד זיא פּעראונריינינט וואַרדען, אונד מאן נון צו ביידען זייטען ע איינען שטיין דאראן ריקט, זא איזט פּאן יעדעם דער מיטטלערן דיא איינגערע העלפּטע ריין צונד דיא אייסערע אונריין· ניממט מאן דיא אייסערן וועג, זא זינד יענע ווידער גאנץ אונריין ·

טמוכרת כטיט : ושל הכן · הייכו ג' כטיט וג' שלא כטיט : הסלע · המוכר מששת ימי כרא'שי' : הכזירי · לכשל שלמי נכור שהי' הכן נגד הסלע כלשכת הכזירי' שהיתה כע"ב : הטבחי' · לרכיס, ומקדרי' הרבה מכניס זו תחר זו, וזופתין עליהן קדירות הרבה, שכמלאת הכן ג' לב' קדירות חוץ מן המנוחות · (ג) ב' כירים · שהכן המלאני משמשת לזו ולזו ; המשמשת · חני' המשמשת למנוחה שהיא טמאה טמאה, וחני' המשמשת למנוחה שהיא טהורה, טהורה, דמשמשת הכן המלאני' היא כדי לשמר שבתוכן, ואם היתה גדולה מכדי שמוש שהיכן דיכה כדין הגדולה המפורש בכיפ', וכן אם היתה קטנה הכל טמא כמו קטנה דסיפא ; לשפות עליה · על ב' המנוחות : המזירה · למלאני ; מרחה · תכרה לחרס וה"ה אם מצרן זה לזה : (ד) סמך כו' · וכמלא עכשיו ג' כירות, המלאני טמאה והמנוחות טהורה ; מלא' · ב' מכניס המלאני הנזכר על זו וחני' על זו על גד טהורה, טהור ;

---

[1]) וועלכע פיר פילע קלכען, זוכד פערקויפען · זיא מלכען גרעסע העערדע זוכד פילען שטיינען·

בְּכִירָה· כִּירָה שֶׁל אֶבֶן וְשֶׁל מַתֶּכֶת, טְהוֹרָה· וּטְמֵאָה מִשּׁוּם כְּלֵי מַתָּכוֹת· נִקְּבָה, נִפְגְּמָה, נִסְדְּקָה, עָשָׂה לָהּ פְּטְפּוּטִין, טְמֵאָה· מֵרָחָה בְּטִיט, בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, טְהוֹרָה· ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מִבִּפְנִים טְמֵאָה, וּמִבַּחוּץ טְהוֹרָה:

העערדע· איזט ריזער פֿאן שטיין ארער מעטאלל, זא איזט ער ריין, לעטצטערער יעדאך פֿעראונרייניגונגסגרָע היגאלם מעטאל־גערעטה· דאס ער איז לאך, שאדען, ארער שפֿאלטע אונד מאן בראכטע פֿאן לעהם פֿיסע (פֿיר דען טאפֿף) דאריף האן[1], זא איזט ער פֿעראונרייניגונגסגרָעהיג (אלם אירדען)· וועו מאן איהן מיט לעהם בעשטרייכען, זייא עס איננעהאלב ארער אויסערהאלב, זא איזט ער ריין· ר' יהודה זאגט: וועו עס פֿאן איננען געשיהט, איזט ער פֿעראונרייניגונגסגרָעהיג, וועו פֿאן אויסען, איזט ער ריין·

פ ר ק ו

הָעוֹשֶׂה שְׁלֹשָׁה פְּטְפּוּטִים בָּאָרֶץ, וְחִבְּרָן בְּטִיט לִהְיוֹת שׁוֹפֶת עֲלֵיהֶן אֶת הַקְּדֵרָה, טְמֵאָה· קָבַע שְׁלֹשָׁה מַסְמְרִין בָּאָרֶץ, לִהְיוֹת שׁוֹפֶת עֲלֵיהֶן הַקְּדֵרָה, אַע"פִּי שֶׁעָשָׂה בְּרִאשׁוֹנָה מָקוֹם שְׁתֵּי הַקְּדֵרָה יוֹשֶׁבֶת, טְהוֹרָה· הָעוֹשֶׂה שְׁתֵּי אֲבָנִים כִּירָה, וְחִבְּרָם בְּטִיט, טְמֵאָה· ר' יְהוּדָה מְטַהֵר, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה שְׁלִישִׁית, אוֹ עַד שֶׁיִּסְמוֹךְ לַכּוֹתֶל· אַחַת בְּטִיט, וְאַחַת שֶׁלֹּא בְּטִיט, טְהוֹרָה: (ג) הָאֶבֶן שֶׁהָיָה שׁוֹפֶת עָלֶיהָ וְעַל הַתַּנּוּר, עָלֶיהָ וְעַל הַכִּירָה, עָלֶיהָ וְעַל הַכִּפָּה, טְמֵאָה· עָלָה וְעַל הָאֶבֶן, עָלֶיהָ וְעַל הַסֹּלַע, עָלֶיהָ וְעַל הַכּוֹתֶל, טְהוֹרָה· וְזוֹ הָיְתָה כִּירַת הַנְּזִירִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם

וועו איננער דרייא פֿיסע אם ערדבאדען מאכט, אונד מיט לעהם בעפֿעסטיגט, אום איננען טאפֿף דאריף צו זעצען, זא זינד זיא פֿעראונרייניגונגסגרָעהיג (אלם אירדען)· וועו מאן דרייא נעגעל אין דיא ערדע איינשלעגט, אום דען טאפֿף דאריף צו זעצען, זא איזט דיס, זעלבסט וועו מאן דאריבער איינע פֿאריכטונג, וואריף דער טאפֿף שטעהע, אנגעבראכט האט, ריין· וועו מאן צוויא שטיינע צום העערד מאכט, אונד זיא מיט איינער לעהמדעקקע פֿערבינדעט, זא איזט ער פֿעראונרייניגונגסגרָעהיג; ר' יהודה זאגט, נור וועו מאן נאך איינען דריטטען שטיין דאצו ניממט, ארער איהן גענגען דיא וואנד ריקט· וועו איין שטיין דורך לעהם מיט פֿערבונדען וואר, אונד איינער ניכט, איזט ער ריין· (ג) וועו איין שטיין מיט איינעם באק־אפֿען ארער באק־העערד אדער קאכ־העערד זא פֿערבונדען, דאם מאן דען טאפֿף דאריף שטעללט, זא איזט ער (דורך יענע מיט) אונריין· שטעהט דיזער אבער אויף איינעם שטיינע אונד צוגלייך אויף איינעם פֿעלזען, אדער אן איינע וואנד געשטיצט, זא איזט אללעס ריין, אונד זא וואר דער העערד דער נזירים אין

שהיו מטמא מחוירו, ויש לו פתרס במקום: וטמא· שמקבל טומאה מגבו וכשאה לכ הטומאה, ואס הוא מחובר לקרקע שהיו מטמא: טפלה· לקחוס הנקב והסדק או שעושה לו תוספת על טיט, טמא כדין תנור של חרס, לכל עשה טפלה לעלם טהור מדין כ"ח: וכן· שעור הנקב בכירס: פטפוטין: כשנקב' הכירס או נקדק במקום מוסכח ין עושין לה טפלה חלח פטפוטין שבכירס יוסכת עליהן; מרחה· לחו לחיקבה קחי והוה מני למתני הך פלוגתח דר"י ורבנן לעיל גבי תנור חלח כער עד לבסוף, ומכירס ומתנור קחי: טהורס· שחין מרוח הטיט מועיל חלח בתנור שחופי' הלחס בחוכו, חבל לח בכירה, שחין מבפנים בו, חלח מכיחין בחוכה קדירה או ע"ג:

פרק ו ג' פטפוטי'· ג' רגלים של טיט יוסבין בחרן ובחרן לר"י למעלה ברחסה כעין כלי ברזל, שקורין טריפיד בטיט, או שחברן בחרן בטיט לרבנן: טמחה· דבעשו בכירה לטמחה בחויר כנגד גוכה הפטפוטי': טהורה· דכלי מתכות המקוברי' לקרקע כקרקע דמו; כ' מכניס· דמחוך שהכניס רחבות קצי בהרי להיות בכירה ובחרן בטיט, הטיט שבדחקו נותן להן תורת כ"ח, וכ"כ במקריס חס חברס בטיט טמחי', חלחזרכותח קע"ל שבחכניס לחפי' בהכניס קצי, לכותל· שהכותל יקמוך חת הקדירה מצד ח'; לחת בטיט· שחבר ח' לחברתה בטיט והג' לח חבר, ור"י היח; (ב) הלכן·

[1] זא ערקלערט רמב"ם.

מִבָּאן, מִטַּמְאָה בְּמַגָּע, וְאֵינָהּ מִטַּמְאָה בְּאֲוִיר. בֵּיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ? ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, נוֹתֵן אֶת הַשִּׁפּוֹד מִלְּמַעְלָן לְמַטָּן, וּכְנֶגְדּוֹ מִטַּמְאָה בְּאֲוִיר. ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, נִטְמְאָה הַכִּירָה, נִטְמְאוּ הֶחָצֵר. נִטְמְאָה הֶחָצֵר, לֹא נִטְמְאוּ הַכִּירָה: (ה) הָיְתָה מְפֻרֶּשֶׁת מִן הַכִּירָה, בִּזְמַן שֶׁהִיא גְבוֹהָה שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מִטַּמְאָה בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר, פְּחוּתָה מִכָּאן, אוֹ שֶׁהָיְתָה חֲלָקָה, טְהוֹרָה. פִּטְפּוּטֵי כִירָה שְׁלֹשָׁה שֶׁל שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מִטַּמְאִים בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר. פָּחוֹת מִכָּאן, כָּל שֶׁכֵּן הֵן טְמֵאִין, וַאֲפִילוּ הֵן אַרְבָּעָה: (ה) נִטַּל אֶחָד מֵהֶם, מִטַּמְאִים בְּמַגָּע, וְאֵינָן מִטַּמְאִים בְּאֲוִיר, דִּבְרֵי ר' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. עָשָׂה שְׁנַיִם זֶה כְּנֶגֶד זֶה, מִטַּמְאִים בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר, דִּבְרֵי ר' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. הָיוּ גְבוֹהִין מִשְּׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מִשָּׁלֹשׁ וּלְמַטָּן, מִטַּמְאִים בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר, מִשָּׁלֹשׁ וּלְמַעְלָן, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע, וְאֵינָן מִטַּמְאִין בְּאֲוִיר, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. ר' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. הָיוּ מְשׁוּכִים מִן הַשָּׂפָה בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר. חוּץ מִשָּׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע, וְאֵינָן מִטַּמְאִים בְּאֲוִיר, דִּבְרֵי ר' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר: (ו) כֵּיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָן? רַבָּן

רונג, ניכט אבער וועז אים לופטרוים. וויא מיסט מאן לעטצטערן? ר' ישמעאל זאגט: מאן זעטצט דעז בראטשפים פאר אבען נאך אונטען אן, אונד גענען דיזען רוים איזט ער אים לופטרוים מיט אונריין. — רא"בי זאגט: וועז דער הערד אונריין איזט, איזט עס אויך דער האף, ניכט אבער אומגעקעהרט. (ד) וועז ער פאם הערד געזאנדערט איזט, זא איזט ער, וועז דעסטען וועגדע דרייא פינגערבריטען דאך זיגר, מיט איהם אונריין, ער זייא עס דורך בעריהרונג אדער אים לופטרוים; וועז זיא נידריגער זינד, אדער עס איינע בלאסע פלאטטע איזט, זא איזט ער ריין. דרייא אויפגעזעצטע פיסע צו יע דרייא פינגערבריטען הערהע, זינד מיט איהם אונריין, ער זייא עס דורך בעריהרונג אדער אים לופטרוים; וועז זיא נידריגער, זא זינד זיא עס אום זא מעהר, זעלבסט וועז דערען 4 זינד. (ה) וועיד פאן דען דרייען איינער וועגגענאמטען, זא זינד זיא נור בייא אונריינהייט דורך בעריהרונג מיט אונריין, ניכט אבער וועז דורך לופטרוים. זא ר"מ. ר"ש ערקלערט זיא פיר גאנץ ריין. מאכטט מאן אורשפרינגליך 2 איינאנדער נעגענאיבער, זא זינד זיא נאך ר"מ דורך בעריהרונג אונד לופטרוים מיט אונריין; נאך ר"ש ריין. זינד זיא העהער אלס דרייא פינגער, זא איזט פאן 3 פינגער אן אונטערהאלב, מיט אונריין דורך בעריהרונג אונר לופטרוים; אבערהאלב אבער, נאך ר"מ, נור דורך בעריהרונג, ניכט אבער וועז אים לופטרוים; נאך ר"ש ריין. — וועז דיזע פיסע פאן אויסערהאלב דעס העערדראנדעס היניפגעצאגען זינד, זא איזט וואס פאם ראנדע נור 3 פינגערבריטען ענטפערנט איזט, מיט דעם הערד אונריין, ער זייא עס דורך בעריהרונג אדער לופטרוים; וואס ענטפערנטער איזט, נור וועז דורך בעריהרונג, ניכט אבער וועז דורך לופטרוים (ו) וויא ער־

נותן. רשב"ג אומר משום ר' יוסי הגלילי, וכל שלמטה מן השפוד כחצב חויר החצר: (ד) מופרשת. שלא נכנס התוכן מתחלה החצר והכירה מקוברים יחד חלח זו לעצמה וזו לעצמה; מטמא כו'. ס"ז חבור לה בין לטומחת מגע בין לטומחת משא: חלקה. כלח היח קבול כלל, וי"מ חלקה שנכנית בחבור ואח"כ נחלקה לגמרי: (ה) פיטול. טהורה. אין חבור לה; שלשה. ג' רגלי' והן גבוהי' ג' חנטעות כחצבי' ככירה ומטמאי' כמגע וכחויר; (ה) כיטל. ר' חנא' פטפוטים וחזו קנת; ששה. סחומן מתחלתו הכירה כשני פטפוטי' מטמאי' כו' דס"ל כב' חכמים שעשאן כירה: מפסר. לותו העודף על ג' חנטעות בין כמגע בין בחויר, ר"ל כל הפטפוטי' היה מטהר ר"ש; השפה. כמין כליטות, עשוין כנוף הכירה, ומחוהן כליטות כמשכים הפטפוטין שהן רגלי הכירה, והשתא כמלחים הפטפוטים חוץ מן השפה: (ו) כיצד. לפי שהפטפוטים רחוקים זה מזה, וכשמניח שרך ביניהם אין אתו יכולים לדעת אם סוף כתוך ג' לשפה וטמא, או חוץ לג' וטהור, לר"מ בחויר, ולר"ש בין במגע בין בחויר מודד לפטפוט זה ג' חנטעות מן השפה, וכן לשני, וכותן הכלי והיא החת' שמרלים כה הספרים ומזה לזה, ומסרגל, ומן הסרגל ולפניס טמא, ולחוץ טהור:

פ ר ק ז

הַקְּלָתוֹת שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, שֶׁנִּפְחֲתָה פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים, טְמֵאָה, שֶׁהוּא מַפִּיק מִלְמַטָּן, וְקֵדָרָה בְּשֶׁלָּה מִלְמַעְלָן. וְתֵּר מִבָּאן, טְהוֹרָה. נָתַן אֶבֶן, אוֹ צְרוֹר, טְהוֹרָה. מֵרָחָה בְּטִיט, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. זוֹ הָיְתָה תְּשׁוּבַת ר' יְהוּדָה בַּתַּנּוּר שֶׁנִּתָּנוּ עַל פִּי הַבּוֹר, אוֹ עַל פִּי הַחוֹת: (ב) הָכֵן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל קְדֵרוֹת, טָהוֹר מִשּׁוּם כִּירָה, וְטָמֵא מִשּׁוּם כְּלִי קִבּוּל. הַצְּדָדִין שֶׁלּוֹ, הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם, אֵינוֹ טָמֵא מִשּׁוּם כִּירָה. הָרָחָב שֶׁלּוֹ, ר' מֵאִיר מְטַהֵר, וְר' יְהוּדָה מְטַמֵּא. וְכֵן הַכּוֹפֶה אֶת הַסַּל, וְעוֹשֶׂה עַל גַּבָּיו כִּירָה: (ג) כִּירָה שֶׁנֶּחְלְקָה לָאָרְכָּהּ, טְהוֹרָה, וְלָרָחְבָּהּ, טְמֵאָה. כָּפָה שֶׁנֶּחְלַק בֵּין לָאָרְכּוֹ בֵּין לָרָחְבּוֹ, טָהוֹר. חֲצַר הַכִּירָה, בְּזֶמֶן שֶׁהִיא גְבוֹהָה שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מְטַמְּאָה בְּמַגָּע וּבְאֹויר. פְּחוֹתָה

וועז אים האלטן, אונטערואטץ איינעם הויזהעער=
דעם[1], דער באדען וועניגער אלס דרייא האנדבריייטען
טיף פעררינגערט ווארדען, זא איזט ער פאראונרייניגונגספע=
הויג, ווייל מאן אונטען נאך הייצען קאן, זא דאם אבען
דער טאפף קאכט; איזט ער אבער טיפער פעררינגערט,
זא איזט ער דין. וועז מאן איז ריא ענטשטאנרענע העה=
לונג איינען שטיין אדער קליינע שטיינע געהאן האט,
זא כלייבט ער נאך דין; וועז מאן דיזע אבער מיט לעהם
בעשטרייכט, זא ניממט ער וידער אונריינהייט אן. אונד
הירוף גרינדעטע ר' יהודה (פ. ה. מ. א.) זיינע איינוועג=
דונג בעטרעפענד איינען איבער איינע גרובע אדער ציס=
טערנע געזעטצען באקאפען. (ב) איין אנזאטץ[2] אם
הערערדע, דער איינע פערטיפונג צום איינזעטצען מעהרע=
רער טעפפע האט, איזט דין אין בעציהונג אויף דען
הערערד, אבער פיר זיך אללין אלס בעהעלטער פעראונ=
רייניגונגספעהיג. וואס דעסטען זייטען בעריהרט, ווירד ניכט
אונרין דורך דען הערערד. זיינע בריייטע פלעכע איזט נאך
ר"מ עבענפאללס דין, נאך ר' יהודה מיט דעם הערערד
אונרין. עבען זא וועז מאן איינען קארב אומלעגט, אונד
איבער איינען טהייל דעס ריקקענס איינען הערערד מאכט.
(ג) וועז איין זאלכער הערערד צו צוויא טעפפען דער
לענגע נאך צערטהיילט איזט, זא איזט ער דין; וועז דער
בריייטע נאך, בליבט ער פעראונרייניגונגספעהיג. וועז איין הערערד צו איינעם טאפפע דער לענגע ארער בריייטע נאך
געטהיילט איזט, איזט ער דין. דער האף[3]) דעס הערערדעס איזט, וועז דעסטען וועגדע דרייא פינגער האך זינד,
מיט דעם הערערד אונריין, דיזער זיא עס דורך בערהרונג אדער אים לופטרוים; וועז נידריגער נור וועז דורך בעריה=

פרק ז הקלתות. נקיים העזזי לכירה, ומקום מושב הנקרא קלה, שנפחתה קרקעיתה ועומק הפחת פחות מג"ט, הכירה מקבלת טומאה, ס"ס קלת הוא כ"ש כעין קופות קטנות דומה. לקלתות ועקר תשמישן לשפות עליהן קדירה וכגחלי' כתוכן, ונפחת שנרחב מקום מושב הקדירה יותר מג"ט שהחום יוצא, ומין הקדירה מתבשלת, טהורה, ואם כתן תכן למעט הפחיתה אימו מכור: תשובת ר"י. מכאן הכיא רמי' דכי היכי דבעינן הכא שיהי' מקיף מלמטה וקדירה מבשלת מלמעלה ס"ס בעינן התם: (ב) דכון. לשון דוך פלן, והוא מקום כולט מן הכירה כשמוציאי' הקדירה מן הכירה מוציאין אותה על אותה כליטה: תשוב כירה. אם נטמאת הכירה לא נטמא הוא, ס"ס היכו מטמא במחובר בכירה: הנדדים. הכתלי' של דכון שאינן מן הכירה: ברוכב. הוא כותל הכירה עצמה לצד קבולו של דכון, ולפי שהדכון מרחיב וכולך לצד הכיר' קרי לה רכב: ועושה. וכוכח ע"ג כירה ורוכב הכל כולט חוץ לדופני הכירה: (ג) לארכה. שבטלו השתי שפיותיה: לרוחבה. שתי שפיותיה קיימין זו לכדה זו לכדה: כופה. מקום שפיית קדירה ל'; חצר. כעין מקבת גדולה של חרס והכירה יושבת בתוכה מקוברת לחצר מבית לחומן: וכחויר. אם נטמא הכירה או החצר כין במגע כין בחויר נטמא הבאי עמו: פחותה כו' במגע. מדרבנן: כיצד. משום דכירה גבוה מחצר ברבה ונריכי' לכו לשער מס נקבה חויר החצר

---

[1]) קלת קלן חוזך סיר καλαθος זיין, חוכד חלוח דיא פארם לייכעם בעכערם לדער קארבעם לויסדריקקען, פילליים לחבר נעהערט דער העערד בעפעסטיגט לויזט. לויכריגעם לויזט ווערען דעם פאלגענדען כיצד משערין ר.ז.זי. ר"מי מיט רמב"ם מ. פערגלייכען.
[2]) דכרן גריכיש ξοανον לדער ξοχεις. [3]) זא הייסט דיא לירדענע חומגבוכוג דעסווילבען אין וועלבער עם נום שטאם ξοανον.

שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִין, שֶׁאֵין מַצִּילִים מִיַּד כְּלִי
חֶרֶס, אֶלָּא כֵּלִים · חָבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה
מַשְׁקִין טְהוֹרִין, וְנְתוּנָה לְמַטָּה מִנְּחֻשְׁתּוֹ שֶׁל
תַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, הֶחָבִית וְהַמַּשְׁקִין טְהוֹרִין ·
הָיְתָה כְּפוּיָה, וּפִיהָ לְאַוֵּיר הַתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ
בַּתַּנּוּר, מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ שֶׁבְּשׁוּלֵי הֶחָבִית
טָהוֹר : (ד) קְדֵרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה בַּתַּנּוּר,
הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, הַקְּדֵרָה טְהוֹרָה, שֶׁאֵין כְּלִי
חֶרֶס מְטַמֵּא כֵּלִים · הָיָה בָּהּ מַשְׁקֶה
טוֹפֵחַ, נִטְמָא וְטִמְּאָהּ, הֲרֵי זֶה אוֹמֵר,
מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי, וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי :
(ה) תַּרְנְגוֹל שֶׁבָּלַע אֶת הַשֶּׁרֶץ, וְנָפַל לְאַוֵּיר
הַתַּנּוּר, טָהוֹר · וְאִם מֵת, טָמֵא · הַשֶּׁרֶץ
שֶׁנִּמְצָא בַּתַּנּוּר, הַפַּת שֶׁבְּתוֹכוֹ שְׁנִיָּה,
שֶׁהַתַּנּוּר תְּחִלָּה : (ו) בֵּית שְׂאוֹר מֻקָּף צָמִיד
פָּתִיל, וְנָתוּן לְתוֹךְ הַתַּנּוּר, הַשְּׂאוֹר וְהַשֶּׁרֶץ
בְּתוֹכוֹ, וְהַקֶּרֶץ בֵּנְתַיִם, הַתַּנּוּר טָמֵא, וְהַשְּׂאוֹר
טָהוֹר · וְאִם הָיָה כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, הַתַּנּוּר
וְהַבַּיִת טָמֵא, וְהַשְּׂאוֹר טָהוֹר · אִם יֵשׁ שָׁם
פּוֹתֵחַ טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא : (ז) הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא

אונריין, דען נור איין ווירקליכעס געפעס שיטצט געגען
אירדענע געפעסע · — ווען איין פאס מיט ריינען
פליסיגקייטען אונטער דען באדען דעס באקאפענס געטהאן
איזט, זא זינד ווען אים אפען איין קריכטהיר זיך בעפינדעט,
פאס אונד אינהאלט ריין; ווען איין פאס אומגעשטילפט מיט
דער עפנונג איבער דעם לופטרוים דעס אפענס שטעהט, זא איזט
אין גלייכעס פאללע דיא פייכטיגקייט אם באדען דעס פאסעס
ריין · (ד) ווען איין טאפף אין דען לופטרוים איינעס באק-
אפענס איינגעזעטצט ווארדען, זא איזט, ווען איין קריכטהיר
אים אפען איזט, דער טאפף ריין, ווייל איין אירדען געפעס
ניכט געפעסע פעראונרייניגט; איזט אבער פייכטיגקייט דא-
רין, זא איזט דיזע אונריין, אונד דורך זיא דער טאפף ·
דיזער קאן אלזא זאגען: וואס דיך אונריין מאכט, קאננטע מיך
ניכט פעראונרייניגען, אונד דוא פעראונרייניגסט מיך! (ה) ווען
איין הוהן איין קריכטהיר פערשלונגען האט, אונד אין דען
רוים איינעס אפענס פעללט, זא איזט דיזער נאך ריין-
שטירבט דאס הוהן דא, זא איזט ער אונריין · — ווען
איין קריכטהיר זיך אים באקאפען פינדעט, זא איזט דאס ברא[ט
דארין נור צווייטער גראד, דען דער אפען איזט ערשטער ·
(ו) ווען איין אירדענעס געפעס (מיט דאפפעלטען בעהעל-
טערן), אומגעבען פאן פעסטעם דעקקעל, אין דען אפען
געטהאן ווארדען, אונד זויערטייג אונד איין קריכטהיר דארין
איזט, אבער געשידען דורך דיא שיידעוואנד, זא איזט דער
אפען אונריין, אונד דער זויערטייג ריין · וואר איינע אליפע
גראס פאס טאדטען דארין, זא איזט דער אפען אונד דאס
הויז אונריין, אונד דער זויערטייג ריין · איזט אבער אין דעם
גערעטה איינע האנדברייט אים געפירט אפפען, זא איזט אים לעטצטערן פאללע אללעס אונריין · (ז) ווען איין קריכטהיר

דאל תוכו אמר רחמנא ולא אל תוך תוכו, ובפיהן למעלה מן התנור איירי, דאי כלה משוקעת, כחד תוך דמי : נקבו · נקב
המטהר אותן, וכמה הוא הנקב המטהר אותן, העשוי לאוכלים כו' : בכונס · כשמשימים הכלי מצד הנקב על המים, נכנסים
המים דרך הנקב בתוך הכלי, והוא גדול ממוציא משקה : (ג) סרידה · כמין עריבה קטנה, שהנחתום משתמש ללוש בה,
ואין לה בית קבול, פ"א לוח של חרס נקובה, עשויה כעין שבכה : גפייס · אוגנים ואזנים : אלא כלים · וזו הואיל ואין לה
אזנים אינה חשובה כלי : נחושתו · קרקעיתו ותחתיתו : טהורים · דהא לא נכנסו לאוירו, ואפי' החבית פתוחה ונכנס
מאויר התנור בפיה, שאין אויר כ"ח מטמא לא למעלה ולא למטה, אלא בתוכה : כפויה · החבית על פיה ונתונה על פיו
של תנור : (ד) טהורה · והוא שלא ראה השרץ אויר הקדירה שעל בתנור : נטמא · המשקה, וחזר וטמאה את הקדירה
כדין כל משקין טמאים שמטמאים כלים : אומר · הקדירה אומרת למשקין, אויר כ"ח, שקבלת ממנו טומאה, לא טמאני :
ה) טהור · דטומאה בלועה היא ואינה מטמאה : ואם מת · התרנגול, טמא, והוא שלא שהו מע"לע משעה שבלע עד שמת,
שהוא כדי עכול : תחלה · דלא חזינן לתנור כמאן דמלי' טומאה, וכאלו נגע השרץ בפת, אלא התנור הוא ראשון, ועושה את
הפת שני : (ו) בית שאור · בכלי חרס עסקינן, שמציל באויר התנור בצמיד פתיל, כדרך שמציל באהל המת, אבל כלי שטף
אינו מציל בצמיד פתיל על אוכלי' שבתוכו : והקרץ · כגון שיש לבית שאור זה ב' קבולים, ומחיצה מספקת ביניהם, והשאור
בצד א' והשרץ מצד א', והבית שאור כלו מוקף צמיד פתיל, התנור טמא מחמת השרץ שבתוך הצמיד פתיל, שצמיד פתיל מציל
על הטהרות שבתוכו מלקבל טומאה, ואינו מציל על הטומאה שבתוכה שלא יטמא אחרים : פותח טפח · שנפרצה המחיצה

שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, נוֹתֵן אֶת הַכַּנָּה בֵּינֵיהֶם · מִן הַכַּנָּה וַלַּחוּץ, טָהוֹר · מִן הַכַּנָּה וְלִפְנִים וּמָקוֹם הַכַּנָּה, טָמֵא:

מיטעלס מאן דיא אונגעפֿעהרע ענטפֿערנונג? מאן זעטצט לאם פֿוסגעשטעלל דעם העערדעם דאריבער; וואם נון אויסערהאלב דעם געשטעללעם איזט, איזט ריין, זואם אבער איננערהאלב איזט, איזט מיט אונריין ·

פ ר ק ח

הַתַּנּוּר שֶׁחִצָּצוֹ בִּנְסָרִים, אוֹ בִּירִיעוֹת, נִמְצָא שֶׁרֶץ בְּמָקוֹם אֶחָד, הַכֹּל טָמֵא · כֻּוָּרַת פְּחוּתָה וּפְקוּקָה בְּקַשׁ, וּמְשֻׁשֶׁלֶת לְאַוִּיר הַתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ, הַתַּנּוּר טָמֵא · הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, אוֹכְלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִין · וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר · אָמַר רַ״א, אִם הִצִּילָה בַּמֹּת הֶחָמוּר, לֹא תַצִּיל בִּכְלִי חֶרֶס הַבָּקֵל · אָמְרוּ לוֹ, אִם הִצִּילָה בַּמֹּת הֶחָמוּר, שֶׁכֵּן חוֹלְקִים אֲחָלִים, תַּצִּיל בִּכְלִי חֶרֶס הַבָּקֵל, שֶׁאֵין חוֹלְקִין כְּלִי חֶרֶס: (ד) הָיְתָה שְׁלֵמָה, וְכֵן הַקְּפָּה, וְכֵן הַחֻמָּת, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ, הַתַּנּוּר טָהוֹר · הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, אוֹכְלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְהוֹרִין · נִקְּבוּ, הֶעֱשׂוּ לְאוֹכָלִין, שֶׁעוּרוֹ בְּוִרִּים, הֶעֱשׂוּ לְמַשְׁקִין, שֶׁעוּרוֹ בְּמַשְׁקִין, הֶעֱשׂוּ לְכָךְ וּלְכָךְ, מַטִּילִים אוֹתוֹ לְחוֹמְרוֹ בְּכוּנֵס מַשְׁקֶה: (ה) סְרָדָה שֶׁהִיא נְרוֹנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר, וְשׁוֹקַעַת לְתוֹכוֹ, וְאֵין לָהּ נַפִּים, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ, הַתַּנּוּר טָמֵא · הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, אוֹכְלִין

זוען מאן דאם איננערע איינען אירדענען אפֿענס דורך איינע שיידעוואנד פֿאן האלץ אדער דורך טעפּפּיכע אבער געטהיילט האט, זא איזט, וועז איין קריכטהיר זיך איז איינער אבטהיילונג פֿינדעט, דער גאנצע אונריין · וועז מאן איינען שאדהאפֿטען אונר זאגאר מיט שטראה ווידער צוגעשטאפֿטען קארב איז דען לופֿטרוים דעם באקאפֿענס איינלעפֿט, אונד איז דעמזעלבען זיך איין קריכטהיר בעפֿינדעט, זא איזט דער אפֿען אונריין; איזט עס אים אפֿען, זא זינד דיא שפּייזען אים קארבע אונריין; נאך ר״א, ריין · ער וועגדעט נעמליך איין; וועז איין זאלכער קאדב פֿאר טאדשאונדייגהייט אים צעלטע, דיא דאך שטרענגער בעהאנדעלט ווירד, שיטצט, וויא זאללטע ער עס ניכט פֿאר דער לייכטערן אים אירדענען גלפֿענס? מאן ערווידערטע אירהם · יענעס איזט דער פֿאלל, ווייל צעלטע אבגעטהיילט צו וועדען פֿפֿעלעגען, דאהער שיטצט עס ניכט בייא אירדענען גלפֿענס, דא מאן דיזע ניכט אבצוטהיילען פֿפֿלעגט · (כ) איזט ער אבער גאנץ, אדער איין קאסטען, אדער איין שלויך (ווירד איינגלאסטען), אונד עס פֿינדעט זיך איין קריכטהיר דארין, זא איזט דער אפֿען נאך ריין · פֿינדעט ער זיך אים אפֿען, זא זינד דיא שפּייזען איין יעגען ריין · איזט איין לאך דאראן, זא איזט בייא גלפֿענס דיא צו פֿליסגען איינער אלי־פֿע; בייא דענען דיא צו פֿליסגען דורכלאסטען איינער אלי־פֿע; בייא דענען דיא צו פֿליסגען

פרק ח׳ שהצצו · שעשה מחיצה בחמצעיתו, ומלקו עד למעלה מפיו; הכל· לפי· לוכלי· שבעבר הכ׳ של מחיצה: פחותה · דלאו כלי הוא, דהי היה שלימה היתה מלמ; ופקוקה בקש, לרבותא נקטה דמ״ג דפחיתתה פקוקה בקש לא הוי כלי; ומשולשלת · תלויה, מ״ש שפיו למעלה מאויר התנור; פשילפ · דכוותה פחותה ופקוקה בקש חוננת בפני עצמה: כאהל המת הממור, שמטמא מדם וכלים; הקל · שאינו מטמא אלא מוכלים ומשקים; חולקין · שדרך כ״א לחלוק לחלים כמחיצה, הלכך הויא כוורת כמחיצה כאהל המת, ומלמ מן הטומאה; שאין · שאין דרך לחלוק כ״ח כמחיצה, פ״א שכן חולקים שמופלת חלוקה כאהלים, דתנן בפ״ט דאהלות קנוס עכבים שמצאו בכפרים, חוברישות, טומאה בכית, כלים שבתוך המחיצה טהורים, ואין חלוקה במחיצה מועלת בכ״ח, דסבא הכי מתניר שמצאו כו׳ הכל טמא; (ב) היתה · הכוורת; טהור ·

וּמַשְׁקִין לְתוֹךְ פִּיו, וְהַכֵּנִים רֹאשׁוֹ לְאַוִּיר הַתַּנּוּר טָמֵא, נִטְמָאוּ • הָיָה אוֹכֵל דִּבְלָה בִּידַיִם מְסוֹאָבוֹת, הַכֵּנִים יָדוֹ לְתוֹךְ פִּיו, לְטוֹל אֶת הַצְּרוֹר, ר"מ מְטַמֵּא, וְר' יְהוּדָה מְטַהֵר • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם הָפַךְ, טָמֵא . אִם לֹא הָפַךְ, טָהוֹר • הָיָה בְּנָדְיוֹן לְתוֹךְ פִּיו, ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם לְצַמְּאוֹ, טָמֵא: (יח) הָאִשָּׁה שֶׁנָּטַף חָלָב מִדַּדֶּיהָ, וְנָפַל לְאַוִּיר הַתַּנּוּר, טָמֵא • שֶׁהַמַּשְׁקֶה מְטַמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן, הָיְתָה גוֹרָפָתוֹ, וְהִכְתָּה הַקּוֹץ, וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּם, אוֹ שֶׁנִּכְוָתָה, וְנָתְנָה אֶצְבָּעָהּ לְתוֹךְ פִּיהָ, נִטְמָא:

נער מיט שפייזען אדער געטרענקען אים מונדע דען קאפף אין דען רוים איינעם אונרייגען באקאפענם הינ־נשטעקט, זינד זיא אונריין • וועז אינער פֿיגענקוכֿען מיט אונריינען הענדען איספעט, אונד דיא האנד א'ן דעז מונד שטעקט, אום עטוואס הערוסצונעהמען, זא ערקלערט ר"מ דיא שפיי־ זע פֿר פֿעראונרייניגט, ר' יהודה פֿר. ר"ן . ר' יוסי זאגט: וועז ער דיא שפייזע אלסדא! אויף דיא אנדערע זיטע גע־ וועגדעט, איזט זיא אונריין, זאנסט אבער ר"ן . האטטע אי־ נער דאביא איינע קליינע מינצע אים מונדע, זא זאגט ר' יוסי, וועז עם דען דורשט צו לעשעז דינען זאללטע, איזט דיא שפייזע אונריין • (יח) וועז אינער (אונריינען) פֿרויא מילך אוים דער ברוסט טריפֿט אונד אין דען לופֿט־ רוים דעם באקאפענם פֿעללט, איזט דיזער פֿעראונרייניגט; דען פֿליסס־גען האט דיזע ווירקונג עם געשעהע וויל־קהרליך אדער אונווילקיהרליך • — וועז בים אוספֿענען איינעם פֿער־ אונרייניגטען אפענם זיא זיך אן איינעם שפליטטער שטיפט אונד בלוט הערויסקאממט אדער זיא זיך פֿערברענגט, אונד דען פֿינגער אין דען מונד שטעקט, איזט דיא שפייזע אים מונדע (וועז עם העבע ואיזט) פֿעראונרייניגט •

פ ר ק ט

מַחַט אוֹ טַבַּעַת שֶׁנִּמְצְאוּ בִּנְחֹשֶׁתוֹ שֶׁל תַּנּוּר, נִרְאִין אֲבָל לֹא יוֹצְאִים, אִם אוֹפֶה אֶת הַבָּצֵק, וְהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן, טָמֵא • בְּאֵיזֶה בָּצֵק אָמְרוּ ? בְּבָצֵק הַבֵּינוֹנִי • נִמְצְאוּ בְּטִפְלַת הַתַּנּוּר מָקָף צָמִיד פָּרִיל, אִם בְּטָמֵא

וועז אייגע (אונריינע) נאדעל אדער רינג זיך אים באדעז דעם באקאפענם פֿינדעז, זיכטבאר, אבער ניכט אין דען לופֿטרוים הינינראגענד, זא איזט דער באקא־ פֿען, וועז דער טייג בייט באקקען זיא בעירהרעז ווירדע, אונריין • פֿאז וועלכער ארט טיג איזט דיא רעדע? פֿאז מיטטלערעם[1]) • פֿינדעז זיא זיך אין דער אייסערז בעקלייבונג איינעם (פֿאם טאדטען בעצעלטעטען) צוגעמאכטען באקאפענם, זא זינד זיא, וועז דיזער אונרייז איזט, אונריין,

זוכה כאשר שמע מרכו: (י) מגע ט"מ • אלמ שכגע כמי שכטמא במת, וכעשה רשזון, ומשקים שכתוך פיו מטמאים את התנור כשככסו לאווירו, לע"ג דפוח עצמו אינו מטמא, דאין כלי מקבל טומאה אלא מאכ הטומאה, ס"ז וז' מטמאין לץ טמאוכי ואת טמאתכי, ואוכלי' דנקט לע"ג דאין מטמאין כלים אלא מזקין כלבד, דגזרו רבנן משום מזקה דזב וזבה, משום סיפא נקט דטהור, שהיה אוכלין לתוך פיו כטמאו, דכלי מטמא אוכלין: טמאוהו • דקפיצת פיו היכה מנלה, דאכל מלילים מיד כ"א תוך מן האלם: מקוואות • קאם ידיים שאם שביות: מטמא • שהידים מטמאים את הרוק להיות תחלה, והרוק מטמא את האכלה, שרשזון עושה שני כאולין, ל"ב מיירי כאכלה של הרומה ואחם ידיים פוסלות את התרומה, ור"יא כ"ז אלא יצא הרוק מן הפה לא משיב משקה: הפך • האכלה כפיו מנד זה לנד זה, ובעקר הרוק טמא: למאו • מתוך שהפונדיון נפיו מלוי הרוק ואין נמא לנתות, ורוק הבא מחמת פונדיון משיב משקה: (יא) האשה • טמאה, ואלב הכוטף הוי כמשקה שנגע בה; ואלא לרצון • ול"ג דאלב הכוטף מדדי' שלא לרצון הוא, לעניו טומאה לא בעינן דכיוון לית כאו בהבאר זרעים: גורפתו • התנור הטמא לחומיו אפרו, ויצא דם, ודם המכה משיב משקה: אצבעה • כדרך הכאוים בחנכע שכותבים בפיהם: נטמאת נרסי' • וקאי אדאלב הרומה שבפיה, ל"ב התנור היה טהור, והאשה היתה טמאה, נטמא התנור מחמת הדם והרוק:

פרק ט טהנו • טמא: נכתוצתו • כרנפת הקרקע שהתנור מחובר בה, נראים בתנור אבל לא יוצאים, שבלועים

---

[1]) ניכט צו ווייכעם, דער זיך דיא שפעלטען דרינגט •

בְּעֵין שֶׁל תַּנּוּר, בְּעֵין שֶׁל כִּירָה, בָּעֵין שֶׁל כְּפָּה, מִן הַשָּׂפָה הַפְּנִימִית וְלַחוּץ, טָהוֹר. וְאִם הָיָה בְּאַוִּיר, אֲפִילוּ כַּוֵּית מִן הַמַּת, טָהוֹר. וְאִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא: (ח) נִמְצָא מְקוֹם הַנָּחַת הָעֲצָמִים, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מִן הַשָּׂפָה הַחִיצוֹנָה וְלִפְנִים טָמֵא. וַחֲכָ"א מִשָּׂפָה הַפְּנִימִית וְלַחוּץ טָהוֹר. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, מִכְּנֶגֶד שְׁפִיתַת הַקְּדֵרָה וְלִפְנִים, טָמֵא, מִכְּנֶגֶד שְׁפִיתַת הַקְּדֵרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר. נִמְצָא מְקוֹם יְשִׁיבַת הַבָּלָן, מְקוֹם יְשִׁיבַת הַצַּבָּע, מְקוֹם יְשִׁיבַת שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים, טָהוֹר. אֵין טָמֵא אֶלָּא מִן הַסְּתִימָה וְלִפְנִים: (ט) בּוֹר (כּוֹר) שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית שְׁפִיתָה, טָמֵא. וְשֶׁל עוֹשֵׂי זְכוּכִית, אִם יֵשׁ בּוֹ בֵּית שְׁפִיתָה, טָמֵא. כִּבְשָׁן שֶׁל סַיָּדִין, וְשֶׁל זַגָּגִין, וְשֶׁל יוֹצְרִים, טָהוֹר. פּוֹרָה אִם יֵשׁ לָהּ לְזֹבּוּ, טָמֵא. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לָהּ אֶסְטַגְיוֹת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לָהּ שְׂפָיוֹת: (י) מַגָּע טָמֵא מֵת, שָׁרָיוּ אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין לְתוֹךְ פִּיו, חֻבְּנִים רֹאשׁוֹ לְאַוִּיר הַתַּנּוּר טָהוֹר, טְמֵאוּהוּ. וְטָהוֹר שֶׁהָיָה אוֹכְלִין

אים לופטלאך דעס אפענס, דעס באקהעערדעס צו צוויי= ען טעפפען אדער דעס צו איינעם טאפפע, פאן דעם איננערן ראנד נאך אויסען צו זיך פינדעט, זא איזט ער ריין; אונד וועו בלאס אים לופטרוים, ווירד ער אויך דורך איינע אליפע גראס פאם טאדטען ניכט אונריין. איזט אבער אין דיזעם לאכע איין רוים פאן איינער האנדבריייטע אים גלעפירט נאך איננען אפפען, זא איזט אללעס אונריין. (ט) וועו זיך איין קריכטהיר אן דעם ארט פינדעט, וואו מאן דאס האלץ הינייטהוט, זא זאגט ר' יהודה: וועו פאם אייסערסטען ראנדע וויטער הינין, איזט דער העערד אונריין. דיא גלעלהרטען זאגען: וועו פאן דעם איננערן ראנדע נאך אויסען, איזט ער ריין. ר' יוסי זאגט: פאן דעם ארטע וואו דער טאפף שטעהט איינווערטס, איזט ער אונריין, פאן דא נאך אויסען, איזט ער ריין. פינדעט עס זיך דא וואו דער הייצער, דער פערבער, דער אליפענזידער זיטצט, איזט דער העערד ריין. אונריין וויזד דער העערד נור וועו דיא אונרייניהייט פאם שלוס אונד וויטער הינין זיך בע= פינדעט. (ט) וועו אין איינעם שמעלצאפען איין ארט צו איינעם טאפפע אנגעבראכט איזט, זא איזט דיזער פער= אונריינונגספעהיג. עבען זא אין דעם ברעננאפען דער גלאז= פערפערטגער. דער ברעננאפען דערקאלקברעננער, דער גלאז= שמעלצער, דער טעפפער, איזט ריין; דער גראסע קאך= אפפען איזט, וועו ער איינעו ראנד האט, פערראונריינונגס= פעהיג; ר' יהודה זאגט: וועו ער איינעו ראנד מיט לע= כערן האט[1]); ר"ג זאגט: וועו ער איינעו קליינעו זוים האט. (י) וועו אין פאן איינעם דורך טאדטעו פערראונ= רייניגטען בערהרטער, שפייזען אדער געטרענקע אים מונדע

כין הטמור וכין כזית מן המת, לטמא טומאת ערב אין ערוב החויר מועיל לטמא, והא דכתי פותח טפח מע"ג דכב"ם לא הוה למיד פתיל, י"ל דמיירי שנפרץ מעצמו, וכעכין זה נרים פותח טפח: כעין. חור כעין, עין עוסיס כתנור לטומיא טעמן, וכשמכניסים הפת להתור קותמים לותו שלא יצא החוס, ולימו תשוב כתוכו של תנור: כחויר. שלא היה תחת האהל, וי"מ שהיתה טומאה כחויר העין, וקמ"ל דאין חויר העין וחויר התנור נחשב כא': מן המת. כתון כעיכו: פותח טפח. שעובי שפת העין המגוכ מאהלת על כזית מן המת: הכל. האהל והתנור: (ה) נמצא. הערך במקום שמניחים כו גם ועליס בכירה: המיגוכ. דעובי כותלי הכירה נחשב כלפניס: שפיתת. ממקום שמתחיל הקדירה לסתום חויר הכירה, ור"י מקיל בשפי מדרכנן: הכלן. המחמס את המים למרקן: הסתימה. קתיימת הקדירה, שכו המים והנכע ושליקת הזיתי', ודוקא בטומאת חויר שלא נגע הערך, אכל בטומאת מגע אפי' מן הסתימה ולחוץ מטמא: (ט) כור. המופר בקרקע וטח בטיט, והטיח יכול לעמוד מאליו, וא"ד כור והוא כלי שמתיכין בו הזהב והכסף, ת"כ תנור של נפחים: סיידין. הם ג"כ חפירות בקרקע: זגגין. עושי כלי זכוכית: פורנה. תנור גדול של חרס ופתחו כגדו, וטהור משום דמשתם עם הקרקע: מכטגיות. נקביס כמין שעוסין לתנור: שפיות. דקות, וי"מ דליזכז ומקטגיות ושפיות הכל א', ולא פליגי אלא שכל א' היה

[1]) אסטיגיות ושהכל לייגענטליך "עזיזס", דעקקע.

בִּשְׁנֵי אֵלּוּ: (ה) חֲרָסִין שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן מַשְׁקִין טְמֵאִין, וְנָפְלוּ לְאַוִּיר הַתַּנּוּר, הֻסַּק הַתַּנּוּר, טָמֵא, שֶׁסּוֹף מַשְׁקֶה לָצֵאת. וְכֵן בְּגָפָת חֲדָשָׁה, אֲבָל בִּישָׁנָה טָהוֹר. וְאִם יָדוּעַ שֶׁיּוֹצֵא מִהֶן מַשְׁקִין, אֲפִילוּ לְאַחַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים, נִטְמָא: (ו) הַגָּפָת וְהַזָּגִין שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּטָהֳרָה, וְהָלְכוּ עֲלֵיהֶם טְמֵאִים, וְאַח"כַּ יָצְאוּ מֵהֶן מַשְׁקִין, טְהוֹרִין, שֶׁמִּתְחִלָּתָן נַעֲשׂוּ בְּטָהֳרָה. כּוּשׁ שֶׁבָּלַע אֶת הַצִּנּוּרָא, מַלְמַד שֶׁבָּלַע אֶת הַדַּרְבָּן, לְבֵנָה שֶׁבָּלְעָה אֶת הַטַּבַּעַת, וְהֵן טְהוֹרִים, נִכְנְסוּ לְאֹהֶל הַמֵּת, נִטְמָאוּ. הִסִּיטָן הַזָּב, נִטְמָאוּ. נָפְלוּ לְאַוִּיר הַתַּנּוּר טָהוֹר, טִמְאוּהוּ. נָגַע בָּהֶן כִּכָּר שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר: (ז) סְרֵדָה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר מֻקָּף צָמִיד פָּתִיל נִסְדַּק מִן הַתַּנּוּר לַסְּרֵדָה, שִׁעוּרוֹ מְלֹא פִי מַרְדֵּעַ שֶׁלֹּא נִכְנָס. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, נִכְנָס. נִסְדְּקָה

ערקלערט איהן וועגען דיזער ביידען פיר ריין. (ח) ווען שערבען פאן געפעסען דיא צו אונריינען פליססיגקייטען געברויכט ווארדען, אין דען לופטרוים איינעס באקאפענס געראטהען זינד, אונד דיזער געהייצט איזט, זא איזט ער אונריין, ווייל אלסדאן דיא פליססיגקייט הערויסקאממט. עבען זא איזט עס מיט פעדאונרייניגטען פרישען (ניכט איין יאהר אלטען) עהלדריזען. בייא עלטערן עהלדריזען איזט ער ריין. איזט אבער אנצונעהמען דאס נאך פייכטיגקייט הערויסקאממט, זא פעראונרייניגען זיא, זעלבסט ווען זיא דרייא יאהרע אלט זינד. (ו) ווען עהלדריזען אדער וויינטרעבער אין ריינהייט געמאכט ווארען, אונד אונריינע פערזאנען דארויף געגאנגען זינד, אונד דאן פליססיגעס הערויסגעקאממען איזט, זא זינד זיא ריין, ווייל זיא אין ריינהייט געמאכט ווארען. ווען אן דער שפינדעל דאס העקכען, אדער אס שטעקען דער שטאכעל אינס האלץ, אדער איין רינג דעס ציגעלשטיינעס אין דיזען, גענצליך איינגעזענקט, אונד זאלכע אים צושטאנדע דער ריינהייט אין טאטדענבעצעלטונג געקאממען זינד, זא זינד זיא אונריין. עבען זא ווען דער אייטערפליססיגע זיא געהאבען האט. געראטהען זיא נון אין דען לופטרוים איינעס באקאפענס, זא פעראונרייניגען זיא איהן. ריהרט אבער איין בראט פאן העבע דאראן, זא איזט עס ניכט אונריין. (ז) ווען איבער דעם באקאפען איינע זייהע[1]) מיטטעלסט פערשפונדונג בעפעסטיגט ווארדען, אונד דער אפען צור זייהע צו איינע שפאלטע בעקאממען, זא איזט דאס מאאס (אום אין בעצעלטונג אונריין צו זיין) דיא גענויע ברייטע דעס ענדעס איינעס רינדערשטעקקענס, ווען ער אויך ניכט איינדרינגען קאן. ר' יהודה זאגט: איינדרינגענד. האט דיא זייהע התנור, ומקלה לשון קלוי באש: (ד) טמא. ואע"פ שהמשקים בלועים לתוך הספוג כפלוטי' דמי, לפי שהספוג עשוי להכניס ולהוציא בו: גמי. הוו כספוג, לפי שבגמי בודקי' את היין, והוי גם הוא עשוי להכניס ולהוציא כספוג: (ה) חרסין. כגון עביט של מימי רגלים של זב וזבה, שהם אב הטומאה שנשבר, וכגון שהדיחום במים ג"פ שלא נשאר בהן משקה טמא, דאי לא הדיח, נטמא התנור מחמת המשקים הדבוקים בדפנותיו: הוסק. ודוקא כשאינו מקפיד עליהן שיצאו, אבל הקפיד ו כילים לצאת מטמא התנור אפילו לא הוסק, ובמשקי' קלין אפי' הקפיד ויכולים לצאת, אינן מטמאי' עד שיוסק: לצאת. דרך המשקי' לצאת ע"י לבון, וכיון שהיו אלו החרסים בתנור בשעת הסיקו, יצאו המשקים מהן וטמאו התנור מאוירו: חדשה. תוך יב"ח, ישנה אחר יב"ח, דמסתמא יצאו כל המשקין שבהם: (ו) טהורין. לא נטמאו בהלוך הטמאים שלא נקרא שם טומאה עליהן: כוש. שהאשה טוה בו ויש בראשו צנורא, ופעמים נשקע הברזל בתוך העץ, וכלו מכוסה בעץ: מלמד. מקל ארוך: לבינה. שגבל הטבעת בטיט הלבינה, ונצרפה עמה בכבשן: נכנסו. כשהן בלועים: שנטמאו. שאין מציל באהל המת, וכן מיד כלי חרס, אלא כל שיש לו תוך, וזה דמיא לעצם כשעורה הכרוך בסיג: טמאוהו. אע"פ שהן בלועים לפי שהתנור מיטמא מאוירו: הסיטן. דהא אפי' המוקף צמיד פתיל מיטמאה בהסיט כ"ש האי: של תרומה. אע"ג דהברזל הוא אב הטומאה, לא אמרינן נעשה העץ המכסה אותו ראשון או שני, ויהיה הכבר ג' ונפסל, ומיירי שא"א להוציא הדרבן אא"כ ישבר בית קבולו, ולכך לא חשיב תו בית קבול, דאל"כ אמאי לא יעשנו א' או שני, הא חשבינן ליה לכלי המקבל טומאה בריש פי"ז דאהלות: (ז) סרידה. עיין פרק ט' מ"ג: נתונה. וממורחת בטיט כדי להקיף בצ"פ: מן התנור. שנסדק

[1]) נאך אנדערן איינע פלאכע מולדע.

טְמֵאִין, וְאִם בְּטָהוֹר, טְהוֹרִים. נִמְצְאוּ בְמִגְפַּת הֶחָבִית מִצִּדֶּיהָ, טְמֵאִים. מִכְּנֶגֶד פִּיהָ, טְהוֹרִים. נִרְאִין בְּתוֹכָהּ אֲבָל לֹא לַאֲוִירָהּ, טְהוֹרִין. שׁוֹקְעִים בְּתוֹכָהּ וְתַחְתִּיתָם בְּקִלְפַּת הַשּׁוּם, טְהוֹרִין: (ה) חָבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְהוֹרִין, וּמֻנַּחַת בְּתוֹכָהּ מְקֻפֶּת צָמִיד פָּתִיל, וּנְתוּנָה בְּאֹהֶל הַמֵּת, בֵּ"שׁ אוֹמְרִים, הֶחָבִית וְהַמַּשְׁקִין טְהוֹרִין, וּמֻנַּחַת טְמֵאָה. וּבֵ"ה אוֹמְרִים, אַף מֻנַּחַת טְהוֹרָה. חָזְרוּ בֵּ"ה לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּ"שׁ: (ו) הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא לְמַטָּה מִנַּחְשְׁתּוֹ שֶׁל תַּנּוּר, טָהוֹר. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, חַי נָפַל, וְעָכְשָׁו מֵת. מַחַט אוֹ טַבַּעַת שֶׁנִּמְצְאוּ לְמַטָּה מִנַּחְשְׁתּוֹ שֶׁל תַּנּוּר, טְהוֹר. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, שָׁם הָיָה עַד שֶׁלֹּא בָא הַתַּנּוּר. נִמְצְאוּ בְּאֹפֶר מִקְלֶה, טְמֵא, שֶׁאֵין לוֹ בֵּית יְתֵלָה: (ז) סְפוֹג שֶׁבָּלַע מַשְׁקִין טְמֵאִין, וְנָגוּב מִבַּחוּץ, וְנָפַל לָאֲוִיר הַתַּנּוּר, טָמֵא, שֶׁסּוֹף מַשְׁקֶה לָצֵאת. וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁל לֶפֶת, וְשֶׁל גֶּמִי. ר' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר

וועז דיזער ריין איזט, ריין. פֿינדען זיא זיך אין דער לעהמ= דעקקע איינעם אירדענען פֿאסספֿע, זא זינד זיא, וועז זיא אז דער זייטע דעסזועלבען זיך פֿינדע, (דורך בעצעלטונג) אונ= ריין, וועז אבער נעגעז דיא עפֿנונג צו, ריין. זיהט מאן זיא פֿאז איננעז, אבער זיא ראגען ניכט איז דען לופֿטרוים, זא זינד זיא ריין. עבען זא זעלבסט וועז זיא איינדרינגען, אונד נור נאך אין דיננעם בלעטטכען לעהם דארונטער אזיט. (כ) וועז איין פֿאם מיט רינען פֿליססיגקייטען, ווארין איין (מעטאללענער) זויגער אנגעבראכט, געהעריג צוגעשפונדעט אין טאדטענבעצעלטונג שטעהט, זא ער= קלערט ב"ש דאם פֿאם מיט דען פֿליססיגקייטען פֿיר ריין, דען זויגער אבער פֿיר אונריין; ב"ה אויך דיזען פֿיר ריין. שפעטערהין לעהרטע ב"ה וויא ב"ש. (ג) וועז זיך איין קריכטהיר אונטער דעם בארען דעם באקאפֿענם פֿינדעט, איזט ער ריין; דען מאז קאן אננעהמען, עס זייא לעבענ= דיג הינייגעראטהען אונד ערשט שפעטער געשטארבען. פֿינדעט זיך דאועלבסט איינע אונריינע נאדעל אדער רינג, זא איזט ער ריין, דען מאן קאן אננעהמען, זיא ווארען פֿאר דעם אפֿען דא. פֿינדען זיא זיך אין דער אשע, זא איזט ער אונריין, ווייל עס ניכט אנדערס צו ערקלערען איזט. (ד) וועז איין פֿאן אויסען טראקקענער שוואם, דער אבער אונריינע פֿליססיגקייטען איינגעזאגען האטטע, איז דען לופֿטרוים דעם באקאפֿענם געקאממען, זא איזט דיזער אונריין, ווייל ער דאס פֿליססיגע געוועהנליך ווידער אויס= לעסט. עבען זא איין שטיק ריבע, אדער שילף. ר"ש

בעזכי הרצפה, ואין בולטי' לתוך התנור; והוא נוגע. אם בשעה שמדביק הפת לתוך התנור נוגע הבצק במקט, ובשב כאויר של תנור, וכגון שהיה המקט או הטבעת בלועים קודם שהכרו עם התנור, דאם הכניסם דרך פי התנור, בטמא התנור משהכשרו לאויר: הכיכוכי. לא שבלילתו רכה שיורד למטה לסדקין, ולא שבלילתו קשה שאינו כדבק; מוקף. ומוכח בהלכ המת; בטמא. שהצמיד פתיל שעליו חיבו כראוי ובטמא התנור, טמאים המקט והטבעת, ואם בטהורים טהור, דבטילי לגבי טפילה; כמגופת. בטיט שרגילים לעשות בו בסוף ע"פ התבית, והתבית היא בהלכ המת; מצידי. שאין צדי התבית צריכין לטיט; מכנגד פיה. אם המקט והטבעת במשכין נגד פי התבית טהורין, ובלבד שיהיו בתוך הטיט של מגופה, ולא יבשכו לאויר התבית, אם לא היה עליו מסך מטיט יבדיל לפי' דק מאוד, לפי שאין צמיד פתיל מגיע אלא על כ"ת, ואוכלי' ומשקין דבריס שאין להם טהרה במקום; הבוס. ס"ב ס"מ למתני גבי כאוזתו של תנור אלא דהכא במגופה שביאת מלתא שהמקט או הטבעת נגבלו בטיט, והתיזיהם בקליפת הבוס, והם בתנור לא שביה שיהיה עליו בקליפת הבוס; ומביקת. קבה חלול ממחת עקום, וכותבים רחבוא' בתבית, ומוצא בפיו מרחב בב' ויוצאים כל המשקה שבתבית דרך חותם מביקת, ומיירי שחותם ממביקת כולה תחת כ"פ; בתבית והמשקים. שאין להם טהרה במקום טהורין דבלא"ה כל מאכלם טמא והתבריס בדילים מהם, ולא אתו לאשתמוזי בהו, לא גזרו בהו רבנן ובלולית בצמיד פתיל, לבל מביקת של מחבת שיש לו טהרה במקום, הם תאמר שבלולת בצמיד פתיל, יבלוה הבבר מע"ה ויטהילבה ויעריב שמשה, ויש"מ בה בבבור אין בה אלא משום מגע טמא, ולא ידע שהיתה בתחל המת, ונריכה הזאה ג' וז', ואע"פ שהיתה בב"ת המוקף ל"פ, לויבה בלולת, דבלוים של ע"ה בחזקת טומאה הם אצל חבר, ואין בלי טמא מביל, ועיין בפ"ק דעדיות: חזרו. לאחר שנמנו טעמן של ב"ש; (ג) ועבשיו מת. ולא תליבן טמא היה קודם שהיבו הם התנור, לפי שלבעמים נמצא הערן לח, ובבר שמבדע מת, והתנור בבר הוסיבוהו ימים רבים, ומ"ש שהיה הם הערן קודם לתנור, דמ"ב מהוס הלא היה בערף; מקלה. שבשעה מחמת שריפת הלא, והיינו למעלה בהלל

פ ר ק י

אֵלּוּ כֵלִים מַצִּילִין בְּצָמִיד פָּתִיל, כְּלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה, כְּלֵי חֶרֶס, וּכְלֵי נֶחֶר, עַצְמוֹת הַדָּג וְעוֹרוֹ, עַצְמוֹת חַיָּה שֶׁבָּיָם וְעוֹרָהּ, וּכְלֵי עֵץ הַטְּהוֹרִים. מַצִּילִים בֵּין מִפְּנֵיהֶם בֵּין מִצִּדֵּיהֶן, בֵּין יוֹשְׁבִים עַל שׁוּלֵיהֶן, בֵּין מֻטִּין עַל צִדֵּיהֶן. הָיוּ כְּפוּמִים עַל פִּיהֶן, מַצִּילִים כָּל שֶׁתַּחְתֵּיהֶן עַד הַתְּהוֹם. ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא. עַל הַכֹּל מַצִּילִין חוּץ מִכְּלֵי חֶרֶשׁ, שֶׁאֵינוֹ מַצִּיל אֶלָּא עַל הָאוֹכְלִים, וְעַל הַמַּשְׁקִים, וְעַל כְּלֵי חֶרֶשׁ:

(ב) בַּמֶּה מַקִּיפִים? בְּסִיד וּבְגִבְּסִים, בְּזֶפֶת וּבְשַׁעֲוָה, בְּטִיט וּבְצוֹאָה, בְּחוֹמֶר וּבְחַרְסִית, וּבְכָל דָּבָר הַמִּתְמַחֵק. אֵין מַקִּיפִין לֹא בְּבֵעִץ, וְלֹא בְּעוֹפֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּתִיל וְאֵין צָמִיד. אֵין מַקִּיפִין לֹא בְּדֶבְיָלָה שְׁמָנָה, וְלֹא בְּבָצֵק שֶׁנִּלּוּשׁ בְּמֵי פֵרוֹת, שֶׁלֹּא יְבִיאֵנוּ לִידֵי פְּסוּל. וְאִם הִקִּיף, הַצִּיל: (ג) מְגֻפַּת הֶחָבִית הַמְּחֻלְחֶלֶת וְאֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מַצֶּלֶת, וַחֲכָ"א אֵינָהּ מַצֶּלֶת. הָיָה בֵּית אֶצְבַּע שָׁלֵם שׁוֹקֵעַ בְּתוֹכָהּ, הַשֶּׁרֶץ בַּחֲבִית, בְּתוֹכָהּ, הֶחָבִית טְמֵאָה. הַשֶּׁרֶץ בַּחֲבִית,

פֿאלגענדע געפֿעסע שיטצען איהרען אינהאלט פֿאר אונריינ= היט מיטטעלסט דעס בעפֿעסטיגטען דעקקעלס; דיא אויס קוהמיסט, שטיין, ערדע, טהאן, ערדהארץ; בייז אונד הויט פֿאם פֿיש, קנאכען אונד הויט פֿאן זעעטהיערן, אונד ד'א ניכט פֿערא= ריניגונגפֿעהיגען העלצערנען נערעטהע. זיא שיטצען, דיא בע= פֿעסטיגטע דעקקע זיא אבען אדער אן דער זיטע אנגעבראכט; דיא געפֿעסע מעגען אויף איהרעם באדען שטעהען אדער אויף דיא זיטע גע'לעגט זיין. זינד זיא אויף דיא עפֿנונג אומגעשטילפט, זא שיטצען זיא אללעס דאראונטער אינס אונענדליכע. ר"א ערקלערט לעטצטערעס פֿיר פֿערא=ריניגונגפֿעהיג. זיא שיטצטען אללעס; מיט דער אויסנאהמע, דאס אירדענע נערעטהע נור שפייזען, פֿליססיגקייטען, אונד אנדערע אירדענע נערעטהע שיטצען קאננען. (ב) וואמיט קאן מאן בעפֿעסטי= גען (דאמיט עס שיטצע)? מיט קאלק, גיפס, פעך, וואכס, לעהם, קאטה, מערטעל, צערשטאסענען שערבען, אונד אללעס וואס זיך צום בעשטרייכען אייגנעט; ניכט אבער מיט זיך אדער בלייא, וויל עס צוואר אינע דעקקע איזט, אבער ניכט האפֿטענד; ניכט מיט פֿעטטעם פֿייגענקופֿען, אדער מיט טייג, דער אין פֿרוכטזאפֿט גע'קנעטען וואר, דאמיט דיזע ניכט דאס גע'פֿעס מענל'כען פֿאללם פֿער= אונרייניגען. איזט עס אבער מיט דיזען גע'שעהען, זא שיט= צען זיא. (ג) איינע לאזע גע'וואר'דענע ל'ע'מ'דעקקע דעס פֿאסטעס, דיא יעדאך ניכט אבגע'ה'ט, איזט נאך ר' שיטצענד, נאך דען גע'לעהרטען, שיטצט זיא ניכט. — דרינגט דיא גרי'פֿע'העלונג דער'ע'לבען אין דאס פֿאס איין; זא איזט, וען זיך איין קריכטהיר דארין בע'פֿינדעט, דאס פֿאס אונריין; אונד וען עס זיך אים פֿאס בע'פֿינדעט,

שניקב כמוציא רמון, וכלי קטן כרוחו שוב ליכו מציל בצמיד פתיל; וכבוכם מסקה. עם ניקב כבוכם מסקה ליכו מציל כל"פ עד שיסרח, ושניהו ג' משניות בעניו ג', וכולם מריכים מדת כרים פ"ג לעניו שעור ליטהר, ולידך מ"כ פ"ת להציל כאהל השרץ, והך דהכא להציל כאהל המת:

פרק י גללים. לפיע כקר; חדמה. פעזו מטיט, חלש שחיכו מצרפו בכבשן, דכל הני חין להם טומאה לח מד"ת ולח מד"ם לכך מציליס: הדג. עם עשה כלי מעצמות כריות שניס, וכל כליס מעצמות של עוף טהורים: הטהורים. כגון כליס גדוליס הכאים כאהל, דתנן לקמן ריש פט"ו; מגדיסה. עם נקבו בגדיהן והקיפן בציד פתיל; כפוי. ויש כגוכהן טפח; מטמא. ואפי' מירחו למטה בקרקע שנאמ' בציד פתיל עליו, על גבו; על הכל. הכליס שמציליס על כל מה שבתוכן מציליו, בין על כלי שהף, בין כ"ח בין בגדיס, בין לוכלי' ומשקין: (ב) במה. קותמיס פי הכלי ויחבב בציד פתיל; גבסים. מין סיד; בבוחה. כל מיני הלכלוכי; בשר. הוא בדיל. ולינו בציד. ליכו מכור יפה; בחי פירות. ואע"ג דמציליו, שברי לח הוכשרו לקבל טומחה, היינו"פ לכתחלה לח, שמח יפלו עליהן מדקי' המכשירין, ולין דבר טמח מציל: חס. ולח הוכשרו; (ג) מחולחלת. מתנענעת ומתבדדת, לשון ותתחלחל המלכה; בית חבע. מקום כמגופה שחדם מכניס חצבעו לתוכו; שוקע. לתוך החבית; שבתוכה. דמגופת החבית כחבית דמי, פ"ח חס היה המגופה בבנסת לתוך לוויר

סְרֵדָה, שֶׁעוּרוֹ מְלֹא פִּי מַרְדֵּעַ נִכְנָס · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁלֹּא נִכְנָס · הָיָה עָגוֹל, אֵין רוֹאִין אוֹתוֹ אֶרוּךְ, אֶלָּא שֶׁעוּרוֹ מְלֹא פִּי מַרְדֵּעַ נִכְנָס: (מ) תַּנּוּר שֶׁנִּסְדַּק מֵעֵינוֹ, שֶׁעוּרוֹ מְלֹא כוֹשׁ נִכְנָס וְיוֹצֵא דוֹלֶק · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁלֹּא דוֹלֶק · נִסְדַּק מִצִּדּוֹ, שֶׁעוּרוֹ כְּמְלֹא כוֹשׁ נִכְנָס וְיוֹצֵא שֶׁלֹּא דוֹלֶק · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, דּוֹלֶק · ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מִן הָאֶמְצַע נִכְנָס, וּמִן הַצַּד אֵינוֹ נִכְנָס · וְכֵן הָיָה אוֹמֵר בְּמַגֶּפֶת הֶחָבִית שֶׁנִּסְדְּקָה, שֶׁעוּרוֹ מְלֹא מִצָּה שְׁנִיָּה שֶׁל שִׁיפּוֹן, מִן הָאֶמְצַע נִכְנָס, מִן הַצַּד אֵינוֹ נִכְנָס· וְכֵן הָיָה אוֹמֵר בַּחֲצָבִים גְּדוֹלִים שֶׁנִּסְדְּקוּ, שֶׁעוּרָם מְלֹא מִצָּה שְׁנִיָּה שֶׁל קָנֶה, מִן הָאֶמְצַע נִכְנָס, מִן הַצַּד אֵינוֹ נִכְנָס · בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ לְיַיִן, אֲבָל אִם נַעֲשׂוּ לְשֶׁאָר מַשְׁקִין, אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא טְמֵאִין· בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ בִּידֵי אָדָם, אֲבָל אִם נַעֲשׂוּ בִּידֵי אָדָם, אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא טְמֵאִים· נִסְקְבוּ, הֶעֱשׂוּיִין לְאוֹכְלִין, שֶׁעוּרוֹ בְּזֵיתִים · הֶעֱשׂוּיִין לְמַשְׁקִים, שֶׁעוּרוֹ בְּמַשְׁקִים · הֶעֱשׂוּיִין לְכָךְ וּלְכָךְ, מַטִּילִים אוֹתוֹ לְחוֹמְרוֹ, בְּצָמִיד פָּתִיל וּבְכוֹנֵס מַשְׁקֶה:

איינע שפאלטע, זא איזט דאס מאאס עבענפאללס דאס ענדע דעס רינדערשטעקענס, אבער איינדרינגענד; ר׳ יהודה זאגט: ניכט איינדרינגענד · וועז דאס לאך רונד איזט, זיהט מאן עס ניכט אלס לענגליך אן, זאנדערן מאן בעי אכטעט נור דאס גענויע מאאס דעס שטעקענס[1]) דער איינדרינגט · (מ) וועז זאלכער אפען אס (פערקלעבטען) לופטלאכע איז לאך בעקאממט; זא איזט דאס מאאס, איינע ברענענדע איין=אונד הערויסגעהענדע שפינדעל · ר׳ יהודה זאגט: ניכט=ברענענדע · וועז אז דער זייטע דעסטעלבען, איזט דאס מאאס, איינע איין=אונד אויסגעהענדע ניכט ברענענדע שפינדעל, ר׳ יהודה זאגט: ברענענדע· ר״ש זאגט: אין דער מיטטע, איינע בלאס איינדרינגענדע, אן דער זייטע, אויך ניכט איינדרינגענדע· דיועס זעלבע פערהעלטנים, נעמליך אין דער מיטטע, איינדרינגענדע, אונד אז דער זייטע, ניכט=איינדרינגענד, בעשטיממט ער אויך בייא דעם לאכע אין דער לעהמדעקקע איינעס פאסטעס, ווא דאס מאאס איזט, דער צווייטע קנאטען אז דעם ראגגען[2])=האלם; אונד בייס לאכע אן דער דער גראסען פעסטער, ווא דאס מאאס איזט, דער צווייטע קנאטען אם ראהרע · דיס אללעס יעראך נור וועז דיא פעסטער צו ווייז געמאכט זינד; וועז אבער צו אנדערן פלייסיגקייטען, זא גענוגט איינע נאך זא קלייגע עפנונג; אויך נור וועז דיא לעכער ניכט דורך מענשענהאנד געמאכט זינד, וועז זיא אבער אבזיכטליך געמאכט זינד, גענוגט איינע נאך זא קלייגע עפנונג.— וועז אם געפעסע זעלבסט, זא איזט בייא דעז צו עסבארען דינגען געמאכטען, דאס מאאס איינע אליפע, בייא דענען צו פלייסיגען דינגען, דאס איינדרינגען פאן פלייסיגען; אונד בייא דעז צו ביידען צוועקקען, דאס שטרענגערע מאאס, נעמליך אבגלייך דער פעסטע דעקקעל דאראן איזט זא פעראונרייניגט דעננאך איין לאך וועז עס פלייסיגעס אינלעסט[3]).

---

[1]) דיזער מיסקט 1 הימדכרייטע ליס דורכמעסקער. — פערגלייכע ת״ט לוכד מים טהורים על כלים. [2]) כלך תנדערן: האפער.
[3]) דיס קלממענטארע זיכד היר וויכטיג.

המרוח: המרדע · הוא מלמד הנקר, ויש כהקיפו טפח ורקבו שליש טפח, ושעור הסדק כזוג שליש טפח, ל״ג שלש יכנס בו המרדע, הוציל והוא הסדק מלא פי המרדע, מ״מ אין כאן כ״פ, ולר״י הו׳ כ״פ עד שיהיה הסדק גדול שיכנס בו פי המרדע: נסדקה · לרבנן קיל מכשנסדק המירוח, ולר״י קיל כשנסדק המרוח: (ח) מעיונו · הנקב שעושים שלא ממנו העצן, מרמז כטיט וסתמוהו, ולפ״כ ניקב מקום המרוח: דולק · שהנקב רקב והכוח נכנס ויוצא כריוח: וכן · היה ר״ש אומר בכל הני, דדיכם מן המחצע נכנס, ומן הצד אינו נכנס: מינח · מלא קצר שני של קנה של שיפון, מין תבואה שהקנה עב מלמטה ומתדקדק ועולה, והקצר הכ׳ דק מן הח׳ ועב מן הג׳: משקי׳. כגון שמן דבש וחלב לפי׳ נקב כ״ש דהייגו בכוכ משקה, ודבש דהכי הוא המשקה שעושים ממנו (שקורין מעד): בידי אדם · במחכוין: נקבו · הכלים עצמן, ושעורים דלעיל מיירי בשנפחתה קתימה שבפתחו: בזיתים · אם נפחת במונית זית בעי מירוח, וכגמ׳ ק״פי דשבח מוכח דכלי גדול

וְשִׁפְרוֹתֵיהֶן שָׁוות, הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה אוֹ בַתַּחְתוֹנָה, הִיא טְמֵאָה, וְכֻלָּן טְהוֹרות. הָיוּ בְּכוּנֵם מַשְׁקֶה, הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה, כֻּלָּן טְמֵאות, בַּתַּחְתוֹנָה, הִיא טְמֵאָה, וְכֻלָּן טְהוֹרות. הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה, וְהַתַּחְתוֹנָה עוֹרֶפֶת, הִיא וְהַתַּחְתוֹנָה טְמֵאָה. בָּעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתוֹנָה עוֹרֶפֶת, כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, טְמֵאָה:

שטעהען אונד איהרע רענדער אבען גלייך זינד, זא איזט פאללס זיך איין קריכטהיר אים אבערן, ארער אונטערן, בעפינדעט, איכמער נור דער איינע אונריין, אונד דיא איבריגען ריין. זינד זיא אבער גענעכערט, זא דאס זיא פליסיגעס אינלאפסען, זא איזט פאללס זיך דאס קריכטהיר אים אבערשטען בעפינדעט, וואס אין אללען אונריין; וועלכע אים אונטערשטע, נור וואס אין דיזעם אונריין, וואס אין דען איבריגען ריין. איזט איין קריכטהיר אים אבערשטען, וועהרענד דער ראנד דעס אונטערשטען איבערשטעהט, זא איזט דער אבערשטע אונד אונטערשטע אונריין; אונד אין דעם זעלבען פאללע זינד אויך פאן דען מיטטעלערען אללע, וואריע עטוואס פי כטיגקייט איזט, אונריין.

פרק יא

כְּלֵי מַתֶּכות פְּשוטֵיהֶן וּמְקַבְּלֵיהֶן טְמֵאִין. נִשְׁבְּרוּ, טְהֵרוּ. חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֶּלִי, הֲרֵי לְטֻמְאָתָן הַיְשָׁנָה. רַשְׁבַּ"ג אומֵר, לֹא לְכָל טֻמְאָה, אֶלָּא לְטֻמְאַת הַנֶּפֶשׁ: (ב) כָּל כְּלֵי מַתֶּכֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּפְנֵי עַצְמוֹ, טָמֵא. חוּץ מִן הַדֶּלֶת, וּמִן הַנָּגָר, וּמִן הַמַּנְעוּל, וְהַפּותֶת שֶׁתַּחַת הַצִּיר, וְהַצִּיר, וְהַקּוֹרֵא, וְהַצִּנּור, שֶׁנַּעֲשׂו לַמִּרְקָע: (ג) הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הָעֶשֶׁת, וּמִן הַחֲרָדָה, וּמִן הַסּוּבֵב שֶׁל גַּלְגַּל, וּמִן הַמַּסְמֵר, וּמִן הַצַּפּוּיִין, מְבַנֵּי בָתִּים, וּמֵאוּגְנֵי כֵלִים, מִן הַשְּׁחוֹלֶת,

פאן מעטאללגערעטהען זינד דיא פלאטטען, אונד דיא פערטיפטען פערא־אונרייניגונגספעהיג; וועלכע זיא צערברעכען, וועררדען זיא ריין; וועלכע מאן ווידער גענעסט דאראוים מאכט, זינד זיא ווידער אין איהרער פאריגען אונריינהייט. רש"בג זאגט: דיס איזט ניכט ביא יעדער אונריינהייט דער פאלל, זאנדערן נור ביא דער פאס טאדטען. (כ) יעדעס מעטאלגעפעס דאס איינען נאמען פיר זיך אללין דאט, איזט פערא־אונרייניגונגספעהיג; אויסגענאממען איינע טהיר, דער ריגעל, דאס שלאס, דיא אנגעלמוטטער, דיא אנגעל, דער קלעפפעל, אונד איינע רינגע, ווייל זיא אן דיא ערדע בעפעסטיגט וועררדען. (ג) וועלכע מאן גענאסענען פלאטטע, אוים ראהעם אייזען, אוים איינער גענאסענען פלאטטע, אוים איינעם ראד = רייפען, אוים בלעך, אוים בעשלעגען, אוים גע־פעס = אונטערזעטצען, אדער אוים רענדערן אדער גריפפען

הסרידה הוא כלי, ואינו מציל אלא כנ"ס, והחדש שאינו כלי אינו מציל, שאין הסרידה נקראת עליו: אם · שאין גוכה טפח כיון דבסוף לפה של תנור קתדש: (ה) לפקין · מחבות גדולות של חרס, כעין מחבות גדולות של ברזל: בעליונה · היא הפנימית שהאוכל תחתיה: היו · אותו הכלי שהארץ בתוכו ומה שבתוכו טמא, והאחרות כלן טהורות, ורחמנא לחרס אל תוכו ואל אל תוך תוכו: בכונם · שהיו נקובים בכונם משקה, דלפקין עשוי' לאוכלים ולמשקין, ומטילין אותן לתוכן: וכלן טהורות · דאין טומאה נכנסת דרך סולין, ואינו אם היו אוכלים ומשקים בפנימית נטמאו, ומטמאין את הכלי אחר הס כתוכו, וה"ט דאוכלים ומשקים מיטמאים מאויר כ"ק, אבל לא אדם וכלים: בעליונה · בלפקין שלימות: והתחתונה · אבל החמצנית טהורה, דאין כלי מיטמא מאויר כ"ק: כל שיש · נטמא המשקה שבתוך כלי החמצני, ומטמא את הכלי, וה"ה דה"מ למתכי ברישא, כשהתחתונה עודפת:

פרק יא הישנה · תכשיט גזרו על כלי מתכת שהתיכן ועשה מהן כלים אחרים, שיחזרו לטומאתן הישנה, שמא יאמרו שבירתן של כלים מטהרתן וטכילתן מטהרתן, מה שבירתן אינה טעונה הערב שמש, שהרי משתמשים בהן כתותו היום שנטמאו ושברן וחזר ועשאן הרשים, אף טבילתן אינה טעונה הערב שמש, ולא קבו להו לרבנן דשבירה טעונה הערב שמש, דטומאת הנפש כעי הזאה ג' וז': רשב"ג · דסבר דגזרו על כלי מתכת שיחזרו לטומאתן משום גזירה שמא תשתכח תורת מי חטאת מן הכלים, שאין לך אדם שימתין ז' ימים אלא ישברם מיד, וחזר ועשה אותן אחרים, הלכך לא גזרו אלא לטומאת מת: (ב) שם · ידוע ומיוחד בשמו: כגר · יתד של ברזל שנעוץ רשנו הא' בקרקע, ורחנו הסכי לחורי הדלת, ה"ב עמוד שסובר ומברית הדלת מן הקנה אל הקנה: לקרקע · ולפי' קודם שיקבעו: (ג) עשת · מתיכה של ברזל כשמוציאים אותו

אוֹכְלִין שֶׁפִּרְתּוֹכָה טְמֵאִים: (ד) הַכְּהוֹר וְהַפַּקָּעַת שֶׁל גֶּמִי, שֶׁנִּתְּנָן עַל פִּי הֶחָבִית, אִם מֵרַח מִן הַצְּדָדִין, לֹא הִצִּיל, עַד שֶׁיְּמָרַח מִלְמַעְלָן וּמִלְמַטָּן. וְכֵן בְּמַטְלִית שֶׁל בֶּגֶד. חָיְתָה שֶׁל נַיָּר, אוֹ שֶׁל עוֹר, וְקָשְׁרָהּ בְּמָשִׁיחָה, אִם מֵרַח מִן הַצְּדָדִין, הִצִּיל: (ה) חָבִית שֶׁנִּתְקַלְּפָה, וְהַזֶּפֶת שָׁלָה עוֹמֶדֶת, וְכֵן קַבּוֹתִים שֶׁל מוֹרֵיס, שֶׁגְּפָתָן עִם הַשָּׁפָה, ר יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינָם מַצִּילִין, וַחֲכָ"א מַצִּילִין: (ו) חָבִית שֶׁנִּקְּבָה, וְסִתְּמוֹהָ שְׁמָרִים, הִצִּילוּהָ. פִּקְּקָה בְּזוֹמוֹרָה, עַד שֶׁיְּמָרַח מִן הַצְּדָדִים. הָיוּ שְׁתַּיִם, עַד שֶׁיְּמָרַח מִן הַצְּדָדִין, וּבֵין וְמוֹרָה לַחֲבֵרְתָּהּ. נֶסֶר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי הַתַּנּוּר, אִם מֵרַח מִן הַצְּדָדִין, הִצִּיל. הָיוּ שְׁנַיִם, עַד שֶׁיְּמָרַח מִן הַצְּדָדִין, וּבֵין נֶסֶר לַחֲבֵרוֹ. עֲשָׂאָן בְּסִינִין אוֹ בְשִׁנְמִין, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמָרֵחַ מִן הָאֶמְצָע: (ז) תַּנּוּר יָשָׁן בְּתוֹךְ הֶחָדָשׁ, וְסִרְדָּה עַל פִּי הַיָּשָׁן, נִטַּל הַיָּשָׁן, וְסִרְדָּה נוֹפֶלֶת, הַכֹּל טָמֵא. וְאִם לָאו, הַכֹּל טָהוֹר. חָדָשׁ בְּתוֹךְ הַיָּשָׁן, וְסִרְדָּה עַל פִּי הַיָּשָׁן, אִם אֵין בֵּין חָדָשׁ לַסִּרְדָּה פּוֹתַחַ שֶׁבָּהּ, כָּל שֶׁבַּחָדָשׁ טָהוֹר: (ח) לְפִסִין זוֹ בְּתוֹךְ זוֹ,

דיא שפייזען אין יענעם אונריין. (ד) וועז מאן איינעז באל־לעז, אדער קנויל שילף אויף דיא פאסעפנונג געטראן האט, וא שיטצט עס נ"ט, וועז מאן בלאס אז דעז זייטען בעשטרי"כען האט, זאנדערז מאן מוס דאר'בער אונד דא־רונטער בעשטרייכען. עבען זא וועז עס מ"ט איינעם שטיק צ"ג געש'הט. ניממט מאן אבער פערגאמענט אדער לעדער אונד בינדעט איינעז בינדפאדען דארום, זא ש'טצט עס, וועז מאן אויך נור דיא זייטען בעשטרי"כען האט. (ה) וועז מאן אין איינעם (אינוועניג פערפ'כטען) פאסטע וואפאן זיך דיא שאלע אבגעלעוט, אונד דאס פעך שטעהט, אדער אן איינעם זאלכען טאפף [1]) צו זאלצלאקע, דאס איננערע מ"ט דעם אייסערן ראנדע פערשפונדעט האט, זא זאגט ר' יהודה, עס שיטצע ניכט, נאך דען גאלעהרטען שיטצט עס. (ו) וועז איין פאס אין לאך האט, אונד דא העפען עס פער שטאפען, שיטצען זיא עס. פערשטאפפט מאן עס מ"ט ווייגרעבע, זא ש'טצט זיא נור, וועז זיא אן דעז זייטען בע־שטר"כען איזט; זינד צוויי רעבען, זא מ'סטען דיא זייטען אונד דער רוים צוויישען ביידען בעשטר"כען וועדען. וועז מאן איז כרעטט אוף דא עפנונג דעם באקאפענם לענט, זא ש'טצט עס נור, וועז עס אן דעז זייטען בעשטר"כען; זינד עס צוויי, נור וועז דיא זייטען אונד דער רוים צוויישען ביידען בעשטר"כען איזט; וועז זא אבער דורך פלאקען אדער פונונג פערבונדען זינד [2]), זא ברויכט מאן דאצווי־שען ניכט צו בעשטר"כען. (ז) וועז איז אלטער באקאפענם אן איינעם נייען שטעהט, אונד איינע זיידע ליגט אויף דער עפנונג דעם אלטען [3]), וועז דיזעם זא איזט, דאס בייס דורך וועגגעהמען דעם אלטען, דיא זיידע הרונטערפאל לען מוס, זא איזט (אין בעצעלטונג) אלליעם אונריין; וועז אבער ניכט, זא איזט אללעם ריין. וועז דער נייע אים

אלטען אונד דיא זיידע אויף דעם אלטען איזט, זא איזט, וועז ניכט צוויישען דעם נייען אונד דער זיהע איז צוויישענרוים פאן איינער האנדבריים איזט, אללעם אים נייען ריין. (ג) וועז מהערערע טיגעל אין איינאנדער

הכנית, חסוב כאלו דבוק כחויר: (ד) הכדור. שמוקקים בו הכערים: גמי. לק שכורכים לותו זע"ז ועושין לותו עגול: מלמעלן. שיכסה כלו מפני שהוא חלול: בגד. כמי חלול הוא, וכלהו אין מצילים אלא כשאין בהם שעור לקבל טומאה: במשיחה. הוט דק כדרך שעושים בשמכיים פי הכוד, ומוקיף על הקשירה כמי בעי מרוח: (ה) חבית. זפותה מכפנים וניטל קרם ממנה מבחוץ, והזפת עומד כנגד הקלף: קבוטים. קנקנים של חרס: שגפתן. שכסה לותן כמין קיד למטה ומשפת הכלי, שכשלח שכמיך פתיל מבפנים, והשפה מבחוץ: (ו) חבית המוקפת ג"פ: סתומו. שתמא כחכמים לעניל דיש ג"פ מבפנים: קיכין. קליפות דקות של שכה נתן בין נסר לנסר, כמו שעשו בותנים בעורת של פשתן, פ"א שחכר שבי הכתרי' במסמרים של עץ וכיוצא בהן: שומין. קליפי עץ של שומין נתן בין הנסרים, ר"ל שומין הוי שעם מין גמי: (ז) חדש. שלא הוסק עדיין ואינו מקבל טומאה: ע"פ: ואינו ממורקת: כופלת. שמיכה כשמכת ע"פ שחדש: הכל. שמיכן שעליו

1) קבוטים גריכים κάβωτος. 2) זא ערקלערט, וויל עס שיינט, רמב"ם. שגם לזיז פילליכט segmen. 3) כאך מכדערן: דעם נייען.

וְהָאִימָּה, וְהַמַּקֵּל, וְסַמְפּוֹנְיָא, וְחָלִיל שֶׁל מַתֶּכֶת, טְמֵאִין, וּמְצָפִּין טְהוֹרִין • סַמְפּוֹנֵיהֶן, אִם יֵשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל בָּנָפַיִם, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאָה: (י) קֶרֶן עֲגוּלָה, טְמֵאָה • וּפְשׁוּטָה, טְהוֹרָה • אִם הָיְתָה מְצֻפֶּה שֶׁלָּהּ שֶׁל מַתֶּכֶת, טְמֵאָה • הַקַּב (נ"א הַקָּנָה) שֶׁלָּהּ, ר' טַרְפוֹן מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין • וּבְשַׁעַת חִבּוּרָן הַכֹּל טָמֵא • בַּיּוֹצֵא בּוֹ קְנֵי מְנוֹרָה טְהוֹרִין, הַפֶּרַח וְהַכָּפְתּוֹר טְמֵאִין, וּבְשַׁעַת חִבּוּרָן הַכֹּל טָמֵא: (יא) קַסְדָּא טְמֵאָה, וְלָחַיִם טְהוֹרִין • אִם יֵשׁ בָּהֶן בֵּית קִבּוּל מַיִם, טְמֵאִים • כָּל כְּלֵי הַמִּלְחָמָה טְמֵאִים • הַכְּרוֹן, וְהַנָּקוֹן, וְהַמַּגָּפַיִן, וְהַשִּׁרְיוֹן, טְמֵאִין • כָּל הַתַּכְשִׁיטֵי נָשִׁים טְמֵאִין • עִיר שֶׁל זָהָב, קַטְלִיוֹת, נָזָמִים, וְטַבָּעוֹת, וְטַבָּעַת בֵּין שִׁנֵּי בָּהּ חוֹתָם, בֵּין שֶׁאֵין בָּהּ חוֹתָם, וְנָזְמֵי הָאַף • קַטְלָא שֶׁחֶלְיוֹת שֶׁלָּהּ שֶׁל מַתֶּכֶת, בְּחוּט שֶׁל פִּשְׁתָּן אוֹ שֶׁל צֶמֶר, נִפְסַק הַחוּט, הַחֶלְיוֹת טְמֵאוֹת, שֶׁכָּל אַחַת וְאַחַת כֵּלִי בְּפֵנֵי עַצְמָהּ • חוּט שֶׁל מַתֶּכֶת, וְחֶלְיוֹת שֶׁל אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיוֹת, וְשֶׁל זְכוּכִית,

נאַרנוועללע, אי"ן שטאק, בלאזאינשטרומענט, אונד פּפייפֿע, זינד פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג; בלאס מיט מעטאלל בעלעגט, ריין • איזט דאס בלאזאינשטרומענט מיט בעהעלטערן צו אנזעצען פֿערזעהען, זא איזט עס אין יעדעם פֿאלל פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג • (ז) רונדע בלאז־הערנער זינד פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג; גערַאדע זינד ריין; איזט דאס מונדשטיק פֿאן מעטאל, זא איזט עס פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג • דער אונטערע ווייטע אנזאטץ פֿאן מעטאל, איזט נאך ר"ט, פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג, נאך דען געלעהרטען, ניכט • וועלן זיא פֿערבונדען זינד איזט אללעס פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג • עבען זא זינד דיא רעהרען דעס ארמלייכטערס ריין, דיא טיללע אונד דער פֿוס פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג; אונד וועלן זיא צוזאממענגעזעטצט זינד, אללעס פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג • (ח) דער העלם[1]) איזט פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג, דיא באקקען־שיענען ריין; וועלן אבער אן דיזען איין בעהעלטנים איזט וואססער אויפֿצונעהמען, זא זינד זיא פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג • אללע קריגעסגערעטהע זינד פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג, זא דיא לאנצע, דער שפיס, דיא בוינשינען אונד דיא פאנצער • עבען זא אללער פֿרויען שמוק, אלס צ' ב' מויער קראנע, קעטטלען[2]), אהרריגע, פֿינגערריגע, עס מעגען דיזע מיט פעטשאפֿט פֿערזעהען זיין אדער ניכט, אונד נאזענרינגע • או קעטטלען דערען גלידער פֿאן מעטאללע, דערען פֿאדען אבער פֿאן צווירן אדער וואללע איזט, זינד וועלן דיזער רייסט, דיא גלידער פֿעראוּנרייניגונגספֿעהיג, ווייל יעדעס שטיק אלס גערעטה פֿיר זיך אללײן אנגעזעהען ווירד • איזט דער פֿאדען פֿאן מעטאלל אונד דיא גלידער פֿאן עדעלשטיינען, פערלען אדער גלאז,

מצויירים ג' מכתן וג' מכתן על לקוי הכהוה עצויין לכוי, והן טהורי' כשהן כפ"ע, דתכשיטי כשמה וכליס הין מקבלי' כומאה: (י) פיקה • כדור קטן נקוב כחצע שמציאות הכשיס ברוחב שפלך שטוות בו כדי שיכבד: מטמא • דיש לו שם כפ"ט; מטהרי' • דיש לו שם לווי; ומצופה • של עץ ומצופה בתחבת טמא, לימא • מקל תרוך לו קנס שהכשיס כורכת בו את הצמר שטוות: המקל • של תחבת ומקס רודה בו את הכותה וחציב ככלי עשוי להשמיש תדס: קיימסכי' • מן כלי זמר: ומטהרי' • כדלעיל ומע"פ שהוא תלול כיון שהיכו עשוי לבית קבול: כנפי' • כלים דקיס קטנים כדמות כנפיס כותבים בתוך הסמפוני' שמסייעי' להשמעת קול הנגון, כין כך כין שהוא מצופה וכין כך; (ז) מגולה' מקרכי הכהמות עשויי' פרקים מחוברים, חלח שלי שהן גורת' מגולה ותחרת פשוטה, ומחבר העגולה נרייכי לומן יותר מחבור הפרקים של פשוטה, ומפני זה אמרו המחזיר קרן עגולה בשבת חייב חטאת משמ"כ כפשוטה: טמאה • שים לה בית קבול, וקרכיים דין כלי עצם יש להן, שפשוטין טהורי': מצופית • מקוס הכאת הסכה: טמאה • ואפי' היא פשוטה מקבלת טומאה; קרן • הגד הרחב שבה שם כי' של מתכת, וי"ג הקב והוא הכרתק וכלי הוא; טהורי' שאין להם שם בכפ"ט; פרח • מקוס מוסב הגר; נסיס • רגלי המנורה שהיא יושבת עליהן; (ח) ולחיים • טפין של ברזל שכותבים על לקייהן; מיס • עשויים כשם מיס כמלקמה: הכידון • כלומר, כגון הכידון, והוא רומח קטן שכיד הפרים; ניקון • הוא הכרזל שבתוך הרומח:

[1]) קרדא ליט cassis. [2]) קטליות ליט catella.

כלים פרק יא

ומן הַגְּרוּדוֹת, טְהוֹרִין · ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אַף מִן הַקְּצוּצוֹת, מִשִּׁבְרֵי כֵלִים, מִן הַגְּרוּטִים, וּמִן הַמַּסְמְרוֹת שֶׁיָּדוּעַ שֶׁנַּעֲשׂוּ מִכֵּלִים, טְמֵאִין · מִן הַמַּסְמְרוֹת, בֵּ״שׁ מְטַמְּאִין, וּבֵ״הּ מְטַהֲרִין: (ד) בַּרְזֶל טָמֵא שֶׁבְּלָלוֹ עִם בַּרְזֶל טָהוֹר, אִם רוֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא · וְאִם רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, טָמֵא · וְכֵן מִן הַחַלְמָא, וּמִן הַגְּלָלִים · קְלוֹסְטְרָא טְמֵאָה, וּמְצֻפָּה טְהוֹרָה · הַפִּין וְהַפּוֹרְנָה טְמֵאִין · וְהַקְּלוֹסְטְרָא, ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, שׁוֹמְטָהּ מִפֶּתַח זֶה וְתוֹלָהּ בַּחֲבֵרוֹ בַּשַּׁבָּת · ר׳ טַרְפוֹן אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא לוֹ כְּכָל הַכֵּלִים, וּמִטַּלְטֶלֶת בֶּחָצֵר: (ה) עַקְרָב שֶׁל פְּרוֹמְבְּיָא, טְמֵאָה · וּלְחָיַיִם, טְהוֹרִים · ר׳ אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא בִּלְחָיַיִם, וַחֲכָ״א אֵין טָמֵא אֶלָּא עַקְרָב, וּבְשַׁעַת חִבּוּרָן הַכֹּל טָמֵא: (ו) פִּיקָה שֶׁל מַתֶּכֶת, ר׳ עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין · וּמְצֻפָּה טְהוֹרָה · הַכּוּשׁ,

דער געפֿעסע, אויס אבשניטצעל, אויס פֿיילשפעהנען, זא זינד זיא ריין · ר׳ יוחנן בן נורי זאגט: אויך פֿאן צערשניטטענען געפֿעסען · אויס ברוכֿשטיקקען, דיא אויס אבגענוטצטען שטיקקען, אויס נעגעלן פֿאן דענען מאן ווייס דאס זיא אויס געפֿעסען געמאכֿט ווארען, זינד אונריין · אויס נעגעלן זאנסט, זינד נאך ב״ש אונריין, נאך ב״ה ריין · (ד) ווען איינער אויס פֿעראונרייניגטעם אייזען מיט ריינעם אייזען געמישט, איין געפֿעס געמאכֿט האט, זא איזט ווען פֿאן יענעם דאס מייסטע איזט אונריין, אונד, ווען פֿאן דיזעם, ריין; ווען פֿאן יעדעם צור העלפֿטע, אונריין · עבען זא ווען מאן אויס קריידע אונד קוהמיסט איינע מישונג געמאכֿט האט (אין בעטרעף דעס אירדען) · — דער אייזערנע שלאסקייל [1]) (אויס אונריינעם מעטאלגערעטה) איזט אונריין; אבער ווען בלאס (מיט אונריינעם) בעלעגט, ריין · דער צאהן (אדער דיא צונגע) אם הענגעשלאס אונד דער בוך דעסזעלבען זינד אונריין · — מאן דארף דען שלאסקייל אם שבת פֿאן איינער טהירע נור פֿארטציהען אונד אן איינע אנדערע הענגען · ר״ט זאגט: ער איזט וויא יעדעס אנדערע גערעטה צו בעטראכֿטען, וועלכֿעס מאן אים האפֿע פֿאן זיינעם ארטע בעוועגען דארף · (ה) אם צוים איזט דאס געביסס אונריין · דיא בלעכֿע אן דען קינבאקקען זינד ריין; נאך ר״א אונריין · דיא געלעהרטען זאגען: נור דאס געביס איזט אונריין, אבער דיא בלעכֿע נור, ווען זיא דאראן בעפֿעסטיגט זינד · (ו) דער מעטאללענע שפינדעלקנאפף איזט נאך ר״ע פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; נאך דען געלעהרטען ריין · איזט ער בלאס מיט מעטאל בעלעגט, זא איזט ער ריין · איינע מעטאללענע שפינדעל,

מן המחצב: חררה · אחר שמתיכים הברזל עושים ממנו כמו עוגה: מכני · בסיסי כלים: אוגני · כמין ענק הביבות שפת הכלי: אזני · בית יד שאוחזים בו הכלי: השחולות · מה שנשתייר מן הכלי אחר שנעשה: גרודות · שנגרר מן הכלי בשעת עשייתו: טהורים · דלא חייש׳ בכל הני שמא מכלי טמא באו, דכל הני גולמי כלי מתכות ננהו: הקצוצות · אם קצץ כלים לחתיכות, כלים שנעשו מאותן חתיכות, לא חזרו לטומאתן ישנה, דמטמא דגזרו שיחזרו לטומאתן, דחשו שמא לא יקבנו בכדי טהרתו, וכיון שקצץ לחתיכות ליכא למיחש להכי: הגרוטות · כלים שנשתברו מפני תשמישן, והן קטנים משברי כלים: שידוע · אע״ג דלא ידעינן אם מכלים טהורים באו, או מטמאים: המסמרות · סתם, ב״ש גזרו הני אטו הני, וב״ה לא גזרו: (ד) קמא · שבא משברי כלים: שבללו · ועשה משניהם כלי: טהור · שבא מן העשת וכו׳: החלמא · טיט הדבוק כלובן ביצה שעירב עם גללי הבקר, ועשה מהן כלים וצרפן בכבשן, אם רוב מן הטיט מקבל טומאה, כדין כ״ח: קלוסטר · הוא הנגר של הדלת, רגילי׳ לעשות בראשו כמין תפוח אם עשאו מברזל טמא חוזר לטומאתו הישנה, לפי שראוי לדיך בו שומין במדוכה: והצופה · אם היתה של ברזל טהור, ומצופה של מתכת טמא, טהורה דבתר מקרא אזלינן: הפין. שינים הקבועים בפותחת והפון נכנס בתוך הפורכה ובנעל ונסגר, ומצד אחר יש בפורכא נקב שמכניסי׳ בו את המפתח ומדחין את הפין לחורו, ויוצא הפין מן הפורכא: שומטה · ע״י גרירה אבל טלטול גמור לא, ושמא אתי הכא לאשמעי׳ דקלוסטר׳ טמאה דתנן ברישא לאו ד״ה היא, וכי היכי דלא משוי לה מנא לענין שבת, ה״נ לא משוי לי׳ מנא לענין טומאה: (ה) פרומבי׳ · ומתג ורסן א׳ הן, והברזל הנכנס בפי הבהמה נקרא עקרב: ולחיי׳ · מחוברים לעקרב כמין ב׳ טסים

[1]) קלוסטר Claustra. פין איזט וואהרשיינליך pinna, פורנא foramen.

טָמֵא · אוֹנְקְלִין שֶׁל כַּתָּפִין, טָהוֹרָה · וְשֶׁל רוֹכְלִים, טְמֵאָה · ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁל רוֹכְלִים שֶׁלְּפָנָיו, טְמֵאָה, וְשֶׁלְּאַחֲרָיו, טְהוֹרָה · אוֹנְקְלִי דַּרְגָּשׁ טְמֵאָה, וְשֶׁל וַנְקְלִיטִין טְהוֹרָה · שֶׁל שְׂדֵה טְמֵאָה, וְשֶׁל אַקּוֹן טְהוֹרָה · שֶׁל שֻׁלְחָן טְמֵאָה, וְשֶׁל מְנוֹרַת הָעֵץ טְהוֹרָה · וְה הַכְּלָל, כָּל הַמְּחֻבָּר לַטָּמֵא, טָמֵא, וְהַמְּחֻבָּר לַטָּהוֹר, טָהוֹר · וְכֻלָּן אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן טְהוֹרוֹת : (ג) כְּסוּי טָנִי שֶׁל מַתֶּכֶת, שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, וְשֶׁל רוֹכְאִים טָמֵא · הַדֶּלֶת שֶׁבַּמִּגְדָּל, שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים טְהוֹרָה, וְשֶׁל רוֹכְאִים טְמֵאָה · הַיָּתוֹכִין טְמֵאִים, וְהַפָּרָכִין טְהוֹרִין · עַקְרַב בֵּית

טראהאקען דער לאסטטרעגער זינד רין, דיא דער געווירצ־ הענדלער פֿעראונרייניגונגספֿעהיג · ר' יהודה זאגט ; פֿאן לעטצטערן נור דער פֿארן, ניכט אבער דער הינטען געטראגענע טהייל · דער האקען אן דעם בעטט־טריטטע איזט פֿער־ אונרייניגונגספֿעהיג, דער דער בעטטשטאלל'ען [1]) איזט רין · דער אם קאסטען איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג ; דער אן דער פֿישרייזע איזט רין ; דער אם טיש איזט פֿעראונרייני־ גונגספֿעטיג, דער אם העלצערנעז לייכטער רין · דיא רעגעל איזט : האפֿטעט ער אן איינעם פֿעראונרייניגונגס־ פֿעהינען נערעטה, זא איזט ער פֿעראונרייניגונגספֿעהיג ; האפֿ־ טעט ער אן איינעם רייגעם, זא איזט ער רין · אונד יע־ דער האקען פֿיר זיך אללין, איזט רין · (ג) דער מע־ טאללענע דעקקעל צו דעם מעטאללקאסטען אים הויז־ האלט, איזט נאך ר"ג פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, נאך דען גע־ לעהרטען רין · דער דער ערצטע איזט פֿעראונרייניגונגס־ פֿעהיג · דיא טהירע אם שראנקע אים הויזהאלט, איזט רין, אן דעם דער ערצטע פֿעראונרייניגונגספֿעהיג · דיא שמעלצערצאנגען זינד פֿעראונרייניגונגספֿעהיג ; דיא אם העערר בעפֿעסטיגטען אייזען רין [2]) · דער שקארפיאן [3]) אן

כזוהר החמירים, ומשום שעצוי שיעשנו פחו ככ"ת שהולך, הלכך הוא טמא, משא"כ קורת החסירין : כעילה · עושים כשלשלת כית כעילה, וקורנים כמפתח : לכפיתה · שלשלת שכופתים כהן הקוף, וגורי הכלבים ; סיטונית · קוחרים שמוכרים כמדה גסה, יש להם שלשלת שקוכעים רחב ו' שלש כמדה, ורחבה כ' כטבעת שכשלת לו כקורה, וקוגרים שלש תגנב המדה, ושל כעלי כתים, דמשתמש לגוי הוא עשוי : ו' . מקולי ו' דשלשלת כחוליה ו' לא תעשה כלי : מלזון · שרץ שמדמה נוכעים התכלה, ועשה לו כדמות המלזון מכרזל, ומשוי לי' מכח : (ב) סרוקות · מוכרי נמר יש להם משקל, וכוף מקל לרוך של עץ לו של כרזל , וכרחב ו' של המקל למעלה קכוע כמין טבעת , ומוקליות תלויים מלמטה כשלשלת כמין זוין, ורחשיכן כפופי· למעלה לתחוב כהן הסק של נמר , ויש למקל הזה עוד טבעת ו' שמהלכת ע"ם לורך המקל, ואינה יכולה לנוח, מחמת שיש כרחב הכ' של המקל קלוסטרת, וכאותה טבעת תלוי עשת של כרזל לו כחשת, וכשבא לשקול, לוחז כאותה הטבעת שלמעלה ומעליהו כאויר, והטבעת שהעשת תולה, מרחיקה מטבעת שאוחז כה, ומכבדת על המקל עד שיבא כיושר, ולפי הרחקת הטבע· שבו העשת, יודע משכון המשקל ע"כ י' ע"כ ק' ; כעלי כתים . אין רגילים לתת כו מוקליות, אלא קושרים כחבל ו', כקצה הקנה ; כתפין · עץ לרוך, וכב' רחשיכן מוקליות, ומניח העץ על כתפו, ואוחז כ' שקין כב' המוקליות ו' לפניו ומאחריו; טמא · שיש לה כית קבול : שלפניו · שמשתמש כה, ושל אחריו הינו משתמש כה אלא לשמירה, שלא יפול המשוי : דרגש· שטח קטנה של עור, ורצועות תלוין כשפת העור שכיב, ומוקליות קבועות כתרוכות המטה, ועוכרין הרצועות כאותן מוקליו; נקליטים · כ' עמודים כחמש דופני המטה, ו' מרגליה, ומפולגין כרחשיהן, ומניחים קנה מזה לזה ופורס עליו קדין, ופעמים שאין העמודים מפולגים אלא כעין כ' ווין מניחים כרחשי הנקליטים, והן מוקלי : שידה · תיבה קטנה: אקון · תיבה שעודים כה דגים : לטמא · מוקלי המחובר לכלי המקבל טומאה : לטהור · כגון מכורת העץ שהיא טהורה : כפ"ע · שפירשה מן הכלי, טהורה שאין לה שם כפ"ע ; (ג) טני · כלי מתכת שמחזיק ג' קבים, שמניחים בו גרוטאות משברי כלי מתכת : מטמא . דיש לו כית קבול, וחכ"ם אין כקוי חשוב כלי : רופאים · מניחים בו סממנים : רופאים · תולין כה כמספרים, וכותן עליה החפלטית : סייתוכין· מלקחיים שכוטל כהן הכלי שהחיך בו את הכקף, להריקו

[1]) דרגש איזט זין סריטט, כהן לעדער, וועלכעם מהן הן האקען, דיא אם כעטט בעפעסטיגט זינד לנבידעם · נקליטין פלליכט פהן ἀνακλίνειν הכטולייטען . עם זינד צוויי שטאללען , זו קופף זוכד זו פיסטען, מיט האקען פערוועהרן, לוין משלכע מהן לויגט שטענדע לענט, וויבער דיא זין טוך לוישבערייטעט מירד , אוס דיא פלינען כוים שלאפענדען הבזוהאלטען . [2]) וויבער דאס וואש מהן שהן אים שלטערטהוס נוכט לייגט · [3]) זין לויזען אם פרעסכהלקען ·

נִשְׁתַּבְּרוּ הַחֲלִיּוֹת, וְהַחוּט בְּפָנֵי עַצְמוֹ קַיָּם, טָמֵא · שִׁירֵי קְטָלָה, כְּמִלֹּא צַוָּאר קְטַנָּה · ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִילוּ טַבַּעַת אַחַת טְמֵאָה, שֶׁכֵּן תּוֹלִין בַּצַּוָּאר: (ט) נֶזֶם שֶׁהוּא עָשׂוּי כְּקֻדָּרָה מִלְּמַטָּן, וְכַעֲדָשָׁה מִלְּמַעְלָן, וְנִפְרַךְ, כְּקֻדָּרָה טְמֵא מִשּׁוּם כְּלִי בֵּית קִבּוֹל, וְכַעֲדָשָׁה טָמֵא, בְּפְנֵי עַצְמוֹ · צְנוֹרָא טְהוֹרָה· הֶעָשׂוּי כְּמִין אֶשְׁכּוֹל, וְנִפְרַךְ, טָהוֹר:

זא איזט וועז דיא גלידער צערבראכן אונד דער פאדין בלייבט דיזער פאראנריניגונגספאהיג · איין שטיק איינער רינג=קעטטע גילט נאך אלס זאלצ, וועז עס פיר דען האלז איינעם קלייגען מעדצענס אויסרייכט. ר"א זאגט: זעלבסט איין איינצערנער רינג דאפאן איזט אונריין, ווייל מאן זאלצן אומהענגט · (ט) וועז אם אהרגעהענגע דאס וויא איז, טאפף אונטען אונד וויא איינע לינזע דאריבער נעבילדעט איזט, דיא טהיילע זיך טרענגען, איזט דאס טאפף=פערמינג אלס בעהעלטער, אונד דיא לינזע פיר זיך בעואנדערס פער= אונריניגונגספאהיג · דאס העקצן אם אהרגעהענגע איזט ריין; עבען זא איז טרויבענפערמיגעס געהענגע, וועז זיך דיא בעערען אבלעזען ·

פ ר ק יב

טַבַּעַת אָדָם, טְמֵאָה · טַבַּעַת בְּהֵמָה וְכֵלִים וּשְׁאָר כָּל הַטַּבָּעוֹת, טְהוֹרוֹת · קוֹרַת הַחֹצִים, טְמֵאָה · וְשֶׁל אֲסִירִין, טְהוֹרָה · הַקּוֹלָר, טָמֵא · שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית נְעִילָה, טְמֵאָה · הֲעֲשׂוּיָה לִכְפִיתָה, טְהוֹרָה · שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁל סְטוֹנוֹת, טְמֵאָה · שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, טְהוֹרָה · אָמַר ר' יוֹסֵי, אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהוּא מַפְתֵּחַ אֶחָד, אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנַיִם, אוֹ שֶׁקָּשַׁר חֲלָזוֹן בְּרֹאשָׁהּ, טְמֵאָה: (י) קְנֵה מֹאזְנַיִם שֶׁל סְרוּכוֹת, טָמֵא, מִפְּנֵי אוּנְקְלִיּוֹת· וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, אִם יֵשׁ בּוֹ אוּנְקְלִיּוֹת,

דער רינג צור צירדע דעס מענשען, איזט פאראונריניגונגספאהיג, נישט אבער רינגע פיר פיה אונד גערעטהע אונד צו זאנסטיגען צוועקקען · דיא ציעלשייבע פיר פפיילע [2] איזט פאראונריניגונגספאהיג, נישט אבער דיא פוס= בלעקקע פיר געפאנגענע · דער האלזרינג (דער פער= ברעכער) איזט פאראונריניגונגספאהיג; עבען זא איינע קעט= טע מיט שלאס; דאגעגען איזט אינע בלאסע בענדעקעטטע ריין · דיא קעטטע וואסיט געטרידע הענדלער איהרע מאא= סע אנשליסען, איזט פאראונריניגונגספאהיג; דיא אים הויז= האלטע איזט ריין · ר' יוסי זאגט: לעטצטערעס גור וועז נור אין שליסספעל דאראן איזט; זינד אבער דערען צוויא, אדער מאן מאכט אינע שנעקקע [2] אנם ענדע אן, זא איזט אויך דיזע קעטטע פאראונריניגונגספאהיג· (כ) דער באלקען או דער שנאלל=וואגע דער וואלקעממער איזט פאראונ= רייניגונגספאהיג וועגען דער האקען [3] דאראן; דער או דער וואגע אים הויזהאלטע, נור וועז האקען דאראן, זינד · דיא

---

[1] כלך תבדשרן דער קעכער · [2] זו הייסט זיין זייזערכער שליינספהקען אם ענדע דער קעסטע · [3] לייכטע לעזען אנקיות, חלוש פלן ʃoʃ, תבדערע אנקיליות, חלוש ʃoʃ, התקין. רמב"ם ערקלערט ריכטיג בייבל נויערטער פיר לייכערליית · תבדערע ערקלערען שלשלן, דאן וועדע עם פלן ʃaʃaʃ תבנוליטען ·

מגפיים . כתי סוקייס של כרזל ; כזמין · כזמי סחוון וכזמי סלף : וטבעת. כלומר וטבעת שתמרכו, כין שים כו'; שחוליות. לשון וחלי כתס, וסיו כקוכות ; קטכס. נוחר של כת קטכס : (ט) כקדירס: רקב ויש לו כית קבול, ועל רחב הכוס מלמעלה, יש לו גרעין של זכב לו של כסף, עשוי כעדשה, ונפרך העדשה מן הקדירה : טמא כו' · דלהכשיט כשים חיכו רחוי כמות שהוא, והעדשה שים לו שם כפ"ע כמי טמאה : נפורת · רחב הכוס הנכנס בנקב החוון לו כנקב סלף נקרא נפורת, לפי שהוא עשוי כמזלג ; תבבול · כזה העשוי ד' לו ה' גרגרין זע"גז, טהור, שאין לכל גרגיר שם כפני עצמו ;

פרק יב אדם · כגון טבעת של תכשיט, לכל טבעת שהתקינה לתפור מחניו ולקשור כין כתפיו, טהורה, דהייכו טבעת כשיש : קורת · ע"ל תשפה שהחיצים מוכחים כה, וע"ל הפטרה לחן : אסירין · עושה פגימה בקורה להכניס כה רגל כחדס, ומניח עץ תרוך על ג"ג, ואינו יכול להוציא הרגל, וקורות החיצים ושל אסירין של כרזל ניכרו: קולר · שכותבי

קְטַנָּה, טָמֵא. וְכֵן סֶלַע שֶׁנִּפְסְלָה, וְהִתְקִינָהּ לִהְיוֹת שׁוֹקֵל בָּהּ, טְמֵאָה. עַד כַּמָּה תִּפָּסֵל, וְיֵהָא רַשַּׁאי לְקַיְּמָהּ? עַד שֶׁיְּהֵא דִּינָרִין. פָּחוֹת מִכָּאן, יִקּוֹן: (ח) הָאוֹלָר וְהַקּוֹלְמוֹס, וְהַמַּטְלֶית וְהַמַּשְׁקוֹלוֹת, וְהַכּוֹרִים, וְהַכַּן, וְהַכַּנָּה, טְמֵאִין, וְכָל גּוֹלְמֵי כְּלֵי עֵץ טְמֵאִין, חוּץ מִשֶּׁל אֶשְׁכָּרוֹעַ. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, (אַף) גְּרוּפוֹת שֶׁל זַיִת טְהוֹרָה, עַד שֶׁתִּשָּׁלֵק:

קליינען מעדכען אומגעהענגט צו ווערדען[1]) זא איזט ער פֿעראונרייניגונגס פֿעהיג; עבען זא איז סלע, דער אונגיל־טיג געווארדען, אונד נון צום (גאלד אדער זילבער) ־וועג־גען צוגערייכטעט וואַרדען. וויא לאנגע דארף מאן איינען אבגעגרפֿענען סלע נאך אים געברויכען בעהאלטען בים ער צוויי דינר וויגט. וויגט ער וועניגער, זא מוס מאן איהו צערשניידען. (ח) דאס פֿעדער־מעסער, דיא טע־טאלענען פֿעדערן, דיא ריכטשייט, דאס געוויכט, דיא פרעסאייזן (דער אלפֿען־קעלטער), דער לינער־שט־פֿט אונד דאס לינעאל זינד פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; אויך אללע ניכט־פֿערטיגען העלצערנען געפֿעסע, אויסער פֿאן בוכסבוים. ר' יהודה זאגט: אויך געפֿעסע אוים עהלצווייגען זינד ריין, וא לאנגע מאן זיא ניכט אין פֿייער געוואטטען האט.

פ ר ק י ג

הַסַּיִף, וְהַסַּכִּין, וְהַפְּגִיוֹן, וְהָרוֹמַח, מַגָּל יָד, וּמַגָּל קָצִיר, וְהַשָּׁחוֹר, וְזוֹג שֶׁל סַפָּרִים שֶׁנִּתְחַלְּקוּ, חֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, הַסָּמוּךְ לַיָּד טָמֵא, וְהַסָּמוּךְ לָרֹאשׁ טָהוֹר. מְסַפֶּרֶת שֶׁנִּתְחַלְּקָה לִשְׁנַיִם, ר' יְהוּדָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: (ט) קוֹלְגְּרִיפוֹן שֶׁנִּטְּלָה כַּבָּה, טְמֵאָה מִפְּנֵי שֶׁנָּה. נִטְּלָה שֶׁנָּה,

דאס שווערט, דאס מעסער, דער דאלך, דער שפיס, דיא האנדזיכעל, דיא זענזע, דאס שעערמעסער אונד דיא האארשעערע, זינד, וועו זיא ענטצוויי גהעהן, פֿעראונ־רייניגונגספֿעהיג. ר' יוסי זאגט: נור דער דעם גריף נאהע טהייל, דער אבערע איזט ריין. איינע צערפֿאללענע שעערע איזט נאך ר' יהודה פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, נאך דען געלעהרטען ניכט. (כ) איינע אפֿענגאבעל[2]) איזט וועו דיא שיפפע דארען פֿעהלט, פֿעראונרייניגונגספֿע־היג וועגען דער צעהנע; אונד וועו דיזע דארען פֿעהלען,

---

[1]) לייגט איט מארגענלענדע הויסנעברייטעטע וויטטע. [2]) קוליגריפון לאט וויל עם זייכט גריכיס צוזאממענגעזעטצט. זיא כאט מן לייגען עגדע שפיטצען, אם תכדערן לייגע שיפפע. זא זיכד הויך דיא פלענעדען בערעטטע מן כיידען עגדען מו פערשידענע צוועקקען לייגנערייכטעט. דאס פלענעדע זומלסטרא לאזט הפפענכאר ζωμαλυστρα, הוכד קורנס κορυνη.

הַבָּד טָמֵאָה, וְאוֹנְקְלִי שֶׁבְּבוֹתְלִים טְהוֹרָה: (ד) מַסְמָר הַנִּרְצָע טָמֵא, וְשֶׁל אֶבֶן הַשָּׁעוֹת טָהוֹר · ר׳ צָדוֹק מְטַמֵּא · מַסְמָר הַנִּרְדֵי טָמֵא, וְאָרוֹן שֶׁל גְּרוֹסוֹת, ר׳ צָדוֹק מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין · הָיְתָה עֲגָלָה שֶׁלָּהּ שֶׁל מַתֶּכֶת, טְמֵאָה: (ה) מַסְמָר שֶׁהִתְקִינוּ לְהְיוֹת פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל בּוֹ, טָמֵא · הֶעֱשׂוּי לִשְׁמִירָה, טָהוֹר · מַסְמָר שֶׁהִתְקִינוּ לִהְיוֹת פּוֹתֵחַ בּוֹ אֶת הַחָבִית, ר׳ עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין עַד שֶׁיְּצָרְפֶנּוּ · מַסְמָר שֶׁל שְׁלָחָנִי טָהוֹר, וְר׳ צָדוֹק מְטַמֵּא · שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים ר״צ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, מַסְמָר שֶׁל שְׁלָחָנִי, וְאָרוֹן שֶׁל גְּרוֹסוֹת, וּמַסְמָר שֶׁל אֶבֶן הַשָּׁעוֹת, ד״צ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: (ו) אַרְבָּעָה דְּבָרִים ר״ג מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, כִּסּוּי שְׁנֵי שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, וְתִלּוּי הַמְּגֻרְדוֹת, וְגוֹלְמֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת, וְשֶׁבָּלָא שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם · וּמוֹרִים חֲכָמִים לְרַבִּי בְּשֶׁבָּלָא שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, שֶׁהַגָּדוֹל טָמֵא, וְהַקָּטָן טָהוֹר: (ז) דִּינָר שֶׁנִּפְסַל, וְהִתְקִינוּ לְתָלוּתוֹ בְּצַוָּאר

דער קעלטער איז פֿאראונרייניגונגספֿעהיג, דיא האקען אן דען וועגדען ריין. (ד) דער אמבאס־נאגעל דער שטידע[1] איז פֿאראונרייניגונגספֿעהיג; דער שטיפֿט אז דער שטיי־נערנען זאננענאוהר ריין; נאך ר״צ פֿאראונרייניגונגספֿעהיג · דער שטיפֿט דער וועבער[2] איז פֿאראונרייניגונגספֿעהיג · דיא קיסטע אן דער מיהל״ע דער נריצמאכער[3], איז נאך ר״צ פֿאראונרייניגונגספֿעהיג, נאך דען נעלעהרטען ריין · וועגדערען וזאגען פֿאן מעטאל איזט, זא איז זיא פֿאראונרייני־גונגספֿעהיג · (ה) איין נאגעל דען מאן צוגערעכטעט דאס אום דאמיט אויף אונד צו צו שליסען, איז פֿאראונרי־ניגונגספֿעהיג; אבער איין בלאס צור בעאבאכטונג אנגע־בראכטער איזט ריין · איין צום אנבאהרען דעם פֿאסטעס צוגערעכטעטער איזט נאך ר״ע פֿאראונרייניגונגספֿעהיג, נאך דען נעלעהרטען ריין, בים ער צו דיזעם צוועקק געשמי־דעט וואהרען · דער שטיפֿט דעם וועכסלערס[4], איזט ריין, נאך ר״צ פֿאראונרייניגונגספֿעהיג · אין דרייא דינגען איזט ר״צ מיט דען נעלעהרטען אונאיינס, נעמליך אין בעטרעף דעס שטיפֿטעס דעס וועכסלערס, דער קיסטע דער גריצמא־כער, אונד דעס שטיפֿטעס אן דער שטייגערנען זאננענאוהר, וועלכע ר״צ פֿיר פֿאראונרייניגונגספֿעהיג, דיא נעלעהרטען אבער פֿיר ריין ערקלערען. (ז) פֿיער דינגע ערקלערט ר״ג פֿיר פֿאראונ־רייניגונגספֿעהיג, דיא נעלעהרטען הינגעגען פֿיר ריין; דען דעקקעל איינעס אים הויזהאלט איבליכען מעטאללענען קארבעס; דען הענקעל דער קראטצבירשטען (אין באדע־שטובען); דיא נאך גיכט פֿאללענדעטען מעטאללגעפֿעסע; אונד איינע אין צוויא גלייכע שטיקקע צערבראכענע טהע־נערנע טאפֿעל. דיא נעלעהרטען שטיממען אבער מיט ר״ג

איבעראיין, דאס פֿאן איינער אין צוויא אונגלייכע שטיקקע צערבראכענען טאפֿעל דאס גרעסערע פֿאראונרייניגונגספֿעהיג, דאס קלייגערע אבער דיין זיא. (ז) וועו איין דינר אונגיל־טיג געווארדען, אונד צוגערעכטעט וואהרען אום איינעם

להוך כלי אחר; פרכין · ר״ש שהוא כלי עשוי לפרך, ולשבר כגבלים כגדולים ולרדדן; עקרב · כרזל עקום דומה לעקרב הקבוע בקורות בית הבד לתלות בו כליס; שכתלים · לתלות בהן כליס; טהורים · שתשמישן עם הקרקע; (ד) הנרע · לומן שמקיז דם, זקרץ נרע ע״ש שמגרע את הדם, וי״מ מקמר שיש לכפתי' קבוע בקדן, כשמפלקים כרזל מן הקש זרוקה לתוכו ממנה, מכיחה על המסמר, ומכה בקודקס ונכנסת; הנרדי · מקמר תרוך, שהוגרג מכניס בו קנה דק, ומחבר על הקנה את המטוה; ענלה · שהארון מוכח עליה; (ה) שהתקינו · שעקס רגלו לו מדדו שיהיה פותח ונועל בו; לשמירה; לסיומן, שאם לא ימצאנו כמו שהניחו, בידוע שכא אדם לפח; לפתוח · להוציא ממנו יין; שיצרפנו · לעורך זס, ויעשנו כדמיון המקדח; (ו) המגרדות · בכתי מרקחות הולין מגרדות של מתכת, והנכנס שס לוקח מגרדת לגרד כס רגלין; וגולמי · כליס שצריך לעוף ולסקיס בקורכס, לו שמקוכר לוגן לו מזן; וטבלא · של מרס שיש לס לוזהזיס, וכעשית כ׳מהיכום

[1]) כלך לכדערן דאס לאנגעט צום אדפֿרלאפֿסען. [2]) כלך רמב״ס דער לאנגע מעטאללענע הלקען דורך דען דער וועבער דען־וועבעוויס שטעקט. [3]) כלך תי״ט וואהרשיינליכער, דער שטיפט וואמיט זיא בעפעסטיגט ווירד. [4]) כלך לויטנאן, לוס דיא טיפע דאוזק נו לענגען; כלך לכדערן פיר דיא וואנשטלע.

שֶׁנִּטַּל חֲרֵרָהּ, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כּוֹתֵב בָּהּ · נִטַּל עוֹקְצָהּ, טְהוֹרָה · שֶׁל מִתּוֹהַּ, בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ טְמֵאָה · מַחַט שֶׁהֶעֱלָתָה חֲלֻדָּה, אִם מְעַכְּבָהּ אֶת הַתְּפִירָה, טְהוֹרָה · וְאִם לָאו, טְמֵאָה · צִנּוּרָא שֶׁפְּשָׁטָהּ, טְהוֹרָה · כְּפָפָהּ, חָזְרָה לְטֻמְאָתָהּ : (ו) עֵץ הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַמַּתֶּכֶת, טָמֵא · וְהַמַּתֶּכֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ, טְהוֹרָה · כֵּיצַד ? פּוֹתַחַת שֶׁל עֵץ, וְחַפִּין שֶׁלָּהּ שֶׁל מַתֶּכֶת, אֲפִילוּ אַחַת טְמֵאָה · פּוֹתַחַת שֶׁל מַתֶּכֶת, וְחַפִּין שֶׁלָּהּ שֶׁל עֵץ, טְהוֹרָה · טַבַּעַת שֶׁל מַתֶּכֶת, וְחוֹתָם שֶׁלָּהּ שֶׁל אַלְמוֹג, טְמֵאָה · טַבַּעַת שֶׁל אַלְמוֹג, וְחוֹתָם שֶׁלָּהּ שֶׁל מַתֶּכֶת, טְהוֹרָה · הַשֵּׁן שֶׁבַּטַּס, שֶׁבַּפּוֹתַחַת, וְשֶׁבַּמַּפְתֵּחַ, טְמֵאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ : (ז) הַכָּדוֹמִין הָאַשְׁקְלוֹנִין שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, וְהָאוֹנְקְלִי שֶׁלָּהֶן קַיֶּמֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין · הַמְעַבֵּר, וְהַמִּזְרָה, וְהַמָּגוֹב, וְכֵן מַסְרֵק שֶׁל רֹאשׁ שֶׁנִּטְּלָה אַחַת מִשִּׁנֵּיהֶן, וַעֲשָׂאָן שֶׁל מַתֶּכֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין · וְעַל כֻּלָּן אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, דָּבָר חָדָשׁ חִדְּשׁוּ סוֹפְרִים, וְאֵין לִי מָה אָשִׁיב : (ח) מַסְרֵק שֶׁל פִּשְׁתָּן שֶׁנִּטְּלוּ שִׁנָּיו, וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׁתַּיִם, טָמֵא · וְאַחַת, טָהוֹר · וְכֻלָּן אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן

געוועבע) צוגעריכטעט, זא איזט זיא ווידער פעראונרייניגונגספעהיג · איינע פאקנארעל דערען אהר פעהלט, איזט פעראונרייניגונגספעהיג, ווייל מאן זיא צום שרייבען בענוטצען קאן; פעהלט דיא שפיטצע זא איזט זיא ריין · דינט זיא צום אויפשפאננען איזט זיא יעדענפאללס פעראונרייניגונגספעהיג · ווען איינע נאדעל מיט ראסט איבערצאגען איזט, זא איזט זיא, ווען ער דאס נעהען הינדערט, ריין, זאנסט ניכט · ווען מאן איינען האקען געראדע געמאכט האט, איזט ער ריין; ווירד ער ווידער געקריממט, זא איזט ער ווידער אים פאריגען צושטאנדע דער אונריינהייט · (ו) האלץ וועלכעס צום מעטאלגערעטה דינט איזט פעראונרייניגונגספעהיג; מעטאלל דאס צום האלצגערעטה דינט, ריין · וויא צ. ב.? איין העלצערנער שליסקייל מיט מעטאללענען צעהנען איזט פעראונרייניגונגספעהיג, אויך ווען דער צאהן נור איין שטיק אויסמאכט · איזט דער שליסקייל פאן מעטאלל אונד דער צאהן פאן האלץ, זא איזט ער ריין · איין מעטאללענער רינג, מיט קאראללענעם זיגעל איזט פעראונרייניגונגספעהיג; איין קאראללענער רינג מיט מעטאללענעם זיגעל איזט ריין · דער צאהן פאן איינער בלעכפלאטטע, פאם שליסקייל, פאם שליססעל, פיר זיך אלליין איזט פעראונרייניגונגספעהיג · (ז) ווען אשקלונטישע ברוננענשטאנגען צערבראכען זינד, דיא האקען דאראן אבער בעשטעהען, זא זינד זיא פעראונרייניגונגספעהיג · ווען מאן אן איינער הארקע, איינער ווארפעלגאבעל, אדער ענגען קארן-רעכען, אדער אן איינעם האארקאמם, וואראן איין צאהן אבגעבראכען איזט, איינען מעטאללענען אנגעזעטצט האט, זא זינד זיא פעראונרייניגונגספעהיג · אויף אללע דיזע זאגט ר' יהושע: דיא געלעהרטען האבען היר איינע נייערונג געמאכט, דיא איך ניכט צו ערקלערען ווייס · (ח) איינע פלאכסהעכעל, דערען צעהנע פעהלען, איזט, ווען נור צווייא דאראן בלייבען, פעראונרייניגונגספעהיג; איזט נור איינער דאראן זא איזט זיא ריין · יעדער אייצעלנע פיר זיך איזט פעראונ-

הלוחות : שנפגמו · כתבקעו · חסומן · בפי כל הכלים המחודדים נותנים ברזל טוב, וחוסמין פיהן בו, כדי שיהא חד לחתיך יפה : והרוקני · העץ שהמפסלת קבועה בו קרוי רוקני, ואם נטל הברזל ונשאר העץ לבדו, טהור : (ה) למיתוח · דרך האורגים שלוקחים מחט שבורה ונותנים אותו בשפת הבגד, כדי שימתח שפתותי' : מעכבת . י"מ כ"ז שרושם החלודה נכרת בבגד, היינו עכוב החפירה : צנורא · מזלג קטן עקום בראשו, ורגילים להפך בו בשר ע"ג גחלים, ויש מהן קטנים שמותחי' בהן פתילות, ומקנחים בהן הנרות : (ו) הפין . שיכים של מפתח : אפי' א' · השיכים עקר, והפותחת משמשת : אלמוג . קוראלי, והוא צומח במצולת ים, ותחלתו רך קודם שיקפאהו האויר, ומפתחים בו חותם : וחותם מתכת · ואע"ג דיש בה בית קבול, מקום מושב חותם העשוי למלאות לאו שמי' בית קבול : שבטס · לא דמי לפין, שהשן משמשת בפ"ע : (ז) הכדומין · עץ ארוך, ויוצאים ממנו אונקליות, ותולין בהן צלוחי' מלאים מים לצננן באויר, א"כ כמין זיר ואונקליות סביבותיו, וכו מעלי' הכלים שנפלו לבור : האשקלוני · שנעשות באשקלון : המעביר · יש לו שיכים ודומה ליד אדם, וכו מעבירים התבן ממקום

טְמֵאָה, מִפְּנֵי כַפָּהּ · מַכְחוֹל שֶׁנִּטַּל הַכַּף, טָמֵא מִפְּנֵי הַזָּכָר · נִטַּל הַזָּכָר, טָמֵא מִפְּנֵי הַכַּף · מִכְתָּב שֶׁנִּטַּל הַכּוֹתֵב, טָמֵא מִפְּנֵי הַמּוֹחֵק · נִטַּל הַמּוֹחֵק, טָמֵא מִפְּנֵי הַכּוֹתֵב · זוֹמָא לֻסְטְרָא שֶׁנִּטְּלָה כַפָּהּ, טָמֵא מִפְּנֵי הַמַּזְלֵג, נִטַּל הַמַּזְלֵג טְמֵאָה מִפְּנֵי כַפָּהּ · וְכֵן הַשֵּׁן שֶׁל מַעֲדֵר · שִׁעוּר כֻּלָּן כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּן : (ג) חַרְחוּר שֶׁנִּפְגַּם, טָמֵא, עַד שֶׁנִּטַּל רֻבּוֹ · נִשְׁבַּר מְקוֹפוֹ, טָהוֹר · קוֹרְדוֹם שֶׁנִּטַּל עוֹשְׁפוֹ, טָמֵא מִפְּנֵי בֵּית בִּקּוֹעוֹ · נִטַּל בֵּית בִּקּוֹעוֹ, טָמֵא מִפְּנֵי עוֹשְׁפוֹ · נִשְׁבַּר מְקוֹפוֹ, טָהוֹר : (ד) מַגְרֵפָה שֶׁנִּטְּלָה כַפָּהּ, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְקוֹרְנֵס, דִּ"ר מֵאִיר · וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין · מְגֵרָה שֶׁנִּטְּלוּ שִׁנֶּיהָ אַחַת מִבִּנְתַּיִם טְהוֹרָה · נִשְׁתַּיֵּר בָּהּ מְלֹא הַסִּיט בְּמָקוֹם אֶחָד, טְמֵאָה · הַמַּעֲצָד, וְהָאִזְמֶל, וְהַמְפַסֶּלֶת, וְהַמַּקְדֵּחַ שֶׁנִּפְגְּמוּ, טְמֵאִים · נִטַּל חִסֻּמָּן, טְהוֹרִין · וְכֻלָּן שֶׁנֶּחְלְקוּ לִשְׁנַיִם טְמֵאִים, חוּץ מִן הַמַּקְדֵּחַ · וְהָרוֹקְנִי בִּפְנֵי עַצְמָהּ טְהוֹרָה : (ה) מַחַט שֶׁנִּטַּל חֲרֵרָה אוֹ עוֹקְצָה, טְהוֹרָה · אִם הִתְקִינָהּ לְמִתּוּחַ, טְמֵאָה · שֶׁל סַקָּיִן

וועגען דער שיפפע · איין שמינקער איזט עס, ווען דער אהרלעפֿפֿעל דאראן פֿעהלט, וועגען דעס שמינקענדעס, אונד ווען דיזעס פֿעהלט, וועגען דעס אהרלעפֿפֿעלס · איין שרייבשטיל (צו וואכסטאפֿעלן) איזט עס, ווען דער שטיכֿעל דאראן פֿעהלט, וועגען דער לעשפלאטטע, אונד ווען דיזע פֿעהלט, וועגען דעס שטיכֿעלס · דער שוימלעפֿפֿעל איזט עס, ווען דער לעפֿפֿעל פֿעהלט, וועגען דער גאבעל אם אנדערן ענדע, אונד ווען דיזע פֿעהלט וועגען דעס לעפֿפֿעלס · עבען זא ביים צאהן דער געט־האקקע · דאס מאאס בייא אללען איזט ווען דאס איינע נאך צו זיינעם צוועקקע ברויכֿבאר איזט · (ג) ווען דיא שארפֿע גראבשייט איינען שאדען האט, איזט זיא פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, ביס דאס מייסטע דאראן פֿעהלט · איזט דער רינג דאראן צערבראכֿען, זא איזט זיא ריין · ווען אם בייל דיא פֿלאכע זייטע פֿעהלט, איזט עס פֿעראונרייניגונגספֿעהיג וועגען דער שערפֿע, אונד ווען דיזע פֿעהלט, וועגען יענער · איזט דאס לאך צערבראכֿען, זא איזט עס ריין · (ד) ווען אן דער קאהלענשיפפע דיא שיפפע פֿעהלט, זא איזט זיא פֿעראונרייניגונגס פֿעהיג, נאך ר"מ, ווייל זיא נאך אלס שלעגעל דינען קאן; נאך דען געלעהרטען ריין · ווען אן דער זעגע איממער איין צאהן אום דען אנדערן פֿעהלט, איזט זיא ריין; ניכֿט אבער, ווען דאראן איינע שפאננע גאנץ געבליבען · דאס שניטצאייזען, דאס מעסערכֿען, דיא האבעל, דער באהרער, זינד, אויך בעשעדיגט, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג · פֿעהלט דער שטאהל דאראן, זא זינד זיא ריין · ווען זיא אין צווייא טהיילע ברעכֿען זינד זיא פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; מיט אויסנאהמע דעס באהרערס · דאס האבעלגעשטעלל אלליין איזט ריין ·

(ה) ווען אן דער נעהנאדעל דאס אהר אדער דיא שפיטצע פֿעהלט איזט זיא ריין · האט מאן זיא צום אויפֿשפאננען (אם יד שלו חחובר : ליד · חזי למלאכה טפי : מספרת · של כשים, טס של ברזל ארוך וכפוף לאמצעיתו, ובב' ראשים כארך ב' סכיכים, וכשנחלקה עדיין כל חד חזי : מטהרין · כיון שנשברה : (ב) קוליגריפון · ברזא א' כמין שיכים שתוחבים בפת או בבשר, ומוציאים אותן מן התנור, וברזא הב' גורפין בו הגחלים והאפר מן התנור, ונקראת כף : מכחול · ראש א' חד לכחול בו את העין, וראשו הב' רחב לנקות בו את האוזן : מכתב · ראשו א' חד כמחט לכתוב על פנקס של שעוה, וראשו א' עב וחלק למתוק בו הכתב החקוק בשעוה ולהחליקה, כדי שיהיה ראוי לחזור ולכתוב בו : זומא לסטרא. ראשו א' כף להעביר הזוהמה מן הקדירה, וראשו הב' כמין מזלג להעלות הבשר : מעדר · בראשו א' הופכים את הקרקע, ובב' מחברים כלי המחרישה זע"ז : לעשות · אם נטל ראש הא', צריך שישאר בראש הב' כדי שעור שיהיה ראוי למלאכתו : (ג) חרחור · עשוי כמין מר שחופרים בו הקרקע, וברזל שלו מחודד לחתוך השרשים : רובו · רוב הברזל או רוב חסומו: מקופו · חור שמכנים בו הקתא, ותו לא חזי למלאכה : קורדם · חותך מב' צדדיו, הצד הא' רחב ונקקא עשפו, והצד הב' קצר ונקרא בית בקע, לפי שבאותו צד בעלי בתים מבקעים עצים : (ד) מגריפה · עשויה לגרוף האפר מן הכירה והתנור, וכשהוסרה כפה נשאר הבית יד שלה, עשוי כעין קורנס של נפחים : מבינתיים · מכל בין ב' שיכים ניטל שן א', ותו לא חזי' לתשמישה : הסיט · כל מה שאפשר לאדם להרחיב בין אצבעו לאמה : מעצד · כלי ברזל שהחרש מנסר בה הנסרים : אזמל · שמלין בו את התינוק : מפסלת · ברזל מחודד קבוע בתוך עץ, ומוליכים ומביאים אותו על הלוח ומחליקים אותו : מקדח · שבו מנקבים

מִשֶּׁיְּחַבֵּל, וּבֵה״א מִשֶּׁיְּחַבֵּר: (ג) הַקְּנֵטֶר שֶׁל בַּנָּאִי, וְהַדָּקוֹר שֶׁל חָרָשׁ, חֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. יְתֵדוֹת אוֹהָלִים, וְיִתֵּדוֹת הַמְּשׁוּחוֹת, טְמֵאוֹת. שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁל מְשׁוּחוֹת, טְמֵאָה. הָעֲשׂוּיָה לְעֵצִים, טְהוֹרָה. שַׁלְשֶׁלֶת דְּלִי גָּדוֹל, אַרְבָּעָה טְפָחִים. וְשֶׁל קָטָן, עֲשָׂרָה. חֲמוֹר שֶׁל נַפָּחִין, טָמֵא. מִגְרָה שֶׁעָשָׂה שְׁנֵיהֶן בְּתוֹךְ הַחוֹר, טְמֵאָה. עֲשָׂאָהּ מִלְּמַטָּן לְמַעְלָן, טְהוֹרָה. וְכָל הַכְּסוּיִן טְהוֹרִים, חוּץ מִשֶּׁל מֶתֶךְ: (ד) הַטְּמֵאִין שֶׁבַּעֲגָלָה, הָעוֹל שֶׁל מַתֶּכֶת, וְהַקַּטְרָב, וְהַכְּנָפַיִם הַמְקַבְּלוֹת אֶת הָרְצוּעוֹת, וְהַבַּרְזֶל שֶׁתַּחַת צַוָּארֵי בְּהֵמָה, הַסּוּמֵךְ, וְהַמַּחֲגֵר, וְהַתַּמְחוּיוֹת, וְהָעִנְבָּל, וְהַצִּנּוֹרָא, וּמַסְמֵר הַמְּחַבֵּר אֶת כֻּלָּן: (ה) הַטְּהוֹרִין שֶׁבָּעֲגָלָה, הָעוֹל הַמְצֻפֶּה, וּכְנָפַיִם הָעֲשׂוּיוֹת

כאלר מאן איהן בעשעדיגט; כ״ה; זאבאלד ער דאראן פֿעסטגעמאכט איזט. (ג) דאס ברעכאייזען[1] דעם מויערערס אונד דאס שטעמפאיזען דעם צימערמאננס, זינד פֿערשׂאוּרייניגונגספֿעהיג; עבען זא שטיפֿטע צו צעלטען, אונד דיא דער פֿעלדמעסער. דיא מעס־קעטטע איזט פֿערשׂאוּרייניגונגספֿעהיג, אבער ניכט איינע קעטטע צום האלצבינדען. דיא קעטטע איינעס גראסען איימערס איזט בים צו 4 האנד־ברייטען, דיא איינעס קלייגען בים 10 (מיט דעם איימער אונרין); דער באק דעס שמידעס איזט אונרין; וועז מאן אן איינע זעגע דיא צעהנע אין לעכער איינגעזעטצט האט, איזט זיא פֿערשׂאוּרייניגונגספֿעהיג, וועז מאן זיא אבער פֿאן אונטען נאך אבען געקערט האט, איזט זיא רין[2]. (ד) אללע דעקקעל זינד רין, אויסער דעם דעס וועדמקעסעלס. (ה) אם זואגען[3] זינד פֿערשׂאוּרייניגונגספֿעהיג; דיא מעטאללענע רייכסעל, דאס יאך, דיא ביידען זיטענהעלטער דראהן, אן דיא מאן דיא שטרייקקע קניפֿפֿט, דאס אייזען אונטער דעם דאלז דער טהירע; דער דייכסעל־שטיפֿט; דיא שפֿעררלייסטע; דיא קאסטען; דיא שעללע; דער פֿאקהאקען; אונד יעדער נאגעל דער אינס פֿאן דעסטען טהיילען העלט. (ס) ריין זינד אם זואגען; איינע בלאס בעלעגטע דייכסעל; זיטענהעלטער

כגדיל, דהוי מתכת המצמצת את הטין, טהור, לפי שאין להכות הוי עץ המצמצ את המתכת וטמא; מכיקת. כעין שפופרת והכניס בה המקל; כדלת. תחת הדלת שלח תאכלנו תחרץ; סיתה. שפופרת זו כלי כפ״ע ואחר שתכרס למקל, רחוי להצמצם בה; טמאה. מקבלת טומאה וטמאה כמו שהיתה; טהרתה. מכיקת שנטמאה; מזיקבל. מזיחתיכה; מזיקבר. מזיקברכה לדלת לו במקל: (ג) הקנטר. שכט ומטט של ברזל שמכהלי׳ חוקבי׳ בו את הכותל, וי״ת שחותכי׳ בו את הברזל; הדקור. יתד; חרש. כגר; יתידות. שנועצין בארץ יתידות של ברזל ומותחי׳ לוהלי׳ וקושרי׳ מתריס ביתידות ואין זה הצמצו ע״י קרקע, שהרי לדבר המטלטל הם משמשים: שלשלת. יש שנוסי׳ שלשלת למדוד בה לפי שבמדידת החבל יש עול שיכול להתוח לזה יותר מזה: לעצים. לקשור, או למדוד בה עניס שיש מקומות שמוכרים עניס במדה מלח חבל, הוי׳ השלשלת מתכת המצמצת את העץ; ד״ס. ולא יותר; עשרה. טפחי׳; חמור. סעץ שהמפות של נפחים רוכב עליו, ע״כ כלי ברזל כצורת חמור וחתוכן כצרונה להכות על הכלי שעפתן גבוה מאד רוכב על הקנה הא׳ ומכה על הקנה הב׳: מגירה. שנטמאה ועשה שיניס בתוך החור של דלת, ס״ס טמאהן כמו שהיתה עד שיקבענה בדלת במקצר; מלמטה כו׳. לפי׳ לא קבעה; טהורים. לפי שאין לכקויין שם כפ״ע, חון משל מיקס שיש לו שם כפ״ע ומשמשין כו כפ״ע: (ד) קטרב. כ׳ עניס יש מאד זה מן העול, ומאד זה והן נקוביס, ומכניסים בחותו נקב עץ וזמו קטרב, וקושרים חותו שלא יזמטו הנקר, וי״ת שהוא העץ שבמשך על שני גדדי הבהמות, והעול בחמצעו, וע״ל שהקטרב הוא של ברזל: כנפים. כ׳ קנות הקטרב המקבלים. כלומר שם נעצו לקבלה, הכל שם נעצו לנוי, ס״ל מתכת המצמצת את העץ; נוחרי. שקושרים על נוחרי הבהמה ברזל, שלא תתוק בהבל שקושרים בו הקטרב; קומך. בחמצע העול כמין טבעת גדולה קרויה קומך, שבו מכניסים רחם המתריסה ורחם העגלה; מחגר. הכל שקושרים תחת נוחר השור, וי״ד מחגר והוא יתד שנותנים בקנה העול שלא תתעות העגלה מחורך העול; המחויו. כמין קטרות קטנות של עול, וי״מ מקום שקשוררי׳ אחר יחיחו בו החבלי׳: ענבל. ברזל המקשקש בתוך הזוג: נצורת. חונקלי׳ שתוכסים במצחות שבעגלה שלא יפול: את כלן. כלומר כל מקחר העשוי לחכר ספרקי׳ של העגלה, לחפוקי שבעגלה שנעשים לנוי: (ה) שבעגלה. של עץ; ושפופרת. עשוי לנוי ולא להצמצת קול; טסין.

---

[1]) קנטר נריכים לחצמצת. [2]) דיא קלאמעטהרע זיכד סיר פאן לייכהמדער זעהר אבווייכענד. [3]) דיא מיכערזעטצונג פאלגנט רמב״ס׳ם ערקלעהרונג.

טְמֵאוֹת. וְשֶׁל צֶמֶר שֶׁנִּטְלוּ שְׁנָיוֹ אַחַת מִבִּנְתַּיִם, טָהוֹר. נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שֶׁלֹּשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד, טָמֵא. הָיְתָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מֵהֵן, טָהוֹר. נִטְלוּ מִמֶּנּוּ שְׁתַּיִם, וַעֲשָׂאָן לְמַלְקֶטֶת, טְמֵאוֹת. אַחַת, וְהִתְקִינָהּ לְגַר, אוֹ לְמִתּוֹחַ, טְמֵאָה:

דייניגונגספֿעהיג. איין וואללקאמם איזט, וועו איין צאהן אום דען אנדערן פֿעהלט, ריין; זא באלד דרייא דאראן נעבענאיינאנדער זינד, איזט ער פֿעראונריינינגונגספֿעהיג. איזט אבער איינער פֿאן דיזען דער אייסערסטע, זא איזט ער ריין. ניממט מאן צווייא דאפֿאן אונד מאכט דאראוס איין דאראר־צענגעלכען, זא זינד זיא פֿעראונריינינגונגספֿעהיג, עבען זא וועו מאן איינען צום לאמפֿענפוטצען אדער צום אויפֿשפאננען איינגעריכטעט דאט.

פרק יד

כְּלֵי מַתָּכוֹת כַּמָּה הוּא שִׁעוּרָן? הַדַּלִּי, כְּדֵי לְמַלְאוֹת בּוֹ קוֹמְקוֹם, כְּדֵי לְיַחֵם בּוֹ, מֵחָם, כְּדֵי לְקַבֵּל סָלְעִים. הַלֶּפֶס (נ"א הַלֶּבֶס), כְּדֵי לְקַבֵּל קְתוֹנוֹת. קְתוֹנוֹת, כְּדֵי לְקַבֵּל פְּרוּטוֹת. מִדּוֹת יַיִן בְּיַיִן, וּמִדּוֹת שֶׁמֶן בְּשֶׁמֶן. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כֻּלָּן בְּפְרוּטוֹת. ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַמְּחֻסַּר חֲצָפָה טָמֵא, וְהַמְּחֻסַּר לְטִישָׁה טָהוֹר: (ג) מַקֵּל שֶׁעָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מַסְמֵר כְּמִין חַוְיָנָא, טָמֵא. סְמָרוֹ, טָמֵא. ר"ש אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ שְׁלֹשָׁה סְדָרִים. וְכֻלָּן שֶׁעָשָׂאָן לְנוֹי, טְהוֹרִין. עָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מֻנָּקֶת, וְכֵן בַּדֶּלֶת, טְהוֹרָה. הָיְתָה כֵּלִי וְחִבְּרָהּ לוֹ, טְמֵאָה. מֵאֵימָתַי הִיא טְהוֹרָה? בֵּשַׂ"א

וויא איזט, דאס מאאס בייא מעטאללגעפֿעסען (דאס זיא אויך אלס ברוכשטיקקע נאך פֿעראונריינינגונגספֿעהיג זינד)? פֿאס איימער, וועו מאן דאמיט שעפֿען קאן; פֿאס גראסען קעסספל, וועו מאן דארין וואספער זידען קאן; פֿאס וועדמס־קעסספל, וועו ער סלעים אויפֿנעהמען קאן; פֿאס שפֿילצא־בער, וועו מאן בעכער הינין־טהון קאן; פֿאס בעכער וועו ער [פרוטות אויפֿנעהמען קאן. וויין־מאאסע, וועו זיא וויין, עהלמאאסע, וועו זיא עהל פֿאספען; ר"א זאגט: פֿאן אללען, וועו זיא פרוטות האלטען קענגען. ר"ע זאגט: וועו אם מעטאללגעדעשה נאך דער דעקקעל (נאך אנדערן דער לויף) פֿעהלט, זינד זיא פֿעראונריינינגונגספֿעהיג; זא לאנגע זיא ניכט פאלירט זינד, ריין. (ב) איין שטאק אויף דעו מאן אייגען מעטאללנאגעל אנברינגט, איזט וועו דיזער קנאפף־ארטיג איזט, פֿעראונריינינגונגספֿעהיג; עבען זא, וועו מאן איהן מיט נעגעלן בעזעטצט. ר"ש זאגט: נור וועו מאן דרייא רייהען אנגעבראכט האט. זינד זיא נור צור צירדע נעמאכט, זא איזט ער ריין. ברינגט מאן אם שטאק־קע אדער אן דער טהירע אייגען מעטאללעגעו לויף אן, זא זינד זיא ריין; וואר ער אבער פֿארהער אייו נעריעטה, אונד וואדד נון דאראן בעפֿעסטיגט, זא זינד זיא פֿעראונריינינגונגספֿעהיג. וואר איזט ער ווידער ריין? ב"ש זאגט: זא

למקוס, מזרס שכו זורי' כחטין ושיכיו מרוכות משיכי כמעבר, כמנוב שכו כוררים כתכוסה לחר שזרו; דכר קדם. שכרי פשוטי כלי עץ נכהו ומשום שן ו' של מתכת לית לכו טומחה; לשיב. מפני מה לחרו כן: (ח) כפ"ע. דחזי' לכתוב כה כפיקם של שעוה. מכיכתים: מכל ג' הקמוכות כטלה הלמכעית; לחת מהן. שהמוכה היא רחבה ולינה רחוי' לסרוק כה חס היא מן הג' שכשתיירו; לחלקטת. ללקט מהן חת כשער:

פרק יד כמה. יהי' שעור השכר הכשאר מהן ויהיו משוכי' כלים לקבל טומחה, וכן חס הי' טמחים וכשברו שישארו בטומחתן: ליחס מים לשתות; מיחס. ס"ל ככלי מתכת גדול מקומקום דככ"ח טוי' לפקח כפ"ג מ"ז; הלפס. כמוסת גדול שמרתיקי' כתוכו מים וכותכי' בו קיתוני' קטנים להדיחן: כלן. משערי' חס יש כשכר שלהן לקבל פרוטות: המוסר. ר"ע מיירי כתחלת עשייתן של כלים, המוסרים הכסוי שלה טמחין, דמקרו כגמר' מלחכתן, והגפה לשון יגיפו הדלתות, ולמחן דגרס קטיפה, מלשון חמס, שנגזלה הכסוי שלהן; לטיפה. סוי גולמי כלי מתכות שחינן מקבלי טומחה: וי"מ מטיפה, כמו טפיחה, מלשון טפח לה כסכדל כגון שפיו עגול ומשפע פיו לנד ח', ומכה בקורנס, וכעשה כעין נזכוך שמתוך כך כשמרה ממכו מים מקלחים דרך לותה שפה: (ב) מזייכת: כמין תפוח של כרזל וכקרע מזייכת, ופעמים שנועלים כהס מסמרים, והייכו סימרו; ג' סדרי'. של מסמרים: לכוי. כגון שעשאו כמסמרים דקים מצויירים מלוככים

לְתוֹךְ זֶה, טָהוֹר. מְסַנֶּנֶת שֶׁל חַרְדָּל שֶׁנִּפְרְצוּ בָהּ שְׁלשָׁה נְקָבִין מִלְּמַטָּן, זֶה לְתוֹךְ זֶה, טְהוֹרָה. וְהָאֲפַרְכֵּס שֶׁל מַתֶּכֶת, טְמֵאָה:

זינד ביס אין דיזע געבראכֿען, זא איזט ער ריין. ווען אן איינער זענפֿזייהע אונטען 3 לעכֿער אין איינאנדער געבראכֿען זינד, זא איזט זיא ריין. איין מעטאללענער קעלך אויף דער מיהלע איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג.

פ ר ק טו

כְּלֵי עֵץ, כְּלֵי עוֹר, כְּלֵי עֶצֶם, כְּלֵי זְכוֹכִית, פְּשׁוּטֵיהֶן טְהוֹרִין, וּמְקַבְּלֵיהֶן טְמֵאִין. נִשְׁבְּרוּ, טָהֵרוּ, חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים, מְקַבְּלִין טְמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. הַשִּׁדָּה, וְהַתֵּבָה, וְהַמִּגְדָּל, כַּוֶּרֶת הַקַּשׁ, וְכַוֶּרֶת הַקָּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְסַנְדְּרִית שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שׁוּלַיִם, וְהֵן מַחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סְאָה בַּלַּח, שֶׁהֵם כּוֹרַיִם בַּיָּבֵשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין. וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, בֵּין מְקַבְּלִין, בֵּין אֵינָם מְקַבְּלִין, טְמֵאִין, דִּ"ר מֵאִיר. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, דַּרְדּוּר עֲגָלָה, וְקֻסְטוֹת הַמְּלָכִים, וַעֲרֵבַת הָעַבְדָנִין, וּבוֹר סְפִינָה קְטַנָּה, וְהָאָרוֹן, אַעַ"פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין, טְמֵאִין, שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִין לִטַּלְטֵל אֶלָּא בְּמָה שֶׁבְּתוֹכָן. וּשְׁאַר כָּל הַכֵּלִים הַמְּקַבְּלִין, טְהוֹרִין, שֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין, טְמֵאִין. אֵין בֵּין דִּר"מֵ לְדִ"ר יְהוּדָה אֶלָּא עֲרֵבַת בַּעַל הַבַּיִת: (ב) אֲרוּכוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים, טְמֵאוֹת. וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, טְהוֹרוֹת. סִרְקָן אוֹ כִרְכְּמָן, טְמֵאוֹת. דַּף שֶׁל

פֿאן העלצערנען, לעדערנען, קנעכֿערנען, גלעזערנען גערעטהען זינד דיא פֿלאכֿען ריין, דיא פֿערטיפֿטען פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. ווען זיא צערברעכֿען, זינד זיא ריין. מאכֿט מאן ווידער גערעטהע דארויס, זא נעהמען זיא פֿאן דא אן ווידער אונריינהייט אן. איין קאסטען, איינע לאדע, איין שראנק, א"ן שטראה=קארב, איין ראהר=קארב, אונד איין וואססערבעהעלטער אין אלעכסנדרינישעם שיפֿפֿע, וועלכֿע פֿלאכֿען באדען האבען, אונד פֿירציג סאה פֿליססיגעס, אדער צווייא כור טראקקענעס ענטהאלטען, זינד ריין. אנדערע גערעטהע, זיא מעגען זא פֿיל פֿאססען אדער ניכֿט, זינד אונריין. זא ר"מ. ר' יהודה זאגט: וואגען=פֿעססער, פֿאר־ראטהקאסטען דער פֿארנעהמען, אונד דער טראָג דער לעדערבערייטער, דער וואססערבעהעלטער איינעס קליינען שיפֿפֿעס, אונד יעדע לאדע, זינד זעלבסט ווען זיא זא פֿיל פֿאססען, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, ווייל מאן זיא נור ווענ=ברינגט, ווען עטוואס דארין איזט. אנדערע גערעטהע זינד ריין, ווען זיא זא פֿיל פֿאססען; זאנסט אבער פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. צווישען ביידען איזט אייגענטליך ניכֿטס שטרייטיג, אויסער דער טראג אים הויזהאלט. (ב) דיא אנריכֿטעברעטטער דער בעקקער זינד פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, דיא אים הויזהאלט, זינד ריין. ווען זיא מיט מעגניג אדער געלבער פֿארבע בעשטריכֿען זינד, זינד זיא פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. דאס בלעך דער בעקקער איזט, ווען מאן

המנעול ופותחים, ופעמים יש נקבים במפתח ומכניס אותן נקבים בשיני המנעול ופותח: שפרצו. כגון שנעקמו החפין ונתרחבו הנקבים שנוגעי' זה בזה: מסננת. של ברזל כמין כפה: מלמטן. בשולי המסננת: אפרכס. כלי של רחים רחב מלמעלה ומיצר והולך מלמטה, ונותני' בו חטים, והוא מוציא קמעה קמעה ברחים, טמאה שיש לו שם בפ"ע:

פרק טו וחתיבה. תיבת השולחנים: והמגדל. בית האוצר של עץ ארמי"רו: הקש. ככלי עץ חשובה, לפי שעשויה מזכוכות הנבולין שהן קשין: ספינה. גדולה שפורשים בה מא"י ליס הגדול קרויה אלכסנדריא, לפי שאין פורשין בים מא"י לאלכסנדריא אלא בספינה גדולה, ומפני שמי היס מלוחים ואין ראויס לשתיה, עושין בספינות גדולות כמין בור של עץ, וממלאים אותו מים מתוקים הראוין לשתיה: שולים. רחבים, לישב ע"ג קרקע: כוריים. ס' סאין: ביבש. כגון תבואה, שהגודש מחזיק שליש, ככלי שלהם שהיה עשויה גבהן כחצי רחבן, והם עגולים. טהורין. דאינו מיטלטל מלא וריקן: ביל מקבלים. יותר ממ' סאה או פחות, טמאים, שהסכימו עליהן בשעת עשייתן שיטלטלו אותן, אם יהיה אפשר להם ע"י גלגול או מסיבה, וכדומה לזה: דרדור עגלה. חבית גדולה של עץ עשויה לוחות, כיון שהיא לעגלה מיטלטלת מלא וריקן, דטלטול ע"י שוורים שמי' טלטול: וקסטות. כעין מגדל של עץ, עשוי חדרים חדרים שנותנים בו מיני מאכל, וכלים של משקה, והמלכים מוליכים אותו בעגלה: עריבה. של עץ, שהעבדנים שורין בו העורות: אע"פ: שמקבלין יותר ממ' סאה: במה

לְנוּי, וּשְׁפוּפְרוֹת הַמַּשְׁמִיעוֹת אֶת הַקּוֹל, וְהָאַבָּר שֶׁבְּצַד צַוָּארֵי בְּהֵמָה, הַסּוֹבֵב שֶׁל גַּלְגַּל, הַסַּסִּים, וְהַצִּפּוּיִם, וּשְׁאָר כָּל הַמַּסְמְרוֹת, טְהוֹרִין. סַנְדָּלֵי בְּהֵמָה שֶׁל מַתֶּכֶת, טְמֵאִין. שֶׁל שַׁעַם, טְהוֹרִין. הַסִּיף מֵאֵימָתַי מְקַבֵּל טֻמְאָה? מִשֶּׁיְּשׁוּפֶנּוּ. וְהַסַּכִּין, מִשֶּׁיְּשַׁחֲיֶנָּה: (ו) כְּסוּי מָנִי שֶׁל מַתֶּכֶת, שֶׁעָשָׂה בּוֹ מַרְאָה, ר' יְהוּדָה מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. מַרְאָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה, אִם אֵינָהּ מַרְאָה אֶת רוֹב הַפָּנִים, טְהוֹרָה: (ז) כְּלֵי מַתָּכוֹת מִטַּמְּאִין וּמִטַּהֲרִין שִׁבּוּרִין, דִּ"ר אֱלִיעֶזֶר. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵינָן מִטַּהֲרִין אֶלָּא שְׁלֵמִין. כֵּיצַד? הָוָה עֲלֵיהֶן, נִשְׁבְּרוּ בּוֹ בַיּוֹם, הִתִּיכָן, וְחָזַר וְהָוָה עֲלֵיהֶן שֵׁנִית בּוֹ בַיּוֹם, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין, דִּ"ר אֱלִיעֶזֶר. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵין הַוָּיָה פָּחוֹת מִשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי: (ח) מַפְתֵּחַ שֶׁל אַרְכֻּבָּה שֶׁנִּשְׁבָּר מִתּוֹךְ אַרְכֻּבָּתוֹ, טָהוֹר. ר' יְהוּדָה מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ בּוֹ מִבִּפְנִים. וְשֶׁל גַּם שֶׁנִּשְׁבַּר מִתּוֹךְ גָּמּוֹ, טָהוֹר. הָיוּ בוֹ חַפִּין וְנָקְבִין, טָמֵא. נִטְלוּ חַפִּין, טָמֵא. מִפְּנֵי נְקָבִין. נִסְתַּתְּמוּ נְקָבִין, טָמֵא, מִפְּנֵי חַפִּין. נִטְלוּ חַפִּין וְנִסְתַּתְּמוּ נְקָבִין, אוֹ שֶׁפָּרְצוּ זֶה

דיא נור ציר צירדע דינען; רעהרען דיא צום טענען דינען; דאס בלייא אם דאלזע דער טהיערע, דער רייפען דעס ראדעס; דיא בלעדע; דיא בעשלעגע; אונד אללע זאנסטיגען נעגעל. דיא הופאייזען זינד פערואוריניגונגספעהיג; דיא קארק־הופע זינד ריין. איין שוועדט נימטט אונריינהייט אן, זאבאלד עס נעשליפפען איזט, איין מעסער זאבאלד עס געשערפט איזט. (ו) וועו מאן איז דעם דעקקעל אייגעס מעטאללקארבעס איינען שפיגעל נעשליפפען האט, זא איזט ער, נאך ר' יהודה, ריין, נאך דען נעלעהרטען פערואוריניגונגספעהיג. וועו איין מעטאלל שפיגעל צערברא־כען איזט, זא איזט ער זאבאלד ער ניכט מעהר דען גרעסטען טהייל דעס גענוכטעס שפיגעלט, ריין. (ז) צערברא־כענע מעטאלל־גערעטהע וועדרען פערואוריניגט אונד ריין געמאכט, זא ר"א. ר' יהושע זאגט: ריין געמאכט נור וועו זיא נאנץ זינד. וויא צי בי? וועו פערואוריניגטע מעטאלל נערע־טהע (אם דריטטען טאגע) בעשפרענגט וואדרען, אונד צערברעכען, אונד זעלביגען טאגעס ווידער געלעטהעט אונד ווידער בעשפרענגט וואורדען, זא זינד זיא נאך ר"א ריין. ר' יהושע זאגט; עס גילט קיינע שפרענגונג אויסער אם דריטטען אונד זיבענטען טאגע[1]. (ח) וועו איין צוי־זאממענצולעגענדער שליססעל אים געלענקע צערברא־כען איזט, זא איזט ער ריין; נאך ר' יהודה פערואוריניגונגספע־היג, וויל מאן פאו אינגען דאמיט אויפשליסען קאן. איזט איין וויא גאממא געפארמטער, אים קניע צערברא־כען, זא איזט ער ריין. זינד צוהנע אונד לעכער דראן, זא איזט ער פערואוריניגונגספעהיג. פעהלען דיא צוהנע, זא איזט ער עס נאך וועגען דער לעכער, זינד דיא לעכער פערשטאפפט, זא איזט ער עס נאך וועגען יענער. פעהלען דיא צוהנע אונד דיא לעכער זינד פערשאפפט, אדער יענע

לומו דקות: קנדל. שלח ליזק בפרקותי' בתכניס, ותבני קיל שותי' כהן במלאכה: הסייף. בסייף שהעלה קלודה תיירי שהוא טהור: משיחדנו: משיחקנו להסיר החלודה, וכסכין משיש מיזנו במשחזת שלו להסיר החלודה: (ו) כסוי כו'. שלו כעלי כתיס שמרקו ולטשו ועשה ממנו מראה; מטהר. דלא כתכטל הכסוי לגבי מראה: (ז) כלי מתכות. שנטמאו כמת וכשברו וחזר ועשה מהן כלים; כו כיוס. שהזה עליהן וחזר ועשה מהן כלים שחזרו לטומאתן היינה, כיון שהזה עליהן כעודן שלמים וכשברו, ע"ש להמתין עד יום הז' אלא תפי' כיוס ע' מזה כ' הזאות ע' לפני שבירה ות' לאחר שבירה, דר"ש ס"ל כרשב"ג דתמ' רפי"ט דטעם הגזיר' שלא תשתכח תורת מי חטאת מן הכלי, הלכך לא חשו אלא שיהי' כ' הזאת, ומיהו כעודן שלמים לא מהני' הזאה דלא שייך הזאה כשבריס, וכעיכן כמי שהלך שבירה הפסקה בין הזאה להזאה שהשבירה עולה להס כמקום הפסק הימים, ור"י סבר דבעין דתורייתא הקון: (ח) תרכוכת. שמתקבל כמין הכפיפה של הירך והזוק וסרגל: תפין הן הזיכוס כשנשבר מתוך גומו כשתיירו בו הזיכוס או נקבים שפעמים יש במפתח זיכוס והן נכנסי'

---

[1]) נאך רמב"ם זאלל דים הייסען, פאן דער ניין פערשטעללונג הן נערעכענט · נאך תכדערן בעקעמפפט אר כלאם דיך מייטנג, דאם דאם נערברעכען אללעם וויטערע הוכנעטצונג מאכט · תיכרינגעם תיזם נור פאן שחדטען־הוכרייט דיך רעדע.

חֲעָזָרָה • הַמַּרְכוּף. טָהוֹר • הַבַּטְנוֹן, וְהַנַּקְטְמוֹן, וְהָאֹרוֹס, חֲבֵרִי אֹמְרִים טְמֵאִים • ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאֹרוֹס טָמֵא מוּשָׁב, מִפְּנֵי שֶׁהָאֻיָּלֶת יוֹשֶׁבֶת עָלָיו • מְצוּדַת הַחֻלְדָּה, טְמֵאָה, וְשֶׁל חֲעַכְבָּרִין, טְהוֹרָה:

איין דאעלצערנעם פּפֿערד איזט ריין; איינע גיטאררע, איין שטעלצפּוס[1]), איינע טראמטעל, איזט פּערדאונריינונגספּערד־ניג • ר' יהודה זאגט: דיא טראמטעל אלס זיטץ, ווייל דיא קלאגפּרויא דארויף זיטצט • איינע מארדפּאללע איזט פּערדאונריינונגספּערד־ניג, איינע מויזפּאללע ריין •

פ ר ק ט ז

כָּל כְּלֵי עֵץ שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם, טָהוֹר • חוּץ מִשֻּׁלְחַן הַבָּפוֹל, וְתַמְחוּי הַמְזֻנוֹן, וְהָאֲפִיפוֹרִין שֶׁל בַּעֲלֵי־הַבַּיִת • ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמֶּגֶס, וְקוּד הַבַּבְלִי, בֵּיוָצֵא בָּהֶן • כְּלֵי עֵץ מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה? הַמִּטָּה וְהָעַרְסָה מִשֶּׁיִּשּׁוּפֵם בְּעוֹר הַדָּג • גָּמַר שֶׁלֹּא לָשׁוּף, טְמֵאָה • ר"מ אוֹמֵר, הַמִּטָּה מִשֶּׁיְּסָרֵג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָתִּים: (ב) הַבַּלִּין שֶׁל עֵץ, מִשֶּׁיַּחֲסוֹם וְיַקְנֵב, וְשֶׁל תְּמָרָה, אַע"פִּי שֶׁלֹּא קִנֵּב מִבִּפְנִים, טְמֵא • שֶׁבֵּן מְקֻיָּמִין • כַּלְבָּלָה, מִשֶּׁיַּחֲסוֹם וְיַקְנֵב, וְיִגְמוֹר אֶת הַתַּלְוָיָה • בֵּית הַלָּגִינִין, וּבֵית הַכּוֹסוֹת,

יעדעס אין צוויא טהיילע צערפּאללענע העלצערנע גערעטה איזט ריין, אויסער אין קלאפּפּטיש, איינע קיסטע מיט פּאכווערקען צו פּארקאסט, אונד אין גלידערשטוהל (אדער פולט) אים הויזהאלט • ר יהודה זאגט: אויך איינע שיסספעל אונד אין באביל־אנישער טעללער, עבען זא • — ווען נעהמען דיא־לעצגערעטץ אונריינהייט אן? דאס בעטטע אונד רוהעבעטטע, זאבאלד עס מיט פּישהויט גערייבען איזט, עס זייא דען דאס מאן בעשלאססען האט עס ניכט צו רייבען • ר"מ זאגט: דאס בעטטע זא באלד מאן דרייא גורטען־פּעלדער דארין גענאכטען האט •

(ג) העלצערנע קערבע, זא באלד דיא רענדער געשלאססען האט זיא בעשניטטען זינד • אויס צוויגען געפּלאכטטע, אויך וועז מאן זיא ניכט פּאן אינגען בעשניטטען האט, ווייל מאן זיא זא שאן לעסט • אין שילפּקארב, זא באלד דיא רענדער געשלאססען אונד זיא בעשניטטען זינד אונד דער הענקעל פּערטיג איזט • אין פלאשען־אונד בעפּעך

להוציא החטים ולקוט המוץ,ומכיסים שכורה על ב' עניים ומכלין,וכשהן יגעים מכניסין ידיהן בתלוי שלא ומכלין,ומפייעי' כשעת מלאכה : שמחפשים בו בתוך הכלים, אם יש בו דבר שרוצה לתת ממנו מכס למלך : (ה) רמת • שוורים כך הכוחה וקטניות : גרוסות • שעושים גריסים של פול, ויש לה בית קבול : תוגרות • עשוים ללקט בה החטה שמכלין ומכלין שאשוב בתוכה : גתות • להשליך התרכיס לתוך מן הגת : לכבוס • ממקום פזורן ולא לקבל בתוכו : הערה • שמשוררים בהם: טחחים • שהכלים הם תלוים ומכוקבים בגד הכיסיין, להשמיע קול הפגון, ודרך המכגיס לתת בתוכן המעות שמקבלים מכ"ח, וכ"ל מטלטל מלא וריקן ; מטבחייא • המים והדם שבבית המטבחייס בעזרה ; הספרים • והטעם כמו בי"ח דכריס דפ"ק דשבת : העזרה • פ"ת שכ"ג קורח בו בע"כ כי"הכ, שמפני מורחו ומזיכתו ליכא למיחש שמא ישימו תוכלים על תרומה חללו ; מרכוף • סוס של עץ, שהלכיס עושיס לרכוב עליו לשחק בו : בטנון • כלי בגון גדול שהמכגן בו מחכו על הבטן : נקטמין • מין כלי של בגין עשוי כצורת רגל, והייבו מקבלין דמ"ח פ"ו דשבת ; האורוס • מפורש פי"ד קוף סוטה; מושב • חס יש עליו זב או זבה : שהלית • המקוכבת ומילאת יושבת עליו, לפי שרגילים לקפוד ולקוכן ע"י בגון של תוהו כלי , ת"כ מרוב בער יושבת על כלי שיר, להרחות קיתן תער בשיר לא ישתו יין: המולדה. ישלה צורת כלי, מקש"כ מלודת עכבר;

פרק טז טהור • אם נטמא ואם בשברו בשהן טהורין אין שבריהן מקבלים טומאה : בבפול • עשוי קוליות קוליות אל פרקין, ולאחר שמסירים אותו כופלו : המזון • קערה גדולה וכתובה קערות קטנות, ונותניס בכל קערה קטנה מין ק' של הבשיל, וקרוי תמחוי המזון ע"ש שיש בה מיניס הרבה, תרגום למיני מזונות ; אפיפורין • כפה של פרקים : מגיס. קערה: קוד הבבלי • בעין קערה של עץ, וכל כלים הבלו לע"פ שבחלקו, בשאר לכל חלק מהם צורת כלי: משיופם • להסיר קסמין שבהן, דקודם לכן לא חזו למלאכתן שמצרטין את הבשר, אבל אם אינן מחוסרים אלא שיפה של בקוסה ומריקה, אע פי"ל דגולמי כ"ע שצריך לשבר ולשוף טמאים ; גמר • כלומר ; ג' בתים • כשמקרג החטה בחכלים בין כל אבל ואבל קרוי בית ;

(ב) בלין • מלאתי גמר מלאכתן ; וניחסום • מגיעמור שפתו ויקבר החריבה שתחגבה מלהפריד, ויקנב לאחר שגומר בשפה, וכשחיירו רחבי קרומיות הכולטים,פוקקן, וקוטמן, וזו היא קניבה : תמרה . מחריות של דקל שמקיימין כלא קניבה : כלכלה • של של גמי ; סחלויה • שיגמור החבל שחולה בו ; הלגינין • שמניחים בו לגיבים לשמור ; הכוסות• שמניעין בו

1) חייבע תרם מוויקחלטשען וויבשטרומענטם .

נַחְתּוֹמִין, שֶׁקְּבָעוּ בַּכּוֹתָל, ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים. סֵרוּד שֶׁל נַחְתּוֹמִין טָמֵא, וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, טָהוֹר. גִּפְּפוֹ מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו, טָמֵא. נִפְרַץ מֵרוּחַ אַחַת, טָהוֹר. ר"שׁ אוֹמֵר, אִם הִתְקִינוֹ לִהְיוֹת קוֹרֵץ עָלָיו, טָמֵא. וְכֵן הַמַּעֲרוּךְ טָמֵא: (ג) יַם נָפָה שֶׁל סָלְתִּין, טָמֵא. וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, טָהוֹר. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף שֶׁל גּוֹדְלוֹת, טָמֵא מוֹשָׁב, מִפְּנֵי שֶׁהַבָּנוֹת יוֹשְׁבוֹת בְּתוֹכוֹ וְגוֹדְלוֹת: (ד) כָּל הַתִּלּוּיִם, טְמֵאִין, חוּץ מִתִּלּוּי נָפָה וּכְבָרָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, דִּר"מֵ. וַחֲכָ"א כֻּלָּם טְהוֹרִין, חוּץ מִתִּלּוּי נָפָה שֶׁל סָלְתִּין, וְתִלּוּי כִּבְרַת גְּרָנוֹת, וְתִלּוּי מַגַּל יָד, וְתִלּוּי מַקֵּל הַבַּלָּשִׁין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְסַיְּעִין בְּשַׁעַת הַמְּלָאכָה. זֶה הַכְּלָל, הֶעָשׂוּי לְסַיֵּעַ בְּשַׁעַת מְלָאכָה, טָמֵא. הֶעָשׂוּי לְתִלּוּי, טָהוֹר: (ה) רַחַת שֶׁל גְּרוּסוֹת, טְמֵאָה. שֶׁל אוֹצָרוֹת, טְהוֹרָה. שֶׁל גִּתּוֹת, טְמֵאָה. שֶׁל גְּרָנוֹת טְהוֹרָה. זֶה הַכְּלָל, הֶעָשׂוּי לְקַבָּלָה, טָמֵא. לִכְנוֹס, טָהוֹר: (ו) נִבְלֵי הַשָּׁרָה טְמֵאִים, וְנִבְלֵי בְנֵי לֵוִי, טְהוֹרִין. כָּל הַמַּשְׁקִין טְמֵאִין, וּמַשְׁקֶה בֵּית מַטְבְּחַיָּא, טְהוֹרִין. כָּל הַסְּפָרִים מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם, חוּץ מִסֵּפֶר

עס אן דיא וואנד בעפעסטיגט האטטע, נאך ר"א ריין, נאך דען געלעהרטען פאראונרייניגונגספעהיג. דיא וואססער־מולדע דער בעקקער איזט פעראונרייניגונגספעהיג, דיא אים הויזהאלט ריין. מאכט מאן אום דיזע פאן אללען פיער זייטען איינען ראנד, זא איזט זיא פעראונרייניגונגספעהיג; איזט דיזער אן איינער זייטע צערבראכען, ז: איזט זיא ריין. ר"ש זאגט: ווען מאן זיא צונעריכטעט האטטע, אום דען טייג דארויף צו שניידען, איזט זיא פעראונרייניגונגספעהיג. אויך דאס מאנגעל־האלץ איזט פעראונרייניגונגספעהיג. (ג) דער קאסטען צום מעהל־זיב דער שטארקמעהלמאכער איזט פעראונרייניגונגספעהיג; דער אים הויזהאלט איזט ריין. ר' יהודה זאגט: אויך דער דער האארפלעכטערינגען, איזט אלס זיטץ פעראונרייניגונגס־פעהיג, ווייל דיא מעדכען ביים האארפלעכטען דארין זיטצען. (ד) אללע הענקעל זינד פעראונרייניגונגספעהיג, אויסער דעם דעם אים הויזהאלט געברויכטען גראסען אונד קליינע זיבעס. זא ר"מ. דיא געלעהרטען ערקלערען אללע פיר ריין, מיט אויסנאהמע דעם הענקעלס אם זיבע דער שטארקמעהלמאכער, אן דעם גראבען זיבע דער שיינען, אן דער האנדזיכעל, אן דעם אונטערזוכונגסשטאבע (דער צעללנער); ווייל דיזעלבען בייא דעם געברויכע דעם גערעטעס מיט העלפען. דיא רעגעל איזט: יעדער הענקעל דער בייא דעם געברויכע דעם גערעטהעס מיט הילפט, איזט פעראונרייניגונגספעהיג; דער בלאס צום אנהענגען דינט, ריין. (ה) דיא ווארפעלשויפעל דער גריטצמאכער איזט פעראונרייניגונגספעהיג, דיא שויפעל דער קארנקאממערן ריין; דיא שויפעל דער קעלטער פער־אונרייניגונגספעהיג, דיא דער טעננען ריין. דיא רעגעל איזט: אללע צום אויפנעהמען דינענדען זינד פעראונרייניגונגספעהיג, דיא צום צוזאממענשאררען דינענדען, ריין. (ו) מוזיק־פזאלטער זינד פעראונרייניגונגספעהיג, דיא דער לויים ריין. אללע (ז) פליססיגקייטען זינד פעראונרייניגונגספעהיג, דיא אים שלאכטהויזע (דעם טעמ־פעלס) ריין. אללע הייליגען שריפטען פעראונרייניגען דיא הענדע, אויסער דעם געזעטצבוכע אים פארהאפע. —

שבתוכן. כשהן מלאים דרכן לטלטל, וי"ג מה שבתוכן, פי' זמנין שאינן מלאים אלא דבר מועט ומטלטל שפיר: בע"הב. לר"מ טמאה, דטהורים חשיב למימר דוקא הכך דקא חשיב טהורים, והשאר טמאים, ור"י טמאים חשיב: (ב) ארוכות. בכף, לוחות ארוכים שמקריבים עליהם הלחם, א"כ ערוכות לוחות שהנחתומים עורכים עליהן את הלחם, וי"ג עריבות: טמאות. מד"ס, לפי שעשויה בגורת כלי, ושל בעלי בתים אין עליהן גורת כלי: סרקן. ייפן ומשחן: כרכמן. גבען בכרכום: דף. של מתכת, דאלו של עץ דפשוטי כ"ע הוא, אע"ג דטמא מדרבנן, כשיקבעו בכותל טהור לד"ה: גיפפו. שעשה לו מסגרת סביב: התקינו. לסרוד של בע"הב לחתוך עליו הבצק, טמא, אע"פי שלא גפפו המעריך העף, שארכו אמה ומרדדים בו הרקיקה: (ג) יס. יריעה ארוגה משער, להוציא הסולת נקי מן הסובים, ולפי שיש סביב היריעה זר של לוח גבוה נקרא יס, כמו שיש סביב הים יבשה. וי"מ דבזה הפ' כולו אינו מדבר אלא בשל עור, ומיירי ביריעה של עור מנוקבת כמו אותן של רופאים: סילתא. בוררי הסלת: מושב. אם ישב עליו הזב: הבנות. הנערות יושבת בתוך ים הנפה, לקבל מה שיפול מראשן הערבוביתא דרישא: (ד) התלויה. העשוין לכלי לתלותו בו, הוי חבור לכלי: גרנות. עשויה נקבים גדולים מהנפה

פִּשְׁתָּן, טְמֵאָה • אֲבָל שֶׁל צַבָּעִין וְשֶׁל נַפָּחִין, טְהוֹרָה • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף שֶׁל גְּרוֹסוֹת כַּיּוֹצֵא בָּהֶן • זֶה הַכְּלָל, הָעֲשׂוּי לְקַבָּלָה טָמֵא, מִפְּנֵי הַוִּיעָה, טָהוֹר: (ו) הַמַּלְקוֹט שֶׁל בָּקָר, וְהַחֻסִּים שֶׁלּוֹ, וְהַמַּדָּף שֶׁל דְּבוֹרִים, וְהַמְּנַפָּה, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין • כִּסּוּי שֶׁל קוּפְסָא, טָמֵא • כִּסּוּי קָמְטְרָא, טָהוֹר • כִּסּוּי תֵּבָה, כִּסּוּי טֶנִי, וְהַמַּכְבֵּשׁ שֶׁל חָרֶשׁ, וְהַכֶּסֶת שֶׁתַּחַת הַתֵּבָה, וְהַקָּמָרוֹן שֶׁלָּהּ, וְאַנְגְּלִין שֶׁל סִפְּר, בֵּית הַנָּגָר, בֵּית הַמַּנָּעוּל, וּבֵית הַמְּזוּזָה, וְתִיק נְבָלִין, וְתִיק כְּנוּרוֹת, וְהָאֻמּוֹם שֶׁל גּוֹדְלֵי מִצְנֶפֶת, וְהַמַּרְכוּף שֶׁל וֶמֶר, וְרִבְעִית שֶׁל אֲיֵלֶת, וּגְנוּגְנוֹת הֶעָנִי, וְסִמּוּכוֹת הַמִּטָּה, וְטִפּוּם שֶׁל הֻפְלָה, וְאֻמּוֹם שֶׁל עוֹשֵׂי סוּכּוֹת (נ"א סְאָגוֹת), דְּבָרִים אֵלּוּ טְהוֹרִים • זֶה הַכְּלָל אָמַר ר' יוֹסֵי, כָּל מְשַׁמְּשֵׁי מְשַׁמְּשָׁיו שֶׁל אָדָם בְּשָׁעַת מְלָאכָה, טְמֵאָה, וְשֶׁלֹּא בְשָׁעַת מְלָאכָה, טְהוֹרָה: (ח) תִּיק הַסַּיִף, וְהַסַּכִּין, וְהַפִּגְיוֹן, תִּיק מְסַפֶּרֶת, וּמִסְפָּרַיִם, וְהַתַּעַר, תִּיק מַכְחוֹל, וּבֵית הַכְּחוֹל, תִּיק מִכְתָּב,

פֿערֿאונרייניגונגסבֿעהיג, ניכט אבער דיא דער פֿערבער אונר שמידע • ר' יוסי זאגט: אויך ניכט דיא דער גריטצמאכער • דיא רעגעל איזט: דיא צום אויפֿנעהמען דינען זינד פֿערֿאונרייניגונגסבֿעהיג; דיא אום דעם שוויסעם ווילֿלען געטראגען ווערען, זינד רין • (ז) דיא אויגענלעדער דער רינדער, אונר דער מוילקארב, דאס רייכֿערגעבֿעם צום בינענקאַרב, דער פֿעכֿער, זינד רין • דיא דעקקע איבער דעם שמוקקאסטען איזט פֿערֿאונרייניגונגסבֿעהיג, דיא איבער דער קליידערלאדע איזט רין • דיא דעקקע איבער איינער לאדע, איינעם קארב, איינער פרעססע, דער פֿאלסטער אונטער איינער לאדע, דער לאדענדעקקעל, דיא פֿוטטעראל־פֿארם צו בינען, דאס פֿוטטעראל צום ריגעל, צום שלאס, צור מזוזה, צו פּוּאלטער, צו הארפֿען; דער בלאק דער מיטצענמאכֿער; איין העלצערנעס פֿעדער [2]); דאס האלץ [2]) דער קלאגפֿרויא; דיא זאננענשירם דעס בעטטל־ערס; דיא שטיטצען דעס בעטטעס; דיא תפֿילין־פֿארם, דער בלאק דער קליידער וועבער, — זינד אללע רין • ר' יוסי גיבט דיא רעגעל: וועז דיא געריטהע אן דען צום מענשליכֿען געברויכֿע דינגענדען דינגען, מיט דיזען פֿארטוועהרענד פֿערבונדען זינר, זינד זיא פֿערֿאונרייניגונגסבֿעהיג, וועז אבער נור וועהרענד דעס געברויכֿעס, רין • (ח) דיא שיידע דעס שווערטעס, מעססער'ס, דאלכֿעס, דער האארשעערע, דער שערע, דעס שערמעסערס, דאס פֿוטטעראל דעס שמינקערס, דיא שמינקדאזע, דיא פֿעדער ביכֿסע, דאס בעשטעך, דאס טא־

למלאות, וי"מ שסכר גדול מכסת, תוס' כ"מ דף ע"ט: (ה) פטילים • קופס עשוי ממיני ערכה, ואוכרים בה גרוגרות: חסינה • כמין קופה עשוי מקוניס, ומשימים בה טיט: סגניות • מין כפיפה קטנה עשוי' מעלים, ומכסים בה פירות, ואינה מלא מלאכת ערמי: מוהל • כלי שעושים מחריות של דקל, ומניחים בו תמרים לחיים, והן מתבשלים בתוכו: טהור • דכיון דקרעו מצליכו לחפפה, והיה השמיעו ערמי: (ו) הקייץ • בית יד של עור, ושעוי כדי לחזוק הדכר בידו יפה, לו כדי שלא יתקוב לו קוד בידו, דהולכי דרכים נמי פעמים סולכים במקום ברקנים וקוצים, שידקה אותם בידו מן הדרך, וי"מ קסיי' עור, שהזורק הגורן חובר על כל כנפיו שלא יתקברו בו הקסמין והחוך, והולכי דרכים מכני הלבן, ושושי פשתן בשביל מה שמצערים מן הפשתן, שכל אלו עושין לקבל הפסולת ומכלאי הכגדים, אבל של צבעים וכפחים, שעשוין לקבה הזיעה, טהורים, פ"ק דקייה הוא כוכא של קליפי עצים שמשימים זורי גרסות והולכי דרכים ברחשם, שלא יזיק הלבן לעיניהם, וכן עושי פשתן: גרוסות • שיש להן טורח גדול, ומזיעים מן המלאכה ומשימים אותו ברחשם להקר: (ז) במלקוט • עור שמשימין בעיני הפרה כדי שתשכב ותדוש: מדף • כלי שמשימין בו תג וגללי בקר, ומעשים כדי שיברחו הדבורים מן הכוורת, ויקח הדבש: קמטרא • תיבה שעומרים בו הבגדים: של חרש • מקום שכובש ועושר הענך, כשהוא מעוות ועקום, עד שמישרו: הקמרון • מכסה שעל התיבה העשוי כמין קובה: אנגלין • כרתק של ספר, ומכניסים לתוכו בתוכו: בית הנגר • כרתיק של עור שנותנים בו כיתד שמשימים לחורי הדלת, וכן בית המנעול: המזוזה • קנה של מתכת שנותנים בו המזוזה, וי"מ קנה של עץ: והאמום • דפוס כעין רגם הדם שמתקנים עליו המנכפת: מרכוף • עיי' ס"פ דלעיל, ופ"ד כלי עץ של חרז העשוי לזמר: ורכיעית • כ' עגיס, תורך כל ד' יותר מאמה, ומכין ח' וח' לפי הבגון, והם נקראים מבעבעים: מלית • המקוכה: גנוגית • תרמילו: סמוכות • קורות שסומכים בהן המטה שלא תפול: סיגחות • שלשלאות שעושין ע"ג דפוס, וי"ג קוחות, והוא הדפוס שעורגין עליו הבגדים; משמיו של הדם. כגון כפוי הכליס וכרתיו הכליס, שהם נעשו לשמש הכליס המשמשי' את האדם בשעת מלאכה ושלא בשעת מלאכה לפי' כשהן ריקן, אע"פ שאין הכפוי מחובר בו תשיב טמא ככלי גופו, ומקבל

[2]) זאגלייכֿען ווייזע־פֿיכֿטערומענט זיין. [2]) דיא קלאגפֿרויא טרוג כיא לייכֿענזונג צוויא העלצער, דיא זיא טאקטמעסיג אן לייגהכדער שלוג

אַעַ"פִּי שֶׁלֹּא קִנֵּב מִבִּפְנִים, טָמֵא, שֶׁכֵּן מְקַיְּמִין:
(ג) הַפְּנוּנִין הַקְּטַנִּים, וְהַקְּלָתוֹת, מְשַׁיְּחָסוֹם וְיַקְנֵב. הַקְּנוּנִים הַגְּדוֹלִים, וְהַסְּנִין הַגְּדוֹלִים, מְשַׁיְּעַשֶּׂה שְׁנֵי דוּרִים לְרָחָב שֶׁלָּהֶם. יַם נָפָה וּבְרָה, וְכַף שֶׁל מֹאוֹנַיִם, מְשַׁיְּעַשֶּׂה דוּר אֶחָד לְרָחָב שֶׁלָּהֶן. הַקֻּפָּה, מְשַׁיְּעַשֶּׂה שְׁתֵּי צְפִירוֹת לְרָחָב שֶׁלָּהּ, וְהָעֶרֶק, מְשַׁיְּעַשֶּׂה בּוֹ צְפִירָה אֶחָד:
(ד) כְּלֵי עוֹר מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה? הַתּוֹרְמָל, מְשַׁיְּחָסוֹם וְיַקְנֵב, וְיַעֲשֶׂה קִיחוֹתָיו. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מְשַׁיְּעַשֶּׂה אֶת אָזְנָיו. סְקַרְטִיָּא, מְשַׁיְּחָסוֹם וְיַקְנֵב וְיַעֲשֶׂה אֶת צַצָּתָהּ. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מְשַׁיְּעַשֶּׂה אֶת טַבְעוֹתֶיהָ. בַּטְבּוֹלְיָא, מְשַׁיְּחָסוֹם וְיַקְנֵב. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מְשַׁיְּעַשֶּׂה אֶת קִיחוֹתֶיהָ. הַכָּר וְהַכֶּסֶת שֶׁל עוֹר, מְשַׁיְּחָסוֹם וְיַקְנֵב. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מְשַׁיְּתִפְרֵם, וְיִשַּׁיֵּר בָּהֶם פְּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה טְפָחִים: (ה) פַּטְלָיָה טְמֵאָה, וְחַסְפָּהּ טְהוֹרָה. סַנְגִּיוֹת שֶׁל עֵלִין טְהוֹרוֹת, שֶׁל נְצָרִין טְמֵאוֹת. חֲתָל שֶׁהוּא נוֹתֵן לְתוֹכוֹ וְנוֹטֵל מִתּוֹכוֹ, טָמֵא. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל עַד שֶׁיִּקְרָעֶנּוּ, אוֹ עַד שֶׁיִּתְּרֶנּוּ, טָהוֹר: (ו) קַסָּיָה שֶׁל זוֹרֵי גַּרְנוֹת, שֶׁל הוֹלְכֵי דְּרָכִים, שֶׁל עוֹשֵׂי

קארב, אויך ווען זיא אינווענדיג ניכט בעשניטטען זינד, ווייל מאן זיא זא לעסט • (ג) קליינע טישקערבלען) אונד דאנדקערבע, זאבאלד דיא רענדער געשלאסטען אונד זיא בעשניטטען זינד• גראסע קערבע אונד מעהלקערבע, זאבאלד 2 רייהען רונדאום הינויף געפלאכטען זינד • דער קאסטען צום פֿיינען אונד גראבען זיב, דיא וואגשאלע, זאבאלד אינע רייהע אנגעפלאכטען איזט; אין פֿרוכטקארב זאבאלד 2 רינגע הערומגעפלאכטען זינד; אונד אין לענגליכער פֿלאכער קארב אוים קארק, זא באלד אין רינג הערומגעפלאכטען איזט • (ד) וואן נעהמען לעדערנע גערעטהע אונרייניהייט אן? אינע טאשע, זאבאלד זיא געוויכט אונד בעשניטטען איזט, אונד דיא בינדעלעדער דראן גענאכט זינד; ר' יהודה זאגט: זאבאלד דיא בינדעאהרע דראן זינד • אין שורץ־לעדער זאבאלד עס געוויכט אונד בעשניטטען איזט, אונד דיא בינדערימען בעפעסטיגט זיגד; אין לעדערנעס בעטט־לאקען, זאבאלד עס געוויכט אונד בעשניטטען איזט; ר' יהודה זאגט זאבאלד דיא בינ דעלעדער פֿערטיג זינד • קיססען אונד פאלסטער־איבער־ צוג, זאבאלד זיא געוויכט אונד בעשניטטען זינד • ר' יהודה זאגט: זא באלד זיא בים אויף וועניגער אלס פֿינף האנד־ ברייטען צוגענעהט זינד • (ה) דער קארב צו טראקקענען פֿייגען, איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג• דער גראסע געטרייד־ קארב ריין, פֿרוכטקערבלען אוים בלעטטערן זינד ריין, אוים בוימבאסט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג• דאס גענפֿלעכטע צו פֿרישען דאטטעלן[2], איזט, וועז מאן לייכט הערוסנעהמען אונד הינייגשטהון קאן, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; וועז עס אבער ניכט גענעהען קאן אהנע עס אויפֿצורייסען אדער אויפֿצוטרעננען, איזט עס ריין • (ו) דיא לעדערנען האנדשוהע[3]) דער וואדפֿעלער, דער רייזענדען, דער פֿלאכסארבייטער זינד

כופות: (ג) קנונין · קנין שבורים בו קטנים והוא נעשה מחריות של דקל: קלתות · קופות קטנות: סוגים · קופות גדולות: לרוכב · לתר שתרגו שולי הקופה לורגים סביבותיהם דפנות עגולים כנגדם, ותותן עגולים של דפנות קדוי' דורים, ע"פ שלא גמר גופהן מקבלים טומאה, שהרי נרחו למה שנעשו, וזה דומה לכנד שנתרג מקלתו: וכף· וי"ג, וכן לשון כסים, שמתכוים עליו המאזנים: לפירות. כ' סכוכים: פרק · שתין שפתו גבוהה כשפת הקופה, ועשוי משטח, ותרכו יותר מרחבו כתיבה של רצועים, וקדוי ערק, דהרגוס של קרוך כעל ערקת מסחנת: (ד) מזיקסוס · שיכפלו קלתו ויתפרו עד שיהיה שפה, ויקבב שיהתוך קלוות העור היוצאים לתוך דופות לשער: קיחותיו · מקרוחיו, כמין חוכים קטנות סביבות התורמל, ומכניסים בתותן חוכים מכלים שמוגרים תותו: סקורטיא · עור שלוכשים העבדים בשעת מלחתתן: ניציתה · עושי' פתילות כמין נימת על כנפים לקשרה בהן, וי"מ עור שתולים עליו, וניציתה הוא לשון עבות שהוכים בו טס של מחבת לטוי, לשון ניץ חוסב שהוא טס: טבעותיה · של כתובת או ברזל שהוכים בקנה הסקורטיא: קטבליא · עור שמגישים ע"ג המטה, ופשוטי כלי עור מקבלים טומאה מדרבנן בלבד כפשוטי כלי עץ, חוץ ממשבב ומוסב שנעשי' מדאוריתא כשם מיוחדים לכך: הכר · עשוי להכיח בתת מרפשותיו, וכשת הוא גדול להכיח תחת כל הגוף מה"ט מעיירי' מצוי פתח להכנים שם המוך

[1]) גרייכיש kaviós לתער קאוים, מייסט צום לויפטרלאנן, לכאר לוין כיים לויפנעהען צו טרלאנן · [2]) לייכטרהויפט קערבע לין דיא מען כיים פערקויפע דיא פריכטע האט, לוס זיא ניכט צו צערדריקקען · [3]) נאך לכדערן לעדערנע שורצע, לתער לוין נעפלאכטענע מיטצען.

קָנִים מִלְמַטָּן לְמַעֲלָה לְחִזּוּק, טְהוֹרָה · עָשָׂה לָהּ גַּפַּיִם כָּל שֶׁהֵן, טְמֵאָה · רשׁ״א, אִם אֵינָה יְכוֹלָה לְהִנָּטֵל בְּגַפַּיִם, טְהוֹרָה: (ג) הָרִמּוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שְׁלֹשָׁה אֲחוּזִין זֶה בָּזֶה, רַשְׁבֶּ״גַּ אוֹמֵר, בַּנָּפָה וּבִכְבָרָה, כְּדֵי שֶׁיִּטּוֹל וִיהַלֵּךְ, וּבַקֻּפָּה, כְּדֵי שֶׁיַּפְשִׁיל לַאֲחוֹרָיו, וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְקַבֵּל רִמּוֹנִים, כַּגּוֹן הָרוֹבַע, וַחֲצִי הָרוֹבַע, הַקַּנּוֹנִים הַקְּטַנִּים, שִׁעוּרָן בְּרֻבָּן, דִּר״מֵ · ר״שׁ אוֹמֵר, בְּזֵיתִים · נִפְרְצוּ, שִׁעוּרָן בְּזֵיתִים · נִגְמְמוּ, שִׁעוּרָן בְּמַה שֶׁהֵן: (ה) הָרִמּוֹן שֶׁאָמְרוּ לֹא קָטָן וְלֹא גָּדוֹל אֶלָּא בֵּינוֹנִי · וְלָמָּה הֻזְכְּרוּ רִמּוֹנֵי בַדָּאן? שֶׁיִּהְיוּ מְקַדְּשִׁין כָּל שֶׁהֵן, דִּר״מֵ · ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, לְשַׁעֵר בָּהֶן אֶת הַכֵּלִים · ר׳ עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְכַךְ וּלְכַךְ הֻזְכְּרוּ לְשַׁעֵר בָּהֶן אֶת הַכֵּלִים, וְיִהְיוּ מְקַדְּשִׁין כָּל שֶׁהֵן · אָמַר ר׳ יוֹסֵי (נ״א ר׳ יְהוּדָה), לֹא הֻזְכְּרוּ רִמּוֹנֵי בַדָּאן וַחֲצִירֵי גֶבַע, אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ מִתְעַשְּׂרִין וַדָּאי בְּכָל מָקוֹם: (ו) כַּבֵּצָה שֶׁאָמְרוּ, לֹא גְדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה, אֶלָּא בֵּינוֹנִית, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, מֵבִיא גְדוֹלָה שֶׁבַּגְדוֹלוֹת, וּקְטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְחוֹלֵק אֶת הַמַּיִם · אָמַר ר׳ יוֹסֵי, וְכִי מִי מוֹדִיעֵנִי אֵיזוֹהִי גְדוֹלָה וְאֵיזוֹהִי קְטַנָּה? אֶלָּא הַכֹּל לְפִי דַּעְתּוֹ שֶׁל רוֹאֶה:

ראהר פֿאן אונטען נאך אבען צור בעפֿעסטיגונג אנגע־בראכֿט האט, זינד זיא ריין מאכֿט מאן רענדער דאראן, זא זינד זיא פֿעראונרייניגונגספֿעהיג · ר״ש זאגט: ווען מאן זיא ניכֿט דאמיט וועגנעהמען קאן, זינד זיא ריין · (ד) אונ־טער גראנאטען איזט צו פֿערשטעהען, פֿאן זאלכֿער ארט דאס דרייא אן איינאנדער זיטצען [1] · רש״בג זאגט: בייא פֿיינעם אונד גראבען זיבע, זא דאס מאן דיזע נור אויפֿצונעהמען אונד פֿארט צו געהען; אונד ביים טראגקארבע, דאס מאן איהן נור הינטער זיך צו הענגען ברויכֿט; בייא אנדערן גע־רעטהען, דיא קיינע גראנאטע אויפֿנעהמען, צ. בי דאס פֿירטעל קב, דאס האלב פֿירטעל, דיא קליינען קערבכֿען, איזט נאך ר״מ דאס מאאס, דערען גרעסטער טהייל; ר״ש זאגט: איינע אליפֿע · זינד דיא זייטען איינגעבראכֿען, זא איזט דאס מאאס דיא אליפֿע, זינד זיא אבגעבראכֿען, זא זינד זיא ווען זיא נור עטוואס האלטען קעננען, פֿעראונרייניגונגס־פֿעהיג · (ה) דיא אלס מאאס בעשטיממטע גראנאטע איזט איינע ניכֿט צו קליינע, אונד ניכֿט צו גראסע, זאנדערן מיטטלערע · ווארום אבער ווערדען ביסוויילען גראנאטעפ־פֿעל פֿאן בדאן [2] בעזאנדערס ערוועהנט? אום צו זאגען, דאס דורך זיא אין יעדעס פֿערהעלטניס דיא מישונג געהייליגט ווירד · זא ר״מ · רי״בג זאגט: זיא זינד ביים מאאסע דער גערעטהע געמיינט · ר״ע זאגט; זיא זינד אין ביידען הינזיכֿטען געמיינט, אלס מאאס דער גערעטהע, אונד וועגען דער הייליגונג · ר׳ יוסי זאגט: מאן געדאכֿטע דער דער גראנאטען פֿאן בדאן אונד דער גרעזער פֿאן ג׳בע נור, אין זא פֿערן דיזע אלס געוויס אונפֿערצעהנטעט, איממער פֿערצעהנטעט ווערדען מיססען · (ו) ווא מאן בע־שטיממט האט: וויא איין איי, איזט ניכֿט איין גראסעס אדער קליינעס, זאנדערן איין מיטטלערעס געמיינט · ר׳ יהודה ערקלערט דיס: מאן טהוט דאס גרעסטע אונד קליינסטע אין וואססער, אונד טהיילט דאס דאדורך פֿערדרענגטע

וואססער אין צווייא · ר׳ יוסי זאגט: וויא קאן איך וויססען, וועלכֿעס דאס גרעסטע אדער קליינסטע זייא? מאן ריכֿטעט רובה: (ג) אפופיירות · כלי ארוג מקנים או זמורו׳: שעשו · שנפחתו שוליהן והכניס קנים ממטה למעלה להחזיק השולים: גפים · שגפפו סביב, א״כ שעשה לה אזנים: טמאה · אע״פ שכולה כמוציא רמון: אם א״י · שכל שאוחז בגפים אין הכלי עולה עמו: (ד) שאמרו · ג׳ אחוזי׳ · ויצא הא׳ דצריך נקב יותר רחב מאלו היה הא׳ לבד, וי״מ שאמרו לקמן לא קטן כו׳ אלא בינוני בג׳ האחוזי׳ זה בזה וגדלים יחד, אבל הגדל א׳ א׳ או ב׳ הם גדולים, והגדלים ד׳ יחד הם קטנים: ויהלך · שמתוך נענוע של נטילה והלוך ממהר הרמון לצאת דרך הנקב: שאינן · שהן קטנים, שעורן אם נפחתו רובן טהור: נפרצו · נפחתו וחסרו בדפנותיהן ועד השתא איירי שנקבו בשוליהן: שהן · בכ״ש: (ה) בינוני · לפי דעת הרואה: הוזכרו · בב״המד כיון שאין משערין בהן: ומקדשי׳ אם א׳ מרמוני בדאן של ערלה או כלאי הכרם נתערב אפי׳ רמונים של היתר נאסרו כולן, משא״כ רמונים של שאר מקומות: בדאן · שם מקום: מתעשרין · בדאן וגבע ב׳ מקומות של כותים הן ונכרים היו הרמונים

[1]) נאך מיס טהוריס, ווען אין זאלכעס צושטאנדע איינע דערזעלבען דורכפעללט · פערגלייכע ד. קאממענטארע. [2]) ז׳ ערלה פ. ג.

וּתְרַנְתָּק, תִּיק סַבְלָא וְסִקוֹרִיטָא, בֵּית הַהִבִּים, בֵּית הַפְּגוּשׁוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים • תִּיק סַמְפּוֹנְיָא, בְּזְמַן שֶׁהוּא נוֹתֵן מִלְמַעְלָן, טָמֵא • מִצְּדּוֹ, טָהוֹר • תִּיק חֲלִילִין, ר' יְהוּדָה מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹתְנוֹ מִצִּדּוֹ • חִפּוּי הָאַלָּה, הַקֶּשֶׁת, וְהָרוֹמַח, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין • וְהַ הַכְּלָל, הָעֲשׂוּי לְתִיק, טָמֵא • לְהַפּוּי, טָהוֹר :

פּעל• אונר צייכנונגס פּוטטעראל, ועד קעלער, דיא ביכסע צו בעריטען פּפייל'ע, זינד פּעראונרייניגונגספּעהיג • דאס פּוטטעראל צור סימפּוניא [1]) איזט וועז מאן דאז פּאן אבען הינין טהוט פּעראונרייניגונגספּעהיג, וועז פּאן דער זייטע, ריין• איין פּלעטען פּוטטעראל איזט, נאך ר' יהודה ריין, ווייל מאן זיא זייטווערטס אייגל'עגט• דער איבערצוג דער שטרייט• אקסט, דעס באגענס, דעס שפּיסעס, זינד ריין • דיא רענעל איזט : וואס אלס בעהעלטנים געמאכט איזט, איזט פּער• אונרייניגונגספּעהיג, וואס אלס איבערצוג, ריין •

פ ר ק י ז

כָּל כְּלֵי בַעֲלֵי בָתִּים, שֶׁעוֹרָן בִּרְמוֹנִים • ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בְּמַה שֶׁהֵן • קְפוֹת הַגַּנָּנִים, שֶׁעוֹרָן בָּאֲגֻדּוֹת שֶׁל יָרָק, שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, בִּתְבֵן • שֶׁל בַּלָּנִין, בַּגַּבָּה • ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בְּקֶן בִּרְמוֹנִים : (ב) הַחֻמָּת, שְׁעוֹרָהּ בְּפַקָּעוֹת שֶׁל שְׁתֵּי • אִם אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת שֶׁל שְׁתֵּי, אַע"פִּי שֶׁמְּקַבֶּלֶת שֶׁל עֵרֶב, טְמֵאָה • בֵּית קְעָרוֹת שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל קְעָרוֹת, אַע"פִּי שֶׁמְּקַבֵּל אֶת הַתַּמְחוּיִם, טָמֵא • בֵּית הָרֵעִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מַשְׁקִין, אַע"פִּי שֶׁמְּקַבֵּל אֶת הָרֵעִי, טָמֵא• ר' גַּמְלִיאֵל מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין (נ"א שֶׁהֵן) מְקַיְּמִין אוֹתוֹ : (ג) הַסַּפִּין שֶׁל פַּת, שְׁעוֹרָן בְּכַבָּרוֹת שֶׁל פַּת• אַפְּפִירוֹת שֶׁעָשָׂה לָהּ

אן אללעו נערעטהען צום הויזהאלט איזט דאס מאאס (איינעס דיא ריינהייט בעווירקענדען לאבעס) דיא נראנאטע [2]) • ר"א זאגט• דאס מאאס ריכטעט זיך נאך דער בעשטיממונג דעס נערעטהעס • דאס דער נערטנער• קער• בע איזט איין בינדעל גרינעס; דאס דער קערבע אים הויז• האלט, שטראה; דאס דער באדערקערבע, שטאפפעלן • ר' יהושע זאגט ; בייא אללען דיא נראנאטע • (ב) אם שלויסע, איין קנויל איינשלאג; וועז ער דיזען ניכט העלט, אבער וואהל איינען קנויל דורכצוג דהעלט, איזט ער פּעראונרייניגונגספּעהיג • וועז איין טעללער• ברעטט ניכט טעללער, אבער וואהל שיספעלן דהעלט, זא איזט עס פּעראונרייניגונגספּעהיג• וועז איין נעפּעס צום אבגיאנג ניכט פּלייסיגעס , אבער וואהר יענעז העלט , איזט עס פּעראונרייניגונגספּעהיג ; ר"ג ערקלערט עס פּיר ריין, ווייל מאן עס ניכט בעשטעהען לעסט • (ג) בייא בראאט • וועז מאן אן געפּלאכטענען נערעטהען איין לייב בראאט • וועז מאן אן געפּלאכטענען נערעטהען

טומאה לפי' כזמן שהיו מחוברין זה, ומהו כלי לפסטי כ"ע קלי, וכן פסוטי כלי עור, לכל כלי קבול מטמאים בכל ענין : (ה) תרנתיק • כלי ע', וכו תיקון הרבה חלוקין לקולמוס ולסכין ולמספרים, ורופף המבורות מטמאים בכלי זה הרבה : תיק סבלא • סבלא שעושים בעלי מכמת המבוכה ממתכות, וכה שרעוטין ורשמים, שבסה מכירים מהלך המתה והכבכים בגלגל המזלות, ופעמים עושין לותם עץ, וסוקרין בסקרא, ולרוב תשיבות זאת תבלא עושים לה היק, וה"פ היק סבלא לם היא של מתכת, וסקורטיא, לו של עץ סקורה לשרטה : ספגוסות • תלים רבבים ; מגדו • שבל שמכניסו מן הגד לתיכו מעיב טרתיק, אלא מכסה בעלמא : אלה • שבט של ברזל, וברתשו עגול כמו כדור, ויולתים בו יתידות שדומים לשקדים, מ"ב מגן עגול : לחפה • למכסה :

פרק יז בעלי בתים • חפים על כליהם, כיבה במוניא לזיתים, כיבה במוניא זית משתמש בתגוזים, כיבה במוניא תגוז משתמש בו ברמונים, אבל המומן שעומד לימבר לא הויא שעורים בהבי: ברמונים• לם היו טמאים ובקבו במוניא רמון טהורים, ואם היו טהורים אינן מקבלים טומאה : שהן • מעין מלאבה שהיו משתמשים בו תלה ; בגבהי • שבעלי הגגות נותנים בהן ירק ; בירק • במוניא ירק, בהא מודה ת"ק דר"ש שאין שעורן במוניא רמון ; בגבהי • תהן דק מעורב בזבל : (ב) שתי • מטוה השתי דק מאד ערב : אע"פ • ה"ק ואע"פ שאינה מקבלת אל שתי, אם מקבלת אל ערב, וכן אף ע"פ שמקבלת התמחוי' וכן בית הרעי, וי"מ דכולם הא בבא דר"ג היא, וה"פ אמת שעורה לטהר, אף ע"פ שמקבלת אל ערב, וכן בית הקערות וכן בית הרעי טמאים לרבנן, אפ"ה ר"ג מטהר בכולן שהן מקיימים אותן : טמאה • עד שתנקב

1) לתין מוזיקאליטעם אינסטרומענט • 2) וועז וואלבע דורכפאללען קלין, אומד זא בייא אללען • ז. לויך מסבת ד•

חֲמִשָּׁה : (יח) וְיֵשׁ שֶׁאָמְרוּ בְּמִדָּה דַקָּה, מִדּוֹת חַלַּח וְחֲבֵשׁ, שֶׁעוּרָן בְּאִיטַלְקִי, זוּ מִדָּבְרִית . וְיֵשׁ שֶׁאָמְרוּ הַבֹּל לְפִי מַה שֶּׁהוּא אָדָם , הַמּוֹמֵן אֶת הַמִּנְחָה, וְהַחוֹפֵן אֶת הַקְּטוֹרֶת , וְהַשּׁוֹתֶה כְּמְלֹא לוּגְמָיו בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים , וְכְמִזּוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְעֵרוּב, מְזוֹנוֹ לְחוֹל אֲבָל לֹא לְשַׁבָּת , דִּבְרֵי ר' יְהוּדָה . ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, לְשַׁבָּת אֲבָל לֹא לְחוֹל . אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְכַּוְּנִין לְהָקֵל . רַשַּׁ"ג אוֹמֵר, מִשְׁתֵּי יָדוֹת לְכִבָּר, מִשָּׁלֹשׁ לַקַּב . ר' יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, מִכִּבָּר בְּפוּנְדְיוֹן, מֵאַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע : (יט) וְיֵשׁ שֶׁאָמְרוּ בְּמִדָּה גַּסָּה מְלֹא תַרְוֵד דָּקָב, כְּמְלֹא תַרְוֵד גָּדוֹל שֶׁל רוֹפְאִים , וְגָרִים נְגָעִים, כְּגָרִים הַקְּלָקִי, הָאוֹכֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים כְּכוֹתֶבֶת הַגַּסָּה, כָּמוֹהָ וּכְגַרְעִינָתָהּ, וְנוֹדוֹת יַיִן וְשֶׁמֶן, שֶׁעוּרָן כְּפִקָּה גְּדוֹלָה שֶׁלָּהֶן, וּמָאוֹר שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם, שֶׁעוּרוֹ כְּמְלֹא אֶגְרוֹף גָּדוֹל . וְהוּא הוּא אֶגְרוֹפוֹ שֶׁל בֶּן בָּטִיחַ . אָמַר ר' יוֹסֵי, יֶשְׁנוֹ כְּרֹאשׁ גָּדוֹל שֶׁל אָדָם , וְשֶׁנַּעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם שֶׁעוּרוֹ כְּמְלֹא מַקֵּדַח גָּדוֹל שֶׁל לִשְׁבָּה, שֶׁהוּא כְּפוּנְדְיוֹן הָאִיטַלְקִי, וְכִסְלַע הַנְּרוֹנִית, וְכְמִלֹּא נֶקֶב שֶׁבָּעוֹל : (כ) כָּל שֶׁבַּיָּם טָהוֹר, חוּץ מִכֶּלֶב הַמַּיִם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹרֵחַ

זעכס, דיא דער נערעטה־ע נאך דער פאן פּינף דאנדבריי־טען . (יח) מאן בעשטיממטע מאנפּעס נאך קלייניעם מאאסע, נעמליך דיא מאאסע פּיר פּייכטע אונר טראקקענע דינגע, זינד דיא איטאלישען, דאס איזט גלייך דעם אין דער וויסטע. מאנפּעס נאך דעם, וויא דער מענש גערארדע איזט אלס, דער דיא האנדפּאללפּאם שפּייזע־אפּפּער, דיא פּויסט פּאללרייבערווערק ניממט, אדער אינען מונד פּאלל אם פּערזוכס נונגסטאגע טרינקט; זא דיא בעשטיממונג דעס ערוב מיטטעל־סט שפּייזע צו צוויא מאהלציייטען; אונר צוואר נאך ר"מ צו מאהלציייטען אן וועלקטאגע, ניכט וויא אם שבת; נאך ר' יהודה אומגעקעהרט; ביידע אבער מיינען דאמיט דאס מאאס צו ערלייכטערן . ר"ש זאגט : ער ברויכט נור זא פּיל צו עניטהאלטען וויא צוויא טהיילע אינעס בראטעס וואפּאן 3 אויף אין קב גיהען . ר' יוחנן בן ברוקא זאגט ; וויא אין בראט אום אין פונדיון, וועלן פּיער סאה אינען סלע׳) גיעלטען . (יט) מאנפּעס איזט נאך גראסעם מאאסע בעשטיממט; אלס ; וויא אין לעפּפּעל פּאלל פּערוועזעטעם, דאס איזט נאך דעם גראסען לעפּפּעל דער ערצטע; אדער פּאם גרויפּענקארן אינעס אויסשלאגס נאך דער גרויפּע אוים קילקישען באהנען; אדער ; וועלן יעמאנד אם י"כ זא פּיל וויא אינע גראסע דאטטעל אויסעסע, מיינט מאן: וויא זיא אונדדער קערן . בייא שלייזען צו וויין אונר עהל איזט דאס מאאס איהר גראסער שפּינדעלקנאפּף ; בייא אינער אהנע צוטהון ענטשטאנדענען לייכטעפּנונג איזט דאס מאאס (אינער דיא אונרייניהייט דורכלאססענדען עפּנונג) דיא פּויסט אינעס גראסען מענשען, וויא דיא דעס בן בטיח . ר' יוסי זאגט: עס גיבט פּייסטע זא גראס וויא אין גראסער מענשענקאפּף . בייא אינעם דורך מענשענהאנד' געמאכטען עפּנונג איזט דאס מאאס וויא דער גראסע בהרער דער טעמ

פעלקאממער, דאס איזט וויא אין איטאלישער פונדיון , אדער נעראנישער סלע , אדער וויא דאס לאך אין דער דייכסעל . (יג) דיא גערעטה־ע אוים זעעטה־ירען זינד ריין , אויסער פּאם זעהונד, וויל עך אויך אויפּם לאנד זיך פּלייכטעט .

עיבי וחמס גוכא לותס לחמס כיתס כת ס"ט : כנין . חומת סכית ומזכח סעולס שמחוכר לקרקע כסיד ; כלים . כגון כחרון וסולקן ומזכח כזהב : (יא) דקק . מדברית קרוי' מדם דקק שהיה קטנה מירושלמי' ולפורי' ; הלח . יין וחלי כיון : היכס . עשרון וחלי עשרון : כלישלקי . כמדם של ליטלי' של יון ; שהוא לדם . כין קטן כין גדול ; הקומץ . דכתיב מלא קומצו; והחופן . דכתיב ומלא חפניו קטרת סמים דקה ; לחול . מפורש מ"כ פ"ח דערוכין : כפונדיון . מפורש ט"ז פ"ח דפאה ; (יב) הרוזד . כף שפרורי' מן המת לחר שכלה כל לחות שבו ; רופחי' . גדול מזאר תרוודי', ושעורו מלא קצניס ; הקלקי' מפורש רפ"ו דנגעים ; הגסה . מפורש מ"כ פ"ח דיומא : וכודות . של עור שנקבו, שעורן כפיקה גדולה שמזיעין כפלך כשבזיס טווס בו ; ומאור . כמין חלון, שממנו האור נכנסת לבית : כידי לדם . כגון אור שחרוקו מים או שרצים, או שנפל העפר מלעיו, ונעשה שם נקב, שעורו לסכיה לת הטומאה דרך הנקב ; בן בטיח . לדם ידוע לילם ולגרופו היה גדול: יצבו . לשיתו מגרוף : שהוא כפונדיון כו' . שכל מלו שעור ל' לסס, ויש מקומות שהיו יודעים כמ' מכן ולא נחלר, לפיכך תכנסו לכלהו ; נרוכית . מטבע של נירון קיסר ; (יג) כל . כל כריות שבים, אס עשה מעורן כלים, לימן מקבלים טומאה,

[1]) דחם היוצ יעדעם קב לייכע מעה, לדער צוויי פונדיון .

(ז) כַּגְרוֹגֶרֶת שֶׁאָמְרוּ, לֹא גְדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה אֶלָּא בֵּינוֹנִית, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הִיא הַבֵּינוֹנִית שֶׁבַּמְּדִינוֹת: (ח) כַּזַּיִת שֶׁאָמְרוּ לֹא גָדוֹל וְלֹא קָטָן אֶלָּא בֵּינוֹנִית, זֶה אֲגוּרִי. כַּשְּׂעוֹרָה שֶׁאָמְרוּ לֹא גְדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה אֶלָּא בֵּינוֹנִית, זוֹ מִדְבָּרִית. כָּעֲדָשָׁה שֶׁאָמְרוּ לֹא גְדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה אֶלָּא בֵּינוֹנִית, זוֹ מִצְרִית. כָּל הַמִּטַּלְטְלִין מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה בְּעוֹבֵי הַמַּרְדֵּעַ, לֹא גָדוֹל וְלֹא קָטָן, אֶלָּא בֵּינוֹנִי. אֵיזֶה הוּא בֵּינוֹנִי? כָּל שֶׁהֶקֵּפוֹ טֶפַח: (ט) הָאַמָּה שֶׁאָמְרוּ, בָּאַמָּה הַבֵּינוֹנִית. שְׁנֵי אַמּוֹת הָיוּ בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה, אַחַת עַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, וְאַחַת עַל קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית. שֶׁעַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית הָיְתָה יְתֵרָה עַל שֶׁל מֹשֶׁה חֲצִי אֶצְבַּע, שֶׁעַל קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית הָיְתָה יְתֵרָה עָלֶיהָ חֲצִי אֶצְבַּע, נִמְצֵאת יְתֵרָה עַל שֶׁל מֹשֶׁה אֶצְבַּע. וְלָמָּה אָמְרוּ אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה? אֶלָּא שֶׁהָאוֹמָנִין נוֹטְלִין בַּקְּטַנָּה וּמַחֲזִירִים בַּגְּדוֹלָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לִידֵי מְעִילָה: (י) ר״מ אוֹמֵר, כָּל הָאַמּוֹת הָיוּ בֵּינוֹנִיּוֹת, חוּץ מִמִּזְבַּח הַזָּהָב, וְהַקֶּרֶן, וְהַסּוֹבֵב, וְהַיְסוֹד. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אַמַּת הַבִּנְיָן, שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְשֶׁל כֵּלִים,

זיך נור נאך דעם אויגענמאאס. (ז) ווא מאן בעשטיממט האט, וויא איינע דאטטעל, איזט ניכט איינע גראסע אדער קליינע, זאנדערן איינע מיטטלערע געמיינט. ר׳ יהודה זאגט: דיא גרעסטע אים לאנדע ישראל, איזט דיא מיטטלערע פאס אויסלאנדע. (ח) ווא עס הייסט: וויא איינע אליפע, איזט ניכט איינע גראסע אדער קליינע, זאנדערן מיטטלערע געמיינט; דאס איזט איינע זאפטיגע. ווא עס הייסט: וויא איין גערשטענקארן, איזט ניכט איין גראסעס אדער קליינעס, זאנדערן מיטטלערעס געמיינט, דאס איזט איין ווילדוואכסענדעס. ווא עס הייסט: וויא איינע לינזע איזט ניכט איינע גראסע אדער קליינע געמיינט זאנדערן איינע מיטטלערע, דאס איזט דיא עגיפטישע. אללעס בעוועגליכע איבערטרעגט דיא אונריינהייט בייא עפנונג פאן דער דיקקע דעס שטעקקענס, ניכט איינעס גראסען אדער קליינען, זאנדערן מיטטלערן, פאן איינער האנדברייט דיקקע. (ט) ווא פאן איינער עללע דיא רעדע איזט, מיינט מאן דיא מיטטלערע. עס גאב צווייא עללען-מאאסע אין דער קאממער, ווארי בער דיא שטאדט שושן זיך בעפאנד[1]; איינע אין דעם נארדעסטליכען, דיא אנדערע אים זידעסטליכען ווינקעל. דיא ערשטערע וואר גרעסער אלס דיא צור צייט משה׳ס איבליכע, אום איינען האלבען פינגער, דיא אנדערע וואר עבען זאפיל גרעסער אלס יענע אלזא איינען פינגער גרעסער אלס דיזע. מאן האטטע נון איינע גראסע אונד איינע קליינע, דאמיט דיא האנדווערקער נאך דער קליינען עללע איבערנעהמען, איבער נאך דער גרעסערן איהרע לייסטונג מאכען, דאמיט זיא יעדענפאללס פאס הייליגען ניכטס פעראונטרייען (י) ר׳ מאיר זאגט: אללע עללענמאאסע (אם טעמפעל) ווארען נאך דער מיטטלערן, אויסער דענען דעס גאלדענען אלטארס, דער

הערנער, דעס אומגאנגס אונד דעס גרונדעס דעס אלטארס. ר׳ יהודה זאגט: דיא דעס געביידעס ווארען נאך דער עללע פאן

וחציר שלהן, וכותאי ודאי לא מעשרי מאי דמזבני, דלא חייש אלפני עור, הלכך מתעשרי׳ ודאי, אבל לענין קדוש אין חלוק דכלן מקדשי׳ דסבר ר״י כל שדרכן למכות מקדש. (ו) שאמרו. גבי טומאות אוכלי׳ שאין מטמאין בפחות מבביצה: וונתן. לתוך כיס מלא מים וחולק המים היוצאים לב׳ חלקים והחלק הא׳ הוא שעור ביצה: (ז) שאמרו. לענין הוצאו׳ שבת לשתופי מבואו׳: (ח) שאמרו. רוב שעורים שבתורה בכזית: אגורי. שהשמן אגור כמשקה ענבים ואינו נבלע בפרי כמשקה תפוחים ותותים: מביאין. עיין ריש פט״ז דאהלות: (ט) שאמרו. לענין שבת וערובין וסוכה ומדות וכלאים: בינונית. בת ו״ט דאיכא בת ה״ט ובת ו״ט ואצבע: ב׳ אמות. ב׳ מדות וכל א׳ מהן אמה שבהן מודדין האמות: בשושן הבירה. חדר א׳ בנוי על שער המזרחי של הר הבי׳ ועליו שושן הביר׳ מצוירת כדי שתהא עליהם אימת מלכות: של משה. על אמה בת ו״ט: אומנין. העושין לבדק הבית בכך וכך דמים היו מחזירי׳ באמה היתרה חצי אצבע והוסיפו משלהם פן יפחתו ונמצאו באין לידי מעילה, שנהנין מן ההקדש: ולמה שנים, חדא דהיינו היתרה חצי אצבע לכספא ודהבא שאומנתו יקרה ואין מפסידין כ״א חצי אצבע, וחדא לשאראי: (י) הזהב. שהי׳ אמה על אמה: והקרן. ד׳ קרנות של מזבח הנחושת שכ״א אמה על אמה

[1] ז. מדות פ. א. מ. ג.

לִי אִם לֹא אוֹמַר : (יז) הַתַּחְתִּית הַצּוֹרְפִין , טְמֵאָה, וְשֶׁל נַפָּחִין, טְהוֹרָה • מַשְׁחֶזֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוֹל שֶׁמָּן, טְמֵאָה • וְשֶׁאֵין בָּהּ , טְהוֹרָה • פִּנְקָס שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוֹל שַׁעֲוָה , טְמֵאָה • וְשֶׁאֵין בָּהּ, טְהוֹרָה • מַחֲצֶלֶת הַקָּשׁ, וּשְׁפוֹפֶרֶת הַקָּשׁ, ר׳ עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וְר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר • רשׁ״א, אַף שֶׁל פַּקּוּעוֹת בַּיּוֹצֵא בָּהֶן • מַחֲצֶלֶת קָנִים וְשֶׁל חָלָף, טְהוֹרָה • שְׁפוֹפֶרֶת הַקָּנֶה שֶׁחָתְכָה לְקַבָּלָה, טְהוֹרָה , עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כָּל הַכְּבָלִי :

ערווער־נען זאלל׳) ! (יז) דער אינטערזאטץ דער גאלדשמידע איזט פֿאראורזיינוגנספֿעהיג, דער דער שמידע ריין • איין וועטצבערעטט מיט איינעם בעהעלטער צו עהל, איזט פֿער־אוורזיינוגנספֿעהיג, זאנסט ריין • איינע שרויבטאפֿעל מיט איינעם בעהעלטער צו וואכס, איזט פֿעראורזיינוגנספֿעהיג, זאנסט ריין • איינע שטראהרעקקע, אונד איין האהלער שטראה־האלם איזט נאך ר״ע פֿעראורזיינוגנספֿעהיג, נאך ר״בנ ריין • ר״ש זאגט אויך פֿאן קירביסקרויט • איינע דעקקע פֿאן ראהר אדער גראזהאלם איזט ריין • וועז מאן איין ראהר אלס בעהעלטער אויפֿשניידעט, איזט עס ריין, אויסער וועז מאן דאס גאנצע מארק הערויסגענאמטען האט •

פ ר ק יח

הַשָּׂדֶה, בֵּשׂ״א נִמְדֶּדֶת מִבִּפְנִים , וּבְהֵ״א נִמְדֶּדֶת מִבַּחוּץ • מוֹדִים אֵלּוּ וְאֵלּוּ שֶׁאֵין עוֹבֵי הָרַגְלַיִם וְעוֹבֵי לְזֻבִּים נִמְדָּד • ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר , מוֹדִים שֶׁעוֹבֵי הָרַגְלַיִם וְעוֹבֵי לְזֻבִּים נִמְדָּד, וּבֵינֵיהֶם אֵינוֹ נִמְדָּד • ר״שׁ שׁוֹרֵי אוֹמֵר, אִם הָיוּ הָרַגְלַיִם גְּבוֹהוֹת טֶפַח, אֵין בֵּינֵיהֶם נִמְדָּד, וְאִם לָאו, בֵּינֵיהֶן נִמְדָּד : (כ) מְכֻנֵי שֶׁלָּהּ, בְּזָמָן שֶׁהִיא נִשְׁמֶטֶת, אֵינָהּ חִבּוּר לָהּ, וְאֵינָהּ נִמְדֶּדֶת עִמָּהּ, וְאֵינָהּ מַצֶּלֶת עָמָּהּ בְּאֹהֶל הַמֵּת, וְאֵין

דער קאסטען ווירד נאך ב״ש פֿאן איינעז, נאך ב״ה פֿאן אויסען געמעסטען[2]) • ביידע זינד אייניג דאס דיא דיקקע דער פֿיסע אונר דער רענדער ניכט מיטגעמעסטען ווירד • ר׳ יוסי זאגט: זיא זינד דארין אייניג, דאס זאלכע מיטגעמעסטען ווירד, אונד נור דער צווישענרוים דערזעל־בען ניכט • ר״ש שזורי זאגט: וועז דיא פֿיסע איינע האנד־בריים האך זינד, ווירד דער צווישענרוים ניכט געמעסטען, זאנסט אבער אויך דיזער • (כ) דיא וואלצע דאצו[3]) איזט וועז זיא אבצונעהמען איזט, קיינע פֿערבינדונג (אין בעטרעף דער אוניריהיט), אונד ווירד ניכט מיט געמעסטען, אונד שיטצט אויך ניכט מיט דעם קאסטען אין טאדטענבעצעלטונג, אונד

אותם מן הדברים הקלים דע למוכר, ואם עושה מתחכת, הוא מכניד ורע ללוקח, לכל עושי אותה של זית ושל תגזרו ותשכרוע, והרמאי עושה המחוק חלול, כשהוא מוכר מכניס בו מחכת, וכשהוא קונה מקלקו : והחקל • מוט שנושאים בו בכתף, וכזיז פועלים מרוכים, לפיכך שכר משיס שכרו בכית קבול שכמוט , ואומר לביעל הבית לך כתת לי שכרי , וכשמחפשים אותו אין נותנים לב לחפש עם : מיס • ושותה מהן, וכשהולים אותו אם טעם כלום, אומר לכי מתעכה היום, ר״ב בית קבול משקים, כשמטרית אצל בע״ה כבית הכד גוכב מן השמן : מזוזה ומרגליות . שטומן המרגליות תחת המזוזה לגנוב המכס, שאין נותנין מכס מן המזוזה : אם אומר , שמא ילמדו ממני ב״ש לרמות : לא אומר• שמא יאמרו הרמאים אין ת״ח בקיאים כמעשהו ויכולו לרמות יותר, ולמה אומרם משום ישראל דרכי ה׳, ד״ת, לדיקים יאכו בם ויזהרו שלא לרמות הברואים, ופושעים יכשלו בם ילמדו לרמות : (יז) תחתית • צורפי הזהב וכסף יש תחתיות כלי עשמו התחתית, והוא עשוי לפה כתוכו גרוטאות של כסף וזהב, לכל של כפחים אין עשוי לקבלה ולא מיוחד ליזיכה: משחזת• של עץ שמשחיזים בו הסכין, ועושי׳ לה בית קבול שמן, שמושחים בה שמן להשחיז : הקש • זכוכית השבלים : ושפופרת • שהקש הוא חלול : מטמא • קמפלגי אי הויא דכר העומד מאליו, דאין טמא אלא דכר העומד מאליו ; פקועות • דלעת תדברית, וי״מ לבטחים קטנים מרים, וקנה שלהם חלול: חלף • מין עשב, ועושים ממנו חלפים ומחצלאות, וקורין לו חלפא : טהורה • מטומאת ארץ , לכל מטמא משכב ומושב דאוריתא אם היכה עשויה לסכך ; לקבלה • לתת בו כחול וכיוצא בו ;

פרק יה וביניהם • חותו חויר שבין הרגלים היכו כמדד : (ב) מוכני • חופן כעין חופני העגלה, ולפי שהשידה נשרת עליה קלויה מוכני, וי״מ שהוא הכן שהשידה מוכת עליו, וי״מ שהוא גלגל למעלה הו על שפתו העשוי להעלות התבואה

ז׳) ז׳. ד׳ קאממענטארע • [2]) פערגלייכט פ׳ טו׳ מ׳ ח׳. [3]) נאך הייניגען הין רעכט נוס פארטערינגען, נאך הנדערן הייבט רעכטען נוס הין־/הוכך הויסלאדען • פערגלייפֿט דיא קאממענטארע •

לַבָּשָׁה, דִּ״ר עֲקִיבָא • הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הַגֶּדֶל בַּיָּם, וְחִבֵּר לָהֶם מִן הַגֶּדֶל בָּאָרֶץ, אֲפִילוּ חוּט, אֲפִילוּ מִשִּׁיחָה, דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, טָמֵא: (גד) וְיֵשׁ בְּמַה שֶׁנִּבְרָא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן טֻמְאָה, בַּשֵּׁנִי אֵין בּוֹ טֻמְאָה, בַּשְּׁלִישִׁי יֵשׁ בּוֹ טֻמְאָה, בָּרְבִיעִי וּבַחֲמִישִׁי אֵין בָּהֶם טֻמְאָה, חוּץ מִכְּנַף הָעוֹז, וּבִיצַת נַעֲמִית הַמְצָפָּה • אָמַר ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, מַה נִּשְׁתַּנָּה כְּנַף הָעוֹז מִכָּל הַכְּנָפַיִם? וְכָל שֶׁנִּבְרָא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי טָמֵא: (טו) הָעוֹשֶׂה כְּלִי קִבּוּל מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא • הָעוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא • הָעוֹשֶׂה כִּיס מֵעוֹר הַמַּצָּה מִן הַנֵּיר, טָמֵא • הָרִמּוֹן, הָאַלּוֹן, וְהָאֲגוֹז, שֶׁהָקְהוּם הַתְּנוּקוֹת לָמוֹד בָּהֶם אֶת הָעָפָר, אוֹ שֶׁהִתְקִינוּם לְכַף מֹאוֹנַיִם, טָמֵא (נ״א טְמֵאִים), שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַעֲשֶׂה, וְאֵין לָהֶם מַחֲשָׁבָה: (טז) קְנֵה מֹאוֹנַיִם, וְהַמַּחוֹק, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בֵּית קִבּוּל מַתָּכוֹת, וְהָאֶסֶל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל מָעוֹת, וְקָנֶה שֶׁל עָנִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל מַיִם, וּמַקֵּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל מְזוּזָה וּמַרְגָּלִיּוֹת, חֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין • וְעַל כֻּלָּן אָמַר ר׳ יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, אוֹי לִי אִם אוֹמַר, אוֹי

זא ר״ע • וועז איינער אויס איינעם מעערטהירע געריעטהע מאכט, אונד דאראן פאן דעם וואס אויף דעם לאנדע ענט־שטעהט עטוואס בעפעסטיגט, זייא עס נור איינען שנור אדער בינדפאדען, נעמליך עטוואס דאס אונריינהייט אנניממט, זא איזט עס פערוונריניגונגספיג • (יד) פאן דעז אם ערש־טען טאגע ערשאפענען דינגען איזט אין טהייל פעראונ־ריניגונגספעהיג; פאן דען געשעפענ דעם צוויטטען טאגעם ניכטס; ווידער פאן דענען דעם דריטטען; דאגעגען ניכט פא־דענען דעם פירטען אונד פינפטען טאגעם מיט אויסנאהמע דעם געפידער דעם עוז[*] אונד דעם שטרויסאי, בעלעגט • ר״בנ זאגט; וואהרום זאלל דאס געפידער יענעם פאגעלם אנ־דערם בעאורטהיילט ווערדען אלם דער אללער פעגעל? אללעם וואס אם זעכסטען ערשאפענ איזט, ניכטט אונריינהייט אן • (טו) אין בעהעלטער, ער זייא געמאכט וואהרוים עם וואללע, איזט פעראונריניגונגספעהיג; עבען זא לאגער אדער זיטץ אויס יעדעם שטאפפע; עבען זא אין בייטעל אוים ראהעם פעלל אדער אוים פאפ״ר; עבען זא איינע גראנאטע, איינע אייבעל, איינע נוס, וועלבע קינדער אום שטויב צו מעסטען געהעהלט אדער צו וואגשאלען צובעריייטעט האבען; דען פאן קינדערן ווירד נור דיא טהאט, ניכט דיא בלאסע בעשטימטונג אין געדאנקען בעאכטעט • (טז) פערנער זינד פעראונריני־גונגספעהיג; אייז וואגבאלקען אונד שטריבלאטט, וואהרין אייז בעהעלטער צום מעטאלל אינטהון אנגעבראכט איזט; איינע טראגשטאנגע מיט בעהעלטער, אום געלד דארין צו טהון; אייז שטאב דעם בעטטלערס, וואהרין אייז בעהעלטער צו וואססער; אייז שטאק וואהרין אייז בעהעלטער פיר אייניע מווזזה אונד צו פערלען איזט • אויף אללע דיזע זאגטע רי״בז; מיר איזט לייד וועז אין דיזע דינגע ערווהענען, אונד וועז אין איהרער ניכט

דבציון מן לגדל בארץ; בורח • כשנאים לגוד לוחו, וה״ל ככלל עורות כיבשה: וחבר • וכלבד שיקברנו כב׳ תכיפות לו יותר: (יד) ויש • יש דברים שנברתו ביום ראשון, שהעושה מהם כלים יש בהם טומאה כגון הארץ, דכ״ח הנעשים ממנה טמאים, כב׳ שנברא בו הרקיע אין בו טומאה, גג׳ שנברתו בו המלכות, וכלי עץ הנעשים מהם מקבלים טומאה, כד׳ שנברא בו גן עדן אין בהם טומאה, כה׳ עוכ״ם ודגים, ואם עשה מהם כלים אין בהן טומאה: כנף • כולות הנעשים הגדולות מאד, וקוטנים לותן ועושים מהם כלים, ותוך לתו דוקא, דהא ליכא נמי כלב שביש: המצופה. רבנן גזרו בכיצת הנעמית המצופה, כיון דכלא נפוי נמי עומדת, אבל בשאר כלים לא גזרו אפי׳ במצופין, וכן גזרו בכנף העוז דאתו לאחלופי בשאר כלים; בשבי • חיות ובהמות ושרצים ואדם אם עשה כלים מעצמותיהן או מעורן מקבלים טומאה: (טו) מ״מ • ואפי׳ חיבו רחוי לקבל מלא מזהו, וי״מ מ״מ שליקט מן הטהורים ומן הטהורים, ועשהו כלי ח׳, טמא, כדתנן במי״ג הנעשה כלי מן הגדל כיס כו׳, והדר תניא מסום דבעי למתני העושה מזכב ומושב מ״מ; ומושב מ״מ • ליסיבה מועטת שיהיה בשתן עליו תוכהלה כו: כתבה • דלא מליא ולא קמיא ולא עפיץ; כייר • עשוי מעשבים: שקקוקים • ועשו מעשה: מחשבה • אם תחשבו למוד בהם עפר כמות שהן מקוקים מלכתחלה, הין מחשבתן לידי טומאה, ואם עשן מעשה המדיחה הוי מעשה, וי״ח דלא הויא מעשה, שלא עשו בה לשם כלי: (טו) קנה המחזיק • הרמחים עושין תותב קלול ומכיחים בהללו כשף תי, וכשהקלין מטין בקנה מעט, והולך הכשף תי לגד הדבר הנשקל, ומכריעו: והמחוק • שמוקין בו המדה כשהיא גדושה, ואם עושים

*) עם לחזז ניכט דייטליך, וועלבער פאגעל נעמיינט לחזז.

כְּרָעַיִם, טְהוֹרָה · ר׳ נְחֶמְיָה מְטַמֵּא · גָּדַד שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת לוֹכְסָן, גָּדַד שְׁתֵּי כְרָעַיִם טֶפַח עַל טֶפַח לוֹכְסָן, אוֹ שֶׁמְּעַטָּה פָּחוּת מִטֶּפַח, טְהוֹרָה: (ו) מִטָּה שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְרָס, נִשְׁבְּרָה אֲרוּכָה וְתִקְּנָהּ, טְמֵאָה מִדְרָס · נִשְׁבְּרָה שְׁנִיָּה וְתִקְּנָהּ, טְהוֹרָה מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טְמֵאָה מַגַּע מִדְרָס, לֹא הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּשְׁבְּרָה שְׁנִיָּה, טְהוֹרָה: (ז) כֶּרַע שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְרָס, וְחִבְּרָה לַמִּטָּה, כֻּלָּהּ טְמֵאָה מִדְרָס · פֵּרְשָׁה, הִיא טְמֵאָה מִדְרָס, וְהַמִּטָּה מַגַּע מִדְרָס · הָיְתָה טְמֵאָה טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְחִבְּרָהּ לַמִּטָּה, כֻּלָּה טְמֵאָה טֻמְאַת שִׁבְעָה · פֵּרְשָׁה, הִיא טְמֵאָה טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַמִּטָּה טְמֵאָה טֻמְאַת עֶרֶב · הָיְתָה טְמֵאָה טֻמְאַת עֶרֶב, וְחִבְּרָהּ לַמִּטָּה, כֻּלָּה טְמֵאָה טֻמְאַת עֶרֶב · פֵּרְשָׁה, הִיא טְמֵאָה טֻמְאַת עֶרֶב, וְהַמִּטָּה טְהוֹרָה · וְכֵן הַשֵּׁן שֶׁל מַעֲדֵר: (ח) תְּפִלָּה אַרְבָּעָה כֵּלִים · הִתִּיר קְצִיצָה הָרִאשׁוֹנָה וְתִקְּנָהּ, טְמֵאָה טְמֵא מֵת · וְכֵן שְׁנִיָּה, וְכֵן שְׁלִישִׁית · הִתִּיר אֶת הָרְבִיעִית, טְהוֹרָה מִטְּמֵא מֵת, אֲבָל טְמֵאָה מַגַּע טְמֵא מֵת · חָזַר לָרִאשׁוֹנָה, וְהִתִּירָהּ וְתִקְּנָהּ, טְמֵאָה בְּמַגַּע, וְכֵן שְׁנִיָּה · הִתִּיר אֶת הַשְּׁלִישִׁית, טְהוֹרָה, שֶׁהָרְבִיעִית בְּמַגַּע, וְאֵין מַגַּע עוֹשֶׂה

שטיק מיט 2 פיסען פעהלט, זא איזט עס ריין. נאך ר״נ אונריין. ווען מאן צווייא דער פפאסטען אין דער דיאגאנאלע, אדער פאן 2 פיסען אין דער דיאגאנאלע איינע האנדברייט וועגשניידעט, אדער דאס בעטטע ביס וועניגער אלס איינע האנדברייט פאן דער ערדע, ערנידריגט, זא איזט עס ריין. (ו) ווען אן איינעם דורך דרוק אונריינען בעטטע, איין זייטענברעטט צערבריכט אונד איין נייעס דאפיר הערגעשטעללט ווירד, בלייבט עס דרוק־אונ־ריין; צערבריכט אויך דאס צווייטע אונד ווירד איין נייעס הערגעשטעללט, זא איזט עס פאן דרוק־אונריינהייט ריין, אבער נאך אונריין אלס בעריהרונג פאן זאלכער · צער־בריכט דאס צווייטע עהע דאס ערשטערע ווידער געמאכט וואר, זא איזט עס ריין · (ז) ווען איין פוס, פאן דרוק אונריין, אונטען אנגעבראכט ווירד, איזט דאס גאנצע בעטט דרוק־אונריין; ווירד ער אבגעמאכט, זא איזט ער אלליין דרוק־אונריין, אונד דאס בעטט נור אלס בעריהרונג דאפאן · מאכט מאן איינען זיבענטעגיג־אונריינען פוס דאראן פעסט, זא איזט דאס גאנצע בעטטע זיבענטעגיג־אונריין · מאכט מאן איהן אב, זא איזט נור דער פוס זיבענטעגיג, דאס בעטטע אבער נור ביס צום אבענד אונריין · מאכט מאן איינען ביס צום אבענד אונריינען פוס דאראן, זא איזט דאס גאנצע בעטט ביס צום אבענד אונריין; מאכט מאן איהן אב, זא איזט ער אלליין ביס צום אבענד אונריין, אונד דאס בעטטע ריין · עבען זא דאס האלץ דער הייגא־בעל · (ח) דיא תפלה (צום קאפף) בעשטעהט אויס 4 בעהעלטער · לעזט מאן (אן איינער דורך טאדטענפער־אונרייניגטען) איינע אבטהיילונג אב, אונד זעטצט דאפיר איינע אנדערע אן, זא איזט דאס גאנצע אונריין, וויא פאן טאדטענבעריהרונג; עבען זא בייא דער צווייטען אונד דריט־טען · זא וויא מאן ד״א פירטע אבלעזט, איזט דאס איב־ריגע ניכט מעהר פאם טאדטען־בעריהרונג אונריין, זאנדערן אלס בעריהרונג דאפאן; דיזעלבע אונ־ריינהייט בלייבט, ווען מאן אבערמאלס שטאטט דער ערשטען איינע אנדערע אנזעטצט, אונד זא בייא דער צוויי־טען; זא וויא מאן אויך דיא דריטטע אבלעזט, איזט דאס איבריגע גאנץ ריין; דען ד״א פירטע וואר עס נור דורך בעריהרונג,

מטהרי׳ · דלא מיטלטל עם המטה כולי האי: שמלבני · הואיל וסופן ליכטל אע״ג דקביעי הכי לשונות כמי פעמים כטלן (ה) קצרה · עצים שברוחב המטה לצד מראשותיו או מרגלותיו: ארוכה · עצים שבאורך המטה: גדד · חתך: לוכסין · א׳ שבמקצוע מזרחית דרומי׳ וא׳ שבמקצוע מערבי׳ צפוני׳: (ו) טמאה · כיון דקיימא שני׳ עדיין עומדת בטומאתה: טהורה · אע״ג דנתקנה ראשונה קוד׳ שנשברה שני׳, דפנים חדשות באו לכאן שכבר נתקלקלה הראשונה כדי בטולה: מגע מדרס · שהרי נגעה הארוכה שהביא תחת הראשונ׳ במטה הטמאה מדרס דהיינו קודם שנשברה השני׳: שנשברת · דתו לא חזי׳ כיון דנשברה ולא דמי׳ לנתפרקה וכולה קיימת דסופה להחזיר ולחבר פרקיה: (ז) מעדר · כלי עץ שיש לו שיניס של מתכת, ומהפכי׳ בו את התבן ולפי שהשיניס של פרקיס ונעוצי׳ בו, דינו כדין מטה של פרקיס, והאי וכן אטומאות ז׳ קאי דאין מעדר מיטמא מדרס: (ח) תפלה · של ראש שיש בהן ד׳ בתים, וכל בית נקרא קציצה. וטמא טמא במת: התיר · שהעביר

נִדְרִין אוֹתָהּ בַּשַּׁבָּת, בְּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּרוֹבָהּ מָעוֹת · וְאִם אֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת, חָבוּר לָהּ, וְנִמְדֶּדֶת עִמָּהּ, וּמַצֶּלֶת עִמָּהּ בְּאֹהֶל הַמֵּת, וְגוֹרְדִין אוֹתָהּ בַּשַּׁבָּת, אַע״פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּרוֹבָהּ מָעוֹת · הַקְּמָרוֹן שֶׁלָּהּ, בְּזְמַן שֶׁהוּא קָבוּעַ, חָבוּר לָהּ וְנִמְדָּד עִמָּהּ · וְאִם אֵינוֹ קָבוּעַ, אֵינוֹ חָבוּר לָהּ וְאֵינוֹ נִמְדָּד עִמָּהּ · כֵּיצַד מוֹדְדִין אוֹתוֹ? רֹאשׁ תּוֹר · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמָהּ, טְהוֹרָה: (נ) הַשְּׁדָה, וְהַחֲבָה, וְהַמִּגְדָּל, שֶׁנִּטְּלָה אֶחָד׳ מֵרַגְלֵיהֶן, אַע״פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין, טְהוֹרִין · וְשֶׁאֵינָן (נ״א שֶׁאֵינָן) מְקַבְּלִין כְּדַרְכָּן, ר׳ יוֹסֵי מְטַמֵּא · נְקִלְיטֵי הַמַּטָּה, וַחֲמוֹר, וְחִפּוּי, טְהוֹרִים · אֵין טָמֵא אֶלָּא מִטָּה וּמַלְבֵּן, וּמַלְבְּנֵי בְנֵי לֵוִי טְהוֹרִין: (ד) מַלְבֵּן שֶׁנִּתָּנוּ עַל לְשׁוֹנוֹת, ר״מ וְר׳ יְהוּדָה מְטַמְּאִין, ר׳ יוֹסֵי וְר״שׁ מְטַהֲרִין · אָמַר ר׳ יוֹסֵי, מַה שָּׁנָא זֶה מִמַּלְבְּנֵי בְנֵי לֵוִי? שֶׁמַּלְבְּנֵי בְנֵי לֵוִי טְהוֹרִין: (ה) מִטָּה שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְּרָס, נִטְּלָה קָצָדָה וְשָׁתֵי בְרָעִים, טְמֵאָה · אֲרוּבָה וְשָׁתֵי

מאן דארף זיא אם שבת, וועז גיעלר דארין, איזט ניכט פארט־ציהען. געהט זיא אבער ניכט אב, זא איזט זיא איינע פערי־בינדונג, ווירד מיט געמעסטען, שיטצט מיט אין טארטענ־בעצעלטונג, אונד מאן דארף זיא אם שבת זעלבסט וועז גיעלר דארין איזט, פארטציהען · — דער האהלע דעקקעל דאצו איזט, וועז ער בעפעסטיגט איזט, איינע פערבינדונג, אונד ווירד מיט געמעסטען, זאנסט ניכט · וויא מיסטעט מאן איהן? נאך דעם מאסטע דעם ווינקעלס · ר׳ יהודה זאגט: וועז דער קאסטען אהנע איהן ניכט שטעהען קאן, איזט ער רײן. (נ) וועז אן דעם קאסטען, דער לאדע, דעם שראנקע איין פום פעהלט, זא זינד זיא וועז גלייך זיא, עטוואס אויפגעהמען קעננען, רײן. אלע דיא ניכט אין ארדענטליכער שטעללונג דאם מאסט אויפגעהמען קעננען, העלט ר׳ יוסי פיר פערזאונרייניגונגספעהיג · דיא בעטט־שטאללע[2], דער בעטצאק[3]) אונד בעשלאג, זינד רײן · אם בעטטע איזט נור פערזונרייניגונגספעהיג, דאם בעטט זעלבסט אונד דיא לייסטע דאריבער · דיא לייסטען דער לויים[3]) רײן · (ל) וועז מאן דיא לייסטע אויף דיא פפאסטען אננעבראכט האט, זא זינד זיא נאך ר״מ אונד ר׳ יהודה פערזונרייניגונגספערהיג, נאך ר׳ יוסי אונד ר״ש רײן · ר׳ יוסי זאגט: ווארום זאללטע דיזע ארט פערשידען זיין, פאן דען לייסטען דער לויים, דיא דאך רײן זינד? (ס) וועז אן אינעם דורך דרוק אונרייגען בעטטע דיא איינע קירצערע זיצט מיט דען ביידען פיסען דאראן פעהלען, זא איזט עס נאך אונרין, וועז אבער איין זיצטען־

לצידה כאותו הגלגל כלי טורח גדול הוא להריקו; כשמטו · שאדם יכול לקלקה; תיכף תכור. ואם כטמאת הצידה לא כטמאת המוכני, ואם כגעם טומאה כמוכני המוכני טמאה, שים לה בית קבול, ולא תציכא מן הצידה: ותיכף כמדתה. ואפי׳ לר״י: זתיכף מגלת. שאם הצידה בבית הקברות מגלת על כלים שבתוכה כיון דמחזקת מ׳ קאה, ואם בולעים ממנה כלים נגד גוכה המוכני מלמעלה אין המוכני מגלת, דמקבלת טומאה, ותיכף מוגלת בפני הטומאה, וי״מ דמיירי דקיימת הצידה בתחל המת, דאל״כ מי יביא הטומאה על הכלים ומוקפת כנ״פ דמגלת כנ״פ כיון דמחזקת מ׳ קאה, והמוכני הוא פשוטי כלי עץ ויש נקב בצידה בצדה, והמוכני תופפת וממעטת לותו הנקב עד שלא נשאר פותח טפח, ותיכו קותם כל הנקב, דאם קותסכל הנקב אפי׳ תיכו מכטל המוכני קותם, כדתנן קוף שבת במעשה טפיפית, וקל׳ כיון דבשמטה ותיכו מכטלו תיכו ממעט; מטו׳. דכלי בפ״ע היא, וכעזית בקים לדבר האמור, אבל אם תיכף כשמט׳ שרי, מאחר דלא נון בתוך הצידה שמיה עקר הכלי; קמרון · קוכה ע״ג הצידה; כמדד· להשלים מ׳ קאה; תור. רואין כאלו חוט כתון מכותל הצידה עד רחב הכיפה בתלכסון, וכל שהתיון כמדד; לעמוד · הצידה בלא הקמרון טהורה, אע״פ שתיכף מחזקת מ׳ קאה: (ג) שמקבלים · שלא נקבו בנסילת סרגלים לפי שתיכף מקבלים כדרכן, אלא כוטי לגד מ׳, ו״ג ושתיכו מקבלי כדרכן, וק״ק צידה כו׳ שתיכן מקבלין מ׳ קאה כשאין יושבי כדרכן ואם מטין אותן מקבלין, ר״י מטמא, וחכמים מטהרין, כוחיל ומקבלין מ״ק; ותמור · תחת מלכן שמטה משימי׳ עץ תלול ועקרת תמור; לפי · שמלכן והמטה כישתי׳ עליו; ותפוי · נפוי שמפיס המטה ונקליטי׳: טהורי׳. דהוי מהכת המשמש לעץ; מלכן · הן לוחו׳ תלולי׳ עשוי׳ להכיל תחת כרעי המטה שלא ירקבו מלקלותית הקרקע ומחוברי׳ במכמרות; בני לוי · שרגילין לעלות לירושלי׳ ומוליכין המלבנים עמהן כלא המטות הלכך לפי׳ קבועי׳ בקרקע המטה כיון דסופן ליכטל לא תציכי כמטה: (ד) לשונות · עץ עשוי כעין לשון שמלבן מוכח עליו; מטמאי׳ · שמיטלטל עם המטה;

---

[2]) וויריכער ליינע דעקקע צור הנהאלטונג דער פלינגען נעבריישעט ווירד · [2]) ליינע הרט נעזעטצלע הונטער דעם בעטטע.
[3]) דמכ״ם ערקלערט מלבן פיר ליינע ליבער ליגן זיטצען כרשטטער דעם בעטטעם בעפעסטיגטע לייסטען · ליגן דער לויס פיר זחלכע וועהרען זיא ליכטטרומענטע הענגען.

שִׁבְעָה טְפָחִים, כְּדֵי לַעֲשׂוֹתוֹ חֻבָּה לַחֲמוֹר: (ד) נִשָּׂא חָזָב עַל הַמִּטָּה וְעַל הַמִּזְרָן, מְטַמֵּא שְׁנַיִם, וּפוֹסֵל אֶחָד, דִּבְרֵי ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, נִשָּׂא חָזָב עַל הַמִּטָּה וְעַל הַמִּזְרָן עֲשָׂרָה טְפָחִים, מְטַמֵּא שְׁנַיִם, וּפוֹסֵל אֶחָד. מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, מְטַמֵּא אֶחָד, וּפוֹסֵל אֶחָד. נִשָּׂא עַל הַמִּזְרָן מֵעֲשָׂרָה וְלִפְנִים, טָמֵא (נ"א טְמֵאָה) מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר (נ"א טְהוֹרָה): (ה) מִטָּה שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדָּרָס, וְכָרַךְ לָהּ מִזְרָן, כֻּלָּהּ טְמֵאָה מִדָּרָס. פֵּרְשָׁהּ, הִיא טְמֵאָה מִדָּרָס, וְהַמִּזְרָן מַגַּע מִדָּרָס. הָיְתָה טְמֵאָה שִׁבְעָה, וְכָרַךְ לָהּ מִזְרָן, כֻּלָּהּ טְמֵאָה שִׁבְעָה. פֵּרְשָׁהּ, הִיא טְמֵאָה שִׁבְעָה, וְהַמִּזְרָן טָמֵא עֶרֶב. הָיְתָה טְמֵאָה עֶרֶב, וְכָרַךְ לָהּ מִזְרָן, כֻּלָּהּ טְמֵאָה עֶרֶב. פֵּרְשָׁהּ, הִיא טְמֵאָה עֶרֶב, וְהַמִּזְרָן טָהוֹר: (ו) מִטָּה שֶׁכָּרַךְ לָהּ מִזְרָן, וְנָגַע בָּהֶן הַמֵּת, טְמֵאִין שִׁבְעָה. פֵּרְשׁוּ, טְמֵאִין שִׁבְעָה. נָגַע בָּהֶן הַשֵּׁרֶץ, מְטַמֵּאִין שִׁבְעָה. פֵּרְשׁוּ, טְמֵאִין שִׁבְעָה עֶרֶב. מִטָּה שֶׁנִּטְלוּ שְׁתֵּי אֲרוּכוֹת שֶׁלָּהּ, וְעָשָׂה

אונריין, זא לאנגע זיבעו האנדבריישען לאנג דאפאן איבריג איזט, ווייל מאן א'הן אלס בינדע = ריבען פיר דעו עועל ברו'בען קאן. (ד) וועו דער אייטערפליססיגע פאן דעם מיט גורט אומגעבענעו בעטטע געטראגעו ווארדען, זא פער= אינרייניגט דער גורט אין נאך צוויי גראדען, אונד מאכט אים דריטטעו פערוועפליך[2]), ואר"ט; ר' יוסי זאגט: נור בים פאן 10 האנדבריישען; וואס דאריבער פעראונרייניגט אין איינעם גראד אונד אים צוויישען מאכט עס פערוועפ= ליך. וואדר ער פאם גורט=ענדע געטראגעו, אונד צוואר אויף 10 האנדבריישען אונד נעהער צום בעטטע, זא איזט דיזעס טיט אונריין, וועו אויף ווי'טער הי'נויס, ריין. (ה) וועו מאן אום א'ין בעטטע דאס דרוק=אונריין איזט, איינעו גורט פליכט, זא איזט דאס גאנצע דרוק=אונריין. ניממט מאו איהן ווידער אב, זא איזט יענעס דרוק=אונריין, דער גורט נור בעריהרונג דאפאו. איזט דאס בעטטע זיבענטעגיג= אונריין, אונד מאן בינדעט איינעו גורט דארום, זא איזט דאס גאנצע זיבענטעגיג=אונריין; ניממט מאו א'הו ווידער אב, זא איזט דאס בעטט זיבענטעגיג=אונריין, אונד דער גורט נור בים צום אבענד. איזט דאס בעטטע נור בים צום אבענד אונריין, אונד מאו פליכט איינעו גורט דארום, זא א'זט דאס גאנצע נור בים צום אבענד אונריין. ניממט מאן איהן ווידער אב, זא איזט דאס בעטטע בים צום אבענד אונריין, אונד דער גורט ריין. (ו) וועו איין בעטטע אום וועלכעס א'ין גורט געפאלאטטען איזט, פאם טאדטעו בעריהרט ווירד, זא זינד זיא זיבענטעגיג=אונריין, אונד בליי= בען עס אויף געטרענגט. בעריהרט זיא א'ין קריכטהיר, זא זינד זיא בים צום אבענד אונריין אונד בליבען עס אויף געטרענגט. וועו צוויא זיטטעו=ברעטטער דעס בעטטעס אב=

ממנו לחתר שנמר הסירוג; עד כ"ט. דלת חזי לגורך המטה ולת תציב לה יד, וחמשה כלמעלה: עד י. ועשרה כלמטה ממנו טמא, דחזי לקשור בה הפסקי' ולהורידה מן העלי' לגג, מ"ר להורידה למקום כשכטמאה: (ג) מיזרן. כמין חזור מן תכבת של תריג שכורכין תותו כביב המטה כדי לתדר פרקיסו, ופעמים שהוא גדול הרבה ויונח מן המטה, טמאה מדרס כ"ש יונח תפי' מאה תמות תוך למטה הכל טמא ער י"ט. טמא כטומאת המטה: וי"מ מיזרן. עור הכרוך על המטה ויונח תוך למטה: שירי. מיזרן שבלה, כמה יתתייר ממנו ויהיה טמא, ז"ט דנציר מהכי לא חזי למדי: תנק. הוא התזור לתר יתימו על המרדע כדי שיעמוד ע"ג, וי"מ שמשימי' תותו על משתוי התמור כדי שלא יפתת תם ירדו עליו גשמים: (ד) ועל המיזרן לתו דוקא שלא כיוצא הזה על המטה שהמיזרן כרוך סביבותי' ויונח ממנו: דר"מ. ר"מ לטעמי' דתמר דתפי' המיזרן יונח טובא הוי' תבור למטה ומטמא כ' ופוסל ת' כמטה עצמה, כ"ז שלא פירש מן המטה שבעצה תב הטומאה, והבובע כו הוי רתצון, ורתצון עושה כ' וב' עושה ג' לפסול את התרומה בלבד, ולתתר שפירש לא הוי' תלת כולד הטומאה ומטמא ת' ופוסל ת', ור"י לטעמי' דתמר י"ט והו לת, הלכך מה שמוך לי"ט דיכו כפירש, שמטמא ת' ופוסל ת': על המיזרן. כיונח מן המטה תם כיצד מו"ט ולפניס לגד המטה המטה טמאה מדרס, תכל מי"ט ולמוך טהורה מטה דלת הוי' תבור למטה: (ח) מגע מדרס. ומטמא ת' ופוסל ת' כדין כל מוגע בתב הטומאה: (ו) וכגע בהן. כשהן כרוכי' יחד; טומאת ז'. כהת ל"ם ר"י דדוקא בטומאת מדרס קתמר, עד י"ט טמא תכל לשתר טומאות תפי' מאה תמה כולו תבור, כגון מיזרן שכרוך על המטה וכשכסה המטה לתכל המת והמיזרן יונח למוך תו נגעה בשרץ, וכן תם נכנס קנה מן המיזרן לתוכל, תו נגע בשרץ בטומאת

[2]) זיהע חייכליטוכ.

מַגַּע : (ט) מִטָּה שֶׁנִּגְנַב חֻצָּיָהּ, אוֹ אָבַד חֻצָּיָהּ, אוֹ הַלָּקוּהָ אַחִין, אוֹ שׁוּתְּפִין, טְהוֹרָה. חֻזְּרוֹ, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִבָּאן וּלְהַבָּא. מִטָּה מְטַמְּאָה חֲבִילָה, וּמְטַהֶרֶת חֲבִילָה, דִּ״ר אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָ״א, מְטַמְּאָה אֲבָרִים, וּמְטַהֶרֶת אֲבָרִים :

אונר איינע זאלכע בילדעט קיינע ווייטערע בעריהרונג • (ט) איין בעטט, וואפאן דיא העלפטע געשטאלטן ארער פערלארען וואררען, אדער וועלכעם ברידער אדער געזעלל־ שאפטער אונטער זיך געטהיילט האבען, איזט ריין • וא וויא מאן עם ווידער צוזאמענזעטצט, ניכמט עם אין דער פאלגע אונריינהייט אן • דאס בעטטע ווירד אימער אלס גאנצעם אונריין, אונד ווידער ריין געמאכט, זא ר״א • דיא געלעהרטען זאגען: גלידערווייזע אונריין אונד גלידערווייזע ריין[1]).

פ ר ק י ט

הַמְפָרֵק אֶת הַמִּטָּה לְהַטְבִּילָהּ, וְהַנּוֹגֵעַ בַּחֲבָלִין טָהוֹר • הַחֶבֶל מֵאֵימָתַי הוּא חִבּוּר לַמִּטָּה ? מִשֶּׁיִּסָּרֵג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָּתִּים • וְהַנּוֹגֵעַ מִן הַקֶּשֶׁר וְלִפְנִים, טָמֵא • מִן הַקֶּשֶׁר וְלַחוּץ, טָהוֹר • נִימֵי הַקֶּשֶׁר, הַנּוֹגֵעַ בְּצָרְכּוֹ, טָמֵא • וְכַמָּה הוּא צָרְכּוֹ ? ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת : (ב) הַחֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה עַד חֲמִשָּׁה טְפָחִים, טָהוֹר • מֵחֲמִשָּׁה וְעַד עֲשָׂרָה, טָמֵא • מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר • שֶׁבּוֹ קוֹשְׁרִין אֶת הַפְּסָחִים, וּמְשַׁלְשְׁלִין אֶת הַמִּטּוֹת : (ג) מִזֶּרֶן הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה, כָּל שֶׁהוּא, דִּ״מ • ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים • שְׁיָרֵי מִזֶּרֶן

וועז דאס בעטטע צערלעגט איזט, אום עס אונטערצו־ טיכען, זא איזט ווער דיא שטריקקע בעריהרט ריין • — פאן ווא אן ווירד דער שטריק! אלס מיט דעם בעטטע פערבונדען בעטראכטעט? זאבאלד דריא פעלדער דאמיט אנגעפלאכטען זינד • וואס נון פאם קנאטען אן איינווערטס (צום נעטצע צו) אנריהרט איזט אונריין; פאז דא נאך אוי־ סען, ריין • בעטרעפענד דיא הערויסראגענדען ענדען דעם קנאטענס, זא איזט, וואס דיא צום קנאטען נעטהיגען בע־ ריהרט, אונריין, וואס דען איבערפלישסיגען טהייל בע־ ריהרט, ריין • נעטהיג זינד נאך ר׳ יהודה, 3 פינגערבריים • (כ) דער שטריק דער אוים דעם בעטטע הערויסראגט, איזט וועז ער בים 5 האנדבריים לאנג איזט, ריין; פאז פינף בים 10 מיט אונריין; וואס איבער 10 ריין. אונד צוואר (בים 10 אונריין) ווייל מאן זיך דעסטען בעדינט, פסח־לעמ־ מער אנצובינדען, אדער דיא בעטטען הינאב־ צולאסטען • (ג) דאס הערויסהענגענדע ענדע פאם געפלאכטענען בעטטגורט[2]) איזט נאך ר״מ בייא נאך זא פיעל מיט אונריין; נאך ר״י נור בים צו 10 האנדבריים • דיא איבערבלייבזעל אייגעס (צערשטערטען) גורטעס זינד

[1]) דיא קלממענטארע זיכד היר ווידערט • [2]) לייגע לומענבונג דעם בעטטעס, בעשטעזענד לוים לייגעם פלעכטווערק •

טית ק׳ והכיל לאחר תתתיו ; מגע ט״מ. שהרי נגעו ברביעית כשחיברן, והיו עדיין קיימת, לכל רביע׳ כשהחלקה ביו נגופה טומאה כלל דלמי משום דנגעה בג׳, ביו מגע עושה מגע, וביו טומאה בד׳, אלא משום שמחוברת לג׳ הטמאות מגע, הלכך כשחזר והחליף הג׳ פעם ב׳ שהד׳ מחוברת לה, שהרי כולן ואפי׳ מגע ליח להו ; (ט) טהורה . ואפי׳ לאוכל ב׳ כרעיים, הואיל ואין דעתם להחזיר ; ולהכא • לכל למפרע לא דכיון דהלקוהו פרחה טומאה מיהא ; חבילה • כמו כשהי שלימה וכטמא ק׳ מהבריס בטמא כלה, כך כמי כשפירש הכרע מן האוכל ועומדת עם הקנרה, נעשית חבילה עם הקנרה וכשנטמא הכרע בטמאת הקנרה ; ומיטהרת • חבילה שאם הטכיל הכרע עם הקנר׳ אין הקנרה מונעת, כי היכי דלא חיילה כשמטכילה כשהיא שלימה ; הבריס • אם בטמאת כרע היא טמאה ולא הקנרה, ומיטהרת הבריס כשבח להטבילה מטבילה כרע בפ״ע שהקנרה מונעת עליה לחיבה הכור כשלימה ;

פרה יט המפרק • לע״פ שמיטהרת כשהיא שלימה, פעמים שהיא גדולה ואיבה יכולה ליכנס במקום ; והכונס. כלומר כיו מפרק וכיו כונע כהבלי׳ טהור, וכמה שבטמאה כמת לו כמשכב כזב לטיירי, ואין במטה תרוכה וכ׳ כרעיים ואפ״ה צריך להטבילה, כדי שלא תחזור לטומאתה כשהבריכה ; מלימתי • בתחלה כשחדם מברג את המטה שלימה : ג׳ בתים . אם קרגג׳ בתים ועדיין כשאר המכל מרוך הרכה , בטמאה במטה בטמא המכל , דהואיל ומופו לקרגו ; הקשר • אם קשר מכל אחר לזה המכל שקורג בו ; ולפניס • והקשר ונרכי הקשר שהן ג׳ תלבעו׳ חוץ לקשר בכלל : נימי • כשקוטרים כ׳ מכלים זה בזה מביחי׳ מעט מרחבי המכלים מזה ומזה יוצאי׳ חוץ לקשר הן נקרחי׳ נימי הקשר ; בנורכו . נורך הקשר שאם היה קושר ברחב המכל ממש, היה הקשר ביתר, כמלא שאלו הנימין מעמידים הקשר והקשר דמי ; (ב) היוצא • שבאחר

אַרְבָּעָה קַבִּין, הַתּוּרְמָל חֲמֶשֶׁת קַבִּין, הַכְּרֵתִית סָאָה, הַחֵמֶת שֶׁל שִׁבְעָה קַבִּין, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הָרִבְצָל וְהַמְזַוְדָּה כָּל שֶׁהֵן הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין מִדְרָס. וְכֻלָּם שֶׁנִּפְחֲתוּ, טְהוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל הָעִקָּר וּבָטְלָה הַטְּפָלָה: (ב) חֵמֶת חֲלִילִים טְהוֹרָה מִן הַמִּדְרָס. עֲרֵבַת פִּסּוֹנוֹת, בֵּשׁ״א טְמֵא מִדְרָס, וּבֵהִ״א טְמֵא מֵת. עֲרֵבָה מִשְּׁנֵי לוֹגִים וְעַד תִּשְׁעָה קַבִּין שֶׁנִּסְדְּקָה, טְמֵאָה מִדְרָס. הִנִּיחָהּ בַּגְּשָׁמִים וְנִתַּפְּחָה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. בַּקָּדִים וְנִסְדְּקָה, מְקַבֶּלֶת מִדְרָס. זֶה חוֹמֶר בִּשְׁיָרֵי כְּלֵי עֵץ מִבִּתְחִלָּתָן, וְחוֹמֶר בִּשְׁיָרֵי כְּלֵי נְצָרִים מִבִּתְחִלָּתָן, שֶׁמִּתְחִלָּתָן אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה עַד שֶׁיִּתְחַסְּמוּ. נִתְחַסְּמוּ, אַעַ״פִּי שֶׁנָּשְׁרוּ שִׂפְתוֹתֵיהֶן, כָּל שֶׁהֵן טְמֵאִים: (ג) מַקֵּל שֶׁעֲשָׂאוֹ בֵּית יָד לְקַרְדּוֹם, חִבּוּר לַטֻּמְאָה בְּשַׁעַת מְלָאכָה. הַדִּיוּסְטָר חִבּוּר לַטֻּמְאָה בְּשַׁעַת מְלָאכָה. קְבָעוֹ בִּכְלוֹנָס, טָמֵא, וְאֵינוֹ חִבּוּר לָהּ. עָשָׂה לוֹ דִּיוּסְטָר, אֵין טָמֵא אֶלָּא צָרְבּוֹ. כִּסֵּא שֶׁקְּבָעוֹ בִּכְלוֹנָס, טָמֵא, וְאֵינוֹ חִבּוּר לוֹ. עָשָׂה בוֹ כִּסֵּא, אֵין

קארב דער 4 קב איינע טאשע דיא 5 קב, איין בייטעל דער איין סאה, איין שלויך דער 7 קב העלט, — ר׳ יהודה זאגט: אויך איין געווירטצבייטעלכען אונד רייזעטאשע בייא נאך זא קליין, — פעראונרייניגונגספעהיג. איזט אן אללען דיזען איין שאדען, זינד זיא ריין, ווייל, דא דיא הויפטבעשטיממונג פערניכטעט איזט, אויך דער נעבענגעברויך ניכט בעאכטעט ווירד. (ב) דיא זאק־פפייפע איזט ריין אין בעטרעף דעס דרוקס. איינע קאלק־מולדע, איזט נאך ב״ש פעראונרייניגונגספעהיג דורך דרוק, נאך ב״ה נור דורך טאדטען. איין באקטראג, פאן 2 לוג אן ביס 9 קב אינהאלט, איזט געשפאלטען פעראונרייניגונגס־פעהיג דורך דרוק. שטעללטע מאן איהן אין דען רעגען, אונד עס ציהט זיך ווידער צו, זא איזט ער עס נור דורך טאדטען. שטעללט מאן איהן ווידער אונטער טראקקענען אסטווינד, זא דאס ער ווידער זיך שפאלטעט, זא ניממט ער ווידער דרוק אן. אין ד׳זעם פאללע איזט איין איבער־בלייבזעל פאן העלצערנען גערעטהען שטרענגער אלס אים ערשטען צושטאנדע. עהנליך בייא קארב־ארטיג געפלאכטענען גערעטהען, דען אנפאנגס נעהמען זיא ניכט עהער אונרייני־הייט אן, ביס דיא רענדער געשלאססען זינד, אונד נאכהער נעהמען זיא, ווען אויך דיא רענדער גאנץ אבגעהען, בייא גערינגסטער געברויכפעהיגקייט, אונרייניהייט אן. (ג) ווען מאן איינען שטאק אלס שטיל צום בייל ניממט, איזט ער איינע פערבינדונג דאצו אין בעטרעף דער אונרייניהייט, נור וועהרענד דעס געברויכעס; עבען זא דיא האספעל [1]. שטעקט מאן דיזע אויף איינע שטאנגע, זא איזט זיא פער־אונרייניגונגספעהיג, אבער בילדעט מיט יענען קיינע פערבינדונג; מאכט מאן זיא אן דער שטאנגע, זא איזט פאן דיזער נור פעראונרייניגונגספעהיג זא פיל דאצו געהערט. ווען מאן איינען שטוהל אין איינע שטאנגע בעפעסטיגט, זא איזט ער פעראונרייניגונגספעהיג, בילדעט אבער קיינע פערבינדונג.

פרק כ השקין. ארוג משער ונוצה של עזים: מרצופין. כמין שקים של עור גדולים שנותנין בהן הסחורות שמוליכין בספינות: טמאין. דעבידי כמי לשכיבה: קלוסטר. כמין סל שתולין בפי הבהמה ונותנים בה מספוא ואוכלת כשהיא מהלכת: כריתות. שק קטן מעור וגדול הוא מתורמל: רבצל. חמת קטן של עור שמשימים בו בשמים: מזודא. כל שנותני׳ בו צידה לדרך: טמאין כשיש בהן השעור המפורש בהן, דמשמשין שכיבה עם מלאכתן: (ב) טהורה. דלא חזיא לשכיבה: עריבה. של עץ שמביאי׳ בה אבנים קטנות ורגבי אדמה, כדי לתת בנדבכים של בנין, ופיכוני׳ לשון שקל פיסא שדא ביה: בש״א. קסברי משמשת שכיבה עם מלאכתה: שנסדקה. ומוציא המשקה ואינו יכול לרחוץ בה רגלו א׳, ואינה ראוי אלא לשכיבה שכופתה על פיה, ואם לא נסדק׳ אינה טמאה מדרס, שאומרי׳ לו עמוד ונעש׳ מלאכתנו, ודנה אם נגע בו הזב בגופו שהוא ראשון, ופחותה מב׳ לוגין או יתירה מט׳ קבין אינה טמאה מדרס ואפי׳ נסדקה: ונתפחה. מחמת הגשמים מתנפח העץ: טמא מת. כמו שהיתה קודם שנסדקה: בקדים. אחר שנתפח העץ בגשמים ונסתם הניחה ברוח קדים ונסדקה חזרה להיות רבוי׳ לשכיבה: חומר. דתחלתן אין טמאין מדרס וכשנסדקה טמאי׳ מדרס: נצרי׳. כלים העשויי׳ מנצרים של ערבה: כ״ש. שנפלו שפתותיהן ולא נשאר בשפתותיהן אלא כ״ש טמא: (ג) מקל. של עץ בעלמא שעשאו לפי שעה בית יד לקורדם ולא קבעו בתוכו: בשעת מלאכה. דוקא, אבל שלא בשעת מלאכה לא, דאדם עשוי לזרקה לבין העצים: דיוסטר. מקל שיש בו ב׳ נקבים א׳ מלמטה וא׳ מלמעלה וב׳ יתידות תחובי׳ בהן א׳ ממזרח למערב וא׳ מצפון

[1]) ווירד בעשריבען אלס איינע נור אויס צווייא טהיילען צוזאממענגעזעטצטע.

לָהּ חֲדָשׁוֹת, וְלֹא שִׁנָּה אֶת הַנְּקָבִים, נִשְׁתַּבְּרוּ חֲדָשׁוֹת, טְמֵאָה · וְיָשָׁנוֹת, טְהוֹרָה · שֶׁהַבֶּלִי הוֹלֵךְ אַחַר הַיְשָׁנוֹת : (ו) תֵּבָה שֶׁפִּתְּחָהּ מִלְמַעְלָה, טְמֵאָה טְמֵאָה מֵת · נִפְחֲתָה מִלְמַעְלָה, טְמֵאָה טְמֵאָה מֵת · נִפְחֲתָה מִלְמַטָּה , טְהוֹרָה · מְגוּרוֹת שֶׁבָּהּ טְמֵאוֹת, וְאֵינָם חִבּוּר לָהּ : (ז) הַתּוּרְמָל שֶׁנִּפְחֲתָה כִּים שֶׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא, וְאֵינוֹ חִבּוּר לוֹ · הַחֻמֶּרֶת שֶׁבְּצִים שֶׁלָּהּ מְקַבְּלוֹת עִמָּהּ, וְנִפְחֲתוּ, טְהוֹרוֹת , שֶׁאֵינָם מְקַבְּלוֹת כְּדַרְכָּן : (ט) תֵּבָה שֶׁפִּתְּחָהּ מִצַּדָּהּ, טְמֵאָה מִדָּרָס וּטְמֵאָה מֵת · אָמַר ר' יוֹסֵי , אֵימָתַי ? בְּזְמַן שֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ שֶׁאֵין לָהּ לְזֹבּוּ טֶפַח · נִפְחֲתָה מִלְמַטָּן , ר' מֵאִיר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, מִפְּנֵי שֶׁבָּטֵל הָעִקָּר, בָּטְלָה הַטְּפָלָה : (י) מִשְׁפֶּלֶת שֶׁנִּפְחֲתָה מִלְּקַבֵּל רְמוֹנִים , ר"מ מְטַמֵּא , וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, מִפְּנֵי שֶׁבָּטֵל הָעִקָּר בָּטְלָה הַטְּפָלָה :

געמאכטן אונד דאפיר נייע געמאכט זינד, אהנע דיא לעכער צו ענדערן, אונד דיא נייען ברעטטער צעברעכען, זא בלייבט דאס בעטטע אונריין; צעברעכען דיא אלטען זא איזט עס ריין, דען אללעס ריכטעט זיך נאך דען אלטען. (ז) וואן איינע לאדע, דערען עפֿנונג אבען, איזט אונריינע גונגספֿעהיג דורך טאדטען, אונד בלייבט זיא עס אויך, וואן אבען איין שאדען[1] ענטשטאנדען איזט! ווירד זיא אים־בצדען בעשעדיגט, זא איזט זיא נאנץ ריין: דאגעגען דיא פֿאכבעהעלטניסען דארין אונריין, אונד בילדען מיט איהר קיינע פֿערבינדונג. (ס) וואן דיא הירטענטאשע איינען שאדען האט, זא בלייבט (אים פֿעראונרייניגונגספֿאללע) דער בייטעל דארין אונריין, אונד בילדעט מיט איהר קיינע פֿערבינדונג · וואן אין איינעם שלויכע, אין וועלכעם דיא האדענהייטכען זיך מיט פֿיללען, דיזע בעשעריגט זינד, זא זינד דיזע ריין, ווייל זיא ניכט ווייא געוועהנליך מיט אויפֿנעהמען. (ט) א'ינע לאדע דערען עפֿנונג אן דער זייטע איזט, איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק אונד דורך טאדטען· ר'יוסי זאגט: יענעם נור דאן וואן זיא ניכט 10 האנדבריייט האך איזט, אדער קיינען ראנד פֿאן איינער האנדבריייט האט · איזט זיא אבען בעשעדיגט, זא איזט זיא נור דורך טאדטען פֿעראונרייניגונגספֿעהיג · איזט זיא אונטען בעשעדיגט, זא ערקלערט ר"מ זיא נאך פֿיר פֿעראונרייניגונגספֿעהיג (דורך דרוק), דיא געלעהרטען פֿיר ריין, דען דא דיא הויפטבעשטימונג פֿערניכטעט איזט, ווירד אויך דער נעבענגעברויך' ניכט בעכטעט.

[1] אונטער דיזעם מיסדרוק לייט היר ליממער איין שאדען צופערסטעהען, וואדורך עטוואס מן דער זאכע פשהלט, זא דאס איין לאך דאריין לייפט.

ניכטעט איזט , ווירד אויך דער נעבענגעברויך ניכט בעאכטעט · (י) וואן איין מילל־קאסטען זא בעשעדיגט איזט , דאס ער קיינע גראנאטען מעהר העלט , זא איזט ער נאך ר"מ נאך פֿעראונרייניגונגספֿעהיג (דורך דרוק); נאך דען גע־לעהרטען ריין; דען דא דיא הויפטבעשטימונג פֿערניכטעט איזט , ווירד אויך דער נעבענגעברויך' ניכט בעאכטעט ·

פרק כ

הַכֶּרִים וְהַכִּסָּתוֹת, וְהַשַּׂקִּין, וְהַמַּרְצוּפִין, שֶׁנִּפְחֲתוּ, חֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין מִדָּרָס · הַקְּלוֹסְתֵּר

וואן קיסטען אונד פאלסטער, זעקקע אונד גראסע לעדערנע וואארענזעקקע בעשעדיגט זינד, זא זינד זיא נאך פֿעראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק · עבען זא איין פֿוטטער־

טמטא כטמא מיזרן, כטמא המיזרן כטמאת המטה ; פרשו · לא הוו ככלים שנשתברו כיון דכ"ש מהן כלי כפ"ע ; שנטלו · ולא נשתברו והן רצוי' להחזירן למקומן שלכך לא טהרם המטה משומשהה כנטילת התרוכות : טמאה · שביאבות קיימי' ולא נשתנו שקקיבים והוו כנתפרקה לחבר לחבר, וכל שהחבירים עליהן, אבל אם נשתברו ביאבות טהורים דהוי המטה כשבר כלי ; (ז) טמא מת · כיון דשולי' קיימים מכתי חזיא לתשמיש מדרס דלא מזי' ליזיבה ; מלמטה · כשולים בעל בית קבול שלו וטהורה לגמרי : מגורות · מדרים שבה שלא נפחתו עמה, טמאות : (ח) התורמל · כים גדול של עור וכתוך הגדול יש כיסין קטנים כמו המגורו' בתיבה ; שבשלים · כשמפשיטין עורות התלים והתייצים מזדרים בשאר העור שבמקום השלים כמין כים קטן, אם נפחתו טהורות, דבטל בית קבול שלהן ; (ט) מצדה · כשפתחה מלמעלה, לזיבה טמאה מדרס, דאם יסב עליה וכחים להשתמש בה, הומריס לו עמוד וכשבא מלכתחילה ; שחיבה גבוה · כשגבוהה י"ט לא חזי ליזיבה כלו המי, וכן אם יש לה לזביו מזיק ליושב ; ר"מ מטמא · הואיל ורצוי' למדרס דכל המיטמא טמא מדרס מיטמא טמא מת ; (י) מטמא · לע"פ שהיא טהורה משאר טומאות טמאה, היא מדרס שרצוי' ליזיבה :

(ז) מַחֲצֶלֶת שֶׁעָשָׂה לָהּ קָנִים לְאָרְכָּהּ, טְהוֹרָה · וְחָכָא עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּמִין כִּי · עֲשָׂאם לְרָחְבָּהּ, וְאֵין בֵּין קָנֶה לַחֲבֵרוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים, טְהוֹרָה. נֶחְלְקוּ לְרָחְבָּהּ, ר' יְהוּדָה מְטַהֵר · וְכֵן הַמַּתִּיר רָאשֵׁי הַמַּעֲדָנִין, טְהוֹרָה · נֶחְלְקוּ לְאָרְכָּהּ, וְנִשְׁתַּיְּרוּ בָהּ שְׁלֹשָׁה מַעֲדָנִין שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים, טְמֵאָה · מַחֲצֶלֶת מֵאֵימָתַי מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה? מִשֶּׁתְּקַנֵּב, וְהִיא גְמַר מְלַאכְתָּהּ:

(ז) אבאלד עס אנגעמאכט ווירד · (ז) איינע מאטטע, וואראן דיא ראהרע נור דער לענגע נאך ליגען, איזט ריין · דיא געלעהרטען זאגען: נור וואן זיא וויא איין C געפארמט זינד. שטעקט מען ראהרע נור דורך דיא בריטע, אונד עס איזט ניכט 4 האנדבריטען רוים צווישען איינעם ראהר אונד דעם אנדערן, זא איזט זיא ריין · ווירד זיא דער בריטע נאך געטהיילט, זא ערקלערט ר' יהודה זיא פיר ריין · וואן מען דיא בינדקנאטען אופלעזט, איזט זיא ריין · ווירד זיא דער לענגע נאך געטהיילט, אונד עס בליבען נאך 3 בינדקנאטען אוף זעכס האנדבריטע, זא איזט זיא פארא־רייניגונגספעהיג · וואן ניממט איינע מאטטע אונריינהיט אן? זאכאלד דיא ענדען אבגעשניטטען ווערדען; אונד דאס איזט איהרע פאללענדונג ·

פרק כא

הַנּוֹגֵעַ בַּכּוֹבֶד הָעֶלְיוֹן, בַּכּוֹבֶד הַתַּחְתּוֹן, בַּנִּירִים, וּבַחֲרוֹס, וּבַהוּט שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַ"ג אַרְגָּמָן, וּבָעֵרָה שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לְהַחֲזִירָהּ, טָהוֹר · בְּנֶפֶשׁ הַמַּכֶּכֶת, וּבַשְּׁרִי הָעוֹמֵד, וּבַכָּפוֹל שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַ"גּ הָאַרְגָּמָן, וּבָעֵרָה שֶׁהִיא עָתִידָה לְהַחֲזִירָהּ, טְמֵאָה · הַנּוֹגֵעַ בַּצֶּמֶר שֶׁעַל הָאִמָּה, בָּאֲשָׁווָה, טָהוֹר · הַנּוֹגֵעַ בַּפְּקָה, עַד שֶׁלֹּא פֵּרְעָהּ, טָמֵא.

ווער אן דען אבערן וועבעבוים [2]) (גארנבוים), אן דען אונטערן וועבעבוים, אן דיא צעטטעלפעדען, אן דען קאמם, אן דען איבער פורפוראללע געצאגענען פאדען, אן דען הערויס־געהענדען, ניכט ווידער אייגצושלאגענדען, פאדען אנריהרט, איזט ריין · ווער אן דען איינשלאג דעס געוועבעס, אז דיא שטעהענדע קעטטע (אויפצוג, ווערפשע), אז איין איבער דען פורפור געצאגענעס שטיק צייג, אן דען ווידער איינצו־שלאגענדען פאדען אנריהרט, איזט אונריין · ווער אן דיא וואללע אויף דער שפינדעל, אן דיא קונקעל אנריהרט, איזט ריין. ווער אן דיא שפינדעלראללע אנריהרט, זא לאנגע זיא ניכט פאם פאדען ענטבלעפט איזט, איזט אונריין, ויסב הזב עליו כשהוא קבוע טמא דלמ מתנטל כהכי : טמא. אס יסב הזב על המעזיבה דכל כמה שלא קבע המפך כמסמרים בקורו' וכתן המעזיבה עליו לא כטיל : קכלתה . סוליה למטה : (ו) שהוא טמא : שרוני לטמא : שרוני מדרס דאי שכטמא מדרס ממש ר"ש אהדכי סיפא אכל טמא טמא מת, לתכי אכל טמא מגע מדרס, וי"מ אכל טמא טמא מת, כלומר שיסוב להיות כמו כלים אחר כטמאו כטמא מת, כאחר נגעו כמדרס יסובו רחמון : ועשוי · דוקא שעשה שכוי מעשה אכל מחשבה לא אכל . מפני שהשתא מקמס כנגדו , ואתעקף כשוליו לפעמים, הלכך לא כטיל מתורת כלי ; טהרתו . שכטל תורת מדרס ממנו : מזיקפר . סיקרעו ויתקנו למדת הפתח ויתפור בו לולאות לתלותו כמסך או כספיכה, וכ"ם לא כעי קריעה הלא משיקשור בו לולאות, ור"ל משיתכר ויהא היא : משיקבע . מעת שיתלה לותו על הפתח או על הספיכה : (ז) לאחרכה. לאורך הקניס לאורך המחצלת הלא חזי' לשכיכה כ"ש לפכוך : כי . לעולם היא טמאה עד שיעשוך הקניס מג' לדדים : ד"ט כשים כין קנה לקנה ד"ט חזי' לשכיכה כין כ' הקניס : לרחכה . ושעברו הקניס שלא לחני : מטהר . הלא חזי' לשכיכה : מעדני' . מיכש עושי מחצלאות כשמשלימין המחצלת כשאר כעין מלל וגודלים אותו ככל כ' טפחים גדול ר' וקושרו, שלא יפתר האריג, ואם כיתר עושה לפתירה וכטל מתורת כלי : מעדנין . קשרי : ו"ט . כ' טפחים כין מעדן למעדן, ושטח מכאן ושטח מכאן ; משתקנב . משיא תוך ויקטום רחמי קרומי' קכולטי' ; והיא גמר . אחפי שיש עושי' עוד מלאכות אחרות לאחר זה המלאכה, וה"ל דעדיין לא נגמרה מלאכתו מקרי קמ"ל :

פרק כא בכובד . העליון שהשתי כרוך עליו, והכ' הקרוב אליו והאריגה כרוך עליו הוא התחתון : ארגמן . לאחר שנעשית הרקמה, משיימין חוטין עליה שלא תתלכלך, ואותה חוטין לא הוי מכור : עירה. היא מתיכה קטנה מצמר או מפשתן או מצמר גפן שחורגי' כתוך המטפחת לנוי, וזורק אותו כתוך השתי, ואוט של ערב כרוך כתוכה, ויש מהן שחורי' ואדומים ואם היכו עתיד להחזיר' כגון שהיה אדומה ועשה רוקה להכניס עירה שחורה, מ"מ שלא פסקה מן הכגד לא הוי מכור, וי"מ עירה לצון מעירה והלויי שכאחר השליך החוטב החוט והכה כמקרק ונשאר קלת החוט יוצא משפת הכגד, וישליך אחר זולתה, הוא עירה שהיכו עתיד להחזיר, ואם כוכתו שיעור זה החוט כשעמו כחריגת הכגד מצד האחר, הוא העירה שעתיד להחזירה : כנפה . חוטי הערב שהולכים כתוך המסכת כנפה כתוך הגוף קודם שיכה כמקרק ויחבר אותו על האורג

[2] כאחליך וועו דאס נעווענע אין טאדטעכנישעלטוג איזט · עכען זיא אין פאלעסטינען כיעלעגן .

טָמֵא, אֶלָּא מְקוֹמוֹ · קִבְּעוֹ בְּקוֹרַת בֵּית הַבָּד, טָמֵא, וְאֵין חִבּוּר לָהּ · עָשָׂה בְּרֹאשָׁהּ כְּסֵא, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁאוֹמְרִין לוֹ, עֲמוֹד וְנַעֲשֶׂה אֶת מִלַּאכְתֵּנוּ : (ד) עֲרֵבָה גְּדוֹלָה שֶׁנִּפְחֲתָה מִלְּקַבֵּל רִמּוֹנִים, וְהִתְקִינָהּ לִישִׁיבָה, ר' עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּקַצֵּץ · עָשָׂאָהּ אֲבוּס לַבְּהֵמָה, אַע"פִּי שֶׁקִּבָּעָהּ בַּכּוֹתֶל, טְמֵאָה : (ה) כּוֹפֶת שֶׁקִּבְּעוֹ בַּנִּדְבָּךְ, קִבְּעוֹ וְלֹא בָנָה עָלָיו, בָּנָה עָלָיו וְלֹא קִבְּעוֹ, טָמֵא · קִבְּעוֹ וּבָנָה עָלָיו, טָהוֹר · מַפָּץ שֶׁנָּתְנוּ עַל גַּבֵּי הַקּוֹרוֹת, קִבְּעוֹ וְלֹא נָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזִיבָה, נָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזִיבָה וְלֹא קִבְּעוֹ, טָמֵא · קִבְּעוֹ וְנָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזִיבָה, טָהוֹר · קָעָרָה שֶׁקִּבְּעָהּ בְּשֻׁרָּה, תֵּבָה, וּמִגְדָּל, כְּדֶרֶךְ קִבְּלָתָהּ, טְמֵאָה, שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ קִבְּלָתָהּ, טְהוֹרָה : (ו) סָדִין שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּרָס, וַעֲשָׂאוֹ וֵילוֹן, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא טָמֵא מֵת, מֵאֵימָתַי הוּא טָהוֹר ? בְּשֶׁלֹּא מְשָׁאֲרָתְפּוֹר (נ"א מְשָׁאֲרָתְבַּר), בֵּרֵ"א מְשֶׁקְּשֶׁר, ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר, מְשֶׁקְּבַע :

מאכט מאן אויס רער שטאנגע איינעז שטוהל, זא איזט נור דעסטעז פלאטץ פֿערויניגונגספֿעהיג · בעפֿעסטיגט מאן דעז שטוהל אן דעז פרעסבאלקעז, זא איזט ער פֿערויניגונגספֿעהיג, אהנע פֿערבינדונג צו בילדעז · מאכט מאן אויס דעסטעז ענדע איינעז שטוהל, זא איזט ער ריין, דעז מום מאן דעז זיטצענדען אויפֿשטעהען הייסען אום דיא ארביט צו פֿערריכטען · (ד) וועז איין גראסער טראג דער איינען שאדען האט, זא האס ער ניכט מעהר גראנאטען העלט, צום זיטצען איינגעריכטעט וואדען, זא ערקלערט איהן ר"ע פֿיר פֿערויניגונגספֿעהיג, דיא געלעהרטען פֿיר ריין, אויסער וועז ער האצו צוגעשניטטען וואדען · מאכט מאן דאדוים איינע קריפפע פֿיר דאס פֿיה, זא איזט זיא, זעלבסט אן דער וואנד בעפֿעסטיגט, פֿערויניגונגספֿעהיג · (ה) וועז איין האלצבלאק[1] אין דיא מויער איינגעזעצט וואדען, אונד ער בעפֿעסטיגט, אבער נאך ניכט דאריבער גע־בויעט איזט, אדער דאריבער געבויעט, אונד ער ניכט בעפֿעס־טיגט איזט, זא איזט ער אלס זיטץ פֿערויניגונגספֿעהיג · האט מאן איהן בעפֿעסטיגט אונד דאריבער געבויעט, זא איזט ער ריין · וועז איינע מאטטע איבער דיא דעקבאלקען גע־לעגט וואדען, אונד זיא בעפֿעסטיגט, אבער קיין עסטריך דאריבער געלעגט, אדער דער עסטריך דאריבער געלעגט אונד זיא ניכט בעפֿעסטיגט איזט, זא איזט זיא פֿערויניגונגספֿעהיג אלס זיטץ; איזט זיא אבער בעפֿעסטיגט אונד דער עסטריך דאריבער געלעגט, זא איזט זיא ריין · איינע שאלע דיא אין איינען קאסטען, איינע לאדע, אדער איינען שראנק בע־פֿעסטיגט ווירד, איזט, וועז זיא זא שטעהט, וויא זיא געוועהנליך עטוואס אויפֿניממט, פֿערויניגונגספֿעהיג, וועז אנדערס, ריין · (ו) וועז איין טוך וועלכעס פֿערויניגונגספֿעהיג דורך דרוק איזט, צו אייגעם פֿאהאנגע (אדער זע־געלטוך) איינגעריכטעט ווירד, זא ווירד עס ניכט דורך דרוק אוניריין, אבער וואהל דורך טאדטען · וואן ווירד עס ריין? נאך ב"ש : שאן זאבאלר מאן עטוואס אבטרעננט · ב"ה זאגט : זא באלר מאן בעגדער אנכינדעט; ר"ע זאגט :

לדרוס, והנשים מסיכות בו את המטוס שכפלך, ופעמים שעושי' היתידות מכרזל ולפי שמשמ מכ' נדדים קרוי דיוסקר, דיו לשון שכיס, סטר לשון נד : ככלוכס· שקבע הדיוסקר עמס יתידותיו ככלוכס, שהוא עץ עב ותרוך התקוע בארץ · קמח · הדיוסקר מכאן ואילך אס נגעה בו טומאה, דהוי המקל תבור ליתידות, לפילו שלא כשעת מלאכה, שאין אדם עשוי לזרקו לבין העגיס, והכלוכס עצמו הינו תבור לו שאס נגעה טומאה בכלוכס לא כטמא הדיוסקר ; עשה · שקבע כ' יתידות בגיפו של כלוכס, אין טמא מן הכלוכס אלא מה שהו לצורך היתידות ; כפה · שהוא עשוי וקבעו בכלוכס, הכפה טמא, ואין הכלוכס תבור לו להיות מטמא מדרס כמותו ; כו · מן הכלוכס עצמו עשה כפה ; מקומו · צורך היושיבה ; קבעו · הכפה ; כרחשה · מעץ הקורה עצמה עשה הכפה כרחשה, לפ הכפה טהור : (ד) גדולה · יתירה מט' קנין : שיקנה · שיתפשכה יתקנה ליושיבה : טמאה · טומאת מת לו ארץ ולא כטנה מתורת כלי, ולא לחמרי' כל המתובר לקרק' כקרקע דמי אלא כשבי' מתובר לקרקע מתלטו לו שבעשה כדי לעשות לפ הקרקע ; (ה) כופה· כלי המיותד ליושיבה ושל תמרה היא ; נדבך· שורה של בנין : ולא קבעו · כדרך שהומכי' עושין שבונים כיפה ע"ג כפרים ואחר כך מסיחין אותם : טמא . אס יפג הזב על הבנין שעליו כטמא הכופת שתחת הבנין, שהזב מטמא משכב ומושב שתחת אבן מטמא, וכן כשקבעו ולא בנה עליו

---

1) לויכער דעסקען בעסטיממונג ליזט רמב"ס נלכלולעזען . היר ליזט בלאק וויכטיג, דאס אר דיא נעזטאלט לייכטע זיטצען האס .
2) דיא לעזארטען זינד פערזידען, כזוהנען לכער דאסקעלבע .

חֲרִיכוֹת : (ג) הַשֻּׁלְחָן שֶׁנִּטְּלָה אַחַת מֵרַגְלָיו, טָהוֹר • נִטְּלָה שְׁנַיִם, טָהוֹר• נִטְּלָה הַשְּׁלִישִׁית, טָמֵא כְּשֶׁהֻשַּׁב עָלָיו • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין צָרִיךְ מַחֲשָׁבָה • וְכֵן הַדֶּלְפֶּקִי : (ד) סַפְסָל שֶׁנִּטַּל אֶחָד מֵרֹאשָׁיו, טָהוֹר • נִטַּל הַשֵּׁנִי, טָהוֹר • אִם יֵשׁ בּוֹ גוֹבַהּ טֶפַח, טָמֵא • שֶׁרַפְרָף שֶׁנִּטַּל אֶחָד מֵרֹאשָׁיו, טָמֵא • וְכֵן הַכִּסֵּא שֶׁלִּפְנֵי קַתֶּדְרָא : (ה) כִּסֵּא שֶׁל בַּלָּה שֶׁנִּטְּלוּ חִפּוּיָו, בֵּ"שׁ מְטַמְּאִין, וּבֵי"ה מְטַהֲרִין• שַׁמַּאי אוֹמֵר, אַף מַלְבֵּן שֶׁל כִּסֵּא, טָמֵא • כִּסֵּא שֶׁקִּבָּעוֹ בַּעֲרֻבָּה, בֵּ"שׁ מְטַמְּאִין, וּבֵי"ה מְטַהֲרִין• שַׁמַּאי אוֹמֵר, אַף הֶעָשׂוּי בָּהּ : (ו) כִּסֵּא שֶׁלֹּא הָיוּ חִפּוּיָו יוֹצְאִין, וְנִטְּלוּ, טָמֵא • שֶׁכֵּן הָרְכּוּ לִהְיוֹת מַטָּהוּ עַל צִדּוֹ וְיוֹשֵׁב עָלָיו : (ז) כִּסֵּא שֶׁנִּטַּל חִפּוּיוֹ הָאֶמְצָעִי, וְהַחִיצוֹנִים קַיָּם , טָמֵא • נִטְּלוּ הַחִיצוֹנִים, וְהָאֶמְצָעִי קַיָּם , טָמֵא• רִשְׁ"א אִם הָיָה רָחָב טֶפַח : (ח) כִּסֵּא שֶׁנִּטְּלוּ שְׁנַיִם מֵחִפּוּיָו זֶה בְּצַד זֶה, ר' עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין • אָמַר ר' יְהוּדָה ,

שטיקקע (כראט אדער פּליש) דאַרויף צו לענגען• (כ) איין (דרייפיסיגער) טיש, דעם איין פּוס פּעהלט, איזט רין; עבען זא ווען דער צווייטע פּעהלט; פּעהלט אויך דער דריטטע, זא איזט ער פּעראונרייניגונגספּעהיג, ווען מאן בעאבזיכטיגט איהן (אלס פּלאטטע) צו געברויכען • ר' יוסי זאגט; דיא אבזיכט איזט ניכט נעטהיג • עבען זא בייס קרעדענצטיש • (ג) איינע באנק דאראן אין זייטענברעטט פּעהלט איזט רין, עבען זא ווען אויך דאס צווייטע פּעהלט • בלייבט דאראן איינע האנדבריים העהע, זא איזט זיא פּעראונרייניגונגספּעהיג• איינע פּוסבאנק דאראן אין זייטענברעטט פּעהלט, איזט פּעראונרייניגונגספּעהיג, עבען זא דיא פּערצירונגען [*] אבגענאממען, איזט נאך ב"ש פּעראונרייניגונגספּעהיג, נאך ב"ה רין • שמאי זאגט: זעלבסט דער זיטץ דעס זעסספּעלס אללין איזט פּעראונרייניגונגספּעהיג • איינען זעסספּעל דען מאן אין איינען מעהלטראג איינגעזעצטע האט, ערקלערט ב"ש פּיר פּעראונרייניגונגספּעהיג, ב"ה פּיר רין • שמאי זאגט: זעלבסט דער אים טראג געמאכטע איזט פּעראונרייניגונגספּעהיג • (ס) איין זעסספּעל דעסספּען זיטצברעטטער ניכט צור זייטע הינויסראגען, איזט ווען זיא פּעהלען, פּעראונרייניגונגספּעהיג, ווייל מאן איהן אומצולעגען, אונד זיך דאראוף צו זעטצען פּפלעגט. (ז) ווען אם זעסספּעל דאס מיטטלערע זיטצברעטט פּעהלט, ווועהרענד דיא אייסערן בלייבען, איזט ער פּעראונרייניגונגספּעהיג; עבען זא, ווען דיא אייסערן פּעהלען, אונד דער מיטטלערע דא איזט • ר"ש זאגט: נור ווען דער מיטטלערע איינע האנדבריים האט • (ז) ווען אם זעסספּעל צווייא זיטצברעטטער נעבענאיינאנדער פּעהלען, איזט ער נאך ר"ע פּעראונרייניגונגספּעהיג, נאך דען נעלעהרטען רין •

חזליכן כתר עקרת הייכו כסקעקר והנפוי ממין ג' ; תהיכו . על לקח וכסר, וחס לאו לח שלקן הוח ולח לטופקן הוח : (ב) ג' . מג' רגליס לחער לו : קהור . שהרי חין רחוי לחכול עליו ; טמח . שרחוי לחכול עליו כמו ע"ג טבלח ; וכן כשם שמקלקו כשלקן כך מחלקו כדלופקי : (ג) ספסל . דף חרוך ורקב כרחשו ג' חקוע מחחתיו דף גבוה, וכן כרחש הכ', כדי להגביהו מן הקרקע שיהיה רחוי ליסב עליו : טהור . וי"ג טמח, שכן יושבים עליו כשהוח מוטח ; הכ' טהור . ולח דמי לשלקן, דספסל שכשברו כ' רחשיו, היושב עליו כיושב על גבי קרקע ; גוכה . שבדף עב טפח חזי ליסיבה ; שרפרף . ספסל להדום רגליו של חדם : וכן . דיכו כשרפרף : (ד) חפויו . לשון חפוי, כמין שיכים יושחים מכל לד בכשח של כלה , ועשויי כדי שיסמכו עליהן, וי"מ חפויו ליורים שעושים מעלים ומכניס, ומדביקי לחותו על הכשח ; מטמחים . דחכתי חזו ליסיבה ; מטהרים . דלח חזי לכלה ; מלבן . צורת לביכה מרובעת עושים על הכשח, ויושבים עליו, כלו' חף המלבן כפ"ע כלח הכשח וכלח חפויו טמח, כ"ש שהכשח כלח חפויו טמח : בעריכה . הביח כשח ממקום לחר, וקבעו דרך יסיבתו בעריכה, דמזיח לליסה וליכה טמחה מדרס ; מטמחים . דלח בטיל כשח לגבי עריכה , לחל כשח עשוי בעריכה עמה מודו ב"ש דטהור, ומחי מטמח חף כשח העשוי בעריכה עמה: (ה) שלח היו. חפויו דסכח לחו כחפויו דריוח שהן כמו יושבים, חלח לכשרים שמקפין העשים קרי חפויו, שהכשח עשוי מד' פנים, וכשרים קבועים מג' רוחות הכשח עומדי' גבוהים חחת העשים מקודקי' זה חלל זה, וממעל לעשים לוחות עשויין ליסב, וחס נשברו שלוחות שעשויות למוסב, יכול להטות הכשח לכל לד שירלה, וליסב על לוחן הנשרים הקבועים בג' רוחות, וכשהן כולטי' לחוץ, חיכו יכול להטותו על נדו ; (ו) כחמלטי . לוח הממלטי, וכשחר

*) נאך אליהו רבא איזט חפו' דיא בעדעקונג דעם מיינענטליכען שטוהלם, חונד מלבן דער שטוהל, עהע דער זיטז דחרוף איזט •

מִשְׁפֶּרְעָה, טָהוֹר: (ה) הַנּוֹגֵעַ בָּעוֹל, וּבַקְּטָרָב, בָּעֵין, וּבָעֲבוֹת, אֲפִילוּ בְּשַׁעַת מְלָאכָה, טָהוֹר. בַּחֲרֵב, וּבְבוֹרָךְ, וּבְצוֹל, טָמֵא. בְּעֵין שֶׁל מַתֶּכֶת, בַּלְּחָיַיִן, וּבַעֲרָיִן, טָמֵא. ר' יְהוּדָה מְטַהֵר בַּלְּחָיַיִן, שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִן אֶלָּא לְרַבּוֹת (נ"א לְרַכּוֹת) אֶת הָעָפָר: (ו) הַנּוֹגֵעַ בְּיַד מִגֵּרָה מְכָאן וּמִכָּאן, טָמֵא. בַּחוּט, וּבַמְּשִׁיחָה, בָּאַמָּה, וּבַסְּנִיפִין, בַּמַּכְבֵּשׁ שֶׁל חָרֶשׂ, וּבַקַּשְׂטָנִית, טָהוֹר. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַנּוֹגֵעַ בַּמַּלְבֵּן שֶׁל מֶסֶר הַגָּדוֹל, טָהוֹר. הַנּוֹגֵעַ בְּיֶתֶר וּבַקֶּשֶׁת, אַע"פִּי שֶׁהִיא מְתוּחָה, טָהוֹר. מְצֻדַּת הָאִשּׁוֹת טְהוֹרָה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְתוּחָה חָבוּר:

ווען נאכדעם זיא ענטכלעפט איזט, ריין. (כ) ווער אן דיא דייכסעל אן דאס יאך, אן דען יאך־רינג, אן דיא שטרענג־גע[1]), זעלבסט וועהרענד דער ארבייט, אנריהרט, איזט ריין. ווער דיא רעפטע שטערצע (שטריכערעטט־ריסטער), דיא רייטע (רערעל, שאררע), דיא לינקע שטערצע (לאדע ריסטער), אנריהרט, איזט אונריין. ווער אן דען מעטאל־רינג, אן דיא זייטענכרעטטען, אן דען פפלוגזעך אנריהרט, איזט אונריין. ר' יהודה זאגט: ווער אן דיא זייטענכרעטטען אנריהרט איזט ריין, דען זיא דינען נור דיא ערדע צו פערמעהרען (לאקקער צו מאכען). (ג) ווער אן דען איינען אדער אנדערן גריף דער זעגע אנריהרט, איזט אונריין; ווער אן דיא שנור אונד דיא זעהנע, אן דאס לאנגע האלץ, אדער אן דאס שפאנהאלץ, אן דיא פרעסטע דעס ציממרמאנגעס, אן דען באגען דעס באהרערס אנריהרט, איזט ריין. ר' יהודה זאגט: אויך ווער אן דען ראהם דער באלקענזעגע אנריהרט, איזט ריין. ווער אן דיא זעהנע איינעס באגענס, אן דען באגען, זעלבסט ווען ער געשפאננט (אונד דער פפייל דאראוף) איזט, אנריהרט, איזט ריין. איינע מוילוואורפפאללע איזט ריין. ר' יהודה זאגט: זא לאנגע דיא אויפגעשפאננט איזט, בילדען דיא טהיילע איינע פערבינדונג.

פרק כב

הַשִּׂלְחָן וְהַדִּלְפֵּקִי שֶׁנִּפְחֲתוּ, אוֹ שֶׁחִפֵּן בְּשֵׁשׁ, וְשִׂיר בָּהֶם מְקוֹם הַנָּחַת הַכּוֹסוֹת, טְמֵאִים. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מְקוֹם הַנָּחַת

ווען איין טיש, אדער קרערענצטיש, בעשעדיגט זינד, אדער מען זיא מיט מארמאר בעלעגט האט, דאך זא דאס נאך פלאטץ בלייבט אום בעצער דארויף צו זעטצען, זינד זיא פערארוריניגונגספעהיג. ר' יהודה זאגט: פלאטץ אום

כל דבר שמעורב בתוך המסכת לתקן תריגהו קרוי כפס; העומד - ליתרג ככגד; וכפול - מחיכת כגד שתופריס על פתרגמן שלא יתלכלך; כחימה - מקל לתרוך בו קנה שכנסיס כורכות בו את הצמר וטוות, וי"מ לחימה לתרוג שמכניסין בו הקנה שממטוה כדוך עליה והוא מחוכד כתרג; מצויר - ועימא ג' הוא אלא שמעוגות בצורתן, פ"ת הכוס לצר עליו ממטוה לצד ירקמו בו; פירעה - קודס שיתירכה, פ"ת כ"ף שכשאר מהמטוה על הקיקה ולא כתגלה הפיקה, ופירעה לשון פרעו מהרן: (ב) בעין - כגד של למר אז עור או סך שכורכי' על גוזר הכשמה, דומה לעין והשול עליו; עבות - עץ טב וחזוק שכחתריסס שככנס כתוך העול; והקרב - עץ עשוי כדמות חדב שתופס בו החוזם; והכורך - עץ עקום דומה לחרכוב, והוא הכעוך על הקרקע בעת שחריסס; כיגול - עץ שתופס לותו החורם בידו, וכו מטה שמחריסה לכל לד שירצה, לת תעשה מתרגמי' לא הגלי; בעין - טבעת; לחיוס - כ' עגיס שבנקבי הפול; ערייס - עשוי ככלי של מקחת לחכיס וכו משבר גוסי' של עפר קרוי ערי, מלשון ערו ערו: (ג) כיד מגרה - יש למגרה שכוסרי' בו הלוחות וסנסריס, כ' עגיס ג' מנד זה וג' מנד זה שתחרם תופס כפס בשעה שמכסר זהן בית יד למגרה; בחוט - כדאש העגיס הללו שהן בית יד קוטרי' חוט ומשיחה וחבל על חוזך המגרה, ומחבר בין שניהס ומעמידו; בחמה - עץ חרוך הולך על חוזך המגרה בחמצע בין המגרה ובין החוט; סניפי' - עץ קטן רחבו ג' בתוך החוט וכי גודלין ופוהלין החוט, ורחבי הכ' בחמה שחמה מעכבו לבל יחזור, וכעומיס יש כ' עגיס קטנים; קשטנית - עץ כמין קנה קטן שתוחבי' בו ברזל של מקדח כשרוגים לתכב ולקדוח, ולא כי' דרכס לחבר הקנה בברזל; מפר הגדול - מהוסר; מהוסר - לע"פ שהקן ביתר וקנה זמתוחה לירות בה וכטמא הקן לא כטמא קנה ויתר, ולכך כטוגע בכס טהור; כ"ף - והקן של ברזל בה מס כטמא הקן כטמאת המנודה:

פרק כב והדלופקי - כלי עץ שמשימין בו נלוחיות ומשיחות שבהן החוכלי' והמשקי' וממנו כוסלי' ומשימין על השלחן; ושייל - שלא כפחת לו שלא תיפן דמי בוס כולו מחופס בים סיה טהור, דכתר תפוי מזלינן, ולא דכפי"ם מ"ד ז'

[1]) נאך אנדערן: דער פפלוגבוים.

פרק כג

הַבַּד, וְהָאֲמוּם, וְהַקְּמִיעַ, וְהַתְּפִלִּין שֶׁנִּקְרָעוּ, הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן, טָמֵא, וּבְמַה שֶּׁבְּתוֹכָן, טָהוֹר. הָאוֹכֵף שֶׁנִּקְרַע, הַנּוֹגֵעַ בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהַתָּפֵר מְחַבְּרוֹ: (ג) אֵלּוּ טְמֵאִין מִשּׁוּם מֶרְכָּב, זָרִיז הָאֶשְׁקְלוֹנִי, וּמַדָּה הַמָּדִית, וְעָבִיט שֶׁל גָּמָל, וְטַפְּטָן שֶׁל סוּס. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף טַפְּטָן שֶׁל סוּס טָמֵא מִשּׁוּם מוֹשָׁב, מִפְּנֵי שֶׁעוֹמְדִין עָלָיו בְּקוֹמְפּוֹן, אֲבָל אוֹכֵף שֶׁל נַאֲקָה, טָמֵא: (ד) מָה בֵּין מֶרְכָּב לְמוֹשָׁב? מֶרְכָּב הָלַךְ מַגָּעוֹ מִמַּשָּׂאוֹ, וּמוֹשָׁב לֹא הָלַךְ מַגָּעוֹ מִמַּשָּׂאוֹ. תָּפִיר שֶׁל חֲמוֹר שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ טְהוֹרָה. שָׂנָה בָהּ אֶת הַנָּקְבִין, אוֹ שֶׁפִּרְצָן זֶה לְתוֹךְ זֶה, טְמֵאָה: (ה) הַמִּטָּה, וְהַכָּר, וְהַכֶּסֶת שֶׁל מֵת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין מִדְרָס. כִּסֵּא שֶׁל כַּלָּה, וּמַשְׁבֵּר שֶׁל חַיָּה, וְכִסֵּא שֶׁל כּוֹבְסִים שֶׁהוּא כּוֹרֵם עָלָיו אֶת הַכֵּלִים, אָמַר ר' יוֹסֵי, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם מוֹשָׁב: (ו) הַחֵרֶם, טָמֵא מִפְּנֵי הַוָּוטוֹ. הָרֶשֶׁת,

וועז [1]) אייז שפיעלבאלל, אײַן שוה לייסטען, איינע קאפסעל צו איינעם שושצבלאטט אדער צו תפלין צעריסענע זינד, זא ווירד דער זיא בעריהרט, אונרין; אונד ווער דעם רען אינהאלט בעריהרט, בלייבט ריין. וועז איין זאטטעל צעריסענע, ווירד אויך ווער דאס איננערע בעריהרט, אונ׳ ריין, ווייל עס דורך שטיכ מיט יענעם צוואממענהאלטען ווירד. (ג) פאל׳גענדע דינגע זינד אונרין אלס רייטציג: איין אשקלונישער פאקגורט, אייז מדישער מערזער, איין קאמעל׳זאטטעל, איינע פפערדעשאבראקקע. ר' יוסי זאגט: דיא שאבראקקע דעם פפערדעם איזט פערי׳ אונריינינגונגספעהיג אויך אלס זיטץ, ווייל מאן בייא קאמפפי׳ שפילען דארויף שטעהט,[2]) אבער דער זאטטעל דעם רייט׳ קאמעלס איזט פערי׳אונריינינגונגספעהיג. (ג) דער אונ׳ טערשיר צוויישען אונריינהייט אלס רייטציג אונד דער אלס זיטץ, איזט, דאס בייא יענעם דיא בעריהרונג אנדערס ווירקט אלס דאס טראגען, בייא דיזעם אבער ניכט. דיא טראגהעל׳צער אויף דעם עזעל, זינד וועז מאן אויך דארויף זיטצט, ריין. האט מאן אבער דיא לעכער געענדערט אדער איינגעבראכען[3]), זא איזט עס אלס זיטץ פערי׳ ניגונגספעהיג. (ד) דיא באהרע, דער פאלסטער, דאס קיס׳ סען, פיר איינען טאדטען, איזט פערי׳אונריינינגונגספעהיג דורך דרוק׳ דער זעסספעל איינער ברויט, דערקרייזשטוהל, דער זעס׳ ספל דעס וועשערס, דער קלייידער דארויף פאלטעט, זינד נאך

ר' יוסי ניכט אלס זיטץ אונרין. (ה) דאס פישנעטץ איזט פערי׳אונריינינגונגספעהיג, וועגען דעס שטיקכען געוועבעס אונטען;

היזנאים; קנקילין. כלי שמזימים תחתיו תח וכפרית, כדי לעשן הכגדים שעליו: ככוורת. מפולשת מכ׳ נדדים:

פרק כג והאמום. דפוס של מכשול של עור, ומלין שער או מוכין: והקמיע ותפילין. יש בתוך הכתים פרשיות;

שבתוכן. הס לטמא ה׳ מהן בית וזת״כ: נקרע וכגע ב׳ כמה שבתוכן, טהור: מתופר המוכין עם העור שלא ישמטו תכה וחכה מתחתיו כשרוכב, ומע״ג דכדור וחמוס כיוכן תפורין. מ״מ רגיל הוא להוציא מה שבתוכן לפעמים: (ב) זריז. תגורה רחבה שכה מוכנין תת שבמה, וכחזקתן עושים לותן של עץ; המדית. מכתשת העשויה כמדי, לוקחים חתיכת עץ גדולה עבה וחרוכה, ותוקקים כמין מכתשת כתחתה ורוכבין עליה מכחן ומכחן וכותשים, ולפיכך יש עליו תורת מרכב. וי״מ שחת הוא ב׳ מכלי לחוכף, או לותו שמזיס בו הרוכב תת רגלו שקורין שטענרייף), וע״ש שמכה בה תמיד כעין שדוכין כתדוכה, נקראת מדוכה, וע״ש מקומה נקרא מדית: טפיטין. חוכף של קוש טפיטין שמו, ושל גמל עבט, ושל נחקה חוכף, וכולן מרכב, אלא שיש מהן שפעמים יושבים עליהן; מושב. דחין טמא מרכב אלא המיוחד לרכיבה בפיסוק רגליס, וחיכו עשוי ליושבה כלל: בקומפון. לרחות הסחוק שמחקים המלכים בשדה; אבל כו׳ טמא. מושב, ות״ק קאמר לה דקליג׳ לטפטים של קוש, ומודה בחוכף של נחקה, וי״מ ר״י קאמר לה דמודה לת״ק בחוכף שחיכו מיוחד אלא לרכיבה; (ג) חלוק. דכוסא מטמא בגדים וחין כוגע מטמא בגדים: תפיר. עניס שכותבים ע״ג הקמור לחבר ולקשור עליהס המשא וחיכן רחוי׳ לא לרכיבה ולא ליושבה, ושכוי בקביהן ופרנתן כותן מקום ליושבה רחב טפח טמא; (ד) של מת. חע״ג דמת חיכו מטמא מדרס חפ״ה טמחין מדרס מפני שהכגדים יושבת עליהן ומבכות חת מתיהן: כורס. מקפל ומתקן שס הכגדים; חר״י. ומתני׳ ד״ה דפרקין דלעיל דתכן שכיטל מפויו הא לא נטל טמא פליג חדר״י: (ה) החרס. רשת עשוי׳ נקבים נקבי׳ וכתחתית הרשת יש מעט

[1]) חלמא דיזא זיכד פתן לעדער, חוכד היר חלם פתן טחדטען פערחוריינינט נעדחכט. [2]) קוממפון פילליכט נריכיס κομπος. דיח קחממענטחרע לייטען עם פתן campus חכ. ויינגען אורכף של נאקה ז׳ ד׳ קחממענטחרע. [3]) דיח כעשחפפענהייט דיזעם וחנענחכטען פערזיסען וחטטיגלם וו״ד כיכט נעגען כעשריכען.

אַף בְּסֵא שֶׁל בַּלָּה שֶׁנִּטְּלוּ חִפּוּיָן, וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ בֵּית קִבָּלָה, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁבָּטֵל הָעִקָּר, וּבָטְלָה הַטְּפֵלָה: (י) שָׂדֶה שֶׁנִּטַּל הָעֶלְיוֹן, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַתַּחְתּוֹן. נִטַּל הַתַּחְתּוֹן, טְמֵאָה מִפְּנֵי הָעֶלְיוֹן. נִטַּל הָעֶלְיוֹן וְהַתַּחְתּוֹן, ר' יְהוּדָה מְטַמֵּא מִפְּנֵי הַדָּפִין, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. יְשִׁיבַת הַסַּפָּת, טְמֵאָה מִדְּרָס: (יא) כּוֹפֶת שֶׁסְּרָקוֹ וְכִרְכְּמוֹ, וַעֲשָׂאוֹ פָּנִים, ר' עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיָּחוֹק בּוֹ. הַסָּל וְהַכְּבָלָה שֶׁמִּלְּאָן חֶבֶן, אוֹ מוֹכִין, הִתְקִינָן לִישִׁיבָה, טְהוֹרִין. סְרָגָן בְּגָמִי אוֹ בְמִשִּׁיחָה, טְמֵאִין: (יב) הָאַסְלָה טְמֵאָה מִדְּרָס וְטְמֵאָה מֵת. פֵּרְשָׁה, הָעוֹר טָמֵא מִדְּרָס, וְהַבְּרֶזֶל טָמֵא טְמֵא מֵת. הַטְּרִסְקָל שֶׁחִפּוּיוֹ שֶׁל עוֹר, טָמֵא מִדְּרָס וְטְמֵא מֵת. פֵּרַשׁ, הָעוֹר טָמֵא מִדְּרָס, וְהַטְּרִסְקָל טָהוֹר מִכֻּלּוֹם. סַפְסָלִין שֶׁבַּמֶּרְחָץ וּשְׁתֵּי רַגְלָיו שֶׁל עֵץ, טְמֵא. אַחַת שֶׁל עֵץ, וְאַחַת שֶׁל אֶבֶן, טָהוֹר. הַנְּסָרִין שֶׁבַּמֶּרְחָץ שֶׁשִּׁנְּמָן, ר' עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִן אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם מְהַלְּכִין תַּחְתֵּיהֶן. קַנְקִילִין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבָּלַת כְּסוּת, טְמֵאָה. וְהָעֲשׂוּיָה כְּבַרְזֶת, טְהוֹרָה:

ר' יהודה זאגט: אויך ווען אן דעם דער ברויט דיא זיטצ־ כרעטטל־ען פֿערהלען אונד נור נאך אין בעהעלטנים גע־ בליבען, איזט ער רין, ווייל מיט דער פֿערניכטונג דער הויפטבעשטימונג אויך דער נעבענגעבראוך אויפֿהערט.

(י) אין פֿעראונרייניגונגספֿעהיגער קאסטען איזט עס נאך, ווען דער אבערע טהייל פֿעהלט, וועגען דעס אונטערן, אונד ווען דיזער פֿעהלט וועגען דעס אבערן. פֿעהלט דער אבערע אונד אונטערע טהייל, זא ערקלערט ר' יהודה איהן נאך אלס זיטץ פֿעראונרייניגונגספֿעהיג וועגען דער זייטענוועגרע; דיא גע־לעהרטען פֿיר רין. — דער זיטצפּלאטץ דעס שטיינמעץ איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. (יא) ווען איין בלאק אין דער מויער מיט מענניג אדער גע־לב גע־פֿערכט, אדער איהם איינע גע־שטאלט גע־עבען וואר־ע, זא ערקלערט איהן ר"ע פֿיר (אלס זיטץ) פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. דיא גע־לעהרטען פֿיר רין, אויסער ווען מאן איינען זיטץ דאריין גע־בילדעט האט. וועז איין קלייגער אדער גראסער קארב מיט שטראה אדער וויידען דינגען גע־פֿיללט, אונד צום זיטץ איינגער־כטעט וואר־דען, זא זינד זיא רין. האט מאן זיא אכער מיט שילף אדער בינד־פֿאדען איבער־פֿלאכטען, זא זינד זיא פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. (י) איינע זיטצ־ כרילל־ע איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק אונד דורך טאדטען. ניממט מאן דאס לעדער דאפֿאן, זא איזט דאס לעדער עס דורך דרוק אונד דאס אייזען דורך טאדטען. איין קארבגע־פֿלעכטע מיט לעדערבעצוג איזט פֿעראגנרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק אונד דורך טאדטען; ווירד דאס לעדער אבגענאממען, זא איזט עס דאס לעדער דורך דרוק אונד דער קארב גאנץ רין. אן (מארמארגען) בענקען אין דעם באדהויזע זינד ווען בייד פֿיסע פֿאן האלץ, דיזע פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; דיא ברעטטער אים באדע, זינד, ווען מאן זיא גע־פֿינט האט, נאך ר"ע פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, נאך דען גע־לעהרטען רין, דא זיא נור ראצו דינגען, דאס דאס וואססער דאר־נטער דורכלויפֿט. רייכ־ערקערבע (צום רייכ־ערן דער קלייד־ער דאריבער) זינד, ווען זיא איינען באדען צור אויפֿנאהמע דער קליידער האבען, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, ווען זיא וויא איין אפֿפֿענער בינענקארב גע־פֿארמט זינד, רין.

לוח מכלן ולוח מכלן: טפח · חזי ליזיכה: (ז) שכיים · מלוקות כעשויות למוסב: מטמא· דרחויה לקבל רימוכים: קבלה· לקבל רמוכים: (ח) סידה · שחיכה מחזקת מ' טפח שהיא מקבלת טומאה": העליון · הכסוי שעליה: התחתון · סוליה: ישיבת · בקנה העץ, ויפתח בחבן על קנה האחר: (ט) כופת · תחיכת עץ עכס ורקבס שניירו וכבעו בכרכוס, ומשווה כרוטבת שיהא נרחים לו פנים יפים: מטמא · דמוסב הוא: סיוק · מקום יזיבה: טהורים · ממדרס לפי שהיין עשויין ליזיבה, ובטלה דעתו לגבי כל חדש: סרגן· על פיהן כדרך שמסרגים המטות, ואין בחבן והמוכים יכולי ליפול: (י) פירסה· העור מן הכרזל: טמא · דעור בפני עצמו חזיא ליזיבה, והכרזל לא חזי ליזיבה, וחזי לגאר הממיזים: טרסקל · של קטן עשוי מערכה קלופה, ומוכלין עליו לחם: שחפויו · ושפתותיו ג"כ מעור, וכאשר הוסר הכסוי יאחר כלפי שכה חיכו רחוי לגוף דבר: שנמרחן · של עיב הן: טמא · לפי שיב עליו הזב, הרגליס של עץ מטמחין מגוף מוסב: מ' של אבן · הוי כאלו כל הספסל מאבן: שזיגמן · שספלו כרטיבי· מהלכין· ולא ליזיבה עבידי, אך יושבים שב שלא יטנפו ממי המרקחות

מִדְרָס, וְשֶׁל דַּלְפֵּקִי, טְמֵאָה טְמֵא מֵת, וְשֶׁל מִגְדָּל, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: (ו) שָׁלשׁ פַּנְקָסְיוֹת הֵן, הָאַפִּיפוֹרִין, טְמֵאָה מִדְרָס, וְשֵׁשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל שַׁעֲוָה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת, וַחֲלָקָה, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: (ז) שָׁלשׁ מִטּוֹת הֵן, הָעֲשׂוּיָה לִשְׁכִּיבָה, טְמֵאָה מִדְרָס, שֶׁל זַגִּין, טְמֵאָה טְמֵא מֵת, וְשֶׁל סָרָגִין, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: (ח) שָׁלשׁ מִשְׁפָּלוֹת הֵן, שֶׁל וֶבֶל, טְמֵאָה מִדְרָס, שֶׁל תֶּבֶן, טְמֵאָה טְמֵא מֵת, וְהַפּוֹחֲלָן שֶׁל גְּמַלִּים, טָהוֹר מִכְּלוּם: (ט) שְׁלשָׁה מַפָּצִים הֵן, הָעֲשׂוּיָה לִישִׁיבָה, טְמֵאָה מִדְרָס, שֶׁל צַבָּעִין, טָמֵא טְמֵא מֵת, וְשֶׁל גְּתוֹת, טָהוֹר מִכְּלוּם: (י) שָׁלשׁ חֲמָתוֹת וְשָׁלשׁ תּוּרְמְדִין הֵן, הַמְקַבְּלִין בַּשְּׂעוֹר, טְמֵאִין מִדְרָס, וְשֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין בַּשְּׂעוֹר, טְמֵאִין טְמֵא מֵת, וְשֶׁל עוֹר הַדָּג, טָהוֹר מִכְּלוּם: (יא) שְׁלשָׁה עוֹרוֹת הֵן, הָעֲשׂוּי לְשִׁטְיָה, טָמֵא מִדְרָס, לְתַכְרִיךְ הַכֵּלִים, טָמֵא טְמֵא מֵת, וְשֶׁל רְצוּעוֹת וְשֶׁל סַנְדָּלִים, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: (יב) שְׁלשָׁה סָדִינִין הֵן, הָעֲשׂוּי לִשְׁכִּיבָה, טָמֵא מִדְרָס, לְוֵילוֹן, טָמֵא טְמֵא מֵת, וְשֶׁל צוֹרוֹת, טָהוֹר מִכְּלוּם: (יג) שָׁלשׁ מִטְפָּחוֹת הֵן, שֶׁל יָדַיִם, טְמֵאָה מִדְרָס, שֶׁל סַפָּרִין, טְמֵאָה טְמֵא מֵת, וְשֶׁל תַּכְרִיךְ וְשֶׁל גִּבְלֵי

קרעדענצטישעס, דורך טאדטען; ראס דעס שראנקעס גאנץ ריין. (ז) דרייערלייא העלצערנע שרייבטאפעלן זינד צו בעאכטען: דיא צוזאמענצוילענענדע, (אויך אלס זיטץ רינענדען) זינד פערפאונרייניגונגספעהיג דורך דרוק; דיא טאפעל מיט וואכס בעהעלטער דורך טאדטען; אונד איינע גלאטטע איזט גאנץ ריין. (ח) דרייערלייא בעטט־ארטען זינד צו בעאכטען: ראס צום לאגער דינענדע איזט פערפאונרייניגונגספעהיג דורך דרוק; ראס דער גלאזמאכער דורך טאדטען; ראס דער זאטטלער גאנץ ריין. (ט) דרייערלייא לאסטקערבע זינד צו בעאכטען; דיא צום דינגער זינד פערפאונרייניגונגספעהיג דורך דרוק; דיא צו שטראה, דורך טאדטען, אונד דער קארב אוים שטריק פיר קאמעלע איזט גאנץ ריין. (י) דרייערלייא באסטרעקקען זינד צו בעאכטען; דיא צום זיטצען געמאכטע איזט פערפאונרייניגונגספעהיג דורך דרוק; דיא דער פערבער דורך טאדטען; דיא דער קעלטער גאנץ ריין. (יא) דרייערלייא שליכע אונד טאשען זינד צו בעאכטען; דיא ראס אבען בעשטימטע מאס האלטען, זינד פערפאונרייניגונגספעהיג דורך דרוק; דיא דיס מאס ניכט האלטען, דורך טאדטען; אונד דיא אוים פישהויט געמאכטען זינד גאנץ ריין. (יב) דרייערלייא לערער איזט צו בעאכטען: ראס צום אויסבריטען דינט, איזט פערפאונרייניגונגספעהיג דורך דרוק; ראס צום אומווינקעלן אנדערער גערעטהע, דורך טאדטען; אונד ראס צו רימען אדער זאנדאלען צו גענוידענדע אזט גאנץ ריין. (יג) דרייערלייא טיכער זינד צו בעאכטען; ראס וואריף מאן זיך לענגט, איזט פערפאונרייניגונגספעהיג דורך דרוק; אין אלס פארהאנג אייגנעריכטעט נים, דורך טאדטען; אונד אין מוסטערטוך איזט גאנץ ריין. (יד) דרייערלייא האנטיכער איזט פערפאונרייניגונגספעהיג דורך דרוק; ראס־ דער בארבירער, דורך טאדטען; ראס צום אינווינקעלן, אונד ראס

לח מזיב כלי של מזמזי חדס: (ו) כספיות. ותת כהו, מתרגמי' ויח כסיסי': של דלפקי. כסיס שלפני דלפקי חיכו ליזיבה תחל תורת כלי עליו: מכלוס. דלתו כלי הוא: (ז) תפופרי'. לוח שמכיחי' עליו תחק של עפר וכותבי' בו תשבוקות וגדול הוא וחזי ליזיבה: שעוה. לוח שטחין פניו כדוכ ורושמי' על כדוכ כתרט: וחלקה. שחין בה שעוה וכותבי' בדיו: (ח) זגגין. שמכיחי עליה כלי זכוכית: סורג. עושי המרכבות, וי"מ שמסרגי' הסבכות טהוריס שחיכה מזמזי חדס: (ט) מספלות. קופות יגזוז' לתוכן כה זבלי' לנדה: פוחלן. עשוי כעין מכבר מעשה רשת, והנקביס שלו רקבי' יותר מחשפלת של תבן וחיכה רחוי' לתכן וליזיבה כמי חיכה רחוי' שחבלי' שלה קשים: גמלי'. יעתקו לוחו על הגמלים וי"מ שהוא עשוי מצמר גמלים והוא גדול ביותר ומחזיק מ' קלח: (י) מפציס. כעין מחצלות: כתיס. שמחכי' עליהס הכגדים חיכן מיוחדי' ליזיבה תחל תורת כלי יש לה: גחות. לכסות כהן הערכים: (יא) כשעורי. המפורש רש"ך וכ"ם חס מחזיקין יותר דחז מזמזים יזיבה עם מלחכהן, תחל פחות מכחן לח: מכלוס דכל הכח מכריות שכיס טהור: (יב) לשטיח. כחרך ליסב עליו: ככליס. כגון הסכיסים ומספריס ומקטיס לשומרן: רצועות. עור שעומד לחתוך ממכו רצועות וקנדלים דמחוסר מלאכה הוא תכל רצועות שחתוקנו' ככר טמחות: (יג) זורות. כגד שכיד הרוקס וכו מיכי זורית לרחוה לעצות כמותו: (יד) ידיס. לפי שפעמים כותבס על הכסת ויצן עליס: תכריך ככלי לוי. שהיו הלויס כורכי' כלי

וְהַמַּכְמֹרוֹת, וְהַמַּחַף, הַפַּלְצוּר, וּמְצוּדוֹת הַסְּכָרִין, טְמֵאִין · וְהָאָקוֹן, וְהָרָטוֹב, וְהַכָּלוּב, טְהוֹרִין:

דיא גראסען נעטצע אונד גארנע, פֿאגעל פֿאללען, שרפּענעל, אונד דיא פֿאנגקאסטען, בייס וואסערדעמטען, זינד פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. דיא רייזע, דער פֿאגעלקארב, אונד דער קעפֿיג זינד רייו.

פ ר ק כ ד

שְׁלֹשָׁה תְּרָסִין הֵם, תְּרִים הַבָּפוּחַ, טָמֵא מִדָּרָס, וְשֶׁמְשַׁחֲקִין בּוֹ בַּקּוֹנְפּוֹן, טָמֵא טְמֵא מֵת, וְדִיצַת הָעֲרָבִין טְהוֹרָה מִכְּלוּם: (ב) שָׁלֹשׁ עַגָּלוֹת הֵם, הָעֲשׂוּיָה כְּקַתְּדְּרָא, טְמֵאָה מִדָּרָס, כְּמִטָּה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת, וְשֶׁל אֲבָנִים, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: (ג) שָׁלֹשׁ עֲרֻבּוֹת הֵן, עֲרֻבָּה מְשֻׁנֵּי לוֹג וְעַד תְּשָׁעָה קַבִּין שְׁנִסְדָּקָה, טְמֵאָה מִדָּרָס, שְׁלֵמָה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת, וְהַבָּאָה בַּמְּדָה, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: (ד) שָׁלֹשָׁה תֵּבוֹת הֵן, תֵּבָה שֶׁפִּתְּחָהּ מִצַּדָּהּ, טְמֵאָה מִדָּרָס, מִקְמַעֲלָן, טְמֵאָה טְמֵא מֵת, וְהַבָּאָה בַּמְּדָה, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: (ה) שְׁלֹשָׁה תְּרַבּוּסִין הֵן, שֶׁל סַפָּרִין, טְמֵא מִדָּרָס, שֶׁאוֹכְלִין עָלָיו, טָמֵא טְמֵא מֵת, וְשֶׁל זֵיתִים, טָהוֹר מִכְּלוּם: (ו) שָׁלֹשׁ בָּסְסָיוֹת הֵן, שֶׁלִּפְנֵי הַמִּטָּה וְשֶׁלְּפָנֵי סוֹפְרִין, טְמֵאָה

דרייערלייא שילדע זינד צו בעאכטען · איין נעכאנגענער שילר איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק; איין שילר צו קאמפֿשפּילען, דורך טאדטען; אונד איין שפּילער שילר דער ארבעט גאנץ רייו. (כ) דרייערלייא וואגען זינד צו בעאכטען; איין וויא איין רונדער זיטץ נעפֿארטטער, איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק; וויא איין בעטט, דורך טאדטען; אונד איין וואגען צו שטיינען איזט גאנץ רייו.

(ג) דרייערלייא טראגארטען זינד צו בעאכטען; איינער דער פֿאן 2 לוג בים 9 קב העלט, אונד אינע שפּאלטע האט, איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק; איין גאנצער, דורך טאדטען; אונד דער דאס מאס העלט איזט גאנץ רייו. (ד) דרייערלייא לאדען זינד צו בעאכטען; איינע לאדע מיט דער עפֿנונג אן דער זייטע, איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק; דיא זאלכע אבען האט, דורך טאדטען; אונד דיא דאס מאס העלט, איזט גאנץ רייו. (ה) דרייערלייא תרבוסין[1] זינד צו בעאכטען; דער בים אדערלאס איבליבע, איזט דורך דרוק פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; דער וואראף מאן איסעט, דורך טאדטען; דער וואראף מאן אליפֿען אויסברייטע, גאנץ רייו. (ו) דרייערלייא פֿוסגעשטעללע זינד צו

בעאכטען; דאס פֿאר דעם בעטטע אונד פֿאר דען שרייבערן איזט פֿעראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק; דאס דעם

תרוג כנגד וקרוי זוטו; טמא · כלי מקבלת טומאה מפני התרוג שכה; מדף · גדי עופות מכיסין לוח של עץ וקומכ' את הלוח בעץ, ומכיסי' תחת הלוח חטין או פתיתים והעוף כה לאכול, והנייר כותק את העץ הסומך, וכופל הדף עליו וכתפס; הסכרין · יפסיקו המים בימים עד שיתקבלו שם הדגים ואח"כ יוציאו המים ויטחרו הדגים; לקון · של עגלי, כו דגים; רטוב · של עגלים בו עופות; כלוב · עשוי מנצרים של ערבה קלופה או מגמי, ויש קלל כתלבעתו פחות בין כזר לנזר, ומניחים שם עופות;

פרק בד הבפוח · שמקיף את התדם מג' רוחות, ומוכיס עליו במלחמה, טמא מדרס, וכ"ש ט"מ, דכל הטמא מדרס טמא ט"מ; ומשחקין · בתדם של עמק כתלך בתים כ', כ"ת תרבו בידו, ותרים עגולקטן שתינו כפוף בשמלו, ולמדין לתגן כל ד' כמנינו, שלא יכנו תכירו; ט"מ · אב הטומאה ע"י מת ולח ע"י זב, וס"ס שאר טומאות; ודיצת · שתינו כלי של תשחים כלל, אלא הערבים עושים לדיצה ולשחוק, והוא קטן כיותר; (ב) בקתדרא · שהיא קרפס, ומוקפת מג' רוחות ומיוחדת ליושבה; כמטה · תרוכה, ומיוחדת להניח בה פרקמטיא, והשוכב בה תומרים לו עמוד ונעשה מלחכתנו; מכוסים · להוליך בה מכנים, ופרוסה מתחתיתה נקנים גדולים כמוניח רמון; (ג) שנסדקה · ואינה רחוים ללישה, מיחדים אותה ליושבה; ע"מ · דכלי תשחים היא; במדה · שמחזקת מ, סאה כלא שהן כורייס בינה; (ד) מצדה · שיכולים להשתמש בה כשהוא יושב, וכשפתחה מלמעלה תומרים לו עמוד ונעשה מלחכתנו; והכתים במדה; ואינה רחוים למדרס, טהורים מכלום, ואם רחוי למדרס טמאים בכל הטומאות חפי' בתים במדה; (ה) תרבוסין · כלים של עור כעין תרגזין, וי"ג תרכוסי' בכף; ספרין · מקיז דס, דחזי ליושבה או למזגת עלייהו הכתים לקיז; שאוכלים · כלי תשחים הוא; זיתים · שקוטטי' בו זיתים,

---

[1] תרבוסין, נאך מנדערן תרכוסין, חיזט ניכט כעסער ערקלערט · פילליכט תקנתא נאך אליה רבא שמוטל, דהייסינט בחנכ·

יש לו אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, וְכָל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹבָרוֹת, אֵין לוֹ אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ. הַשִּׁלְחָן, וְהַדִּלְפְּקִי, יֵשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, דִּ״ר יְהוּדָה. רַמִּ״א, אֵין לָהֶם אֲחוֹרַיִם. וְכֵן טַבְלָא שֶׁאֵין לָהּ לִוְבִיז׃ (ג) הַמַּרְדֵּעַ יֵשׁ לוֹ אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, מִשִּׁבְעָה לַחֲרוֹר, מֵאַרְבַּע לַדַּרְבָּן, דִּ״ר יְהוּדָה. רַ״מ אוֹמֵר, אֵין לָהֶם, לֹא חֻבְּרוּ אַרְבָּעָה וְשִׁבְעָה אֶלָּא לְשִׁדִּים׃ (ד) מְהוֹת יַיִן, וְשֶׁמֶן, וְחוֹמֶא לֶסְטְרָא, וּמְסַנֶּנֶת שֶׁל חַרְדָּל, וּמְשַׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן, יֵשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, דִּ״מ. רִ׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין לָהֶם. רַ״שׁ אוֹמֵר, יֵשׁ לָהֶם. נִטְמְאוּ מֵאֲחוֹרֵיהֶן, מַה שֶּׁבְּתוֹכָן טָהוֹר, וְצָרִיךְ לְהַטְבִּיל׃ (ה) הָרוֹבַע וַחֲצִי הָרוֹבַע, נִטְמָא הָרוֹבַע, לֹא נִטְמָא חֲצִי הָרוֹבַע. נִטְמָא חֲצִי הָרוֹבַע, לֹא נִטְמָא הָרוֹבַע. אָמְרוּ לְפְנֵי רַ״ע, הוֹאִיל וַחֲצִי הָרוֹבַע אֲחוֹרַיִם לָרוֹבַע, כְּלִי שֶׁנִּטְמָא תּוֹכוֹ, לֹא נִטְמָא אֲחוֹרָיו? אָמַר לָהֶן, שֶׁל כַּת קוֹדְמִין הָיָא? אוֹ שֶׁמָּא הָרוֹבַע אֲחוֹרַיִם לַחֲצִי הָרוֹבַע, כְּלִי שֶׁנִּטְמְאוּ אֲחוֹרָיו לֹא נִטְמָא תוֹכוֹ׃ (ו) נִטְמָא הָרוֹבַע, הָרוֹבַע וַאֲחוֹרָיו טְמֵאִין, חֲצִי הָרוֹבַע וַאֲחוֹרָיו טְהוֹרִין. נִטְמָא חֲצִי הָרוֹבַע, חֲצִי הָרוֹבַע וַאֲחוֹרָיו טְמֵאִין, הָרוֹבַע וַאֲחוֹרָיו טְהוֹרִין. נִטְמְאוּ אֲחוֹרֵי הָרוֹבַע, אֲחוֹרֵי

דיא אייסערע אונד אינגערע זייטע אונטערשידען, זאנסט ניכט. — אם טיש אונד שענקטיש אונטערשיידעט מאן, נאך ר״י, דיא אייסערע אונד אינגערע זייטע, נאך ר״מ ניכט. עבען זא איינע פלאטטע אהנע ראנדאומגעבונג. (כ) אם רינדערשטעקקען [1]) אונטערשיידעט מאן איינע אייסערע אונד אינגערע זייטע, אונד צוואר איזט לעטצטערע וואס איבער זיבען דאנדבריטען פאם שטאכעל אונד איבער 4 פאלן דער גראבשייט איזט. זא ר׳ יהודה. ר״מ זאגט: מאן אונטערשיידעט יענע ניכט אלס אייסערע אונד אינגערע; דיזע מאסע זינד נור אין בעטראף דער איבערבלייבזעל [2]). (ג) דיא געמעסע צו וויין אונד עדהל, דער שוימלעפפעל, דיא זענפזייהע אונד דער ווייגדורכשלאג דהאבען איינע אייסערע אונד אינגערע זייטע. זא ר״מ. ר׳ יהודה פערנייגט דיס, ר״ש זאגט: זיא ווערדען אללערדינגס בעאכטעט, אין זאפערן, פאס וועז דיא אויסענזייטע פעראונרייניגט ווירד, וואס אין דער איננערן איזט, רין בלייבט; אבוואהל דאס גאנצע גערעטרה אונטערגעשטיכט ווערדען מוס. (ד) אם פירטעל אונד האלבפירטעל, (דיא אוים איינעם שטיק בעשטעהן) איזט וועז דאס פירטעל פעראונרייניגט ווארדען, דאס האלבפירטעל ניכט אונרין אונד אומגעקעהרט. מאן וועגרעטט דעם ר״ע דירגעגען איי: דא דאך דאס האלבפירטעל אלס ריקזייטע דעס פירטעלס בעטראכטעט ווערדען מוס, זאללטע אלזא אן אייגעם אים איננערן פעראונרייניגטען גענפעסע דיא ריקזייטע ניכט אונרין זיין? ער ערווידערטע: מוס עטווא דאס פירטעל צוועשט גענועזען זיין? פיללייכט איזט דאס פירטעל ריקזייטע דעם האלבפירטעלס, אונד אם גערעטה דעסטען ריקזייטע פעראונרייניגט ווארדען, איזט דאס איננערע ניכט אונרין. (ה) איזט דאס פירטעל פאן איננען פערא־ אונרייניגט, זא איזט דעסטען אויסענזייטע מיט אונרין, אבער דאס האלבפירטעל אונד דעסטען אויסענזייטע רין.

איזט דאס האלבפירטעל פעראונרייניגט, זא איזט דעסטען אויסענזייטע מיט אונרין, אבער דאס פירטעל אונד דעסטען אויסענזייטע רין. איזט דיא אויסענזייטע דעס פירטעלס פעראונרייניגט, זא איזט דיא דעס האלבפירטעלס רין. זא

טמאו לחוריהן: סכרים. ועפ״פ ערחוי להפכו ולעשות תוכן לחוריהן ולחוריהן תוכן: תוכרות. לולאות תפורות לחוריו שפה לפיו סביב לף חזי להפכו, קלוף תוכו מלחוריו: חין לו. וכשנפגמו משקין טמאי כחוריו כטמא כולו: השלחן. דסר״י כיון דפניו משופי׳ דוכים פניס תוכו: (ב) מז. אס נפלו משקי׳ טמאי׳ על הקרקוע חין טמא מן המרדע חלף ז״ט, ואס נפלו על הדרכנן חין טמא חלף ד״ט, וי״מ שאס נפלו משקי׳ טמאי׳ במרדע חוץ לז״ט מן הקרקוע חו חוץ לד״ט מן הדרכן הוי ככלי שנטמא לחוריו ולף בטמא תוכו, ולף פליגי חלף מר נקט חדף ומר נקט חדף: (ג) רי״ף. משום דיש לכל חלו הכלים מלחוריהן מקף בית מוסך ופעמים שכפהו על פיו ומשתמש בחקף: רש״ף. לעניו מה שפתוכו יש להם לחוריים ותוך, לכל לעניו טבילה חין חילוק, ואס לחף לחורת נריך להטבילו כלו: (ד) הרובע. כגון מתיכת עץ לרוכב וכו כ׳ מדות מקוקות זו לחף זו ׳, מקויק מני רובע ודומן מפקיק כיניהם; שלות קודמי׳. פל ׳ לומה הקדימה מחברתה כלומר

[1]) ווארען נעמליך דיא גראבשיים אס מחדערן עמדע זיטצט. [2]) ז׳ פ׳ בט׳ מ׳. ווי אונד ז׳.

בְּנֵי לֵוִי, טְהוֹרָה מִכֻּלּוֹם: (סו) שְׁלֹשָׁה פַּרְקְלִינִין הֵן, שֶׁל צָדֵי חַיָּה וְעוֹף, טָמֵא מִדָּם, שֶׁל הַגָּבִין, טָמֵא טָמֵא מֵת, וְשֶׁל קַיָּצִין, טָהוֹר מִכֻּלּוֹם: (סז) שָׁלֹשׁ סְבָכוֹת הֵן, שֶׁל יַלָּדָה, טְמֵאָה טְמֵאַת מִדָּם, שֶׁל זְקֵנָה, טְמֵאָה טָמֵא מֵת, וְשֶׁל יוֹצֵאָה לַחוּץ, טְהוֹרָה מִכֻּלּוֹם: (סח) שָׁלֹשׁ קְפוֹת הֵן, מְהוֹדָה שֶׁטָּלְיָה עַל הַבְּרֵיָה חוֹלְכִין אַחַר הַבְּרֵיָה, קְטַנָּה עַל הַגְּדוֹלָה, חוֹלְכִין אַחַר הַגְּדוֹלָה. הָיוּ שָׁווֹת, חוֹלְכִין אַחַר הַפְּנִימִית. ר"ש אוֹמֵר, בַּף מֹאזְנַיִם שֶׁטָּלְיָה עַל שׁוּלֵי הַמַּיְתָם מִבִּפְנִים, טָמֵא. מִבַּחוּץ, טָהוֹר. טָלְיָה עַל צָדָּה, בֵּין מִבִּפְנִים, בֵּין מִבַּחוּץ, טָהוֹר:

צו דען פּזאלטערן דער לויים זינד נאנץ ריין (טו) דרייערליי לעדערנע האנדשוהע[2] ז'נד צו בעאכטען; דיא דער ווילד אדער גע‌פלי‌געל יעגער זינד פּאראוניניגונגספּעציעל הינ דורך דרוק; דיא דער הייאשערקקנפּענגער, דורך טאדטען, דיא דער דאנען אויסרייסענדען נאנץ דיין. (טז) דרייערליי קאפף נעטצע זינד צו בעאכטען; דאס איינער יונגען פּרויא איזט פּאראוניניגונגספּעציעל דורך דרוק; דאס איינער אלטען דורך טאדטען; אונד דאס כלאם צום אויסגעהען[2] איבליכע איזט גאנץ ריין. (יז) דרייערליי איז איזט בייא‌פּאדראטהסקערבען צו בעאכטען; וועלכע מאן איינען אבגענוטצטען אויף איינען נאך גוטען גע‌הפּטעט האט, ריכטעט זיך דערוועלבע נאך דיזעם; העפּטע ט מאן איינען קליינען אן איינען גראסען, זא ריכטעט זיך יענער נאך דיזעם; זינד ביידע גלייך, זא ריכטעט מאן זיך נאך דעם איננערן. ר"ש זאגט: וועלכע מאן איינע וואגשאלע אויף דען באדען איינעם וועכסקעספעלס אינוועניגונגספּעציעל אנגע‌הפּטעט דאט, אונד וועלכע מאן איינען גיכט; וועלכע מאן דער זיצט וויעד דורך איהן דער וועכסקעספעל פּאראוניניגונגספּעציעל בלייבט ער אין יעדעם פּאללע ריין.

פרק כה

כָּל הַכֵּלִים יֵשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, כַּנּוֹן הַבָּרִים, וְהַכֻּסְתוֹת, וְהַסַּקִּין, וְהַמַּרְצוּפִין, דִּ"ר יְהוּדָה. ר"מ אוֹמֵר, כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תוֹבָרוֹת,

בייא אללען גערעטהען קאממען דיא ריקוייטע אונד דיא איננערע בעזאנדערס אין בעטראכט, זעלבסט בייא פּאלסטערן, קיסטען, זעקקען, פּאקזעקקען. זא ר' יהודה. ר' מאיר זאגט: גור או זאכען ווארען בינדעשנירע[3] זינד, ווידד

הצד שלפס במטפקת, ודרך שאר כלי מדס לעשות להן תיק של עור ותפ הן טהורין; וי"ג של תכריך וכל כלי לוי דסייכו של תכריכי המת וכל כלי לוי: (טו) פרקליכין. גורת יד של עור שכוזמי' ניידי עופות כשתופסים בידיהן העוף, שכו נדין תיפ; מגבי. הסולכי' לנוד מגבים וכותבים לותפ בו; קוצים. ללקט קוצים ות"ל קייצים המייבשי' פירות הקיץ כגון הפוסמי' גרוגרות וצמוקים: (טז) סבכות. כפס שבוזאות הכשים על רשתן עשוי' כעין רשת שיש בה נקביס דקים: יולדה. רואי' ליסיבה וכתוספת תכיה של זקנה טמאה מדרס שאיכה מקבלת ופעמיים יושבת עליה וילדה מקבל' על כליה ואיכה יושבת עליה ולכך טמאה מת: יוצאת. סמוכר שכותבת הכשים על רשתן כשיוצאי' לחוץ, וי"מ יוצאו חוץ שכותה של זוכות, טהורי' שאיכן חשובות כלי, פ"ת סבכות שיקרעו ורוב שער פאשה יוצא חוץ: (יז) מהודה. כגד יפן וכלוי: סבריאה. דכיכ לותה כדין סבריאה, פס טמאה טמאה ופס טהורה טהורה; הגדולה. פס שתיכן מהוסות זו בריאו' טולכין אחר הגדולה פס טמאה טמאה, ת"כ פס הבריאה נקבה כמוציא רמון שכשבירה זו נכהרה גם המהוסה המוכרת עמה טהורה, וכן הולכי' אחר הגדולה, פס נקבה כמוציא רמון ופס סבריאה זו הגדול, שלימות אע"פ שהמהוסה זו הקטנה המוכרת עמה נקבו, טמאי: רש"ל כמי כדמיון זה שמחלק ת"ק בפנימית וחיצונית; כף מאזני. של מתכת טמאה פס תלאה בתקתית המיפס מפפיכים טמא המיפס, ופס טלאה מכחוך טהור המיפס, וכללא דכלהו פרקין טמא מדרס וטמא מת וטהור מכלו' האמור כאן הוא, לכל לכר הראוי לפשיבה ועשוי לפשיבה או ליסיבה או להשען עליו טמא מדרס לכד מכ"ח שאין לו טהרה במקוה, והמפך אע"פ שאין לו טהרה במקוה, דלאו כלי הוא כלי מ"מ טמא מדרס דמרבינן לי' מקרא ואין לו טהרה עד שיחתך, ויש"ר ממוכפחות מפשה על עשה וכלי תכשי' וכלי מדמה "וכלי גלגלים וכן דבר שבא מן הגדול כיס וכן כלי עץ שמחזיק מ' קפה כלא שהן כורי' ביכה וכן דבר שאין עליו תורת כלי או שיש לו הורת כלי ואינן מתשמשי מדס אלא מתשמשי מתשמשי, טהורי' מכלוס:

פרק בה אחוריים. כלומר מלוק הין לחוריים מדין תוכן שאם כגעו מפקיס טמאים בחוריים של כלים כטמאו לחוריהן ולא תוכן מפוס דטומאת מפקי' לטמא כלים לאו דאורייתא הקלו חכמים בטומאתן לכל אם כגעו מתוכן

פרקלינין לחוט גריכים, לכוופלם ניכר נאכן ערקענכאר; דער מוכטערשיד דיזער האנדשוהע, לוכד דער הין פ. ט"ז. מ. ווי, פחט ווהכל דאם דיא קיר קייגע פיגגער הלבען. [2]) המדערע ערקלערונג היס קאממענטאדע. [3]) כלך המדערן דער זוים.

מִתּוֹכוֹ, וְנָגְעוּ בַּאֲחוֹרָיו, וְחָזְרוּ לְתוֹכוֹ: (ט) כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ אֵין לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, וְאֵין לָהֶם בֵּית צְבִיעָה, וְאֵין מַטְבִּילִים כֵּלִים בְּתוֹךְ כֵּלִים לְקִדֵּשׁ. כָּל הַכֵּלִים יוֹרְדִין לִידֵי טְמְאָתָן בְּמַחֲשָׁבָה, וְאֵינָן עוֹלִים מִידֵי טְמְאָתָן אֶלָּא בְּשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, שֶׁהַמַּעֲשֶׂה מְבַטֵּל מִיַּד מַעֲשֶׂה וּמִיַּד מַחֲשָׁבָה, וּמַחֲשָׁבָה אֵינָהּ מְבַטֶּלֶת לֹא מִיַּד מַעֲשֶׂה וְלֹא מִיַּד מַחֲשָׁבָה:

זארגען, דאס דיא פֿליסיגקייטען פֿאן אינגען איבערגעלויפֿען אונד דיא אויסענזייטש בעריהרט האבען, אונד ווידער הינײַנגעקאמען זיין. (ט) אן הײַליגען גערעטהען אונטערשיידט מאן ניכט אײַסערע אונד איננערע זײַטע אונד אנפֿאסען שטעללע. מאן דארף ניכט הײַליגע געפֿעסע אין אײַנאנדער געזעטצט צוזאממען אונטערטוכטען. אלע לע גערעטהע ערלאנגען איהרע פֿעראונרײַניגונגען פֿעהיג קײַט דורך דיא בלאסע בעשטיממונג צו אירגענד אײַנעם געברויכען; פֿערליערען זאלכע אבער ערשט נאך פֿערענדעראונג דער זאכע. דען דיא פֿערענדערונג דער זאכע פֿערניכטעט דיא פֿריהערע טהאטזעכליכע אײַנרײַכטונג, נאך דיא בלאסע בעשטיממונג פֿערניכטען.

פ ר ק כ ו

סַנְדָּל עַמְקִי, וְכֵיס שֶׁל שְׁנָצוֹת, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף כְּפִיפָה מִצְרִית, רַשַׁבַּ"ג אוֹמֵר, אַף סַנְדָּל לָדִיקִי כֵּיוצֵא בָּהֶן, הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין וּמְטַהֲרִין שֶׁלֹּא בְּאוֹמָן. אָמַר ר' יוֹסֵי, הֲלֹא כָּל הַכֵּלִים מִטַּמְּאִין וּמְטַהֲרִין שֶׁלֹּא בְּאוֹמָן, אֲבָל אֵלּוּ, אֲע"פִּי שֶׁהֵן מְתָרִין, טְמֵאִין, שֶׁהַהֶדְיוֹט יָכוֹל לְהַחֲזִירָם. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּכְפִיפָה מִצְרִית, שֶׁאַף הָאוֹמָן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ: (כ) כִּיס שֶׁל שְׁנָצוֹת שֶׁנִּטְּלוּ שְׁנָצָיו, טָמֵא. נִקַּב, טָהוֹר. טָלָה עָלָיו אֶת הַמַּטְלֵת כּוּלָּהּ, טָמֵא. כִּיס לְתוֹךְ כִּיס שֶׁנִּטְמָא אֶחָד כָּהֵן בְּמִשְׁקֶה, לֹא נִטְמָא חֲבֵרוֹ. צְרוֹר הַמַּרְגָּלִית, טָמֵא. צְרוֹר הַמָּעוֹת, ר' אֱלִיעֶזֶר

דיא זאנראלע פֿיר טיפֿען[2]) באָדען, איין שניר־בייטעל,— נאך ר' יהודה אייך איין מצרישער באסטקארב,— נאך רש"בג אויך איינע לאדיציש זאנדאלע, זינד פֿעראונרײַניגונגספֿעהיג, אונד ווערדען (דורך פֿערניכטונג) ווידער רײַן, אויך אהנע דאס דער האנדווערקער דאבײַ נעטהיג איזט. ר' יוסי זאגט הירוף דים איזט יא בײַ אללען גערעטהען דער פֿאללי! פֿילמעהר זינד דיזע זאגאר, וועלן זיא אויפֿגעלעזעט זינד, פֿעראונרײַניגונגספֿעהיג, ווײל יעדערמאן זיא ווידער הערשטעללען קאן; אונד גילט אביגער זאטץ נור פֿאז דעם עניפטישען באסטקארבע, דען זעלבסט דער פֿערפֿערטיגער ניכט לײַכט ווידער הערשטעללען קאן. (כ) אײַן שניבייטעל אן וועלכעם דער צוג פֿערבארבען איזט, איזט פֿעראונרײַניגונגספֿעהיג. ווירד ער פֿלאך אויסגעברײַטעט, זא איזט ער רײַן. איזט אינווענדיג אינטען אײַן פֿלעק אײַנגענעהט, זא איזט ער פֿעראונרײַניגונגספֿעהיג. שטעקט אין בייטעל אים אנדערן, זא איזט וען דער אײַנע דורך פֿלײַסיגקייט פֿעראונרײַניגט וואדרדען, דער אנדערע ניכט אונרײַן. אײַן לעדער, וואדרין אײַנע פערלע אײַנגעכונדען וואר, איזט פֿעראונרײַניגונגספֿעהיג; וואדרין טופֿק עליכס; זמא. כטמאו מסקי' שעל ידו כתקורי הכוס ויחזרו ויטמאו את כידוש: קומקום. סכיו תקוריו טמאין; (ט) אין לכס. והכונע כתקוריו ככונע כתוכו ולעיל דתנן יש להן דוק כתרומ'; תוך כלי. כשכיכס טמאים מפני שכבדו על כלי התוכני מונח ותנו לקדש יותר מכתרומה; יורדים. כגון טבעת בהמה שחיכה בכהמה, חסר עליה ליתכה כחצבע של חדס, מקבלת טומאה מכאן ואילך כמחצבה זו, אבל טבעת חדס שחסר ליתכה בכהמה, לעולם מקבלת טומאה עד שיעשה בה שנוי מעשה לשמות עורה: ועל מיד ממשכה. שלאחר שחסר על טבעת בהמה לחדס שהיא מקבלת טומאה כמחסרה זו אם חזר ויתכה להחזירה בכהמה אין מחסרה זו בשבי מעלה מידי טומאה שירדה לה:

פרק בו עמקי. בגיעה בכפר עמקי: שנצות. רגועות תחוכות כלולות בשפת הכיס ומושכים חותן חילך וחילך, והכיס נקבר מאליו: כפיפה. מביאין בגרים והולין וקורעין חותן, ועושין מהם כמין חוטים, ועושים מהם כפיפה וקבלים:

[1]) זח הוב"ס; חייבת להיות שניידשטיפעל.

חֲצִי הָרוֹבַע טְהוֹרִין, דִּר״מֵ. וַחֲכָ״א אֵין חוֹלְקִין
אֶת הַגַּבִּין, וּכְשֶׁהוּא מַטְבִּיל, מַטְבִּיל אֶת כֻּלּוֹ:
(ו) כַּנֵּי כֵלִים, וְהוֹגְגֵיהֶם, וְאָזְנֵיהֶם, וִידוֹת הַכֵּלִים
הַמְקַבְּלִים, שֶׁנָּפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין, מְנַגְּבָן וְהֵם
טְהוֹרִים, וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים
לְקַבֵּל רִמּוֹנִים, שֶׁאֵין לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ,
שֶׁנָּפְלוּ מַשְׁקִין עַל מִקְצָתוֹ, כֻּלּוֹ טָמֵא. כֶּלִי
שֶׁנִּטְמָא אֲחוֹרָיו בְּמַשְׁקִין, אֲחוֹרָיו טְמֵאִין, תּוֹכוֹ,
וְאוֹגָנוֹ, וְאָזְנוֹ, וְיָדָיו טְהוֹרִין. נִטְמָא תּוֹכוֹ,
כֻּלּוֹ טָמֵא: (ז) כָּל הַכֵּלִים יֵשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִם
וְתוֹךְ, וְיֵשׁ לָהֶם בֵּית צְבִיעָה (נ״א צְבִיטָה).
ר״ט אוֹמֵר, לַעֲרֵבָה גְדוֹלָה שֶׁל עֵץ. ר׳ עֲקִיבָא
אוֹמֵר לְכוֹסוֹת. ר״מֵ אוֹמֵר, לַיָּדַיִם הַטְּמֵאוֹת
וְהַטְּהוֹרוֹת. אָמַר ר׳ יוֹסֵי, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא
לַיָּדַיִם הַטְּהוֹרוֹת בִּלְבָד: (ח) כֵּיצַד? הָיוּ יָדָיו
טְהוֹרוֹת, וַאֲחוֹרֵי הַכּוֹס טְמֵאִים, אֲחָזוֹ בְּבֵית
צְבִיעָתוֹ, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמְאוּ יָדָיו בַּאֲחוֹרֵי
הַכּוֹס. הָיָה שׁוֹתֶה בְּכוֹס שֶׁאֲחוֹרָיו טְמֵאִים,
אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמָא הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּפִיו
בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס, וְחָזַר וְטִמֵּא הַכּוֹס. קוֹמְקוֹם
שֶׁהוּא מַרְתִּיחַ, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יָצְאוּ מַשְׁקִין

ר״מ. דיא געלעהרטען זאגען: דיא אויסענזייטע זיהט מאן ניכט אלס געטהיילט אן, אונד ווען מאן עס אונטערטויכט, מוס מאן דאס גאנצע אונטערטויכען. (ו) דיא פוסגעשטעללע, אבערען רענדער, אהרען אונד גריפפע דער צום אויפנעהמען געאייגנעטען געפעסע, ברויכען, ווען אונריינע פליססיגקייטען דאראן קאממען, נור אבגעטראקנעט צו ווערדען, אונד דאן זינד זיא ריין. אנדערע גערעטהע, דיא ניכט גראנאטען האלטען קעננען אונד אן דענען קיינע אייסערע אונד איננערע זייטע בעאכטעט ווירד, זינד זאבאלד אונריינע פליססיגקייטען אן איינען טהייל דערזעלבען קאממען, אן אללען טהיילען אונריין. אן איינעם געפעסע דעססען אויסענזייטע דורך פליססיגקייטען פעראונרייניגט ווארדען, זינד דיא איננערע זייטע, דיא רענדער, אהרען אונד גריפפע ריין; זאבאלד דאס איננערע פעראונרייניגט ווארדען, איזט אללעס דאראן אונריין. (ז) אן אללען גערעטהען ווירד בעאכטעט [1]), דיא אויסענזייטע דיא איננערע זייטע, אונד דיא איינגעדריקטע שטעללע צום אנפאססען ר״ט בעשרענקט דיס נור אויף איינען גראסען העלצערנען טראג; ר״ע אויך אויף בעכער. ר״מ אין בעציהונג אויף אונריינע אונד ריינע הענדע. ר׳ יוסי זאגט: נור אין בעציהונג אויף ריינע הענדע. (ח) צ. ב. ווען דיא הענדע ריין זינד אונד דיא אויסענזייטע דעס בעכערס אונריין, אונד מאן נון אן דער צום אנפאססען דינענדען שטעללע דען בעכער העלט, האט מאן ניכט צו בעזארגען, דאס דיא הענדע דורך דיא אויסענזייטע דעס בעכערס פעראונרייניגט ווארדען. טרינקט איינער אויס דעם בעכער, דעסען אויסענזייטע אונריין איזט, זא האט ער ניכט צו בעזארגען, דאס דיא פייכטיגקייט אין זיינעם מונדע דורך דעס בעכערס אויסענזייטע פעראונרייניגט ווארדען אונד ווידערום דען בעכער פעראונרייניגע. — ווען איין פאן אויסען פעראונרייניגטער קעסעל זידעט, זא האט מאן ניכט נעטהיג צו בעשאין להם קדימה זע״ז, וכשם שאתה אומר שחצי הרובע אחוריים לרובע, כך תאמר אחוריים לחצי הרובע, וי״ג של כת קודמי היא לפי שכתות תלמידי׳ היו יושבי לפניו שורות שורות, אמר להם, שאלה זו כבר שאלוה ממני הכת שיושבת בשורה הקדומה, וכך השבתי להם או שמא כו׳: (ה) ואחוריו טמאי׳. היינו תוכו של הרובע ואחוריו דפנו׳ המקיפו׳ את הרובע מבחוץ טמא, אבל הדופן המפסיק בין שני החצין של כלפי החצי רובע טהור: הגפיים. היינו האחוריים וכל האחוריים טמאי׳ כשנטמא א׳ מהאחוריים: כולו. רובע וחצי רובע: (ו) משקים. טמאים: מנגבן. דלא חשיבי הני חבור להביא טומאת משקי׳ לכלי שיש לו תוך, שכל כלי שאין לו תוך בעי טבילה: וידיו טהורי׳. עבדו רבנן הכירא כי היכי דלא לשרוף עלייהו תרומ׳ וקדשי׳ ודוקא בתרומה עבדו הכירא אבל לא בקדשים: (ז) צביעה. מקום שאוחז הכלי באצבעו וי״ג צביטה לשון הושטה, ויצבור לה קלי פירוש ויושט מקום שאוחזי״ הכלי כשמושיטי׳ זה לזה, שאם נטמא אחוריו בית הצביטה טהור וכן אפכא: גדולה. בעריבה גדולה יש הפרש בין בית הצביעה לאחוריים שאם יש משקים באחורי העריבה וידיו טמאות אוחז בבית הצביטה ואינו חושש שמא יגע במשקי׳, ויחזרו ויטמאו העריבה, אבל לא לשאר כלים: לכוסות. אף לכוסות: לידים הטמאות וטהורות. יש הפרש בין בית הצביטה לאחוריים לטמאות כדפרשיכ׳ ולטהורי׳ כדמפרש, כיצד: ורי״ס לידים טהורות בלבד לא חיישינן וי״ל טעמא דר״י דכשהוא וידיו טהורי׳ אז נזהר היטיב שלא יבא לידי רבוי טומאה: (ח) טהורות. ומשקה

[1]) ז. ד. קאממענטארע.

חֲמוֹר, עוֹר חֲבָתָן, עוֹר הַבַּתָּךְ, עוֹר הָרוֹבֵא, עוֹר הָעַרְסָה, עוֹר הַלֵּב שֶׁל קָטָן, עוֹר הַכָּר, עוֹר הַבֶּסֶת מִדָּם. עוֹר הַסָּרוֹק, עוֹר הַסּוֹרֵק · ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִדָּם, וַחֲכָ״א מְמֵא מֵת: (י) עַב כְּסוּת וְתַכְרִיךְ כְּסוּת, מִדָּם. עַב אַרְגָּמָן וְתַכְרִיךְ אַרְגָּמָן, בֵּשׁ״א מִדָּם, וּבְה״א מְמֵא מֵת · עוֹר שֶׁעָשָׂאוֹ חִפּוּי לַכֵּלִים, טָהוֹר · לְמִשְׁקָלוֹת, טָמֵא · ר׳ יוֹסֵי מְטַהֵר מִשּׁוּם אָבִיו. (יא) כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין חֶסְרוֹן מִלְאָכָה, מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶסְרוֹן מִלְאָכָה, אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, אֶלָּא הָעוֹצָבָה: (יב) עוֹרוֹת בַּעַל הַבַּיִת מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, וְשֶׁל עַבְדָּן אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן· שֶׁל גַּנָּב מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, וְשֶׁל גַּוָּלָן, אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן · רשׁ״א, הִלּוּף הַדְּבָרִים, שֶׁל גַּוָּלָן מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, וְשֶׁל גַּנָּב אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים: (יג) עוֹר שֶׁהוּא טָמֵא מִדָּם, וְחָשַׁב עָלָיו לִרְצוּעוֹת וּלְסַנְדָּלִין, בֵּיוָן שֶׁנָּתַן בּוֹ אֶת

דעם פּלאכסריינינגערס, דעם לאסטטרענגערס, דעם וואונד־ארצטעס: דאס איבער איינע וויכע געצאגענע, דאס איינעם קינדע איבער דיא ברוכט געלעגטע, דער איבערצוג איינעם פאלסטערס אונד קיסענס · דאס לעדער פיר געקעממטע וואללע, אונד דאס וועל־דעם דער קעממער אן זיך האט זינד נאך ר״א פּעראונרייניגונגספּעהיג דורך דרוק, נאך דען געלעהרטען נור דורך טאדטען · (י) איין פּעללאייזען צו קליידערן, איין איבערצוג צו קליידערן, איזט פּערפּאונרייניגונגספּעהיג דורך דרוק, איין בעהעלטער צו פורפּורוואללע, אדער איין איבערצוג איבער פורפּורוואללע, איזט נאך ב״ש פּעראונרייניגונגספּעהיג דורך דרוק, נאך ב״ה נור דורך טאדטען · איין אלס איבערצוג צו איינעם גערעטה; געמאכטעם לעדערי, איזט ריין; צום העל־צערי נעז געוויכט פּעראונרייניגונגספּעהיג · ר׳ יוסי ערקלערט אים נאמען זיינעם פּאטערס אויך דים פּיר ריין · (יז) אללע דינגע דערען ארבייט שאן פּערטיג איזט, וועדרען דורך גערעכענבעשטיממונג פּעראונרייניגונגספּעהיג; גילט אבער דיא אן דענען דיא ארבייט נאך גילט פּערטיג איזט; אויסגענאמען מען דיא וואגענדעקקע · (ח) דיא לעדער, וועלכע דער אייגענטהימער פּארערטהיג האט, וועדרען דורך בעשטיממונג פּעראונרייניגונגספּעהיג, גילט אבער דיא דעם גערבערס; וו׳דערום דאס לעדער דאס איין דיב אים בעזיטץ האט דאגעגען גילט דאס אים בעזיטץ דעם רייבערס · ר״ש לעהרט אומ־געקעהרט, דאס עם בייט רייבער דער פּאלל זייא, בייט דיבע אבער גילט, ווייל דער אייגענטהימער לעטצטערעם גילט פּערלארען גיבט · (ט) וועז איין דורך דרוק פּעראונרייניגונגטעם לעדער צו רימען אונד סאנדאלען בעשטימט וו׳רד, זא ווירד עס, זאבאלד מאן דאס מעס־

מלאכה צריכ׳ לזמן שהוא יכול לגמטו מטמוס : צרורות . כלאים שנקבו נקב המוניקן מידי טומאתן וקשר הנקב טהורי׳ כמו שהיו מפני שעתיד להתיר הקשר : ערכיין . שהיכו בוא להתיר : סעם . לפי שעה ; כל . לפי׳ לרור ערכיין לפי׳ לרור עולם ; (ה) לשטיח . ע״ג הקרקע ולישב עליו ; סקורטי׳ . עור שלוכסין העבדי כשעת מלאכתן ; קטכלי׳ . שמניעין ע״ג המטה ושוכבי׳ עליו ; סחמר . שלוכס המחמר תחר כחמתו על כגדיו ר״ל כשמעמיד על חמורו וי״ג חמור דהייכו עור שמניחין על החמור תחת המשאוי, ר״ל תשר יקשרו כחמניעיהו הדכר תשר יעתיקו על החמור : סכתן . עור שנותני׳ לפניהם חומני משהן שלא דבק הטעורת כנגדיהם ; הכתף . שמשים ככתפו שלא יזיק לו המשאוי : הרופא . קבורות נותן לפניו עור שלא ישכפו כנגדו כדם הפצעים : טריפה . שנותני׳ על עריפה של קטן ; הלבי כיו חוגרי׳ עור על מתניו כנגד לבו שלא יכנו שחולל על לבו ויחות : הפרוק . חומני המשרקות חוגרין על מתניהן : הסורק· סורקי פשתן ; מדרס וכ״ם טמא מת ; (ו) עב כסות . כגון לכדין שעשה מהן כסות וכן לכל לכוש תרגמן, ר״ל עור שמכסים בו הכגדי׳ או התרגמן ; תכריך· עור שכורכים בו הכגדים : טהור . דכל העשויי כליס טהור חוץ מפוי דמשקולות שהוא עשוי לקכלה והמשקולות עצמה חיכה כלי : (ז) שיש חסרון . שעליין חסרה מעשה זחל״כ תחקייס מחשכתו עולכה · עור העוכשה את המרכך זכיין דעשוי׳ לכסוי חין חושש לקנוע ועכוד כמי חינה נריכה ומחשכה מטמחתה הע״פ שחסרה מלחכה : (ח) כעל הכיח . דחיכו עשוי למכרן ועושה מהן מטות ודלופקחות וטכלחות כשחשב עליהן לדכר שרחוי׳ כלח חסרון מלחכה מקכליס טומחה מיד ; עכדן · דעשוי להכור חין המחשכה מטמחתן שכלוקח יעשה מהן מכעלי׳ ועדיין לח נגמרה מלחכתן לכך ; נגכ · דקנכהו כיהום דקשכר חשם גניכה יהום כעלים דלח ידע מחהן לחכעו ושל גזלן, וכגזלן עכו״ס לחירי שחין כו יהום כעלי׳ דחזיל כגזל ותכע לי׳ כדיכ׳, חין מחשכה הגזלן מטמחתן ; חלוף · חשם גזילה חיכה יהום דמחזיק חזק דחיכה מלחה הוח ומיחה, חכל חשם גניכה חשר מעשכחה לגכך וחכעכה לי׳ לדיכה ולח מיחה ; (ט) שהי׳ טמא · כגון שטיח וכיוצא

מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: (ג) כַּף לוֹקְטֵי קוֹצִים, טְהוֹרָה • הַזּוֹן וְהַבָּרְכָּר, טְמֵאִין • וְהַשְּׁרוֹלְיוֹם, טְמֵאִין • וְהַפַּרְקְלִימִין טְהוֹרִין, וְכָל בֵּית אֶצְבָּעוֹת טְהוֹרוֹת, חוּץ מִשֶּׁל קָנִים, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת אֶת הָאוֹג • נִקְרָעָה, אִם אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת רוֹב הָאוֹג, טְהוֹרָה: (ד) סַנְדָּל שֶׁנִּפְסְקָה אַחַת מֵאָזְנָיו וְתִקְּנָהּ, טָמֵא מִדְּרָס • נִפְסְקָה שְׁנִיָּה וְתִקְּנָהּ, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא מַגָּע מִדְרָס • לֹא הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּפְסְקָה שְׁנִיָּה, טְהוֹרָה • נִפְסַק עֲקֵבוֹ, נִטַּל חוֹטְמוֹ, אוֹ שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם, טָהוֹר • סוֹלַיִם שֶׁנִּפְסַק מִכָּל מָקוֹם, טָהוֹר • מַנָּעַל שֶׁנִּפְחֲתָה, אִם אֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת רוֹב הָרֶגֶל, טָהוֹר • מַנָּעַל שֶׁעַל הָאָמוּם, ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים • כָּל חֲמָתוֹת צְרוּרוֹת, טְהוֹרוֹת, חוּץ מִשֶּׁל עֲרָבִיִּין • רמ"א, צָרוּר שָׁעָה, טְהוֹרוֹת: צָרוּר עוֹלָם, טְמֵאוֹת • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל חֲמָתוֹת צְרוּרוֹת, טְהוֹרוֹת: (ה) אֵלּוּ עוֹרוֹת טְמֵאִין מִדְּרָס, עוֹר שֶׁחִשַּׁב עָלָיו לְשִׁטְחַיִם, עוֹר סְקוֹרְטָיָה, עוֹר חֲמַרְגְּיָא, עוֹר חֲמָר (נ"א עוֹר

געלד וואר, נאך ר"א פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, נאך דען גע־ לעהרטען ריין • (ג) דאס האנדלעדער דער דארנענ־אב־ פּפֿליקקער, אזוי ריין • דער גירטעל[1]), דאס שורצלעדער זינד פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, צוים דיא ארמלעדער; דאגעגען דיא האנדשוה־ע, אונד פֿינגערלינגע זינד ריין, אויסער ריא דער דארנענאויסרייסענדען, ווייל זיא יא־אננייסבראט אויפֿגעהמען• צערריסט איינער, זא איזט ער וועז ער ניכט דיא מעהרהייט פֿאן זאלכער פֿרוכט פֿאסטען קאן, פֿער־ אונרייניגונגספֿעהיג • (ד) איינע (דרוק־אונרייניע) זאנדאלע, אן וועלכער איין אהר אבגערייסטען אונד ווידער אנגע־ מאכט וואררען, איזט דרוק־אונריין • רייסט דאס צוויייטע אב, אונד ווירד ווידער הערגעשטעלט, זא איזט זיא ניכט מעהר דורך דרוק, אבער אלס בעריהרונג דאפֿאן אונריין• וואר בעפֿאר דאס ערשטע ווידער הערגעשטעלט וואר, דאס צווייטע אגעריסטען, זא איזט זיא פֿאן בייזעם ריין • פֿעהלט דאס פֿערוענלעדער, דיא שפּיטצע, אדער איזט זיא ענטצוויי־א געגאנגען, זא איזט זיא גאנץ ריין• איינע בלאסע זאהלע איזט, זאבאלד עטוואס דאראן אבגעריסטען, ריין• איין צעררייסטענער שוה איזט, וועז ער ניכט דען גרעסטען טהייל דעס פֿוסעס אומפֿאסט, ריין • איין שוה אויף דעם לייסטען איזט נאך ר"א ריין, נאך דען געלעהרטען פֿעראונרייניגונגס־ פֿעדיג • — אללע שלייכע דערען ריס צוגעבונדען וואר־ דען, זינד ריין, אויסער דורך אינען קנאטען דער ארבער• ר"ם זאגט: וועז דיא בינדונג נור אויף קורצע צייט נעמאכט איזט, זא זינד זיא ריין; וועז עס אבער איין דויערהאפֿטער קנאטען איזט, זינד זיא פֿעראונרייניגונגספֿעהיג • ר' יוסי זאגט:

אללע גענודענען שלייכע זינד ריין • (ה) פֿאלגענדע לעדער זאכען זינד פֿעראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק: איין צום אויסבריישען בעשטימטעם לעדער, דאס צום שורצלעדער, צום בעטטלעדער, צום שוטצלעדער דעם עזעלסטרייבערס,

[1]) זין גרייכס ווייך

שלח כאומן • חלח כאמותח ברזוחות נסגרין מאליהן, וכאמוצך ברזוחות לחרות כפתחים מאליהן, ואם הותרו הרזוחות, דאוב חיכן רחוין לכגור ולפתוח טהורים: (ב) שכליו • הרזוחות, לרכון מיירי שכתקו מן הנקבים ועדיין תלויות בכים, ולר"י חפי' נטלו לגמרי טמא, שהדיוט יכול להחזירה: נפסט • וכעשה כמין עור חלק: טלפ• חכר כו חתיכה קטנה של עור מלמטה, וכשפשטו יפשר חותו העור ולא כטל קכולו: לא כטמא • דטומחת מסקים לטמא כלים לחו דתוריחת, ולא חצב חכור: המרגליות • מניחים מרגלית כתוך עור, וקושרים חותו להיות שמורה שם, ושומדת שם ימים רכים, ומתוך כך כשמוניחים חת"כ המרגלית כשהר כמו כיס עד שיתרפ ויפשט, מש"ה טמא, לכל לרור מעות דלהוחה כתכו רגילין להתיר תמיד פליגי: (ג) כף • כמין כף יד וחין לו כית חצכעות, שחין צורת כלי עליו, ולוקטי קוצים תופסים כידיהם הקוצים ע"י כף זה, שלא יקכלו ידיהן: הזון • חזור כמין חכנט: כרכייר • הרכיכים לעמוד על כרכיהם כורטים, עושים כמו פיסת יד של עור ומזיזים על הכרכים: ברוליס• כמין כית יד של עור דחוק, שכותכים כעלי חומכות כזרועותיהן, שלא יפלו כגדיהן הרכיכים על ידן: פרקליטין • והוא דכר שקושר כו פדחתו: חצכעות • כמין יד של עור, עשוי להכניס חצכעותיו לתוכו: וקכלת • ופעמים שהחלקטים קוטים כיערים חלוקים הגדל כיערים, והוא פרי חדוש, ומותכים ככית חצכעות, כמלא שהוא עשוי לקכלה: (ד) עקבו • עור של סנדל המכסה חת גוכה הרגל שכנגד עקבו חלוקה: נטמו • שעלה כנגד חצכעות הרגל מלפניו: טהור • מטומחה דלמפרע, לכל מקבל טומחה מכאן ולהבא: נחמוס • שעל הדפוס: מטחי' • דחיכו מחוקר

חָרוּר • חֲמִשָּׁה מִן הַמַּפָּץ, וְאֶחָד מִן הָעוֹר, אַרְבָּעָה מִן הָעוֹר וְאֶחָד מִן הַשַּׁק, שְׁלֹשָׁה מִן הַשַּׁק וְאֶחָד מִן הַבֶּגֶד, טָמֵא • זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁחִבֵּר לוֹ מִן הֶחָמוּר מִמֶּנּוּ, טָמֵא • מִן הַקַּל מִמֶּנּוּ, טָהוֹר: (ד) הַמְקַצֵּעַ מִכֻּלָּם טִפַּח עַל טִפַּח, טָמֵא • מְשׁוּלֵי הַקֻּפָּה טִפַּח עַל טִפַּח, טָמֵא • מִצִּדֵּי הַקֻּפָּה, ר״ש מְטַהֵר, וַחֲכָ״א אַף הַמְקַצֵּעַ טִפַּח עַל טִפַּח, בְּכָל מָקוֹם טָמֵא: (ה) בָּלוּיֵי נָפָה וּכְבָרָה, שֶׁחִתְּכָן לִישִׁבָּה, ר״ע מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּקַצֵּע • כִּכָּא שֶׁל קָטָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַגְלַיִם, אַע״פִּי שֶׁאֵין בּוֹ גוֹבַה טִפַּח, טָמֵא • חָלוּק שֶׁל קָטָן, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא, וַחֲכָ״א עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ כַּשָּׁעוֹר, וְנִמְדָּד בָּפוּל: (ו) אֵלּוּ נִמְדָּדִין בְּפוּלִין, אַמְפִּלְיָא, וּפָמוֹלִינְיָא, וּמִכְנָסַיִם, וְכוּבַּע, וְכִיס שֶׁל פַּנְדְּיָא, וּמַטְלִית שֶׁטָּלָה עַל הַשָּׂפָה, אִם פְּשׁוּטָה נִמְדֶּדֶת פְּשׁוּטָה, וְאִם כְּפוּלָה נִמְדֶּדֶת כְּפוּלָה: (ז) הַבֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, וְנִטְמָא מִדְרָס, וְהִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, וְאַחַ״כ נָטַל (נ״א הַבֶּגֶד, הַבֶּגֶד כְּלוֹ טָמֵא מִדְרָס נָטַל) חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ, טָהוֹר

עם ריין • 5 פֿאן דעקקצייג אונר איינע פֿאן לעדער, 4 פֿאן לעדער אונד איינע פֿאן זאקציג; 3 פֿאן זאקציג אונד איינע פֿאן ציין, זא איזט עס פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. דיא רעגעל איזט: ערגענצט מאן פֿאם שטרענגערן, זא איזט עס פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; פֿאם מינדער שטרענגען, ריין. (ד) שניידעט מאן פֿאן דיזען דינגען אויך נור איינע האנדבריים אם געפֿירט אייגענדס אויס, זא איזט דיעס נאך פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, אלם זיטץ, עבען זא איינע האנדבריים אם געפֿירט, אויס דעם באדען איינעם פֿארראטסקארבעס; פֿאן דער זייטע אבער, ערקלערט ר״ש עס פֿיר ריין; דיא גענעלהרטען דינגעגען ערקלערען עס אין יעדעם פֿאללע פֿיר פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. (ה) אבער גערישענע שטיקקע פֿאן איינעם פֿיינען אדער גראבען זיבע דיא צום זיצען צוגערישטעט ווארדען, זינד נאך ר״ע פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, נאך דען גענעהרטען נור וועז זיא געהעריג צוגעשניטטען ווארדען. דער מיט פֿיסען פֿערזעהענע קינדערשטוהל, איזט, זעלבסט ניכט איינע האנדבריים האך, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. אין העמדע איינעס נייגעבאדגען קינדעס איזט נאך ר״א, עס זיא נאך זא קליין, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג; דיא גענעהרטען זאגען: נור וועז עס דאס אביגע מאאס האט, אונד צוואר גרעספֿעלט. (ו) דאספֿעלט גענעגט וועדען געמעסטען; שטרימפֿע[1], פומפֿהאזען, בייננקליידער, מיטצע, גירטעלבייטעל, אין אם ראנדע אנגענעהטעס שטיק[2] ווירד אם גלאטט אויסצובריים קליידע איינפֿאך, אם גרעספֿעלטען, דאספֿעלט געמעסטען. (ז) וועז מאן פֿאם ציג 3 האנדבריים אים געפֿירט געוועבט האט, אונד עס דרוק־אונרין געווארדען,

מאן׳הירוף דאס איבריגע פֿערטיג געוועבט אונד נון פֿאם ערשטען שטיק ווידער איינען פֿאדען וועגגענאמעמען האט, זא

וטפח מ׳ מן הסק; טהור • דחין הגרוע מצליס שעורו של חזוק, וטהור מן המדרס, ואפי׳ כמת אס כגע בסק טהור הכגד וחס כגע בכגד, הכגד טמא, והסק טהור: מן הקלי דכעי שיעור מרוכח, ודוקא כקדר הזה דהייכו הכגד והסק, הסק והעור, והעור והמפץ, חכל כגד ועור, חובגד ומפץ חין מצטרפין, ומיהו מחיזה מהן שיקבע טפח ויעשה לותו טלאי ע״ג המרדעת של חמור מצטרפין; (ד) מכלן • מחיזה מהן שיקבע טפ״ט רחוי לטמא מושב שכן לפעמים מקציעי׳ ועושים טלאי מן מהן למרדעת של חמור, ויושבי עליו, ולא הוי חלא טפ״ט דהכי פירוי דלעיל, הכגד בגד על בגד׳, הסק ד׳ על ד׳ לא הוי חלא בגד בהתיכה בגד תהכה והקבה ליהיכה: מטהר • דמן הצדדי׳ לא חזי למושב: בכ״מ • ואפילו מן הצדדי׳; (ה) כפה וכבר׳ • של עור הס, ופעמים עושי׳ כפה מצמר ודיבה כדין סק, וכבר׳ פעמים עושי׳ מחבלי׳ של סיפה וגמי, ודיבה כדין מסך; סיקבע • יתקן למושב; קטן • דבסח של קטן רחוי ליהיבה חפי׳ בכניר מטפח; כשעור • חס הוח מכגד עד סיבה ג׳ על ג׳; כפול • ג׳ מלפניו וג׳ מלחריו, כמלח כשפוסטו שהוח ו׳ חורך על ג׳ רוחב; (ו) כפולי • כיון דחורקייה להשתמש בהן מב׳ לדדין, פ״ל דרך הסיפריס לכפול מעט קביב החהך והופר שלח יתקלקל, ואי ליכא כדי מדתו לא״ם שחס כי׳ מהיר הסיפרה ופושטו היה כו כשעור, לא מהניה; מכפלי׳ • מכעל המגיע עד הקרכובה כיון של כגד כיון של עור׳; פמולינא • כמין מכנסים גדולי׳ מחתיים ועד ירכיים, ויש להם שנים; שפה • קביב לגוהר; פשוטה • שחיהה תפורה מד׳ לדדין, חלא חו מלפניה חו מחריה, ולפירם הב׳ שלח בכפל קביב החפירה; (ז) ג״ט • מלומלמת שהוח שעור ליטמא מדרס;

1) אספיליא בריבוי צורות. 2) כלך חייבינען דער קרלענען.

כלים פרק כו כז

הָאִזְמֶל, טָהוֹר, דִּ"ר יְהוּדָה · וַחֲכָ"א עַד שֶׁיְּמָעֲטֶנּוּ פָּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה טְפָחִים · ר' אֶלְעָזָר בַּר ר' צָדוֹק אוֹמֵר, אַף הָעוֹשֶׂה מִטְפַּחַת מִן הָעוֹר, טְמֵאָה, וּמִן הַכֶּסֶת, טְהוֹרָה :

סער אנגעזעטצט האט, ריין · זא ר' יהודה · נאך דען גע־לעהרטען, ערשט ווען עס ביס צו וועניגער אלס פינף האנדברייטען א"ס געפירט געשניטטען איזט · רא"בצ זאגט: אויך ווען מאן איין האנדטוך אויס זאלכעס לעדער מאכט, זא איזט עס עבען זא פעראונרייניגונגספעהיג: אבער ווען אויס פאלסטער איבערצוג, ריין דאפאן ·

פ ר ק כ ז

הַבֶּגֶד מִטַּמֵּא מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת, הַשַּׂק מִשּׁוּם אַרְבָּעָה, הָעוֹר מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה, הָעֵץ מִשּׁוּם שְׁנַיִם, וּכְלֵי חֶרֶס מִשּׁוּם אֶחָד · כְּלֵי חֶרֶס מִטַּמֵּא מִשּׁוּם כְּלֵי קִבּוּל · כָּל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ בִּכְלֵי חֶרֶס, אֵין לוֹ אֲחוֹרָיִם · מוֹסִיף עָלָיו הָעֵץ, שֶׁהוּא מִטַּמֵּא מִשּׁוּם מוֹשָׁב · וְכֵן טַבְלָא שֶׁאֵין לָהּ לִזְבִיז, בִּכְלֵי עֵץ טְמֵאָה, וּבִכְלֵי חֶרֶס טְהוֹרָה · מוֹסֵף עָלָיו הָעוֹר שֶׁהוּא מִטַּמֵּא מִשּׁוּם אֹהֲלִים, מוֹסֵף עָלָיו הַשַּׂק שֶׁהוּא מִטַּמֵּא מִשּׁוּם אֲרִיג, מוֹסֵף עָלָיו הַבֶּגֶד, שֶׁהוּא מִטַּמֵּא מִשּׁוּם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ : (ב) הַבֶּגֶד מִטַּמֵּא מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה לְמִדְרָס, וּמִשּׁוּם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ לִטְמֵא מֵת · הַשַּׂק אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, הָעוֹר חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה · מַפָּץ שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה שָׁוִין לְמִדְרָס וְלִטְמֵא מֵת · ר"מ אוֹמֵר, הַשַּׂק שִׁירָיו אַרְבַּע, וּתְחִלָּתוֹ מִשֶּׁיִּגָּמֵר : (ג) הָעוֹשֶׂה שְׁנַיִם מִן הַבֶּגֶד וְאֶחָד מִן הַשַּׂק, שְׁלָשְׁתָּן מִן הַשַּׂק וְאֶחָד מִן הָעוֹר, אַרְבָּעָה מִן הָעוֹר וְאֶחָד מִן הַמַּפָּץ,

צייג קאן פעראונרייניגונגספעה"ג זיין וועגען פינף נאמען; זאק וועגען 4; לעדער וועגען 3; האלץ וועגען 2; אירדענגעפעס וועגען איינעס · איין א'רדען גערעטה ווירד אונריין אלס בעהעלטער; איזט קיינע איננערע זייטע דאראן, זא איזט אויך קיינע אייסערע; העל־צערנעס גערעטה האט דאס מעהר, דאס עס אויך אלס זיטץ פעראונרייניגונגספעהיג איזט · אויך ווירד איינע פלאט־טע אהנע ראנד, פאן האלץ אונריין, פאן א'רדען א'זט זיא ריין · לעדער האט דאס מעהר, דאס עס אלס צעלט פעראונרייניגונגספעהיג איזט; דער זאק דאס מעהר, דאס ער עס אלס געוועבע איזט; אונד צייג דאס מעהר, דאס עס שאן אונריין ווירד בייא דרייא פינגער ברייטען א"ס געפירט · (ב) צייג א'זט דורך דרוק פעראונרייניגונגס־פעהיג בייא דרייא האנדברייטען א"ס געפירט; דורך טאדטען שאן בייא 3 פינגערברייטען א"ס געפירט; זאק איממער נור בייא 4 האנדברייטען א"ס געפירט; לעדער בייא 5, באסטדעקקע בייא 6, א"ן ביירען הינזיכטען. ר"מ זאגט: ב"ים זאק איבערעסט א'זט דאס מאאס ווען 4 האנד־ברייטע נאך איבריג ז'נד, אונד ב"ים אורשפר'נגל'כען ערשט ווען ער פערטיג איזט · (ג) מאכט מאן 2 האנדברייטען צייג אונד איינע פאן זאקצייג; דרייא פאן זאק אונד איינע פאן לעדער; 4 פאן לעדער אונד איינע פאן דעקקצייג, זא איזט

בו : מן העור · שהוא טמא מדרס, טמאה המטפחת שדומה לשטיח, שפעמים שהוא יושב על המטפחת, אבל אם קלן הכסתות של עור הטמאות ועשה מהן מטפחת, טהורו' דהוה ככלים שנשברו, ומיהו מקבלי' טומאה מכאן ולהבא :

פרק כז ה' שמות · וכל א' מהם משונה שעורו זה מזה, כגון בגד שיש בו לצרור מרגלית שעורו בכ"ש, ובמדרס אינו נטמא אם אין בו ג"ט על ג"ט, ואם נעשה אהל למת אין טמא פחות מטע"ט, ואם הוא אבנט או חגור מטמא משום אריג, אף ע"פ שאין בו כשעור שהי' ראוי להקרא בגד, וכל שאר הטומאות אין בגד מטמא פחות מג' אצבעות על ג' אצבעות : השק . הוא הארוג משער ונוצה של עזים : ד' שמות . דשעור ג' אצבעות אין בו : העור . דלית בי' נמי משום אריג : העץ · דלית בי נמי משום טומאת אוהלים : חרס · דלית בי' כל הני, ומדרס נמי לית ביה דכל שאין לו טהרה במקוה, אינו נעשה משכב, ואין בו אלא משום בית קבול : אין לו · ואם נגע טומאה מאחריו לא נטמא כלל : ארוג משא"כ בעור דאפי' חתכו לרצועות דקות וארגו, אינו חשוב אריג : (ב' שלש · ג' אצבעות על ג' אצבעות למת, וה"ה לכל שאר טומאו' חוץ ממדרס : השק · בין למדרס בין לט"מ, אין שעורו פחו' מד"ט על ד"ט : שיריו · כשבלה ונקרע ונשתייר ממנו לענין זה, נאמר שעור ד"ט, אבל בתחלת אריגה אינו מקבל טומאה עד שיארג כלו : (ג) שנים . כ"ש מן הבגד

בָּאַשְׁפּוֹת, לְשָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ בַּבַּיִת: (ג) שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּקְרַע, אִם נָתַנוּ עַל הַכִּסֵּא, וּבְשָׁרוֹ נוֹגֵעַ בַּכִּסֵּא, טָהוֹר. וְאִם לָאו, טָמֵא. שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁנִּמְחָה מִמֶּנּוּ חוּט אֶחָד, אוֹ שֶׁנִּמְצְאָה בָהּ קֶשֶׁר, אוֹ שְׁנֵי חוּטִין מֵרֹאשֵׁי מַיִם, טְהוֹרָה. שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁהִשְׁלִיכָהּ בָּאַשְׁפּוֹת, טְהוֹרָה. הֶחֱזִירָהּ, טְמֵאָה. לְעוֹלָם הַשִּׁלְכָתָהּ מְטַהֲרָתָהּ, וַחֲזָרָתָהּ מְטַמְּאָתָהּ. חוּץ מִשֶּׁל אַרְגָּמָן, וְשֶׁל זְהוֹרִית טוֹבָה. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף מַטְלִית חֲדָשָׁה בְּיוֹצֵא בָהֶן. ר"ש אוֹמֵר, כָּלָן טְהוֹרִין. לֹא חָזְרוּ, אֶלָּא מִפְּנֵי חֲשָׁבַת אֲבֵדָה:

וואַרפֶּן, אונד פֿאַן 2 פֿינגערבריישטען אים הויזע; האבען איינערליי געזעצטין. (יב) וועו איין שטיק פֿאַן 3 האנדבריישטען איינגעריסען איזט, זא איזט עס, וועו מאַ עס אויף דען שטוהל לענט אונד דאַרויף זיצענד מיט דעם קערפֿער דען שטוהל זעלבסט בעוי־הרען וועירדען ריין, זאנסט פֿעראונרייניגונגספֿעריג. וועו אן איינעם שטיק פֿאַן 3 פֿינגערבריישטען איין פֿאַדען צערייבען, אדער זיך איין קנאַטען אדער צוויי פֿעדען איבער איינאַנדער בעפֿינדען, איזט ער ריין. איין זאל־כען שטיק, אויף דען מיל געוואַרפֿען, איזט ריין. גיסמט מאן עס וויידער צוריק, זא איזט עס פֿעראונרייניגונגספֿעריג. זא אפֿט מאן עס וועגווירפֿט איזט עס ריין, אונד זא אפֿט מאן עס וויידערניממט, איזט עס פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, מיט אויסנאַהמע דעס פורפור־ אונד קארמאַזין ציגעס. ר"א זאגט: אויך יעדעס נייע שטיק. ר"ש זאגט: אויך יענע וועירדען ריין; זיא זינד נור אלס אויסנאַהמע ערווענט אין בעציהונג אויף דיא פּלי־כט פֿערלאַרנעס ווידערצוגעבען.

פ ר ק כח

שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁנִּתָּנָה בַּכְּדוֹר, אוֹ שֶׁעָשָׂאָה כְּדוֹר בִּפְנֵי עַצְמָהּ, טְהוֹרָה. אֲבָל שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּתְּנוּ בַּכְּדוֹר, טְמֵאִים. עָשָׂאוּ כְדוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהַחֻפָּר מִמֶּנָּעוּ: (ג) פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, שֶׁהִתְקִינוּ לְפוֹשׁ בּוֹ אֶת הַמַּרְחָץ, לְנַעֵר בּוֹ אֶת הַקְּדֵרָה, לְכַבֵּס בּוֹ אֶת הָרְחָצִים, בֵּין מוּכָן בֵּין שֶׁאֵינוֹ מוּכָן, טָמֵא, דִּ"ר אֱלִיעֶזֶר. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּין מִן הַמּוּכָן, בֵּין שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן,

וועו מאן איין שטיק פֿאַן 3 פֿינגערבריישטען אין איינעם באלל טהוט, אדער צו איינעם באלל איבערצוג מאַכט, איזט עס ריין. איבער איינס פֿאַן 3 האנדבריישטען אין איינעם באלל געטראַגען, בלייבט פֿעראונרייניגונגספֿעריג, דאגעגען צו איי־נעם באללאיבערצוג געמאַכט איזט עס ריין, ווייל דיא נאַטר עס פֿעררינגערטע. (ג) וועו מאן איין וועניגער אלס דריי האנד־בריישטען בעטראגענדעס שטיק צוריכטעט אום דאמיט אין לאך אים בארע צו פֿערשטאפֿען; איינען אומצושטילפענדען טאפף אנצופֿאַסען; איינע מיהלע אויסצוווישען, עס מעגע צור האנד גענוענען זיין[2]) אדער ניכט, זא איזט עס מאך ר"א פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, נאך ר' יהושע אין יעדעס

בו למלא ויהדקו חותו, כמו שיקרים בכגד הכלוי, לכל הכמלאת בכית עדיין תשוכה לית, ובאחד מבגי לו בריה, לו לורר מלח להקל. ר"ים דקה צריך לגרור בכגד חזק טפי מפני בכדה, שאין בכדה יותר מן הבסה, הלכך משער שלא תטמא עד שתהא מחזקת בדקה, וכבן ס"ל דבסה מפני תדודה וקרוטי' בולטי' צריכה בגד יותר ברית: שוין. כשם שעלה על שלש בבית מטמאות ט"מ ולא מדרס, כך שלשה על ג' בחשפה מטמאות ט"מ ולא מדרס, דכתלה תזיכותן מאחר שהזליכה בחשפה: (יב) שבקרע. ולא בחלקו הקרעים זו מזו: ובשרו. לם קרוע גדול כ"כ עד כשמשימי' בבגד על הכסא ויהא עליו נוגע בשרו בכסא, טהור: שבמסה. שבלה ממכו חוקו וכחמעט מג' על ג' מלומלמת: מתלתלין. קלי כמי לקצר, וס"ק כמלאו בם ג' חוטי' שבכסי' בקדר מ' וחם שבכסו בחצב טוח כמי שהיו: החזירה. לבית: לעולם לפי' עשרה פעמים ביום: זהורית. מצי הלבוע כרמ"ז דחציבי ולא מבטלה להו משפה: לא חוברו. תרגמן וזהורית טוב' ליחלק משהר בגדים: לכלים. דחם מלחם בחשפה קייב להכריז ולא לחריכן מדעת בעליכה:

פרק כח בפ"ע. שבכרו שנול כמין כדור כמו שעושי' לתנוקו' וחפרו: טהורה. שבחבלה כשבחגה בכדור וכ"ם כשעשחה כדור בפ"ע; לכל שלשה. לא מבטלה בגחיהה בכדור לפי שאין שמורה שם: טהור. ממדרס לפי שהחפר ממעטה, וטמא בכל הטומחות כדין כל ג' על ג' שבחמעט: (ב) לפוש. לפחות וקבים שבמרחץ שלא יגע הקוש: לנער

[2]) ז' ד' קלממעבטארע.

מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְרָס. נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ, וְאַחַ"כַּ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, טָמֵא מַגַּע מִדְרָס: (ח) וְכֵן בֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, וְנִטְמָא טְמֵא מֵת, וְהִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, וְאַחַ"כַּ נָטַל (נ"א הַבֶּגֶד, הַבֶּגֶד כֻּלּוֹ טָמֵא טְמֵא מֵת, נָטַל) חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ, טָהוֹר מִטְּמֵא מֵת, אֲבָל טָמֵא מַגַּע טְמֵא מֵת. נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ, וְאַחַ"כַּ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁנִּתְמָעַט, טָהוֹר, אֲבָל שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּתְמָעַט, אַעַ"פִּי שֶׁטָּהוֹר מִן הַמִּדְרָס, טָמֵא בְּכָל הַטֻּמְאוֹת: (ט) סָדִין שֶׁהוּא טָמֵא מִדְרָס, וַעֲשָׂאוֹ וֵילוֹן, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְרָס. אָמַר ר' יוֹסֵי, וְכִי בְּאֵיזֶה מִדְרָס נָגַע זֶה, אֶלָּא אִם כֵּן נָגַע בּוֹ הַזָּב, טָמֵא בְּמַגַּע הַזָּב: (י) שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנֶּחְלַק, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְרָס. אָמַר ר' יוֹסֵי, וְכִי בְּאֵיזֶה מִדְרָס נָגַע זֶה? אֶלָּא אִם כֵּן נָגַע בּוֹ הַזָּב, טָמֵא מַגַּע הַזָּב: (יא) שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה בָּאַשְׁפּוֹת, בָּרִיא וְצוֹרֵר מֶלַח. בַּבַּיִת, אוֹ בָּרִיא, אוֹ צוֹרֵר מֶלַח. כַּמֶּה מֶלַח יְהֵא צוֹרֵר? רוֹבַע. ר' יְהוּדָה אֹמֵר, בַּדַּקָּה. וַחֲכָ"א בַּגַּסָּה. אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְכַּוְּנִים לְהָקֵל. ו"שׁ אוֹמֵר, שָׁוִים שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה

איזט עס ניכֿט מעהר דרוק־אונריין, אבער אונריין אלס בעריהרונג דאפֿאן. האט מאן ערשט דען פֿאדען וועגגע־נאממען אונד דאן דאס קלייד פֿאללענדעט, זא איזט עס עבענפֿאללס אונריין אלס דרוק־בעריהרונג. (ח) עבען זא איזט איין צייג וואפֿאן מאן 3 פֿינגערברייטען אים גע־פֿירט געוועבט האט, אונד וועלכֿעס פֿאם טאדטען פֿער־אונרייניגט ווארדען, ווארויף מאן עס פֿערטיג געוועבט האט, ווען מאן דאן איינען פֿאדען פֿאם ערשטען שטיק וועג־נימטט, ניכֿט מעהר טאדטען־אונריין, אבער אונריין אלס בעריהרונג דאפֿאן. נימטט מאן אבער ערשט דען פֿאדען דאפֿאן, אונד וועבט עס דאן ערשט פֿאללשטענדיג אויס, זא איזט עס ריין. ווייל מאן פֿעסטגעזעטצט האט, דאס דיא דרייא פֿינגערברייטען, ווען זיא פֿערמינדערט ווערדען, ריין זייען; דיא דרייא האנדברייטען אבער דורך פֿעררינגערונג צוואר ניכֿט דרוק־אונריין זייען, אבער יעדע אנדערע אונ־ריינהייט אננעהמען. (ט) איין דרוק־אונריינעס טוך, דאס צום פֿארהאנג (אדער זעגעל) צוגעריכֿטעט ווארדען, איזט ניכֿט מעהר דרוק־אונריין, זאנדערן אלס בעריהרונג דאפֿאן. ר' יוסי ווענדעט איין: וועלכֿע דרוק־אונריינהייט האט דיס דען בעריהרט? פֿילמעהר ווען דער אייטערפֿליססיגע עס ווירקליך בעריהרט, איזט עס אלס בעריהרונג אונריין. (י) ווען איין שטיק פֿאן 3 האנדברייטען געטהיילט ווארדען, זא איזט עס ניכֿט מעהר דרוק־אונריין, אבער אונריין אלס בעריה־רונג דאפֿאן. ר' יוסי ווענדעט איין: וועלכֿע דרוק־אונריינ־הייט האט עס דען בעריהרט? פֿילמעהר ווען דער איי־טערפֿליססיגע עס ווירקליך בעריהרט, זא איזט עס אלס בע־ריהרונג אונריין. (יא) איין אויף דען מילל געווארפֿענעס שטיק צייג פֿאן 3 האנדברייטען אים געפֿירט ווירד דרוק־אונריין, ווען עס נאך האלטבאר איזט, אונד מאן זאלץ איינ־בינדען קאן. איין אים הויזע אויפֿבעוואהרטעס ברויכֿט נור ענטוועדער דיא איינע אדער ד'א אנדערע אייגענשאפֿט צו האבען. וויא פֿיל זאלץ מוס מאן איינבינדען קעננען? איין פֿירטעל קב. ר' יהודה זאגט: פֿיינעס; דיא געלעהרטען זאגען: גראבעס זאלץ. ביירע מ"ינען דאמיט צו ערלייכֿטערן. ר"ש זאגט: איין שטיק פֿאן 3 האנדברייטען אויף דען מילל גע־

מתחלתו. משלשה על שלשה ראשונים שנטמאו מדרס: ואח"כ השלים. ואע"ג דנתמעט שעורו קודם שהשלי' עליו את כל הבגד האי תנא ס"ל, י"ט על ג' שנחלק אחר שנטמ' במדרס, טמא מגע מדרס, הלכך כשהשלים עליו כל הבגד הוי' הבגד מחובר לטמא מגע מדרס, ועמא כמותו: (ט) ועשאו. מעשה שע"יכ טהור מן המדרס, לכל קד כדאית לי' במ"ו פ"ך: טהור. דבטל מתורת משכב ומושב אבל לטומאת מגע חזי שהשמש מתחמס בו: וכי. כלומר הואיל וטהר מטומאת מדרס כשעשאו, וילון הרי טהר לגמרי כשברי כלים: נגע. בוילון זה הזב מטמאו, אבל מטומאות מדרס שהיה עליו טהור: (י) שנחלק. שנטמא במדרס הזב ואח"כ נחלק, ואין בא' מהן כשיעור טומאת מדרס, בהא פליג ר"י וסבר דטהור לגמרי, אבל ג' על ג' שפירש מבגד גדול שהיה מדרס, הכל מודים שמשעת פרישתן מאביהן מקבלי' טומאה: (יא) בריא. בגד המוטל באשפות בטל לי' מתורת בגד, אא"כ אית ביה תרתי ברי' ורחוי לברור בו רובע הקב מלח, ולא תקרע בעת שיצורו

טָרָיָה עַל הַבֶּגֶד, מְטַמְּאָה שְׁנַיִם וּפוֹסֶלֶת אֶחָד • הַפְּרִישָׁה מִן הַבֶּגֶד, הַבֶּגֶד מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד, וְהַמַּטְלִית מְטַמְּאָה שְׁנַיִם וּפוֹסֶלֶת אֶחָד • וְכֵן הַטּוֹלֶה עַל הַשַּׂק, אוֹ עַל הָעוֹר, ד"ר מֵאִיר • ר"שׁ מְטַהֵר • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, עַל הָעוֹר טָהוֹר, וְעַל הַשַּׂק טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אָרִיג: (י) שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁאָמְרוּ, חוּץ מִן הַמָּלָל, ד"ר שִׁמְעוֹן • וַחֲכָ"א שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ מְכֻוָּנֶת • טְלָיָה עַל הַבֶּגֶד, מֵרוֹחַ אַחַת, אֵינוֹ חִבּוּר • מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת, זוֹ בְּנֶגֶד זוֹ, חִבּוּר • עֲשָׂאוֹ כְּמִין נַאם, ר"ע מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין • אָמַר ר' יְהוּדָה, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטָלָיוֹת, אֲבָל בְּחָלוּק, מִלְּמַעְלָן חִבּוּר, וּמִלְּמַטָּן אֵינוֹ חִבּוּר: (יא) בְּגָדֵי עֲנִיִּים, אַע"פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין מִדְּרָס • טָלִית שֶׁהִתְחִיל בָּהּ לָקְרָעָהּ, כֵּיוָן שֶׁנִּקְרַע רֻבָּהּ, אֵינָהּ חִבּוּר • הָעֲבִים וְהָרַבִּים, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ: (יב) כְּסֵת הַסַּבָּלִין, טְמֵאָה מִדְּרָס • מִשַּׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן, אֵין בָּהּ מִשּׁוּם מוֹשָׁב • סְבָכָה שֶׁל זֶכָּנָה, טְמֵאָה מִשּׁוּם מוֹשָׁב • חָלוּק שֶׁל

ווירקונג, אונד דאס צייגשטיק איזט ריין • פֿליקט מאן עס אויף צייג, זא פֿעראונרייניגט דיס צוויא גראדע אונד מאכט איינען פֿערוועפֿליך • ניממט מאן עס ווידער אב, זא פֿעראונרייניגט דאס צייג איינען גראד, אונד מאכט איינען פֿערוועפֿליך, אונד דאס צייגשטיק פֿעראונרייניגט 2 גראדע אונד מאכט איינען פֿערוועפֿליך • עבען זא נאך ר"מ, וועו מאן עס אויף זאק אדער לעדער פֿליקט • ר"ש ערקלערט דיזע פֿיר ריין • ר' יוסי זאגט: אויף לעדער איזט עס ריין; אויף זאק אונריין, ווייל דיס געוועבע איזט • (י) בייא בעשטימונג דער 3 פֿינגערבריישען איזט דיא אומגעלעגטע קאנטע ניכט מיטגערעכנעט, זא ר"ש· דיא געלעהרטען זאגען: אין אללעם געוויא דרייא • נעהעט מאן איין זאלך אונריינעם שטיק, אויף צייג, אן איינער זייטע אן, זא איזט עס קיינע פֿערבינדונג; אן צוויי איינאנדער געגענאיבער, איזט עס פֿערבינדונג • וועו אים גאממא, ערקלערט ר"ע עס פֿיר פֿראונרייניגענדע, דיא געלעהרטען פֿיר ריין • ר' יהודה זאגט: ענע בעשטימונג גילט נור וועו עס אויף אין בלאסעס טוך געוועבט ווירד, וועו אבער אויף אין העמד, זא איזט עס אבען אנגעוועבט איינע פֿערבינדונג, אונטען אנגעוועבט, קיינע פֿערבינדונג [א]). (יא) צוואממענגעשטיקטע קליידער דער ארטען, וועו אוך ניכט אין שטיק פֿאן דרייא פֿינגערבריישען דאראן איזט, זינד פֿראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק • אן אייענם אייגעריספענע טוך בילדען, זאכאלד דער גרעסטעטהייל אויפֿגעריספענע דיא טהיילע קיינע פֿערבינדונג • — בייא דען נאנץ דיקקען אונד גאנץ דינגען גיוועבדערן [ב]) ווירד 3 פֿינגערבריישט אין געפֿירט נאך ניכט בעאכטעט • (יב) דאס קיספען דער

לאסטטרעגער איזט פֿראונרייניגונגספֿעהיג דורך דרוק • אין וויין = דורכשלאג ווירד ניכט אונריין אלס זיטץ • דער ראק אייגער אויסגעהענ= קאפף = נעטץ איינער ערוואכסענען פֿרוייא אזט פֿראונרייניגונגספֿעהיג אלס זיטץ • דער ראק אייגער אויסגעהענ=

דהוס מקבל לטמוט ומטמוט לקבל: (ו) מטלית • שהיו טמאת מדרס וטלאה בקופה, וקופה לאו בר מדרס הוא, וסרי היו מגע מדרס, וכשנגמרה טליית המטלית בקופה, פרח מז' המטלית טומאת מדרס דכטלה לגבי קופה, מטמאה ג' • כדתנן בזבי' פ"ה מ"ו: הפריסה • למטלית, הוה לה קופה ולה הטומאה כמו שהיתה, אבל המטלית ס"ל כמתיכת דופן שנטלה מן קופה, וטהורה: על הבגד • לא כתבטלה מטומאת מדרס ומטמא כדין כלים כבוגעים במדרס כ"ו שלא פירשו: כבגד הטמא ג' • כדין כלי, שנגעו ופירשו דשק ועור לאו מיכה: העור טהור • ודינו כדין טלאו על הקופה: (ז) שלמרו • דמטמאת ט"מ ושרץ וכנלה ולכגעי: מלל • הוא השתי לכדו, ואין בו ערב מה שמשייר לאורג בראש הבגד כשיעור ב' אצבעות וי"מ מלל מה שמולל וכופל להופר במקום שהתך מפני החוטי שדרכן לנתק: מכוונת • והחלל בכלל: טליי • מטלית שהיו טמאת מדרס ותפר לותה על הבגד בחמשה מרוח ג', והג' רוחות היכה מחוברת מן הבגד טמא מדרס: זו בבגד זו • מזרח ומערב, ופון ודרום היכה תפירה: גמם • מזרח ודרום: כך"ת • דלא סוי' תכור מלא כך' רוחו' זו בבגד זו: כטלית, שהיכה דרך מלבוש: מלמעלן • כשיתפור השפה העליונה לגד הראש אז כתלית מלמעלה למטה, מכל תפר תרוחו' של מטה כתלית הפוכה, וי"מ מלמעלה בכתף מלמטה בשולים: (ח) עניים • עשוי' מתחיכות קטנות ואין בכלן מחיכה ג' שיהיה כה שלש על שלש: טמאי • קוראין ויש בכללו ג"ט על ג"ט: רוכב • ואם נטמא הקנה הא' לא נטמא הקנה האחר: קעניים • כגון הלבדים שהן גסים ביותר, והרכין שהן דקין ביותר: אין • דשלש על ג' מהם לא חזי למדי: (ט) הסבלים. שנושאים

(א) ו. ד. קלאמענטארע (ב) דיא תוספתא ניכט אן, וועלכע הירוכטער צו פערשטעהען זיינן.

טָהוֹר. ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִן הַמּוּכָן טָמֵא, וְשֶׁא�ינוֹ מִן הַמּוּכָן, טָהוֹר: (ג) הָעוֹשֶׂה אֶסְפְּלָנִית, בֵּין בְּבֶגֶד וּבֵין בְּעוֹר, טְהוֹרָה. (ד) יוֹסֵי אוֹמֵר, עַל הָעוֹר, טָהוֹר. מְלוּגְמָא בְּבֶגֶד, טְהוֹרָה. וּבְעוֹר, טְמֵאָה. דַּשְׁבְּ"גַּ אוֹמֵר, אַף בְּבֶגֶד טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִנְעֶרֶת: (ה) מִטְפְּחוֹת סְפָרִים, בֵּין מְצָרוֹת בֵּין שֶׁאֵינָן מְצָרוֹת, טְמֵאוֹת, בְּדִבְרֵי ב"שׁ. בֵּי"הַ אוֹמְרִים, מְצָרוֹת, טְהוֹרוֹת. וְשֶׁאֵינָם מְצָרוֹת, טְמֵאוֹת. ר"גַּ אוֹמֵר, אֵלּוּ וְאֵלּוּ טְהוֹרוֹת: (ו) כַּפָּה שֶׁהוּא טָמֵא מִדָּרָם, וְנָתַנּוּ עַל הַפֶּפֶר, טָהוֹר מִן הַמִּדָּרָם, אֲבָל טָמֵא טְמֵא מֵת. חֻמַּת שֶׁעֲשָׂאָהּ שָׁטִיחַ, וְשָׁטִיחַ שֶׁעֲשָׂאוֹ חֻמַּת, טָהוֹר. חֻמַּת שֶׁעֲשָׂאָהּ תּוֹרְמָל, וְתוֹרְמָל שֶׁעֲשָׂאוֹ חֻמַּת, כָּר שֶׁעֲשָׂאוֹ סָדִין, וְסָדִין שֶׁעֲשָׂאוֹ כָּר, בֶּסֶת שֶׁעֲשָׂאָהּ מִטְפַּחַת, וּמִטְפַּחַת שֶׁעֲשָׂאָהּ בֶּסֶת, טָמֵא. זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁשִּׁנָּהוּ לְשֵׁם, טָמֵא. לְשֵׁם אַחֵר, טָהוֹר: (ז) מַטְלִית שֶׁטָּלְיָה עַל הַקֻּפָּה, מְטַמְּאָה אֶחָד וּפוֹסֶלֶת אֶחָד. הִפְרִישָׁהּ מִן הַקֻּפָּה, הַקֻּפָּה מְטַמְּאָה אֶחָד וּפוֹסֶלֶת אֶחָד, וְהַמַּטְלִית טְהוֹרָה.

פֿאללע ריין. ר"ע זאגט: אים ערשטערן פֿאלל פֿערי־אונריינגונגספֿעהיג, אים אנדערן נ"כט. (ג) וועו מאן אוף צייג אדער לעדער א"ן פּפֿלאסטער געשטרי־כען האט, איז עס ריין. (ר' יוסי זאגט: נור אויף לעדער, איז עס ריין; צי"ג וואדרוף מאן איינען בר"א צום אומשלאג געמאכט, איז ריין; לעדער בלייבט פֿעראונריינגונגספֿעהיג. דש"בג זאגט: אוך צי"ג בלייבט פֿעראונריינגונגספֿעהיג, ווי"ל מאן עס ווי דער אכשיטטעלט. (ד) דיא ט'כער צו ב'כערן, זיא מעגען מיט פֿערצידונגען אדער ניכט פֿערוועהען זיין, זינד נאך ב"ש פֿעראונריינגונגספֿעהיג; נאך ב"ה זינד דיא ערשטערן ריין, דיא לעטצטערן פֿעראונריינגונגספֿעהיג. ר"ג ערקלערט ביידע פֿיר ריין. (ה) וועו מאן איין פֿרויענ־קאפף־טוך דאס דרוק אונרין זיין קאן, אום איין כוך שלעגט, איז עס ניכט מעהר פֿעראונריינגונגספֿעהיג דורך דרוק, אבער וואהל דורך טאדטען. איין שלויף דען מאן צור דעקקע איינרי־כטעט, אדער איין גלאטטעס לעדער, דאס מאן צוס שלויף מאכט, איז דיין. זוען מאן איינען שלויף צו איינער טאשע, איינע טאשע צו איינעם שלויף, איינען פֿאלסטער אי־ בערצוג צו איינעם טוכ, איין טוך צו איינעם איבערצוג, איינען קיסענ־איבערצוג צו איינעם האנדטוכ, איין האנד־ טוך צו איינעם קיסענ־איבערצוג מאכט, איז עס פֿער־ אונריינגונגספֿעהיג. דיא רעגעל איז: וועו מאן איינע זאכ צו איינער גלייכנאמיגען בעשטימונג פֿערענדערט האט, איז זיא נאך פֿעראונריינגונגספֿעהיג, וועו אבער צו איינער אונ־ גלייכנאמיגען, ריין[2]. (ו) וועו מאן איין (דרוק־אונריינעם) צייגשטיק אויף איינען קארב געפֿליקט האט, זא פֿעראונ־

דריינגט דיזער איינען גראד, אונד מאכט איינען פֿערוועהרליך. ניממט מאן עס ווידער אב, זא האט דער קארב דיזעלבע

לתוך כח הקדירה ולערות ממכח לתוך הקערה: המוכין. כגכיתו בקופסא כ"ע ל"פ דטמא דהא לחצבי', וכזרקו כחצבי כ"ע ל"פ דטהור, כי פליגי היכא דהלה לותו כמגוד לו בכיתו לחורי הלבת, ר"ת סבר לעולם טמא כ"ז שלא זרקו כחצבי, ור"י סבר לעולם טהור כ"ז שלא בכיתו בקופסא, ורע"ם מכאן במגוד הוי כאלו בכיתו בקופסא וטמא בכיתו לחורי הלבת ה"ה כאלו זרקו לחצבי וטהור: (ג) לספלני'. תחבושת מקלב ועשוי וצמן וכיוצא, ר"ת. על העור טהור ל"ג, וסברת כותבי דל"ג, דאם טהור על העור כ"ש ביהי' מטהר על הבגד כדמוכח ממלוגמא; מלוגמא. תחבושת מקמח והחביט שלחם לועפ וכותן ע"ג המכה: בבגד. שנאמר ותו לא מזי לתשמיש: בעורת. מעל הבגד לחר שבתיבשו: (ד) בלברי ב"ש. דמתשבי לאו משמעי לחם שעשוין לשמש בהם תמיד: מצויירות טהורות. לבורתן עכין מיוחדי' לספריס בלבד, וכל שאינו משמעי לחם, טהור: ושאינם. מיוחדי' כמי לשאר תשמישין טמאות בשאר טומאות מדרש, מפני שחומרים לו עמוד ונעשה טלאכתכו: (ה) כפה. מטפחת שברחש בחשבה, טומאת מדרש שנעשים שניה יושבת עליה: ונתנו. שיחדו לספר וכרך לותו עליו: שטיח. עור שטוח על הארץ ליישב עליו, וחמת ושטיח שניהם טמחין מדרש חפ"ה כיון דשניהם מזה לזה חפי' בלח שבוי מעשה, ר"ל ככלי שבשבר וטהור, לכל מקבל טומאה מכאן ולהבא: טמת. והגרסא הבכוכה טהור, והטע' בכלהו דטהור כדהכן בסמוך זה בכלל לשמו טמת, לשם לחר טהור, כגון מכלי פשוט לכלי פשוט מטשתת לו ממטפחת לשטיח הוה לשמו, ושלח לשמו הכלי פשוט לכלי קכול ומכלי קכול לכלי פשוט, ומכלי קכול לכלי קכול, כמי הכל שבוי שלח לשמו וטהור, ות"כ חמת שעשאו תורמל דשניהו מקכול לקכול, וכר שעשאו סדין, וסדין שעשאו כר,

---

[2]) וויא דיזם זו דעם פֿאראריינען פֿאלטן, בשוכנען דיא קאממענטאטרא.

כַּטָּמְאָה וְכַהֲזָיָה • יֶתֶר מִכָּאן, חִבּוּר לַטָּמְאָה, וְאֵין חִבּוּר לָהַזָּיָה • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף לֹא כַטָּמְאָה: (ג) חוּט הַמְּשֻׁקּוֹלֶת שְׁנֵים עָשָׂר, שֶׁל חָרָשִׁין שְׁמוֹנֶה עָשָׂר, שֶׁל בַּנָּיִן חֲמִשִּׁים אַמָּה• יֶתֶר מִכָּאן, אִם רָצָה לְקַיְּמוֹ, טָהוֹר• שֶׁל סַיָּרִין וְשֶׁל צַיָּרִין, כָּל שֶׁהֵן: (ד) חוּט מְאוֹנַיִם שֶׁל זְהָבִים, וְשֶׁל שׁוֹקְלֵי אַרְנָמָן טוֹב, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת• יַד הַקּוֹרְדוֹם מֵאַחֲרָיו, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, טֶפַח טָהוֹר: (ה) חוּט מְאוֹנַיִם שֶׁל חַנְוָנִים, שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, טֶפַח • יַד הַקּוֹרְדוֹם מִלְּפָנָיו, טֶפַח • שְׁיָרֵי יַד הַפַּרְגּוֹל, טֶפַח• שֶׁל יַד מַקֶּבֶת (שֶׁל יַד) מִפַּתְחֵי אֲבָנִים טֶפַח: (ו) חוּט מְאוֹנַיִם שֶׁל צַמָּרִים, וְשֶׁל שׁוֹקְלֵי זְכוּכִית, טְפָחַיִם • יַד הַמַּקּוֹר, טְפָחַיִם • יַד הַמַּעֲצָד שֶׁל לְגִיוֹנוֹת, טְפָחַיִם • יַד הַקּוֹרָנֵס שֶׁל זָהָבִים, טְפָחַיִם• וְשֶׁל חָרָשִׁין, שְׁלֹשָׁה טְפָחִים: (ז) שְׁיָרֵי הַיַּרְבֵּן מִלְּמַעְלָן, אַרְבָּעָה • יַד הַבְּדִיד, אַרְבָּעָה• יַד הַקּוֹרְדוֹם שֶׁל נְכוֹשׁ, חֲמִשָּׁה • יַד בֶּן הַפַּטִּישׁ, חֲמִשָּׁה • שֶׁל הַפַּטִּישׁ, שִׁשָּׁה •יַד הַקַּרְדּוֹם שֶׁל בְּקוּעַ וְשֶׁל עָדוּר, שִׁשָּׁה• וְיַד מַקֶּבֶת שֶׁל סַתָּתִין, שִׁשָּׁה: (ח) שְׁיָרֵי חַרְחוּר מִקְּמָטָן, שִׁבְעָה • יַד מַגְרֵפָה שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, בֵּשׂ"א שִׁבְעָה, בְּחֹ"א

מאנטעל — בילדען יע איין גאנצעם (איינע פֿערבינדונג) אין בעטרעף דער פֿעראונרייניגונג אונד דעם בעשפרענגענם; מעהר אלס דיזע צאהל פֿאהן יעדעם בילדעט איינע פֿערבינדונג אין בעטרעף דער פֿעראונרייניגונג, אבער ניכט דעם בעשפרענגענם • ר' יוסי זאגט: אויך ניכט אין בעטרעף דער פֿעראונרייניגונג • (ג) דער שנור דעם געוועהנליכען זענקבלייעס, בים 12 עללען; אן דעם דער צימערליטע 18; אן דעם דער בוימיסטער 50 עללען; וואס דאריבער איזט, איזט זעלבסט, וועז מאן עם דארף לאססען ווילל, ריין; דיא שנירע דער טינכער, אונד דער שטוקאטור ארבי'טער, זא לאנג זיא זייען• (ד) דער האלט=שנור דער גאלד= שלעגער=וואגע, אדער דער פורפוראגע, 3 פֿינגערברייטען• דער הינטען דינוסראגענדע שטיל דעם בייל'עם[3]) בים 3 פֿינגערברייטען, נאך ר' יוסי איזט, וואס איבער איינע האנד= רייט איזט, ריין• (ה) דער האלט=שנור דער קרעמער= אדער הויזוואגע, איינע האנדברייט • דער שטיל דעם בייל'עם פֿארן, איינע האנדברייט • דיא איבערבלייבזעל אייניעם צירקעלס, איינע האנדברייט; דער שטיל אייניעם שפיטצ= האממערס דער שטיינמעטצע איינע האנדברייט• (ו) דער האלט= שנור דער וואלל=אונד גלאז=וואגע, צוויי'א האנדברייטען • דער גריף אייניעם שטיינהאממערס, צוויי'א האנדברייטען; דער שטיל דעם שטרייטקאלבענם, 2 האנדברייטען; דער שטיל דעם גאלדשלעגערהאממערס] 2 האנדברייטען; אן דעם דער ציממערליטע 3 האנדברייטען • (ז) דיא איבערבלייבזעל אייניעם רינדערשטאכלעם אבען 4, דער שטיל אייניעם שפא= טענם 4, אייניר געט=האקקע 5, אייניעם קלייניען האמ= מערס 5, אייניעם גראסען 6, אייניר האלץ= אדער ערד= האקקע 6; אייניעם שטיינהויערס 6 • (ח) דיא איבער=

בלייבזעל אייניר גראבשייט אונטען, זיבען • דיא אייניר שוּפֿעל צו קאהלען אים הויזהאלט, נאך ב"ש 7, נאך ב"ה

שלוכזין בעת הקור; לטומאה • אם נטמא מ' מסם נטמאו כולן, וכן אם היו טמאים והוזה על מ' מהן אפר פרה, נטהרו כולן; (ג) כנין • סכוכים קומות גדולות וגבוהות, וריבוי מיירי כמיוחד לכניסים קטנים; אם רגס • תע"פ ארגס; כ"ש • כין רב כין מעט; (ד) קוט • שתוקנים בו בשעה שעוקלים בו: טפח • אם יד הקרדום כ"כ גדול עד שיוכל טפח לאחר ידו, לא תסיב יד, לפי שמזיק לו למלאכתו, וכל היד כלו טהור: מלכניו • דרך המוזג ביד הקרדום לתוך, תיכו לוזו ממש ברוחב הקתה, חלק מכוון מעט לאחר ידו, והשעור אינם כין ידו לכרזל קרוי לפניו, והיוכל לאחר ידו קרוי מאחריו: הפרגל • מקובה, והקרשים נריכים לו לעשות בו נורות עגולות: מקבת • פטיש ארחבו ג' חד וכו נוקבים ופוסלים את הסכנים; (ו) צמרים • מוכרי צמר: מקור • קורנס חד שמקרים בו הרקייע: לגיונות • שנושאים לכני המלחמה, והוא כלי מכלי הרוסחים, וי"ג של גבוה שמתקנים בו גתות; זהבים • העושים טפיס דקים מזהב: חרשים • של כרזל, וטעם דכל הנך ידות שעשוין בטפחיים, לפי שדרכן לאחוז בכ' ידיו: (ז) הדרכן • מפורש מ"ג פכ"ה ומה שהוא יותר מד"ט לנד הדרכן, וז"ט לנד המרמור, אם נגעה אם טומאה, לא נטמא לא האחרון ולא הדרכן: בדיד • כלי כרזל שבו תופרין גומות הנקרתים בדידין סביב לחילן, כדי שיחזיקו מימיהן; נכוש • שמקיפים בו על המכנים ומשברים לוזהן, וי"מ שמנקר בו עקרי תלנות: כן הפטיש • הפטיש הקטן קרוי כן הפטיש: עדור • שתופרין בו הקרקע לזריעה; (ח) מגריפה • שגורפין תבור וכירים וטיט:

*) כלך ברטבו' סינטער דער האלב.

יוֹצֵאת הַחוּץ, הֶעָשׂוּי כִּסְבָכָה, טָהוֹר • הָעוֹשֶׂה בֶּגֶד מִן הַחֶרֶם, טָהוֹר • וּמִזּוֹטוֹ, טָמֵא • ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אַף הָעוֹשֶׂה בֶּגֶד מִן הַחֶרֶם וּכְפָלוֹ, טָמֵא : (י) סְבָכָה שֶׁהִתְחִיל בָּהּ מִפִּיהָ, טְהוֹרָה עַד שֶׁיִּגְמוֹר אֶת קוֹרְקוֹרָתָהּ • הִתְחִיל בָּהּ מִקּוֹרְקוֹרָתָהּ, טְהוֹרָה עַד שֶׁיִּגְמוֹר אֶת פִּיהָ • שָׁבִיס שֶׁלָּהּ, טָמֵא בִּפְנֵי עַצְמוֹ • הַחוּטִין שֶׁלָּהּ, טְמֵאִין מִשּׁוּם חִבּוּר • סְבָכָה שֶׁנִּקְרָעָה, אִם אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת רוֹב הַשֵּׂעָר, טְהוֹרָה :

דען, דער נעטצפֿערמיג געוועבט, איזט רייז • ווען מאן אויס איינעם נעטצע איין געוואנד מאכֿט, איזט עס ריין, אבער אויס דעם קליינען פֿלעק אונטען אים נעטצע, פֿער־אונרייניגונגספֿעהיג • רא״בי זאגט : אויך ווען מאן איין צייג אויס דעם נעטצע מאכֿט, אונד ער דאפפעלט ניממט • (י) ווען מאן איינע קאפפֿנעטץ פֿאן דעם ראנדע אנגע־פֿאנגען האט, איזט עס ריין ביס דער באדען פֿערטיג איזט; ווען מאן פֿאס באדען אנפֿענגט, ביס מאן דען ראנד פֿערטיג האט • דיא העפֿטע דאראן איזט פֿיר זיך אלליין פֿעראונ־רייניגונגספֿעהיג • דיא שנירע דאראן זינד פֿעראונרייניגונגס־פֿעהיג אלס פֿערבינדונג • איין קאפפֿנעטץ דאס צעררים־סען ווארדען, איזט, ווען עס ניכֿט דאס מייסטע הויפט האאר צוזאממענהעלט, ריין •

פ ר ק כ ט

נוּמֵי הַסָּדִין, וְהַסֻּדָּרִין, וְהַטְּרָטִין, וְהַפִּלִּיּוֹן שֶׁל רֹאשׁ, שֵׁשׁ אֶצְבָּעוֹת • שֶׁל אֶפְקָרָסִין, עֶשֶׂר • נִימֵי סַגּוּס, וְהָרְדִיד, וְהַחָלוּק, וְהַטָּלִית, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת • נִימֵי כַפָּה שֶׁל זְקֵנָה, וְהַגֻּמָּדִין שֶׁל עֲרָבִיִּין, וְהַקּוֹלְקִין, וְהַפֻּנְדָּה, וְהַמַּעֲפוֹרֶת, וְהַפַּרְגּוֹד, נִימֵיהֶן כָּל שֶׁהֵן : (ב) שָׁלֹשׁ כְּסָתוֹת שֶׁל צֶמֶר, שֵׁשׁ שֶׁל פִּשְׁתָּן, שְׁלֹשָׁה סָדִינִין, שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִטְפָּחוֹת, שְׁנֵי סוּבְרִיקִין, חָלוּק אֶחָד, טָלִית אַחַת, קְלֻבְקָרִין אֶחָד, חִבּוּר

הערויסהאנגענדע פֿעדען דער גראסען [1]) אונד קליינען טיכֿער [2]), דער הויבען, דער היטע [3]), ווערדען ביס 6 פֿינגערברייטען מיט צוגערעכֿנעט; דיא דער (מארגענלענדישען) לייבכֿען, צעהן • דיא פֿעדען פֿאס סגוס [4]) (פֿלאקקיגען מאנטעל), פֿאס שלייער, פֿאס העמדע, פֿאס אבערטוך, 3 פֿינגערברייטען. דיא פֿעדען דער קאפפע איינער ערוואכסע־נען, דער געזיכֿטבעדעקקונגען דער אראבער, קיליקיען [5]), גירטעלטאשען [6]), קאפפֿטיכֿער, אונד דעס פֿארהאנגעס — זא לאנג זיא זייען • (ב) דרייא וואלל־קיססען אנאיינאנדער, 6 פלאכס־קיססען, 3 גראסע טיכֿער, 12 האנדטיכֿער, 2 סובריקין [7]), איין העמדע, איין אבערטוך, איין וואללענער

משאות על כתפן או על ראשן, יש להן כסת קטן בראשן או בכתפן, שלא יזיק להן המשאוי, ופעמים יושבים עליו : אין • שאין יושבים עליה מפני השמרים : זקנה • ודתנן בפכ״ד מט״ז של זקנה טמא ט״מ ולא מושב, צריך לפרש שיש לזקנה ב מיני סבכות, א׳ שאינה ראוי לישיבה וא׳ שפעמים יושבת עליה : יוצאת החוץ • זונה : כסבכה• מעשה רשת, ובשרה נראה : החרם • מן הרשת, ובשרו נראה : זוטו • מעט אריג כבגד : וכפלו • ואין בשרו נראה מתוכה : (י) שבים • ציור שעושין על הסבכה לנוי, עומד על מצחה ומקפת מאזן לאזן, ועשוי להסירו משם ולתתה בסבכה אחרת : החוטים • שבהן קושרי׳ הסבכה על הראש : משום חבור • דאלו החוטים בלא סבכה לא היו מקבלים טומאה :

פרק כט נומי • שרגילים לצאת מן האריג, בין מן הצדדים, בין מלמעלה, בין מלמטה, אם נגע שרך בנימין בתוך השעור המפורש, נטמא הסדין, ואם נגע בסדין נטמאו הנימין עד מקום השעור : אפקרסין • לבוש התחתון ופתוח בכתפיו, וכשלובשו קושרו : גומדין • בגד שהוא אמה על אמה, והערביים מכסים בו חוטמן ופיהם בזמן הקור : קולקין • י״מ שהוא חלוק של צמר ויש לו נימין, וי״מ שהוא חגורת שער : פונדא • בגד שלובשין על הבשר לשמור, שלא יטנפו שאר הבגדים בזיעה, וי״מ אזור חלול ורחב : מעפורת • סודר שמעטפים בו הראש : פרגוד • שתולין על פתחי המלכים : כ״ש• בין רב בין מעט : (ב) כסתות • של צמר תפורות זע״ז כשלל של כובסין, א״כ ארוגות יחד כעין האורגים מפות, שדרכן להניח הפרש בין מפה למפה, בחוטי שתי בלא ערב : סובריקין • מכנסים, וא״ד כמין בתי ידים מצמר, ומלבישים בהם את הידים, ומכסים בהם את הזרועות עד האצילי׳ : חלוק א׳ • אפי׳ ארוכים ורחבים ביותר : קלובקרין • כסות עבה של צמר

---

1) Sindones 2) Sudaria 3) v. pileus 4) Sagus, Sagum 5) Cilicium , נאך איינינגען גירטעל, נאך אנדערן וואללענעס העמדע. 6) funda , 7) נאך רמב״ם : העמדע • נאך איינינגען ראק, נאך אנדערן האזע, נאך אנדערן האנדשוהע •

סוֹרֵחַת אֶת הַיָּד · לָגִינִין גְּדוֹלִים שֶׁנִּטַּל פִּיהֶן, סען פֿלאשען דער האלז פֿעהלט, זינד זיא נאך פֿעראונרייניגונגס־פֿעהיג, ווייל מאן זיא צו אייגמאכ־ע־גלעזער אי־ריכטען. מִמְּאִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְתַקְּנָן לִכְבָשִׁין. וְהָאַבְּרֵכֶם שֶׁל זְכוּכִית, טְהוֹרָה · אָמַר ר' יוֹסֵי, אַשְׁרֶיךָ איין מיהלענבעכער פֿאן גלאז איזט רײַן · ר' יוסי רײַף אויס: כֵּלִים, שֶׁנִּכְנְסָתָ בְּטָמְאָה, וְיָצָאתָ בְּטָהֳרָה : היילֿ דיר, אבשניטט כלים! דער דוא מיט אונרייניהײט אנ־פֿינגסט, אונד מיט רײַנהײט ענדיגסט ·

כלי מתכות : (ד) גלוסית · סיס לה צוור תרוך שכיטל צוורס : קטנה · שיכולה ליכטל כידו ח', ויכול להוליכה בקל, ואינו ירא שמא יפסך הפתח, טמאה, וגדולה, שמשים בה שתן הרבה ויש בכדה, וכשניטל פיה אינו משתמש בה עוד : פלייטין · שתן מפרקמון : סורחת · שכח ליקח תן הפלייטין להריח בו, ידו בקרקע ושברטת : לגינין · כמו כדין גדולים : לכבשים. ירק במלח וקומן : תשריך · מסכת כלים שנכנסת מתחלת תכות הטומאה, ומסיימת בהפרכם של זכוכית טהורה :

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת

אונטער דיזעם טיטעל ווירד בעזאנדערס פֿאן דער אונרייניהײט געהאנדעלט, וועלכע דורך דען טאדטען קערפער איינעם מענשען זיך פֿערבריטעט, אונד אין איהרער ארט שטערקער איזט, אלס אללע איבריגען פֿעראונרייניגונגען, אינדעם זיא אויך אין בלאסער בעצעלטונג פֿעראונרייניגט · דאס געזעטץ שטעהט (במדבר י"ט י"ד) דיא משנה פֿיהרט נון דיא איינצעלנען פֿעללע, דיא צו בעצעלטונג אונד טאדטענאונרייניהײט איבערהויפט געהערען, אין דיזעם אבשניטטע דורך · — דער קירצע וועגען איבערזעטצען וויר טומאת שבעה: זיבענטעגיג, אונד טומאת ערב: איינ־טעגיג, דאס הײסט: בים צום אבענד; אונד עהנליך בייא אנדערן שטעהענדען אויסדריקקען ·

פ ר ק א

שְׁנַיִם טְמֵאִים בְּמֵת, אֶחָד טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה, וְאֶחָד טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב. שְׁלֹשָׁה טְמֵאִין בְּמֵת, שְׁנַיִם טְמֵאִין טְמֵאַת שִׁבְעָה, וְאֶחָד טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב · אַרְבָּעָה טְמֵאִין בְּמֵת, שְׁלֹשָׁה טְמֵאִין טְמֵאַת שִׁבְעָה, וְאֶחָד טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב · בֵּיצַד שְׁנַיִם ? אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת, טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה, וְאָדָם הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב : (ב) בֵּיצַד שְׁלֹשָׁה ? כֵּלִים הַנּוֹגְעִים בְּמֵת, וְכֵלִים בַּכֵּלִים, טְמֵאִין טְמֵאַת שִׁבְעָה, הַשְּׁלִישִׁי בֵּין אָדָם וּבֵין כֵּלִים טְמֵאִין טְמֵאַת עֶרֶב : (ג) בֵּיצַד אַרְבָּעָה? כֵּלִים נוֹגְעִין בְּמֵת, וְאָדָם בַּכֵּלִים, וְכֵלִים בָּאָדָם, טְמֵאִין טְמֵאַת שִׁבְעָה, הָרְבִיעִי בֵּין אָדָם בֵּין כֵּלִים טְמֵאִין טְמֵאַת עֶרֶב · אָמַר ר' עֲקִיבָא,

מאנכמאל זינד 2 דורך טאדטען אונרײַנע דינגע, איינעם זיבענטעגיג, דאס אנדעדע איינטעגיג; דרייא דורך טאדטען אונרײַנע, דערען 2 זיבענטעגיג, אונד איינעם איינטעגיג; פֿיער, דערען 3 זיבענטעגיג, אונד איינעם איינטעגיג · — וויא בייא צוווייען? איין מענש, דער איינען טאדטען בעריהרט, איזט זיבענטעגיג, אונד דער יענען בעריהרט, איינטעגיג. (כ) וויא בייא דרייען? גערעטהע דיא איינען טאדטען בעריהרען, אונד גערעטהע, וועלכע יענע בעריהרען, זינד זיבענטעגיג; דאס דריטטע, מענש אדער גערעטה, איזט איינטעגיג · (ג) וויא בייא פֿיערען? גערעטהע, דיא איינען טאדטען בעריה־רען, איין יענע בעריהרענדער מענש, אונד דיא דיזען בע־ריהרענדען גערעטהע, זינד זיבענטעגיג; דאס פֿירטע, מענש אדער גערעטה, איזט איינטעגיג · ר"ע זאגט: איך פֿינדע

פרק א שנים · ומפרש ואזיל: תדם · שמא הוא תכי תכות הטומאה, ותדם הנוגע בו כעצה תכ הטומאה, ותדם הנוגע בזה תדם כעצה ולד הטומאה, וכל ולד טומאה מין בו תלת טומאת ערב, תכל תכמים גזרו על הנוגע בט"מ כעודו מחובר לתת סיכיה טמא ז' : (ב) כלים · הנוגעים כמה כעצים תכי תכות הטומאה, וכלים שנוגעים כתלו הכלים כעצי תכ הטומאה, דלעולם אין הכלים אכי' כעצים רתשונים : (ג) כלים · כעצי' תכי תכות כמותו, ותדם הנוגע בהם

שְׁמוֹנָה • שֶׁל סַיָּדִין, בֵּשׂ״א תִּשְׁעָה, בֵּ״ה אֹמְרִים עֲשָׂרָה • יֶתֶר מִכָּאן, אִם רָצָה לְקַיֵּם, טָמֵא • וְיַד מְשַׁמְּשֵׁי הָאוּר, כָּל שֶׁהֵן :

8 • דיא דער טינפֿער נאך ב״ש 9, נאך ב״ה 10 • בעטרעגט עס מעהר אונד מאן ווילל עס דאראן לאססען, זא איזט עס מיט אונריין • דיא נריפֿפֿע אללער פֿייערווערקצייגע, זא לפֿנג זיא זיין •

פרק ל

כְּלֵי זְכוּכִית, פְּשׁוּטֵיהֶן טְהוֹרִין, וּמְקֻבָּלֵיהֶן טְמֵאִים • נִשְׁבְּרוּ, טְהֵרוּ • חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים, מְקֻבָּלִין טְמֵאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא • הַטַּבְלָה, וְהָאַסְקוּטְלָא שֶׁל זְכוּכִית, טְהוֹרִין • אִם יֵשׁ לָהֶם לְזָבִיז, טְמֵאִים • שׁוּלֵי קְעָרָה, וְשׁוּלֵי אַסְקוּטְלָא שֶׁל זְכוּכִית, שֶׁהִתְקִינָן לְרַחְשָׁמִישׁ, טְהוֹרִין • קִרְטְסָן, אוֹ שֶׁפֶן בְּשׁוּפִין, טְמֵאִין :

(ב) אַסְפֶּקְלַרְיָא, טְהוֹרָה • וְתַמְחוּי שֶׁעָשָׂאוּ אִסְפֶּקְלַרְיָא, טָמֵא • וְאִם מִתְּחִלָּה עֲשָׂאוּ לְשֵׁם אַסְפֶּקְלַרְיָא, טָהוֹר • תַּרְוֹוד שֶׁחוֹא נוֹתְנוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן, אִם מְקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא, טָמֵא • וְאִם לָאו, ר׳ עֲקִיבָא מְטַמֵּא, ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר :

(ג) כּוֹס שֶׁנִּפְגַּם רֻבּוֹ, טָהוֹר • נִפְגַּם בּוֹ שָׁלֹשׁ (נ״א שָׁלִישׁ) בְּרֻבּוֹ, טָהוֹר • ר״שׁ אוֹמֵר, אִם מְפַזֵּר חוּא אֶת רֹוב הַמַּיִם, טָהוֹר • נִקַּב וַעֲשָׂאוֹ בֵּין בְּבַעַץ בֵּין בְּזֶפֶת, טָהוֹר, ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּבַעַץ טָמֵא, וּבְזֶפֶת טָהוֹר : (ד) צְלוֹחִית קְטַנָּה שֶׁנִּטַּל פִּיהָ, טְמֵאָה • וּגְדוֹלָה שֶׁנִּטַּל פִּיהָ, טְהוֹרָה • שֶׁל פַּלְיָטוֹן שֶׁנִּטַּל פִּיהָ, טְהוֹרָה • מִפְּנֵי שֶׁחִיא

פֿאן גלעזערנעז געריטהעז זינד דיא פֿלאכען ריין, דיא פֿערטיפֿטעז פֿעראונריניגונגספֿעהיג • וועז זיא צערברעכען, זינד זיא ריין • מאכט מאן דאראוס ווידער גענפֿעסע, זא נעהמען זיא אן דער פֿאלגע ווידער אונריינהיט אן • איינע פלאטטע [1]) אדער גלאטטער טעללער איזט ריין; וועז איין ראנד דארום איזט, פֿעראונריניגונגספֿעהיגי וועז מאן דען אייסערן באדען דער גלעזערנען שיספֿעל אדער דעס טעללערס צום געברויכע ניממט, זינד זיא ריין, וועז מאן זיא אבער דאצו גלאטט גמאכט אדער גענפֿיילט האט, זא זינד זיא פֿעראונריניגונגספֿעהיג • (כ) דער שפיגעל [2]) איזט ריין, אבער אינע אין אינען שפיגעל אומגעוואנדעלטע שאלע, פֿעראונריניגונגספֿעהיג; וועז זיא אבער אורשפרינגליך דאצו גמאכט ווארדען, ריין • אין גלעזערנער לעפֿפֿעל דער, וועז מאן איהן אויף אינען טיש לעגט עטוואס נאך זא וועניגעם האלטען קאן, איזט פֿעראונריניגונגספֿעהיג, וועז ער זא ניכטס האלטען קאן, איזט עס נאך ר״ע דענאך פֿעראונריניגונגספֿעהיג; נאך ר״בנ ניכט • (ג) וועז אם טרינקגלאזע דער גרעסטע טהייל בעשעדיגט, איזט עס ריין• איזט איין דריטטעל פֿאם אומפֿאנגע אים גרעסטען טהייל דער העהע [3]) בעשעדיגט, זא איזט עס ריין• ר״ש זאגט: וועז דאדורך דאס מיספֿע דעס אינהאלטס דאריוס פֿערשיטטעט ווירד, איזט עס ריין • וועז עס אין לאך האט אונד מאן עס מיט צין אדער פֿעך צוקלעבט, זא איזט עס ריין • ר׳ יוסי זאגט: מיט צין, פֿעראונריניגונגספֿעהיג, מיט פֿעך, ריין • (ד) וועז אן דער קליינען פֿלאשע דער האלז פֿעהלט איזט זיא פֿעראונריניגונגספֿעהיג, ריין, ווייל עס אין דיא האנד שניידעט • וועז אן גראסען, ריין; וועז אן דער ריפֿעהל־פֿלאשע, לקיים • זה תמורך היתר: טמא • מס נטמא מכלי, וכן מס נגעה הטומאה בזה תמורך, נטמא מכלי: תמור • כנון יד השפוד ותסכלה, ושאר כלים שתשמישן ע״י תחור: כ״ם • תפי׳ תרוכות כיותר:

פרק ל טבלא • סלמן: תסקוטלא• קערה פשוטה שאין לה בית קבול, אלא מתחתיה מחובר לה בית קבול קטן, כשכופין תוכה רחוים להשתמש: שולי• כשנשבר מקום השמישן נשאר בית קבול קטן, ושופכו ומשתם בו, לקיולו מכי טהורי, דלא תעזיבי השולים כלים, מפני מקום השבר שמזיק לידים: קירטסן • שעשען תלקים: בשופין• בכלי שתלקיקים בו שכלים: (ב) תספקלרי• שאינה עשויה לקבלה אלא לראות צורת הפנים, וי״מ שהוא כרויל): תרווד• כף זכוכית: ותם לחוי שתתתיתו חד ושופך מה שבתוכו: מטמא • כוחיל ויש לו בית קבול: (ג) שנפגם• ג׳ פגימות עומדות ברובו של כוס ולא במעוטו, לע״פ שאינו מפזר את רוב המים, וי״ג שלים דהיינו שלים לקיבו כרוב גובהו או לחבית: טמא • דהכל הולך אחר המעמיד ותשוב

[1]) tabula und scutella [2]) Speculare, כלף לתדערן־כרילגלאז • [3]) דיז לעזתרטע זינד פיר פערזידען לוכד דאכלך דער זין .

מְטַמְּאִין מְמָאָה׃ (ח) מֵאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֲבָרִים בָּאָדָם, שְׁלֹשִׁים בְּפַסַּת הָרֶגֶל, שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע, עֲשָׂרָה בַּקֶּרְסֹל, שְׁנַיִם בַּשּׁוֹק, חֲמִשָּׁה בָּאַרְכֻּבָּה, אֶחָד בְּיָרֵךְ, שִׁלְשָׁה בַּקְּטֻלִּית, אֶחָד עָשָׂר צֶלָעוֹת, שְׁלֹשִׁים בְּפַסַּת הַיָּד, שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע, שְׁנַיִם בַּקָּנָה, וּשְׁנַיִם בַּמֶּרְפֵּק, אֶחָד בְּזוֹרֵעַ, וְאַרְבָּעָה בַּכָּתֵף, מֵאָה וְאֶחָד מִזֶּה, וּמֵאָה וְאֶחָד מִזֶּה, וּשְׁמוֹנָה עָשָׂר חֻלְיוֹת בַּשִּׁדְרָה, תִּשְׁעָה בָּרֹאשׁ, שְׁמוֹנָה בַּצַּוָּאר, שִׁשָּׁה בַּמִּפְתֶּחָה שֶׁל לֵב, וַחֲמִשָּׁה בִּנְקָבָיו, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל · אֵימָתַי ? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם בָּשָׂר כָּרָאוּי, אֲבָל אִם אֵין עֲלֵיהֶם בָּשָׂר כָּרָאוּי, מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל :

אלס איינע לינע גראס פאם קריסטהיר, פאראונרייניגען זיא אין איהרער ארט . (ח) 248 גלידער זינד אם מענשליכען קערפער, 30 אם פוסע, נעמליך 6 אן יעדעס צעה, 10 צום קנעכעל, 2 אם שענקעל, 5 אים קניע, איינס אן דער היפטע, 3 אים היפטאכלאן, 11 ריבבאן, 30 אן דער האנד, נעמליך 6 אן יעדעם פינגער, 2 אם פארדערארם, 2 אם עלבאגען, איינס אם אבערארם, 4 אין דער שולטער, אלזא 101, אונד עבען זא אן דער אנדערן זייטע, דאצו 18 דעס ריקגראטעס, 9 אם קאפפע, 3 אם האלזע, 6 אן דער בוסט, אונד 5 אן דען עפנונגען דעס לייבעס . יעדעס דיזער גלידער פאראונרייניגט דורך בעריהרונג, טראגונג אונד בעצעלטונג . דים יעדאך נור, וועו געהערינ פליישׁ דאראן איזט, וועו אבער ניכט גערינ פליישׁ דאראן איזט, פאראונרייניגען זיא נור דורך בעריהרונג אונד טראגונג, אבער ניכט דורך בעצעלטונג .

פ ר ק ב

אֵלּוּ מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל, הַמֵּת, וְכַזַּיִת מִן הַמֵּת, וְכַזַּיִת נֶצֶל, וּמְלוֹא תַרְוָד רָקָב, הַשִּׁדְרָה, וְהַגֻּלְגֹּלֶת, וְאֵבֶר מִן הַמֵּת, וְאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי, רוֹבַע עַצְמוֹת מֵרוֹב הַבִּנְיָן אוֹ מֵרוֹב הַמִּנְיָן, וְרוֹב בִּנְיָנוֹ וְרוֹב מִנְיָנוֹ שֶׁל מֵת, אַע״פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רוֹבַע, מְמֵאִים · כַּמָּה הוּא רוֹב מִנְיָנוֹ ? מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה : (ב) רְבִיעִית דָּם, וְרְבִיעִית דַּם תְּבוּסָה מֵמֵת

פאל׳געגרע דינגע פאראונרייניגען אין בעצעלטונג ; דער טארטע זעלבסט, איינע אליפע גראס דאפאן, איינע אליפע גראס שלאמטיג געוואדענעס דאפאן, איין לעפפעל פאלל פערווארזעטעס, דאס ריקגראט, דער שערעל ; איין גליד פאם טארטען, אדער איין גליד פאם לעבענדען, וועו גהערינ פליישׁ דאראן ; איין פירטעל קב קנאכען, ענטוועדער אוים דעם גרעסטען טהיילע דעס בוים אדער אוים דער מעהרצאהל דער גלידער ; דער גרעסטע טהייל דעס בוים, אדער דיא מעהרצאהל דער גלידער, וועו זיא אויך קיין פירטעל קב אויסמאכען׳ אללע דיזע פאראונרייניגען · דיא מעהר־

צאהל דער גלידער איזט 125 · (ב) איין פירטעל לוג בלוט, איין פירטעל צוקונסבלוט[1]), פאן אינעם טאדטען ; רחצון מטמאים בגדים, שחין לדם וכליס מקבלים טומאה לחלן מחב סטומאה : הנושאים · כגון מסכב ומוסב : הנוסף · לפי בשעה שהוא נוסף לותו, שחינו לחלן רחצון, ושין לדם מטמא לדם ; (ו) שתצת · ומכלן לתה דן לצרן, ומס מה תמור חינו מטמא עד שיחות, שרן הקל חינו דין שלח יטמא עד שיחות, וממילא לבסוף וחיה דתכן ; מגוייד · מחותך ; פוטרין ריידוס . חס מה וכיוה בן גוסף : לזכר · כלומר למה פרכם זה דומה : (ז) האכרין · כין שהתלם מן הקי כין מן המת , וצריך שיהיה בהם בשר וגידים ועצמות ; (ח) פיסת · כף היח הפרסה : קורקל · מקום חבור הרגל והשוק קטלית למעלה ברחם הירך ; קנה · עשה המחובר ליד מלמון קנה המדם ; מפתח · הוח החזה, שמפני המושת החזה מכסה הריחה על הלב, כאלו החזה פתח דרך שממנו יכנים החויר ויצח ללב : בנקוביו · הכלים וגיד החמה : כרעוי · כדי שימלה תרובה ויברית בס היה בחדם חי : ושין · שחין מטמח בחובל חלח לו חדם חלם, לו חבר שים בו בשר וגידים ועצמות :

פרק ב וכזית · וחע״ג דכזית מן המת מטמח, מצטריך לשמועינן המת, דהיינו כפל שלח יתקצרו לבריו בגידין שחין בו כזית בשר ; נצל · לשון הפרשה, בשר המת שבמוק ונעשה כמין לתה פרוסה ; מלח · ושעורו מלח חפנים ; רקב ·

[1]) דים ווירד פי. ג. מסנה פי. ערקלערט .

יֵשׁ לִי חֲמִישִׁי, הַשִּׁפּוֹד הַתָּחוּב בָּאֹהֶל, הָאֹהֶל, וְהַשִּׁפּוֹד, וְאָדָם הַנּוֹגֵעַ בַּשִּׁפּוֹד, וְכֵלִים בָּאָדָם, טְמֵאִין טֻמְאַת שִׁבְעָה · חֲמִישִׁי בֵּין אָדָם בֵּין כֵּלִים טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב · אָמְרוּ לוֹ, אֵין הָאֹהֶל מִתְחַשֵּׁב : (ד) אָדָם וְכֵלִים מְטַמְּאִין בַּמֵּת · חוּמֶר בָּאָדָם מִבַּכֵּלִים, וְכֵלִים מִבָּאָדָם, שֶׁהַכֵּלִים שְׁלֹשָׁה, וְהָאָדָם שְׁנַיִם · חוּמֶר בָּאָדָם, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהוּא בָּאֶמְצַע, הֵן אַרְבָּעָה, וְשֶׁאֵינוֹ בָּאֶמְצַע, הֵן שְׁלֹשָׁה : (ה) אָדָם וּבְגָדִים מְטַמְּאִין בְּזָב · חוּמֶר בָּאָדָם מִבַּבְּגָדִים, וּבַבְּגָדִים מִבָּאָדָם · שֶׁאָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּזָב מְטַמֵּא בְּגָדִים, וְאֵין בְּגָדִים הַנּוֹגְעִין בָּזָב מְטַמְּאִין בְּגָדִים · חוּמֶר בַּבְּגָדִים, שֶׁהַבְּגָדִים הַנּוֹשְׂאִים אֶת הַזָּב מְטַמְּאִין אָדָם, וְאֵין אָדָם נוֹשֵׂא אֶת הַזָּב מְטַמֵּא אָדָם : (ו) אָדָם אֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ, וַאֲפִילוּ גָּוְסָם, וְזוֹקֵק לַיָּבוֹם, וּפוֹטֵר מִן הַיִּבּוּם, מַאֲכִיל בַּתְּרוּמָה, וּפוֹסֵל בַּתְּרוּמָה · וְכֵן בְּהֵמָה וְחַיָּה אֵינָן מְטַמְּאִין עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁם · הֶחְזִירוּ רָאשֵׁיהֶם, אַע״פִּי שֶׁמְּפַרְכְּסִים, טְמֵאִין, בַּגּוֹן זָנָב שֶׁל הַלְּטָאָה שֶׁהִיא מְפַרְכֶּסֶת : (ז) הָאֲבָרִין אֵין לָהֶן שִׁעוּר, אֲפִילוּ פָּחוֹת מִכַּזַּיִת מִן הַמֵּת, וּפָחוֹת מִכַּזַּיִת מִן הַנְּבֵלָה, וּפָחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ,

נאך איין פֿינפטעס, נעמליך ד׳ וועז דיא מעטאללענע צעלט = שטאנגע אייגנעשטעקט איזט, זא זינד צעלט, אונד שטאנגע, אונד דער דיזע בעריהרענדע מענש, אונד דיא ווידער דיזען בעריהרענדען גערעטהע זיבענטעגיג, דאס פֿינפטע, מענש אדער גערעטה, איינטעניג · מאן וועגדעטע איהם איין, דאס צעלט זעלבסט ווידר נידט מיטגערעפֿנעט · (ד) מענשען אונד גערעטהע וועגדען דורך טאדטען פֿראונריינגט · מאנכעס איזט שטרענגער בייס מענשען, מאנכעס בייא גערעטהע · לעטצטערעס, אין זאפֿערן בייא גערעטהען איינע פֿאללע רייהע פֿאן דריין, בייס מענשען נור פֿאן צוויין גילט; בייס מענשען איזט שטרענגער, דאס זא לאנגע ער דאס מיטטעלגליד בילדעט אוך אין פֿירטעס שטאטט פֿינדעט, זאנסט זינד נור 3 מעגליך · (ה) מענש אונד קליידער וועדדען פֿעראונריינגט דורך איינען אייטערפֿליסגען · מאנכעס איזט ב״ם מענשען שטרענגער, מאנכעס בייא קלי״דערן · ערשטערעס זין זאפֿערן אין פֿאם אייטערפֿליסגען בעריהרטער מענש אוך דיא קליידער פֿעראונריינגט, נידט אבער פֿאם אייטערפֿליסגען בעריהרטע קליידער וואייטער קליידער פֿעראונריינגען · שטרענגער בייא קלי״דערן איזט, דאס דיא דען אייטערפֿליסגען טראגענדען קליידער דען מענשען פֿעראונריינגען, דער איהן טראגענדע מענש אבער נידט מענשען פֿעראונריינגט · (ו) דער מענש פֿעראונדריינגט (אלס טאדטער) ערשט, זוען ער דאס לעבען אוסגעהויבט האט; זעלבסט אין צערהויענער, זעלבסט איין מיט דעם טאדע שאן רינענדער, נידט · זאלבע געלטען אלס לעבענד אין בעטרעף דער פֿפליכט צור, אדער בעפֿריאונג פֿאן דער לעווירטאטערע; אדער דער [בעפֿעהיגונג אדער נידטבעפֿעהיגונג, העבע צו עסטען · אויך פֿיר אונד ווילד פֿעראונדריינגען נידט ערער (אלס געפֿאללענעס) בים זיא דאס לעבען אויסגעהויבט האבען · וועז אבער דער קאפף אבגעשניטטען איזט, זא זינד זיא, זוען אויך נאך

צוקקענד, פֿעראונריינגענד; זויא צ׳ ב׳ דער שוואנץ דער בלינדשליכע נאך לאנגע צוקט · (ז) בייא גאנצען גלידערן גיבט עס קיין מאאס, זעלבסט וועניגער אלס אינע אליפֿע גראס פֿאם טאדטען מענשען , אדער פֿאם אאוע , אדער

נעשה מד, וכלים המוגעים כאדם נעשים ג״כ מד, שכל מדם הטמא ט״ז מטמא הכלים ט״ז , וה״ה בכיוצא ב׳ ה״מ למתני׳ מדם המוגע במת וכלים כאדם טמאים ט״ו, תלת מפיקת שמעינ׳ לה׳ דתפי׳ מדם בכלים שנגעו במת, והאדם לית ליה כלום במת, תפ״ה הכלים המוגעים כאדם טמאים ט״ז, כל שכן מדם שנגע במת עצמו, וכלים כאדם דיוכיח ט״ז : שפוד · כמין עמוד של מתכת תקוע בחמצע האכל, וברזתו קושרין האוכל ; מתעטי׳ שתי האוכל מטמא השפוד, תלת מהשפוד שוה מכלל האוכל וה׳ הס, ואפי׳ אין השפוד בתוך האוכל תלת שנוגע מבחוץ, תפ״ה אין האוכל מתחזק בעכין : (ד) שלשה · כגון כלים שנגעו במת וכלים בכלים, ושוב כלים שלשתם כשניי׳ כולן טמאים, והאדם שנגע במת, ואדם שני כזה באדם טמאין אבל אדם שלישי שנגע בשני טהור : כחמצע · כגון כלים במת, ואדם בכלים, וכלים באדם, דאל׳ בין אדם בין כלים טמאים טומאת ערב , ואפ״ג דהא כמי מוערת דכלים הוא, שכן נגעו במת ונעשים מכי אבות, אבל אדם כשהוא נוגע במת לא הוי אלא מכ הטומאה, מ״מ מוערת דאדם עדיף ליה, דעושה כיוצא בו מעת״כ בכלים : (ה) מטמא נגדים · כ״ז שלא פירש : ואין בגדים· שנעשים

אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא · ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אִם יֵשׁ תַּחְתֵּיהֶן עֲפַר קְבָרוֹת, מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא · וְאִם לָאו, אֵינָן מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא · אֵיזֶהוּ הַדּוֹפֵק? אֶת שֶׁהַגּוֹלֵל נִשְׁעָן עָלָיו· אֲבָל דּוֹפֶק דּוֹפְקִין, טָהוֹר: (ה) אֵלּוּ שֶׁאִם חָסְרוּ, טְהוֹרִין · כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, וְכַזַּיִת נָצָל, וּמְלוֹא תַרְוָד רָקָב, וּרְבִיעִית דָּם, וְעֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה, וְאֵבָר מִן הַחַי, שֶׁחָסַר עַצְמוֹ: (ו) הַשִּׁדְרָה וְהַגֻּלְגּוֹלֶת מִשְּׁנֵי מֵתִים, וּרְבִיעִית דָּם מִשְּׁנֵי מֵתִים, וְרוֹבַע עֲצָמוֹת מִשְּׁנֵי מֵתִים, וְאֵבָר מִן הַמֵּת מִשְּׁנֵי מֵתִים, וְאֵבָר מִן הַחַי מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים, ר׳ עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: (ז) עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם, ר״ע מְטַמֵּא, וְר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר · אָמַר ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, לֹא אָמְרוּ עֲצָמוֹת כַּשְּׂעוֹרָה, אֶלָּא עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה· רוֹבַע עֲצָמוֹת שֶׁנִּדַּקְדְּקוּ, וְאֵין בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה, ר״ש מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין · אֵבָר מִן הַחַי שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם, טָהוֹר · ר׳ יוֹסֵי מְטַמֵּא, וּמוֹדֶה שֶׁאִם נִטַּל הֲצָאִים, שֶׁהוּא טָהוֹר:

זאגט · אויך דורך טראגונג · ר׳ יהושע זאגט: ווען גראבערדע דארונטער איזט, פֿעראונרייניגען זיא דורך טראגונג, זאנסט ניכֿט · אונטער ווענדען דער גרופֿט האט מאן נור דיא צו פֿערשטעהען, ווארויף דער דעקקעל רוהט, אבער ניכֿט עטוואניגע אנדערע (צור בעפֿעסטיגונג איינגעזעטצטע) שטיינע · (ה) פֿאלגענדע זינד ריין, זא באלד עטוואס ראראן פֿעהלט: איינע אליפֿע גראס אדער שלאממיגעס, פֿאס טאדטען, איין לעפֿפֿעל פֿאלל פֿערוועזעטעס, איין פֿירטעל לוג בלוט, איין קנאכֿען וויא איין גערשטענקארן: אונד ווען אס גליד פֿאס לעבענדען עטוואס פֿאס קנאכֿען פֿעהלט. (ו) איין ריקגראט אדער שעדעל, אדער איין פֿירטעל לוג בלוט, אדער איין פֿירטעל קב קנאכֿען, אדער איין גליד, פֿאן צווייא טאדטען, אדער איין גליד פֿאן 2 לעבענדען מענשען, (צוזאממענגעזעטצט) זינד נאך ר״ע פֿעראונרייניגענד (אין בעצעלטונג); נאך דען געלעהרטען ריין · (ז) איין ענטצווייא געבראכֿענער קנאכֿען פֿאן דער גרעסע איינעס גערשטענקארנס איזט נאך ר״ע פֿעראונרייניגענד, נאך רי״בנ גאנץ ריין: דען, זאגט רי״בנ, עס הייסט יא ניכֿט: מעהרערע קנאכֿען וויא איין גערשטענקארן, זאנדערן איין קנאכֿען וויא איין גערשטענקארן· ווען איין פֿירטעל קב קנאכֿען זא צערריבען זינד, דאס ניכֿט איין שטיק וויא איין גערשטענקארן דארונטער איזט, זא זינד זיא נאך ר״ש ריין; נאך דען געלעהרטען אונריין · איין ענטצווייא געבראכֿענעס גליד פֿאס לעבענדען איזט ריין; ר׳ יוסי זאגט, אונריין; גיבט אבער צו, דאס ווען עס צו העלפֿטען אבגענאממען ווארדען, עס ריין זייא ·

פרק ג

כָּל הַמִּטַּמְּאִין בָּאֹהֶל שֶׁנֶּחְלְקוּ, וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ הַבַּיִת, ר׳ דּוֹסָא בֶּן הָרְכִינָס מְטַהֵר,

ווען איינעס פֿאן דען אין בעצעלטונג פֿעראונרייניגענדען דינגען דורכֿגעטהיילט אין בעצעלטונג געבראכֿט ווירד, זא איזט עס נאך ר״ד זאהן הרכינס, ריין; נאך דען געלעהר־

לשכה · במשנה פי״ו דכלים: (ד) הגולל · אבן גדולה ורחבה שסותמים בה פי הקבר מלמעלה, והדופק ב׳ אבנים גדולות, א׳ מצד זה ואחד מצד זה שהגולל נשען עליהן: אם יש כו׳ · מטמא כשמסיטן משום עפר הניסט עמהן דמטמא במשא: דופק דופקין · אצל אבן הדופק מניחין לפעמים אבן אחרת להחזיקה, ואין הגולל נשען עליה: (ה) כזית · שכן תחלת יצירתו של אדם בכזית: ורביעית דם · הואיל ותחלת ברייתו של קטן אין בו פחות מרביעית דם: מן החי · אפי׳ קולית גדולה שחסר ממנו עצם כ״ש לא מטמא, ואבר מן המת כזית בשר הפורש ממנו טמא, וכן עצם כשעורה הפורש ממנו כמי טמא: (ו) מב׳ מתים · חצי חוליות השדרה מזה וחצי מזה, וכן הגלגולת: ואבר · חצי אבר נתלש מזה וחצי אבר כזה לתלש מזה ונראין כאבר א׳: מטהרין · מטומאת אחל: (ז) מטמא · במשא ולא במגע: שנדקדקו · שנשחקו: מעהר · ואינה מטמאי׳ לא במגע ולא במשא ולא באהל: מטמאין · בשלשתן: שהור · ואפי חזר וחברו: חצאי׳ · שניטל מן החי לחצאי׳, ולא ניטל ממנו אבר שלם כא׳, דלא הוה בי׳ שעורא מעולם:

פרק ג כל · האמורי׳ ברפ״ב: והכניסן · כשהן מחולקי׳ לתוך אהל א׳: הנבלה · פתח באהל ומפרש בנבלה

אֶחָד, ר׳ עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִשְׁנֵי מִתִּים • דָּם קָטָן שֶׁיָּצָא כֻּלּוֹ, ר״ע אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא • וַחֲכָ״א רְבִיעִית • בֵּין חַיָּה בֵּין מֵתָה, ר׳ אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא כִּבְשָׂרוֹ, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים • אֵפֶר שְׂרוּפִים, ר״א אוֹמֵר, שְׁעוּרוֹ כְּרוּבַע, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין • מְלוֹא תַרְוָד (רָקָב) וְעוֹד עֲפַר קְבָרוֹת, טָמֵא • ר״ש מְטַהֵר • מְלוֹא תַרְוָד רָקָב שֶׁגִּבְּלוֹ בַּמַּיִם, אֵינוֹ חִבּוּר לְטַמְּאָה : (ג) אֵלּוּ מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵינָן מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל, עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה, וְאֶרֶץ הָעַמִּים, וּבֵית הַפְּרָס, אֵבֶר מִן הַמֵּת, וְאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי, הַשְּׂדֵרָה, וְהַגֻּלְגֹּלֶת שֶׁחָסְרוּ • כַּמָּה הוּא חֶסְרוֹן בַּשְּׂדֵרָה ? בֵּשַׁ״א שְׁתֵּי חֲלִיוֹת, בֵּרְ״א אֲפִילּוּ חֲלָיָא אֶחָת • וּבַגֻּלְגֹּלֶת, בֵּשַׁ״א כְּמִלּוֹא מִקְדָּחַ, בֵּרְ״א כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל מִן הַחַי וְיָמוּת • בְּאֵיזֶה מִקְדָּחַ אָמְרוּ? בַּקָּטָן שֶׁל רוֹפְאִין, דִּ״ר מֵאִיר • וַחֲכָ״א בַּגָּדוֹל שֶׁל לְשָׁכָה : (ד) הַגּוֹלֵל וְהַהוֹפֵק מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְאֹהֶל, וְאֵינָן מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא • ר׳

ר״ע זאגט זעלבסט פֿאן צוויין • דאס נאנץ אויסגעלויפֿענע בלוט איינעס נייגעבארענען קינדעס, נאך ר״ע : ווען עס אויך נור איין וועניגעס בעטרעגט; דיא גענעהרטען זאנען : נור ווען עס איין פֿירטעל אויסמאכט • איינע אליפֿע גראסו לעבענדעס אדער טאדטעס ליידענגעווירם פֿעראורזיניגט נאך ר״א, וויא דאס פֿלייש דעס טאדטען זעלבסט; נאך דען נעלעהרטען איזט עס ריין • דיא אשע פֿערברענטער טאדטען, איזט פֿעראורזיניגענד, נאך ר״ע, בייא איינעס פֿירטעל קב; נאך דען נעלעהרטען, ריין • איבער איינען לעפֿפֿעל פֿאלל מאָדער אונד גרופֿטשטויב, איזט פֿעראורזיניגענד, נאך ר״ש ריין • ווען איין לעפֿפֿעל פֿאלל פֿערוועזעטעס מיט וואסער געקנעטעט וואַרדען, בילדעט עס קיינע (איין זיך צוואממענהאנגענדע) פֿערבינדונג צור פֿעראורזיניגונג [2] (ג) פֿאלגענדע פֿעראורזיניגען דורך בערהרונג אונד טראגונג, אבער ניכט אין בעצעלטונג : איין קנאכען וויא איין נערשטענקארן; אויסלענדישע ערדע; איין פֿעלד, וואריין איין נראב אומגעאקקערט וואַרדען; איין גליד פֿאם טאדטען ערדע לעבענדען, וואַרוף ניכט נעהרינג פֿלייש איזט; אונפֿאללשטענדיגעס ריקגראט אדער שעדעל; וויא פֿיל מוס אם ריקגראט פֿעהלען, דאס עס אונפֿאללשטענדיג הייסט? ב״ש זאגט: צוויי״א גלידער; ב״ה זאגט : נור אינעס • אם שעדעל, נאך ב״ש וויא איינע באהרערדיקקע ; נאך ב״ה זא פֿיל דאס דורך דעסטען מאנגעל דער לעבענדע שטערבען מוס • אונטער דעם באהרער איזט נאך ר״מ דער קלינע

דער ערצטע צו פֿערשטעהען, נאך דען נעלעהרטען, דער גראסע איז דער טעמפֿעלקאממער • (ד) דער גרופֿט = דעקקעל אונד דיא גרופֿט = וועגדע פֿעראורזיניגען דורך בערהרונג אונד בעצעלטונג, אבער ניכט דורך טראגונג • ר״א

גופו של מת כשכלה לחותו כעשה כמין עפר, ודוקא שנקבר ערום בארון של שיש, ומכוסה בכסוי של שיש, אבל נקבר בכסותו או בארון של עץ לו כעפר, וכן אם נקבר מקר מבר, אין לו רקב : כשדרך • תע״פ שאין כשם כשר : רובע • רובע קבר, תע״פ שאין כין רוב שכניו לו רוב המכין, ורוב כניכו כגון ג׳ שוקים וירך ו׳ כלבד ; כמ״ש הוס׳ • ואחת לשמושיכן במכיכה שתע״פ שאותו האחד הוס מקר כאבריו לו יתר, אין משגיחין אלא על מכין רוב כ״א ; (ב) רבישית • שיעור כלו לאחר מיתה לתורייתא ; תבוסה • מקצת מחיים ומקצת לאחר מיתה, והוא מדרבנן ; כ״ם • כשם שטמא בעצמות רוב בכין לו רוב מכין, תע״פ שאין בו רובע בקבר, כך טמא כדם הקטן שיצא כלו : וכ״ת • אם תמרת בעצמות שכידוע שכלו לפניך, תאמר כדם שאכי תומר שמא כשתיירה ממכו טפה אלא יצא ; רמה • שנולדה בכשר המת כמת היא משובכת, לפי׳ חי׳, לחדם מחיים לקברו רמה, דכתיב לף כי לנוס רמה ; סרופים • חדם שנשרף ולא כתערב בו מאפר עצים ; כרובע • קב אפר מטמא ; ועוד • ס״ל מיירי כמת שנקבר ערום בארון של שיש, ודרכן חי׳ לטוח הכוכין בסיד, ומיד שנתרקב סיד התרווד ממכו טמא, ולפ״כ כפל מן הסיד וכתערבה עם הרקב שכבר חי׳ טמא, ול״ת אלא יהיה תרווד רקב קודם שכתערב בו הסיד ; חיכו קבור • אם כאהיל על מקצתו, וכן לעכין מגע ; (ג) העמים . וקבת מיירי בגוש עפר שבת מת״ל, אבל הבכנס לארץ העמים, לפי׳ לא כגע ולא כשא, כגון שהיה רובע על פום טמא, דעל מוירה של ארץ העמים כמי גזרו, אלא שאין גזירתם שוה, שעל גוזה גזרו ט״ז, וכריך מזחה ג׳ וז׳, ולא כן על מוירה ; הפרס • שדה שנתרש בה קבר ונשכרו עצמות המת ונדושות בעפר, ופרס לשון פרוסה, וי״מ ע״ם שפרסות ב״א כמינעים לנקת עם מפני הטומאה , לכל שדה שנאבד בה קבר מטמא לפי׳ באהל, ואע״פ שלא הנשנו ברישא בהדי הך דמטמא באהל, י״ל דתנא ושייר כמי ארץ העמים במקושה דמטמא באהל ; כמה • שלא הטמא באהל ; מקדש • רובה הנקב שנוקבים במרגע : וימות . ושערו מכמים במקרון כקלע : רופפים • שפותחים בו הנגעים ;

ז) 2. ד. קאממענטארע .

וְהֶאֱהִיל עַל מִקְצָתוֹ, טָהוֹר · הָיָה אֶשְׁבּוֹרָן, אוֹ שֶׁקָּרַשׁ, טָמֵא · נִשְׁפַּךְ עַל הָאַסְקוּפָה וְהִיא קַטַּפָּרָס, בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, וְהַבַּיִת מַאֲהִיל עָלָיו, טָהוֹר · הָיָה אֶשְׁבּוֹרָן, אוֹ שֶׁקָּרַשׁ, טָמֵא · כָּל שֶׁבַּמֵּת טָמֵא, חוּץ מִן הַשִּׁנַּיִם, וְהַשֵּׂעָר, וְהַצִּפּוֹרֶן. וּבִשְׁעַת חִבּוּרָן, הַכֹּל טָמֵא: (ד) כֵּיצַד? הַמֵּת מִבַּחוּץ, וּשְׂעָרוֹ בִּפְנִים, הַבַּיִת טָמֵא · עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כַּזַּיִת בָּשָׂר, הִכְנִיס מִקְצָתוֹ מִבִּפְנִים, וְהַבַּיִת מַאֲהִיל עָלָיו, טָמֵא · שְׁנֵי עֲצָמוֹת, וַעֲלֵיהֶם כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵתִים בָּשָׂר, הִכְנִיס מִקְצָתָם מִבִּפְנִים, וְהַבַּיִת מַאֲהִיל עֲלֵיהֶם, טָמֵא · הָיוּ תְּחוּבִים בִּידֵי אָדָם, טָהוֹר, שֶׁאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר: (ה) אֵיזֶהוּ דַם תְּבוּסָה? הַמֵּת שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ שְׁמִינִית בְּחַיָּו, וּשְׁמִינִית בְּמוֹתוֹ, דִּ"ר עֲקִיבָא · ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, רְבִיעִית בְּחַיָּו, וּרְבִיעִית בְּמוֹתוֹ · נִטַּל מִזֶּה וּמִזֶּה רְבִיעִית, ר' אֶלְעָזָר בְּרִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה וְזֶה כְּמַיִם · אֵיזֶהוּ דַם תְּבוּסָה? צָלוּב שֶׁדָּמוֹ שׁוֹתֵת, וְנִמְצָא תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם, טָמֵא · אֲבָל הַמֵּת שֶׁדָּמוֹ מְנַטֵּף, וְנִמְצָא תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם, טָהוֹר · ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא כִּי אֶלָּא הַשּׁוֹתֵת טָהוֹר, וְהַמְנַטֵּף טָמֵא: (ו) כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, פִּתְחוֹ בְּטֶפַח, וְהַמֵּת פִּתְחוֹ

איינער איינען טהייל דעסעלבען בעצעלטעט, איזט ער ריין; איזט עס אבער איינע זאממעלשטעללע, אדער דאס בלוט געראננען, זא איזט ער אונריין · ווירד עס אויף איינע הויזשוועללע פערגאססען, דיא אבשיססיג איזט, זייא עס נאך איננען אדער אויסען, זא דאס דאס הויז איינען טהייל בעצעלטעט, זא איזט דיס ריין; איזט עס אבער איינע זאממעלשטעללע, אדער דאס בלוט גע־ראננען, זא איזט עס פעראונרייניגענד — אללעס אם טאדטען פעראונרייניגט, אויסער דעססען צעהנע, האארע אונד נעגעל. ווען זיא אם קערפער האפטען, זינד אויך זיא פעראונרייניגענד. (ד) ווען צ. ב. דער לייכנאם אויסערהאלב ליגט, אונד דעססען האאר איננערהאלב, זא איזט דאס הויז פעראונרייניגענד · ווען איין טאד־טענקנאכען ווארען איינע אליפע גראס פלייש איזט צום טהייל הינייגעבראכט ווירד, זא דאס דאס הויז איהן בעצעלטעט, איזט דיס פעראונרייניגענד · ווען צווייא טאדטענקנאכען אן וועלכען יע איינע האלבע אליפע גראס פלייש איזט, צום טהייל הינייגעבראכט ווערדען, זא דאס דאס הויז זיא בעצעלטעט, זא איזט עס אונריין · וואר דאס פלייש בלאס דורך מענ־שענהאנד אנגעשטעקט, זא איזט עס ריין; דען דיא דורך מענשענהאנד געמאכטע פערבינדונג גילט ניכט אלס זאלכע. (ה) וואס פערשטעהט מאן אונטער צוקקונגסבלוט? ווען פאם טאדטען איין אכטעל בלוט נאך ביים לעבען אונד איין אכטעל נאך דעם טאדע אויסגעפלאססען איזט; זא ר"ע · ר' ישמעאל זאגט: יע איין פירטעל (אונד דארוים איין געמישטעס פירטעל) · ר"א ב' יהודה זאגט: ביידעס איזט וויא וואססער אנצוזעהען; צוקקונגסבלוט הינגעגען איזט, ווען צ. ב. איינעס ערהענקטען בלוט הערא־בפליסט אונד מאן אונטער איהם איין פירטעל פינדעט: דיזעס איזט אונריין; אבער דאס נור טריפענדע בלוט איינעס טאדטען איזט, ווען מאן אויך איין פירטעל אונטער איהם פינדעט, ריין · ר' יהודה זאגט: ניכט דאך! דאס פליסענדע איזט ריין, אונד דאס טריפענדע אונריין · (ו) פיר איינע[1]) אליפע גראס פאם טאדטען געניגט דיא הויזעפנונג פאן איינער קטפרס. מקו' מדרן, והאהיל אדם על מקצתו: אשבורן · מקו' מכונס כמו גומא: שקרש · הדם, ואפי' קטפרס הוה חבור וטמא, ואפי' האהיל על מקצתו: אסקופא · כמין אצטבא לפני פתח הבית: מבפנים · שמשפט לצד פנים בין שמשפע לצד חוץ והבית מאהיל על מקצתו טהור אע"פ שסופו של דם לירד לפנים דאינו חבור, וי"מ בין מה שיש לצד פנים ובין מה שלצד חוץ כולה מקום מדרון, והדם נשפך על כלה, כמצא הדם מקצתו תחת האהל ומקצתו חוץ לאהל, הבית טהור, דאין קטפרס חבור: שנים · דכל דבר שאינו נברא עמו וגזעו מחליף טהור: (ד) הבית: כל מה שבתוכו טמא: שיש עליו · העצם נחשב יד לבשר: בידי אדם. שלא הי' הבשר מחובר לעצם מעקרו, אלא אדם תחבו על העצם כדרך שתוחבין הבשר בשפוד: (ה) איזה · שמינית לאפוקי רובא מחיים: ורביעית במותו · ונתערבו ונטל מן התערובות רביעית: זה וזה דר"ע ור"י כמים: שותת · דרך הצלוב שיהי' דמו שותת ויורד בלי הפסק, מפני שטפה של מיתה מעורבת בו: המת · שדרך המת שיהי' דמו מנטף טיפה אסר טפה קמא קמא בטיל, וטהור: טהור · שאני אומר אותה הטפה שהנשמה תלוי' בה עמדה

[1]) פערגלייכע פ. ז. מ. נ.

וְחַכָּמִים מְטַמְּאִין • כֵּיצַד ? הַנּוֹגֵעַ בְּכִשְׁנֵי חֲצָיִי זֵיתִים מִן הַגָּבְלָה, אוֹ נוֹשְׂאָן, וּבָמֵת, הַנּוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת, וּמַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת, וְאוֹ נוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת, וְכַחֲצִי זַיִת מַאֲהִיל עָלָיו, מַאֲהִיל עַל כִּשְׁנֵי חֲצָיִי זֵיתִים, מַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת, וְכַחֲצִי זַיִת מַאֲהִיל עָלָיו, ר׳ דוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין • אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת, וְדָבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו וְעַל כַּחֲצִי זַיִת, אוֹ מַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת, וְדָבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו וְעַל כַּחֲצִי זַיִת, טָהוֹר • אָמַר ר״מ, אַף בָּזֶה ר׳ דוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין • הַכֹּל טָמֵא, חוּץ מִן הַמַּגָּע עִם הַמַּשָּׂא, וְהַמַּשָּׂא עִם הָאֹהֶל • זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם אֶחָד, טָמֵא • מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת, טָהוֹר : (ד) מְלוֹא תַרְוָד רָקָב שֶׁנִּתְפַּזֵּר בְּרֹאשׁ הַבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא • וְר׳ שִׁמְעוֹן מְטַהֵר • רְבִיעִית דָּם שֶׁנִּבְלְעָה בְּרֹאשׁ הַבַּיִת, הַבַּיִת טָהוֹר • נִבְלְעָה בִּכְסוֹת, אִם מִתְכַּבֶּסֶת וְיוֹצֵא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם, טְמֵאָה • וְאִם לָאו, טְהוֹרָה, שֶׁכָּל הַבָּלוּעַ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָצֵאת, טָהוֹר : (ג) נִשְׁפַּךְ בָּאֲוִיר, אִם הָיָה מְקוֹמוֹ קַטְפָּרָס,

טען פֿאראונרייניגענד. וועג׳צ. ב. איינער צוויי׳א שטיקקע יע איינע דאלבע אליפֿע גראס פֿאם אאזע בעריהרט אדער טרעגט, ארער פֿאן איינעם טארטען איין זאלכֿעס שטיק בעריהרט, אונד דאס אנדערע בעצעלטעט, ארער איינם בעריהרט אונד פֿאם אנדערן בעצעלטעט ווירר, אדער ביירע בעצעלטעט, אדער איינם בעצעלטעט, אונד פֿאם אנדערן בעצעלטעט ווירד, זא א׳זט ער נאך רד״כד ריין, נאך דען געלעהרטען אונרריין • אבער ווער איינע האלבע אליפֿע גראס בע׳ רירהרט, אונד פֿאן עטוואס אנדערם צוגלייך מיט דעם אנדערן שטיק בעצעלטעט ווירד, אדער איינם בעצעלטעט אונד צוגלייך פֿאן עטוואס אנדערם מיט דעם אנ׳ דערן שטיק בעצעלטעט ווירד, אזיט ריין • ר״מ זאגט אויך הירין וינד זיא שטרייטיג • איממער פֿינדעט דאבייא אונ׳ רייניהייט שטאטט; אויסער בייא בעריהרונג מיט טראגונג, אדער טראגונג מיט בעצעלטונג; דיא רעגעל איזט: וועג בייד׳עם צו איינעם נאמען הערט, איזט עס פֿעראונרייניגענד, וועג צו צוויי׳א נאמען, ריין[1]) • (כ) וועג איין לעפֿפֿעל פֿאלל פֿערוועזעטעם אים הויזע פֿערשטרייעט וואדרען, איזט דאס הויז פֿעראונרייניגענד; נאך ר״ש, ריין • וועג איין פֿירטעל בלוט אים הויזע זיך אי׳נגעזאָגען האט, איזט דאס הויז ריין • וועג אין איינעם געוואנדע, זא איזט דים, וועג בייס וואשען דעסזעל׳ בען נאך איין פֿירטעל בלוט הערויס קאמט, פֿעראונרייניגענד, זאנסט ריין; דען אלל׳עס איינגעזאגענע דאס ניכט ווידער הערויסצוברינגען, איזט ריין • (ג) וועג עס אים פֿרייען פֿעראסען ווירד וא עס אבשיסיג איזט [2]), אונד

לומר לך דכי היכי דס״ל לר׳ דוסא שאין מצטרפי׳ לטומאת מגע, ס״ס ס״ל דאין מצטרפי׳ לטומאת מגע ומשא כאן כמו כאן בכלה : ומאהיל • שהמאהיל על המת כאלו הי׳ עם המת באוהל, דריש מיירי בטומאת׳ רגוסא שאין כאן הטומאה וכאן באהל פותח טפח, ומש״ם מטמא, דכולם נגיעה היא, ופיפוק דלאחר לכל הכונע בכאלו היא ודבר אחר מאהיל עליו דמודו רבנן דטהור מיירי שיש פותח טפח כאן הטומאה וכאן באוהל, דנגיעה ואהל כ׳ שמות הן, וכל שהן מצטי שמות אין מצטרפי׳, ר׳ דוסא סבר דאפי׳ בטומאה רגוסא הין מצטרפי׳ : ור״מ . ר״מ פליג לת״ק דאמר בשיש פותח טפח מודו ורבנן דטהור ואמר לי׳ דלא כוו פליגי ארבי דוסא ואמרי דנגיעת ואהל מצטרפי׳ דאד שמע מינה דמזיזן לאהל כמאן דמלאי טומאה : מפני שהוא • כגון מגע ומגע, משא ומשא, אהל ואהל : (ב) שהפזור • וכתיב בו עפר כ״ב ; מטמר • דקופו כתלתו ותקלתו אם נקבר כתכריכי׳ כו׳ אין לו רקב, דכשיגיע שלש יבא דבר גגלל עמו, לפ קופו לאחר שכשמש רקב, אם כתיב דבר אחר עמו הוי מטמ׳ : הבית . טהור • הכלים הכאים אחר הכלישה לתוך הבית הין מיטמאי׳ : ויוצא • וכיוצ מצערי׳ מביא מים במדם ומכבסה בהן ומביא מים לאחרים כמדתן, ומותן בהן רביעית דם אם הי׳ מרתן שוה פ״ו טמאה והא דגריך להביא מים בתחלה כמדה תע״ג דכלא״ם יכולין לשער דהיינו שיכבס ויסחוט כל מה שיצא מן הכבסת לתוך כלי, ויחדוד מה שיצא ויביא רביעי׳ דם ושלמא, ויוקיף עליו מים, עד שיצא הין הבל כשעור המים והדם שיצא מן הכבסת, ואת מרחיסה שוה טמאה י״ל מש״ם נקט שיביא מים במדה מצומ שאם ימצאו יותר מן דדם שהביאו לבכיסה רביעי׳ כמה בודאי מן הכבסת יצא רביעית דם, אבל אם אין רביעית דם יותר מז יביא רביעית דם ומוקיף על מים עד שיבי׳ הין מים ודם במדה ראשונה ואם מרחיסן שוה טמאה : לגמרי • ע״י כביסה פחות מע״פ שע״י הדחק הי׳ יוצא ; (ג) כתוב • מגולה שלא תחת שום אהל

[1]) דיא קלימענטארע זיכד היר כתכולטוען • [2]) קטפרם גריכיש *κατάφορος*

אהלות פרק ד

פ ר ק ד

מִגְדָּל שֶׁהוּא עוֹמֵד בָּאַוִּיר, טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, כֵּלִים שֶׁבְּעוֹבְיוֹ טְהוֹרִים · טֻמְאָה בְּעוֹבְיוֹ, כֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוֹרִים · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה · הָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת, טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא · טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת, וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס · כֵּלִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הָאָרֶץ, שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַכּוֹתָל, שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח, טְמֵאִין · וְאִם לָאו, טְהוֹרִין · טֻמְאָה שָׁם, הַבַּיִת טָמֵא: (ב) תֵּבַת הַמִּגְדָּל יֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, וְאֵין בִּיצִיאָתָהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא · טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת, וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס · ר׳ יוֹסֵי מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ לַחֲצָאִים, אוֹ לְשׂוֹרְפָהּ בִּמְקוֹמָהּ: (ג) הָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַפֶּתַח, וְנִפְתַּח לַחוּץ, טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר · טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא · שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת, וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס · הָיְתָה מֻכְנִי שֶׁלּוֹ מְשׁוּכָה לַאֲחוֹרָיו שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, טֻמְאָה שָׁם כְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת, הַבַּיִת

ווען איין שראנק אים פֿרייען שטעהט, זא זינד, ווען אינווענדיג זיך אונריינהייט בעפֿינדעט, דיא גערעטהע אין דעסען אפֿפֿענער וואנדדיקע, ריין; ווען אין דיזער, דיא אינווענדיג זינד, ריין · ר׳ יוסי זאגט: דיא וואנדדיקקע ווירד געטהיילט געדאכֿט · שטעהט ער אים הויזע, זא איזט, ווען זיך אונריינהייט דארין בעפֿינדעט, דאס הויז אונריין; ווען אים הויזע, וואס אים שראנקע איזט, ריין, ווייל מאן דיא אונריינהייט געוועהנליך הערויס, אבער ניכֿט הינייגברינגט; דיא גערעטהע צווישען דעם שראנק אונד דער ערדע אדער וואנד אדער דעקקע זינד, ווען איין רוים פֿאן איינער האנדברייט דא איזט, דורך דאס הויז אונריין, זאנסט ריין! בעפֿינדעט זיך אבער דאזעלבסט אונריינהייט, זא איזט דאס הויז איממער אונריין · (ב) בעטרעפֿפֿענד דען שובקאסטען אים שראנקע, ווען איינע האנדברייט העהלונג דארין, אבער דיא עפֿנונג ניכֿט איינע האנדברייט בעטרעגט, זא איזט, ווען זיך אונריינהייט דארין בעפֿינדעט, דאס הויז אונריין, ווען אים הויזע, וואס דארין איזט ריין! ווייל מאן דיא אונריינהייט געוועהנליך הערויס, אבער ניכֿט הינייגברינגט; ר׳ יוסי ערקלערט דאס הויז פֿיר ריין, ווייל מאן דיא אונריינהייט טהיילווייזע הערויסנעהמען, אדער אן איהרעם ארטע פֿערברעננען קאן · (ג) ווען דער שראנק איז דער הויזעפֿנונג זא שטעהט, דאס ער זיך נאך אויסען עפֿנעט, זא איזט, ווען זיך אונריינהייט דארין בעפֿינדעט, דאס הויז ריין, ווען אים הויזע, וואס דארין איזט, אונריין; ווייל מאן דיא אונריינהייט געוועהנליך הערויס, אבער ניכֿט הינייגברינגט · געהט דאס געשטעלל דארונטער ריקווערטס דרייא פֿינגערברייטען (אינס הויז הינין), זא איזט, ווען זיך אונריינהייט דאזעלבסט אונטער דער דעקקע דעם הויזעס בעפֿינדעט, דאס הויז ריין · אללעס דיס נור

פרק ד מגדל · של עץ שיש לו דפנות וכדפנות עצמן יש חורין המפולשים שאין בהן פותח טפח ורגילי׳ להכניע שם מחטי׳ וכנ״ויו׳ וכלים קטנים: באויר · שאין עליו אהל: שבעובי׳ טהורי׳ · דשדינן לעובי׳ בתר האויר לקולא, אבל עומד בבית טומאה בתוכו כלי שבעוביו טמאי׳: למחצה · מחצי עוביו ולפנים כלפנים כו׳ בין שהכלי׳ במגדל והטומאה בעוביו, בין שהטומאה במגדל: הבית טמא · ואפי׳ דלתותיו מגופו׳: טהור · והוא שדלתותיו מגופות: פותח טפח · בין שולי המגדל לארץ, או בין דופן המגדל לכותל, או בין גג המגדל לתקרת הבית: טהורי׳ · ול״ד לביב שאין בו פותח טפח שהוא קמור בתוך הבית דס״פ דלעיל, דשאני ביב שהוא קבוע ומשמש את הבית, אבל תחתיו של מגדל לא: טמא · שאין המגדל מצילו על הטומאה שתחתיו מלטמא כל אשר בבית: (ב) תיבת · רגילי׳ לעשות תיבות קטנות בתוך מגדל של עץ להכניע שם אוכלי׳ ומשקי׳: לשרפה · ובמת בבית ולו פתחים הרבה שכלן טמאות מ״ג פ״ז מודה ר״י דהתם במת שלם אין דרך לשרפו׳ ולנתחו פחות מכזית: (ג) בתוך · הבית ופתח התיבה לחוץ: מה שבתוכה · טהור גרסינ׳ שאין דרך טומאה ליכנס לשם, וי״ג טמא דמיירי שהמגדל ממלא כל הפתח ואין פותח טפח מכל צד למעלה ולמטה ומן הצדדי׳ שאין מקום לצאת, הלכך הטומאה בוקעת ויוצאת דרך דופני המגדל מידי דהוה אפתחי בית בזמן שהן נעולי׳: לאחוריו · מרוחקת מאחורי המגדל לצד הבית שהמגדל עומד בתוך הפתח והמוכני לצד פנימי: שם · בתוך המוכני כגד קורו׳ הבית אע״פ שהבית מאהיל עליו

אהלות פרק ג

בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים, לְהַצִּיל הַטֻּמְאָה עַל הַפְּתָחִים, אֲבָל לְהוֹצִיא הַטֻּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. גָּדוֹל מִכַּזַּיִת, כַּמֵּת. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, הַשִּׁדְרָה וְהַגֻּלְגּוֹלֶת כַּמֵּת: (ז) טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוּם טֶפַח מְרֻבָּע, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, וְחוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. כֵּיצַד? בִּיב שֶׁהוּא קָמוּר תַּחַת הַבַּיִת, יֵשׁ בּוֹ פוֹתֵחַ טֶפַח, וְיֵשׁ בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח. טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר. טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר. שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת, וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס. יֵשׁ בּוֹ פוֹתֵחַ טֶפַח, וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, הַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא. טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת, וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס. אֵין בּוֹ פוֹתֵחַ טֶפַח, וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא. טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא. אֶחָד חוֹר שֶׁחֲרָרוּהוּ מַיִם, אוֹ שְׁרָצִים, אוֹ שֶׁאֲכָלָתוֹ מַלַּחַת, וְכֵן מִרְבָּךְ שֶׁל אֲבָנִים, וְכֵן סוֹאָר שֶׁל קוֹרוֹת. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל אֹהֶל שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי בִּידֵי אָדָם, אֵינוֹ אֹהֶל, וּמוֹדֶה בַּשְּׁקִיפִים וּבַסְּלָעִים:

האנדברייטע (אים געפֿירט), אונד פֿיר איינען גאנצען קערפער איינע פֿאן פֿיר האנדברייטען, אום דיא פֿערשלאססענען טהירנישען אויסערהאלב צו שיטצען; אבער צור הינויספֿיהרונג דער אונריינהייט, גענינט איממער איינע האנדברייטע. וואס גרעסער אלס איינע אליפֿע איזט, ווירד וויא איין גאנצער קערפער אנגעזעהען. ר׳ יוסי זאגט: איין ריקגראט אדער שעדעל איזט וויא איין גאנצער קערפער. (ט) איינע האנדברייט לענגע, ברייטע אונד העהע בעווירקט דיא בעצעלטונגסאונריינהייט, אונד שיטצט פֿאר דער זעלבען. וויא צ׳ ב׳ לעטצטערעס? ווען איין נעוועלבטער קאנאל אונטער דעם הויזע איינע האנדברייט העהלונג, אונד אם אויספֿלוס איינע האנדברייט קוואדראטעפֿנונג האט, זא איזט, ווען זיך אונריינהייט דארין בעפֿינדעט, דאס הויז ריין; אונד ווען אים הויזע, דער קאנאל ריין; דען אונריינהייט געהט דורך דען אויספֿלוס געוועהנליך אב, אבער ניכֿט הינין. איזט איינע האנדברייט העהלונג דארין, אבער ניכֿט איינע האנדברייט אם אויספֿלוס, זא איזט ווען זיך אונריינהייט דארין בעפֿינדעט, דאס הויז אונריין, אבער ווען אים הויזע, דער קאנאל ריין; דען דיא אונריינהייט געהט אויס דעם הויזע, אבער ניכֿט אין דען קאנאל הינין. איזט אבער ביידעס ניכֿט דער פֿאלל, זא איזט ווען אונריינהייט אים קאנאל איזט, דאס הויז אונריין, ווען אים הויזע, דער קאנאל אונריין. אונטער עפֿנונג איזט צו פֿערשטעהען, איין לאך, עס זייא דורך וואססער אדער טהירע געבאהרט, אדער דורך מויערפֿראס ענטשטאנדען; עבען זא איינע דורך שטיינלאגען אדער באלקענשיכֿטען ענטשטאנדענע בעצעלטונג. ר׳ יהודה זאגט: יעדע ניכֿט דורך מענשענהאנד געמאכֿטע בעצעלטונג גילט ניכֿט אלס זאלכֿע; דאך לעסט ער פֿעלזען־קליפֿטע אונד שלוכֿטען אלס זאלכֿע געלטען.

לה על העץ והמנטף טמא, ולא אמרינן קמא קמא בטיל, דאין דס מבטל דס, ולא אמרינן גבי מת כמי דמוטל במטה ואותה טפה עמדה במטה, דמטה שאני שהיא חלולה והדס בוקע ויורד ומתאסף יחד: (ו) כזית. עיין פ׳ ז׳ מ׳ ג׳ להוציא אפי׳ מת שלם יוצאה דרך חלון פותט טפח ע״ז שהוא פתוח, ומטמא הכלים שבבית שבצדו והמונחי׳ בחלל אותו החלון: והגלגלות. שבבית אע״פ שאין כזית בשר: כמת. ואין מציל על הפתחי׳ הנעולים עד שיהיה בו ד׳: (ז) טע״ט. דף שהוא רחב טפח על טפח וגבוה מן הארץ טפח דהיינו שהחלל טפח שאין הטומאה ממעטת החלל שלא תהי׳ הטומאות רצוצה ומאהיל על כזית מן המת ועל הכלים: מרובע. ולא שיהי׳ ארכו פחות מטפח אע״פ שרחבו יותר מטפח או אפכא: כיצד. חוצץ בפני הטומאה: ביב. חפירה בקרקע ומקורה היינו קמור, ושם יורדין השופכין שבבית ומשם יוצאי׳ לר״ה: בו. בבית עצמו טע״ט ברום טפח: ביציאתו. שממנו יוצאי׳ המים לר״ה: הבית טהור. שהטומאה יוצאו׳ דרך פתח הביב היוצא לרה״ר, והיינו חוצץ בפני הטומאה: לצאת. דרך פתח הבית ולא להכניסה לביב: הבית טמא. כיון שאין לטומאה דרך פתח לצאת, דכל פחות מטפח לאו פתח הוא: אין בו. הרי הביב בקרקע הבית, וכל אשר נחון בתוכה טמא עד התהום: שחררוהו. כך דינו: מים. כגון בשפה גבוה על נהר והמים חוטטי׳ מתחתיה ועושי׳ נקב ארוך: מלחת. כמין עפר לבן דומה למלח, ומתאכל ונופל ונעשה מאליו: מרבך. אבנים גדולות סדורות זו על זו, ופעמים סדודה א׳ ע״ג ב׳ והב׳ התחתונות מפורדות זו מזו, ויש שם אוהל טפח: סואר. ערוכות זו על זו ועומדי׳ לבנין, ופעמים יש ביניהם אהל טפח: שקיפי. ונקיקי א׳ הם אלא שזה נעשה ע״י מטר, וזה נעשה מאליו: מודה ר״י. ביותר מטפח כגון כמלא אגרוף שאפילו נעשו מאליו מביא את הטומאה:

הַכֹּל טְהוֹר · הָיָה כְּלִי טָהוֹר לַקֹּדֶשׁ וְלַחַטָּאת, הַכֹּל טְהוֹר · שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל הַחַטָּאת, מִפְּנֵי שֶׁהַכֹּלִים טְהוֹרִין, וּכְלֵי חֶרֶס טְהוֹרִין, וּמַצִּילִין (נ״א מַצִּילִין) עִם דָּפְנוֹת אֹהָלִים : (ו) כֵּיצַד ? הַבּוֹר וְהַדּוּת שֶׁבַּבַּיִת, וּכְפִישָׁה נְתוּנָה עָלָיו, טָהוֹר · אִם הָיְתָה בְּאֵר חֲלָקָה, אוֹ כַּוֶּרֶת פְּחוּתָה, וּכְפִישָׁה נְתוּנָה עָלֶיהָ, טָמֵא · אִם הָיָה נֶסֶר חָלָק, אוֹ סְרֵדָה שֶׁאֵין לָהּ גַּפַּיִם, טָהוֹר · שֶׁאֵין הַכֵּלִים מַצִּילִין עִם דָּפְנוֹת אֹהָלִים, עַד שֶׁיְּהֵא לָהֶן דָּפְנוֹת · וְכַמָּה תְהֵא הַדּוֹפָן ? טֶפַח · הָיָה לָהּ חֲצִי טֶפַח מִכָּאן, וַחֲצִי טֶפַח מִכָּאן, אֵינָה דּוֹפָן, עַד שֶׁיְּהֵא לָהּ טֶפַח מִמְּקוֹם אֶחָד : (ז) כְּשֵׁם שֶׁמַּצִּילִין מִבִּפְנִים, כֵּךְ מַצִּילִין מִבַּחוּץ · כֵּיצַד ? כְּפִישָׁה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל הַיְתֵדוֹת מִבַּחוּץ, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, כֵּלִים שֶׁבַּכְּפִישָׁה, טְהוֹרִים · אִם הָיָה כּוֹתַל חָצֵר, אוֹ כּוֹתַל גִּנָּה, אֵינוֹ מַצִּיל · קוֹרָה שֶׁהָיְתָה נְתוּנָה מִכּוֹתָל לַכּוֹתָל, וּקְדֵרָה תְלוּיָה בָּהּ, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, כֵּלִים שֶׁבַּקְּדֵרָה, ר׳ עֲקִיבָא מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין :

קוהמיסט, שטיין אדער ערדע, זא איזט אללעס דאריבער ריין · איזט עס איין צו הייליגעס געברויכ̄ע אדער צור אשע דער ראטהען ענטזינדיגונגסקוה בעשטיממטעס געפ̄עס, ווארי̇בער יעדער בעגלויבט איזט, זא איזט אללעס דאריבער ריין, ווייל דיא ערשטערען געפ̄עסע שטעטס ריין, אונך דיא אנדערן (זעלבסט אירדענע) אין זאלכ̄עס פ̄אללע ריין זינד · עבען זא שיטצען דיא געפ̄עסע, מיט דען בעצעלטונגסווענדען · (ו) צ. ב. ווען איין ברוננען אדער ציסטערנע (מיט ווענדען) אים הויזע איזט (ווארין איין טאדטער זיך בעפ̄ינדעט) אונד איין גראסער פ̄ייגענקארב דארויף געדעקט ווירד, זא זינד גערעטהע דארין ריין · איזט אבער דער ברוננען אהנע וואנד, אדער איין אפ̄פ̄ענער גראסער בינענקארב, אונד מאן רעקט איינען פ̄ייגענקארב דאריבער, זא איזט דערען אינהאלט אונריין · לעגט מאן אבער אויף דיזע איין גלאטטעס ברעטט, אדער געוועהנליכ̄ע מולדע אהנע ראנד, זא איזט דערען אינהאלט ריין · דען ווירקליכ̄ע גערעטהע שיטצען נור מיט דען בעצעלטונגסווענדען, אלזא נור ווען איינע וואנד דא איזט; אונד וויא פ̄יל מוס דיא וואנד בעטראגען? איינע האנדברייט · בילדעט ראס איינע נור איינע האלבע אונד דאס אנדערע איינע האלבע האנדברייט, זא גילט דאס ניכ̄ט אלס וואנד, זאנדערן עס מוס אן איינעם שטיקקע איינע האנדברייט זיין · (ז) זא וויא זיא אינווענדיג שיטצען, זא שיטצען זיא אויך אויסערהאלב · וויא צ. ב.? ווען איין אן דיא צעלטוואנד געשטילפטער קארב אויף פ̄פ̄לעקקען רוהט, אונד זיך אונריינהייט דארונטער בעפ̄ינדעט, זא זינד דיא געפ̄עסע דארין ריין; געגען איינע האפ̄אדער גארטענוואנד אנגעבראכ̄ט שיטצט עס ניכ̄ט · ווען אן איינעם צווישען 2 ווענדען בעפ̄ינדליכ̄ען באלקען איין טאפף האנגט, אונד אונריינהייט זיך דארונטער בעפ̄ינדעט, זא זינד דיא גערעטהע אים טאפ̄פ̄ע נאך ר״ע ריין, נאך דען געלעהרטען אונריין[1] ·

הגביהה ב׳ ידי׳ מן הבצק וחזרה ולשה, הרי זו מטמאה את הבצק : (ה) אדמה · דהני כלים אפי׳ ביד׳ ע״ה טהורים, ואם מונחי׳ ע״פ ארובה מצילי׳ אפי׳ על כלי שטף : לקדש · דהמכינהו רבנן לע״ה על הקדש כדי שלא יהי׳ כ״א בונה במה לעצמו הלכך מציל על הכל, וכן נאמאי׳ על החטאת של אפר הפרה : מפני · שהכלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שהן טהורי׳ וכן כלי חרס טהורי׳ כשהן לקדש ולחטאת, כל אלו מצילי׳ כלומר חוצצי׳ בפני הטומאה, כשהם מונחי׳ במקום שיש דפנות לאהלים, והאי ארובה כדפנות אהלים חשיבי, וי״ג ומצילין כלומר מפני מה הכל טהור מפני שהכלים הללו טהורי׳ וכן כ״ח לקדש ולחטאת בחזקת טהרה, אפי׳ מע״ה, ומצילין, ר״ל כמי שיצילו בין בית לעליה בשמכסו׳ הארובה, כן ג״כ מצילי׳ עם דפנות אהלים, ואמר כיצד : (ו) שבבית · והמת בבית וכלים בבור ודות, ויש גובה מחיצות סביבותיהן: בור ודות · שניהן בקרקע, אלא שבור בחפירה ודות בבנין : כפישה · סל גדול שכובשים בו זיתים לכומרן, והוא מחזיק מסאה, ונתונה כפויה ע״פ הבור ודות : טהור · כל מה שבתוכן : חלקה · שפי הבאר שוה לקרקע הבית, דליכא דפנות : כוורת · שמחזקת מסאה ואינה מקבלת טומאה, ופחותה, שאינה פקוקה בקש, דאלו היתה פקוקה לא היתה דומיא דבאר חלקה : טמא · דאין ומצילים אלא עם דפנות אהלים, ובבאר אין דפנות, ודפנות הכוורת לאו דפנות אהלים הן, ומיירי שגם לכפישה אין בו דפנות טפח : סרידה · של בעלי בתים דטהורין : טהור · אם נתונים על באר חלקה או כוורת פחותה, דנסר וסרידה לאו כלים

[1]) דיא קאממענטארע זינד היר וויכטיג ·

טָהוֹר · בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים ? בִּזְמָן שֶׁיֵּשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח, וְאֵינָה יוֹצְאָה, וְהַמִּגְדָּל בָּא בַמִּדָּה :

ווען אין דעם געשטעלל איינע האנדבריט העהלונג איזט, אונד דאס געשטעלל ניכט פאם שראנקע אבגעלעזט איזט, אונד ווען דער שראנק דאס בעשטיממטע מאאס ענטהאלטען קאן ·

פ ר ק ה

תַּנּוּר שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְעֵינוֹ קְמוּרָה לַחוּץ, וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו קוֹבְרֵי הַמֵּת, בֵּשַׁ״א הַכֹּל טָמֵא, וּבֵהִ״א הַתַּנּוּר טָמֵא, וְהַבַּיִת טָהוֹר · ר׳ עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף הַתַּנּוּר טָהוֹר : (ב) אֲרֻבָּה שֶׁבֵּין הַבַּיִת לָעֲלִיָּה, וּקְדֵרָה נְתוּנָה עָלֶיהָ, וּנְקוּבָה בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, בֵּשַׁ״א הַכֹּל טָמֵא, וּבֵהִ״א הַקְּדֵרָה טְמֵאָה, וַעֲלִיָּה טְהוֹרָה · ר׳ עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף הַקְּדֵרָה טְהוֹרָה : (ג) הָיְתָה שְׁלֵמָה, בֵּהִ״א מַצֶּלֶת עַל הַכֹּל, בֵּשַׁ״א אֵינָה מַצֶּלֶת אֶלָּא עַל הָאוֹכְלִים, וְעַל הַמַּשְׁקִים, וְעַל כְּלֵי חֶרֶס · חָזְרוּ בֵ״הִ לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵ״שַׁ : (ד) לָגֵין שֶׁהוּא מָלֵא מַשְׁקִין טְהוֹרִין, הַלָּגֵין טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַמַּשְׁקִין טְהוֹרִין · וְאִם פִּנָּן בְּכֶלִי אַחֵר, טְמֵאִין · הָאִשָּׁה שֶׁהִיא לָשָׁה בָעֲרֵבָה, הָאִשָּׁה וְהָעֲרֵבָה טְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַבָּצֵק טָהוֹר · וְאִם פִּנָּתוֹ לְכֶלִי אַחֵר, טָמֵא · חָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵ״שַׁ : (ה) הָיוּ כְלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה,

ווען איין באקאפען אים הויזע שטעהט, אונד דאס לופטלאך געוועלבט הינויס, אונד איבער דיזעם דיא טאדטענבעשטאטטער מיט דער לייכע בעצעלטען, זא איזט נאך ב״ש אללעס אונריין; נאך ב״ה דער אפען אונריין, אבער ניכט דאס הויז; ר״ע זאגט : אויך דער אפען איזט ריין · (ב) ווען מאן דיא עפנונג איינער לוקע צווישען הויז אונד באדען מיט איינעם טאפף פערזעטצט, דער איין פליססיגקייט איינלאססענדעס לאך האט, זא איזט נאך ב״ש (ווען אים הויזע אונריינהייט איזט), אללעס אונריין; נאך ב״ה דער טאפף אונריין, אבער דער הויזבאדען ריין; נאך ר״ע אויך דער טאפף ריין · (ג) ווען דער טאפף נאנץ איזט, זא שיטצט ער נאך ב״ה אללעס אבערע, נאך ב״ש נור דיא שפייזען אונד פליססיגקייטען, אונד עטוואניגע אירדענע געפעסע · שפעטערהין לעהרטע ב״ה וויא ב״ש · (ד) בעפינדעט זיך אלזא אבען איין (ניכט־אירדען) געפעס מיט ריינען פליססיגקייטען, זא איזט דאס געפעס זיבענטעגיג־אונריין, אונד דיא פליססיגקייטען ריין; שיטטעט מאן זיא דא אין איין אנדער זאלכעס געפעס, זא זינד אויך זיא אונריין · קנעטעט דאזעלבסט איינע פרויא אים טראגע, זא איזט זיא אונד דער טראג זיבענטעגיג־אונריין, אונד דער טייג ריין; טהוט זיא דיזען אין איין אנדער געפעס, זא איזט אויך דיזער אונריין · ב״ה לעהרטע שפעטער הירין עבענפאללס וויא ב״ש · (ה) איזט דאס איינגעזעטצטע געפעס אויס

הביח טהור שנחשב המוכני כמגדל ודוקא ג׳ אצבעות אבל יותר לא הוה כמגדל : פותח · דחלל המוכני שהטומאה בו פותח טפח, שלא תהא טומאה רצוצה ואינה יוצאת, שאינה נשמטת לגמרי מן המגדל : במדה · מ׳ סאה בלח וכל מגדל דפרקי׳ הבא במדה מיירי :

פרק ה ועינו · נקב העשוי בתנור מן הצד שהעשן יוצא ממנו חוץ לבית : קוברי · כשהיו נושאי׳ המת לקברו, האהילו המת על העין : ב״ש · קסברי טומאה נכנסת לתנור דרך עינו ויוצאה דרך פיה : לבית טהור · שאין הטומאה יוצאת דרך פיה : אף התנור · כיון דלא האהילו על התנור אלא על העין : (ב) ארוכה · כמין חלון שבגג הבית שהוא קרקעית העליה : הכל · אם יש טומאה בבית, הקדירה וכל מה שבעלי׳ טמא : הקדירה · אע״ג שגב הקדירה פונה למטה אל הטומאה ואין כ״ח מקבל טומאה מגבו, חומרא בעלמא היא לב״ה, דק״ל כר״ע דקדירה מצלת על הטומאה : (ג) שלימה · אע״פ שאין צמיד פתיל סביבה : האוכלי׳ · בקדירה של ע״ה מיירי, וטעמייהו דב״ש משום דכליו של ע״ה טמאין הן אצל חבר, וכל כלי טמא אינו חוצץ בפני הטומאה, ועיי׳ מ״ב פ״ט דכלי׳ וספ״ק דעדיות : (ד) לגין · של עץ או של מתכת, שמונח בפלי׳ זו הלגין טמא שאין הקדיר׳ מצלת על כ״ע וכלי מתכת, והמשקי׳ טהורי׳ שהקדירה מצלת על אוכלי׳ ומשקי׳ : פינן · שפינה המשקה לכלי אחר באותה העליה, הכלי האחר מטמא המשקה, שכל הכלים שבעלי׳ טמאי׳ חוץ מכ״ח והכלי הראשון שהיו בו המשקי׳ אע״פ שהוא טמא אין מטמא המשקי׳ שאם אתה אומר כן א״כ אין הקדירה שבארוכה מצלת על המשקי׳ לעולם, ואנן אמרינן שהיא מצלת על אוכלי׳ ומשקין : טמאי׳ · שאין הקדירה מצלת עליהן, ועל הבצק מצלת, ואם

אִם יָכוֹל הַטְּהוֹר לַעֲמוֹד בִּכְנֵי עַצְמוֹ, טָהוֹר · וְאִם לָאו, טָמֵא: (ג) כּוֹתֶל הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת, יְדוֹן מֻחְצָה לְמֻחְצָה · כֵּיצַד? כּוֹתֶל שֶׁהוּא לָאַוִּיר, וְהַטְּמְאָה בְּתוֹכוֹ מֻחְצִין וְלִפְנִים, הַבַּיִת טָמֵא, וְהָעוֹמֵד מִלְּמַעְלָן טָהוֹר · מֻחְצִין וְלַחוּץ, הַבַּיִת טָהוֹר, וְהָעוֹמֵד מִלְּמַעְלָן טָמֵא · מֻחְצָה לְמֻחְצָה, הַבַּיִת טָמֵא, וְהָעוֹמֵד מִלְּמַעְלָן, ר"מ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין · ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַכּוֹתֶל לַבַּיִת: (ד) כּוֹתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָתִּים, וְהַטְּמְאָה בְּרוֹכְבוֹ, בַּיִת הַקָּרוֹב לַטְּמְאָה טָמֵא, וְהַקָּרוֹב לַטָּהֳרָה טָהוֹר · מֻחְצָה לְמֻחְצָה, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִין · טְמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן, וְכֵלִים בַּכּוֹתֶל, מֻחְצִין וּכְלֵפֵי טְמְאָה, טְמֵאִים · מֻחְצִין וּכְלֵפֵי טָהֳרָה, טְהוֹרִין · מֻחְצָה לְמֻחְצָה, חֲרֵי הֵן טְמֵאִים · מַעֲזִיבָה שֶׁבֵּין הַבַּיִת לָעֲלִיָּה, טְמְאָה בְּתוֹכָהּ מֻחְצִין וּלְמַטָּן, הַבַּיִת טָמֵא, וַעֲלִיָּה טְהוֹרָה · מֻחְצִין וּלְמַעְלָן, הָעֲלִיָּה טְמֵאָה, וְהַבַּיִת טָהוֹר · מֻחְצָה לְמֻחְצָה, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין · טְמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן, וְכֵלִים בַּמַּעֲזִיבָה, מֻחְצִין וּכְלֵפֵי טְמְאָה, טְמֵאִין, וּמֻחְצִין וּכְלֵפֵי טָהֳרָה, טְהוֹרִים · מֻחְצָה לְמֻחְצָה, חֲרֵי הֵן טְמֵאִים · ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַמַּעֲזִיבָה לָעֲלִיָּה: (ה) טְמְאָה בֵּין הַקּוֹרוֹת,

(ג) כותל המשמש את הבית, יהא חולק לשנים, חצי לכאן וחצי לכאן. אם יכול הטהור לעמוד בכנגד עצמו, טהור, ואם לאו, טמא. (ד) כותל שבין שני בתים, והטמאה ברוכבו, הבית הקרוב לטמאה טמא, והקרוב לטהרה טהור. מחצה למחצה, שניהם טמאין. טמאה באחד מהן, וכלים בכותל, מחציה וכלפי טמאה, טמאים. מחציה וכלפי טהרה, טהורין. מחצה למחצה, חרי הן טמאים. מעזיבה שבין הבית לעלייה, טמאה בתוכה מחציה ולמטן, הבית טמא, והעלייה טהורה. מחציה ולמעלן, העלייה טמאה, והבית טהור. מחצה למחצה, שניהן טמאין. טמאה באחד מהן, וכלים במעזיבה, מחציה וכלפי טמאה, טמאין, ומחציה וכלפי טהרה, טהורים. מחצה למחצה, חרי הן טמאים. ר' יהודה אומר, כל המעזיבה לעלייה: (ה) טמאה בין הקורות,

זאגט: דער גאנצע עסטריך נעהער"ט צום באדען. (ה) וועו אוריינהייט א"ם באלקען אונד דארונטער אויך נור וויא בעקלייבונג פֿ"ר זיך אללין דאלטען קאן, דער אנדערע טהייל ריין; זאנסט אבער אונריין. (ג) איינע צום הויזע געהעריגע וואנד, ווירד נעטהיילט געדאכט · וויא צ· ב· ? וועו איינע וואנד דעם הויזעם אנם פֿרייע גרענצט, אונד זיך אונריינהייט אין דערזעלבען בעפֿינדעט; זא איזט, וועו דיזע אין דער אינערן העלפֿטע איזט, דאם הויז אונריין, וואם דאריבער שטעהט ריין; וועו אין דער אייסערן העלפֿטע, דאם הויז ריין, אונד וואם דאריבער שטעהט, אונריין: וועו אין דער מיטטע, דאם הויז אונריין, וואם דאריבער שטעהט, נאך ר"מ אונריין, אונד נאך דען געלעהרטען ריין: ר' יהודה זאגט: דיא גאנצע וואנד ווירד אלם צום הויזע געהעריג בעאורטהיילט. (ד) איזט דיא אונריינהייט אין איינער צווישענוואנד צוויי הייזער, זא איזט דאם צור אונריינהייט נעהערע הויז, אונריין; דאם אנדערע ריין; וועו אין דער מיטטע, זינד בייד אונריין · איזט דיא אונריינהייט אין איינעם דער הייזער אונד געהערטהע אין דער וואנד, אונד צוואר אין דער העלפֿטע צום אונריינען צור, זא זינד זיא אונריין; זינד זיא אין דער העלפֿטע צום ריינען צור, זא זינד זיא ריין; וועו אין דער מיטטע, זינד זיא אונריין · וועו זיך איינע אונריינהייט אים עסטריך צווישען הויז אונד באדען בעפֿינדעט, אונד צוואר ויען אין דער אונטערן העלפֿטע, זא איזט דאם הויז אונריין, אונד דער באדען ריין; איזט זיא אין דער אבערן העלפֿטע, זא איזט דער באדען אונריין, אונד דאם הויז ריין; וועו אין דער מיטטע זא זינד בייד אונריין · איזט אונריינהייט אין איינעם פֿאן בייד, אונד גערעהט אין דעם עסטריך אונד צוואר אין דער העלפֿטע צור אונריינהייט צור, זא זינד דיזע אונריין; זינד זיא אין דער העלפֿטע צום ריינען צור, זא זינד זיא ריין; וועו אין דער מיטטע, זינד זיא אונריין · ר' יהודה

במפתח אחר כו שלא יפתח, ותכנס הטומאה לאחר היא בהכסדרי' לבית, אם היה הבית יכול להתקיים בעוד כלתי המחזק ידי של זה, הבית טהור, ואם כסיסיר זה המחזיק ידי יפתח הסתר, נמצא סתום מוכן בהחזקת ידו, טמא, דאדם חיבו מוכן בחלון· ויש כו טע"ט שמביא את הטומאה מבית לבית; כפ"ע· כלא תהית וקופה; טהורים, והוא שיהיו בגריונות שבסריקן ואינן רשויים לאכילה, וכן התכן מוסרת שהיו רחוי לאכילת כהמה ומבטל לגו, ואין דעתו לפפותן, דכל היכל ד"ן התכן והגרוגרי' סומכין הכל כגון הכא דאיכא מקום הקופ' והחבית, אי לא מבטל להו לא חייבי; טמאי· מקום חבית של חרס ופיה כנגד הטומאה, ואם גב החבית של חרס כנגד הטומאה, תוכה שתין כ"ח מקבל טומאה מגבו; בקבקיס· ופיהן כלפי הטומאה; וטא· כין מכפיס כין מבחוץ; (ג) ואויר· כותל שגדו ג', משמש את הבית וגדו ג' לאויר העולם; בתוכו· שבסדק הכותל ופתוח הסדק קלת לבית, ויש טומאה בתוך הסדק; מלמעלן· חפי' נגד הטומאה דלאו בטומאה רמוכה מסיבה, דמסיבינו לה כמוכחת בהכל; ולמטן· כיון דלאו כמוכחת בהכל היא הרי היא טומאה רמוכה, והעומד מלמעלה טמא; על מקצה· שהטומאה בחלצע; מטמא· דסדינן לכותל כתר בית וכהר אויר לחומרא, ומכמי' מקברי' דסדינן לגמרי בתר בית; כל· חפי' הטומאה בחלי שלא נד אויר; (ד) בפ' · בפ' מן הבתים; (ה) בין הקורות? כין הקורות שהקרה

פ ר ק ו

אָדָם וְכֵלִים נַעֲשִׂין אֹהָלִין לְטַמֵּא, אֲבָל לֹא לְטַהֵר · כֵּיצַד ? אַרְבָּעָה נוֹשְׂאִין אֶת הַנַּדָּבָה, טֻמְאָה תַּחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִים · טֻמְאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִים · ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר · נָתוּן עַל אַרְבָּעָה כֵּלִים, אֲפִילוּ כְּלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה, טֻמְאָה תַּחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִים · טֻמְאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִים · נָתוּן עַל אַרְבָּעָה אֲבָנִים, אוֹ עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, טֻמְאָה תַּחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְהוֹרִין · טֻמְאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְהוֹרִין : (ב) קוֹבְרֵי הַמֵּת שֶׁהָיוּ עוֹבְרִים בָּאֲכְסַדְרָה, וְהִנִּיחַ אֶחָד מֵהֶן אֶת הַחָלָל, וְסָמְכוּ בַּמַּפְתֵּחַ, אִם יָכוֹל הַחָלָל לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָהוֹר · וְאִם לָאו, טָמֵא · וְכֵן חֲבִית שֶׁל גְּרוֹגְרוֹת, אוֹ קֻפָּה שֶׁל תֶּבֶן, שֶׁהֵן נְתוּנִים בְּחַלּוֹן, אִם יְכוֹלִים הַגְּרוֹגְרוֹת וְהַתֶּבֶן לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמָן, טְהוֹרִין · וְאִם לָאו, טְמֵאִין · בַּיִת שֶׁחָצָצוּ בְקַנְקַנִּים, וְטָח בְּטִיחַ ,

מענשען אונד געדעטהע קענען בעצעלטונג ווערדען צום פֿעראונרייניגען, אבער ניכט אום פֿאר אונרייניהייט צו שיטצען · וו"א ד"ס? וועז פֿיער פערזאנען א'ינען ברי"טען בוישטי"ן טראגען, זא זינד וועז אונריינה"יט זיך דאדורך טער בעפֿינדעט, דיא געדעטהע דאריבער אונריין, וועז דאר־בער, דיא דארונטער אונרין; נאך ר"א ר'ין · ליגט אין זאל כער אויף פֿיער געדעטהעז, זעלבסט וועז זי"א פֿאן קוהמיסט, שטיין ארער ערדע זינד, זא זינד, וועז זיך אונריינה"יט דארונ־טער בעפֿינדעט, דיא געדעטהע דאריבער, אונד וועז דארי־בער, דיא נעדעטה"ע דארונטער אונרין · ליגט ער אוף פֿיער שטיינען ארער טה"ירען, זא זינד זיא אין בידען פֿעל־לען ר'ין · (ב) וועז דיא ל'יכע דורך אינע פֿאר־האללע אי'נעם הויזעם קאמטט, אונד יעמאנד דיא הויז טהיר מיט דעם שליססעל צוהעלט, זא אזוי, וועז דיא טהיר אויך אה־נע פֿעסטהאלטען צובל'יבען וו'ערדע, דאם הויז ר'ין, וזא נ'יכט, אונר'ין · עבען זא : וועז אין פֿאם מיט (אונברו'כארען) פֿ'יגען, אדער א'ין קארב מיט (אונברו'כא־רעם) שטראה אין איינעם לאכע דער שי'דעוואנד צוו'יער הי'זער שטעקט (דערען א'ינם אונרין א'וזי), זא אזוי וועז דיא פֿ'יגען ארער דאם שטראה פֿיר זיך אללין (אהנע נעפֿעם) דאם לאך פֿערשטאפֿען ווירדען, דאם אנדערע הויז ר'ין; זאנסט אבער אונרין [2]) : פֿערנער וועז מאן דען רוים אי'נעם הויזעם דורך איבעראיינאנדער נעזעטצטע גע־פֿעסע, דיא דאן מיט בעקל'יבונג איבערצאגען ווארדען, אב־

כגסו, ומיולים כלפ דפנות מהלים : קני טפח · קפ דחין כלי מגיל כנהר מלקה, סיימו ככלי שחין לו דפנות טפח, מכל מס יש לו דפנות טפח מע"פ שחין דפנותיו כולטיס, מלפ שהן שקועין בתוך הכור מגיל, והשתא קאמר דחני טפח דכלי וקני טפח דדופני הכור הינן מנטרפיס : (ז) מבפנים · עם דפנות מהלים : מבחוץ · סמוך לכותל, ויתדבק פי הכפיפה עם גדדי כניה חו מהלה, חו תצוכ חוהל להפסיק בין טומאה שתחתיה לכלים שע"ג, ודוקא בכותל כית שנעשה כותל זה למהלה, בחצבה הכפיפה גם היא מהל להפסיק, מכל בכותל גבס וקנה לא התצב הכפיפה מהל : תלויה · מס הקדירה מכוסה מעפה מקדרה ולמוך כפותה טפח כ"ע ל"פ דחינה מגלת על הכלים שבתוכה, ומס פי הקדירה מודבק לקורה, כ"ע ל"פ דמגלת, כ"פ היכה דליכא פותח טפח, וכקורה טפח מיירי שנקרעת מהל להכיח טומאה לקדירה : תחתיה · תחת הקורה :

פרק ו לטמא · מהל הנסמך ע"י חדס חו ע"י כלים נחצב מהל לטמא כלים שתחתיו, מפי' שלא כנגד הטומאה. מכל לא למוך בפני הכלים שע"ג לפי' שלא כנגד הטומאה : כדבך · מכן גדולה : שע"ג · דכיון שנעשה מהל לטמא הוי כמלן דמלי' טומאה, וכיון שחיכו מונן ברי כל הכלים שע"ג לפי' שלא כנגד הטומאה טמאים : שתחתיו · דמעירבה הטומאה שוב נעשה מהל על הטומאה, שירבה לטמא כל מה שתחתיו : ר"ש · סבר שנעשה מהל לטהר, וחונן בפני הטומאה : כתון · הנבבך ; כלי גלנלים · שחינן כחים כמדה ואינן מקבלים טומאה, מכל הכחים במדה ברי הם כחכלים ; חויס · חון מחדם ; (ב) הגוף · כדי שלא תכנס הטומאה לבית בשעת טיעבורו דרך לכקדרת שלפני הבית שיש תקרה ע"ג : ר' מנס · מן המלווים ולא מבושלי המטה, דחי מבושלי המטה מכוין שנכנסת המטה עם כחת תחת הקורה, כבר נכנסה הטומאה בבית ; כש"ע · בלא קמיכת המפתח : טמא · דכל דבר שנסמך בכלים חינו מונן, והלכת ברי סמכה במפתח, וה"ט דתנן וגרוגרות וטיח דעמידתן ע"י כלים שהן מבית וקופה וקנקנים · וי"מ ר' מבושלי המטה שנאפר בכאן תחת שלפני הכניסה היא שנער הבית כעול, ומחזיק ר' מבושלים

[2]) וועז כעמליך דאס נעפעם הירדען הויזט, כור דאן, וועז עם מיט דער עפנונג כאך דעם לוכריינען הויזע לינם ·

הֵן עֶשֶׂר, טְמֵאוֹת • הָיְתָה עֲלֵיהָ אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁנֵי בָתִּים, הִיא טְמֵאָה, וְכָל הָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּהּ, טְהוֹרוֹת • כּוֹתֶל שׁוֹנִית (נ"א שְׁנִית), מְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת • נֶפֶשׁ אֲטוּמָה, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִן הַצְּדָדִין טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁמְּמֵאָה בּוֹקַעַת, וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת• אִם הָיָה מְקוֹם הַטְּמֵאָה מֻצָּף עַל מַצָּח עַל רוֹם מַצָּח, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ, מִכָּל מָקוֹם טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּקֶבֶר פָּתוּם • מָמָךְ לָהּ סְבוּרוֹת, טְמֵאוֹת • ר' יְהוּדָה מְטַהֵר: (ב) כָּל שִׁפּוּעֵי אֹהָלִין, כְּאֹהָלִין • אֹהֶל שֶׁהוּא שׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד, וְכָלָה עַד כְּאֶצְבַּע, טְמֵאָה בָּאֹהֶל, כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַשִּׁפּוּעַ טְמֵאִים • טְמֵאָה תַּחַת הַשִּׁפּוּעַ, כֵּלִים שֶׁבָּאֹהֶל טְמֵאִין • טְמֵאָה מִתּוֹכוֹ, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מִתּוֹכוֹ, טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה, וּמֵאֲחוֹרָיו, טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב • טְמֵאָה מֵאֲחוֹרָיו, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵאֲחוֹרָיו, טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה, מִתּוֹכוֹ, טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב • כַּחֲצִי זַיִת מִתּוֹכוֹ, וְכַחֲצִי זַיִת מֵאֲחוֹרָיו, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, בֵּין מִתּוֹכוֹ בֵּין מֵאֲחוֹרָיו, טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב • מְקֻצָּתוֹ מְרֻדָּד עַל הָאָרֶץ, טְמֵאָה הַתַּחְתָּיו, אוֹ עַל גַּבָּיו, טְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת • אֹהֶל

אונד ווערען עס צערדן, אונריין • איזט אבער איין בארע איבער צווייא היזער (איבער יענער וואנד) געבויט, זא איזט נור דיזער רוים אונריין, אבער אנדערע דארוף געוועטצט שטאקווערקיג ריין• אין איינער דאמט = וואנד ²) איזט יערע אונ= ריינהייט זענקר עבט אויף אונד נידער דרינגענד• וואס איין גראבמאל אויף איינעם דיבטעם (ניבט = האהלען) גראבע, אן דער זייטע בערהרט איזט ניבט אונריין, ווייל דיא אונריינהייט נור זענק= רעבט אויף = אונד נידער דרינגט• איזט אבער דער ארט דער אונריינהייט איינע האנרבריים קוביקרוים, זא איזט וואס יע= נעם וזא עס זייא בעריהרט, אונריין, ווייל עס וויא איין צוגעמאבטעם גראב איזט; זעטצט מאן איין דיזעם גראב= מאל לויבען, זא זינר אויך דיזע אונריין, נאזך ר' יהודה ריין • (ב) אללע שרעגע זייטען איינער בעצעלטונג זינר וויא בעצעלטונג זעלבסט • ווען איין צעלט שרעג אב= פֿעללט בים צו איין פֿינגערבריים, זא זינד ווען זיך אונ= ריינהייט אים צעלטע בעפֿינדעט, געריטהע אונטער דעם שרעגען דאבע אונריין, אונד עבען זא ווען זיך דיא אונריינ= הייט הינ בעפֿינדעט, דיא געריטהע איס צעלטע • ווען דיא אונריינהייט אינוועניגיג איזט, זא איזט, וואס דאס צעלט פֿאן אינגען בעריהרט, זיבענטעגיג, וואס פֿאן אויסען אינג= טענג • ווען דיא אונריינהייט פֿאן אויסען דאראן איזט, זא איזט וואס דאסזעלבע פֿאן אויסען בעריהרט זיבענטע= גיג, וואס פֿאן אינגען איינטענג • איזט ווא אינע האלבע אליפֿע גראס אינגערהאלב, אונד עבען זאפֿיל אויסערהאלב, זא איזט, וואס פֿאן אינגען אדער אויסען דאסזעלבע בע= ריהרט, איינטענג אונריין • שלעפפט זיך איין טהיל דעם צעלטעס אן דערן ערדע ריין, אונד עס איזט אונריינהייט דארונטער אדער דאריבער, זא איזט דיזע נור זענקרעבט

פרק ז שיב"ג • סע"ג הכותל : טמאות • לפי שרשזי הקורות סעלי' תחוכות בכותל והכותל גבוה, והוי' מחיצה לכל העליות שזו למעלה מזו, וכשמקום הטומאה טע"ט כאצבע כל הכותל כקבר פתוח ומביא את הטומאה לכל העליות, ואם אין שם טע"ט הטומאה בוקעת כנגדה והלאדי טהורין, ואין הכותל כדון מחצה על מחצה כיון דאפי' קדק ליכא לגד העליונה; ע"ג כ' כתיס , כותל זה מפסיק בין כ' הבתיס, ועליה כמויס ע"ג שניהס, ועל זאת העליה עוד עליות אחרות ; היל • עליה שהכותל הזה מגיע עד המעזיבה: טהורות• דמעזיבה של עליה מונחת ; שונית • כותל הבנוי במקום שהיס מגיע שס בעת שהוך וסוער, אס יש טומאה תחתיו אין הכותל מטמא כל שביניהן, שאין שס אלל טפח, וי"מ שונית שלשון שנה שלא כעצה בידי אדס, וי"ג שנית כותל שנתניה סמוך לכותל אחר קרובי' מאוד והיתה הטומאה ביניהס דמוקף : כפה • ניון שבונים על הקבר והוא בנוי על הטומאה עצמו, ואין בית הקבר כחרון כדי שיהיה בו אלל טפח : פתוס • דמטמא כל סביביו במגע : סמך • לגבי הטומאה כעין מגדף הסוכה, טומאה שהיא דומה לאהל המת, וי"מ שכותל הגבי היא כותל סוכה מגד מ': טומאה, בסוכה כיון דכל כותל הגבי הוא מן הקבר ומסוב הקבר פתוס, מ"כ בבגבי הטומאה בסוכה : (ב) כאהלי • שאס היתה הטומאה תחת הפשוע מע"פ שהיה תחת הגג של אהל טמא ; וכלים • למעלה לגד הגג : כאהל מקום רוחב הגג שהיה מפיל אל אהל ; מתוכו • דגד פנימי של אהל ודך חצון בב' כלים תהיה, ודך הפנימי הוא בכלים הבונעים בתוך, הלכך אדס הבונע מתוכו ס"ל אדס שבונע בכלים שבנעו בתוך, דטמא ט"ז, ודך החצון הוא בכלים הבונעים

²) דיא נעכסטע ווערט אויס כאר ווי אספסער ניטיגטענען. דיא קאמענטארע זיכדיעדלעך ניכט ווייטר. כאך אליה רבא מבניגזוומטעפטייכמאבסע]

וְתַחְתֶּיהָ בְּקְלִיפַּת הַשּׁוֹם, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֻמְאָה, הַכֹּל טָמֵא. אִם אֵין שָׁם פּוֹתֵחַ טֻמְאָה, רוֹאִין אֶת הַטֻּמְאָה כְּאִלּוּ הִיא אוֹטָם. הָיְתָה נִרְאֵית בְּרוֹחַ הַבַּיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ הַבַּיִת טָמֵא: (ו) בֵּית הַמִּשְׁמֵשׁ אֶת הַבּוֹתֶל, יְהוֹן בְּקְלִיפַּת הַשּׁוֹם. כֵּיצַד? בּוֹתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי כוּתִים, אוֹ בֵּין שְׁתֵּי מְעָרוֹת, טֻמְאָה בַּבְּתִים, וְכֵלִים בַּבּוֹתֶל, וַעֲלֵיהֶן בְּקְלִיפַּת הַשּׁוֹם, טְהוֹרִין. טֻמְאָה בַּבּוֹתֶל, וְכֵלִים בַּבָּתִּים, וְעָלֶיהָ בְּקְלִיפַּת הַשּׁוֹם, טְהוֹרִים. טֻמְאָה תַּחַת הָעַמּוּד, טֻמְאָה בּוֹמַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת: (ז) בֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, טְהוֹרִים. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא. הַטֻּמְאָה וְהַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֻמְאָה, טְמֵאִין. וְאִם לָאו, טְהוֹרִין. שְׁנֵי פְּרַדְסְקִים זֶה בְּצַד זֶה, אוֹ זֶה עַל גַּב זֶה, נִפְתַּח אֶחָד מֵהֶן, הוּא וְהַבַּיִת טְמֵאִים, וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר. וְרוֹאִין אֶת הַפְּרַדְסְקִין כְּאִלּוּ הוּא אוֹטֶם, יְהוֹן מֻחְצָה לְמֻחְצָה, לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת:

איינע לויכטשעלפֿע איזט[1]) זא איזט דאס הויז, ווען דאועלבסט איינע האנדבריים העהלונג איזט אונריין; זאנכט אבער בעטראכטעט טאן דיא אונריינהייט אלס איינעפרעמט. איזט זיא אבער אים הויזע וויכטבאר, זא איזט דאס הויז אין יעדעם פֿאללע אונריין. (ו) וועו איין הויז דיא ווענד פֿאן זעלבסט בילדעט, זא בעאורטהיילט מאן דיזע נאך דער לויכטשעלפֿענדיקקע. וויא צ. ב.? עס איזט איינע וואנד צווישען צוויא גרופֿטנישען אדער צוויא גראבהעהלען, בעפֿינדעט זיך נון אונריינהייט אין דען ריימען, אונד זינד נערעטהע אין דער וואנד, פֿערדעקט דורך איינע דיקקע פֿאן לויכטשעלפֿע, זא זינד זיא ריין. איזט אונריינהייט אין דער וואנד, אונד נערעטהע אין דען היזערן, אונד יענע וויא פֿאן לויכטשעלפֿע פֿערדעקט, זא זינד זיא ריין. בעפֿינדעט זיך אונריינהייט נעפֿרעמט אונטער איינער זיילע, זא דרינגט זיא זענקרעכט דורך נאך אבען אונד ווידער נאך אונטען. (ז) בעפֿינדען זיך (אין לעטצטעם פֿאללע) נערעטהע אונטער דעם קנויף, זא זינד זיא ריין; נאך ר"נב אונריין. בעפֿינדען זיך דארונטער אונריינהייט אונד נערעטהע, זא זינד, וועו איינע האנדבריים רוים דא איזט, דיא נערעטהע אונריין, זאנכט ריין. וועו צוויא האהלויילען (אין דער וואנד. נאך אנדערן וואנדשפינדען) נעבענאיינאנדער אדער איבער איינאנדער שטעהען, זא איזט, וועו איינע טהיר אין דער איינען אופֿגעמאכט ווירד, דאס הויז מיט פֿערמאנרינגט, אבער דיא אנדערע בלייבט ריין. זאנכט אבער בעטראכטעט מאן זאלבע ריימע וויא דיכט (ניכט געהעהלט), אונד בעאורטהיילט מאן זיא נאך העלפֿטען, אין בעטרעף דער דעם הויזע מיטצוהיילענדען אונריינהייט.

פרק ז

הַטֻּמְאָה בַּבּוֹתֶל, וּמְקוֹמָהּ טָפַח עַל טָפַח עַל רוֹם טֶפַח, כָּל הָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּהּ, אֲפִילּוּ

וועו דיא אונריינהייט אין דער וואנד איזט, אונד איינען רוים פֿאן איינער האנדבריים אים קוביק האט, זא זינד אללע אבערע דאדורף געזעטצט שטאקווערקע,

שהכפרים עליהן, ומעזיבה ע"ג, ומתני' כר"י דתמר כל מעזיבה לעליה, ומשנתנו קתמר שאם היתה טומאה בקורו' שתחת המעזיבה ומחיצה דקה בקליפת השום מונחת בין הטומאה לבית שאין הטומאה נרחית בבית; פותח זית במקום הטומאה מלל טפח; חוטם. ואין יונק לבית אלא בוקעת ועולה; (ו) המשמש את הכותל. כשחופרין כוך למת מגד זה וכוך מגד זה נמצא הכותל עומד מאליו, מ"ש קרי לי' בית המשמש את הכותל, שי' המפיריס כשהם הכותל מכל כיון שע"ג הקרקע הכותל גורם לטיות בית, ומשנתנו קרי לי' כותל המשמש את הבית: העומד. אם יש עמוד בתוך הוכך וס"ס לעמוד הבית וטומאה רבוקה תחתיו: (ז) פרח. דבר הבולע בראש העמוד או בחמצעי וטומאה תחתיו, והפרח בולע טפח, ובעמוד העומד בר"ח או בגגה לייריי; טהורין. דטומאה בוקעת ועולה, וכל שבגללו' טהור; מטמא דכשהטומאה בוקעת חוזרת על הכלים שהפרח מחזיל עליהם; פותח. שבולט הפרח חוץ לעמוד טפח: פרדסקי'. עמודים מלויים כהוכין בכותל הבית, ובין תלוים ויש להן דלתות, וטומאה תחת חותן עמודים: טמא. שהטומאה בוקעת בהוכו ויונקה לבית מפי' הטומאה מחציו של כותל ולמוך, דחיכו כדון בבית, תפ"ה טמא: ורואין. כלומר אם הללת לא נפתח רואי' חותן בחלו חין שם חלל, ואם טומאה תחתיהן כדון הכותל על מקנה:

[1]) דיזער חייטערסט שרייבינג בעגעבענהייט ווירד פֿאן דען קלימענטינען חויסגיהרליך פֿערשפֿערט. ווייר פֿאללגען היר ערקלֿערט.

וַחֲשֻׁנִּי חַי, טָהוֹר · חָרָאשׁוֹן חַי, וְחַשֻּׁנִּי מֵת, טָמֵא · רִ״מ אוֹמֵר, בְּשָׁפִיר אֶחָד, טָמֵא, בִּשְׁנֵי שְׁפִירִים, טָהוֹר : (ו) הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מַקְשָׁה לָיֶלֶד, מְחַתְּכִין אֶת הַוָּלָד בְּמֵעֶיהָ, וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ אֵבָרִים אֵבָרִים, מִפְּנֵי שֶׁחַיָּה קוֹדֶמֶת לְחַבְרָהּ · יָצָא רֻבּוֹ, אֵין נוֹגְעִין בּוֹ, שֶׁאֵין הוֹחֵן גּוֹפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ .

טאדטעם קינד צור וועלט קאממט, אונד איז צוויייטעם נאכהער לעבענד געבארען ווירד, וא איזט דאס צוויייטע רין[1]); איזט דאס ערשטע לעבענד אונד דאס צוויייטע טאדט, וא איזט יענעס אונריין • ר״מ זאגט: וען זיא ויא איז איינעם הייטליין נעבארען וואורדן, איזט עס אונריין, וען אבער וויא איז צוויייען, רין • (ו) וען איינע פרויא שוואנגערט, צערשניידעט מאן נעטהיגען פאלס דאס קינד אים מוטטערלייבע, אונד האלט עס שטיקווייז הערויס, וויייל דאס לעבען דער מוטטער דעם דעם קינדעס פארגעהט; וען אבער דער גרעסטע טהייל (דעם קאפפעס) שאו הערויס איזט, דארף מען עס ניכט פערלעטצען, דען מאן דארף ניכט איין לעבען פיר אין אנדערעם אפפערן •

פרק ח

יֵשׁ מְבִיאִין אֶת הַטְּמֵאָה וְחוֹצְצִין, מְבִיאִין אֶת הַטְּמֵאָה וְלֹא חוֹצְצִין, חוֹצְצִין וְלֹא מְבִיאִין, לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין · אֵלּוּ מְבִיאִין וְחוֹצְצִין, הַשָּׂדֶה, וְהַתֵּבָה, וְהַמִּגְדָּל, כַּוֶּרֶת הַקֶּשׁ, כַּוֶּרֶת הַגָּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְסַנְדְּרִית שֶׁיֵּשׁ לָהֶן שׁוּלַיִם, וְהֵן מַחֲזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה בַּלַּח, שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּגֶשֶׁם, וְיָרִיעָה, וְסַרְוָרְטָיָא, וְקַסְבָּלְיָא, וְסָדִין, וּמַפָּץ, וּמַחֲצֶלֶת שֶׁהֵן עֲשׂוּיִן אֹהָלִים, וְעֵדֶר בְּחֻמָּה טְמֵאָה וּטְהוֹרָה, וּמְכוֹנוֹת חַיָּה וְעוֹף, וְהָעוֹף שֶׁשָּׁבַן, וְהָעוֹשֶׂה מָקוֹם לִבְנָה בַּשְּׁבָלִים, הָאֵרוֹם, וְהַסְּמוֹם, וְיַרְקוֹת חֲמוֹר, וְדַלַּעַת יְוָנִית, וְאוֹכְלִים טְהוֹרִים · ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לֹא הָיָה מוֹדֶה בְּאוֹכְלִים טְהוֹרִים, תֵּבֵץ מִן הָעָנוּל שֶׁל דֶּבְלָה : (ז) הַזַּיִן, וְהַגְּוִרְיוֹת,

מאנכעם ברינגט (אלס בעצעלטונג) דיא אונריינהייט איבער אנדערע געגענשטענדע, אונד קאן אנדערזייטס פאר אונריינהייט שיטצען; מאנכעם ברינגט זיא, אונד קאן ניכט שיטצען; מאנכעם שיטצט, אבער ברינגט זיא ניכט; אונד מאנכעם האט וויא דער דיא איינע, נאך דיא אנדערע ווירקונג • פאלגענדע ברינגען אונריינהייט אונד שיטצען: איין קאסטען, איינע לאדע, איין שראנק, איין בינענקארב אוים שטראה אדער ראהר, איין וואסערבעהעלטער צים אלכסנדרינישען שיפפע, וועלכע פלאכע באדען האבען, אונר 40 סאה פייכטעם, דאס איזט 2 כור טראקקענעם פאסטען; איין טעפפיך, איין שורצלעדער, איין בעטט • לעדער, איין גראסעם טוך, איינע רעקקע אדער מאנטע, דיא וויא צעלטע אוים• געשפאננט זינד; איינע גערדענטע העערדע פאן רינעם אדער אונריינעם פֵּרד, ווילד • אדער נעפלינעל בע• העלטער; איין פעסטוהענדער פאגעל; אדער וועו מאן איינען ארט פיר איין קינד אין דען עהרען מאכט[2]); דיא שטע• העגדע אירים, אדער עפיא[3]), דער עזעלסקאהל, דיא גרייכישע קירבים; אונד ניכט דער אונריינהייט פעהינע שפייזען• ריב׳נ גיכט

לעטצטערע ניכט צו, אויסער פיינע• קוכען • (כ) סויער• פארשפרינגע; אלטאגע, טויבענשלעגע, פעלזענקלייפטע אונד

(ה) רחצו מן הכית ברחצון ; (ה) ברחצון . ברחצון ינלו מת, ובשכי ינלו חי, טהור השכי הכי מטומאת ז׳, אם כוניתו כמת מן הכית קודם לידת הכ׳, דנעזדו כמתי ממו לא נטמא, דטומאה כלועה חיכה מטמאה ; טמא • מע״פ שהוניתו הכי מן הכית קודם שנולד המת, דכיון שינלו הכי נפתח הקבר ונטמא מיד, דסוף טומאה לצאת, פ״ל כיון שינלו ברחצון חי, המת מתגלגל לחבריו כאלו עוד הוא בו רוח חיים להטמיד עצמו, ות״ל שלא יבא כו המת משינלו לאויר העולם ; כשפיר ת׳ . כלומר אם ינלו שניהם כעין שפיר ת׳, שינלו ככת ת׳, טמא ; כב׳ שפירין. כעין כ׳ שפירין שינלו זה אחר זה, אפי׳ ברחצון הי ושכי הוא טהור, דהקבר ר״ת מע״פ שנפתח הקבר חיכו מטמא עד שינלו לאויר העולם ; (ו) מתחכים . דכ״ז שלא ינלו לאויר העולם נאו נפש בוא, וניתן לטהרנו ולהניל את תמו ; רובו • ומשינלו רוב אחוו שהוא פדחתו אין נוגעים בו ; שאין דוחי. אם היא בוא כיוצ :

פרק ח מביאי • אם כחשילו על בטומאה ועל כחדס וכלים אפי׳ לא נגעו בטומאה ; עשר אהלות • ותע״ג

(ו) ז. ד. קאמפענטארם וויכער דיוא נאכנע מאכט • (ז) נאך רמב״ם, מיינע טוטכלויבע מיים עהרען פיר אין קינד . תגדערם מוכד ערקלערען מייטערסט אכטווייכעכד פאן ליינאכדער [3]) פערגלייכע כלאיים פ. ה. עבדע •

שֶׁהוּא נָטוּי בֶּעֱלִיָּה, מְקֻצָּתוֹ מְרֻדָּד עַל הָאֲרֻבָּה
שֶׁבֵּין הַבַּיִת לָעֲלִיָּה, ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, מַצִּיל, ר"שׁ
אוֹמֵר, אֵינוֹ מַצִּיל, עַד שֶׁיְּהֵא נָטוּי כְּנִטְּרַת
הָאֹהֶל: (ג) הַמֵּת בַּבַּיִת, וּבוֹ פְּתָחִין הַרְבֵּה,
כֻּלָּן טְמֵאִין. נִפְתַּח אֶחָד מֵהֶן, הוּא טָמֵא,
וְכֻלָּן טְהוֹרִין. חָשַׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן, אוֹ
בְּחֻלּוֹן שֶׁהוּא אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים,
הֶצִּיל עַל כָּל הַפְּתָחִים. בֵּשַׂ"א יַחֲשׁוֹב (נ"א
וְהוּא שֶׁחָשַׁב) עַד שֶׁלֹּא יָמוּת הַמֵּת. בֵּה"א אַף
מִשֶּׁמֵּת. הָיָה סָתוּם וְנִמְלַךְ לְפוֹתְחוֹ, בֵּשַׂ"א
כְּשֶׁיִּפְתַּח אַרְבָּעָה טְפָחִים, וּבֵה"א כְּשֶׁיַּתְחִיל.
וּמוֹדִים בְּפוֹתֵחַ בַּתְּחִלָּה, שֶׁיִּפְתַּח אַרְבָּעָה
טְפָחִים: (ד) הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מַקְשָׁה לַיֶּלֶד,
וְהוֹצִיאוּהָ מִבַּיִת לַבַּיִת, הָרִאשׁוֹן טָמֵא בְּסָפֵק,
וְהַשֵּׁנִי בְּוַדַּאי. אָמַר ר' יְהוּדָה, אֵימָתַי? בְּזְמַן
שֶׁהִיא נִטֶּלֶת בְּגַפַּיִם, אֲבָל אִם הָיְתָה מְהַלֶּכֶת,
הָרִאשׁוֹן טָהוֹר, שֶׁמִּשֶּׁנִּפְתַּח הַקֶּבֶר, אֵין פְּנֵאי
לְהַלֵּךְ. אֵין לַנְּפָלִים פִּתְיַחַת הַקֶּבֶר, עַד
שֶׁיַּעֲגִילוּ רֹאשׁ בְּכָפָה: (ה) יָצָא הָרִאשׁוֹן מֵת,

אויף אונד נידער דריגענד. וועז איין צעלט אויף דעם
הויזבאדען אויפגעשפאננט איזט, אונד איז טהייל דאפאן
זיך הינשלעפט איבער. דיא לוקע צווישען דרוי
אונד באדען, זא זאגט ר' יוסי: עס שיטצע; ר"ש פערי-
נייגט דיס, אונד לעסט דיס נור געלטען, וועז עס געהעריג
צעלטמעסיג דאריבער געשפאננט איזט. (ג) וועז איין טאד-
טער אים הויזע אויז אונד דראז פילע טהירען זיגד, זא
זיגד אללע טהירנישען (אויך פאן אויסען) אונריין. ווארר
איינע געעפנעט, זא איזט נור דיזע אונריין, דיא איבריגען
(פאן אויסען) ריין. ואבאלד מאן בעשלאסטען, איהר דורך
איינע בעשטימטע הינויסצובריננען, ארער דורך איין
פענסטער פאן 4 האנדבריייטען איס נעפירט, זא שיטצט
עס אללע טהירען. נאך ב"ש טוס דיא אבזיכט שאן פאר
דעם ערפאלגטען טאדע שטאטט געפונדען האבען: נאך
ב"ה אויך וועז נאכהער. וואר איינע דער טהירען צוגעכויט
אונד מאן בעשלאסט, זיא צו עפנען, זא זאגט ב"ש: עס
שיטצט ערשט וועז 4 האנדבריייטען אפפען זיגד, נאך ב"ה
שאן בייס אנפאנג. זיא שטיטמטען אבער איבער איין, דאס
וועז איינע מויער דורכבראכען וועררדען זאלל, ערשט4האנד-
בריייטען אפפען זיין מיססען. (ד) וועז איינע פרויא, וועה-
רענד זיא איינע טאדטע געבורט לאנגזאם צור וועלט ברינגט,
אוים איינעם הויזע אין איין אנדערעם געבראכט וווירד; זא
איזט דאס ערשטערע וועגען צוויפלם, אונד דאס אנדע-
רע געווים אונריין. ר' יהודה זאגט דיס נור, וועז זיא או-
טער דעם ארם געפאסט וועררדען מוסטע; וועז זיא אבער
זעלבסט געהען קאננטע, איזט דאס ערשטע הויז רין, דען פאן דעם אויגענבליק אן דאס זיך דיא בערמוטטער
עפנעט, איזט עס ניכט מעגליך צו געהען. בייא טאדטגעבארענען קינדערן ווירד דיס עפנען דער בערמוטטער נור
בעאכטעט, וועז דער קאפף דעם קינדעס בעוויסט זא גראס וויא דער שפינדעל = קנאפף איזט[א]). וועז ערשט איין

טכלים, והכונע מאמוריו טמא ט"ע, וכטומאה מאמוריו קוס לחכלה, ומ"מ בהכל עצמו כין מכפכים וכין מבחוץ טמא ט"ז,
וה"ל כלים בכלי, וכלה מהכיתי מיירי לחקר שיצא כמת מן ההכל דאלו בעוד המת עם לפני הכונע מאמוריו טמא ט"ז,
שאין ההכל מתחבר; כתבי. ההכל טמא ט"ז שמטרפי' החללי זיתים זע"ז, לכל הכונע כיון דליכא כזית במקו' א', אין כו
חלח טומאת ערב; מרודד. פרח העוף כיריעות ההכל פרשו לותם כחרץ; תחתיו. תחת לוחו רדוד; כוקעת. וכטומא
דהכל וכלים שהתת הרדוד טמאים כיון דאין לכל מפסיק ביניו לטומאה וככבוש לתוכו ולא נגע בו טהור; כנטויה.
דהתרוכא יפי' כחויר ההכל, לו מגיל על כל העליון שהוץ לההל; (ג) כלן. כל הכלים המונחי' תחת מסקוף של פתח
כחלל הפתחים מכחוץ מע"פ שהפתחים נעולים טמחי'; כפתח. מע"פ שלא חצב; חצב. מע"פ שלא נפתח, והך מחצבת
הדבור הוא; הפתחים. שהן נעולים: עד שלא. דמשירדה תורת טומאה לפתחים כמיתת המת שוב ליכא עולה שלא ע"י
מעשה דפתיחה; לף. ומכקעת טומאה מן הפתחים מכחן ולהבא, והכלים שהיו בפתחים קודם מחצבה מודו כ"ש שהם
טמאים; היה. ת' מן הפתחים שהוא כחבנים; כשיפתח. כוללו שחר הפתחים; כחלקה. ככותל שאין בו פתח;
(ד) והוליחוה. וכבית הכ' ילדה ולד מת, ומספקא לן אם יצא הולד מת מן הבית הרחון; כנפליי. טומאת דחלחת דר"י היא, וה"ק הא דחמרן שחבחתה הקבר
אין בכאי להלך לא חמרן אלא בכפל שעיגל רחשו כפיקה, אבל אם היה קטן מזה יש לה בכאי להלך, ואיצטריכן שמא יצא

[א]) היה מיסתין דיא קאממענטירט נאכגעלעזען ווערדען.

וְסִפְּינָה שֶׁהִיא שָׁטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם · קָשַׁר אֶת הַסִּפְּינָה בְּדָבָר שֶׁרוּא יָכוֹל לְהַעֲמִידָהּ, כְּבַשׁ אֶת הָאֶבֶן עַל גַּבֵּי הַטַּלִּית, מְבִיאָהּ אֶת הַטֻּמְאָה· ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, הַבַּיִת שֶׁבַּסִּפְּינָה, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה : (א) שְׁנֵי חֲבִיוֹת, וּבָהֶן כְּשְׁנֵי חֲצָיֵי זֵיתִים, מֻקָּפוֹת צָמִיד פְּתִיל, וּמֻנָּחוֹת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הֵן טְהוֹרוֹת, וְהַבַּיִת טָמֵא· נִפְתְּחָה אַחַת מֵהֶן, הִיא וְהַבַּיִת מְמֵאִים, וַחֲבֶרְתָּהּ מְחוּצָה · וְכֵן שְׁנֵי חֲדָרִים שֶׁהֵן פְּתוּחִין לַבַּיִת :

צייג, איז שוממענדעם שיף · וועז מאז דאס שיף, מיט עטוואס אנבינדעט, וועלכעס עס צנהעלט, אדער אויף דאס צייג איינעז שטיין דריקט, זא ברינגען זיא ר׳א אונריינהייט· ר׳ יוסי זאגט : איין הויז אויף דעם שיפל בריננט זיא ניכט .

(א) וועז צוויא פעסערי, ריא מיטטעלסט דעקעל גיהעריג צוגעשפונדעט זינד, אין דערען יעדעם איינע האלבע אליפע גראס צונריינהייט איזט, אים הויזע זיך בעפינדען, זא זינד זיא ריין צונד דאס הויז אונריין · ווירד איינס נעפנעט, זא א׳זט עס זעלבסט אונד דאס הויז אונריין, אבער דאס אנדערע ריין· גליכע בעוואנדנים האט עס מיט 2 אין דען הויזרום צו עפנענדען צימסערן ·

פ ר ק ט

כַּוֶּרֶת שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַפֶּתַח, וּפִיהָ לַחוּץ, כַּזַּיִת מִן הַמֵּת. נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, אוֹ עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ, כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַזַּיִת, תַּחְתֶּיהָ, וְגַבָּהּ, טָמֵא · וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַזַּיִת, תְּחוֹבָה, וְהַבַּיִת, טָהוֹר · בַּבַּיִת, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת· בְּתוֹבָה, הַכֹּל טָמֵא : (ב) חָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טָמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אוֹ בַבַּיִת, אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא, אֲבָל רְחוֹבָה·בְּרוֹחָבָהּ, הַכֹּל טָמֵא :

נוען איין גרעסער (דאס מאמס האלטענדער) בינענקארב אין דער הויזטהיר שטעהט [1]), אונד צוואר מיט דער עפנונג נאך אויסען, צונד עס בעפינדעט זיך דרויסען אינע אליפע גראס פאם טאדטען דארונטער אדער דאריבער, זא זינד נערעטהע דער אונריינהייט נעגענאיבער, אונטער אדער איבער דעם קארבע, אונריין; אונד וואס ניכם נעראדע נעגענאיבער ליגט, פערנער וואס אים קארבע איזט, אונד דאס הויז, ריין · בעפינדעט זיך דיא אונריינהיים אים הויזע, זא איזט נור דאס הויז אונריין איזט זיא אבער אים קארבע, זא איזט אללעס אונריין . (ב) שטעהט

ער איינע האנדבריים איבער דער ערדע, אונד איינע אונריינהייט איזט דארונטער אדער אים הויז, אדער דאריבער, זא איזט אללעס אונריין, מיט צוסנאהמע דעסטען וואס אים קארבע איזט · איזט זיא אים קארבע, זא איזט אללעס

טלית, והניף הרוח מקצה בצדי ובצדה כתין לתל · סכסכינס · כגון סהכית כרוח בסכינס והלהיל על הכלי׳ שבסכינס ועל קחת שכיס בשעה שהיא מהלכת, פ״ק הכית שהיכו יכול לעמוד כרוח מצוי לפי קלקול על המת וכלי׳ שבסכינס הינו מכיל חת הטומחה : כ׳ קללי זיתים . חלי זית בזו וחלי זית כזו ; טהורות · דחין טומחת חלי זית שבחברתה ככבסה לחוכם קוחיל ושוקפת למיד פחיל והבית קוחיל ושחיכן בכית מצטרפין ; פחחי׳ · ודלחותיכן נעולות וכבל ת׳ חלי זית : הכיס טעון · דסוף טומחה לנחת דרך הכיות, והחדרים טהורים דחין דרך טומחה ליכנס ;

פרה ט כוורת · שים לב שולים ומחזקת ט׳ בחם שחיכה מקבלת טומחה, וכיון דלחו כת קבולי טומחה היח פוכלת בכלי חרס טהור על נדה בתוך ספחה ומקצתה בפנים ומקצתה לחוץ כר״ה, חו בחור ופיה לחוץ, וד׳ חלוקים קחנח בה, בכח קמח בבליחה ומחולקלת ואיכה גבוה מן הארץ טפח, בכח הניכת בבלימ׳ ומחולקלת גבוה מן הארץ טפח, בכח חליהחה בפחותה ואיכה מחולקלת ואיכה גבוה מן הארץ טפח, בכח רביעחה בפחות׳ ואיכה מחולקלת וגבוה מן הארץ טפח, וכל הד׳ בכות חלו כמוטה על נדה ופיה לחוץ, ואח״כ טוכח די בכות פיוכא בחלן בפיה לפנים, ואח״כ טוכח כ׳ בכות חדא בחחלחה כל בביה, וחדא בטומדת בחוך ספחה, ואח״כ טוכח ד׳ בכות בחלן בחוץ, ואח״כ טוכח ד׳ בכות בחלן ביוצחת על טוליה: כל. חם כזית חחחיה וכליה ע״ג. בנגדו, חו מפכח׳ כל שבנגדכזית חחחיה חם כזית ע״ג, חחחיה טמח, ואם כזית החחיה, כל שבנגד כזית ע״ג טמח, וכל הכלים שהיכו בנגד כזית בין מבפנים בין מחחחיה וכלים שבהוכח לפילו מה שבנגד כזית וכלים שבבית הכל טהור, ואע״פ שמגלח על מה שבחוכה, חיכה מגלח על שחחחיה ובנגד כזית, דאל חוכה דיך הוא שחגיל, דחפי׳ מוכחת בחהל המת מגלח בכ״פ, כיון דהיכם מקבלח טומחה , חבל על מה שחחחיה ובנגד חיכה מגלח פיון דכלי היא, וכלים בעזים להלים לטמח ולא לטהר ; בבית· כיון שהטומחה מחבטלת בבית ע״ג סבוורת, בוקעת והטומחה כל שחחחיה מבפנים, דחדם וכלים בעזים להלים לטמח חבל לא לטהר, חבל הכלים שבחוך סבוורים טהורים, ואע״ג דבבוורת

[1]) ו׳ ד. קלעמענטארע .

וְהַשּׁוֹבְכוֹת, וְהַשְּׁקִיפִים, וְהַסְּלָעִים, וְהַגְּהָרִים (נ"א וְהַגְּהָרִים), וְהַשִּׁנְּנִים, וְהַסְּבָכוֹת, וְהַפְּרָעוֹת שֶׁהֵן יְכוֹלִים לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה רַכָּה, ד"ר מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מַעֲזִיבָה בֵּינוֹנִית. אֵלּוּ הֵן הַסְּבָכוֹת, אִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל הָאָרֶץ, וְהַפְּרָעוֹת הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגָּדֵר: (ג) אֵלּוּ מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין, הַשִּׁדָּה, וְהַתֵּבָה, וְהַמִּגְדָּל, כַּוֶּרֶת הַקַּשׁ, כַּוֶּרֶת הַקָּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְסַנְדְּרִית שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּלַיִם (נ"א שֶׁיֵּשׁ), וְאֵינָן מַחֲזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה בַּלַּח, שֶׁהֵם כּוֹרַיִם בַּיָּבֵשׁ, וִירִיעָה, וּסְקוֹרְטִיָּא, וְקַטַּבְלִיָּא, וְסָדִין, וּמַפָּץ, וּמַחֲצֶלֶת, שֶׁאֵין עֲשׂוּיִן אֹהָלִים, וּבְהֵמָה וְחַיָּה שֶׁמֵּתוּ, וְאוֹכְלִים טְמֵאִים. מוֹסַף עֲלֵיהֶם הָרֵחַיִם שֶׁל אָדָם: (ד) אֵלּוּ חוֹצְצִין וְלֹא מְבִיאִין, מַסֶּכֶת פְּרוּסָה, וַחֲבִילֵי הַמִּטָּה, וְהַמִּשְׁפָּלוֹת, וְהַסְּרִינוֹת שֶׁבַּחַלּוֹנוֹת: (ה) אֵלּוּ לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין, הַזְּרָעִים, וְהַיְּרָקוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, חוּץ מִן הַיְּרָקוֹת שֶׁמָּנוּ, וְכִפַּת הַבָּרָד, וְהַשֶּׁלֶג, וְהַכְּפוֹר, וְהַגָּלִיד, וְהַמֶּלַח, וְהַדּוֹלֵג מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהַקּוֹפֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהָעוֹף הַפּוֹרֵחַ, וְטָלִית הַמְנַפְנֶפֶת,

שלוכטען; איבערהאנגע; פעלזענשפיטצען; בעשאטטונגען אונד אויס-וויכסע, זאבאלד זיא איינען לייכטען עסטריך טראגען קעננען; זא ר"מ; ד"א נעלעהרטען זאגען: איינען מעסיגען עסטריך. אונטער בעשאטטונגען זינד צו פערשטעהען; ביימע דיא איבער ד"א ערדע זיך אויסברייטען; אונד אונטער אויסוויכסען, וואס אויס דעם צוינע הערויסראגט. (ג) פאלגענדע ברינגען דיא אונריינהייט אבער שיטצען ניכט: איין קאסטען, איינע לאדע, איין שראנק, איין בינענקארב אויס שטראה אדער ראהר, אונד דער וואססערבעהעלטער איינעס (אלכסנדרינישען) שיפפעס, וועלכע קיינע פלאכען באדען האבען, אדער ניכט 40 סאה פייכטע, דאס איזט צווייא כור טראקקענע דינגע האלטען; טעפפיך, שורץ-לעדער, בעטט-לעדער, טוך, דעקקע אונד מאטטע, דיא ניכט וויא צעלט אויסגעשפאננט זינד, טאדטעס פיה אונד ווילד, אונד צור אונריינהייט פעהיג שפייזען, אונד אויסערדעם נאך דיא האנדמיהלע. (ד) פאלגענדע שיטצען, אבער ברינגען ניכט דיא אונריינהייט: איין אויפגעשפאננטער אויפצוג, בעטטשטריקקע, מילל-קערבע, נעפלאכטענע פענסטער גיטטער. (ה) פאלגענדע ברינגען דיא אונריינהייט ניכט, אונד שיטצען ניכט: אם באדען האסטענדע געוועכסע אונד קרייטער, מיט אויסנאהמע דער פארהער גענאננטען; איין האגעלשטיין, שנעע, רייף, איים, זאלץ; פערנער וואס דאריבער שפרינגט אדער היפפט; איין דאריבער פליגענדער פאגעל, איין פלאטטערנדעס שטיק

כלי' ננהו ומקבלי' טומאה, מ"מ חוצצי' בפני הטומא': בהמו' · כשהן עומדות ולא מהלכו' וראשו של זה בין רגליו של זה: מכונות · קיני חי' ועוף: ששכן · מהי' קשור על הכותל או על האילן: לבינה · שמחפה לשבלים מקום דומה לבית, וי"ג החוטט שחוטט בשבלים מקום לקטן להצילו מן השמש, ולפי זה הגרסה לבנה: האירוס · כו' במחובר, וכל אלו מיני ירקות שעלי' שלהם רחבין: טהורים שלא הוכשרו: חוץ · לפי שתחת עגול של דבילה היו רגילי' לישב יותר, משאר אוכלי': (ב) והשובכות · של יונים היוצאים מן הכותל: גהרים · מין חורים שמשם האורה בא, וי"מ מין מערות וחוחים, וי"ג גחרים: שננים · שיני הסלע: רבה · שעושי' מערבה ומקנים, ומשימים עליהם טיט מועט: בינונית · אבל אם אינן יכולי' לסבול אלא מעזיבה רכה אין מביאין: המיסך · לשון סוככים בכנפיהם: הגדר דרך גדר שנותנים בראשו קוצים וברקני' ועודפי' על הגדר ובולטי' לחוץ, ופרעו לשון גדל פרע ומיירי שיש בקוצי' וברקני בכל א' לבד פותח טפח: (ג) אלו. וכן נמי השנויי' ברפ"ו: ואינן מחזיקי' · או שאינן מחזיקי', דכיון דמקבלי' טומאה אין חוצצין: שאין עשויי'. אלא מרודדים ע"פ ארובה: טמאים · שהוכשרו אע"פ שעדיין לא נטמאו: של אדם · רחים דיד שהן מיטלטלי', למעוטי רחים דבהמה דלא מיטלטלין: (ד) מסכת · חוטי השתי כמו שהן פרושים בכלי האורג קודם שיארג, אם היו פרושים ע"פ הארובה שבין בית לעליה וטומאה תחתיה, מצלת על הכלים של מעלה, אבל אם מאהלת על המת ועל הכלים אין מביאה את הטומאה, דלא חשיב אהל עד שתארג: וחבילי · חבלים של מטה כשהיא מסורגת: והסריגי' · הסבכות שעושין בחלונות, חוצצים שאין הטומאה עוברת לצד אחר ובלבד שלא יהיה בכלן נקב בפותח טפח: (ה) הירקות המחוברי' · משום דאין בהן ממש אבל אילן המיסך על הארץ מביא וחוצץ: שמנו · ברוש פרקין הנהו במחובריה, דאי בתלושים אם הוכשרו לא חייצי דדבר המקבל טומאה לא חייץ, ואי לא הוכשרו היינו אוכלי' טהורים: כפת · חתיכת הברד, א"נ ברד העשוי כיפה: גליד · מי נהרות קופאי' והמלח, דכל הני נמוחי' ולא מתקיימי': דולג · כבהמה וחי' וקופץ באדם, וי"א תרויהו באדם, ודולג ברגל א' וקופץ בב' רגליו: המנפנפת · שמניפתה הרוח ועומדת באויר כמו קובה: כבש · שהיתה אבן מונחת בקצה הא' של

הָיְתָה פְּחוּתָה, וּפְקוּקָה בְּקַשׁ, אוֹ אֲפוּצָה — אֵיזוֹהִי אֲפוּצָה? כָּל שֶׁאֵין לָהּ טֶפַח מִמָּקוֹם אֶחָד — כַּזַּיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם, טָמֵא. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ, טָמֵא. בְּתוֹכָהּ, אוֹ בַבַּיִת, תּוֹכָהּ וְהַבַּיִת טְמֵאִים: (ח) הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אוֹ בַבַּיִת, אוֹ בְתוֹכָהּ, הַכֹּל טָמֵא אֶלָּא גַּבָּהּ. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ, טָמֵא: (ט) הָיְתָה מְמַלְּאָה אֶת כָּל הַבַּיִת, וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין הַקּוֹרוֹת פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה בְּתוֹכָהּ, הַבַּיִת טָמֵא. טֻמְאָה בַבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָהוֹר. שֶׁדֶּרֶךְ טֻמְאָה לָצֵאת, וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס. בֵּין עוֹמֶדֶת, בֵּין מֻטָּה עַל צִדָּהּ, בֵּין אַחַת, בֵּין שְׁתַּיִם: (י) הָיְתָה עוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הַפֶּתַח, וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין הַמַּשְׁקוֹף פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה בְּתוֹכָהּ, הַבַּיִת טָהוֹר. טֻמְאָה בַבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָמֵא. שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת, וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס: (יא) הָיְתָה מֻטָּה עַל צִדָּהּ בָּאַוִּיר, וְכַזַּיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַזַּיִת, תַּחְתֶּיהָ, וְגַבָּהּ, טָמֵא. וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַזַּיִת, תּוֹכָהּ טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ, הַכֹּל טָמֵא: (יב) הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אוֹ עַל גַּבָּהּ,

איזט: איזט ער אבער בעשעדיגט אונד מיט שטראה צוגעשטאפפט, אדער דיא לעכער זא צוגעמאכט, דאס ניכט איינע האנדברייט אן איינער שטעללע אפפען איזט, אונד איינע אליפע גראס פאם טאדטען בעפינדעט זיך דארונטער, זא איזט זענקרעכט אונטען ביס אינס אונענדליכע, אונד ווען אבען, זענקרעכט ביס צום היממעל אונריין; ווען דארינגען אדער אים הויזע, דאס איננערע אונד דאס הויז אונריין. (ח) שטעהט ער איינע האנדברייט איבער דער ערדע, אונד איינע אונריינהייט בעפינדעט זיך דארונטער, אדער אים הויזע אדער דארין, זא איזט אללעס אונריין, מיט אויסנאהמע וואס דאריבער איזט. איזט זיא דאריבער, זא איזט זענקרעכט ביס צום היממעל אונריין. (ט) בעפינדעט זיך דער קארב גאנץ אים הויזע, זא דאס צווישען איהם אונד דער דעקקע ניכט איינע האנדברייט רוים איזט, זא איזט, ווען אונריינהייט דארין זיך בעפינדעט, דאס הויז אונריין; ווען אים הויזע, וואס אים קארבע איזט, ריין; ווייל מאן אונריינהייט הינויס, אבער ניכט הינייגצוברינגען פפלעגט. עס איזט איינערלייא אב ער אויפרעכט שטעהט, אדער אויף דער זייטע ליגט, אב איין קארב אדער 2 איבעראיינאנדער. (י) שטעהט ער אים איינגאנג, זא דאס צווישען איהם אונד דער אבערשוועללע ניכט איינע האנדברייט רוים איזט, אונד עס בעפינדעט זיך אונריינהייט אים קארבע, זא איזט דאס הויז ריין; ווען אים הויזע, וואס אים קארבע אונריין; ווייל מאן אונריינהייט הינויס אונד ניכט הינייגצוברינגען פפלעגט. (יא) ליגט ער אויף דער זייטע אים פרייען, אונד איינע אליפע גראס פאם טאדטען בעפינדעט זיך דארונטער אדער דאריבער, זא איזט אללעס געגענאיבער דארונטער אונד דאריבער, אונריין; אונד וואס ניכט געגענאיבער איזט אונד אללעס דארין, ריין. איזט זיא דארין, זא איזט אללעס אונריין. (יב) שטעהט ער איינע האנדברייט איבער דער ערדע, אונד אונריינהייט בעפינדעט זיך דארונטער אדער דאריבער, זא איזט אללעס אונריין, אויסגענאממען דאס איננערע; ווען

מה שבחוץ, דמצלת כיון דלאו כלי היא: (ז) מחולחלת. בחכם נקט מחולחלת דלא מהניא מחולחלת אלא בפיה לחוץ שיוצאת הטומאה מתוכה לבית דרך חלחול, אבל בפיה לפניס הרי הטומאה יוצאת לבית דרך פיה, אלא איידי דרישא נקטה: התהום. דבאינה גבוה מן הארץ טפח איירי: (ח) תחתיה. אפי' מבחוץ; אלא גבה. מה שהוא בחוץ: (ט) ממלאה. שכלה בתוך הבית, ויושבת על שולי', ופיה מגיע לשמי קורה: שבתוכה טהור. מדי דהוה ביב שהוא קמור תתת הבית שיש בו פותח טפח, ואין ביציאתו פותח טפח דלעיל מ"ז פ"ג: בין. כלומר דין זה כוהג בין עומדת, ואין בין פיה לקורה פותח טפח, ובין מוטה על צדה ואין בין פיה לדופן הבית פותח טפח: בין ב'. זו על זו, ואין בין שולי העליונה לפיה של תחתונה פותח טפח, וכן אין בין פיה של העליונה לקור' פותח טפח: (י) טהור. ובכוורת שאינה מחולחלת איירי, דאי מחולחלת הטומאה יוצאת דרך החלחול: טהור. שהטומאה יוצאת לחוץ ואינה נכנסת לכוורת, וי"ג טמא דמיירי כשממלאת הכוורת כל הפתח, ואין פותח טפח מכל צד מלמעלה ומלמטה, הלכך הטומאה בוקעת את הכוורת, מדי דהוה אפתחי הבית כשהן נעולים מי"ג פ"ז: (יא) באויר. שאין שם אהל: (יב) כלי. היכא דעומדת באויר אין שייך להזכיר מחולחלת, ומש"ה לא תני או אפוצה

אהלות פרק ט

(ג) בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמָן שֶׁהִיא כֶלִי מְחֻלְחָלֶת. הָיְתָה פְּחוּתָה וּפְקוּקָה בְּקַשׁ, אוֹ אֲפוּצָה, — אֵיזוֹ הִיא אֲפוּצָה? כָּל שֶׁאֵין לָהּ טֶפַח מִמְּקוֹם אֶחָד, — כַּזַּיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם, טְמֵא. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ, טָמֵא. בַּבַּיִת, אֵין טָמֵא, אֶלָּא הַבַּיִת. בְּתוֹכָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ:

(ד) הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אוֹ בַבַּיִת, תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת טָמֵא. תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא:

(ה) בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמָן שֶׁפִּיהָ לַחוּץ. הָיָה פִיהָ לִפְנִים, וְכַזַּיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, אוֹ עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ, כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַזַּיִת, תַּחְתֶּיהָ, וְגַבָּהּ, וְתוֹכָהּ, טָמֵא. וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַזַּיִת, תּוֹכָהּ, וְהַבַּיִת, טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ אוֹ בַבַּיִת, הַכֹּל טָמֵא:

(ו) הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אוֹ בַבַּיִת, אוֹ בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא:

(ז) בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמָן שֶׁהִיא כֶלִי מְחֻלְחָלֶת.

אונריין. (ג) דיס אללעס גילט יעדאך נור, ווען ער אלס גערעטה דינט אונד אן דען זייטען געלעכערט איזט, ווען ער אבער בעשעדיגט אונד מיט שטראה צוגעשטאפפט, אדער דיא לעכער צוגעמאכט זינד, זא דאס ניכט איינע האנדברייט אן איינער שטעללע אפפען איזט, זא איזט ווען איינע אליפע גראס פאם טאדטען דארונטער ליגט, אללעס זענקרעכט אונטען ביס אינס אונענדליכע אונריין; ווען דאריבער, זא איזט אללעס זענקרעכט אבען ביס צום הימעל אונריין; ווען איס הויזע איזט נור דאס הויז; ווען איס קארבע, נור וואס איס איננערן אונריין. (ד) שטעהט ער איינע האנדברייט איבער דער ערדע אונד איינע אונריינהייט איזט דארונטער אדער איס הויזע, זא איזט אללעס אונטער דעמזעלבען אונד דאס הויז אונריין, דאס איננערע דעסזעלבען אונד אללעס דאריבער, ריין; ווען איס קארבע, איזט נור דאס איננערע אונריין; ווען דאריבער, זא איזט אללעס זענקרעכט אבען ביס צום הימעל, אונריין. (ה) דיס אללעס גילט נור, ווען דיא עפנונג דעס קארבעס נאך אויסען געהט, ווען אבער נאך איננען, אונד איינע אליפע גראס פאם טאדטען זיך דארונטער, אדער דאריבער אויסערהאלב בעפינדעט, זא איזט אללעס זענקרעכט צו דערזעלבען, דארונטער, דאריבער, אונד דארין, אונריין. וואס אבער ניכט צו דערזעלבען זענקרעכט איזט, איננערהאלב דעס קארבעס, אונד דאס הויז איזט ריין; בעפינדעט זיא זיך איס קארבע אדער איס הויזע, זא איזט אללעס אונריין. (ו) שטעהט ער איינע האנדברייט איבער דער ערדע, זא מענע זיך דיא אונריינהייט דארונטער, אדער איס הויזע, אדער איס קארבע, אדער דאריבער בעפינדען, זא איזט אללעס אונריין. (ז) דיס גילט נור ווען עס איין אן דען זייטען געלעכערטעס ווירקליכעס גערעטה מנוקבת עסקיכן, לפי שאין הטומאה נכנסת בכוורת דרך נקבים: בתוכה. רואין כאלו הכוורת מלאה טומאה, ואין כלי מציל על מה שתחתיה וגבה, אפי' מה שבחוץ: (ב) גבוהה. דעכשיו יש תחתיה אהל טפח: הכל טמא. אפי' כלים שע"ג שלא כנגד הטומאה אפי' בחוץ, דתחתיה כיון דגבוהה טפח הויא אהל, וכמאן דמליא טומאה דמי', ואינה מצלת על גבה דאין כלי מציל, וכן אם טומאה בבית מה"ט כמי הכל טמא, דאהל הבית מביא טומאה לתחתיה, ואין מצלת ע"ג, ואם טומאה על גבה כיון דאין מצלת על שתחתיה, רואין תחתיה כמאן דמליא טומאה, והלכך הכל טמא אלא תוכה טהור: (ג) כלי. שלא נתבטלה מתורת כלי, שלא נפחתה: מחולחלת. שהדפנות נקובות בפותח טפח, שרגילין לעשות נקבים בדפנות הכוורת שיכנסו הדבורים ויצאו, ופעמים שהנקבים פקוקים בקש אלא דהפקק לא מיהדק, ונקובה לפחות ב' נקבים זה כנגד זה, דאי לית בה אלא נקב א' למעלה, נהי דע"ג טמא שטומאה יוצאת דרך נקב, תחתיה היה טהור, דאין שם נקב או אפכא, להכי צריך ב' נקבים זה כנגד זה, כשיהפוך אותה על הנקב אז יהיה נקב א' למעלה להביא הטומאה ע"ג, ונקב א' למטה להביא הטומאה תחתיה: פחותה. בשוליה ודפנותיה שלימות, ומקום הפחיתה פקוקה בקש, או אפי' אין דפנותיה שלימות, אלא שאפוצה, ממקום התלחול היא סתומה: התהום. דכיון דלאו כלי הוא חשוב כאהל להציל תוכה ועל גבה, ואע"ג דרצוצ' היא, מ"מ אינה בוקעת למעלה כלמטה, דהויא דומיא דאדם דצד העליון מאהיל כיון דיש בחללו טפח. ולא נפקא מתורת כלי ומצלת על מה שבתוכה, וי"מ דכיון דנתבטלה מתורת כלי ה"ל השני דפנות העליון והתחתון כב' נסרים זו ע"ג זו, ואין מן הארץ לתחתון פותח טפח, ובין זה לזה טפח, דאינה בוקעת למעלה מן העליון, ועד העליון בוקעת, ולא תני לבקיעה עד העליון משום דלא מצי תנא דבוקעת עד לרקיע, לא חש להזכיר הבקיעה עד העליון: אלא הבית. וכל מה שתחת הכוורת בבית בטל לגבי הבית: אלא תוכה. כיון דפקוקה ופיה לחוץ, אין הטומאה נכנסת לבית: (ד) תוכה. אפי' מה שבפנים, וגבה

שָׁהִיא רְחָבָה מִלְמַטָּן, וְצָרָה מִלְמַעְלָן, וְהַמֵּת בְּתוֹכָהּ, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִלְמַטָּן, טָהוֹר • וּמִלְמַעְלָן, טָמֵא • רְחָבָה מִלְמַעְלָן, וְצָרָה מִלְמַטָּן, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא • הָיְתָה שָׁוָה, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא, דִּ"ר אֱלִיעֶזֶר • ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מִטָּפַח וּלְמַטָּן, טָהוֹר • מִטָּפַח וּלְמַעְלָן, טָמֵא • הָעֲשׂוּיָה כְּמִין קַמְטְרָא, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא • כְּמִין גְּלוֹסְקוֹם, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָהוֹר, חוּץ מִמְּקוֹם פְּתִיחָתָהּ:

(ט) חָבִית שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ בָּאֲוִיר, וְכַוַּית מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, אוֹ בְּתוֹכָהּ כְּנֶגֶד קוּרְקוֹרָתָהּ, טְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, וְהַחָבִית טְמֵאָה • תַּחַת דָּפְנָהּ מִבַּחוּץ, מְטַמְּאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, וְהַחָבִית מְהוֹרָה • בְּתוֹכָהּ וְתַחַת דָּפְנָהּ, אִם יֵשׁ בַּדָּפָנוֹת פּוֹתֵחַ טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא • וּכְנֶגֶד פִּיהָ, טָהוֹר • וְאִם לָאו, טְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת • בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּטְּהוֹרָה •

איין אין איינעם פֿעלזען געהויעגער זארג אונטען בריט אונר אבען שמאל איזט, אונר זיך דער טאדטע דארין בע־ פֿינדעט, זא איזט וואס אונטען אנרירהרט רין; וואס איבער דער דעקקע אנרירהרט, אינרין • איזט אבער אבען דיא דעק־ קע דעסטעלבען בריט אונד אונטען שמאל, זא איזט וואס אירגענד וואו האראן אנרירהרט אונריין • עבען זא נאך ר"א, וועז ער איבער־אללל גלייך איזט • ר' יהושע זאגט: וואס אין דיזעם פֿאללע אונטערהאלב איינער דהאנדבריט פֿאם זארגע אן אנרירהרט, ריין, וואס אבערהאלב אונ־ ריין • איזט ער וויא איין קאפֿפֿער[1]) געבילדעט, זא איזט וואס אירגענדוואו דארא אנרירהרט, אונרין; וועז אבער וויא איינע לאדע, זא איזט וואס צירגענדוואו, אויסער נעגענז דיא עפֿנונג, אנרירהרט ריין • (טז) וועז איין (בוי־ כיגעם) פֿאם אויף זיינעם בארעז אים פֿריעז שטעהט, אונד עס בעפֿינדעט זיך איינע אלייפע גראס פֿאם טאדטען דא־ רונטער אדער דארין זענקרעפֿט צום אונטערן באדען, זא איזט דיא אונריינהייט זענקרעפֿט אויפֿ• אונד נידערדרינ־ גענד, אונד וואס אים איננערען דעם פֿאססעם אונריין • איזט זיא אונטער דעם בויפֿע אויסווערטס, זא דרינגט זיא עבענפֿאללס זענקרעפֿט אויף אונד נידער, אבער וואס אים איננערען דעם פֿאססעם, א'זט ריין • איזט זיא דארין אבער נור אין דער בויפֿהעלונג, זא איזט, וועז דא איינע האנדבריט קוביקרוים פֿארהאנדען, אללעם אונ־

ריין, וואס אבער נעגען דיא מינרונג צו זיך בעפֿינדעט, ריין; וועז אבער ניכט, זא דרינגט דיא אונריינהייט זענקרעפֿט אויף אונר נידער • אללעם דיזעם גילט יעדאך נור פֿאן איינעם פֿאססעם, דאס זעלבסט קיינע אונריינהייט אנניממט;

גכוסם • לת"ק כפתותה, ולר"ש ור"ש לף כשלימה: תחתיה • כיון דיושבת על שוליה; ופקוקה בקש, קש כמי חשוב לחל כמן כוורת הקש: (ט.) לרון • שכתוב בתן סלע שבולט מן הכר: מלמעלה • ופיו למעלה: טהור • דכל שכנגד פיו נחשב לרון, ובגדדים כיון דתן סלע הוא תשיב מן הכר, וכיון דהטומאה כנגד פיו, ואינה בוקעת לחללו שלא כנגד פיו, כלבך הכוגע למטה בגדדים שלא כנגד פיו טהור: מ"ש • שהטומאה עולה עד הכבוי, ויוצרת ויורדת על פני כלה: ולמטן • דתין נחשב כלרון, חלל העפה בתמוך לחלל הלרון: קמטרא • קוץ כלי שכבויו מכסה כל עובי הדפנות, וכל שכנגד הכבוי טמא, ואפי' נדף מלמעלה ורחבה מלמטה: גלוסקה • תין כבוי שלו חלל כגד חללו כיתד התחוב בנקב בדוקק: פתיחתה • כבבוי שכנגד חללה, וי"ו גלוסקה פתחה מן הלד, וכגד פתחה טמא: (טז) שוקעת • וכל הכלים שלא כנגד הזית טהורים: ואחבית טמאה. לא אחבית עצמה טמאה חלל הכלים שבתוך האבית, משום דקתני אבית פיה רחב כשעור קורקורת, וכיון שאין בפקק כין תויר תוכה לחויר שפ"ג תוכה לה, מתוך שאינה מגלת תוכה לה אין מגלת כתוכה: טהורה • אפי' כנגד הזית, דכיון דדופניה בולטות הרי כאורת שהיו מוטה על גדה שתוכה טהור, שיש בפקק תויר תוכה לחויר תוכה לה: כתוכה ותחת דופנה. כלומר בפנים בחלל הכלי, וקרי לה תחת דופנה לפי שדופן הולך ורד לגד פיה, ולאחוקי על שולה המבוון כנגד פיה: פותח טפח • שבטן האבית בולט כל כך שיש במקום ג' בכלישה טפ"ח כרוס טפח, הכל טמא, שהחל מביא את הטומאה בכל קביבות הכלישה מבפנים, חוץ מבנגד פיה שאין שם חלל, טהור: בוקעת • ואין טמא חלא כנגד הזית: בטהורה • שאינה מקבלת טומאה, כגון האבית של שייטין או דפונה בשולי המקק, ח"ב מבית שלא בוקק: או • ואפילו היא טהורה;

---

[1]) קמטרא נריכים καμάτρα רוכב נעדעקטער קאפֿפער, וואראן אלזא טהיילא דער עפענונג זענקרעכט נעגענאיבער זיכ• נדופקמא אייגע לאדע, דערען טהיר אינגערהאלב דער דעקבריטא אינזו • דיא שטיינערנע דער ענייפטער פיר אירהרע אייבהאלטא מירטען לייבען, וועדרען אוך נריכיש זא נעגאנגען • רמב"ם ערקלערט: וויא אין שראנק אדער האהלע, וואריין מען דען טאדטען פֿאן דער זייטע אייגעטאלט • [2]) כלך רמב"ם טהור ריין אזלך טמא אומריין •

הַכֹּל טָמֵא, אֶלָּא תּוֹכָהּ. בְּתוֹכָהּ, הַכֹּל טָמֵא. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזְמַן שֶׁהִיא כֵּלִי. הָיְתָה פְּחוּתָה, וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ, אוֹ מַחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה, כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, כַּוֵּית מִן הַמֵּת נְתוּן תַּחְתֶּיהָ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם, טָמֵא. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. בְּתוֹכָהּ טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ. הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טָמְאָה תַחְתֶּיהָ, תַּחְתֶּיהָ טָמֵא. בְּתוֹכָהּ, תּוֹכָהּ טָמֵא. עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא: (יג) הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ, וְהִיא כֵּלִי, טָמְאָה תַחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, אוֹ מִכְפֶּה, אוֹ כְפֶיָּה עַל פִּיהָ, טָמְאָה תַחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא: (יד) בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזְמַן שֶׁהִיא כֵּלִי. הָיְתָה פְּחוּתָה, וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ, אוֹ מַחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, טָמְאָה תַחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. ר' אֱלִיעֶזֶר וְר"שׁ אוֹמְרִים, אֵין טָמְאָה עוֹלָה לָהּ, אַף לֹא יוֹרֶדֶת מִמֶּנָּה. הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טָמְאָה תַחְתֶּיהָ, תַּחְתֶּיהָ טָמֵא. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא: (טו) אָרוֹן

דארון, אלל'עס אונריין. דיס אללעס יעדאך נור, ווען עד נאך איין נערעטה איזט; איזט ער אבער בעשערינט אונר מיט שטראה צוגעשטאפּפט, אדער נאך דען נעלעהרטען, 40 סאה האלטענד, זא איזט, ווען זיך אונריינהייט דארונטער בעפּינדעט, זענקרעכט אונטען ביס אינס אונענדע ליכע אונריין; ווען דאריבער, זענקרעכט אבען ביס צום היסטעל; ווען דארין, נור דאס א'ננערע אונריין. שטעהט ער איינע האנדבריייט איבער דער ערדע אונד עס בעפּינדעט זיך אונריינהייט דארונטער, זא איזט דער אונטערע רוים אונריין; ווען דארין, זא איזט דאס איננערע אונריין; ווען דאריבער, זענקרעכט ביס צום היסטעל אונריין. (יג) שטעהט ער אוף זיינעם באדען, אונד איזט זא איין נערעטה, זא איזט, ווען זיך איינע אונריינהייט דארונטער, דארין אדער דאריבער בעפּינדעט, דיא אונריינהייט זענקרעכט אוף. אונד נידערדרינגענד. שטעהט ער א'ינע האנדבריייט האך איבער דער ערדע, אדער צוגעדעקט אדער אוף דיא עפּנונג נעשטילפּט, אונד עס בעפּינדעט זיך אונריינהייט דארונטער, דארין, אדער דאריבער, זא איזט אללעס אונריין. (יד) דיס נילט יעדאך נור ווען ער איין נערעטה איזט; איזט ער אבער בעשערינט אונד מיט שטראה צוגעשטאפּפט, אדער נאך דען נעלעהרטען 40 סאה האלטענד, זא איזט, ווען זיך אונריינהייט דארונטער, דארין, אדער דאריבער בעפּינדעט, דיא אונריינהייט זענקרעכט אוף. אונד נידערדרינגענד. ר"א אונד ר"ש זאגען: עס דרינגט וועדער אין דענעלבען דיא אונריינהייט אוף ווערטס, נאך אוים דעמזעלבען נידערווערטס. שטעהט ער איינע האנדבריייט איבער דער ערדע, אונד עס בעפּינדעט זיך אונריינהייט דארונטער, זא איזט דער אוברטערע רוים אונריין; ווען דארין, אדער דאריבער, זא איזט זענקרעכט ביס צום היסטעל אונריין. (טו) גוש

כלעיל, דאין שייך לפסוק אלא במחולחלת: כדברי חכמים. דפליגי לת"ק וכברי דמחזיק מ' סאה ככפתה, וכתבטלה מחזרת כלי דמי, מלמד, וכלומר פרקין כמי במחזיק מ"קאה חיירי מדמצלת מה שבתוכה, אלא שהתך לשמעינן דפליגי וכברי דמחזיק קום ככפתה, דעד שהתך לא תני לה כיון דכלים תני הכי תרתי בחוזה ופקוקה, וכיכן אלא תכא אלא מפקוחה תכא נמי מחזיק למחני תרתי, כי הכי כבי דלעיל: (יג) על גבה. כל ע"ג שבכיכו ככוורת שסיח יושבת על שוליה ופיה למעלה, הייכו שבטומאה מאהיל מוכה לה למעלה מפיה: בוקעת ועולה. אע"ג כמוטה על גדה וטומאה תחתיה לו ע"ג, מלמד שכל מה שבתוכה, הכל דפיה למעלה מאחר שאין מלמד על מה שמוכה לה, ואין ספסק כין לוויר תוכה לאויר שלמעלה, אין מלמד על מה שבתוכה, ודוקא כגד כזית וכל מן הגדדין: מכוכה. אע"פ שאיכה גבוהה טפח: ככל טומאת. דאין ככסוי תביב להספיק כין לוויר תוכה לאויר שלמעלה, ול"ד למושה על גדה דלא ממריכן דדופן העכיון מצוכחלל, דכתם ס"ט דדופן העליון ותחתון מכלי ע', אבל ככפיפה אינה מן הכוורת, ודוקא דמכוסה ככפיפה או כאחר כלי, אע"פ שאין מקכל טומאה, אבל כאחר אע"פ שטומאה ע"ג אין הטומאה בוקעת את האחר: (יד) בד"ש. לא נקטי' לרבכן, דלרבכן אפילו גבוהה טוח פחותה ופקוקה בכלי, אלא מטוח דפליג ר"ש ור"ע, ועוד מטוח כהיתה גבוהה יש תוך כין דברי חכמים למטוי מחזקת מ' סאה לפחותה ופקוקה, לת"ק אלא מטוח: עולה. כזמן שהטומאה תחתיה: פ"ק כו'. כזמן שהטומאה בתוכה אינה יורדת לתחתיה:

הַבַּיִת טָמֵא, וּכְנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָמֵא, דִּ"ר
מֵאִיר. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, הַבַּיִת טָמֵא, כְּנֶגֶד
הַטֻּמְאָה, טָהוֹר. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם יֵשׁ
בַּטֻּמְאָה כְּדֵי שֶׁתֵּחָלֵק וּתְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת,
וּתְטַמֵּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, טָמֵא. וְאִם לָאו,
הַבַּיִת טָמֵא, כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר: (ד) אֲרֻבּוֹת
זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה
בַּבַּיִת, כְּנֶגֶד אֲרֻבּוֹת, טָהוֹר. טֻמְאָה כְּנֶגֶד
אֲרֻבּוֹת, הַבַּיִת טָהוֹר. הַטֻּמְאָה בֵּין בַּבַּיִת,
בֵּין כְּנֶגֶד אֲרֻבּוֹת, נָתַן דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל
טֻמְאָה, בֵּין מִלְּמַעְלָן בֵּין מִלְּמַטָּן, הַכֹּל טָמֵא.
וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, מִמֶּנּוּ וּלְמַטָּן, טָמֵא.
מִמֶּנּוּ וּלְמַעְלָן, טָהוֹר. (ה) אֵין בָּאֲרֻבּוֹת פּוֹתֵחַ
טֶפַח, טֻמְאָה בַּבַּיִת, כְּנֶגֶד אֲרֻבּוֹת, טָהוֹר.
טֻמְאָה כְּנֶגֶד אֲרֻבּוֹת, הַבַּיִת טָהוֹר. הַטֻּמְאָה
בַּבַּיִת, נָתַן בֵּין דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה,
בֵּין דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, בֵּין מִלְּמַעְלָן,
בֵּין מִלְּמַטָּן, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַתַּחְתּוֹן.
הַטֻּמְאָה כְּנֶגֶד אֲרֻבּוֹת, נָתַן דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל
טֻמְאָה, בֵּין מִלְּמַעְלָן בֵּין מִלְּמַטָּן, הַכֹּל טָמֵא.
וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, בֵּין מִלְּמַעְלָן, בֵּין
מִלְּמַטָּן, אֵין טָמֵא אֶלָּא תַחְתּוֹן: (ו) אֲרֻבָּה
שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וּקְדֵרָה נְתוּנָה תַּחְתֶּיהָ,
שֶׁאִם תַּעֲלֶה אֵין שִׂפְתוֹתֶיהָ נוֹגְעוֹת בָּאֲרֻבָּה.
טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, טֻמְאָה

איזט דאס הויז אונריין, אונד וואס דער אונריינ-
הייט געגענאיבער איזט, אונריין. זא ר"מ.
ר' יהודה זאגט: דאס הויז איזט אונריין, וואס דער אונ-
ריינהייט געגענאיבער ריין. ר' יוסי זאגט: ווען דיא אונריינ-
הייט זא פיל בעטרעגט, דאס זיא געטהיילט מיט איינעם
טהיילע דאס הויז, אונד מיט דעם אנדערן דער אונריינהייט
געגענאיבער פעראונרייניגען קאן, זא איזט לעטצטערעס עבענ-
פאללס אונריין, זאנסט אבער איזט נור דאס הויז אונריין,
אונד וואס דער אונריינהייט געגענאיבער ריין. (ד) ווען אין
מעהרערען שטאקווערקען לוקען געראדע איבעראיינאנדער זינד,
אונד דיא עפנונג יעדער איינע האנדברייט אים געפירט בעטרעגט,
אונד עס בעפינדעט זיך אונריינהייט אים הויזע, זא איזט
וואס דען לוקען געגענאיבער ריין; ווען דען לוקען געגענ-
איבער, דאס הויז ריין. בעפינדעט זיך דיא אונריינהייט
אים הויזע אדער דען לוקען געגענאיבער, אונד מאן פערזעטצט
מיט עטוואס פעראונרייניגונגספעהיגעם זאוואהל דיא אבערע אלס
אונטערע לוקע, זא איזט אללעס אונריין. ווען מיט עט-
וואס דאס קיינע אונריינהייט אנניממט, זא איזט פאן
דא אן אבווערטס אונריין, אונד וואס דאריבער ריין. (ה) איזט
אין דיזען לוקען ניכט איינע האנדברייט געפירט רוים, אונד
עס בעפינדעט זיך אונריינהייט אונטען אים הויזע, זא איזט
וואס דען לוקען געגענאיבער איזט, ריין; ווען דען לוקען
גענענאיבער, דאס הויז ריין. ווען אונריינהייט אים הויזע
איזט, אונד מאן פערזעטצט מיט עטוואס דאס
אונריינהייט אנניממט ארער ניכט אנניממט דיא לוקען,
זא איזט איממער נור דער אונטערע רוים, אונריין. איזט זיא
דען לוקען געגענאיבער, אונד מאן פערזעטצט דיאזעלבען מיט
עטוואס אונריינהייט אננעהמענדעם זא איזט אללעס
אונריין, ווען אבער מיט עטוואס ניכט אונריינהייט אננעה-
מענדעם, איזט נור דער אונטערע רוים אונריין. (ו) ווען
איינע לוקע אים הויזע איזט, אונד איין טאפף אונטער
דערזעלבען זא שטעהט, דאס ווען ער זענקרעכט הינויף

געבראכט ווירדע, דיא רענדער דעסעלבען ניכט דיא דער לוקע דעקטע, זא איזט, ווען זיך אונריינהייט אונטער,
טמא: טמא. שהזית נמשך לכאן ולכאן: (ב) אין. קמ"ל דלא אמרינן בטומאה לבד אפי' בפחות מטפח: טומאה קדמה.
שבעת שנתן רגלו האהיל על הטומאה, ואם רגלו קדמה כבר נעשה אהל סתום, ובשעה שנכנסה שם הטומאה אין בארובה
פותח טפח שתצא ממנו הטומאה: ב' רגלים. של ב' אנשים: של שני. אע"פ ששני זה האהיל על הטומאה כשהסיר הראשון
את רגלו: (ג) וכנגד. המאהיל על הטומאה: שתחלק. שיש בטומאה ב' זיתים: (ד) בין מלמעלן. בארובה העליונה:
מלמטן. בארובה התחתונה: הכל. אפי' מה שבעליה, אע"פ שנתן בתחתונה ולא בעליונה דכיון דדבר המקבל הוא ואינו
חוצץ, רואים אותו כאלו הוא נתון בפי ארובה העליונה ועירב את הטומאה: טהור. דחוצץ: (ה) התחתון דאין טומאה
יוצאה בפחות מפותח טפח: (ו) ארובה. שהיא רואה את האויר: תחתיה. בארץ כנגד הארובה, ואינה רחבה כ"כ שאם
תעלה כנגד הארובה שיהיו שפתותיה נוגעות בארובה: תחתיה. תחת הקדרה: בוקעת. והבית טהור, וכל המאהיל על

אֲבָל אִם הָיְתָה טְמֵאָה, אוֹ גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טְפָחַ, אוֹ מְכֻפָּה, אוֹ כְפוּיָה עַל פִּיהָ, מְמֵאָה תַּהְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא:

איזט ער אבער פֿעראונרייניגונגספֿעהיג, ארער שטעהט פֿאן דער ערדע איינע האנדבריים אב, ארער איזט צוגעדעקט, ארער אויף דיא עפֿנונג געשטילפֿט, זא איז וועז אונריינהייט ז'ך דא רונטער, דארין ארער דאריבער בעפֿינדעט, אללעס אונריין

פ ר ק י

(א) אַרְבָּה שֶׁחִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְיֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טְפָחַ, טְמֵאָה בַּבַּיִת, כְּנֶגֶד אַרְבָּה טָהוֹר. טְמֵאָה כְּנֶגֶד אַרְבָּה, הַבַּיִת טָהוֹר. הַטְּמֵאָה בֵּין בַּבַּיִת, וּבֵין כְּנֶגֶד אַרְבָּה, נָתַן רַגְלוֹ מִלְּמַעְלָן, עֵרַב אֶת הַטְּמֵאָה. מִקְצַת טְמֵאָה בַּבַּיִת, וּמִקְצָתָהּ כְּנֶגֶד אַרְבָּה, הַבַּיִת טָמֵא, וּכְנֶגֶד הַטְּמֵאָה טָמֵא: (ב) אֵין בָּאַרְבָּה פּוֹתֵחַ טְפָחַ, טְמֵאָה בַּבַּיִת, כְּנֶגֶד אַרְבָּה טָהוֹר. טְמֵאָה כְּנֶגֶד אַרְבָּה, הַבַּיִת טָהוֹר. הַטְּמֵאָה בַּבַּיִת, נָתַן אֶת רַגְלוֹ מִלְּמַעְלָן, טָהוֹר. הַטְּמֵאָה כְּנֶגֶד אַרְבָּה, נָתַן אֶת רַגְלוֹ מִלְּמַעְלָן, ר' מֵאִיר מְטַמֵּא, וַחֲכָ"א אִם הִקְדִּימָה קָדְמָה אֶת רַגְלוֹ, טָמֵא. וְאִם רַגְלוֹ קָדְמָה אֶת הַטְּמֵאָה, טָהוֹר. ר"שׁ אוֹמֵר, שְׁנֵי רַגְלַיִם זוֹ עַל גַּב זוֹ, שֶׁקִּדְּמוּ אֶת הַטְּמֵאָה, מְשַׁךְ הָרִאשׁוֹן אֶת רַגְלוֹ, וְנִמְצָא רַגְלוֹ שֶׁל שֵׁנִי שָׁם, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁקִּדְּמָה רַגְלוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן אֶת הַטְּמֵאָה: (ג) מִקְצַת טְמֵאָה בַּבַּיִת, וּמִקְצָתָהּ כְּנֶגֶד אַרְבָּה,

וועז איז דער דעקקע דעס הויזעס איינע אפֿענע לוקע איזט, דיא איינע האנדבריים אים געפֿירט האט, זא איזט, וועז זיך אונריינהייט אים הויזע בעפֿינדעט, אללעס דער לוקע נעגענאיבער ריין; איזט דיא אונריינהייט דיזער נעגענאיבער, זא איזט דאס הויז ריין. בעפֿינדעס זיך אונריינהייט אים הויזע זאנסט, ארער דער לוקע נעגענאיבער, אונד איינער זעטצט זיינען פֿוס איבער דיא לוקע, זא פֿערמישט ער דיא אונריינהייט (אונד אללעס איזט אונריין) איזט איין טהייל דער אונריינהייט אים הויזע אונד איין טהייל דער לוקע נעגענאיבער, זא איזט דאס נאנצע הויז אונריין, אונד אויסערהאלב איבער דער לוקע, וואס דער אונריינהייט נעגענאיבער איזט. (ג) האט דיא לוקע נישט איינע האנדבריים אים געפֿירט, אונד עס בעפֿינדעט זיך אונריינהייט אים הויזע, זא איזט וואס דער לוקע נעגענאיבער, ריין; וועז דער לוקע נעגענאיבער, וואס אים הויזע ריין. איזט אונריינהייט אים הויזע, אונד איינער זעטצט זיינען פֿוס איבער דיא לוקע, זא איזט ער ריין. איזט זיא דער לוקע נעגענאיבער, זא איזט דער דען פֿוס דאריבער זעטצט, נאך ר"ס אונריין, נאך דען געלעהרטע נור וועז דיא אונריינהייט שאז דא וואר, אלס ער דען פֿוס דאריבער זעטצטע; וואר אבער דער פֿוס פֿאר דער אונריי היט דא, זא איזט ער ריין. ר"ש זאגט: וועז צוויייער פערזאנען פֿיסע איבעראיינאנדער דארוף שטאנדען, בעפֿאר דיא

אונריינהייט דא וואר, אונר נונמעהר (דא אונריינהייט אים הויזע איזט) דער ערשטערע זיינען פֿוס הערפֿארציהט, זא דאס דעס אנדערן פֿוס זיך דאזעלבסט בעפֿינדעט, זא איזט אויך דיזער ריין, ווייל דעס ערשטערן פֿוס פֿאר דער אונריינהייט דא וואר. (ג) וועז איין טהייל דער אונריינהייט אים הויזע זאנסט, אונד איין טהייל דאריבער לוקע נעגענאיבער איזט, זא

תחתיה. תמת שולים: הכל טמא. דהי בת קבולי טומאה היא ויוצאת על שוליה הכל טמא, תע"ש שחין כלי חרס מקבל טומאה מגבו נטמאת התכית עצמה טמאה, מדי דהוה מכלים שבתוכה מאחר שחיכה מוקפת ג"פ, שחין ספסל כיון חויר הוכה לחויר מוכה לה, וכיון דחבית עצמה טמאה, כטמאו כל הכלים שבתוכה תפילו שלא בכגד טומאה, וכן גבוה מן הארץ שפה אפי טפחים, חזיקן תחתיה כאלו היא מלא טומאה, ואפי' טומאה ע"ג, וכל אלו אין דיכה זוה, דאם התכית מקבלת טומאה מ שבתוכה אפי' שלא בכגד טומאה טמא, והמהיל ע"ג בכגד טומאה דוקא טמא, אבל גבוה מן הארץ המהיל ע"ג אפי שלא בכגד טומאה טמא, ואין לתמוה בפויה על פיה וטומאה ע"ב תניל על מה שבתוכה בכלים שבעריס פתוקפים ג"פ, דשאני הכא דליכא מירוח:

פרק י הבית. שחין עליה גג: בכגד. כלים המוכחים למטה בארץ בגד בארוכה, ורוחין קרקיע, שהעריס; מלמעלן. ע"פ שארוכה; רגלו. ל"ד רגלו שלא אפי' דבר שחיכו מקבל טומאה: עירב. וקכל טמא, וכשותן רגלו נמי

אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, עַד שֶׁיִּהְיֶה גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח: (ג) סָגוֹס עָבָה, וְכוֹפֶת עָבָה, אֵינָן מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה, עַד שֶׁיִּהְיוּ גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח. קְפוּלִים וְעַל גַּבֵּי זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה, עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח. הָיָה אָדָם נָתוּן שָׁם, בְּשֶׁ"א אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, וּבְה"א אָדָם חָלוּל הוּא, וְהַצַּד הָעֶלְיוֹן מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה: (ד) הָיָה מַשְׁקוֹף בְּעַד הַחַלּוֹן, וְהֶאֱהִיל עַל קוּבְרֵי הַמֵּת, בְּשֶׁ"א אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, וּבְה"א מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וּמוֹדִים, שֶׁאִם הָיָה לָבוּשׁ בְּכֵלִים, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם, זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, שֶׁהֵם מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה: (ה) הָיָה מָטָל עַל הָאַסְקֻפָּה, וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו קוּבְרֵי הַמֵּת, בְּשֶׁ"א אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, וּבְה"א מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה: (ו) הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת, וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו, טְהוֹרִין. בֵּ"שׁ מְטַהֲרִין, וּבֵ"ה מְטַמְּאִין: (ז) כֶּלֶב שֶׁאָכַל בְּשַׂר הַמֵּת, וּמֵת הַכֶּלֶב וּמָטָל עַל הָאַסְקֻפָּה, רִ"מ אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בְּצַוָּארוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וְאִם לָאו, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, רוֹאִין אֶת הַטֻּמְאָה, מִכְּנֶגֶד הַמַּשְׁקוֹף וְלִפְנִים, הַבַּיִת טָמֵא. מִכְּנֶגֶד הַמַּשְׁקוֹף וְלַחוּץ, הַבַּיִת טָהוֹר. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, פִּיו לִפְנִים, הַבַּיִת

ברינגט ער ניכט דיא אונריינהיים הינאיבער, עס זיא דען דאס ער אוינע האנדבריים איבער דער ערדע אנגעבראכט ווירד. (ג) איין דיקקעס מאנטעלציינ, אדער איין דיקקער בלאק אונטער דע- שפאלטע ברינגען דיא אונריינהייט ניכט הינאיבער, אויסער ווען זיא אוינע האנדבריים איבער דער ערדע אנגעבראכט וינד- איבער-אינאנדער גע'עגטע זאכען, ברינגען ד"א אונריינהיים ניכט, אויסער ווען דאס אבערשטע שטיק אוינע האנדבריים פאן דער ערדע אבשטעהט. שטעהט איין מענש אונטער דער שפאלטע, זא ברינגט ער נאך ב"ש דיא אונריינהייט ניכט הינאיבער; ב"ה זאגט: דער מענש איזט האהל, אונד זיין אבערער טהייל ברינגט דאהער ד"א אונריינהייט הערויבער. (ד) ווען יעמאנד אויס דעם פענסטער שויעט, אונד זא דיא לייכע בעצעלטעט, זא ברינגט ער נאך ב"ש, דיא אונריינהייט ניכט אינס הויז; ב"ה בעיאהט דיזעס. בייזע זינד אבער איינג, דאס ווען ער מיט קליידערן אנ- גע'טאהן איזט, אדער 2 מענשען איבער'אינאנדער הינוסזע- הען, דאדורך דיא אונריינהייט אינס הויז געבראכט ווירד. (ה) ליגט איינער אויף דער שוועללע הינוים, אונד דיא לייכע בעצעלטעט איהן, זא ברינגט ער נאך ב"ש דיא אונ- ריינהייט ניכט אינס הויז, נאך ב"ה אללערדינגס. (ו) איזט אין זאלעם] פאללע אונריינהייט אים הויזע, אונד דער מענש ווירד פאן אנדערן בעצעלטעט, זא זינד דיזע נאך ב"ש ריין, נאך ב"ה אונריין. (ז) ווען אין הונד דאס פליש אינעם טאדטען גע'פרעסעגן האט, אונד געשטאבען איזט, אונד אויף דער שוועללע לינט, זא זאגט ר"מ: ווען דעס- סען האלז אינע האנדבריים אים דורכמעסער האט, ברינגט ער דיא אונריינהייט אינס הויז, זאגט ניכט ר' יוסי זאגט: סאן שעטצט דען ארט, ווא דיא אונריינהייט זיך עטווא בעפינדט; איזט זיא דער אבערשווללע גענאיבער איינוועדט, זא איזט דאס הויז אונריין, איזט זיא אויסווערט זא איזט עס ריין. ר"א זאגט: לינט ער מיט דעם מויל

דרך שומת' ליכט מלא נעלח; כ"ם. וכלבד שיהא כקום המשקוף: (ב) מכסדרה. סיד פרוסה מרוח רכיכים ופתומה מג' ריחות וכקדקה מהקרה מרוח הפרוך עד הכותל שבנגדה, וי"מ שהיא פתוחה מבן לו מכ' נגדי' ואין דרך טומאה להכניסה אלא לחוליא כפתח בסמוך לה; כתן. קלי כמי לחיים שבקדק: כתרן. נגד הקדק שבתקרה; גבוה. דאו אחר' נוד אפיק הקנים בקדק ועירב טומאה, אבל כשאין בגוה טפח ס"ל טומאה רצופה: (ג) סגוס. כגד כמר עב מאוד; וכופת קורס עבה ע"ג שגוכתה. כוכי, יותר מטפח חיכה מביאה אם כתנה כתרן כגד הקדק, אע"כ יש התיהין אלל טפח; העליונה. ואע"פ שהתנגדי' כתוכי התחתים העליונה מביאה אם הטומאה; שם. כתרן כגד הקדק; קלול. אלל הגוף כאחד אלא אע"פ שבני מעיו לתוכו: (ד) קוברי. שהאהיל על המת; ומודים. כ"ש. (ה) מוטל. מקצתו כתוך הבית ומקצתו חוץ לבית; (ו) עליו. על המושל על האסקופה, על מקצת גופו שבתוך; (ז) ומת שכלב. דאלו מי אמי' כלו בבית טהור, דטומאה כלועה בכשר אינה מטמאה: על האסקופה. וגוחרו לפניה: פותח טפח. רוחב הגוזר ומשערין אותו ע"י קוט

אהלות פרק י יא

בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת · הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טֻמְאָה תַחְתֶּיהָ, אוֹ בַבַּיִת, תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת טָמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ טָהוֹר, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא: (ז) הָיְתָה נְתוּנָה בְּצַד הָאַסְקֻפָּה, שֶׁאִם תַּעֲלֶה הִיא נוֹגַעַת בַּמַּשְׁקוֹף פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה תַחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גַּבָּהּ, טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת · הָיְתָה גְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טֻמְאָה תַחְתֶּיהָ, אוֹ בַבַּיִת, תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת טָמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ טָהוֹר, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא · שֶׁאִם תַּעֲלֶה אֵינָה נוֹגַעַת בַּשְּׁקוֹף פּוֹתֵחַ טֶפַח, אוֹ מְדֻבֶּקֶת בַּשְּׁקוֹף, טֻמְאָה תַחְתֶּיהָ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תַחְתֶּיהָ:

אין, אדער איבער דעמזעלבען בעפינדעט, דיזעלבע אויף אונד נידערדרינגענד · שטעהט ער איינע האנדברייט איבער דער ערדע, אונד עס בעפינדעט זיך אונריינהייט דארונטער, אדער אים הויזע, זא איזט דער רוים דארונטער אונד דאס הויז אונריין, דעסען איננערעס אונד וואס דאריבער ריין · איזט זיא דארין אדער דאריבער, זא איזט אללעס אונריין · (ז) ווען דער טאפף פאר דער טהיר שוועללע זא שטעהט, דאס ער זענקרעכט געהאבען, אום איינע האנדברייט דיא אבערשוועללע בעריהרען ווירדע, אונד עס בעפינדעט זיך אונריינהייט דארונטער, דארין אדער דאריבער, זא איזט זיא אויף אונד נידערדרינגענד · שטעהט ער איינע האנדברייט איבער דער ערדע, אונד עס בעפינדעט זיך אונריינהייט דארונטער אדער אים הויזע, זא איזט דער רוים דארונטער אונד דאס הויז אונריין, דאס איננערע אונד וואס דאריבער, ריין · ווען דארין אדער דאריבער, זא איזט אללעס אונריין · שטעהט ער זא, דאס ער זענקרעכט געהאבען דיא אבערשוועללע ניכט אום איינע האנדברייט בעריהרט, אדער איזט ער אן דער שוועללע אבען זא בעפעסטיגט, אונד עס איזט אונריינהייט דארונטער, זא איזט נור דער אונטערע רוים אונריין ·

פ ר ק יא

הַבַּיִת שֶׁנִּסְדַּק טֻמְאָה בַּחוּץ, כֵּלִים שֶׁבִּפְנִים טְהוֹרִין · טֻמְאָה בִּפְנִים, כֵּלִים שֶׁבַּחוּץ, בֵּ"שׁ אוֹמְרִים עַד שֶׁיְּהֵא בַסְּדָק אַרְבָּעָה טְפָחִים, בֵּ"הִ אוֹמְרִים, כָּל שֶׁהוּא · ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל, פּוֹתֵחַ טֶפַח: (ב) אֶכְסֶדְרָה שֶׁנִּסְדָּקָה, טֻמְאָה בְּצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבְּצַד הַשֵּׁנִי טְהוֹרִין · נָתַן אֶת רַגְלוֹ, אוֹ קָנֶה מִלְּמַעְלָן, עֵרֵב אֶת הַטֻּמְאָה · נָתַן אֶת הַקָּנֶה בָּאָרֶץ,

ווען איין הויז דורכגעשפאלטען איזט, זא זינד ווען זיך אונריינהייט אין דער אייסערען העלפטע בעפינדעט, דיא גערעטהע אין דער איננערן ריין, ווען אין דער איננערן, זינד דיא גערעטהע נאך אויסען צו, נאך ב"ש נור ריין, ווען דיא שפאלטע פיער האנדברייטען בעטרעגט; נאך ב"ה זא ווענינ עס זייא · ר' יוסי זאגט אים נאמען פאן ב"ה: איינע האנדברייט · (ב) ווען איינע פארהאללע אבען דורכגעשפאלטען איזט, אונד עס בעפינדעט זיך אונריינהייט אויף דער איינען זייטע, זא זינד גערעטהע אויף דער אנדערן ריין · זעטצט מאן איינען פוס אדער לעגט איינען שטאב דאריבער, זא ווירד דיא אונריינהייט געמישט · ברינגט מאן דען שטאב אן דען פוסבאדען אן, זא הקדירה שלא כנגד הטומאה, במה שחוץ לקדירה טהור, אבל כנגד הקדירה טמא, ואע"ג דאין כ"ח מטמא מגבו, הכא דטומאה בוקעת תוכה כמי טמא, אע"ג דטומאה תחתיה, וכל מה שבקדרה טמא ואפי' שלא כנגד הטומאה: תוכה וגבה · דגב כ"ח שאינו מקבל טומאה מגיל עם דפנות אוהלים, וארובה שבאמצע הבית מקרי דפנות אהלים: הכל טמא. דטומאה שע"ג בוקעת תחתיה, והרי גבוהה טפח ושוב אינה מגלת כיון דקדרה טמאה: (ז) היתה · הקדרה: בצד · שהיתה מונחת על האסקופה מבחוץ ומשוכה לפנים כ"כ, שאם תעלה יש ממנה טפח תחת המשקוף, וכגון שהקדרה רחבה מלמטה הרבה וצרה כלפי פיה, דכי קיימא טפח תחת המשקוף עדיין כל פיה לחוץ: תחתיה · ברצוצה איירי: ועולה · והבית טהור, וכגון שהטומאה מן המשקוף ולחוץ דאי בטפח המשוך לפנים הי' הבית טמא: וגבה טהור · דנצולת עם דופן הבית: הכל · דנטמאה הקדרה ואינה חוצצת, רואין את הטומאה כאלו היא תחתיה, והבית טמא: מודבקת · שאין הקדרה תחת המשקוף כלל אלא למעלה דבוקה בצד המשקוף, ואין רוחב דביקתה טפח:

פרק יא שנסדק · הגג, בית שנחלק ע"פ כלו לשני חלקים: בחוץ · לאותו החלק שבו הפתח: טהורי · שאין

פרק יב

נֶסֶר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר חָדָשׁ, וְעוֹדֶף מִכָּל צְדָדָיו בְּפוֹתֶחַ טֶפַח, טְמְאָה תַּחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְהוֹרִים. טְמְאָה עַל גַּבָּיו כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו, טְהוֹרִים. וּבַיָּשָׁן טָמֵא. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. נָתוּן עַל פִּי שְׁנֵי תַּנּוּרִים, טְמְאָה בֵּינֵיהֶם, הֵם טְמֵאִים. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר: (ב) סְרָדָה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר, מָקוֹף צָמִיד פְּתִיל, טְמְאָה תַּחְתָּיו, אוֹ עַל גַּבָּיו, הַכֹּל טָמֵא. כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר, טָהוֹר. טְמְאָה כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא: (ג) נֶסֶר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר יָשָׁן, יוֹצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה טֶפַח, אֲבָל לֹא מִן הַצְּדָדִים, טְמְאָה בְּצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבְּצַד הַשֵּׁנִי טְהוֹרִים. ר' יוֹסֵי מְטַמֵּא. הַבְּטֶפַח אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. הָיָה בּוֹ וִיז, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, רוֹאִים אֶת הַבְּטֶפַח כְּאִלּוּ אֵינוֹ, וְהַוִּיז הָעֶלְיוֹן מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה: (ד) סַנְדָּל שֶׁל עֲרֵמָה שֶׁפִּחֲתוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אִם יֵשׁ בּוֹ פוֹתֵחַ טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא (נ"א מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה). וְאִם לָאו, מוֹנִין בּוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בַּמֵּת: (ה) קוֹרוֹת הַבַּיִת וְהָעֲלָיָה שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם מַעֲזֵיבָה,

וועז אויף איינעם נייעז (נאך ניכט געבראנטען, אירדע־נעז) באקאפען איין ברעטט ליגט, אונד איבער אללע זייטען איינע האנדבריים איבערראגט, זא זינד, וועז זיך אונ־ריינהייט דירונטער בעפינדעט, געפעסע איבער דעמזעלבען ריין; וועז דאריבער, דיא דארונטער ריין. וועז אויף איינעם שאז געבראנטען, איזט אויך דער אפען אונריין; ר"בג זאגט דער אפען איזט ריין. ליגט איין ברעטט איבער 2 עפען, אונד איזט אונריינהייט צווישען דענזעלבען, זא זינד ביידע אונריין, נאך ר"בג ריין. (ג) וועז איינע זייהע אויף איינעם באקאפען געהעריג פערשפונדעט ווירד, (אונר נאך אללען זייטען איבערראגט), זא איזט וועז אונריינהייט הירונטער אירער דאריבער זיך בעפינדעט, אללעס אונריין, אונד נור וואס גערעדע איבער דעם איננערן רוים דעס אפענס איזט, ריין; בעפינדעט זיך אונריינהייט זענקרעכט צום איננערן רוים דעס אפענס, זא איזט זענקרעכט בים צום הימעל אונריין. (ד) וועז איין ברעטט אויף איינעם שאז געבראנטען אפען ליגט, אונד נאך ביירען זייטען הין איינע האנדבריים איבערראגט, אבער נאך דעז אנדערז ניכט, זא זינד וועז אונריינהייט דיסזייטס דארונטער איזט, דיא גערעטהע יענזייטס ריין, נאך ר' יוסי אונריין. דאס בטה[1] ברינגט דיא אונריינהייט ניכט הינאיבער; איזט איין פארשפרונג דאראן, זא ברינגט זעלבער דיא אונריינהייט ניכט; ר' יהושע זאגט: מאן בעטראכטעט דאס בטח אלס ניכט פארהאנדען, אונד דער אבערע פארשפרונג ברינגט דיא אונריינהייט. (ד) וועז איין מעטאללענער שורה אונטער דער וויגע, (דען עסטריך דעם הויזבאדענס) דורכברא־כען האט בים אינס הויז הינין, זא איזט, וועז דיא עפ־נונג איינע האנדבר"ט א"ס געפירט בעטרעגט, דורך דאס הויז אללעס אבען אונריין; וזא ניכט זא טרעטען דאב"א

דיא פערהעלטנים־סעז) א"ן, וי"א ב"א טאדטענפאראונריינונג. (ה) וועז דיא באלקען דעם הויזעס אונד דעם

פרק יב תנור · העומד בהגר: חדש · שלא הוסק שמיכו מקבל טומאה: ועודף · שהגבר רחב ויוצא מן לתנור טפח סביב: טהורים · הכלים כעשים להלים לטמא אבל לא לטהר, הלבך קדם שלאו כלי הוא מביל: מטהר · דוקא בתנור אבל בכלים מודה דטמאין: בחון · הגבר, ובתנורי' יושבים מיירי: (ב) סרידה · כעין סבכה של חרס והיא תלקה: הכל טמא · כלים שתחתיה ושע"ג הון מגל כלים שע"ג גגר לוירה, שהרי הוא מוקף גמיד פתיל ומפסיק: טמא · ומה שתחתיו טהור · (ג) לא · שהבגר בר ואחוך והשהוא נתון על התנור יוצא טבא מן המזרח וטפח מן המערב לפון ודרו' מיכו יוצא: מטמא · דאין התנור מפסיק: הבטח · בגין שעשו כעין לחבטי שבמקלאות שבותבים בהם מים לרחלה, והבגר עליה לתקרה, והבגר עודף מב' גדדי' ואם הטומאה בד ח' חיבה יוצאת לגד אחר לבי שהבטח תוהן: רואי' · לע"ג שהבגר הבטח סוהן, גבי זיז חיבו תוהן (ד) סנדל · רגילי' להביא תחתיה כמין סנדל של מתבת לבוי, או שלא ירקבו, וי"מ שהשתין

[1] כלומר חיינעגן בלא־עומבנע; נאך רמב"ם חיין פארבויזן פאר דעם פענסטער; נאך רשב"ם דיא לומענטוכ דעם בלקפענסע. דיא התחתונטערע זיבד סיר נאכי בים לומענעוויסטען. [2] ו, פ. ח. מ. ח. תוכד כ.

אהלות פרק יא

טָהוֹר · פִּיו לַחוּץ, הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁהַטֻּמְאָה יוֹצֵאת דֶּרֶךְ שׁוּלָיו · ר׳ יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ הַבַּיִת טָמֵא · בַּמָּה תִּשָּׁהֶה בְּמֵעָיו ? שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵעֵת לְעֵת · בָּעוֹפוֹת וּבַבְּהֵמוֹת, כְּדֵי שֶׁתִּפּוֹל לָאוֹר וְתִשָּׁרֵף, דִּ״ר שִׁמְעוֹן · ר׳ יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר, בָּעוֹפוֹת וּבַבְּהֵמוֹת מֵעֵת לְעֵת : (י) הַחֲדוֹת שֶׁבַּבַּיִת, וּמְנוֹרָה בְּתוֹכוֹ, וְהַפְּרַח שֶׁלָּהּ יוֹצֵא, וּכְפִישָׁה נְתוּנָה עָלָיו, שֶׁאִם תְּנָטֵל הַמְּנוֹרָה, וּכְפִישָׁה עוֹמֶדֶת עַל פִּי הַחֲדוֹת, בֵּשַׁ״א הַחֲדוֹת טְהוֹר, וּמְנוֹרָה טְמֵאָה · בֵּה״א אַף הַמְּנוֹרָה טְהוֹרָה · וּמוֹדִים שֶׁאִם תְּנָטֵל הַמְּנוֹרָה וּכְפִישָׁה נוֹפֶלֶת, הַכֹּל טָמֵא : (יא) כֵּלִים שֶׁבֵּין שִׁפְתֵי כְּפִישָׁה לִבֵּין שִׁפְתֵי הַחֲדוֹת, אֲפִילוּ עַד הַתְּהוֹם, טְהוֹרִים · טֻמְאָה שָׁם, הַבַּיִת טָמֵא · טֻמְאָה בַּבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַחֲדוֹת, אִם יֵשׁ בְּמִקּוֹמָן טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוֹם טֶפַח, טְהוֹרִים · וְאִם לָאו, טְמֵאִים · אִם הָיוּ כוֹתְלֵי הַחֲדוֹת רְחָבִים מִשֶּׁל בַּיִת, בֵּין בַּךְ וּבֵין בַּךְ טְהוֹרִים :

איינווערטס, זא איזט דאס הויז רין, וועז אויסווערטס, אוי רין · דעז דיא אונריינהייט געהט נאך הינטען אב · ר״בב זאגט : יעדענפאללס איזט דאס הויז אונרין · וויא לאנגע צייט ניממט מאן אן, דאס דיא אונריינהייט אים לייבע (דעס לעבענדען הונדעס) זיך האלטע? 3 מאל 24 שטונדען; בייא געפֿליגעלן אונד פֿישען נאך ר״ש נור זא לאנגע וויא דאצו גערהערט, דאס דיא אונריינהייט אין פֿייער פֿאללענד פֿערברענגט; נאך ר״בב : 24 שטונדען · (ק) וועז אים הויזע (וזא אונריינהייט) איינע ציסטערנע איזט, אונד אין דיזער איז לייכטער שטעהט מיט דער טילליע הינויס, אונד איבער דיזע איין גראסער פֿייגענקארב געשטילפט איזט, זא דאס וועז דער לייכטער וועגגענאמטען ווירדע, דער קארב דאך איבער דער ציסטערנע בלייען ווירדע, זא איזט נאך ב״ש דיזע רין, אונד דער לייכטער אונרין; נאך ב״ה אוך דעז לייכטער רין · בייד זינד אייניג, דאס וועז דורך וועגגעהמטען דעס לייכטערס דער קארב פֿאללען ווירדע, אללעס אונרין איזט· (ט) גערעטהע דיא צווישען דעס ראנדע דעס קארבעס אונד דעז רענדערן דער ציסטערנע זיך בעפֿינדע, ועלבסט אללעס דארונטער בים אינס אונגענדליכע, איזט רין · איזט אונריינהייט אין דער ציסטערנען, זא איזט דאס הויז אונרין · איזט זיא אים הויזע, זא זינד נערעטהע אין דער ציסטערנען=וואנדהלונג, וועז זיא איינע דאנערבריטע אים קוביק רוים האבען, רין, זאנסט אונרין · זינד דיא וועגדע דער ציסטערנע ברייטער אלס דאס הויז, זא זינד דיא אוי סעדהאלב דארין בעפֿינדליכען נערעטהע אין יעדעם פֿאללע רין ·

טמקיף לת הטומר לס יש כהקפו ג׳ טפחים יש כרחבו טפח : מביא · דלד העליון שבו מאהיל על הטומאה וממשיך לת הטומאה לבית : רוחין · כודקין כגופו של כלב לת מקו׳ הטומאה לס הוא מן המשקף כו׳ לף ע״פ שאין בגופרו פותח טפח, בבית טמא, דטומאה טמונה בוקעת ועולה, ובמלא הבית מאהיל על הטומאה ; פיו לפניס · ונקב זבכו מבחוץ : טהור לס הטומאה מבחוץ, דמשום המשכה לא מטמאינן לי׳, שאין דרך מאכל לצאת דרך פיו, אלא דרך נקב בית הרעי, ולס הטומאה מבפניס מודה ר״ש לר״י : כין כך · כין פיו לפניו או לאחוי, כין טומאה כגד המשקוף ולפניו או לאחוי, כין יש בגופרו פותח טפח או לא, בבית טמא, דטומאה יולאי בין דרך כניסתה וכין דרך יציאתה ; תשסה · קודם שימות בבלב ויהי׳ קשוב כמעוכל ולא יטמא שוב ; בשופות · לס מבלו בשר מתת : (ח) בקדות · לוח בדות : ספרא · סוף פרשה שברשם המכורה שהכר יושב עליו ; יולא · ומכשה פי בקדות: בתוכו · כפוי׳ ; עומדת · בשארת הכפישה עומדת כפוי׳ ואינה נופלת לתוך בקדות ; טהור · כל מה שבקדות : טמאה · מפני שפרת קיומה ואין בכפישה מבלת עליו זמיירי דליכא מה בבית אלא כלי שבשב בתה, וע״י מיטמא בבית והמכורה וקי״ל שאין בלי עושה בלי אחר ביומה בו, לפי בתה עלמו הוא בבית לחיך בקדות טהורה, אלא המכורה בעשה בתה עלמו ומטמא בל אחר בקדות, וי״ת דמיירי במכורה של חליות דאין בל ספרקי, שלא מבור מן התורה, שלבך ע״י ספרת לא מיטמא מבורי שבקדות : טהורה · דבתר דידה מזלינן ואינו קיימת בתוך בקדות ובגולת עם בקדות : (ט) שבין · שבשובי כותלי בקדות הן שלמעלה על עובי בבותל לעיב דאין בהם טע״ט במקום שמקבי בבליס וה״ה בין שאין בהם טע״ט לא בטלי לגבי בקדות ויהיו טמאין, קמ״ל שם בתוך בקדות לע״פ שבפישה ע״ב : בבית · ואין בפישה על פי בקדות : רמביס · שתלל דות מרחיב ובולך תחת בותל בבית, ובותל בדום בגוי מתון לבותל הבית, והבליס שם : בין . לפי׳ אין במקומן טע״ט :

הַנּוֹגֵעַ בָּאַסְקֻפָּה, ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא • ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מִטְּהַר וְלִטְמֹא, טָהוֹר • מִטְּהַר וְלִטְמֹא, טָמֵא:

ריהרט אונריין; וואס דיא שוועללע בעריהרט, נאך ר"א אונריין; ר' יהושע זאגט; וואס איינע האנדכריים אונטער דערועלבען אנריהרט, איוט ריין, וואס אבערהאלב דער האנדבריים, ריין •

פ ר ק י ג

הָעוֹשֶׂה מָאוֹר בַּתְּחִלָּה, שִׁעוּרוֹ מָלֵא מִקְדַּח גָּדוֹל שֶׁל לִשְׁכָּה • שִׁירֵי הַמָּאוֹר, רוֹם אֶצְבָּעַיִם עַל רוֹחַב הַגֶּדֶל • אֵלּוּ הֵן שִׁירֵי הַמָּאוֹר, חֲלוֹן שֶׁסְּתָמָה, וְלֹא הִסְפִּיק לְגוֹמְרָהּ, הֲרָרוּהוּ מַיִם, אוֹ שְׁרָצִים, אוֹ שֶׁאָכָלָתוּ מַלַּחַת, שִׁעוּרוֹ מָלֵא אֶגְרוֹף • חָשַׁב עָלָיו לְהַשְׁמִישׁ, שִׁעוּרוֹ בְּפוֹתַחַ טָפַח • לְמָאוֹר, שִׁעוּרוֹ מָלוֹא מִקְדַּחַ • הַסְּרִיגוֹת וְהָרְפָפוֹת מִצְטָרְפוֹת בְּמָלוֹא מִקְדַּחַ, כְּדִבְרֵי בֵּ"שׁ • וּבְהִ"א עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד מָלוֹא מִקְדַּחַ • לְהָבִיא הַטְּמֵאָה וּלְהוֹצִיא אֶת הַטְּמֵאָה • ר"ש אוֹמֵר, לְהָבִיא הַטְּמֵאָה, אֲבָל לְהוֹצִיא אֶת הַטְּמֵאָה, בְּפוֹתַחַ טָפַח • (ג) חַלּוֹן שֶׁהוּא לָאֲוִיר, שִׁעוּרָהּ מָלוֹא מִקְדַּחַ • בָּנָה בַּיִת חוּצָה לָהּ, שִׁעוּרָהּ בְּפוֹתַחַ טָפַח • נָתַן אֶת הַתִּקְרָה בְּאֶמְצַע הַחַלּוֹן, הַתַּחְתּוֹן בְּפוֹתַחַ טָפַח, וְהָעֶלְיוֹן מָלֵא מִקְדַּחַ: (ג) חָסַר עֻבְיָהּ שֶׁבַּדֶּלֶת, שִׁעוּרוֹ מָלֵא אֶגְרוֹף, דִּ"ר עֲקִיבָא •

פ ר ק י ג

וועז מאן איין פענסטער אין דער מויער מאכט, זא ברינגט עס דיא אונריינהיט דורך, זאבאלד דיא עפנונג דיא דיקקע דעס באהרערס דער טעמפעלקאממער האט; דאס מאאס דעס רעסטעס איינעס פענסטערס איוט 2 פינגערבריטען האהץ, בייא איינער דוימען ברייטע • רעסטע איינעס פענסטערס היסט, וועז מאן עס נאך ניכט גאנץ צוגעשטאפפט האט • וועז וואססער אדער קרכטיהרע איינע עפנונג געכאהרט האבען, אדער זיא דורך מויערפראס ענטשטאנדען איוט, זא איוט דאס מאאס דיא פויסט; בעאבכטיגט מאן זיא אלס נישט צו בענוצצען, זא איוט דאס מאאס איינע האנדבריים; וועז אלס פענסטער, דיא דיקקע דעס באהרערס • בייא פענסטער־גיטטערן אדער געפלעכטעז רעכנעט מאן, נאך ב"ש, דיא צווישענרוימע צוזאמעז צור גרעסע דער באהרער־דיקקע, נאך ב"ה מוס אן איינעס ארטע זא פיל זיין • אללע אביגען מאאסע דינען זא וואהל צום אינ־ אלס אויסברינגען דער אונריינהיט • ר"ש זאגט; נור צום אינבר'נגען; צום אויסברינגען בער־ דארף עס אינע האנדבריים אים געפירט)• (כ) בייא איינעס אינס פרויע הינויסגעהענדען פענסטער, איוט דאס מאאס דיא באהרער־דיקקע; בויעט מאן דאגעגען, זא איוט דאס מאאס איינע האנדבריים אים געפירט • רייכט דיא דעקקע דעס געגענהויזעס אן דיא מיטטע דעס פענס־

סערס, זא איוט דאס מאאס דעס אונטערן טהיילס איינע האנדבריים, דאס דער אבערן דיא באהרער־דיקקע •

(ג) בייא איינער עפנונג אין איינער טהירע, איוט דאס מאאס דיא פויסטדיקקע, נאך ר"ע; דאגעגען נאך ר"ט

המסקופה כבית, ור"י סבר מן המזוה ולמוך תכן המסקופה מזיזא כבית: למקוה • מחניס ולמוך כל מוך, והבית טהור, מחניס על מחנה הבית טמא: למזוה • תחת המזוה מן המזוה ולמוך; טמא • דחציב בבית חפי' מן המזוה ולמוך: ולמטה • דכרקע דמי; טמא • ומ"ג כשמודבך למסקופה מטהר ר"י לת הבית, הכא כשהטומאה בבית מטמא, דדרך הטומאה לנחת:

פרק יג שיעורן • למכיא את הטומאה: להפיק • שלא היה לו טיט, או שקרעו מכרו, או שחזיקה לו ליולי שבת: מרדכו • שלא נעשו ע"י מדם למאור • להכניס תורה: רפסות • מחניס מסורגת שעושין בהלונות של בתי הקיץ שיוסבים שם להתקרר: מלטרפין • לע"פ שאין במקום ג' כמלא מקדח: להכיא • ה"ק מלא מקדח וכו' לממרן, הוא שעורן להכיא ולהוליא את הטומאה מן הבית (ב) למאור • להכניס כח מאיר הטומה, והיינו חלון שעשוי למאור: בכה • וכתב"ל מאיר של חלון: כפותח • כחלון שעשוי לתשמיש: נתן • תקרה של הבית חשר בכה בלה זה הבית: כחמצע שממנו החלון תהיו למעלה מן התקרה וחניו למטה: שתחתן • שאין לו תו מאיר דיכו כחלון שעשוי לתשמיש שעליון למעלה מן התקרה יש לו מאיר: (ג) שבדלת • כחמצע הדלת ושיכו עשויה למאיר: מלמטן • סמוך למסקופה מלמעלן סמוך למזוה; הגיפה • סגרה ולע

) דיא קחמפענטירע זיכט היר כהכילעזען •

וְהֵן מִכְוָנוֹת, טָמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן, תַּחְתֶּיהָ טָמֵא. בֵּין הַתַּחְתּוֹנָה לָעֶלְיוֹנָה, בֵּינֵיהֶם טָמֵא. עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנָה, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. הָיוּ הָעֶלְיוֹנוֹת כְּבֵין הַתַּחְתּוֹנוֹת, טָמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן, תַּחַת כֻּלָּם טָמֵא. עַל גַּבֵּיהֶן, כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא: (ו) קוֹרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה מִכּוֹתֶל לַכּוֹתֶל, טָמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אִם יֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה תַּחַת כֻּלָּהּ. וְאִם לָאו, טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. כַּמָּה יְהֵא בְּהַקָּפָה, וְיֵא בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח? בְּזְמַן שֶׁהִיא עֲגוֹלָה, הֶקֵּפָהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, בְּזְמַן שֶׁהִיא מְרֻבַּעַת, אַרְבָּעָה, שֶׁהַמְרֻבָּע יֶתֶר עַל הָעָגוֹל רְבִיעַ: (ז) עָמוּד שֶׁהוּא מֻטֶּל לָאֲוִיר, אִם יֵשׁ בְּהַקָּפּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה טְפָחִים, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה תַּחַת דָּפְנוֹ. וְאִם לָאו, טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת: (ח) בַּזַּיִת מִן הַמֵּת מְדַבֵּק לָאַסְקֻפָּה, ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת. ר' יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. הָיָה נָתוּן תַּחַת הָאַסְקֻפָּה, יְדוֹן מֻחְצָה לְמֻחְצָה. מְדַבֵּק לַמַּשְׁקוֹף, הַבַּיִת טָמֵא. ר' יוֹסֵי מְטַהֵר. הָיָה נָתוּן בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הַגּוֹגֵעַ בַּמַּשְׁקוֹף, טָמֵא.

באדעמס קיינעז עסטריך האבען, אונד זעלבע נעמוי אי׳בער איינאנדער ליגען; זא איזט וועז זיך אונטער אי׳נעם באלקעז אונריינהייט בעפֿינדעט, נור דער רוים דארונטער אונריין; וועז צוויישען אי׳נעם אונטערן אונד אבערן, נור דער רוים דאצווישען; וועז אויף דעם אבערשטען, פֿאז זא זענקרעכט בים צום הימעל אונריין. ליגען דיא אבערן איבער דען צווישענריימען דער אונטערז, זא א׳זט, וועז אונריינהייט אונטער אי׳נעם זיך בעפֿינדעט, דער אונטערע רוים אללער אונריין; וועז איבער אי׳נעם, נור זענקרעכט דאריבער בים צום הימעל אונריין. (ו) וועז אי׳ן באלקעז פֿאז אי׳נער וואנד צור אנדערן געהט, אונד זיך אונריינהייט דארונטער בעפֿינדעט, זא בריננט ער פֿאללס ער אי׳נע האנדבריט דיקקע האט, דיא אונריינהייט אונטער זי׳נע נאנצע לענגע. וואס נילט, איזט דיא אונריינהייט זענקרעכט אויף אונד נידער דרינגענד. וויא פֿיל אומפֿאנג מוס ער האבען, דאס ער איינע האנדבריט דיקקע האבע? וועז ער רונד איזט, 3 האנדבריטען, וועז ער פֿיערעקקיג איזט, 4; דען דער אומפֿאנג דעס פֿיערעקקיגעז איזט אי׳ן פֿירטעל מעהר אלס דער דעס רונדען. (ז) אי׳נע אויף דער ערדע אים פֿרייען ליגענדע רונדע זיילע, בריננט דיא אונריינהייט אונטער דען רוים איהרער גאנצע לענגע, וועז זי׳א 24 האנדבריט אים אומפֿאנגע האט, ואנסט איזט דיא אונריינהייט נור אויף׳ אונד נידערדרינגענד. (ח) וועז איינע אליפֿע גראס פֿאם טאדטען אן דער שוועללע אויסערן האלב זיך בעפֿינדעט, זא ערקלערט ר״א דאס הויז פֿיר אונריין; ר׳ יהושע פֿיר ריין. לינט עס אונטער דער שוועללע, זא ווירד עס נאך העלפֿטען בעאורטהיילט. איזט עס אן דער אבערשוועללע פֿאן אויסען אנגעהעפֿטעט, זא איזט דאס הויז אונריין, נאך ר׳ יוסי ריין. וועז עס אים הויזע איזט, זא איזט וואס דיא אבערשוועללע בע׳

רגלי׳ שוין מכיח תיכף לוח תחת הרגל, ומותו לוח נקרא סכדל: שפתחו • סכסכדל תחת סגג וסערוסס נתוכף עליו, ונרחף סכסכדל כתוך הכיח וטומאס כתוך הכיח; מכיח • לעליס ולכל סכלים שכס: מוכין • סכסכדל וסערוסס טמאי׳ ט״ז כדין כלים בכלים, והתיכוך טמא ט״ע, ומיירי סכסכדל כתון כפחת של מעזיבה כתניס של מטס, דכדוכית מתכס של מתכס: (ה) ומכוונת • וכל ג׳ יש כס רוחב טפח, דאי ליס כאן רוחב טפח לא מכיחות ולא מוקפות: תחתיה • ע״ג טהור שהקורס מונחת: כיניהן • ושתחת התחתונה ושעל העליונה טהורי׳: כבין • כנגד לוייר שבין התחתונות ורחבן כלויר שביניהן, שאם תעלה את התחתונות או תוריד את העליונות כמלא הכל שתוס: טמא • דלמעלה גוד לחיות לו גוד לסקיף: (ו) תחת כלם לפי שהקהה פחותה מטפח שמקהה מקצת אהל ומע״ג טהורי׳: כוקעת • (ז) עמוד • עגול שהוא מוטל לארך, ומלמעלה העגול הוא מתחיל להאהיל על הארץ והולך ומתקצר מכאן ואילך עד שתהיה שממוך לארך, ולעני׳ הכאת טומאה כעיכן טע״ט כרוס טפח מרובע לס יש כאן לנד חוץ מהחתיו רוס טפח, לע״פ שממוך לארך אין רוס טפח, כלו מטמא כאוהל: כ״דט • שהרי כשיש כאן רבוע של ג׳ ע״פ לס תעשה כתוכו עגול של ג׳ כמלאו סזוויות עודפים לכל קרן ג׳ מוקפים לכל סמתפ ברבוע סמתפ ותרי מוקפי כלכסוכה, כמלא לס כאת לעשות בקרן זויות שחוץ לעיגול רבוע שוטע״ט, כמלא מלכסוכו עודף על העיגול מדת מלכסוכו ז׳ מוקפים, ומע״ג דכתייר מוקפ ג׳ יוקר על הצורך, משום מוקפ ג׳ לא דק סתנא דמתניתין: (ח) לאסקופה • שהאסקופה רקבה, וטומאס מודבקת באסקופה מן הסקוף ולמוך; ר׳ אליעזר • משום כל

וְלֹא כַבֵּצָה אוֹכְלִים, וְלֹא תְבוּאָה שֶׁבַּחֲלוֹנוֹת, וְלֹא כַכָּי שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ, וְלֹא נִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ, וְלֹא נִבְלַת הָעוֹף הַטָּמֵא שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ וְהִכְשִׁירָהּ, וְלֹא הַשְּׁתִי וְהָעֵרֶב הַמְנֻגָּעִים, וְלֹא לְבֵנָה מִבֵּית הַפֶּרֶס, דִּ"ר מֵאִיר, וַחֲכָ"א, הַלְּבֵנָה מְמָעֶטֶת, מִפְּנֵי שֶׁעַפְרָהּ טָהוֹר. זֶה הַכְּלָל, הַטָּהוֹר מְמָעֵט, וְהַטָּמֵא אֵינוֹ מְמָעֵט:

פֿאם קריכֿטהיר, איין איי גראס שפייזע, אים פֿענסטער וואורצעלנדעס געטרי'דע, פֿאזערגעוועבע דאס מאן ניכֿט פֿיהלען קאן; אאס פֿאם ערלויבטען געפֿליגעל, דאס צום עסען בעשטיממט וואר, אדער פֿאם אונערלויבטען, דאס צום עסען בעשטיממט אונד פֿעראונרייניגונגספֿעהיג געמאכֿט וואר; מיט אויסזאטץ בעהאפֿטעטע צעטטעל אדער איינטראג אונד נאך ר"מ, איינע שאללע אויס ערדע איינעס אומגעאקקערטען גראבעס. דיא געלעהרטען זאגען: דיזע פֿערמינדערט, ווייל דיא ערדע ווארויס זיא געמאכֿט, ריין וואר. דיא רעגעל איזט: ריינעס בעווירקט פֿערמינדערונג, אונריינעס ניכֿט.

פ ר ק י ד

הַזִּיז מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה כָּל שֶׁהוּא. הַגִּזְרָה וְהַגַּבְלִית בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. אֵיזֶהוּ הַזִּיז? שֶׁפָּנָיו לְמַטָּה. וְהַגִּזְרָה? שֶׁפָּנֶיהָ לְמַעְלָה. וּבַמָּה אָמְרוּ הַזִּיז מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה כָּל שֶׁהוּא? בַּזִּיז שֶׁהוּא גָבוֹהַּ מִן הַפֶּתַח שְׁלֹשָׁה נִדְבָּכִין, שֶׁהֵם שְׁנֵים עָשָׂר טֶפַח. יֶתֶר מִכָּאן, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. הָעֲטָרוֹת וְהַפִּתּוּחִים מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טֶפַח: (ב) זִיז שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. שֶׁעַל גַּבֵּי הַחַלּוֹן, רוּם אֶצְבָּעַיִם, שֶׁעַל גַּבֵּי מְלֹא מִקְדֵּחַ, כָּל

איין מויערפֿארשפרונג איבער דער טהיר ברינגט בייא נאך זא גערינגעם מאאסע דיא אונריינהייט (אינס הויז). איין אלטאנארטיגער[1], איין הערויסטרעטענדעס בעהעלטניס[2], נור בייא איינער האנדברייט. אונטער פֿארשפרונג פֿערשטעהט מאן היר, דער אבווערטס, אונד אונטער דעם אלטאנארטיגעם, דער אויפֿווערטס געווענדעט איזט. אונד בייא וועלכֿעם פֿארשפרונגע בעשטיממטע מאן, דאס ער דיא אונריינהייט בייא נאך זא גערינגעם מאאסע ברינגע? בייא דעם דער אום דרייא מויערווערקע, דאס איזט 12 האנד ברייטען, איבער דער טהירע איזט; ווען ער ווייטער הינויף שטעהט, נור בייא איינער האנדברייט. קרענצע אונד בילדהויעראר בייטען ברינגען דיא אונריינהייט נור, ווען זיא איינע האנדברייט הערויסטרעטען. (ב) איין איבער דער טהיר בעפֿינדליכֿער פֿארשפרונג ברינגט דיא אונריינהייט נור בייא איינער האנדברייט[3]; דער אונמיטטעלבאר איבער דעם פֿענסטער דאס נאך 2 פֿינגערברייטען, אדער דעם דאס נאך דעם באהדער געמעסען ווירד, בייא דעם גערינגסטען

הלכך ממעט וחוצץ: והתבואה. שהשרישה רחוק ג"ט מן הכותל, ונתפשטו ענפיה וסגרו את החלון דמחובר לקרקע הוא, אע"ג דבמ"ה פ"ח לא חוצצין יש לחלק בין אהל לחלון: וכביי. קורי עכביש, וי"א שהיא כמין קורי עכביש כמצא בתוך הקנה, ופעמים שהוא דק מאוד, והוא כביי שאין בו ממש, ופעמים שהוא כעין אריגת בגד והוא כביי שיש בו ממש: שלא חישב. שאינה מטמאה עד שיחשב עליה, ואז מטמאה טומאת אוכלין ובכפרים איירי: הטמא. צריכה מחשבה והכשר, ואם חסר מחשבה, או הכשר, טהורה וממעטת וחוצצת: (ו) שבחלון. שהשרישה בחלון ממש ודעתו לפנותה, שהיא מקלקלת את הכותל: המנוגעים. דדבר טמא אינו ממעט: לבינה. העשוייה מעפר בית הפרס, ורבנן סברי דאין עפר בית הפרס טמא אלא גוש כבריתו ולא העפר, אפילו אחר שגבלו ונעשה כמו גוש, ושעור הגוש הוא כחותם המרצופין:

פרק יד הזיז. כמין לוח יוצא מן הכותל לחוץ, וראשו כפוף למטה לארץ לצד הפתח, הלכך מצטרף אהלו עם הפתח ומביא את הטומאה בכ"ש, וחשיב כאלו יש בו פותח טפח: הגיזרה. שפניה למעלה ואין אהל שלה מצטרף עם הפתח הלכך בעיא פותח טפח: גבלית. כלי שמניקה מכאן ומכאן ומשייר מן האמצע: י"בט. או פחות: העטרות. אבנים סדורות בעגול בולטות מן הקיר למעלה מן הפתח כעין כפה לנוי: פחותים. שעושים מאבן על הפתח או על החלון לנוי, ופעמים שבולטים מן החלון ומן הפתח טפח או יותר: (ב) שע"ג. מיירי שנסתם הפתח מש"ה בעינן שיהיה בזיז פותח

[1]) פיללייכט איינס מיט גזחטרא. דאך ווערע אויך γεισον, וועלכעס איין פארדאך, וועטטערדאך הייסט, צו בעאכטען.
[2]) פיללייכט דאס גריכישע γυαλον, אדער γυαλος. [3]) פערגלייכע דיא קאממענטארע.

ר״ט אוֹמֵר, בְּפוֹתֵחַ טֶפַח · שִׁיר בָּהּ הֶחָרֵשׁ מִקְמַטֵּן אוֹ מִלְמַעְלָן, הִגִּיפָהּ וְלֹא מֵרָהּ, אוֹ שֶׁפְּתָחָתּוֹ הָרוּחַ, שְׁעוּרוֹ מִלְּאֶגְרוֹף : (ז) הָעוֹשֶׂה מָקוֹם לַקֶּנֶה, וְלָאַסְפַּרְתִּי, וְלַצֵּר, שְׁעוּרוֹ כָּל שֶׁהוּא, כִּדְבְרֵי בֵּ״שׁ · בֵּ״ה אוֹמְרִים, בְּפוֹתֵחַ טֶפַח · לָזוּן אֶת עֵינָיו, וּלְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ, וּלְתַשְׁמִישׁ, בְּפוֹתֵחַ טֶפַח : (ח) אֵלּוּ מְמַעֲטִין אֶת הַטֶּפַח, פָּחוֹת מִכַּוִּית בָּשָׂר, מְמַעֵט עַל יְדֵי רוֹבַע עֲצָמוֹת · וּפָחוֹת מֵעֶצֶם כַּשְּׁעוֹרָה, מְמַעֵט עַל יְדֵי כַּוִּית בָּשָׂר · פָּחוֹת מִכַּוִּית מִן הַמֵּת, פָּחוֹת מִכַּוִּית מִן הַנְּבֵלָה, פָּחוֹת מִכְּעָדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, פָּחוֹת מִכַּבֵּצָה אוֹכָלִים, הַתְּבוּאָה שֶׁבַּחֲלוֹן, וְכַפִּי שֵׁשׁ בָּהּ מַמָּשׁ, וְנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר, שֶׁלֹּא חָשַׁב עָלֶיהָ, וְנִבְלַת הָעוֹף הַטָּמֵא, שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ וְלֹא הִכְשִׁירָהּ, אוֹ הִכְשִׁירָהּ וְלֹא חָשַׁב עָלֶיהָ : (ט) אֵלּוּ מְמַעֲטִים, אֵין הָעֶצֶם מְמַעֵט עַל יְדֵי עֲצָמוֹת, וְלֹא בָשָׂר עַל יְדֵי בָשָׂר, וְלֹא כַוִּית מִן הַמֵּת, וְלֹא כַוִּית מִן הַנְּבֵלָה, וְלֹא כַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ.

איינע דאנדרייט · האט דער צימערמאן אבען אדער אונטען איינע ליקקע געלאסען, זיא צוגעמאכט אבער ניכט געהעריג אנגעשלאסען, אדער האט דערווינד עס געפענעט, זא איזט דאס מאאס איינע פוימט דיקקע · (ד) וועז מאן איינע עפנונג אין דער מויער אנברינגט, אום אין ראהר, איינע צאנגע[1] איינע לאמפע הינייגצוועצען, זא איזט דאס מאאס, זא פיל צו דעם געברויכע נעטהיג איזט · מאכט מאן זיא צום הינוסזעהען, אדער אום מיט דעם נאכבאר צו שפרעכען, אדער זאלען דורכצורייכען, זא איזט דאס מאאס איינע האנדבריים · (ה) פאלגענדע דינגע פערמינדערן דאס מאאס איינער האנדבריים : ליגט אין דעם רוים וועניגער אלס איינע אליפע גראס פליישׁ, זא פערמינדערט עס דאסעלבע, זא דאס דיא אונריינהייט איינעם פירטעל קב געבין ניכט דורך געהט ; וועניגער אלס אין געשטענקארן געבין פערמינדערט עס געגען איינע אליפע גראס פליישׁ ; וועניגער אלס איינע אליפע גראס פאם טאדטען אדער פאם אאזע, אדער אלס איינע לינזע גראס פאם קריכטהיר, אדער אלס איין איי גראס שייזע ; פערגער געטריידע דאס אינס פענסטער הינייגעוואכסען איזט פאזער נעווועכע[2] פאן אייניגער מערקליכקייט ; אאס פאם זאנסט ערליבטען געפליגעל, וועלכעס ניכט צום עססען בעשטימט ווער, אדער פאם אונערלויבטען, דאס צום עססען בעשטימט אבער פערוואהרלאסט[3], אבער ניכט צום עססען בעשטימט ווער, (אללע דיזע פערמינדערן דאס מאאס אונד שיטצען געגען אונריינהייט) · (ו) פאלגענדע בעווירקען קיינע פערמינדערונג : קנאבען ניכט געגען קנאבען, פליישׁ ניכט געגען פליישׁ ; פערגער ניכט :

מירקה שלא גמרה, או שמירק הסגירה ובא הרוח ופתחתו, והוי כחררוהו מיס או ברגיס ובקלי ל״ק ר״ט משום קור שבחמצע דומה לעשה כחרס במתכוי׳, דהרקה לו יותר להכיח הבקב בחמצע מלהכיח בקב בחמצע מלמטה ומלמעלה, אבל בשכיח מלמטה או מלמעלה אין זה בעושה כידים, אלא מקמת שהכשרים קלרים ולא כתמלא הבקב : (ד) העושה · שבקב נקב מפולם בכותל להכיח בו קנה של מורגים, וי״מ קור בללא להדליק בו את הבר, ולהוליח מחותו הקור קנה ; ולאספרתי · כלי יש למורגים כתבנית הרב ; שעורו · להכניס את הטומאה בכ״ם כשעור תשעה טרופה לעשות בו ; לזון · להסתכל משם לרה״ר או לחצר ; ולתשמיש · להכניס שם חפציו : (ה) הטפח · חלון שעשעורו בפותח טפח, ויש אף אלו שמשיב והולך מוכח בו, ממעט, ואין הטומאה עוברת לגד אחר : ע״י רובע · אם יש בכית רובע עלמות דמטמא בחלל, ופחות מכזית בשר מוכח בחלו ממעט, ודוקא פחות בחלו כזית הוא עלמו מטמא בחלל, ודוקא ע״י רובע עלמות, אבל ע״י כזית בשר לא, דלדרכה בשר מלטרף עם בשר, וה״ה עלמות עם עלמות ; מן המת · לע״ג דתכת ליה רישא לדר תניא לחלמי׳ דממעטין ע״י כל המטמאים בחלל, כגון רביעית דם ומלא תרווד רקב, ג״כ לדר תני׳ למתכזין בבדי ארן וי״א דלטריך לחלמי׳ דאם בחלון כ״כ גדול לליל בחד מכייהו כשעור, למעט בחלון עד דאיכא בין כל חד לחד מלטרפין למעט, ולא לחריכן לפחות מכזית מן המת ופחות מכזית מן הנבלה מלטרפי׳ לטמא בקל שבשניהן למגע ולמשא, ולא יטמאו בחלון קמ״ל : מן הנבלה · כל בני לחזיב מכאן ואילך, ממעטין בין ע״י עלמות בין ע״י בשר : מכניסה · לאין לוכל פחות מכניסה מטמא לאחרים ולא מקבל הוטמא מן לחורם ,

[1]) זא האב״ד נאך דער תוספתא· נאך רמב״ם: שלישטעל, בערטורה זאגט: וועבעכוים, אדער הייסט שווערטפערמינעם האלן, הונדערטיינם אספרי׳ פיר דאס נריכיסע ἀσπίς זו האלטען . [2]) וויא שפינגנעווועכע· נאך תנדערן: שפינגנעווועכע זעלבסט; נאך תנדערן, מלרק פאס רלקה·

[3]) ז, מכשירין פ. ו. מ. ד.

וּבֵינֵיהֶן טָמֵא · עַל גַּבֵּיהֶן), כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא : (ז) אֵין בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין שֶׁאֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן, בֵּינֵיהֶן, אוֹ עַל גַּבֵּיהֶן · טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת · וְכֵן שְׁתֵּי יְרִיעוֹת שֶׁהֵן גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח ;

זענקרעכט אויפוועריטס ביס צום היממעל אונריין · (ז) האבען זיא ניכט איינע האנדברייט אים געפירט, זא מעגע דער צווישענרוים איינע האנדברייט זיין אדער ניכט, זא איזט איממער איינע אונריינהייט, דיא זיך דארונטער, דאצווישען אדער דאריבער בעפינדעט, זענקרעכט אויף אונד נידערדרינגענד · — גאנץ גלייכע בעוואנדנים האט עס מיט 2 אויסגעברייטעטען טעפפיכען, דיא זיך איינע האנדברייט האך איבער דער ערדע בעפינדען ·

פרק טו

סַגּוּס עָבָה, וְכוֹפֵת עָבָה אֵינָן מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה, עַד שֶׁיְּהוּ גְּבוֹהִין מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח · קְפוּלִין זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה, עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח · טַבְלִיּוֹת שֶׁל עֵץ זוֹ עַל גַּב זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה, עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח · וְאִם חָיוּ שֶׁל שֵׁשׁ, טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת : (ב) טַבְלִיּוֹת שֶׁל עֵץ שֶׁהֵן נוֹגְעוֹת זוֹ בְזוֹ בְּקַרְנוֹתֵיהֶם, וְהֵן גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן, הַנּוֹגֵעַ בַּשְּׁנִיָּה טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה, כֵּלִים שֶׁתַּחַת הָרִאשׁוֹנָה טְמֵאִין, וְשֶׁתַּחַת הַשְּׁנִיָּה טְהוֹרִין · הַשֻּׁלְחָן אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, עַד שֶׁיְּהֵא

איין דיקקעס מאנטעלצייג, אונד איין דיקקער בלאק פערברייטען דיא אונריינהייט דארונטער נור דאן, ווען זיא איינע האנדברייט איבער דער ערדע זיך בעפינדען; איבער איינאנדער געלעגטעס צייג נור ווען דיא אבערשטע לאגע איינע האנדברייט איבער דער ערדע איזט; האלצפלאטטען אויף איינאנדערגעלעגט, נור דאן, ווען דיא אבערשטע איינע האנדברייט איבער דער ערדע איזט · ביא מארמארפלאטטען אויפאיינדער איזט דיא אונריינהייט נור זענקרעכט אויף אונד נידער דרינגענד · (ב) ווען האלצפלאטטען מיט דען עקשפיטצען איינאנדער בעריהרען, אונד זיך איינע האנדברייט איבער דער ערדע בעפינדען, זא איזט, ווען זיך אונריינהייט אונטער איינעם בעפינדעט, וואס אן דיא בענאכבארטע פלאטטע אנריהרט, זיבענטעגיג אונריין; דיא גערעטהע אונטער דער ערשטען זינד אונריין, דיא אונטער דער צווייטען ריין · דער טיש פערברייטעט דיא אונריינהייט דארונטער ניכט ווייטער

כל מה שתחתיו טמא, ומה שע"ג טהור : גביהן . ע"ג העליון : כנגדו · כנגד הטומאה : עודף כו' טפח · אותו העודף מערב את הטומאה בכל מקום, אבל מה שעל העליון טהור, דחוצן : תחתיהן · תחת התחתון : ביניהן · אם הטומאה בין העליון והתחתון, או בארץ כנגד העודף : ותחת המותר · מה שבין ב' הזיזין ומה שתחתיהן בארץ כנגד המותר טמא, ומה שתחת התחתון טהור, כיון דאין בעודף פותח טפח : (ו) ואין ביניהן · שאין התחתון גבוה מן הארץ טפח, ואין העליון גבוה מן התחתון טפח : ביניהן ותחתי' טמא · כיון דאין תחתיה ולא ביניהן פותח טפח העליון מביא את הטומאה לכל מה שתחתיו וחוצן למה שע"ג : הרקיע · ומה שתחתיו טהור אף ע"ג שאין גבוה מתבירו טפח הרי גבוה מן הארץ טפח וחוצן : (ז) בהם · שהזיזים אין ברחבם טפח : ב' יריעות · שוי לכל החלוקות השנויות לענין הזיזין :

פרק טו סגוס · איידי דבעי למתנא טבליות הדר תני' הכא וי"א דאצטריך דסד"א התם הוא דאין מביאי' דתרתי לא אמרינן לומר רואין כאלו ניטל תחתיה של הסגוס ושל הכופת ונשאר כד העליון שבהם והוא גבוה טפח ואז נימא גוד אסיק וסותם הסדק, אבל הכא דחדא לימר כאלו נטל מקצת עוביין של מטה אימא אמרינן, קמ"ל : קפולין · שהוא כב' כלים אע"פ דבוקי' זה בזה : בוקעת . לפי שנחשב כארץ : (ב) בקרנותיהם · ודרך קרני הטבלאות שאין ברחבן טפח : הנוגע · בעוד שהמת בתוכו הוי כמלא טומאה ואע"ג דהוה האדם נוגע בכלים שנגעו בכלים ואין השלישי טמא ט"ז, הא תנן דאין האהל מתחשב, הלכך הטבלא שהטומאה תחתיה אינה מן המנין : ריבוע · כמין תיבה פרוצה שיש לה ד' דפנות היו עושי' שהשלחן יושב עליה וקרוי רבוע, והשתא קאמר דצריך שיהיה השלחן בולט חוץ לרבוע פותח טפח סביב, דמה

שֶׁהוּא · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, מִלּוּאוֹ: (ג) קָנֶה שֶׁעַל
גַּבֵּי הַפֶּתַח, אֲפִילוּ גָבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה, מֵבִיא
אֶת הַטֻּמְאָה כָּל שֶׁהוּא, דִּ״ר יְהוֹשֻׁעַ · ר׳
יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אַל יַחֲמוֹר זֶה מִן הַזִּיז:
(ד) זִיז שֶׁהוּא סוֹבֵב אֶת כָּל הַבַּיִת, וְאוֹכֵל
בַּפֶּתַח שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, טֻמְאָה בַבַּיִת, כֵּלִים
שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִים · טֻמְאָה תַּחְתָּיו, ר׳ אֱלִיעֶזֶר
מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת, וְר׳ יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר · וְכֵן
בֶּחָצֵר שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת אֶכְסְדְּרָא: (ה) שְׁנֵי זִיזִין
זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, וּבֵינֵיהֶן
פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן טָמֵא·
בֵּינֵיהֶם בֵּינֵיהֶן טָמֵא · עַל גַּבֵּיהֶן, כְּנֶגְדּוֹ
עַד לָרָקִיעַ טָמֵא · הָיָה הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף עַל
הַתַּחְתּוֹן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן, אוֹ
בֵּינֵיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טָמֵא · עַל גַּבֵּיהֶן,
כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא · הָיָה הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף
עַל הַתַּחְתּוֹן פָּחוֹת מִטֶּפַח, טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן,
תַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טָמֵא · בֵּינֵיהֶן, אוֹ תַּחַת
הַמּוֹתָר, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן
טָמֵא · ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּינֵיהֶן וְתַחַת הַמּוֹתָר
טָמֵא, וְתַחְתֵּיהֶן טָהוֹר: (ו) יֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ
טֶפַח, וְאֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה
תַּחְתֵּיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן טָמֵא · בֵּינֵיהֶן, אוֹ עַל
גַּבֵּיהֶן, (נ״א אוֹ בֵּינֵיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן

מאאסע · ר׳ יוסי זאגט: נור ווען ער אין גלייכעם מאאסע,
וו׳א דיא עפנונג איזט, איבער דעמזעלבען הערויסשטעהט ·
(ג) איין שטאב איבער דער טהיר, ברינגט דיא אונריינ-
הייט ביא דעם גערינגסטען מאאסע; ווערע ער אויך 100
עללען העהער, זא ר׳ יהושע · ר״בנ זאגט: עס דארף
הירבייא ניכט שטרענגער זיין, אלס ביים פארשפרונג ·
(ד) ווען דער פארשפרונג אום דאס גאנצע הויז לייפט;
אונד איבער דער טהיר נור 3 פינגערברייטען רייכט,
זא זינד, ווען אים הויזע זיך אונריינהייט בעפינדעט, דיא
גערעטהע אונטער יענעם אונריין; ווען אונטער איהם,
זא איזט נאך ר״א דאס הויז אונריין, נאך ר׳ יהושע ריין·
גלייכע בעוואנדנים האט עס, ווען אום דען האף איינע
האללע (ביס 3 פינגערברייטען איבער דיא הויזטהיר) לייפט ·
(ה) זינד 2 פארשפרינגע איבער איינאנדער, יעדער איינע
האנדברייט אים געפירט, אונד איינען צווישענרוים פאן
איינער האנדברייט האבענד, זא איזט, ווען זיך אונריינהייט
אונטען בעפינדעט, אללעס אונטער דענזעלבען;
ווען צווישען דענזעלבען, נור דער צווישענרוים; ווען
דאריבער, זענקרעכט אויפווערטס ביס צום היממעל, אונ-
ריין · שטעהט דער אבערע פאר דעם אונטערן איינע
האנדברייטע אים געפירט פאר, זא איזט ווען זיך אונריינ-
הייט אונטען אדער צווישען ביידען בעפינדעט, דער גאנצע
רוים דארונטער אונד דאצווישען; ווען דאריבער, זענקרעכט
ביס צום היממעל אונריין · ראגט ער וועניגער אלס
איינע האנדברייט פאר דעם אונטערן פאר, זא איזט, ווען
זיך אונריינהייט דארונטער בעפינדעט, דער אונטערע רוים
אונד דער צווישענרוים אונריין; ווען דאצווישען אדער
אונטער דעם איבערראגענדען שטיק, זא זאגט ר״א, דער
אונטערע אונד צווישענרוים איזט אונריין; ר׳ יהושע זאגט;
דער צווישענרוים אונד דער רוים אונטער דעם איבערראג-
ענדען שטיק איזט אונריין, אבער אונטער דעם
אונטערשטען זעלבסט, ריין · (ו) ווען זיא זעלבסט איינע האנדברייט אים געפירט האבען אבער
ניכט איינע האנדברייט פאן איינאנדער אבשטעהען; זא איזט ווען זיך אונריינהייט אונטען בעפינדעט, נור
דער אינטערע רוים אינריין · ווען אבער אים צווישענרוימע אדער איבער דענזעלבען, זא איזט נור
טפח להביא הטומאה אל הכלים אשר ג״כ תחת הזיז, וי״מ שמיירי שיוצא הזיז למעלה מי״בט להכי בעינן פותח טפח: אצבעיי׳
מקדח · כלומר בין שהחלון הוא ששעורו רוס אצבעיים, דהיינו שירי המאור, בין חלון ששעורו מלא מקדח דהיינו מאור שנעשה
מתחלה: מלואו · חלון ששעורו אצבעיים זיז שלו כמי שעורו אצבעיים, וחלון ששעורו מלא מקדח, זיז שלו שעורו מלא מקדח;
(ג) מאה אמה · אע״ג דזיז עד י״בט בכ״ש, בקנה החמירו משום דמטלטל: (ד) זיז · שהוא רחב טפח וסובב כל כותל·
הבית מבחוץ, וכנגד הפתח אינו אוכל כ״א ג׳ אצבעות, שאם היה אוכל נגד הפתח טפח היה הבית טמא לד״ה: טמאים ·
ובהא לא פליג ר״י לפי שדרך הטומאה לצאת: מטמא · כיון שזיז חמור לטמא בכ״ש מביא כמי בג״א לבית: אכסדרה ·
שהיא מקורה ואוכלת בפתח ג״א, דינו כזיז שסובב כל הבית: (ה) זע״גז · ומכוונים זה כנגד זה: תחתיהן · תחת התחתו

ובֵין כַּךְ טְמֵאִים: (ז) בַּיִת שֶׁמִּלְאוֹ עָפָר (נ"א תֶּבֶן), אוֹ צְרוֹרוֹת וּבִטְּלוּ (נ"א בִּטְּלוּ), וְכֵן כְּרִי שֶׁל תְּבוּאָה, אוֹ גַּל שֶׁל צְרוֹרוֹת, אֲפִילוּ כְּגַלּוֹ שֶׁל עָכָן, וַאֲפִילוּ טְמְאָה בְּצַד הַכֵּלִים, טְמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת: (ח) חֲצַר הַקֶּבֶר הָעוֹמֵד בְּתוֹכָה, טָהוֹר, עַד שֶׁיְּהֵא בָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדִבְרֵי בֵּ"שׁ. בֵּה"א, אַרְבָּעָה טְפָחִים. קוֹרָה שֶׁעֲשָׂאָהּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, בֵּין עוֹמֶדֶת, בֵּין מֻטָּה עַל צִדָּהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד הַפֶּתַח. עָשָׂה רֹאשָׁהּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד אַרְבָּעָה טְפָחִים. וּבִזְמָן שֶׁהוּא עָתִיד לָגוֹד, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כֻּלָּהּ חִבּוּר: (ט) חָבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִים טְהוֹרִים, וּמְקֻפֶּת צָמִיד פָּתִיל, וַעֲשָׂאָהּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ טָמֵא טְמְאַת שִׁבְעָה, וְהַחָבִית וְהַמַּשְׁקִין טְהוֹרִין. בְּהֵמָה שֶׁעֲשָׂאָהּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ טָמֵא טְמְאַת שִׁבְעָה. ר"מ אוֹמֵר, כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם גּוֹלֵל: (י) הַנּוֹגֵעַ בַּמֵּת וְהַנּוֹגֵעַ בַּכֵּלִים, הַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת וְהַנּוֹגֵעַ בַּכֵּלִים, טְמֵאִין. מַאֲהִיל עַל הַמֵּת וּמַאֲהִיל עַל הַכֵּלִים, הַנּוֹגֵעַ בַּמֵּת וּמַאֲהִיל עַל הַכֵּלִים טְהוֹרִין. אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טְמֵאִין.

זיא אין יעדעס פאללע אונריין. (ז) אין איינעם הויזע דאס מיט ערדע אדער קליינען שטיינען אנגעפיללט, אונד זאמיט אויפגעהערט האט, אלס הויז בעטראכטעט צו ווערדען, עבען זא איז איינעם געטריידעהויפען אדער שטיינהויפען, ווערע דיזער אויך נור אויף קורצע צייט געמאכט, וויא דער איבער עכן, איזט אונריינהייט, זעלבסט ווען גערעטהע זיך מיט דארין בעפינדען, נור זענקרעכט אויף־אונד נידער דרינגענד. (ח) ווער אין איינעם פארהאף צו דען גראבעס־נישען שטעהט, איזט ריין, עס זייא דען, נאך ב"ש, דאס זעלבער וועניגער אלס פיער עללען, נאך ב"ה פיער האנדברייטען אים געפירט העטטע. ווען איין באלקען אלס דעקקעל איבער איינע גרופט אנגעבראכט, זייא עס שטעהענד אדער ליגענד, זא איזט פאן איהם נור זאפיל אונריין אלס געראדע איבער דער גרופט־עפנונג זיך בעפינדעט. איזט ער מיט דער שפיט־צע[1]) אויף דיא גרופט געשטעללט, זא איזט נור פיער האנדברייט אויפווערטס דאפאן אונריין, ווען מאן דאס איב־ריגע וועגצושניידען בעאבזיכטיגט. ר' יהודה זאגט: דאס גאנצע איזט איינע פערבינדונג. (ט) ווען איין פאס מיט ריינען פליסס־גקייטען, געהעריג פערשפונדעט, אלס דעקקעל איבער איינע גרופט געשטעללט איזט, זא איזט, ווער עס בעריהרט, זיבענטעגיג־אונריין, אונד פאס אונד אינהאלט איזט ריין. איזט איין לעבענדעס טהיר אלס דעקקעל איבער איינע גרופט בענוטצט, זא איזט וואס עס בעריהרט זיבענ־טעגיג־אונריין. ר"מ זאגט: וואס לעבט קאן ניכט אלס גרופט־דעקקעל פעראונרייניגען. (י) ווען איינער איינען טאד־טען בעריהרט אונד גערעטהע בעריהרט, אדער איינען טאדטען בעצעלטעט אונד גערעטהע בעריהרט, זינד דיזע אונריין. ווען איינער אבער איינען טאדטען בעצעלטעט אונד גערעטהע בעצעלטעט, אדער איינען טאדטען בע־ריהרט אונד גערעטהע בעצעלטעט, זא זינד זיא ריין; איזט אבער זיינע האנד איינע האנדברייט אים געפירט, זא זינד

כתבטל התבן לחשוב כחצן, ואין מציל על מה שבתוכו, בין יש במקומו טפח בין אין במקומו טפח: (ז) כרי. שבטלו: בצד. סמוכים לטומאה בתוך הגל אבל אין כוגעים בטומאה: בוקעת. ואם יש במקום הטומאה טע"ט ברום טפח ה"ה כקבר סתום ומטמא כל שביביו: (ח) חצר. המוקפת מד' רוחותיה ד' מערות של קברות: טהור. כשנכנס לשם בשידה תיבה ומגדל: עד. אם יש בה ד"א אבל פחו' מד"א טמא העומד בה ואע"ג דגזרו רבנן שיהי' המת מטמא כל הנכנס לד' אמותיו בדי שלא ירגילו אכלי טהרות ליקרב למת, ה"מ במת בעלמ' המוטל באויר שיש לחוש שמא יפשוט ידו ויאהיל, ולאו אדעתי', אבל חצר הקבר דמחיצותי' נכרות לא גזרו, ואם אין ברוח רביעית מערה ופתוחה לאויר העולם אפי' אינו מרוחק מפתח המערה אלא כ"ש טהור, ובלבד שלא יגע למשקוף: גולל. כסוי על פתח הקבר. עומדת. על שרשה ושם היא עבה יוצא בצדי רוחב של הקבר, וכן אם מוטה קצת, אין טמא הנוגע באותן הצדדי' כיון שאינן נגד הפתח וה"ה דאינה טמא אלא עד ד"ט בארכה, ואם הפכה על ראשה ושם דרכה להיות צרה ואינה יוצאת לצדדין חוץ לרוחב הפתח ואין ה"נ אם אף בראשה עבה שיוצאת לצדדי הפתח, כגון שהקבר צר מאוד שהוא של נפל שטהור הנוגע בצדדי' היוצאי': לגוד. לקוץ אע"פ

[1]) ז. תי"ט, אונד בעזאנדערס אליהו רבא.

אהלות פרק טו

בוֹרִבּוּעַ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח: (ג) חֲבִיּוֹת שֶׁהֵן יוֹשְׁבוֹת
עַל שׁוּלֵיהֶן, אוֹ מֻטּוֹת עַל צִדֵּיהֶן בָּאַוִּיר, וְהֵן
נוֹגְעוֹת זוֹ בְזוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה תַחַת
אַחַת מֵהֶן, טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת
וְיוֹרֶדֶת. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים? בַּטְּהוֹרוֹת.
אֲבָל אִם הָיוּ טְמֵאוֹת, אוֹ גְבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ
פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה תַחַת אַחַת מֵהֶן, תַּחַת
כֻּלָּם, טָמֵא: (ד) בַּיִת שֶׁחֲצָצוֹ בִנְסָרִים, אוֹ
בִירִיעוֹת, מִן הַצְּדָדִים, אוֹ מִן הַקּוֹרוֹת, טֻמְאָה
בַבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבַּחָצָץ טְהוֹרִין. טֻמְאָה בַחָצָץ,
כֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת טְמֵאִין. כֵּלִים שֶׁבַּחָצָץ, אִם
יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח, טְמֵאִים. וְאִם לָאו,
טְהוֹרִים: (ה) חֲצָצוֹ מֵאַרְצוֹ, טֻמְאָה בַחָצָץ,
כֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת טְמֵאִים. טֻמְאָה בַבַּיִת, כֵּלִים
שֶׁבַּחָצָץ, אִם יֵשׁ בִּמְקוֹמָן טֶפַח עַל טֶפַח
עַל רוּם טֶפַח, טְהוֹרִים. וְאִם לָאו, טְמֵאִים,
שֶׁאַרְצוֹ שֶׁל בַּיִת כָּמוֹהוּ עַד הַתְּהוֹם: (ו) בַּיִת
שֶׁהוּא מָלֵא תֶבֶן, וְאֵין בֵּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת
פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה בִּפְנִים, כֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד
יְצִיאָה טְמֵאִים. טֻמְאָה בַחוּץ, כֵּלִים
שֶׁבִּפְנִים, אִם יֵשׁ בִּמְקוֹמָם טֶפַח עַל טֶפַח עַל
רוּם טֶפַח, טְהוֹרִים. וְאִם לָאו, טְמֵאִים.
אִם יֵשׁ בֵּין תֶּבֶן לַקּוֹרוֹת פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין כַּךְ

עס זייא דען דאס דארונטער איין פֿיערעקקיגער רוים פֿאן
איינער האנדברייט זייא. (ג) ווען פֿעססער־שיכֿטען אים
פֿרייען אויפֿרעכֿט שטעהען אדער אומגעלעגט זינד,
אונד איינאנדער איינע האנדברייט בעריהרען, זא איזט
דיא אונטער איינעם בעפינדליכֿע אונריינהייט זענקרעכֿט
אויף אונד נידער דרינגענד. דיס גילט יעדאך נור פֿאן
ריינען; זינד זיא אבער אונריין, אדער שטעהען
איינע האנדברייט איבער דער ערדע, זא איזט ווען
זיך אונריינהייט אונטער איינעם דערזעלבען פֿינ־
דעט, דער רוים אונטער אללען אונריין. (ד) ווען מאן איין
הויז מיט ברעטטערן אדער טאפעטען ענטוועדער פֿאן דען
זייטען (זענקרעכֿט), אדער פֿאם באלקען (וואגערכֿט), אבגע־
טהיילט האט, זא זינד, ווען אונריינהייט אים הויזע זיך
פֿינדעט, גערעטהע הינטער דער שיידעוואנד ריין; ווען
הינטער דער שיידעוואנד, גערעטהע אים הויזע אונריין, דיא
גערעטהע אבער אין דער שיידעוואנד, זינד ווען זיא איינע
האנדברייט רוים האבען אונריין, זאנסט ריין. (ה) שיידעט
מאן דען הויזרוים פֿאן דעם פֿוסבאדען, זא זינד, ווען זיך
אונריינהייט אין דער אבשיידונג בעפֿינדעט, גערעטהע אים
הויזע אונריין; ווען אים הויזע, גערעטהע אין דער אב־
שיידונג, נור ווען זיא איינע האנדברייט אים קוביק רוים הא־
בען ריין, זאנסט אונריין, דען דער פֿוסבאדען אונד אללעס
דארונטער אינס אונענדליכֿע געהערט צום הויזע.
(ו) ווען איין הויז מיט שטראה געפֿיללט איזט, זא דאס
צווישען דיזעם אונד דער דעקקע ניכֿט איינע האנדברייט
רוים איזט, זא זינד, ווען אינווענדיג אונריינהייט זיך בעפֿינדעט,
גערעטהע אים דורכֿגאנגסרוים אונריין; ווען אין דיזעם,
זינד גערעטהע אים שטראה, דאפֿערן זיא איינע האנדברייט
קוביק רוים האבען, ריין, זאנסט אונריין. איזט צווישען דעם
שטראה אונד דער דעקקע איינע האנדברייט רוים, זא זינד

שבתוך הרבוע אינו מצטרף ואם טומא' בתוך הרבוע חוצץ מלעבור הטומאה לחוץ: (ג) חביות. שורות הרבה של חביות זו
אחר זו, וזו על זו: בפותח טפח. ברוחב טפח כוגעות זו בזו ומשום סיפ' נקט פותח טפח דהא אפי' תחת עצמה אינה
מביאה הטומאה כ"ש תחת שאצלה שאינה מביאה: בוקעת. לצדדין קתני לה במוטות על צדיהן וטומאה תחת א' מהן
טומאה בוקעת ועולה ומה שכנגד הטומא' ע"ג ותחתיהן טמא, ושאינו כנגד הטומאה, תחתיהן וגביהן, ושבתוכ' אפי' כנגד
הטומא' טהור, ושיושבת על שולה כיון שאין הפסק מאויר תוכו לאויר חוצה לה הכל טמא, אפי' שבתוכ' שלא כנגד הטומאה:
בטהורי'. דדמו לטבלאות של שיש וטומאה בוקעת ועולה: טמאות. אפי' אין גבוהות, התחתונו' כמאן דליתא דמי ואותה
שע"ג מביאה הטומאה: כלן. וחזרות ובוקעות למעלה וכל שע"ג כמי טמא: (ד) הצדדי'. שהיריעות תלויות מלמעלה
למטה כנגד הכתלים או שפרוסות תחת תקרת הבית: טמאים. מדי דהוה אכלי חרס המוקף צמיד פתיל שמציל על מה
שבתוכו ואינו מציל שלא לטמא: שבחצץ. וגם הטומאה במחיצה: טהורי'. והבית מיהא טמא: (ה) מארצו. שכסה קרקעית
הבית בנסרים או יריעות: שבבית טמאי'. אפי' יש טפח על טפח ברוס טפח בחצץ כביב שהוא קמור תחת הבית, ואין
ביציאתו פותח טפח בפ"ג מ"ג: כמוהו. כשאין בו פותח טפח: (ו) בפנים. במקום התבן: יציאה. מקום פנוי יש
ברוחב אמה מן הפתח עד הכותל שכנגדו שנכנסי' להוציא התבן: טמאים. דכל דינו שוה לבית שחצצו: בין כך. דלא

אַחַת עַל הַקֶּבֶר, הַבֵּלִים שֶׁבַּצַּד הַשֵּׁנִי טְהוֹרִים. אִם יֵשׁ בַּפָּל פּוֹתֵחַ טֶפַח, טְמֵאִים. הַתְּלוּלִיוֹת הַקְּרוֹבוֹת בֵּין לָעִיר בֵּין לַדֶּרֶךְ, אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יְשָׁנוֹת, טְמֵאוֹת. הָרְחוֹקוֹת חֲדָשׁוֹת, טְהוֹרוֹת. וְיָשָׁנוֹת, טְמֵאוֹת. אֵיזוֹ הִיא קְרוֹבָה? חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְיָשָׁנָה, שִׁשִּׁים שָׁנָה, דִּ"ר מֵאִיר. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, קְרוֹבָה, שֶׁאֵין קְרוֹבָה מִמֶּנָּה. וְיָשָׁנָה, שֶׁאֵין אָדָם זוֹכְרָהּ: (ג) הַמּוֹצֵא מֵת בַּתְּחִלָּה, מְשַׁכֵּב כְּדַרְכּוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּבוּסָתוֹ. מָצָא שְׁנַיִם, נוֹטְלָן וְאֶת תְּבוּסָתָן. מָצָא שְׁלֹשָׁה, אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה (כְּמִלְּא מִטָּה וְקוֹבְרֵיהָ), חֲרֵי זוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת, וּבוֹדֵק מִמֶּנּוּ וְלַהֶלְאָן עֶשְׂרִים אַמָּה. מָצָא אֶחָד בְּסוֹף עֶשְׂרִים אַמָּה, בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ וְלַהֶלְאָן עֶשְׂרִים אַמָּה, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר, שֶׁאִלּוּ מִתְּחִלָּה מָצָאוּ, נְטָלוּ וְאֶת תְּבוּסָתוֹ: (ד) הַבּוֹדֵק, בּוֹדֵק אַמָּה עַל אַמָּה, וּמְנִיחַ אַמָּה, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַסֶּלַע, אוֹ לַבְּתוּלָה. הַמּוֹצִיא אֶת הָעָפָר מִמְּקוֹם טְמֵאָה, אוֹכֵל בְּדָמְעוֹ. הַמְפַקֵּחַ בַּגֵּל, אֵינוֹ אוֹכֵל בְּדָמְעוֹ: (ה) הָיָה בּוֹדֵק, הִגִּיעַ לְנַחַל, אוֹ לִשְׁלוּלִית, אוֹ לְדֶרֶךְ הָרַבִּים, מַפְסִיק. שָׁדֶה שֶׁנֶּחְרְגוּ בָהּ חֲרוּגִים, מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם, וְהַכֹּל טָהוֹר. הַמְפַנֶּה קִבְרוֹ מִתּוֹךְ שָׁדֵהוּ, מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם, וְהַכֹּל טָהוֹר. בּוֹר

בעצעלטעט דאס גראב, וא זינר דיא געריעטרע או דער אנדערן זייטע ריין; וועו אבער דיא שטאנגע איינע האנדבריים אים געפֿירט האט, זינד זיא אונריין. קליינע ערדהיגעל דיא נאהע צור שטאדט 'ארער צום וועגע ליגען, זיא זיין פֿריש ארער אלט, זינד אונריין; פֿערנליגענדע וועו זיא פֿריש זינד, ריין, וועו אלט, אונריין. נאהע הייסט: 50 עללען; אלט הייסט: 60 יאהר. וא ר"ם. ר' יהודה זאגט: נאהע הייסט; וא קיין אנדערער נעהער ליגט: אונד אלט הייסט: דעססען ענטשטעהונג זיך נימאנד עראיננערט. (ג) וועו איינער[1] איינען טאדטען צוערשט רעגעלמעסיג ליגענד פֿינדעט, זא דארף ער איהן מיט זיינער אונטערלאגע אויפֿנעהמען אונד וועגטראגען. פֿינדעט ער צווייא, זא דארף ער זיא אויך מיט אהרער אונטערלאגע וועגטראגען. פֿינדעט מאן דרייא, אונד עס איזט צווישען איינעם אונד דעם אנדערן 4 ב"ס 8 עללען רוים (זא פֿיל צור באהרע אונד צו דען טרעגערן געהערט), זא איזט הער פֿערמוטהליך אין בעגרעבניספלאטץ, אונד מאן אונטערזוכט פֿאן דא וויייטער 20 עללען. פֿינדעט מאן אם ענדע פֿאו 20 עללען ווידער איינען, זא אונטערזוכט מאן ווידער 20 עללען וייטער; דען דיא זאכע האט גרונד; אבוואהל מאו ריזען, וועו מאן איהן צוערשט געפֿונדען העטטע, וועגנעהמען דורפֿטע. (ד) דיא אונטערזוכונג געשיהט, אינדעם מאן איממער איינע עללע שטעהען לעסט, מאן אויפֿגרעבט, דאן ווידער איינע עללע שטעהען לעסט, מאן גרעבט הינין בים מאן אוף שטיין ארער ניא אנגעגראבענע ערדע שטעסט. וועו דיא ערדע אוים דעם ארטע דער אונריינהייט הערויסברינגט, דארף נאך דעם עסססען; ניכט אבער וועו איבער איינעם פֿערשיטטעטען דען שוטט וועגרוימט. (ה) וועו מאן בים אונטערזוכען אן איינען שטראם ארער קאנאל קאממט, הערט מאן אוף. אין איינעם פֿעלרע וא מענשען ערשלאגען וואררעו, אונד וועו מאן אין גראב אוים זיינעם פֿעלרע וועגרוימט, בראכט מאן נור דיא קנאכען אינצעלן אויפֿצולעזען, אונד דער בארען איזט

רפ"ג: הסל. הוא המוט שנוסף בו הקדירות וכפ"ט מט"ז דכלים קרוי תסל; התלוליות. לגזן תל: לעיר. הסמוכה לבית הקברות או לדרך הסמוך לבית הקברות; טמאות. דעד ממשים ממ' מזלא תשב לקודש וקוברת שם הכפל שלם, לכל רחוקו' נרויכ לחיים שילך עמה והולכות לפ"ק, ולית קוברת בתל, ולא דמטמאי כיסמת תפי' רקוקו' דקייסינן שמא קרוכי' היו מתקלהן וקרכה העיר ונשתכח הדבר: (ג) יעשנה זו מפורשת מ"ג פרק כתרת דנזיר: (ד) סכודק. ת"ל שיתפור לת כלן תלת תופר ממה על ממה ומניח ממה, וכן עוש' עד שמגיע לסוף כ"ח, ולחמה שתופר צריך לתפור עד שמגיע לסלע או לכתולה שהיא קרקע שלא נתפרה מעולם: המוציא כו'. מתוכן התחות שהוא תופר; כדמעו. תם כהן הוא ת"ג דתין הכהנים רשאין לכדוק אי מתרמי כהן וכדק תוכל כתרומ' דלא מתחזק שם טומאה וי"מ כדמעו תרומה שנתערבה בחולין.

[1] פערגלייכע נזיר פ. ט. מ. ג.

שְׁנֵי בָתִּים, וּבָהֶן כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, פָּשַׁט אֶת שְׁתֵּי יָדָיו לָהֶן, אִם יֵשׁ בְּיָדָיו פּוֹתֵחַ טֶפַח, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה · וְאִם לָאו, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה:

זיא אונריין. ווען אין צווייא הייזערן יע איינע האלבע אליפ̄ע גראס פ̄אם טאדטען זיך בעפ̄ינדעט, אונד יעמאנד אין ביידע צוגלייך זיינע הענדע שטרעקט, זא ווירד, ווען זיינע האנד איינע האנדברייטע האט, דארורך דיא אונריינהייט אין ביידע געבראכ̄ט, זאנסט ניכ̄ט ·

פ ר ק ט ז

כָּל הַמִּטַּלְטְלִין מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה כְּעוֹבֵי הַמַּרְדֵּעַ · אָמַר ר׳ טַרְפוֹן, אֲקַפֵּחַ אֶת בָּנַי, שֶׁזּוֹ הֲלָכָה מְקֻפַּחַת, שֶׁשָּׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ וְטָעָה, שֶׁהָאִכָּר עוֹבֵר, וְהַמַּרְדֵּעַ עַל כְּתֵפוֹ, וְהֶאֱהִיל צִדּוֹ אֶחָד עַל הַקֶּבֶר, וְטִמְּאוּהוּ מִשּׁוּם כֵּלִים הַמַּאֲהִילִים עַל הַמֵּת · א״ר עֲקִיבָא, אֲנִי אֲתַקֵּן שֶׁיְּהוּ דִּבְרֵי חֲכָמִים קַיָּמִים, שֶׁיְּהוּ כָּל הַמִּטַּלְטְלִים מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה עַל אָדָם הַנּוֹשְׂאָן, בְּעוֹבֵי הַמַּרְדֵּעַ, וְעַל עַצְמָן, בְּכָל שֶׁהֵן, וְעַל שְׁאָר אָדָם וְכֵלִים בְּפוֹתֵחַ טֶפַח: (ב) כֵּיצַד? כּוֹשׁ שֶׁהוּא תָחוּב בַּכּוֹתָל, כַּחֲצִי זַיִת מִתַּחְתָּיו, וְכַחֲצִי זַיִת מֵעַל גַּבָּיו, אַעַ״פִּי שֶׁאֵינָן מְכֻוָּנִין, טָמֵא · נִמְצָא מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לְעַצְמוֹ בְּכָל שֶׁהוּא · הַקַּדָּר שֶׁהוּא עוֹבֵר, וְהַסָּל עַל כְּתֵפוֹ, וְהֶאֱהִיל צִדּוֹ

אללעס בעוועגליכ̄ע פ̄ערברייטעט דיא אונריינהייט דא־רונטער ווייטער, זאבאלד עס דיא דיקקע דעס רינדערשטעק־קענס האט · הירויף זאגטע ר״ט: איך ווילל מיינע קינדער איינביסען, ווען דיזע זאטצונג ניכ̄ט אונריכ̄טיג איזט, אונד צוואר האט זיך איין צוהערער געאיררט; דען עס ווארד איינסט איין לאנדמאן, דער מיט דעם רינדעדשטעק־קען פ̄אר איינעם גראבע פ̄ארבייאגינג, דעססען איין ענדע דאס גראב בעצעלטעטע, פ̄יר אונריין ערקלערט, ווייל דאס (איהן בעריהרענדע) גערעטה דען טאדטען בעצעלטעט האטטע · ר״ע זאגטע אבער: איך קאן עס בעריכ̄טיגען, זא דאס דיא ווארטע דער געזעטצלעהרער בעשטעהען, נעמ־ליך אללעס בעוועגליכ̄ע ברינגט בייא דער דיקקע איינעס רינדערשטעקקענס דיא אונריינהייט אויף דען, דער יענע טרעגט; זיא זעלבסט ווערדען בייא גערינגערם מאאסע אונ־ריין; אויף אנדערע מענשען אדער גערעטהע ברינגען זיא דיא אונריינהייט נור בייא פ̄יער האנדברייטען אים געפ̄ירט · (ב) וויא צ׳ ב׳? ווען איינע שפינדעל אין דיא וואנד גע־שטעקט איזט, אונד זיך דארונטער אונד דאריבער, ווען אויך ניכ̄ט געראדע געגענאיבער, יע איינע האלבע אליפ̄ע גראס פ̄אם טאדטען בעפ̄ינדעט, זא איזט זיא אונריין, אלזא ברינגט זיא דיא אונריינהייט אויף זיך, בייא גערינגער דיקקע · נעהט איין טאפפ̄־הענדלער מיט דער שטאנגע אויף דער שולטער פ̄אר איין גראב פ̄אראיבער, אונד איינע זייטע

שלא קן עדיין: חבור · ואפי׳ עתיד לקוץ: (ט) הכוגע · כ״ז שהיא גולל: טהורי׳ · דכ״ח המוקף כ״ם טהור מליטמא באהל: בהמה · שכפתה: (י) והכוגע · שבשעה שנגע במת או מאהיל עליו כוגע כמו כן בכלים: טמאי׳ · ט״ז: טהורי׳ · ואע״ג דהאדם טמא דכלן מביאין טומאה על עצמן בכ״ש מיהו אין מביאין את הטומאה בפחות מטפח: ב׳ בתים · ופתחיהן מכוונים זה כנגד זה: מביא · ונשארו ב׳ הבתים טמאי׳: אינו מביא · וגברא מיהא טמא:

פרק טז מטלטלין · אבל במחוברי׳ מביאין בפותח טפח: מביאי׳ · משום אהל: בעובי · אפי׳ אין בו רוחב טפח אלא בהקיפו יש טפח, גזרו על הקיפו משום עוביו: אקפח · אקבר את בני, לשון כריתה וחתוך, אם אין דבר זה אמת, שהלכה זו מקופחת דהא בעינן פותח טפח: השומע · שטמאוהו · להאיכר ט״ז בב״המ ע״י שאלה, ולא ידע מאיזה טעם טמאוהו: כלים המאהילים · שהכ״י עצמו המאהיל על המת טמא בכ״ש וא״כ בפותח טפח אלא להביא את הטומאה תחת ראש השני, או מטעם חבורי׳ טמאוהו דכל דבר המאהיל על המת הרי הוא כנוגע ומחובר בו, או מטעם דה״ל כלים שנגעו במת ואדם בכלים, והשומע סבר דטמאוהו שהמרדע הביא עליו הטומאה מדין אהל: האדם · זמנין דאין על האדם הנושאן כ״א טומא׳ ערב, שבגדו מפסיק בין כתפו למרדע דה״ל אדם שלישי והרואה שאין מטמאין אותו ט״ע יטעה לומר שמשום אהל טמאוהו לפי שיה בהקיפו טפח דטומאת חבורין אינו פשוט כ״כ ויאמר, דאין באהל כ״א ט״ע הלכך גזרו ט״ז משום אהל: שאר · שתחת המרדע כיון דאין להם טומאה כלל לא שייך למגזר: (ב) כוש · שמקבל טומאה משום צנורא של מתכת הקבועה בו: מכווני׳ · החצאי זיתים זה נגד זה ומטמא הכוש, שמביא הטומאה על עצמו בכ״ש ודלא כר׳ דוסא

מִצְבִּירַת הָעֲצָמוֹת, מִשָּׁדֶה שֶׁאָבַד הַקֶּבֶר בְּתוֹכָהּ, אוֹ שֶׁנִּמְצָא בָהּ קֶבֶר, הַחוֹרֵשׁ אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְכֵן עֲכוּ"ם שֶׁחָרַשׁ, אֵינוֹ עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בֵּית פֶּרֶס, שֶׁאֵין בֵּית פֶּרֶס לַכּוּתִיִּים: (ד) שָׂדֶה בֵּית הַפֶּרֶס עַל גַּבֵּי טְהוֹרָה, שָׁטְפוּ גְשָׁמִים מִבֵּית פֶּרֶס לַטְּהוֹרָה, אֲפִילוּ אֲדוּמָה וְהִלְבִּינוּהָ, אוֹ לְבָנָה וְהֶאֱדִימוּהָ, אֵין עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בֵּית פֶּרֶס: (ה) שָׂדֶה שֶׁאָבַד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ, וּבָנָה בָהּ בַּיִת, וַעֲלִיָּה עַל גַּבָּיו, אִם הָיְתָה פִּתְחָהּ שֶׁל עֲלִיָּה מְכֻוָּן כְּנֶגֶד פִּתְחוֹ שֶׁל בַּיִת, עֲלִיָּה טְהוֹרָה. וְאִם לָאו, עֲלִיָּה טְמֵאָה. עֲפַר בֵּית הַפֶּרֶס, וַעֲפַר חוּצָה לָאָרֶץ שֶׁבָּא בַּיָּרָק, מִצְטָרְפִים כַּחוֹתַם הַמַּרְצוּפִים, דִּ"ר אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָ"א עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּחוֹתַם הַמַּרְצוּפִין. אָמַר ר' יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ אִגְרוֹת בָּאוֹת מִמְּדִינַת הַיָּם לִבְנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים, וְהָיוּ בָהֶם כִּסְאָה וּכְסָאתַיִם חוֹתָמוֹת, וְלֹא חָשׁוּ לָהֶם חֲכָמִים מִשּׁוּם טֻמְאָה:

בע פֿאלל טאדטענקנאכֿען, אדער איינע מאססע צוזאמ־מענגעהייפֿטער טאדטענקנאכֿען בעאקקערט, אדער איין פֿעלד ווארין איין גראב פֿערלארען איזט, אדער ווארין איין גראב געפֿונדען, אדער ווען מאן פֿרעמדעס פֿעלד בעאק־קערט, אונד ענדליך ווען איין ניכֿט ישראל אקקערט, פֿינדעט דיא זאטצונג וועגען גראבפֿערברייטונג קיינע אנווענדונג; דען זאגאר אין בעטרעף דער סאמאריטאנער ווירד זיא ניכֿט אנגעווענדעט. (ד) ווען איין זאלכֿעס פֿעלד איינער גראב־פֿערברייטונג העהער אן איינעם ריינען פֿעלדע ליגט, אונד דער רעגען פֿאן יענעם ערדע אויף דיזעס הערונטערגעשפיהלט האט, ווערע עס אויך ראטה אונד דורך זיא ווייס, אדער ווייס אונד דורך זיא ראטה געווארדען, זא ווירד דאס ריינע דאדורך קיינע גראבפֿערברייטונג. (ה) ווען אין איינעם פֿעלדע ווא איין גראב פֿערלארען איזט, איין הויז מיט אבערם באדענ־רויס געבויעט ווארדען, זא איזט ווען דיא טהירע דעס באדענס געראדע איבער דער דעס הויזעס שטעהט, דער באדענרויס ריין; זאנסט אונריין. — ווען ערדע פֿאן איינעם פֿעלדע, ווארין איין גראב אומגעאקקערט ווארדען, אדער ערדע פֿאם אויסלאנדע מיט קרייטערן איינגעבראכֿט וואר־דען, זא ווערדען ביידע ארטען צוזאממענגערעכֿנעט צום מאאסע איינעס וואארענפֿאקזיגעלס, זא ר"א. דיא גע־לעהרטען זאגען; נור דאן ווען אן איינער שטעללע זא פֿיל בייזאממען איזט. ר' יהודה זאגטע: איינסט קאמען בריפֿע פֿאן פֿערנעם לאנדע אן דיא זעהנע האהער פריסטער אונד בעפֿאנדען זיך דאראן וואהל איין אדער 2 סאה זיגעל, אונד דיא געלעהרטען פֿאנדען דאראן קיין בעדענקען וועגען אונריינהייט.

פ ר ק י ח

כֵּיצַד בּוֹצְרִים בֵּית הַפֶּרֶס? מַזִּים עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים, וְשׁוֹנִים, וּבוֹצְרִים,

וויא קאן מאן אין זאלכֿעס פֿעלדע, ווארין איין גראב אומגעאקקערט ווארדען, וויינלעזע האלטען? מאן בע־שפרענגט דיא לייטע אונד גערעטהע (אם דריטטען) אונד

באמצע, מונה מאה אמה ממקו' שהתחיל לחרוש כאלו חרש ממקום הקבר: חצי מענה. כ' אמה, ממקום הקבר וחזר וחרש משם עוד כ' אמה: (ג) מליטמי'. חפירה מלאה מתים (מצבירה כו' ממקום שהעצמות צבורי' שם גלוי' ולא גזרו אלא בקבר שנחרש שהוא דבר המצוי: שאבד. דה"ל ספק ספיק' שמא לא חרש ממקום הקבר, ואת"ל חרש שמא לא הוליך ממנה עצם: שנמצא. אחר שחרש ולא ידע: עכו"ם. שחרש בשדהו: לכותיים. כלומר שהרי אף על הכותיי' לא קנסו, כ"ש שלא קנסו על העכו"ם: (ד) אדומה. שהיתה עפרה של טהורה אדומה, והלבינה מחמת עפר בית הפרס שהי' לבן: אין כו'. שלא גזרו אלא על גוש כברייתו, ולא על עפר הנשטף עם המים: (ה) שאבד. וטמא במגע ומשא ואהל: טהורה. ממ"נ אם הקבר בתוך הבית הבית טמא והעליה טהורה, ואם הקבר תחת אסקופת פתח הבית טומאה נכנסת לבית ועליה טהורה, וברפ"ז איירי שהטומאה בתוך הכותל אבל כשאין מכוון נגד פתח הבית חייש' שמא קאי קבר תחת הכותל מכוון נגד פתחה של עליה, ובוקעת עד פתחה של עליה ונכנסת לעליה דרך פתחה: ועפר ח"ל. או עפר ח"ל דתרוייהו מטמאין במגע ומשא: בירק. ואין בכל קלח בפ"ע כחותם המרצופין, שהוא שק גדול של עור שנותני' בה סחורה בספינה ונותנים עליו חותם של טיט: ולא חשו. שלא היו במקום א' בפ"ע כחותם המרצופין:

פרק יח כיצד. ויהיו הענבים שגדלו טהורי': מזין. בג', בו': ושונים לטהרם מטומאה דאורייתא דאע"ג

שֶׁמַּטִּילִים לְתוֹכוֹ נְפָלִים, אוֹ הֲרוּגִים, מְלַקֵּט עֵצֶם עֵצֶם, וְהַכֹּל טָהוֹר · רִ"שׁ אוֹמֵר, אִם הִתְקִינוֹ לְקֶבֶר מִתְחִלָּה, יֵשׁ לוֹ תְּבוּסָה:

רייו. עבען זא אין איינער גרובע, דארין מאן אונצייטיגע נעבורטען ארער ערשלאגענע געטראפן האט · ר"ש זאגט: וועו דיזע אורשפרינגליך צום גראבע בעשטיממט ווער, געהערט דיא אונטערלאגע דאצו.

פרק יז

הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר, חֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית הַפֶּרֶס · עַד כַּמָּה הוּא עוֹשֶׂה? מִלְּא מַעֲנָה מֵאָה אַמָּה, בֵּית אַרְבָּעָה סָאִים · רִ' יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּית חֲמִשָּׁה, בַּמּוֹרָד · וּבַמַּעֲלֶה, נוֹתֵן רוֹבַע בַּרְשִׁינִים עַל בּוֹרֶךְ הַמַּחֲרִישָׁה, עַד מָקוֹם שֶׁיִּצְמְחוּ שְׁלֹשָׁה בַּרְשִׁינִין זוֹ בְצַד זוֹ · עַד שָׁם הוּא עוֹשֶׂה בֵּית הַפֶּרֶס · רִ' יוֹסֵי אוֹמֵר בַּמּוֹרָד, וְלֹא בַמַּעֲלֶה: (ב) הָיָה חוֹרֵשׁ, וְחִטִּים בְּסֶלַע, אוֹ בְּגֶדֶר, אוֹ שֶׁנֶּעֱקַר הַמַּחֲרִישָׁה, עַד שָׁם הוּא עוֹשֶׂה בֵּית הַפֶּרֶס · רִ' אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֵּית פֶּרֶס עוֹשֶׂה בֵּית פֶּרֶס · רִ' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, פְּעָמִים עוֹשֶׂה, פְּעָמִים אֵינוֹ עוֹשֶׂה · בֵּיצַד? חָרַשׁ חֲצִי מַעֲנָה, וְחָזַר וְחָרַשׁ חֶצְיָהּ, וְכֵן הַצְּדָדִין, חֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית פֶּרֶס · חָרַשׁ מְלֹא מַעֲנָה, חָזַר וְחָרַשׁ מִמֶּנָּה וְלַחוּץ, אֵינוֹ עוֹשֶׂה בֵּית פֶּרֶס: (ג) הַחוֹרֵשׁ מַלְטִמְיָא

וועו מאן איין גראב אומאקקערט, זא בילדעט עס איינע זא געגאנגטע גראב פֿערבריטונג · וויא וויט געהט דיזע? איינע פֿורכענלענגע, נעמליך 100 עללען אים געפֿירט, איינע פֿלעכע פֿאן 4 סאה אויסואאט; ר' יוסי זאגט: פֿאן 5 סאה · דיס גילט נור אויף נידערם בראדען; וועו עס אבער אויפֿוועדטס געהט, זא ערמיטטעלט מאן זיא, אינדעם מאן אויף דיא קריממע דעס פֿפֿלוגעס[1]) איין פֿירטעל קב וויקקענואאט לענט[2]) בים דאהין וואו נור דרייא וויקקען נעבענאיינאנדער וואכסען, געהט דאן דיא גראב־פֿערבריטונג · ר' יוסי זאגט דיס אין נידערונג; צור העדע צו גאר ניכט· (ב) שטעפט מאן אים וויטערפֿלוגען אויף איינען פֿעלד אדער א'נע שטיינוואנד, אדער שיטטעלט דען פֿפֿלוג אום, זא געהט עס נור בים דאהין · ר"א זאגט: איינע זאלכע גראב־פֿערבריטונג בילדעט זוידער איינע אנדערערע; ר' יהושע זאגט: מאנכמאל איזט דיס דער פֿאלל, מאנכמאל ניכט · צ· ב· וועו יעמאנד איינע האלבע פֿורכענלענגע געאקקערט, אונד שפעטער ווידער איינע האלבע פֿורכענלענגע, אונד זא אין דען זייטען, זא איזט דאס גאנצע דיא גראבפֿערבריטונג געוואדרען; וועו ער אבער דיא גאנצע פֿורכענלענגע ערשט געאקקערט האט, אונד שפעטער נאך אוסען ווייטער, זא ווירד דיס ניכט דאצו גערעכנעט · (ג) וועו מאן איינע גרו־

לכל תרומה ודמי לח, וי"מ דמיירי בחצה כהן וכת כהן ועבד כהן דחוכלי' בתרומה ולח חוזרו על הטומאה: המפקח · אם כהן מפקח את הגל שנפל על המדס, ופקק אם פי לו מת, ליכו חוכל כיון דהוחזק אם טומאה; (ה) שלוחי · המת המיט שמקלקת שלל לחגפיה, שמות אחרות של מיט שוחות ממכה: לדרך הרבים · שאין קוברין כה המת; מפסיק · ע"כ להשליט כ"ת; וכלל · ואין לה הכוסה:

פרק יז מאה אמה · עד מאה ממקום הקבר מייסיכן שמא טוליכה המחריסה ממכו עלה כשעור' ואם כי' חורם והולך חוץ למאה אמה, ממאה אמה ולחוץ טהור: ד"ס · שהכר המשכן היה מאה על המזבח היתה בית מקדיים, ע"כ ק' על ק' הוא בית ד"ס; במורד · ד"ס לה"ק וה"ס לר"י ה"מ כשמוליך המחריסה במורד דמגלגלתו למרחוק, וה"ס כשהקרקע שוה במיטור אבל במעלה לדברי ת"ק: בורך · עד מלוא כפוף עשוי כמין כרך שהמחריסה תקוע בו ועושה בשולין נקב קטן כשעור זית, ממנו גרעין ע' מגרעיני הכר זיתין, וכותן על הבורך רובע הקב כרבזיכי', ומוליך המחריסה, והגרעיני' נופלין מעט מעט, ובמקום שכלו הכרבזיכי ואינם נופלי' אלא ג' זה בצד זה שם כלה בית הפרס; ולא · כשהמחריסה עולה למעלה אין שם בית הפרס כלל שהמחריסה נגערת מיד: (ב) והטיח · שכה המחריסה בקלע ומהוך כך נגערת המחריסה, או שניער המחריסה מן העפר: עד שם · ולא קיימי' שמא לא ניער יפה: עושה · המתחיל לחרוש בקוף בית הפרס או

[1]) דיזע האטטע איין לאך אוס זאגליך בייס פפליגען זענען זו קענכנט. [2]) זוכר לעסט דיא וויקקענואאט דורכפֿלללען, וואהרוים זולעטזט העכסטענס דרייא בייזאמכען זיכ. — עס זאללטע כעמליך הירדורך ערמיטטעלט ווערדען, וויא וויט וואהל דער פפלוג זיינען קלייגען קיכען מיט פֿורטנעפיהרט האבען דירפטע. זיכערגענס לויזט דיא לעזארט עך בורך זוכענכטענן.ו.תי"ט.

טָהוֹר · וְעוֹשִׂים מִמֶּנָּה תַּנּוּרִים לַקֹּדֶשׁ · וּמוֹדִים בֵּ״שַׁ וּבֵ״הִ שֶׁבּוֹדְקִים לְעוֹשֵׂה פֶסַח, וְאֵין בּוֹדְקִין לִתְרוּמָה · וּלְנָזִיר, בֵּשַׁא בּוֹדְקִין, וּבֵהִ״א אֵין בּוֹדְקִין · כֵּיצַד הוּא בּוֹדֵק ? מֵבִיא אֶת הֶעָפָר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַסִּיטוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּבָרָה, שֶׁנְּקָבֶיהָ דַּקִּים וּמְמָחֶה, אִם נִמְצָא שָׁם עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה, טָמֵא · (ה) כֵּיצַד מְטַהֲרִין בֵּית הַפֶּרֶס ? נוֹטְלִין מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים · (רַבִּי אוֹמֵר), אוֹ נוֹתֵן עַל גַּבָּהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים · אִם נָטַל מֵחֶצְיוֹ אֶחָד שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְנָתַן עַל גַּבֵּי חֶצְיוֹ אַחֵר שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, טָהוֹר · ר״שִׁ אוֹמֵר, אֲפִילוּ נָטַל מִמֶּנּוּ טֶפַח וּמֶחְצָה, וְנָתַן עָלָיו טֶפַח וּמֶחְצָה מִמָּקוֹם אַחֵר, טָהוֹר · הָרוֹצֵף בֵּית הַפֶּרֶס בָּאֲבָנִים שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַסִּיטָן, טָהוֹר · ר״שִׁ אוֹמֵר, אַף הָעוֹזֵק בֵּית הַפֶּרֶס, טָהוֹר : (ו) הַמְהַלֵּךְ בְּבֵית הַפֶּרֶס עַל אֲבָנִים שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַסִּיטָן, עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁכֹּחָן יָפֶה, טָהוֹר · עַל אֲבָנִים שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַסִּיטָן, עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁכֹּחָן רַע, טָמֵא · הַמְהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים, בֶּהָרִים, וּבַסְּלָעִים, טָמֵא · בַּיָּם וּבַשּׁוּנִית, טָהוֹר · וְאֵיזוֹהִי הַשּׁוּנִית ? כָּל מָקוֹם שֶׁהַיָּם

איזט ריין, מאן דארף זאגאר דאפאן באקעפען פיר הייל־
געס מאכען · — ב״ש אונד ב״ה זינד איינינ, דאס ווען מאן
דורך איין פעלד דער ערשטען ארט געהט, אונד זיין פסח־
לאם צו שלאכטען האט, מאן עס אונטערזוכען מוס, דאס
דיס אבער אום העבע צו עסען ניכט געשעהען דירפע ·
אין בעטרעף איינעס דאהין געקאממענען נזיר, לעסט ב״ש
דיא אונטערזוכונג איינטרעטען : ב״ה ערקלערט דיזע פיר
אונצולעסיג · וויא געשיהט דיא אונטערזוכונג? מאן ניממט
דיא לייכט אויפנעהמבארע ערדע אונד טהוט זיא אין איין פיין
געלעכערטעס זיב, אונד רייבט דארבער; פינדעט זיך דאן
קנאכען וויא איין גערשטענקארן, זא איזט זיא פעראונרייני־
גענד · (ה) וויא רייניגט מאן איין פעלד, ווארין איין גראב
אומגעאקקערט ווארדען? מאן ניממט 3 האנדברייטען טיף
אב, אדער טהוט 3 האנדברייטען ערדע דארויף · ווען
מאן פאן איינער העלפטע 3 האנדברייטען אבגענאממען,
אונד אויף דיא אנדערע 3 האנדברייטען ערדע געטהאן האט,
איזט עס ריין · ר״ש זאגט : אויך ווען מאן $1\frac{1}{2}$ האנדברייטען ערדע
וועגגענאממען אונד $1\frac{1}{2}$ האנדברייטען אנדערע ערדע דארויף גע־
לעגט האט, איזט עס ריין. ווען מאן עס מיט שטיינען, דיא מאן
ניכט אים געהען בעוועגען קאן, פפלאסטערט, איזט עס ריין ·
ר״ש זאגט : אויך ווען מאן בלאס אויס דעמזעלבען פעלדע
דיא שטיינע אויסגרעבט , איזט עס ריין · (ו) ווען
איינער אין זאלכעם פעלדע אויף שטיינען,
דיא מאן אים געהען ניכט בעוועגט , געהט ,
אדער אויף איינעם מענשען אדער פיה, דיא פעסט אויפ־
טרעטען, רייטעט, זא איזט ער ריין · געהט ער אבער
אויף לייכט צובעוועגענדען שטיינען, אדער רייטעט
אויף שוואכען מענשען אדער פיה, זא איזט ער אונריין ·
ווער אין לענדערן דער היידען אויף בערגען אונד פעלזען
געהט, איזט אונריין, אבער אויף דער זעע אונד דאמס־מויערן איזט ריין · לעטצטערעס איזט איין דייך וואגעגען

יושבות שם ובוכות, אין כוטעי' שלא להרגיל אדם לשם, מפני שהוא קרוב לבית הקברות כבר כתיאשו הבעלים ממנו, ואפשר
שבא אדם וקבר שם, ועפרו טהור, שהרי לא הוחזקה שם טומאה, פ״א כשמביאין מתים ממקום למקום כשבאים סמוך לעיר
כפטרין אלו שהביאוהו והולכי' להם ובאי' אנשי המקו' ומקבלים אותו ורוחצין אותו שם וקוברו ולפי שהביאום ממקו' רחוק
כדלדל אבר ונפל שם, ונתיאשו אלו על אלו והניחוהו שם : ועושה · משא״כ בב' בית הפרסית הראשונות: שבודקי' · אשדה
שנחדש בה קבר קאי, שאם הלך שם אדם וצריך לשחוט פסחו בודקי' אותה, שאם לא נמצא עצם כשעורה עושה פסחו ודוקא
לפסח שלא העמידו חכמים דבריהם שמקום כרת, אבל לתרומה שאין באכילתה אלא עשה אין הבדיקה מוטלת : ולנזיר ·
שהלך שם : אין בודקי' · דבין נמצא עצם כשעורה שם ובין לא נמצא מגלח ומביא קרבן ודיכו כספק נזיר : להסיטו ·
עפר תיחות וממחה עושה דק דק בידו : (ה) מטהרי' · שדה שנחרש בו קבר : ג״ט · כשעור עומק המחרישה שמגלגלת
העצמות : ונתן · אותן ג״ט שנטל על גבי חציו האחר, וי״א שנתן עפר טהור ממקום אחר : רוצף · לשון רצפת אבנים
שרוצף אבן בצד אבן והן גדולות שלא יוכלו להניען : עוזק · שמסלק האבנים ומנק' אותם עד שיהי' שוה אם עשה כן בכל
בית הפרס טהור : (ו) המהלך · בשדה שנחרש קבר : להסיטן · אבנים שאינן קבועות בארץ : יפה טהור · והא דלא מטמא
התחתון את העליון ועוד דטומאה בחבורין הוא וטמא ט״ז, י״ל שהתחתון הוא נכר שאינו מקבל טומאה וטהור העליון

אהלות פרק יח

ומוציאים חוץ לְבֵית הַפֶּרֶס וַאֲחֵרִים מְקַבְּלִים מֵהֶם, ומוליכים לַגָּת · אִם נָגְעוּ אֵלּוּ בָאֵלּוּ, טְמֵאִים, כְּדִבְרֵי בֵּ"ה · בֵּשַׁ"א אוֹחֵז אֶת הַמַּגָּל בְּסִיב, אוֹ בוֹצֵר בְּצוּר, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַכְּפִישָׁה, ומוליך לַגָּת · אָמַר ר' יוֹסֵי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים ? בַּכֶּרֶם הַנַּעֲשָׂה בַּיִת הַפֶּרֶס, אֲבָל הַנּוֹטֵעַ בֵּית הַפֶּרֶס, יִמָּכֵר לַשּׁוּק : (ב) שְׁלֹשָׁה בֵּית פְּרָסוֹת הֵן, הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר, נִטְעָה כָּל נֶטַע, וְאֵינָה נִזְרַעַת כָּל זֶרַע, חוּץ מִזֶּרַע הַנִּקְצָר · וְאִם עֲקָרוֹ, צוֹבֵר אֶת גָּרְנוֹ לְתוֹכוֹ, וְכוֹבְרוֹ בִּשְׁתֵּי כְבָרוֹת, דִּ"ר מֵאִיר · וַחֲכָ"א, הַתְּבוּאָה בִּשְׁתֵּי כְבָרוֹת, וְהַקָּטְנִיּוֹת בְּשָׁלֹשׁ כְּבָרוֹת, וְשׁוֹרֵף אֶת הַקַּשׁ וְאֶת הָעֵצָה, וּמְטַמֵּא בְּמַגַּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל : (ג) שָׂדֶה שֶׁאָבַד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ, נִזְרַעַת כָּל זֶרַע, וְאֵינָה נִטַּעַת כָּל נֶטַע, וְאֵין מְקַיְּמִין בָּהּ אִילָנוֹת, חוּץ מֵאִילָן סְרָק, שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת, וּמְטַמֵּא בְּמַגַּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל : (ד) שְׂדֵה בוֹכִין, לֹא נִטַּעַת וְלֹא נִזְרַעַת, וְעַפְרָהּ

ווידערום [1]) אם זיבענטען טאגע · גון שניידען זיא דען וויין, אונד ברינגען איהן אויס דיזעם פֿעלדע, ווא אנדערע איהנען דענזעלבען אבנעהמען, אונד צור קעלטער ברינגען · האבען זיא איינאנדער בעריהרט, זא זינד דיא וויינטרויבען אויך אונריין · דיס איזט נאך ב"ה · ב"ש זאגט : דער ווינצער מוס דאס מעסער מיט באסט אנפֿאסען, אדער דען וויין מיט איינעם שארפֿעשטיין שניידען, אונד לעסט איהן זא אין דען קארב פֿאללען; זא קאן ער עס זעלבסט נאך דער קעלטער ברינגען · ר' יוסי זאגט : דיס אללעס גילט נור ווען דער וויינגארטען בערייטס בעפֿלאנצט וואר, אלס דאס גראב אומגעאקקערט ווארד; וואר עס אבער איינע זאלכֿע גראבפֿערברייטונג, אלס מאן עס ערשט בעפֿלאנצטע, זא מוס מאן דיא טרויבען פֿערקויפֿען · (ב) עס גיבט דרייערלייא זאלכֿער פֿעלדער : איין פֿעלד ווארין איין גראב אומגעאקקערט ווארדען, דארף מיט אללערלייא ביימען בעפֿלאנצט, אבער מיט קיינער זאאט בעזעעט ווערדען, אויסער זאלכֿער דיא געשניטטען ווירד · האט איינער דיזע (שטאטט צו שניידען) אויסגעריסען, זא מוס ער דען ערטראג אין דעם פֿעלדע זעלבסט אויפֿשיטטען, אונד 2 מאל דורכֿזיבען; זא ר"מ · דיא געלעהרטע זאגען; געטריידע 2 מאל, הילזענפֿריכֿטע 3 מאל; שטראה אונד שטרויך מוס ער פֿערברעננען · דיא ערדע פֿעראונרייניגט דורך בעריהרונג אונד טראגונג, אבער ניכֿט דורך בעצעלטונג · (ג) איין פֿעלד ווארין איין גראב פֿערלארען איזט, דארף מיט אללער זאאט בעזעעט, אבער ניכֿט בעפֿלאנצט ווערדען, מאן דארף דארין קיינע ביימע שטעהען לאסען, אויסער ניכֿט־פֿרוכֿטטראגענדע · דיא ערדע פֿעראונרייניגט דורך בעריהרונג, טראגונג אונד בעצעלטונג · (ד) איין פֿעלד ווארין דיא לייכֿענטרעגער אנהאלטען אונד טרויערן [2]), דארף וועדער בעפֿלאנצט נאך בעזעעט ווערדען · דיא ערדע דאפֿאן

דהבוצר לגת הוכשר לקבל טומאה, ה"מ לטומאה דאורייתא אבל לטומאת בית הפרס דרבנן היא לא חשבינן לו הכשר : ואחרים · שלא נכנסו בבי' הפרס, מקבלין מן הבוצרי' ומוליכי' לגת בכלי' אחרים, אבל הבוצרי' אין מוליכין לגת לפי שהגת מלא משקין ומתכשרי בהו הכשר גמור : ב"שא · דסברי הבוצר לגת הוכשר אפי' לטומאת בית הפרס, ומש"ה צריך שיאחז המגל שבוצר בו בסיב של דקל דלא מקבל טומאה : בצור · דלאו כלי הוא : כפישה · דלאו בת קבולי טומאה היא : ומוליך אפי' הוא עצמו : ימכר . לאכילה דקנסינן לי' דלא הי' לו ליטע בבית הפרס : (ב) נטעת · שהנוטע אין דעתו לעקור, ואם תהי' הטומאה טמונה תחתיו אין בכך כלום, א"כ לפי שהשרשים יורדים למטה מג' ולמטה מג' בבית הפרס טהור כדלקמן מ"ה ; כל נטע . כל אילן שירצה ומתני' דלא כר"י וא"כ דאף ר"י לא אסר אלא ליטע בה כרם משום דהבוצר לגת הוכשר, אבל לא שאר אילנות : הנקצר . שהנעקר עם שרשיו חייבי' שמא יביא עצם כשעורה עם העפר : עקרו · הזרע הנקצר : לתוכו · לתוך השדה עצמה ודש אותו שם ולא יביאנו לבית עד אחר דישה שלה להרבות את הטומאה ד' כברות · זו אחר זו: הקטניו' · יש בהן עפר יותר : ושירף שמא יש בהן עצם כשעורה : ומטמא · בית הפרס שאמרנו : באהל · דכל טומאתה משו' עצם כשעורה, ועצם כשעורה אינו מטמ' באהל : (ג) נזרעת · וי"ג אינה נזרעת דהא בית הפרס מטמא בהיסט : ואין מקיימין . לא מבעי' דאין נוטעין לכתחלה, אלא אף הנוטע לא יקיים, שלא להרגיל ב"א לשם, ומשום דמטמא באהל אחמור בה טפי : ובאהל · שמא האהיל על הקבר אשר ודאי הוא שם : (ד) בוכין . מקום רחוק מבית הקברות שמושיבין שם המטה, ומתוועדין ובוכין שם : לא · משום יאוש בעלים דכיון שכך הוא דרך זה השדה שבוכים בו סוף שמתייאשי' ממנו וה"ל כמצר שהקזיקו בו רבי, ואם לא נתייאשו אסור לקלקלו, וי"מ שדה בוכי' שדה קרוב לב"הק שהנשי'

[1]) וועסהסלב דיס געשיהט זיהע אין דען קאממענטארען . [2]) אנדערע ערקלערונגע אין דען קאממענטארען .

מַסֶּכֶת נְגָעִים

דיזער טראקטאט האנדעלט, וויא זיין נאמע אויסדריקט, פאס אויסזאטצע, דעסען פערשידענען ערשיינונגען אונד ווירקונג אין בעטרעף דער פעראונרייניגונג · דאס הויפטגעזעטץ פינדעט זיך ויקרא י"ג י"ד · — איבריגענס געבען דיא קאממענטארע איבער פילעס אויפשלוס, וואס ניכט זאכע דער איבערזעטצונג איזט, דיא אים אללגעמיינען זיך אן מענדעל־זאהנס אויסדריקקע העלט ·

פרק א

מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁנַיִם, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה · בַּהֶרֶת, עַזָּה כְּשֶׁלֶג, שְׁנִיָּה לָהּ כְּסִיד הַהֵיכָל. וְהַשְּׂאֵת, כִּקְרוּם בֵּצָה, שְׁנִיָּה לָהּ כְּצֶמֶר לָבָן, דִּ"ר מֵאִיר · וַחֲכָ"א, הַשְּׂאֵת כְּצֶמֶר לָבָן, שְׁנִיָּה לָהּ כִּקְרוּם בֵּצָה: (ב) הַפִּתּוּךְ שֶׁבַּשֶּׁלֶג, כְּיַיִן הַמָּזוּג בְּשֶׁלֶג · הַפִּתּוּךְ שֶׁבַּסִּיד, כְּדָם הַמָּזוּג בְּחָלָב, דִּ"ר יִשְׁמָעֵאל · ר"ע אוֹמֵר, אֲדַמְדָּם שֶׁבָּזֶה וְשֶׁבָּזֶה כְּיַיִן הַמָּזוּג בְּמַיִם, אֶלָּא שֶׁל שֶׁלֶג עַזָּה, וְשֶׁל סִיד דֵּהָה מִמֶּנָּה: (ג) אַרְבָּעָה (נ"א מֵאַרְבָּעָה) מַרְאוֹת הָאֵלּוּ מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, לִפְטוֹר וּלְהַחֲלִיט וּלְהַסְגִּיר, לְהַסְגִּיר אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, לִפְטוֹר אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְהַחֲלִיט אֶת שֶׁנּוֹלַד לוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר · לְהַחֲלִיט אֶת

דאס אנזעהען דעס אויסזאטצעס איזט צווייערלייא ארט, ווארויס זיך 4 ערגעבען · דער ווייסע פלעק איזט האך־ווייס וויא שנעע, אונד איינע אונטער־ארט דערזעלבען איזט ווייס וויא דער קאלק דעס טעמפעלס; דער ערהאבענ־שיי־נענדע וויא אייער־שאלע, אונד דערען אונטערארט וויא ווייסע וואללע, זא ר"מ · דיא געלעהרטען זאגען: דער ערהאבענ־שיינענדע איזט וויא ווייסע וואללע, אונד דיא אונטערארט וויא אייערשאלע. (ב) דיא אים שנעעווייסען פאר־קאממענדע מישונגמיט ראטה איזט וויא וויין אויף שנעע געגאססען; אונד דיא אים קאלקווייסען, איזט וויא בלוט אין מילך; זא ר' ישמעאל · ר"ע זאגט: דאס דונקעלראטה וועל־כעס אין ביידען ארטען פארקאממט, איזט וויא וויין אין וואססער, נור דאס אים שנעעווייסען עס העללער אונד אים קאלקווייסען דונקעלער איזט · (ג) דיזע פיער ערשיי־נונגען ווערדען צוזאממענגערעכנעט צום בעפרייען, צום אויסזאטצערקלערען, אונד צום אבשפעררען · אבצושפעררען נעמליך ווען דיא ערשיינונג אם ענדע דער ערשטען וואכע זיך גלייך געבליבען; צו בעפרייען, ווען זיא נאך אם ענדע דער צווייטען זיך גלייך געבליבען; פיר אויסזאטץ צו ער־קלערען, ווען דארין געזונדעס פלייש אדער ווייסעס האאר ענטוועדער גלייך אנפאנגס, אדער אם ענדע דער ערשטען, אדער דער צווייטען וואכע, אדער אויך נאך דער פרייא־

פרק א שנים · כתיבי בקרא בהדי' שאת ובהרת: ד'. יש לך לרבות ותולדה ושאת דדבהרת, דמרבינן להו מספחת, שהוא לשון טפלה, ואינה שם נגע והטיל הכתוב ספחת בין שאת לבהרת, לומר לך שיש תולדה לשאת, ויש תולדה לבהרת, ולעולם לא יבא נגע כ"א בד' מראות הללו, ומיהו בכל א' יש כמה מראות שמשתנים זה מזה: שאת · לשון גובה, ואין לך כהה בלבנוני' בכל הד' מראות כקרום ביצה, לפיכך היא גבוה יותר מכלן, כמראה כל גבוה מן החמה: לבן · צמר נקי של כבש בן יומו לאחר שרחצוהו ונתלבן, והוא עז בלבנונית מסיד ההיכל שהוא תולדה דבהרת: וחכמים אומרים · דסברי רבנן ב' מראות עזות שהן שלג וצמר לבן, הן לב' אבות, וב' מראות כהות לתולדות, שהן סיד ההיכל וקרום ביצה, גדולה לגדול והקטנה לקטן, דהיינו סיד ההיכל לבהרת וקרום ביצה לשאת, וכ"מ בפלוגתייהו לענין צרוף, דחצי גרים מאב וחצי גרים מתולדה דידיה מצטרפין, וכן האבות מצטרפין, אבל הב' תולדות זע"ז אין מצטרפות: (ב) הפתוך · המעורב בלובן ואודם: המזוג בשלג שהאדמימות בו מועט: בחלב · שהאדמימות שבו מרובה, ואע"ג דלא הוי פתוך אלא בבהרת ותולדתה, ה"ה דיש פתוך כמי בשאת ותולדתה: דיהה · שאינה צחה בלבנונית כמותה: (ג) מד' · ול"ג ד', שאין התולדה מצטרפת אלא עם אב שלה, ואין התולדות מצטרפים זע"ז, וי"ג ד' דס"ל שכל הד' מראות מצטרפים: בסוף · והא דלא תנא

עוֹלֶה בְּעֻפּוֹ: (ו) הַקּוֹנֶה שֶׂדֶה בְּסוּרְיָא, כְּמוֹכֵר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִם יָכוֹל לְהַכְנִיס לָהּ בְּטָהֳרָה, טְהוֹרָה. וְהַיּוֹצֵת בַּמַּעֲשְׂרוֹת וּבַשְּׁבִיעִית. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַכְנִיס לָהּ בְּטָהֳרָה, טְמֵאָה. וְהַיּוֹצֵת בַּמַּעֲשְׂרוֹת וּבַשְּׁבִיעִית. מְדוּרוֹת הַגּוֹיִם, טְמֵאִים. כַּמָּה יִשְׁהֶה בְּתוֹכָן, וְיֵהָא צָרִיךְ בְּדִיקָה? אַרְבָּעִים יוֹם. אַעַ"פִּי שֶׁאֵין עִמּוֹ אִשָּׁה. וְאִם הָיָה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה מְשַׁמְּרִים אוֹתוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ בְּדִיקָה: (ז) אֶת מָה הֵם בּוֹדְקִים? אֶת הַבִּיבִים הָעֲמוּקִים, וְאֶת הַמַּיִם הַסְּרוּחִים. בְּשַׁ"א אַף הָאֲשָׁפָרוֹת, וְהָעָפָר הַתִּיחוֹחַ. וּבְח"א, כָּל מָקוֹם שֶׁהַחֲזִיר וְהַחֻלְדָּה יְכוֹלִים לְהַלֵּךְ בּוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ בְּדִיקָה: (ח) הָאַצְטָוְנִיּוֹת אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מִדּוֹר הַגּוֹיִם. רַשְׁבַּ"ג אוֹמֵר, עִיר גּוֹיִם שֶׁחָרְבָה, אֵין בָּהּ מִשּׁוּם מִדּוֹר הַגּוֹיִם. מִזְרַח קַסְרִין, וּמַעֲרַב קֶסְרִין, קְבָרוֹת. וּמִזְרַח עַכּוֹ הָיָה סָפֵק, וְטִהֲרוּהוּ חֲכָמִים. רַבִּי וּבֵית דִּינוֹ נִמְנוּ עַל קֵינִי, וְטִהֲרוּהוּ: (י) עֲשָׂרָה מְקוֹמוֹת אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מִדּוֹר הַגּוֹיִם, אֲחֻזֵּי הָעֲרָבִים, וְהַסְּכוֹת, וְהַצְּרִיפִין, וְהַבּוֹרְגָנִין, וְהָאַלְקְטָיוֹת, וּבֵית שַׁעַר, וְאַוִּירָהּ שֶׁל חָצֵר, וְהַמֶּרְחָץ, וּמְקוֹם הַחַצִּים, וּמְקוֹם הַגְּנָיוֹת:

דאס טאבענדע מעער שלענט • (ז) ווען אייגער אין סיריע איין אן דאס לאנד ישראל נאהעס פעלד קויפט, זא איזט עס, ווען מען דורך ריינעס מאנד אינגערעטען קאן, ריין, אונד פערפלי־צטעט צו צערשנט אונד ערלאסיאהרי ווא ניכט, וא איזט עס צוואר אונריין, אבער דאך צו ביידען פאלי־צטיג • וואהנונגען דער פרעמדען (אים לאנדע ישראל) זינד (וועגען טאדטער) אונריין • וויא לאנגע מיסען זיא זיא בעוואהנט האבען, אום אונטערזוכונג צו ערפארערן? 40 טאגע, ועלבסט ווען דער בעוואהנער קינע פרויא דארין האטטע • ווען אבער אין קנעכט אדער אייגע פרויא דאס הויז בעאבצטען, זא בעדארף עס קיינער אונטערזוכונג • (ח) וועלי־גע טהיילע מוס מען אונטערזוכען? דיא טיפען קאנעלע אונד דיא פפיטצען, נאך ב"ש, אויך דיא מיללפלעטצע אונד לאקקערע ערדע • נאך ב"ה בעדארף יעדער ארט, ווא אין שווין אדער ווי־זעל דורך קאן, ניכט דער אונטערזוכונג • (ט) שווי־בבאגען אונטערליגען ניכט דיזער בעזארגנים; נאך רש"בג אויך ניכט איינע פאן פרעמדען פעלקערן פערלאסס־גע ישראל שטאדט • דיא אסטזייטע אונד דיא וועסטזייטע פאן קעסאריע זינד בעגרעבניספלעטצע; דיא אסטזייטע פאן עכו וואר צוויי־פעלהאפט; דיא געלעהרטען האבען זיא פיר ריין ערקלערט • רבי אונד זיין געריכטסהאף האבען קיני פיר ריין ערקלערט • (י) 10 ערטער אונטערליגען ניכט דיזער בעזארגנים: אראבישע צעלטע, וועכטערנהיטטען, שפיטצ־טהירמע, פרופטהיטטען, זאמטערהיזער, טהארווענע, האפריימע, בעדער, פפיילהיזער אונד קריגעסלענער.

משומאת דמוריית"ת, ר"ל שלבושים נגדיים הרבה דטומאה בחיבורין לך מטמאת מלא לחדש ר' לו כנגד ר' וקב' חיכו מטמאת לחדש וכלי' : שכאו רע • ור"ל לחדש שכאו רע כל שרוכבו וחרכובותיו כוקבו', וכמה שכאה רע כל שרוכבה ומטלת גללי : ר"ע טמא מע"פ שבמר ולא כדבר : ומלעיל • מע"פ שאין קוברי' שם את טמא מפוס ארץ העמים במהגלגל שם : טהור • מטומאת גופה שאין שרפי' תרומה וקדשים שכאו בית וכשוכית, וכן לך כורכיהו סוהה ג' ו', לכל טומאת חוירא יש בהן לתלות תרומה וקדשים ו' (ז) כשורי' • שעל עפרה גזרו כה"ל ועל חולדה לך גזרו, וחייבת במעשרו' ובשביעית כא"י : בטהרה • שאין ארץ העמים מפסיק : טהורה • חותה בשדה וחפי' לחנוסה לך גזרו : חיכו • שרוקב טפח מארץ העמים לו' מכית הקברות מפסיק : מדורות • שבא"י : טמאין • שקוברין כפליהן בכתיהן : מ' יוס • שעור יצירת חולד : ע"פ • שמכיחי' בשים לבהיהן בלילה : עבד • של ישראל לו חצה ישראלית משמרין המדור של עכו"ם שלא יקברו שם, וי"מ עבד מישראל שכמכר לנר תושב לו לעקר וקמ"ל דכאמן לשמור מע"פ שהוא עמו לעבד כמכר : משמרי' • מע"פ שיולאין וכוכנסי' : (ח) בית ו' וי"ב כוכים מערה אחת בקרקע : חזיר וכרדלם • דרכן לחפור ולחפס אחת הקרקע וחס ימצאו שם כפל יוליחוכו : (ט) מצטוינות • מצטבת עשוי' לנוי לפני הבתים וחין קוברי שם כפליס : עיר • ערי ר"י שדרו בה גויס וחרבה מן קנוי : חין • בחיות מצויות שם ומוליאל כל הכפליס : קברות • ידוע שהם קברות : קפק • חס היה מארץ העמים, ר"ל חס יש שם קברות : קיבי • שם מקום : (י) ערבייס • משום דלא קביעי במקום ר' לא קברי בה לפי שדרכם להסתיר קבורת הכפליס לבל יודע ר"ל לפי שמוקשים ומוכיס ממקום למקו' לא רצו להחזיק טומאה : סוכו' • של שומרי פירות : לריסי' • שהדבקות בוגעות ברחציהן זו לזו, ודירות של לער הן ולא קביעי : בורגנין • סוכו' העשוי' בשדה להכניס בהן פירות מפני הגשמים : חלקטיות • לשון קיץ בית העשוי על ד' עמודים להתקרר בו בקיץ : הקנים • שבני העיר מניחים בו הקנים לשמור לעת מלחמה : לגיונות • שמוכים מיולות של מלך :

אֲרוּכוֹת, וְהִקְצִירוּ, אַחַת אֲרוּכָה וְאַחַת קְצָרָה, וְהִקְצִירוּ שְׁתֵּיהֶן, נִסְמַךְ הַשְּׁחִין לִשְׁתֵּיהֶן, אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, הִקִּיף הַשְּׁחִין לִשְׁתֵּיהֶן, אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, אוֹ חִלְּקָן הַשְּׁחִין, וּמִחְיַת הַשְּׁחִין, וְהַמִּכְוָה, וּמִחְיַת הַמִּכְוָה, וְהַבּוֹהַק, הָיְתָה בוֹ מִחְיָה, וְהָלְכָה לָהּ הַמִּחְיָה, הָיְתָה מְרֻבַּעַת וְנַעֲשֵׂית עֲגוּלָה אוֹ אֲרוּכָה, מְבֻצֶּרֶת, וְנַעֲשֵׂית מִן הַצַּד, מְכֻנֶּסֶת וְנִתְפַּזְּרָה, וּבָא הַשְּׁחִין וְנִכְנַס בְּתוֹכָהּ, הִקִּיפָהּ, חִלְּקָהּ, אוֹ מִעֲטָהּ הַשְּׁחִין, אוֹ מִחְיַת הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה, וּמִחְיַת הַמִּכְוָה וְהַבּוֹהַק, הָיָה בוֹ פִּסְיוֹן, וְהָלַךְ לוֹ פִּסְיוֹן, אוֹ שֶׁהָלְכָה לָהּ הָאוֹם, אוֹ שֶׁנִּתְמָעֲטָה, וְאֵין בָּזֶה וּבָזֶה כַּגְּרִיס, הַשְּׁחִין, וּמִחְיַת הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה, וּמִחְיַת הַמִּכְוָה, וְהַבּוֹהַק, חוֹלְקִין בֵּין הָאוֹם לַפִּסְיוֹן, הֲרֵי אֵלּוּ לְהָקֵל: (ו) כֵּיצַד לְהַחֲמִיר? לֹא הָיָה בוֹ שֵׂעָר לָבָן, וְנוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן, הָיוּ שְׁחוֹרוֹת, וְהִלְבִּינוּ, אַחַת שְׁחוֹרָה וְאַחַת לְבָנָה, וְהִלְבִּינוּ שְׁתֵּיהֶן, קְצָרוֹת, וְהֶאֱרִיכוּ, אַחַת קְצָרָה וְאַחַת אֲרוּכָה, וְהֶאֱרִיכוּ שְׁתֵּיהֶן, נִסְמַךְ הַשְּׁחִין לִשְׁתֵּיהֶן, אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, הִקִּיף הַשְּׁחִין אֶת שְׁתֵּיהֶן, אוֹ אֶת אַחַת מֵהֶן, אוֹ חִלְּקוֹ הַשְּׁחִין, וּמִחְיַת הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה, וּמִחְיַת

איינס שווארץ, אדער ביידע שווארץ; ווארען זיא לאנג אונד וואורדען צו קורץ, ענטוועדער איינס לאנג אונד איינס קורץ, אדער ביידע קורץ; האט זיך אינדעס ענטצינדונג אן ביידע אדער אן איינס אנגעזעטצט; אדער ביידע אדער איינס אומגעבען; אדער טראט דאצווישען ענטצינדונג, אדער פאן דיזעם געהיילטעס פלייש, אדער בראנדגעשוויר אדער דאפאן געהיילטעס פלייש, אדער איין פריזעל פלעק; וואר דארין געזונדעס פלייש אונד איזט נון פערשוואונדען; וואר עס פירעקקיג אונד איזט רונד אדער לאנג געווארדען; וואר עס אומגעבען אונד איזט נון אן דער זייטע וואר; עס געזאממעלט אונד איזט נון פערשטרייעט; אדער איזט אונטערדעס ענטצינדונג איינגעדרונגען; אדער וואר עס אומגעבען, געטהיילט, אדער פערמינדערט דורך ענטצינדונג אדער דאפאן געהיילטעס פלייש, בראנדגעשוויר, אדער דאפאן געהיילטעס פלייש, אדער פריזעל פלעק; וואר אויסברייטונג דאראן, אונד דיא אויסברייטונג נון פערשוואונדען; אדער דער אורשפרינגליכע פלעק איזט פערשוואונדען אדער פערמינדערט, אונד נון איזט אן איהם אונד דער אויסברייטונג ניכט איינע גרויפע גראס; אדער איזט צווישען איהם אונד דער אויסברייטונג איינע ענטצינדונג אדער דאפאן געהיילטעס פלייש, בראנדגעשוויר, אדער דאפאן געהיילטעס פלייש, אדער איין פריזעל פלעק איינגעדרונגען. אללע דיזע פעללע זינד צור ערלייכטערונג. (ו) וויא צור ערשווערונג? ווען ניכט ווייסעס האאר דאראן וואר, אונד נון ענטשטאנדען איזט; ווען דיא האארע שווארץ ווארען אונד ווייס, ענטוועדער איינס שווארץ אונד איינס ווייס, אדער ביידע ווייס געווארדען זינד; אדער צו קורץ ווארען אונד נון לאנג, ענטוועדער איינס קורץ אונד איינס לאנג, אדער ביידע לאנג געווארדען זינד; האטטע זיך ענטצינדונג אן ביידע אדער איינעס אנגעזעטצט, אדער ביידע אדער איינס אומגעבען; אדער האטטע דיזעלבען ענטצינדונג אדער דאפאן געהיילטעס פלייש, אדער בראנדגעשוויר אדער דאפאן געהיילטעס פלייש, אדער איין פריזעל פלעק געטהיילט, אונד זינד

ג' שבועות דנגעי בתים אינס אלא י"ט יום: בתוך. ביום השבת: מעבירי'. שנרכה כדן את הדין בשבת: (ה) היה ב' ביום השבת ואם רואהו הי' מחליטו, ולאחר השבת הלך לו ה"ז להקל דאע"ג דא"כ חלטו בשבת, כשהלך לו אחר השבת הי' מטהרו, מ"ח הי' צריך להביא קרבן כדין מצורע מוחלט שנתרפ', ועכשיו פטור, ולר"ח סגן הכהנים דאין רואין הנגעי' בתחלה אחר השבת איכא נפקותא בלא קרבן שאינו מסגירו עדיין וכן לכ"ע אין רואין בתחלה בשבת משום שנראה כדן את הדין ואיכא נפקותא לטומאה: היו לבנות. ביום השבת שהיה ראוי להחליטו, ולאחר השחירו ה"ז להקל: א' לבנה. אגב סיפא דלהחמיר בהלבינו שניהן נקט לה, וי"מ דלא כדי נסב', דמפרש האיך השחירו, וה"פ היו לבנות בשבת והשחירו לאחר השב' וכיצד השחירו, בין שהשחירו א' מהן או שהשחירו שתיהן, וכן יש לפרש בא' ארוכה: ארוכו'. כדי לקרוץ בזוג: נסמך. לאחר השבת ובשבת לא הי' בו שחין, ואלו ראוהו בשבת הי' מחליטו מחמת השערות לבנות שבתוך הבהרת: הקיף. או שהקיף: חלקן. לאחר השבת: ומחית השחין. אנסמך והקיף וחלקן קאי ה"ז להקל: מעטה. כל הני אמעמ' קיימי, שמעטה השחי' או מחית השחין דהיינו שנעשה קרוס כקליפת השום: הי' בו פסיון. בשבת: האום. עקר הנגע נקרא אום, והלכה האום ונשארה הפסיון: השחין. א"כ בשבת פשה ולא הי' מפסיק בין אום לפסיון ולאחר השבת הפסיק

נגעים פרק א

שֶׁנּוֹלַד לוֹ פִּשְׁיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר · לְהַחֲלִיט אֶת הַהוֹפֵךְ כֻּלּוֹ לָבָן, מִתּוֹךְ הַפִּטּוּר · לִפְטוֹר אֶת הַהוֹפֵךְ כֻּלּוֹ לָבָן מִתּוֹךְ הֶחְלֵט, אוֹ מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר · אֵלּוּ מֵרְאוֹת נְגָעִים, שֶׁכָּל נְגָעִים תְּלוּיִם בָּהֶן : (ד) (ר' חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, מַרְאוֹת נְגָעִים שִׁשָּׁה עָשָׂר) · ר' דּוֹסָא בֶּן הָרְכִּינָס אוֹמֵר, מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה · עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר, שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם · ר' חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, אֵין רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים בַּתְּחִלָּה לְאַחַר הַשַּׁבָּת, שֶׁשְּׁבוּעַ שֶׁלּוֹ חַל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, וְלֹא בַשֵּׁנִי, שֶׁשְּׁבוּעַ שֵׁנִי שֶׁלּוֹ חַל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, וְלֹא בַשְּׁלִישִׁי לַבָּתִּים, שֶׁשְּׁבוּעַ שְׁלִישִׁי שֶׁלּוֹ חַל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת · ר"ע אוֹמֵר, לְעוֹלָם רוֹאִים, חַל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת, מַעֲבִירִין לְאַחַר הַשַּׁבָּת, וְיֵשׁ בַּדָּבָר לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר : (ה) כֵּיצַד לְהָקֵל ? הָיָה בוֹ שֵׂעָר לָבָן, וְהָלַךְ לוֹ שֵׂעָר לָבָן, הָיוּ לְבָנוֹת וְהִשְׁחִירוּ, אַחַת לְבָנָה וְאַחַת שְׁחוֹרָה, וְהִשְׁחִירוּ שְׁתֵּיהֶן,

שפרעכונג ענטשטאנדען איזט; אדער ווען איינע אויסברייטונג אם ענדע דער ערשטען, אדער דער צווייטען וואכע, אדער אויך נאך דער פריישפרעכונג ענטשטאנדען איזט; אונד ווען נאך דער פריישפרעכונג דער גאנצע קערפער ווייס געווארדען איזט; אונד ווידערום צו בעפרייען, ווען נאך דער אויסזאטצערקלערונג אדער אבשליסונג דער גאנצע קערפער ווייס געווארדען · — דיזע זינד דיא ערשיינונגען דעס אויסזאטצעס, וואפאן דיא זאטצונגען אללע אבהענגען · (ד) ר חנינא פארשטעהער דער פריסטער לעהרט : דער ערשיינונגען דעס אויסזאטצעס גיבט עס 16 · רד"בה לעהרט 36; עקביה זאהן מהללאל לעהרט : 72 · ר' חנינא פארשטעהער דער פריסטער זאגט : מאן בעזיהט דען אויסזאטץ אנפאנגס ניכט אם טאגע נאך שבת, ווייל דער זיבענטע טאג דאן אויף שבת פיעלע; ניכט אם צווייטען וואכענטאגע, ווייל דאן דיא צווייטע וואכע זיך אם שבת ענדיגען ווירדע: אונד דען דער הייזער ניכט אם דריטטען וואכענטאגע, ווייל דאן דיא דריטטע וואכע זיך אם שבת ענדיגען ווירדע. ר"ע זאגט: מאן בעזיהט איהן יעדערצייט, אונד ווען דיא פאלגענדע בעזיכטיגונג אויף שבת פעללט, פערשיבט מאן זיא אויף דען פאלגענדען טאג! דיס דינט נאך אומשטענדען צור ערלייכטערונג אדער ערשווערונג. (ה) וויא צור ערלייכטערונג? ווען צ· ב· אם שבת ווייסעס האאר דא וואר, אונד אם נעכסטען טאגע פערשוואונדען איזט: ווארען דיא האארע ווייס אונד וואורדען שווארץ, ענטוועדער איינס ווייס אונד

להסגר בתחלה, י"ל דרישא הכי מיפרשה, מד' מראות האלו מצטרפים בתחלה, הן לפטור, הן להחליט, הן להסגיר : לפטור· שהעומד בשעורו ובמראהו אע"פ שלא ירד למטה מד' מראות, פוטרו בסוף שבוע ב', והא דכתיב והנה כהה הנגע וטהרו הכהן, לאו למימרא שאין מטהרו אא"כ כהה, אלא אשמעי' דאפי' נשתנה משלג לסיד או מסיד לשלג, לא אמרי' נגע אחר הוא ומסגירו בתחלה, אלא כעומד הוא ומטהרו : מחי' · כשהובא אל הכהן ויש בו בהרס כגרים ומחית בשר כעדשה מרובעת בתוך מקום הבהרת, וכן אם היה שער שחור, ולא הספיק להסגירו עד שהפך ללבן, מחליטו מיד, אבל פשיון לא מטמא בתחלה אפי' פושה והולך עד שלא הסגיר : בסוף שבוע א' · כלו' להחליט שמתחלה לא היה בו סימני' הללו והסגירו, ולסוף שבוע ראשון מצא בו מחיה או שער לבן, או בסוף שבוע ראשון עמד בעיניו, ובסוף שבוע ב' נולדו בו סימנים הללו, מחליטו : לאחר הפטור · ואפי' אחר הפטור ולאחר כמה ימים נולדו : להחלט · כגון בהרת כגרים שאין בה מחיה ולא שער לבן והסגירה, אם פשתה בסוף שבוע ראשון, או לא פשתה אלא בסוף שבוע ב' מחליטו, ואם לא פשתה לא בשבוע א' ולא בשבוע ב' ופטרו, ולאחר כמה ימים פשתה, מחליטו · מתוך הפטור. אם אחר שפטרו וטהרו הכהן פרחה הצרעת בכלו, טמא מוחלט: לפטור· אם אחר שטמאו הכהן או אחר שהוזקק להסגר קודם שטמאו, פרחה הצרעת, בכלו, פוטרו, שהפריחה עושה מן הטהור טמא, ומן הטמא טהור, והמוסגר טמא מקרי : שכל נגעים · של עור בשר תלויה בהן : (ד) ל"ו · ול"ג ט"ז, ול"ו הוו ד' מראות חלזקו' וד' מראות פתוכות דעור בשר, וכנגדן בשחין ומכוה, שא' הן ולא חלקן הכתוב אלא לומר שאין מצטרפי', וכנגדן בנתקים, וכנגדן בקרחת וגבחת שא' הן הרי ל"ב, וירקרק ואדמדם דנגעי בגדי' וירקרק ואדמדם דנגעי בתים, הרי ל"ו, ואע"ג דקי"ל דנתקים מיטמאי' בכל מראות מ"מ בכלל כל המראות יש אלו הח' מראות : ע"ב · הנך ל"ו בתחלה כשהובא אל הכהן ול"ו אחרינא כנגדן בסוף שבוע א' או בסוף שבוע ב' של הסגר, או בסוף שבוע ג' לבתים, וי"מ שר' דוסא חשיב נגעי הגוף כגון דעור הבשר ושחין ומכוה בכל א' י"ב ד' חלקים, ושנים בצרוף, דקסבר שאין האבות מצטרפי' אלא התולדה עם האב שלה הרי ו' וכנגדן פתוכי' הרי י"ב : ועקבי' · חשיב נמי דראש בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשר בכל א' י"ב, הרי"ס, וחשיב נמי נגעי בגדים של צמר ופשתים ושתי וערב דצמר ופשתים, ונגעי עורות ובתים והנך ו' בכ"א בב' מראות ירקרק ואדמדם, הרי י"ב, ס"ה ע"ב : שני · דשתי הסגרות י"ג דיוס ז' עולה לו לכאן ולכאן, וכן

לְפִי שֶׁהַכֵּהָה נִרְאֵית עַזָּה, וְלֹא בַצָּהֳרָיִם, לְפִי שֶׁעַזָּה נִרְאֵית כֵּהָה · אֵימָתַי רוֹאִין? בְּשָׁלֹשׁ, בְּאַרְבַּע, וּבְחָמֵשׁ, וּבְשֶׁבַע, וּבִשְׁמוֹנָה, וּבְתֵשַׁע, דִּיר מֵאִיר · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאַרְבַּע, בְּחָמֵשׁ, בִּשְׁמוֹנָה, וּבְתֵשַׁע: (ג) כֹּהֵן הַסּוֹמֵא בְּאֶחָד מֵעֵינָיו, אוֹ שֶׁכָּהָה מְאוֹר עֵינָיו, לֹא יִרְאֶה אֶת הַנְּגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר לְכָל מַרְאֶה עֵינֵי הַכֹּהֵן · בַּיִת הָאָפֵל, אֵין פּוֹתְחִין בּוֹ חַלּוֹנוֹת, לִרְאוֹת אֶת נִגְעוֹ: (ד) כֵּיצַד רְאִיַּת הַנֶּגַע? הָאִישׁ נִרְאֶה כְעוֹדֵר, וּכְמוֹסֵק זֵיתִים · הָאִשָּׁה כְּעוֹרֶכֶת, וּכְמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, כְּאוֹרֶגֶת בְּעוֹמְדִין לַשֶּׁחִי, לְיַד הַיְּמָנִית · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף כְּטוֹוָה בַּפִּשְׁתָּן לַשְּׂמָאלִית · כְּשֵׁם שֶׁנִּרְאֶה לְנִגְעוֹ, כַּךְ הוּא נִרְאֶה לְתִגְלַחְתּוֹ: (ה) כָּל הַנְּגָעִים אָדָם רוֹאֶה, חוּץ מִנִּגְעֵי עַצְמוֹ · ר״מ אוֹמֵר, אַף לֹא נִגְעֵי קְרוֹבָיו · כָּל הַנְּדָרִים אָדָם מַתִּיר, חוּץ מִנִּדְרֵי עַצְמוֹ · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף לֹא נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ שֶׁבֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים · כָּל הַבְּכוֹרוֹת אָדָם רוֹאֶה, חוּץ מִבְּכוֹרוֹת עַצְמוֹ:

טאגע, ווייל אלסדאן דיא גלאנצלאזע פארבע האכוויים שיינט; אויך ניכט אם מיטטאגע, ווייל דאן דיא האכווייסע פארבע גלאנצלאז שיינט; וואן בעזיהט מאן? אין דער דריטטען, פיערטען, פינפטען, זיבענטען, אכטען אונד ניינטען שטונדע · זא ר״מ · ר׳ יהודה זאגט; אין דער פירטען אונד פינפטען, אכטען אונד ניינטען · (ג) איין אויף איינעם אויגע בלינדער, אדער שוואכזעהענדער פריסטער, דארף ניכט דען אויסזאטץ בעזיכטיגען, ווייל עס הייסט: „נאך דעם אויגענשיין דעס פריסטערס" · אין איינעם דונקעלן הויזע בריכט מאן קיינע פענסטער אויס, אום דען אויסזאטץ דארין צו בעזיכטיגען · (ד) וויא איזט דאס בעזיכטיגען דעס אויסזאטצעס? אם מאננע וויא גראבענד אונד אליפען פפליקקענד; אן דער פרויא וויא בראט אנדיכטענד אונד איהר קינד זייגענד, אונד וויא אן איינער שטעהענדען מאשינע וועבענד, וואבייא זיך דיא רעכטע ארמהעהלע צייגט; ר׳ יהודה זאגט: אויך וויא פלאכסשפיננענד אין בעטרעף דער לינקען · אן דערזעלבען אָרטען געשיהט דאס שעערען · (ה) דען אויסזאטץ אנדערער דארף איינער בעזיכטיגען, אבער ניכט זיינען אייגענען · ר״מ זאגט: אויך ניכט זיינער פערוואנדטען · דיא געליבדע אנדערער קאן מאן לעזען, אבער ניכט זיינע אייגענען; ר׳ יהודה זאגט: אויך ניכט דיא זיינער פרויא, זאפערן זיא אויף אנדערע מענשען בעצוג האבען · מאן דארף אללע ערשטלינגע (פאם פיה, וועגען פעהלער) אונטערזוכען אבער ניכט דיא אייגענען ·

פ ר ק ג

הַכֹּל מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים, חוּץ מִן הַנָּכְרִים וְגֵר תּוֹשָׁב · הַכֹּל כְּשֵׁרִים לִרְאוֹת אֶת הַנְּגָעִים, אֶלָּא שֶׁהַטֻּמְאָה וְהַטָּהֳרָה בִּידֵי כֹהֵן · אוֹמְרִים

דורך אויסזאטץ ווערדען אללע מענשען אונריין, אויסער ניכט ישראל, אונד אנזעסיגע פראָזעליטען. יעדער איזט געאייגנעט, אויסזאטץ צו בעזיכטיגען, אבער דיא אונריינהייטס אונד ריינהייטסערקלערונג קאממט נור איינעם פריסטער צו.

מיטהרין כלם, ובמה שטוממא הא׳ מיטמאין כלם, וקיימי ר״י ור״ע בחדא שיטתא: ציירין · אומכין שמציירין צורות לכוי: כבינוני · כסם הבינוני: זה וזה · וחכמי׳ היינו ר״ע (ג) מאור עיניו · ב׳ עיניו שכהו, אבל אי כהה חד עינא רואה: (ד) כעודר · דרך העודר מפסק רגליו, ודרך המוסק מגביה זרועותיו, עודר חופר, מוסק לוקט מן האילן: כעורכת · שמפסקת רגליה מעט: וכמניקה · לענין תחת הדד, דמה שנראה באותה שעה אינו נחשב בית הסתרים: כאורגת · שמגביה ידה הימנית לארוג, ומגלה בית השחי שלה: כטווה · שדרך הטווה להגביה ידה השמאלית, ומגלה השחי השמאלי, ומה שאינו נראה בכך נחשב בית הסתרים: לתגלחתו · ביום טהרתו שצריך לגלח כל מקום כנוס שער ונראה פרט לבית הסתרי׳: (ה) קרוביו · דאתקיש נגעים לריבי׳ מה ריבי׳ שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים: לבין אחרים · כגון נדרים שאינן של עכוי נפש, ודברים שאינן בינו לבינה שהן צריכי׳ חקירת חכם ושמא יקל גבי אשתו ודוקא בפ״ע אינו יכול להתיר, ואפי הוה יחיד מומחה, אבל מצטרף הוא בכלל ג׳ הדיוטו׳, כיון דהוו בי תלתא לא חשידי שמא לא יחקרו יפה: רואה · אם יכולין לאכלן במומן: עצמו · ביחיד מומחה דאי בתלתא לא חשידי:

פרק ג הכל · ואפי׳ קטן: וגר תושב · משום דנגעי הגוף לא מיטהרו אלא בקרבן, וגר תושב לאו בר אתוי

הַמִּכְוָה, וְהַבּוֹהַק, וְהָלְכוּ לָהֶם, לֹא הָיְתָה בּוֹ מִחְיָה, וְנוֹלְדָה לוֹ מִחְיָה, הָיְתָה עֲגוּלָה, אוֹ אֲרוּכָה, וְנַעֲשִׂית מְרֻבַּעַת, מִן הַצַּד וְנַעֲשִׂית מְבֻצֶּרֶת, מְפֻזֶּרֶת וְנִתְכַּנְּסָה, וּבָא הַשְּׁחִין וְנִכְנַס בְּתוֹכָהּ, הִקִּיפָהּ, חִלְּקָהּ, אוֹ מִעְטָה הַשְּׁחִין, אוֹ מִחְיַת הַשְּׁחִין, וְהַמִּכְוָה, וּמִחְיַת הַמִּכְוָה וְהַבּוֹהַק, וְהָלְכוּ לָהֶן, לֹא הָיָה בּוֹ פִסְיוֹן וְנוֹלַד בּוֹ פִסְיוֹן, הַשְּׁחִין, וּמִחְיַת הַשְּׁחִין, וְהַמִּכְוָה, וּמִחְיַת הַמִּכְוָה וְהַבּוֹהַק, חוֹלְקִין בֵּין הָאוֹם לַפִּסְיוֹן, וְהָלְכוּ לָהֶן, הֲרֵי אֵלּוּ לְהַחֲמִיר:

נון פערשוואונדען; וואר קיין געזונדעס פלייש דארין, אונד איזט נון ענטשטאנדען; וואר עס רונד אדער לאנג, אונד איזט פיערעקקיג געווארדען; וואר עס אן דער זייטע אונד איזט נון אומגעבען; וואר פערשטרייט אונד איזט נון געזאממעלט; איזט ענטצינדונג איינגעדרונגען; וואר עס אומגעבען, געטהיילט אדער פערמינדערט, פאן ענטצינדונג אדער דאפאן געהיילטעס פליישע, בראנדגעשוויר אדער דאפאן געהיילטעס פליישע, אדער פריזעל פלעק, אונד נון זינד דיזע פערשוואונדען; וואר קיינע אויסברייטונג אונד נון איזט זיא ענטשטאנדען; וואר דער אורשפרינגליכע פלעק פאן דער אויסברייטונג געשידען דורך ענטצינדונג, אדער דאפאן געהיילטעס פלייש, בראנדגעשוויר אדער דאפאן געהיילטעס פלייש, אדער פריזעל פלעק, אונד נון זינד זיא פערשוואונדען; — אללעס דיס דינט צור ערשווערונג.

פ ר ק ב

בַּחֶרֶת עַזָּה נִרְאֵית בַּגַּרְמוֹנִי כֵּהָה, וְהַכֵּהָה בַּכּוּשִׁי עַזָּה. ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲנִי כַפָּרָתָן, הֲרֵי הֵן כְּאֶשְׁכְּרוֹעַ, לֹא שְׁחוֹרִים, וְלֹא לְבָנִים, אֶלָּא בֵּינוֹנִים. ר"ע אוֹמֵר, יֵשׁ לַצַּיָּרִים סַמְמָנִין, שֶׁהֵן צָרִין צוּרוֹת שְׁחוֹרוֹת, וּלְבָנוֹת, וּבֵינוֹנִיּוֹת. מֵבִיא סָם בֵּינוֹנִי, וּמַקִּיפוֹ מִבַּחוּץ, וְתֵרָאֶה כְּבֵינוֹנִי. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מַרְאוֹת נְגָעִים לְהָקֵל, אֲבָל לֹא לְהַחֲמִיר, יֵרָאֶה הַגַּרְמָנִי כִּבְשָׂרוֹ לְהָקֵל, וְהַכּוּשִׁי בַּבֵּינוֹנִי לְהָקֵל. וַחֲכָ"א, זֶה וְזֶה בַּבֵּינוֹנִי: (ב) אֵין רוֹאִים הַנְּגָעִים בַּשַּׁחֲרִית, וּבֵין הָעַרְבַּיִם, וְלֹא בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְלֹא בְיוֹם הַמְּעֻנָּן,

דער האכווייסע פלעק זיהט אן איינעם גרמניער[1]) גלאנצלאז, אונד דער גלאנצלאזע אס מאהרען העלל אויס. ר' ישמעאל זאגט: דיא ישראל, פיר וועלכע איך איין זיהנאפפער זייא! האבען בוכס-פארבע, זיא זינד ניכט שווארץ, אונד ניכט ווייס, זאנדערן איינע מיטטעלארט. ר"ע זאגט: דיא מאלער האבען פארבען, וואמיט זיא שווארצע, ווייסע אונד מיטטעלפארבענע פיגורען מאהלען, מאן אומגעבע אלזא אן זאלכען שווארצען אדער ווייסען, דיא שטעללע מיט זאלכער מיטעלפארבע, זא ווירד עס וויא ביים מיטטעלפארבענען אויסזעהען. ר' יהודה זאגט: דאס אנזעהען דעס אויסזאטצעס ווירד איממער פאן דער ערלייכטערגדען, ניכט דער ערשווערענדען זייטע גענאממען: אלזא אס גרמאניער נאך זיינער פארבע, אונד אס מאהרען נאך מיטטעלפארבע, צור ערלייכטערונג. דיא געלעהרטען זאגען: ביידע נאך דער מיטטעלפארבע. (ב) מאן בעזיהט דען אויסזאטץ ניכט פריהמארגענס, ניכט אבענדס, ניכט אים הויזע, ניכט אס וואלקיגען

א' מאלו, ה"ז להקל: (ו) וכולד. ואע"ג דא"כ פטרו בשבת כשנולד לו לאחר השבת הו' מחליטו, מ"מ הי' טהור אס טבל והעריב שמשו: נסמך. דהשתא לא הוו סימן טומאה, שאין שער לבן סימן טומאה אלא כשהוא בנגע עצמו לא בתוך השחין או בתוך המכוה: הקיף כו' והלכו להם לאחר השבת שנעשה מקום השחין והמכוה צלקת, וה"ה כעור הבשר ונשאר עור הבשר עם הנגע כבתחלה ועם השער הלבן, והחליטו, ה"ז להחמיר:

פרק ב גרמני'. לבן ביותר, ובהרת עזה כשלג נראית בו כהה, מתוך לבנוניתו ופוטרין אותו: עזה. מתוך שבשרו שחור ומסגירין אותו, דבתר בשרו של נראה אזלינן: אני כפרתן. מתוך חבתן היה אומר כלומר, כל העונש שראוי לבא עליהן אני מקבל עלי, כדי לכפר עליהן: אשכרוע. מין ארז שאינו לא לבן ולא שחור וקסבר ר"י דבמה שמיטהר בא'

[1]) ענטוועדער גערמאניער אדער קאראמאניער. נאך רמב"ם פאן גרמא, קנאכענוויים.

בִּשְׁנֵי סִימָנִין, בְּשֵׂעָר צָהוֹב דַּק, וּבְפִסְיוֹן. בְּשֵׂעָר צָהוֹב דַּק, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר. וּבְפִסְיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר. וּמִטַּמְאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם: (ו) הַקָּרַחַת וְהַגַּבַּחַת מִטַּמְאוֹת בִּשְׁנֵי שְׁבוּעוֹת, וּבִשְׁנֵי סִימָנִין, בְּמִחְיָה, וּבְפִשְׂיוֹן. בְּמִחְיָה, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר. וּבְפִסְיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר. וּמִטַּמְאוֹת בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם: (ז) הַבְּגָדִים מִטַּמְאִים בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וּבִשְׁלֹשָׁה סִימָנִין, בִּירַקְרַק וּבַאֲדַמְדָּם, וּבְפִשְׂיוֹן. בִּירַקְרַק וּבַאֲדַמְדָּם, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי לְאַחַר הַפִּטּוּר. וּבְפִשְׂיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר. וּמִטַּמְאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם: (ח) הַבָּתִּים מִטַּמְאִין בִּשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, וּבִשְׁלֹשָׁה סִימָנִין. בִּירַקְרַק, וּבַאֲדַמְדָּם, וּבְפִשְׂיוֹן. בִּירַקְרַק וּבַאֲדַמְדָּם, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי, לְאַחַר הַפִּטּוּר. וּבְפִשְׂיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי, לְאַחַר הַפִּטּוּר. וּמִטַּמְאִין בִּשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם. עַל שְׁלֹשָׁה שְׁבוּעוֹת:

ווערדען איננערהאלב צווייער וואכען, אונד צוואר דורך 2 צייכען, דורך דיננעס גאלדגעלבעס האאר אונד אויסברייטונג. דורך דיננעס גאלדגעלבעס האאר אנפאנגס, אדער אם ענדע דער ערשטען, אדער דער צווייטען וואכע, זעלבסט נאך דער פריישפרעכונג; דורך אויסברייטונג, אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען וואכע, זעלבסט נאך דער פריישפרעכונג. דיא 2 וואכען זינד 13 טאגע. (ו) דיא קאהלהייט אם הינטער-אדער פארדערקאפף קאן אונריין ווערדען, איננערהאלב צווייער וואכען, אונד צוואר דורך 2 צייכען; דורך געזונדעס פלייש דארין אונד דורך אויסברייטונג. דורך געזונדעס פלייש אנפאנגס, אונד אם ענדע דער ערשטען, אדער צווייטען וואכע, זעלבסט נאך דער פריישפרעכונג; דורך אויסברייטונג אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען וואכע, זעלבסט נאך דער פריישפרעכונג. דיא 2 וואכען זינד 13 טאגע. (ז) צייג קאן אונריין ווערדען איננערהאלב צווייער וואכען, אונד צוואר דורך 3 צייכען, דורך דונקעלגעלב, דונקעלראטה אונד אויסברייטונג. דורך דונקעלגעלב אונד דונקעלראטה אנפאנגס, אדער אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען וואכע, זעלבסט נאך דער פריישפרעכונג; דורך אויסברייטונג אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען וואכע, זעלבסט נאך דער פריישפרעכוונג. דיא 2 וואכען זינד 13 טאגע. (ח) הייזער קעננען אונריין ווערדען איננערהאלב דרייער וואכען, אונד צוואר דורך 3 צייכען, דונקעלגעלב, דונקעלראטה אונד אויסברייטונג. דורך דונקעלגעלב אונד דונקעלראטה אנפאנגס אדער אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען אדער דריטטען וואכע, זעלבסט נאך דער פריישפרעכונג; דורך אויסברייטונג אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען אדער דריטטען וואכע, זעלבסט נאך דער פריישפרעכונג. דיא דרייא וואכען בעטראגען 19 טאגע. בייא דען אויסזאטץ-שעדען איזט דיא גערינגסטע צייט צור ערקלערונג איינע וואכע, דיא לענגסטע 3 וואכען.

אֵין בַּנְגָעִים פָּחוּת מִשָּׁבוּעַ אֶחָד, וְלֹא יוֹתֵר

מראות: בתחלה. כשהובא אל הכהן בלא הסגר מיטמא בשער לבן ובמחי', אבל בפסיון אינו מיטמא עד סוף שבוע ראשון או שני, ולאח' שעמד בעיניו בסוף שבוע ב' ופטרו אם אח"כ פשה חוזר וחולטו: י"ג יום. דיום ז' עולה לו לכאן ולכאן: (ד) מיטמאין. ה"ק אם באו אלו ב' סימנים בסוף שבוע א' טמא, ואם לא באו, טהור: בשבוע א'. דשאר נגעים יש להם שני הסגרות, ואלו אם לא פשה בשבוע ראשון ולא נולד שער לבן, פוטרו: (ה) הנתקים. כגעי הראש או הזקן קרוי' נתקים: בתחלה. אם בתחלה. אם בתחלה נולד לו שער צהוב מחליטו ואם לאו מסגירו שנית, ואם בסוף שבוע ב' פשה או נולד לו שער צהוב מחליטו, וא"ל פוטרו, ואם לאחר הפטור פשה או נולד שער צהוב, מחליטו: (ו) הקרחת. מפורש בפ"י: ובפסיון. אבל בשער לבן אין מיטמאין, לפי שאין שער צומח בהן: (ז) בירקרק. הא דקרי לירקרק ולאדמדם

נגעים פרק ג

לוֹ אֱמוֹר טָמֵא, וְהוּא אוֹמֵר טָמֵא, אֱמוֹר טָהוֹר, וְהוּא אוֹמֵר טָהוֹר · אֵין רוֹאִין שְׁנֵי נְגָעִים כְּאֶחָד, בֵּין בְּאִישׁ אֶחָד, וּבֵין בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, אֶלָּא רוֹאֶה אֶת הָאֶחָד, וּמַסְגִּירוֹ וּמַחֲלִיטוֹ, וּפוֹטְרוֹ, וְחוֹזֵר לַשֵּׁנִי, אֵין מַסְגִּירִין הַמֻּסְגָּר, וְלֹא מַחֲלִיטִין אֶת הַמֻּחְלָט · אֵין מַסְגִּירִין אֶת הַמֻּחְלָט, וְלֹא מַחֲלִיטִין אֶת הַמֻּסְגָּר, אֲבָל בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ, הַמַּסְגִּיר מַסְגִּיר, וְהַמַּחֲלִיט מַחֲלִיט, מַסְגִּיר וּפוֹטֵר, מַחֲלִיט וּפוֹטֵר: (ב) חָתָן שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע, נוֹתְנִין לוֹ שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, לוֹ וּלְבֵיתוֹ וְלִכְסוּתוֹ · וְכֵן בָּרֶגֶל, נוֹתְנִין לוֹ כָּל יְמוֹת הָרֶגֶל: (ג) עוֹר הַבָּשָׂר מִטַּמֵּא בִּשְׁנֵי שְׁבוּעוֹת. וּבִשְׁלֹשָׁה סִימָנִין, בְּשֵׂעָר לָבָן, וּבְמִחְיָה, וּבְפִסְיוֹן · בְּשֵׂעָר לָבָן וּבְמִחְיָה, בַּתְּחִלָּה, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר · וּבְפִסְיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר · וּמִטַּמֵּא בִּשְׁנֵי שְׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם: (ד) הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה, מִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד, בִּשְׁנֵי סִימָנִין, בְּשֵׂעָר לָבָן, וּבְפִסְיוֹן · בְּשֵׂעָר לָבָן, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ, לְאַחַר הַפִּטּוּר · וּבְפִסְיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ, לְאַחַר הַפִּטּוּר · וּמִטַּמְּאִין בִּשְׁבוּעַ אֶחָד, שֶׁהוּא שִׁבְעָה יָמִים: (ה) הַנְּתָקִין מִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שְׁבוּעוֹת,

איין זאכֿקעננער קאן אלזא דיזעס זאגען! ערקלערע פֿיר אונריין אדער פֿיר ריין! אונד ער דיא ערקלערונג געבען · מאן דארף ניכֿט 2 אויסזאטצשעדען אויף איינעם מאל בעזעהען, וועדער אן איינעם נאך אן 2 פערזאנען, זאנדערן מאן בעזיכֿטיגט ערשט דען איינען אונד שפעררט איהן אב, ערקלערט איהן פֿיר אויסזעטציג, אדער שפריכֿט איהן פֿרייא, אונד דאן ערשט קאממט מאן צום אנדערן · מאן קאן ניכֿט דען שאן אבגעשפעררטען נאכֿמאלס צוגלייך וועגען איינעם אנדערן אויסזאטצעס אבשפעררען, אדער דען שאן ערקלערטען ווידערוס ערקלערען, נאך דען ערקלערטען ווידערום אבשפעררען, נאך דען אבגעשפעררטען ווידערום פֿיר אויסזעטציג ערקלערען; אבער אים אנפֿאנגע אונד אם ענדע דער וואכֿע, קאן מאן איינען וועגען צווייער אויסזאטצשעדען אבשפעררען, אדער ערקלערען, אדער פֿיר איינען אבשפעררען אונד פֿאם אנדערן פֿרייאשפרעפֿען, אדער פֿיר איינען ערקלערען אונד פֿאם אנדערן פֿריישפרעכֿען · (ב) ווען אן איינעם דער זיינע האכֿצייט פֿייערט, זיך אויסזאטץ צייגט, לעסט מאן איהם נאך דיא זיבען טאגע דער פֿייער; עבען זא זיינעם הויזע אדער געוואנדע. אונד ווען פֿעסטטאגאיזט, ווארטעט מאן דיא פֿעסטטאגע אב · (ג) דער אויסזאטץ אן דער הויט קאן איננערהאלב צווייער וואכֿען אונריין ווערדען, אונד צוואר דורך דרייא צייכֿען, דורך ווייסעס האאר, געזונדעס פֿלייש אדער אויסברייטונג · דורך ווייסעס האאר אונד געזונדעס פֿלייש אים פֿלעק, אנפֿאנגס, אדער אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען וואכֿע, זעלבסט נאך דער פֿריישפרעכֿונג; דורך אויסברייטונג ערשט אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען וואכֿע, זעלבסט נאך דער פֿרייאשפרעכֿונג · דיא 2 וואכֿען זינד 13 טאגע · (ד) ענטצינדונג אונד בראנדנעשוויר ווערדען נור אונריין איננערהאלב איינער וואכֿע, אונד צוואר דורך 2 צייכֿען, דורך ווייסעס האאר אונד אויסברייטונג · דורך ווייסעס האאר, אנפֿאנגס אדער אם ענדע דער וואכֿע, זעלבסט נאך דער פֿריישפרעכֿונג; דורך אויסברייטונג נור אם ענדע דער וואכֿע, זעלבסט נאך דער פֿריישפרעכֿונג · דיא וואכֿע בעשטעהט היר אויס 7 טאגען · (ה) דער קאפף אונד בארט = גרינד קאן אונריין

קרבן הוא, הלכך לא גזרו בי' אבל בנגעי בגדים ונגעי בתים, גזרו לקמן רפי"א וי"ב: כשרי' · ואע"פ שאינו בקי בהן ובשמותיהן אם חכם עמו, אבל בינו לבין עצמו אם אינו בקי בהן ובשמותיהן אינו רואה: אומרי' · חכם ישראל רואה את הנגעים, ואומר לכהן, אע"פ שבערך החכם שבישראל הוא שוטה, אמור טמא, אמור טהור: ומסגירו · אם בר הסגר הוא, ומחליטו, אם ראוי להחליט, ופוטרו אם ראוי לפטור: וחוזר · מאחר שנולד הב' קודם שהסגיר את הראשון או שהחליטו: את המוסגר · שאם הסגירו בנגע א' ואח"כ נולד לו נגע אחר שראוי להסגירו או להחליטו אין נזקק לו, עד שיתרפא מן הראשון, ואז נזקק לו: בתחלה · שנולד הב' קודם שהסגיר את הראשון, וכן אם עמד ראשון בעיניו מסגירו על הא' וחוזר ומסגיר על הב': מסגיר · על הא' ופוטר על הב', וכן אפכא: (ב) כותנין · שאין רואין את נגעו עד שיעברו ז' ימי המשתה, וכן אם נרא' הנגע בבגדו ובביתו ממתינין עד שיעברו ימי המשתה או ימי הרגל: (ג) הבשר · שנראה בו א' מד'

לִקְרוּץ בַּזּוּג • הָיְתָה אַחַת מִלְמַטָּה, וְנֶחֱלְקָה מִלְמַעְלָה, וְהִיא נִרְאֵית כִּשְׁתַּיִם, טָהוֹר • בַּהֶרֶת וּבוֹ שֵׂעָר לָבָן, אוֹ שֵׂעָר (נ"א וְשֵׂעָר) שָׁחוֹר, סָמֵא • אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא מִעֵט מִקּוֹם שֵׂעָר שָׁחוֹר אֶת הַבַּהֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ: (ה) בַּהֶרֶת בַּגְּרִים, וְחוּט יוֹצֵא מִמֶּנָּה, אִם יֵשׁ בּוֹ רוֹחַב שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְקָרְחַת לְשֵׂעָר לָבָן, וְלַפְּסָיוֹן, אֲבָל לֹא לַמַּחְיָה • שְׁתֵּי בֶהָרוֹת, וְחוּט יוֹצֵא מִזּוֹ לָזוֹ, אִם יֵשׁ בּוֹ רוֹחַב שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, מְצָרְפָן • וְאִם לָאו, אֵין מְצָרְפָן: (ו) בַּהֶרֶת בַּגְּרִים, וּבָהּ מַחְיָה כָּעֲדָשָׁה, וְשֵׂעָר לָבָן בְּתוֹךְ הַמַּחְיָה, הָלְכָה הַמַּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי שֵׂעָר לָבָן • הָלַךְ שֵׂעָר לָבָן, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמַּחְיָה • ר"ש טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הַפְכָה בַּהֶרֶת • בַּהֶרֶת הִיא וּמַחְיָה בַּגְּרִים, וְשֵׂעָר לָבָן בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת, הָלְכָה הַמַּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי שֵׂעָר לָבָן, הָלַךְ שֵׂעָר לָבָן, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמַּחְיָה • ר' שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הַפְכָה בַּהֶרֶת בַּגְּרִים • וּמוֹדֶה שֶׁאִם יֵשׁ בִּמְקוֹם שֵׂעָר לָבָן בַּגְּרִים, שֶׁהוּא טָמֵא:

פֿיל דאס מאן עס מיט דער שעערע פֿאסטן קאן • איזט עס אם גרונדע נור אײן האאר אונר טרײלט זיך דאן אין 2, זא דאס עס ווײא 2 אויסזיהט, זא איזט ער ריין • וועז זיך אין דעם אויסזאטצפֿלעקן וויסעס ארער שוואַרצעס האאר צייגט, איזט ער אונריין[1]; מאן האט ניכט צו בעזארגען, דאס עטוואַ דער ארט דער האארע דאס מאאס דעם פֿלעקעס[2] פֿערמינדערט האבע, וויל דערזעלבע ניכט מערקליך איזט• (ה) וועז אוים איינעם פֿלעק וויא איינע באהנענגרויפֿע[3] זיך איין שטרייף הערויסצוהט, איזט דיזער פֿאללס ער דיא בריישע צוויישער האארע האט, געאיגנעט צור בעאכטונג דעס וויסען האארס, אדער דער אויסבריישונג; אבער ניכט דעס געזונדען פֿלייישעס• וועז 2 פֿלעקען זינד, אונד אין שטרייף ציהט זיך אוים איינעם אין דען אנדערן, זא רעכנעט מאן, וועז ער דיא בריישע צוויישער האארע האט, בירדע צו איינעם גאנצען, זאנסט ניכט • (ו) וועז אין דעם פֿלעק פֿאן דער גרעסע א'ינער באהנענגרויפֿע, געזונדעם פֿלייש וויא איינע לינזע גראס איזט, מיט וויסעס האאר דארין, זא איזט וועז ינענעם שווינדעט, דער פֿלעק דאך דעס האארעס וועגען, אונד וועז דיזעס שווינדעט, דעס געזונדען פֿלייישעס וועגען אונריין • ר"ש ערקלערט איהן אים ערשטערן פֿאללע פֿיר ריין, וויל ניכט דער פֿלעק וויא איינע גרויפֿע דיא פֿערוואנדלונג בעווירקט האט; גיבט אבער צו, דאס וועז דער ארט וויא דאס האאר איזט, איינע גרויפֿע גראס איזט, דער פֿלעק איטמער אונ׳

מכולהו כמוש קיומן מן הכגע, ויש כרתכו כ' שערות, מש"כ כמתיס, דכשיגיע מכוכתא ומכוכרת: הסוכה • כין שהכהרת קדמה למתיס, כין שהמתיס קדמה לכהרת, ושער לבן הוא קדם לכהרת, טהור: הסוכך • שתי סוכלט כמתיס ופרחה הכהרת ככלו, חוץ ממקום המתיס עדיין הוא טמא, לכל הוא פרח כבלו חע"פ שכל גופו מלא שער לבן טהור; (ד) לקרוץ • שיכשל כפי הזוג של מספחים: ושער שחור • שהכהרת היא כגרים מכ"מ וכ' שערות לכנות והשאר מלא שערות שחורות טמא, ולא תמריזן שמקום שערות שחורות ממעט הכהרות מכגרים, וי"ג לו שער שחור וה"ק, וכו שער לבן הרבה יותר מכ' שערות לו שער שחור לפי מעט, טמא כשער לבן ומקליטו, ולא תמריזן מה שיש יותר מכ' שערות ממעט הכהרת ושער שחור מכגירו, ולא תמריזן כמי שממעט הכהרת מכגרים: (ה) זוקקת לפי תיכף כאותו המוט שער לבן מקליטו, לו הוא פשה אלא כמוט שוב שכוע טמא, לכל הין כה רוחב כ' שערות ואיכ כה שער לבן לא טמא, וכן הוא פשה אלא מצוי כפסיון רחוק, וכני כגרים דה"ל נגע קדם: לא למתיס • שמתיס לריך שתהא מכ"רת כאמצע הנגע: חיכן • וכדוכיס כב' נגעים והוא פשתה אחת מקליט כה ומסגיר כב', וכ"מ דלכי מיטהר כעי למתווי כ' קו"כות: (ו) כגרים • כלא מקום מתיס; כעדשה • שכין הכל עשרה עדשות שהגרים הוא ט' עדשות, ומתיס הין פחות מעדשה, וכל היכא דתכיכן כהרת, ה"ה לשאר מרחו' תלקות ופתכות: הלכה • שכא הנגע על מקומה; ר"ש • מהלכה מתי' קתי'; שלא • שעשר לבן קודם לכהרת אם לא הוא: ר"ש • כאן נמי ל"ש ר"ש שלא מהלכה מתיס: ומודה משמעיכן דאע"ג דלא ידעיכן אם קדם הכהרת אם לא

[1]) דיא לעזארטען זיכד היר פערזידען, ז. ד. קלעמעכטארע. [2]) פערגלייכע פ. ו"ו תכפאכג.

פ ר ק ד

יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בַּפִּשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בַּפִּשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן · שֶׁשֵּׂעָר לָבָן, מְטַמֵּא בַּתְּחִלָּה, וּמְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֶה לוֹבָן, וְאֵין בּוֹ סִימָן טָהֳרָה · יֵשׁ בַּפִּשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל הַנְּגָעִים, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּמִּחְיָה · (ב) יֵשׁ בַּמִּחְיָה מַה שֶּׁאֵין בַּפִּשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בַּפִּשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בַּמִּחְיָה, שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בַּתְּחִלָּה, וּמְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֶה, וְאֵין בָּהּ סִימָן טָהֳרָה · יֵשׁ בַּפִּשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, וּמְטַמֵּא בְּכָל הַנְּגָעִים, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּמִּחְיָה : (ג) יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בַּמִּחְיָה, וְיֵשׁ בַּמִּחְיָה מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן · שֶׁשֵּׂעָר לָבָן מְטַמֵּא בִּשְׁחִין וּבְמִכְוָה, בִּמְגֵפָּם וּבְמִפְוָר, בְּמֶבְצָר וְשֶׁלֹּא בְמֶבְצָר · יֵשׁ בַּמִּחְיָה, שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בַּסְּרַחַת וּבַגַּבַּחַת, הַפּוּכָה וְשֶׁלֹּא הַפּוּכָה, וּמְעַכֶּבֶת אֶת הַהוֹפֵךְ כְּלוֹ לָבָן, וּמְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֵׂעָר לָבָן : (ד) שְׁנֵי שְׂעָרוֹת עִקָּרָן מַשְׁחִיר, וְרֹאשָׁן מַלְבִּין, טָהוֹר · עִקָּרָן מַלְבִּין, וְרֹאשָׁן מַשְׁחִיר, טָמֵא · בַּמֶּה יִהְיֶה בַּלְּבָנוֹנִית ? ר״מ אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא · ר״ש אוֹמֵר, כְּדֵי

מאנפֿעם פֿינדעט ביים ווייסען האאר שטאאטס, וואס ניכט ביי״א דער אויסבריטונג, אונד מאנפֿעם ב׳יא דיזעם וואס ניכט ביי״א יענעם · דאס ווייסע האאר פֿעראורזיניגט גלייך אים אנפֿאנג, אונד ביי״א יעדער ווייסע, אונד קאן ניא צייכען דער רינהייט זיין · דיא אויסבריטונג פֿעראורזיניגט ניגט אין דער גערינגסטען אויסדעהנונג, אונד ביי״א אללען ארטען דעס אויסזאטצעס, אונד צוואר אויסערהאלב דעס אייגענטליכען אויסזאטצעס, וואס אללעם ביים ווייסען האאר ניכט שטאטט פֿינדעט · (ב) ביים געזונדעם פֿלייש אים פֿלעק פֿינדעט מאנפֿעם שטאאטט, וואס ניכט ביי״א דער אויסבריטונג, אונר מאנפֿעם ב׳יא דיזער וואס ניכט ב׳יא יענעם · געזונדעם פֿלייש דארין פֿעראורזיניגט ניגט גלייך אנפֿאנגס, אונד אין יעדער פֿארבע, אונד קאן ניא צייכען דער רינהייט זיין; דיא אויסבריטונג פֿעראורזיניגט אין דער גערינגסטען אויסדעהנונג, אונד ביי״א אללען ארטען דעס אויסזאטצעס, אויסערהאלב דעס אייגענטליכען אויסזאטצעס; וואס ב׳יא יענעם ניכט דער פֿאלל איזט ·

(ג) מאנפֿעם פֿינדעט ביים ווייסען האאר שטאאטט, וואס ניכט ביים געזונדען פֿלייש אים פֿלעק, אונד מאנפֿעם ב׳יא דיזעם, וואס ניכט ב׳יא יענעם · ווייסעם האאר פֿעראורזיניגט אין עגטצינדונג אונד בראנדגעשווויר, געבענאיינאנדער ארער צערשטרייט, מיטטען אינגע שטעהענד ארער ניכט; געזונדעם פֿלייש פֿעראורזיניגט אן דעם קאהלען הינטער אונד פֿארדערקאפֿפֿע, עס זיא דורך פֿערוואנדעלונג עגטשטאנדען ארער שאן פֿארהער דאגעווען; עס הינדערט דיא רינשפרעכונג, וואן זאנסט דער גאנצע קערפֿער ווייס געווארדען; עס פֿעראורזיניגט אין יעדער פֿארבע; וואס אללעם ביים ווייסען האארע ניכט דער פֿאלל איזט · (ד) וואן דיא 2 האארע אן דער וואורצעל שווארץ אונד דער שפיטצע ווייס זינד, איזט דיא וואורצעל ווי״ס אונד דיא שפיטצע שווארץ, אונרין · וי״א פֿיל פֿאן דעם האארע מוס ווייס זיין? ר״מ זאגט; נאהר זא וועניג · ר״ש זאגט; זא

סימן טומאה כנגדיס וכנתיס, ולא קרי לתרכא מרעות שבעור כצר סימן טומאה, משום דד׳ מרעות שבעור כצר תפי׳ עומדיס כן כמה שניס אין מחליטיס כלא שער לבן ולא פסיון ומחיה, לכל כנגדיס כשעמד סירקרק והתחדש כ שבועות; תע״ג דלא פסח כתיב בתא תשרפנו, וכן כנתיס כשחזר הנגע לכמות שהיה, לו מירקרק לתחדש, לו מתחדש לירקרק, כתיב וכתן את הכהן, להכי קרי לסו סימן טומאה ; הפטור · כגון שכהה, אם חזר תת״כ, טורף : (ה) י״ט יום · שיום רחצון ויום שביעי של שבוע תמצעי עוליס לפניהס ולתחריסס : משבוע ג׳ · דהיינו שחין ומכוה ; ג׳ שבועות · נגעי כתיס ; ופרק ד בבל מרחס · תפי׳ למטה מד׳ מרעות משת״כ כפסיון, שניך להיות מד׳ מרעות ; ואין · ואלו כפסיון יש בו סימן טהרה, שאם פרח בכלו טהור : בכ״ם · ושער לבן היכו מטמא כפחות משתי שערות : בכל · ושער לבן היכו סימן טומאה אלא בב׳ מיכיס, בנגעי עור בשר ושחין ומכוה ; (ב) בכל מרחס · כמרחס שבשר, בין כוזי, בין לבן, בין אדום ; בכל · ומחיה סימן טומאה בב׳ מיכיס, בנגעי עור שבשר ובנגעי קרחת ; חוץ · ומחיה שריכה להיות בתוך הנגע; (ג)במכוה · שבב׳ שערות במקום מ׳, כמפוזר, זה במזרח וזה במערב : מבוהר · בחתיכ הנגע, כמבהר שבחתיכ הסיר, אלא

גְרִיס, וּבָהּ שַׁעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר • בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס, וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, נוֹלְדָה בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס, וּבָהּ שַׁעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר: (יא) בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס, וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, נוֹלְדָה בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס, וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, הֲרֵי זוֹ לְהַחֲלִיט, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, אִם בַּהֶרֶת קָדְמָה לְשֵׂעָר לָבָן, טָמֵא • וְאִם שֵׂעָר לָבָן קָדַם לַבַּהֶרֶת, טָהוֹר • וְאִם סָפֵק, טָמֵא • וְר' יְהוֹשֻׁעַ קִהָה:

עס אבשפעררונג • זאגאר ווען אן איינעם פלעק וויא איינע האלבע גרויפע, ווארין 2 האארע, איין פלעק וויא איינע האלבע גרויפע מיט איינעם האארע ענטשטעהט, ערפאר־דערט עס אבשפעררונג • (יא) ווען אן איינעם פלעק וויא איינע האלבע גרויפע, ווארין ווייטער ניכטס איזט, איין פלעק וויא איינע האלבע גרויפע ווארין צווייא האארע, ענטשטעהט, זא איזט עס צוערקלערענדער אויסזאטץ • דען מאן האט אלס גרונדזאטץ פעסטגעשטעללט: ווען דער פלעק דעם ווייסען האאר פאראנגעהט, איזט ער אונריין, ווען דיזעס יענעם, ריין; ווען צווייפעלהאפט אונריין • דעם ר' יהושע מיס־פעללט לעטצטערעס •

פ ר ק ה

כָּל סָפֵק נְגָעִים, טָהוֹר • חוּץ מִזֶּה, וְעוֹד אַחֵר • וְאֵיזֶה? זֶה מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס, וְהִסְגִּירָהּ, בְּסוֹף שָׁבוּעַ וַהֲרֵי הִיא כַּסֶּלַע, סָפֵק שֶׁהִיא הִיא, סָפֵק שֶׁאַחֶרֶת בָּאָה תַּחְתֶּיהָ, טָמֵא: (ב) הֶחֱלִיטוֹ בְּשֵׂעָר לָבָן, הָלַךְ שֵׂעָר לָבָן, וְחָזַר שֵׂעָר לָבָן, וְכֵן בַּמִּחְיָה, וּבַפִּשְׂיוֹן, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר, הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה • הֶחֱלִיטוֹ בַּמִּחְיָה, וְהָלְכָה הַמִּחְיָה, וְחָזְרָה הַמִּחְיָה, וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן, וּבַפִּשְׂיוֹן, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר, הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה • הֶחֱלִיטוֹ בַּפִּשְׂיוֹן, הָלַךְ הַפִּשְׂיוֹן, וְחָזַר הַפִּשְׂיוֹן, וְכֵן בְּשֵׂעָר

אללע צווייפעלהאפטע פעללע ביים אויסזאטצע זינד ריין אויסער דעם אביגען, אונד נאך איינעם • דיזער איזט: ווען איינער איינען פלעק וויא איינע גרויפע גראס האטטע, אונד אבגעשפעררט ווארד, אונד זיך אם ענדע דער וואכע איי־נער זא גראס וויא איין סלע צייגט, אבער עס צווייפעל־האפט איזט, אב עס דערזעלבע, אדער איין אנדערער אנ־שטאטט דעם ערשטערן געקאממען איזט, איזט ער אונריין • (ב) ווען איינער וועגען ווייסען האארעס פיר אויס־זעטציג ערקלערט ווארדען, אונד דאס ווייסע האאר שווינדעט, אבער ווידער ווייסעס האאר אדער געזונדעס פלייש אדער אויסברייטונג ענטשטעהט, זא איזט ער, עס מעגע דיא ער־קלערונג אנפאנגס, אדער אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען וואכע, אדער נאך דער פריישפרעכונג געשעהען זיין, אין זיינעם צושטאנדע דער אונריינהייט • ווען ער וועגען געזונדעס פליישעס איס פלעק פיר אויסזעטציג ער־קלערט ווארד אונד דיזעס פערשווינדעט, אונד קאממט ווידער אדער ווייסעס האאר אדער אויסברייטונג צייגט זיך, זא איזט ער, עס מעגע דיא ערקלערונג אנפאנגס אדער אם ענדע דער ערשטען אדער צווייטען וואכע, אדער נאך דער פרייא־שפרעכונג געשעהען זיין, אין זיינעם צושטאנדע דער אונריינ־הייט • ווען ער וועגען אויסברייטונג פיר אויסזעטציג ערקלערט ווארד, אונד דיזע פערשווינדעט אונד קאממט

אלא חצי גריס ועוד: מטמא • דהא פשה לי' משעור קמא, ורבנן סברי דנגע חדש הוא ותראה: (י) ופשתה כגריס • בשפשתה לאחר הפטור איירי: מטמא • דיש כאן נגע וסימן טומאה עמו: בתחלה • ואע"ג דכשתראה בתחלה נמי יטמאנה הכהן מיד, דמחי' ושער לבן מטמאי' בתחלה, כ"מ לרבנן בעי אתויי' קרבן אכל חד וחד, ולר"ע איפטר בחד קרבן, וי"א דערב הרגל וימי הרגל א"ב, לרבנן אין רואין והוה טהור, ולר"ע טמא הוא, ופורח מתוך הטמא ומתוך הטהור א"ב: להסגיר • דבעינן שתקדום הבהרת לשתי שערות: ובה ב' שערות • והוה מצי למתני בריפא ובה ב' שערות אלא דזו אף זו קתני: (יא) ובה ב' שערות • כל היכא דתנן ובה ב' שערות או שערה א' מיירי בקדמה הבהרת ואח"כ באו השערות: ספק טמא • ולא אזלינן בתר חזקה דגופא, לפי שדרך השער להתלבן מחמ' הנגע, לפיכך נראין הדברי' דבהרת קדמה שהרי דרכן לבא שחורו', ובאיש זקן שכל שערו לבן או בגרמני' ודאי אזלינן בתר חזקה: קהה • הי' שיניו קהות מדברי האומר ספק טמא, דאיהו סבר ספק טהור:

פרק ה מזה • דספק בהרת קדמה, ספק שער לבן קודם: כסלע • נעשית רחבה וגדולה: שהיא היא • ורואיה להחליט: תחתיה • שהראשונה הלכה, ראוי להסגיר: טמא • ומחליטו: (ב) וחזר • שער לבן אחר תחתיו: וכן • או שלא חזר שער לבן אלא שנולדה בו מחי' שהו' ג"כ סימן טומאה, או שפשה הנגע: בתחלה כו' • כלומר בין שההחלט היה בתחלה

נגעים פרק ד

(ז) בַּהֶרֶת וּבָהּ מִחְיָה וּפִסְיוֹן, הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַפִּסְיוֹן · הָלַךְ הַפִּסְיוֹן, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה · וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן, וּבְפִסְיוֹן · הָלְכָה וְחָזְרָה בְּסוֹף שָׁבוּעַ, הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה · לְאַחַר הַפִּטּוּר, תֵּרָאֶה בַתְּחִלָּה · הָיְתָה עַזָּה, וְנַעֲשֵׂית כֵּהָה, כֵּהָה, וְנַעֲשֵׂית עַזָּה, הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תִתְמָעֵט מֵאַרְבַּע מַרְאוֹת · כָּנְסָה וּפָשְׂתָה, פָּשְׂתָה וְכָנְסָה, ר' עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: (ח) בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס, וּפָשְׂתָה כַּחֲצִי גְרִיס, וְהָלַךְ מִן הָאוֹם כַּחֲצִי גְרִיס, ר"ע אוֹמֵר, תֵּרָאֶה בַתְּחִלָּה, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: (ט) בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס, וּפָשְׂתָה כַּחֲצִי גְרִיס וְעוֹד, וְהָלַךְ מִן הָאוֹם כַּחֲצִי גְרִיס, ר"ע מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין · בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס, וּפָשְׂתָה כַּגְּרִיס וְעוֹד, וְהָלְכָה לָהּ הָאוֹם, ר' עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָ"א תֵּרָאֶה בַתְּחִלָּה: (י) בַּהֶרֶת כַּגְּרִיס, וּפָשְׂתָה כַּגְּרִיס, נוֹלְדָה לַפִּסְיוֹן מִחְיָה, אוֹ שֵׂעָר לָבָן, וְהָלַךְ לָהּ הָאוֹם, ר' עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָ"א תֵּרָאֶה בַתְּחִלָּה · בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס, וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, נוֹלְדָה בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס, וּבָהּ שַׂעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר · בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְרִיס, וּבָהּ שַׂעֲרָה אַחַת, נוֹלְדָה בַּהֶרֶת כַּחֲצִי

ריין איזט · (ז) איין פלעק וואראן זיך געזונדעס פלייש אונד אויסברייטונג צייגען, איזט ווען ערשטערעס פערשוואונדען, דער לעטצטערן וועגען, אונד ווען לעטצטערע פערשוואונדען, דעס ערשטערן וועגען אונריין. עבען זא איזט עס ווען ווייסעס האאר אונד אויסברייטונג זיך צייגען · איין פלעק דער פערשוואונדען איזט, אונד זיך אס ענדע דער וואכע ווידער איינפינדעט, ווירד וויא אין זיינעם צושטאנדע פערבליבען אנגעזעהען · פינדעט ער זיך אבער נאך דער פריישפרעכונג ווידער איין, זא ווירד ער וויא פאן נייעם בעזיכטיגט · ווירד איין האכווייסער פלעק גלאנצלאז, אדער איין גלאנצלאזער האכווייס, זא ווירד ער וויא אין זיינעם צושטאנדע פערבליבען אנגעזעהען, עס ווערע דען דאס ער ניכטאיינע דען פיער פארבען-אבשטופונגען העטטע· ווען זיך דער פלעק (וועהרענד דער אבשפעררונג) מעהר צוזאממענגעצאגען, אונד דאן ווידער זיינע פאריגע גרעסע ערלאנגט האט, אדער זיך אויסגעברייטעט אונד דאן ווידער צוזאממענגעצאגען האט, זא ערקלערט איהן ר"ע פיר אונריין, דיא געלעהרטען פיר ריין · (ט) ווען דער פלעק איינע גרויפע גראס איזט, אונד זיך אויסברייטעט איינע האלבע גרויפע, אונד פאן דעם ערשטען פלעק וויא איינע האלבע גרויפע פערשווינדעט, זא זאגט ר"ע ; ער מוס וויא פאן נייעם בעזיכטיגט ווערדען, דיא געלעהרטען ערקלערען איהן פיר ריין · (ט) ווען דער פלעק וויא איינע גרויפע, זיך מעהר אלס איינע האלבע גרויפע אויסברייטעט, אונד פאן דעם ערשטען פלעק וויא איינע האלבע גרויפע שווינדעט, זא ערקלערט איהן ר"ע פיר אונריין; דיא געלעהרטען פיר ריין · ווען דער פלעק וויא איינע גרויפע, זיך מעהר אלס איינע גרויפע אויסברייטעט, אונד דער ערשטע פלעק פערשווינדעט, זא ערקלערט איהן ר"ע פיר אונריין ; דיא געלעהרטען זאגען : ער מוס וויא פאן נייעם בעזיכטיגט ווערדען · (י) ווען דער פלעק וויא איינע גרויפע גראס זיך אום איינע גרויפע גראס ווייטער אויסברייטעט, אונד היר געזונדעס פלייש אדער ווייסעס האאר ענטשטעהט, אונד דער אורשפרינגליכע פלעק פערשווינדעט, זא ערקלערט איהן ר"ע פיר אונריין, דיא געלעהרטען זאגען: ער מוס וויא פאן נייעם בעזיכטיגט ווערדען · ווען אן איינעם פלעק וויא איינע האלבע גרויפע, דאראן ווייטער ניכטס איזט, איין פלעק וויא איינע האלבע גרויפע אונד דארין איין האאר ענטשטעהט, זא ערפארדערט עס אבשפעררונג · ווען אן איינעם פלעק וויא איינע האלבע גרויפע ווארין איין האאר איזט, איין אנדערער עבען זא גראסער מיט איינעם האארע ענטשטעהט, זא ערפארדערט

(ז) הלכה המחיה · שבא עליה הנגע : וכן כו' · אם הלך א' טמא מפני הב' : שהיתה · ומסגירו הסגר שני : וחזרה · במקומה הא' : היתה · כשהסגירה : ונעשה כהה · בסוף שבוע ראשון כסיד, או כקרום ביצה, או שהיתה כסיד וקרום ביצה, ונעשה עזה כשלג : שהיתה · ומסגירו הסגר ב' : ובלבד · שאם נתמעט מד' מראות פוטרו מיד : כנסה · שהסגיר בבהרת כגרים ובסוף שבוע נכהה ואח"כ פשתה את מקו' הכנוס ולא יותר : מטמא · שהרי פשה : מטהרי' · שאין זה פשיון אלא הרי היא כמו שהיתה, ואי קאי בסוף שבוע ראשון מסגירו הסגר ב', ואי קאי בסוף שבוע ב' פוטרו : (ח) כחצי גרים · לצד מזרח, והלך מן האום כחצי גרים לצד מערב : בתחלה · דחשיב כנגע אחר : מטהרין · דנחשב כראשון שעמד בעיניו ואי קאי בסוף שבוע א' מסגירו : (ט) מטמא משום אותו ועוד שנשתייר מן הפשיון : מטהרין . דליכא מנגע חדש

לִהְיוֹת בַּסַּלַּע וְכַסַּלַּע, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִין, עַד שֶׁחָזְרוּ לִהְיוֹת בַּגְּרִים. זֶה הוּא שֶׁאָמְרוּ, מִשְׁנוֹקֵק לַטְּמֵאָה, סְפֵקוֹ טָמֵא:

ווען ביידע דאס ווידער יעדער ווי אן אייפל"ע ווערען, זינד זיא אונריין, ביס זיא ווידער ווי א איינע גרויפע זינד. דירוף אלזא איז אביגער, אז אין געווענדעט.

פ ר ק ו

נוֹפָהּ שֶׁל בַּהֶרֶת, בַּגְּרִים הַקַּלְקִי מְרֻבָּע. מְקוֹם הַגְּרִים תֵּשַׁע עֲדָשׁוֹת, מְקוֹם עֲדָשָׁה אַרְבַּע שְׂעָרוֹת, נִמְצְאוּ שִׁלְשִׁים וְשֵׁשׁ שְׂעָרוֹת:

(ב) בַּהֶרֶת בַּגְּרִים, וּבָהּ מִחְיָה כַּעֲדָשָׁה, רָבְתָה הַבַּהֶרֶת, טְמֵאָה. נִתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה. רָבְתָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה (נ"א טְהוֹרָה). נִתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה: (ג) בַּהֶרֶת בַּגְּרִים, וּבָהּ מִחְיָה פְּחוּתָה מִכַּעֲדָשָׁה, רָבְתָה הַבַּהֶרֶת, טְמֵאָה. נִתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה. רָבְתָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה. נִתְמַעֲטָה, רִ"מ טְמֵאָה, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים, שֶׁאֵין הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה לְתוֹכָהּ: (ד) בַּהֶרֶת יְתֵרָה מִכַּבַּגְּרִים, וּבָהּ מִחְיָה יְתֵרָה מִכַּעֲדָשָׁה, רָבוּ אוֹ שִׁנְתְמַעֲטוּ, טְמֵאִין. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְמַעֲטוּ מִכַּשְּׁעוֹר: (ה) בַּהֶרֶת בַּגְּרִים, וּמִחְיָה כַּעֲדָשָׁה מַפַּפְתָּהּ, וְחוּץ לַמִּחְיָה בַּהֶרֶת, הַפְּנִימִית לְהַסְגִּיר, וְהַחִיצוֹנָה לְהַחֲלִיט. אָמַר ר' יוֹסֵי, אֵין הַמִּחְיָה סִימָן טְמֵאָה לַחִיצוֹנָה שֶׁהַבַּהֶרֶת לְתוֹכָהּ נִתְמַעֲטָה, וְהַלְבָנָה לָהּ. רַבָּן גַּמְלִיאֵל

דער אויסזאטץ פֿלעק זעלבסט מוס מינדעסטענס ווי א איינע קילקישע באהנענגרויפע אים פֿיערעקק זיין; דיא פֿלעכ אייגער זאל פֿון גרויפע אויס 9 לינזען; יעדע לינזע ניממט דען רוים אין, ווא 4 האארע ווא אבסען; אלזא אים נאנצען איינע פֿלעכ צו 36 האארען. (כ) ווען דער פֿלעק זא גראס איז ווי א איינע גרויפע, אונד דארין געזונדעס פֿליש ווי א איינע לינזע, אונד יענער צוניממט, בלייבט ער אונריין; ווען ער זיך פֿערמינדערט, ריין; ווען דיזעס צו ניממט, אונריין (אנדערע לעזארט: ריין); ווען עס זיך פֿערמינדערט, ריין, (נ) ווען דער פֿלעק זא גראס איז ווי א איינע גרויפע, אונד דארין געזונדעס פֿליש קליינער אלס איינע לינזע; ניממט יענער צו, איז ער אונריין; ווירד ער קליינער, ריין; ניממט דיזעס צו, אונריין; פֿערמינדערט עס זיך, זא ערקלערט ר"מ איהן פֿיר אונריין, דיא נעלעהרטען טען פֿיר ריין, ווייל דיא פֿערמערונג דעס פֿלעקעס נאך אינגעהאלב (זיינעס אומפאנגעס) צו ניכט בעאכטעט ווירד. (ד) איז דער פֿלעק גרעסער אלס איינע גרויפע, אונד דארין געזונדעס פֿליש גרעסער אלס איינע לינזע, זא מעגען זיא צונעהמען אדער זיך פֿערמינדערן, איז ער אונריין; עס ווערע דען דאס זיא ניכט מעהר דאס מאס העטטען. (ה) ווען אין פֿלעק ווי א איינע גרויפע אומגעבען איז פֿאן געזונדעס פֿליש איינע לינזע בריים, אונד ווידער דיזעס פֿאן איינעס פֿלעק, זא ערפֿארדערט דער אינגערע פֿלעק אבשפערונג, דער אייסערע אויסזאטצערקלערונג. ר' יוסי זאגט: דאס געזונדע פֿליש איז פֿיר רען אייסערן קין אונריינהייטסצייכען, ווען אין פֿלעק אינווענדיג איז. פֿערמינדערט זיך דאס געזונדע פֿליש אונד

טמאי. דכזניסס פסח: וכסלע. דסשתח ת' מסס טסור: כגרים. שסשסיון שכשבורו סוקלטו הלך משניסס: פרק ו גרים. חצי פול: הקלקי. שס מקוס, ופולין שכו גדולים ומרובעים: מרובע. וזכו שעור מצומצם שבכרת, ואס יפי' הכגע עגול או על צורס לחרת, לס יס בו כדי שיכנס בתוך הכגע כגרים הקלקי מרובע טמא: (ב) וכה אמי. וכין שכל כגרים: כעדשה. שכן שעורס: רבתה הבהרת. מכחון: טמאה מצוס פסיון, ות"ע דכלאו הכי טמאה מצוס מיקי, כ"מ שאס הלבה המיקי טמאה מצוס פסיון: המיקי. וככסס הבהרת: טהורה. דאין המיקי מכוהרת דבעינן בהרת כעדשה מכל צד שכיב למיקי, וי"ג טמאה דמיירי דבהרת כגרים כלאו מיקי דאפי' רבתה המיקי עד כ' עדשים אכתי מכוהרת היא: בהמעטה טהורה. שאין הכגע פוסס לתוכה: (ג) רבתה הבהרת. מכחון: טהורה. ואפי' היתה מיקי כעדשה: המיקי. ונעש' כעדשה: בהמעטה. המיקי שפשתה הבהרת עליה: מטמא. דאזיב פסיון מבפניס כמו מכחון: (ד) מכשעור. בהרת מבגרים ומיקי מבעדשה: (ה) וחוץ. והרי יש כאן כ' בהרות ת' פניימיות וח' חילוקי ומיקי מפקפק ביניהן שביב: להסגיר. דאין לה מיקי בחמצעה: להחליט. דהמיקי המקפת לפניימיות סימן טומאה לחלוקי שהרי היא מכוהרת בחמצעה: בתוכה. דבעינן מכוהרת דסיינו נגע מכאן ונגע מכאן ומיקי בחמצע, והכא יש כאן נגע

לָבָן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר, הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה: (ג) שְׂעַר פְּקוּדָה, עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אֵיזֶהוּ שְׂעַר פְּקוּדָה? מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת, וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן. הָלְכָה הַבַּהֶרֶת, וְהִנִּיחָהּ לְשֵׂעָר לָבָן בִּמְקוֹמוֹ, וְחָזְרָה, עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אָמַר ר׳ עֲקִיבָא, מוֹדֶה אֲנִי בָזֶה, שֶׁהוּא טָהוֹר. אֵיזֶה הוּא שְׂעַר פְּקוּדָה? מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת כַּגְּרִים, וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְהָלַךְ הֵימֶנָּה כַּחֲצִי גְרִים, וְהִנִּיחַ לְשֵׂעָר לָבָן בִּמְקוֹם הַבַּהֶרֶת, וְחָזַר. אָמְרוּ לוֹ, כְּשֵׁם שֶׁבִּטְּלוּ אֶת דִּבְרֵי עֲקַבְיָא, כַּךְ דְּבָרֶיךָ אֵינָן מְקֻיָּמִין: (ד) כָּל סָפֵק נְגָעִים בַּתְּחִלָּה טָהוֹר, עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לַטֻּמְאָה. מִשֶּׁנִּזְקַק לַטֻּמְאָה, סְפֵקוֹ טָמֵא. כֵּיצַד? שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אֵצֶל כֹּהֵן, בָּזֶה בַּהֶרֶת כַּגְּרִים, וּבָזֶה כַּסֶּלַע, בְּסוֹף שָׁבוּעַ, בָּזֶה כַּסֶּלַע, וּבָזֶה כַּסֶּלַע, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶם פָּשָׂה, בֵּין בְּאִישׁ אֶחָד, בֵּין בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, טָהוֹר. ר״ע אוֹמֵר, בְּאִישׁ אֶחָד טָמֵא, וּבִשְׁנֵי אֲנָשִׁים טָהוֹר: (ה) מִשֶּׁנִּזְקַק לַטֻּמְאָה, סְפֵקוֹ טָמֵא. כֵּיצַד? שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אֵצֶל כֹּהֵן, בָּזֶה בַּהֶרֶת כַּגְּרִים, וּבָזֶה כַּסֶּלַע, בְּסוֹף שָׁבוּעַ, בָּזֶה כַּסֶּלַע וְעוֹד, וּבָזֶה כַּסֶּלַע וְעוֹד, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין, אַעַ״פִּי שֶׁחָזְרוּ

ווידער, אדער ווי׳סעס האאר פֿינדעט זיך איין, זייא עס אם ענדע דער ערשטען אדער צווי׳טען וואכֿע, אדער נאך דער פֿריישפרעכֿונג געשעהען, זא בלייבט ער אין זיינעם צושטאנדע דער אונריינהייט. (ג) צוריקקגעלאססענעס האאר מאכֿט נאך עקביה זאהן מהללאל, אונריין; דיא געלעהרטען ערקלערען עס פֿיר ריין. וואם פֿערשטעהט מאן אונטער יענעם אויסדרוק? ווען אן איינען פֿלעק ווייסעס האאר איזט, אונד יענער שווינדעט אונד דיזעס צוריקלעסט, אונד הירויף ווידערקעהרט; זאלכֿען ערקלערט עקב׳א זאהן מהללאלס פֿיר אונריין, דיא געלעהרטען פֿיר ריין. ר״ע שפראך: איך שטיממע בייא דאס איין זאלכֿער ריין זייא: אבער אונטער אבגעם אויסדרוק פֿערשטעהע איך, ווען דער פֿלעק איינע גרויפע גראס איזט אונד צווייא ווייסע האארע האט, הירויף וויא איינע האלבע גרויפע דאפֿאן שווינדעט אונד דאס האאר אן זיינער שטעללע לעסט, אונד דאן צוריקקאממט. מאן ערווידערטע איהם, זא וויא מאן עקיבא׳ס מיינונג אבוויז, זא בעשטעהט אויך דיא דיינע ניכֿט. (ד) צווייפֿעלהאפֿטע פֿעללע בייא אויסזאטצשעדען ווערדען בייא איהרער ענטשטעהונג, זא לאנגע זיא נאך ניכֿט צור אונריינהייט געאייגנעט ווארען, אלס ריין; אבער צור אונריינהייט איינמאל געאייגנעט, אלס אונריין בעאורטהיילט. וויא צ׳ ב׳? צווייא קאממען פֿאר דען פריסטער, איין אויסזאטצפֿלעק פֿאן דער גרעסע איינער גרויפע, דער אנדערע וויא איין סלע גראס; אם ענדע דער ערשטען וואכֿע פֿינדעט דער פריסטער יעדען וויא איין סלע גראס, אונד ווייס ניכֿט וועלכֿער פֿאן ביידען דער אויסגעברייטעטע זייא; זא זינד ביידע ריין; עס מעגע דיס אן איינער אדער אן 2 פערזאנען דער פֿאלל זיין. ר״ע זאגט; אן איינעם איזט ער אונריין; אן צווייען, ריין. (ה) זאבאלד ער צור אונריינהייט געיאיגנעט, איזט אויך דער צווייפֿעלהאפֿטע אונריין. צ׳ ב׳ 2 קאממען פֿאר דען פריסטער, אן איינעם איין פֿלעק וויא איינע גרויפע, אם אנדערן וויא איין סלע; אם ענדע דער וואכֿע, איזט אן יעדעם איבער איין סלע גראס, זא זינד ביידע אונריין; זעלבסט

וכו׳ או לאחר הפטור כגון שעתד בעיניו ב׳ שבועות ופטרו, ולאחר הפטור בא שער לבן והחליטו, בכל הני גווני אם הלך לו שער לבן וחזר שער לבן או מחי׳ או פשיון, כשאר בטומאה כמו שהי׳, הואיל ויש בו סימן טומאה אף ע״פ שאין זה אותו הסימן שהחליטו עליו: וכן בשער לבן. והא דלא קתני הכא, וכן במחי׳, לפי כשהלך הפשיון ובא המחי׳ פעמים שיהיה טהור, כגון שהמחי׳ מעטה הנגע מכגרים: (ג) פקודה. בהרת ובה שער לבן הלכה הבהרת והניחה לשער לבן במקומן, ואח״כ חזרה הבהרת, ופקודה לשון פקדון שהפקידה הבהרת את השער בעור הבשר והלכה לה: מטמא. שהרי קדמה בהרת ראשונה לשער לבן וכיון דהבהרת במקום הראשונה באתה, היא היא: מטהרי׳. דכתיב והיא הפכה, שהפכתו היא ולא הפכתו חברתה: אף. דהאי כמי טהור: (ד) א׳. אע״ג דממ״כ יש בו בהרת א׳ שפשה אפ״ה הואיל ואינו יודע על איזה נגע מחליט, טהור מגזירת הכתוב: בב׳. אע״פ שא׳ מהם טעון הסגר ז׳ והאחר מוחלט, שניהן טהורים מגזירת הכתוב:

פּוֹשֶׂה לְתוֹכָן, וְאֵינָן מִטַּמְאִין מִשּׁוּם מִחְיָה, וְאֵין מְעַכְּבִין אֶת הַהוֹפֵךְ כֻּלּוֹ לָבָן. חָזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן, וְנִקְרָחוּ, הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח, וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת, הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים, וְאֵינָן מִצְטָרְפִין בַּנְּגָעִים, וְאֵין הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה לְתוֹכָן, וְאֵינָן מִטַּמְאִים מִשּׁוּם מִחְיָה, אֲבָל מְעַכְּבִין אֶת הַהוֹפֵךְ כֻּלּוֹ לָבָן. הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן עַד שֶׁלֹּא הֶעֱלוּ שֵׂעָר, וְהַדִּלְדּוּלִין שֶׁבָּרֹאשׁ וְשֶׁבַּזָּקָן, נִדּוֹנִין כְּעוֹר הַבָּשָׂר:

בעאכטעט, מאכען אויך ניכט אונריין. אלס געזונדעס פלייש אים פלעק, אונד ווען זאנסט אללעס וויים געווארדען, הינדערן זיא ניכט. ווען דער קאפף אדער בארט ווידער קאהל געווארדען, דיא ענטצינדונג, דאס בראנדגעשוויר, דיא בראנדיגע שטעללע איבערהייטעט זינד, זא ווערדען זיא ווידער אונריין דורך אויסזאטצשעדען, אבער ניכט צו אנדערן צוגערעכנעט, אויסברייטונג דאריין ניכט בעאכטעט, אונד מאכען ניכט אונריין אלס געזונדעס פלייש דארין, אבער הינדערן ווען זאנסט אללעס וויים געווארדען. קאפף אונד בארט עהע נאך האאר דאראן וואר, אונד פלייש אויסוויכזע אן קאפף אונד בארט, ווערדען וויא יעדע אנדערע הויט דעס פליישעס בעטראכטעט.

פרק ז

אֵלּוּ בְּהָרוֹת טְהוֹרוֹת, שֶׁהָיוּ בוֹ קוֹדֵם לְמַתַּן תּוֹרָה, בַּנָּכְרִי וְנִתְגַּיֵּר, בַּקָּטָן וְנוֹלַד, בַּקֶּמֶט וְנִגְלָה, בָּרֹאשׁ וּבַזָּקָן, בַּשְּׁחִין וּבַמִּכְוָה, וְקֶדַח, הַמּוֹרְדִין (נ"א וּבַמּוֹרְדִין). חָזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן, וְנִקְרָחוּ, הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח, וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת, טְהוֹרִים. הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן עַד שֶׁלֹּא הֶעֱלוּ שֵׂעָר, הֶעֱלוּ שֵׂעָר וְנִקְרָחוּ, הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח, עַד שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ צָרֶבֶת, נַעֲשׂוּ צָרֶבֶת וְהָיוּ, ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב מְטַמֵּא, שֶׁתְּחִלָּתָן וְסוֹפָן טָמֵא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים:

פאלגענדע אויסזאטצפלעקקען זינד ריין: דיא פאר דער געזעטצגעבונג שאן דא ווארען; דיא אם ניכט ישראל ווארען, עהע ער איבערטראט; אם קינדע שאן עהע עס געבארען וואר; אין דער פאלטע דיא זיך ווידער אויפגעדעקט; אם קאפף, אם בארט, אן ענטצינדונג, אן בראנדגעשוויר, אן בראנדיגען שטעללען, ווען זיא ניכט געהעריג צוגעהיילט ווארען. ווירד דער קאפף אונד בארט ווידער קאהל, אדער ענטצינדונג, אדער בראנדגעשוויר, אדער בראנדיגע שטעללען, ווערדען איבערהייטעט, זא בלייבען זיא ריין. וואר דער פלעק אן קאפף אדער בארט עהע האאר דאראן וואר, אונד נון ענטשטאנד דיזעס אונד זיא וואורדען ווידער קאהל; אדער דער פלעק וואר דא עהע ענטצינדונג, בראנדגעשוויר, אדער בראנדיגע שטעללען, איבערהייטעט ווארען, דאן אבער ערלאנגטען זיא איינע הייטונג אונד וואורדען געהיילט, זא ערקלערט רא"בי עס פיר אונריין, ווייל אנפאנג אונד ענדע זיך אין אונריינהייט בעפאנד;

כשסוגר את פיו ואינו מדבר אינו נראה: הדד. כשנראית כמניק', מה שהיינו נראה באותה שעה אינו מטמא. השחי. כשנראה כמוסק זיתים: הראש והזקן. אין להם אלא טומאת נתקין בלבד: המורדים. שלא נתרפאו יפה ולא נקרם הפור שלהם כקליפת השום: קדש. הוא שחין שבא מתחת מכת אבן או עץ או גפת וסיד, ומכוה שבאה מחמ' תולדו' האש כגון רמץ חם וגפסית חם כל אלו קרוי' קדח, ואם לא תעלה קרום כקליפת השום אינו מטמא, ונקר' מורד, וי"ג מוררים בב' ריסין לשון רר בשרו: מצטרפין. אם הי' חצי גרים בעור בשר, וחצי גרים בא' מן המקומות הללו, פושה. כיון דלא מטמאי באום, לא מטמאו נמי בפשיון: מחי' שאם פרח בכלו, ויש במקומו' הללו בשר חי, א"כ אם הי' א' מן המקומות הללו מבוצר בתוך הנגע, אינו מטמא משום מחי': העכבין. שאם פרח בכלה חוץ מא' מן המקומות הללו: ונקרחו. שנקרחו. שנקרח השער שהי' בהן ונעשה כעור בשר: צרבת. שנתרפאו וקרם עליהם עור כקליפת השום: מיטמאין. בד' מראות, וה"ה דהוי מצי למתני נתפשטו הקמטי': ואינן מצטרפי'. ראש וזקן, או עור הבשר והראש, והעור הבשר והזקן, אינן מצטרפין לכגרים: משום מחי'. דנתקין מטמאי' בשער צהוב ופשיון: שלא העלו. קטן שלא צמח זקנו, או שלא השעיר ראשו: הדלדולין. דלית בהו שער וי"מ הדלדולין בעלי רוב שער שאפילו הפנים והצואר יש בהן שער שלא כדרך רוב ב"א, ודלדולי' מלשון שערו מדולדל דמ"ג פ"ה דבכורות:

פרק ז בקמט ונתגלה. שהיה הנגע בתחלה מסותר בקמט והי' טהור ואח"כ נתגלה: ובמורדי'. כלומ' בשחין

אוֹמֵר, אִם מִבִּפְנִים הִיא כָלָה, סִימָן פִּשְׂיוֹן לַפְּנִימִית, וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה · וְאִם מִבַּחוּץ, הַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה, וְהַפְּנִימִית לְהַסְגִּיר · ר"ע אוֹמֵר, בֵּין כַּךְ וּכֵין כַּךְ טְהוֹרָה: (ו) אָמַר ר"שׁ, אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהִיא כַּעֲדָשָׁה מוּבָאָת. הָיְתָה יְתֵרָה מִכַּעֲדָשָׁה, הַמּוֹתָר סִימָן פִּשְׂיוֹן לַפְּנִימִית, וְהַחִיצוֹנָה טְמֵאָה. הָיָה בּוֹ בֹּהַק פָּחוּת מִכַּעֲדָשָׁה, סִימָן פִּשְׂיוֹן לַפְּנִימִית, וְאֵין סִימַן פִּשְׂיוֹן לַחִיצוֹנָה: (ז) עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֵבָרִין בָּאָדָם, שֶׁאֵינָן מִטַּמְאִין מִשּׁוּם מִחְיָה, רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וְרָאשֵׁי אָזְנַיִם, וְרֹאשׁ הַחוֹטָם, וְרֹאשׁ הַגְּוִיָּה, וְרָאשֵׁי הַדַּדִּים שֶׁבָּאִשָּׁה · ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף שֶׁל אִישׁ · ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַיַּבָּלוֹת וְהַדִּלְדּוּלִין אֵינָן מִטַּמְאִין מִשּׁוּם מִחְיָה: (ח) אֵלּוּ מְקוֹמוֹת בָּאָדָם שֶׁאֵינָן מִטַּמְאִין בַּבַּהֶרֶת, תּוֹךְ הָעַיִן, תּוֹךְ הָאוֹזֶן, תּוֹךְ הַחוֹטָם, תּוֹךְ הַפֶּה, הַקְּמָטִים, וְהַקְּמָטִים שֶׁבַּצַּוָּאר, תַּחַת הַדַּד וּבֵית הַשֶּׁחִי, כַּף הָרֶגֶל, וְהַצִּפּוֹרֶן, הָרֹאשׁ, וְהַזָּקָן, הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח, הַמּוֹרְדִין, אֵינָן מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים, וְאֵינָן מִצְטָרְפִין בַּנְּגָעִים, וְאֵין הַנֶּגַע

פערשווינדעט, זא זאגט ר"ג, ווען עס פאן איננען שוואנד, איזט עס איי אויסברייטונגסצייכען פיר דען איננערן, אונד דער אייסערע איזט ריין; ווען פאן אויסען, איזט דער אייסערע ריין, אונד דער איננערע ערפארדערט אבשפעררונג · ר"ע זאגט: דער איננערע איזט יעדען פאלל"ס ריין · (ו) ר"ש לעהרט: דיס גילט נור ווען דאס געזונדע פלייש געראדע איינע לינזע ברייט איזט, ווען אבער ברייטער, זא איזט דאס מעהר דאראן, ווען דער איננערע זיך דאריבער ציהט, איין צייכען דער אויסברייטונג; אונד דער אייסערע אויך אונריין · איזט אם איננערן איין פריזעל פלעק (אדער) וועניגער אלס איינע לינזע, זא איזט ער, ווען דער איננערע זיך דארויף הינציהט, איין אויסברייטונגסצייכען; פיר דען אייסערן איזט ער עס ניכט · (ז) 24 גלידערשפיטצען זינד אם מענשען, דיא ניכט אלס געזונדעס פלייש אים פלעק אונריין מאכען; דיא שפיטצען דער פינגער אן הענדען אונד פיסען, דיא דער אהרען, דער נאזע, דעס גלידעס, דער פרויענבריסטע · ר' יהודה זאגט: אויך דער מעננערבריסטע · ר"א זאגט: אויך דיא דער ווארצען אונד דער שלאטטערנדען אויסוויכסע מאכען ניכט אונריין אלס געזונדעס פלייש אים פלעק · (ח) פאלגענדע שטעללען דעס מענשליכען קערפערס ווערדען ניכט אונריין וועגען דעס אויסזאטצפלעקקעס: דאס איננערע דעס אויגעס, דעס אהרעס, דער נאזע, דעס מונדעס, דיא פאלטען אונד בעזאנדערס דיא דעס האלזעס, דיא שטעללע אונטער דער פרויענברוסט, דיא ארמהעהלע, דיא פוסזאהלע, דיא נעגעל, דער קאפף, דער בארט; דיא ענטצינדונג, דאס בראנדגעשוויר אונד בראנדיגע שטעללען, ווען זיא ניכט צוגערעכנעט, אויך ניכט מיט צוגערעכנעט, אויך אויסברייטונג דאריין ניכט ווערדען דורך אויסזאטצפלעקקע ניכט אונריין, אויך ניכט

ומחיה וכגע ומחיה וכגע: כתמעטה · המחיה שפשתה הבהרת עליה: והלכה לה · או שהלכה לה כולה: מבפנים · שהבהרת הפנימית פסתה למחי' סימן פשיון לפנימית ומקליטה, שהרי פשתה מבחוץ והחלונה טהורה, שהרי הלכה לה מחיה או כתמעט מכעדש': מבחוץ · שהבהרת החלונה פסתה למחיה: טהורה · שכתמעטה מחיתה או הלכה, ופשיון ליכא שאין הנגע פושה לתוכה: להסגיר · שהנגע עמד בעיניו: ובין כך · כיון דפשיון הפנימית אלו עור הבשר הוא, אלא למחיה שבתוך הבהרת הוי' כמו פושה לתוכו: (ו) אימתי · החלונה טהורה, כשפשתה הפנימית או החלונה על המחיה דאמר לעיל, ה"מ שהמחי' כעדשה מלומלמת: לפנימי' · אם פשתה הפנימית על אותו המותר שתיהן להקליט, פנימי' משום פשיון וחלונית משום מחי', ואם פשתה חלונה על אותו מותר מ"מ החלונה להקליט השום מחיה, והפנימית להסגיר: בהק כו' · שסמוך לפנימי' בהק פחות מכעדשה והבשר החי חוץ לבהק והחלונה מקפת לבשר החי סימן פשיון לפנימית, אם כתכסה הבשר החי בבהרת מחליט הפנימית משום פשיון אע"פ שבהק מפסיק כיון דלית ביה כעדשה לא חשיב הפסק, ואף ע"ג דתנן בפ"ק מ"ה דבהק מפסיק ה"מ בהק כעדשה ואין סימן פשיון לחלונה דאין הנגע פושה לתוכ': (ז) משום מחי' · דכתיב וראהו הכהן בעינן שיראה את הנגע עם המחי' כלה כא' וכשיש כגרים בראש החוטם או בראשי אצבעות, הוא שופע אילך ואילך, ואינו יכול לראות כלו כא': ראשי אזנים · כחשבי' כא' וכן ראשי הדדין: הגויה · הוא גיד האמה · שבאשה · אבל שבאיש אין בולטין כ"כ: ויבלת · לשון חרוץ או יבלת: ודלדולי' · בשר שפירש ונדלדל, וי"ג ותלתולי' בשר שנעשה כמו תל גבוה: (ח) בבהרת · בד' מראות נגעים, שכל אלו אינן חשובי' כעור בשר: תוך הפה · ואודם שפתים כדון כתוך הפה, כי

הַזּוֹלְכִין לְגַדְוֹד, בְּתוֹךְ הֶחָגְרוֹ, מָה הוּא? אָמְרוּ לִי, לֹא שָׁמַעְנוּ. אֲבָל שָׁמַעְנוּ, עַד שֶׁלֹּא בָּא אֶצֶל הַכֹּהֵן, טָהוֹר. לְאַחַר הַחְלִטּוֹ, טָמֵא. הִתְהַלְּתִי מְבִיא לָהֶם רְאָיוֹת. אֶחָד עוֹמֵד בְּפְנֵי הַכֹּהֵן, וְאֶחָד בְּתוֹךְ הֶחָגְרוֹ, טָהוֹר, עַד שֶׁיִּטְמְאֵנוּ הַכֹּהֵן. מֵאֵימָתַי הִיא טָהֳרָתוֹ? ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לְכְשֶׁיְּלַד לוֹ נֶגַע אַחֵר, וְיִטַּהֵר מִמֶּנּוּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁתִּפָּרַח בְּכָלוֹ, אוֹ שֶׁתִּתְמָעֵט בַּהַרְתּוֹ מִבַּגְּרִים: (ה) מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת וְנִקְצָצָה, טְהוֹרָה. קְצָצָה מִתְכַּוֵּן, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לְכְשֶׁיְּלַד לוֹ נֶגַע אַחֵר וְיִטַּהֵר מִמֶּנּוּ. וַחֲכָ"א עַד שֶׁתִּפָּרַח בְּכָלוֹ. הָיְתָה בְּרֹאשׁ הָעֲרָלָה, יְמוֹל:

זיא נאך גדור גיננען: (ו) וויא עס ווערט, וועט עס איינער וועהרענד דער אבשפּעררונגסצייט טהעטע? זיא ערווידערטען מיר, זיא העטטען דאריבער ניכטס פּערנאכמען, אונד נור געהערט, דאס וועט עס געשעהען, בעפּאר ער פּאר דען פּריעסטער געקאממען, ער ריין, אונד וועט נאך דער אונרייניגקייט ערקלערונג, אונריין זייא. הירוף בראכטע אך איהנען בעווייזע, דאס, מענע עס איינער געטהאן האבען, וועהרענד ער פּאר דעם פּריעסטער שטעהט, אדער וועהרענד דער אבשפּעררונגסצייט, עס ריין זייא, זא לאנגע ניכט דער פּריעסטער עס פּיר אונריין ערקלערט האט. וואס ווירד אבער אין זאלכער אונריין ערקלערטער ווידער ריין? ר"א זאגט: וועו אן דעמזעלבען אין נייער אויסזאטץ ענטשטעהט, אונד ער ווידער דאפּאן ריין ווירד. דיא גע־לעהרטען זאגען: זאבאלד דער ערשטע פּלעק[2]) איהן גאנץ איבערציהט; אדער זיך פּערמינדערט אונטער דיא גרעסע אייגער גרויפע. (ח) וועו אייגער אייגען אויסזאטצפּלעק אן דער פּאר־האוט, אונד דערזעלבע אויסגעשניטטען ווירד, איזט ער

ריין. טהוט ער זעלבסט עס מיט אבזיכט, זא זאגט ר"א: ערשט וועו אין נייער אויסזאטץ ענטשטעהט אונד ער דאפּאן ריין ווירד; דיא געלעהרטען זאגען: זאבאלד ער איהן גאנץ איבערציהט. בעפּינדעט זיך אין אויסזאטצפּלעק אן דער פּאר־האוט, זא פּערריכטעט מאן (אויך צור אויסערארדענטליכען צייט) דיא בעשניידונג.

פרק ח

הַפּוֹרֵחַ מִן הַטָּמֵא, טָהוֹר. חָזְרוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֲבָרִים, טָמֵא, עַד שֶׁתִּתְמָעֵט בַּהַרְתּוֹ מִבַּגְּרִים. מִן הַטָּהוֹר, טָמֵא. חָזְרוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֲבָרִים, טָמֵא, עַד שֶׁתַּחֲזוֹר בַּהַרְתּוֹ לִכְמוֹת שֶׁהָיְתָה: (ט) בַּהֶרֶת בַּגְּרִים, וּבָהּ מִהְיָה בַּעֲדָשָׁה, פָּרְחָה

וועו פּאם אונריינען אויסזאטצפּלעק זיך עס איבער דען גאנצען קערפּער הינציהט, איזט ער ריין; ווירד איינע דער גלידערשפּיטצען זיכטבאר, אונריין, אויסער וועו דער פּלעק ווידער קלייגער ווירד אלס איינע גרויפע. וועו פּאם ריינגען, אונריין, אונד זא בל"בט עס אויך וועו דיא גלידערשפּיטצען זיכטבאר ווערדען, אויסער וועו דער פּלעק ווידער ווירד ווייא ער וואר. (ט) וועו איין פּלעק ווייא איינע גרויפע מיט געזונדעם פּלייש ווייא איינע לינזע דארין, דען

וכסוף · דמשכוח ליכה קיומן טומאה: ולטהרה · כלומר לענין טהרה מה דינו; עד שלא כח · תלמן: ר' עומד · כך היתה רבייתו, כין שעומד לפני ככהן ומיסר לתלוש קיומי טומאה קוד' שיתמר לו ככהן טמא, וכין שתלש קוד ימי הסגירו, טהור שתלש כתוך ימי הסגר תחר שתלמת ימי הסגרו: טהרתו · זה שתלש קיומי טומאה לאחר מלוטו; לכשיולד · ותע"ג דאין מתליטין את המוקלט שאני הכא קנקף כעלמת הוא; ויטהר · דכיון דכתרפף מן הכ' לגלגי' מלתא למפרע דתק רקמכת עליה ות"כ הוא קיימת הא' הוא מיתקי' מיכף כמו מזו: שתפרח · כגון האחרון, דת"כ הוו כי' קמת השתא מיכף הוי טהור ותתלש קיומי טומאה קלי, תכל כוונ את המתיה ליכו כטהר כפריכה: שתתמעט · דאפי' לא כתלש ולא ככויית המקי' היה כטהר: (ה) מתכוין · היכא דקנץ כלה וקנץ הכשר כשביכותי' יצתה כ"ע ל"פ דאין לו טהרה' עולמי', מאחר שכתכון לשרש לאחריה, והיכא דשייר ממנה כ"ש ל"פ דיש לו טהרה כפריכה, כ"פ כקנסה מצומצמת; ימול· למו כמילה שלא בזמנה כמי דמיא דאתיא עשה דמילה ודוחה ל"ת דנרעת;

פרק ה הפורח · נכלו: חזרו · וכתגלו אפי' ראשי אכריס כלכד טמא, והוא שיהו כעדשה: מן הטהור · שהלישו כשר לכן, או כתחית המחיה ופטרו, או נתכסית המחיה ופטרו, או שפשתה ות"כ כנסה ופטרו, ת"כ הפגירו כנהרת ועמד כעיניו כ' שכועות ופטרו, ות"כ פרט כללו, טמא; שהיתה · דמה כשתייר מן הפריסה כ"ש קמוך לתוס, טמא

[2]) ו. רח"ש. כלך תכדערן דער צוויישע.

נגעים פרק ז

(ב) נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן, בֵּין לְהָקֵל בֵּין לְהַחֲמִיר, כֵּיצַד לְהָקֵל? הָיְתָה כַּשֶּׁלֶג וְנַעֲשֵׂית כְּסִיד הַהֵיכָל, כְּצֶמֶר לָבָן, וְכִקְרוּם בֵּצָה, נַעֲשֵׂית מִסְפַּחַת שְׂאֵת, אוֹ מִסְפַּחַת עַזָּה. כֵּיצַד לְהַחֲמִיר? הָיְתָה כִּקְרוּם בֵּצָה, וְנַעֲשֵׂית כְּצֶמֶר לָבָן, כַּסִּיד הַהֵיכָל וְכַשֶּׁלֶג, ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַהֵר, ר' אֶלְעָזָר חַסְמָא אוֹמֵר, לְהָקֵל טָהוֹר, וּלְהַחֲמִיר תֵּרָאֶה בַּתְּחִלָּה. ר"ע אוֹמֵר, בֵּין לְהָקֵל בֵּין לְהַחֲמִיר תֵּרָאֶה בַּתְּחִלָּה: (ג) בַּהֶרֶת וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, יַסְגִּיר. בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר, יִפְטוֹר. עוֹדֵהוּ מַסְגִּירוֹ וּפוֹטֵר, וְנוֹלְדוּ לוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה, יַחֲלִיט. בַּהֶרֶת וּבָהּ סִימָנֵי טֻמְאָה, יַחֲלִיט. עוֹדֵהוּ מַחֲלִיטוֹ וְהָלְכוּ לָהֶן סִימָנֵי טֻמְאָה, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, יַסְגִּיר. בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפִּטּוּר, יִפְטוֹר: (ד) הַתּוֹלֵשׁ סִימָנֵי טֻמְאָה, וְהִכְוָה אֶת הַמִּחְיָה, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וּלְטָהֳרָה, עַד שֶׁלֹּא בָא אֵצֶל הַכֹּהֵן, טָהוֹר. לְאַחַר הַחְלֵטוֹ, טָמֵא. אָמַר ר"ע, שָׁאַלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאֶת ר' יְהוֹשֻׁעַ,

דיא געלעהרטען פֿיר ריין. (ב) ווען אונטערדעס דאס אנזעהען דעס פֿלעקקעס זיך געענדערט האט, זייא עס צום לייכֿטערן, זייא עס צום שווערערן, — לייכֿטער, צ. ב. עס וואר וו"א שנעע, אונד ווארד וויא דער טעמפעלקאלק, אדער עס וואר וויא ווייסע וואללע אונד ווארד וויא אייערשאלע, אדער נור איין ווענינ אונטער דער ערהאבענשיינענדען פֿארבע אדער אונטער שנעע וו"יס [1]); שווערער, צ. ב. עס וואר וויא אייערשאלע, אונד ווארד וויא ווייסע וואללע, וואר וויא דער טעמפעלקאלק, אונד ווארד וויא שנעע; — זא ערקלערט עס רא"בע פֿיר ריין, ר' אלעזר חסמא זאגט: אים ערשטערן פֿאללע ריין, אים אנדערן בעדארף עס נייער בעזיכֿטיגונג; ר"ע זאגט: אין ביידען פֿעללען בעדארף עס נייער בעזיכֿטיגונג. (ג) ווען אן איינעם אויסזאטצפֿלעק נאך ניכֿטס ווייטער איזט, עס זייא אנפֿאנגס, אדער אם ענדע דער ערשטען וואכֿע, זא שפעררט מאן א'הן אב. בלייבט ער זא אם ענדע דער צווייטען וואכֿע אונד נאך דער פֿרייאשפרעכֿונג, זא ווירד ער ענטלאססען. ווען וועהרענד דעס אבשפעררענס אדער פֿרייאשפרעכֿענס דיא אונריינהייטס צייכֿען ענטשטעהען, זא ערפֿאלגט דיא אויסזאטצערקלערונג. ווען אם פֿלעק דיא אונריינהייטסצייכֿען זינד, ווירד ער פֿיר אויסזאטץ ערקלערט. שווינדען וועהרענד דער ערקלערונג דיא צייכֿען, זא ערפֿאלגט, ווען עס אים אנפֿאנגע אדער אם ענדע דער ערשטען וואכֿע דער פֿאלל איזט, אבשפעררונג; ווען אבער אם ענדע דער צווייטען וואכֿע אדער נאך דער פֿריישפרעכֿונג, ווירד ער ענטלאססען. (ד) ווען איינער דיא צייכֿען דער אונריינהייט אברייסט, אדער דאס געזונדע פֿלייש דארין ברעננט, זא איבערטריטט ער איין פֿערבאט; אין בעטרעף דער ריינהייט, איזט עס ווען דער פריסטער עס נאך ניכֿט געזעהען, ריין; ווען עס נאך דער אונריינהייטסערקלערונג געשיהט, אונריין. ר"ע זאגט: איך פֿראגטע איינסט ר"ג אונד ר' יהושע, אלס ומחיה שלא כתרפאו: עד שלא. דחשיבי כעור בשר ונשעלו שערות הוי טהרה, שדינו כנתקים וכשנקרחו היינו סופן טומאה וכן שחין ומכוה וקדח דעד שלא באו בא הנגע היינו טומא', וכשבאו היינו טהרה, דבעינן שיקדים השחין והמכוה לשאת, כשחזרו ונעשו צרבת היינו טומאה: מטמא. כיון דבתחלה בא הנגע בעור הבשר וחזר סופו לקדמותו, לא חיישינן להפסוק שבינתים: (ב) נשתנו. אבהרות טהורות קאי, כגון דהיו כשלג קודם שנתגייר ומשנתגייר נעשו כסיד ההיכל: נעשית. כלומר שהשאת נעשית מספחת שחזרה להיות כתולדה שלה, או שהעזה נעשית כמספחת דהיינו כתולדה שלה, ופרושא קא מפרש לרישא דקתני היתה כשלג ונעשית כסיד ההיכל, היינו שנעשית מספחת שאת: וכשלג. כלומ היתה כסיד ההיכל ועכשיו נעשית כשלג: (ג) מהשתא חיירי בבהרות טמאות: בסוף. אם לא נולד בה כלום פטור, וכן לאחר הפטור אם לא נולד בה כלום, עומד בפטור זה כל ימיו: עודהו. שהי' רוצה להסגרו בין בתחלה בשער לבן ובמחיה, ובסוף שבוע א' בשער לבן ומחיה ופשיון: ופוטר. כלומר או פוטרו כגון בסוף שבוע ב' ואפילו אחר הפטור אם נולדו סימני טומאה מחליטו: יפטור. אצטריך לאשמעינן דלעולם לא תצטרף בהרת זו לטמא בנגע כגון שכנסה כחצי גריס למזרח, ופשתה כחצי גריס למערב, לא נימא תראה בתחילה כרבנן מ"ח פ"ד: (ד) התולש. שער לבן בעור הבשר ושער צהוב בנתקים:

[1]) ו. אליהו רבא.

בַּהֶרֶת, טָמֵא, עַד שֶׁתִּפְרַח כֻּלָּהּ: (ו) שְׂהֵי בְהָרוֹת, אַחַת טְמֵאָה, וְאַחַת טְהוֹרָה, פָּרְחָה מְזוֹ לְזוֹ, וְאַחַ"כ פָּרְחָה כֻּלָּהּ, טָהוֹר · בְּשִׂפְתוֹ הָעֶלְיוֹנָה, בְּשִׂפָּתוֹ הַתַּחְתּוֹנָה, בְּשִׂחֵי אֶצְבְּעוֹתָיו, בְּשִׁנֵּי רֵיסֵי עֵינָיו, אַע"פִּי שֶׁמְּדֻבָּקִים זֶה לָזֶה, וְהֵם נִרְאִים כְּאֶחָד, טָהוֹר · פָּרְחָה כֻּלָּהּ, אֲבָל לֹא בַבּוֹהַק, טְמֵא · חָזְרוּ בוֹ רָאשֵׁי אֵבָרִים כְּמִין בּוֹהַק, טָהוֹר · חָזְרוּ בוֹ רָאשֵׁי אֵבָרִים פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה, ר"מ מְטַמֵּא · וַחֲכָ"א בּוֹהַק פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה, סִימָן טָמֵא בַּתְּחִלָּה, וְאֵין סִימָן טָמֵא בַּסּוֹף: (ז) הַבָּא כְּלוֹ לָבָן, יַסְגִּיר · נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן, יַחֲלִיט· הִשְׂחִירוּ שְׂהֵיהֶם, אוֹ אַחַת מֵהֶן, הִקְצִירוּ שְׂתֵיהֶן, אוֹ אַחַת מֵהֶן, נִסְמַךְ הַשְׂחִין לִשְׂתֵיהֶן, אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, הִקִּיף הַשְׂחִין אֶת שְׂתֵיהֶן, אוֹ אֶת אַחַת מֵהֶן, אוֹ חִלְקָן הַשְׂחִין, וּמְחִיַּת הַשְׂחִין, הַמַּכָּוָה, וּמְחִיַּת הַמַּכָּוָה, וְהַבּוֹהַק, נוֹלַד לוֹ מְחִיָּה, אוֹ שֵׂעָר לָבָן, טָמֵא · לֹא נוֹלַד לוֹ לֹא מְחִיָּה, וְלֹא שֵׂעָר לָבָן, טָהוֹר · וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן רָאשֵׁי אֵבָרִים, הֲרֵי אֵלּוּ

ער דאך אונריין, בים ער אלעס איבערצאגען האט · (ו) וועו איינער 2 פֿלעקקע האט, איינעו־ערקלערט אונריינען אונד איינעו ריינען, אונד עס ציהט זיך איינער צום אנדערן אונד דאו איבערציהט ער דעו גאנצעו קערפער, זא איזט ער ריין · וועו דער פֿלעק זיך אן דער אבערי אונד אונטערי ליפפע אדער אן 2 פֿינגערו, אדער אן ביידעו אויגענליידערו בעפֿאנד, אבוואהל זיא נור [1]) אנאיינאנדער גיעדריקט דעו פֿלעק אלס איין גאנצעס ציינגו, זא ווירד ער דאך (דורך איבערציהעו דעס קערפערס) ריין · וועו ער דעו גאנצעו קערפער, מ'ט אויסנאהמע איינעס פֿריזעל פֿלעקס איבערי ציהט, בלייבט ער אונריין · ציינגו זיך דיא גלידערשפיטצעו וויא פֿריזעל פֿלעק, זא בלייבט ער ריין · ציינגו זיא זיך אבער וועניגער אלס איינע לינזע גראס, זא ערקלערט ר"מ איהן פֿיר אונריין · דיא געלאהרטעו זאגעו: איו פֿריזעל פֿלעק וועניגער אלס איינע לינזע גראס, איזט איין אונריינעי הייטסציינען איו אנפֿאנג, נאך דעם איבערציהעו אבער איזט איין פֿריזעל פֿלעק קיין אונריינהייטסציינען · (ז) וועו איינער פֿאן אנפֿאנג אן גאנץ וויי־ס גיוואהרדעו ערשיינט, מוס ער אבגעשפערט ווערדעו, אונד וועו וויסעס האאר ענטשטעהט ווירד ער פֿיר אונריין ערקלערט · ווערדעו בייד האארע אדער איינס דאפֿאן שוואהרץ; בייד אדער איינס קורץ; קאמפט ענטצינדונג אן בייד אדער איינס; אומגיבט ענטי צינדונג בייד אדער איינס; טריט ענטצינדונג אדער דאפֿאן גיהיילטעס פֿלייש, בראנדגעשווויר אדער דאפֿאן גיהיילטעס פֿלייש, אדער איין פֿריזעל פֿלעק דאצווישעו; אונד עס ענטשטעהעט ווידער גיוונדעס פֿלייש אדער וויסעס האאר ציינגו זיך דיא גלידערשפיטצעו, זא בלייבט ער אין זיינעס

אים פֿלעק, זא איזט ער אונריין, וועו אבער ניכט, ריין ·

תע"פ שבשפה . דפריסה קמייתי לגו פריסה היא, כיון דאשתייר מעור הכסר קצי עדשה, ופריסה דשתא שנתכסית המקום כל קצי עדשה כמי לא תשיכא פריסה, דהקרוא כשפה כעור הכסר ולא מכניא עד דפרח כמי עלייהו: (ו) טמא · מוחלפת וא"ת טהורה לימר שעמד כשיעור בקוף שבוע כ' ? טהור . כיון מטהורה לטמא וכיון מטמא לטהורה, ומ"ל פרח כלה, משום דטהורה נעשה טמא כשפרח ממנה לטמא דהרי פשתה, וכי פרח מ"ל כלו הוי פורח מן הטמא : כשפתו העליונה הכי גריס בהדי ובשפתו התחתונה הכי גריס במקום ק', וכן בב' מכבעות וכב' ריסי עיניו: ומ ע"פ · כלומר מע"פ שדוקא כשמדובקים נראי' כגריס הוי טמא ובשפרח ממנה בכלה הוי פורח מן הטמא וטהור, וי"מ דמה קע"ל מע"פ שאינו נראה כלו לבן מלא כשעת תיבורן זה לזה, תציב הפך כלו לבן וטהור : בבהק . מראה לבנונית למטה מד' מרחות ומעכב את הפריסה : ראשי אברים · וה"ה בשאר הגוף ואגב סיפא דכתי למתני ראשי אברים, להודיעך כמו דר"מ דאמר ראשי אברים שנתגלו פחות מכעדשה וכעשו בהק מטמא ר"מ, וכ"ש בשאר הגוף, תנא הכא ראשי אברים ואחי' כרבנן, דרבנן דמטהרי אפי' יותר מעדשה דבהק בקוף הוי מעכב . (ז) יסגיר. שמא יולד לו שער לבן או מאי', דאין פריסה מטהרת בתחלה : כשחזרו · מפורש ספ"ק : נולד לו · אחר שנתו שיעכי טהרה מלגו : וכלן · הכא כלו לבן בתחלה והוסגר ב' שבועות ולא כולדו בו סימני טומאה ופטרו, ומ"ש נתגלו ראשי אברים סיינו מזרת ראשי אברים מתוך הפשטר, וטהור, ומ"ש קלישו כשער לבן וכשחזרו ומ"ש נתגלו ראשי אברים ס"ל מורת ראשי אברים מתוך הקלט, וטהור, ומ"ש בקוף שבוע ג' או ב' נתגלו ראשי אברים סיינו מזרו מתוך הסגר, וטהור כמקלת · כמקלת ראשי אברים שנתגלו: טמא . שהרי פשה הנגע : כלו · אחר שפרח כמקלת טהור דס"ל פורח מן הטמא ומ"ש אחר שנתגלו ראשי אברים פרחה בכת ג' טמא

1) ז' דיא־קלימענטארע, זאוואהל היר אלס נור אלס שלום דער מיטלע ·

בְּכֻלּוֹ, וְאַחַר כַּךְ הָלְכָה לָהּ הַמִּחְיָה, אוֹ שֶׁהָלְכָה לָהּ הַמִּחְיָה, וְאַחַ"כַּ פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר. נוֹלְדָה לוֹ מִחְיָה, טָמֵא. נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן, ר' יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: (ג) בַּהֶרֶת וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, אַעַ"פִּי שֶׁשֵּׂעָר לָבָן בִּמְקוֹמוֹ, טָהוֹר. בַּהֶרֶת וּבָהּ פִּשְׂיוֹן, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר. וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן רָאשֵׁי אֵבָרִים, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. פָּרְחָה בְּמִקְצָתוֹ, טָמֵא. פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר: (ד) כָּל פְּרִיחַת רָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁבִּפְרִיחָתָן טִהֲרוּ טָמֵא, כְּשֶׁיַּחְזְרוּ טְמֵאִים. כָּל חֲזִירַת רָאשֵׁי אֵבָרִים, שֶׁבַּחֲזִירָתָם טִמְּאוּ טָהוֹר, נִתְכַּסּוּ, טָהוֹר. נִתְגַּלּוּ, טָמֵא, אֲפִילוּ מֵאָה פְּעָמִים: (ה) כָּל הָרָאוּי לִטַּמֵּא בְּנֶגַע הַבַּהֶרֶת, מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה. כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִטַּמֵּא בְּנֶגַע הַבַּהֶרֶת, אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה. כֵּיצַד? פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, אֲבָל לֹא בָּרֹאשׁ וּבַזָּקָן, בַּשְּׁחִין בַּמִּכְוָה וּבַקֶּדַח הַמּוֹרְדִין, חָזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִקְרָחוּ, הַשְּׁחִין, וְהַמִּכְוָה, וְהַקֶּדַח, וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת, טְהוֹרִים. פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, אֲבָל לֹא בְּכַחֲצִי עֲדָשָׁה, הַסָּמוּךְ לָרֹאשׁ, וְלַזָּקָן, לַשְּׁחִין, לַמִּכְוָה, וְלַקֶּדַח, חָזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִקְרָחוּ, הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח, וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת, אַעַ"פִּי שֶׁנַּעֲשֶׂה מְקוֹם הַמִּחְיָה

גאנצען קערפער איבערציהט, אונד דאן ערשט דאס געזונדע פלייש שווינדעט, אדער דיזעס ערשט שווינדעט, אונד דאן יענער דען קערפער איבערציהט, איזט ער ריין. ענטשטעהט דארין יעטצט ערשט געזונדעס פלייש, זא איזט ער אונריין. ענטשטעהט דארין ווייסעס האאר, זא איזט ער נאך ר' יהושע אונריין, נאך דען געלעהרטען ריין. (ג) ווען איין פלעק ווארין ווייסעס האאר, דען גאנצען קערפער איבערציהט, זא איזט ער, ווען גלייך דאס ווייסע האאר בלייבט, ריין. ווען איין פלעק מיט אויסברייטונג דאראן, דען גאנצען קערפער איבערציהט, איזט ער ריין. זאבאלד אבער אין דיזען פעללען דיא גלידערשפיטצען ווידער זיכטבאר ווערדען, איזט ער אונריין. איבערציהט ער איינען טהייל דעס קערפערס, איזט ער אונריין, ווען אבער נאכהער דען גאנצען, ריין. (ד) איממער ווען דורך דאס מיט איבערציהען דער גלידערשפיטצען, דער אונריינע ריין געווארדען, ווירד ער דורך דערען ווידער ערשיינען אונריין; אונד איממער ווען דורך דערען ווידער ערשיינען דער ריינע אונריין געווארדען, ווירד ער דורך דערען ווידער בעדעקקונג ריין, אונד ווען זיא ווידער ערשיינען אונריין, ווען אויך הונדערט מאל. (ה) אללע טהיילע וועלכע געאייגנעט זינד דורך איינען אויסזאטצפלעק אונריין צו ווערדען, הינדערן דיא ווירקונג דעס איבערציהענס, אונד דיא ניכט דאצו געאייגנעטען הינדערן ניכט. וויא צי. ב.? ווען ער איבער דען גאנצען קערפער זיך הינציהט, מיט אויסנאהמע דעס קאפפעס, בארטעס, אדער דער ניכט געהיילטען ענטצינדונג, בראנדגעשוויר אונד בראנדיגער שטעללען, אונד ערשטערע קאהל אונד לעטצטערע איבערהייטעט ווערדען, זא איזט ער דאך ריין. ווען אבער צוואר דער גאנצע קערפער איבערצאגען ווארד, אבער איינע האלבע לינוע גראס נאהע אם קאפפע, בארטע, אן דער ענטצינדונג, דעם בראנדגעשוויר אונד בראנדיגען שטעללען, פרייא בליב, אונד נון ערשטערע קאהל וואורדען אונד לעטצטערע זיך איבערהייטעטען, זא איזט ווען אויך יעטצט דער פלעק זיך אין דען ארט דעס געזונדען פליישעס הינייניציהט,

משום פסיון, והא דתנן בסמוך שאם הלכה מחיה ואח"כ פרחה בכלו טהור, וכן בהרת ובה שער לבן פרחה בכלו אע"פ שהשער לבן במקומו טהור, דמשמע וכ"ש כשאינה במקומו שהוא טהור, התם מיירי שלא פטרו הכהן עדיין כשפרחה בכלה, והכא מיירי הפטרו ואח"כ פרחה בכלו: (ב) הלכה. שפשה הנגע עליה, ובשעת הפריחה לא הלכה לה, ואם לא נתכסית המחיה אין הפריחה מטהרתו, ואע"ג דה"ל פרחה מתוך הפטור וכ"ל טמא, י"ל דמיירי כשהלכה המחיה וקודם שהראוהו לכהן פרחה בכלו: (ג) בהרת. כגרים הא קמ"ל דפריחה מטהרת אחר כל סימני טומאה: במקצתו. אצטריך לאשמעינן אפי פרחה ברובו ולא אמרינן רובה ככלה, א"כ לאשמעינן דבסוף שבוע א' או ב' טמא בפריחת מקצתו אפי' בכ"ש משום פסיון: בכלו טהור. אע"פ שלא פרח בכלו ברגע א', אלא מעט מעט: (ד) שבפריחתן. שע"י פריחתן: כשיחזרו. ויחגלו: נתכסו. שפשט עליהן מן הנגע: (ה) הראוי. כגון עור הבשר: מעכב. אם נשתייר ממנו כ"ש שלא פרחה בי: זעשו צרבת. אע"ג דעכשיו שנקרחו הראש והזקו, ראויס ליטמא בנגע הבהרת, כיון דבשעת הפריחה לא היו ראוין לא מעכבי:

הוּא הַשְּׂחִין? לָקָה בְעֵין, אוֹ בְאֶבֶן, אוֹ בְנֶפֶת, אוֹ בְמֵי טְבֶרְיָא. כָּל שֶׁאֵינוֹ מַחֲמֶת הָאֵשׁ, זֶה הוּא שְׂחִין. אֵיזוֹ הִיא מִכְוָה? נִכְוָה בְּגַחֶלֶת, אוֹ בְרֶמֶץ, כָּל שֶׁהוּא מַחֲמֶת הָאֵשׁ, זוֹ הִיא מִכְוָה: (ג) הַשְּׂאֵזִין, וְהַמִּכְוָה, אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וְאֵין פּוֹשִׁין מִזֶּה לְזֶה, וְאֵין פּוֹשִׁין לְעוֹר הַבָּשָׂר, וְלֹא עוֹר הַבָּשָׂר פּוֹשֶׂה לְרָטוֹן. הָיוּ מוֹרִדִין, טְהוֹרִים. עָשׂוּ קָרוּם כְּקִלְיפַּת הַשּׁוּם, זוֹ הִיא צָרֶבֶת הַשְּׂחִין הָאָמוּר בַּתּוֹרָה. חָזְרוּ וְחָיוּ, אַעַ"פִּי שֶׁמְּקוֹמָן צַלֶּקֶת, נְתוּנִים כְּעוֹר הַבָּשָׂר: (ד) שָׂאֵת אֶ ר' אֱלִיעֶזֶר, מִי שֶׁעָלְתָה לְתוֹךְ יָדוֹ בַּהֲרַת כַּסֶּלַע, וּמְקוֹמָהּ צָרֶבֶת שְׂחִין, אָמַר לָהֶם, יַסְגִּיר. אָמְרוּ לוֹ, לָמָּה? לְגַהֵל שֵׂעָר לָבָן אֵינָהּ רְאוּיָה, וְלִפְשׁוֹחַ, אֵינָהּ פּוֹשָׂה. וְלִמְהֵיָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה? אָמַר לָהֶן, שֶׁמָּא תִּכָּנוֹס וְתִפְשֶׂה. אָמְרוּ לוֹ, וַהֲלֹא מְקוֹמָהּ כַּגְּרִים? אָמַר לָהֶן, לֹא שָׁמַעְתִּי. אָמַר לוֹ ר' יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה, אֶלְמָד בּוֹ? אָמַר לוֹ, אִם לְקַיֵּם הַדְּבָרִי חֲכָמִים, הֵן. אָמַר לוֹ, שֶׁמָּא יִוָּלֵד לוֹ שְׂחִין אַחֵר חוּצָה לוֹ, וְיִפְשֶׂה לְתוֹכוֹ. אָמַר לוֹ, חָכָם גָּדוֹל אַתָּה, שִׁמַּמְתָּ דִּבְרֵי חֲכָמִים:

בְּעשְׁעדינונג דורך האלץ, שטיין, דייסע עהל־ דילזעו, דאס דייסע טבריא ווּאספער, איבערהויפט דעספען היטצע ניכט דורך פֿייער ענטשטאנדען • בראנדגעשווייר איזט: אינע דורך קאהלען, דייסע אשע, אונד איבערהויפט פֿאן דורך פֿייער ענטשטאנער היטצע פֿערבראנגטע שטעללע. (ב) ענטצינדונג אונד בראנדגעשווייר וועדען ניכט צוזאמענגערעכנעט, אירגעד אויסבריטונג אין איינאנדער אדער אין הויט שאדען, אדער פֿאן דיזעם אין יענע, ווירד ניכט בעאכטעט • זינד זיא אויפגענבראכען, זא זינד זיא רין • ענטשטעהט דאריבער איינע הויט ווּא לויכשעלפֿע, זא איזט דאס דיא אים געזעטצ געמיינטע איבערהיטונג; פֿערנאכבען זיא נענצליך, זא וועדען זיא, אבגלייך נאך בעמערקבאר, ווּא פֿלייש־ הויט בעזאנדערהיילט. (ג) מאן פֿראגטע דען ר"א: וועז יעמאנד אין דער פֿלאכען האנד, אויף איבערהיטעטער ענטצינדונג, איינען פֿלעק ווּא אין סלע האט, ווּא איזט עס דאמיט? ער ערווידערטע: מאן שפערט אירען אב• זיא פֿראגטען ווידער: צו וועלכעם צוועקקע? וווּעם האאר קאן דא ניכט וואכסען; אונד אויסבריטונג וירד דאביא ניכט בעאכטעט, אונד געזונדעם פֿליייש דארין איזט הירבייא קיין אונרינהייטספֿייכען! ער ענטגעגנעטע: עס קעננטע זיין, דאס זיך דער פֿלעק צוזאמענצענג, אונד דאן זיך ווּא צופֿאר אויסבריטעטע • דאריף פֿראגטען זיא: וועז ער נון בלאס איינע גרויסע גראס איזט, וואדום דאן? ער ערווידערטע: דען גרונד האבע איך ניכט פֿערנאמטען • דאריף שפראך ר"נב: דארף איך איינען שלום מאכען? ער אנטוואר־ טעטע: וועז ער דיא זאטצונג דער געזעטצלעהרער בע־ שטעטיגט, יא! יענער ערווידערטע: עס קעננטע זיין, דאס איינע ענטצינדונג נעבענדאר ענטשטינדע, אונד זיך אין דיא פֿרידערע אויסבריטעטע • דאריף שפראך ר"א: דוא ביסט אין עלטער ווייזער, דא דוא דיא זאטצונג דער גע־ זעטצלעהרער צו בעשטעטיגען ווּיסט•

פרק ט השחין והמכוה • כשהין מורדי' וכשהו גרמת: כשכוה ג'. אם נולד במקומן כשרת מסגירן שכוה ג', ואם אין שם שער לבן או עמוק חצ"ג דלא כתם סהור, אבל במקי' אין מיטמאין, דמקית כשר אי בעיכן ואין זה כשר אי כיון דמקומו שהין ומכוה: שהין • לשון תמימות: לקה • דבל מכה מתתם בכשר: זה שהין • לתתויי אבר מעקרו ממקום שעוקרין סעופרת, והוא אם: סאם • לאהוי' ממי האור: (ב) מצטרפי' • אבי גרים שהין ואבי גרים מכוה, ואין פושין, דאם שה"ן ומכוה זה אבל זה ובה' מהן בכרת בגרים והסגירה, וכסוף שכוה פשתה לסקומו או לעור בשר, אין מטליטו, וכן אם בשרת בעור בשר ופשתה לשהין או למכוה לא פשיב פשיון: בלקה • שבשר שהי' אם שהין או מכוה ואין שוה לשאר עור בשר, אע"פ בדון בשר בשר: (ג) למה • יסגיר בה ר"ש לסולידו לו קיסן שומאה: שער • דבף סיד חיבו מגדל שער: תבסום • כגרים וכשירלבה בבהן בסוף שבוע יפטור סחזור ותפשה בתוך השהין שמקומו בסלע ויטליט: פרי • בלומר ואם מקומה בגרים בלבד, והבהרת בתוכה שהין שיך בהן, שמא תבנוס ותפשה, מה דיבו: לא שמעתי • בלומר גם זה יסגיר, אבל לא שמעתי בו טעם: תלמד • תרשבי שתלמד בדין זה דבר:

כְּמוֹת שֶׁהָיוּ · פָּרְחָה בְּמִקְצָתוֹ, טָמֵא · פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, הֲרֵי הוּא טָהוֹר: (ח) אִם בְּכֻלּוֹ פָּרְחָה כְּאֶחָת, מִתּוֹךְ הַטָּהֳרָה, טָמֵא · וּמִתּוֹךְ הַטֻּמְאָה, טָהוֹר · הַטָּהוֹר מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר, פָּטוּר מִן הַפְּרִיעָה, וּמִן הַפְּרִימָה, וּמִן הַתְּגַלַּחַת, וּמִן הַצִּפָּרִים · מִתּוֹךְ הַחֲלֵט, חַיָּב בְּכֻלָּן · זֶה וְזֶה מְטַמְּאִים בַּבִּיאָה: (ט) הַבָּא כֻלּוֹ לָבָן, וּבוֹ מִחְיָה כַּעֲדָשָׁה, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, וְאַחַר כַּךְ חָזְרוּ בוֹ רָאשֵׁי אֵבָרִים, ר׳ יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, כַּחֲזִירַת רָאשֵׁי אֵבָרִים בְּבַהֶרֶת גְּדוֹלָה · ר״אֶ בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, כַּחֲזִירַת רָאשֵׁי אֵבָרִים בְּבַהֶרֶת קְטַנָּה: (י) יֵשׁ מַרְאֶה נִגְעוֹ לַכֹּהֵן וְנִשְׂכָּר, וְיֵשׁ מַרְאֶה וּמַפְסִיד · כֵּיצַד? מִי שֶׁהָיָה מֻחְלָט, וְהָלְכוּ לָהֶן סִימָנֵי טֻמְאָה, לֹא הִסְפִּיק לְהַרְאוֹת לַכֹּהֵן, עַד שֶׁפָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר · שֶׁאִילוּ הֶרְאָהּ לַכֹּהֵן, הָיָה טָמֵא · בַּהֶרֶת וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, לֹא הִסְפִּיק לְהַרְאוֹתָהּ לַכֹּהֵן עַד שֶׁפָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָמֵא, שֶׁאִלּוּ הֶרְאָהּ לַכֹּהֵן, הָיָה טָהוֹר:

פאריגען צושטאנדע[2]). ציהט ער זיך ווידער איבער איינען טהייל דערזעלבען, זא איזט ער אונריין, אונד ציהט ער זיך דאן ווידער איבער אללע, ריין · (ח) ווען דאס איבערציהען דעס קערפערס מיט איינעם מאלע געשיהט, זא איזט ער, ווען ער פארהער ריין וואר, אונריין; ווען ער אונרייז וואר, ריין · — ווער אויס דער אבשפעררונג ריין ווירד, איזט פרייא פאם ווילדוואכסען דער האארע, פאם אויפרייסען דער קליידער, פאם שעערען אונד געפליגעל־אפפער · ווער נאך דער אויסזאטצערקלערונג, איזט צו דיזעם אללען פערפפליכטעט· ביידע אבער פעראונרייניגען דאס הויז דורך איהרען איינטריטט· (ט)ווען איינער גלייך אנפאנגס גאנץ ווייס געווארדען ערשיינט, אונד איינע לינזע גראס געזונדעס פלייש האט, אונד נון דער גאנצע קערפער איבערצאגען ווירד, אונד דארויף דיא גלידערשפיטצען זיך צייגען, זא זאגט ר׳ ישמעאל: עס ווירד בעאורטהיילט וויא דאס ווידער ערשיינען דער גלידערשפיטצען אים גראסען פלעק; רא״בע זאגט: וויא ביים קליינען פלעק[2])· (י) מאנכער האט דאדורך דאס ער דעם פריסטער זיינען אויסזאטץ פארצייגט, פארטהייל, מאנכער נאכטהייל · וו״א זא? ווען איינער פיר אויסזעטציג ערקלערט וואר, אונד דיא אונריינהייטסצייכען זינד פערשוואונדען, אונד נון בעפאר ער דיס דעם פריסטער צייגט, עס זיך איבער זיינען גאנצען קערפער ציהט, איזט ער ריין; וועהרענד ער, ווען ער עס פארהער געצייגט העטטע, פיר אונריין ער קלערט ווארדען ווערע; ווען אן איינעם פלעק ניכטס ווייטער איזט, אונד עהע ער איהן דעם פריסטער צייגט, זיך דערזעלבע איבער זיינען גאנצען קערפער ציהט, איזט ער אונריין, וועהרענד ער, ווען ער עס פריהער געצייגט העטטע, יעטצט פיר ריין ערקלערט ווארדען ווערע·

פ ר ק ט

הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה מִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אַחַת, בִּשְׁנֵי סִימָנִים, בְּשֵׂעָר לָבָן, וּבְפִשְׂיוֹן · אֵיזֶה

ענטצינדונג אונד בראנדגעשוויר ווערדען אונריין, ווען נאך איינער וואכע איינע דער 2 צייכען ענטשטעהען, ווייסעס האאר אדער אויסברייטונג · ענטצינדונג הייסט:

משום פשיון ולא נקט פרח במקצתו טטא ברישא אלא משו׳ דבעי למתני בתרה פרח בכלו טהור דהייכו לאחר שפרח במקצתו: (ח) מתוך טהרה · כגון הבא כלו לבן מתחלה ולאחר הסגר או החלט נטהר, שחזרו ראשי אברים, ואם מתוך טהרה זו חזרו ונתכסו בבת א׳ טמא משום פשיון: הפריעה · כל זמן שהוא הוסגר: חייב · כל זמן שהוא מוחלט: (ט) הבא · והסגירו ובסוף שבוע א׳ או ב׳ או לאח׳ הפטו׳ כולד לו החי׳ ולא הספיק להחליטו על המחי׳ עד שכסת׳ הבהרת את המחי׳ ושוב נתגלו ראשי אברים, די״א דיכו כמו הבא כלו לבן בתחלה בלא מחיה ושוב נתגלו ראשי אברים בסוף שבוע א׳, יסגיר שנית, ולסוף שבוע ב׳ ולאחר הפטור פטור, ה״כ אין להחליטו משו׳ פשיון דאין הנגע פוש׳ לתוכו: קטנה · כמו בהרת כגרים והסגירה וכולד לה מחיה ולא הספיק להחליטו על המחיה עד שפרחה על המחיה ובכלו ושוב נתגלו ראשי אברים דטמא משו׳ פשיון, ה״כ הבא מוחלט משום פשיון וע״יל דאפי׳ החליטו במחי׳ ופרחה בכלו וטהור קסבר ר״י דאין מטמא בחזרת ראשי אברים דלאו בתורת פריחה טהור דהא אלו נתמעטה מחיה מכעדש׳ טהור: (י) להראות · שהלכו סימני טומאה: טמא · טעון הסגר כבא כלו לבן בתחלה, ואם מתחלה הראה לכהן היה מסגירו ובסוף שבוע כשפרחה ה״ל פורח מתוך הסגר וטהור ·

[1]) ז׳ ד׳ קחממענטארע · [2]) ז׳ ד׳ קאממענטארע

רְאוּיָה לְגַדֵּל שֵׂעָר · אֵיזוֹ הִיא קָרַחַת ? מִן הַקָּדְקֹד הַשּׁוֹפֵעַ לַאֲחוֹרָיו, עַד פִּקָּה שֶׁל צַוָּאר. אֵיזוֹ הִיא גַּבַּחַת ? מִן הַקָּדְקֹד הַשּׁוֹפֵעַ לְפָנָיו, עַד כְּנֶגֶד שֵׂעָר מִלְּמַעְלָן · הַקָּרַחַת וְהַגַּבַּחַת אֵינָן מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ, וְאֵינָן פּוֹשׁוֹת מִזּוֹ לְזוֹ · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ שֵׂעָר בֵּינֵיהֶן, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת, וְאִם לָאו, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת :

מאכ̄ענדעם געגעסען, אדער זיך דאמיט בעשטריכ̄ען האט, אדער דורך איינע וואונדע, וועלכ̄ע דען האארוואוכס ניכ̄ט מעהר צולעסט. דיא דעם הינטערקאפפ̄עם איזט היר, פ̄אן דער שייטעל נאך הינטען געכאגען, ביס אן דען האלזווירבעל; דיא דעם פ̄ארדערקאפפ̄עם, פ̄אן דער שייטעל נאך פ̄ארן ביס צום אנפ̄אנג דעם האארוואוכסעם. הינטער־ אונד פ̄ארדער קאפף ווירד בייא אויסזאטץ ניכ̄ט צוזאממענגערעכ̄נעט, אונד אויס־ ברייטונג אין איינאנדער ווירד ניכ̄ט אלס זאלכ̄ע אנגעזעהען · ר׳ יהודה זאגט: ווען האאר דאצווישען איזט ווערדען זיא ניכ̄ט צוזאממענגערעכ̄נעט, זאנסט אבער ווערדען זיא צו־ זאממענגערעכ̄נעט ·

פרק יא

כָּל הַבְּגָדִים מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים, חוּץ מִשֶּׁל נָכְרִים · הַלּוֹקֵחַ בְּגָדִים מִן הַנָּכְרִים, יֵרָאוּ בַּתְּחִלָּה · וְעוֹרוֹת הַיָּם אֵינָן מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים · חִבֵּר לָהֶם מִן הַגָּדֵל בָּאָרֶץ, אֲפִילוּ חוּט, אֲפִילוּ מְשִׁיחָה, דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, טָמֵא : (ב) צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטְּרָפָן זֶה בְּזֶה, אִם רוֹב מִן הַגְּמַלִּים, אֵינָן מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים · אִם רוֹב מִן הָרְחֵלִים, מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים · וְכֵן הַפִּשְׁתָּן וְהַקַּנְבּוֹס, שֶׁטְּרָפָן זֶה בָּזֶה : (ג) הָעוֹרוֹת וְהַבְּגָדִים הַצְּבוּעִים, אֵין מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים · הַבָּתִּים, בֵּין צְבוּעִים, בֵּין שֶׁאֵינָן צְבוּעִים, מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים, דִּ״ר מֵאִיר · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, הָעוֹרוֹת כַּבָּתִּים · ר״שׁ

אללער קליידער קעננען דורך אויסזאטצשעדען אונריין ווערדען, אויסגענאממען דיא דער ניכ̄ט־ישראל · ווען איי־ נער קליידער פ̄אן ניכ̄ט־ישראל קויפ̄ט, זא מוס איין עטוואנ־ ניגער אויסזאטצשאדען דאראן וויא פ̄אן נייעם בעזיכ̄טיגט ווערדען · הויט פ̄אן זעעטהירען ווירד ניכ̄ט אונריין דורך אויסזאטצשערען; בעפ̄עסטיגט מאן אבער דאראן עטוואס אויף דעם לאנדע ענטשטעהענדעס, זייא עס אויך נור איין שנור אדער פ̄אדען אונד וואס אונריינרינהייט אנניממט [1]), זא איזט זיא דורך אויסזאטץ אונריין · (ב) צייג אויס קאמעלהארען אונד שאפ̄וואללע געמענגט, ווירד, ווען דאס מייסטע דארין קאמעלהאאר איזט, ניכ̄ט אונריין דורך אויסזאטץ, ווען דאס מייסטע שאפ̄וואללע איזט, אונריין; ווען יעדעס צור העלפ̄טע, אונריין · עבען זא אויס פ̄לאכס אונד האנף געמענגט · (ג) פ̄ארביגע הייטע אונד צייג ווערדען ניכ̄ט אונריין דורך אויסזאטץ, וואהל אבער הייזער, געפ̄ערבט וויא אונגעפ̄ערבט; זא ר״מ · ר׳ יהודה זאגט: דיא הייטע וויא דיא הייזער · ר״ש זאגט: דיא פ̄אן

הגוף: של לקי · העליון מותח חוט מאוזן לאוזן, כל שמן החוט ולמעלה זהו הראש, מן החוט ולמטה זה הזקן: פיקה. ראש השפוי כובע והבשר המקיף בשפוי כובע מבחוץ קרוי פיקה: (י) הקרחת והגבחת. שתיהן בראש אלא שמשפוע קדקוד ולאחריו קרוי קרחת, משפוע קדקוד כלפי פניו קרוי גבחת, ואינן כנתקים, שהנתק חוזר ומגדל שער, והקרחת וגבחת אינן חוזרי׳ ומגדלים שער, וכן הנתק מטמא בכל מראה, והקרחת וגבחת אין מיטמאי׳ אלא בד׳ מראות: אכל · וכ״ש בידי שמים דקרוי קרחת: כשם · סם שהאוכלו או סך בו אינו מגדל שער, וה״ה לגבחת: שאינה ראוי׳ · כגון מכה גדולה שהבשר נעשה צלקת: איזה · על הגבול הקרחת והגבחת בעי, עד איזה גבול יקרא קרחת, ועד איזה גבול יקרא גבחת, דהמקום עצמו ביארה התורה בהדי: פיקה · חולי ראשונה של צואר:

פרק יא מן הנכרים · הימים שהיה בהם הנגע קודם שבאו ליד ישראל אין עולי׳ מן המכין ויראו בתחלה: הים · דבעינן מן המין הגדל בארץ: להם · חיבר המין הגדל ביס בב׳ תכיפו׳: (ב) שטרפן · שערבן ועשה מהן בגד

[1]) ז. ד. קאממענטארע ·

נגעים פרק י

בַּמֶּה תֵּהֵא הַפְּרִצָה ? מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעֹרוֹת · נִפְרָץ מִמָּקוֹם אֶחָד בַּגְּרִים, טָהוֹר : (מ) מִי שֶׁהָיָה בּוֹ נֶתֶק, וּבוֹ שֵׂעָר צָהוֹב, טָמֵא · נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר שָׁחוֹר, טָהוֹר · אַעַ״פִּי שֶׁהָלַךְ לוֹ שֵׂעָר שָׁחוֹר, טָהוֹר · ר״שׁ בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם ר״שׁ, כָּל נֶתֶק שֶׁטָּהֵר שָׂעָה אַחַת, אֵין לוֹ טֻמְאָה לְעוֹלָם · ר״שׁ אוֹמֵר, כָּל שֵׂעָר צָהוֹב שֶׁטָּהֵר שָׂעָה אַחַת, אֵין לוֹ טֻמְאָה לְעוֹלָם : (ט) מִי שֶׁהָיָה בּוֹ נֶתֶק בַּגְּרִים, וְנִתַּם כָּל רֹאשׁוֹ, טָהוֹר · הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן אֵין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, דִּ״ר יְהוּדָה · ר״שׁ אוֹמֵר, מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה· אָמַר ר״שׁ, וְדִין הוּא, מָה אִם עוֹר הַפָּנִים, וְעוֹר הַבָּשָׂר, שֶׁיֵּשׁ דָּבָר אַחֵר מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם, מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן שֶׁאֵין דָּבָר אַחֵר מַפְסִיק בֵּינֵיהֶן, אֵינוֹ דִין שֶׁיְּעַכְּבוּ זֶה אֶת זֶה · הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וְאֵין פּוּשִׁין מִזֶּה לָזֶה · אֵיזֶהוּ זָקֵן ? מִן הַפֶּרֶק שֶׁל לֶחִי, עַד פִּקָּה שֶׁל גַּרְגֶּרֶת : (י) הַקְּרַחַת וְהַגַּבַּחַת מִטַּמְּאוֹת בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, בִּשְׁנֵי סִימָנִים, בְּמִחָיָה וּבְפִסָּיוֹן · אֵיזוֹ הִיא קְרַחַת ? אֲבָל נָשִׁים, כָּךְ נָשִׁים, מַכָּה שֶׁאֵינָהּ

שטעלל׳ען רײַן · ווײַ פֿיל מוֹס דיא אונטערבערעכונג זײַן? איינע שטעללע פֿיר 2 דֿהאארע · ווען אבער אן איינער שטעללע, ווײַ איינע גרויסע גראָס, איז ער רײַן · (מ) וועז איינער איינען קאפֿף אדער באָרט=גרינד דֿהאָט, וואָרין זיך גאלרגעלבעס דֿהאָאר בעפֿינדעט, איז ער אונרײַן · ענט= שטעהט דארין שוואַרצעס האָאר, איז ער רײַן; זעלבסט וועז דיזעס ווירער פֿערשווינדעט · ר״ש זאָגט אים נאמען דעס ר״ש : ׳ערער איינמאל רײַן געוואָרדענע גרינד ווירד ניא ווידער אונרײַן · ר״ש זאגט : יעדעס גאלר= געלבע דֿהאָאר, דאס איינמאל רײַן געוואָרדען, בעווירקט ניא ווידער אונרײַנהײַט · (ט) וועז איינער איינען גרינד האט ווײַ איינע גרויסע נראָס, אונד דיזער צירהט זיך איבער דעז גאנצען קאפֿף, זא איז ער רײַן · קאפֿף אונד באָרט העמ= מען איינאנדער, נאך ר׳ נ׳ט; וואהל אבער נאך ר״ש · דיזער פֿאלגערט זא ; דא דיא נעזיכטסהויט, אונד זאנסטיגע הויט דעס פֿליישעס, וועלכע דאך דורך עטוואס נעשידען זינד, איינאנדער העממען, ווײַ פֿיל מעהר מיסטען קאפֿף אונד באָרט, דיא דאך דורך נ׳כטס נעשידען זינד, איינאנדער דֿהעממען · קאפֿף אונד באָרט וועדען נ׳כט צוואממענגע= רעכנעט, אונד אויסבריטונג פֿאן איינעס אין דען אנדערן ווירד נ׳כט אלס זאלכע אנגעזעהען · אונטער באָרט פֿער= שטעהט מאן, פֿאו, דעס קינבאקקען געלענקע אן בים צור גורגעל · (י) דיא קאהלהייט דעס הינטער אונד פֿארדעק= קאפֿפֿעס קאן פֿיר אונרײַן ערקלערט וועדען א׳נגערהאלב צוויי׳ער וואַכען, אונד צוואר דורך 2 צײַכען, דורך געזונדעס פֿליישדארין, אונד אויסבריטונג· קאהלהייט איזט אויך,זאלכע, דיא ענטשטעהט, וועז מאן עטוואס דיא האָארע אויספֿאלען

נפרצו ; כ׳ שערות · בכל פרצה ופרצי מזיכי השערות שבחמצע מכונרת שבגרים · חסי׳ כגרים ; (ז) טמא · ספיומי שהרי שער שחור בגדו וחיטו מכונר לתוכו, והתנן טהור דסמ כ׳ שערות מכונרות לתוכו ; ממקום מ׳ · בפחות מכגרים : טהור · שנעשו שני כתפים מ׳ ושערות שבמצרי׳ הרי הן מכונרות, ולעיל בכ׳ כתיב זה בלד זה, בכפרך ממקו׳ מ׳ כגרים טמא, כיון דמלד כב׳ דכוותי לקמת הרמב : (ה) טמא · דשער נהוב מטמ׳ כין בתחלתן כין בסוף שבוע מ׳ וכ׳ ולאחר שטהר : טהור מי כתמא לאחר שנתם מע״פ שחיטו מכונר, ואי כמשומר דוקא במכונר ; מע״פ · דכיון דכשהר שנהוב תו לא מטמא לכל מס שהליטו בפסיון וכא בשבו ואח״כ בלך בשחור לו שבשב וכהם וחזר ופשב, לא חמרינן כיון דשהר שנתם תו לא מטמא ; שטהר שעה מ׳ · כין שהליטו בפסיון וכהם, לו שכא שער שחור וטהרו, כין שהליטו בשער נהוב וכא בשחור וטהרו, ואח״כ בלך בשחור לו שחזר ונתם מה שכהם שוב אין לו טומאה לעולם, ואפי פשב אחר שבלך בשחור לו בולד לו שער נהוב אחר, ור״ם ל״ל הא דמ״ם שהליטו בשער נהוב כו׳ הרי הוא כמות שהי׳ ; שער נהוב שטהר · כגון שהי דהוב קאי בשעה בשחור אין לו טומאה לעולם, לכל מס אחר שבלך בשחור בולד בנתק שער נהוב אחר לו פשב אח״כ טמא, וי״מ בשער שחור שבא אחר שער נהוב והלילו שוב חיבו מטמא שער נהוב, ואפילו מס יבא אחר שבלך בשחור, אבל מס בא אחר שבלך בשחור טמא, דמשומם לא בלילו מספסיון, וה״ם מס שוהלט בספסיון ובא שער שחור וטהר, כטהר מכל פסיון אפי׳ מס יבא פסיון אחר שבלך בשער שחור, ור״ם דנתק שער נהוב לפי שת״ק כמי דכר בשער נהוב, אבל ה״ם בספסיון: (ט) כל רחשו שפרח בנתק בכל הרמב אין מטוהלט בשער נהוב וכין בספסיון טהור, דפריחת הנתק בכולו מטהר׳ ברמב אפי׳ אחר שפטור, והבא כלו נתק בתחלה חיבו טהור, בשם שבבא כלו לבן בתחלה : חין מעכבין · מס פי׳ ברמב נתק בגרים וכיתק כל הרמב תע״פ שלא כיתק בזקן טהור, וכן בזקן: מפסיק· בשער הרמב והזקן שחיבן מטוהלין בכהרת מפסיקין בין עור הפנים לשער

תְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַבֶּגֶד הַשֵּׁנִי בַּסִּימָנִין: (ז) קַיָּטָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פַּסְפַּסִים צְבוּעִים וּלְבָנִים פּוֹשִׁין מִזֶּה לָזֶה. שָׁאֲלוּ אֶת ר"אֶ, וַהֲרֵי הוּא פַּסְפַּס יְחִידִי? אָמַר לָהֶן, לֹא שָׁמַעְתִּי. אָמַר לוֹ ר' יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה, אֶלְמַד בּוֹ? אָמַר לוֹ, אִם לְקַיֵּם דִּבְרֵי חֲכָמִים, הֵן. אָמַר לוֹ, שֶׁמָּא יַעֲמוֹד בּוֹ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וְהָעוֹמֵד בַּבְּגָדִים שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, טָמֵא. אָמַר לוֹ, חָכָם גָּדוֹל אַתָּה, שֶׁקַּיַּמְתָּ דִּבְרֵי חֲכָמִים. הַפִּשְׂיוֹן הַסָּמוּךְ כָּל שֶׁהוּא. הָרָחוֹק כַּגְּרִיס, וְהַחוֹזֵר כַּגְּרִיס: (ח) הַשְּׁתִי וְהָעֵרֶב מִטַּמְאִין בַּנְּגָעִים מִיָּד. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, הַשְּׁתִי מִשֶּׁיִּשָּׁלֵק, וְהָעֵרֶב מִיָּד, וְהָאוֹנִין שֶׁל פִּשְׁתָּן מִשֶּׁיִּתְלַבְּנוּ. כַּמָּה יְהֵא בַּפַּקַּעַת, וּתְהֵא מִטַּמְאָה בַּנְּגָעִים? כְּדֵי לֶאֱרוֹג מִמֶּנָּה שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שְׁתִי וָעֵרֶב, אֲפִילוּ כֻלָּה שְׁתִי, אֲפִילוּ כֻלָּה עֵרֶב. הָיְתָה פְּסִיקוֹת, אֵינָה מִטַּמְאָה בַּנְּגָעִים. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִילוּ פְּסִיקָה אַחַת וּקְשָׁרָהּ, אֵינָה מִטַּמְאָה: (ט) הַמַּעֲלֶה מִן הַפַּקַּעַת לַחֲבֶרְתָּהּ, מִן הַסָּלִיל לַחֲבֵרוֹ, מִן הַכּוֹבֵד הָעֶלְיוֹנָה לַכּוֹבֵד הַתַּחְתּוֹנָה, וְכֵן שְׁנֵי דָפֵי חָלוּק, שֶׁנִּרְאָה נֶגַע בְּאֶחָד מֵהֶן, הֲרֵי הַשֵּׁנִי טָהוֹר. בְּנֶפֶשׁ הַמַּסֶּכֶת, וּבַשְּׁתִי

ווערדען, אונד דער פֿליק ווירקט אויף דאס צווייטע מיטטעלסט דער אונריינהייטס צייכֿען. (ז) ווען אן איינעם זאממערקליידע געפֿערבטע אונד ווייסע פֿעלדער זינד, זא ווירד אויסברייטונג פֿאן איינעם ווייסען ביס אינס אנדערע, בעאכֿטעט. מאן פֿראגטע דען ר"א: וויא איזט עס ווען נור איין ווייסעס פֿעלד פארהאנדען? ער ערווידערטע: איך האבע ניכֿט פֿערנאממען, (וועסהאלב מאן עס פֿערשליסט). רי"בב פֿראגטע: דארף איך איינען גרונד פֿערמוטהען? ער ערווידערטע ווען צור בעשטעטיגונג דער זאטצונג דער געזעטצלעהרער, יא! הירויף שפראך ער: ווייל דער אויסזאטץ 2 וואכֿען זיך גלייך בלייבען קעננטע, אונד בייא צייגען מאכֿט דיס אונריין. ר"א ענטגעגנעטע: דוא ביסט איין עכֿטער ווייזער, דא דוא דיא זאטצונגען דער געזעטצלעהרער צו בעשטעטיגען ווייסט. — ד'א אויסברייטונג דיכֿט אם שאדען, ווירד ווען זיא נאך זא וועניג איזט, בעאכֿטעט; ווען ענטפֿערנט דאפֿאן, נור בייא דער גרעסע איינער גרויפע; אונד איין ווירערקעהרענדער עבענפֿאללס נור בייא דער גרעסע איינער גרויפע. (ח) אויפֿצוג אונד איינטראג פֿאן וואללע ווערדען וויא זיא זינד דורך אויסזאטץ אונריין, ר' יהודה זאגט: דער אויפֿצוג ערשט נאך דעם ער געזאטטען איזט, אבער דער איינטראג זאגלייך. צווירן שטרעהנען ערשט נאכֿדעם זיא געבלייכֿט זינד. וויא גראס מוס איין קנויל זיין, אום דורך אויסזאטצשאדען אונריין צו ווערדען? זא פֿיל געניגט אום דארויס 3 פֿינגערברייטען צייג, אויפֿצוג אונד איינטראג, צו וועבען, בעשטינדע ער אויך גאנץ אויס אויפֿצוג אדער איינטראג. בעשטעהט ער אויס ענדען, זא ווירד ער דורך אויסזאטץ ניכֿט אונריין. ר"י זאגט: זעלבסט ווען נור איין ענדע דארין אבגעריסען אונד ווידער אנגעקניפפֿט איזט, ווירד ער ניכֿט אונריין. (ט) ווען פֿאן איינער ראללע אויף איינע אנדערע, אדער פֿאן איינער האספעל אויף איינער אנדערע, פֿאם אבערן וועבעבוים אויף דען אונטערן, אבגעוויקקעלט ווירד, זא אויך בייא 2 בלעטטערן איינעם העמדעס, איזט, ווען זיך אויסזאטץ אן איינעם צייגט, דאס אנדערע

מ"ה פי"ג: בסימנים שמסגירה עם הבגד השני, דדינו של הבגד הב' כאלו הנגע בו לכל דבר, ולאחר ששמשה עם הבגד השני, אפי' הלך הנגע לגמרי מן החתיכה טעון שריפה: (ז) קייטא. לשון קייץ, מלבוש שרגילין ללבוש בימות החמה, וי"א שהוא מלבוש של אשה: פספסין. לשון פס יד שמנומרת בצבעים הרבה לבן וירוק ושחור, ומלא פס יד לבן, ומלא פס יד מצבע: מזה לזה. מלבן ללבן אע"פ שהצבוע מפסיק, דפשיון רחוק מטמא כגרים: יחידי. כלומר, אם לא היה בו אלא פספס א' לבן, שיש בו כגרים ולא יותר, וכל שאר הפספסים צבועים, מי בעי הסגר או לא, משום שאין לו להיכן יפשה: לא שמעתי. מפורש ספ"ט: הסמוך. לאוס: הרחוק. שהאוס בראש א' של בגד, והפשיון בראש השני, ומיהו הם מצד א': והחוזר. אחר ששרף מה שקרע נראה עוד בבגד: (ח) והערב. שנכר בין שתי לערב, שהשתי דק, והערב עב מאוד: משישלק. רגילין היה לשלקן במים רותחים, וי"ג משישלה משיהיו שולין ומסירים אותן מן היורה: פשתן. אינו נכר בין שתי לערב: שיתלבנו. מפורש פ"ק מ"ו דשבת: פקעת. עץ שהנשים מסבבות המטוה מן הכוש לתוכו: ג'. אצבעות: כלה. דלא בעינן שיהיה שתי וערב יחד: פסיקות. שהיו החוטים שבפקעת מפוסקים ואינן קשורים: אינה. לא הויא חבור: (ט) סליל. עץ חלול שמחברים עליו המטוה, וי"מ שהוא כעין הדיוסטר דמ"ג פ"כ דכלים: כובד. מפורש שם ר"פ

אוֹמֵר, הַצְּבוּעִים בִּידֵי שָׁמַיִם, מְטַמְּאִין, וּבִידֵי אָדָם, אֵינָן מְטַמְּאִין: (ד) בֶּגֶד שֶׁשָּׁתָיו צְבוּעַ, וְעֵרְבּוֹ לָבָן, עֵרְבּוֹ צָבוּעַ, וְשָׁתְיוֹ לָבָן, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנִּרְאֶה. הַבָּגָדִים מְטַמְּאִין בִּיזַקְרַק שֶׁבַּיְרוּקִים, וּבְאַדַמְדָּם שֶׁבָּאֲדוֹמִים. הָיָה יְזַקְרַק, וּפָשָׁה אַדַמְדָּם, אַדַמְדָּם, וּפָשָׁה יְזַקְרַק, טָמֵא. נִשְׁתַּנָּה וּפָשָׂה, נִשְׁתַּנָּה וְלֹא פָשָׂה, כְּאִלּוּ לֹא נִשְׁתַּנָּה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, יְרֹאֶה בַּתְּחִלָּה: (ה) הָעוֹמֵד בָּרִאשׁוֹן, יְכַבֵּס וְיַסְגִּיר. הָעוֹמֵד בַּשֵּׁנִי, יִשָּׂרֵף. הַפּוֹשֶׂה בָּזֶה וּבָזֶה, יִשָּׂרֵף. הִכְהָה בַּתְּחִלָּה, ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, יְכַבֵּס וְיַסְגִּיר, וַחֲכָ"א, אֵינוֹ זָקוּק לוֹ. הִכְהָה בָּרִאשׁוֹן, יְכַבֵּס וְיַסְגִּיר. הִכְהָה בַּשֵּׁנִי, חוֹרְעוֹ וְשׁוֹרֵף מַה שֶּׁקָּרַע, וְצָרִיךְ מַטְלִית. ר' נְחֶמְיָה אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ מַטְלִית: (ו) חָזַר נֶגַע לַבֶּגֶד, מַצִּיל אֶת הַמַּטְלִית. חָזַר לַמַּטְלִית, שׁוֹרֵף אֶת הַבֶּגֶד. הַטּוֹלֶה מִן הַמִּסְגָּר בַּטָּהוֹר, חָזַר נֶגַע לַבֶּגֶד, שׁוֹרֵף אֶת הַמַּטְלִית. חָזַר לַמַּטְלִית, הַבֶּגֶד הָרִאשׁוֹן יִשָּׂרֵף, וְהַמַּטְלִית

נאטור פֿאַרביגען וועדען אונריין, ניכט אבער דיא פֿאן מענשען געפֿערבטען. (ד) ביא ציג דעסטען אויפֿצוג נע׳ פֿערבט אונד דעסטען איינטראג וויים, אדער דיזער נע׳ פֿערבט אונד יענער וויים איזט, ריכטעט מאן זיך נאך דעם וואַ עס אינס אויגע פֿעלליט. ציג וועדען אונריין דורך דאס שטערקסטע דונקעלגעלב אונד ראטה. וועו דער שאדען דונקעלגעלב אונד דיא אויסבריטונג דונקעלראטה איזט, אדער אומגעקעהרט, זא איזט ער אונריין. טראט אייגע פֿארבענענדערונג אונד אויסבריטונג, אדער בלאסע פֿארבענענדערונג איין, זא ווירד דיזע ניכט כעאכטעט. ר' יהודה זאגט: עס ערפֿארדערט נייע בעזיכטיגונג. (ה) איין אין דער ערשטען וואכע זיך גלייך געבליבענער שאדען טוס געוואשען אונד ווידער פֿערשלאסטען וועדען; איזט ער אין דער צווייטען געבליבען, זא ווירד עס פֿערבראנט. וועו עס זיך אין דער ערשטען אדער צווייטען אויסבריטען, ווירד עס פֿערבראנט. פֿערי לירט׳ער גלייך נאך דער בעזיכטיגונג דען גלאנץ, זא ווירד ער, נאך ר' ישמעאל, געוואשען אונד פֿערשלאסטען; דיא געלעהרטען ערקלערען דיס פֿיר אונגעטרי״ג. פֿערלירט ער דען גלאנץ אין דער ערשטען וואכע, זא ווירד ער געוואשען אונד פֿערשלאסטען; וועו אין דער צווייטע, רייסט מאן דיא שטעללע הערויס אונד פֿערברענט דיזע, אונד מאן מוס איינען פֿליק אויפֿזעטצען. ר' נחמיא ערקלערט דיס פֿיר אונגעטרי״ג. (ו) קאממט אן דאסזעלבע ציג ווידער אין אויסזאטץ פֿלעק, זא ווירד דער פֿליק ניכט מיט אונריין;

קאממט ער אן דען פֿליק, זא מוס דאס ציג פֿערברענט ווערדען. וועו מאן פֿאן איינעם (נאך דער צווייטען וואכע צעררייסענען אונד) פֿערשלאסטענען צייגע איינען פֿליק אויף רייגעם ציג זעטצט, אונד אן יענעם ווידער דער אויסזאטץ קאממט, זא פֿערברענגט מאן דען פֿליק[1]; קאממט ער אן דען פֿליק ווידער, זא מוס דאס ערשטערע פֿערברענגט

וכן ספֵּסתן. מס רוכ פֿסתן טמא, ומס רוכ קככוס טהור: (ג) כגדיס הכבועים. תפי׳ כידי שמים; כין הכבועים. תפילו כידי אדם; (ד) נכוע. ומין נכוע מטמא, ומי מוליכין בתר הערב רוח מיטמא; ירקרק. ירוק שכירוקים ואדום שבאדומים שמראה הירקות והאדמדומות כהם חזק מאד, ירקרק ככוף הטויה, וכהולין של דקל, ואדמדם כזהורית יפה שבדם, וי״ג כזהורית יפה שבים; היו. כגרים ירקרק, ולכסוף שבוע פשה אדמדם אלל ירקרק; כשהכה ופשה. שהיה כתחלה ירקרק כגרים ולכסוף שבוע כשהכו׳ ונעשה אדמדם ופשה ונעשה גדול כקלט; כאלו. ואותו שפשה טעון שריפה, ואותו שלא פשה, מסגירו שבוע שני; כתחלה. דקאיב כשהכה כנגע אחר; (ה) העומד. כשיכו כלסון שבוע ראשון שלא פשה, ולא דמה מראיתו, יככס מקום הנגע ויסגיר; וזה. כלסון שבוע ראשון או כלסון שבוע כ׳; הכהה. שהיו מתחילה חזק הירקות או האדמימות ונעשה ירוק כיכוני או אדום כיכוני; ויכו זוקק. להסגירו וטהור; יככס. כאלו לא כהה. ומיכו אין דיכו כשומר ממש דאלו עומד כ׳ שבועו׳ ישרף, וכיון שכהה כשלו שבוע ג׳ אי אתה חוזר לירקרק או לאדמדם כשלו שבוע כ׳ ה״ל כעומד כ׳ שבועות ושורף, אבל אם עודו כהה מכאשו כשלו שבוע כ׳, אפי׳ פשה כהה; ושריך מטלית. תביאה כגד כמקום הקרע, דכתיב ואם תראה עוד ואין עוד אלא מקומו מלמד שהוא עולה מטלית עליו; (ו) לכגד. כמקו׳ אחר מן הכגד; מציל. כשהורף את הכגד, שהכגד טעון שריפה ויכו שורף את המטלית; את הכגד. והמטלית אם יש בו שעם על שעם מסגירו, ואם עמד ג׳עיניו שבוע כ׳ או פשה כשבוע ג׳ שורף, ואם פחות מג׳ על ג׳ ויכו מטמא כנגעים; המוסגר. כגד שעמד בעיניו שבוע ג׳ ונעשה כהה כשבוע כ׳, דקורע ממקו הנגע, ושורף מה שקרע, ואחר הכגד קרוי מוסגר, ונעשה טלאי מכגד זה כגד טהור; חזר. לכגדה מסגר; שורף. וי״ג מציל שהכגד הטהור שהטלאי ממוכר כו מציל, ויכו שורפו; ועיי׳

[1]) תחדער ב לעזאדט היס ברטבורה, ווחלו תי״ט נחכלולעזען.

נגעים פרק יב

פ ר ק י ב

כָּל הַבָּתִּים מִטַּמְאִים בַּנְּגָעִים, הוּץ מִשֶּׁל נָכְרִים. הַלּוֹקֵחַ בָּתִּים מִן הַנָּכְרִים, יֵרָאוּ בַּתְּחִלָּה. בַּיִת עָגוּל, בַּיִת טְרִיגוֹן, בַּיִת הַבָּנוּי בַּסְּפִינָה אוֹ בְאַסְקַרְיָא (נ"א בְּאַכְסַנְדַּרְיָא) עַל אַרְבַּע קוֹרוֹת, אֵינָה מִטַּמְאָה בַנְּגָעִים. וְאִם הָיָה מְרֻבָּע, אֲפִילוּ עַל אַרְבָּעָה עַמּוּדִים, מִטַּמֵּא: (ב) בַּיִת שֶׁאֶחָד מִצְּדָדָיו מְחֻפָּה בְּשֵׁשׁ, אֶחָד בְּסֶלַע, וְאֶחָד בִּלְבֵנִים, וְאֶחָד בְּעָפָר, טָהוֹר. בַּיִת שֶׁלֹּא הָיוּ בוֹ אֲבָנִים, וְעֵצִים, וְעָפָר, וְנִרְאָה בּוֹ נֶגַע, וְאַחַר כַּךְ הֵבִיא בוֹ אֲבָנִים, וְעֵצִים, וְעָפָר, טָהוֹר. וְכֵן בֶּגֶד שֶׁלֹּא אָרַג בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, וְנִרְאָה בוֹ נֶגַע, וְאַחַר כַּךְ אָרַג בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, טָהוֹר. אֵין הַבַּיִת מִטַּמֵּא בַנְּגָעִים, עַד שֶׁיְּהֵא בוֹ אֲבָנִים, וְעֵצִים, וְעָפָר: (ג) וְכַמָּה אֲבָנִים יְהוּ בוֹ? ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אַרְבַּע. ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר, שְׁמוֹנָה. שֶׁהָיָה ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, עַד שֶׁיֵּרָאֶה כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים, אוֹ עַל אֶבֶן אַחַת. ר"ע אוֹמֵר, עַד שֶׁיֵּרָאֶה כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים, לֹא עַל אֶבֶן אַחַת. ר' אֶלְעָזָר בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁיֵּרָאֶה כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים, בִּשְׁנֵי כְּתָלִים בְּזָוִיּוֹת, אָרְכּוֹ כִּשְׁנֵי גְרִיסִין, וְרָחְבּוֹ כַּגְּרִיס: (ד) עֵצִים

אללע הייזער ווערדען דורך אויסזאטץ אונריין, אויסער דיא איינעם ניכט־ישראל. קויפט מאן פאן זאלכעם איין (מיט אויסזאטץ בעהאפטעטעם) הויז, זא ווירד עס וויא פאן נייעם בעזיכטיגט. איין רונדעם, איין דרייעקקיגעם הויז, איין הויז אויף אייגעם שיפפע אדער איינעם מאסטע (נאך אנדערן: אויף איינעם פלאָס) אדער איין אויף 4 ליגענדען באלקען שטעהענדעם, ווירד ניכט אונריין דורך אויסזאטץ. איין פיערעקקיגעם הויז אבער ווירד, זעלבסט אויף 4 פפעהלען רוהענד[1]) אונריין. (ב) איין הויז דעסען איינע וואנד אויס מארמאר, אדער אויס פעלזען, אדער אויס מויערשטיין, אדער אויס ערדע בעשעהט, איזט ריין. ווען אן איינעם הויזע וואראן ניכט שטיינע, האלץ אונד ערדע, איין אויסזאטצשאדען זיך צייגט, אונד דאן ערשט מאכט מאן דאראן שטיינע, האלץ אונד ערדע, זא איזט עס ריין. עבען זא איזט איין שטיק צייג פאן ווענינעד אלס 3 פינגערברייטען, ווארען זיך איין אויסזאטץ צייגט, ווען מאן עס צו 3 פינגערברייטען אויסוועבט, ריין. איין הויז ווירד דורך אויסזאטצשאדען נור אונריין, ווען שטיינע, האלץ אונד ערדע דאראן זינד. (ג) וויא פיל שטיינע מיסען דארין זיין? ר' ישמעאל זאגט: 4[2]). ר"ע זאגט: 8. ר' ישמעאל נעמליך מיינט, עס מיסען וויא 2 גרויפענברייטען אויף 2 שטיינען אדער אויף איינעם דא זיין; ר"ע זאגט 2 גרויפענברייטען אויף 2 שטיינען, ניכט אויף איינעם. ר"א זאהן דעס ר"ש זאגט: דער שאדען מוס דיא גרעסע צווייער גרויפען אויף 2 שטיינען אן 2 ווענדען אים ווינקעל האבען, נעמליך 2 גרויפען לאנג אונד איינע ברייט. (ד) האלץ

ואף ימי הסגרו ונכבעו, ואי לאו דנכבעו הוה מיכבר בנגפו: שנתערב. שאין הנגע נכר בו: סהורים. דאת הודאי הוא מטמא לא את הספק: מוכין. קרעים קטנים פחותים מג' על ג' אלא שלא הובדלו: והמוחלט. דביון שנזקק לטמאה: אסור. דהא שריפה בעי:

פרק יב הבתים. בא"י: עכו"ם. אם קנו בית בא"י: טריגון. וה"ה בית שיש לו ב' זויות או חמש: באסקרי'. י"ג אסקריה בכין המצפה שעושים על התורן שיעמוד עליו הצופה, וי"ג אכסדי' והוא האסדה דפ"ד דברכות מ"ו: קורות. רחבים ורחוין לעמוד בלא נעיצה בקרקע, ועמודי שאין רחבים אין מתקיימים בלא נעילה: ד' עמודים. ואותן עמודים כנגד זויות הבית: (ב) בסלע. צור שהיא מששת ימי בראשית: בעפר. עשוי מגושי עפר: טהור. דבעינן שיהיו ד' קירות הבית ראויה ליטמא בנגעים: שלא היה. כל שלשתן אלא א' מהן: (ג) ר"א בר"ש. דכתיב קיר וכתיב קירות, איזה קיר שהוא כקירות, הוי אומר זה קרן זויות: (ד) עצים. כמה יהיה בכל כותל: שקוף. היה רגילין לתת עץ במקום

[1]) ז. ד. קאממענטארע. [2]) נעמליך אן יעדער זייטע איינער.

הָעוֹמֵד, חֲבֵרַי אֵלּוּ מְטַמְּאִין בַּנְּגָעִים מִיָּד • ר״שׁ אוֹמֵר, חַשְׁתִּי אִם חָזָה רָצוּף, מְטַמֵּא: (י) נִרְאָה בַּשְּׁתִי הָעוֹמֵד, הָאָרִיג טָהוֹר • נִרְאָה בָּאָרִיג, חַשְׁתִּי הָעוֹמֵד טָהוֹר • נִרְאָה בַּפָּרִין, שׁוֹרֵף אֶת הַנִּימִין • נִרְאָה בַנִּימִין, הַפָּרִין טָהוֹר • חָלוּק שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע, מַצִּיל אֶת הָאֲמְרִיוֹת שֶׁבּוֹ, אֲפִילוּ הֵן אַרְגָּמָן: (יא) כָּל הָרָאוּי לְטַמֵּא טֻמְאַת מֵת, אֲעַ״פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְטַמֵּא מִדְרָס, מְטַמֵּא בַּנְּגָעִים, כְּגוֹן חֻלְצַת שֶׁל סְפִינָה, וֵילוֹן, וְשָׁבִים שֶׁל סֻבָּרָה, וּמִטְפָּחוֹת שֶׁל סְפָרִים, וְגַלְגַּלּוֹן, וּרְצוּעוֹת מַנְעָל וְסַנְדָּל, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רוֹחַב כַּגְּרִיס, חֲבֵרַי אֵלּוּ מְטַמְּאִין בַּנְּגָעִים • סָגוֹם שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, עַד שֶׁיֵּרָאֶה בָּאָרִיג וּבַמּוֹכִין • הַחֻמְצָת וְהַתּוֹרְמָל נִרְאִים כְּדַרְכָּן, וּפוֹשֶׁה מִתּוֹכוֹ לַאֲחוֹרָיו, וּמֵאֲחוֹרָיו לְתוֹכוֹ: (יב) בֶּגֶד הַמְּסֻנָּף שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים, כֻּלָּם טְהוֹרִים • קְצָצוֹ וַעֲשָׂאוֹ מוֹכִין, טָהוֹר, וּמֻתָּר בַּהֲנָיָתוֹ • וְהַמְחֻלָּט שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים, כֻּלָּם טְמֵאִים • קְצָצוֹ וַעֲשָׂאוֹ מוֹכִין, טָמֵא, וְאָסוּר בַּהֲנָיָתוֹ:

רייז• צייגט ער זיך אם אײנטראַ, אונר אם אויפֿגעצאוגע• נען צעטטעל, זא זינד זיא זאגליך אונריז • ר״ש זאגט: דער צעטטעל נור דאַן, וועז ער שאן נעהעריג גערי׳טעט איזט• (י) צייגט ער זיך אם אויפֿגעצאוגענז (זא צו לאספענרען) צעטטעל, זא איזט דאס בערי״טס נעוועכטע ריין, אונר וועז אן דיזעם• יענער ריין • צייגט ער זיך אם טוכ, זא פֿער• ברענגט מאן אויך דיא פֿערז, וועז אבער אז דיזע, איזט דאס טוך ריין • וועז זיך אויסזאטצ אם נעוואנדע צייגט, זא זינד דיא בארטען, זעלבסט וועז זיא פֿאן פורפֿוראללע וועדען, ניכט אונריז• (יא) אללעם וואס דער אונריינהיט דורך טאדטע, וועז אויך ניכט דער דורך דרוק פֿערזי• א׳זט, ווירד דורך אויסזאטצ אונריז, צי ב• דיא שיפֿספֿלאגגע, אונר דאס זעגעל, אונר דיא העפֿטע דעם קאפֿפֿנעטצעס, טיכער אום ביכער, גירטעל, ריעמז צו שוהע׳, אונר סאנדאל׳ען, וועז זיא דיא בריטע איינער גרויפֿע האבען • אללע דיזע וועדרען דורך אויסזאטצ אונריז: וועז זיך אם סגום (פֿלאָקקיגעם צייג) איין אויסזאטצשא• דען צייגט, זא זאגט ראב״י, ער ווירד נור אונריז, וועז ער אם געוועבט אונר אן דען פֿלאָקקיגען זיך צייגט • אם שלויך אונר דער הירטענטאשע בעזיהט מאן איהו אין איה• רעם גע׳ווהנליכען צוישטאנדע [א]) • איינע אויסבריטונג פֿאן דער איננען• צור ריקזייטע, אונר פֿאן דער ר׳קזייטע צור איננען• זייטע ווירד בעאכטעט • (יב) וועז איין וועגע אויסזאטצפֿלעקע פֿערשלאספענעם, (דאז איבערפֿערבטעם) צייג• אונטער אנדערע פֿערמענגט ווארדען, זא זינד אללע ריין • וועז מאן עם צו קלייגען לאפֿפען צערשניטטען האט, איזט עם ריין, אונר מאן דארף עם בענוטצען • איזט אבער אין זא זינד אללע אונריז, אונר וועז מאז עם צו קלייגען לאפ• פען געשניטטען, זינד זיא עבענפֿאללס אונריז, אונר מאן דארף זיא ניכט בענוטצען •

אונריז• = ערקלערטעם אונטער אנדערע פֿערמענגט ווארדען,

כ״ח ; דפי • שחוסם מחוברים ע״י תפירה כעין חלוקים שלנו חלת מחוברים קנת : במסכת • מפורש שם, ח״כ כתחלה כשתורג בו כ׳ כתי נירים קודם שיתרוג כו ג׳ על ג׳ : בעומד • הם חוטי פשתי שכין שכי הכובדים שיעומדים שם ליתרג , וקמ״ל דל״ת כל חוט עומד בפני עצמו : רלוף • הכופים וקמוכים כעין רפפה, וז קוי מכוון : (י) בתריג טהור . כשחוץ עתיד לתרוג יותר : בעומד טהור • היינו מה שחוץ עתיד לקצץ מן פשתי עם תריג ; הנימים • חוטים שכרחב כפרין, וכקופו שם תכבות ; המומריות • שפת הכגד שחיכו שורף חותו ; תרגמן • דל״ת דחין מניל חלת כשהומריות של מין שחיכו מטמא כנגעים, כגון של מצי לו זכה קמ״ל, אפי׳ תרגמן שהוא למר נכוצ : (יא) ליטמא• כלמר ופשתים לו כעור : מדרס• כגון כגד שחין בו שלשה על שלשה : כנגעים • וכלכד שלכנים שחיכם נכוצים ; כגון • מפורשים כפ׳ כ״ד וכ״ח דכלים : הרי חלו • שמטמחים כמת מע״פ שחין מטמחים מדרס ; סגום • בגד עב מאוד וזוח כתורת שער, וקרחת סתור כנגעים כגדים רוח הכגד שכשחת וקרחו המוכין חסר עליו מפני היותו יפן , ונכחת הן המוכין שכשכד סחדש שעדיין המוכים נכוכים, ויהיה כגכהתו כאלו כתיב כגכוהתו : וכמוכין . כגוף הסדרת וכשערות שכולטים ממנה ; כתמא כו׳ • על פוי הם• וקושרים לותן וככפלים, וחין הנגע שכשפליו נראה חל״ת מהפשט הטור : כדרכן . שח״ל לפשטן ; לאחוריו • הם מהלה מראה הנגע כתוכו והסגירו, וכסוף שכוע נראה נגע כאחוריו מכחון, תשיב פשיון, ודוקא כשורות ולא כנגדיים; (יב) המוסגר

א) תהנע דיא פאלגענע חויפֿנוכרייטען •

שֶׁהַנֶּגַע בְּתוֹכוֹ וּמַסְגִּיר, שֶׁנֶּאֱמַר וְיָצָא הַכֹּהֵן מִן הַבַּיִת אֶל פֶּתַח הַבַּיִת, וְהִסְגִּיר אֶת הַבַּיִת שִׁבְעַת יָמִים, וּבָא בְסוֹף הַשָּׁבוּעַ, וְרָאָה אִם פָּשָׂה, וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְחִלְּצוּ אֶת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֵן הַנָּגַע, וְהִשְׁלִיכוּ אֶתְהֶן אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל מָקוֹם טָמֵא, וְלָקְחוּ אֲבָנִים אֲחֵרוֹת, וְהֵבִיאוּ אֶל תַּחַת הָאֲבָנִים, וְעָפָר אַחֵר יִקַּח, וְטָח אֶת הַבַּיִת. אֵינוֹ נוֹטֵל אֲבָנִים מִצַּד זֶה וּמֵבִיא לְצַד זֶה, וְלֹא עָפָר מִצַּד זֶה, וּמֵבִיא לְצַד זֶה, וְלֹא סִיד מִכָּל מָקוֹם. אֵינוֹ מֵבִיא לֹא אַחַת תַּחַת שְׁתַּיִם, וְלֹא שְׁתַּיִם תַּחַת אַחַת, אֶלָּא מֵבִיא שְׁתַּיִם תַּחַת שְׁתַּיִם, תַּחַת שָׁלֹשׁ, תַּחַת אַרְבַּע. מִכָּאן אָמְרוּ אוֹי לָרָשָׁע, אוֹי לִשְׁכֵנוֹ, שְׁנֵיהֶן חוֹלְצִין, שְׁנֵיהֶן קוֹצְעִין, שְׁנֵיהֶן מְבִיאִין אֶת הָאֲבָנִים, אֲבָל הוּא לְבַדּוֹ מֵבִיא אֶת הָעָפָר, שֶׁנֶּאֱמַר וְעָפָר אַחֵר יִקַּח, וְטָח אֶת הַבַּיִת. אֵין חֲבֵרוֹ מִטַּפֵּל עִמּוֹ בַּטִּיחָה: (ז) בָּא בְסוֹף שָׁבוּעַ, וְרָאָה אִם חָזַר וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת, אֶת אֲבָנָיו, וְאֶת עֵצָיו וְאֶת כָּל עֲפַר הַבַּיִת, וְהוֹצִיא אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל מָקוֹם טָמֵא. הַפִּסְיוֹן הַסָּמוּךְ כָּל שֶׁהוּא, וְהָרָחוֹק כַּגְרִיס, וְהַחוֹזֵר בַּבָּתִּים כִּשְׁנֵי גְרִיסִין:

אונד דאן ערשט פערשליסען, נאך אין דעם הויזע, וואדער אויסזאטץ זיך בעפינדעט שטעהען אונד פערשליסען, זאנדערן ער טריטט אן דיא טהיר דעסטעלבען אונד פערשליסט, דען עס הייסט: „דער פריסטער זאלל הינויסגעהען פאר דען איינגאנג דעס הויזעס אונד דאס הויז אויף 7 טאגע פערשליסען." אם ענדע דער וואכע קאממט ער הין אונד זיהט; ווען זיך דער שאדען אויסגעברייטעט האט, „דאן זאלל דער פריסטער בעפעהלען דאס מאן דיא שטיינע (ווארן דער שאדען איזט, הערויסציהע, אונד אויסערהאלב דער שטאדט אן איינען אונריינען ארט ווערפע; מאן זאלל דאן אנדערע שטיינע נעהמען אונד זיא אן דיא שטעללע דער ערשטערן איינזעטצען אונד אנדערע ערדע נעהמען, אונד דאס הויז בעקלייבען)". מאן דארף ניכט שטיינע אדער ערדע פאן דער איינען זייטע נעהמען אונד אן דיא אנדערע ברינגען, אונד קאלק גאר ניכט; פערנער ניכט איינען שטיין שטאטט 2, ניכט 2 שטאטט איינעס, אבער וואהל 2 שטאטט 2 אדער 3 אדער 4. — מאן האט הירפאן דאס שפריכווארט: „וועהע דעם בעזעוויכט, אונד וועהע זיינעס נאכבארען!" — דען דיזער מוס מיט איהם געמיישאפטליך דיא שטיינע הערויסנעהמען, אונד אבקראטצען, אונד דיא אנדערן שטיינע ברינגען; אבער דער בעזיטצער אלליין ברינגט דיא ערדע אונד בעקלייבט, דען עס הייסט: „אנדערע ערדע זאלל ער נעהמען אונד דאס הויז בעקלייבען". דער נאכבאר האט אלזא הירבייא איהם ניכט צו העלפען: (ז) אם ענדע דער וואכע קאממט ער אונד זיהט נאך; ווען דער שאדען זיך ווידער איינגעפונדען האט, שטעסט מאן דאס הויז איין, שטיינע, האלץ אונד ערדע, אונד ברינגט אללעס אויסערהאלב דער שטאדט אן איינען אונריינען ארט. אויסברייטונג דיכט אם שאדען ברויכט נור איין ווענינעס צו זיין; ענטפערנט דאפאן, מינדעסטענס וויא איינע גרויפע; דער אן הייזערן צוריקקעהרענדע, מינדעסטענס 2 גרויפען.

פ ר ק יג

עֲשָׂרָה בָּתִּים הֵן, הַכֵּהָה בָּרִאשׁוֹן, וְהַהוֹלֵךְ לוֹ, קוֹלְפוֹ, וְהוּא טָהוֹר. הַכֵּהָה בַּשֵּׁנִי, וְהַהוֹלֵךְ לוֹ, קוֹלְפוֹ, וְהוּא טָעוּן צִפָּרִים. הַפּוֹשֶׂה

צעהן פעללע קאממען פאר בייא הייזערן. ווען אין דער ערשטען וואכע דער פלעק גלאנצלאז ווירד אדער פערשווינדעט, זא ווירד בלאס דער פלעק אבגעשעלט, אונד ער איזט ריין. ווירד ער אין דער צווייטען גלאנצלאז אדער פערשווינדעט, זא שעלט מאן דיא שטעללע אב, אונד דער בעזיטצער מוס צווייא פעגעל ברינגען; ווען ער מקום. משום מקום דעפר כתיב וסיד לא הוי' עפר אלא אבן שריפה: תחת ב'. אבן גדולה שממלאה מקום הב': לרשע. זה שהנגע לבד ביתו: (ז) בא. אחר הטוח את הבית חוזר ומסגירו, ואם בסוף שבוע חזר הנגע ונתץ את הבית; בב' גריסין. שנגע בתים בתחלה אינו מטמא אלא ב' גריסין:

כְּדֵי לִתֵּן תַּחַת הַשָּׁקוּף • ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת סַנְדָּל לַאֲחוֹרֵי הַשָּׁקוּף • עָפָר כְּדֵי לִתֵּן בֵּין פָּצִים לַחֲבֵרוֹ • קֵירוֹת הָאֲבוּס, וְקֵירוֹת הַמַּחְיצָה, אֵינָן מְטַמְּאִין בְּנִגְעִים • יְרוּשָׁלַיִם וְחוּצָה לָאָרֶץ, אֵינָן מְטַמְּאִין בְּנִגְעִים:

(ה) כֵּיצַד רְאֵית הַבַּיִת? וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת, וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר, כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבָּיִת, אֲפִילּוּ תַלְמִיד חָכָם, וְיוֹדֵעַ שֶׁהוּא נֶגַע וַדַּאי, לֹא יְגַזֵּר וְיֹאמַר נֶגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת, אֶלָּא כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת, וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפִנּוּ אֶת הַבַּיִת, (בְּטֶרֶם יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת הַנֶּגַע, וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת, וְאַחַר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת הַבַּיִת) אֲפִילּוּ חֲבִילֵי עֵצִים, וַאֲפִילּוּ חֲבִילֵי כֵלִים, דִּ"ר יְהוּדָה • ר"שׁ אוֹמֵר, עֶסֶק הוּא לְפָנָיו • אָמַר ר' מֵאִיר, וְכִי מַה מְטַמֵּא לוֹ? אִם הִטְמִיר כְּלֵי עֵצָיו, וּבְגָדָיו, וּמַתְּכוֹתָיו, מַטְבִּילָן וְהֵן טְהוֹרִים • עַל מָה חָסָה הַתּוֹרָה? עַל כְּלֵי חַרְסוֹ, וְעַל פַּכּוֹ, וְעַל טִפְּיוֹ • אִם כֵּן חָסָה הַתּוֹרָה עַל מָמוֹנוֹ הַבָּוּוי, קַל וָחוֹמֶר עַל מָמוֹנוֹ הֶחָבִיב, אִם כֵּן עַל מָמוֹנוֹ, קַל וָחוֹמֶר עַל נַפְשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו • אִם כֵּן עַל שֶׁל רָשָׁע, קַל וָחוֹמֶר עַל שֶׁל צַדִּיק: (ו) אֵינוֹ הוֹלֵךְ (ס"א עוֹמֵד בְּתוֹךְ) לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וּמַסְגִּיר, וְלֹא בְתוֹךְ הַבַּיִת שֶׁהַנֶּגַע בְּתוֹכוֹ וּמַסְגִּיר, אֶלָּא עוֹמֵד פֶּתַח הַבַּיִת

(אן יעדער וייטע) זאָל נעטהיג איזט, אונטער דיא אבער שוועללע אנצוברינגען; ר' יהודה זאגט זא פֿיל נעטהיג איזט, אוֹם איינע לייסטע הינטער דען טהיראנשלאג אנצוברינגען • ערדע זאָל נעטהיג איזט, אוֹם דיא שפאלטען צו פֿילען • דיא מויער איינער קריפפע אונשיידמויערן וועררען דורך אויסזאטץ ניכט אונטרין • ירושלים אונד אויסלאנד וועררען דורך אויסזאטץ ניכט אונטרייכט • (ה) וויא איזט דיא בעזיכטיגונג איינעס הויזעס; „דער בעזיטצער דעם הויזעס קאמטט אונד שפריכט צום פריסטער אלזא; מיר שיינט איין אויסזאטץ שאדען אם הויזע צו זיין!" וועלן ער אויך איין געל־עהרטער איזט, אונד עס פֿיר ווירקליכען אויסזאטץ ערקענענט, זאלל ער ניכט ענטשיידענד שפרעכען; ער האבע איינען אויסזאטצשאדען געזעהען, ואנדערן; מיר שיינט איין אויסזאטצשאדען אם הויזע צו זיין • „דאן זאלל דער פריסטער בעפֿעהלען דאס הויז צו רימען, עהע ער הינין קאמטט, דען שאדען צו בעזיכטיגען, דאמיט ניכט אללעס אים הויז אונריין ווערדע;" אונד דאן ערשט זאלל דער פריסטער אינטרעטען, דאס הויז צו בעזיכטיגען)", זאגאר בינדעל האלץ אונד ראהר מוסטע נאך ר' יהודה אויסגעריימט ווערדען • ר"ש זאגט דאגעגען: וואצו זאלכע מיהע דעם אויסריימען? אויך ר"מ זאגט: וואס ווירד איהם דען אוגריין? עטוואס האלצגערעטהע, קליידער אונד מעטאלזאכען? דיא ווערדען דורך אונטערטויכען גערייניגט • דיא שריפֿט ווילל נור דיא אירדענען גערעטהע, קריגליין אונד טראפֿפֿעפֿעס פֿערשאנט ווייסטען • וועו זיא נון זא שאנעגד דאס גערינגערע אייגענטהום בעאכטעט, וויא פֿיל מעהר דאס ווערטה־פֿאלל ערע; וועו אייגענטהום איבערהויפט, וויא פֿיל מעהר דאס לעבען דער זעהנע אונד טעכטער; וועו דער שטראפֿבארען, וויא פֿיל מעהר דער טוגענדהאפֿטען! (ו) דער פריסטער דארף ניכט נאך זיינעם הויזע נעהען,

סמלת שוקף עליו: סנדל- רגליים היו לסיים עץ לתקורי השקוף להגיון, וקרוי סנדל כמו שסנסדל מגין על הרגל: פצים- לשון סדק וקרע, כשקורעין כתותל לעשות פתח ומשוין הכנין מצכי נדדים, משווי נקרא פצים: המקיפה- של תקירות גבוה וכרדקים, וי"ג המקפ לשון תלוקה, מקיפה התולקת בתוספת שלא יתערבו ב' מיניס זה בזה: ירושלים וח"ל- דתקוותכם כתיב וירושלים לא נתקלקה לשבטיה: (ה) לא יגזור- לא יפקוח הדיון: עגים- שתיכן בכלל טומאה: קניס- דל"ת עגים דתזו לעשות מהן כלים, מכל קניס שה שעושים מהן, מן הסתם מיכס מקבלים טומאה, כמו כוורת הקניס ומקלת הקניס, וכה דכתיב ולא יטמא כל תמר כנית, דמשמע טהוטאה קפיד רחמנא, ס"ל דתשמעינן דכלים דהוו מעקרת כמי מיטמו מי שביק לה: עפק כו'. וכי להעטיק לפנות את הבית הוצרך הכתוב, שאתה מזקיקו לפנות אפי' הטהורים שאין מקבלים טומאה, ע"כ לא נא הכתוב אלא לדרוש כר"מ, שהתורה חסה על ממונן של ישראל: תפיו- מקום שמכשל בוקדירתו כגון תנור וכיריס של חרס המטלטלים, וי"ג טפיו בטי"ת והוא כ"ף קטן מחוד, שאין המעקה יוצא ממנו אלא טיף טיף: רצוי- שהנפטים בחים על לחוז הרע: (ו) הולך- סכהו: על פתח- מחיד לפסח מבחוץ, ולא על עובי המפתן: מר

אוֹמֵר, מַלְבֵּן הַבָּנוּי עַל גַּבֵּי, נִתָּץ עִמּוֹ. אֲבָנָיו וְעֵצָיו וְעַפְרוֹ מְטַמְּאִין בְּכַזַּיִת. רַ אֶלְעָזָר הַסְּמָא אוֹמֵר, בְּמַה שֶׁהֵן: (ד) בַּיִת הַמְסֻגָּר, מְטַמֵּא מִתּוֹכוֹ. וְהַמְּחֻלָּט, מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחוֹרָיו. זֶה וָזֶה מְטַמְּאִים בְּבִיאָה: (ה) הַבּוֹנֶה מִן הַמְסֻגָּר בְּטָהוֹר, חָזַר נֶגַע לַבַּיִת, חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים. חָזַר עַל הָאֲבָנִים, הַבַּיִת חָרָאשׁוֹן יִנָּתֵץ, וְהָאֲבָנִים יְשַׁמְּשׁוּ אֶת הַבַּיִת הַשֵּׁנִי בַּסִּימָנִין: (ו) בַּיִת שֶׁהוּא מֻסָּךְ עַל גַּבֵּי בַּיִת הַמְנֻגָּע, וְכֵן אֵילָן שֶׁהוּא מֻסָּךְ עַל גַּבֵּי בַּיִת הַמְנֻגָּע, הַנִּכְנָס לַחִיצוֹן טָהוֹר, דִּ"ר אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה. אָמַר ר' אֱלִיעֶזֶר, מָה אִם אֶבֶן אַחַת מְמֻנּוּ מְטַמֵּא בְּבִיאָה, הוּא עַצְמוֹ לֹא יְטַמֵּא בְּבִיאָה: (ז) הַטָּמֵא עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן, וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר, טָמֵא. הַטָּהוֹר עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן, וְהַטָּמֵא עוֹבֵר, טָהוֹר. אִם עָמַד, טָמֵא. וְכֵן בְּאֶבֶן הַמְנֻגַּעַת, טָהוֹר. וְאִם הִנִּיחָהּ, חֲרֵי זֶה טָמֵא: (ח) טָהוֹר שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְבַיִת טָמֵא, נִטְמָא. וְטָמֵא שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְבַיִת טָהוֹר, טִמְּאוֹהוּ. טָמֵא מְחוֹרָה שֶׁהִכְנִיס מִמֶּנָּה שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ לְבַיִת טָמֵא, נִטְמָא. וּטְמֵאָה שֶׁהִכְנִיס מִמֶּנָּה

ד׳׳א מויער בעפֿעסטיגטע שוטצערעטטער וועלדען מיט איינגע־ שטאסען. — דיא שטיינע, האלץ, אונד ערדע זאלפֿעס הויזעס פֿעראונרייניגען ביא איינער אליפֿע גראס. ר״א הסמא זאגט: בייא נאך זא וועניג. (ד) איין אבגע־ שפערטעס הויז פֿעראונרייניגט פֿאן אינגען; איין פֿיר אויסזעטציג ערקלערטעס, פֿאן אינגען אונד אויסען. ביידע פֿעראונרייניגען דורך דיניינקאממען. (ה) וועון מאן פֿאן איינעם אבגעשפערטען הויזע טהיילע אין איין ריינעס בויעט, זא מוס מאן, וועון דער אויסזאטצ־ שאדען אן יענעם ווידערקעהרט, דיא ענטנאממענען שטיינע ווידער אויסגענומען; וועון דער אויסזאטצשאדען אוך דיזע צוריקקעהרט, מוס דאס ערשטע הויז אינגעשטאסען ווער־ דען, אונד דיא בעהאפֿטעטען שטיינע ווידקען אויף דאס אנדערע הויז, מיטטעלסט דער צייכען. (ו) וועון איין הויז אדער איין בוים זיך איבער דאס בעהאפֿטעטע הויז הינציהט, זא איזט ווער אין דען רוים דער ערשטערן אינגעהט ריין. זא רא״בע. ר״מ זאגט: וועון שאן איין שטיין דעס בעהאפֿטעטען אין בעצעלטונג פֿעראונרייניגט, וויא פֿיל מעהר דאס גאנצע הויז. (ז) וועון איין אויסזעטציגער אונטער איינעם בוימע שטעהט אונד איין ריינער אונטער דיזעם פֿאראיבערגעהט, איזט ער אונרין. שטעהט איין ריינער דא, אונד איין אונריינער געהט ראונטער פֿארבייא, זא כלייבט יענער ריין; וועון דיזער אבער שטילל שטעהט, איזט יענער אונרין. טרעגט אינער איינען בעהאפֿטעטען שטיין ראונטער פֿארבייא, זא איזט דער ריינע דאזעלבסט ריין; וועון אבער איהן נידערזעטצט, איזט יענער אונריין. (ח) וועון איין ריינער מיט דעם קאפֿע אונד גרעסטען טהיילע דעס קערפערס אין איין אונריינעם הויז הינינקאממט, איזט ער אונריין; אינד וועון איין אונריינער אין איין ריינעס הויז, פֿעראונרייניגט ער עס. וועון פֿאן איינעם ריינען ציגשטיקקע 3 פֿינגערברייט אין איין אונריינעס הויז געבראכט ווירד, איזט

מלבן · עז לרוך שעל הקיר עשוי להושיב עליו רשפי הקורו' שלח ירקבו מלקלוקית המומס: כזית · לרעת לחקם למת: כמשהו · כלכריס של מת, ולכלריס לין להס שעור: (ד) בית וחכניס והמבוגעים עצמן לפני' במוסגר מטמאי' מלחוריהן: כביאה · לטומת כל הכנכס בתוכו: (ה) המוסגר · לאחר · שחלץ וקנע ושח וכתן לו שבוע כתוך ימי הסגר ולקח מאותו בית חכניס וכנחן בבית אחר: לבית · המוסגר: חוצן · את החכניס שלקח ממנו ומקלקן מן הטהור, וכן טמאי' בטומאת הבית שנטלן ממנו · מ"כ חוצן, עכס היה שיחלון, שלא יקלף את הבית הטהור כשיחזור הכגע לאותן חכניס עצמן, אבל כל זמן שלא חזר על החכניס אין דיכן בטומאת הבית שנטלן ממנו, וכן לעיל מ"ו פי"ל כמי עכס טוב' היה שבשקרע הכגע מבגד הרחצון וחכר במקומו מטלית וחזר הכגע לבגד הרחצון, יש לחוש שיולך נגע גס במטלית שנלקחה ממנס וטלאוהו בבגד הטהור ויתקלקל ע"י גס לאותו הבגד הטהור, מגיל מפריש את המטלית מאותו הבגד שלא תקלקלו, ומגיל לצון הפרשה כמו כי כל העושר לצר הגיל תלמיס: החכניס · שבכה בטהור: יוצא · כאלו אן קבועי' בו וחכי חכניס כמי כעו כתיצה שלא שממתין להס עד שיעשו הבית הסגי בסימני' דטעון הסגר: (ו) מיסך · שבית המבוגע בגוי בתוך בית לחר, וכן חילן שבית המבוגע בגוי תהיון: טהור · דדמי לבית ועליה דאי קאי מצורע בבית עליה טהורה: אבן ס' · שבבית המבוגע מטמאה כל לצר כאהל, הבית כלו אהוי תחת בית לחר לכ"ם שיטמא כל מה שבתוך המילון: (ז) עומד · דמושבו

בָּרִאשׁוֹן, חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח, וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ · חָזַר, יִנָּתֵץ · לֹא חָזַר, טָעוּן צִפָּרִים · עָמַד בָּרִאשׁוֹן, וּפָשָׂה בַּשֵּׁנִי, חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח, וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ · חָזַר, יִנָּתֵץ · לֹא חָזַר, טָעוּן צִפָּרִים · עָמַד בָּזֶה וּבָזֶה, חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח, וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ · חָזַר, יִנָּתֵץ · לֹא חָזַר, טָעוּן צִפָּרִים · אִם עַד שֶׁלֹּא טִהֲרוֹ בַּצִּפָּרִים נִרְאָה בּוֹ נֶגַע, הֲרֵי זֶה יִנָּתֵץ · וְאִם מִשֶּׁטִּהֲרוֹ בַּצִּפָּרִים נִרְאָה בּוֹ נֶגַע, יֵרָאֶה בַּתְּחִלָּה : (ב) הָאֶבֶן שֶׁבַּזָּוִית, בִּזְמָן שֶׁהוּא חוֹלֵץ, חוֹלֵץ אֶת כֻּלָּהּ, וּבִזְמָן שֶׁהוּא נוֹתֵץ, נוֹתֵץ אֶת שֶׁלּוֹ, וּמְנִיחַ אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ · נִמְצָא חוֹמֶר בַּחֲלִיצָה מִבַּנְתִּיצָה · ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בַּיִת הַבָּנוּי רֹאשׁ וּפִתִּין, נִרְאָה בָרֹאשׁ, נוֹטֵל אֶת כֻּלּוֹ · נִרְאָה בַּפִּתִּין, נוֹטֵל אֶת שֶׁלּוֹ, וּמְנִיחַ אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ : (ג) בַּיִת שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע, הָיְתָה עֲלִיָּה עַל גַּבָּיו, נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לָעֲלִיָּה · נִרְאָה בָעֲלִיָּה, נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לַבַּיִת · לֹא הָיְתָה עֲלִיָּה עַל גַּבָּיו, אֲבָנָיו וְעֵצָיו וְעַפְרוֹ נִתָּצִין עִמּוֹ, וּמַצִּיל עַל הַמַּלְבְּנִים, וְעַל שְׂרִיגֵי הַחַלּוֹנוֹת · ר' יְהוּדָה

אין דער ערשטען זיך אויסברייטעט, מוס מאן דען שטיין הערויסנעהמען, עס רונדאום אבקראטצען אונד בעקלייבען, אונד ווידער איינע וואכע שטעהען לאססען · ווען ער ווידערקעהרט, זא ווירד עס איינגעשטאסען; ווען ער ניכט ווידערקעהרט, מוס דער בעזיטצער צווייא פעגעל ברינגען · בלייבט ער זיך אין דער ערשטען גלייך אונד ברייטעט זיך אין דער צווייטען אויס, זא מוס מאן דען שטיין הערויסנעהמען, עס רונדאום אבקראטצען אונד ווידער בעקלייבען, אונד איינע וואכע שטעהען האססען; ווען ער ווידערקעהרט ווירד דאס הויז איינגעשטאסען; וואניכט, זא איזט דער בעזיטצער צו דען צווייא פעגעלן פערפפליכטעט · בלייבט ער אין ביידען זיך גלייך, זא מוס דער שטיין הערויסגענאממען, עס רונדאום אבגעקראטצט אונד פערקלייבט ווערדען, אונד מאן לעסט עס ווידערום איינע וואכע שטעהען; ווען ער צוריקקעהרט, ווירד דאס הויז איינגעשטאסען, אונד ווען ער ניכט צוריקקעהרט, איזט דער בעזיטצער צו דען צווייא פעגעלן פערפפליכטעט · ערשיינט, בעפאר דורך דיא פעגעל דיא רייניגונג ערפאלגט, איין אויסזאטצשאדען, זא ווירד דאס הויז איינגעשטאסען, ווען אבער נאכהער, ווירד עס פאן נייעם בעזיכטיגט · (ב) איין עקשטיין (צווייער הייזער) ווירד ווען מאן אי'הן הערויסנעהמען מוס, גאנץ הערויסגענאממען; ווען מאן אבער איינשטאסען מוס, שטעסט מאן נור דען צום שאדהאפטען הויזע געהעריגען טהייל אב, אונד לעסט דען טהייל דעס אנדערן שטעהען · זאמיט איזט ביים הערויסנעהמען עטוואס שטרענגער אלס ביים איינשטאסען · ר"א זאגט : ווען דיא שיידעוואנד איינעס הויזעס אבוועכסעלנד מיט גאנצען אונד האלבען שטיינען אויפגעפיהרט איזט, זא מוס, ווען זיך דער שאדען אם גאנצען צייגט, דער גאנצע, ווען אם האלבען, נור דער האלבע הערויסגענאממען ווערדען, אונד דער האלבע צום נאכבאר צו בלייבט · (ג) ווען איבער דעם הויזע, ווארין דער אויסזאטצשאדען איזט, איין זעללער איזט, זא קאן מאן דיא דעקבאלקען דעם הויזעס צום זעללער לאססען; איזט דער אויסזאטץ אין דיזעס, זא לעסט מאן זיא צום הויזע · ווען קיין זעללער דאריבער, ווערדען דיא שטייגע, האלץ אונד ערדע דער דעקקע מיט איינגעשטאסען, אונד נור דיא דאך-לעהנען אונד פענסטער-גיטטער זינד אויסגענאממען · ר' יהודה זאגט : אויף

פרק יג עשרה · בסוף שבוע ראשון או שהלך לגמרי הרי ב' בתים : קולפו · מקום הנגע לבד : צפרים · הרי ב' אחרים : ינתץ · הרי ה' : צפרים · הרי ו' : עמד כו' ינתץ · הרי ז' : צפרים · הרי ח' : ובזה · ודין העומד בעיניו בשבוע ב' כדין הפושה : ינתץ · הרי ט' : צפרים · הרי י' : ינתץ · והרי הוא כחוזר וטעון כתיצה ומשטהרו ה"ל כנגע חדש ומסגירו : (ב) שבזויות · שהיא ביכו ובין חבירו בשותפות : נותן · את הבית כלו : ראש ופתין · שהכותל שביכו ובין חברו נבנה באבנים שלמות והן נקראי' ראשים וממלאים כל עובי' החומה עד שנראי' בבית זה ובבית זה ונבנה ג"כ מפתן לשון פת לחם ונקראין פתין ע"ש שחלוקין לב' שב' מהם כנגד אבן הראשה הא' ורגילי' לבנות כך שורה ראשים שהם אבני' שממלאי' כל עובי הכותל, ועליהם שורה פתין וחוזר ובונה שורה ראשים, ושורה פתין עד למעלה : (ג) לעליה · וסומכן בעמודין : נתנין · דכיון שאין עליה ע"ג הרי כלם נבנו עמו : מלבנים · כמין לבנים מרובעות ששוטחי' על הגגות וי"מ כעין מזוזות שעושין בחלונות מבחוץ לבוי : סריגי · סבכה שעושי בחלון העשוי לר"הר שלא יפלו התבוקות משם :

עוֹשִׂים לוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, עַל רוֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת · נִכְנַס רִאשׁוֹן וְיוֹצֵא אַחֲרוֹן, כָּל הַמַּצִּיל צָמִיד פָּתִיל בְּאֹהֶל הַמֵּת, מַצִּיל צָמִיד פָּתִיל בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע, וְכָל הַמַּצִּיל מְכָסֶּה בְּאֹהֶל הַמֵּת, מַצִּיל מְכָסֶּה בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע, דִּ"ר מֵאִיר · ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַמַּצִּיל צָמִיד פָּתִיל בְּאֹהֶל הַמֵּת, מַצִּיל מְכָסֶּה בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע, וְכָל הַמַּצִּיל מְכָסֶּה בְּאֹהֶל הַמֵּת, אֲפִילוּ מְגִלָּה בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע, טָהוֹר :

אויסזעטציגער אין דיא זינאגאגע געהען ווילל, מאכט מאן פיר איהן דאזעלבסט איינע אבשיידונג פאן 10 האנדבריייטען הערא, אונד 4 עללען לענגע אונד ברייטע; ער מוס צווישט איינטרעטען, אונד צולעטצט הינויסגעהען · — אללעס וואס פעסט פערשפונדעט אין טאדטענבעצעלטונג שיטצט, שיטצט עבען זא אים בעהאפטעטען הויזע, עונד וואס בלאס צוגעדעקט אין טאדטענבעצעלטונג שיטצט, שיטצט עבען זא אין בעהאפטעטען הויזע · זא ר"מ · ר' יוסי זאגט; אללעס וואס פעסט פערשפונדעט אין טאדטענבעצעלטונג שיטצט, שיטצט דורך בלאסע בעדעקקונג אים בעהאפטעטען הויזע, אונד וואס אין טאדטענבעצעלטונג דורך בעדעקקונג שיטצט, איזט אים בעהאפטעטען הויזע זאגאר אונבעדעקט ריין ·

פ ר ק יג

כֵּיצַד מְסַתְּרִין אֶת הַמְצוֹרָע? הָיָה מֵבִיא פַּיָּלֵי שֶׁל חֶרֶשׂ חֲדָשָׁה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ רְבִיעִית מַיִם חַיִּים, וּמֵבִיא שְׁתֵּי צִפֳּרִים דְּרוֹר · שָׁחַט אֶת אַחַת מֵהֶן עַל כְּלִי חֶרֶשׂ, וְעַל מַיִם חַיִּים, חָפַר וְקוֹבְרָהּ בְּפָנָיו · נָטַל עֵץ אֶרֶז, וְאֵזוֹב, וּשְׁנִי תוֹלַעַת, וּכְרָכָן בְּשׂוֹרֵי הַלָּשׁוֹן, וְחִפּוּף לָהֶם רָאשֵׁי אֲגַפִּים, וְרֹאשׁ הַזָּנָב שֶׁל שְׁנֵיהֶן, טָבַל וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לְאַחַר יָדוֹ שֶׁל מְצוֹרָע, וְיֵשׁ אוֹמְרִים, עַל מִצְחוֹ · וְכַךְ הָיָה מַזֶּה עַל הַשָּׁקוּף שֶׁבַּבַּיִת מִבַּחוּץ : (כ) בָּא לוֹ לְשַׁלַּח אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה, אֵינוֹ הוֹפֵךְ פָּנָיו לֹא לַיָּם, וְלֹא לָעִיר, וְלֹא לַמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר וְשִׁלַּח אֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה אֶל מִחוּץ לָעִיר, אֶל פְּנֵי הַשָּׂדֶה · בָּא לְגַלַּח אֶת הַמְצוֹרָע, הֶעֱבִיר תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרוֹ, וְכִבֵּס

וו"א ווירד דער אויסזעטציגע ווידער געריניגט? מאן ברינגט איינע נייע אירדענע שאלע, אונד טהוט א ין פירטעל לוג קוועללוואססער הינין; ברינגט הירוף 2 הויז־פעגעל, שלאכטעט דען איינען איבער דאס אירדענע געפעס מיט קוועללוואססער, גרעבט אויף אונד בעגרעבט דענזעלבען אין זיינער געגענוואארט; נימט דאן צעדערהאלץ אונד איזאפ אונד פורפורפאדען, אונד בינדעט זיא מיט דעם איבער־האנגענדען פאדען צוזאממען, פאסט נון מיט דיזען צוזאמ־מען דיא פליגעל־שפיטצען אונד דען שוויין דעם צווייטען פאגעלס, טונקט זיא איין, אונד בעשפרענגט דאמיט זיבען מאל דעם אויסזעטציגען אויף דיא אומגעוועגרעטע האנד, נאך אייני־גען אויף דיא שטירנע; אונד עבען זא בעשפרענגט מאן דען טהיר־אנשלאג דעם בעהאפטעטען הויזעס פאן אויסען · (כ) אום דען לעבענדען פאגעל צו ענטזענדען, וועגדעט מאן זיך ניכט דעם מעערע, אדער דער שטאדט, אדער דער ווייסטע צו, דען עס הייסט: „ער זאלל דען לעבענ־דען פאגעל נאך אויסערהאלב דער שטאדט אויפס פעלד הין ענטזענדען" · דאן ווירד דער אויסזעטציגע אבגעשא־רען, אינדעם מאן מיט דעם שעערמעסער איבער זיינען גאנצען

למצורע המתפלל עומד' לו מחיב' ד"ח על ד"ח, ח"כ דזה שעור מקומו של לחם : רחמן · דקייסיכן שמח ויעמוד מעט כמעה שקוע עובר ויטמא כל העומדים עם : ג"פ פ"י דכליס : מכוסה · פ"ס דהחלות ; דר"מ · ר"מס מלחר שכית המכוגע טמא כל מה שכו וכן לחל המת כעשה דיכס שוה, ור"ים שטומאת מת תמורים שהיא ט"ז וטומאת כית המכוגע ט"ע :

פרק יד פיילי · מזרק ; רביעית · שדם ממשוחו של נפור כקר כהן, ושערו תכמיס כרביעית ; קייס · שלשולם נוכעים ואינס פוסקי' ; דרור · שדרות נכית כנשדה; וקוברס לפי שאסורס נהנאה ; והקיף · וטובל כלן כיקד כדם וכמים שכלי חרס ; לחקר · ע"ג ידו ; הסקוף · של כית המכוגע ; (כ) ליס · מס העיר יוצכת על שפת כיס ; המדבר · מס העיר יוצכת מכל המדבר ; על כל · ל"ד שלח הי' מגלח חלח מל כל מקום שהוא שער ונראה, לחפוקי שער כית

אֲבִילוּ בַּיִת לְבַיִת טָהוֹר, טְמֵאָתוֹ: (ט) מִי
שֶׁנִּכְנַס לַבַּיִת הַמְנֻגָּע, וְכֵלָיו עַל כְּתֵפוֹ,
וְסַנְדָּלָיו וְטַבָּעוֹתָיו בְּיָדָיו, הוּא וְהֵן טְמֵאִין מִיָּד.
הָיָה לָבוּשׁ בְּכֵלָיו, וְסַנְדָּלָיו בְּרַגְלָיו, וְטַבָּעוֹתָיו
בְּאֶצְבְּעוֹתָיו, הוּא טָמֵא מִיָּד, וְהֵן טְהוֹרִין עַד
שֶׁיִּשְׁהֶא כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, פַּת חִטִּין וְלֹא
פַּת שְׂעוֹרִים, מֻסָּב וְאוֹכְלָן בִּלְפָתָן: (י) הָיָה
עוֹמֵד בְּפָנִים, וּפָשַׁט יָדוֹ לַחוּץ, וְטַבָּעוֹתָיו
בְּיָדָיו, אִם שָׁהָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, טְמֵאוֹת.
הָיָה עוֹמֵד בַּחוּץ, וּפָשַׁט יָדוֹ לִפְנִים, וְטַבָּעוֹתָיו
בְּיָדָיו, ר' יְהוּדָה מְטַמֵּא מִיָּד, וַחֲכָ"א עַד
שֶׁיִּשְׁהֶא כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אָמְרוּ לוֹ לְר'
יְהוּדָה, מָה אִם בְּזְמַן שֶׁכָּל גּוּפוֹ טָמֵא, לֹא
טִמֵּא אֶת מָה שֶׁעָלָיו, עַד שֶׁיִּשְׁהֶא כְּדֵי
אֲכִילַת פְּרָס, בְּזְמַן שֶׁאֵין כָּל גּוּפוֹ טָמֵא, אֵינוֹ
דִין שֶׁלֹּא יְטַמֵּא אֶת מָה שֶׁעָלָיו, עַד שֶׁיִּשְׁהֶא
כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס: (יא) מְצוֹרָע שֶׁנִּכְנַס לַבַּיִת,
כָּל הַכֵּלִים שָׁיֵּשׁ שָׁם טְמֵאִין, אֲפִילוּ עַד
הַקּוֹרוֹת. ר"ש אוֹמֵר, עַד אַרְבַּע אַמּוֹת בֵּלִים
מְיָד טְמֵאִין. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם שָׁהָה
כְּדֵי הַדָּלָקַת הַנֵּר: (יב) נִכְנַס לְבֵית הַבְּנֶסֶת,

עס אונריין; אונד פֿאן איינעם אונריינען צייגשטיקקע פֿער־
אונרייניגט שאן איינע אליפֿע גרעסע דאס הויז. (ט) וועו
איינער אין איין מיט אויסזאטץ בעהאפֿטעטע הויז אינדעם־ער
זיינע קלײדער איבער ריא שולטער הענגט אונד זיינע
סאנדאלען אונר רינגע אין דער האנד העלט, איינגעהט, זא איזט
ער אונד דיא זאכען זאגליך אוריין. וואר ער אבער מיט
יענעו בעקלײדעט, אונד דאטטע דיא סאנדאלעו אן דען
פֿיסעו, דיא רינגע אן דען פֿינגערו, זא איזט ער זאגליך
אונריין, דיא זאכען אבער ריין, בים ער זא לאנגע בלייבט
אום איין האלבעס, אונד צוואר ווייצען־ניכט געדשטעג־
בדעטכען, אם טיש ליגענדי, מיט רעטטיך צו עסטען[1]).
(י) וועו איינער אים בעהאפֿטעטען הויזע איזט, אונד
זיינע האנד, וואראן רינגע זינד, דיניוישטרעקט; א זינד
ז'א, וועו ער ווילט, זא פֿיל ציים דאצו גערעדט איין האל־
בעס בדעטכען צו עסטען, אונריין. שטעהט ער דרויסעו
אונד שטרעקט זיינע האנד, וואראן רינגע זינד, דיניין,
זא זינד זיא, נאך ר' יהודה זאגליך אונריין; נאך דען גע־
לערטעו, וועו זיא דארין זא לאנגע כליבען אלס דאצו
גערהערט איין האלבעס בדעטכען צו עסטען. מאן וועגדעטע
דעם ר' יהודה איין: יועו דא ווא דער גאנצע קערפער
אונריין ווירד, מאן דעסטען בעקלײדונג ערשט פֿיר אונריין
ערקלערט, וועו זיא דארין זא לאנגע ווילען, וויא נעטהיג
איזט אום איין האלבעס בדעטכען צו עסטען, ויא פֿיל מעהר
מוס דיס דער פֿאלל זיין, וועו דער קערפער גאר ניכט
אונריין ווירד. (יא) וועו איין או'סזעטציגער אין איין הויז
איינטריטט, וינד אללע ראדין בעפֿינדליכען זאכען, זאגאר
בים צום באלקען אונריין. ר"ש זאגט: נור דיא אין 4 עללען

העהע. זיא זינד זאגליך אונריין. ר' יהודה זאגט: נור וועו ער זא לאנגע ווילט, אלס נעטהיג א'זט, דיא לאמפע אנצוצינדעו. (יב) וועו איין

שֶׁל מְצוֹרָע טָמֵא; הַנִּיחָהּ. וְס"ס אֲפִלּוּ לֹא הִנִּיחָהּ אֶלָּא שֶׁעָמַד כְּנֶגְדָּהּ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא כָּלֵהּ כְּאֶחָד כָּל הַטְּהוֹר; אֲפִלּוּ כְּזַיִת. וְעַ"פ שֶׁלֹּא עָמַד עַד אֶלָּא שֶׁהִכְנִיסָהּ וְהוֹצִיאָהּ מִיָּד טָמֵא: (ט) מִיָּד. דְּקְרִיכֶן נָמֵי בְּכֵלִים וְהָכָא אֶל הַכֵּלִים יִטְמָא; לְכוֹס. דְּסֵדֶת אֵין כֵּלִים אֶלָּא מִקַּת דִּידֵי': תְּטוֹן. שֶׁהִכְלֶכֶת מֵהֶר: מִיקַּב. שֶׁאֵינוֹ פּוֹכֵם אֶהֶם וְאֹכֶל מֵהֶר: כְּלִפְתָּן. שֶׁמְּתוֹךְ טַעַם שֶׁל לִפְתָּן מְמֵהֵר לְאָכוֹל: (י) כִּידֵיהּ. דֶּרֶךְ מְלוֹכוֹת וְאֵם אֵין כֵּיס כְּפֵם יָדוֹ דֶּרֶךְ מְשׁוֹי טְמֵאוֹת מִיָּד; וְכָ"ש עַד. וְאֵי כְּטָמֵאוֹ טְבוּעוֹתָיו, אֲכָל יָדוֹ כְּטָמֵאוֹ מִיָּד, לְר"ע יְדֵיהֶן תְּחִלּוֹת וְלַחֲכָמִי' אֲבִיו' רפ"ג דִּידֵי', וְאֵם דְּבְעֵינָן כְּמ"ש שִׁיכְּנִים רֹאשׁוֹ וְרוֹבּוֹ כֵּיצַד כְּדֵי שֶׁיְּטַמֵּא כָּל גּוּפוֹ: שֶׁאֵין כָּל גּוּפוֹ יָכוֹל לְהָכִיל, מִכָּאן הַטְּעוּר לְהָכִיל, שֶׁהֲרֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמְּקַבֵּל טוּמְאָה' מְגִילִין כֵּלִים בְּכֵית הַמְּטוּבָּל שֶׁאֵין מְטַמְּאִין עַד שֶׁיִּשְׁהֶא כְּדֵי חֲכִילַת פְּרָס, וְכֵהֲרִי וְכֵהֲמָה שֶׁאֵין מְקַבְּלִי' טוּמְאָה כְּגוֹן' בְּעֵלְיוֹסָ טְמֵאִים מִיָּד; (יא) ד"ה. לְמַעְלָה מִד"ח רְשׁוּתָא לְחֲרִיסֵי קוֹף דְּקוּמְתוֹ שֶׁל אָדָם כֵּיצוֹכִי ג"ח וְחֵמֶשׁ ח' לְפָחוֹת יְדִיסֵ וְרַגְלִיסֵ: כֵּלִיס. כְּלוּמַ' כֵּלִיס לְת"ק עַד סְקוֹרוֹת וְעַד ד"ח לְר"ש: סְדֶלֶת. כְּשֶׁכֶּנֶס כְּרָסוֹת מוֹדֶה ר"י דְּמִיטְמְאִין מִיָּד מָשׁוֹס דְּכְשֶׁהֵ מוֹשְׁכוֹ מִיָּד, אֲכָל כְּשֶׁכֶּנֶס שֶׁלֹּא כְּרָסוֹ לֹא הָוֵי מוֹשְׁכוֹ, וְלֹא"כ שֶׁהֵ כְּדֵי סְדֶלֶת הַכֵּר וְלֹא לְפָקֵי' וְאֵם לֹא שֶׁהֵ לֹא הָוֵי מוֹשְׁכוֹ, דְּהָא דְּלֹא לְפָקֵי מָשׁוֹס דְּטָרוּד בְּסְדֶלֶת הַכֵּר, וּמָשׁוֹס לֹ"פ רְכֵנֶן שָׁעוּר זֶה לְפִי כֵּיוֹס: (יב) נִכְנַס. מְצוֹרָע שֶׁנִּכְנַס לְכֵיכָּה לְכ"כ: ד"ה. דְּאָסוּר לֵישֵׁב כְּתוֹךְ ד"ח שֶׁל הַמִּתְפַּלֵּל, וְנִמְצָא שֶׁהַמִּתְפַּלֵּל קָבָה לוֹ ד"ח, וְלִפְיכָךְ

[1]) ז. ד. קלעמענטארע.

בְּהֶמוֹת, חַטָּאת, וְאָשָׁם, וְעוֹלָה • וְהַדָּל הָיָה מֵבִיא חַטָּאת הָעוֹף וְעוֹלַת הָעוֹף: (ח) בָּא לוֹ אֶצֶל הָאָשָׁם, וְסָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְשָׁחָטוֹ • וְקִבְּלוּ שְׁנֵי כֹהֲנִים אֶת דָּמוֹ, אֶחָד בַּכְּלִי, וְאֶחָד בַּיָּד • זֶה שֶׁקִּבֵּל בַּכְּלִי, בָּא וְזָרַק עַל קִיר מִזְבֵּחַ, וְזֶה שֶׁקִּבֵּל בַּיָּד, בָּא לוֹ אֶצֶל הַמְצוֹרָע • וְהַמְצוֹרָע טָבַל בִּלְשַׁכַּת הַמְצוֹרָעִים, בָּא וְעָמַד בְּשַׁעַר נִקָּנוֹר • ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ טְבִילָה: (ט) הַכֹּהֲנִים רָאשׁוֹ, וְנָתַן עַל תְּנוּךְ אָזְנוֹ, יָדוֹ, וְנָתַן עַל בֹּהֶן יָדוֹ, רַגְלוֹ, וְנָתַן עַל בֹּהֶן רַגְלוֹ • ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁלָשְׁתָּם הָיָה מַכְנִים כְּאֶחָד, אֵין לוֹ בֹּהֶן יָד, בֹּהֶן רֶגֶל, אֵין יָמִנִית, אֵין לוֹ טָהֳרָה עוֹלָמִית • ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, נוֹתֵן הוּא עַל מְקוֹמָן • ר"ש אוֹמֵר, אִם נָתַן עַל שֶׁל שְׂמאל, יָצָא: (י) נָטַל מִלּוֹג הַשֶּׁמֶן, וְיָצַק לְתוֹךְ כַּפּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְאִם יָצַק לְתוֹךְ כַּף עַצְמוֹ, יָצָא • טָבַל וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, עַל כָּל הַזָּיָה טְבִילָה • בָּא לוֹ אֶצֶל הַמְצוֹרָע, מָקוֹם שֶׁהוּא נוֹתֵן אֶת הַדָּם, שָׁם הוּא נוֹתֵן אֶת הַשֶּׁמֶן, שֶׁנֶּאֱמַר עַל מְקוֹם דַּם הָאָשָׁם • וְהַנּוֹתָר מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף הַכֹּהֵן, יִתֵּן עַל רֹאשׁ הַמִּטַּהֵר לְכַפֵּר, אִם נָתַן, כִּפֵּר, וְאִם לֹא נָתַן, לֹא כִפֵּר, דִּ"ר עֲקִיבָא • ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, שְׁנֵי מִצְוֹת הֵן, בֵּין שֶׁנָּתַן בֵּין שֶׁלֹּא נָתַן, כִּפֵּר • וּמַעֲלִין עֲלֵיהֶן בְּאֵלּוּ לֹא כִפֵּר • חָסַר הַלּוֹג, עַד שֶׁלֹּא יָצַק, יְמַלְּאֶנּוּ •

ברינגט ער 3 ששׂ"ק פֿיה, איין זינד = איז שולד = אונר ציין נאנצ = אפֿפֿער, אונד איז ארמער ברינגט געפֿליגעל זינד = אונד נאנצ = אפֿפֿער • (ח) דער פריסטער געהט אנס שולד־אפֿפֿער, דריקט זיינע ביידען העגדע דארויף, שלאכטעט עס; 2 פריסטער פֿאנגען דאס בלוט צויף, איינער מיט דעם געפֿעסע, דער אנדערע מיט דער האנד; דער ערשטערע שפרענגט דאס בלוט נעגען דיא וואנד דעם אלטארס; דער אנדערע גיסט צום אויסזעטצ'גען, וועלכער ערשט אין דער קאמער דער אויסזעטצינגען אונטערגעטויכט האטטע, אונד נון אים טראגט ניכאנור שטהט — ר' יהודה זאגט: ער ברויכטע ניכט אונטערצוטויכען; — (ט) ער שטעקט זיינען קאפף הערין (אין דען ישראל פֿארהאפֿ), אונד דער פריסטער ברינגט אויף דעסטען אהרקנארפעל, דאן זיינע האנד, אונד יענער ברינגט אויף דען דוימען; דאן דען פֿוס, אונד יענער ברינגט אויף דען גראסטן צעה • ר' יהודה זאגט; ער מוסטע אללע 3 צוגלייך הערינשטעקקען • האט ער קיינען האנד = אדער פֿוס = דוימען אונד קיין רעכטעס אהר, זא קאן ער ניא ריין ווערדען • ר"א זאגט: מאן ברינגט בלוט אויף דיא שטעללע דערזעלבען; ר"ש זאגט; וועו מאן עס אויף דיא לינקע געכראכט האט, איזט דער פֿפֿליכט נעניגע געטהאן. (י) דער פריסטער ניממט נון אוס דעם לוג עהל, אונד גיסט עס אין דעם אנדערן פריסטערס האנד, — אונד וועו אין דיא איגענע, איזט עס אויך גענוג גענוג, — טויכט דען פֿינגער איין אונד שפרענגט 7 מאל נעגען דאס אללערהיילגסטע; צו יעדער שפרענגונג טוס ער אייניטויכען • ער גיהט דאן צום אויטזעטצינגען הין • דא וא ער דאס בלוט אויפֿגעטהאן האט, טהוט ער יעטצט עהל, וויא עס חייסט: אויף דיא שטעללע דעס שולד־אפֿפֿער בלוטעס • ,,וואס פֿאו דעם עהלע אין דעם פריסטערס האנד איבריג בלייבט, טראגט ער אויף דען קאפף דעס צו רייניגענדען צור זיהנע"; וועו עס געשעהען, זיהנט עס, זאנסט ניכט, זא ר"ע • ר"בנ זאגט: עס איזט נור אין איבערעסט דער געזעטצליכען האנדלונג, דיא זיהנע בלייבט, עס מעגע געשעהען זיין אדער ניכט; א"הם אבער וויהד עס אננערעכנעט אלס הערטע ער דיא זיהנע

ניכם פֿאללצאגען פֿעהלטע אם לוג עטוואס, עהע ער אויף דיא האנד גאס, זא קאן עס ערגענצען; וועו עס אבער נאך

(ז) הסמיכי • כזבלח כז' וכל לס גלח כח', מכיון קרכנותיו בע' לפי שטעון הסריכ שמס כין גלוח להכיח קרכנותיו; (ח) וסמך • וקודס סמיכה הי' טעון תנופה; ח"ל • שכבר טבל מבערב וקס"ל הולין וכי' עלול לטומאה שמא לח שמר עצמו כטהרה פרחוי; (ט) הכניס • שעורת ישראל אין מחוסר כפורים נכנס לה, ודם החטאת הי' נפסל כיונח קוץ לעזרה לפיכך הי' המצורע עומד כשער נקנור שהוא כין ע"ב לע"י; תמוך • זה גדר החמעטי של לוגו; עולמית • ודוקא שנקטעה

בְּגָדָיו וְטָבַל, טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּבִיאָה, וַחֲרִי הוּא מְטַמֵּא בְּשֶׁרֶץ • גִּבְנַם לִפְנִים מִן הַחוֹמָה, מְנָדָּה מִבֵּיתוֹ שִׁבְעַת יָמִים, וְאָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה: (נ) בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְגַלְּחַ תִּגַּלַּחַת שְׁנִיָּה בְּתִגַּלַּחַת הָרִאשׁוֹנָה, כְּבֵם בְּגָדָיו וְטָבַל, טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּשֶׁרֶץ, וַחֲרִי הוּא טְבוּל יוֹם, אוֹכֵל בְּמַעֲשֵׂר. הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, אוֹכֵל בִּתְרוּמָה. הֵבִיא כַּפָּרָתוֹ, אוֹכֵל בְּקָדָשִׁים • נִמְצְאוּ שָׁלֹשׁ טָהֳרוֹת בְּמִצּוֹרָע, וְשָׁלֹשׁ טָהֳרוֹת בְּיוֹלֶדֶת: (ד) שְׁלֹשָׁה מְגַלְּחִין, וְתִגַּלַּחְתָּן מִצְוָה, הַנָּזִיר, וְהַמְּצוֹרָע, וְהַלְוִיִּם • וְכֵן שֶׁנִּגְלְחוּ שֶׁלֹּא בְּתַעַר, אוֹ שֶׁשִּׁהֲרוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, לֹא עָשׂוּ כְּלוּם: (ה) שְׁתֵּי צִפֳּרִים מְצוָתָן שֶׁיִּהוּ שָׁווֹת בַּמַּרְאֶה, וּבַקּוֹמָה, וּבְדָמִים, וְלִקִּיחָתָן כְּאַחַת. אַע״פִּי שֶׁאֵינָם שָׁווֹת, כְּשֵׁרוֹת • לָקַח אַחַת הַיּוֹם, וְאַחַת לְמָחָר, כְּשֵׁרוֹת • שָׁחַט אַחַת מֵהֶן, וְנִמְצֵאת שֶׁלֹּא דְרוֹר, יִקַּח זוֹג לַשְּׁנִיָּה • הָרִאשׁוֹנָה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה • שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵפָה, יִקַּח זוֹג לַשְּׁנִיָּה, הָרִאשׁוֹנָה מֻתֶּרֶת בַּהֲנָאָה • נִשְׁפַּךְ הַדָּם, תָּמוּת הַמִּשְׁתַּלַּחַת • מֵתָה הַמִּשְׁתַּלַּחַת, יִשָּׁפֵךְ הַדָּם: (ו) מְצֹרַע עַיִן אֶרְכּוֹ אַמָּה, וְעָבְיוֹ כִּרְבִיעַ • כֶּרַע הַמִּטָּה, אֶחָד לִשְׁנַיִם, וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה • מְצֹרַע אָזוֹב לֹא אָזוֹב יָוָן, לֹא אָזוֹב כּוֹחֲלִי, לֹא אָזוֹב רוֹמִי, לֹא אָזוֹב מִדְבָּרִית, וְלֹא כָּל אָזוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לְוַוי: (ז) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי הָיָה מֵבִיא שָׁלֹשׁ

קערפער פֿעהרט • הירויף וואשט ער זיינע קלײדער אונד טוּיכֿט אונטער, דאן איזט ער אין זאפֿערן ריין, דאס ער ניכֿט דורך אײנטרישט אין הוין פֿעראונרײניגט; אבער נאך פֿערזאונרײניגט ער וויא איין קריכֿטהיר • ער דארף נוז אין דיא שטארט אײנטרעטען, איזט צבער זיבען טאגע וינעם הויזע, דאס הייסט: דעם בײשלאפֿע, ענטצאגען • (ג) אם זיבעניטען טאגע וירד ער צום צווייטען, וויא צום ערשטען מאלע אבגעשארען • זאבאלד ער דיא קלײדער נעווואשען אונד אונטערגעטוּיכֿט האט, איזט ער פֿאן דער קריכֿטהיר ריינהײט ריין, אבער איזט נאך אין הייטע • אונטערגעטוּיכֿטער; ער דארף צעהנט עסען • זאבאלד דיא זאננע אונטערגעזאננען, דארף ער אויך העכע עסען; זאבאלד זיין זיהנענאפֿער געבראכֿט איזט, דארף ער אויך הײלינעם עסען. אלזא זינד בײם אויסזעצינגען 3 ריינגונגסגראדע • עבען זא בײא דער וועכֿנערין • (ד) 3 מיסען געזעצלײך אבגעשארען וועדען, דער נזיר, דער אוסזעצינג, אונד (צור צײט משח׳ם) דיא לויים • וועז דיא שעערונג ניכֿט מיט איינעם שעערמעסער נעשעהען, אדער דאבײא 2 האארע איבריג געלאסען וועדען, גילט זיא ניכֿט • (ה) דיא בײדען פֿעגעל זאללען געזעצלײך איינאנדער גלײך זיין אן פֿארבע, גרעסע אונד וועדטה, אויך צוגלײך נעקויפֿט זיין; זינד זיא אבער ניכֿט גלײך, זא זינד זיא דאך געאיגנעט • וועז מאן איינען הייט, אונד דעז אנדערן מארגען קויפֿט, בלי׳בען זיא געאיגנעט • פֿינדעט זיך נאכֿדעם דער איינע געשלאכֿטעט איזט, דאס ער קיין הויזפֿאגעל וואר, זא קויפֿט מאן צום צווייטען אין אנדערעם פֿאארשטיק, אונד דער ערשטערע דארף געגעסען וועדען • וויזד ער פֿערלאטצט בעפֿונדען, זא קויפֿט מאן צום אנדערן אין פֿאארשטיק, אונד דאס בלוט דעם ערשטערן פֿערשיטטעט וואדען, זא טוט מאן דען אויסצוזענדעגדען פֿאגעל הינשטעבען לאסען; אונד וועז דיזער עטווא שטירבט, טוט דאס בלוט דעם ערשטערן אויסגענאסטען וועדען • (ו) דאס צעדערנדאלץ איזט געזעטצלײך איינע עללע לאנג, אונד וויא אין פֿירטעל

בעטטפֿוס דיק, 'אינדעם דיזער אין 2 אונד דאן אין 4 טהיילע געטהיילט וויזד• דער אויסף דארף קיין זאגענאננטער גריכֿישער, אדער שמינקענדער, אדער רעמישער, אדער ווילדער זיין, איבערהויפט קיינער מיט בינאמען • (ז) אם אכֿטען טאגע

הסתרים: כביכול • ומליטמא מסכב ומושב כדרך שכי' מטמא כיתי מלוטו: כזרק • לטמא מדס וכגדיס נמגע לכל לא במשא: מכיתו • ו"ג בכיתו שחסור כתשמיש המטה: (ג) טבול יום • ופוסל את התרומה: כיולדת • וכ"ה בזב וזכה בכלהו חוץ ג' טהרות אלו, אלא מצוה דכיולדת כתיב בהדיא ושברם לחכילת קדשים: (ד) והלוים • בעת שנכנסו במעבר ולויכם נזרקת לדורות: (ה) תמות • יכיוכנו עד שתמות מחלים: (ו) למרכע • שמחלק כ"א מהשנים לכ' וקמ"ל דמצוה לגמגם:

מַסֶּכֶת פָּרָה

דיזער טראקטעט בעשעפטיגט זיך מיט דעם געזעטצע וועגען דער ראטהען ענטזינדיגונגסקוה (במדבר י"ט,) אונד דען דאצו געהעריגען פערריכטונגען, וויא איבערהויפט מיט דען דאבייא צו בעאבאכטענדען זאטצונגען, אונד אונטערשיידונגען פאן אנדערן עהנליכען פערריכטונגען; בעזאנדערס אין בעטרעף דער ריינהייט אונד אונריינהייט דעס שפרענגוואססערס דאס דורך דיא אשע דער קוה געהייליגט ווארדען; וועלכעד אויסדרוק היר אימער אין דיזעס זיננע צו פערשטעהען.

פרק א

ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֶגְלָה בַּת שְׁנָתָהּ, וּפָרָה בַּת שְׁתַּיִם. וַחֲכָ"א עֶגְלָה בַּת שְׁתַּיִם, וּפָרָה בַּת שָׁלֹשׁ, אוֹ בַּת אַרְבַּע. ר"מ אוֹמֵר, אַף בַּת חָמֵשׁ כְּשֵׁרָה, הַזֶּקְנָה, אֶלָּא שֶׁאֵין מַמְתִּינִין לָהּ שְׁמָא תַּשְׁחִיר, שֶׁלֹּא תִפָּסֵל. אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, לֹא שָׁמַעְתִּי, אֶלָּא שְׁלָשִׁית. אָמְרוּ לוֹ, מָה הַלָּשׁוֹן שְׁלָשִׁית? אָמַר לָהֶם, כַּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם. אָמַר בֶּן עֲזָאי, אֲנִי אֲפָרֵשׁ, אִם אוֹמֵר אַתָּה שְׁלִישִׁית, לַאֲחֵרוֹת בַּמִּנְיָן, וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵר שְׁלָשִׁית, בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים. כַּיּוֹצֵא בוֹ אָמְרוּ כֶּרֶם רְבָעִי. אָמְרוּ לוֹ, מָה הַלָּשׁוֹן רְבָעִי? אָמַר לָהֶם, כַּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם. אָמַר בֶּן עֲזָאי, אֲנִי אֲפָרֵשׁ, אִם אוֹמֵר אַתָּה רְבִיעִי, לַאֲחֵרִים בְּמִנְיָן, וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵר רְבָעִי, בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים. כַּיּוֹצֵא בוֹ אָמְרוּ הָאוֹכֵל בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע פְּרָס מִג' לַקַּב. אָמְרוּ לוֹ, אֱמוֹר מִשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַסְּאָה. אָמַר לָהֶם, כַּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם. אָמַר בֶּן עֲזָאי, אֲנִי אֲפָרֵשׁ, אִם אוֹמֵר אַתָּה מִשָּׁלֹשׁ לַקַּב, אֵין בּוֹ חַלָּה, וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵר מִשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַסְּאָה, מְעַטָּתוֹ חַלָּתוֹ: (ב) ר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, פָּרִים בְּנֵי

ר' אליעזר לעהרט: דאס צום געניקאבשטאסען בעשטיממטע קאלב דארף העכסטענס איין יאהר אלט זיין, דיא קוה מינדעסטענס 2. דיא געלעהרטען זאגען: דאס קאלב ביס צו 2, דיא קוה ביס 3 אדער 4. ר"מ זאגט: אויך ביס 5, אונד נאך זא אלט, נור דאס מאן ניכט גערנע זיא צו לאנגע שטעהען לעסט, דען זיא קעננטע דונקעלפארבען אדער זאנסט פערווערפליך ווערדען. ר' יהושע זאגט: איך האבע נור דאס ווארט שלשית דאבייא פערנאממען. מאן פראגטע איהן: וואס זאלל דיס בעדייטען? ער ערווידערטע: איך פערנאהם עס זא, אהנע ערקלערונג. בן עזאי שפראך: איך ווילל עס ערקלערען. היסע עס שלישית זא ווערע עס דיא ארדנונגסצאהל, דא עס שלשית הייסט, מיינט מאן דרייאיעהריג. עבען זא לעהרטע ער כרם רבעי; מאן פראגטע איהן, וואס דיס רבעי בעדייטע? ער ערווידערטע: איך פערנאהם עס זא אהנע ערקלערונג. בן עזאי שפראך: איך ווילל עס ערקלערען; ווען עס רביעי היסע, זע ווערע עס דיא ארדנונגסצאהל; דא עס רבעי הייסט, מיינט מאן איס פירטען יאהרע שטעהענד. עבען זא לעהרטע ער: פאם עסען איס בעהאפטעטען הויזע[1]) איזט דאס מאאס איין האלבעס ברעטכען, דערען 3 פאן איינעם קב מעהל זינד. מאן פראגטע איהן: זאגע ליבער 18 אויס איינעם סאה. ער ערווידערטע: נור זא האבע איך פערנאממען. בן עזאי שפראך: איך ווילל עס ערקלערען; ווען מאן זאגט: 3 פאן איינעם קב, איזט קיינע חלה (טייגהעבע) דאפאן גענאממען; בייא אכטצעהן אויס איינעם סאה ווירדע דיא חלה עס פערמינדערן. (ב) ר' יוסי הגלילי זאגט:

פרק א עגלה. עגלה ערופה בת שנתה ולא יותר: וחכ"א כו'. אפי בת ב' וכ"ש בת שנתה, ואע"ג דקי"ל כ"מ שנא' עגל בן שנה הוא, ע"ע שאני דכתב בה עגלת בקר: לאחרות שנולדו לפניה ב' פרות אחרות והיא שלישית להן: שלשית. משמע פרה א' שיש בה ג' דברים כגון זו שהיא בת ג' שנים: האוכל. השוהה כדי אכילת פרס: אמור. כלומר הי' לך לומר מי"ח לסאה, שהסאה ו' קבין וג' ככרות לקב: שמעתי. מרבותי ואין בידי לפרש למה לא אמרו מי"ח; אין

[1]) ז' נגעים פ. י"ג מ. יו"ד.

מִשֶּׁיָּצַק, יָבִיא אַחֵר בַּתְּחִלָּה · דִּ"ר עֲקִיבָא · ר"שׁ אוֹמֵר, חָסַר הַלּוֹג, עַד שֶׁלֹּא נָתַן, יְמַלְאֶנּוּ· מִשֶּׁנָּתַן, יָבִיא אַחֵר בַּתְּחִלָּה: (יא) מְצוֹרָע שֶׁהֵבִיא קָרְבָּנוֹ עָנִי וְהֶעֱשִׁיר, אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַטָּאת, דִּ"ר שִׁמְעוֹן · ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַחַר הָאָשָׁם: (יב) מְצוֹרָע עָנִי שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר, יָצָא · וְעָשִׁיר שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָנִי, לֹא יָצָא· מֵבִיא אָדָם עַל יְדֵי בְנוֹ, עַל יְדֵי בִתּוֹ, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ קָרְבַּן עָנִי, וּמַאֲכִילָן בַּזְּבָחִים · ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ מֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר · וְכֵן כָּל קָרְבַּן שֶׁהִיא חַיֶּבֶת: (יג) שְׁנֵי מְצוֹרָעִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם, קָרַב קָרְבָּנוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, וּמֵת אֶחָד מֵהֶם, זוֹ שֶׁשָּׁאֲלוּ אַנְשֵׁי אֲלֶכְסַנְדְרִיָּא אֶת ר' יְהוֹשֻׁעַ · אָמַר לָהֶם, יִכְתּוֹב נְכָסָיו לְאַחֵר, וְיָבִיא קָרְבַּן עָנִי:

דעס אויפגיסען בעמערקט ווארד, מוס מאן נאך ר"ע פאן נייעם אנדערעס ברינגען. ר"ש זאגט: ווען עטוואס ב"ס צו אנברינגען פעהלטע, קאן מאן עס נאך ערגענצען; ווען אבער נאך דעס אנברינגען מוס מאן אנדערס ברינגען · (יא) ווען איין אויסזעטציגער זיין אפפער אלס ארמער געבראכט האט, אונד רייך וואורדע, אדער אלס רייכער אונד ארם וואורדע, זא ריכטעט זיך אללעס נאך זיינען אומשטענדען צור צייט דעס זינדאפפערס, זא ר"ש · ר' יהודה זאגט: דעס שולדאפפערס· (יב) ווען איין ארמער אויסזעטציגער דאס אפפער וויא איין רייכער געבראכט האט, געניגט ער דער פפליכט; ניכט אבער ווען איין רייכער דאס ארמענ־אפפער געבראכט האט · עס קאן איין רייכער פיר זיינען זאהן, זיינע טאכטער, זיינען קנעכט, אונד זיינע מאגד, דאס ארמענאפפער ברינגען, אונד זיא בעפעהיגען אפפער צו עססען · ר' יהודה זאגט: דאך פיר זיינע פרויא דאס אפפער דער רייכען; אונד איבער־הויפט יעדעס אפפער, וואצו זיא פערפפליכטעט איזט · (יג) ווען דיא אפפער צווייער אויסזעטציגען פערמעננט ווארדען, אונד איינס ווארד דארגעבראכט, ווארויף איינער דערזעלבען שטארב; דיזע פראגע ווארד פאן דען אלכסנ־דרינערן דעס ר' יהושע פארגעלעגט, אונד ער ערווידערטע: דער לעבענדע פערשרייבע זיין פערמעגען איינעם אנדערן, אונד ברינגע דאס ארמענאפפער ·

אזכו או בהוכותיו אחר שנזקק לטהרה: נותן · דלא בעינן קרא כדכתיב: (י) נטל · שהעלה הלוג עם האשם במקום שחיטתו בצפון והי' מזומן שם: קדשי הקדשים · בעזרה הי' עומד והיה הופך פניו לצד בית קדש הקדשים ומזה על קרקע העזרה: ומעלין · שלא עשה מצוה מן המובחר: שלא יצק · לכפו השמאלית: ימלאנה · ולא אמרינן דקבעה ליה הלוג שהוא כלי שרת, אלא יציקה קבעה: נתן · ג' מתנות: (יא) החטאת · שאם בשעת הקרבת חטאת הי' עני והביא חטאת העוף, אע"פ שהעשיר אח"כ, משלים קרבן עני: אשם · שבאשם שוין עני ועשיר והוא ראשון לקרבנות המצורע ומיוחד לטהרתו: (יב) יצא · ותבא עליו ברכה: קרבן עני · אם הם עניים אע"פ שהוא עשיר: אף ע"י אשתו · אריש מהדר דתני עשיר שהביא קרבן עני לא יצא, קאמר דאף ע"י אשתו ואינו יכול לומ' היא אין לה כלום ותפטר בקרבן עני: כל קרבן · כגון דלידה וזיבה וסוטה, אבל אם אכלה חלב או שחללה שבת, אין הבעל חייב: (יג) ששאלו · מצורע שני שהוא חי האיך יטהר לאכול בקדשים, שאלו היה המצורע האחר חי אע"פ שנתערבו קרבנותיהן זה יקרב לשם מי שהוא וזה יקרב לשם מי שהוא, או אם מת א' מהם והקרבנות קיימי', היו הקרבנות מתים וזה מקריב קרבן אחר, אבל השתא שקרב אחד מהן שמא של זה החי קרב ונפטר וכשיביא קרבן אחר מביא חולין לעזרה ומן האשם ליכא לאקשוי היכי מייתי מספק דלמא מייתי חולין בעזרה, דכיון דאשם ושלמים מתן דמן שוין, יכול להביא אשם ולהתנות, משא"כ בחטאת, ולנדבה כמי א"י להתנות דאין חטאת באה נדבה: ויביא · דחטאת העוף באה על ספק:

וְלֹא זוֹ בִלְבַד, אֶלָּא כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד בָּאִין מֵהָאָרֶץ וּמֵחוּצָה לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן · חוּץ מִן הָעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁאֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ, וּמִן הָאָרֶץ : (ב) פָּרָה שֶׁקַּרְנֶיהָ וּטְלָפֶיהָ שְׁחוֹרִים, יָגוֹד, גַּלְגַּל הָעַיִן, וְהַשִּׁנַּיִם, וְהַלָּשׁוֹן, אֵינָם פּוֹסְלִין בַּפָּרָה · וְהַנָּנָסֶת, כְּשֵׁרָה · הָיְתָה בָּהּ יַבֶּלֶת וַחֲתָכָהּ, ר׳ יְהוּדָה פּוֹסֵל · ר״שׁ אוֹמֵר, כָּל מָקוֹם שֶׁנִּטַּל, וְלֹא הֶעֱלָה מְקוֹמוֹ שֵׂעָר אָדוֹם, פְּסוּלָה : (ג) יוֹצֵא דוֹפָן, וְאֶתְנָן, וּמְחִיר, פְּסוּלָה · ר׳ אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר, שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תָבִיא אֶתְנָן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית ה׳ אֱלֹהֶיךָ, וְאֵין זוֹ בָּאָה לַבָּיִת · כָּל הַמּוּמִים הַפּוֹסְלִים בַּמִּקְדָּשִׁים, פּוֹסְלִים בַּפָּרָה · רָכַב עָלֶיהָ, נִשְׁעַן עָלֶיהָ, נִתְלָה בִּזְנָבָהּ וְעָבַר בָּהּ אֶת הַנָּהָר, קִפֵּל עָלֶיהָ אֶת הַמּוֹסֵרָה, נָתַן טָלֵיתוֹ עָלֶיהָ, פְּסוּלָה · אֲבָל קְשָׁרָהּ בַּמּוֹסֵרָה, עָשָׂה לָהּ סַנְדָּל בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תַחֲלִיק, פָּרַשׁ טָלֵיתוֹ עָלֶיהָ מִפְּנֵי הַזְּבוּבִים, כְּשֵׁרָה · זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁהוּא לְצוֹרְכָהּ, כְּשֵׁרָה · לְצוֹרֶךְ אַחֵר, פְּסוּלָה : (ד) שָׁכַן עָלֶיהָ עוֹף, כְּשֵׁרָה · עָלָה עָלֶיהָ זָכָר, פְּסוּלָה · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הֶעֱלָהוּ, פְּסוּלָה, וְאִם מֵעַצְמוֹ, כְּשֵׁרָה :

אונד ניכט בלאס הירבייא זאנדערן אללע געמיינדע ׳ אונד פריפאטאפפער קעננען פאם אין ׳ אדער אויסלאנדע, פאן הייריגעם אדער פאריעהריגעם געבראכט ווערדען, מיט אויסנאהמע דער פפליכטגארבע אונד דער 2 בראטע, וועלכע נור פאן הייריגער פרוכט אונד פאם אינלאנדע זיין דירפען · (ב) ווען אן דער ראטהען קוה דיא הערנער אונד קלויען שווארץ זינד, שניידעט מאן זיא אב. דער אויגאפפעל, דיא צעהנע אונד דיא צונגע מאכען, דורך פערענדערטע פארבע, זיא ניכט פערווערפליך · איינע קליין ׳ געוואכסענע איזט געאייגנעט · האטטע זיא איינע ווארצע, דיא אבגעשניטטען ווארדען, זא ערקלערט ר׳ יהודה זיא פיר פערווערפליך · ר״ש זאגט : ווען אן איינער אבגענאממענען שטעללע ניכט ראטהעס האאר וועכסט, איזט זיא פערווערפליך · (ג) איינע אויס דער זייטע געבארענע, אלס הורענלאהן אדער טויש פיר הונדע געברויכטע, איזט פערווערפליך; נאך ר״א געאייגנעט, ווייל עס הייסט ; „דוא זאללסט ניכט הורענלאהן אדער טויש פיר הונדע אינס הויז דיינעס גאטטעס ברינגען״, דיזע אבער ניכט היניינקאממט · אללע לייבעספעהלער וועלכע אנדערע אפפער פערווערפליך מאכען, מאכען אויך דיא קוה פערווערפליך · האט איינער אויף איהר געריטטען, זיך אויף זיא געלעהנט, זיך אן איהרען שוואנץ געהענגט אונד זיך פאן איהר דורך איינען פלוס ציהען לאססען, דיא האלפטער איבער זיא געלעגט, זיין טוך אויף זיא געלעגט, זא איזט זיא פערווערפליך · האט מאן זיא אבער מיט דער האלפטער געבונדען, אדער איהר שוהע געמאכט, דאס זיא ניכט אויסגלייטע, אדער זיין טוך דאריבער אויסגעברייטעט, אום זיא פאר פליגען צו שיטצען, זא איזט זיא געאייגנעט · דיא רעגעל איזט : געשיהט עטוואס צו איהרעם נוטצען, זא איזט זיא געאייגנעט, ווען אבער צו אנדערעם נוטצען, פערווערפליך ·

(ד) האט איין פאגעל אויף איהר גערוהט, זא איזט זיא געאייגנעט · האט איין בולל זיא בעשפרונגען, פערווערפליך · ר׳ יהודה זאגט : ווען מאן עס פעראנלאסט האט, איזט זיא פערווערפליך; ווען ער פאן

ורבנן דפסלי סברי לאו ירך אמו ונפסלת מחמת מלאכה שנושאת את עוברה : הנכרים . שחשודים על הרביעה : מכשירין · מפני שהבהמה נעשית עקרה כשרובעה, ונכרי חס על בהמתו שלא תעקר : בלבד · פליג ר״א ורבנן, אלא בכל הקרבנות פוסל ר״א אם נלקחו מן הנכרים, וחכמים מכשירין : (ב) יגוד · יחתוך, כשאין השחרות מגיע לזכרות היינו עכם התחוב בתוך הקרביים והטלפיים, דאי מגיע אין לה תקנה שאם יחתוך שם יעשנה בע״מ : ננסת . קטנה ביותר ואינו מוס בבהמה (ג) פסולה · אע״ג דפרה לאו קדשי מזבח היא, מ״מ חטאת קרי׳ רחמנא : מכשיר · באתנן ומחיר : פוסלין · דכתיב אשר אין בה מוס : בזנבה · אחז בזנבה ונסתייע בה כשעבר את הנהר : המוסרה · החבל שקושר אותה, בו קפלו ונתנו על גופה: תחליק · ותפול : לצורך אחר · אפי׳ לצורכו ולצרכה פסולה : (ד) עלה · אע״ג דלא ניחא לי׳ משום דדמיה יקרים והפסיד טובא, ובעבודה דלא ניחא לי׳ לא מפסלת, מ״מ הואיל ובשאר פרות ניחא לי׳, חשבינן הכא כמי ניחא לי׳, ועוד אם באת להכשיר, א״כהוה ניחא לי׳ : העלהו · ל״ד העלהו, אלא אם עלה עליה לדעת הבעלים אפי׳ עלה מעצמו פסולה : (ה) שחורו׳

פרה פרק א ב

שְׁתַּיִם, שְׁנֵאֱמַר וּפַר שְׁנִי בֶּן בָּקָר תְּחַטָּאת לְחַטָּאת • וַחֲכָ״א (אַף) בְּנֵי שָׁלֹשׁ. ר״מ אוֹמֵר, אַף בְּנֵי אַרְבַּע וּבְנֵי חָמֵשׁ כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁאֵין מְבִיאִים זְכָרִים מִפְּנֵי הַכָּבוֹד: (ג) כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה, וְאֵלִים בְּנֵי שְׁתַּיִם, וְכֻלָּם מִיּוֹם לְיוֹם. בֶּן שִׁלשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ כָּשֵׁר לֹא לָאַיִל, וְלֹא לַכֶּבֶשׂ • ר׳ טַרְפוֹן כּוֹרְחוֹ כַּלָּגֶם • בֶּן עַזַּאי כּוֹרְחוֹ נוֹקֵר • ר׳ יִשְׁמָעֵאל קוֹרְחוֹ כַּרְכֻּדִּיגְמָא. הִקְרִיבוּ, מֵבִיא עָלָיו נִסְכֵּי אַיִל, וְלֹא עָלָה לוֹ מִזִּבְחוֹ, בֶּן שִׁלשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, חֲרֵי זֶה אַיִל: (ד) חַטָּאת הַצִּבּוּר וַעֲוֹלוֹתֵיהֶן, חַטָּאת הַיָּחִיד, וַאֲשַׁם נָזִיר, וַאֲשַׁם מְצוֹרָע, כְּשֵׁרִים מִיּוֹם שְׁלשִׁים וָהָלְאָה, וְאַף בְּיוֹם שְׁלשִׁים • וְאִם הִקְרִיבוּם בַּיּוֹם שְׁמִינִי, כְּשֵׁרִים • נְדָרִים וּנְדָבוֹת, חֲבִבּוֹר, וְחֲמַעֲשֵׂר, וְהַפֶּסַח, כְּשֵׁרִים מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה, וְאַף בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי:

דיא אפּפֿערשטירע דריטּען העלפֿטעלנס 2 יאהרע אלט ווי׳, דען עס הייסט: (במדבר ח׳ ח׳) ופר שני בן בקר לחטאת • דיא נעלעהרטען זאגען: אויך דרייא • ר׳ס זאגט: אויך 4 אונד 5 יעהרינע וינד נעאייגנעט, נור דאס מאן אויס עהרפֿורכט פֿאר נאטט ניכט צו אלטע דארי׳ ברינגט • (ג) לעממער נור אים עדשטען יאהרע, ווירדער אים צווייטען, אללע נאך איהרעם פֿעללען יאהרע צו רעכנען • אין 13 מאנאטליכען איזט ניכט נעאייגנעט, וועדער אלס ווידדער, נאך לאמם • ר״ט נענט איינען ואלכען פלגם׳) • בן עזאי נענט איהן נוקד, ר׳ ישמעאל נענט איהן פרדיגמא • האט מאן איינען ואלכען דאדרעבראכט, זא ברינגט מאן דאצו דיא טראנקאפּפֿער דיא צום ווירדער נעהערען, אבער ער ווירד ניכט אלס פּפֿליכט׳ אפּפֿער אנ׳ נערעכנעט • 13 מאנאטע אונד איינען טאג אלט איזט עס אין ווידדער • (ד) טהירע צו נעמיינדע׳ וינד׳ אדער נאנצ׳ אפּפֿערן, פּריפֿאט׳ וינד אפּפֿערן, שולדאפּפֿערן דעם נזיר אונד אויסזעטציגען, זינד פֿאם 30 סטען טאגע אונד ווייטער, אונד אם דרייסיגסטען טאגע נעאייגנעט; האט מאן זיא אם 8 טען דארגעבראכט, זא וינד זיא גילטיג; געלידע׳ אונד פֿרייווילליגע אפּפֿער, ערשטגעבורט, טאגע אונד ווייטער, אונד אויך אם 8 טען טאגע

פֿיה׳ צערנט, אונד פסח׳ לאמם זינד פֿאם 8 טען נעאייגנעט •

פרק ב

ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, פָּרַת חַטָּאת הַמְּעֻבֶּרֶת, בְּשֵׁרָה • וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים • ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינָהּ נִלְקַחַת מִן הַנָּכְרִים • וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִים•

ר׳ אליעזר זאגט: איינע טרעכטיגע זינדאפּפֿערקוה איזט נעאייגנעט • דיא נעלעהרטען זאגען: פֿערוועדליך • ר״א זאגט: מאן דארף זאלכע ניכט פֿאם ניכט׳ ישראל קויפֿען • דיא נעלעהרטען ערקלערען עס פֿיר צולעסיג;

כו • שמין קיוב כחלס עד שילוש ס׳ רביעיות ועוד: מיעטתו • מסר מן הכבר מס שמיעטתו כחלס: (ב) ופר שני • כטהרת הלויס כתיב והלי שני יהירת הוא, דהא כתיב בתרת ועשה את החד חטאת ואת השׁ׳, ממילא ידעינן דתרי נכסו, אלא ללמד שהוא כן כ׳ שניס: מפני הכבוד • לפי׳ היכו כל כך זקן, לכל זקן ממש שהוא מרוכה כשניס עד שתש כמו ממעטינן מקרא, וי״מ דר״מ מדאורייתא קאמר שאין מכילין מפני הכבוד ואלו לעכב, וכפרה שכל מעשיו׳ בחוץ לא שייך הכי טעמא, ונריך טעמא אמאי תעשיר: (ג) מיום • גולד בא׳ בחלול לא שלמה לו שנה עד ל׳ בחלול על שנה שניה, ואם כהעבירה משנה שעברה לו: לחיל • לחיכו כחשב חיל עד שיכנס שליסי׳ יום שלמיס משנה שני׳ שלו: פלגם • לשון פלג, כלומר ממוצע ביניהן זה לזה: פרכדיגמא • למטבע שנפסל קורין כן, לף זה כפסל מהורת חיל וכבר: מזכרו • לפי שהוא מקויב חיל לבדו לו נכנס לבדו: (ד) הצבור • לא כל חטאת הצבור ועולותיהן קאמר, דהא יש מהן שהן פרים ואילים, אלא מקויב חיל לבדו לו נכנס לבדו: כבשי עולה ושעירי חטאת: כיוצא• כשנה לו שעירם: כשרים• ומיהו במידי דמוכה, מצוה מן המובחר להכיא מיום שלשים ואילך: ואפשר • לפ״ש דמוכה קודם, לפ תצו מכמים משום דנסכי לפי נפשות אלא יבא לידי נותר, כיון שהיו כחלו לחבורה לחברת, פ״ל שהיו נריבי׳ טלאי׳ מרובה לכל ישראל, ואמת לפ יתמלו ב״ב טלאי׳ מבני שלשים, ואוקמת מדאורייתא ועוד שזמנו בהול:

פרק ב המעוברת • שעלה עליס וכר מעצמו כלפ דעת בעליס, ר״ת עובר ירך אמו הוא, דפרה

ז דיא קאממענטאַרע ערקלערען פלגם, החלב, נזקף חוכטשטיממט, פרדיגמא, חייבא חוכנילטיגע מיטצע • לימעם חיזט וואהל פלגם דאס נריכיטע παράδειγμα חין ייכנליכען, חוכד פרדגמא חיזט דייטליך παράδειγμα •

הָיוּ מַזִּין עָלָיו, אֶלָּא בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי בִּלְבָד: (ב) חֲצֵרוֹת הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם בְּנוּיוֹת עַל גַּבֵּי סֶלַע, וְתַחְתֵּיהֶם חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם, וּמְבִיאִים נָשִׁים עֻבָּרוֹת וְיוֹלְדוֹת שָׁם, וּמְגַדְּלוֹת שָׁם אֶת בְּנֵיהֶן, וּמְבִיאִין שְׁוָרִים, וְעַל גַּבֵּיהֶן דְּלָתוֹת, וְתִנּוֹקוֹת יוֹשְׁבִים עַל גַּבֵּיהֶן, וְכוֹסוֹת שֶׁל אֶבֶן בְּיָדָם. הִגִּיעוּ לַשִּׁלּוֹחַ, יָרְדוּ וּמִלְּאוּם, וְעָלוּ, וְיָשְׁבוּ עַל גַּבֵּיהֶן. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, מִמְּקוֹמוֹ הָיָה מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא: (ג) בָּאוּ לְהַר הַבַּיִת, וְיָרְדוּ, הַר הַבַּיִת וְהָעֲזָרוֹת תַּחְתֵּיהֶם חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם, וּבְפֶתַח הָעֲזָרָה הָיָה מְתֻקָּן קָלָל שֶׁל חַטָּאת, וּמְבִיאִים זָכָר שֶׁל רְחֵלִים, וְקוֹשְׁרִים חֶבֶל בֵּין קַרְנָיו, וְקוֹשְׁרִים מַקֵּל וּמִסְבָּךְ (נ״א אוֹ מִסְבָּךְ) בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל חֶבֶל, וְזוֹרְקוֹ לְתוֹךְ הַקָּלָל, וּמַכֶּה אֶת הַזָּכָר, וְנִרְתַּע לַאֲחוֹרָיו, וְנוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ, כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, אַל תִּתְּנוּ מָקוֹם לַצְּדוּקִים לִרְדוֹת, אֶלָּא הוּא נוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ: (ד) לֹא הָיוּ עוֹשִׂין לֹא חַטָּאת עַל גַּבֵּי חַטָּאת, וְלֹא תִינוֹק עַל גַּבֵּי חֲבֵרוֹ,

אונד זיבענטען. (ב) אין ירושלים גאב עס העפֿע אויף פֿעלזען געבויעט, דיא מאן אונטען געהעהלט האטטע, וועגען אונגעוויססען גראבעס[1]; אין דיזע ברינגט מאן שוואנגערע פֿרויען, דאמיט זיא דאזעלבסט נידערקאממען אונד איהרע קינדער ערציהען. נון ניממט מאן אכסען אונד לעגט ברעטטער אויף איהרען ריקקען, זעטצט דיזע קינדער דארויף מיט שטיינערנען בעכֿערן אין דער האנד. זא ביים שילוח אנגעלאנגט, שטייגען דיא קינדער הינונטער אונד פֿיללען דיא בעכֿער, שטייגען הערויף אונד זיטצען ווידער אויף. ר׳ יוסי זאגט: יעדער ליס זיינען בעכֿער פֿאם זיטץ הינאב אונד פֿיללטע איהן. (ג) זיא קאממען אן דען טעמפעלבערג אונד שטייגען נון אב. דיזער אונד דיא פֿארהעפֿע ווארען אונטען נעהעהלט, וועגען אונגעוויססען גראבעס. אם איינגאנגע דעס פֿארהאפֿעס וואר דער קרוג מיט אשע דער ענטזינדיגונגסקוה. מאן ברינגט נון איינען שאפֿבאק, בינרעט איינען שטריק צווישען זיינע הערנער, אונד בינדעט איינען שטאב אדער שטרויך אנס ענדע דעס שטריקקעס, אונד ווירפֿט איהן אין דען קרוג הינין, דאן שלעגט מאן אויף דען באק, דאס ער צוריקשרעקט, אונד דאס קיגד ניממט פֿאן דער (דאדורך אויסגעשיטטעטען) אשע אונד הייליגט זא פֿיל, דאס זיא אויף דעם וואססער זיכֿטבאר איזט. ר׳ יוסי זאגט: געבט דאך דען צדוקים קיינען אנלאס צום שפאטטען. איין ריינער דורפֿטע מיט אייגענער האנד הערויסנעהמען, אונד הייליגען. (ד) מאן דורפֿטע ניכֿט אהנע נייע פֿארבערייטונג פֿיר דיא ענטזינדיגונגסקוה איינע אנדערע ברינגען, נאך פֿיר איין קינד

מפרישי׳ את הכהן השורף ביום ד׳ שיזדמן יום רביעי שלו בשבת, דבלאו הכי אין מזין עליו בשבת שאין הזאה דוחה שבת, ור״י סבר לא מקשינן הזאה לטבילה ולא בעי הזאה אלא בג׳ וז׳ בלבד, ור״ח סגן הכהנים כמי כר״י סבר, והכהן השורף הפרה מעלה בעלמא הוא כי היכ׳ דלא לזלזולי בה: (ב) סלע. צור החלמיש שנכר שהי׳ שם מתחלת ברייתו של עולם, ואע״פ כן החמירו לעשות תחתיו חלל מפני קבר התהום, שמא יש תחתיו קבר ואין לו למת אהל טפח וטומאה שהיא רצוצה בוקעת ועולה, לפיכך היו בונים אותו ע״ג כיפין שאפי׳ יש קבר תחתיהן, החלל מפסיק: ויולדות שם. כל אלו מעלות יתירות עשו בה, כי היכי דלא לזלזולי בה: ומגדלות. עד שיהיו בן ח׳ ולא יותר שלא יראו קרי, ואע״פ שהיו התנוקות טמאי׳ מנדה ויולדת, לא היו חוששין אלא לשומרן מטומאת מת, דבעי הזאה ומטומאה היוצא מגופן: שוורים. שכריסן רחבה כדי שלא יהיה רגליו של תנוק היושב עליהן מאהילות על הארץ מפני קבר התהו׳: וע״ג. ועוד זאת מעלה יתירה כדי שלא יהיו רגליו של תנוק מאהילות על הארץ: של אבן. שאין מקבלי׳ טומאה: ירדו. התנוקות הללו לתוך נהר שילוח ומלאו ממנו מים לקדש מי חטאת שמזין על השורף את הפרה כ״ז, ובתוך הנהר ליכ׳ לספוקי לקבר התהום דלא עבידי לקבור בנהרו׳: ממקומו. מע״ג השוורים היו משלשלי׳ חבל ולא היו יורדים: (ג) באו. התנוקת עם המים: העזרה. של נשים הסמוכה לחיל: קלל. כד קטן שמונח בו אפר חטאת מכל פרה שהיו שורפי׳: וזורקו. ולא בדרך הנחה שלא יטמאו האפר בהיסט משו׳ ספק זיבה: ונרתע. והי׳ המקל יוצא מן הקלל עמו ונשפך ע״ג השמרי׳ והתנוק נוטלו, וא״צ להוציא ידו לחוץ, ולא הוצרכו לעשות כן אלא כשעלו מן הגולה שהיו כלם טמאים, ואין יכולי׳ ליגע, שאם היו נוגעי׳ באפר הפרה היו מטמאי׳ אותו: לרדות. למשול בנו בדברי שחוק, דסר״י כשעלו בני הגולה היו בהם טהורי׳ שטהרו באפר פרה שהורידו עמהם לבבל, ולא נטמאו משו׳ ארץ העמי׳, דלא גזרו על ארץ העמים, אלא לאחר שעלו מן הגולה: (ד) ע״ג חטאת.

[1]) ווייל איין מענש דא בעגראבען זיין קעננטע, אונד ווען קיינע העהלונג דא איזט, דיא אונריינהייט הערויף דרינגט.

(ה) חָיוּ בָהּ שְׁנֵי שְׂעֹרוֹת שְׁחוֹרוֹת, אוֹ לְבָנוֹת, בְּתוֹךְ גּוּמָא אַחַת, פְּסוּלָה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִילוּ בְּתוֹךְ כּוֹס אֶחָד. חָיוּ בְתוֹךְ שְׁנֵי כוֹסוֹת, וְהֵן מוּכִיחוֹת זוֹ אֶת זוֹ, פְּסוּלָה. ר"ע אוֹמֵר, אֲפִילוּ אַרְבָּעָה, אֲפִילוּ חָמֵשׁ, וְהֵן מְפֻזָּרוֹת, יִתְלוֹשׁ. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִילוּ חֲמִשִּׁים. ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, אֲפִילוּ אַחַת בְּרֹאשָׁהּ, וְאַחַת בְּזָנָבָהּ, פְּסוּלָה. חָיוּ בָהּ שְׁתֵּי שְׂעֹרוֹת, עִקָּרָן מַשְׁחִיר, וְרֹאשָׁן מַאְדִּים, עִקָּרָן מַאְדִּים, וְרֹאשָׁן מַשְׁחִיר, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַגְּרָאָה, דִּ"ר מֵאִיר. וַחֲכָ"א אַחַר הָעִקָּר:

פ ר ק ג

שִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם לִשְׂרֵפַת הַפָּרָה, מַפְרִישִׁין כֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מִבֵּיתוֹ לַלִּשְׁכָּה שֶׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה, צְפוּנָה מִזְרָחָה, וּבֵית אֶבֶן הָיְתָה נִקְרֵאת, וּמַזִּין עָלָיו כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים, מִכָּל הַמָּטְאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא הָיוּ מַזִּין עָלָיו אֶלָּא בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי בִּלְבָד. ר' חֲנַנְיָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, עַל הַכֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מַזִּין כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים. וְעַל שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, לֹא

זעלבסט קאם, איזט זיא געאיינגעט. (ה) זינד אן איהר 2 שווארצע ארער ווייסע האארע אין אינער פּאָרע, זא איזט זיא פערוואָרפּליך. ר' יהודה זאגט: זעלבסט אין איינעם גריבּען; זינד זאלען אין 2 גריבּען, אבער נאהע אנאיינאנדער, זא איזט זיא פערוואָרפּליך; ר"ע זאגט: זעלבסט 4 אדער 5 דאָרף מאן, וועו זיא פערזיינצעלט שטעהען, אויסרייסען. ר"א זאגט: זעלבסט 50. ר"נב זאגט: זעלבסט וועו אייגנס אם קאפּען אונד איגנס אם שוואנצע איזט, איזט זיא אונגעאיינגעט. זינד דאראן 2 האארע מיט שווארצעם שטאם אונד ראטהער שפיצע, אדער שווארצער שפיצע אונד ראטהעם שטאם, זא ריבּטעט מאן זיך נאך דעם וואם זיבּטבאר; זא ר"מ. דיא ג' לעהרטען זאגען: נאך דעם שטאם.

פ ר ק ג

זיבען טאגע פאר דער פערברענונג דער קוה, זאנדערט מאן דען דאצו בעשטימטען פריסטער אב פאן זיינעם הויז נאך דער נארדעסטליבען קאממער, דעם טעמפעל גע־ גענאיבער, דיא דאס שטיינהויז היס. מאן בעשפרענגטע א'הן אן יעדעם דיזער 7 טאגע מיט דער אשע אלטער דער בים דאהין בעריישט געבראבטען ענטזינדיגונגסקיהע [1]. ר' יוסי זאגט: דים געשאהּ נור אם דריטטען אונד זיבענטען. ר' חנניא פאַרשטעהער דער פרים־ טער זאגט: בייַם פריסטער, דער דיא קוה פערברענגען זאלל, אללע זיבען טאגע, בייא דעם דער אם פערוע־ נונגסטאגע דען דינסט האבען זאלל, נור אם דריטטען

דכתיב לדומיה תמימה שתהא תמימה כלומר לטהר אחר אין בה מום: כוס וגומא ג' קוח וקייב חלה לומר כלעזון רבו: מוכיחו מכוונות וסמוכות זו בצד זו: ד' וז'. ל"ד ומיכו סרכה מחד לא, ור"ת אחר לפי' הרכה: יתלוש. לאו לעכובא, אלא מצי מרחית העין: תמצי. כלומר לפי' הרכה. יתלוש כשהן מפוזרות: הגרגה. רחצן של שערות: העקר. ואם עקרן מאדים ורחצן משחיר, ויש בעקר שמאדי כדי שיכטל בפי הזוג יגזוז רחצן שמשחיר ויש בשר, דקדמי בדק הבית לא מספרי בגיזה אלא מדרבנן, וכפרס לא גזרו משום דלא שכיח, ג"כדהוה דבר שאינו מתכוין שאין כוונתו לגיזה:

פרק ג מפרישי'. שמא הוא טמא ולא יכול לשרוף את הפרה: הבירה ג"ל מקום היה בהר הבית ובירה שמו, וג"ל כל המקדש קרוי בירה: נפוכה. משום דאטלית טעונה לפון, ופרה אטלית היא, תקינו ליה רבנן כי היכי דכקוי לה הכירא להיות זריז במעשיה: ובית חכן. לפי שהיו מטמאי' את הכהן השורף הפרה ומטבילי' אותו מיד, להוציא מלבן של נדוקי' שאומרי' במעורבי שמש היתה בעזית, תקינו לה רבנן מעלות יחירות, שכל מעשיה בכלו הן' יומיס, בכלי חבניס וכלי גלליס וכלי חדשה, אלא יזלזלו בה: שהי' שם. מכל אטלות שבעזה מיומות משה עד אותו ומכל פרס שבעזית היו כותבי' קלת למזמרת, ויום ג' מזין עליו מאחר פרס ג' ויום ב' מאחרת, וכן כל ז' ימי': כלכד. כיון ת"ק וכיון ר"י ס"ל דטבילה בומנה מצוה דע"כ לאי זמטהו ביום הז' לאו משום הזאה כתיב בהדי בכר כתיב והזה וגו' ביום הז' אלא ע"כ משום זריזך לימטרך לאזמועי' דתכף להזאה טבילה, וס"מ דטבילה בזמנ' מצוה, וקמבלגי אי מקדימן הזאה והזאה בזמנה כמי מצוה וכל ג' הראשונים מז' ימי' חיכא לספוקי' שמא היום יום ג' לטומאתו, והג' לחרונים שמא יום ז' לטומאתו קיל, ורביעי לא בעי הזאה דלמ חיכא לספוקי ולא כז' שאין הזאה כז' עולה להזאת ז' עד שיהיו לן הזאה ג' שלפניו, הלכך

[1] כלך דען קלימענטארען, אן יעדעס טאגע פאן לייכער; פערגלייכע יעדלך אלידור רבא.

בְּמַעֲרְבֵי שְׁמֹשׁ הָיְתָה נַעֲשׂוֹת: (ח) סָמְכוּ יְדֵיהֶם עָלָיו, וְאָמְרוּ לוֹ, אִישִׁי, כֹּהֵן גָּדוֹל, טְבוֹל אָתָּה. יָרַד וְטָבַל, וְעָלָה וְנִסְתַּפֵּג. וְעֲצִים הָיוּ מְסֻדָּרִים שָׁם, עֲצֵי אֲרָזִים, וַאֲרָנִים, וּבְרוֹשִׁים, וַעֲצֵי תְאֵנָה חֲלָקָה, וְעוֹשִׂין אֹתָהּ בִּמְין מִגְדָּל, וּמְפַתְּחִין בָּהּ חַלּוֹנוֹת, וַחֲזִירָהּ מַעֲרָבָה: (ט) כְּפָרוּתָהּ בְּחֶבֶל שֶׁל מַגָּג, וּנְתָנוּהָ עַל גַּבֵּי הַמַּעֲרָכָה, רֹאשָׁהּ בַּדָּרוֹם, וּפָנֶיהָ לַמַּעֲרָב. הַכֹּהֵן עוֹמֵד בַּמִּזְרָח, וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. שָׁחַט בִּימִינוֹ, וְקִבֵּל בִּשְׂמֹאלוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בִּימִינוֹ הָיָה מְקַבֵּל, וְנוֹתֵן לִשְׂמֹאלוֹ, וּמֵזֶה בִּימִינוֹ. טָבַל, וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, עַל כָּל הַזָּיָה טְבִילָה. גָּמַר מִלְּהַזּוֹת, קִנַּח אֶת יָדוֹ בְּנוֹפָהּ שֶׁל פָּרָה, יָרַד, וְהִצִּית אֶת הָאֵשׁ בַּאֲלָיוֹת. רַבִּי אוֹמֵר, בַּחֲרִיוֹת: (י) נִבְקָעָה, וְעָמַד חוּץ מִגִּתָּהּ, נָטַל עֵץ אֶרֶז, וְאֵזוֹב, וּשְׁנִי תוֹלַעַת, אָמַר לָהֶן, עֵץ אֶרֶז זֶה, עֵץ אֶרֶז זֶה? אֵזוֹב זֶה? אֵזוֹב זֶה? שְׁנִי תוֹלַעַת זֶה? שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ, הֵן הֵן, שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר: (יא) כְּרָכָן בְּשַׂעֲרֵי הַלָּשׁוֹן, וְהִשְׁלִיךְ לְתוֹךְ שְׂרֵפָתָהּ. נִשְׂרְפָה, חִבְּטָן אוֹתָהּ בְּמַקָּלוֹת, וְכִבְּרִין אוֹתָהּ

נייט בעהויפטטעז, דיא קוה ווערדע נייט פאן זאלכען בערייטטעט, דיא נייט דורך דען זאננענאנטערגאנג ריין געווארדען. (ח) זיא לעגטען איהרע הענדע אויף איהן, אונד שפראכען: „מיין הערר, האהער פריסטער, טויכע א ייד מאל אונטער“. ער שטיג הינאב טויכטע אונטער, קאם הערויף אונד טראקנעטע זיך אב. דיא העלצער לאגען שאן געארדנעט דא, פאן צעדערן, האגעבוטטען, טאננען, גלאטטען פייגענבייטמען. דיזע שיכטעטע מאכ וויא אייגע פראמידע אויף, מיט עפנונגען דאריו, דיא פארדערעפנונג נאך אבענד צו. (ט) מאן באגר דיא קוה מיט שטריק פאן שילף, לענט זיא אויף דיא שיכטע מיט דעם קאפף אין זידען, דאס געזיכט וועסטווערטס; דער פריסטער שטעהט אים אסטען, מיט דעם געזיכט צום וועסטען שלאכטעט מיט דער רעכטען, פענגט דאס בלוט אויף מיט דער לינקען, — נאך ר' יהודה פענגט ער עס מיט דער רעכטען אויף אונד טהוט עס אין ריא לינקע — אונד שפרענגט מיט דער רעכטען ער טונקט אייל אונד שפרענגט זיבענמאל גענגען דאס אללערהיילינגסטע; צו יעדער שפרענגונג טוס ער אייגטונקען. זא וויא דיא שפרענגונגען געשעהען, וויישט ער דען פינגער אן דעם קעדפער דער קוה אב, שטייגט הינונטער, אונד צינדעט דאס פייער מיט שפענען, ר"ע זאגט מיט רייזערן, אן. (י) זאכאלד זיא אויפפלאטצט, נימטט דער נון אויסערהאלב דער קעלטער (ברעננגרובע) שטעהענדע פריסטער, צעדערנהאלץ, איזאפ, אונד פורפורפאדען, אונד פרעגט וועגען יעדעם 3 מאל: איזט דיס צעדערנהאלץ? דאן ווידער: איזט דיס איזאפ? איזט דיס פורפורפאדען? אונד דיא אנווזענדען אנטווארטען יעדעסמאל: יא! (יא) דאן בינדעט ער זיא מיט דעם אינערהאנגענדען פאדען צוזאמטען, אונד ווירפט זיא אין דיא קוה הינין. זאבאלד זיא פערברענט איזט, צערשלעגט מאן זיא מיט שטעקקען, אונד

בלן ע"ג כיפין היו: מסמלין. כמה שהיו מזמכין ידיהם עליו כדתנן לקמן בכך סי' סטמלין דכגדי מוכלי קדש מדרם לפרת תטלת, ולע"ג דנדוקים הין חוששים לטומאת מגע זה, שהלכה זו שכגדי מוכלי קדש מדרם לפרת תטלת מד"ס היא ולכתרתם טבילה זו טבילה של"כ היא, מ"מ מדחין היו לנדוקי' כזה, שחין מכו חוששים למעורבי שמש: (ח) טבול ק'. לפי שהיו מפריסין מותו כדרך שהו' מפריסין לכ"ג בי"כ וה"ל שנדיך כמי שכבר ס' טבילות, להכי חמרו לו טבול ק': ערכיס וברוסי. מיני ערז, וכל הני עני' עדיפי מעשר עניים: מגדל. רקבה מלמטה וצרה מלמעלה: תלוסות. להכניס בהן סתם להכעיר העצים, וי"מ כדי שע"י התלוסות ילך עם הרוח ויהי' כדלקים מהרה: (ט) מגג. מין גמי, מגוס מעלה דקרס בעי ממין שחיכו שחחיזין בו את הסור, היא קוה למעבד כלפי סמקדש: ומזה חימו. כחכבא הסמוך לגודל שכיד ימין: על כל. מקבל טומחה: כימינו כי. כשער קבלת דם של קדשים: והי' מקבל בשמחלו. דשירי דם שכחכבא פסולי' להזיי, והי' מקבל בין הזחה להזחה בשפת המזרק, ולח בגופה של פרה משום נימין הכדבקים בחכבא, ובגלי לפעמים בהן הזחה: בגופה. כדי שיערף דמה עמה: חליות. ענים קטנים שחליכין בסה עני המערכה, חליות לשון חלי זכות: חריות. זמורי' של דקל: (י) נבקעה. ספרה מקמת הזור, וה"ה חם קרעה בקכין חבל חם לח נבקעה לח, וכן לח לחר שנעשים לפר: ועמד. הכהן: מגתה. מבורה רפי"ד דזבחים: זה. לפי שיש מיניה הרבה שדומין לחרז וחינן כשרי' לפיכך לריך להודיע שזהו שנותה התורה, וכן בחזוב ושני תולעת: (יא) כשרי. שלשתן יחד כדי

פרה פרק ג

וְצְרִיכִין הָיוּ הַתְּנוּקוֹת לְחַוּוֹת, דִּ״ר יוֹסֵי הַגְּלִילִי. ר״ע אוֹמֵר, לֹא הָיוּ צְרִיכִין לְחַוּוֹת: (ה) לֹא מָצְאוּ מִשְּׁבַע, עוֹשִׂין מִשֵּׁשׁ, מֵחָמֵשׁ, מֵאַרְבַּע, מִשָּׁלֹשׁ, מִשְּׁתַּיִם, וּמֵאַחַת. וּמִי עֲשָׂאָם? הָרִאשׁוֹנָה עָשָׂה מֹשֶׁה, וְהַשְּׁנִיָּה עָשָׂה עֶזְרָא. וְחָמֵשׁ מֵעֶזְרָא וְאֵילָךְ, דִּ״ר מֵאִיר. וַחֲכָ״א שֶׁבַע מֵעֶזְרָא וְאֵילָךְ. וּמִי עֲשָׂאָן? שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, וְיוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל עָשׂוּ שְׁתַּיִם, אֶלְיְהוֹעֵינַי בֶּן הַקּוֹף, וַחֲנַמְאֵל הַמִּצְרִי, וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן פִּיאַבִי עָשׂוּ אַחַת אֶחָת: (ו) וְכֶבֶשׁ הָיוּ עוֹשִׂים מֵהַר הַבַּיִת לְהַר הַמִּשְׁחָה, כְּפִין עַל גַּבֵּי כְּפִין, וְכִפָּה כְּנֶגֶד הָאוֹטָם, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם, שֶׁכּוֹ כֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, וּפָרָה וְכָל מְסָעֶיהָ יוֹצְאִין לְהַר הַמִּשְׁחָה: (ז) לֹא הָיְתָה פָּרָה רוֹצָה לָצֵאת, אֵין מוֹצִיאִין עָמָּהּ שְׁחוֹרָה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁחוֹרָה שָׁחֲטוּ, וְלֹא אֲדוֹמָה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁתַּיִם שָׁחֲטוּ. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא מִשּׁוּם זֶה, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר וְהוֹצִיא אֹתָהּ, לְבַדָּהּ. וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מַקְדִּימִין בְּרַגְלֵיהֶם לְהַר הַמִּשְׁחָה. וּבֵית טְבִילָה הָיָה שָׁם, וּמְטַמְּאִים הָיוּ אֶת הַכֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, מִפְּנֵי הַצְּדוּקִים, שֶׁלֹּא יְהוּ (נ״א שֶׁהָיוּ) אוֹמְרִים

איין אנדערעס בעשטיממען: דיא קינדער מוסטען בעשפרענגט ווערדען; זא ר״י הגלילי. ר״ע זאגט: דאס וואר ניכט נעטהיג. (ה) פֿאנד מאן ניכט אשע פֿאן זיבען קיהען פֿאר, זא נאהם מאן פֿאר 6, 5, 4, 3, 2, 1. וואן וואורדע איינע געבראכט? דיא ערשטע אונטער משה, דיא צוויטע אונטער עזרא, 5 וואדרען שפעטער; זא ר״מ: דיא נעל־עהרטען זאגען: זיבען, וואורדען נאך עזרא גערראכט; אונד צוואר בראכטען שמעון דער נערעכטע אונד יוחנן דער־הא־העפריסטער יעדער 2; אליועני זאהן הקוף, חנמאל דער עגיפטער, אונד ישמעאל זאהן פיאני (פאבי) יערער איינע. (ו) איינע בריקקע פיהרטע פֿאם טעמפעל־בערג צום עהלבערג, אין וועלבונגען איבער וועלבונגען געהט, זא דאס אוממער איינע אבערע וועלבונג נעגען דיא דיכטען פפֿייליר־דער אונטערן וואר, וועגען אונגעוויסען גראבעס; איבער דיזעלבע גינג דער צום פֿערברענגען דער קוה בעשטימטע פריסטער, דיא קוה אונד אללע דאבייא בעשפֿטיגטען פערזאנען. (ז) וען דיא קוה ניכט הינוים וואללטע, דורפֿטע מאן ניכט עטוואס אינע שוואורצע מיט הינויסברינגען, דאמיט עס ניכט היסע מאן האבע דיא שוואורצע נעשלאכטעט, אויך ניכט אינע אנדערע האטהע, דאמיט עס ניכט היסע, מאן האבע 2 נעשלאכטעט. ר׳ יוסי זאגט: ניכט דעסהאלב, זאנדערן וויל אין דער שריפֿט שטעהט: ״מאן זאלל זיא הינויסברינגען״ אלזא זיא אללין. דיא עלטעסטען דעס פֿאלקעס וואורען שאן פֿאראויס צום עהלבערגע הינויסגענגען. דרויסען וואר אין טויכבאר. זיא פֿערארורייניגטען אבזיכטליך דען דיא קוה פֿערברענענדען פריסטער, וועגען דער צדוקים, דאמיט זיא

מס טהרו עצמו לפרת חטאת אחת ואיהיה פקול, לת יעשו לאחרת ע״י שמור זה, אלא צריכין שמור כתקלה: תכרו • מס תכוף ת׳ כשמר לפרת חטאת וע׳ כשמר קתס תגב זה התכוף, אכל לת לגורך פרת חטאת, לת מתכשר אתי תגב קתי: להזות • קתס על קתס כי אין אלכיהו טהורים יותר מהס, ואע״פ שכשמרו כל השמירות הללו, חייהין דלמא לייתי עורב כזית מן המת ודלא עלייהו, ומעלות יתירות נכתו: לת היו. דלטומאת מת לת חייהין, אכל טכילה הי׳ צריכי׳ לכ״ע שמא כטמאו כצרע, אף דידהין כי׳ שכטכל לטומאת מגע כדת אמו, והערב שמא לת כעו דכל מעשיה כטהרה יום: (ה) משנה. דאמרן לעיל שהיו מזין עליו מכל חטאת שהי׳ שם, מ״ם קאמר, שאם לת מצאו מז׳ מזין עליו אפילו מא׳: דר״מ. דר״מ לת מכי הד׳ שעשו שמעון הצדיק ויוחנן כ״ג אלא לכ׳, משום דס״ל שע״י פסיל שהירא כראשונה כעשה הכ׳: ז׳ משזרק ואילך. דס״ל שכלן כשרות היו: (ו) לחוטם. רגליס שכפה כשעת עליסס נקראי׳ חוטם, ואין רגלי כפה העליונה כגד רגלי הכפה התחתונה: התחום. ואלו היו רגלי כפה זו מכווני׳ על רגלי כיפין שלמעלה ושלמטה ת״כ נמצא שאם היתה טומאה רגילה בקרקע כנגד רגלי הכפה היתה בוקעת למעלה ומטמא לכהן העובר על הכתב; משעדיף. עוזריה ואע״ג דפרס מיכה מקבלת טומאה מחייס, ואי משום משעדיף כמי לת היו צריכין לכתב, דע״כ כשמרו לת לכפת לן כהו ולת מידי, שלת היו עסקי׳ כה לגלי מחייס להכיהה להר המשחה, מעלה יתירה עשו כה: (ז) שתים. ורחמנא אמרם ושחט אותה ולת אותה ואת ובניה, ות״ק הוא ר״ס דדרים טעמא דקרא ומ״ל דמיקיי תמור מהיה לת״ק שרי דליכא שמא יאמרו כ׳ שחטו ורע״י מקור דבא אותה כתיב: לת משום זה. כלומר מ״ל לומר משום ושחט ולת כקונתה גופה כתיב והוציא אותה לכדה: כרגליהס • משום מכוב מצוה לת היו רוכבי׳: טהילה. ואותה כית הטבילה, וכן מקום מערכתה, וגיתית משנוי לקמן

מִדָּמָהּ, כְּשֶׁרָה. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַיִן מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בַּפָּרָה; (ז) כָּל הָעֲסוּקִין בַּפָּרָה מִתְחַלָּה וְעַד סוֹף, מְטַמְּאִין בְּגָדִים, וּפוֹסְלִים אוֹתָהּ בְּמַלָּאכָה. אֵירַע בָּהּ פְּסוּל בְּשִׁחִיטָתָהּ, אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּגָדִים. אֵירַע בָּהּ בְּהֶיזָּרָתָהּ, כָּל שֶׁעוֹסֵק בָּהּ לִפְנֵי פְּסוּלָהּ, מְטַמֵּא בְּגָדִים. לְאַחַר פְּסוּלָהּ, אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּגָדִים. נִמְצָא תּוֹמֶרָהּ קוֹלָהּ. לְעוֹלָם מוֹעֲלִין בָּהּ, וּמַרְבִּין לָהּ עֵצִים, וּמַעֲשֶׂיהָ בַּיּוֹם, וּבְכֹהֵן, הַמַּלָּאכָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ, עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֵפֶר, וְהַמַּלָּאכָה פּוֹסֶלֶת בַּמַּיִם, עַד שֶׁיַּטִּילוּ אֶת הָאֵפֶר:

פֿאַן אײהרעם בלוט צו טרינקען, זא בלייבט זײ נעאײגנעט. ר"א זאגט: קיין נעדאנקע מאכט זיא קוה פֿערוואַרפֿליך.

(ז) אללע בייא דער קוה פֿאַן אנפֿאנג ביס ענדע אירגענד בעשעפֿטיגטען, פֿעראונרײניגען זיא קליידער, אונד מאכען זיא דורך נעבענפֿעררײכטונגען פֿערוואַרפֿליך. ווירד זיא דאדורך בײם שלאַכטען פֿערוואַרפֿליך, זא פֿעראונרײניגען זיא זיא קליידער ניכט; ווען בײם שפֿרענגען, נור זיא בים דאהין בעשעפֿטיגטען, ניכט אבער זיא נאכהערײניגען. דעמנאך האט זיא שטרענגערע זײטע דאבײא ווידער איינע ערלײכטע־רונג. זא לאנגע זיא ניכט צו אשע געוואַרדען, פֿינדעט פֿעראונטרײאונג דאראן שטאטט; אויך דארף מאן האלץ צוּ לעגען; עס מוס זיא גאנצע האנדלונג אם טאגע געשעהען, אונד דורך פּריסטער; אונד מאכט יעדע אנדערע פֿעררײכטונג דאבײא, זיא פֿערוואַרפֿליך; אונד יעדע אנדערע דײניינעטהאן ווירד, מאכט דיזעס פֿערוואַרפֿליך.

פ ר ק ה

הַמֵּבִיא כְּלִי חֶרֶס לְחַטָּאת, טוֹבֵל, וְלָן עַל הַכִּבְשָׁן. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מִן הַבַּיִת הוּא מֵבִיא, וְכָשֵׁר. שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִים עַל הַחַטָּאת. וּבְתִרוּמָה, פּוֹרֵחַ אֶת הַכִּבְשָׁן, וְנוֹטֵל. רֹאשׁ אוֹמֵר, מִן הַסֶּדֶר הַשֵּׁנִי. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, מִן הַסֶּדֶר הַשְּׁלִישִׁי: (ה) הַמַּטְבִּיל כְּלֵי לְחַטָּאת, בְּמַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לְקַדֵּשׁ, צָרִיךְ

ווער אירדענע גערעטהע צור זינדאפֿערקוהה האלטן ווילל, מוס אונטערטויכען אונד דען ברעננאפֿען בע־וואכען. ר' יהודה זאגט; מאן דארף זיא אויך פֿאם הויזע הערהאלטן אונד זיא וינד גאייגענט, דען אין רויער בעצי־הונג איזט יעדער בעגלויבט. דאגענען צו רעכע, ברויכט מאן דען ברעננאפֿען נור צו עפֿנען אונד עם הערויסצונעהמען. ר"ש זאגט: פֿאן דער צווייטען שיכטע; ר' יוסי זאגט: פֿאן דער דריטטען שיכטע. (כ) ווען איינער אין גפֿעם צום ענטזינדיגונגסוואַסער אין וואַסער טויכט,

שלח כתב פתחה של סיכל: כב' נתות. שחלקה לב': משרף כ'. תפ"ס שהוציא כ"ף בפני עצמו, משקלן מקום מלאכה מכל כוו לחר לחר זו כשרה: מו' ז'. דז' פעמיים כתוב כסדרן, והוא מכח ז' קודם ו', מכל מז' ח' כשרה, לחין שמיכים כשחות של פרס, וזס שעה כדבור כשלמה: והזה ח'. ל"ד דכל ענין כשרה בין חזר והזה, ולגב ריבוי נקטי', ת"כ קמ"ל דתע"ג שהוסיף בהזאות לא פסלה דכבר נגמרה מלוחה, וי"ת דדוקא כהן לחר שחזר והזה שמיכים, מכל כהן השורף עם הוסיף והזה ח' פסלה מחמת מלאכה שנ"ל כשעת שרפתה: (ג) שלח. שהניח חתור בגופה של פרה: בכל ענים. שלח שרפה בחרזים וחרוכי' וכרוסי' ועפי תאכה: כשרה. דוקא לאכול ולשהות הוא דמכשיר ת"ק, דכל הקרבנות נמי כי חלי גווכא כשר, דחשוב תכילת מוכח לאדם והזה לאכול, אבל חשב לשזות מדמה לאחר פסל ת"ק דחטאת קרי' רחמנ', ור"ש דאין מחשבה פוסלת כלל אפי' כשחט לשם: (ד) פסול כשחיטתה. לא כשחיטה שהכשלה בשחיטה דת"כ מטמא הנגדי' משום נבלה אלא פסול מחמת מלאכה: תיכף משחלה. דלא כעשה שום דבר כשורות לשם פרה אפי' ישהה בשחיטה מחחלה ועד סוף לא אחרינן שקודם הפסול מטמא שבגדי', דכי אחרינן ישהה כן בשחיטה כשרה אבל בפסול חגלוי אלחא דאחרי לאחר שחיטה היתה כלל: מומרת. שהחמיר עליה לפסלה חשום מלאכה היא קולה דאחתה ואילך חיכה לטמא בגדים: הכהנה סמכה כין לפני שרפתה כין לאחר שרפתה חייב קרבן מעילה: כיום. חון מלפיית לפרה והמלחו והקדום שיכולי' לעשות כליה, וכן כשרי' כור המלחו והקדום ולפיית לאחר והזאה: פרק ה' המביא. שהוך אבל סיוצר לקנות ממנו כ"ק למניין כו לאחר לחשת לו מי לטהת: ולן. מתחיל בשחרן כשרה שלח יגע בהן ע"ה קודם שיזרקו בכבשן שהיא גמר מלאכתן לבבל טומאה: בכית. דמשמכיכין ליה לפ"ה אם לאחר שנתנו על שהרת לשתת: וכתרומה. אם מניח כלי לבניה בו תרומה פותח את הכבשן ורומה מלא לבך ע"ג לא חייבי' שמא נגע בו ע"ה, דלא שחמירו בתרומה: הסכי. אם פתח ע"ה את הכבשן וכשל ממנו כלי, חינו כומל מאחר

בְּכְרוֹת • ר יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, בְּמַקְבוֹת שֶׁל אֶבֶן, וּבְכְרוֹת שֶׁל אֶבֶן הָיְתָה נַעֲשֵׂית • שָׁחוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֵפֶר, כּוֹתְשִׁין אוֹתוֹ • וְשֶׁאֵין בּוֹ, מַנִּיחִין אוֹתוֹ • הָעֵצִים בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ הָיָה נִכְתָּשׁ • וְהוֹלְקִים אוֹתוֹ לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, אֶחָד נוֹתֵן בַּחֵיל, וְאֶחָד נוֹתֵן בְּהַר הַמִּשְׁחָה, וְאֶחָד הָיָה מִתְחַלֵּק לְכָל הַמִּשְׁמָרוֹת :

ויבט זיא מיט נראבען זיבען • ר' ישמעאל זאגט: מען צערשלענט זיא מיט שטיינערנען העמערן אונד זיבט מיט שטיינערנען זיבען • אין שוואַרצגעבראַנטעס שטיק דאס אשע ענטהעלט, ווירד צערשלאגען; דאס זאלצ ניכט האט, לעסט מאן נאך לינען • קנאבען ווערדען אין יעדעם פאללע צערשטאסען • דיא אשע ווירד אין 3 טהיילע נעטהיילט, דאפאן איינער אין זוויננגער, איינער אויף דעם עהלבערגע נירערגעלעגט, אונר איינער אונטער אללע פריסטעראבטהיילונגען פערטהיילט ווירד •

פ ר ק ד

פָּרַת חַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, קִבֵּל וְהִזָּה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ לִשְׁמָהּ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְלִשְׁמָהּ, פְּסוּלָה • ר' אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר • וְשֶׁלֹּא בְּחוּץ יְדָיִם וְרַגְלַיִם, פְּסוּלָה • ר' אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר • וְשֶׁלֹּא בְּכֹהֵן גָּדוֹל, פְּסוּלָה • ר' יְהוּדָה מַכְשִׁיר • וּמְחַסַּר בְּגָדִים פְּסוּלָה • וּבִכְלֵי לָבָן הָיְתָה נַעֲשֵׂית : (ב) שְׁרָפָהּ חוּץ מִגִּתָּהּ, אוֹ בְּשְׁחָתֵי גִתּוֹת, אוֹ שֶׁשָּׂרַף שְׁתַּיִם בְּבַת אַחַת, פְּסוּלָה • הִזָּה וְלֹא כִוֵּן כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, פְּסוּלָה • הִזָּה מִשִּׁשִּׁית שְׁבִיעִית, חָזַר וְהִזָּה שְׁבִיעִית, פְּסוּלָה • מִשְּׁבִיעִית שְׁמִינִית, וְחָזַר וְהִזָּה שְׁמִינִית, כְּשֵׁרָה : (ג) שְׁרָפָהּ שֶׁלֹּא בָעֵצִים אוֹ בְּכָל עֲצִים, אֲפִילוּ בְקַשׁ, אוֹ בְגִבְבָה, כְּשֵׁרָה • הַפְשִׁיטָהּ וְנִתְּחָהּ, כְּשֵׁרָה • שְׁחָטָהּ עַל מְנַת לֶאֱכוֹל מִבְשָׂרָהּ, וְלִשְׁתּוֹת

ווען דיא ענטזינדיגונגסקוה ניכט אונטער אידרעם נאמען נעשלאכטעט, אדער דערען בלוט זא אויפגעפאנגען אדער נעשפרענגט וואורדע; אדער ערשט אונטער איהרעם נאמען אונר דאן ניכט, אדער אומגעקעהרט, זא איזט זי פערוואר־פליך; ר"א זאגט; נעאיינגעט • נעשאה איהרע בריננונג אהנע פארהערינע וואשונג דער הענדע אונר פיסע, זא איזט זיא פערוואר־פליך; ר"א זאגט: נעאיינגעט־נעשאה זיא פאן איינעם אנדערן אלס דעם האהען פריסטער זא איזט זיא פערוואר־פליך; ר' יהודה זאגט; נעאיינגעט• ווען אהנע פאללשטענדיגע פריסטערנעוואנדער, איזט זיא פערוואר־פליך • דער פריסטער טרוג דאבייא דיא וויסען נעוואנדער • (ב) וואורדע זיא ניכט אין איהרער קעלטער, אדער אין צוויין נעטהיילט פערבראננט, אדער 2 קירבע אין איינער קעלטער, זא איזט זיא פערוואר־פליך • ווען דאס שפרענגען ניכט נענוא גענוג דען טעמפעל־איינגאנג נעשאה, איזט זיא פערוואר־פליך • וועו מאן ביים ועכסטען איינטויכען אויך זיבען נעשפרענגט, אונר דאן דאס זיבענטע מאל בעואנדערס נעשפרענגט האט, איזט זיא פערוואר־פליך; אבער ווען ביים זיבענטען א'ן אכטעס מאל, אונר דאן נאך אין אכטעס

מאל, כלייבט זיא נעאיינגעט • (ג) ווען מאן זיא אהנע האלץ, אדער מיט אנדערן האל־צארטען, אדער שטראה אדער שטאפפעלן פערבראננט האט, כלייבט זיא נעאיינגעט • דאט מאן דיא הויט אבנעצאגען אדער זיא צערשניטטען פערבראננט, כלייבט זיא נעאיינגעט • האטטע דער פריסטער ביים שלאכטען דערזעלבען אים זיננע דאפאן צו עסטען, אדער

סיפי' לתן כוכד, ויפלו לתוך שריפת הפרה, ולא תקלוס משלהכת לת סלעון, ולא משלין כ"ל כפ"ע כשרה : שחור • פחם כין מכשרה כין מן העניים שאם יכתבו אותו יעשה חפר : נכתב • עם שאר שאפר לכל עניש שנכתב כפ"ע, ולא כהערב עמו שאפר גמור, אם קדש כו פסול : וחולקי' • לשאר שנכרו אותו ; כחיל • למשמרת ולא יבא דבר מאפר הפרה כעזרה : המשמרת • לפרות שאדות מקדשי' ממנה ולא דבמ"ג משמע דמשל חיל היו מקדשי' לפרה, י"ל דלפי שעה היו לוקחי' משל המשמרת וכותבי' שם כאול וכשכלו מן הגולה משום צורך שעה סי' מוכרקי' ליקח משל סקיל ; המשמרת • לכ"ד משמרות כהונה בעיירותיכם, כדי שיוכלו כל ישראל ליקח משם ולא יצטרכו ליסע לירושלים ;

פרה יד פסולה • דחטאת קרי' דחמנא ; מכשיר • הוחיל ונשחטה כאון : נכ"ג פסולה • דכתיב וכתכ אופה על מלעזר ואין שאר שפרות למלעזר אלא נכ"ג, ור"י דריש אופה כשגגן, ושאר שפרות כין נכ"ג כין נכהן הדיוט : (ב) אוך

כְּשֶׁרָה • ר' יוֹסֵי פּוֹסֵל • בְּצַת הַתַּרְנְגוֹלֶת, ר"מ וְר' יְהוּדָה מַכְשִׁירִין, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין: (ו) הַשּׁוֹקֶת שֶׁנִּסְדְּקָה, אֵין מְמַלְּאִין בָּהּ, וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ, וְאֵין מַזִּין מִמֶּנָּה, וְאֵינָהּ צְרִיכָה גְּמִיד פָּתִיל, וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה • הָיְתָה כֵלִי, וְחִבְּרָהּ בְּסִיד, מְמַלְּאִין בָּהּ, וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ, וּמַזִּין מִמֶּנָּה, וּצְרִיכָה גְּמִיד פָּתִיל, וּפוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה • נִקְּבָה מִלְמַטָּן, וּפָקְקָהּ בְּסַמַּרְטוּט, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן עֲנוּלִים כֵּלִי • מִן הַצַּד, וּפָקְקָהּ בְּסַמַּרְטוּט, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם עֲנוּלִים כֵּלִי • עָשָׂה לָהּ עֲטָרָה שֶׁל טִיט, וְהָלְכוּ הַמַּיִם לְשָׁם, פְּסוּלִין • אִם הָיָה בָּרִיא, כְּדֵי שֶׁיַּגְמֹל עִמָּהּ, כְּשֵׁרִים: (ז) שְׁתֵּי שְׁקָתוֹת שֶׁבְּאֶבֶן אַחַת, חָדַשׁ אַחַת מֵהֶם, הַמַּיִם שֶׁבַּשְּׁנִיָּה אֵינָן מְקַדְּשִׁין • הָיוּ נְקוּבוֹת זוֹ לְזוֹ כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד, אוֹ שֶׁהָיוּ הַמַּיִם צָפִין עַל גַּבֵּיהֶן, אֲפִילּוּ כְּחִלְיַּפַּת הַשּׁוּם, וְקִדֵּשׁ אֶת אַחַת מֵהֶן, הַמַּיִם שֶׁבַּשְּׁנִיָּה מְקֻדָּשִׁין: (ח) שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁחִקּוּקָן זוֹ לְזוֹ, וַעֲשָׂאָן שׁוֹקֶת, וְכֵן שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת, וְכֵן הַשּׁוֹקֶת שֶׁנֶּחְלְקָה, הַמַּיִם שֶׁבֵּינֵיהֶם

איזט צור הילינונג געאייגנעט, נאך ר' יוסי: פערוועדפליך • איין היהנעראי, נאך ר"מ אונד ר' יהודה געאייגנעט, נאך דען געלעהרטען פערוועדפליך • (ז) אינע טרענקרינגע דיא אים פעלוע: איינגעהויען, דאדף ניכט צום אייגפילדען, ניכט צום הייליגען, ניכט צום שפרענגען געברויכט ווערדען; זיא בעדארף אויך (אים צעלטע) קיינער פערשפינדונג, אונד זיא מאכט אין טויכ באר ניכט (אלם פלייסענד) אונגעאייגנעט; ווער עס אבער פארהער איין געפעס אונד ווארד דורך קאלק בעפעסטיגט, זא דארף מאן דארין פילדען, הייליגען, אונד דאדורים שפרענגען; זיא בעדארף רער פערשפונדונג, אונד מאכט אין טויכאר פערוועדפליך • ווארד זיא אונטען געלעפערט אונד מיט לאפפען צוגעשטאפפט, זא איזט דאס וואסער דארין אונגעאייגנעט, וויל עס ניכט אים רונדען געפעס רוהט • איזט אבער אן דער זייטע אין לאך אונד מיט לאפפען פערשטאפפט, זא איזט דאס וואסער דארין גאייגנעט, וויל עס אים רונדען געפעס רוהט• ווען מאן דאריבער אייגן קראנץ פאן לעהם מאכט, אונד דאס וואסער ביס אויף דען זעלבען גהט, זא איזט עס אונגאייגנעט; איזט ער אבער זא בעפעסטיגט, דאס ווען דיא טרענקע אבגענאממען ווירדע, דער קראנץ דאראן בליבע, זא איזט עס גאייגנעט •

(ח) ווען 2 טרענקען אין אינעם שטיינ ע זינד, אונד אין אינעם דערזעלבען גהיילינגט ווארדען, אזט דאס וואסער אין דער אנדערן ניכט גהיילינגט • ווען זיא אבער אינאנדער ריקט אונד צו אינער טרענקע מאכט, אדער 2 מולדען צוואממען ריקט, אדער אינע טרענקע אייגן ריס

(ה) וכספינס • מע"ג דחינס כלי לקבל טומאה, מ"כ מצטריך לאמעי' דאמר לקמן מי חטאת ומפר חטאת לא יעבירס כספר וכספינס, ופ"ס מקדאי' כספינס: מתק • כלי גדול של חרס וכקנס סח' ממכו עשוי כדמות כיס יד וסוף שלו המתק: בכלי • כלו' שצריך שיהיו המים בשעת הזאה בכלי; אין מבלי'. כל מה שבתוכס ע"י ג"פ מטומאת אהל המת: שאין כמו ואין; מבלי' • שאס יפול שרץ בתוך כ"ח טהח כל מה שבתוכו, ופ"ס שלא נגע בהן, חוץ מכלים שאין מיטמאין מאוהר כ"ח: (ו) כיצד • היזכר בסרוכס לעשות כלי עוסה תהלה המוחר עגול כביכס ועושה לו כיס קטן: כשרה לקדש בו מי חטאת: (ז) השוקת • היא אבן חלולה שעל שפת המעיין והמים נכנסי' לה דרך חור שבדופה' ומשקי' כס הבהמות וכלי מיירי בשלא מחוכר שחקקו אבי' היס תלוש אלא שחברו ולסוף חקקו: וח"ל ג"ס • אס היו בתהל כמה מדלת על מס שבתוכה בשעה שחקקו אבי' קודם שנחלקו אלא שחברו אחר שנחלקו, ועדיין לא נחלקו לגמרי: ואינה פוסלת • אס נפל מי גשמים מתוכה למקוה אין כחשבי' מים שחוכים: ופקקה • בחמה: עגולי' כלי • שאין הכלי מפסיד את המים דבקה של חטה מבטלו מחורת כלי: הגה • גבוהה מעט מן השולים: עטרה • שוקת תלושה שחברה בעיד שהיא חשוכה כלי ועשה שפה של טיט לפיה שביב ונחמלאת השוקת מים עס השפה פסולי' דאין העטרה נחשב כלי: כרי • מחוקת בשקת עד שאלו חבטל השוקת חבטל גס העטרה עמה: (ח) שקחות • הכא מיירי באבן המטלטלת, שזהו הספרש בין שוקת שבכלע שהוא מחוכר, ובין שוקת שבאבן שהוא כלי תלוש, ואפי' קוף אחרו: בשפופרת • כדי שיהיה ב' אבעות הרחשונות של פס היד קמוכות לגודל חוזרת כו כרויח: ע"ג • שבוחל המחעני המפסיק בין ב' השקחות, כמוך משאר הכחלים: (ט) שביניהם • מיירי שהברס בטיט וה"ל

לְנַגֵּב · בַּמַּיִם שֶׁהֵם רְאוּיִם לְקַדֵּשׁ, אֵינוֹ
צָרִיךְ לְנַגֵּב · אִם לְהוֹסִיף (נ"א לֶאֱסוֹף) לְתוֹכוֹ
מַיִם מְקֻדָּשִׁין, בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ צָרִיךְ לְנַגֵּב :
(ג) קַרוּיָה שֶׁהִטְבִּילוּהָ בְּמַיִם שֶׁאֵין רְאוּיִן
לְקַדֵּשׁ, מְקַדְּשִׁין בָּהּ עַד שֶׁתִּטְמָא · נִטְמָאָה,
אֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ · ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אִם מְקַדֵּשׁ
הוּא בָּהּ בַּתְּחִלָּה, אַף בַּסּוֹף יְקַדֵּשׁ בָּהּ · אִם
אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ בָּהּ בַּסּוֹף, אַף לֹא בַתְּחִלָּה · בֵּין
כַּךְ וּבֵין כַּךְ לֹא יוֹסִיף (ס"א יֶאֱסוֹף) לְתוֹכָהּ
מַיִם מְקֻדָּשִׁים : (ד) שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁחֲתָכָהּ לְחַטָּאת,
ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יַטְבִּיל מִיָּד, ר' יְהוֹשֻׁעַ
אוֹמֵר, יְטַמֵּא וְיַטְבִּיל · הַכֹּל כְּשֵׁרִים לְקַדֵּשׁ,
חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן · ר' יְהוּדָה מַכְשִׁיר
בַּקָּטָן, וּפוֹסֵל בְּאִשָּׁה, וּבְאַנְדְרוֹגִינוֹס : (ה) בְּכָל
הַכֵּלִים מְקַדְּשִׁים, אֲפִילוּ בִּכְלֵי גְלָלִים, בִּכְלֵי
אֲבָנִים, וּבִכְלֵי אֲדָמָה · וּבַסְּפִינָה, מְקַדְּשִׁין בָּהּ ·
אֵין מְקַדְּשִׁין לֹא בְדָפְנוֹת הַכֵּלִים, וְלֹא בְשׁוּלֵי
הַמַּחַץ, וְלֹא בִמְגֻפַּת הֶחָבִית, וְלֹא בְחָפְנָיו ·
מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְמַלְּאִין, וְאֵין מְקַדְּשִׁין, וְאֵין מַזִּין
מֵי חַטָּאת אֶלָּא בַכֶּלִי · אֵין מַצִּילִין בְּצָמִיד
פָּתִיל, אֶלָּא כֵלִים, שֶׁאֵין מַצִּילִים מִיַּד כְּלִי
חֶרֶס, אֶלָּא כֵלִים : (ו) בֵּצַת הַיּוֹצְרִים,

דאס ניכט צור הייליגונג געאייגנעט איזט, מוס ער עס אב
טראקנען; ווען אין צור הייליגונג געאייגנעטעס, ברויכט ער
עס ניכט אבצוטראקנען · זאלל עס אבער דאצו דינען דיא
געהייליגטען וואססער אויפצונעמען, זא מוס ער עס יעדענ-
פאללס אבטראקנען · (ג) ווען מאן איינען שעפפקירביס
אין ניכט צור הייליגונג געאייגנעטעס וואססער אונטערגע-
טויכט האט, דארף מאן איהן צור הייליגונג בענוטצען ביס ער
פעראונרייניגט איזט, דאן אבער דארף מאן דארין ניכט הייליגען ·
ר' יהושע זאגט; ווען מאן עס אין יענעם פאללע טהון דארף, זא
דארף מאן עס אויך אין דיזעם, אונד ווען ניכט אין דיזעם, אויך אין
יענעם ניכט; יעדענפאללס דארף מאן ניכט בערייטס גע-
הייליגטעס וואססער דאריין טהון · (ד) ווען מאן איין
האהלעס ראהר צו ענטזינדיגונגסוואססער צוגעשניטטען
האט, זא מוס מאן, נאך ר"א, עס זאגלייך אונטערטויכען ·
ר' יהושע זאגט: מאן זאלל עס פעראונרייניגען אונד אונ-
טערטויכטען · — יעדער איזט געאייגנעט צור הייליגונג,
אויסגענאממען טויבשטוממע, בלעדזינניגע אונד מינדער-
יעהריגע; ר' יהודה לעסט לעטצטערע צו, אונד ערקלערט
פרויען אונד צוויטטער פיר אונצולעסיג · (ה) אין געפעסען
אויס יעדעם שטאפפע קאן מאן הייליגען, זעלבסט אין גע-
רעטהען אויס קוהמיסט, שטיין אונד ערדע · אויך אים
שיפפע איזט עס ערלויבט · מאן דארף עס אבער ניכט אין
זייטענווענדע פאן געפעסען, אין האהלען העלטערן אונ-
טער דעם פאססע, אין דער שטירצע דער אירדענען פעס-
סער, אונד ניכט אין דער האהלען האנד, ווייל מאן
ניכט שעפפען, ניכט הייליגען אונד ניכט שפרענגען
דארף, אויסער מיט איינעם געפעסע · דאס שיט-
צען דורך פערשפונדונג געשיהט נור אין געפעסען, אונד
נור גערעטהע ווערדען אם לופטרוים איינעס אירדענען געפעסעס ניכט אונריין · (ו) דער געפארמטע טעפפערטייג

הראשון דיד הכל ממשמשין בו אלא מסדר הב' שאחר הא' : הג' . של פעמים יקח כלי מסדר א' להביטו ויגע בכלי אשר בסדר הב', ואח"כ החזיר הכלי אשר לקח למקומו : (ב) לחטאת . למלאות בו מים ולקדשם באפר : שאינם · במקוה שאינה מים חיים : מקודשים · מים שכבר נתן עליהם את האפר אפילו הטבילו במים חיים צריך לנגב שלא יתערבו שאינם מוקדשי' במוקדשים : (ג) קרויה . דלעת יבשה חלולה ששואבים בה מים שהטבילוה לאו משום טומא', דהא בחדשה מיירי שלא נטמאת מעולם, אלא מעלה בעלמא לחטאת : מקדשין בה · לאחר שנגבה ולא חיישינן שמא בלעה מים שאין ראוין ותחזר ותפלט : אין מקדשי' . אע"פ שחזר והטבילה. דסברי רבנן דמחמרינן טפי במים טמאים, וחיישי' שמא תפלוט משקין טמאים הבלועים בה; רי"א ר"י משום מדותיו דאי חיישת, הכא והכא תחוש, ואי לא חיישת, הכא והכא לא תחוש, אלא בין כך כו' דחיישינן, וי"א דהאי בין כך כו' דברי ת"ק הן, והטעם שאין אוספי' לתוכן מים מקודשים לבל יתערב בהן המים אשר יצאו ממנה, אבל בתחלת הקדוש כיון שעכשיו הוא מקדש רואין המים הבלועים בה שמתקדשים ג"כ : (ד) שפופרת . של קנה שהוציא כל הכבי שמקבלת טומאה ; שחתכה · תקנה לשום בה מי חטאת או אפר חטאת אפי' חתכה חבר : מיד · ואיכא הכירא דפרה נעשית בט"י ואע"ג דכל הכלי' הנגמרי' בטהרה צריכין טבילה, וא"צ הערב שמש, מ"מ איכא הכירא דאי איתא דפרה היתה צריכה הערב שמש גם היא היתה צריכה : יטמא · דבעני' אחר ליכא הכירא : הכל · כל הטהורים : וקדש . להשליך האפר ע"ג המים : ובאנדרוגנוס · אבל טומטום . אפי' ת"ק פוסל מפני שהוא ספק ערל :

גַּבָּיו כָּל שֶׁהֵן, פְּסוּלִין: (ד) נָתַן יָדוֹ, אוֹ רַגְלוֹ, אוֹ עֲלֵי יְרָקוֹת, כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ הַמַּיִם לֶחָבִית, פְּסוּלִים. עֲלֵי קָנִים, וַעֲלֵי אֱגוֹז, כְּשֵׁרִים. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, פָּסוּל. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כָּשֵׁר: (ה) הַמְפַנֶּה אֶת הַמַּעְיָן לְתוֹךְ הַגַּת, אוֹ לְתוֹךְ הַגֵּבִים, פְּסוּלִין לַזָּבִים וְלַמְצוֹרָעִים, וּלְקַדֵּשׁ בָּהֵן מֵי חַטָּאת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאוּ בַכֶּלִי:

מאן דען שוואמם בעריהרט האט, ווען אויך דאס וואס־סער נאך איין וועניג דאריבער שטעהט, זא איזט אללעס פערווערפליך. (ד) לעסט יעמאנד דאס קוועללוואססער איבער זיינע האנד אדער זיינען פוס, אדער איבער קרויט־בלעטטער אין דאס הייליגונגסגעפעס לויפען, זא איזט עס פערווערפליך; איבער שילף־אדער נוס־בלעטטער, איזט עס געאייגנעט. דיא רעגעל איזט: דורך איינע אונריינהייט אננעהמענדע זאכע איזט עס פערווערפליך; דורך איינע ניכט אונריינהייט אננעהמענדע, איזט עס געאייגנעט. (ה) ווען קוועללוואססער אין איינע זייטענגרובע אדער אין איינען וואסערבעהעלטער הינייגעלייטעט ווארדען, זא איזט דיזעס אונגעאייגנעט צום אונטערטויכען דער אייטערפליססיגען, צום בעשפרענגען דער אויסועטציגען, אונד צום הייליגען מיט ענטזינדיגונגסאשע, ווייל עס ניכט מיט איינעם געפעסע געשעפפט איזט.

פ ר ק ז

חֲמִשָּׁה שֶׁמִּלְּאוּ חֲמִשָּׁה חֲבִיּוֹת, לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, וְנִמְלְכוּ לְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, אוֹ לְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, וְנִמְלְכוּ לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, הֲרֵי כֻלָּן כְּשֵׁרִים. יָחִיד שֶׁמִּלֵּא חֲמִשָּׁה חֲבִיּוֹת, לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, וְנִמְלַךְ לְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא אַחֲרוֹן. לְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, וְנִמְלַךְ לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא זֶה שֶׁקִּדֵּשׁ רִאשׁוֹן. אָמַר לְאֶחָד, קַדֵּשׁ לָךְ אֶת אֵלּוּ, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא רִאשׁוֹן. קַדֵּשׁ לִי אֶת אֵלּוּ, הֲרֵי כֻלָּם כְּשֵׁרִים: (ג) הַמְמַלֵּא בְאַחַת יָדוֹ, וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ, הַמְמַלֵּא לוֹ וּלְאַחֵר, אוֹ שֶׁמִּלֵּא לִשְׁנַיִם כְּאַחַת, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין,

ווען 5 פערזאנען 5 געפעסע געפיללט האבען, אום פינף הייליגונגען צו מאכען, אונד זיא דאן זיך ענטשליסען זיא צו איינער הייליגונג צו פעראייניגען, אדער אומגע־קעהרט, זא איזט דאס וואססער געאייגנעט. פיללט אבער איינער 5 געפעסע צו 5 הייליגונגען, אונד ווילל זיא דאן צו איינער בענוטצען, זא איזט נור דאס לעטצטע געאייגנעט. פיללט ער זיא צו איינער הייליגונג, אונד ווילל זיא דאן יעדעס בעזאנדערס הייליגען, זא איזט נור דאס ערשטע געהייליגט. טרעגט איינער איינעם אנדערן אויף: הייליגע דיר דיזע געפעסע, זא איזט נור דאס ערשטע געאייגנעט. זאגט ער אבער: הייליגע מיר דיזע! זא זינד אללע גע־אייגנעט. (ב) ווען איינער מיט איינער האנד שעפפט, אונד מיט דער אנדערן עטוואס אנדערס טהוט, אדער צו־גלייך פיר זיך אונד איינען אנדערן שעפפט, אדער פיר 2

והאפר כשאר בשולי הכלי: (ג) טפי. מפורש מ"ה פי"ב דנגעים: מקודשים. להזות, אע"פ שלא נכנס שם מאפר הפרה כלל: יזלף. כשבא ליטול המים ולתנם בכלוחית שופך כל המים עד שמגיע לספוג, וי"מ יזלף שמזה מן המים שקדש בשוקת: (ד) נתן. שהקלוח יורד מן ההר מעוקם, ואינו יורד לתוך החבית שרוצה לקדש בה, ונתן ידו למעלה בראש ההר כעין צנור, כדי שיעברו המים דרך ידו לחבית של קדוש: ירקות. הראוין לאכילה ומקבלים טומאה: (ה) המפנה. שעשה חריץ מן המעין עד הגת, כדי שיפלו שם מי המעין, ואח"כ הפסיקן: פסולים. דלאו מים חיים ננהו, והא דקתנא מפני שלא נתמלאו בכלי, לפוסלן אפי' בא לקדש בתוך הגת אז הגבים:

פרק ז חמשה קדושין. כל חבית בפ"ע: ונמלכו. לערות חמשתן בכלי א' ולקדשן קדוש א': כלן כשרים. דאין כאן מלאכה פוסלת במים בין מלאוי להטלת אפר במים: אלא אחרון. בשלא עירן לתוך כלי א', ולא קתני ונמלך, לומר שאם ירצה להמלך לא יועיל לו, אבל יניחם כך ויהיה האחרון כשר, שהמלאוי הראשון נפסל כשמלא את השני קודם שנתן את האפר בראשון, וכן הב', ואם מתחילה היה ממלא ה' חביות זו אחר זו לקדשן קדוש א', כלן כשרין, דהכל נחשבים מלאוי א': ראשון. לפי שקדוש ראשון חשיב מלאכה לאחרים: לך. וקדשן האחר ה' קדושים, דכיון שאמר לו קדש לך ונתנן לו, נעשו שלו, וכאלו הוא מלאן, והקדוש שקדוש ראשון נעשה מלאכה לפסול את האחרים: כלן כשרים. שהממלא לא

אֵינָן מְקֻדָּשִׁין · עֲשָׂאָם בְּסִיד, אוֹ בְּגִפְסִים, וְהֵן יְכוֹלוֹת לְהִנָּטֵל כְּאַחַת, הַמַּיִם שֶׁבֵּינֵיהֶם מְקֻדָּשִׁין:

הַמְקַדֵּשׁ, וְנָפַל הַקִּדּוּשׁ עַל יָדוֹ, אוֹ עַל הַצַּד, וְאַחַ״כַּ נָפַל עַל הַשּׁוֹקֶת, פָּסוּל · נָפַל מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת לַשּׁוֹקֶת, פָּסוּל · נָפַל מִשְּׁפוֹפֶרֶת וְכִסָּהּ, אוֹ שֶׁהִגִּיף אֶת הַדֶּלֶת, הַקִּדּוּשׁ כָּשֵׁר, וְהַמַּיִם פְּסוּלִים · זְקָפָהּ בָּאָרֶץ, פָּסוּל · לְתוֹךְ יָדוֹ, כָּשֵׁר, מִפְּנֵי (נ״א שֶׁאֵי) שֶׁאֶפְשָׁר: (ב) הָיָה קִדּוּשׁ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, ר״מֵ וְר״שׁ אוֹמְרִים, נוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ · וַחֲכָ״א, כָּל שֶׁנָּגַע בַּמַּיִם, אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ · זָלַף אֶת הַמַּיִם, וְנִמְצָא קִדּוּשׁ מִלְּמַטָּן, ר״מֵ וְר״שׁ אוֹמְרִים, מְנַגֵּב וּמְקַדֵּשׁ · וַחֲכָ״א כָּל שֶׁנָּגַע בַּמַּיִם אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ: (ג) הַמְקַדֵּשׁ בַּשּׁוֹקֶת, וְהַטִּפִּי בְּתוֹכָהּ, אַעַ״פִּי שֶׁפִּיו צָר כָּל שֶׁהוּא, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ מְקֻדָּשִׁין · אִם הָיָה סְפוֹג, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ פְּסוּלִים · כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִזְלוֹף עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַסְּפוֹג · נָגַע בַּסְּפוֹג, אַעַ״פִּי שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל

האט, זא איזט דאס וואססער דאצווישען ניכט מיט גע־היילינט; פערבינדעט מאן זיא אבער דורך קאלק אדער גיפס, זא דאס מאן זיא אלס איין גאנצעס אויפגעהמען קאן, זא איזט אויך דאס וואססער דאצווישען געהיילינט.

פ ר ק ו

ווען איינער מיט (דער אשע דאס וואססער) הייליגען ווילל, אונד זיא אויף זיינע האנד, אדער אן דיא זייטע אונד דאפאן ערשט אין דיא טרענקע פעללט, זא איזט עס אונגע־אייגנעט; עבען זא ווען זיא פאן זעלבסט אויס דעם אשע־ראהרע הינין פעללט · נימטט איינער דיא אשע צום הייליגען הערויס, אונד דעקט דאן (פאר דער הייליגונג) דאס ראהר צו, אדער שליסט איינע טהירע, זא איזט דיא אשע געאייגנעט, אבער דאס וואססער פערווערפליך · שטעללט ער דאס ראהר ערשט געראדע אויף דיא ערדע, זא איזט דאס וואססער פערווערפליך; טהוט ער עס אבער בלאס אין דיא אנדערע האנד, זא איזט דאס וואססער גע־אייגנעט: דען עס איזט נור זא מעגליך (יענעס צו ערהאלטען)· (ב) שווימטט דיא הייליגונגסאשע אויף דעם וואססער, זא דארף מאן, נאך ר״מ אונד ר״ש דאפאן נעהמען אונד אנ־דערווערטס הייליגען · דיא געלעהרטען זאגען: וואס דאס וואססער בעריהרט האט, דאמיט דארף מאן ניכט הייליגען · ווען דאס וואססער אויסגעשפרענגט ווארדען אונד זיך הייליגונגסאשע נאך אונטען בעפינדעט, זא דארף מאן, נאך ר״מ אונד ר״ש, דיזע אויסטראקנען אונד אנדער וואססער דאמיט הייליגען · דיא געלעהרטען זאגען: זאבאלד זיא וואססער בעריהרט האט, דארף מאן ניכט דאמיט הייליגען·

(ג) ווען איינער אין איינער טרענקע הייליגט, אונד זיך איין טראפף · געפעס דארין בעפינדעט, זא איזט דאס וואססער אין דיזעס, ווען אויך דעססען האלז נאך זא ענג איזט, דאך געהייליגט · איזט איין שוואם דארין, זא איזט דאס דארין איינגעזאגענע וואססער פערווערפליך. מאן דארף אלזא נור דאפאן נעהמען ביס מאן אן דען שוואם קאממט; זא באלד דאפאן כלי לענין זה, שאם נתן אפר בחלק א׳ שהמים שבאותו חלק מקודשים, והמים שביניהם אינם מקודשים, ואם נתן אפר בזו ובזו, המים שביניהם מקודשים:

פרק ו המקדש · הבא ליתן אפר פרה לתוך המים, והוא הקדוש האמור בכלה מכילתן: הכד · של כלי: כפל · שלא מכח כפילה ראשונה: השוקת · לתוך המים שבשוקת: פסול · דבעינן שיבא האפר לתוך המים מכח אדם: כפל · אפר: שהגיף · קודם שיקדש: וכסה · קודם שנתן האפר במים: הקדוש · האפר שבידו: כשר · שהמלאכה אינה פוסלת באפר: פסולים · שהרי נעשית מלאכה עם המים: זקפה · לאחר שנטל העפר מן השפופרת, הניח השפופרת בארץ קודם שיתן האפר במים: פסולים · המים: בידו · וכפה ידו על השפופרת כדי שלא יתפזר האפר: כשר · המים, דאון זו מלאכה: שאי אפשר · לשמור האפר אם לא יכוף ידו על פיה, שהרי הפקק א״י להשיב על פיה עד שיקדש, וי״ג שאפשר, וה״פ הניח השפופרת בארץ ובלא כסוי, פסול האפר דאינה נשמרת, אבל בידו כשרה, וי״מ דטעמא דפסול בזקף לארץ נקט משום שאפשר לשמרו בידו, והוא זקפה בארץ, חשיבא הזקיפה מלאכה, א״נ אתוך ידו קאי, מ״ט תוך ידו כשר, מפני שבכך אפשר לשומרו ולא בלאו הכי: (ב) נף · שנתן אפר הרבה על המים: נוטל · מאותו אפר ומקדש בו מים אחרים, אפילו האפר שנגע במים מקדש, וחוזר ומקדש כמה פעמים אלא שמנגבו: זלף · שהזה כל מים המקודשים על האדם וכלים,

(1) ז. ד. קאממענטארע ·

לָזֶה הִכְשִׁירוּ חוֹבַת שָׁעָה: (ח) הַמְצַנִּיעַ הֶחָבִית שֶׁלֹּא הִשְׁבִּר, אוֹ שֶׁבְּמָאָה עַל פִּיהָ עַל מְנַת לְנַגְּבָהּ, לְמַלְאוֹת בָּהּ, כָּשֵׁר. לְהוֹלִיךְ בָּהּ אֶת הַקְּדוּשׁ, פָּסוּל. הַמְפַנָּה הֶחָרְסִין מִתּוֹךְ הַשּׁוֹקֶת, בְּשֶׁבִּיל שֶׁתַּחֲזִיק מַיִם הַרְבֵּה, כָּשֵׁרִין. וְאִם בְּשֶׁבִּיל שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְעַכְּבִין אוֹתוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא זוֹלֵף אֶת הַמַּיִם, פָּסוּל: (ט) מִי שֶׁהָיוּ מֵימָיו עַל כְּתֵפוֹ, וְחוֹרֵז הוֹרָאָה, וְהֶרְאָה לַאֲחֵרִים אֶת הַדֶּרֶךְ, וְהָרַן נָחָשׁ וְעַקְרָב, וְנָטַל אוֹכְלִים לְהַצְנִיעַ, פָּסוּל. אוֹכְלִים לְאוֹכְלָן, כָּשֵׁר. הַנָּחָשׁ וְהָעַקְרָב שֶׁהָיוּ מְעַכְּבִין אוֹתוֹ, אוֹתוֹ, כָּשֵׁר. אָמַר ר' יְהוּדָה, זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם מְלָאכָה, בֵּין עָמַד בֵּין לֹא עָמַד, פָּסוּל. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִשּׁוּם מְלָאכָה, עָמַד, פָּסוּל, וְאִם לֹא עָמַד, כָּשֵׁר: (י) הַמּוֹסֵר מֵימָיו לְטָמֵא, פְּסוּלִין. וּלְטָהוֹר, כְּשֵׁרִין. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף לְטָמֵא כְּשֵׁרִין, אִם לֹא עָשׂוּ הַבְּעָלִים מְלָאכָה: (יא) שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְמַלְּאִין לַחֲטָאת, וְהִגְבִּיהוּ זֶה עַל זֶה, וְנָטַל זֶה לְזֶה סוֹפוֹ, בְּקִדּוּשׁ אֶחָד, כָּשֵׁר. בִּשְׁנֵי קִדּוּשִׁין, פָּסוּל. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף בִּשְׁנֵי קִדּוּשִׁין כָּשֵׁר, אִם חִתְּנוּ בֵּינֵיהֶן: (יב) הַפּוֹרֵץ עַל מְנַת לִגְדּוֹר, כָּשֵׁר. וְאִם גָּדַר, פָּסוּל. הָאוֹכֵל עַל מְנַת לְקַצּוֹת, כָּשֵׁר. וְאִם קָצָה,

דעם הערופערליך, זא איזט עס פערווערפליך. ר' יוסי זאגט: איינעם זאלען ווארד עס, דער ציטאומשטענרע ווענען ערלויבט. (ח) ווען איינער דאס שיפוף-געפעס (נאך דעם איינגיסען) ווענשטעללט, דאמיט עס ניכט צערבראכען ווערדע, אדער אומשטילפט, דאמיט עס טראקנע אונד ער ווידער דאמיט שעפפע, כלייבט דאס וואסער נעאיינגעט; טהוט ער עס אבער אום נאכהער געהיילינטעס דארין ווענצוברינגען, זא איזט עס אונגעאיינגעט. ווען איינער אויס דער טרענקע שערבען ווענרייסט, דאמיט זיא פיל וואסער פאסטע, זא בליבט עס גענאיינגעט; טהוט ער עס אבער דאמיט זיא איהם בייס אויסשעפפען ניכט הינדערליך זיין, זא איזט עס פערווערפליך. (ט) ווען איינער וועהרענד ער דאס וואסער טרענט, אנדערן איינע נעזונטע-ענטשיידונג גיבט, אדער דען וועג צייגעט, אדער איינע שלאנגע אדער שקארפיאן טעדטעט, שפייזען הינניימט אום זיא צו פערוואהרען, איזט עס פערווערפליך. ניכטס ער שפייזען צום עסטען, זא איזט עס נעאיינגעט, עבען זא ווען שלאנגע אדער שקארפיאן איהם הינדערליך וואדרען. ר' יהודה זאגט: דיא רענעל איזט: ווען איינע פערריכטונג געטהאן איזט, זא איזט עס, ער מעגע שטילל געשטאנדען האבען אדער ניכט, פערווערפליך: איזט עס אבער קיינע פערריכטונג, זא איזט עס נור, ווען ער שטילל-געשטאנדען, פערווערפליך, זאגט נעאיינגעט. (י) ווען איינער דאס וואסער איינעם אונריינען צור בעוואהרונג איבערגיבט, איזט עס פערווערפליך; ווען איינעם ריינען, נעאיינגעט. ר"א זאגט: אויך אים ערשטערן פאללע איזט עס נעאיינגעט, ווען ער זעלבסט ניכטס נעבענהער געטהאן. (יא) ווען 2 פיר דיא ענטזינדיגונג שעפפען, אונד ויא איינאנדער דאבען העלפען, אדער איינער דעם אנדערן צייגען דארן אויסציהט, זא איזט ווען דאס שעפפען צו איינער הילינונג געשיהט, גאאיינגעט, ווען צו צוויין פערוערפליך. ר' יוסי זאגט: אויך צו צוויין, איזט עס נעאיינגעט, ווען זיא עס אונטער אין בעדינגונגסווייז נעשטעללט האבען[1]). (יב) ווען איינער איינען צוין דורכבריכט זעלבסט אונטער דעם בעדינג עס ווידער צו צו מאכען[2]), זא איזט עס גענאיינגעט; ווען ער אבער זאגליך צו מאכט, פערווערפליך. ווען איינער פיינען איסטעם מיט דעם בעדינג וועלפע צום טראקנען אויסצולעגען, זא

טיס כשמעלם את הדלי תסכך תחכל כידו כמין טכעות שלא יפך נגרר לארץ, על יד על יד נורך טעלאה סיע: כאחרונה. לאחר שסעלומו: לוז. לכוון כאחרונה ולא לסלא כדרכן דלעיל: (ח) סמלניע. קודם שיקדח: סחבית. שלולא כה כמים כשוק כשוקת: למלאות כה. ונורך מלאוי הוא וכשר: לסוליך. ולאו נורך מלאוי הוא חשיב מלאכה: שסוא זולף. שסוא מזה קצוי זה חשיב מלאכה: (ט) לאחלן. דאכילה נורך המלאוי הוא, אלא הוא רשב לא יהיה לו כה למלאות: שחינו. כגון סורחה ומרחה כדרך: עמד. שכשעכב אם כשביל זה פסול משום סיסת הדעת: (י) פסולין. אפילו לא עמד כשעליס

[1]) ו. ד. קלממענטארש. כאך אליהו רבא סייסט עס: זיא כאכען פערהאנדעט זיך נעגענסייטיג צו העלפען. [2]) כאך לייענען: דיא זעלבע, כאך אנדערן לייענ אבער דיא זעלבע שטעללע, ו. ד. קלממענטארש.

שֶׁהַמְלָאכָה פּוֹסֶלֶת בְּמִלּוּי, בֵּין לוֹ, בֵּין לְאַחֵר:
(ג) הַמְקַדֵּשׁ בְּאַחַת יָדוֹ, וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת
יָדוֹ, אִם לוֹ, פָּסוּל. וְאִם לְאַחַר, כָּשֵׁר.
הַמְקַדֵּשׁ לוֹ וּלְאַחֵר, שֶׁלּוֹ פָּסוּל, וְשֶׁל אַחֵר
כָּשֵׁר. הַמְקַדֵּשׁ לִשְׁנַיִם כְּאֶחָד, שְׁנֵיהֶם
כְּשֵׁרִין: (ד) קַדֵּשׁ לִי, וַאֲקַדֵּשׁ לָךְ, הָרִאשׁוֹן
כָּשֵׁר. מַלֵּא לִי, וַאֲמַלֵּא לָךְ, הָאַחֲרוֹן כָּשֵׁר.
קַדֵּשׁ לִי, וַאֲמַלֵּא לָךְ, שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים. מַלֵּא
לִי, וַאֲקַדֵּשׁ לָךְ, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים: (ה) הַמְמַלֵּא
לוֹ וּלְחַטָּאת, מְמַלֵּא אֶת שֶׁלּוֹ תְּחִלָּה, וְקוֹשְׁרוֹ
בָּאֵסֶל, וְאַחַ"כַּ מְמַלֵּא אֶת שֶׁל חַטָּאת. וְאִם
מִלֵּא אֶת שֶׁל חַטָּאת תְּחִלָּה, וְאַחַ"כַּ מִלֵּא
אֶת שֶׁלּוֹ, פָּסוּל. נוֹתֵן אֶת שֶׁלּוֹ לַאֲחוֹרָיו,
וְאֶת שֶׁל חַטָּאת לְפָנָיו, וְאִם נָתַן אֶת שֶׁל
חַטָּאת לַאֲחוֹרָיו, פָּסוּל. הָיוּ שְׁנֵיהֶן שֶׁל
חַטָּאת, נוֹתֵן אֶחָד לְפָנָיו, וְאֶחָד לַאֲחוֹרָיו,
וְכָשֵׁר, מִפְּנֵי (ס"א שֶׁאֵי) שֶׁאֶפְשַׁר: (ו) הַמּוֹלִיךְ
אֶת הַחֶבֶל בְּיָדוֹ, לְדַרְכּוֹ כָּשֵׁר, וְשֶׁלֹּא לְדַרְכּוֹ,
פָּסוּל. זֶה הָלַךְ לְיַבְנֶה שְׁלֹשָׁה מוֹעֲדוֹת,
וּבְמוֹעֵד שְׁלִישִׁי הִכְשִׁירוּ לוֹ הוֹרָאַת שָׁעָה:
(ז) הַמְכַנֵּן אֶת הַחֶבֶל עַל יָד (עַל יָד) כָּשֵׁר.
וְאִם כִּנְּנוֹ בָּאַחֲרוֹנָה, פָּסוּל. אָמַר ר' יוֹסֵי,

צוגלייך, זא זינד ביידע פֿערווערפֿליך, דען יעדע
נעבענפֿערריכֿטונג ביים שעפּפֿען האט דיזע פֿאלגע, מאן
מעגע פֿיר זיך אדער אנדערע שעפּפֿען. (ג) ווען איינער
מיט איינער האנד הייליגט, אונד מיט דער אנדערן עט-
וואס אנדערס טהוט, זא איזט יענעס, ווען ער עס פֿיר זיך
געטהאן, פֿערווערפֿליך, ווען פֿיר איינען אנדערן געאייגנעט.
ווען ער פֿיר זיך אונד פֿיר איינען אנדערן צוגלייך הייליגט,
זא איזט ערשטערעס פֿערווערפֿליך, לעטצטערעס געאייגנעט.
ווען איינער פֿיר 2 צוגלייך הייליגט, זינד ביידע געאייגנעט.
(ד) זאגט איינער: הייליגע דוא פֿיר מיך אונד איך ווילל פֿיר
דיך! זא איזט דאס צוערשט געהייליגטע געאייגנעט. שעפּפֿע
פֿיר מיך אונד איך ווילל פֿיר דיך! איזט דאס צולעטצט געשעפּ-
פֿע געאייגנעט. הייליגע פֿיר מיך, איך ווילל דאן פֿיר דיך שעפּ-
פֿען! זינד ביידע געאייגנעט. שעפּפֿע פֿיר מיך, איך ווילל דאן פֿיר
דיך הייליגען! זינד ביידע פֿערווערפֿליך. (ה) ווען איינער
צו זיינעם געברויכֿע אונד צוגלייך פֿיר דיא ענטזינדיגונגסאשע
שעפּפֿען ווילל, שעפּפֿע ער ערשט פֿיר זיך, אונד הענגע
עס אן דיא טראגשטאנגע אונד דאן שעפּפֿע ער פֿיר דיא
ענטזינדיגונגסאשע; טהוט ער עס אומגעקעהרט, זא איזט
עס פֿערווערפֿליך. דאס זייניגע טרעגט ער הינטער אונד
דאס דער ענטזינדיגונג פֿאר זיך; טהוט ער עס אומגעקעהרט,
זא איזט עס פֿערווערפֿליך. זינד ביידע צור עגטזינדיגונג בע-
שטיממט, זא דארף מאן איינס פֿאר אונד איינס הינטער זיך
טראגען, ווייל עס ניכֿט אנדערס געהט. (ו) ווען ער דען
שטריק (דער צום שעפּפֿען דינט) אויף זיינעם וועגע
דעם אייגענטהימער צוריקביגט, בלייבט דאס וואססער גע-
אייגנעט; ווען אויף איינם אומוועגע, איזט עס פֿער-
ווערפֿליך. וועגען זאלכֿען פֿאללעס, גינג איינער צו דען 3
פֿעסטען נאך יבנה, אונד אם דריטטען ערקלערטען דיא סנהדר'ן עס פֿיר צולעססיג דער צייטאומשטענדע וועגען. (ז) ווען
איינער ביים הערויפֿציהען דען שטריק אום דיא האנד ווינדעט, איזט עס געאייגנעט; טהאט ער עס אבער נאך

עשה מלאכה והמקדש אינן שלו שיפסלו ע"י: (ב) ולאחר. כאחת: פסולים. כיון דלתרי גברי קא ממלא נחשבה א' מלאכה
לחברו: בין לאחר. לפי שנוטלין שכר על המלאוי, ואפי' בחנם יש טובות הנאה, וכממלא לעצמו דמי, לפיכך המלאכה
פוסלת, אבל הקדוש שאין בו לא שכר ולא טובת הנאה, אינן נפסלים כשמקדש לאחר: (ג) לו. אם הקדוש שלו פסול,
דשמא המלאכה קדמה לקדוש, ונפסלו המים: ולאחר. ושניהם כאחד: (ד) לי. שכל א' מלא מים לעצמו, ובא זה וקדש
מימיו של זה, וזה קדש מימיו של זה, אותו שקדש ראשון לחברו כשר, שחבירו לא עשה מלאכה עד אחר שנתקדשו מימיו,
ומה שמקדש הב' לראשון פסול, שהראשון פסלם במה שקדש מימי הב' קודם שנתקדשו מימיו: האחרון. שהמים שנתמלאו
ראשון נפסלו שמלאוי שמלא לחברו: כשרים. הקדוש כשר שאין המלאכה פוסלת אחר הקדוש, והמים כשרים שלא עשה
מלאכה משנתמלאו המים: (ה) לו. קצתן לצורכו וקצתן ליתן אפר חטאת: אסל. מוט דרך שואבי מים שנותנים מוט
על כתפם, וכד א' תלוי בראש המוט מלפניו וא' מאחוריו: לפניו. לעשות בהן שמירה: שאפשר. לשמור של אחריו אגב
שלפניו, דהואיל ומסיק אדעתי' בשלפניו נזכר כמי בשל אחריו, וי"ג שאי אפשר כלומר בענין אחר אלא שיסיס א' לפניו
וא' לאחריו: (ו) החבל. שמלא את הדלי בחבל והחזירו לבעלים לדרכו, שלא הוצרך לעקם או להרחיב את דרכו אין זו
מלאכה: שעה. שעת הדחק היה, הא לאו הכי לא: (ז) המכנן. מסבב, לשון הדרא דכנתא, דרך משלשלי הדלי למלאו

בְּגָדִים. פָּרָה וּפָרִים, וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ עַצְמָן, אֵינָן מְטַמְּאִין בְּגָדִים. חֲרִי זֶה אוֹמֵר מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי, וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: (ד) הָאוֹכֵל מִנִּבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר, וְהִיא בְּבֵית הַבְּלִיעָה, מְטַמֵּא בְּגָדִים. הַנִּבְלָה עַצְמָהּ אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּגָדִים. חֲרִי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי, וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: (ה) כָּל וַלַּד הַטְּמֵאוֹת, אֵינוֹ מְטַמֵּא כֵּלִים, אֶלָּא מַשְׁקֶה. נִטְמָא מַשְׁקֶה, מְטַמֵּא. חֲרִי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי, וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: (ו) אֵין כְּלִי חֶרֶשׂ מְטַמֵּא חֲבֵרוֹ, אֶלָּא מַשְׁקֶה. נִטְמָא מַשְׁקֶה, טִמֵּא. חֲרִי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי, וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: (ז) כָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, מְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה, לְטַמֵּא אֶחָד, וְלִפְסוֹל אֶחָד, חוּץ מִטְּבוּל יוֹם, חֲרִי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי, וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: (ח) כָּל הַמַּיִם בַּמִּקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַר וְלִמִקְוֵה הַמַּיִם קְרָא מַיִם, דִּבְרֵי מֵאִיר. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מַיִם הַגָּדוֹל בַּמִּקְוֶה. לֹא נֶאֱמַר מַיִם, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵינֵי מַיִם הַרְבֵּה. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַמַּיִם מְטַהֲרִין בְּחוֹלִין, וּפְסוּלִין לַזָּבִים, וְלַמְצוֹרָעִים, וְלִקְדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת: (ט) הַמַּיִם הַמְּכִּים, פְּסוּלִים. אֵלּוּ הֵם הַמְּכִּים, הַמְּלוּחִים,

בעדיף פּילער מעורע זײַא. ר' יוסי זאגט: אללע מעורע זינד נעאײַגנעט אלס פּליסענדעס וואַסער, אבער ניכט מעורע אונד דער באק זעלבסט פּעראונרײַניגען ניכט דיא קליידער. דיזע קעננען אלזא זאגען: דיא דיך פּעראונרײַניגען קאננטען מיך ניכט פּעראונרײַניגען אונד דוא פּעראונרײַניגסט מיך! (ד) וזען אײַנער פּאם אאזע ערלויבטער נעפּלוגעל' איסספט, אונד עס נאך אים שלונדע האט, זא פּעראונרײַניגט ער דיא קליידער, דאס אאס זעלבסט אבער פּעראונרײַניגט ניכט דיא קליידער. זיא קעננען אלזא זאגען: וואס דיך פּעראונרײַניגט קאננטע מיך ניכט פּעראונרײַניגען אונד דוא פּעראונרײַניגסט מיך. (ה) אללע אונטערן גראדע דער אונרײַנהייט פּעראונרײַניגען ניכט גערעטהע, אבער וואהל פּלי'סספּיגעס, אונד דיזעס פּעראונרײַניגט ווידערום גערעטהע. דיזע אלזא קעננען זאגען: וואס דיך פּעראונרײַנ'גט, קאננטע מיך ניכט פּעראונרײַניגען, אונד דוא פּעראונרײַניגסט מיך. (ו) אין אירדענע גפּעס פּעראונרײַניגט ניכט אין אנדערעס, וואהל אבער פּלי'סספּיגעס, אונד דיזעס פּעראונרײַניגט ווידער אנדערעס אירדענעס נערעטה. דיס קאן אלזא זאגען: וואס דיך פּעראונרײַניגט, קאננטע מיר ניכט פּעראונרײַניגען, אונד דוא פּעראונרײַניגסט מיך. (ז) מיט אויסנאהמע דעס הייטע אונטערגעטויכטען פּעראונרײַניגט אללעס וואס איז דעס גראדע איזט, דאבע פּערוועפּליך צו מאכען, פּליסספּיגעס זא, דאס דיס ווידער איינען גראד פּעראונרײַניגט אונד איינען פּערוועפּליך מאכט. אלזא גילט הירבייא ווידער: וואס דיך פּעראונרײַניגט קאננטע מיך ניכט פּעראונרײַניגען, אונד דוא פּעראונרײַניגסט מיך. (ח) אללע מעורע זינד ווי איינע נעזעטצל'כע מקוה (טויכבאר) אנצוזעהען, דען עס הייסט (בראשית א. ויו) ולמקוה המים קרא ימים. זא ר"ם. ר' יהודה זאגט: נור דאס גראסע מעער, דען דער אויסרוק ימים ציינט, דאס עס דער איג-

נאנגספּשע. (ט) פּערדרבטעס וואסער איזט אונגעאיגנעט. זאלצוואסער, אונד לויעס וואס

כהן ונ"ם כלים וכגדים שהוא כונס לכך לחם וכ"ם מחיבו מטמא כבגיעה: עצמן. ומטמאין חוכלי ומקוי', ושעיר משתלח מיבו מטמא כלל לפי שהוא חי: חומר. שבגדי' חומרים לחדם: (ד) עוף טהור. מין לה טומחה לם כגעה בחדם וכגדים, חלח בכית הבליעה מטמא חדם לטמא כגדי': (ה) ולד. כגון רחטון וכו': מקוה. שכטמא כרחטון ושני מטמא כלים גזירה משום משקה דוב וכוכ, כגון ריקו וזיבו ומימי רגליו שהן חב לטומחה; (ו) כ"ח. שחין כ"ח נעשה חב לטומחה לעולם, ואין כ"ח מקבל טומחה חלח מחב לטומחה, כמלח חין כ"ח מטמח חכרו: חלח מקין. חבל מטמח הוח משקה והמקין קורי' ומטמחי' לח חכרו, גזירה משום משקה זב וכוכ: (ז) שפוסל. כגון ידים שניות עושות מקין חלה לטמח חולין וידים עלמן שבגדו בחולין חולי' שהורין, שחין כ' עושה ג' בחולין; ט"י. שלח בעריב שמשו שלש"פ שהוא פוסל לח שתרומה מיבו עוש' המקין תחלה לפי' משקה של תרומה, ולחכמים דש"ל פי"ח לפי' מקוה של קדש: (ח) במקוה-

פרה פרק ז ח

פָּסוּל · הָיָה אוֹכֵל וְהוֹתִיר, וְיָרַק מַה שֶּׁבְּיָדוֹ לְתַחַת הַתְּאֵנָה, אוֹ לְתוֹךְ הַמּוּקְצֶה, בְּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יֹאבַד, פָּסוּל:

איזט עס געאיינגעט; וואָס ער אבער צוגלייך וועלכע אויסלעגט, זא איזט עס פֿערוואָרפֿליך · וואָן איינער איין טהייל פֿייגען פֿאם עסטען איבריג לעסט, אונד עס אונטער איינען פֿייגענבוים צדער אויף דעם טראקקענפלאטץ ווירפֿט, דאמיט עס ניכט צו גרונדע נעהע, זא איזט עס פֿערוואָרפֿליך ·

פ ר ק ח

שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַשּׁוֹקֶת, נִטְמָא אֶחָד מֵהֶם, כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל שֵׁנִי · טָהֵר, וְנִטְמָא שֵׁנִי, כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן · נִטְמְאוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, פְּסוּלִין · עָשָׂה אֶחָד מֵהֶן מְלָאכָה, כְּשֵׁרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל שֵׁנִי · עָמַד וְעָשָׂה הַשֵּׁנִי מְלָאכָה, כְּשֵׁרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן, עָשׂוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, פְּסוּלִין: (ב) הַמְקַדֵּשׁ מֵי חַטָּאת, לֹא יִנְעוֹל אֶת הַסַּנְדָּל, שֶׁאִם נָפְלוּ מַשְׁקִין עַל הַסַּנְדָּל, נִטְמָא, וְטִמְּאָהוּ, הֲרֵי הוּא (נ"א זה) אוֹמֵר מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי, וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי · נָפְלוּ מַשְׁקִין עַל בְּשָׂרוֹ, טָהוֹר · נָפְלוּ עַל כְּסוּתוֹ, נִטְמֵאת, וְטִמְּאָתוּ, הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי, וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: (ג) הַשּׁוֹרֵף פָּרָה, וּפָרִים, וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר, מְטַמֵּא

וועז 2 דיא טרענקע בעוואכען, אונד איינער דערזעלבען אונריין ווירד, כלייבט דאס וואססער גאנצעט, וויל עס אונטער דעם אנדערן אבדהוט איזט; ווירד ער ריין, אונד דער אנדערע אונריין, זא! איזט עס גאנצעט, וויל עס ווידער אונטער דער אבדהוט דעם ערשטערן איזט · ווערען בייד צוגלייך אונריין, זא איזט עס פֿערוואָרפֿליך · טהוט איינער דערזעלבען איינע נעבענפֿערריכטונג, זא איזט עס גאנצעט, וויל עס אונטער דעם אנדערן אבדהוט איזט; טהוט הירוף דער אנדערע איינע נעבענפֿערריכטונג, זא איזט עס גאנצעט, וויל עס אונטער דער ערשטערן אבדהוט איזט; טהון ביידע צוגלייך עטוואם אנדערעס, זא איזט עס פֿערוואָרפֿליך · (כ) וועז יעמאנד דאס וואססער רייליגט, זאלל ער ניכט דיא זאנדאלען אנבינדען, דען וועז פֿליסיגעס אויף דיא סאנדאלע קאממט, ווירד דיא אונריין, אונד פֿאראונרייניגט איהן · ער קאן אלזא זאגען: וואס דיך פֿאראונרייניגט קאננטע מיך ניכט פֿאראונרייניגען, אונד דוא פֿאראונרייניגסט מיך! קאממען נעמליך (אונריינע) פֿליסיגקייטען אן דען קערפער, זא בלייבט ער ריין, קאממען זיא אן זיין קלייד, זא איזט דיס פֿאראונרייניגט, אונד פֿאראונרייניגט איהן; ער קאן אלזא זאגען: וואס דיך פֿאראונרייניגט קאננטע מיך ניכט פֿאראונרייניגען, אונד דוא פֿאראונרייניגסט מיך! (ג) וואר דיא ראטהע קוה, דיא צו פֿערברענענדען שטירע, פֿערברענגט, אונד דען אויסצוזעהנדען

מלאכה דכתיב בשומר קיימי, ושוח לימי מקפיד לשומרן מפני שהוא טמא: לטהור. לפי' עצו כבעלים מלאכה שכבר ילפו מרשותם ואם עשה השומר מלאכה פסולי: ר"ש. דסבר בחזקת כבעלים קרמשוכה קיימי: (יא) וקבציו. שמייע ליה"ז להגביה: בקדום ג'. שכיסה מלפו לצורך קדום ג', צורך מלאוי הוא וכשר: סתכו. שאמר כל ג' לקבירו כשתגביה לך יהא שלי ושלך ברשותך: (יב) ע"מ. לפי' ע"מ לגדור כשר, שהיכה מלאכה שהרי מקלקל הוא, ולי משום שמתקן שיכול לילך שם זו צורך מלוי הוא: גדר. לפי' לא חידש כלום: לקנות. לאחר שמלא המים קודם שיקדש היה מלקט כשתגיע ע"מ ליכנס, ולאחר לקיטתן תכלן, אין המשכה פוסלת במים, וסרי הוא כאלו לקט ע"מ לתכלן ואם קנסו, שהיתן במקום שמיחין שתגיע ליכנס פסול, וי"מ שלקטן לתכול אף ע"פ שכוונתו להקנות שאחר כשרי, ואם הקנה קודם מתן תפר פסול: שלא יאבד. שהיכה מלאכה:

פרק ח השוקת. שכתלא לחטאת: טהר. שהיכר משומאתו וחזר לשמור: עמד. הרשות ממלאכתו וחזר לשמור: (ב שתם. כלומר לפיכך מייעכין שמא יפלו מהמים המקודשי, על הסנדל ומא נפקלי בהסח הדעת וטמאו את הסנדל ישמא את האדם, שכליס שנטמאו במשקים מטמאים את האדם לחטאת, ולא תצו בשאר מלכושיו מפני שיכול להזהר משא"כ בסנדל: מטמאיך. משקי' שטמאו את הסנדל לא סיו יכולי' לטמא את הטהור לחטאת אם נגעו בשארו שהטהור לפרס אם נגעו משקין שטמאים לחטאת בשארו הוא טהור כמו שהי' לבד אם נגעו בידיו, ואתה הסנדל שנאת מכח המשקי' טמאתני: (ג) ופרים. שכשרפי' כגון פר י"כ ופר כהן משיח ופר העלם דבר של צבור: בגדים. ל"ש בגדים שהוא לבוש

לַנֶּגֶב • דִּיו, קוֹמוֹס, וַהֲנַקְנְתוֹם, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם, יְעָרֶה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַנֶּגֶב: (ג) נָפַל לְתוֹכָהּ שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, וְנִתְבַּטְּלוּ, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶם, פְּסוּלִין • הַפּוּשִׁיוֹת, בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ פְּסוּלֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּשְׁפוֹפֶרֶת • ר״ש וְר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמְרִים, הַדְּיָרָה, וְהַבְּנָה שֶׁפַּתְבּוֹאָה, כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶם לֶחָה: (ד) שָׂרָטַת מֵהֶן בְּהֵמָה, אוֹ חַיָּה, פְּסוּלִין • כָּל עוֹפוֹת פּוֹסְלִין, חוּץ מִן הַיּוֹנָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מוֹצֶצֶת • כָּל הַשֶּׁרָצִים אֵינָם פּוֹסְלִין, חוּץ מִן הַחֲלָדָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַלֶּכֶת • ר״ג אוֹמֵר, אַף הַנָּחָשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְקִיאָה (ס״א שֶׁהוּא מֵקִיא) • ר״א אוֹמֵר, אַף הָעַכְבָּר: (ה) הַחוֹשֵׁב עַל מִי חַטָּאת לְשִׁתּוֹת, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, פָּסוּל • ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כְּשֵׁרָה • אָמַר ר׳ יוֹסֵי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַיִם שֶׁאֵינָם מְקֻדָּשִׁים, אֲבָל בְּמַיִם הַמְּקֻדָּשִׁין, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כְּשֵׁרָה • ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כְּשֶׁשִּׁתָּה • וְאִם גָּרְגֵּר, כָּשֵׁר: (ו) מֵי חַטָּאת שֶׁנִּפְסְלוּ, לֹא יִגָּבֵלֶם בַּטִּיט, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה תְּקָלָה לַאֲחֵרִים • ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּטָלוּ • פָּרָה שֶׁשָּׁתָת מֵי חַטָּאת בְּשָׂרָה • טְמֵא מֵעֵת לְעֵת • ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, בָּטְלוּ בְּמֵעֶיהָ: (ז) מֵי חַטָּאת, וְאֵפֶר חַטָּאת, לֹא יַעֲבִירֵם בְּנָהָר וּבַסְּפִינָה, וְלֹא אִבְטראקנען • פֿעללט טינטע, גוממי, ווייטריאל אדער זאנסט עטוואס, דאס ערקענט׳אר איזט, זא ברויכט מען איהן נור אויסצושפיהלען, אדר־נע אבצוטראקנען • (ב) פֿאללען קריכטהירע אדער געווירם הינין אונר פלאטצען אדער פֿער־ענדערן דיא פֿארבע דעס וואסערס, זא איזט עס פֿער־ווערפֿליך • דער שוואנרצע קעפֿער, מאכט עס זא אונד זא פֿערוועדפֿליך, ווייל ער ווייא אין האלעס ראהר צו בע־טראכטען איזט • ר״ש אונר ר״בי זאגען: דער מעהל־אונד־געטרי־דעוואורם מאכען עס ניכט פֿער־ווערפֿליך, ווייל זיא קיינע פֿייכטיגקייט ענטהאלטען • (ג) וועז פֿיה אדער ווילד ראויס געטרונקען, איזט עס פֿער־ווערפֿליך; עבען זא וועז פֿענעל דאפֿען טרינקען, אויסגע־נאמטען דיא טויבע, ווייל זיא זויגט • דיא קריכטהירע מא־כען עס דורך טרינקען גיכט פֿערוועדפֿליך, אויסער דאס וויזעל, ווייל עס לעקט; ר״ג זאגט: אויך דיא שלאנגע וייל זיא ווידער אויסשפייט; ר״א זאגט: אויך דיא מויז • (ד) וועז איינער בעאבזיכטיגט פֿאן דעם ענטזינדיגונגסוואס־סער צו טרינקען, זא איזט עס נאך ר״א פֿערוועדפֿליך • ר׳ יהושע זאגט: נור וועז ער דאס געפֿעס צו דיזעם צוועק־קע אומביגט • ר׳ יוסי זאגט: דיס גילט נור פֿאן נאך ניכט געהיליגטעם וואססער; איזט עס אבער שאן געהיליגט, זא זאגט ר״א: וועז ער עס אומביגט; ר׳ יהושע אבער: ערשט וועז ער דאפֿען טרינקט; וועז ער זיך אבער בלאס אין דען האלז איינשיטטצט, כלייבט עס נעאייגנעט • (ה) פֿערוועדפֿליך געווארדענעם ענטזינדיגונגסוואססער זאלל מאן ניכט אין לעהם קנעטען, אום ניכט אנדערן נאכטהייל צו ברינגען. ר׳ יהודה זאגט; עס ווירד דאדורך גאנץ אויפֿגעהאבען • וועז איינע קיה פֿאן ענטזינדיגונגסוואססער געטרונקען האט, איזט איהר פֿלייש, וועז מאן זיא אין 24 שטונדען נאכהער שלאכטעט, אונ־דיין. ר׳ יהודה זאגט: עס איזט, זאבאלד עס אין דערען לייב קאמט,

אויפֿגעהאבען. (ו) דאס געהיליגטע ענטזינדיגונגסוואססער, זאלל מאן ניכט איבער אינען פֿלוס צושיפֿפֿען פֿאהרען, ניכט כ׳ הזאות שמי מפסר דליכת כתדת מכויכו מן הכשרים והזאת ח״ג שיעור, וכת״ם הזאת נריכה שניה; עולא • שדרך הטל לעלות: פוסלין • שאין הטל עולה חלה מן הסירות בלבד: ושרט • יריק מה שבתוך הכלי • ומ״ש • דאם חיתה דבשר מתכו בכלי כי׳ רשות נכר; (ב) הפוסות • תולעת שמורה: כיון כך • כיון כתבקעה לא נתבקעה: כשפופרת • של קנה וכמים ככפי׳ מנד זה ויונתי׳ מנד זה ומתערב עמהם הלחות שבקרבה; דירה • תולעי׳ הגדלי׳ בכוותה; כשרין • שפי׳ כתבקעו; (ג) פסולין • משום מפקה שבפיהם בחוזר וכמים וסרוק שבפיהם מתערבין, ודלא כר״ת דתמר בנפל לתוכו מים יתר כ׳ הזאות, ת״כ כר״ת ופסולי׳ כהזאה ח׳ קתמר ועוד הכי דליכת דוק טובא לא שרי׳ בב׳ הזאות; מונחת • ואין המעקין שבפיה קוזר למי: מלקת • לוקקת בלשונה ומהערב הרוח שבלשונה עם המים; (ד) הסובב שתומר: כשיטה • הקבית לשהות לו ליקח ממנו; רמ״ח כשיטה • דכיון דמים קדושי׳ הן ממלילך וקוזר בו ממקשבתו: כשיטתה • מפני מעקה שבפיו שמהערבי׳ עם המים: גרגר • שלא שתה כדרך שתותי׳, אלא שפך המים בגרונו ולא נגעה שפתו במים; (ה) שבפסלו • שמטמאין את הטהור להרומה כמ״ת; תקלה • שיגעו בטיט, ויטמאו כמי חטאת שבו: מע״ל • אם שתה בתוך מע״ל

וְהַפּוֹשְׁרִים · חַמִּים חַמְבּוּבִים פְּסוּלִין · אֵלּוּ הֵם חַמִּים חַמְבּוּבִים, חַמְבּוּבִים אֶחָד בַּשָּׁבוּעַ. חַמְבּוּבִים בְּפוֹל־מָסָיוֹת, וּבִשְׁנֵי בַעֲרוֹן, כְּשֵׁרִים · ר׳ יְהוּדָה פּוֹסֵל: (י) מֵי קִרְמִיּוֹן, וּמֵי פֻּגָּה, פְּסוּלִין · מִפְּנֵי שֶׁהֵם מֵי בָצִים · מֵי חַרְדָּן, וּמֵי יַרְמוּךְ, פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מֵי תַּעֲרוּבוֹת. וְאֵלּוּ הֵן מֵי תַּעֲרוּבוֹת, אֶחָד בָּשֵׂר, וְאֶחָד פָּסוּל שֶׁנִּתְעָרְבוּ · שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים וְנִתְעָרְבוּ, כְּשֵׁרִין · ר׳ יְהוּדָה פּוֹסֵל · (יא) בְּאֵר אַחְאָב, וּמְעָרַת פַּמְיָס, כְּשֵׁרָה · חַמִּים שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ, וְשִׁנּוּיָן מַחֲמֶרֶת עַצְמָן, כְּשֵׁרִין · אַמַּת הַמַּיִם הַבָּאָה מֵרָחוֹק, כְּשֵׁרָה · וּבִלְבַד שֶׁיִּשְׁמְרֶנָּה שֶׁלֹּא יַפְסִיקֶנָּה אָדָם: ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, חֲרֵי הִיא בְּחֻזְקַת מְתֻרֶת · בְּאֵר שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ חַרְסִית, אוֹ אֲדָמָה, וַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתָּצֵל, דִּבְרֵי יִשְׁמָעֵאל · רַ״ע אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַמְתִּין:

סער · פֿערזאגענדע וואססער זינר ניכט געאייגנעט · פֿער זאגענר נעגנט מאן אויך איינען פֿלוס דער איינמאל אין 7 יאהרען קיין וואססער גיבט; פֿערזאגט ער אבער בלאס אין קריגספאנרוהען אונד אין אללגעמיינער דיררע, זא בלייבט עס געאייגנעט · ר׳ יהודה ערקלערט עס פֿיר אונגעאייגנעט. (י) דאס וואססער דעס קירמיון אונד פֿוגה איזט אונגעאייגנעט, וויל עס ווי׳א אייואססער איזט (ניכט שפרודעלט); דאס דעס ירדן אונד דעס ירמוך עבענפֿאללס, וויל אונגעאייגנעטעס דאדונטער נעמישט איזט · נעמישטעס וואססער אויס איינעם נעאייגנעטען אונד איינעם ניכט נעאייגנעטעם איזט אונגעאייגנעט; אויס 2 נעאייגנעטען, נעאייגנעט · ר׳ יהודה פֿערווירפֿט אויך דיזעס · (יא) דער ברונגען אחאב׳ס אונד דיא הערלע צו פמיאס, נעאייגנעט; וואססער דאס זיך פֿאן זעלבסט פֿערענדערט האט, איזט נעאייגנעט · איין פֿאן פֿערנהער שטרעמענדער קאנאל איזט נעאייגנעט, נור מוס מאן דארויף אכטען דאס ער פֿאן נימאנדען נעהעממט ווערדען; ר׳יהודה זאגט; ער איזט אין דער פֿאראיסעטצונג אלס ערלויבט אנצונעהמן · וועו לעהם אדער ערדע אין איינען ברונגען פֿעללט, זאלל מאן, נאך ר׳ ישמעאל, ווארטען ב׳ס דאס וואססער ווידער קלאר ווירד · ר״ע זאגט: מאן ברויכט ניכט צו ווארטען ·

פ ר ק ט

צְלוֹחִית שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ מַיִם כָּל שֶׁהֵן, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יֵזֶה שְׁתֵּי הַוָּיוֹת, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין · יָרַד לְתוֹכָהּ טַל, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, נַיְחָנָה בַּחַמָּה, וְהַטַּל עוֹלֶה, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. נָפַל לְתוֹכָהּ מַשְׁקִין, וּמֵי פֵּירוֹת, יָעֵרֶה, וְצָרִיךְ

וועו אין דען קרוג מיט ענטזינדיגונגסוואססער עטוואס אנדערעס וואססער פֿעללט זא זאגט ר״א מאכט מאן דאס מיט דיא שפרענגונגען [1] דאספעלט, דיא געלעהרטען ערקלערען עס פֿיר פֿערווערפֿליך · פֿיעל טויא דארויף, זא קאן מאן עס, נאך ר״א, אין דיא זאננע זעטצען, דא מיט דער טויא אויפשטינע · דיא געלעהרטען ערקלערען עס

פֿיר פֿערווערפֿליך, פֿאללען אנדערע פֿליססיגקייטען אדער פֿרוכטזאפֿט הינצין, זא מוס מאן איהן אויסשיטטען אונד

שפסולין לזבי׳ ולמצורע׳ ולקדש מכן מי חטאת, ואין מטהרין בזוקלין חלק כמכוסי׳; הגדול · לא קרא הכתוב מקוה חלק ליס הגדול דכי׳ משתעי קרא כמעשה ברחצית, שפס נקוו כל מימי ברחצית ולא כאמר ימי׳ לשון רבים חלק שכל הכחלי׳ סולכים חלין; ר׳ יוסי כו׳ · תורת מעין עליהן לעניין שהן מטהרין בזוקלין מפני שהכחלי׳ זוקלין עליהם לכל מיס קיים לויכס, הלכך מקחבר טפי מס שהכתוב קרחך מקוה, סייכו לפוסלן ממיס קיים: (ט) המוכין · המוזקין, כגון מלוקי׳ ופושרי׳ פסולין לכל מילי דכעי מיס קיים: המכוזי׳ · הפוסקי׳; כשכוע · לכל יותר משכוע מקרי מיס מיים: פולמסיות · קיילא של גייסות שעוחין ומקלקלין בהן: בגרון · של עגירת גשמים: (י) קרמיון · כפרות שבח״י הן: בגיס · מיס שקומר וטיט מעורב בהס, ואיכא תיובא בין המיס לכלי, ורחמנא אמר מיס קיים אל כלי: התערובת · שמיס פסולי׳ מתערבים בהס: ר״י פוסל · ליכול מתקוס התערובו׳ אפי׳ כשהס כשרי׳ גזירה שמא ח׳ פסול: (יא) אחאב · לא ליתפרש סיכן הוא וקמ״ל דמיס קיים הוא; פמיים · מערה המסוכה לעיר דן שמשם ירדן יוצא; שהגל שיחזרו למיס בלולין:

פרק ט צלוחית · נקרא הכלי שמוכיס בו המיס לאחר שהגליך האחר לתוכו; מיס · שאיכן כשרים להזאה;

[1] כאך רמב״ס קיימם עס: מאן וועלכע לויס דעס געפעגע זיך פיל הערויס ·

הָרָאוּי לִטָּמֵא טְמֵא מֵת, בֵּין טָמֵא בֵּין
טָהוֹר, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינוֹ מִדָּף · ר׳ יְהוֹשֻׁעַ
אוֹמֵר, מִדָּף · וַחֲכָ״א הַטָּמֵא מִדָּף, וְהַטָּהוֹר
אֵינוֹ מִדָּף : (ב) הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, שֶׁנָּגַע בַּמִּדָּף,
טָמֵא · לָגֵין שֶׁל חַטָּאת, שֶׁנָּגַע בַּמִּדָּף, טָמֵא ·
הַטָּהוֹר לְחַטָּאת שֶׁנָּגַע בְּאוֹכְלִים וּמַשְׁקִים,
בְּיָדוֹ, טָמֵא · וּבְרַגְלוֹ, טָהוֹר · הִסִּיטָן בְּיָדוֹ, ר׳
יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין : (ג) קָלָל
שֶׁל חַטָּאת שֶׁנָּגַע בַּשֶּׁרֶץ, טָהוֹר · נְתָנוֹ עַל
גַּבָּיו, ר׳ אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים ·
נָגַע בְּאוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, וּבְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ, טָהוֹר ·
נְתָנוֹ עַל גַּבֵּיהֶן, ר׳ יוֹסֵי מְטַהֵר, וַחֲכָמִים
מְטַמְּאִים : (ד) הַטָּהוֹר לְחַטָּאת שֶׁנָּגַע בְּתַנּוּר,
בְּיָדוֹ, טָמֵא · וּבְרַגְלוֹ טָהוֹר · הָיָה עוֹמֵד עַל
גַּבֵּי תַנּוּר, וּפָשַׁט יָדוֹ חוּץ לַתַּנּוּר, וְהַלָּגֵין
בְּתוֹכָהּ, וְכֵן הָאֵסֶל שֶׁהוּא נָתוּן עַל גַּבֵּי
הַתַּנּוּר, וּבוֹ שְׁנֵי קְלָלוֹת, אֶחָד מִכָּאן, וְאֶחָד
מִכָּאן, ר״ע מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין : (ה) הָיָה
עוֹמֵד חוּץ לַתַּנּוּר, וּפָשַׁט יָדוֹ לַחַלּוֹן, וְנָטַל
אֶת הַלָּגֵין וְהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר, ר״ע
מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין · אֲבָל עוֹמֵד הוּא
הַטָּהוֹר לְחַטָּאת עַל גַּבֵּי תַנּוּר, וּבְיָדוֹ כֶּלִי

מענש · וואס נור דורך טאדטען פֿעראונרייניגונגספֿעהיג
איזט, אונריין אדער ריין, פֿעראונרייניגט נאך ר״א ניכֿט,
וואהל אבער נאך ר׳ יהושע, דורך רעגונג; דיא געלעהר־
טען זאגען: נור דאס ווירקליך אונריינע, ניכֿט דאס ריינע ·
(ב) ווען איין צור ענטזינדיגונג ריינער עטוואס דורך רעגונג
אונריינעס בעריהרט האט, איזט ער אונריין · עבען זא
ווען איין צור ענטזינדיגונג בעשטיממטעס געפֿעס זאלכֿעס
בעריהרט · ווען איין צור ענטזינדיגונג ריינער, שפייזען
אדער פֿליססיגקייטען מיט דער האנד בעריהרט, איזט ער
אונריין, ווען מיט דעם פֿוסע, ריין · ווען ער זיא דורך דיא
האנד אין בעוועגונג זעטצט, איזט ער, נאך ר׳ יהושע,
אונריין, נאך דען געלעהרטען, ריין · (ג) ווען איין (אירדענער)
ענטזינדיגונגסקרוג איין קריכֿטהיר בעריהרט, איזט ער ריין;
איזט ער אבער דארויף געשטעללט, זא איזט ער נאך
ר״א ריין, נאך דען געלעהרטען, אונריין · בעריהרט ער
שפייזען אדער פֿליססיסקייטען אדער הייליגע שריפֿטען,
זא איזט ער ריין; איזט ער דארויף געשטעללט, זא איזט
ער נאך ר׳ יוסי ריין, נאך דען געלעהרטען, אונריין · (ד) ווען
איין צור ענטזינדידונג ריינער איינען באקאפֿען מיט דער
האנד בעריהרט, איזט ער אונריין; ווען מיט דעם פֿוסע,
ריין · שטעהט ער אויף דעם אפֿען, אונד שטרעקט
זיינע האנד מיט דעם ענטזינדיגונגס געפֿעסע דאפֿאן וועג,
אדער ווען איינע שטאנגע איבער דעם אפֿען ליגט, אונד
צו ביידען זייטען דיא קריגע מיט ענטזינדיגונגסאשע דאראן
הענגען, זא איזט זיא נאך ר״ע ריין, נאך דען געלעהר־
טען אונריין · (ה) שטעהט יעמאנד דיסזייטס דעם באק־
אפֿענס, אונד שטרעקט איבער דענזעלבען זיינע האנד נאך
דער וואנדנישע, אונד נימט זא דאס געפֿעס צו זיך הערי־
בער, זא איזט עס נאך ר״ע אונריין, נאך דען געלעהר־
טען ריין · אבער דער צור ענטזינדיגונג ריינע דארף אויף דעם אפֿען שטעהען מיט איינעם לעערען, צור ענטזינדי־

האדם הטהור לתרומה כטמא לחטאת : לטמא מת · כגון כלים דלאו בני מדרס ננהו : (ב) במדף · עליונו של זב קרוי
מדף שאם היו ע״ג הזב עשר מכסאות זו ע״ג זו, כלן טמאי מדף דהיינו טומאה קלה מדרבנן, לטמא אוכלי׳ ומשקי׳ אפי׳
העליונה שלא נגע בה הזב כשם י׳ מכסאות זו ע״ג זו שתחתיו טמאות דאורייתא, ואפי׳ לא נגע בתחתונה, לטמא אדם
וכלים : טמא · משום חומרא דחטאת, אדם וכלי׳ שנגעו במדף טמאי לחטאת : לגין · כלי שטף הוא ורוצה להכניס בו מי
חטאת : טמא · וצריך טבילה : באוכלים כו׳ · אפי׳ שהן טהורי׳ לתרומה ולקדש : בידו טמא · כדין אוכלי׳ ומשקי׳ טמאים
שמטמאי׳ את הידים, ועוד חומרא יתירא גבי חטאת דנטמא גופו, הלכך כשנגע בידו ובאוכלי׳ ומשקי׳ טמא : ברגלו · דלא
עבוד מעלה ברגלו : מטמא · דגזר הסט אטו נגיעה : (ג) קלל · כ״ח שיש בו אפר פרה : ע״ג · ע״ג השרץ : מטהר ·
כיון שהכלי טהור שפיר קרינן בי׳ והניח במקום טהור : ר״י מטהר · דאוכלי׳ ומשקי׳ אינן אלא ולד הטומאה לא מטמאי׳
לכלים : מטמאי׳ · דטהור מכל טומאה בעינן : (ד) בתנור · ואפי׳ הוא טהור לקדש בידו טמא, דנטמא ידו וכל גופו
וברגלו · דומי׳ דמ״ב : הלגין · כלי שהכניס בו מי חטאת בתוך ידו : ב׳ קללות · שהאפר נתון בהם קשורי׳ בב׳ ראשי
המוט והשתא האדם והמוט ע״ג התנור והלגין והקללות חוץ לתנור : מטהר · שאין בכלי שבו האפר עומד ע״ג התנור :
(ה) חוץ · שהתנור מפסיק בינו ובין הכותל שבו החלון, שהלגין של מי חטאת מונח בו : ע״ג · על פי התנור שכל

יִשַּׁיטֵם עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא יַעֲמוֹד בְּצַד זֶה, וְיִזֶּרֶק לְצַד זֶה. אֲבָל עוֹבֵר הוּא בַּמַּיִם עַד צַוָּארוֹ. עוֹבֵר הוּא הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, וּבְיָדוֹ כְּלֵי רֵיקָם הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, וּבַמַּיִם שֶׁאֵינָם מְקֻדָּשִׁין: (י) אֶפֶר כָּשֵׁר, שֶׁנִּתְעָרֵב בְּאֶפֶר מְקֻדָּה, הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב (לְטָמֵא) וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְקַדְּשִׁין בְּכֻלָּן: (יא) מִי חַטָּאת שֶׁנִּפְסְלוּ, מְטַמְּאִין אֶת הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ, וְאֶת הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, לֹא בְיָדָיו וְלֹא בְגוּפוֹ. נִטְמְאוּ, מְטַמְּאִין אֶת הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ, וְאֶת הַטָּהוֹר לְחַטָּאת בְּיָדָיו, אֲבָל לֹא בְגוּפוֹ: (יב) אֵפֶר כָּשֵׁר שֶׁנָּתְנוּ עַל גַּבֵּי הַמַּיִם, שֶׁאֵינָן רְאוּיִן לְקַדֵּשׁ, מְטַמְּאִין אֶת הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ, אֶת הַטָּהוֹר (נ"א אֶת יְדֵי הַטָּהוֹר) לְחַטָּאת, לֹא בְיָדָיו, וְלֹא בְגוּפוֹ:

דאמיט אײבער וואסער שווימען, אויך עס נײט פֿאן אײ־ נעם אופֿער צום אנדערן רײניבערוועדפֿען, אבער אז דערף דאמיט בים אן דען דאלז דורך'ס וואסער וואטען; אויך דערף אײן צור ענטזינדונג רײנער מיט דעם לעצטן צור ענטזינדונג רײנען נעפֿעסע, אונד מיט נײט נעהײלינגטעם וואסער אויף יעדע ארט אי־בערזעטצען. (ז) וועז ענט־ זינדונגסאשע מיט אנדערער אשע פֿערמענגט ווערדען, זיהט מאן וואס דאס מײסטע איזט, אין בעטרעף דער פֿערי־ אונרײניגונג; מאן דהײלינט אבער נײט דאסיט. ר"א זאגט: מאן דארף מיט דעם נאנצען דהײלינען. (ח) פֿערווערפֿליך נעוואָרדענעס ענטזינדונגסוואסער פֿער־ אונרײניגט איינען צו העבע רײנען דורך בעריהי־ רונג דער ענדע אדער דעס קערפערס; דען צור ענטזינדונג רײנען וועדער דורך בעריהרונג דער הענדע נאך דעס קערפערס. ווירד עס אונריין, זא פֿעראונרײניגט עס ערשטערז דורך בע־ ריהרונג דער ענדע אדער דעס קערפערס, לעטצטערן דורך בעריהרונג דער הענדע, נײט דעס קערפערס. (ט) ענט־ זינדונגסאשע אויף צור דהײלינונג נײט נעאײנגעטעם וואסער געטהאן, פֿעראונרײניגט דען צור העבע רײנען דורך בעריהרונג דער הענדע אדער דעס קערפערס, דען צור ענטזינדונג רײנען נור דורך בעריהרונג דער הענדע נײט דעס קערפערס[1].

פ ר ק י

כָּל הָרָאוּי לִטַּמֵּא מִדָּרֶס, מִדֶּף לְחַטָּאת, בֵּין טָמֵא בֵּין טָהוֹר. וְאָדָם כַּיּוֹצֵא בּוֹ. כָּל

אלעס וואס דורך דרוק פֿעראונרײניגונגספֿעהיג איזט, עס זײ זאנסט רײן אדער אונריין; מאכט דורך בלאסע רע־ גונג[2]) צור ענטזינדונגונג אונריין; אונד עכען זא יעדער

על שתי'; (ו) מי חטאת • במקודשי' תיירי, ובאינן מקודשי' שרי' בקיפת; ותפר. תפי' כלאי מיס: וכקפיסה • משום מעשה שהי' שאדם ג' שהעביר מי חטאת ותפר קמחת בקפיסה בירדן, ומצא כזית מת תמוך בקרקעית הקפיסה והתילו עלי' וטמאו; יזרקס • דדמו לקפיסה; עוכר • כרבלין; במיס • וכן על הגשר; עוכר• כין בקפיסה כין שט ע"פ המיס, שלא גזרו חלא על מי חטאת ותפר קמחת, ולא על האדם ועל הכלים; (ז) כשר • שלא דרס הכשרס להזאה: ליטמא. מס רוב תפר מקלה ליכו מטמא במגע, תכל במשא מטמא: בכלן • דקכר ר"י לא כעינן שעור בהזאה, ות"ל דליכ' כורס מתפר חטאת; (ח) שנפסלו • מן הקברים שפוסלים מי חטאת: לטהר • שאדם שטהור לתרומה כין שנגע בהן כידיו כין שנגע בהן בגופו, ודוק, לפרומה תכל לא לתולין, דכיון שנפסלו פרח טומאתן מהן ומדרכנן הוא דמטמאין: לחטאת • לא מטמאין כין שנגע בהן כידיו או בגופו דכמי חטאת כשרי, תעיכי, ונסי דכנוס' או נוגע כמי חטאת שיש בהן כדי פזיה טמא לקחת המלוי וליקדש ולהזות מיבא טהור: מטמאי • כמי חטאת כשרים: כידיו • אס נגע כידיו דכיון דכטמאו לא גריעי משאר תוכלי' ומשקי' דמטמאי תת חידי', וקי"ל דכטהר' מי חטאת שנטמאו ידיו כטמא כל גופו; (ט) מטמאין כדין מי חטאת שנפסלו וי"ג תת ידי טהור לחטאת ותת ידי טהור לתרומה, פירו' מטמאין ידי טהור לתרומה משום משקי' שפוסלו' תת הידים ותת ידי טהור לחטאת כמו כן צריך להטהיל קידי' לא כידיו כו' כלומר לא כטמא גופו, לא לתרומה ולא לחטאת, כין שנגע כידיו כין שנגע בגופו דלעכין זה לא פסיבי משקי' טמאים:

פרק י הראוי • כגון כלים המיוחדים למשכב ומושב ומרכב תפי' כן טהורי' לתרומה, אס נסיכן כהטהור לחטאת כטמא כאלו כן' טמאי מדרס: מדף • קומרא דרכנן כעלמ' לגזון קול עלה כדף: ואדם • אס הקיש טהור לחטאת תת

[1]) וועגען תנדערער לשארטען ז. ד. קלאמענטארס. [2]) דיא קלאמענטארס אנד סיר מ פערגלייכען.

לְחַטָּאת · כָּל הַתָּלוּי לִתְרוּמָה, נִשְׁפָּךְ
לְחַטָּאת · אִם עָשׂוּ עַל גַּבָּיו טָהֳרוֹת, תְּלוּיוֹת·
הָרְפָפוֹת, טְהוֹרוֹת לְקֹדֶשׁ, וְלִתְרוּמָה, וּלְחַטָּאת·
ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָרְעָדוֹת טְמֵאוֹת לְחַטָּאת:
(ג) דְּבֵלָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵי
חַטָּאת, וּנְטָלָהּ וַאֲכָלָהּ, אִם יֵשׁ בָּהּ כַּבֵּצָה,
בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה, הַמַּיִם טְמֵאִין,
וְהָאוֹכְלָהּ חַיָּב מִיתָה · (אֵין בָּהּ כַּבֵּצָה, הַמַּיִם
טְהוֹרִים, וְהָאוֹכְלָהּ חַיָּב מִיתָה)· ר׳ יוֹסֵי
אוֹמֵר, בַּטְּהוֹרָה הַמַּיִם טְהוֹרִים · הַטָּהוֹר
לְחַטָּאת שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת,
נִטְמָא: (ד) כָּל הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם מִדִּבְרֵי
תוֹרָה, מְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ, וְאֶת הַתְּרוּמָה,
וְאֶת הַחוֹלִין, וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר · וְאָסוּר עַל בִּיאַת
הַמִּקְדָּשׁ · לְאַחַר בִּיאָתוֹ, מְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ,
וּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, דִּ״ר מֵאִיר · וַחֲכָ״א
פּוֹסֵל בַּקֹּדֶשׁ וּבַתְּרוּמָה, וּמֻתָּר בַּחוֹלִין
וּבַמַּעֲשֵׂר · וְאִם בָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ, בֵּין לִפְנֵי
בִּיאָתוֹ, בֵּין לְאַחַר בִּיאָתוֹ, חַיָּב: (ה) כָּל הַטָּעוּן
בִּיאַת מַיִם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, מְטַמֵּא אֶת
הַקֹּדֶשׁ, וּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, וּמֻתָּר בַּחוֹלִין
וּבַמַּעֲשֵׂר, דִּ״ר מֵ. וַחֲכָמִים אֹסְרִים בַּמַּעֲשֵׂר· לְאַחַר
בִּיאָתוֹ, מֻתָּר בְּכֻלָּן · וְאִם בָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ,

אדער דיא אשע ריין; יערער אין וועלכעס חעבע שוואנקענד בלייבט, מאכט, דאס דאס ענטזינדיגונגסוואססער (אדער אשע) פערשיטטעט ווערדען מוס; אונד ווען מאן אין פאלגע רער בעשפרענגונג דאמיט עטוואס ריינעס בערייטעט האט, איזט דיס שוואנקענד · האלצגיטטער זינד ריין צו הייליגעס, צו חעבע, אונד צור ענטזינדיגונג · ר״א זאגט; ניכט רעכט בעפעסטיגטע העלצער זינד צור ענטזינדיגונג אונריין · (ג) ווען איינע דאטטעל פאן חעבע אין דאס ענטזינדיגונגסוואססער געפאללען איזט, אונד איינער זיא הערויסניממט אונד איססעט, זא איזט, ווען איין איי גראס דאראן איזט, זיא מענע ריין אדער פעראונריינינגט זיין, דאס וואססער אונריין, אונד דער יענע איססעט, דעס טאדעס שולדיג · (איזט זיא וועניגער, זא איזט צוואר דאס וואססער ריין, אבער דער עססענדע דעס טאדעס שולדיג) · ר׳ יוסי זאגט; איזט ד״א דאטטעל ריין, זא איזט דאס וואססער ריין. ווען איין צור ענטזינדיגונג ריינער דען קאפף אונד גרעסטען טהייל דעס קערפערס אין ענטזינדיגונגסוואססער שטעקט, איזט ער אונריין· (ד) יערער (אונד יעדעס) נאך דעם געזעטץ צום אונטערטויכען פערפפליכטעטע, פעראונרייניגט הייליגעס, העבע, חולין, אונד צעהנט; אונד דארף ניכט אינס הייליגטהום קאממען · נאך דעם אונטערטויכען פעראונרייניגט ער הייליגעס, אונד מאכט העבע פערווערפליך; זא ר״מ · דיא געלעהרטען זאגען; ער מאכט ביידעס פערווערפליך; חולין אונד צעהנט זינד איהם ערלויבט· קאממט איין זאלכער, זייא עס פאר אדער נאך דעם אונטערטויכען, אינס הייליגטהום, זא איזט ער שולדיג · (ה) ווער (אונד וואס) נור נאך דען זאטצונגען דער שריפטגעלעהרטען צום אונטערטויכען פערפפליכטעט איזט, פעראונרייניגט הייליגעס, אונד מאכט העבע פערווערפליך; חולין אונד צעהנט זינד איהם ערלויבט; זא ר״מ · דיא געלעהרטען ערקלערען צעהנט פיר ניכט־ערלויבט · נאך דעם אונטערטויכען זינד איהם אללע ערלויבט · קאממט איין זאלכער זייא ער פאר אדער נאך דעם אונטערטויכען לאו קרבן הוא: ר״ג · לעיל פ״ט מ״ג, ולא נקט כמי או עכבר לדברי ר״א, משום דר״א שמותי הוא: החטאת. אפר חטאת או מים המקודשי׳ שהיו באהל המת דלא הוכח במקום טהור: (ב) עיין טהרות פ״ו: אם עשו· אם הזה באפר זה שדינו ליספך, ועשה טהרות ע״י אותה הזאה, תולין אותן הטהרות: טהורו׳ · שאינן כלים ואינן ראוי למדרס ג״כ: רעדות · עצים שאינן מהודקי׳ זה בזה יפה וכשאדם יושב עליהן רועדי׳ ומתנענעים, טמאות שראוין לטמא מושב: (ג) כביצה · דהיינו שהן מחוברי׳ יחד, ופחות מכביצה אוכל אינו מטמא: טמאי׳ · דטהרת תרומה טמאה היא אצל חטאת: מיתה · כשהיא טהורה דתרומ׳ טמאה אין בה מיתה ואע״ג שנטמאו המים והמים חוזרים ומטמאים את הדבלה ואיך יחויב מיתה, ההוא מעלה בעלמא ואין טומאת מעלה פוטרתו מחיוב מיתה מן התורה: ר״א. דסבר אין הטהור לתרומה מטמא מי חטאת: לתוך. דרבנן גזרו טומאה על הבא ראשו ורובו במים שאובי׳ ומי חטאת שאובין ננהו, הלכך כשהכנים ראשו ורובו בהם כטמא, ומשנטמא ואינו טהור למי חטאת, שאין מי חטאת מטמאין הטהור להם, חוזרי׳ מי חטאת ומטמאי׳ אותו ונעשה ראשון: (ד) הטעון· כגון הנוגע בחבית הטומאה ונעשה ראשון, ועושה ב׳ בחולין ובמ״ש, ואותו הב׳ שעשה בתרומה עושה ג׳, ואותו הג׳ אם הוא בקדש יעשה עוד ד׳: לאחר · שטבל ולא העריב שמש ויש לו דין שני לטומאה: פוסל בקדש. דכיון דטבל קלישא

רֵיקָן הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, וּבְמַיִם שֶׁאֵין מְקֻדָּשִׁין: (ו) לָגֵין שֶׁל חַטָּאת שֶׁנָּגַע בְּשֶׁל קֹדֶשׁ וְשֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁל חַטָּאת טָמֵא, וְשֶׁל קֹדֶשׁ וְשֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרִין. שְׁנֵיהֶן בִּשְׁנֵי יָדָיו, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִים. שְׁנֵיהֶם בִּשְׁנֵי נַיָּרוֹת, שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים. שֶׁל חַטָּאת בְּנַיָּר, וְשֶׁל תְּרוּמָה בְּיָדוֹ, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִין. שֶׁל תְּרוּמָה בְּנַיָּר, וְשֶׁל חַטָּאת בְּיָדוֹ, שְׁנֵיהֶן טְהוֹרִין. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, שֶׁל חַטָּאת טָמֵא. הָיוּ נְתוּנִין עַל גַּבֵּי הָאָרֶץ, וְנָגַע בָּהֶם, שֶׁל חַטָּאת טָמֵא, שֶׁל קֹדֶשׁ וְשֶׁל תְּרוּמָה, טְהוֹרִים. הִסִּיטָן, ר׳ יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים:

גונג ריינען נעפֿעסע, אדער אויך מיט ניכֿט געהייליגטעם וואססער, אין דער האנד. (ו) ווען דאס נעפֿעס מיט ענטזינדיגונגסאשע, איין צו הייליגעם אדער צו העבע בעשטיממטעס בער׳הרט, זא איזט עס זעלבסט אונריין, אונד דיא אנדערן ריין. העלט איינער יענעס אין איינער, דיזעס אין דער אנדערן האנד, זא זינד אללע אונריין; העלט ער ביידע ארטען אין 2 פאפירע איינגעשלאגען, זא זינד אללע ריין. העלט ער דאס צור ענטזינדיגונג אין פאפיר אונד דאס צור העבע אין דער האנד, זא זינד ביידע אונריין; העלט ער דאס צו העבע אין פאפיר, דאס צור ענטזינדיגונג אין דער האנד, זא זינד ביידע ריין. ר׳ יהושע זאגט: לעטצטערעס איזט אונריין. שטעהען זיא אן דער ערדע, אונד איינער בעריהרט זיא צוגלייך, זא איזט נור דאס צור ענטזינדיגונג אונריין, דיא אנדערן ריין. זעטצט ער זיא אין בעוועגונג, זא איזט נאך ר׳ יהושע דאס צור ענטזינדיגונג אונריין, נאך דען געלעהרטען ריין.

פ ר ק י א

צְלוֹחִית שֶׁהִנִּיחָה מְגֻלָּה, וּבָא וּמְצָאָהּ מְכֻסָּה, פְּסוּלָה. הִנִּיחָהּ מְכֻסָּה, וּבָא וּמְצָאָהּ מְגֻלָּה, אִם יְכוֹלָה הַחֻלְדָּה לִשְׁתּוֹת הֵימֶנָּה, אוֹ נָחָשׁ לְדִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אוֹ שֶׁיָּרַד בָּהּ טַל בַּלַּיְלָה, פְּסוּלָה. הַחַטָּאת אֵינָה נִצּוֹלֶת בְּצָמִיד פָּתִיל, וּמַיִם שֶׁאֵינָן מְקֻדָּשִׁין נִצּוֹלִין בְּצָמִיד פָּתִיל: (ב) כָּל הַסָּפֵק טָהוֹר לִתְרוּמָה, טָהוֹר

ווען איינער דען קרוג מיט ענטזינדיגונגסוואססער אויפֿגעדעקט שטעהען ליס, אונד איהן צוגעדעקט ווידער פֿינדעט, איזט עס פֿערווערפֿליך. ווען איינער איהן בעדעקט פֿערליס אונד אונבעדעקט ווידער פֿינדעט, זא איזט עס וואפֿערן איין וויזעל, אדער נאך ר״ג, איינע שלאנגע, דאפֿאן טרינקען, אדער ווען נעכֿטליכֿער טויא דארויף פֿאללען קאננטע, פֿערווערפֿליך. ענטזינדיגונגסוואססער אדער אשע ווירד ניכֿט געשיטצט דורך פֿערשפונדונג, אבער נאך ניכֿט געהייליגטעס וואססער ווירד דורך פֿערשפונדונג געשיטצט. (ב) אין יעדעם צווייפֿעלהאפֿטען פֿאלל[1]) אין וועלכעם העבע ריין איזט, איזט אויך דאס ענטזינדיגונגסוואססער

תנוריהם פיהן למעלה: מטמא. דקלוטה כמי שהונחה דמי אפי׳ למעלה מי׳ דלענין שבת שאני דמקום פטור הוא, א״נ הכא בר״הי ובגמ׳ מסיק דכ״ע קלוטה לאו כמי שהונח׳ דמי ובהא פליגא, ר״עס גזרי׳ שמא יכוה, ורבנן סברי לא גזרינן: ריקן כו׳. דלא בעינן והניחו במקו׳ טהור אלא באפר הפרה ובמים המקודשים ע״י האפר: (ו) ושל תרומה. או של תרומה: בב׳ ידיו. של חטאת ביד א׳ ושל תרומה ביד א׳ שניהן טמאי׳, של חטאת משו׳ דנגע בשל תרומה ונטמאו ידיו נטמא גופו ומטמא הלגין של חטאת, ושל תרומה טמא משום נושא מי חטאת: טהורין. דהא הנייר מפסיק ואינו נוגע בתרומה בידו: חטאת בנייר. וכי נגע בשל תרומה בידו טמא לחטאת, והנייר דבשל חטאת אינו חוצץ, דאין מוני׳ ראשון ושני לחטאת, והאדם טמא משום נושא מי חטאת, ומטמא את של תרומה: תרומה בנייר. הנייר חוצץ ומי חטאת טהורי׳ שאף ע״פ שהאדם טמא משום נושא מי חטאת, אין מי חטאת חוזרו׳ ומיטמאין בטומאה הבאה מחמת עצמן: ר״יא. דסבר מה שהוא נושא את התרומה אע״פ שאינו נוגע בו הוה מדף לחטאת, וה״נ אפי׳ בב׳ ניירות טמא: ונגע. ידו א׳ בשל חטאת וידו הב׳ בשל קדש או של תרומה: טהורין. שלא נגע במי חטאת אלא בלגין וה״ה טהור לקדש ותרומה: הסיטן. אשניהם בב׳ ניירות קאי: מטמא. דאמר טהור לחטאת שהסיט את המפתח שהוא טהור לתרומה טמא: מטהרי׳ אא״כ ראוי למדרס:

פרק יא מכוסה פסולה. שמא אדם כסה אותו, שדרך ב״א לכסות ורוב ב״א אין טהורי׳ לחטאת: החולדה. שאין תלוי באויר טמא שדרכן של שרצים לגלות אבל לא לכסות, ודוקא מכוסה ומצא מגולה חיישי׳, אבל מגולה ומצא מגולה כמו שהניחה לא חיישי׳, אע״פ שחשו לספק מים מגולי׳ דחמירא סבכתא מאסורא, ומשום הקריבהו נא לפחתך ליכא, דהזיי״

[1]) ז: מסכת טהרות פ׳ ו״ו מ. ד.

וְאוֹגְדוֹ · פִּסְּגוֹ וְלֹא אֲגָדוֹ, אֲגָדוֹ וְלֹא פִּסְּגוֹ, לֹא פִּסְּגוֹ וְלֹא אֲגָדוֹ, כָּשֵׁר · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, מִצְוַת אֵזוֹב שְׁלֹשָׁה קְלָחִים וּבָהֶם שְׁלֹשָׁה גִּבְעוֹלִים, וּשְׁיָרָיו שְׁנַיִם, וְגַרְדּוּמָיו כָּל שֶׁהוּא :

מאן דיזע אב אונד בינדעט זיא· זינד זיא געטרעננט אונד ניכֿט געבונדען, אדער געבונדען אונד ניכֿט געטרעננט, אדער קיינס פֿאן ביידען, זא איזט ער געאייגנעט· ר׳ יוסי זאגט: דער איזאפ זאלל בעשטעהען אויס 3 שטענגעלן, מיט 3 בליטהען, אונד ווען שפעטערהין אויך נור 2 שטענגעל דאראן אונד פֿאן דער בליטהע איינע קליינגקייט בלייבט .

פ ר ק י ב

הָאֵזוֹב הַקָּצָר, מְסַפְּקוֹ בְּחוּט וּבְכוֹשׁ, וְטוֹבֵל, וּמַעֲלֶה, וְאוֹחֵז בָּאֵזוֹב וּמַזֶּה · ר׳ יְהוּדָה וְר״שׁ אוֹמְרִים, כְּשֵׁם שֶׁהַזָּיָה בָּאֵזוֹב, כַּךְ טְבִילָה בָּאֵזוֹב : (ב) הִזָּה סָפֵק מִן הַחוּט, סָפֵק מִן הַכּוֹשׁ, סָפֵק מִן הַגִּבְעוֹל, הַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה · הִזָּה עַל שְׁנֵי כֵּלִים, סָפֵק עַל שְׁנֵיהֶם הִזָּה, סָפֵק מֵחַבֵּרוֹ וּמִצָּה עָלָיו, הַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה · מַחַט שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל הַחֶרֶס, וְהִזָּה עָלֶיהָ, סָפֵק עַל הַמַּחַט הִזָּה, סָפֵק מִן הַחֶרֶס מִצָּה עָלֶיהָ, הַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה · צְלוֹחִית שֶׁפִּיהָ צָר, טוֹבֵל וּמַעֲלֶה כְּדַרְכּוֹ · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, הַזָּיָה רִאשׁוֹנָה · מֵי חַטָּאת שֶׁנִּתְמָעֲטוּ, טוֹבֵל אֲפִילוּ רָאשֵׁי גִּבְעוֹלִין וּמַזֶּה, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יְסַפֵּג · נִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לְפָנָיו, וְהִזָּה לַאַחֲרָיו, לַאַחֲרָיו וְהִזָּה לְפָנָיו, הַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה · לְפָנָיו וְהִזָּה עַל הַצְּדָדִין שֶׁלְּפָנָיו, הַזָּיָתוֹ כְּשֵׁרָה · מַזִּין עַל הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ, וְשֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ · מַזִּין עַל

ווען דער איזאפ צו קורץ איזט, קאן מאן אויסהעלפֿען דורך איינען שנור אונד איינע שפינדעל (שטיל), אום איהן איינצוטונקען, אונד הערויף צונעהמען, דאן פֿאסט מאן דען איזאפ זעלבסט אן אונד שפרענגט דאמיט · ר׳ יהודה אונד ר״ש זאגען : זא וויא מאן ביים שפרענגען דען איזאפ זעלבסט האלטען מוס, זא אויך ביים איינטונקען . (ב) ווען מאן שפרענגט אונד עס צווייפֿעלהאפֿט בלייבט אב עס פֿאן דעם שנור, דעם שטיל, אדער דער בליטהע געקאממען, איזט עס פֿערווערפֿליך · ווען מאן אויף 2 געפֿעסע שפרענגט, אונד עס צווייפֿעלהאפֿט בלייבט, אב מאן ביידע געטראפֿפֿען, אדער עס פֿאס איינען בלאס אויף דאס אנדערע געשפריטצט איזט , זא איזט דעססען בעשפרענגונג פֿערווערפֿליך · ווען איינער איינע אויף איינעס שערבען ליגענדע נאדעל בעשפרענגט, אונד עס צווייפֿעלהאפֿט איזט, אב ער דיא נאדעל בעשפרענגט האט, אדער דיזע פֿאם שערבען נאס געווארדען איזט, זא איזט איהרע בעשפֿרענגונג פֿערווערפֿליך· — אין איין געפֿעס מיט ענגער מינדונג טונקט מאן דען איזאפ איין, אונד ניממט הערויס וו״א געוועהנליך· ר׳ יהודה זאגט : נור צור ערשטען שפרענגונג · — ווען דאס ענטזינדיגונגסוואססער פֿערמינדערט ווארדען, זא טונקט מאן ווען אויך נור דיא בליטהענשפיטצען איין, אונד שפרענגט, נור דארף מאן ניכֿט ווישען · — ווען מאן בעאבזיכֿטיגט נאך פֿארן צו שפרענגען, אונד טהוט עס נאך הינטען , אדער אומגעקעהרט , זא איזט עס פֿערווערפֿליך . בעאבזיכֿטיגט מאן אבער נאך פֿארן , אונד שפרענגט צור זייטע נאך פֿארן, זא איזט עס גילטיג · מאן קאן איינען מענשען מיט אונד אהנע זיין וויססען בעשפרענגען · — מאן קאן מענשען אונד גערעטהע, זעלבסט הונדערט מיט

הזאתו פסולה כיון שהוא טמא וה״ה דשל חולין טמאי׳ : טהורה · ה״נ כפחות מכביצה : לא · שמפסיד את התרומה : תמרות · גרגרין שיש בראש האזוב : אין חייבים · טמא שהזו עליו ביונקים, וכא בהזאה זו למקדש אינו חייב : גמלו קודם שיפתח הפרח : (ח) פסול · אע״פ שלא נטמא משהוכשר : לחטאת · להזות בו מי חטאת : (ט) ובהם · גבעול לכל קלח , קלחים שרשים : שיש בו · שהוא שורש א׳ ובו ג׳ ענפים : מפסגו . כמו מפסקו שיהיה ג׳ קלחים מפורדים ואוגדו : ר׳ יוסי · ר״י החמיר טפי מת״ק דלר״י תחלתו ב׳פסול, ולת״ק כשר, ודקאמר ת״ק מצות אזוב ג׳ קלחים למצוה ולא לעכב ואינו פסול לת״ק אא״כ תחלתו ושיריו א׳ : שיריו · אם נפל הא׳ לאחר זמן כשרים בשנים וגרדומיו הגבעול עצמו שנשבר ונשתייר המנו כ״ש :

פרק יב מספקו · מאריכו כדי ספוקו : בכוש · שקושר החוט בקצה הכוש עד שיעיג למי חטאת אשר בכלי : וטובל · אע״ג דכתיב ולקח אזוב וטבל והוא לוקח הפלך שפיר קרינן ולקח, דלקיחה ע״י דבר אחר שמה לקיחה : ואוחז ·

בֵּין לִפְנֵי בִיאָתוֹ, וּבֵין לְאַחַר בִּיאָתוֹ, פָּטוּר: (ו) כָּל הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם, בֵּין מִדִּבְרֵי תוֹרָה, בֵּין מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, מְטַמֵּא אֶת מֵי חַטָּאת, וְאֶת אֵפֶר חַטָּאת, וְאֶת הַמַּזֶּה מֵי חַטָּאת, בְּמַגַּע וּבְמַשָּׂא. הָאֵזוֹב הַמְכֻשָּׁר, וְהַמַּיִם שֶׁאֵינָן מְקֻדָּשִׁין, וְכֶלִי רֵיקָם הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, בְּמַגַּע וּבְמַשָּׂא, דִּ"ר מֵאִיר. וַחֲכָ"א בְּמַגַּע, אֲבָל לֹא בְמַשָּׂא: (ז) כָּל אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לִוּוּי, פָּסוּל. אֵזוֹב זֶה כָּשֵׁר. אֵזוֹב יָוָן, אֵזוֹב כּוֹחֲלִית, אֵזוֹב רוֹמִי, אֵזוֹב מִדְבָּרִי, פָּסוּל. וְשֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה פָּסוּל. וְשֶׁל טְהוֹרָה לֹא יַזֶּה. וְאִם הִזָּה, כָּשֵׁר. אֵין מַזִּין לֹא בַיּוֹנְקוֹת, וְלֹא בַתְּמָרוֹת. אֵין חַיָּבִין עַל הַיּוֹנְקוֹת עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף לֹא עַל הַתְּמָרוֹת. אֵלּוּ הֵן הַיּוֹנְקוֹת, גִּבְעוֹלִין שֶׁלֹּא גָמְלוּ: (ח) אֵזוֹב שֶׁהִזָּה בּוֹ, כָּשֵׁר לְטַהֵר בּוֹ אֶת הַמְצוֹרָע. לִקְטוֹ לְעֵצִים, וְנָפְלוּ עָלָיו מַשְׁקִין, מְנַגְּבוֹ, וְהוּא כָּשֵׁר. לִקְטוֹ לְאוֹכְלִין, וְנָפְלוּ עָלָיו מַשְׁקִין אַעַ"פִּי שֶׁנִּגְּבוֹ, פָּסוּל. לִקְטוֹ לְחַטָּאת, כִּמְלַקֵּט לְאוֹכְלִין, דִּ"ר מֵאִיר. ר' יְהוּדָה, וְר' יוֹסֵי, וְר"שׁ אוֹמְרִים, כִּמְלַקֵּט לָעֵצִים: (ט) מִצְוַת אֵזוֹב שְׁלֹשָׁה קְלָחִים וּבָהֶם שְׁלֹשָׁה גִּבְעוֹלִין. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁל שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה. אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה קְלָחִים, מְפַסְּגוֹ

אינם הייליגטהום, זא איזט ער פרייא. (ו) יערער צום אונ׳ טערטויכען, זייא עס נאך דעם געזעטצע, זייא עס נאך דען זאטצונגען דער געלעהרטען פערפפליכטעטע, פעראונרייניגט דאס ענטזינדיגונגסוואססער אונד דיא אשע, אונד דען מיט דעם וואססער שפרענגענדען, דורך בעריהרונג אונד טראגונג; פערנער, נאך ר"מ, אויך דען צור פעראונרייניגונג בעפעהיגטען איזאפ, אונד נאך ניכט געהייליגטעס וואססער, אונד איין לעע׳ רעס צור ענטזינדיגונג ריינעס געפעס, דורך בעריהרונג אונד טראגונג; נאך דען געלעהרטען, נור דורך בעריהרונג, ניכט דורך טראגונג. (ז) יעדער איזאפ דער נאך איינען בייא׳ נאמען האט, איזט אונגעאייגנעט. אלזא איינפאך נע׳ נאננטער איזט געאייגנעט, אבער גריכישער, שמינק איזאפ, רעמישער, ווילדער, איזט אונגעאייגנעט; אויך דער פאן פעראונרייניגטער העבע איזט פערוועפליך; מיט זאלכעם פאן ריינער העבע, זאלל מאן דיא שפרענ׳ גונג ניכט מאכען; ווען עס אבער איינמאל געשעהען, איזט זיא גילטיג. מאן זאלל פערנער דיא שפרענגונג ניכט פערריכטען מיט קנאספען אדער מיט בעערען. ווען עס מיט ערשטערען געשעהען ווירד מאן ניכט שולדיג וועי׳ גען איינטרעטענס אינס הייליגטהום; ר"א זאגט: אויך וועגען לעטצטערער ניכט. אונטער קנאספען פערשטעהט מאן היר, נאך ניכט אויפגעבראכענע בליטהען. (ח) דער איזאפ מיט וועלכעם מאן דיא שפרענגונג פעררי׳כטעט האט, איזט נאך געאייגנעט, אויך דען אויסזעטציגען דא׳ מיט צו רייניגען. ווען מאן דען איזאפ פפליקט, בלאס אום איהן אלס האלץ צו געברויכען, אונד עס קאממט פליסיגקייט דאראן, זא ברויכט מאן איהן נור אבצו׳ טראקנען אונד ער איזט געאייגנעט. פפליקט מאן איהן צו שפייזען, אונד עס קאממט פליסיגקייט דאראן, זא איזט ער, ווען מאן איהן אויך אבגעטראקנעט האט, פער׳ ווערפליך. אונד עבען זא נאך ר"מ, ווען מאן איהן צור ענטזינדיגונג געפפליקט האטטע; ר"י אונד ר' יוסי אונד ר"ש זאגען: אין דיזעם פאללע איזט ער, וויא צו האלץ געפפליקט. (ט) דער איזאפ, בעשטעהט געזעטצליך אויס 3 שטענגעלן מיט 3 בליטהען; ר' יהודה זאגט: מיט יע 3 בליטהען. ווען מאן איינען שאפט מיט 3 שטענגעלן האט, טרעננט

טומאתו ופסול משוי, טמא לא משוי: ואם בא. כל הטעון טבילה מד"ת לעזרת ישראל אפי' לאחר שטבל קודם שיעריב שמשו: חייב. ואף בע"כ אסור ט"י, אבל אינו חייב: (ח) מד"ס. אותן השנוי' בסוף זבים: לאחר. שטבל וא"ל הערב שמש: פטור. דלא אסרה תורה ביאת המקדש אלא על מי שנטמא באב הטומאה דאורייתא: (ו) מטמא. אפי' אחר שטבל אם לא טבל לשם חטאת ואם טבל לשם חטאת, אפי' ע"י דאורייתא שפסול לתרומה ולקדש, כשר לחטאת דט"י. כשר בפרה: המזה כו'. ובהא כ"ע ל"פ, אבל באזוב המוכשר במשקי' הטהורי' לחטאת, דאלת"ה ההכשר והטומאה באין כא' ומשום דאוכל הוא צריך הכשר וכן במים כו' בהא פליגי: (ז) טמאה. קמ"ל אע"ג שהוא פחות מכבילה שאינו מטמא מי חטאת, אפ"ה

רואין אותם כאלו הן על אהוב של נחשרת :
(ו) המזה באוב טמא אם יש בו בבצרת, המים פסולים, והזותו פסולה • אין בו בבצרת, המים כשרים, והזותו פסולה, ומטמא את חברו, וחברו את חברו, אפילו הן מאה :
(ז) המחור לחטאת שנטמאו ידיו, נטמא גופו, ומטמא את חברו, וחברו את חברו, אפילו הן מאה: (ח) לגין של חטאת שנטמאו אחורין, נטמא תוכו, ומטמא את חברו, וחברו את חברו, אפילו הן מאה • הזוג והעגבול, חבור • כוש של רובן (נ"א ארבן) לא יזה לא על הכוש, ולא על הפקה, ואם הזה, מזה • של פשתן, חבור • עור של ערמה שהוא מחבר לפקות, חבור • המלבן אינו חבור לא לטמאה ולא לטהרה • כל ידות הכלים הקדוחות, חבור • ר' יוחנן בן נורי אומר, אף החרוקות :
(ט) המסלים שבקנתל, והמטה של טרבל, וקנן של כליבה, וקרנין של יוצאי דרכים,

טונקען אונד צו שפרענגען ; ר' יהודה זאגט : אונד מען בעטראכטעט דען איינאפ ווייא פאן קופפער (דאס ניכט איינצידהט) • (ו) וועו איינער מיט דאצו אונרייניגם איינאפ שפרענגט, וא איזט, וועו דארען ווייא א"ן איי גראס איזט, דאס וואססער אונד דיא שפרענגונג פערוועדפליך; ווא ניכט, דאס וואססער געאייגנעט, אונד דיא שפרענגונג פערוועדפליך • דער איינאפ פעראונרייניגט אנדערן איינאפ אונד דיזער אנדערן, אונד זא פארט, וועדען עס אויך הונדערט • (ז) וועו דיא הענרע דעס צור ענטזינדיגונג רייגען פעראונרייניגט ווארדען, זא איזט עס אויך זיין קערפער, אונד ער פעראונרייניגט אנדערע, אונד דיזע אנדערע, וועדען עס אויך הונדערט • (ח) וועו איין ענטזינדיגונגסגעפעס אן דער אויסענזייטע פעראונרייניגט ווירד, איזט עס אויך דאס איננערע, עס פעראונרייניגט אנדערע, אונד דיזע אנדערע, וועדען עס אויך הונדערט • — דיא גלאקע אונד דער שלעגעל דארין בילדען אין גאנצעם (צור אונרייהייט אונד בעשפרענגונג) • אן דער שפינדעל צו ראהר־שטריקקען זאלל מאן ניכט דיא שפינדעל אדער דעו קנאפף אללייו בעשפרענגען, (ואנדערו דעו האקען); וועו עס אבער נעשעהען, איזט עס גילטיג; דיא צום פלאכסשפיננען בילדעט אין גאנצעם • איין לעדער איבער דיא וויגע, דאס מיטמעלסט קנעפפע בעפעסטיגט איזט, ב'לדעט מיט איהר אין גאנצעם • דיא פאדערלייסטען אם בעטטע זיגד וועדער אין בעטרעף דער אונרייגהייט נאך דעם שפרענגען, מיט דיזעם איין גאנצעם.

אללע גריפפע דער גערעטהע בילדעו וועו זיא אייגגעבאהרט זינר, איינע פעריבינדונג • ריב"נ זאגט : אויך דיא מאן אלס שטיל אין דיא גערעטהע איינשטעקט • (ט) דיא זאטטעלקערבע אם פאקעוועל[1]), דיא גלידער דעס דרעשוואגענס[2]), דער האקען[3]) אן דער לייבענבאהרע, דיא טרינקהערנער דער רייזענדען, דיא קעטטען ווארן דיא שלים־

ומזה על הרכים וה"ל כסבר טומאה כו"ר דספיקו טהור : על יחיד • ה"ל לטמא לכדוק וכיון דלא כדק שגגה הוא ולא לוכם, וה"ל כטומאה כר"י ורבים אם נכנס למקדש בספק זה ; מקליקין • כ"כ מי חטאת היו אם עד שהיו מקליקין נכנס כבי חדש ואפ"ה דורסים בהן ולא היו כמבעים מלבא למקדש, משום דלא מטמאין לוחיל ובעזית מלותן : (ה) בכבפו • בכבף בגדו לפי שהקרדום בגרוך הזאה אב הטומאה ובשלוחו בכבפו בעשה בבף רשות אין השלוח טמא דאין חדש וכלים מקבלי טומאה אלא מאב הטומאה, ואע"פ שיש על הקרדום מיס כדי שיזה אין השלוח טמא משום בושת מי חטאת דכבר בעזית מלותן : ויזה • חון ממה שהשלוח בילא ; כחוסת • שהיבו בולע דרושין המיס הבלועים בחוזב כאלו הן בעין להשלים שעור כדי הזיה ; (ו) טמא • לחטאת, אפי' הוא טהור לקדש ולתרומה ; בכיוצא • דזמו שעור חוכל לקבל טומאה ולטמא תרומה ; מאה • כלן חתלות : (ז) ידיו • אפי' ר' מאן : (ח) לחוריו • כמשקי' דלשאר טהרות לא בטמא תוכו, אבל לחטאת אינו כן ; חבור • לטומאה ולהזיה וה"מ שהן מחוברין ; אבל הוא הגמי שעושין ממנו מבלשות : לא • כלי' לא יזה על כ"ש לכדו אלא צריך להזות על שניהן, וי"מ שלא יזה על הקנה של כרזל שרגילין לתת בראש הכוס שבקרא לכורא, והוא עקר הכלי ושולה להזאה לכוס ולפיקה : של ערימה • ודרכו לעשות מחובר בטבעות הקבועין בערימה, שעשוין כמין פיקות : אינו חבור • שאם בטמא המטה לא בטמא המלבן, וכן לענין הזיה ; הקדוחות • בשיד הכלי קטן ורואים להתריכו, וחקבים מקל בראש עביו ומכניס יד הכלי בנקב, ומהדקין מותו שלא יפול, והקדוחות לשון מקדח : חרוקות • חידות שהן מדות בראש

---

[1]) זה ושלל עם דער ערוד, לוכד סייכט σαγήνη חיס זייכנע נו התכען • רמב"ם מייכט: חיין נעפלעכט חוים רחהר, חלוח חיין נעפלעכט חוים רחהר • [2]) tribula, כתך רמב"ם: דרעשפלעגעל. [3]) כתך רמב"ם פום דעם כעטטעם •

הָאָדָם, וְעַל הַכֵּלִים, וַאֲפִילוּ הֵן מֵאָה: (ג) נִתְכַּוָּן לְהַזּוֹת עַל דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְהִזָּה עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב, לֹא יִשְׁנֶה. עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְהִזָּה עַל דָּבָר שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה, אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב, יִשְׁנֶה. עַל הָאָדָם, וְהִזָּה עַל הַבְּהֵמָה, אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב, לֹא יִשְׁנֶה. עַל הַבְּהֵמָה, וְהִזָּה עַל הָאָדָם, אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב, יִשְׁנֶה. הַמַּיִם הַמְּנַטְּפִין כְּשֵׁרִים, לְפִיכָךְ הֵם מְטַמְּאִין לְשֵׁם מֵי חַטָּאת: (ד) הַמַּזֶּה מֵחַלּוֹן שֶׁל רַבִּים, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, וְנִמְצְאוּ הַמַּיִם פְּסוּלִין, פָּטוּר. מֵחַלּוֹן שֶׁל יָחִיד, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, וְנִמְצְאוּ הַמַּיִם פְּסוּלִין, חַיָּב. אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל, בֵּין מֵחַלּוֹן שֶׁל יָחִיד, בֵּין מֵחַלּוֹן שֶׁל רַבִּים, פָּטוּר. שֶׁאֵין כֹּהֵן גָּדוֹל חַיָּב עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. מַחֲלִיקִים הָיוּ לִפְנֵי חַלּוֹן שֶׁל רַבִּים, וְדוֹרְסִין וְלֹא נִמְנָעִין, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ מֵי חַטָּאת שֶׁעָשׂוּ מִצְוָתָן, אֵינָן מְטַמְּאִין: (ה) אוֹחֵז הוּא הַטָּהוֹר בַּקַּרְדּוֹם הַטָּמֵא בִּכְנָפוֹ, וּמַזֶּה עָלָיו, אַעַ"פִּי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּדֵי הַזָּיָה, טָהוֹר. כַּמָּה יְהֵא בַמַּיִם, וְיִהְיֶה בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה? כְּדֵי שֶׁיִּטְבּוֹל רָאשֵׁי גִבְעוֹלִין, וַיַּזֶּה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר,

איינעם מאלע בעשפרענגען. (ג) ווען מאן בעאבזיכטיגט עטוואס מעגליכער ווייזע פערא‌ונרייניגטעס צו בעשפרענגען, אונד בעשפרענגט עטוואס אונריינהייט ניכט אננעהמענדעס, זא ברויכט מאן, ווען אם איזאפ נאך גענוג וואססער איזט, ניכט צו יענעם נאכמאלס איינצוטונקען. האט מאן אבער שטאטט איינעס אונריינהייט ניכט אננעהמענדעס עטוואס מעגליכער ווייזע פערא‌ונרייניגטעס בעשפרענגט, זא מוס מאן נאכמאלס איינטונקען. האט מאן אלזא שטאטט איינעס מענשען איין פיה בעשפרענגט, זא ברויכט מאן ניכט אבער מאלס איינצוטונקען, וואהל אבער ווען מאן שטאטט איינעס פיהעס איינען מענשען בעשפרענגט האט. — אבגעטרייפעלטע טראפפען זינד געאייגנעט, אונד בעווירקען אלזא פערא‌ונרייניגונג אלס ענטזינדינונגסוואססער. (ד) ווען יעמאנד אויס איינעם עפפענטליכען (ניכט איינעם פריפאטען געהעריגען) פענסטער ד"א שפרענגונג פערריכטעט, אונד איינער דער בעשפרענגטען אינס הייליגטהום געהט, זא איזט ער, ווען דאס ענטזינדינונגסוואססער פערווערפליך בעפונדען ווירד, פריא פאס אפפער. געשיהט עס אבער אויס איינעם פריפאטפענסטער, זא איזט ער אין דיזעם פאללע שולדיג. דער האהע פריסטער איזט אבער אין ביידען פעללען פרייא, דען דער האהעפריסטער ווירד וועגען איינגטריטט אינס הייליגטהום ניכט שטראפבאר. מאן גליטט זאגאר אויך פאר איינעם זאלכען עפפענטליכען פענסטער אויס, אדער טראט אויף דאס ענטזינדיגונגסוואססער, אונד ווארד דאך ניכט פערהינדערט אינס הייליגטהום צו גע־הען; דען מאן האט פעסטגעשטעללט, דאס ענטזינדיגונגס־וואססער, וועלכעס דעם געזעטצע געמעס אנגעווענדעט ווארדען, קיינע פערא‌ונרייניגונג בעווירקע. (ה) איין ריינער דארף איין אונריינעס ביל מיט דעם קליידציפפעל אנפאס־סען, אונד בעשפרענגען, אונד בלייבט, אבגלייך זא פיל ענטזינדוגונגסוואססער דארויף קאממט, אלס צום שפרענגען געניגט, דאך ריין. וויא פיל בעטרעגט דיס מאאס? זא פיל געניגט, אום דיא בליטהענשפיטצען איינצו־דבהזאה בעינן שיהי' אוחז האזוב בידו, שיכוין ההזאה על הכלי: פסולה. דבעינן הזאה ודאי מן האזוב דאמרי' העמיד טמא על חזקתי: (ב) ומעלה. ולא אמרינן מתוך שנדחק בפיה לצאת לא ישאר באזוב כשעור, פ"א לא חיישי' שמא מתוך שנדחק בפי הכלי יצאו מים מגוף האזוב ונתערבו במי חטאת, פ"א לא אמרינן מתוך צרות הכלי יצאו מים מגוף הכלי: דאשונה. לא חיישי' אבל הזאה ב' מתוך שנדחק לצאת וגם הזה מהם נתמעטו ביותר וחיישי' בהזאה ב': יספג. יקנס מצדי ומשולי הכלי: לאחריו. ואף שם היו כלים הצריכין הזאה: פסולה. דבעינן כוונת הזאה: מאה. ולא בעינן הזאה לכל א' בפ"ע: (ג) יש באזוב. כדי הזאה, א"כ לחזור ולטבול פעם ב' הואיל ונתכוין בשעת טבילת האזוב להזות על הטמא אבל אם טבל האזוב כדי להזות ל"ד שאינו מקבל טומאה לא היה בטה שנשתייר: אם יש. אע"פ שיש באזוב ישנה: המנטפים. אם נטפו בכלי מן האזוב שהטבילו לשם דבר שאינו מקבל טומאה וטבל באותם טפות אזוב להזות על דבר המקבל טומאה: לפיכך. לפי שלא עשו מצותן והרי אלו הטפות כשאר מי חטאת הכשרים שהן מטמאין: (ד) מחלון. שעומד בחלון של רבים והזה שם על כל הטמאים העוברי' וסבר שהמי' שבידו טהורי' להזאה ונמצאו פסולין, אם נכנס בהזאה זו למקדש פטור הטמא מקרבן, דטמא זה לא ה"ל לאסוקי בדעתי' וליבדוק אם המים כשרי' כיון שהיה עומד בר"הר

וּמְטַמְּאָה טְמֵאַת אוֹכְלִין בְּכֻבְּדָהּ, וְכַוֵּית בְּבֵית הַבְּלִיעָה. וְהָאוֹכְלָה טָעוּן הַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ, וְחַיָּבִים עָלֶיהָ עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ, וְשׁוֹרְפִין עָלֶיהָ אֶת הַתְּרוּמָה׳ וְהָאוֹכֵל אֶבֶר מִן הַחַי מִמֶּנָּה, סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. שְׁחִיטָתָהּ וּמִלְּקָתָהּ מְטַהֶרֶת אֶת טְרֵפָתָהּ, (ד"ר מאיר). ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינָן מְטַהֲרוֹת. ר יוֹסֵי אוֹמֵר, שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת, אֲבָל לֹא מִלְּקָתָהּ: (ג) הַכְּנָפַיִם וְהַנּוֹצָה מְטַמְּאוֹת וּמְטַמְּאוֹת, וְלֹא מְצָטְרְפוֹת. ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, הַנּוֹצָה מְצָטֶרֶפֶת. הַחֲרָטוֹם וְהַצִּפָּרְנַיִם מְטַמְּאִין וּמְטַמְּאִין וּמְצָטְרְפִין. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף רָאשֵׁי אֲגַפִּים וְרֹאשׁ הַזָּנָב מְצָטְרְפִים, שֶׁבֵּן מַנִּיחִים בַּפְּטוּמוֹת: (ג) נִבְלַת הָעוֹף הַטָּמֵא צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה וְהַכְשֵׁר, וּמְטַמְּאָה טְמֵאַת אוֹכְלִין בְּכֻבְּדָהּ, וְכַחֲצִי פְרָס לְפָסוֹל אֶת הַגּוּיָה, וְאֵין בָּהּ כַּוֵּית בֵּית הַבְּלִיעָה, וְהָאוֹכְלָהּ אֵין טָעוּן הַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ, וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ, אֲבָל שׂוֹרְפִין עָלֶיהָ אֶת הַתְּרוּמָה. וְהָאוֹכֵל אֵבֶר מִן הַחַי מִמֶּנָּה, אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים, וְאֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶתָהּ. הַכְּנָפַיִם וְהַנּוֹצָה מְטַמְּאוֹת וּמְטַמְּאוֹת וּמְצָטְרְפוֹת.

כייא דער גרעסע איינעם אייעם פֿעראונרייניגענד אלס עסבארעס; אונד בייא איינער אליפֿע גראס אים שלונג־דע. וואר דאפֿאן איסעטע, איזט אונריין ביס צום זאנענג־אונטערגאנג; אונד איזט, וואן ער אינס הייליג־טהום אייניטריטט, שולדיג. דאדורך פֿעראונ־רייניגטע העכע וויר פֿערבראנט. וואר איין גליד פֿאם לעבענדען ערלויבטען געפֿליגעל איסעטע, עבלשדעט דיא פֿירציג גייסעלהיבע. דאס שלאכטען אדער אבקניי־פען מאכען, נאך ר"מ, דאס פֿערלעטצט בעפֿונדענע ריין, נאך ר' יהודה, ניכט. ר' יוסי זאגט: נור דאס שלאכטען דאס דיזע ווירקונג, ניכט דאס אבקנייפען. (ג) דיא פֿעדערן אונד דער פֿלוים וועדרען אונריין אונד פֿעראונרייניגען, וועדרען אבער ניכט מיט צום מאסע צוגערעכנעט. ר' ישמעאל זאגט: דער פֿלוים ווירד מיט גערעכנעט. דער שנאבעל אונד דיא קלויען וועדרען אונריין, אונד פֿעראונרייניגען אונד וועדרען מיטגערעכנעט. ר' יוסי זאגט אויך דיא ענדען דער פֿעדערן אונד דעס שוויפֿעס (אם קער־פער), ווייל מאן אם פֿעטטען גפֿליגעל דיזע בייזעהעלט.

(ג) ואס אאם איינעס אונערלויבטען גפֿליגעלס בעדארף אבויכט אונד בעפֿעדיגונג; פֿעראונרייניגט אלסדאן אלס עסבארעס בייא דער גרעסע איינעס איעס; ווייא איין פֿיר־טעל ברעדען גראס דאפֿאן מאכט דען קערפער אונגעאייג־נעט העכע צו עסטען; דאס פֿעראונרייניגען אים שלונג דורך איינע אליפֿע גראס דאפֿאן, פֿינדעט ניכט שטאטט; וואר יענעס געגעסטען האאט ברויכט ניכט ביס זאנענאונ־טערגאנג צו וואַרטען; מאן איזט דאדורך וועגען איינ־טרעטענס אינס הייליגטהום ניכט שולדיג; אבער העכע וועלכע דורך דאסטעלבע פֿעראונרייניגט איזט, וירד פֿערבראנט. וואר איין גליד פֿאם לעבענדען ערלויבטען געפֿליגעל ניכט דיא פֿירציג גייסעלהיבע: דאס שלאכטען מאכט זאלך געפֿליגעל ניכט ריין. דעסטען פֿעדערן אונד פֿלוים וועדרען אונריין אונד פֿעראונרייניגען, אונד וועדרען

נאכילה צריכין מחשבה והיינו לטמא טומאת אוכלין, אכל לטמא בכית הבליעה מ"ש מחשבה, ודוקא בכפרים אכל בשוק׳ מ"ש מחשבה, לאיכא רוב עם ואיכא טובא דאכלי שוף הטהור; ומ"ש הכאר. שמ"ש איכא עליה מעקי׳ ולא שמעב בארך מלא מטמא טומאת אוכלין בכל שהו מוכלים שוגגו בארך שבעים רחמין: בכיסא. ממנו אם כגעה באוכלי׳ טהורי׳ וטמאו וכזית. תדם שאכל ממנה כזית נטמא וכאוכלו כגדיו כשהגיע לבית הבליעה; הערב. ולא קבי כטבילה לחוד: המקדש. כשאר כל טומאו׳; ושורפין. אם כגעה בתרומה שבאוכיה בבית הבליעה דין רחמין לטומאה יש לה: אבר. ומפי׳ אין בו כזית, וי"מ דוקא אם יש בו כזית ומכוית׳ דלא כר"מ דאמר אבר מן החי אינו נוהג אלא בכהמה בלבד בס"פ ז׳ דחולין: שחיטתה. פטור׳ שפ"ז דומיה ושחיטתה ומליקתה לקדש מעיב, ברי כאן ט׳, וכנפים ונוצה ומרטוט וצפרנים ברי י"ג דכר: (ב) הכנפים. הנוצה הדקה מאוד שבאחרים בכנפים, והנוצה הקטנה שבאחרת אחר קוב הנוצה כלה: מיטמאות. אם נגע כהן טומאה, ומטמאות אם אם טמאי, ונגעו בכוסי׳ והנוצה בחוכלין טהורי׳ דחשיבי יד; ולא. דלא חשיבי שומר; מצטרפי׳ כשהן קרוב׳ לבשר שאם יקחנו שם ולא דם: (ג) עוף טמא. דכל שאין קופו לטמא טומאה חמורה לטמא אדם ובגדים, צריך מחשבה והכשר: לפסול. אם נטמאת ואכל ממנה אפי פרס כפסל גופו מלאכול בתרומה עד שיטבול ומ"ש הערב שמש: הכליעה. דאין אחורו מגוס כלה אלא אכר טמא: ואין מוכיח׳. ומ"ג דשורפין עליה תרומה ומפי׳ על ספיקא

וְשַׁלְשֶׁלֶת הַמַּפְתְּחוֹת, וְשֶׁלַּל הַכּוֹבְסִים, וְהַבֶּגֶד שֶׁהוּא תָּפוּר בְּכֶלְאַיִם, חִבּוּר לַטְּמֵאָה, וְאֵינוֹ חִבּוּר לָהַזָּיָה: (י) כְּסוּי מֵיתָם שֶׁהוּא מְחֻבָּר לְשַׁלְשֶׁלֶת, בֵּ"שׁ אוֹמְרִים, חִבּוּר לַטְּמֵאָה, וְאֵינוֹ חִבּוּר לָהַזָּיָה • בֵּ"ה אוֹמְרִים, חִבּוּר עַל הַמֵּיתָם, חִבּוּר הַכְּסוּי, חִבּוּר עַל הַכְּסוּי, לֹא חִבּוּר הַמֵּתָם • הַכֹּל כְּשֵׁרִים לְהַזּוֹת, חוּץ מִטּוּמְטוֹם, וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, וְהָאִשָּׁה, וְתִנּוֹק שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת • הָאִשָּׁה מְסֻעֶדֶת, וּמַזָּה, וְאוֹחֶזֶת לוֹ בַּמַּיִם, וְהוּא טוֹבֵל וּמַזֶּה • אִם אָחֲזָה בְּיָדוֹ, אֲפִילּוּ בְּשַׁעַת הַזָּיָה, פָּסוּל: (יא) טָבַל אֶת הָאֵזוֹב בַּיּוֹם, וְהִזָּה בַּיּוֹם, כָּשֵׁר • בַּיּוֹם, וְהִזָּה בַּלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה, וְהִזָּה בַּיּוֹם, בַּיּוֹם, וְהִזָּה בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו, פָּסוּל • אֲבָל הוּא עַצְמוֹ טוֹבֵל בַּלַּיְלָה, וּמַזֶּה בַּיּוֹם • שֶׁאֵין מַזִּין עַד שֶׁתָּנִץ הַחַמָּה • וְכֻלָּן שֶׁעָשׂוּ מְשֶׁעָלָה עָמוּד הַשַּׁחַר, כָּשֵׁר:

פעל הע׳נ׳ז, דורכציהשנור דער וועשער, אונד ציינ מיט געמישטעם שטאפּפּע געגרעטע, זונד פּערבינדונגען אין בעטרעף דער אונריינהייט, אבער ניכט דעם שפּרענגענם.

(י) איין מיט דעד קעטטע אם וועדמקעסטעל בעפּעסטינם טער דעקקעל איזט, נאך ב"ש, פּערבונדען אין בעטרעף דער אונריינהייט, אבער ניכט דעם שפּרענגענם; ב"ה זאגען: בעשפּרענגט מאן דעז וועדמקעסטעל, זא איזט דער דעקקעל מיט בעשפּרענגט, אבער דורך דען דעקקעל ניכט דער וועדמקעסטעל • — יעדער דאדף שפּרענגען, אויסגענאמם מען נעשל׳עטטלאזע, צוויטטער, פּרויען, אונפּערשטענדיגע קינדער • איינע פּרויא דאדף בייס שפּרענגען בייטטאנד לייקטען, נעמליך דאס וואסטער האלטען, אונד עד איינם טויכען אונד שפּרענגען • פּאסט זיא זיינע האנד אן, זעלבסט נור וועדרענד דעס שפּרענגענס, וא אזט עס פּערוועדלידי.

(יא) נעשיהט דאס איינטונגען דעס איזאפּס אם טאגע אונד דאס שפּרענגען אם טאגע, זא עס נעאייגנעט; נעשיהט יענעס אם טאגע, דיזעס בייא נאכט, אדער יענעס בייא נאכט, דיזעס בייא טאגע, זא איזט עס פּערוועדלידי; אבער מאן קאן זעלבסט בייא נאכט צונטערטויכען, אונד דאן אם טאגע זיך בעשפּרענגען לאסטען • דאס בעשפּרענגען

געשיהט ערשט בייא זאננענאויפּגאנג • אונד טרוט איינער בייזעם נאך אויפּגאנג דער מארגענרעטהע, זא איזט עס גוט • וחכמים חולקין בכולם שעושין כרשם הכלי: (ט) הסלים • שדרכן להוליך בהן פירות לו זכלים ע"ג החמור, וכן מחוברים זה בזה, וקיבל כלפון ישמעאל חמור; טרכיל • כמין טס של כרזל שדשין בו את התבואה: כליבה • המטה של מתים, וכיון שעשוי ככלוב של עופות, ושופין לה כמין קרן של כרזל, וקושרים בו המת שלא יפול; דרכיס • קרכי בהמה וחיה שמוליכים עמהם עוברי דרכים, למלאות בהם מים לשתות; שלשלת • שתולין בה מפתחות; ושלל • דרך הכובסים לשלול בגד קטן עם הגדול, כשכיל שלא יפבד; תפור • כ' תפיכות, בגד שתפרן בחוטי פשתן, ושופו להפרך משום לקור כלאים, וכן שלל הכובסים, הפ"ה הוי חבור לטומאה; (י) הכל כשרים • לתתו' שרל שתתו תחיו תחתת מילה: מקעדתו • כדתפרש שלוחות לו בתים, ושם תחזק בידו תפני בשעת הזאה פסול, ול"מ בשעת טבילה, דכי כתיב תים ולא תצה, בטבילה הוא דכתיב; (יא) כשר • כך הוא עקר מנוחו, ומשום דבעי למתני קיפא פסול, תנא הכא כשר, ק"ל דתמעיטן מע"ג דשפה כיכתים ברכה, הפ"ה כשר; עצמו • היכא דשפה טבילתו, ולא הזה ביום הז' כשבא לזזות בת' לו בט' יכול להקדים טבילה והזאה, שכל הטובל במנוחתו בז', מזה תהלה ותק"ב טובל:

מַסֶּכֶת טָהֳרוֹת

איז דיזעם טראקטאט וועדדען ד׳א מינדער שטרענגען פּעראונריינינונגען, דערען ווירקונג נור בים זאננענאונטעדגאנג דויערט, דורכגענאמטען •

פ ר ק א

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר דָּבָר בִּנְבֵלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר, צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה, וְאֵינָהּ צְרִיכָה הַכְשֵׁר,

דרייצעהן פונקטע געלטען פּאם אאזע דעם ערלויבטען גע־פּלייגעלט• עם בעדארף (אום צו פּערארוריניגען) דער אבזיכט (עם צו עסטען), אבער ניכט דער בעפּעריונג • עם איזט

פרק א מחשבה • זיכצב עליה לאכילת חדס, שכל האוכלי' המותרים אין צריכי' מחשבה, וזו הוסיל שתסורק

שְׁבָלָן זֶה בָּזֶה, רִאשׁוֹן · חִלְקָן, זֶה רִאשׁוֹן וְזֶה רִאשׁוֹן · לִשְׁלשָׁה אוֹ לְאַרְבָּעָה, חֲבֵרִי אֵלּוּ שְׁנֵי כַשְׁתֵּי בְצִים אוֹכֶל שֵׁנִי, וְכַשְׁתֵּי בְצִים אוֹכֶל שְׁלִישִׁי, שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה, שֵׁנִי · חִלְקָן, זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי · לִשְׁלשָׁה אוֹ לְאַרְבָּעָה, חֲבֵרִי אֵלּוּ שְׁלִישִׁי: (ז) מִקְרָצוֹת נוֹשְׁבוֹת זוֹ בְזוֹ, וְכְבָרִים נוֹשְׁבִין זֶה בָּזֶה, נִטְמֵאת אַחַת מֵהֶן בִּשֶּׁרֶץ, כֻּלָּן תְּחִלָּה · פֵּרְשׁוּ כֻּלָּן תְּחִלָּה · בְּמַשְׁקִין, כֻּלָּן שְׁנִיּוֹת, פֵּרְשׁוּ, כֻּלָּן שְׁנִיּוֹת · בִּידַיִם, כֻּלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת, פֵּרְשׁוּ, כֻּלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת: (ח) מִקְרֶצֶת שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה, וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת, כֻּלָּן תְּחִלָּה · פֵּרְשָׁה, הִיא תְּחִלָּה, וְכֻלָּן שְׁנִיּוֹת · הָיְתָה שְׁנִיָּה, וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת, כֻּלָּן שְׁנִיּוֹת · פֵּרְשׁוּ, הִיא שְׁנִיָּה, וְכֻלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת · הָיְתָה שְׁלִישִׁית, וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת, הִיא שְׁלִישִׁית, וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת · בֵּין שֶׁפֵּרְשׁוּ, בֵּין שֶׁלֹּא פֵּרְשׁוּ: (ט) כְּבָרוֹת הַקְּדֵשׁ שֶׁבְּתוֹךְ גּוּמוֹתֵיהֶם מַיִם מְקֻדָּשִׁים, (נ"א בְּתוֹךְ גּוּמוֹתֵיהֶם וְהַמַּיִם הַמְקֻדָּשִׁים) נִטְמֵאת אַחַת מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ, כֻּלָּן טְמֵאוֹת · בַּתְּרוּמָה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם, וּפוֹסֵל אֶחָד · אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, אַף בַּתְּרוּמָה הַכֹּל טָמֵא:

אײנאנדער געמענגט, וועדען ערשטער; דורכגעטהיילט איז יעדעס ערשטער; אין 3 אדער 4 געטהיילט, יעדעס צווייטער · שפיזען ווי 2 אייער צווייטער, אונד עבען זא פיל דריטטער גראד, אונטער אײנאנדערגעמענגט, זינד צווייטער; דורכגעטהיילט, יעדעס צווייטער; אין 3 אדער 4 געטהיילט, יעדעס דריטטער · (ז) אײנגעשניטטענע טיגע אדער בראטע (פֹּאן העבע), דיא נאך אן אײנאנדער האנגען, זינד וועז אײן שטיק דורך קריכטהיר פֹּערונרײניגט ווירד, אללע ערשטער; אונד בלייבען עס אויך געטרענגט; דורך פֹּליסיגקייט, זינד אללע צווייטער; אונד בלייבען עס אויך געטרענגט; דורך העגדע פֹּעראונרײניגט אללע דריטטער, אונד בלייבען עס אויך געטרענגט · (ח) וועז אן אין טיג שטיק (פֹּאן העבע), דער ערשטער גראד איזט, אנדערע אנגעזעטצט וועדרען, זא זינד אללע ערשטער גראד; וועדרען זיא ווידער געטרענגט, זא איזט יענעס נאך ערשטער, דיא אנדערן צווייטער גראד · ווער יענעס צווייטער אונד וואורדע אנדערע אנגעזעטצט, זא זינד אללע צווייטער גראד; וועדרען זיא ווידער געטרענגט, זא איזט יענעס צווייטער, דיא איבריגען דריטטער גראד · ווער יענעס דריטטער, אונד אנדערע וועדרען אנגעזעטצט, זא בלייבט עס זעלבסט דריטטער, אונד דיא אנדערן זינד רײן, געטרענגט אדער נעֹסט · (ט) וועז אין דען פֹּערטיפֹּונגען הייליגער בראטען זיך דייליגעס וואססער בעפֹּינדעט, אונד אינס רערזעלבען פֹּאן אײנעס קריכטהיר פֹּעראונרײניגט ווירד, זא זינד אללע (דאראן ריהרענדע אונד אנדערע פֹּאן דיזען בעריהרטען, אונד זא פֹּארט) אונרײן; בייא בראטען פֹּאן העבע וועדרען צוויא פֹּעראונרײניגט, אונד אײנס ווייטער, פֹּערוועלך; וועז אבער פֹּייכטיגקיט צווישען דען בעריהרטען בראטען איזט, זא זינד אויך היר אללע פֹּאלגענדען אונרײן.

פרק ב

הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה כוֹבֶשֶׁת יָרָק בַּקְּדֵרָה, וְנִגְּעָה בְעֵלָה חוּץ לַקְּדֵרָה, בַּמָּקוֹם הַנָּגוּב, אַף

וועז אײנע פֹּרוא קרייטער (פֹּאן דעבע) אין דען טאפֹּף אײנגעלעגט האט, אונד בעריהרט (מיט אונגעוואשענען העגדען) איין אויס דעס טאפֹּפֹּעראגעסנדעס בלאטט אן איינער

סעור דסני ומטרף לטמא כקל שכשיכס, וכן כל הכנות דמ"ו: (ז) מקרצות · תחיכות של בנק; נושבות · סדביקות זו בזו ול"ל להפריען ל"ל"כ תופס מקבלו עמו: פרשו · הסחיכות: (ח) מקרצות · של תרוא; כלן תחלה · דקשיבא תכור מאחר דאשתייר כהו טומאה אחר שפירשו, וכן בהיתה ג', לאכל בהיתה ג', דאם פרש' לא אשתייר כה טומא דאין ג' עושה ד' בתרומה אפי' בלח פרשו טהורות: (ט) הקדש · כגון שתי הלחם ולחם הפניס ותכות; גומותיהס · שבתוך הכבר; כשהן · בשרץ ובגע הכבר שבטמא כב' ובב' בג' ואפי' הן מלא כמיס שבכבר, כלן טמאות, שאכת הקדש עושה כלאו המשקה שבתוך כל כבר בגע בכבר וטמאו משל"כ בתרומה שמוכין ל' כ' ופוסל בג', פ"ת בכבות הקדש המוכתות בטבלא העשוי' בגומות, ובכל כבר מוכח בגומא שלו וכן מיס המקודשים המוכתי' בכלי שעשוי גומות גומות לס בטמא ל' כו' שבכלי מגרפן לקודש ולא לתרומה: טופח · אפי' שלא להטפיח, ל"ל להטפיח ל"ד אלא ע"מ להטפיח;

פרק ב האשה · טהורה; ירק · של תרומה שלא סוכשר לקבל טומאה אלא כדרך הכובשים שמתכבי' הירק

הַחַרְשׁוֹם וְהַצְּפָרְנִים מְטַמְּאִין וּמְטַמְּאִין
וּמְצָטָרְפִין : (ד) וּבַבֵּהֵמָה הָעוֹר, וְהָרוֹטֶב,
וְהַקֶּפֶה, וְהָאֶלֶל, וְהָעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִים, וְהַקְּרָנַיִם,
וְהַטְּלָפַיִם, מְצָטָרְפִין לְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכָלִים,
אֲבָל לֹא טְמֵאַת נְבֵלוֹת • כֵּיוֹצֵא בוֹ, הַשּׁוֹחֵט
בְּחֵמָה טְמֵאָה לַנָּכְרִי וְהִיא מְפַרְכֶּסֶת,
מְטַמְּאָה טְמֵאַת אוֹכָלִין, אֲבָל לֹא טְמֵאַת
נְבֵלוֹת, עַד שְׁתָּמוּת, אוֹ עַד שֶׁתִּתֵּן אֶת רֹאשָׁהּ:
רִבָּה לְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכָלִין, מִמַּה שֶׁרִּבָּה
לְטַמֵּא טְמֵאַת נְבֵלוֹת : (ה) הָאוֹכֶל שֶׁנִּטְמָא
בְּאַב הַטֻּמְאָה, וְשֶׁנִּטְמָא בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה,
מְצָטָרְפִין זֶה עִם זֶה, לְטַמֵּא כַּקַּל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶן,
כֵּיצַד ? כַּחֲצִי בֵּצָה אוֹכֶל רִאשׁוֹן, וְכַחֲצִי בֵּצָה
אוֹכֶל שֵׁנִי, שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה, שֵׁנִי • כַּחֲצִי בֵּצָה
אוֹכֶל שֵׁנִי, וְכַחֲצִי בֵּצָה אוֹכֶל שְׁלִישִׁי, שֶׁבְּלָלָן
זֶה בָּזֶה, שְׁלִישִׁי • כַּבֵּצָה אוֹכֶל רִאשׁוֹן, וְכַבֵּצָה
אוֹכֶל שֵׁנִי, שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה, רִאשׁוֹן • חִלְּקָן,
זֶה שֵׁנִי וְזֶה שְׁלִישִׁי • נָפַל זֶה לְעַצְמוֹ וְזֶה לְעַצְמוֹ
עַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, פְּסָלוּהוּ • נָפְלוּ שְׁנֵיהֶן
כְּאַחַת, עֲשָׂאוּהוּ שֵׁנִי : (ו) כַּבֵּצָה אוֹכֶל שֵׁנִי,
וְכַבֵּצָה אוֹכֶל שְׁלִישִׁי, שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה, שֵׁנִי •
חִלְּקָן, זֶה שְׁלִישִׁי וְזֶה שֵׁנִי • נָפַל זֶה לְעַצְמוֹ
וְזֶה לְעַצְמוֹ עַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, לֹא פְּסָלוּהוּ.
נָפְלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, עֲשָׂאוּהוּ שְׁלִישִׁי • כַּבֵּצָה
אוֹכֶל רִאשׁוֹן, וְכַבֵּצָה אוֹכֶל שְׁלִישִׁי, שֶׁבְּלָלָן זֶה
בָּזֶה, רִאשׁוֹן • חִלְּקָן, זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי, שֶׁאַף
הַשְּׁלִישִׁי שֶׁנִּגַּע בָּרִאשׁוֹן, נַעֲשָׂה שֵׁנִי • כִּשְׁתֵּי
בֵּצִים אוֹכֶל רִאשׁוֹן, כִּשְׁתֵּי בֵּצִים אוֹכֶל שֵׁנִי,

מיט צוגערעכענט; דער שנאבעל אונד דיא קלויען עכענ־
פֿאללס • (ד) ביים פֿיהע וועדעז דיא הויט, דיא בריהע,
דער אנזאטץ (אים טאפּפֿע), דאס הארפֿלאכס, דיא קנא־
פֿען, דיא זעהנען, דיא הערנער, דיא קלויען מיטצו־
נערעכענט, אום אלס עסבארעס פֿעראונרייניגונגספֿערהינ,
אבער ניכט (צור אליפֿע גראס) אום אלס אאז אונריין צו
זיין • עבען זא אויט אין פֿיר אינען ניכט־ישראל נע־
שלאכטעטעס אונרייניגע אונד נאך צאפּפֿעלנדעס פֿירד אלס
עסבארעס פֿעראונרייניגונגספֿערהינ, אבער ניכט אונריין אלס
אאס, אויסער ווען עס טאדט אדער דער קאפּף אבנע־
הויען איזט • דעמנאך זינד מעהר פֿעללע פֿיר פֿעראונ־
רייניגונג אלס שפּייזען, דען פֿיר פֿעראונרייניגונג אלס
אאז • (ה) שפּייזען דורך אייגע הויפּטאונרייניהייט אונד
אנדערע דורך אייגע אונטעראדט פֿעראונרי'נידט, וועדרען
צוואממענגערעכנעט, אום אלס דיא לייכטערע אונרייניהייט
צו פֿעראונרייניגען• צ• כי וויא איין האלבעס אי נראס שפּיי־
זע ערשטער גראד, אונד עבען זאפּיל צווייטער אונטעראי־
נאנדער נעמענגט, זינד צווייטער גראד; איין האלבעס
אי נראס צווייטער אונד עבען זא פֿיל דריטטער, אונ־
טער איינאנדער געמענגט, זינד דריטטער; איין אי נראס
ערשטער אונד איין אי נראס צווייטער, אונטער איינאנ־
דער גענענגט, זינד ערשטער; טהיילט מאן זיא אלסדאן,
זא איזט יעדער טהייל, צווייטער; פֿעללט נון יעדער
טהייל בעזאנדערס אויף איין נראס פֿאן דעבע, זא מאכען זיא
דיזעס פֿערוועדפֿליך; פֿאללעז זיא צוואממען דאדויף, זא
מאכען זיא עס צו צווייטעס גראד • (ו) איין אי נראס
שפּייזע צווייטער, אונד איין אי נראס דריטטער, אונטער־
איינאנדער געמענגט, זינד צווייטער; געטהיילט, איזט יע־
דעס דריטטער; פֿעללט יעדעס פֿיר זיך אויף איין בראט פֿאן
דעבע, זא מאכען זיא עס ניכט פֿערוועדפֿליך; פֿאלי־
לען זיא צוואממען דאדויף, זא מאכען זיא עס צו דריט־
טעס נראד • איין אי נראס ערשטער אונד איין אי נראס
דריטטער אונטער אייגאנדער געמענגט, זינד ערשטער;
נעטהיילט, יעדעס צווייטער; וויא דער דריטטע גראד, דער
דעז ערשטען בעריהרט, צווייטער וורד • שפּייזע וויא 2
אייער ערשטער אונד עבען זא פֿיל צווייטער, אונטער

דמדרכנן סיל : מכר • מפי' ליכא כין כזר וגידים ועצמות כזית, דאכר מן התי ליכו נוהג אלא כטהורין ומטוס טמא לג־
מקייב דליכא כזית כזר : מטהרתם • לכהני כם ואם שחטה וליכ מתכרכקת לא טהרתה שחיטתה כאכילה עד שתמות, תצ"ב
דכטהורה אפי' מפרכקת מתרת השחיטה לכ"ע מגו דמכשרת ליטהרה : (ד) מפורש רפ"ט דחולין : (ה) מצטרפין • לכהניה :
שני • קתערוכות כזה שני ופוסל את התרומה : שלישי • ופוסל את הקדש : שני כ' מלי שעור דרבנן ומני

נֶאֱכָל בְּנִוּד הַדָּמַע: (ד) הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי שֶׁבַּתְּרוּמָה טְמֵאִים וּמְטַמְּאִים, הַשְּׁלִישִׁי פּוֹסֵל וְלֹא מְטַמֵּא, וְהָרְבִיעִי נֶאֱכָל בְּנִוּד הַקֹּדֶשׁ: (ה) הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּקֹּדֶשׁ טְמֵאִין וּמְטַמְּאִין, הָרְבִיעִי פּוֹסֵל וְלֹא מְטַמֵּא, וְהַחֲמִישִׁי נֶאֱכָל בְּנִוּד הַקֹּדֶשׁ: (ו) הַשֵּׁנִי שֶׁבַּחוּלִין, מְטַמֵּא מַשְׁקֶה חוּלִין, וּפוֹסֵל לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּתְּרוּמָה מְטַמֵּא מַשְׁקֶה קֹדֶשׁ, וּפוֹסֵל לְאוֹכְלֵי קֹדֶשׁ שֶׁנַּעֲשׂוּ לְטָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ. אֲבָל אִם נַעֲשׂוּ לְטָהֳרַת תְּרוּמָה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם, וּפוֹסֵל אֶחָד בַּקֹּדֶשׁ: (ו) ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שְׁלָשְׁתָּן שָׁוִין. הָרִאשׁוֹן שֶׁבַּקֹּדֶשׁ, וְשֶׁבַּתְּרוּמָה, וְשֶׁבַּחוּלִין, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד בַּקֹּדֶשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד בַּתְּרוּמָה, וּפוֹסֵל אֶת הַחוּלִין. הַשֵּׁנִי שֶׁבְּכֻלָּן, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד בַּקֹּדֶשׁ, וּמְטַמֵּא מַשְׁקֶה חוּלִין, וּפוֹסֵל לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּכֻלָּן, מְטַמֵּא מַשְׁקֶה קֹדֶשׁ, וּפוֹסֵל לְאוֹכְלֵי קֹדֶשׁ: (ז) הָאוֹכֵל אוֹכֶל שֵׁנִי, לֹא יַעֲשֶׂם בְּבֵית הַבַּד. וְחוּלִין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבֵּי קֹדֶשׁ, חֲבֵרַי אֲלוּ כְחוּלִין. ר' אֱלִיעֶזֶר בַּר' צָדוֹק אוֹמֵר, חֲבֵרַי אֲלוּ בַתְּרוּמָה, לְטַמֵּא שְׁנַיִם וְלִפְסוֹל אֶחָד:

(ד) דער ערשטע אונד צווייטע גראד פֿעראונרייניגטער העבע איזט אונריין אונד מאכט פֿעראונרייניגענד, דער דריטטע מאכט פֿערוועראלטיך אונד ניכט פֿעראונרייניגענד; דער מעגליכע פֿירטע דאראף מיט דייליגעם געמישט געגעסטען וועראדען. (ה) דער ערשטע, צווייטע אונד דריטטע גראד פֿעראונרייניגטעם הייליגעם איזט אונריין אונד מאכט פֿעראונרייניגענד; דער פֿירטע מאכט פֿערוועראלטיך, אבער ניכט פֿעראונרייניגענד, דער מעגליכע פֿינפֿטע דאראף מיט דייליגעם געמישט געגעסטען וועראדען. (ו) דער צווייטע גראד פֿאן חולין פֿעראונרייניגט פֿליסיגקייט פֿאן חולין, אונד מאכט העבע־שפייזע פֿערוועראלטיך. דער דריטטע גראד פֿאן דער העבע, פֿעראונרייניגט פֿליסיגקייט פֿאן הייליגעם, אונד מאכט הייליגע שפייזען פֿערוועראלטיך, וועלכע זיא אין ריינהייט דעם הייליגען בעריטטע זינד. וועלכע זיא אבער אין ריינהייט דער העבע בעריטטע זינד, זא פֿערונרייניגט ער נאך 2 גראדע הייליגעם, אונד מאכט דען פֿאלגענדען פֿערוועראלטיך. (ז) ר"א לעהרט: אללע 3 האבען גליכעם פֿערהעלטניס; נעמליך: דער ערשטע גראד פֿאן הייליגעם, העבע, אדער חולין, מאכט הייליגעם 2גראדע פֿעראונרייניגענד, אונד איינען פֿערוועראלטיך, פֿאן העבע איינען פֿעראונרייניגענד אונד איינען פֿערוועראלטיך; אונד חולין זאגליך פֿערוועראלטיך. דער צווייטע גראד פֿאן אללען מאכט הייליגעם איינען גראד פֿעראונרייניגענד אונד איינען פֿערוועראלטיך, אונד פֿעראונרייניגט פֿליסיגקייטען פֿאן חולין, אונד מאכט העבע־שפייזען פֿערוועראלטיך. דער דריטטע גראד פֿאן אללען פֿעראונרייניגט פֿליסיגקייטען פֿאן הייליגעם, אונד מאכט הייליגע שפייזען פֿערוועראלטיך. (ח) ווער שפייזען פֿאם צווייטען גראד געגעסטען האט, ארבייטע ניכט אן דער עהלקעלטער. חולין דיא אין ריינהייט דעם הייליגען געמאכט זינד, האבען דיא ווירקונג וויא

חולין; ראי"בצ זאגט: וויא העבע, זא דאס זיא 2 גראדע פֿעראונרייניגען אונד דען פאלגענדען פֿערוועראלטיך מאכטען.

קדם לתו כקדם דמי: (ג) ומטמא. מס נגעו ככר של תרומה כרשות של חולין, נעשה כ' ופוסל את הג', וכ' שכחולין פוסל מס נגע כתרומה: וכג' • ס"ק ומס יש בחותן חולין ג' כגון שנעשו על טהרת תרומה: קדמע. תבשיל שתרומה מעורבת בו, והתרומה קרוי דמע, ואי ליכא בגויד קדמע כגון תרומה ככדי לכילת פרס, לקור, דקי"ל המוכל לוכל ג' מחולין שנעשו על טהרת תרומה כפסל גופו מלאכול בתרומה, וכמאי דפסיל ליה לגופיה כאכילת החולין טמאים לא חייסינן שלא הוזהרו לפי' שהכניס על לכילת חולין טמאים: (ד) הרביעי. כלומר ומס יש בחותם תרומה רביעי, כגון שנעשו ע"ט הקדם, ואין לתמוה איך בלכלת התרומה כיון דטמאה היא, דמלקר שבתרומה עדמה אינ כה רביעי ליכא לקורא: (ה) והחמישי. כמי ס"ק ומס יש בחותו קדם תמיסי, כגון שנעשה על טהרת תרומה, דלמרינן כגדי חולי קדם מדרס לאחמת יכול לערב בו תבשיל של קדם טהור: (ו) מטמא. דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה: לאוכלי כמו מאכלי: הקדם. כלומר לא דמרינן דג' של תרומה פוסל ולא מטמא מוכלי קדם, ה"מ בתרומה שנעשו ע"ט קדם, אבל מס לא שמרו אלא ע"ט תרומה מטמא כ' בו, דטהרתה של תרומה טומאה היא אצל קדם, ושרי זה הג' דתרומה חשוב אצל קדם כאלו טמאו בשרן: (ז) רש"י • דל"ל לר"י טהרתה של תרומה טומאה היא אצל קדם: הג' שבכלן • ומשכחת

טהרות פרק ב

עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כַּבֵּצָה, הוּא טָמֵא, וְהַכֹּל טָהוֹר. נִגְעָה בִּמְקוֹם הַמַּשְׁקֶה, אִם יֵשׁ בּוֹ כַּבֵּצָה, (הַכֹּל טָמֵא. אֵין בּוֹ כַּבֵּצָה,) הוּא טָמֵא, וְהַכֹּל טָהוֹר. חָזַר לַקְּדֵרָה, הַכֹּל טָמֵא. הָיְתָה מַגַּע טָמֵא מֵת, וְנִגְעָה בֵּין בִּמְקוֹם הַמַּשְׁקֶה, בֵּין בַּמָּקוֹם הַנָּגוּב, אִם יֵשׁ בּוֹ כַּבֵּצָה, הַכֹּל טָמֵא. אֵין בּוֹ כַּבֵּצָה, הוּא טָמֵא, וְהַכֹּל טָהוֹר. הָיְתָה טְבוּלַת יוֹם, מְנָעֶרֶת אֶת הַקְּדֵרָה בְּיָדַיִם מְסוֹאָבוֹת, רָאֲתָה (נ"א וְרָאֲתָה) מַשְׁקִין עַל יָדֶיהָ, סָפֵק מִן הַקְּדֵרָה נִתְּנוּ, סָפֵק שֶׁהַקְּלַח נָגַע בְּיָדֶיהָ, הַיָּדַיִם פְּסוּלוֹת, וְהַקְּדֵרָה טְהוֹרָה: (ב) ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָאוֹכֵל אוֹכֶל רִאשׁוֹן, רִאשׁוֹן. אוֹכֶל שֵׁנִי, שֵׁנִי. אוֹכֶל שְׁלִישִׁי, שְׁלִישִׁי. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, הָאוֹכֵל אוֹכֶל רִאשׁוֹן וְאוֹכֵל שֵׁנִי, שֵׁנִי. שְׁלִישִׁי, שֵׁנִי לַקֹּדֶשׁ, וְלֹא שֵׁנִי לַתְּרוּמָה. בְּחוּלִין, שֶׁנַּעֲשׂוּ לְמַחֲרַת תְּרוּמָה: (ג) הָרִאשׁוֹן שֶׁבַּחוּלִין טָמֵא וּמְטַמֵּא, הַשֵּׁנִי פּוֹסֵל וְלֹא מְטַמֵּא, וְהַשְּׁלִישִׁי

טראקענען שטעלע, זא איזט, וועז עס אוך איין איי גראס איזט, דאך נור דאס בלאטט אונריין, דאס איבריגע ריין. בעריהרט זי"א עס אבער אן איינער פֿייכטען שטעללע זא אלעס איזט, וועז איין איי גראס דראען איזט, (אללעס אונריין; וא"ו ניכט) עס אללין אונריין, דאס איבריגע ריין. קאמט עס ווידער אין דעז טאפֿף הינייז, זא איזט אללעס אונריין. איזט זי"ז פֿאן איינעם טאדטעז אונריינעז בעריהרט, אונד ריהרט נון דראען, זי"א עס אן פֿייכטער ארער טראקענער שטעלע, זא איזט וועז אין איי גראס דראן, אללעס אונריין; וא"ו ניכט, עס אללין אונריין, אללעס אנדערע ריין. איזט זי"א איינע הי"טע אונטערגעטוכטע, אונד שיט טעט איינעז טאפֿף מיט ניכט געוואשענעז הענדען אום, ווארוף זי"א פֿייכטיגקי"ט אז איהרען הענדען זיהט, אונגעווי"ס אב זאלכע אוים דעם טאפֿפע געשפריצט איזט, אדער אב איין שטענגעל דארוים איהרע האנד בעריהרט האבע, זא איזט דאס קרויט פֿערוועדפֿלי"ך, אבער ערר טאפֿף ריין.

(ב) ר"א לעהרט: וועז איינער שפי"זיגע ערשטען גראדעס איסט, זא איזט ער אים ערשטען גראד אונריין, וועז צוויי"טען גראדעס, איזט ער צוויי"טער, וועז דרי"טטען, דרי"טטער. ר' יהושע זאגט: דורך עסטען פֿאן ערשטעם אונד צוויי"טעם גראדע, איזט ער צוויי"טער; דורך דרי"טטען, צוויי"טער פֿיר הייליגעס, אבער ניכט אום העבע פֿערוועדפֿלי"ך צו מאכען. די"ם איזט נעמליך דער פֿאלל בי"א חולין ש"פי"זיגע, די"א אין דעם גראדע דער ריינהי"ט. וי"א דעבע געהאלטען זינד[א].

(ג) דער ערשטע גראד פֿאן חולין איזט אונריין אונד פֿעראונרייניגט, דער צוויי"טע גראד מאכט דעבע פֿערוועדפֿלי"ך, אבער ניכט פֿעראונרייניגענד; דער מעגלי"כע דרי"טטע גראד דארף מיט העבע געמי"שט נעגעסטען ווערען.

כלי מקשה ומולקי' הוה בקדירה הו כחבית, ולפ"כ כותבין עליו יין הו חומץ הו שמן וכגב בקתם ידי' שהם שביות בכלי מקשה שחציה בקדירה עם המשקיומתי' חוץ לקדירה נגוב: הוץ. הותו העלה: והכל. שבקדירה טהור לרבים שביות ועוזין ירק שחציה בקדירה ושאר ג' עושה ד' בתרומה: המשקה. בעלה שחוץ לקדירה מקום שחיכו נגוב: הכל. לפי הקדירה עצמה לכל העלה ג', וחין ג' עושה ד' בתרומה: המשקין לגיות תחלה, והמשקה עושה את העלה שני, וחולין שיש בעלה שעור לטמא לחרים עושה כפוכל את התרומ' מטמא משקין לגיות תחלה, והמשקה עושה את העלה שני, וחולין שיש בעלה שעור לטמא לחרים עושה משקין שבקדירה תחלה וחוזרי' למשקין ומטמאי' הכל: חזר. לותו עלה שחין בו כביצה: טמא. שהמשקה שבעלה בו חזר וטימא הכל, דמשקי' לפי' כ"ש מטמאין: היתה. המשקה הכוכבת והרי היא רחשון והעלה כ': טבולת יום. דהשתח יש בה ב' טומחות, חדא דטבולת יום וחידך דקתם ידיים, וגריכין תרוויהו מזו' סיפא שפ"ה הקדירה טהורה: מנערת. מערה, ג"כ מגיכה בתוך הקדירה בכף שבידה: פסול. משום שפקה דע"י הכל משום קפק ידיים לה, שפקי ידיים טהורה: דע"י לפי' ודאי היכו עושה משקה תחלה, והי מצו' ידיים לה מטמאה דכיון דספיק' הוא וספק ידי' לטמ' לחרי' טהור: (ב) רחזון. נעשה גופו רחזון להיות מגעו שני דמשויכן הוכל כמאכל ודוק' שחכל חצי פרס: ג' ג'. ולפ"ג דלה שייך הך גזירה, דזמכין דחכל הוכלין טמחי' ושדי תרומה לתוך פיו דחף מס שדי חין ג' עושה ד' בתרומה לה חלקו חכמים: וחוכל כ'. דלה משויכן לחוכל כמאכל, והה דמשוי לחוכל הוכל כ' שבעשה כ' ולה ג', לפי שחכיכו משקין שבטמחו בשני בעשים תחלה ועושים כ', והי הוה משויכן ליה לחוכל הוכל שני ג', לה היה פוסל חת התרומה, דחין ג' עושה ד' בתרומה, וחכמים גזרו על החוכל הוכל כ' שיפסול חת התרומה, סלכך משויכן הוכל הוכל כ' שיהיה כ': שני לקדש. בעשה גופו שני לקדש, ופכיך ג' וד' בקדש ולה בתרומה, דלה פסלה בנגיעה, ומיהו חסור לחכול בתרומה: בחולין שבעזה. כלומר הפי הוכל הוכל ג' וכ' וג', דתנן בתכיתי' דחולין מיירי, וכשבעזה של טהרת תרומה דבחולין גרידה חין כחן ג', וחולין שבעזה ע"ם

[א]) דיש קלמשטראכ זיכד נאכטולעזען, בשוחנדערם דיש לייכלייטזוכ לוס נאכנען בחמד.

כַּיּוֹצֵא חֶלֶב, חֲרֵי אֵלּוּ טְחוֹרִין, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, נוֹתָר, וְטָמֵא • חִנּיָתָן בַּגִּשְׁמִים וְנִתְפַּחוּ, טְמֵאִין, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, נוֹתָר, וְטָמֵא : (ט) כָּל הַטְּמֵאוֹת כְּשֶׁעַת מְצִיאָתָן, אִם טְמֵאוֹת טְמֵאוֹת, וְאִם טְהוֹרוֹת טְהוֹרוֹת, אִם מְכֻסּוֹת מְכֻסּוֹת, אִם מְגֻלּוֹת מְגֻלּוֹת • מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת מְלֵאָה חֲלוּדָה, אוֹ שְׁבוּרָה, טְהוֹרָה, שֶׁכָּל הַטְּמֵאוֹת כְּשֶׁעַת מְצִיאָתָן : (י) חֶרֶשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, שֶׁנִּמְצְאוּ בְּמָבוֹי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֻמְאָה, חֲרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקַת טָהֳרָה • וְכָל הַמְּפֻקָּח בְּחֶזְקַת טֻמְאָה • וְכָל שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְהָשָׁאֵל, סְפֵקוֹ טָהוֹר : (יא) תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד בֵּית הַקְּבָרוֹת, וְהַשּׁוֹשַׁנִּים בְּיָדוֹ, וְאֵין הַשּׁוֹשַׁנִּים אֶלָּא בְּמָקוֹם הַטֻּמְאָה, טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, אֶחָד לְקָטָן, וְנָתַן לוֹ • וְכֵן חָמוֹר בֵּין הַקְּבָרוֹת, בֵּלָיו טְהוֹרִין : (יב) תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִפָּה, וְהַבָּצֵק בְּיָדוֹ, רַ"מ מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, שֶׁדֶּרֶךְ הַתִּינוֹק לְטַפֵּחַ • בָּצֵק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נְקִירַת תַּרְנְגוֹלִים, וּמַשְׁקִין טְמֵאִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אִם יֵשׁ בֵּין מַשְׁקִין לַכְּבָרוֹת כְּדֵי שֶׁיְּנַגְּבוּ אֶת פִּיהֶם בָּאָרֶץ, חֲרֵי

כַּיּוֹצֵא חֶלֶב, חֲרֵי אֵלּוּ טְחוֹרִין, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, נוֹתָר, וְטָמֵא • חִנּיָתָן בַּגִּשְׁמִים וְנִתְפַּחוּ, טְמֵאִין, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, נוֹתָר, וְטָמֵא : (ט) כָּל הַטְּמֵאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן, אִם טְמֵאוֹת טְמֵאוֹת, וְאִם טְהוֹרוֹת טְהוֹרוֹת, אִם מְכֻסּוֹת מְכֻסּוֹת, אִם מְגֻלּוֹת מְגֻלּוֹת • מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת מְלֵאָה חֲלוּדָה, אוֹ שְׁבוּרָה, טְהוֹרָה, שֶׁכָּל הַטְּמֵאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן : (י) חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, שֶׁנִּמְצְאוּ בְּמָבוֹי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֻמְאָה, חֲרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקַת טָהֳרָה • וְכָל הַמְּפֻקָּח בְּחֶזְקַת טֻמְאָה • וְכָל שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל, סְפֵקוֹ טָהוֹר : (יא) תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד בֵּית הַקְּבָרוֹת, וְהַשּׁוֹשַׁנִּים בְּיָדוֹ, וְאֵין הַשּׁוֹשַׁנִּים אֶלָּא בְּמָקוֹם הַטֻּמְאָה, טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, אֶחָד לְקָטָן, וְנָתַן לוֹ • וְכֵן חֲמוֹר בֵּין הַקְּבָרוֹת, בֵּלָיו טְהוֹרִין : (יב) תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִפָּה, וְהַבָּצֵק בְּיָדוֹ, ר"מ מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, שֶׁדֶּרֶךְ הַתִּינוֹק לְטַפֵּחַ • בָּצֵק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נְקִירַת תַּרְנְגוֹלִים, וּמַשְׁקִין טְמֵאִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אִם יֵשׁ בֵּין מַשְׁקִין לַכְּבָרוֹת כְּדֵי שֶׁיְּנַגְּבוּ אֶת פִּיהֶם בָּאָרֶץ, חֲרֵי

געבליבענעם, אדער אונשליטט, אין דיא זאננע לעגט, אונד דאדורך איהר מאאס פֿערריננערט ווירד, זא זינד יענע ריין, אונד וועגען לעטצטערער אלם זאלבער ווירד מאן גיכט שטראפֿבאר[א]. טהוט מאן זיא ווידער אין רעגען, זא דאס זיא ווידער קווילללען, זא זינד יענע ווידער אונריין, אונד וועגען לעטצטערער וו'רד מאן שטראפֿבאר • (פ) אין בעטראף דער אונריינהייט בעאורטהיילט מאן דיא דינגע נאך דעם צוּשטאנדע, ווארין זיא עבען בעפֿונדען ווערדען; וועדען זיא אין אונריינעם בעפֿונדען, זא זינד זיא אונריין, וועז אין ריינעם, ריין; וועז צוגעדעקט אלס צוגעדעקט, וועז אופֿגעדעקט, אלס אופֿגעדעקט געווועזען בעאורטהיילט. איינע נאדעל דיא מאן פֿערראסטעט אדער צערבראכֿען פֿינדעט, איזט ריין, ווייל מאן אללעס נאך דעם צושטאנדע, אין וועלכֿעם מאן עס פֿינדעט, בעאורטהיילט • (י) וועז מאז אין איינעם גאנגע, וזא אונריינהייט איזט, איינען טויבשטומעז אדער בלעדזאנניגען, אדער מינדעריעהריגען פֿינדעט; וועדרען זיא אלס ריין אנגענומען; אין פֿערשטענדיגער אבער אלס אונריין; יעדער וועלכֿער ניכט פֿערשטאנד האט, אום בעפֿראגט צו וועדרען, ווירד אין צוויפֿעלהאפֿטען פֿעללען אלס ריין אנגענומען (יז) וועז אין קלייניעם קינד נעבען איינעם בעגרעבניס פלאטצ מיט איינער ראזע אין דער האנד געטראפֿען ווירד, זא איזט עס, וועז גלייך נור אם דעם אונריינען ארטע ראזען ואכסען, ריין, דען מאן קאן אננעהמען, אין אנדערער האנד זיא געפֿעליקט אונד איהם געגעבען • זא זינד אויך דיא גערעטהע אויף איינעם צוויישען גרעבערן בעפֿונדענען עזעל, ריין • (ק) פֿינדעט מאן אין (פֿעראונרייניגטעם) קינד נעבען דעם טייגע, מיט איינעם שטיק אין דער האנד, זא ערקלערט

ר"מ יענען פֿיר ריין; דיא גענעהרטען, פֿיר אונריין, ווייל עס דיא ארט דער קינדער איזט, צו בעטאסטען • וועז אן איינעם טייגע, פֿאן היהנערן איינגעפיקטע לעצער זינד, אונד אונריינע פֿלייסיגקייטען זיך אים הויזע בעפֿינדען, זא זינד דיא בראטע, וועז צוויישען דענזעלבען אונד דער פֿלייסיגקייט זא פֿיל ערדבאדען איזט, דאס דיא דיהנער דען שנאבעל אבטראקנען

[א]) ועגען טמא ו' ד' קומענטאטרס.

מוכלים, וכזית מן המת ומן הכבלה, וכעדשה מן הארץ קלי, ולי הוא פגול ונותר ככזית, כמי דיבת הכי לעניין טומאה; טמאין: דכל הפטורים כתר גוללינהו מזליהן, ואע"פ שהגזמים הוכלא בהם השלמים לכשעור, ומכאן קי"ל דאין דקוי מצל מחוסרים: (ה) בשעת • אם נגע בה' כלילה, ואין ידוע אם הי אם מת, וכשהר מצאו מת, הרי הוא טמא, ודוקא כשמצאו במקום שגיעתו, למעוטי אם נגע בה' כלילה בזוית זו, ולמחר מצאו מת בזוית אחרת, ודוקא כשלא רחוקו הי מכשרה: מכוסות • כגון כ"ק המוקף ל"פ לא תמריכן שמא בשעה שהיה המת בהקל היה מגולה או מפכח: חלודה • שמעכבת את היציאה שהלודה כזו מטהרתה: טהורה • ולא תמרי' שמא כשהיתה שלימה נטמאה, וכשיתקנה תחזור לטומאתה היינה: (ו) טהרה • ואע"פ דהתי מכוי רש"י הוא, ופסק הרמב"ם כרש"י שפיקו טמא, כיון דספיקה הוא כדבר שאין בו דעת ליטהל כגון קש"ו, שפיקו טהור: הפקה • שיש בו דעת ליטהל אם לא ידע אם הלך במקום טומאה כרמב"ם, אם לאו, הרי הוא בחזקת טומאה ופקפו טמא: (ז) במקום טומאה • שא"א שיקח השומרים מא"כ יכנס לבית הקברות: טהור • כיון דחיכה למחלי כאחר, והנוק ליז בו דעת ליטהל ופפיקו טהור: הקברות • ולא ידעינן אם נכנס למקום טומאה, שאם השכיב עצמו על הארץ וכגע בקבר הרם נטמאה הכלים שעליו: טהור • שאין בו דעת ליטהל: (ח) תינוק • טמא שנמצא בצד עפה

פרק ג

הָרוֹטָב, וְהַגְּרִיסִין, וְהַחָלָב, בִּזְמַן שֶׁהֵן מַשְׁקֶה טוּמְאָה, חֲבֵרִי אֵלּוּ תְחִלָּה · קָרְשׁוֹ, חֲבֵרִי אֵלּוּ שְׁנַיִם · חָזְרוּ וְנִמּוֹחוּ, כַּבֵּיצָה מְכֻוָּן, טָהוֹר, יוֹתֵר מִכַּבֵּיצָה, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה, נִטְמֵאת כְּכַבֵּיצָה: (ב) ר״מ אוֹמֵר, הַשֶּׁמֶן תְּחִלָּה לְעוֹלָם · וַחֲכָ״א, אַף הַדֶּבֶשׁ · ר״ש שִׁזּוּרֵי אוֹמֵר, אַף הַיָּיִן · וְגוּשׁ שֶׁל זֵיתִים שֶׁנָּפַל לְתַנּוּר, וְחִסַּק, כַּבֵּיצָה מְכֻוָּן, טָהוֹר, יוֹתֵר מִכַּבֵּיצָה, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָת טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה, נִטְמֵאת כְּכַבֵּיצָה · אִם הָיוּ פְרוּדִין, אֲפִילּוּ חֵן סְאָה, טָהוֹר · (ג) טְמֵאָה מֵת שֶׁסָּחַט זֵיתִים וַעֲנָבִים כַּבֵּיצָה מְכֻוָּן, טָהוֹר · וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יָגַע בְּמָקוֹם הַמַּשְׁקֶה · יוֹתֵר מִכַּבֵּיצָה, טָמֵא · שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה, נִטְמֵאת כְּכַבֵּיצָה · אִם הָיָה זָב אוֹ זָבָה, אֲפִילּוּ גַּרְגֵּר יְחִידִי, טָמֵא · שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה, נִטְמֵאת בְּמַשָּׂא · זָב שֶׁחָלַב אֶת הָעֵז, הֶחָלָב טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה, נִטְמֵאת בְּמַשָּׂא: (ד) כַּבֵּיצָה אוֹכְלִין שֶׁהִנִּיחָן בַּחַמָּה וְנִתְמָעֲטוּ, וְכֵן בֵּיצַת מִן הַמֵּת, וְכֵיצַת מִן הַנְּבֵלָה, וְכֵיצַת מִן הַשֶּׁרֶץ, כֵּיצַת פָּגוּל, כֵּיצַת נוֹתָר,

בריהע, גרויפענבריי״א, אונד מילך, וועדען זאלאנגע זיא נאך פֿליססיג זינד, (דורך פֿעראונריינ׳גונג) ערשטער גראד; וועז זיא געגנצליך גערינגען, זינר זיא צוויי״טער; וועד דען זיא ווידער פֿליססיג, זא זינד זיא, וועז זיא ניכט מעהר אלס געווי איין איי גראס ווארען, ריין, וועז אבער עטוואס מעהר, אונריין; דען זא וויא דער ערשטע טראפֿען זיך לעזטע, וואדר ער אונריין דורך איין איי גראס שפייזע·

(ב) ר״מ לֵיהרט: עהל איזט אין יעדעם פֿאלל ערשטער; דיא געלעהרטען זאגען; אויך האניג; ר״ש שזורי זאגט: אויך ווין · וועז איינע (אונריינע) דיכטע מאסע אליפֿען אין איי־נען באקאפֿען פֿעללט אונד דיזער געהייטצט ווירד, זא אזט דיזער, וועז יענע נור געווי אין איי גראס איזט ריין, וועז מעהר אונריין, ווייל זא וויא דער ערשטע טראפֿען הערוים־שוויטצטע, דערזעלבע דורך איין איי גראס שפייזע אונריין געווארדען · זינד זיא אבער געטרעננט, זא כלייבט ער, וועדען זיא אויך איין סאה פֿאלל, ריין · (ג) וועז איין דודך טאדטען אונריינער אליפֿען אדער ווינבעערען אויסדריקט, דיא נור געווי איין איי גראס זינד, זא איזט דאס אויסגע־דריקטע ריין, דאפֿערן ער דאס פֿייכטע ניכט בערי׳הרט האט; בעטראגען יענע מעהר, זא איזט עס אונריין; דען זא וויא דער ערשטע טראפֿען הערויסקאם, וואדר עס דורך איין איי גראס שפייזע אונריין · טהאט דיס איין אייטערפֿליססיגער מאן אדער פֿרויא, זא איזט עס, זעלבסט ביא אינער בעערע אונריין, דען זא וויא דער ערשטע טראפֿען הערויסקאם זוער ער דורך טראגונג אונריין · וועז איין זאלכער איינע ציגע מעלקט, איזט אויס דעמזעלבען גרונדע דיא מילך אונ־ריין · (ד) וועז מאן איי איין איין גראס אונריינער שפייזען אדער איינע אליפֿע גראס פֿאם טאדטען, אדער פֿאם אאזע,

ג׳ בקולין כצעצו ע״ש תרומה; (ח) לא יעשה · לא יעשה לעשות שמן בכית הבד; ע״ג · על טהרת: בקולין · ואין כאין לכלל ג׳, דלוכא בתפסת עליכס עס בהרת מקדש וכטלא דעתו: כתרומה · ויש כהן ג׳:

פרק ג הרוטב · הוא מרק אס יקפא יאוב דומה לבדק, וגריסין הוא בויד הפולין כשיקורר יקפא; טופא · ע״מ לטפיח: קרי · דקשוכים כמזקין: קרשו · כתצבים כלוכליס שנגעו במזקין: מכוון · אס היס סדכר שנקפא ככיצה מכוון טהור, דיגא מכן תורת מוכל וירד שליהן תורת משקה, ופרסק טומאתו, ואין למזקה זה מי שיטמאנו, דמכי יגא טפה ראשונה מאויר כאוכל מכביצה: (ב) לשולם · ע״ש משרש: סיין · שקרש: גוש · סרכב מקוברים יחד, וכגוש טמא לוירי: טהור · סתמר, דאין מוכל מטמא כלי, ומשקה סיוצא מן הגוש מסתת סיסק, אין בו כמש ישמא, דמכיון שיצא טפה ראשונה, משקר ליס הגוש שהיא כביצה: כטמאת · הטפה בגוש שהיא כביצה ונעשית תלקה, ומטמאות את התכור: פרודין · וי״ב פרורין כך׳ רצי״ן: סרס · וי״ג מלה, כלומר אפילו הן שעור מלה כניס: (ג) וכלבד · שדרכן כשזוטי כלי עץ שאוכן מיטמאין, דאפשר אין כאן מי שיטמא המשקין אלא הזגין שנגע בהן הטמא מת, וכשמשקים מוגעים בזגין ככר משער כביצה: יותר · ומע״ג דאין משקה נכנלע באוכל מקבל טומאה עמו, מ״מ משלים הוא את השעור; (ד) טסורים · שכביצה

סָפֵק כֵּלִים, טָהוֹר · הַמְמַלֵּא בַּעֲשָׂרָה דְלָיִים, וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בְּאֶחָד מֵהֶן, הוּא טָמֵא, וְכֻלָּן טְהוֹרִין · הַמְעָרֶה מִכֶּלִי לְכֶלִי, וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בַּתַּחְתּוֹן, הָעֶלְיוֹן טָהוֹר : (ה) עַל שִׁשָּׁה סְפֵקוֹת שׁוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה, עַל סָפֵק בֵּית הַפֶּרֶס, (וְעַל סָפֵק) עָפָר הַבָּא מֵאֶרֶץ הָעַמִּים, עַל סָפֵק בִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ, עַל סָפֵק כֵּלִים הַנִּמְצָאִין, עַל סָפֵק הָרוֹקִין (הַנִּמְצָאִין,) עַל סָפֵק מֵי רַגְלֵי אָדָם שֶׁהֵן כְּנֶגֶד מֵי רַגְלֵי בְהֵמָה, עַל וַדָּאי מַגָּעָן שֶׁהוּא סָפֵק טֻמְאָתָן, שׁוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה · ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עַל סָפֵק מַגָּעָן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וַחֲכָ"א, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד תּוֹלִין, וּבִרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר : (ו) שְׁנֵי רוֹקִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, תּוֹלִין עַל מַגָּעָן, וְעַל מַשָּׂאָן, וְעַל הֶסֵּטָן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד· וְעַל מַגָּעָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּזְמָן שֶׁהֵן לָחִין, וְעַל מַשָּׂאָן, בֵּין לָחִין וּבֵין יְבֵשִׁין · הָיָה רוֹק יְחִידִי, וְנָגַע בּוֹ וּנְשָׂאוֹ, וְהִסִּיטוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שׁוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד : (ז) אֵלּוּ סְפֵקוֹת שֶׁטִּהֲרוּ חֲכָמִים, סָפֵק

דיזע ריין· ווען יעמאנד אויס איינעם בעהעלטער צעהן איימער פֿיללט[1]), אונד זיך אין איינעם דער זעלבען איין קריכֿטהיר פֿינדעט, איזט נור דער איינע אונריין, דיא איבריגען ריין · ווען מאן אויס איינעם געפֿעסע אין איין אנדערעס גיסט, אונד זיך אים אונטערן איין קריכֿטהיר פֿינדעט, זא איזט דאס אבערע ריין · (ה) וועגען זעכסערלייא צווייפֿעל פֿערברעננט מאן העבע ; נעמליך, וועגען איינעס פֿעלדעס, ווארין איין גראב אומגעאקקערט ווארדען, וועגען פֿאם אויסלאנדע איינגעבראכֿטער ערדע, וועגען קליידער איינעס געזעטצאונקונדיגען, וועגען פֿארגעפֿונדענער געפֿעסע, וועגען פֿארגעפֿונדענען שפייכֿעלס, וועגען מענשענאורין גלייכֿמעסיג אין טהירישען געמישט, אלזא וועגען געוויסהייט דער בעריהרונג אונד בעצווייפֿלונג דער אונריינהייט פֿערברעננט מאן דיא העבע · ר' יוסי זאגט ; אים פריפֿאט בערייך אויך ווען דיא בעריהרונג צווייפֿעלהאפֿט איזט · דיא געלעהרטען זאגען : אים פריפֿאטבערייך ווירד זיא דאדורך שוואנקענד, אונד אים עפֿפֿענטליכֿען בלייכט זיא ריין · (ו) ווען צווייערלייא שפייכֿעל דא איזט, איינער אונגעוויס, דער אנדערע ריין, זא ווירד העבע, ווען דער דיזע בעריהרענדע אים פריפֿאט בערייך איינען דאפֿאן, מאן ווייס ניכֿט וועלכֿען, בעריהרט, געטראגען אדער בעוועגט האטטע, דאדורך שוואנקענד ; ווען אים עפֿפֿענטליכֿען, וועגען בעריהרונג נור ווען זיא פֿייכֿט זינד, וועגען טראגונג, זיא זייען פֿייכֿט אדער טראקקען · — ווען נור איין שפייכֿעל דא איזט, אונד איינער איהן בעריהרט, געטראגען אדער בעוועגט האט, זאגאר אם עפֿפֿענטליכֿען ארט, ווירד דיא פֿאן איהם בעריהרטע העבע פֿערבראננט, אונד פֿערשטעהט! זיך פֿאן זעלבסט, ווען עס אים פריפֿאטבערייך איזט · (ז) פֿאלגענדע צווייפֿעלהאפֿטע

הרי יש לטומאה מקום ואע"פ שמנקרי' בה, לא בטל המקום וספיקן טמא : (ד) ספק אדם . ספק האהיל על האדם טמא שיש בו דעת לישאל ואע"פ שהיא טומאה עוברת, דכל המאהילין ואפי' הנזרקי' חשובי' יש לטומאה מקום : בעשרה . זה אחר זה : וכלן טהורי' · וה"מ כשאין לדלי אוגנים, דאם יש להן אוגנים כלן טמאים, דשמא השרץ הי' בראשון והאי דלא כפל עם המים אימור אוגנים עכבוה : העליון טהור · ולא קיישי' שמא מן דעליון כפל לתחתון, וכלים אין בהן דעת לישאל, ואף ע"ג שהטומאה בידי אדם, י"ל מאחר שלא נודע לאדם לא חשיבא באה בידי אדם, וי"מ הטעם שכל הטומאה כשעת מציאתן ובמקו' מציאתן : (ה) שורפי' · אע"פ שעקר טומאתן בספק הואיל דודאי של אלו הספיקו' טומאתן מן התורה: הפרס . תרומה שנכנסה לשדה שנחרש בה קבר, וספק אם יש בה עצם כשעורה : בגדי ע"ה · שמא ישבה עליהן אשתו נדה : הרוקין · דשמא של זב וזבה או דנדה ויולדת הן : מי רגלי · רבותא קמ"ל דלא אמרינן מדהני דבהמה הני כמי דבהמה ואע"ג דאיכא ב' ספיקו' לקולא, ספק אדם ספק בהמה, ואת"ל ספק אדם שמא דאדם טהור, משום דכשהן זה אצל זה הן נכרות טפי שהן של אדם וליכ' אלא חד ספק, וי"מ שנתערבו מי רגלי אדם טמא עם מי רגלי בהמ' שוה בשוה, ומספקא לן אם בטלו מראיהן של מי רגלי אדם וכלן טהורי' אי לא בטלו וכלן טמאין : ודאי מגען · יודע ודאי שנגעה בהן תרומה אבל אינו יודע אם הן טמאין : תולין · משום דהוי ספק ספיקא לקולא ספק נגע ספק לא נגע, ואם תמצא

---

[1]) אז רמב"ם, פערגלייכע יעדאך תי"ט .

טהרות פרק ג ד

אֵלּוּ טְהוֹרִין · וּבַפָּרָה וּבַכֶּלֶב כְּדֵי שֶׁיְּלַחֲכוּ אֶת לְשׁוֹנָן· וּשְׁאָר כָּל הַבְּהֵמָה כְּדֵי שֶׁיִּתְנַגֵּב · ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב מְטַהֵר בַּכֶּלֶב שֶׁהוּא פִקֵּחַ שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהָנִיחַ אֶת הַמָּזוֹן, וְלֵילֵךְ לַמַּיִם :

קעננען, ריין · בעטרעפֿפֿענד איינע קוה אדער איינען הונד, מוס זא פֿיל רוים דאצווישען זיין, אום דיא צונגע צו וועטצען; אונד בייא אנדערן טהירען זא פֿיל דאס זיא טראקקען ווערדען · רא״בי זאגט : ביים הונדע איזט עס אהנע צוויי־פֿעל ריין, דען ער איזט קלוג אונד לעסט שפייזע ניא שטעהען אום ערשט צו טרינקען ·

פ ר ק ד

הַזּוֹרֵק טֻמְאָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כִּכָּר לְבֵין הַמַּפְתְּחוֹת, מַפְתֵּחַ לְבֵין הַכִּכָּרוֹת, טָהוֹר · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, כִּכָּר לְבֵין הַמַּפְתְּחוֹת, טָמֵא· מַפְתֵּחַ לְבֵין הַכִּכָּרוֹת, טָהוֹר : (ב) הַשֶּׁרֶץ בְּפִי הַחֻלְדָּה, וּמְהַלֶּכֶת עַל גַּבֵּי כִּכָּרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, סָפֵק נָגַע, סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר : (ג) הַשֶּׁרֶץ בְּפִי הַחֻלְדָּה, וְהַנְּבֵלָה בְּפִי הַכֶּלֶב, וְעָבְרוּ בֵּין הַטְּהוֹרִים, אוֹ שֶׁעָבְרוּ טְהוֹרִים בֵּינֵיהֶן, סְפֵקָן טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לַטֻּמְאָה מָקוֹם · הָיוּ מְנַקְּרִין בָּהֶן עַל הָאָרֶץ, וְאָמַר הָלַכְתִּי לַמָּקוֹם הַלָּז, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נָגַעְתִּי, אִם לֹא נָגַעְתִּי, סְפֵקוֹ טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לַטֻּמְאָה מָקוֹם : (ד) כַּזַּיִת מִן הַמֵּת בְּפִי הָעוֹרֵב, סָפֵק הֶאֱהִיל עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, סָפֵק אָדָם, טָמֵא ·

ווען איינער איינע אונריינהייט פֿאן איינעם ארטע צו אנדערן ווירפֿט, צ׳ ב׳ איין בראט צווישען (אונריינע) שליססעל, אדער איינען (אונריינען) שליססעל צווישען בראטע, זא זינד זיא (אלס צווייפֿעלהאפֿט אַב בעריהרט) ריין· ר׳ יהודה זאגט : איין בראט צווישען שליססעל געווארפֿען איזט אונריין · אבער ווען איין שליססעל צווישען בראטע געווארפֿען ווירד, זינד זיא ריין · (ב) ווען איין וויזעל מיט איינעם טאדטען קריכֿטהיר אים מוילע איבער בראטע פֿאן העבע לייפֿט, אונד עס איזט צוויי־פֿעלהאפֿט, אב עס זיא בעריהרט האבע אדער ניכֿט, זא זינד זיא ריין · (ג) ווען איין וויזעל מיט דעם קריכֿטהירע אים מוילע אדער איין הונד מיט אאז אים מוילע צווישען ריינע דורכֿלייפֿט, אדער ריינע צווישען זיא דורך געהען, זא זינד זיא ריין, ווייל דיא אונריינהייט קיינען פֿעסטען ארט האט · האבען זיא אבער דאמיט אויף דער ערדע געוויהלט, אונד יעמאנד זאגט : איך בין אן דען ארט געגאנגען, ווייס אבער ניכֿט, אב איך אנגעריהרט האבע אדער ניכֿט, זא איזט ער אונריין, ווייל דיא אונריינהייט איינען פֿעסטען ארט האט · (ד) ווען איין ראבע איינע אליפֿע גראס פֿאם טאדטען אים שנאבעל העלט, אונד עס אונגעוויס איזט, אב ער מענשען אדער גערעטהע בעצעלטעט האט, זא איזט ווען עס אים פריפֿאטבערייכֿע איזט, אונד דער צווייפֿעל דען מענשען בעטריפֿט דיזער אונריין, ווען גערעטהע

טהורה ברה״י, וחתיכת של עסה זו בידו : מטהר · דר״מ חייש למעוטא, דמיעוט תנוקת אין מטפחים, ושמא אדם טהור לקח מן העסה ונתנה לו, לפי שהיה חושש שלא יטמא התנוק את העסה, ורוב תנוקת מטפחין, ועסה זו בחזקת טהרה עומדת סמוך מעוטה לחזקה, ואתרע לה רובא, והוה פלגא ופלגא וטהור לענין תנוק שאין בו דעת לישאל, ואפי׳ בלא חזקה כמי הוה טהור, כיון דחיישי׳ למעוטא הוי ספק, ויש ליטהר כיון שאין בו דעת לישאל, ונקט סמוך חזקה לומר דחזקה לא הויא בהדי רובא : מטמאין · דלא חיישי למעוטא : נקירת · נקבים שנקרו התרנגולין בעסה : אם יש · קרקע מפסקת : שינגבו · דרך התרנגולין לאחר ששתו מנגבין פיהן בארץ : טהורין · דהוי ספק טומאה בדבר שאין בו דעת לישאל, וא״ל טמאין לחלותה עליהן התרומה, אבל לא לישרוף, ודוקא במשקין לבנים, אבל באדומים אם איתא דנקיר מידע ידיע : פיקח· שאומר כל שעה משקין מצויין, ואין כל שעה אוכלין מצויין :

פרק ד כלך · וה״ה לכל שאר דברים הנזרקים, בין שהכבר טהור והמפתחות טמאות, או אפכא, ולא נודע אם נגע הטהור בטמא, טהור הכבר, דס״ל להאי תנא זורק כמי שאין בו דעת לישאל, ורי״ס זורק כמי שיש בו דעת לישאל דמי, ומיהו כשזורק מפתח טמא בין הכברות, הואיל ואין הטומאה נחה במקום ספיקו טהור : (ב) תרומה · אע״פ שהיא של תרומה : טהור · ואפי׳ ברה״י ואפי׳ אדם שיש בו דעת לישאל אוחז בטומאה, לפי שכל זמן שהיא בפי החולדה אינה חשובה אלא בטומאה מברת : (ג) בפי החולדה · אורחא דמלתא נקט : מנקרין · אם השליכו החולדה והכלב מפיהם על הארץ

סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר: (י) ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, סָפֵק מַשְׁקִין לְאוֹכָלִים טָמֵא, וּלְכֵלִים טָהוֹר. כֵּיצַד? שְׁתֵּי חֲבִיוֹת, אַחַת טְמֵאָה, וְאַחַת טְהוֹרָה, וְעָשָׂה עִסָּה מֵאַחַת מֵהֶן, סָפֵק מִן הַטְּמֵאָה עָשָׂה, סָפֵק מִן הַטְּהוֹרָה עָשָׂה, זֶה הוּא סָפֵק מַשְׁקִין לְאוֹכָלִין טָמֵא, וּלְכֵלִים טָהוֹר: (יא) סָפֵק יָדַיִם לְטָמֵא, וּלְטַמֵּא, וְלִטָּהֵר, טָהוֹר. סָפֵק רִשׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר. סָפֵק דִּבְרֵי סוֹפְרִים, אָכַל אוֹכְלִים טְמֵאִים, שָׁתָה מַשְׁקִים טְמֵאִים, בָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שְׁלִשָּׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין, סְפֵקוֹ טָהוֹר. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה, וְהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, סְפֵקוֹ טָמֵא: (יב) סָפֵק הַחוֹלִין, זוֹ טָהֳרַת פְּרִישׁוֹת. סָפֵק שְׂרָצִים, כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן. סָפֵק נְגָעִים, בְּתְחִלָּה טָהוֹר, עַד שֶׁלֹּא נִוָּקֵק לַטְּמֵאָה. מְשֻׁנָּוָּקֵק לַטְּמֵאָה, סְפֵקוֹ טָמֵא. סָפֵק נְזִירוּת, מֻתָּר. סָפֵק בְּכוֹרוֹת, אֶחָד בְּכוֹרֵי אָדָם, וְאֶחָד בְּכוֹרֵי בְהֵמָה, בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: (יג) סָפֵק

איז בעריהרט האט אדער ניכט, זא זינד זיא רין.
(י) ר' יוסי זאגט: בייא בעצוויפעלטער בעריהרונג פאן אונריינען פליסיגקייטען זינד שפיזען אוריין, נערעטהע אבער רין. צי. ב. וועז 2 געפעסע דא זינד, איינעס מיט אונריינען אונד איינעס מיט ריינען פליסיגקייטען, אונד יעמאנד אויס איינעם דערזעלבען איינען טייג אנמאכט, אונר עס אונגעווייס איזט, אבר אויס דעם אונריינען אדער דעם ריינען, זא איזט דיא שפייזע אונריין, דער טראג אבער דיין. (יא) בייא בעצוויפעלטער אונריינהייט אדער פעראונריניגונג, אדער ריניגונג דער הענדע, איזט עס רין. וועז אם עפענטליכען ארט אונריינהייט צוויפעל איבער זאטצונגען דער געזעטצלעהרער, איזט עס רין. בעטרעפענר צוויפעל איבער זאטצונגען דער געזעטצלעהרער, צי. ב. וועז יעמאנד צוויפעלט, אבר אונריינע שפייזען נעגעפסען אדער פליסיגקייטען געטרונקען, אבר מיט דעם קאפפע אונד דעם גרעפטען טהיילע דעם קערפערס אין געשעפטע וואסער, אדער פאן דיזעם 3 לוג איבער יענע געקאממען, זא איזט ער רין. בעטרעפט דער צוויפעל איינע הויפטאונריינהייט, וועז אויך נור נאך דען זאטצונגען דער געזעטצלעהרער, זא איזט ער אונרין. (יב) צוויפעל בייא חולין קאמטט פאר בייא דער ריינהייט דעם אבגעזאנדערטען לעבענס[1]. צוויפעל איבער קריכטהירע ווירד בעאורטהיילט נאך דעם צושטאנדע וויא מאן זיא פינדעט. צוויפעלהאפטע אויסזאטצשעדען זינד אים אנפאנג ריין, זא לאנגע זיא ניכט צור אונריינהייט געאיגנעט, זא באלד זיא צור אונריינהייט געאיגנעט, זינד זיא אונריין. איין צוויפעלהאפטעס נזיר-געליבדע איזט אלס נעלעזעט אנצוזעהן. צוויפעלהאפטע ערשטגעבורטען, זייא עס פאן מענשען אדער פיה, ריינעס אדער אונריינעס, וועררען ניכט אלס ערשטגעבורטען בעטראכטעט, דען דער דיא פארדרונג דאראן מאכט, האט דען בעווייז צו פירהרען. (יג) צוויפעל וועז

מפי' כשרך דחיכח לחוקמח מתכי' כשחדם חומז בככרות: (י) לחוכלים · קסבר ר"י טומחח משקי' לטמח לחרים דחוריחח ולטמח כלים מרבכן מי"פ דכרים שגזרו כו כיום וח"ק דפליג חדר"י ס"ל דטומחח משקין לטמח חוכלין ומשקין דרבכן סלכך ספק טומחח משקין לקמח לחרי' טהור: (יא) ליטמח · מי שהיו ידיו טהורי וספק נגע בחוכלין טמחי' חו במשקין טמחים ובטומחו ידיו חו לח: ולטמח · היו ידיו טמחות ספק נגע בחוכלין ומשקין וטמחן חו לח: ולימהר · היו ידיו טחחות וטהרן ספק נטהרו כרחוי חם לחו ככל הספיקות סללו ספיקין טהור; ר"כר · ספק טומחח כר"כר טהור שכן מלינו בעזרח עומין ספק בטומחח חם טומחח ודחי סותרח בעבור ק"ו ספק טומחח וחע"ג דספק טומחח כר"כי ילפינן מקושח דטמח המ-לח ידעינן דספק טומחח כר"הר טהור ח"כ פ"ל חו למילף כמח מלינו בבו' עומין כו' דסד"ח דסחירח דנקע קרח לח דבר חלח בהווח וה"ח לכל מקום שנולדח הספק חפי' כר"כר סלכך גרסינן חכו לעולף ממקום חחר: ספק ד"ם · כגון כל הנך דמציח: חכ טומחח מד"ם · כגון דם תבוסח וככרים שעשחום בזבי' וכיוצח בהלו חם כספק חם נגע בהם ספיקו טמח ומיהו חכ הטומחח מד"ם שנוח עלמו ספק כגון בית הפרס שספק חם יש בו עכס כשעורח חם לחו כספ חכן לעיל דעל ודחי מגען שורפין ומספיקן לחין שורפין דהוח ס"ם; (יב) פרישות · דכגדי ע"ם מדרש לפרוזי' וכגדי פרוזי' מדרש

[1] דערעכענען פערזאכען דיא זיך חויפגזעטליככאפטער פיילינקייט לעבענן, חונד דערזען חולין זיך בעזאנדערער פיילינקייט געהאלטען זינד דער צוויפעל וואס אכ דיא חולין דיא קליידער זייערם מיטדער הייליג לעבענדען בעריהרט האבען.

טהרות פרק ד

מַיִם שְׁאוּבִין לַמִּקְוֶה, סָפֵק טְמֵאָה צָפָה עַל
פְּנֵי הַמַּיִם, סָפֵק מַשְׁקִין לִטָּמֵא, טָמֵא, וּלְטַמֵּא
טָהוֹר, סָפֵק יָדַיִם לִטָּמֵא וּלְטַמֵּא וְלִטָּהֵר
טָהוֹר· סָפֵק רְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק דִּבְרֵי סוֹפְרִים,
סָפֵק הַחוֹלִין, סָפֵק שְׁרָצִים, סָפֵק נְגָעִים,
סָפֵק נְזִירוּת, סָפֵק בְּכוֹרוֹת, וְסָפֵק קָרְבָּנוֹת:
(ח) סָפֵק טְמֵאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, בֵּין
בַּכֵּלִים, בֵּין בַּקַּרְקַע, ר"שׁ אוֹמֵר, בַּכֵּלִים טָמֵא,
וּבַקַּרְקַע טָהוֹר· ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, סָפֵק
יְדִידָתוֹ טָמֵא, וְסָפֵק עֲלִיָּתוֹ טָהוֹר· ר' יוֹסֵי
אוֹמֵר, אֲפִילוּ אֵין שָׁם אֶלָּא מְלֹא הָאָדָם
וְטְמֵאָה, טָהוֹר: (ט) סָפֵק מַשְׁקִין לִטָּמֵא
טָמֵא· כֵּיצַד? טָמֵא שֶׁפָּשַׁט אֶת רַגְלוֹ לְבֵין
מַשְׁקִין טְהוֹרִין, סָפֵק נָגַע, סָפֵק לֹא נָגַע,
סְפֵקוֹ טָמֵא· הָיְתָה כִּכָּר טְמֵאָה בְּיָדוֹ, וּזְרָקָהּ
(נ"א וּפְשָׁטוֹ) לְבֵין מַשְׁקִין טְהוֹרִין, סָפֵק נָגַע,
סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָמֵא· וּלְטַמֵּא טָהוֹר
כֵּיצַד? הָיְתָה מַקֵּל בְּיָדוֹ, וּבְרֹאשָׁהּ מַשְׁקִין
טְמֵאִין, וּזְרָקָהּ לְבֵין כִּכָּרוֹת טְהוֹרִין, סָפֵק נָגַע,

פֿעללע האבען דיא געזעטצלעהרער פֿיר ריין ערקלערט· ווען
וועגען געשעפֿטען וואסערס ביים טויכֿבאד איז צווייפֿעל
אבוואלטעט; ווען דיא בעריהרונג איינער אויף דעם וואס-
סער שווימענדען אונריינהייט צווייפֿעלהאפֿט איזט; פֿליס-
סיגקייטען דערען אונריינהייט צווייפֿעלהאפֿט איזט, זינד
אונריין, דאגעגען ווען איהרע בעריהרונג איינער אנדערן
זאכֿע צווייפֿעלהאפֿט, איזט דיזע ריין· ווען עס צווייפֿעלהאפֿט
איזט, אב (ריינע) הענדע אונריין געווארדען, אדער (אונריינע)
ווייטער פֿעראונריינינגט האבען, אדער ריין געווארדען זינד, איזט
דאס צווייפֿעלהאפֿטע ריין; פֿערנער ווען איין צווייפֿעל איזט,
איבער אונריינהייט אם עפֿפֿענטליכֿען ארטע, איבער איינען פֿאן
דען שריפֿטגעלעהרטען געזעטצטען פֿאלל, איבער חולין,
איבער קריכֿטהירע, איבער אויסזאטצשעדען, איבער נזירות,
איבער ערשטגעבורטען, איבער אפֿפֿער· (ח) ביים צווייפֿעל
וועגען אונריינהייט דיא אויף דעם וואסער שווימטט, דאס
וואסער מעגע זיך אין געפֿעסען אדער אין דער ערדע בעפֿינדען;
ר"ש זאגט: ווען אים געפֿעסע, איזט עס אונריין; אבער ווען
אין דער ערדע, ריין· ר' יהודה זאגט: ווען דיא אונריינ-
הייט ביים הינאבשטייגען וואהרגענאממען [ווירד, אונריין, ווען
ביים הערויפֿשטייגען ריין· ר' יוסי זאגט: מאן איזט אין
יעדעם פֿאללע ריין, ווערע אויך נור געראדע רוים פֿיר דען
מענשען אונד דיא אונריינהייט· (ט) פֿליסס‌יגקיי-
טען, דיא אין צווייפֿעלהאפֿטעם פֿאלל אונריין ווערדען,
צ' ב· ווען איין אונריינער זיינען פֿוס צווישען ריינע
פֿליסס‌יגקייטען שטרעקט, אונד עס אונגעוויס איזט, אב ער זיא בעריהרט האט אדער ניכֿט, זינד אונריין· ווען איין
ריינער אונריינעס בראט אין דער האנד האט, אונד צווישען ריינע פֿליסס‌יגקייטען ווירפֿט, אונד עס אונגעוויס איזט,
אב עס זיא בעריהרט האט אדער ניכֿט, זינד זיא אונריין· ווען דער אונריינען פֿליסס‌יגקייטען בעריהרונג צווייפֿעלהאפֿט
איזט, בלייבט דיא זאכֿע ריין, צ· ב· ווען יעמאנד איינען שטאק אין דער האנד האט, אן דעסען שפיטצע זיך אונריינע
פֿליסס‌יגקייט בעפֿינדעט, אונד ער איהן צווישען ריינע בראטע ווירפֿט, אונד עס אונגעוויס איזט אב דיא פֿליסס‌יגקייט

לומר נגע ספק טמאין ספק טהורים: (ו) א' טמא· לאו טמא ודאי דא"כ בר"הי לשרוף אלא מסתם רוקין וא' טהור
מאדם טהור: חולין. דכיון דאפי' ודאי נגע בסתם רוקין זה אינו אלא מדרבנן השתא דאיכא ספק חולין בר"הי בין אמגע
כו' בין בלח בין ביבש שיכול לחזור ולהשרות לכמות שהיה, דאלו יבש ממש אפי' ודאי דזב טהור: לחין· א"א שלא ידבק
מהן כ"ש בגוף הנוגע, ודין ר"הי יש לו כשנדבק, אבל יבש שלא נדבק הוה ספק טומאה שספיקו בר"ה טהור: משאן·
דכשנושאות על גבי האדם לא חשיבא עוד טומאה בר"הר: יחידי· מהרוקין הנמצאים ספק של אדם טמא ספק של אדם
טהור: (ז) שאובין· ספק אם נפלו למקוה זה מים שאובין ופסלתן, או שראינו שנפלו בו מים שאובין ספק אם הי' בהן
ג' לוגין, וכלהו שאר ספיקות מפרש ואזיל: (ח) צפה· ספק אם נגע בטומאה שצפה ע"פ המים בין שהמים בכלים וכו'
טהור משום דאין לטומאה מקום: בכלים טמא· דחשיבי כאלו יש להן מקום: ירידתו· שדרך אדם כשיורד לבריכה של
מים כל דבר שבמים בא עליו מחמת ההיסט שמתחיל לרחוץ אבל כשעולה מן המים הדברי' שבמים מתרחקי' ממנו והולכי
לצדי הבריכה: מלא אדם· שאי אפשר שלא יגע אפ"ה טהור, דס"ל דטומאה צפה אינה מטמאה, וי"מ כ"ז שלא ידע בודאי
שנגע בטומאה טהור: (ט) ספיקו טהור· וכגון שהי' לנו ספק אם לאחר שנח המקל נגעו המשקי' בככרות או לא דאי
בשעת זריקה ה"ל טומאה שאין לה מקום ואפי' בשרך דאורייתא ספיקו טהור, ואי משום דאין בו דעת לשאול אין להתיר

וְטָבַל וְטָהַר, וְהָלַךְ בַּשֵּׁנִי, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת • אִם קָמוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, אֵלּוּ וְאֵלּוּ תְּלוּיוֹת • אִם לֹא טָהַר בִּנְתַיִם, הָרִאשׁוֹנוֹת תְּלוּיוֹת, וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשְׂרְפוּ: (ד) הַשֵּׁרֶץ וְהַצְּפַרְדֵּעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, נָגַע בְּאֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת וְנֶאֱבָלוּ, טָבַל, נָגַע בַּשֵּׁנִי, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת • אִם קָמוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, אֵלּוּ וְאֵלּוּ תְּלוּיוֹת • אִם לֹא טָבַל בִּנְתַיִם, הָרִאשׁוֹנוֹת תְּלוּיוֹת, וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשְׂרְפוּ: (ה) שְׁנֵי שְׁבִילִין אֶחָד טָמֵא, וְאֶחָד טָהוֹר, הָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶן, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, וּבָא חֲבֵרוֹ, וְהָלַךְ בַּשֵּׁנִי, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם נִשְׁאֲלוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טְהוֹרִין • וְאִם נִשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, טְמֵאִים • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּין בַּךְ וּבֵין כַּךְ טְמֵאִים: (ו) שְׁנֵי כָבָרִים, אֶחָד טָמֵא, וְאֶחָד טָהוֹר, אָבַל אֶת אֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, וּבָא חֲבֵרוֹ, וְאָבַל אֶת הַשֵּׁנִי, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם נִשְׁאֲלוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טְהוֹרִין • וְאִם נִשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד, טְמֵאִים • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ טְמֵאִים: (ז) מִי שֶׁשָּׁבַב בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אֶחָד וְדָרַס עַל בִּגְדָיו, אוֹ שֶׁרָקַק וְנָגַע בְּרוֹקוֹ, עַל רוֹקוֹ שׁוֹרְפִים אֶת הַתְּרוּמָה, וְעַל בְּגָדָיו חוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב • יָשַׁן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְעָמַד, כֵּלָיו טְמֵאִים מִדָּרָס, דִּיר מֵאִיר •

זיבענטעו בעשפרענגען, טויכט אונטער אונד ווירד דאדורך ריין, דיוויף געהט ער אין דעו צוויייטעו שטעג אונד בעריטעט ריינעס, — זא זינד דיזע ריין; איזט דאס ערשטע אבער נאך פֿארהאנדעו, זא זינד ביידע שוואנקענד; וועו ער דיא ריינונג דאצווישעו ניכט פֿארגעאמעו דאטטע, איזט דאס ערשטערע שוואנקענד, דאס לעטצטערע מוס פֿערברענט ווערדעו • (ד) וועו איין קריכטיר אונר איין פֿראש אויף עפֿענטליכעם ארטע זיך בעפֿינדעו, אונד איינער איינס דאפֿאו בעריהרט, אונד דאו ריינעס בעריטעט, וועלכעס געגעסעו ווארד, דאו אונטערטוכט, דיוויף דאס צווייטע בעריהרט אונר ריינעס בעריטעט, זא איזט דיזעס ריין • איזט אבער דאס ערשטערע נאך פֿארהאנדעו, זא זינד ביידע שוואנקענד; האט ער דאצווישעו ניכט אונטערגעטוכט, זא איזט דאס ערשטע שוואנקענד, דאס לעטצטערע מוס פֿערברענט ווערדעו • (ה) וועו 2 שטעגע זינד, איינער אונריין, איינער ריין, גוו נעהט יעמאנד דורך איינעו אונר בעריטעט דאו ריינעס; דיוויף גיעהט איין אנדערער דורך דעו צווייטעו אונד בעריטעט דאו ריינעס; זא זאגט ר' יהורה; וועו יעדער פֿיר זיך דעו צווייפֿעל אבער דעו איבער פֿראגט, זינד זיא ריין; דאגעגעו וועו זיא צוגעלייך אנפֿראגעו, אונריין • ר' יוסי זאגט; זיא זינד יעדענפֿאללס ביידע אונריין • (ו) וועו 2 בראטע דא זינד, איינס אונריין, איינס ריין; נוו איינסעט איינער איינעס דאפֿאו אונד בעריטעט ריינעס, דיוויף איינסעט איין אנדערער דאס אנדערע אינד בעריטעט ריינעס; זא זאגט ר' יהודה; וועו יעדער פֿיר זיך איבער דעו צווייפֿעל אנפֿראגט, זינד זיא ריין; וועו זיא צוגעלייך אנפֿראגעו, אונריין • ר' יוסי זאגט; זיא זינד יעדענפֿאללס ביידע אונריין • (ז) וועו יעמאנד אויף עפֿענטליכעם ארטע זיצטע, אונד אייגער אויף דעסעו קלייד טריטט אדער שפייט, אונר עד דעו שפייכעל בעריהרט, זא ווירד וועגעו דעס לעטצטערו דיא בעריהרטע העבע פֿערנראנגט; אב אבער דיא קלייידער דרוק־אונריין זיעו, בעאורטהיילט מאו נאך דער מעהרצאהל דער דאהיו קאממענדעו. שלעפט

אבער אייגער אן עפֿענטליכעם ארטע, אונד שטעהט דאו אויף, זא זינד זיינע קלייידער נאך ר"מ דרוק־אונריין •

כתרי זמכי לג שייך לטהר בקיומות, דאפי' כב' כשכחון ליזהל כג' מטמחין, וחד תפי' כב' זמכי ככת ג' דמי; (ד) נגע זה סדין כמי סדין הקודם, לאכם מטמיעכי הדין בטומאת מגע הכל מטפט ג', ואפי' לר"י שאומר דרכו של אדם להלוך ולין דרכו ליגע; (ה) ושפה טהרות • משום ר' יוסי לעטריך למתכי ושפה טהרות דכר"ע ס"ל לגבי אדם; כשהלו • כ"ג על ספיקו כפ"ע; טהורי • דאת קי"ס ספק טומאה כר"ה עפיקו טהור; כג' • קוחיל וכשוראה ג' יש לכו לומר טמאי, או סהורי לאכם ג' מכם ודאי טמא הלכך ג"א לטהר שכיהן וכשיהן טמאי; ר' יוסי • כשכאו ליזהל ככת ג' ד"ס טמאי, מדרכנן כזה אמר זה ד"ס טהורי ומ"מ לג יאכל לאדם ג' שכיהס על מה כחלקו על הכת ליזהל עליה

קָרְבָּנוֹת, הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ סָפֵק חָמֵשׁ לֵידוֹת, וְסָפֵק חָמֵשׁ זִיבוֹת, מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד, וְאוֹכֶלֶת בַּזְּבָחִים, וְאֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה:

גען אפפער צ׳ ב׳. ווען איינע פרויא 5 צווייפעלהאפטע געבורטס־אדער פלוס־פעללע האט, ברינגט זיא נור איין אפפער, דארף דאן הי׳ליגעס עסען, אונד דיא איבריגען אפפער ברויכט זיא ניכט צו ברינגען.

פ ר ק ה

הַשֶּׁרֶץ וְהַצְּפַרְדֵּעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְכֵן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְכַזַּיִת מִן הַנְּבֵלָה, וְעֶצֶם מִן הַמֵּת וְעֶצֶם מִן הַנְּבֵלָה, וְגוּשׁ מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה וְגוּשׁ מִבֵּית הַפֶּרֶס, גוּשׁ מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה וְגוּשׁ מֵאֶרֶץ הָעַמִּים, שְׁנֵי שְׁבִילִין אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, הָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶם, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן הָלַךְ, הֶאֱהִיל עַל אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזֶה מֵהֶן הֶאֱהִיל, הִסִּיט אֶת אֶחָד מֵהֶם, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם הִסִּיט, ר״ע מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים: (ב) אֶחָד שֶׁאָמַר נָגַעְתִּי בָזֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הוּא טָמֵא וְאִם הוּא טָהוֹר, נָגַעְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מִשְׁנֵיהֶם נָגַעְתִּי, ר״ע מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים. ר יוֹסֵי מְטַמֵּא בְּכֻלָּן, וּמְטַהֵר בַּשְּׁבִיל, שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַלֵּךְ, וְאֵין דַּרְכָּם לִגַּע: (ג) שְׁנֵי שְׁבִילִים, אֶחָד טָמֵא, וְאֶחָד טָהוֹר, הָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת וְנֶאֱכָלוּ, הִזָּה, וְשָׁנָה,

ווען זיך איין קריכטהיר אונד איין פראש אם עפפענט־ליכען ארטע בעפינדען, אדער איינע אליפע גראס פאם טאדטען אונד איינע פאם אאזע, אדער איין קנאכען פאם טאדטען אונד איינע פאם אאזע, אדער איינע שאללע פאן ריינער ערדע אונד איינע פאם פעלדע, ווא איין גראב אומגעאקקערט ווארדען, איינע פאן ריינער ערדע אונד איינע פאן אויסלענדישער; איין אונריינער שטעג אונד איין ריינער, אונד איינער אין איינעם פאן דיזען געגאנגען איזט אונד ניכט ווייס אין וועלכעס; איינס פאן יענען בעצעלטעט האט אונד ניכט ווייס וועלכעס; אדער איינס בעוועגט האט, אונד ניכט ווייס וועלכעס; זא איזט ער, נאך ר״ע אונריין, נאך דען געלעהרטען ריין. (ב) ווען איינער זאגט: איך האבע דיזען[1]) בעריהרט, ווייס אבער ניכט אב ער ריין אדער אונריין איזט; אדער: איך האבע איינען פאן דען ביידען בעריהרט, ווייס אבער ניכט וועלכען, זא איזט ער נאך ר״ע אונריין, נאך דען גע־לעהרטען ריין. ר׳ יוסי ערקלערט איהן אין אללען אביגען פעללען פיר אונריין, אויסער ביים שטעגע; דען דיזע מוס מאן בעטרעטען, אבער פפלעגט ניכט דיא אונ־ריינהייט צו בעריהרען. (ג) ווען 2 שטעגע זינד, איין אונריינער אונד איין ריינער, נון געהט יעמאנד דורך איינען דערזעלבען, אונד בערייטעט דאן ריינעס, וועלכעס געגעסען ווארד; דאן לעסט ער זיך אם דריטטען אונד

לאוכלי תרומ׳ ואם נסתפק הפרוש שאוכל חוליו בטהרה, אם נגע בבגדי ע״ה אם לא, וכן אוכל תרומה אם נסתפק אם נגע בבגדי הפרושות ספיקו טהור: שרצים. השליך שרץ בין הככרות, ספק נגע השרץ בככרות או לא, כשעת מציאתן, אם מצא שאינן נוגע, ספקן טהור: ספק נגעים. מפורש מ״ד פ״ה דנגעים: נזירות. שאמר הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כור, ומצאו שנגנב או שאבד, ספק היה בו מאה כור או לא, מותר לשתות יין ולהטמא למתים: אדם. מלתת ה׳ סלעים לכהן: טמאה. פטר חמור: (יג) קרבנות. כיצד: האשה. מפורש ספ״ק דכריתות:

פרק ב השרץ. מטמא במגע ולא במשא, וצפרדע טהור, ונקט צפרדע לפי שדומה לצב, וטעו ביה כזית מן המת מטמא באהל, ובכלה איכה מטמא באהל, עצם מן המת מטמא בהיסט, ועצם דנבלה טהור, גוש מארץ העמים ומבית הפרס מטמאים במגע ולא באהל ובמשא: בא׳. שא׳ מהן קבר מוטל בו לרחבו, וממלא את כלו, ואין עובר בו שלא יאהיל: האהיל. אכזית מן המת וצבלה קאי: הסיט. אעצם מן המת ועצם מן הנבלה, וכן אגוש מארץ טהורה וגוש מבית הפרס, וארץ העמים קאי דמטמאין בהיסט: מטמא. דס״ל ה״מ דספק טומאה בר״הר טהור, כשעושה טהרות דאין להם תקנה כשנטמאו, אבל לגבי גברא להצריכו טבילה והזאה ס״ל דצריך שמא היום ומחר יתברר הדבר שנטמא: (ב) א׳ שאמר. אשרץ וצפרדע דרישא קאי: שדרך. שא״א לאדם למנוע עצמו מלילך בר״הר, הלכך ספק שבילין טהור, והוי כאין לו חקנה, אבל מגע אפשר לאדם שלא יגע, הלכך ספיקו טמא: (ג) ב׳ שבילים. בר״הר: הזה. בג׳ ושנה בז׳ וטהר בהערב שמש, ולענין תרומה, ויש שאינן גורסים וטהר, וי״ג טהר. תלויות. אע״ג דבשנים שהלכו מוקמינן כל חד בחזקת טהרה, הכא גבי חד

[1]) ז׳ רמב״ם אים פירוש המשנה אונד אים חבור.

וְהוֹצִיאוּהוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֶחֱזִירוּהוּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, סְפֵקוֹ טָמֵא. כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, סְפֵקוֹ טָהוֹר. ר"ש אוֹמֵר, רְשׁוּת הָרַבִּים מַפְסֶקֶת: (ג) אַרְבָּעָה כְּפָקוֹת ר' יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. כֵּיצַד? הַטָּמֵא עוֹמֵד וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר, הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַטָּמֵא עוֹבֵר, הַטָּמֵא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָהֳרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טָהֳרָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, סְפֵק נָגַע, סְפֵק לֹא נָגַע, סְפֵק הֶאֱהִיל, סְפֵק לֹא הֶאֱהִיל, סְפֵק חִסִּיט, סְפֵק לֹא חִסִּיט, ר' יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים: (ד) אֵילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וַהֲטָמְאָה בְתוֹכוֹ, עָלָה לְרֹאשׁוֹ, סְפֵק נָגַע, סְפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָמֵא. הַכֹּנִים יָדוּ לְחוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֻמְאָה, סְפֵק נָגַע, סְפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָמֵא. חָנוּת שֶׁהוּא טָמֵא, וּפְתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, סְפֵק נִכְנַס, סְפֵק לֹא נִכְנַס, סְפֵקוֹ טָהוֹר. סְפֵק נָגַע, סְפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר. שְׁתֵּי חֲנֻיוֹת, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, נִכְנַס לְאֶחָד מֵהֶם, סְפֵק לַטָּמֵא נִכְנַס, סְפֵק לַטָּהוֹר נִכְנַס, סְפֵקוֹ טָמֵא: (ה) כָּל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְרַבּוֹת

ווירד אויף עפֿענטליכען פלאטץ, דאן ווידער אין פריפֿאט בעריך געבראכט (וואו מען איהן טאראפֿינירט), זא איז ראס צוויפֿעלהאפֿטע אין יענעם פריפֿאטבעריך אונריין, ראס אם עפֿענטליכען ארטע ריין. ר"ש זאגט דער עפֿענטליכע ארט (וואו ער נאך פיר צוויפֿעלהאפֿט טאדט גאלט) הינג דערט דיא אונריינערקלערונג פֿאן יענעם. (ג) 4 צווייפֿעלהאפֿטע פֿעללע ערקלערט ר' יהושע פיר אונריין, דיא געלעהרטען פיר ריין. וועג דער אויסזעטצינג (אונטער איינעם בוימע) שטעהט אונד איין ריינער פֿאראיבערגעהט, אדער דער ריינע דא שטעהט אונד דער אונריינע פֿאראיבערגעהט; וועג דיא אונריינהייט אים פריפֿאט בעריבט אונד דאס ריינע דרויסען, אדער דאס איננערע ריין אונד דאס אונריינע דרויסען איזט, זא דאס עס נון צוויפֿעלהאפֿט איזט, אב איינע בעריהרונג אדער בעצעלטונג אדער בעוועגונג דער אונריינהייט שטאטט גיפֿונדען האבע, זא ערקלערט ר' יהושע עס פיר אונריין, דיא געלעהרטען פיר ריין. (ג) וועג אין בוים אויף עפֿענטליכעם ארטע שטעהט אונד אונריינהייט דארין איזט; שטיגט נון יעמאנד הינויף, אונד איזט אים צוויפֿעל, אב ער יענע בעריהרט האבע אדער ניכט, זא איזט ער אונריין. שטעקט יעמאנד זיינע האנד אין אין לאך, וואו זיך אונריינהייט בעפֿינדעט, אונד איזט אין צוויפֿעל, אב ער דיזע בעריהרט האבע אדער ניכט, זא איזט ער אונריין. איזט אין קראמלאדען פֿערשיידענע אונד נאך דעם עפֿענטליכען פלאטצע צו אפֿענע, אונד יעמאנד איזט אים צוויפֿעל, אב ער הינין געקאמטען, זא איזט ער, וויא בים צוויפֿעל אב ער איהן בעריהרט האבע אדער ניכט, ריין. זינד אבער 2, קראמלאדען איינער אונריין, איינער ריין, אונד ער טרישט אין איינען הינין, אונד איזט נאכהער אים צוויפֿעל, אב ער

אין דען אונריינען אדער דען ריינען איינגענאנגען וואר, זא איזט ער אונריין. (ד) אי'בעראלל וואו דיא צוויפֿעל

ממנו מס מי מס מת: והמזירוהו טמא. ומס רשומי טמא: ספיקו טמא. ומטמאי כל חדש, וכליס שחוזר לחדש ראשון, דכליס חין כהן דעת ליזהל: מפסקת. כיון דמסכיכן ליס בחי לחחר מסוקיחתו מרס"י לרס"ב, ומטהרים לחמס וכליס שהיו טמו ברס"ב, חיך כחסכהו חת למערב קודם שינח מרס"י לרס"ב, חלח חף כשהיס ברס"י קודם שינח לר"ש נמי ספיקו טהור: (ב) הטמא. מצורע עומד תחת האוהל או תקת החילן, והטהור עובר דרך שם, ספק נגע ספק לח נגע, ספק האהיל האהל או החילן על שכיפס וטמא הטהור, או לח, או שהטהור עומד, והספק שם עמד הטמא וטמא הטהור שעומד, טומאס ברס"י, כגון חנות שפחוחס לרס"ב, ספק נכנס ספק לח נכנס: וטמא. דספר טומאס ברס"י ורס"ב מסוספי נו, כחב רס"י חזלינן, ורבנן סברי כחב רס"ב מזלינן: (ג) לרחשו. רחשו של חילן חשוב רס"י לענין טומאס, ולח"ג דלח קיי רס"י לענין שבח, דוחיל וחין יכול להסחמס בהן וחין רגיל להלוך בהן, וכן חחור סויח רס"י לענין טומאס, ולח"פ שהדס עומד ברס"ב, כיון שהכניס ידו לחור כעומד ברס"י דמי: חנות. סויח כל החנות כשרך כמוכן ברס"ב, ספק נגע בו ספק לח נגע בו, ס"ב ספק נכנס ספק לח נכנס ספיקו טהור, דטמח לח נכנס, חבל בב חנויות דודחי נכנס לרס"י, ה"ל ספק טומאס ברס"י וטמח. ולח"פ שחמרו כמשנה דלקמן כל שחחה יכול לרכות ספיקות וס"ם טמח מ"מ בעינן זוח

חֲכָמִים מְטַהֲרִים • נָגַע בְּאֶחָד בַּיַּלָּה, וְאֵין
דָּוּעַ אִם חַי, אִם מֵת, וּבַשַּׂחַר עָמַד וּמְצָאוֹ
מֵת, רַ״מ מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים, שֶׁכָּל
הַמְּטֻמָּאוֹת כְּשָׁעַת מְצִיאָתָן: (ח) שׁוֹטָה אַחַת
בָּעִיר, אוֹ נָכְרִית, אוֹ כּוּתִית, כָּל הָרוֹקִים שֶׁבָּעִיר
טְמֵאִין • מִי שֶׁדָּרְכָּהּ אִשָּׁה עַל בְּגָדָיו, אוֹ
שֶׁיָּשְׁבָה עִמּוֹ בַסְּפִינָה, אִם מַכִּירָתוֹ שֶׁהוּא
אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, כֵּלָיו טְהוֹרִין • וְאִם לָאו,
יִשְׁאָלֶנָּה: (ט) עַד אוֹמֵר נִטְמֵאתִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא
נִטְמֵאתִי, טָהוֹר שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִטְמֵאתָ, וְהוּא אוֹמֵר
לֹא נִטְמֵאתִי, רַ״מ מְטַמֵּא, וַחֲכָ״א, הוּא נֶאֱמָן
עַל יְדֵי עַצְמוֹ • עֵד אוֹמֵר נִטְמָא, וּשְׁנַיִם
אוֹמְרִים לֹא נִטְמָא, בֵּין בְּרְשׁוּת הַיָּחִיד, בֵּין
בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר • שְׁנַיִם אוֹמְרִים
נִטְמָא, וְעֵד אוֹמֵר לֹא נִטְמָא, בֵּין בִּרְשׁוּת
הַיָּחִיד, בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טָמֵא • עֵד אוֹמֵר
נִטְמָא, וְעֵד אוֹמֵר לֹא נִטְמָא, אִשָּׁה אוֹמֶרֶת
נִטְמָא, וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא נִטְמָא, בִּרְשׁוּת
הַיָּחִיד טָמֵא, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר:

דיא גע׳על׳ערטען ערקלערען זיא פֿיר רײַן • וועז איינער
נאכֿטס איינען בעריר־טן, אונגעווויס אב ער לעבענד אדער
טאדט איזט, אונד מארגענס ביים אויפֿשטעד־ען פֿינדעט ער
אירען טאדט, זא איזט ער נאך ר״ט רײַן, נאך דען גע־
לעהרטען אונריין, ווייל מאן זיך נאך דעם פֿארגעפֿונדענען
צושטאנדע רײַכֿטעט • (ח) איזט איינע בלעדזינינגע פֿרויא,
אדער נידט־ישראליטין, אדער סאמאריטאנערין איז דער
שטאדט, זא זינד אללע אין דער שטאדט געפֿונדענע
שפּײַכֿל אונריין • וועז איינע פֿרויא איינעם אויף דיא קליידער
געטרעטען, אדער מיט אירם אים שיפֿפֿע געזעסען, זא זינד
וועז זיא אירען אלם איינען צו העבע עסטען בערעכֿטיג־
טען קענט, זיינע קליידער ריין, זאנסט טוס ער זיא דעס־
האלב בעפֿראגען • (ט) זאגט איין צייגע גענען יעמאנד
אוים: ער זיא פֿעראונרײניגט, אונד דיזער לייגנעט עס, זא
איזט ער ריין; זאגען עס 2 אוים אונד ער לייגנעט עס,
זא איזט ער נאך ר״ט, אונריין; דיא געל׳עהרטען זאגען:
ער איזט פֿיר זיך בעגלויבט• זאגט איינער; דיזער איזט פֿער־
אונרײניגט, אונר 2 בעהויפטען דאס גענענטהײל, זא איזט
ער, עס זיא אים פֿריפֿאט • אדער אים עפֿפֿענטליכֿיין בע־
רײַד, ריין • זאגען 2 אוים: ער איזט פֿעראונרײניגט, אונד
איינער ווידערשפּריכֿט, זא איזט ער אין. בויזען פֿעלל־ען
אונריין • זאגט איינער עס אוים, אונד איינער ווידערשפּריכֿט,
זאגט עס איינע פֿרויא אוים אונד איינע ווידערשפּריכֿט, זא
איזט ער נור, וועז פֿאן פֿריפֿאטבערייכֿע דיא רעדע איזט,
אונריין, וועז פֿאן עפֿפֿענטליכֿעם רײַן •

פ ר ק ו

מָקוֹם שֶׁהָיָה רְשׁוּת הַיָּחִיד, וְנַעֲשָׂה רְשׁוּת
הָרַבִּים, וְחָזַר וְנַעֲשָׂה רְשׁוּת הַיָּחִיד, כְּשֶׁהוּא
רְשׁוּת הַיָּחִיד, סְפֵקוֹ טָמֵא • כְּשֶׁהוּא רְשׁוּת
הָרַבִּים, סְפֵקוֹ טָהוֹר • הַמְסָבֵּן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד,

וועז איין ארט פֿריפֿאט בעריך איזט, דאז עפֿפֿענטליך
ווירד, דאז ווידער פֿריפֿאט בעריך ווירד, זא איזט וועה־
רענד ער אינעם פֿריפֿאטען געהערט, דער צוויפֿעלהאפֿטע
פֿאלל אונריין; וועהרענד ער עפֿפֿענטליך איזט, ריין.
איזט יעמאנד אים פֿריפֿאטבעריך ניכֿט געווויס טאדט, אונד

זעל חכרו ר׳י מדמי לי׳ לזה אמר זה ור״יוסי מדמי לו לבת מ׳; (ו) ככרים • ס״כ נכח ליזמל עליו ועל חברו ותכח טומאה דחוייתא ותכח טומאה דרבנן: (ז) סורפי • שעל רוקים הכמלאי׳ סורפי׳ את התרומה כפרקין לעיל מ״ה ולח חלליכן כתר רוכח ז׳ ברוב • אם ברוב לכאי העיר זכים וחזקת סורפים; יען • מע״ג דכיעב וכח אחר ודרס, טולכים אחר ברוב כיען שחכי דחייסינן שמח ברוב כ״ח דרסו על בגדיו, וח׳ מהן זב או זבה: מטהרים • כיון דסוי ספק טומאה בר״ר: מכיאתן • מפורש פ״ג מ״ה: (ח) שוטה • אפי׳ אחד דרגילה בכלות, אבל אחד שוטה לא, דחין אחד רגיל בזיבות: נכרית • וה״ה לנכרי דאחזוריתא אין חילוק בין נכרי לנכרית, וכלן טהורין, ודכתן גזרו עליהן חיבו כוזבים לכל דבריהם, וכן כותית אין חילוק: כל הרוקים • שדרכן לילך בכל העיר וטמאים ודאי, לא כאו הרוקים הכמלאים; בספיקה • דאטמאה אדרם אע״פ שאין בגדיה נוגעים: טהורין • דאפי׳ היתה כדה או זבה לא היתה דורסת על בגדיו, ולא נכנסת עמו בספיקה: (ט) מטמא • שאפי׳ הכיאוהו כ׳ לידי מיתה חמורה, לא יביאוהו לידי קרבן בקל: ע״י עצמו • דאחרינן דכוחים מאי לא נטמאתי, דקאמר לא עאדתי בטומאתי חלא טלטלתי, והואיל וכן אדם נאמן ע״י עצמו; כר״ה טמא • כאחר אפק טומאה דעלמא:

פרק ו שהיה • כגון בקעה דכיאות הגשמים רס״א, וכיאות הקטה רס״ר; המסובן • מי שנתעלף ואין ידוע

נִכְנָסְנוּ, אֲבָל אֵין נֶאֱמָנִין לוֹמַר נִכְנָסְנוּ. אֲבָל לֹא נָגַעְנוּ. (נ"א וְכֵן) הַנָּגָבִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, אֵין מֻמְאָה, אֶלָּא מְקוֹם רַגְלֵי הַנָּגָבִים. וּמָה הֵן מְטַמְּאִין? הָאוֹכְלִים, וְהַמַּשְׁקִים, וּכְלֵי חֶרֶס הַפְּתוּחִין. אֲבָל הַמְּשֻׁכָּבוֹת, וְהַמּוֹשָׁבוֹת, וּכְלֵי חֶרֶס הַמְּקֻפִּין צָמִיד פָּתִיל, טְהוֹרִים. אִם יֵשׁ עִמָּהֶם נָכְרִי, אוֹ אִשָּׁה, הַכֹּל טָמֵא: (ו) הַמַּנִּיחַ אֶת כֵּלָיו בְּחַלּוֹן שֶׁל אוּדְיָארִין, ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן עַזַּרְיָה מְטַהֵר, וַחֲכָ"א עַד שֶׁיִּתְּקוֹ אֶת הַמַּפְתֵּחַ אוֹ חוֹתָם, אוֹ עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה סִימָן. הַמַּנִּיחַ אֶת כֵּלָיו מִנַּת זוֹ לַנַּת הַבָּאָה (נ"א נָכְרִי), כֵּלָיו טְהוֹרִין. וּבְיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיֹּאמַר בְּלִבּוֹ הֵיךְ לְשָׁמְרָם: (ז) מִי שֶׁהָיָה טָהוֹר, וְחִסֵּיעַ אֶת לִבּוֹ מֵלֶאֱכוֹל, ר' יְהוּדָה מְטַהֵר, שֶׁהֲרֵךְ טֻמְאִין פּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים. הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת, הִסִּיעַ אֶת לִבּוֹ מֵלֶאֱכוֹל, (נ"א ר' יְהוּדָה אוֹמֵר) אַסִּיפִי שֶׁאָמַר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ יָדַי, יָדָיו טְמֵאוֹת, שֶׁהַיָּדַיִם עַסְקָנִיּוֹת: (ט) הָאִשָּׁה שֶׁנִּכְנְסָה לְהוֹצִיא פַּת לְעָנִי, וְיָצְאַת וּמָצְאָתוֹ עוֹמֵד בְּצַד כְּבָרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁיָּצְאָה וּמָצְאַת אֶת חֲבֵרָתָהּ חוֹתָה גֶּחָלִים תַּחַת

אבער ניכט וועז זיא זאגען ג וויר זינד צוואר הינײנגעגאנגען האבען אבער ניכטס אנגעריהרט • וועז דיבע אין איין הויז אײנגעטרעטען זינד, איזט נור זא וויט אונרײן, אלס זיא געקאממען זינד • אונרײן זינד אבער אלסדאן, שפײזען, פלײסיגקייטען, אונד אפפענע צירדענע געפעסע, אבער לאגער, זיצצע, אונד פערשפונדעטע אירדענע גפעסע ריין; איזט אין ניכט־ישראל, אדער איינע פרויא דאבײא, זא איזט אללעס אונרײן • (ז) וועז איינער זיינע קליידער אין דאס (צו פערשליסענדע) וואנדשפינדע דער באדער טרוט, זא זינד זיא, נאך רא"ב ריין, נאך דען געל־עהרטען נור דאן, וועז דער שליסספל אדער דאס פעטשאפט (וואמיט עס פערזיגעלט וואירדען) אבגעגעבען, אדער איין צײכען גמאכט וואירדען • וועז אין פרישטער זיינע נע־רעטהע פאן איינער וויינקעלטערונג צור אנדערן צין דער קעלטער שטעהען לעסט, זינד זיא ריין; דיא איינעס ישראל נור, וועז ער אויסוואנט ; ער דאבע זיא געהערינ אין אכט גענאממען[א] • (ח) וועז אין ריינער (פרישטער) זיך פארגענאממען דאס קיינע העבע מעהר צו עסטען, זא איזט ער, נאך ר' יהודה, דעננאך צור העבע ריין, ווײל אונרײנע זיך פאן אירם צוריקהאלטען; דיא גל־עהרטען ערקלערען אויהן פיר אונרײן צור העבע • זינד זיינע הענדע ריין, אלס ער זיך פארניממט קיינע העבע מעהר צו עסטען, זא זינד זיא, וועז ער אויך בעהויפטעט: איך וויס געוויס דאס מיינע הענדע ניכט פארזונרײניגט זינד! דעננאך אונרײן, ווײל דיא הענדע איממער בעשעפטיגט זינד • (ט) וועז איינע פרויא אינס הויז אינטריטט אום איינעס ארמען בראד הערויסצוהאהלען, אונד פינדעט אירען דארוף בייא בראטען פאן העבע שטעהענד; עבען זא וועז איינע פרויא

הערויסקאממט אונד פינדעט איינע אנדערע אונטער איינעם טאפפע מיט העבע דיא קאהלען שארפענד, זא ער־

את סכל ; (ו) הנכתי' • של מלך לגבות מסים ותרומיות וכן ע"ס וכיוצא לעבוט עבוטו ; סכית • כל כלי סכית טמא לפי שמתפתין בכל סכית ; תכל לא נגעו • דמרתתי מן הכברי וע"כ מקפדין וממשמשין כל תשר בכית, ואס אין עמהס נכרי כאתרי' לף כוס לומר נכנסנו תכל לא נגעו, וכ"ס שכאתרים לומר לא נכנסנו ; נכרי או חשס . שגזרו על הנכרים להיות כזבים לכל דבריהס, והשתס שכבדות וזיבו' רגילו' אללן משל"כ כאיס ; (ז) מלון • מפורש רפ"ו דמעילה ; תודיאתן • שכלכלין בשלי מרכאות יש להן תלוות שכל הכח לדחוק מניח עס כגדיו ומועל עליו כדלת שכאהלן ; מטהר • משעה שכשל, דלא חיישינן שמא יגע תדם טמא מאחר שהתפש עליו כגבב ; עד שיתן . לכלן המפתח תע"פ שהכלן ע"ס דהא תנן כמ"ש המוכר מפתחו לע"ס סכית טהור ; סימן • שלא נגע : מגת • שנגר כשכח זו לשרה מניח תותס לכנור כתס כטהרה כשכח כאתר' ; נכנסו • אס הניחן אצל נכרי לא חייבי' שמא לקחן הנכרי כדי לידעת ישראל לעשות בגת : וכישראל . שמוסג משוס סומאת מגע אס הסיח דעתו מהס טמאים עד שיאמר כו', וי"ס דל"ג נכנסו אלא לגת הבאה כלין טהורין, ומיירי בהבאה הלוקח יין של תרומה מע"ס ומניח הכהן כלין אצלו כדי שיקח ממנו לגת הבאה, וכומיל שהכלים של כהן הן מרתת ע"ס ולא נגע בהו, ואס הכלים של ישראל ערוכה לעשות אצלו יין כשהרה, לא מזדהר בהו ע"ס ומייתינן דלמא נגע בהן תדם טמא אס הסיח דעתו מהן עד וכו' ; (ח) טהור • כהן שהיה טהור לאכול בתרומה והסיח דעתו מלאכול עוד בתרומה: ערוך • טמאתי' שיודעים כו שהיו טהור פורשי' ממנו ; מטמאים • מאחר שהסיח דעתי' מטהרת גופו ; טמאות • מאחר

[א] דיא קאממענאהרט זינד היר נאכצולעזען .

הָאָרֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עָר, וּמְצָאוֹ עָר, יָשָׁן וּמְצָאוֹ יָשָׁן, עָר וּמְצָאוֹ יָשָׁן, הַבַּיִת טָהוֹר. יָשָׁן וּמְצָאוֹ עָר, הַבַּיִת טָמֵא, דִּ"ר מֵאִיר. וַחֲכָ"א, אֵין טָמֵא, אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לְפָשׁוֹט אֶת יָדוֹ וְלַגַּע: (ג) הַמַּנִּיחַ אוֹמָנִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, הַבַּיִת טָמֵא, דִּ"ר מֵאִיר. וַחֲכָ"א, אֵין טָמֵא, אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלִין לִפְשׁוֹט אֶת יָדָם וְלַגַּע: (ד) אִשָּׁה חָבֵר שֶׁהַנִּיחָה לְאִשָּׁה עִם הָאָרֶץ, טוֹחֶנֶת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ, פְּסָקָה הָרֵחַיִם, הַבַּיִת טָמֵא. לֹא פְסָקָה הָרֵחַיִם, אֵין טָמֵא, אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִפְשׁוֹט אֶת יָדָהּ וְלַגַּע. הָיוּ שְׁתַּיִם, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁאַחַת טוֹחֶנֶת, וְאַחַת מְמַשְׁמֶשֶׁת (נ"א מַשְׁמֶשֶׁת), דִּ"ר מֵאִיר. וַחֲכָ"א, אֵין טָמֵא, אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלוֹת לִפְשׁוֹט אֶת יָדָן וְלַגַּע: (ה) הַמַּנִּיחַ עִם הָאָרֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לִשְׁמֹרוֹ, בְּזְמַן שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין, הָאוֹכְלִים וְהַמַּשְׁקִים וּכְלֵי חֶרֶס הַפְּתוּחִים, טְמֵאִים. אֲבָל הַמְּשֻׁכָּבוֹת, וְהַמּוּשָׁבוֹת, וּכְלֵי חֶרֶס הַמְּכֻפִּין צָמִיד פָּתִיל, טְהוֹרִים. וְאִם אֵינוֹ רוֹאֶה לֹא אֶת הַנִּכְנָסִין וְלֹא אֶת הַיּוֹצְאִין, אֲפִילּוּ מוּבָל, אֲפִילּוּ בָּפוֹת, הַכֹּל טָמֵא: (ו) הַנַּבָּאִין שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא. אִם יֵשׁ עִמָּהֶן נָכְרִי, נֶאֱמָנִים לוֹמַר לֹא

זיינעם הויזע וואכענד פֿערלעסט אונד וואכענד וויידערפֿינ-
דעט, אדער וואכענד ארער שלאפֿענד פֿערלעסט אונד
שלאפֿענד וויידערפֿינדעט, זא איזט דאס הויז רײן. פֿער-
לעסט ער איהן שלאפֿענד אונד פֿינדעט איהן וואך, זא
איזט נאך ר"מ דאס הויז אונרײן, נאך דען נעלעהרטען
איזט נור זא וויט אונרײן, אלס ער מיטטעלסט אויסשטרעק-
קונג דער האנד פֿאן זיינעם לאגער אויס בעריהרען קאננטע.
(ג) וועז איינער האנדווערקער אין זיינעם הויזע פֿערלעסט,
איזט עס נאך ר"מ אונרײן, נאך דען נעלעהרטען
נור זא וויט אלס זיא מיטטעלסט אויסשטרעק-
קונג איהרער האנד בעריהרען קעננען. (ד) וועז דיא פֿרוי
איינעם געוועטצקונדיגען דיא איינעם אונקונדיגען אין איר-
דעם הויזע אן דער מהלע מאהלענד פֿערליס, זאאיזט וועז
דיא מיהלע שטילל שטעהט, דאס הויז אונרײן, וועז זיא
נאך מאהלט, נור דאס אונרײן, וואס יענע מיטטעלסט אויס-
שטרעקקונג דער האנד בעריהרען קאן; זינד 2 זאלצע פֿרויע
דא, זא איזט נאך ר"מ, אללעס אונרײן, וויל וועהרענד
דיא איינע מאהלט, דיא אנדערע אללעס בעריהרען קאן,
נאך דען נעלעהרטען אויך דאן נור וואס יעדע מיטטעלסט
אויסשטרעקקונג דער האנד בעריהרען קאן. (ה) וועז איינע
איינען אונקונדיגען אין זיינעם הויזע צור בעוואכונג לעסט
זא זינד וועז יענער זעלבסט דיא איינ- אונד אויסגעהענדע
ערבל־קקעז קאן, שפיזען אונד פֿליסיגקייטען אונד אפֿפֿענ-
אירדענע געפֿעסע, אבער לאגער, זיצע, אונ-
פֿערשפונדעטע אירדענע געפֿעסע רײן. קאן ער אבע
יענע נידט זעהען, זא איזט אללעס אונרײן, וועז אויך דע
הירטער אונפֿעהיג זיך צו בעוועגען, אדער אנגעבונד
ווערע. (ו) וועז שטייער־איינעהמער (צום אויספֿענדען
אין איין הויז איינגעטרעטען זינד, איזט עס אונרײן. זיא
זינד וועז אין נידט־ישראל מיט איהנען וואר, דאך נע-
גלויבט, וועז זיא זאגען; וויר זינד נידט היניינגעגאנגע

והעוברי' מתקבלים כהן, וכגדיהן עוברי' ע"פ חוירן וכגדי ע"ם טמאין כן, וי"מ הטעם דקלוכות טמאות מפני מגע כתותרות. שהעוברין ושכי' מקיטין חותן: טהור. וי"ג הכל טמא שמא שכיב כזה שכל: (ב) שכיח טמא. כל מה שבכי טמא דחייסינן כשקיק מצינו כגע בכלי' שכיחי שלא רחץ חותן מתחלה, לכל ער ומלמו עד שכבר רחץ כל לחר בכיח ל חייסינן: לפנים. ממקום שהיה יכן ולקניע להס כשיוסיט ידו חייסינן שמא הלך בכיח וכגע בכלים: (ג) חומנים וחומנים כן ע"ם כלי קפק דסל"ת כחומני שמתני מלפתייהו למעמד כל לחר בכי' מודי מכמים לר"מ דכל בכיח טמ קמ"ל: (ד) פסק קכר. הרי היח כשכר ונלמנת על הטהרות: פסקה. גמרה טחינתה דכל זמן פסיק עסוקה ברחי חיכה הולכת ומשמשת בכיח: עד מקום כו'. לריעת כמי קלי לחני פסקה. ברחים: (ה) שנתן רוחק. שכעל בכיח לחוכלי'. דחייסי' שמא כגע כהן בשומר: טהורי. דלמ גזרו חלמ על טומחת מגעו בלבד: מוכל. שבשומר חיכו יכ ליכך ולא"כ מוכילים חותו; הכל טמא. דחייסינן שמא נכנס שם נכרי חו לפני כדם ויטבח ובסיטם כליס ומקפיס ס"פ, ושמא

הַכֹּל, כָּל שֶׁעֲבוּר עָלָיו חַלַּיְלָה, אוֹ מִקְצָרוֹ, טָמֵא • חֲשׁוּטַח כֵּלִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טְהוֹרִין. וּבִרְשׁוּת הַיָּחִיד, טְמֵאִין • וְאִם הָיָה מְשַׁמְּרָן, טְהוֹרִים • נָפְלוּ, וְהָלַךְ לְהָבִיאָן, טְמֵאִים• נָפַל דֶּלְיוֹ לְתוֹךְ בּוֹרוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, וְהָלַךְ לְהָבִיא בְּמַהֲ יַעֲלֶנּוּ, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁחֲנַּח בִּרְשׁוּת עַם הָאָרֶץ שָׁעָה אַחַת: (ד) הַמַּנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ פָּתוּחַ, וּמָצָאוֹ פָּרוּחַ, נָעוּל, וּמְצָאוֹ נָעוּל, פָּתוּחַ, וּמְצָאוֹ נָעוּל, טָהוֹר • נָעוּל, וּמְצָאוֹ פָּתוּחַ, ר״מ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, שֶׁחָיוּ גַּנָּבִים, וְנִמְלְכוּ וְהָלְכוּ לָהֶן: (ה) אֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּכְנְסָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל חָבֵר, לְהוֹצִיא בְּנוֹ, אוֹ בִתּוֹ, אוֹ בְּהֶמְתּוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁנִּכְנְסָה שֹׁאַ בִּרְשׁוּת: (ו) כְּלָל אָמְרוּ בַּטְּהָרוֹת, כָּל הַמְיֻחָד לְאוֹכֶל אָדָם, טָמֵא, עַד שֶׁיִּפָּסֵל מֵאוֹכֶל הַכֶּלֶב • וְכָל שֶׁאֵינוֹ מְיֻחָד לְאוֹכֶל אָדָם, טָהוֹר, עַד שֶׁיְּיַחֲדֵנוּ לְאָדָם• כֵּיצַד? גּוֹזֵל שֶׁנָּפַל לַגַּת, וְהָשַׁב עָלָיו לְהַעֲלוֹתוֹ לְבָנָיו טָמֵא, לַכֶּלֶב טָהוֹר • ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא • חָשַׁב עָלָיו חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, טָהוֹר • אִם הֶעֱלָהוּ, טָמֵא, שֶׁיֵּשׁ לָהֶן מַעֲשֶׂה, וְאֵין לָהֶן מַחֲשָׁבָה: (ו) אֲחוֹרֵי כֵלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִים, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְטַמְּאִין

אונריין • דיא רענעל איזט, זאבאלד דיא נאכט אדער איין טהיל דערועלבען דאריבער פֿערפֿלאססען, איזט עס אונריין• וועז יעמאנד קליידער אם עפֿענטליכען ארטע צום טראקנען אויסנעבריישעט האט, זינד זיא ריין, איס פֿריפֿאט בעריכע אונריין; דאס ער זיא נעריזיעט, ריין• זינד קליידער הערונטערגפֿאללען אונד ער נעריזט הין זיא ווידער צו האהלען, זא זינד זיא אונריין• פֿעללט אידעם דער אימער אין דען ברוננען דעם אונקונדיגען, אונד ער נעהט עטוואס צו האלטן, אום אהיהן הערויף צו ציהען, זא איזט דער אימער אונריין, וויל ער אייניגע צייט אים בעריך דעם אונקונדיגען ווארי• (ד) וועז יעמאנד זיין הויז אפֿפֿען פֿערלעסט אונד אפֿפֿען ווידער פֿינדעט, אדער פֿערשלאססען אדער אפֿפֿען פֿערלעסט אונד פֿערשלאססען ווידערפֿינדעט, זא איזט עס ריין• פֿערלעסט ער עס פֿערשלאססען אונד פֿינדעט עס אפֿפֿען, זא איזט עס נאך ר״מ אונריין נאך דען גרלעהרטען ריין, וויל עס דיבע וואהרשיינליך גענפֿענט, אבער זיך גליך ווידער ענטפֿערנט האבען • (ה) וועז דיא פֿרויא אייניגע אונקונדיגען אין דאס הויז אייניגע געזעטצקונדיגען אייניטריטט, אום זיינען זאהן אדער טאכטער, אדער פֿיה העדויצוזוהאלטן, זא איזט עס ריין, וויל זיא קיינע ערלויבניס האט דארין צו פֿערווילען • (ו) אלס גרונדזאטץ האט מאן בייא דען אונריינהייטפֿגעזעטצען פֿעסטגעשטעלט: אללעס וואס מענשענשפֿייזט איזט, איזט פֿעראונריינינונגספֿעדיג בים עס זא פֿערדארבען איזט, דאס עס זעלבסט פֿיר דען חונד נידט טוגט; וואס אבער קיינע מענשענשפֿייזט איזט, נידט עהער אלס בים עס דאצו בעשטימט ווירד • צ׳ ב׳ וועז אייניע טויבע אין אייניע קעלטער פֿעללט, אונדטאן בעאבזידטיגט, זיא פֿיר איינען נידט ישראל הערויצונעהמען, זא איזט דיזע פֿעראונריינינגעד; בעאבזידטיגט מאן זיא אייניגע הונדע צו גערבען, זא איזט זיא ריין; נאך ר״בי דיא אויסענזיטצען פֿאו גערעטהען דורך פֿלי׳סס׳גקייט פֿעראונריינ׳גט וואדרען, זא זאגט ר״א, זיא פֿעראונריינינגען

מתני׳ ומפ״כ כלילה טמאי, לכל כר״י דספיקו טמא לפי׳ כיוס טמא; טהורי׳ • דאין כאן אלא ספק טמא כגע בכן בכרי או פ״ס, הלכך כר״ס דספיקו טהור טהורי׳; שהוא • וכל מה שכבית ע״ם קוי ט״מ ועריך כזאם: (ד) מטהרי׳ • כשלא גגוב ממנו כלום; שהיו גבוכי׳ • כלומר ודאי גבוכים היו והתי דאין מטמיכן לי׳ דאימור כמלכו והלכו ולא נגעו בכל מה שבבית: (ה) שלא ברשות • ומרתתא שלא תתפס בגוב ומתברת לגתת ומע״פ של זורק בגו או בסמתו של בעל הבית ככמה: (ו) המיוחד • שנטמא טמא טומאת חולין עד שיפסל מאכילת הכלב; שייחדנו • דיש חלוק בין לפוקי טומאה מניה ובין לאחוי׳ לי׳ טומאה: שנפסל • כשלא נפל ל״פ דכלא עוף טהור בכרכי׳ לא כעי מחצה בחצה כדמפורש בריפ״ק, כ״פ, כשנפל לגת ומת בכרכי׳, רבכן שברי כיון דמאתה גיתו ואינו רחוי כעי מחצה,וריב״ן שבר לא מאתו גיתו ורבי יוס כשאר כגלת עוף טהור דלא כעי מחצה בכרכי׳; חצב • להאכילו לנכרי; בעלמו טמא • ול״ד להעלהו חש״ו דר״פ בתר׳ דמכשירין גבי

קְרָדָה שֶׁל תְּרוּמָה, ר״ע מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אָמַר ר׳ אֶלְעָזָר בֶּן פִּילָא (נ״א בֶּן פִּיאבי) וְכִי מִפְּנֵי מַה ר״ע מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים? אֶלָּא (נ״א מִפְּנֵי) שֶׁהַנָּשִׁים גַּרְגְּרָנִיּוֹת הֵן, שֶׁהִיא חֲשׁוּדָה לְגַלּוֹת אֶת הַחֲתוּכָה שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ, לֵידַע מָה הִיא מְבַשֶּׁלֶת:

קלערט ר״ע דיא העבע פֿיר אונריין; היא נעל־עהרטען, פֿיר ריין. ר״א זאהן פּילא זאגט: דער גרונד וועהאלב ר״ע לעטצטערע פֿיר אונריין ערקלערט, וועהרענד דיא נעל־עהרטען זיך פֿיר ריין האלטען, איזט, וויל דיא פֿרויען נעשיקזינד. אלזא דיא אנדערע אים פֿערדאכט איזט, דען טאפּף אויפֿגעדעקט צו האבען, אום צו זעהען וואס זיא קאכּט.

פ ר ק ח

הַדָּד עִם עַם הָאָרֶץ בְּחָצֵר, וְשָׁכַח כֵּלִים בֶּחָצֵר, אֲפִילּוּ חֲבִיּוֹת מְקֻפּוֹת צָמִיד פָּתִיל, אוֹ תַּנּוּר מְקֻף צָמִיד פָּתִיל, חֲבֵרִי אֵלּוּ טְמֵאִין. ר׳ יְהוּדָה מְטַהֵר בַּתַּנּוּר, בְּזְמַן שֶׁהוּא מְקֻף צָמִיד פָּתִיל. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף הַתַּנּוּר טָמֵא, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ מְחִיצָה, גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים: (ב) הַמַּפְקִיד כֵּלִים אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, טְמֵאִים טְמֵא מֵת, וְטְמֵאִין מִדְרָס. אִם מַכִּירוֹ שֶׁהוּא אוֹכֵל בַּתְּרוּמָה, טְהוֹרִין מִטְּמֵא מֵת, אֲבָל טְמֵאִין מִדְרָס. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם מָסַר לוֹ תֵּיבָה מְלֵאָה בְּגָדִים, בְּזְמַן שֶׁהִיא רוֹצָה, טְמֵאִין מִדְרָס. אִם אֵינָהּ רוֹצָה, טְמֵאִים מְדָף, אַעַפִּי שֶׁהַמַּפְתֵּחַ בְּיַד הַבְּעָלִים: (ג) הַמְאַבֵּד בַּיּוֹם, וּמָצָא בַיּוֹם, טָהוֹר. בַּיּוֹם, וּמָצָא בַלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה, וּמָצָא בַיּוֹם, בַּיּוֹם, וּמָצָא בַיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו, טָמֵא. זֶה

וועז יעמאנד מיט אינעם אונקונדיגען אין איינעם האפּן וואהנט, אונד נערעטהיג איז האפּן פֿערגעסען האט, זאגאר וועז עס פֿעסט פֿערשפּונדעטע פֿעסטער אדער איז פֿערשפּונדעטער באקאפּען איזט, זינד זיא אונריין. ר׳ יהודה זאגט: דער באקאפּען איזט ריין, וועז ער פֿערשפּונדעט איזט. ר׳ יוסי זאגט: דער באקאפּען איזט נעמליך אויך אונריין, אויסער וועז מען איינע צערן האנדבריטען האהע שיידעוואנד האפּאד געמאכט האטטע. (ב) וועז יעמאנד נערעטהשאפּטען בייס אונקונדיגען צור פֿערוואהרונג גיבט, זא זינד זיא טאדטען־ארטיג דרוק־אונריין. וויס יענער אבער דאס דער אייגענטהימער בעפֿאהיגט איזט, דאבע צו עסטען, זא זינד זיא ניכט טאדטען־, אבער וואהל דרוק־אונריין. ר׳ יוסי זאגט: וועז ער איהם איינע קיסטע מיט קלייד־ערן איבערנאב, זא זינד זיא, וועז זיא נעדרענגט פֿאלל איזט, דרוק־אונריין; וועז ניכט, זא זינד זיא מינדעטטענס אונריין וויא דורך רעגונג; זעלבסט וועז דער אייגענטהימער דען שליסעל דאצו בעהאלטען האט.

(ג) וועז יעמאנד עטוואס אם טאגע פֿערליהרט, אונד זעלביגען טאגעס זוידער־פֿינדעט, איזט עס דיר; פֿערליהרט ער עס אם טאגע אזנר פֿינדעט עס ביא נאכט, אדער ביא נאכט, אונד פֿינדעט עס ביא טאגע, אדער ביא טאגע, אונד פֿינדעט עס ערשט אם אנדרען טאגע, זא איזט עס

זהסיק דעתו מלאכול תמריהן שמא כגע כמקו' הטבופת שהיו' עסקניות הן ולמ מדעתי': (ט) מפני מה. כתומר לח נחלקו ר״ע וחכמים חלח במלחה את הכרחה, חבל לח במלחה טעני, דהסס חף ר״ע מודה לחכמים; נרגרניות. זולחת ומתחוות למחכל; ליודע. ואם יכנר בעיניה התבל ממנה:

פרק ח טמאין. שמא יבנה מנהו כדי לו שמא הסיטה; בתנור. דהסמא מחובר קנת וח״ח להסיטו ומתן דמשהר הכר גזרינן מחובר חטו לינו מחובר; סיעתם. לפרושי מלתא דת״ק קתני; (ב) מכירו. לח הע״ם מכיר במפקיד שהוח כהן חובל בתרומה זכיר על הפקדון שלח ישמלנו במת וח״ל סוחה, חבל טמח מדרס שמא יבנה חנהו כדי עליהן לינו נזהר מטומחת חנהו; רובלת. שהכסוי דוחק הבגדים ממחת שהיח מלחה כיותר טמחין, דכשחנהו יושבת על הפיהם לו נשענת עליה מכבדת על הבגדים; מדף. טומחה קלה ליטמח חובלי, ומשקי' ולח בגדים; לע״פ. דחייטי' שמח הסיטה; (ג) טהור. שהם היה מדם מולחו היה כוהלת, חבל בלילה מייחינן שמח כגע בו טמח ולח רחטו וכר״ם דהפיקו טהורי

פרק ט

זֵיתִים מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה ? מִשֶּׁיָּזוּעוּ זִיעַת הַמַּעֲטָן, אֲבָל לֹא זִיעַת הַקֻּפָּה, כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמָּאי • ר"שׁ אוֹמֵר, שִׁיעוּר זִיעָה שְׁלֹשָׁה יָמִים • בֵּ"הִ אוֹמְרִים, מִשֶּׁיִּתְחַבְּרוּ שְׁלֹשָׁה זֶה לָזֶה • ר"גַּ אוֹמֵר, מִשֶּׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּן • וַחֲכָ"א כִּדְבָרָיו : (ב) גָּמַר מִלִּמְסוֹק, אֲבָל עָתִיד לִקַּח, גָּמַר מִלִּקַּח, אֲבָל עָתִיד לִלְוּוֹת (נ"א לִמְסוֹק) • אֵרָעוֹ אֵבֶל, אוֹ מִשְׁתֶּה, אוֹ אוֹנֶס, אֲפִילוּ זָבִים וְזָבוֹת מְהַלְּכִין עֲלֵיהֶן, טְהוֹרִין • נָפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין טְמֵאִין, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעָן • וְהַמּוֹחַל הַיּוֹצֵא מֵהֶן, טָהוֹר : (ג) נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, הֲרֵי אֵלּוּ מֻכְשָׁרִין • נָפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין טְמֵאִין, הַמּוֹחַל הַיּוֹצֵא מֵהֶן, ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין • אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, לֹא נֶחְלְקוּ עַל הַמּוֹחַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים, שֶׁהוּא טָהוֹר • וְעַל מַה נֶּחְלָקוּ ? עַל הַיּוֹצֵא מִן הַבּוֹר, שֶׁר' אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין : (ד) הַגּוֹמֵר אֶת זֵיתָיו, וְשִׁיֵּר קֻפָּה אַחַת, יִתְּנֶנָּה לָעָנִי (נ"א לְעֵינֵי) הַכֹּהֵן, דִּ"ר מֵאִיר •

פֿאן וואן אן נעהמען אליפֿען אונריינהייט אן ; נאך ב"ש, זאבאלד זיא (דורך אייגענען דרוק) אין דער אליפֿענגרובע שוויטצען, ניכֿט אבער דורך דען שווייס אים טראגקארבע • ר"ש זאגט : אלס צייטמאאס ניממט מאן אן, דאס נאך 3 טאגען דער שווייס איינטריטט; נאך ב"ה : זאבאלד 3 אליפֿען אן איינאנדער קלעבען. ר"ג זאגט: זאבאלד דאס איינברינגען פֿאללענדעט איזט; דיא געלעהרטען שטיממען איהם בייא. (ב) איזט מאן פֿערטיג מיט דעם אבלעזען דער אליפֿען, איזט אבער געזאננען נאך וועלכֿע צוצוקויפֿען, אדער פֿערטיג מיטצוקויפֿען אונד דענקט נאך צו בארגען; אדער איזט איינע אונטערברעכֿונג ענטשטאנדען דורך טרויערפֿאלל, האכֿצייט, אדער געוואלטטהאט, זא זינד זיא נאך ריין, זעלבסט ווען אייטערפֿליסיגע דריבער גינגען • פֿאללען אונריינע פֿליסיגקייטען דארויף, זא זינד נור דיא בעריהרטען שטעללען אונריין • דער אויס דען אליפֿען (אים ניכֿט = פֿערטיגען צושטאנדע) קאממענדע זאפֿט איזט ניכֿט צור אונריינהייט בעפֿעהיגענד • (ג) זאבאלד זיא פֿערטיג זינד, זינד זיא בעפֿעהיגט צור אונריינהייט • פֿאללען (אונריינע) פֿליסיגקייטען דארויף, זא זינד זיא אונריין • דער הערויסקאממענדע זאפֿט איזט נאך ר"א ריין, דיא געלעהרטען זאגען: פֿעראונרייניגונגספֿעהיג • ר"ש זאגט : זיא זינד ניכֿט אונאיינס איבער דען אויס דען אליפֿען קאממענדען זאפֿט, דען דער איזט נאך ביידען ריין; איהר שטרייט בעטריפֿט נור דען נאכֿהער נאך אין דער גרובע פֿערבליבענען, דען ר"א פֿיר ריין, דיא געלעהרטען פֿיר פֿעראונרייניגונגספֿעהיג האלטען • (ד) ווען איינעם נאך בעענדיגונג דער קעלטערונג נאך איין קארב פֿאלל אליפֿען איבריג געבליבען, זא מוס ער פֿאן דיזען (דיא העבע) איינעם ארמען פרימטער (אין

פרק ט מקבלין . להיות מוכשרים בשמן היוצא מהן : מעטן • כלי שנותני' בו הזיתים והן נכמרות שם כדי שיהיו ראוי' להוציא שמן : אבל לא • דקופה אינה מחזקת המשקין והולכי' לאבוד ולא ניחא לי' ואין מכשיר הזרעים אלא משקין דניחא לי' ביציאתן : ג' ימי' • דמשקה היוצא בתוך ג"י אינו חשוב שמן : שיתחברו • דרך הזיתים כששהו במעטן מתחברים זה לזה : משתגמר • מלאכת הכנסתן אפי' בן יומו מכשיר, וכ"ז שדעתו להוסיף עוד זיתים על אלו לא ניחא לי' במשקין היוצאין : (ב) מלמסוק . מללקוט זיתיו : ללות • זיתים מאחר ולהוסיף על אלו : אבל . ולפיכך לא הוסיף עליהן אבל דעתו להוסיף כשיעבור האבל, טהורי' כר"ג דאמר, משתגמר מלאכתן : אין טמא . אין מכשיר אלא מקום נפילת המשקין, פ"א נפלו על הזיתים הללו שלא נגמרה מלאכתן משקין טמאי' לא נטמא מהן אלא הזיתים שנגעו בהן המשקי' טמאי' בלבד : המוחל . המים היוצאי' קודם שנגמרה מלאכתן לא מקבלי' טומאה ולא מכשירי' לפי שאינו רוצה בקיומן : (ג) משקי' טמאי' : טמאי' . כל הזיתים ואפי' אותן שלא נגעו בהן המשקי' שהמשק' שיצא מהן אחר שנגמר' מלאכתן מתערב באלו המשקי' הטמאי' ומקבלי' טומאה ומטמאי' כל הזיתים : מטהר • דלא חשיב משקה : מטמאי' • כשיצא אחר שנגמרה מלאכתן : הבור • לאחר שמוציאין השמן מן הבור נשאר בקרקעית הבור מוחל כמו מים, בהא רבנן סברי דחשיבי משקה כיון דא"א להיות מוחל בקרקעית הבור בלא צחצוח שמן חשיבי משקה כמו השמן : (ד) הגומר . לאחר שחבר זמן הגתות והבדים דבשעת הגתות והבדים הכל נאמני' : ושייר • כדי שיפריש ממנה תרומה ומעשר בטהרה : לעיני כהן • שהכהן עצמו יראה שגמר עתה את זיתיו שאם לא יתננה לעיני הכהן אינו נאמן ששמרן בטהרה, וי"ג לעני כהן משום דתרומה מועטת בזו דמפרישי' לאחר הגתות אין רגילי' לתת אותה אלא לכהן עני וה"ה דמצי לתת אותה לעשיר : מיד • כל אותו היום ומהמני

אֶת הַמַּשְׁקִין, וְאֵין פּוֹסְלִין אֶת הָאוֹכְלִין. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מְטַמְּאִין אֶת הַמַּשְׁקִין, וּפוֹסְלִין אֶת הָאוֹכְלִין. שִׁמְעוֹן אֲחִי עֲזַרְיָה אוֹמֵר, לֹא כַךְ וְלֹא כַךְ, אֶלָּא מַשְׁקִין שֶׁנִּטְמְאוּ בַּאֲחוֹרֵי הַכֵּלִים, מְטַמְּאִין אֶחָד, וּפוֹסְלִין אֶחָד, הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי, וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: (ח) עֲרֵבָה שֶׁהִיא קַטַּפְרָס וְהַבָּצֵק מִלְּמַעְלָן, וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ מִלְּמַטָּן, שָׁלֹשׁ חֲתִיכוֹת בְּכַבֵּצָה אֵינָן מִצְטָרְפוֹת, וּשְׁתַּיִם מִצְטָרְפוֹת. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף שְׁתַּיִם אֵינָן מִצְטָרְפוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ דוֹצְצוֹת מַשְׁקֶה. וְאִם הָיָה מַשְׁקֶה עוֹמֵד, אֲפִילוּ כְּעֵין הַחַרְדָּל מִצְטָרֵף. ר׳ דוֹסָא אוֹמֵר, אוֹכֶל פָּרוּד אֵינוֹ מִצְטָרֵף: (ט) מַקֵּל שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְמֵאִין, כֵּיוָן שֶׁהִשִּׁיקָהּ לַמִּקְוֶה, טְהוֹרָה, דִּ״ר יְהוֹשֻׁעַ. וַחֲכָ״א עַד שֶׁיַּטְבִּיל אֶת כֻּלָּהּ. הַנִּצּוֹק, וְהַקַּטַּפְרָס, וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, אֵינָן חִבּוּר לֹא לַטֻּמְאָה, וְלֹא לַטָּהֳרָה. וְהָאֶשְׁבּוֹרָן, חִבּוּר לַטֻּמְאָה וְלַטָּהֳרָה:

פֿליסיגקייטען, אבער מאכֿען ניכֿט שפייזען (פֿאן העבע) פֿערווערפֿליך. ר׳ יהודה זאגט: זיא פֿעראונרייניגען פֿליסיגקייטען אונד מאכֿען שפייזען פֿערווערפֿליך. שמעון ברודער דעס עזריה זאגט: וועדער זא נאך זא, זאנדערן: פֿליסיגקייטען, דיא דורך דיא ריקזייטע דער גערעטהע פֿעראונרייניגט ווארדען, מאכֿען איינען גראד אונרין אונד דען אנדערן פֿערווערפֿליך, זא דאס הירויף פאסט: וואס דיך פֿעראונרייניגט האט, קאננטע מיך ניכֿט פֿעראונרייניגען, אונד דוא פֿעראונרייניגסט מיך. (ח) ווען איין טראג נאך איינער זייטע אבשיסיג איזט, אונד דער טייג דארויף אונד פֿייכֿטיגקייט אונטער דיזעם איזט, זא ווערדען, ווען עס דרייא טייגשטיקקע זינד, דיא צוזאממען איין איי גראס בילדען, זיא ניכֿט צוזאממענגערעכֿנעט, אבער וואהל ווען 2. ר׳ יוסי זאגט: אויך 2 ניכֿט, עס ווערען דען דאס דיא פֿייכֿטיגקייט דאצווישען געפרעסט איזט. שטעהט אבער דיא פֿייכֿטיגקייט, ווען אויך נור וו״א איין זענפֿקארן גראס, זא ווערדען אללע שטיקקע צוזאממענגערעכֿנעט. ר׳ דוסא זאגט: געטרעננטע עס־ווארען ווערדען ניכֿט צוזאממענגערעכֿנעט. (ט) ווען איין שטאק פֿאלל איזט פֿאן אונריינען פֿליסיגקייטען, זא איזט ער זאבאלד מאן מיט איינעם ענדע דעסזעלבען דאס טויכֿבאד בעריהרט, נאך ר׳ יהושע, גאנץ ריין. דיא געלעהרטען זאגען: ער מוס ערשט גאנץ אונטערגעטויכֿט ווערדען. דער שטראהל (ביים גיסען) אונד דער אבשטרעמענדע אבלויף, אונד פֿייכֿטיגקייט, בילדען קיינע פֿערבינדונג דער דינגע, וועדער צור פֿעראונרייניגונג נאך צור רייניגונג; איין זאממעלארט איזט אבער פֿערבינדונג צו ביידען.

הכשר דלא חשיב מעשה, דשמא הכ״ד שהעלהו נותנן לנכרי: (ז) אחורי. האי דנקט אחורי כלים משום דקילו, שכלי שנטמאו אחוריו במשקי׳ טמאין אין טמא אלא אחוריו: המשקי׳. אפי׳ דחולין ואין פוסלין אפי׳ של תרומה ור״י יליף ק״ו מט״י, ומה ט״י שאינו מטמא משקין אפ״ה פוסל אוכלי של תרומה, אחורי כלים שמטמאי׳ משקין אינו דין שיהי׳ פוסלין את התרומה, ור״א דלא חייש לק״ו משום דאחורי כלים שנטמא במשקי׳ דרבנן, וטבול יום דאורייתא, אלא משקי׳ מטמאי׳ משקין של תרומה ואותן משקי׳ של תרומה מטמאי׳ א׳ באוכלי תרומה שנעשו שניי׳ ואותן אוכלי׳ פוסלי׳ אוכלי׳ אחרים של תרומה, והיינו דקאמרי האוכלי׳ של תרומה למשקי׳ של תרומ׳ מטמאיך כו׳: (ח) טופח מלמטן. דהיינו בצק שבלילתה רכה ומשקה שלה טופח, הבצק שלמעלה בלילתה עבה ואין משקה טופח: ג׳ חתיכות. אם יש ג׳ חתיכות סדורות זו אצל זו ובין שלשתן כביצה א׳ טופח וב׳ אינו טופח והטופח מלמטה, והשתא האמצעית נוגעת בתחתונה, והעליונה נוגעת באמצעית, ואינן נושכו׳, אינן מצטרפין לטמא המשקה טופח שלמטה, לטמא את העריבה: ושתים. אם לא הי׳ שם אלא ב׳ חתיכות בצק והתחתונה טופחת ובין שתיהן כביצה, מצטרפות לטמא המשקה, ויחזור ויטמא את העריבה: רוצצת. דוחק ועומד בין ב החתיכות: עומד. שלא היה קטפרס אלא אשבורן והמשקה עומד בין חתיכות הבצק אפי׳ כל שעור הביצה שבבצק פרורי׳ דקין כעין החרדל מצטרף: (ט) מלאה. כגון שנשרה במים טמאי׳ דשאר משקי׳ אין להם טהרה במקוה: שהשיקה. שחבר קצה הא׳ מן המקל במקוה אף ע״פ שלא הטביל כלה, טהרו כל המשקי׳ שבמקל, דקטפרס חבור: הנצוק. קלוח הזקוף כעמוד, כשמערה מכלי טהור לכלי טמא: טופח. ואין בו ע״מ להטפיח דהיינו שאין בו כ״כ משק׳ שאם טפח בהן ידו אין בידו משקה שיוכל להטפיח דבר אחר: לטומאה. שאם המשקים תלושי׳ ונגע טמא בתחתון, העליון טהור, וכן לענין משקה טופח אם משקי׳ מכאן ומכאן ומשקה טופח באמצע ונגע טמא במשקה טופח, המשקה שמכאן ומכאן טהור: לטהרה כגון גומא שאין בה מ׳ סאה ונצוק או משקה טופח מחובר לגומא ולמקוה כשר, אינו חבור להכשיר הטובל בגומא והא דבמקואות פ״ו מ״ז וט׳ בעינן ערוב מקואות כשפופרת הנוד, ה״מ נקב כותל, אבל בקרקע שוה דליכ׳ כותל כלל סגי בטופח ע״מ להטפיח:

נוֹגֵעַ בָּאוֹם, אֲפִילוּ בְשַׂעֲרָה, טָמֵא: (ט) נִמְצָא
עַל גַּבֵּי פְרוּדִים, וְהוּא נוֹגֵעַ בְּכַבֵּצָה, טָמֵא.
פְּרוּדִים עַל גַּבֵּי פְרוּדִים, אַעַ"פִּי שֶׁהוּא נוֹגֵעַ
בְּכַבֵּצָה, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ. נִמְצָא
בֵּין כּוֹתֵל לַזֵּיתִים, טָהוֹר. נִמְצָא בַּגַּג,
הַמַּעֲטָן טָהוֹר. נִמְצָא בַּמַּעֲטָן, הַגָּג טָמֵא.
נִמְצָא שָׂרוּף עַל הַזֵּיתִים, וְכֵן מַטְלֵת מְהוֹהָא,
טְהוֹרָה, שֶׁכָּל הַטֻּמְאוֹת כִּשְׁעַת מְצִיאָתָן:

האאר בעריהרט, זא איזט אללעס אונריין. (ט) פֿינדעט
עס זיך אויף איינעם איינצעלנען אבגעזאנדערטען שטיק
דער מאססע, אונד עס איזט איין איי גראס היראן,
זא איזט דיס גאנצע שטיק אונריין; זינד מעהרערע זאלכֿע
שטיקקע איבעראיינאנדער, זא איזט אבגלייך דאס קריכֿטהיר
וויא איין איי גראס בעריהרט, דאך נור דאס בעריהרטע שטיק
אונריין. פֿינדעט עס זיך צווישען דער וואנד אונד דען אליפֿען, זא זינד דיזע ריין. פֿינדעט עס זיך אויף דען אויפֿ'ס
דאך געבראכֿטען אליפֿען, זא זינד דיא אין דער גרובע ריין;
ווען אין דיזער, דיא אויפֿ'ס דאך געבראכֿטען אונריין. פֿינדעט
זיך איין פֿערבראננטעס קריכֿטהיר אויף דען אליפֿען, זא זינד
זיא ריין. זא אויך איין פֿעלליג צעררייבענעס צייגשטיק. דען אללע אונריינהייט ווירד נאך דעם צושטאנ-
דע, וויא מאן זיא פֿינדעט, בעאורטהיילט.

פ ר ק י

הַנּוֹעֵל בֵּית הַבָּד מִפְּנֵי הַבַּדָּדִין, וְהָיוּ לְשָׁם
כֵּלִים טְמֵאִין מִדְרָס, ר"מ אוֹמֵר, בֵּית הַבָּד
טָמֵא. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּית הַבָּד טָהוֹר.
ר"שׁ אוֹמֵר, אִם טְהוֹרִין לָהֶן, בֵּית הַבָּד טָמֵא.
וְאִם טְמֵאִין לָהֶן, בֵּית הַבָּד טָהוֹר. אָמַר ר'
יוֹסֵי, וְכִי מִפְּנֵי מַה טְמֵאוֹת? אֶלָּא שֶׁאֵין
נָכְרִים בְּקִיאִין בָּהֶסֵּט: (כ) הַבַּדָּדִין שֶׁהָיוּ
נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין, וּמַשְׁקִין טְמֵאִין בְּתוֹךְ בֵּית
הַבָּד, אִם יֵשׁ בֵּין מַשְׁקִין לַזֵּיתִים כְּדֵי שֶׁיְּנַגְּבוּ

ווען יעמאנד דאס קעלטער-הויז מיט דען פרעסלייטען
פֿערשליסט, אונד עס זינד דרוק-אונריינע גערעטהע דארין,
זא ערקלערט ר"מ דאס קעלטערהויז פֿיר אונריין, ר' יהודה פֿיר
ריין. ר"ש זאגט: ווען דיא ארבייטער יענע נאך איהרער אנזיכֿט
פֿיר ריין האלטען, זא איזט דאס הויז אונריין; ווען זיא אבער
יענע אלס אונריין בעטראכֿטען, זא איזט עס ריין. ר' יוסי זאגט:
מאן ערקלערט דארום דאס הויז פֿיר אונריין, ווייל אונ-
קונדיגע פערזאנען ניכֿט דארויף אכֿטען, דאס דיא בלאסע
בעוועגונג זאלכֿער זאכֿען אונריינהייט בעווירקט. (כ) ווען דיא
פרעסלייטע איין אונד אויסגעהען אונד זיך אין דעם פרעסהויזע
אויף דער ערדע אונריינע פֿליססיגקייטען בעפֿינדען, זא זינד דיא
אליפֿען, ווען רוים גענוג צווישען דער פֿליססיגקייט אונד

היו מוכשרי' לבית הלל: בקרדומי'. לרבותא נקט לה, שהן כלי ברזל מוכנים לטומאת מת יותר משאר כלים: ומוליך.
עוקר כל הזיתים שבמעטן: (ח) ברחיים. שטוחנים בהן זיתים ואח"כ נותני' בבית הבד זטוען בקורה: הכל טמא.
שהמשקה נטמא בשרץ ונטמאו כל הזיתים ע"י חבור משקה: העלים. המכסים את הזיתים ולאו בר קבולי טומאה נכנסו:
הבדדי'. עמי הארץ שטהרן בעל השמן לעשות זיתיו בטהרה ונאמני' לומר לא נגענו בשרץ שעל העלים: אוס. זיתים
המקובצים יחד ומחוברי' במעטן נקראים אוס: בשערה. אפי' שער א' מן השרץ נגע באוס טמא כל האוס: (ט) פרודי'.
לאחר שתקע יחד באוס להפריד האוס לכמה חלקים ובכל חלק יש זיתים מדובקים: והוא נוגע. שיש בזיתים שנוגע בהן
השרץ כביצה, טמא כל הגוש, דהיינו החלק ההוא, ואף ע"ג דאין הגוש חבור אף לזיתים שבגוש עצמו משתקע את היתד
באוס להפרידם, מ"מ כיון דיש בגוש זה זיתים טמאין כשעור לטמא אחרים, נעשה חבור: ע"ג. והשרץ על הגוש העליון:
מגעו. כלומ' אותו הגוש בלבד שהשרץ נגע בו, ולא שאר הגושין: בגג. המעלה זיתים מן המעטן לגג ואח"כ נמצא
השרץ בזיתים שעל הגג: ממעטן. כלומ' הזיתים שבמעטן טהורים ולא טמאי' עם הזיתי' הבאים מן המעטן: הגג טמא.
ויש גרסא דברי רבי, וחכ"א בגג אינו טמא אלא הגג, במעטן, אינו טמא אלא המעטן: שרוף. ושרץ שרוף לא מטמא:
מהוהא. נתחרך ונעשה כמין קורי עכביש שוב אינו מקבל טומאה: טהורה. ולא אמרי' שמא טמא הי' מתחלה וקודם
שנתחרך, וי"מ דטהורה אף שהיה' ודאי טמאה מתחל' דאמרי' הכי נפלה עלייהו, וכבר פרחה טומאתה ממנה:
פרק י הנועל. בעל הזיתים שטיהר עמי הארץ כדי שיעשו השמן בטהר', ונעל בית הבד שלא יכנסו עמי
הארץ שלא נטהרו ושלא יצאו ע"ה שנטהרו ויטמאו מע"ה חבריהם: לשם. בבית הבד: טמא. דאין חוששין ליזהר על
הטומאה: רי"א. דנזהרין על טומאה ודאי הואיל וחבר זה טיהרן לכך: להן. כגון שישבה עליהן אשת ע"ה או שהיו של
ע"ה, בעיניהן טהורין הן: ואם טמאין. כגון שידעו שישבה עליהן אשה נדה או זבה: אר"י. כר"מ ס"ל דבית הבד טמא

ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, יוֹלִיךְ אֶת הַמַּפְתֵּחַ מִיָּד. ר״שׁ אוֹמֵר, מֵעֵת לְעֵת: (ה) הַמַּנִּיחַ זִירִים בַּכּוּתָשׁ (נ״א בַּכּוּבְשׁ), שִׁימְתּוֹנוֹ שִׁיחוּ נוֹחִין לִכְתּוּשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ מְכְשָׁרִים. שִׁמְתּוֹנוֹ שֶׁיִּמָּלֵחַ, בֵּ״שׁ אוֹמְרִים מְכְשָׁרִים, בֵּ״ה אוֹמְרִים, אֵינָן מְכְשָׁרִים. הַפּוֹצֵעַ זִירִים בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, טָמְאָן: (ו) הַמַּנִּיחַ זֵיתָיו בַּגֶּגֶ לְגַרְגְּרָם, אֲפִילּוּ הֵן רוֹם אַמָּה, אֵינָן (נ״א הֲרֵי אֵלּוּ) מְכְשָׁרִין. נְתָנָן בַּבַּיִת שֶׁיִּלְקוּ, וְעָתִיד לְהַעֲלוֹתָן לַגָּגֶ, נְתָנָן בַּגֶּגֶ שֶׁיִּלְקוּ, אוֹ שֶׁיִּפְתְּחֵם (נ״א שֶׁיְּפַתְּחֵם וְשֶׁיִּמָּלֵחַם), הֲרֵי אֵלּוּ מְכְשָׁרִין. נְתָנָן בַּבַּיִת עַד שֶׁיִּשַּׁמֵּר אֶת גָּגוֹ, אוֹ עַד שֶׁיּוֹלִיכֵם לְמָקוֹם אַחֵר, אֵינָן מְכְשָׁרִין: (ז) רָצָה לִטּוֹל מֵהֶן בָּד אֶחָד, אוֹ שְׁנֵי בָּדִין, בֵּ״שׁ אוֹמְרִים, קוֹצֶה בְּטָמְאָה, וּמַחֲפֶּה בְּטָהֳרָה. בֵּ״ה אוֹמְרִים, אַף מְחַפֶּה בְּטָמְאָה. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, חוֹפֵר בְּקַרְדּוֹמוֹת שֶׁל מַתֶּכֶת, וּמוֹלִיךְ לְבֵית הַבַּד בְּטָמְאָה: (ח) הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בָּרַחַיִם, אֵין טָמֵא אֶלָּא מָקוֹם מַגָּעוֹ. אִם הָיָה מַשְׁקֶה מְהַלֵּךְ, הַכֹּל טָמֵא. נִמְצָא עַל גַּבֵּי הָעֲלִים, יִשָּׁאֲלוּ הַבַּדָּדִים לוֹמַר לֹא נָגַעְנוּ. אִם הָיָה

דער פֿרוכט) געבען; זא ר״ם. ר׳ יהודה זאגט: ער קאן אויך דעם פֿרישטער רעכן שליסעל צור קעלטער זאגלייך ברינגען (דאמיט דיזער יענע אין ריינהיט קעלטערן לאספֿן). ר״ש זאגט: בינעז 24 שטונדען. (ה) וועז יעמאנד אליין איז דעם שטאמפֿגעפֿעס ליגען לעסט, דאמיט זיא שטעהען בים זיא לייכטער צו שטאמפֿען זינד, זא זינד זיא (דורך דעז זאפֿט) צור אונריינהייט בעפֿעהיגט. לעזט מאן זיא הין אום זיא אינצוואלצען, זא ווערדען זיא נאך ב״ש דורך יענעז בעפֿעהיגט, נאך ב״ה, ניכט. וועז יעמאנד מיט אונריינען העגדען אליפֿען (פֿאן העבע) אויפֿכריכט, זא מאכט ער זיא אונריין. (ו) וועז יעמאנד זיגע אליפֿען אויף דעם דאך העינלעגט אום זיא אינצעלוויז צו טראקנעז, זא ווערדען זיא, זעלבסט איגע עללע האך אויפֿגעשלאגען דורך דען שוויים ניכט בעפֿעהיגט. טהוט ער זיא אין איגען הויזרים דאמיט זיא ערשט ווייך ווערדען, אום זיא נאכהער אויף דאס דאך צו ברינגען, אדער ברינגט ער זיא אויף דאס דאך, דאמיט זיא דא ווייך ווערדען, אדער אום זיא אויפֿצומאכען, זא ווערדען זיא בעפֿעהיגט. טהוט ער זיא אין איגען הויזרים אום ערשט זיין דאך זיכער צו מאכען אדער זיא אנדערסוא הינצוברינגען, זא ווערדען זיא ניכט בעפֿעהיגט. (ז) ווילל איינער (פֿאן אונפֿערטיגען) צו איינער אדער 2 קעלטער פרעסטען הערויסנעהמען, זא קאן ער נאך ב״ש אין אונריינהייט אויסהעבען, אבער דאס אבריגע טוכ ער אין ריינהייט בעדעקקען. נאך ב״ה קאן אויך דיס איז אונריינהייט נעשעהען. ר׳ יוסי זאגט: ער דארף זיא זא גאר אללע טיט אייזערנען הויזען אויסגראבען אונד אין אונריינהייט אין דיא פרעסטע ברינגען. (ח) וועז אין קריכ טהיר אין דער עהלמיהלע. געפֿונדען ווירד, זא איזט נור דער דאפֿאן בעריהרטע ארט אונריין. איזט אבער לויפֿענדע פֿליססיגקייט דאזועלבסט, זא איזט אללעס אונריין. פֿינדעט עס זיך אויף דען דעקבלעטטערן, זא ברויכט מאן נור דיא פרעסטער צו בעפֿראגען, אב זיא ניכט אנגעריהרט האבען. האט עס אבער דיא מאסטע זעלבסט אויך נור מיט אינעם

לי כמה דאמר שעתה גמר זיתיו: מעת לעת. של גמר לקוטת הזיתים מהמכי לי׳ חס הניח לו לת המפתח: (ה) כתותח הוא כלי גדול שמכיתי׳ בו זיתים לכמור: שיתחוכו שיתרככו. ויש גורסין בכותש שמכיתין במכתשת ימים רכים שירפו ויהיו כותי׳ לכתוש: מוכשרי׳. כמוהל כיוצא מהן שכבר כגמרא מלאכתן: תינן. דשדיין לת כגמרא מלאכתו שהרי דעתו עליה לכבשן: הפוצע. ממעכן ומתוך כך מרכיס טעם וניחא לי׳ במשקה דטייף עליהו: טימאן. דיזים מסולכות פוסלו׳ תה התרומה, וכל הפוסל לת התרומה מטמא משקי׳ להיות תחלה, והן מוכשרי׳ כפניעתו: (ו) לגרגרם. שכל גרגיר יהיה יחידי: רוס אמה. וכשהניחם כעלות המתקין המהתקין רחשון רחשון ומש״ה נקט לשון לגרגרן, וגורסין לפי׳ סן רוס אמה דהשתא התחתונות חינן מתהתקות, לפ״ה מוכשרי׳ דניחא לי׳ כמה שיזיעו סם דחזו לתכילה טפי: שילקו. שיתעכו: לגגו. למתקן סם בהמה: שיפתחם. שיתכעו ויחלקם: שיתקן סוכה מקיים כרחש סגג לשבת סם לשמור: חינן דלת כית׳ ליה כזיעתן: (ז) רצה. זיתים שלת כגמרא מלאכתן, כגון שהיה דעתו ליקח ולהוסיף וכת ליקח מהן שעה מועט שמזימי׳ ככית הבד פעם ג׳ או ב״פ לעשות מהן שמן, ומשהיר כמעטן הרבה מהן: כטהרה. כשנמר ליקח מה שרצה מועלת לקיומו להחזיק סם המותר בחלו כגמרא מלאכתן: לף. ומיהו חס עקר כל הזיתים שבמעטן לעשותן ככית הבד

חוֹתָם, טָמֵא • נָפְלוּ מִמֶּנּוּ עֲנָבִים, וְדָרָכָן בַּמָּקוֹם הַמְפֻנֶּה, כַּבְּצָרָה מְכֻוָּן, טָהוֹר • יֶתֶר מִכַּבְּצָרָה, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצָאָה טָפָה רִאשׁוֹנָה, נִטְמֵאת כְּכַבְּצָרָה: (ט) מִי שֶׁחָרָה עוֹמֵד וּמְדַבֵּר עַל שְׁפַת הַבּוֹר, וְנִתְזָה צְנוֹרָא מִפִּיו, סָפֵק הֶגִיעָה לַבּוֹר, סָפֵק לֹא הֶגִיעָה, סְפֵקוֹ טָהוֹר: (י) הַחוֹלֵף אֶת הַבּוֹר, נִמְצָא שֶׁרֶץ בָּרִאשׁוֹנָה, כֻּלָּן טְמֵאוֹת • בָּאַחֲרוֹנָה, הִיא טְמֵאָה, וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת • אֵימָתַי? בְּזְמַן שֶׁהוּא זוֹלֵף בְּכָל אַחַת וְאַחַת • אֲבָל אִם הָיָה זוֹלֵף בְּמַחַץ, וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בְּאֶחָד מֵהֶן, הִיא טְמֵאָה בִּלְבָד • אֵימָתַי? בְּזְמַן שֶׁהוּא בוֹדֵק וְלֹא מְכַסֶּה, אוֹ מְכַסֶּה וְלֹא בוֹדֵק • הָיָה בוֹדֵק וּמְכַסֶּה, וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בַּחֲבִית, הַכֹּל טָמֵא • בַּבּוֹר, הַכֹּל טָמֵא • בַּמַּחַץ, הַכֹּל טָמֵא: (יא) בֵּין הָעֲגוּלִים לַזָּוִיּוֹת, רְשׁוּת הָרַבִּים • בֵּין שֶׁלְּפָנֵי הַבּוֹצְרִים, רְשׁוּת הַיָּחִיד • וְשֶׁלְּאַחַר הַבּוֹצְרִים, רְשׁוּת הָרַבִּים • אֵימָתַי? בְּזְמַן שֶׁהָרַבִּים נִכְנָסִים בּוֹ וְיוֹצְאִים בּוֹ • כְּלֵי בֵית הַבַּד, וְשֶׁל גָּת, וְהָעֲקָל,

זאנסט אבער אונריין • פֿאללען איהם טרויבען אב אוגד ער טריסט דאריף אן אייגער לעערעז שטעלל, זא איזט דיא קעלטער, וועז יענע נור אין א׳י בעטראגען, ריין, וועז אבער עטוואס דאריבער, אונריין, דען זא ווירד איין טראפפֿען הערויסקאמ, וואורדע ער אונריין דורך אין א׳ גראס שפיזען • (ט) וועז א׳ינער אן דער ווייננרובע שטעהט אונד שפריצט, אונד שפיילעל שפריצט איהם אוס דעם מונד, אונגעווים אב אין דיא גרובע אדער ניכט, זא איזט דיזע ריין • (י) וועז אייגער אי׳נע ווייננרובע אין איינצעלנען געפֿעסען אוים׳שעפֿט, אונד עס פֿינדעט זיך איין קריכטהיר אים ערשטען׳ געפֿעסע, זא זינד אללע אונריין, וועז אים לעטצטען, נור דאס אייגע, דיא איבריגען ריין • יענעס גילט אבער נור וועז מאן מיט יעדעם געפֿעסע שעפֿט; וועז מאן אבער נור מיט איינעם צאבער שעפֿט, אונד זיך דאן אין קריכטהיר אין איינעם דער געפֿילטען גע׳פֿעסע פֿינדעט, זא איזט נור דיזעס אונריין, דיא איבריגען ריין• דיס יעדאך נור וועז ער פֿארהער דיא געפֿעסע אונטערוזוכט אבער ניכטס צוגערעקט, אדער אימער אללעס צוגערעקט, אבער ניכט אונטערוזוכט האטטע• האטער אבער בירעס געטהאן, זא איזט, וועז עס זיך אים פֿאס פֿינדעט, אללעס אונריין• וועז אין דער גרובע, אדער אים׳שעפֿט צאבער, אללעס אונריין• (ח) דער רוים צוויישען דען פרעסשטיינען[1] אונד דען טרעבערז, איזט עפֿענטליכער ארט• אים ווייננבערג איזט דער טהייל פֿאר דען ווינצערן פריפֿאטארט, דער הינטער דענזעלבען עפֿענט׳

ליכער אַרט, וועז נעמליך דיא מענגע אן אייגער זייטע דאריף הערייגקאממען, אונד אן דער אנדערן הערויסגעהען קאן • — דיא נערעטהע דער עהלפרעסטע אונד ווייגקעלטער, אונד דיא נאכפרעסטע דער עהלטרעבערן מום טאן, וועז זיא

עליהם מוכתח מלתא לגת בגרן; (ה) תע"פ • שידיו טמאות וסעכנים כוטפי' יין לגת יין לאותן טפין תורת משקי' דלא מיתח לי' כמאי דטייף: העכט • תע"פ שהיכם מכטפות אם כפל ממנו גרגר יחידי ואין לגרגר חותם, דהיינו כמקו' טעוקך פ"פ הגרגר יש כמין חותם סותם פי הגרגר, וכשנעקר העוקץ עם החותם סתמך יוצא, ויש לו תורת משק׳ וחוזל ומחללה כגרס לגת, וה"מ כשנגע במקום החותם: כפלו • עכבים שבגרן לגת, והוכשרו לפי שבגרן לגת וכטמאו כידיו, ודרכן בטהרה במקום פנוי כגת שאין שם לא יין ולא עכבים: (ו) נמורף • רוק: מפיו • שם ע"פ שמטמא לחם וכלי' מדרבנן וכ"ש מוכלי' ומשקי': טהור • דתמרוכן שפת הכור מבעתה מלרדת לתוך היין, וכבור של שמן שהשמן מחליק שפת הכור והכמורף יורד לשמן טמא כר"מ, ותיורי בבור קיד שהיכו מקבל טומאה: (ז) כזולף• המוציא יין ושמן שבבור ולפי שהיכו מוציא בכת ע' קרי ליה זולף: כרחשונה • שהכניס חבית בבור ומלאה וכן ב' וכן ג' ולא"כ כמלא ברגן כתבית שמלא רחשונה: טמאות• דמרחשונה נטמא כל מה שבבור כין שהיה בגרן כבור כין שהיה בחבית: כיוצ • דתמנה היה בגרן ולפי' כי' מן הבור שמא כפל לבור לאחר שנתמלאו כרחשונה: כבל ע' • שהכניס בחביות לתוך הבור ומחלת תותן: מחך • כ"א בשעוי למלאות כן יין: בלבד • לתימור בתוך החבית היה בגרן: בודק • בחבית • שהכניס והמתין ולא כי' כאן בגרן אבל לא היה מבקש לא בבור ולא בחבית כל שעה שהיה מביא המתין מזה לזה, דתימור בהליכתו אבל בגרן בחבית, וכן מבקש ולא בודק, שמא היה בחבית קודם לכן: ומכסה • מע"כ בגרן זה היה בבור מתחלתו: (ח) כין העגולי' • עגול כמין רחיים גדולים כי' מזיזי' על הזגין שאחר שדרכו העכבים כרגל, כדי שיצא כל היין שבשאר, ומתוך כובדו של עגול נריכי' כרכה כ"א להעלותו על הזגין לכך

[1] זא נאך ר"ז • דיא סטייגע דיכטע נור טויספרעסטונג דער בעריימס נעפרעסטען כילזטון; טונד עם זיכד כיל מענטען ערפֿרדערליך, דא נו העכטן • רמב"ם ערקלערט עיגול גרמסע טרויבענקופע •

אֶת רַגְלֵיהֶם בָּאָרֶץ, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין • הַבַּדָּדִין וְהַבּוֹצְרִין שֶׁנִּמְצְאוּ טְמֵאָה לִפְנֵיהֶם, נֶאֱמָנִין לוֹמַר לֹא נָגַעְנוּ • וְכֵן הַתִּינוֹקוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶן • יוֹצְאִים חוּץ לְפֶתַח בֵּית הַבָּד, וּפוֹנִים לַאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר, וְהֵן טְהוֹרִים • עַד כַּמָּה יְרַחֲקוּ, וְיִהְיוּ טְהוֹרִין? עַד כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה רוֹאָן: (ג) הַבַּדָּדִין וְהַבּוֹצְרִים כֵּיצַד שֶׁהַכְנִיסָן לִרְשׁוּת הַמְעָרָה, הֵיוּ • דִּ"ר מֵאִיר • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, צָרִיךְ לַעֲמוֹד עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיִּטְבּוֹלוּ • ר"שׁ אוֹמֵר, אִם טְהוֹרִין הָיָה, צָרִיךְ לַעֲמוֹד עֲלֵיהֶם עַד שֶׁיִּטְבּוֹלוּ • אִם טְמֵאִין הָיָה, אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲמוֹד עֲלֵיהֶם עַד שֶׁיִּטְבּוֹלוּ: (ד) הַנּוֹתֵן מִן הַסַּלִּים וּמִן הַמִּשְׁטֵחַ שֶׁל אֲדָמָה, בֵּ"שׁ אוֹמְרִים, נוֹתֵן בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת • וְאִם נָתַן בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, טְמֵאָן • בֵּ"ה אוֹמְרִים, נוֹתֵן בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, וּמַפְרִישׁ תְּרוּמָתוֹ בְּטָהֳרָה • מִן הֶעָבִיט, וּמִן הַמִּשְׁטֵחַ שֶׁל עָלִים, הַכֹּל שָׁוִים שֶׁהוּא נוֹתֵן בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת, וְאִם נָתַן בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, טְמֵאָן: (ה) הָאוֹכֵל מִן הַסַּלִּים וּמִן הַמִּשְׁטֵחַ שֶׁל אֲדָמָה, אַע"פִּי שֶׁמְּבָקְעוֹת וּמְנַטְּפוֹת לַגַּת, הֲרֵי הַגַּת טְהוֹרָה • מִן הֶעָבִיט וּמִן הַמִּשְׁטֵחַ שֶׁל עָלִים, וְנָפַל מִמֶּנּוּ גַּרְגַּר יְחִידִי, אִם יֵשׁ לוֹ חוֹתָם, טָהוֹר • אִם אֵין לוֹ

דען אליפֿען איזט דאס דא פֿיסע ווידער אבטראקנען (עהע ז'א דיא אליפֿען בעטרעטען) ריין • דיא פרעסלייטע אונד ווינצער זינד אין בעטרעף איינער פֿאר אידנען בע־פֿ'נדל'פֿען אונריינהי'ט בעגלויבט, וועו זיא אויסזאגען: ווער האבען ז'א ניכט בער'הרט • אויך וועגען דער בי'א איהנען בעפֿ'נדל'פֿען קינדער • זיא בלייבען אויך וועו זיא צור נאטה־דורפֿט העריוס הינטער דען צוין גענהען ר'ו', וועו זיא זיך ניכט ווייטער ענטפֿערנען, אלס ער זיא זעהען קאן• (ג) וועו מאן ד'א פרעסלייטע אונד ווינצער (צום אונטערטו־פֿען) בים אינס בעריין דער העהלע נעבראכט האט, א'וט עס גע־נוג • זא ר"ם • ר' יוסי זאגט: מאן טום בייא א'הנען בלייבען, בים זיא אונטערגעטו־כט האבען • ר"ש זאגט: וועו דיא אונטערצוטו־כענדען נאך איהרער אנזיכט פֿיר ריק געלטען, טום מאן בייא א'הנען בליבען, בים זיא זיא אונטערטו־פֿען, זאנסט איזט עס ניכט נעטרויג • (ד) וועו איינער ווי־נטרו'בען דיא צום עסטען בעשטימט ווארען, אוים דעם קארבע אדער פֿאן דעם אויסבריטונגספלאטצע צור קעלטער ברינגט, זא טום ער, נאך ב"ש, זיא מיט ריי־נען הענדען איינטהוו, אונד וועו ער עס מיט אונריינען הענ־דען געטאהן, האט ער זיא פֿעראונריינ'גט• ב"ה זאגט: ער קאן זיא אויך מיט אונריינען הענדען איינטהוו, אונד דיא העבע דאן אין ריינהי'ט אבזאנדערן • ניממט ער זיא אבער אוים דער בוטטע אדער פֿאן דער בלעטטעראונטערלאגע, זא זינד אללע איניג, דאס ער זיא מיט ריינען הענדען איינ־טרוו מום, ווידעריגענפֿאלס ער זיא פֿעראונריינ'גט • (ה) וועו איינער טרויבען! אוים דעם קארבע אדער פֿאם אויסבריטונגספלאטצע איסעט, זא איזט זעלבסט וועו זיא אויפֿגענאנגען זינד אונד אין דיא קעלטער טריפֿעלן, דיזע ריין • וועו אבער אוים דער בוטטע אדער פֿאן דער בלעט־

טעראונטערלאגע, זא איזט זיא פֿאללס א'נע בעערע הינינפֿעללט, נור וועו דיזע איהרען שלום אם שטיל האט, ריין,

מלמ דר"מ סבר דאין סבדדין קוסמס' בטומאה ור"ס דקוסמי' כמגע מלכל אין בקיאין בסיקס וקייסי' שמא הסיטו ; (ב) כתרכ כספכי' לארץ ודורכי' סבדדי' עליהן ; סיבגבו • וכשאין מנעליס ברגליהס תיירי דאי מנעלי' ברגליהס ח"כ המשקה סדרכ עליה מטמא המנעלי' וכשעולים ודורכי' ע"ג הזיתים מטמאי' משקי' שעם הזיתים, מכל כשאין מנעליס ברגליהס אין משקי' טמאי' מטמאי' מדס ; הבדדי' • והא דלא נקט המוקקין והבוצרי' לפי שגזרו על הבציר שתשמה בטהרה, שטעמי' מדס קולף לכרמו לידע מס הגיעו עכביו לבצור וגוטל משכול ומוקטו והולך ע"ג עכביס, וכשעת הבציר עדיין משקה טופח עליהן והוכשרו, וזה לא שייך במסיקה ; כאמרין • וכגון דאסר עומד עמהן בבית הבד ולא חייסינן דלמא נגעו ולאו מדעתי' התנוקת • שבניהו הבדדין מהן ובסרוס התנוקות לפנות יונאין מהיהן הבדדי' עמהן לחוץ, ומפנים לאחור הגדר, לא חייסינן דלמא נגעו ולאו מדעתי' דאסר ; (ג) המערה • סטוכלין בה ; דין • שאין אבו מקזיקין לותן כרשעים לומר טבלו מף אם לא טבלו ; לעמוד • שאין בקיאי' בדין טבילה ואניסה ; (ד) הסלים • שבנרן מתחלה לאכילה ולא הוכשרו ואף"כ כמלך עליהן ולקחן מן הסלי' ומן האדמה שעשתן שם ואתכן לגת ; טהורות • כלאו בנרן מתחלה לגת טימאן • תע"ג דאתם ידים שניות ואין כ' עושה ג' בקולין, אפשר ס"ל סטבולי' לתרומה כתרומה דמו, מ"כ כידים התלוי עסקיהן ; עביט • כלי שנותני' בו העכבים כשבוצרים לגת ; על עליס • שעשתו סעלים על פני האדמה ואתכן שענכ

נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים, וּמִלֵּא בְכֶלִי טָהוֹר, טָמֵא. נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים, וְנָפַל כִּכָּר שֶׁל תְּרוּמָה, אִם הִדִּיחַ, טָמֵא. וְאִם לֹא הִדִּיחַ, טָהוֹר. ר"שׁ אוֹמֵר, בֵּין שֶׁהִדִּיחַ, בֵּין שֶׁלֹּא הִדִּיחַ, טָמֵא: (ד) נָפַל לְתוֹכָן מֵת, אוֹ שֶׁהָלַךְ בָּהֶן הַטָּמֵא, וְשָׁתָה טָהוֹר, טָהוֹר. אֶחָד מֵי גְבָאִים, מֵי בוֹרוֹת, מֵי שִׁיחִין, מֵי מְעָרוֹת, מֵי תַמְצִיּוֹת שֶׁפָּסְקוּ, וּמִקְוָאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה. בְּשַׁעַת הַגְּשָׁמִים, הַכֹּל טָהוֹר. פָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים, הַקְּרוֹבִים לָעִיר וְלַדֶּרֶךְ, טְמֵאִים, וְהָרְחוֹקִים, טְהוֹרִים, עַד שֶׁיְּהַלְּכוּ רוֹב בְּנֵי אָדָם: (ה) מֵאֵימָתַי טָהֳרָתָן? בֵּ"שׁ אוֹמְרִים, מִשֶּׁיִּרְבּוּ וְיִשְׁטוֹפוּ. בֵּ"הִ אוֹמְרִים, רַבּוּ אַעַ"פִּי שֶׁלֹּא שָׁטְפוּ. ר"שׁ אוֹמֵר, שָׁטְפוּ אַעַ"פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ. כְּשֵׁרִין לְחַלָּה, וְלִטּוֹל מֵהֶן לַיָּדַיִם: (ו) לְמַעֲלָה מֵהֶן מֵי תַמְצִיּוֹת שֶׁלֹּא פָסְקוּ. שָׁתָה טָמֵא, וְשָׁתָה טָהוֹר, טָהוֹר. שָׁתָה טָמֵא, וּמִלֵּא בְכֶלִי טָהוֹר, טָהוֹר. שָׁתָה טָמֵא, וְנָפַל כִּכָּר שֶׁל תְּרוּמָה, אַעַ"פִּי שֶׁהִדִּיחַ, טָהוֹר. מִלֵּא בְכֶלִי טָמֵא, וְשָׁתָה טָהוֹר, טָהוֹר. מִלֵּא בְכֶלִי טָמֵא, וּמִלֵּא בְכֶלִי טָהוֹר, טָהוֹר. מִלֵּא בְכֶלִי טָמֵא, וְנָפַל כִּכָּר שֶׁל תְּרוּמָה, אַעַ"פִּי שֶׁהִדִּיחַ טָהוֹר.

היניין, אונד עס טרינקט איין ריינער דארויס, זא איזט ער אונריין. פֿעללט אונריינעס וואססער היניין, אונד עס שעפפֿט דארויס איינער מיט איינעם ריינען געפֿעסע, זא איזט דיזעס אונריין. פֿעללט אונריינעס וואססער היניין, אונד דארויף פֿעללט איין בראט פֿאן העבע היניין, זא איזט דיזעס, ווען מאן עס מיט דעם וואססער אבגעוואשען האט אונריין, זאנסט ריין; ר"ש זאגט: אין אללען אביגען פֿעללען אונריין. (ד) פֿעללט איין טאדטער היניין, אדער געהט איין אונריינער דארין, זא איזט איין ריינער, דער דארויס טרינקט, ריין. זאוואהל דאס וואססער אים טייכֿע, אלס אין גרובען, ציסטערנען, אדער העהלען, אדער העראבגעקאממענעס, ניכֿט מעהר צופֿליסענדעס בערגוואססער, אדער געזאממעלטעס וואססער, זאבאלד זיא ניכֿט 40 סאה ענטהאלטען, ווערדען אין דער רעגענצייט פֿיר ריין געהאלטען; נאך דער רעגענצייט, זינד ד"א נאהע דער שטאדט אונד דען וועגען אונריין, דיא ענטפֿערנטערן ריין, ביס דאס דיא מייסטען מענשען צו וואנדערן פֿלעגען. (ה) פֿאן וועלכֿער צייט אן ווערדען זיא ווידער פֿיר ריין געהאלטען? ב"ש זאגט: זאבאלד דאס רעגענוואססער דיא מעהרהייט געווארדען אונד זיא איבערפֿליסען; נאך ב"ה, זא באלד עס דיא מעהרהייט געווארדען, ווען זיא אויך ניכֿט איבערפֿליסען; ר"ש זאגט: ווען דיא אופֿער איבערגאססען זינד, אבגלייך דאס רעגענוואססער ניכֿט דיא מעהרהייט איזט. — זאלכֿעס וואססער איזט געאייגנעט צור חלה אונד צום געזעטצליכֿען וואשען דער הענדע. (ו) איינע העהערע שטופֿע איזט נאך צופֿליסענדעס בערגוואססער. טרינקט דאפֿאן איין אונריינער אונד דאן איין ריינער, זא איזט ער ריין. טרינקט דאפֿאן איין אונריינער אונד דאן שעפפֿט מאן דארויס מיט איינעם ריינען געפֿעסע, זא איזט דיזעס ריין. טרינקט דאפֿאן איין אונריינער, אונד דאן פֿעללט איין בראט פֿאן העבע היניין, זא איזט עס, ווען מאן עס אויך דאמיט אבגעוואשען ריין. שעפפֿט מאן דארויס מיט איינעם אונריינען אונד דאן טרינקט איין ריינער דארויס, זא איזט ער ריין. שעפפֿט מאן מיט איינעם אונריינען אונד דאן מיט איינעם ריינען געפֿעסע, זא איזט עס ריין. שעפפֿט מאן דארויס מיט איינעם אונריינען געפֿעסע, אונד דאן פֿעללט איין בראט פֿאן העבע היניין, זא איזט עס, ווען מאן עס אויך דאמיט אבגעוואשען ריין. פֿעללט אונריינעס וואססער

ניחא לי', בטלה הטפה טמאה ברוב אפי' הגביה הכבר: (ב) בכלי. הכא אשמעינן כשהטומאה באה למים מחמת כלי ולעיל אשמעינן בבאה מחמת אדם: (ג) מים טמאי'. הכא אשמעינן שמי גבאי' הללו מקבלי' טומאה ע"י משקי' טמאי' שנפלו בהן: רש"א. אכלהו קאי, וטעמא דר"ש שאני אומר שטפת המים טמאי' לבסוף כשנפלו כל המים נשתיירה הטפה ההיא על הכבר וטמאתו: (ד) טהור. שאין מי גבאי' מקבלי' טומאה עד שיתלשו: שפסקו. גשמים היורדים על ההרים ומתמלין המים מן ההרים לאחר שפסקו הגשמים ופסקו ההרים מזחילתן, אותן המים הנשארי' הן כמי גבאי', ואין הטפה טמאה מתבטלת בהן, אבל כ"ז שלא פסקו ההרי' מזחילתן אע"פ שפסקו הגשמים אין נחשבי' כמי גבאי', ומי הגשמים הנזחלין אח"כ מבטלין הטפה הטמאה אע"פ שהמים הראשונים לא בטלוה: בשעת. ששכיחי מים לא חיישי' שמא אדם טמא שתה: הקרובי'. דחיישי' שמא שתה טמא או מלא בכלי טמא: עד. דאז חיישינן: (ה) טהרתן. של קרובים ורחוקי': שירבו. שירדו גשמי' וירבו מי גשמי' על המים שהי' בהן קודם ששתה הטמא או מלא, וגם ישטופו על שפת הגבא ויצאו לחוץ אפי

טהרות פרק י

בְּזָמָן שֶׁהֵן שֶׁל עֵץ, מְנַגְּבָן וְהֵן טְהוֹרִים. בְּזָמָן שֶׁהֵן שֶׁל גְּמִי, מְשַׁנָּן כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אוֹ חוֹלְטָן בְּחַמִּים. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם נְתָנָן לְשִׁבּוֹלֶת הַנָּהָר דַּיּוֹ:

פֿאן האלץ זינד, פֿאר דעם אוגטערטויכֿען אבשייערן, דאן זינד זיא רײַן. זינד זיא פֿאן ראהר־געפֿלעכטע, זא מוס מען זיא ערשט דאס גאנצע יאהר הינדורך שטעהען לאסען, אדער מיט הייסע וואסער אבבריהען. ר׳ יוסי זאגט: עס גענוגט, וועז מען זיא אין דען שטרעמענדען פֿלוס געטהאן האט.

כתב ר״ם לטהר ספק טומאה; שלפני. ירחין ליכנס לשם ב״ח שכתפס עליו כנגכ; זהעקל. עשוי כמין קופה מקורנת כעין רשת, ואחר שסחטו מזיחי׳ כותבי׳ הגפת בחותו עקל ומניחי׳ עליו דבר מכניד להוציא הכשאר; מנגבן. כמים ואפר וקודם לכן לא מכניח טכילה מס כטמא; חולטן. עופך עליהן מים רותחים ושה״כ מטכילן; שבולת. לשון שכיל לפי שדרך ספניות לנכת במקום שהמים רודפין, ומניחין שם לו יום או לילה:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת

אין דיזעם טראקטאט ווירד פֿאן וואסערזאמלונגען אונד בעזאנדערס דעם טויכֿבאדע געזאנדעלט, וועלכֿעם צור רייניגונג דער מענשען אונד זאכֿען פֿאן דען פֿערשידענען פֿעראונרייניגונגען ערפֿארדערליך איזט, וויא דים אים געזעטצע אדנא נעדערע בעשטימונג אפֿט פֿארגעשריבען ווירד.

פ ר ק א

שֵׁשׁ מַעֲלוֹת בַּמִּקְוָאוֹת, זוֹ לְמַעֲלָה מִזּוֹ, וְזוֹ לְמַעֲלָה מִזּוֹ. מֵי גְבָאִים, שֶׁתָּה טָמֵא, וְשָׁתָה טָמֵא, טָהוֹר, טָמֵא. שֶׁתָּה טָמֵא, וּמִלֵּא בְכֵלִי טָהוֹר, טָמֵא. שֶׁתָּה טָמֵא, וְנָפַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, אִם הָדִיחַ, טָמֵא, וְאִם לֹא הָדִיחַ, טָהוֹר: (ב) מִלֵּא בְכֵלִי טָמֵא, וְשָׁתָה טָהוֹר, טָמֵא. מִלֵּא בְכֵלִי טָמֵא, וּמִלֵּא בְכֵלִי טָהוֹר, טָמֵא. מִלֵּא בְכֵלִי טָמֵא, וְנָפַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, אִם הָדִיחַ, טָמֵא, וְאִם לֹא הָדִיחַ, טָהוֹר: (ג) נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים, וְשָׁתָה טָהוֹר, טָמֵא.

זעכסערליא אבשטופֿונגען פֿאן וואסערזאמלונגען גיבט עס, דערען איינע איממער וויכֿטיגערע אייגענשאפֿטען האט, אלס דיא אנדערע. ערשטענס: איין טייך; טרינקט דאפֿאן איין אונרייניגער, אונד דאדורך איין דייער, זא איזט דיזער פֿערזונרייניגט; טרינקט דאפֿאן איין אונרייניגער, אונד דאדורך שעפֿט איינער דאדורך אנדערע מיט אייניגע דייננען געפֿעסע, זא איזט דיזעס אונרין. טרינקט דאפֿאן איין אונרייניגער אונד דאדורך פֿעלט אים בראט פֿאן העכע, דיניין, זא איזט דים נור, וועז מאן דיזעס מיט דעם וואסער אבגעוואשען האט, אונרין, זאנסט רײַן. (ב) שעפֿט איינער ערשט מיט אייניגע אונרייניגע געפֿעסע דאדורך, אונד דאן טרינקט איין דייניגער דאפֿאן, זא איזט דיזער אונרין; שעפֿט איינער מיט אייניגע אונרייניגע דייננען, אונד דאן מיט אייניגע דייננען דאדורך, זא איזט דיזעס אונרין. שעפֿט איינער מיט אייניגע אונרייניגע געפֿעסע דאדורך, אונד דאז פֿעלט אין בראט פֿאן העכע, דיניין, זא איזט עס, וועז מאן עס מיט דעם וואסער אבגעוואשען האט אונרין, זאנסט רײַן. (ג) פֿעללט אונרייניגע וואסער

פרק א במקואות. מקומות של כנוס מים: גבאים. תפירה בקרקע המכונסי׳ כה מים שאינן שאובי׳ והן פתוח מ׳ סי׳; שתה טמא. תחלה ואח״כ שתה טהור כטמא טהור, לפי שכשלה טפה מפיו של טמא לתוך הגבא ושמא שתה תותה הטהור, ואע״ג דאיכו פוסל את התרומה אח״כ שתה רביעית כדתנן מ״ה פ״ד דמעילה, מ״מ כשכאה טיפה כפיו טמאה כל המשקי׳ שבפיו, ושתה שתיה היא רביעית, ואותה טפה לא שלקה לה משקה בגבא, דמיירי שאין בו מ׳ סאה, ומשום דטמא עצמו בגע כמים שבגבא חיכו טמא שאין מטמאי׳ מי גבא עד שיתלגו אם יש כהן רביעית כדי להטביל בהן מקטין וגכורי׳; חלא טמא. דמייתי׳ שמא הטפה עלמה בגעה בכלי; הדיח. כאותן המים ידיו או הככר דגלי דעתי׳ דניחא לי׳ כמים שעליו או לא בטלה הטפה הטמאה כמים הטהורי׳ שעל ידיו, וטמאתן, וטמאה כמי הככר, ואם לא הדיח דלא

דְּבָרִים אֲמוּרִים ? בְּטָמְאָה חֲמוּרָה, אֲבָל בְּטָמְאָה קַלָּה, כְּגוֹן אָכַל אוֹכְלִין טְמֵאִין, וְשָׁתָה מַשְׁקִין טְמֵאִין, בָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין, וְיָרַד לִטְבּוֹל, סָפֵק טָבַל, סָפֵק לֹא טָבַל, אֲפִילוּ טָבַל, סָפֵק יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, סָפֵק אֵין בּוֹ, שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ, טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן טָבַל, סְפֵקוֹ טָהוֹר • רִ' יוֹסֵי מְטַמֵּא• (נ"א שֶׁרִ"יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טְמֵאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּסָפְקוֹ (ס"א בְּטֻמְאָתוֹ), עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁטָּהַר • אֲבָל סְפֵקוֹ לִטְמֵא וְלִטַּמֵּא, טָהוֹר :

(נ) סָפֵק מַיִם שְׁאוּבִין שֶׁטָּהֲרוּ חֲכָמִים, סָפֵק נָפְלוּ, סָפֵק לֹא נָפְלוּ, אֲפִילוּ נָפְלוּ, סָפֵק יֵשׁ בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה, סָפֵק אֵין בָּהֶם, שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְאֶחָד אֵין בּוֹ, נָפַל לְאֶחָד מֵהֶן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפַל, סְפֵקוֹ טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּמֶּה יִתְלֶה • הָיוּ שְׁנֵיהֶם פְּחוּתִים מֵאַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל לְאֶחָד מֵהֶן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפַל, סְפֵקוֹ טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ בַּמֶּה יִתְלֶה : (ד) רִ' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, רְבִיעִית מַיִם שְׁאוּבִין בַּתְּחִלָּה, פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה, וּשְׁלִשָּׁה לוֹגִין עַל פְּנֵי הַמָּיִם • וַחֲכָ"א בֵּין בַּתְּחִלָּה,

גור פֿאן דען הויפטאונריינדייטען, אַבער בייא נידערן אונריינ־ הייטען[1]), צ. ב. וועז איינער אונריינע שפייזען געגעסטען, אדער אונריינע פֿליסיגקייטען געטרונקען האט, וועז איינער מיט דעם קאפּפּ אונד דעם גרעסטען טרייל דעס קער־ פערס אין געשעפּטעס וואסער געקאממען, אדער 3 לוג געשעפּטעס וואסער איבער איהן געגאסטען וואורדען, וועז ער גון צום אונטערטויכען הינאבגעשטיגען אונד דאז אים צווי־ פֿעל איזט, אב ער אונטערגעטויכט האבע אדער ניכט, אדער וועז ער אונטערגעטויכט, אונד גון אים צווייפֿעל איזט אב 40 סאה דארין וואר אדער ניכט; אדערוועז 2 וואסערזאממלונגען דאזינד, איינע מיט 40 סאה, דיא אנדערע ניכט, אונד ער אים צווייפֿעל איזט, אין וועלכע ער אונטערגעטויכט האבע, — איזט ער ריין• ר' יוסי זאגט: ער איזט אונריין; דען ער גיבט אלס רעגעל: אללעס וואס אין אונריינהייט איזט, בלייבט אין זיינעם צושטאנדע, ביס מאן מיט געווישהייט וויים, דאס עס ריין געווארדען אבער וועז אין אביגען פֿעללען איין צווייפֿעל איבער דאס אונריין־זיין, אדער דאס וויטערע פֿעראונרייניגען אבוואלטעט, איזט עס אין זאלכען פֿעללען ריין• (נ) צווייפֿעל איבער געשעפּטעס וואסער, וועלכעס דיא גזעזעט צלהרער[2]) פֿיר ריין ערקלערט האבען, איזט זא צו פֿערשטעהען; וועז עס צווייפֿעלהאפֿט איזט, אב עס הינין געפֿאללען אדער ניכט; אדער וועז עס הינין געפֿאללען, אב שאן 40 סאה פֿארהער דא וואר אדער ניכט; אדער וועז 2 וואסערזאממלונגען דא זינד, איינע מיט 40 סאה, איינע ניכט, אוגד מאן וויים ניכט אין וועלכע יענעס געפֿאללען; זא איזט דער אונטערטויכענדע ריין; וויל מאן זיך אן עטוואס האלטען קאן; זינד אבער ביידע אונטער 40 סאה, אונד עס פֿיעל אין איינע, מאן וויים ניכט וועלכע, זא בלייבט דער אונטער־ גענטויכטע אונריין, דען עס גיבט היר ניכטס, וואראן מאן זיך האל־ טען קאן• (ד) ר"א זאגט: איין פֿירטעל לוג געשעפּטעס וואס־ סער צו אנפֿאנגע, מאכט דאס נאכהער דיינינפֿאללענדע וואסער צום טויכאדע אונגעאייגענט• 3 לוג געשעפּטעס וואסער אבער, וועז שאן אנדערעס וואסער דא וואר; דיא גענלעהרטען זאגען: זאוואהל צו אנפֿאנג אלס צום

דנכרת בחזקת טומאה ; ליטמא • כגון ספק אם מכל מוכלי' טמאי' הוא לא, סרי ספקו ליטמא, הא ודאי מכל וספק נגע כדכר של תרומה, סרי ספקו לטמא, טהור, ודוקא בטומאה דרככן דהכא, מכל בטומאה דרככן כגון דו' ספיקות מ"ס דפ"ד דטהרות, סורפי' לר"י ; (ג) שטהרו • במ"ז פ"ד דטהרות; כפלו • ג' לוגין מים שאובי' למקוה חסר : קסק • כלו' ספק סי' כמקוה מ' סאה קודם שנפלו בג' לוגין דשוב אין המים שאובין פוסלין ; שים לו • שים לו מקוה לתלות נפילתן שלא גרמו לו פסול ; שאין • דמ"ב כאי מכייהו דכפל פסלוהו, ואפי' דמטהרי' ספק מים שאובי' כמקוו שים לו כמה לתלו' סיימו מצוי דשאובי' דרככן ; (ד) רביעי' • משום דרביעי' טוס שעור טבילת מצטי' וכבור', וכבור יש עליו שס מקוה פסול : כתחלה

[1]) ד• כ. עי' דורך דיס זאטצוגעגעבען דער שריפטגעלעהרטען פוכריין , [2]) ו• מסכת טהרות פרק ד• מ• ג•

מקואות פרק א ב

נִפְּלוּ מַיִם טְמֵאִים, וְשָׂרָטָה טָהוֹר, טָהוֹר. נִפְּלוּ מַיִם טְמֵאִים, וּמִלֵּא כְּלֵי טָהוֹר, טָהוֹר. נִפְּלוּ מַיִם טְמֵאִים, וְנָפַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, אַע״פִּי שֶׁהֶחְזִירָהּ, טָהוֹר. כְּשֵׁרִין לִתְרוּמָה, וְלִטּוֹל מֵהֶם לַיָּדַיִם: (א) לְמַעְלָה מֵהֶן מִקְוֶה, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, שֶׁבּוֹ מוֹבְלִין וּמַטְבִּילִין. לְמַעְלָה מֵהֶן מַעְיָן, שֶׁמֵּימָיו מוּעָטִין, וְרַבּוּ עָלָיו מַיִם שְׁאוּבִים, שָׁוֶה לַמִּקְוֶה, לְטַהֵר בְּאַשְׁבּוֹרָן, וְלַמַּעְיָן, לְהַטְבִּיל בּוֹ בְּכָל שֶׁהוּא: (ב) לְמַעְלָה מֵהֶן מַיִם מְכִין, שֶׁהֵן מְטַהֲרִין בְּווֹחֲלִין. לְמַעְלָה מֵהֶן מַיִם חַיִּים, שֶׁבָּהֶן טְבִילָה לַזָּבִים, וְהַוָּיָה לַמְצוֹרָעִים, וּכְשֵׁרִים לְקַדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת:

הינין, אונד איין ריינער טרינקט דאפֿאן, זא איזט ער ריין. פֿעללט אונריינעם וואסער הינין, אונד דאן שעפֿפּט מאן מיט איינעם ריינען געפֿעסע דארויס, זא איזט דים ריין. פֿעללט אונריינעם וואסער הינין, אונד דאן איין בראט פֿאן העכע, זא איזט עס, וועו מאן עס אויך דאמיט אבגיי וואשען, ריין. (א) מאן דארף זאלך וואסער צו העכע אונד צום הענדע וואשען גענוג האבן. (ב) איינע העהערע שטופֿע איזט געואממעלטעם וואסער, וועלכעם 40 סאה ענטי העלט; אין דיזעם קאן מאן זעלבסט אונטערטויכען, אונדגי רעטהע אונטערטויכען. איינע העהערע שטופֿע איזט אין קוועלל מיט וועניגעם וואסער, וואריין מאן מעהר געשעפֿטעם וואסער צוגעגאסען האט; דען עס איזט דאריו דעם טויכבאדע גלייך, דאס עס אין זאממעלשטעלע אלם טויכבאד ריניגט, אונד דעם ריינען קוועללוואסער דארין גלייך, דאס מאן דאריו געפֿעסע ריניגט, ווען אויך נור וועניג וואסער דא איזט. (ג) איינע שטופֿע העהער איזט פֿלייסענדעם וואסער וואמיט איינע פֿערענדערונג פֿארגעגאנגען, דען דיזעם ריניגט אים פֿלייסען. איינע שטופֿע העהער איזט ריינעם קוועללוואסער, דען עם דינט אלם טויכבאד פֿיר דען אייטערפֿלייסיגען, צום בעשפרענגען דער אויסזעציגען, אונד איזט נעצייגנעט, עס מיט דער ענטזינדיגונגם אשע צו הייליגען.

פרק ב

הַטָּמֵא שֶׁיָּרַד לִטְבּוֹל, סָפֵק טָבַל, סָפֵק לֹא טָבַל, אֲפִילּוּ טָבַל, סָפֵק יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, סָפֵק אֵין בּוֹ, שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ, טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶם, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן טָבַל, סְפֵקוֹ טָמֵא: (ג) מִקְוֶה שֶׁנִּמְדַּד וְנִמְצָא חָסֵר, כָּל הַטְּהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו לְמַפְרֵעַ, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טְמֵאוֹת. בַּמֶּה

וועו אין אונריינער צום אונטערטויכען הינאבשטייגט, אונד דאן אים צוויפֿעל איזט, אב ער אונטערגעטויכט האבע אדער ניכט; אדער וועו ער אונטערגעטויכט, אב 40 סאה דא וואדער אדער ניכט; אדער וועו 2 וואסערזאממלונגען דא זינד, איינע מיט 40 סאה, איינע ניכט, אונד ער וויים ניכט אין וועלכער ער אונטערגעטויכט האבע, זא איזט ער אונרין. (כ) וועו אין טויכבאד געמעסטען אונד ניכט פֿאללשטענדיג בעפֿונדען ווירד, זא זינר אללע דינגע דיא מאן אין פֿאלגיע דעם אונטערטויכענם אלם ריין בעדייטעט האט, עס זייא צים פֿריפֿאטבעריכע אדער אם עפֿפֿענטליכען אָרט, אונרין. דיס גילט יעדאך

כ״ם: כשרים. מי גשמי׳ הללו להשתמש בהן לגוף, ולכשל בהן חלה, וליטול ידיו לכל דבר שנריך כ״י: (ו) שלא פסקו מסרים מזחילתן ועדין מכונכין ממי הגשמים מבטלין הטפח הטמא שהיתה בגבת וכוטרס: (ז) טובלי׳. כ״ת כל גופו חוץ מן שזב הזכר, ומטבילי׳ הכלים והידים למדי דבעי טבילת ידים ולא קני כטבילה כגון לקדש: מעין. שמימין כובעי׳ ומועטי׳ מן המים שאובין שנפלו בהן מהם; חיים. ויש דס״ל דלטבול לדם בעינן מ׳ סאה לעולם אפי׳ במעין, כובעי׳ שאובין מוכיח זוקבלי׳ כגרים כתרן:

פרק ב טמא. דנחזקת טומאה הוא: (ב) למפרע. לא מעל״ע למפרע חלה עד שיודע שנטל כרחוי: פרש״י. דאע״ג דספק טומאה כרש״ר טהור, כאי ספק טהרה הוא; חמורה. כאב הטומאה: קלה. מדרבנן; מטמא.

הַבּוֹר אֶת מֵימָיו, הֲרֵי זֶה יִשְׁבּוֹר: (י) מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם וְטִיט, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מַטְבִּילִין בַּמַּיִם, וְאֵין מַטְבִּילִין בַּטִּיט. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בַּמַּיִם וּבַטִּיט. בְּאֵיזֶה טִיט מַטְבִּילִין? בְּטִיט שֶׁהַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו. אִם הָיוּ הַמַּיִם מִצַּד אֶחָד, מוֹדֶה ר׳ יְהוֹשֻׁעַ שֶׁמַּטְבִּילִין בַּמַּיִם, וְאֵין מַטְבִּילִין בַּטִּיט. בְּאֵיזֶה טִיט אָמְרוּ? בְּטִיט שֶׁהַקָּנֶה יוֹרֵד מֵאֵלָיו, דִּ״ר מֵאִיר. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁאֵין קְנֵה הַמִּדָּה עוֹמֵד. אַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן דּוֹלְעָאי אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁהַמִּשְׁקוֹלֶת יוֹרֶדֶת. ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַיּוֹרֵד בְּפִי חָבִית. ר׳ שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַנִּכְנָס בִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. ר׳ אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר, הַנִּמְדָּד בַּלּוֹג:

וואססער פֿיללען, זא קאן מאן, ווען אויך דיא ציסטערנע איהר איינגענעס וואססער נאכהער איינגעזאגען האט, זיא צערברעכען. (י) ווען אים טויכבאד 40 סאה וואססער אונד לעהם איזט, זא דארף מאן, נאך ר״א, נור אים וואססער, ניכט אבער אים לעהם אונטערטויכען; ר׳ יהושע זאגט: אים וואססער אונד אים לעהם. לעטצטערעס יעדאך נור, ווען דאס וואססער איבער דעם לעהם שטעהט, איזט אבער דאס וואססער אן איינער זייטע, זא שטיממט ר׳ יהושע מיט איין, דאס דאס אונטערטויכען נור אים וואססער, ניכט אבער אים לעהם געשעהען דירפע. וויא אבער מוס דער לעהם בעשאפפען זיין, (אום מיט גערעכנעט צו ווערדען)? נאך ר״מ זא ווייך, דאס איין ראהר פאן זעלבסט הינין דרינגט; נאך ר׳ יהודה ווען אויך נור זא, דאס דער מעסשטאק ניכט געראדע שטעהען בלייבט; נאך אבא אלעזר זאהן דולעאי, אויך נור זא, דאס דאס זענקבלייא איינדרינגט; נאך ר״א אויך נור זא, דאס ער דורך דיא מינדונג איינעס קרוגעס איינגעשיטטעט ווערדען קאן; נאך ר״ש, אויך נור זא, דאס ער אין דאס ענגע מונדשטיק דעם שלויכעס איינדרינגען קאן; נאך רא״בצ געניגט עס, ווען מאן איהן מיט איינעס לוג־מאאס מעססען קאן.

פ ר ק ג

ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל לָזֶה לוֹג וּמֶחְצָה, וְלָזֶה לוֹג וּמֶחְצָה, וְנִתְעָרְבוּ, כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִקְרָא עֲלֵיהֶן שֵׁם פִּסּוּל. אֲבָל מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפְלוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין, וְנֶחְלַק לִשְׁנַיִם, פָּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁנִּקְרָא עָלָיו שֵׁם פִּסּוּל. וְר׳ יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר שֶׁהָיָה ר׳ יְהוֹשֻׁעַ

ר׳ יוסי לעהרט: ווען אין 2 וואססערזאממלונגען דיא יעדע ניכט 40 סאה ענטהאלטען, אין יעדע $1\frac{1}{2}$ לוג געשעפפטעס וואססער געפאללען, אונד זיא פערמענגט ווארדען, זינד זיא געאייגנעט, ווייל זיא איינצעלן נאך ניכט אונגעאייגנעט ווארען; ווען אבער אין איין טויכבאד פאן ניכט 40 סאה, 3 לוג געשעפפטעס וואססער געפאללען איזט, אונד מאן דאססעלבע דאן צו 2 בערייטעט, זינד זיא אונגעאייגנעט, ווייל זיא עס שאן פארהער ווארען. ר׳ יהושע ערקלערט זיא פיר געאייגנעט; דען נאך איהם איזט יעדע וואססערזאממ־

דאיכא מים בבור: ורי״א ישבר. אבל לא יכפה, דחשיב תפיסת ידי אדם יותר ממניח קנקנים לנגבן, דהתם לא חישב עליהם לקבלה מעולם, דלא העלם אלא לנגבן: (ט) המסדר. כדי שיבלעו המים בדופני הקנקנים ולא יבלעו יין שניתן לתוכן ונבלעו המים בדופנותיהן, וגם עברו לתוכן עד שנתמלאו מים: מימיו. ולא נשאר מים בבור אלא אלו שבקנקנים, ישבר דלא חשיבי המים שבתוכן שאובין שלא כיון שיכנסו המים לתוכן: (י) ובטיט. כשהמים צפים ע״ג הטיט ואפי׳ רגליו שוקע בטיט, מטבילין לר״י מפני שהמים מקדימין, ור״א ל״ל האי סברא, אבל אם היה מטביל כלי קטן במים הצפי׳ ע״ג הטיט, מודה ר״א דעלתה לו טבילה, כיון שלא היה שוקע בטיט כלל ומצטרף להשלי׳ מ׳ סאה: מודה ר״י. ומיהו מצטרף להשלי׳ מ׳ סאה: מאליו. שהוא רך ונמוח: מדה. שמודדין בו: מאליו. וזה אינו רך כ״כ כראשון: משקולו׳. וכל השעורין הללו כל א׳ מוסיף בקושי הטיט ועביו: בפי. שפיה צר וקטן: הנוד. ושעורו ב׳ אצבעות הראשונות של פס יד הסמוך לגודל: בלוג. הוא נמדד עם המקוה, וטובלין בו:

פרק ג שלא נקרא. שאם הי׳ מוסיפי׳ מים כשרים בכל א׳ עד תשלום שעור של מקוה היה כל א׳ מהן כשר: ונחלק. והוסיפו בכל א׳ מים כשרים עד שיש בכל א׳ מהם שעור מקוה פסול: וחסר. לאחר שנפלו עליו ג׳ לוגין מים שאובי׳ מצומצמים נחסר ממנו אפי׳ קרטוב של מים: כשר. להוסיף עליו מים ולהשלימו לשעור מקוה שא״א שבאותו קורטב

בֵּין בַּסּוֹף, שִׁעוּרוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִין: (ה) מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁלֹשׁ גּוּמּוֹת שֶׁל מַיִם שְׁאוּבִין, שֶׁכֹּל לוּג לוּג, אִם יָדוּעַ שֶׁנִּפַּל לְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים סְאִין מַיִם כְּשֵׁרִים, עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לַגּוּמָא הַשְּׁלִישִׁית, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. וְר״שׁ מַכְשִׁיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִקְוֶה סָמוּךְ לְמִקְוֶה: (ו) הַמַּסְגִּיר אֶת הַטִּיט לַאֲדָדִין, וּמָשְׁכוּ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה לוּגִין, כָּשֵׁר. הָיָה תּוֹלֶשׁ וּמָשְׁכוּ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה לוּגִין, פָּסוּל. וְר״שׁ מַכְשִׁיר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְשָׁאוֹב: (ז) הַמַּנִּיחַ קַנָּקַנִּים בְּרֹאשׁ הַגַּג לְנַגְּבָן, וְנִתְמַלְּאוּ מַיִם, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם עוֹנֶת גְּשָׁמִים הִיא, אִם יֵשׁ בּוֹ כְּמַעַט מַיִם בְּבוֹר, יִשְׁבּוֹר. וְאִם לָאו, לֹא יִשְׁבּוֹר. ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ יִשְׁבּוֹר, אוֹ יִכָּפֶה, אֲבָל לֹא יֵעָרֶה: (ח) הַסַּיָּד שֶׁשָּׁכַח עָצִיץ בַּבּוֹר, וְנִתְמַלָּא מַיִם, אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו כָּל שֶׁהוּ, יִשְׁבּוֹר. וְאִם לָאו, לֹא יִשְׁבּוֹר, דִּ״ר אֱלִיעֶזֶר. וְר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ יִשְׁבּוֹר: (ט) הַמְסַהֵד קַנָּקַנִּים בְּתוֹךְ הַבּוֹר, וְנִתְמַלְּאוּ מַיִם, אַע״פִּי שֶׁבָּלַע

ערגענצונג 3 לוג. (ה) ווען איינע וואסערזאממלונג ענטשטייט, וואס 3 פערטיפונגען מיט געשעפטעם וואסער, יעדע צו איין לוג, שאן פארהאנדען ווארען, זאל איזט זיא, ווען מאן ווייס דאס 40 סאה געאיגנעטעם וואסער צוגעקאממען איזט עהע עס צום דריטטען גלאנגטע, צום טויכבאד געאיגנעט זאגט ניכט. ר״ש ערקלערט זיא אויך דאן פיר געאייגנעט, ווייל עס איינער וואסערזאממלונג נעבען איינער אנדערן גליכט. (ו) וועו יעמאנד דען לעהם אם טויכבאד אז דיא זייטע דרענגט, אונד זיך 3 לוג וואסער דארויס הינייניצוהן, בלייבט עס געאייגנעט- ניממט ער אבער דען לעהם העראוס אונד עס ציהן זיך 3 לוג וואסער דארויס הינין, זא איזט עס אונגעאייגנעט; ר״ש זאגט: עס בלייבט געאייגנעט; ווייל דיס ניכט אין דער אבזיכט, וואסער צו שעפטען געשיהט. (ז) וועו יעמאנד קריגע אויף דאס דאך שטעללט אום זיא אויסטראקנען צו לאססען, אונד זיא ווערדען פאלל וואסער, זא זאגט ר״א: ווען עס רעגנעט, אדער בעריטס וואסער אין דער ציסטערנע זיך בעפינדעט, זא קאן ער דיא קריגע צערברעכען (אונד דאדורך דאס וואסער אין דיא ציסטערנע לויפען לאססען); איזט אבער קיינם פאן בירען דער פאללט, זא ווירד דורך דאס צערברעכען דיא וואסער- זאממלונג אונגעאייגנעט. ר׳ יהושע זאגט: אין יעדעם פאללע איזט דאס צערברעכען ארער אומלעגען דער געפעסע געניגענד [1]); אבער איינשיטטען דארף מאן ניכט. (ח) ווען דער דיא ציסטערנע בעטינכט איינעו קאלקטאפף דארין פערגעססען דאט, אונד דיעער זיך מיט וואסער פיללט, זא קאן מאן ווען דאס וואסער זיינעו ראנד עטוואס איבערשטיגען דאט, דענזעלבען צערברעכען, זאגט אבער ניכט. זא ר״א. ר׳ יהושע זאגט: מאן קאן איהר יעדענפאללס צערברעכען. (ט) ווען יעמאנד קריגע אין איינען וואסערבעהעלטער שטעללט [2]), אונד זיא זיך מיט

[1]) דיא קלעמענטארע זיכד היר מוכעגטבעהלך. [2]) כעמליך לוס בלאס דיא זייטען זיך תמויגען צו לאססען.

שֶׁנִּפְּלוּ עָלָיו תְּשָׁעָה קַבִּין מַיִם, וְטָהוֹר שֶׁנִּפְּלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין, מִכְּלִי אֶחָד, מִשְּׁנַיִם, וּמִשְּׁלֹשָׁה, מִצְטָרְפִין. מֵאֵרֻבָּעָה, אֵין מִצְטָרְפִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזְמַן שֶׁהִתְחִיל הַשֵּׁנִי, עַד שֶׁלֹּא פָּסַק הָרִאשׁוֹן. וּבַמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזְמַן שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְרַבּוֹת. אֲבָל נִתְכַּוֵּן לְרַבּוֹת, אֲפִילוּ קָרְטוֹב בְּכָל הַשָּׁנָה, מִצְטָרְפִין לִשְׁלֹשָׁה לוֹגִין:

פ ר ק ן ד

הַמַּנִּיחַ כֵּלִים תַּחַת הַצִּנּוֹר, אֶחָד כֵּלִים גְּדוֹלִים, וְאֶחָד כֵּלִים קְטַנִּים, אֲפִילוּ כְּלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה, פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. אֶחָד הַמַּנִּיחַ, וְאֶחָד הַשּׁוֹכֵחַ, כְּדִבְרֵי בֵּ"שׁ, וּבֵ"ה מְטַהֲרִין בַּשּׁוֹכֵחַ. אָמַר ר' מֵאִיר, נִמְנוּ וְרַבּוּ בֵּ"שׁ עַל בֵּ"ה. וּמוֹדִים בַּשּׁוֹכֵחַ בַּחֲצֵר, שֶׁהוּא טָהוֹר. אָמַר ר' יוֹסֵי, עַיִן מַחְלוֹקֶת בְּמִקּוֹמָהּ עוֹמֶדֶת: (ב) הַמַּנִּיחַ מַבְלָא תַּחַת הַצִּנּוֹר, אִם יֵשׁ לָהּ לִבְזֹבוּ, פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה, וְאִם לָאו, אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה. וְקַפָּה לְהוֹחַ, בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה: (ג) הַחוֹטֵט בַּצִּנּוֹר, לְקַבֵּל

קראנק איזט, 9 קב וואסער, [1]) אדער איבער קאפף אונד קערפער איינעם ריינען 3 לוג געשעפּטעם וואסער געקאמטען איזט, ווירד עס עבענפאללס, עס זייא אוים איינעם אדער 2 אדער 3 געפּעסען, צוואמענגערעכנעט, אוים 4 אבער ניכט; יענעס יעדאך נור, וועז בעפאר דאס איינע אויפגעהערט האט עס שאן אוים דעם פאלגענדען קאמטט. אונד דאס ניכט צוזאמענגערעכנעט מעהרערער צום טויכבאד גילט נור, וועז מאן ניכט בעאבויטיגטע עס צו פערמעהרען, זאנסט אבער ווירד, וועז מאן אויך נור אים יאהרע איין קרטוב צוגיסט, עס איממער צו דעז 3 לוג צוגערעכנעט.

זיא עס אין בייזיז פעלליען ניכט אונגעאייגענט. (ג) וועז איינער אין דער רינענע אייגע העהלונג מאכט, דאמיט

ברכה; (ד) מכלי מ' מכ'. קיומא דמלתיהו דרבנן היא; החולי. שחיקן יכול לטהול התקיבו לו רבנן שיחתו עליו ט' קבין ושהר ותשמעינן דל"ש מכלי מ' ל"ש מכ' ולו ג' כלים; שנפלו. שפוסל את התרומה והכי ג' לוגין מכ' כלים לו ג' כלים מצטרפי; כד"א. דבמקוה מד' אין מצטרפין; לרבות. שלא כתבוין להוסיף עליו כדי להרבות בו מים ולא יחסרו ע"י טבילות שיטבלו בה וי"מ שלא היה בדעתו לערות יותר, אבל אם כשעירה עתה לזה היו דעתו לערות למחר לו למקרהו יותר חפי' קורטב בכל פעם מצטרפין:

פרק ד צנור. מרזב שמיס גשמים נכנסים בו ויורדים דרך פיו למקוה, והכי מיירי בציבור שקבעו ובנקוף מקוה דלא הוי תורת כלי עליו בתלוש, לא מציבי המים שבתוכו שחוכין; קטני. דל"ת דלא מציבי וחפי' כלי גלליס דלא מציבי כלים לעכין טומאה פוסלי' את המקוה חפי' אם שברם או כפם לותם, דלא דמי לתכית קנקנים ברחב קגג לנגבן, וי"מ מ' כלים גדולי' דהייגו המחזיקי מ' סאה שמרוב גודלן אינן מקבלין טומאה אע"פ לעכין מקוה מקרי כלים ומקרי שחוכי, לכל קטני' בגירי מבדי סיכת קטן לא פסלי: השוכח. פלוגתייהו כשהניחן בשעת קשור העבים ונתפזרו ושכחן וחזרו ונתקשרו, דל"ש משום חוזר עבים לא כתבטל' מחשבתו רחשוב' ואם לא נתפזרו מלא שחקרו הגשמים לבא ויצא

---

[1]) זכים פ. ה. מ. י"ב. [2]) דיזער חויסדרוק בעדייטעט הייר סטעטס: דאק וואסער דארין גילט חלק נעשעפטס, חוכד מחכט חלוק יענעם חוכגעהייגנעט.

אומר, כָּל מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְנִפְלוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לוגין, וְחִסַּר אַפִּילוּ קְרִיטוֹב, כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁחִסְּרוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לוגין · וַחֲכָ״א לְעוֹלָם הוּא בְּפִסּוּלוֹ, עַד שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וְעוֹד : (ב) כֵּיצַד ? הַבּוֹר שֶׁבַּחָצֵר, וְנָפְלוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה לוגין, לְעוֹלָם הוּא בְּפִסּוּלוֹ, עַד שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וְעוֹד, אוֹ עַד שֶׁיַּעֲמִיד בַּחָצֵר אַרְבָּעִים סְאָה, וְיִטְהֲרוּ הָעֶלְיוֹנִים מִן הַתַּחְתּוֹנִים· ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה פּוֹסֵל, אֲבָל אִם כֵּן פָּחַק (נ״א פָּסַק) : (ג) בּוֹר שֶׁהוּא מָלֵא מַיִם שְׁאוּבִין , וְהָאֲמָה נִכְנֶסֶת לוֹ, וְיוֹצְאָה מִמֶּנּוּ, לְעוֹלָם הוּא בְּפִסּוּלוֹ, עַד שֶׁיִּתְחַשֵּׁב שֶׁאֵין נִשְׁתַּיֵּר מִן הָרִאשׁוֹנִים שְׁלֹשָׁה לוגין · שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מַטִּילִין לַמִּקְוֶה, זֶה לוֹג וּמֶחֱצָה, וְזֶה לוֹג וּמֶחֱצָה, הִסּוּחֵט אֶת כְּסוּתוֹ, וּמַטִּיל מִמְּקוֹמוֹת הָרְחָבָה, וְהַמְעָרֶה מִן הַצְּרָצוּר, וּמַטִּיל מִמְּקוֹמוֹת הָרְחָבָה, ר׳ עֲקִיבָא מַכְשִׁיר , וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין · אָמַר ר״ע, לֹא אָמְרוּ מַטִּילִין, אֶלָּא מַטִּיל · אָמְרוּ לוֹ, לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ אָמְרוּ, אֶלָּא שֶׁנָּפְלוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לוגין : (ד) מִכֶּלִי אֶחָד, מִשְּׁנַיִם, וּמִשְּׁלֹשָׁה, מִצְטָרְפִין · וּמֵאַרְבָּעָה, אֵין מִצְטָרְפִין· בַּעַל קְרִי הַחוֹלֶה,

לוג הינינגעפֿאללען זינד״ · (ד) אונד צוואר וועדען דיא קאממען, צוואמענגערעכנעט; אויס פֿיער אבער ניכט · 3 לוג זיא מעגען אויס איינעם אדער 2 אדער 3 געפֿעסען וועז איבער איינען דורך נעכטליכֿען צופֿאלל אונרייגען דער

לוג דיא נוכט 40 סאה העלט, וועז 3 לוג נעשעפֿטעם וואסער הינין פֿעללט אונד דאן ווידער איין קרטוב (¾ לוג) אבגעהט, נעאיגנעט צור בילדונג איינעם טויכאדעם, וויל אלסדאן אויך אן דען 3 לוג עטוואס פֿעהלט · דיא נעלעהרטען זאגען : עס בלייבט אונגאיגנעט, ביס דער נאנצע פֿאדעם הערינע אינהאלט אונד עטוואס דאריבער, אבגענאנגען איזט.

(ג) צ׳ ב׳ וועז אין איינען וואסערבעהעלטער אים האפֿע 3 לוג נעשעפֿטעם וואסער פֿעללט, בלייבט עס אונגעאיגנעט, ביס דער נאנצע אינהאלט אונד עטוואס דאדער, אבגענאנגען איזט · מאן קאן אבער אויך איינע אנדערע פֿאן 40 סאה אים האפֿע אנברינגען אונד זיא אין איינאנדער לויטען , אונד דאס אבערע דורך דאס אונטערע נעאיגנעט מאכֿען [1]) · ראי״בע זאגט : יענע בלייבט אונגעאיגנעט , אויסער וועז מאן פֿערשטאפֿט .

(ג) וועז אין וואסערבעהעלטער מיט נעשעפֿטעם וואסער נעפֿיללט איזט, אונד דער קאנאל דא הינין אונד ווידער הערויסגעהט, זא איזט ער איממער אונגעאיגנעט, ביס מאן בערעכנעט, דאס פֿאם ערשטערן וואסער ניכט 3 לוג מעהר איבריג איזט · וועז 2 פערזאנען יערער 1½ לוג אין דאס טויכבאד שיטטען, אדער איינער אין נעווענד אויס דריקט אונר אויס פֿערשידענען פונקטען דאס וואסער פֿאללען לעסט אדער אויס דעם מיט נעטצפֿערמיגער דעקקע פֿערזעהענען טרינקקרוגע, אלזא אויס פֿערשידענען שטעללען אייגניסט, זא איזט עס נאך ר״ע נעאיגנעט, נאך דען געלעהרטען אונגעאיגנעט · ר״ע וועגדעט אין : עס הייסט ניכט ; ״וועז מעהרערע (נעשעפֿטעם וואסער) איינטהון״, זאגדערז : וועז ״איינער (איינטהוט)״ · מאן ערווידערטע איהם ; דער לעהרזאטץ לויטע וועדער זא נאך זא ; זאגדערן : ״וועז 3

[1]) דיא קאממענטאטארע זאד דיר ניכט קלאר . אליהו רבא שטעללט דיא נאנצע מצוה לנדערש · פערגלייכע לימדעם פ׳ מ׳ ס׳

שאסר לה חסר מסט מן הג׳ לוגין וכמצה שלא היה בו ג׳ לוגין מים שאובין׳ : קרטוב · חלק מס״ד בלוג : מלואו ועוד · כגון מקוה שהיו בו כ׳ סאה מים כשרים ונפלו לתוכו ג׳ לוגין מים שאובין ופקק מי גשמים, לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו כ״מ שהיה מתחלה ועוד מעט יותר למעט ג׳ לוגין ; (ב) כבור · שתין בו מ׳ סאה : שיעמיד · למטה מן הפסול ופותקן לכבר כדי שיתכנרו ויהיה העליון מן התחתון דתמריכן גוד לחקיק, וכ״ש הס כבור למעלה והפסול למטה דתמריכן גוד לחית ; פקק · שפקקו מימיו ויצא ממנו מלואו ועוד, וי״ג פקק שסתם על המקוה לחר עשה עד שלא יגע לחר בחלה המים חלה בחמעטית הכור ולח יהיו הכור טהור : (ג) ונמלח · מי גשמים שבחי׳ מן המדרון דחלו מים נוכעי לחפי׳ לחיכ חלה כ״מ היתה מטהרת לח הכור : לעולם · מיירי שלא היו המים של החתה מ׳ סאה קודם חיכורן למי הכור, דחל״כ מחי שנח מכשיעמיד בחצר מ׳ סאה דיטהרו העליונים מן התחתונים ; הסוחט · והמים שהיו בכלעים בו מזכיכי מים שאובין וכשהוח סוחטן לתוך הכור הן בחין ממקומות הרבה : מכשיר · דהקשר דחין ג׳ לוגין פוסלין חע״כ בחים מכלי ע׳ וחמקוה ע׳ : פוסלין · דהכרי ג׳ כלים מלטרפי׳ : מטיל · כלשון זה קבל ר״ע מרבותיו ; שנפלו · ול״ש מכלי ע׳ לו מכלים

ר׳ יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, מַעֲשֶׂה בְשׁוֹקֶת (יֵהוּא) שֶׁהָיְתָה בִירוּשָׁלַיִם, וְהָיְתָה נְקוּבָה כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, וְהָיוּ כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם נַעֲשׂוֹת עַל גַּבָּהּ, וְשָׁלְחוּ בֵּית שַׁמָּאי וּפִחֲתוּהָ, שֶׁבֵּ״שׁ אוֹמְרִים, עַד שֶׁיְּפַחֲתוּ רֻבָּהּ:

טענס זיין? וויא דאס מונדשטיק דעם שלויכ̄עס · רי״בב זאגט: אין ירושלים וואר דיא זא געלעכ̄ערטע טרענקע, יהוא גענאננט, מיט דערען וואססער מאן אללע ארטען רייני־גונגען אין ירושלים בעווירקטע; אבער דיא שולע שמאי׳ס ליס דיזעלבע שטארק בעשעדיגען, ווייל איהרער מיינונג נאך, זיא נור געאייגנעט איזט, ווען דער גרעסטע טהייל דאפ̄אן צערבראכ̄ען איזט ·

פ ר ק ה

מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי הַשּׁוֹקֶת, פָּסוּל · הֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי שָׂפָה כָּל שֶׁהוּא, כָּשֵׁר חוּצָה לָהּ, שֶׁהַמַּעְיָן מְטַהֵר בְּכָל שֶׁהוּא · הֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי בְרֵכָה וְהִפְסִיקוֹ, הֲרֵי הוּא כְמִקְוֶה · חָזַר וְהִמְשִׁיכוֹ, פָּסוּל לַזָּבִים, וְלַמְצוֹרָעִים, וּלְקַדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת, עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁיָּצְאוּ הָרִאשׁוֹנִים: (ב) הֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי כֵלִים, אוֹ עַל גַּבֵּי סַפְסָל, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, הֲרֵי הוּא כְמוֹ שֶׁהָיָה · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, הֲרֵי הוּא כְמִקְוֶה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַטְבִּיל עַל גַּבֵּי הַסַּפְסָל: (ג) מַעְיָן שֶׁהוּא מָשׁוּךְ כַּנָּדָל, רִבָּה עָלָיו וְהִמְשִׁיכוֹ, הֲרֵי הוּא כְמוֹ שֶׁהָיָה · הָיָה עוֹמֵד, וְרִבָּה עָלָיו וְהִמְשִׁיכוֹ, שָׁוֶה לַמִּקְוֶה לְטַהֵר בְּאַשְׁבּוֹרָן, וְלַמַּעְיָן לְהַטְבִּיל בּוֹ בְּכָל שֶׁהוּא: (ד) כָּל הַיַּמִּים כְּמִקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַר וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים, ד״ר מֵאִיר · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, הַיָּם הַגָּדוֹל כְּמִקְוֶה · לֹא נֶאֱמַר יַמִּים,

ווען איין קוועלל איבער איינע טרענקע געלייטעט איזט, זא איזט דיס וואססער אונגעאייגנעט; איזט ער אויך נור איין וועניג איבער דערען ראנד געלייטעט, זא איזט דאס וואססער אויסערהאלב דער טרענקע געאייגנעט; דען קוועלל־וואססער רייניגט בייא נאך זא וועניג · ציהט מאן איינען קוועלל אין איין טייכ̄־בעטטע, אונד העממט דאן דיא שטרעהמונג, זא ווירד עס וויא איינע וואססערזאממלונג בעטראכ̄טעט · לייטעט מאן איהן דאן ווידער היניין, זא איזט דאס וואססער אים טייכ̄ע אונגעאייגנעט פ̄יר אייטערפ̄ליסיגע, אונד אויסזעטציגע, אונד צור הייליגונג דער ענטזינדיגונגסאשע; ער ווערע דען דאס מאן געוויס ווייס, דאס דאס פ̄ארהעריגע זאממעל־וואססער ווידער אבגעפ̄לאססען זייא · (ב) ציהט מאן איי־נען קוועלל איבער גערעטהע אדער איינע באנק[1]), זא איזט ער נאך ר׳ יהודה נאך אלס קוועלל אנצוזעהען; נאך ר׳ יוסי אלס וואססערזאממלונג, דא[1]) מאן אויף דער באנק ניכ̄ט זאכ̄ען אונטערטויכ̄ען דארף · (ג) ווען איין קוועלל וויא איין פ̄ילפ̄וס פ̄ליסט (מעהרפ̄עלטיג אויס־שטרעמט), אונד מאן גיסט דארין צו ביס דיא איינצעלנען בעכ̄ע זיך פ̄ערשטערקען, זא איזט ער אלס קוועלל־וואססער צו בעטראכ̄טען · שטעהט ער אבער, אונד מאן גיסט דארין צו ביס ער בעכ̄ע בילדעט, זא איזט ער דער וואססערזאממלונג דארין גלייך, דאס עס אין דער זאמ־מעלשטעללע רייניגט, אונד דעם קוועללוואססער דארין, דאס עס בייא נאך זא וועניג צום אונטערטויכ̄ען דער גע־רעטהע זיך אייגנעט · (ד) אללע מעערע זינד וויא וואססערזאממלונגען, דען עס הייסט: (בראשית א׳) „אונד דיא זאממלונג דער געוועססער נאננטע ער מעערע. זא ר״מ · ר׳ יהודה זאגט: נור דאס גראסע מעער, דען דער אויס־פוסלי׳ דרך המשכה אלא ברוב: מקלחין · שלא ירדו למקוה דרך המשכה אלא מן הכלים עצמן היו מקלחי׳ לתוך המקוה: (ה) ממנה · והגירסא הכיונה בה: בנקב · לבטלו מתורת כלי שלא יפסול את המקוה מטעם שאיב׳: נעשות · שמקוה שלם הי׳ בצדה ובשוקת לא היה מ׳ סאה אלא שמי השוקת מתערבי׳ במי המקוה דרך נקב:

פרק ה השוקת · שהוא כלי: כ״ש · אע״פ שמקצתם עוברי׳ בתוך השוקת כשר אפי׳ על שפת השוקת להטביל מה שיכול כגון מחטי׳ וצנורות, וי״מ דוקא חוצה לה ולא ע״ג שפתה: בריכה · של מי גשמים: והפסקוה · שאין מי הבריכה מקוברי׳ למעין: והמשיכו · שחבר מי המעין לבריכה: (ב) ע״ג · על דופני הכלים מבחון: שהי׳ · לטהר בכ״ש

[1]) זי אליהו רבא

צְרוֹרוֹת, בְּשֶׁל עֵץ, כָּל שֶׁהוּא. וּבְשֶׁל חֶרֶס, רְבִיעִית. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף בְּשֶׁל חֶרֶס כָּל שֶׁהוּא. לֹא אָמְרוּ רְבִיעִית, אֶלָּא בְּשִׁבְרֵי כְלֵי חֶרֶס. הָיוּ צְרוֹרוֹת מִתְחַלְחְלִים בְּתוֹכוֹ, פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה. יָרַד לְתוֹכוֹ עָפָר וְנִכְבַּשׁ, כָּשֵׁר. סִלּוֹן שֶׁהוּא צָר מִכָּאן וּמִכָּאן, וְרָחָב מִן הָאֶמְצָע, אֵינוֹ פּוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה לְקַבָּלָה: (ד) מַיִם שְׁאוּבִין, וּמֵי גְשָׁמִים, שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַחָצֵר, וּבָעֻקָּה, וְעַל מַעֲלוֹת הַמְּעָרָה, אִם רוֹב מִן הַכָּשֵׁר, כָּשֵׁר, וְאִם רוֹב מִן הַפָּסוּל, פָּסוּל. מֶחְצָה לְמֶחְצָה, פָּסוּל. אֵימָתַי? בִּזְמָן שֶׁמִּתְעָרְבִים, עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ לַמִּקְוֶה. הָיוּ מְקַלְּחִין בְּתוֹךְ הַמַּיִם, אִם יָדוּעַ שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם כְּשֵׁרִים, עַד שֶׁלֹּא יָרַד לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל: (ה) הַשּׁוֹקֶת שֶׁבַּסֶּלַע, אֵין מְמַלְּאִין מִמֶּנָּה, וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ, וְאֵין מַזִּין מִמֶּנָּה, וְאֵינָה צְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל, וְאֵינָה פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה. הָיְתָה כֶּלִי, וְחִבְּרָה בְּסִיד, מְמַלְּאִין בָּהּ, וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ, וּמַזִּין מִמֶּנָּה, וּצְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל, וּפוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה. נִקְּבָה מִלְּמַטָּה, אוֹ מִן הַצַּד, וְאֵינָה יְכוֹלָה לְקַבֵּל מַיִם כָּל שֶׁהֵם, כְּשֵׁרָה. וְכַמָּה יִהְיֶה בַנֶּקֶב? כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. אָמַר

שטיינכען דארין ליגען בלייבען קעננען, זא געניגט אן איינער העלצערנען איינע קלייניגקייט, אן איינער אירדענען איינע העהלונג צו איינעם פירטעל לוג (צום אונגעאייגנעט-מאכען). ר' יוסי זאגט: אויך הירבייא געניגט איינע קלייניגקייט, אונד דאס מאן איין פירטעל בעשטיממט האט, גילט נור פאן צערבראכענען אירדענען געפעסען. קעננען זיך שטיינכען דארין הין אונד הער בעוועגען, זא מאכט עס דאס טויכבאד אונגעאייגנעט. דרינגט ערדע היניין אונד ווירד פעסט דארין, זא בלייבט יענעס געאייגנעט. איינע רעהרע דיא אן ביידען ענדען ענג אונד אין דער מיטטע ווייט איזט, מאכט דאס טויכבאד ניכט אונגעאייגנעט, ווייל זיא ניכט צום אויפנעהמען גע-מאכט איזט. (ד) ווען זיך געשעפפטעס אונד רעגענוואס-סער אים האפע, אדער אין איינער פערטיפונג, אדער אויף דען שטופען דער באדע-העהלע פערמענגט האט, זא איזט דאס טויכבאד, ווען דאס מייסטע פאן געאייגנעטעס איזט, געאייגנעט; ווען דאס מייסטע פאן אונגעאייגנעטעס אדער ביידעס גלייכפיל, אונגעאייגנעט. דיס יעדאך נור, ווען זיא פערמענגט זינד, בעפאר זיא אין דיא וואססערזאממ-לונג געלאנגטען. שטרעהמען זיא יעדעס אינס טויכבאד היניין, זא איזט עס, ווען מאן געוויס ווייס, דאס 40 סאה געאייגנע-טעס וואססער היניינגעקאממען, בעפאר 3 לוג געשעפפטעס היניינפיל, געאייגנעט, זאנסט ניכט. (ה) איינע טרענקע אין פעלזען דארף ניכט בענוטצט ווערדען, אום צור ענטזינדיגונגס אשע דארויס צו שעפפען, אדער דארין צו הייליגען, אדער דארויס צו בעשפרענגען; זיא בעדארף (אין טאדטענ-בעצעלטונג) קיינער פערשפונדונג; אונד זיא מאכט איין טויכבאד ניכט אונגעאייגנעט. וואר זיא אבער איין געזאנדערטעס געפעס אונד ווארד נור בעפעסטיגט, זא דארף מאן דארויס שעפפען, דארין הייליגען, דארויס בעשפרענגען; זיא בעדארף דער פערשפונדונג, אונד זיא מאכט איין טויכבאד אונגעאייגנעט. ווען זיא אונטען אדער אן דער זייטע זא געלעכערט איזט, דאס קיין וואססער דארין בלייבט, זא מאכט זיא עס ניכט אונגעאייגנעט. וו"א גראס מוס זאלבעס לאך מינדעס-

למלאכתו ושכחן ד"ה לא נחבטלה מחשבתו, ואם הניחן בשעת פזור עבים ד"ה טהורים: בחצר. שלא תחת הצנור אפי' בשעת קשור: (ב) המניח. להמשיך מים למקוה: צנור. ה"כ בקבעו ולבסוף חקקו: אינה. דלא קיימא בדרך קבלתה ואם אין המים נמשכי' למקוה בלא הטבלה פסולי' מ"מ דהויה ע"י טהרה בעינן: (ג) בצנור. שחקקו ולבסוף קבעו איירי ודרך הצנור להיות פתוח מב' צדדים ואינו פוסל את המקוה אא"כ חקק בו מעט לקבל צרורות המעכבי' הלוך המים: בשברי לאחר שנשבר הכלי בעינן שיהי' השבר מחזיק רביעי': מתחלחלים. מתגלגלי' בתוך בית קבול שאינן מהודקים בו: ונכבש. שהעפר נקבע ונעשה מהודק יפה בתוך בית קבול, כשר דאין כאן בית קבול: סלון וצנור ומרזב א' הוא ומיהו נשתנו בגודלן: מכאן. ממקום שנכנסי' בו המים וממקו' שיורדים ממנו למקוה אפי' היא רחב באמצע לא חשיב לקבלה כ"ז שלא חקק בו לקבל צרורות: (ד) מי גשמי'. הכשרים למקוה: עוקה. גומא שהמים מתקבצי' בהן ומשם נמשכו למקוה: רוב. כ"א סאה וי"א אפי' משהו יותר מכ' סאה דמים שאובי' אפי' המשכוהו פוסלי' ברוב ואפי' לא נתערבו והן בפ"ע אין

פ ר ק ו

כָּל הַמְּעוֹרָב לַמִּקְוֶה, כַּמִּקְוֶה · חוֹרֵי הַמְּעָרָה, וְסִדְקֵי הַמְּעָרָה, מַטְבִּילִין בָּהֶם כְּמַה שֶׁהֵם · עֶקֶת הַמְּעָרָה אֵין מַטְבִּילִין בָּהּ, אֲבָל אִם הָיְתָה נְמוּכָה כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד· אָמַר ר' יְהוּדָה, אֵימָתַי ? בְּזְמַן שֶׁהִיא מַעֲמֶדֶת עַצְמָהּ, אֲבָל אִם אֵינָהּ מַעֲמֶדֶת עַצְמָהּ מַטְבִּילִין כְּמַה שֶׁהִיא : (ב) דְּלִי שֶׁהוּא מָלֵא כֵּלִים, וְהֵטֶבִּילָן, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים · וְאִם לֹא טָבַל, (אֵין הַמַּיִם מְעָרְבִין) (נ"א בַּמַּיִם הַמְעֹרָבִין) עַד שֶׁיִּהְיוּ מְעֹרָבִין כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד : (ג) שְׁלֹשָׁה מִקְוָאוֹת, בָּזֶה עֶשְׂרִים סְאָה, (וּבָזֶה עֶשְׂרִים סְאָה, (וּבָזֶה עֶשְׂרִים סְאָה מַיִם שְׁאוּבִין, וְהַשָּׁאוּב מִן הַצַּד, וְיָרְדוּ שְׁלֹשָׁה וְטָבְלוּ בְּהֶן וְנִתְעָרְבוּ, הַמִּקְוָאוֹת טְהוֹרִין, וְהַטְּבוּלִים טְהוֹרִים· הָיָה הַשָּׁאוּב בָּאֶמְצַע, וְיָרְדוּ שְׁלֹשָׁה, וְטָבְלוּ בָּהֶם וְנִתְעָרְבוּ, הַמִּקְוָאוֹת כְּמוֹת שֶׁהָיוּ, וְהַטְּבוּלִים כְּמוֹת שֶׁהָיוּ : (ד) הַסְּפוֹג וְהַדְּלִי שֶׁהָיוּ בָּהֶן שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם, וְנָפְלוּ לַמִּקְוֶה, לֹא פְסָלוּהוּ, שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא שְׁלֹשָׁה לוֹגִין שֶׁנָּפְלוּ : (ה) הַשָּׁדֶה וְהַחֲבָה שֶׁבָּהֶם אֵין

אללעס מיט דער וואססערזאממלונג פֿערמענגט וואססער איזט, ווירד אלס וואססערזאממלונג אנגענומען· אין דען לעצטערן אדער שפאלטען דער טויכאדהאלע, דארף מען, וויא זיא זינד, געריטהע אונטערטויכען; ניכט אבער אין איינער האהלונג אונטער דעם באדען דערזעלבען, אויסער וועז איין לאך דארין איזט, וויא דאס מונדשטיק אייגעס שלויכעס · ר' יהודה זאגט : נור וועז דער באדען דאריבער פֿיר זיך אללײן בעשטעהט, זאגט אבער ר') קאן מען זיא וויא זיא איזט צום אונטערטויכען בענוטצען · (ב) וועז מען איינען איימער מיט גערעטהען געפֿילט אונטערטויכט, זא זינד אללע ריין וועז מען אבער דען איימער ניכט אונטערצוטויכען ברויכטע, נור וועז דאס וואססער דורך איינע עפֿנונג וויא דאס מונדשטיק דעס שלויכעס פֿערמענגט איזט· (ג) וועז פֿאו 3 טויכבעדארן, 2 יעדעס 20 סאה, אונד איינס פֿאן 20 סאה גענשעפֿטעס וואססער אן דער זייטע העלט, אונד 3 נון דארין אונטערטויכען, וואדורך דאס וואססער (דורכס שטייגען) אייגאנדער בעריהרט, זא זינד דיא טויכבעדער גוט, אונד דיא אונטערגעטויכטען רין· אזוי אבער דאס גענשעפֿטע וואססער אין דעם מיטטלארן, אונד דרייא טויכען אונטער, וואדורך דיא וואססער פֿערמענגט ווערדען, זא זינד דיזע אין איהרעם פֿריהרן צושטאנדע, אונד עבען זא דיא אונטערגעטויכטען, (ניכט ריין). (ד) וועז איין שוואם אדער נעפֿעס 3 לוג וואססער ענטהאלטען, אונד אין איינע וואססערזאממלונג פֿאללען, מאכען זיא עס ניכט אונגאייגנעט, דען עס הייסט : „וועז דרייא לוג וואססער היניינפֿאללען" · (ה) וועז א'ין קאס-

---

חיים ולא יהיו זוחלי' וטוכל כמיס שבתוך מחיצת הכלים ; לא הוטבלו· לפי שלא הוטבל כל הכלי כ"ש הנך שבלפי המרדליה, והאי ומודים לכלים שגדר כו' קלי וק"ק, ומודים ב"ש לב"ה שהגודר בכלים לותן הכלים שגדר כאן לא הוטבלו, לכל ב"ה קנר דלקור לגדור כדבר המקבל טומאה כר"י דמ"ה :

פרק ו מערה · רוב טבילות שלהן הי' במערות מש"ה קרי למקוה מערה ; חורי · חורין שבתוך המקוה ; שהן. מע"פ שאין נקובי' כשפופרת הנוד : עוקת · גומת שבשולי המקוה לין מימים כשכבין עם מימי המקוה שלמעלה מהן להיות כשרי' לטבול כהן מע"פ יש כיוצא כשפופרת הנוד ; לימתי · ר"י לא כח לקלוק חלא לפרש ; לינה מעמדת . כשכח לטבול כופל גג העוקה שהיא התחתית המקוה ומתערבים יחד ; שהיא · אפי' אין בנקב כשפופרת הנוד ; (ב) טהורין · ואפי' אין בי דלי כשפופרת וכגון שהדלי עצמו צריך טבילה דמגו דמלקח טבילה לדלי מלקח נמי למה שבתוכו ; ואם לא טבל . כלומר ואם הדלי היכו צריך טבילה אין הכלים שבתוכו טהורי' עד שיהיה בפי הדלי כשפופרת הנוד : (ג) וכזה · כשליש כ"ק מים שמוכי' : וכתערבו · ע"י טבילתן לפו המים והשיקו וכתחברו שלשתו זו בזו ; טהורין . אפי' השמוש שהרי כ' הכשרים מתערבים יחד ויש כאן שעור מקוה וכשמתחבר להן השמוש מקוה, ואע"פ שהשמוש מתערב עם כל ג' לא מפסלי להקוות עליהן, דדרך המשכה שתערבו וכתכטלו ברוב קודם שירדו למקוה ; (ד) כהן · כלועין ואין כרחין וי"מ כדלי שפיו קר וכו ג' לוגין מים

א) וטן דער כחדען לייכט לייכטירליכ; כאך לכדערן, וועז זיא פיר זיך מללין כשטעטכט, געטרענגט פאן דער וואססערזאממלונג .

מקואות פרק ה

אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִינֵי יַמִּים הַרְבֵּה · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַיַּמִּים מְטַהֲרִין בְּזוֹחֲלִין, וּפְסוּלִין לַזָּבִין, וְלַמְּצוֹרָעִים, וּלְקַדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת : (ה) הַזּוֹחֲלִין כְּמַעְיָן, וְהַנּוֹטְפִים כְּמִקְוֶה · הֵעִיד ר׳ צָדוֹק עַל הַזּוֹחֲלִין שֶׁרַבּוּ עַל הַנּוֹטְפִים, שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים · וְנוֹטְפִים שֶׁעֲשָׂאָן זוֹחֲלִין, סוֹמֵךְ אֲפִילוּ מַקֵּל, אֲפִילוּ קָנֶה, אֲפִילוּ זָב וְזָבָה, יוֹרֵד וְטוֹבֵל, דִּ״ר יְהוּדָה · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, אֵין מַזְחִילִין בּוֹ : (ו) גָּל שֶׁנִּתְלַשׁ, וּבוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל עַל הָאָדָם, וְעַל הַכֵּלִים, טְהוֹרִים · כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, טוֹבְלִין, וּמַטְבִּילִין · מַטְבִּילִין בַּחֲרִיצִין, וּבַנְּעִיצִים, וּבְפַרְסַת הַחֲמוֹר הַמְעֹרֶבֶת בַּבִּקְעָה · בֵּ״שַׁ אוֹמְרִים, מַטְבִּילִין בַּחַרְדָּלִית, בֵּ״הִ אוֹמְרִים, אֵין מַטְבִּילִין · וּמוֹדִים, שֶׁהוּא גוּדֵר כֵּלִים, וְטוֹבֵל בָּהֶם · וְכֵלִים שֶׁגָּדַר בָּהֶם, לֹא חֻטְבָּלוּ :

דרוק „מעערע" זאלל בלאס הייסען : דער איבערגריף פֿיעלער אַרטען מעערע · ר׳ יוסי זאגט : אללע מעערע רייניגען, אין זא פֿערן זיא פֿליסען, זינד אבער אונגעאייגנעט פֿיר אייטערפֿליססיגע אונד אויסזעטציגע אונד צור הייליגונג דער ענטזינדיגונגסאשע · (ה) פֿליסענדע וואססער זינד גלייך דעם קוועללוואססער, טריפֿענדע דער וואסערזאממלונג · ר׳ צדוק בעצייגטע דען לעהרזאטץ : דאס ווען דאס פֿליסענדע וואססער מעהר איזט אלס דאס טריפֿענדע, עס געאייגנעט זייא · ווילל מאן טריפֿענדעס וואססער צו פֿליסענדעם מאכֿען, זא קאן מאן זאגאר [1]) איינען שטאק אדער ראהר דאראן האלטען, יא עס דארף זאגאר איין אייטערפֿליססיגער מאן אדער פֿרויא דאן דארין אונטערטויכֿען · זא ר׳ יהודה · ר׳ יוסי זאגט : מיט איינער אונריינהייט אננעהמענדען זאכֿע, דארף מאן עס ניכֿט פֿליסענד מאכֿען · (ו) ווען איינע וועללע דיא 40 סאה העלט זיך לאסרייסט אונד איבער איינען מענשען אדער גערעטה פֿעללט, זינד זיא ריין · איבעראלל ווא 40 סאה וואססער פֿארהאנדען, דארף דער מענש אונטערטויכֿען אונד אנדערע זאכֿען אונטערטויכֿען ; לעטצטערעס אויך אין גרעבען, אין שפיטצען גרובען, אין דער שפור איינעס עזעלהופֿעס, דערען וואססער מיט דעם דעם טהאלס מיטטעלסט איינעס לאכֿעס פֿערמענגט איזט · ב״ש זאגט : אויך אין העראבפֿליסענדעם בערגוואססער, וואס ב״ה ניכֿט צוגיבט · זיא זינד אבער איינינ, דאס מאן מיטטעלסט גערעטהע איינען דאמס בילדען, אונד דאן אים וואססער אונטערטויכֿען קאן ; אבער דיא גערעטהע, וואמיט מאן דעממט, זינד דאדורך ניכֿט אונטערגעטויכֿט ·

ובזוחלין וה״כ אם לא היו יכולי׳ המים לעבור אלא ע״ג אלו הכלים או הספסל פסולי׳ אפי׳ למקוה : ובלבד · גזירה שמא יטבול בכלים, וע״ג הספסל לרבותא נקט אע״פ שאין לו תוך אפ״ה גזרינן : (ג) כנדל · שמימיו זוחלין במקומות הרבה כשרץ זה שמרבה רגלים : ריבה · מים שאובין ונתגדלו המקומות שמימיו זוחלין שם : היה המעין עומד ולא הי׳ מימיו נזחלין וריבה עליו מים שאובי׳ ונתגדל עד שמימיו נזחלין אלך ואלך, פ״א שהרחיב הבריכות שהיו מושכות מים מן המעין הרי הן כמות שהי׳ דבמקוה שהיו מימיו זוחלין קודם שהרחיבן שם מטהר בזוחלין ומן הצדדין אינו מטהר אלא באשבורן · אבל אם לא היו מימיו זוחלי׳ אלא עומדי׳ והרחיב מקום עמידתן עשה מקום עמידתן זוחלין שוה כו׳ : (ד) מפורש מ״ח פ״ח דפרה : (ה) הזוחלין · כגון נהרות והנוטפין כגון מי גשמים : כשרי׳ · כזוחלי׳ דמטהרי׳ בזוחלי׳ ובכ״ש : שעשאן · כגון מקוה שפרץ על שפתו ומימיו יוצאי׳ וזוחלי׳, סומך כו׳ סומכן ביד או ברגל וסותמי׳ מקום יציאת המים ונעשי׳ אשבורן ויורד הטמא וטובל, פ״א נוטפי׳ טפין הנוטפי׳ ממעין היורד מן ההר טפין טפין בהפסק יש להן דין מקוה, והעיד ר״צ שאם יכול לעשות מן הנוטפי׳ זוחלי׳ מותר דהיינו שישים במקום שהטפי׳ נוטפי׳ קנה או מקל להזיל עליהם הטפות אלה ויהיו המים המקובצים כמו המעין, ובתנאי שהיהיו הנוזלים נשארים ע״ג הקנה או המקל בלי הפסק, ואז אפי׳ זב הצריך מים חיים יורד וטובל וזבה איידי דזב נקט, שהזבה א״צ מים חיים : כל דבר · ל״מ זב וזבה אלא אפי׳ טהור גמור א״כו יכול להעמיד המים לעשותן אשבורן : (ו) שנתלש · מן הים שהולך וסוער ואע״ג דאין לך הפסקה גדולה מזו, ותנן בר״פ הפסיקוה ה״ה כמקוה לטהר באשבורן ואין לך זחילה גדולה מזו, מ״מ כ״ז שלא נייחי באשבורן דין מעין יש להם : טהורי׳ · לחולין דלא בעו כונה אבל לא למעשר שני ולתרומה דבעו כונה : טובלי׳ · אדם מטבילי׳ כלים או ידים הצריכי׳ טבילת ידים כגון לקדש : פרכת · גומא שנעשית בקרקע ע״י פרסת רגל שגל של בהמה ונתקבצו בה מים והיא מעורבת למקוה של מ׳ סאה ע״י נקב כשפופרת : חרדלית · כמו הרדלית והם מים הבאים מדליו פי׳ מגובה של הר ואפי׳ אין מתחלתן עד סופן אלא מ׳ סאה : אין מטבילי׳ · עד שיהי׳ מ׳ סאה במקום א׳ באשבורן : גודר · עושה מחיצה בכלים כדי שיעכבו הלוך

[1]) ז׳ תי״ט אונד אליהו רבא

מְרֻמָּלֵא מַיִם, וּמוֹשְׁכוּ וּמַשְׁקוּ, אֲפִילוּ כַּשַּׁעֲרָה דָּיוֹ. הָיָה בָּעֲלִיוֹן אַרְבָּעִים סְאָה, וּבַתַּחְתּוֹן אֵין בְּלוּם, מְמַלֵּא בְּכֶלִי, וְנוֹתֵן לָעֲלִיוֹן, עַד שֶׁיֵּרְדוּ לַתַּחְתּוֹן אַרְבָּעִים סְאָה: (ט) כּוֹתֶל שֶׁבֵּין שְׁתֵּי מִקְוָאוֹת, שֶׁנִּסְדַּק לַשְׁתֵּי, מִצְטָרֵף. וְלֶעָרֵב, אֵין מִצְטָרֵף, עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, חֲלוֹף הַדְּבָרִים: נִפְרְצוּ זֶה בְּתוֹךְ זֶה, עַל רוֹם, כְּקִלִּיפַּת הַשּׁוּם, וְעַל רוֹחַב, כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד: (י) הָאָבִיק שֶׁבַּמַּרְחָץ, בְּזֶמֶן שֶׁהוּא בָּאֶמְצַע, פּוֹסֵל. מִן הַצַּד, אֵינוֹ פּוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמָקוֶה סָמוּךְ לְמָקוֶה, דִּ"ר מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִם מְקֻבֶּלֶת הָאַמְבָּטִי רְבִיעִית, עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעַ לָאָבִיק, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. ר' אֱלִיעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר, אִם מַקְבִּיל הָאָבִיק כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל: (יא) הַמְטַהֵרֶת שֶׁבַּמַּרְחָץ, הַתַּחְתּוֹנָה, מְלֵאָה שְׁאוּבִין, וְהָעֶלְיוֹנָה מְלֵאָה כְּשֵׁרִים, אִם יֵשׁ כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב שִׁלְשָׁה

ציהט דיא טויכבעדער זא אן איינאנדער, אונד וועו עס אויך נור וויא איין האאר בעריהרט ווירד, געניגט עס. איזט אים אכערן 40 סאה וואססער, אונד אים אונטערן גאר ניכטס, זא דארף מאן געשעפטעס וואסער צום אבערן צושישטעון, בים דער אונטערע בעהעלטער אוך 40 סאה האט. (ט) וועו איינע וואנד צוויישען 2 וואססערזאמלונגען פאן אבען נאך אונטען איינען ריס האט, זא וועררען זיא צוזאמכיענגערעכנעט; וועו אין דער בריייטע, נור וועו אן איינער שטעלל איינע עפענונג איזט, וויא דאס מונדשטיק אם שלוסע ר' יהודה זאגט: אומגעקעהרט. איזט זיא אבען אויפגעבראכען, זא גיניגט איינע פערבינדונג דער וואססער וויא לויכשעלפע בייא איינער בריייטע פאן 2 פינגערן. (י) אין אבצוג קעסעל צום באדע בעקקען[1], מאכט וועו עס אין דער מיטטע אונגעבראכט איזט, דאס וואססער אים בעקקען אונגעאייגנעט; גיכט אבער וועו עס אן דער זייטע איזט, וויל דים דאן נור וויא 2 וואססערזאמלונגען נעבענאייאנאנדער אנצוזעהען איזט: זא ר"מ; דיא געלעהרטען זאגען: וועו דאס בעקקען אין פערטעל לוג אויפניממט, בעפאר דאס וואססער אן דען קעסעל קאממט, איזט עס געאויגנעט, זאנסט ניכט. ראב"צ זאגט: דא דער אבצוג קעסעל עטוואס דאפאן אויפניממט, איזט עס יעדענפאלס אונגעאיגנעט. (יא) בעטרעפענד וואש וואננען אים באדע דהויזע, וועו דיא אונטערע מיט שעפע וואססער, דיא אבערע מיט געאיגנעטעם געפילט איזט [2], זא איזט דיזע, וועו דאס לאך (וואדורך דאס וואססער אוים איינער אין דיא אנדערע פאלט), רוים צו 3 לוג האט, אונגעאיגנעט.

ממש: טהור, שהיו כלי מטמא את האדם לכל ידיו מהטמאין מחוירו: (ז) ערוב. מקוה מכר שכלה מקוה שלם ל"ב כזה כ"ם וכזה כ"ם ומהערכין המים דרך חריץ לו נקב, שעורן לגרפן כשפופרת הנוד: התורם. הטבילה במקוה: וכן. קפק יש בהן כשעור קפק אין בהן כשעור; מאטעת. והיו המקואות מתערבין; טהור. ומטבילין בו: (ח) העליון מפורש ק"ב ס"ב: והרחוק. ולא חיישינן שמא לדם הפסיק הנקבו; חבר. שופרת וכ"ם של עץ לו עלם זכוכי', והע"ג דהלון של חבר פשוטי כלי מתכת הוא ומקבל טומאה, והכן כשיכן הוקייהן ע"י טהרה, ס"מ במשיך מי גשמים לעשות מקוה לכל לחברם לכשרה ע"י הנקה לא מפסילא ול"ד לרפ"ם דהתם הוי כלי שיש לו בית קבול וכשפלו מים שחוכי' לכל אין בו בית קבול שפיר ה"ל הנקה: ומכיח. שכותן רחבו ג' בעליון וצריך להעמיק רחב העליון כתוך המקוה הסקר עד שיגע למקוה ויהיו מוכקים למקוה התחתונה בשלימה כחוט השערה, ולפעמים שהמים שברחב שלמטה מועטי' כחוט השערה וברחב העליון מגיע המים עד שפה הכלון שבכלון פתוח מב' לדדין והמים נפין וס טפי' מן הכלון הלכך מכיח ידו על הכלון שלא יפשפו חוץ לכלון וילכו התת ידו עד שיכלו למט' לכל הפחו' כחוט השער', ותתהיו דנקט מצו' דזמכי' ברחבו העליון כמוך מחיד; כשערה. דהקלו בשחוכי' שהיה דרכן, לכל מם כי' העליון חסר מכשעור, וכא להכשירו ע"י הנקה להשלימו, ומן די בהנקה: (ט) לשתי. מלמעלה למטה, לערב: מימין לשמאל, דחשביכן כל מה שעל הסדק כאלו קומתו: מצטרף. ומס כי' בין שניהן מ' סאה מטבילין בכל ג'; חלוף. דחשביכן למה שעל הסדק מימין לשמאל כאלו לינו: כפרצו. ברחב כלומל והמים מתחברן שם: שפופרת. כ' מכבעות: (י) האביק. כלי של מחכת משוקע בשמטי, ויש בו נקב וכשמשקי' מי השמטי פותחי' הנקב ויונקי' המים שבשמטי ומשיכין לו מים מחרי' נקיים, וכשריש לטבילה וטובלי' שם: שבשמטי, שכל המים גרורי' ע"ג ומים סגרורי' ע"ב כלים פסולי'; הצד. דאין כאן מים שחוכי' אלא מה שבתוכו, ושאר המים ה"ל מקוה כשר הסמוך לשחוב לא"ם שבוגעי' לא פסלי: רביעית. דרביעית שעור מקוה היא מדאוריי'ת לטבילי' טומאה להטביל

[1] אין דיזעס בחדעט מאן נור תבקיהלוכן, אוכד לוכטער דעמוזעדבען ליזט דער קעשעפל תבנעברוכט, הוס דאס וואססער תבלויפט נו לאסטען. [2] אליהו רבא גיבט נייע נאמן תבדערע תבזיבט דאסאן.

מַטְבִּילִין בָּהֶם, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ נְקוּבִין כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד · ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּכֶלִי גָדוֹל, אַרְבָּעָה טְפָחִים, וּבַקָּטָן, רֻבּוֹ · אִם הָיָה שַׂק, אוֹ קֻפָּה, מַטְבִּילִין בָּהֶם כְּמַה שֶׁהֵם, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מְעֹרָבִין · הָיוּ נְתוּנִים תַּחַת הַצִּנּוֹר, אֵינָם פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה, אֶלָּא מַטְבִּילִים (נ"א וּמַטְבִּילִים) אוֹתָן, וּמַעֲלִין אוֹתָן כְּדַרְכָּן: (ג) גַּסְטְרָא שֶׁבַּמִּקְוֶה, וְהִטְבִּיל בָּהּ אֶת הַכֵּלִים, טָהֲרוּ מִטְּמְאָתָן, אֲבָל טְמֵאִים עַל גַּב כְּלִי חֶרֶס · אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו כָּל שֶׁהֵן, טְהוֹרִין · מַעְיָן הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר, וְיָרַד וְטָבַל בְּתוֹכוֹ, הוּא טָהוֹר, וְיָדָיו טְמֵאוֹת · וְאִם הָיוּ עַל גַּבָּיו רוּם יָדָיו, אַף יָדָיו טְהוֹרוֹת: (ז) עֵרוּב מִקְוָאוֹת כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, כְּעוֹבְיָהּ, וְכַחֲלָלָהּ, כִּשְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת חוֹזְרוֹת לִמְקוֹמָן · סָפֵק כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, סָפֵק שֶׁאֵינָה כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה · וְכֵן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, וְכַזַּיִת מִן הַנְּבֵלָה, וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ · כָּל שֶׁיַּעֲמוֹד כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, מְמָעֲטָה · רַשְׁבֶּ"גַּ אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא מִבְּרִיַּת הַמַּיִם, טָהוֹר: (ח) מְטַהֲרִים אֶת הַמִּקְוָאוֹת הָעֶלְיוֹן מִן הַתַּחְתּוֹן, וְהָרָחוֹק מִן הַקָּרוֹב · כֵּיצַד? מֵבִיא סִלּוֹן שֶׁל חֶרֶס אוֹ שֶׁל אֵבָר, וּמַנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו, עַד שֶׁהוּא

טען אדער איינע לאדע אים מעערע לינען, טויכט מאן דאריין קיינע גערעטהע, עס זייא דען דאס זיא איין לאך האבען וויא דאס מונדשטיק אם שלויכע · ר' יהודה זאגט: בייא איינעם גראסען געפעסע געניגט ערשט איין לאך פאן 4 האנדברייטען, בייא איינעם קליינען מוס דער גרעסטע טהייל אפפען זיין; אין איינען זאק אדער קארב טויכט מאן וויא זיא זינד איין, ווייל דאס וואסער דורך דיא לעכער געמענגט איזט · ווען דיזע אונטער דער ריננע שטעהען מאכען זיא דאס טויכבאד ניכט אונגעאייגנעט · מאן טויכט זיא אונטער אונד ברינגט זיא אויף געוועהנליכע ווייזע ווידער הערויף) · (ו) ווען איין (אונריינעס) אירדענעס געפעסשטיק אין דעם טויכבאדע ליגט, אונד מאן איז דיזעם גערעטהע אונטער געטויכט האט, זינד זיא ריין; אבער זיא ווערדען ווידער פעראונרייניגט דורך דען לופטרוים אין דעם אירדענען געפעסע; געהט אבער דאס וואסער איבער דעם געפעסשטיק וועג, ווען אויך נאך זא וועניג, זא זינד יענע ריין · ווען איין קוועלל אויס איינעם אונריינען באקאפען הערויסקאממט אונד איינער דארין אונטערגעטויכט האט, זא איזט ער ריין, אבער זיינע הענדע אונריין · געהט אבער דער קוועלל דאריבער וועג זא האך, דאס דיא הענדע דאריבער אים וואסער זיין קעננען, זא זינד דיזע ריין · (ז) בייא פערמישונג דער וואסערזאממלונגען איזט דאס מאאס איינע עפפנונג וויא דאס מונדשטיק דעם שלויכעס, נעמליך דיא דיקקע אונד העהלונג צוזאממען; דאס איזט ווען דיא 2 ערשטען פינגער זיך דארין אומדרעהען קעננען · ווען דיס מאאס צווייפעלהאפט איזט, גילט דיא מישונג ניכט, ווייל דאס אונטערטויכען אין דער שריפט געבאטען איזט · דאסעלבע גילט פאן דעם מאאסע איינער אליפע גראס פאם טאדטען אדער אאזע, אונד איינער לינזע גראס פאם קריכטהירע · — אללע וואס אין דער עפנונג שטעהען בלייבט, פערמינדערט דאס מאאס;

רש"בג זאגט: ערצייגניססע דעם וואסערס האבען דיזע ווירקונג ניכט · (ח) מאן קאן בייא וואסערזאממלונגען, דיא אבערע פאן דער אונטערן, דיא ענטפערנטע פאן דער נעהערן געאייגנעט מאכען · צ' ב' מאן ברינגט איינע אירדענע אדער בלייערנע ריננע, העלט מיט זיינער האנד אם אונטערן ענדע, אונד לעסט זיא זא זיך פיללען[2]), שאוכי' ונפל למקוה ולא יצאו כל המים שבתוכו אלא כתערבו עם מי המקוה: (ה) בכלי גדול · כגון בת ט' טפחים או יותר דמעוטי הוי' ד"ט סגי בנקיבת ד"ט: קופה · סל עשוי מנצרי' של ערבה קלופה: מטבילי' בהם · אם הם בים שכלם מלאים נקבים: כדרכן · כגון המקוה שיש בו מ' סאה מצומצמות דגבי כר וכסת של עור צריך להעלותן דרך שוליהן מן המקוה בפ"ז מ"ו, ובשק וקופה א"ב: (ו) שבמקוה · ושפתותיה למעלה מן המים אפ"ה בטלי המים שבתוכה לגבי מקוה כיון דשבר כלי הוא: אבל · דאם היתה הגיסטרא טמאה נטמאו המים שבתוכה וטימאו את הכלים: צפים · דמקוברין

[2]) ז' פ. ז' מ. ו. [2]) דאס אבערע ווירד זא דורך דיא מישונג מיט דעם אונטערן געאייגנעט ·

פֵּרוֹת, וְהַצִּיר, וְהַמּוּרִיס, וְהַרַּתָּמָד מִשֶּׁהֶחֱמִיץ, פְּעָמִים מַעֲלִין, וּפְעָמִים שֶׁאֵינָן מַעֲלִין. כֵּיצַד? מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר אַחַת, נָפַל לְתוֹכוֹ סְאָה מֵהֶם, לֹא הֶעֱלָהוּ. הָיוּ בוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, נָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה, חֲרֵי זֶה כָּשֵׁר: (ג) הַדַּיָּחַ בּוֹ סַכְּלֵי זֵיתִים, וְסַכְּלֵי עֲנָבִים, וְשִׁנּוּ אֶת מַרְאָיו, כָּשֵׁר. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, מֵי הַצֶּבַע פּוֹסְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁלְשָׁה לוֹגִין, וְאֵינָן פּוֹסְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁנּוּי מַרְאֶה. נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן, וּמוֹחַל וְשִׁנּוּ אֶת מַרְאָיו, פָּסוּל. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים, וְיַחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן לְמַרְאֵה הַמַּיִם. חָיוּ בוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, מִמַּלְּאִים בְּכֶתֶף וְנוֹתְנִין לְתוֹכוֹ, עַד שֶׁיַּחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן לְמַרְאֵה הַמַּיִם: (ד) נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן, אוֹ מוֹחַל, וְשִׁנּוּ מִקְצַת מַרְאָיו, אִם אֵין בּוֹ מַרְאֵה מַיִם אַרְבָּעִים סְאָה, חֲרֵי זֶה לֹא יִטְבּוֹל בּוֹ: (ה) שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם, וְנָפַל לְתוֹכָן קָרְטוֹב יַיִן, וַחֲרֵי מַרְאֵיהֶן כְּמַרְאֵה הַיַּיִן, וְנָפְלוּ לַמִּקְוֶה, לֹא פְסָלוּהוּ. שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם, חָסֵר קָרְטוֹב, וְנָפַל לְתוֹכָן קָרְטוֹב חָלָב, וַחֲרֵי מַרְאֵיהֶן כְּמַרְאֵה הַמַּיִם, וְנָפְלוּ לַמִּקְוֶה, לֹא פְסָלוּהוּ. ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמַּרְאֶה: (ו) מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מְכֻוָּנוֹת, יָרְדוּ שְׁנַיִם, וְטָבְלוּ זֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹן טָהוֹר, וְהַשֵּׁנִי טָמֵא. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיוּ רַגְלָיו שֶׁל רִאשׁוֹן נוֹגְעוֹת

פֿרוסטואפֿט, זאל־צלאקע, פֿישל־אקע, געגאהרענע לדיער, ווי־דרין מאגמאל צוגערעכנעט, מאגמאל ניכט' צ' ב' וועג אם טויכארע צו פֿירציג סאה נאך איין סאה פֿעהלט, אונר איין סאה פֿאן דיזען דריי־פֿעללט, מאכט עס דאם מאאס ניכט פֿאלל. דרעלט עס אבער 40 סאה, אונד מאן טהוט איין סאה פֿאן דיזען היניין, אונר ניטמט דאן איין סאה ווידער הערויס, זא בלייבט עס געאיגנעט.

(ג) וועג מאן אין דעם טויכאדע אליפֿען = אדער ווינ־ קערבע אבגעשפילט, אונר דאס וואסער איינע אנדערע פֿארבע בעקאמטען האט, זא בלייבט עס געאיגנעט. ר' יוסי זאגט: פֿארבע = וואסער מאכט עס דורך דרייא לוג אונגעאיינעט, אבער ניכט דורך דען פֿאדרבענוועכסעל. פֿעלט ווין ארער (שווארצער) אליפֿען = זאכט היניין, אונד פֿערענ־ דערט דעסטען פֿארבע, זא איזט עס אונגעאיינעט. וואס איזט דאן צו טהון? מאן וואדרטעט דען רעגען אב, בים עס ווי־ דער ריא וואסערפֿארבע האט. זינד פֿירציג סאה דארין, זא קאן מאן אויך זא פֿיל צוגיסען, בים עס ווידער ריא פֿאריגע וואסער פֿארבע האט. (ד) פֿעללט ווין ארער אליפֿען = זאכט היניין אונר ענדערט צום טהייל ד'א פֿארבע, זא זאלל מאן וועג ניכט 40 סאה וואסערפֿארבע דארין איזען, ניכט דארין אונטערטויכען. (ה) וועג אין דרייא לוג וואסער איין קרטוב ווין פֿעללט, אונד יענעס אלזא ווין פֿארבע האט, זא מאכט עס, אינס טויכאר געפֿאללען, דיזעס ניכט אונ־ געאיגנעט; עבען זא וועג אין דרייא לוג וואסער וועניגער איין קרטוב, איז קרטוב מילך פֿעלט, אבוליך ריא וואס־ סערפֿארבע כלייבט. ר"בג זאגט: עס ווידטעט זיך אללעס נאך דער פֿארבע. (ו) וועג אין איינעם טויכארע גענוי פֿירציג סאה זינד, אונד 2 טויכען דארין נאכאיינאנדער אונ־ טער, זא איזט נור דער ערשטערע ריין, דער אנדערע אבער אונריין. ר' יהודה זאגט: וועג נאך דיא פֿיסע דעס

חפי' רך ורקיק שכעשה כמו רוק לינו פוסל: כמיס. שתוכין: (ב) כמיס. שתוכין: ומי שלקות. שנלקו לו ככנו כמן פירות לע"ג דלעניז תרומה תשיכי לוכל מנוס דתרומה תלוי כטבלו, מ"מ לא נפקו מחזקת מיס לענין מקוה: מנחמיז כדון כמי פירות: ונטל קמס. הרי כל הסאה של מי פירות נשתרו במקוה ולא נחסר ממנו כי אם ג' ממ"ל, שהסאה כטבל היא ס' מלקיס ממי המקוה וחלק ג' ממי פירות לפי חשבון: (ג) ודין. דנכע ליה כי' משמע: יין. משום דמתמזי במקוה של שתר משקי; ושתי. דלתלתות נכתף לי תפשר, דכתכר עסקינן שהוא כפסל בג' לוגין ותף ע"ג דתפשר למלתות נכתף ולהמשיכם למי מקוה, כיון דלר"ח ח"ח להכשיר שהמשיכום תנח ברוב כשרי, לאו מלתא פסיק' הוא: (ד) לח נכתף ישכול. ואם טבל לח עלתה לו טבילה, ואפי' כתוהו מד שיש כו מרחה מיס: (ה) לח פסלוהו. דהוחיל וכרחין כיין ומי פירות חין פוסלי' בג' לוגין, והוא שלח שיכו מרחה המקוה: ממרחה. ותב"ש שחו המכיל פוסל המקוה וחין כמיס שעור ג' לוגין, כיון שכרחי' כמיס וכרי יש כחן ג' לוגין פוסלין: (ו) סכ' טמח. דוודחי חסר שעור מקוה כטבילתו של רחשון:

לוגין, פָּסוּל · כַּמָּה יְהֵא בַּנֶּקֶב, וְיִהְיֶה בּוֹ שְׁלשָׁה לוגין ? אֶחָד מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים בִּבְרֵכָה, דִּ״ר יוֹסֵי · וְר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִילוּ הַתַּחְתּוֹנָה מְלֵאָה כְּשָׂרִים, וְהָעֶלְיוֹנָה מְלֵאָה שְׁאוּבִין , וְיֵשׁ בְּצַד הַנֶּקֶב שְׁלשָׁה לוגין, כָּשֵׁר, שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא שְׁלשָׁה לוגין שֶׁנָּפְלוּ :

וויא פֿיל רוים מוס דאס לאך האבען, אום דרייא לוג האלטען קענען? $3\frac{1}{20}$ איינעס טויכבאדעס · זא ר׳ יוסי ר״א זאגט : זעלבסט ווען דיא אונטערע געאייגנעטעס, אונד דיא אבערע שעפֿוואסער ענטהעלט, אונד איס לאבע זיך דרייא לוג בעפֿינדען, איזט יענעס אויך נעאייגנעט, דען מאן האט נור געוואגט : ווען דרייא לוג רייניגפֿאללען ·

פ ר ק ז

יֵשׁ מַעֲלִין אֶת הַמִּקְוֶה, וְלֹא פּוֹסְלִין, פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין, לֹא מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין · אֵלּוּ מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין, הַשֶּׁלֶג, וְהַבָּרָד , וְהַכְּפוֹר, וְהַגְּלִיד, וְהַמֶּלַח, וְהַטִּיט הַנָּרוֹק · אָמַר ר׳ עֲקִיבָא, הָיָה ר׳ יִשְׁמָעֵאל דָּן כְּנֶגְדִּי לוֹמַר, הַשֶּׁלֶג אֵינוֹ מַעֲלֶה אֶת הַמִּקְוֶה· וְהֵעִידוּ אֲנָשִׁי מִידְבָּא מִשְּׁמוֹ, שֶׁהָיָה אוֹמֵר לָהֶם, צְאוּ וְהָבִיאוּ שֶׁלֶג, וַעֲשׂוּ מִקְוֶה בַּתְּחִלָּה · ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֶבֶן הַבָּרָד כַּמַּיִם · כֵּיצַד מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין ? מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר אַחַת, נָפַל מֵהֶם סְאָה לְתוֹכוֹ , וְהֶעֱלָהוּ, נִמְצָאוּ מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין · (ב) אֵלּוּ פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין, הַמַּיִם בֵּין טְמֵאִים בֵּין טְהוֹרִים, וּמֵי כְבָשִׁים, וּמֵי שְׁלָקוֹת, וְהַתָּמָד עַד שֶׁלֹּא הֶחֱמִיץ · כֵּיצַד פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין ? מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר קָרְטוֹב , וְנָפַל מֵהֶם קָרְטוֹב לְתוֹכוֹ, לֹא הֶעֱלָהוּ, פּוֹסְלוֹ בְּשִׁלְשָׁה לוגין · אֲבָל שְׁאָר הַמַּשְׁקִין, וּמֵי

מאנכעס ווירד צום טויכבאדע מיט נערעכנעט, אהנע אלס שעפֿוואסער אונגעאייגנעט צו מאכען, מאנכעס האט דיזע ווירקונג אונד ניכט יענע; מאנכעס ווערדען דיזע נאך יענע · פֿאלגענדע דינגע ווערדען מיטגערעכנעט אונד מאכען ניכט אונגעאייגנעט · שנעע, האגעל, ריף, אייז, זאלץ, אונד וויכער לעהם · ר״ע זאגט : ר׳ ישמעאל דיספוטירטע אינסט מיט מיר, אוס צו פֿאלגערן, דאס שנעע ניכט מיטגערעכנעט ווערדע ; אבער לייטע אוים מידבא ערצעהלטען פֿאן איהם, דאס ער איהנען אינסט געזאגט האבע : נעהט אונד האלט שנעע אום דאס טויכבאד פֿאו אנפֿאנג אן צו מאכען · ר״בנ זאגט : איין האגעלשטיין איזט וויא וואסער אנצוועהען · וויא זא ווערדען זיא צוגערעכנעט אונר מאכען ניכט אונגעאייגנעט? ווען אם טויכבאדע נאך איין סאה צו פֿירציג פֿעהלט, אונד עס פֿעללט איין סאה דאפֿאו דיניין, ווירד עס אלזא מיט נערעכנעט , אונד זיא מאכען עס ניכט אונגעאייגנעט · (נ) פֿאלגענדע דינגע מאכען אונגעאייגנעט, ווערדען אבער ניכט מיטגערעכנעט : (נעשעפֿטעס) דיינעס אדער אונרייגעס וואסערס, וואסערס פֿאן אייגנעלעגטען דינגען, קאך־וואסערס, נאך ניכט נעגאהרענע לויער · וויא זא מאכען זיא אונגעאייגנעט, אונד ווערדען ניכט מיטגערעכנעט? ווען אם טויכבאדע צו פֿירציג סאה נור איין קרטוב פֿעהלט, אונד עס פֿעללט זאפֿיל דאפֿאו יענעז דיניין, מאכט עס דאסעלבע אונגעאייגנעט · אנדערע פֿליסיגקייטען, אהנע

פרק ז מעה״ן · מעלימין למ׳ סאה : ולא פוסלין · כנ׳ לוגין ; כהפור · נסמים שיורדים נקפיס ; הנרוק ·

ר אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַכּוֹרִים לָעִיר וְלַדֶּרֶךְ, שְׁמֵאִים, מִפְּנֵי הַכְּבִיסָה. וַחֲכָמִים טְהוֹרִים: (ג) אֵלּוּ בַעֲלֵי (קְרָיִין) שֶׁהֵם צְרִיכִין טְבִילָה, רָאָה מַיִם חֲלוּקִים, אוֹ עֲכוּרִים, בַּתְּחִלָּה טָהוֹר, בָּאֶמְצַע וּבַסּוֹף, טָמֵא. מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף טָהוֹר. לְבָנִים וְנִמְשָׁכִים, טָמֵא. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, לְבָנִים כַּעֲכוּרִים: (ד) הַמַּטִּיל טִפִּין עֲבוּת מִתּוֹךְ חֲמָתָה, טָמֵא, דִּ"ר אֱלִיעֶזֶר חַסְמָא. הַמְהַרְהֵר בַּלַּיְלָה, וְעָמַד וּמָצָא בְשָׂרוֹ חָם, טָמֵא. הַפּוֹלֶטֶת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, טְהוֹרָה, דִּ"ר אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה. ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, פְּעָמִים שֶׁהֵם אַרְבַּע עוֹנוֹת, פְּעָמִים שֶׁהֵם חָמֵשׁ, פְּעָמִים שֶׁהֵם שֵׁשׁ. ר"ע אוֹמֵר, לְעוֹלָם חָמֵשׁ: (ה) נְקֵבוֹת שֶׁפָּלְטָה שִׁכְבַת זֶרַע מְיִשְׂרְאֵל, טְמֵאָה. בַּת יִשְׂרְאֵל שֶׁפָּלְטָה שִׁכְבַת זֶרַע מִנָּכְרִי, טְהוֹרָה. הָאִשָּׁה שֶׁשִּׁמְּשָׁה אֶת בֵּיתָהּ, וְיָרְדָה וְטָבְלָה, וְלֹא כִבְּדָה אֶת הַבַּיִת, כְּאִלּוּ לֹא טָבְלָה. בַּעַל קֶרִי שֶׁטָּבַל, וְלֹא הִטִּיל אֶת הַמַּיִם, כְּשֶׁנִּטִּיל אֶת הַמַּיִם, טָמֵא. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, בַּחוֹלֶה וּבַזָּקֵן, טָמֵא. בַּיֶּלֶד וּבַבְּרִיא, טָהוֹר: (ה) נִדָּה שֶׁנָּתְנָה מָעוֹת

ר"א זאגט: דיא נאהע אן איינער שטאדט אדער דעם וועגע, זינד אונגעאיינגעט, וועגען דער דז'פגען וואשונגען דאוועלכסט; דיא ענטפערנטערן ר"ן. (ד) פאלגענדע ארטען פאן (זאמענערגוס) צופאללען בעדיפען דעם אונטערטוכענס: וועז איינער געטרענגטע אדער טריבע טראפפען וואס פערם אים אנפאנגע (דעם אורינירענס) זיהט, זא איזט ער רין. וועז אבער אין דער מיטטע אדער אם ענדע, אונרין. וועז פאז אנפאנג בים ענדע, רין. וועז וויס אונד צעהע, אונרין. ר' יוס' זאגט: וויס איזט וויא טריבע. (ג) וועז איינער דיקקע טראפפען אויס דער הארנרעהרע פאן זיך גיבט, איזט ער אונרין, זא לעהרט ר"א חסמא. וועז איינער בייא נאכט וואלליסטיגע טרוימע האטטע, אונד בים ערוואכען זיין גליד ערווארמט פינדעט, זא איזט ער אונרין. וועז איינער פרויא אם דריטטען טאגע (נאך דעם ביישלאפען) ואמען אבגעהט, איזט זיא נאך רא"בע, רין. ר' ישמעאל זאגט: מאנכמאל זינד עס נור 4 צייטען[1]), מאנכמאל 5, מאנכמאל 6. ר"ע זאגט: איממער נור 5. (ה) וועז איינער גיבט ישראליטין זאמען פאן ישראל אבגעהט, איזט דער זאמען אונרין; וועז איינער ישראל טאכטער זאמען פאם גיבט ישראל, איזט ער רין. וועז איינע פרויא נאך דעם ביישלאפען אונטערגע טויכט, אבער דען ארט גיבט נעריינגט האט, זא איזט עס אלס העטטע זיא גיבט אונטערגעטויכט. איין דורך נעכטליכען צופאללל אונריינער, דער אונטערגעטויכט אונד גיבט צופאר אורין נעלאסטען האט, איזט וועז ער דאן אורין לעסט, אונרין. ר' יוסי זאגט: דיס גילט נור פאן קראנקען אונד אלטען; איין יונגער אונד נעזונדער איזט רין. (ה) איינע פרויא דיא

ובפכו למקוה עצמה דהוו כשרים לכ"ק, חלח שדברו חכמים בהווה שכן דרך למלחות בקילון: למפתח. לפתח המדינה: לבדות. חע"ג דחיכח חסור כרת, זלח חייסינן שמח חסרי' היו וכפלמו עליהם מיס שחוכי וכחמלמו שחין רגלי כ"ח מנויין עם: ככביסה. שיש לומר חסרי' היו וכפלמו מכלים שמכנסי' עם: (ב) חלוקי'. שמטיף טפין חלוקי'; כחחלה. הטלח מי רגלים: טהור. דלמו מין קרי סוף חלח מעבירת השחן הוח כח: טמח'. מדכריסס לחרומה חכל לחולי' טהורים: ועד סוף. דחין דרך קרי לכח קודם לשחן ומקמח' מחמת מכה הוח וכי היכי דהכח דכחחלה מחמת מכה ס"ג הכח דכחמצע וכסוף: כמשכי'. מי רגלים מדוכקים: (ג) המדרכר. ורוחה שכח על חשה וכשנעור משנתו מלח לחברו חם ולח מלח טפת קרי, טמח מדכריסס דרשה קרי וכחכד כמעוטו: כיום הג'. ל"ם שעשה כחחלה ליל ס' דלשחתי הזכיר כמעיה ד' עוכו' ליל ס' ויום ס' ליל ו' ויום ו' ופלטה חחלה ליל שכת, ל"ם שעשה יום ס' עם חזיכה דלח לשחתי חלח מקמח יום כ' וליל ו' ויום ו' ופלטה, שכם כ' עונות שלימות, שהעונה היח לו יום ולילה: פעמים. ר"ים דפולטת כג' לשמשה שחחה וברכיעי טהורה, ומיהו מודה דמקמת היום ככולו, ופעמים הן ד' כגון שעשה כלילה עם חזיכה ופעמים ס' שעשה בעלות השחר יום ד' ופעמים ו' שעשה כחחלה ליל ד', וככלן פליטתה ליל שכת; לעולם ס'. שלימות כגון שם שעשה כחני יום ד' ופלטה כקני ליל שכת, טמחה שעדיין לח כשלמה לה ס' עונות; (ד) טמחה. הטפה. טהורה. לפי' טומחה דרכנן ליכח; כנדה. לח קנחה ל"ע עד שלח יפחר כה לחלוחית של שכבת זרע; כחלו. דחייסינן שמח חפלוט טפת ש"ז מכשחר כחותו מקום: כשיטול. שמח כשחייר מן הקרי כחוך קממה ויוכח עם הזכחן: כילד. שיוכח ככה ואין מכחייר,

---

[1]) עוטה בייטלחפטליים, לחוש שנטוועדער זיין מחג חדשר לייגא כלכם, חוכד זיין טהייל כחן יחדעס גילט חלם דחם גחנצע,

בַּמַּיִם, אַף הַשֵּׁנִי טָהוֹר • הִטְבִּיל בּוֹ אֶת הַסָּגוֹם, וְהֶעֱלָהוּ, מִקְצָתוֹ נוֹגֵעַ בַּמַּיִם, טָהוֹר • הַבָּא וְהַכֶּסֶת שֶׁל עוֹר, בֵּין שֶׁהִגְבִּיהַ שִׁפְתוֹתֶיהָ מִן הַמַּיִם, הַמַּיִם שִׁבְתוֹכָן שְׁאוּבִין• בֵּיצַד יַעֲשֶׂה? מַטְבִּילָן, וְמַעֲלֶה אוֹתָם דֶּרֶךְ שׁוּלֵיהֶם: (ז) הִטְבִּיל בּוֹ אֶת הַמַּטָּה, אַע״פִּי שֶׁרַגְלֶיהָ שׁוֹקְעוֹת בַּטִּיט הֲעָבָה טְהוֹרָה • מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין• מָקוֶה שֶׁמֵּימָיו מְדֻדָּדִין בּוֹבֵשׁ אֲפִילוּ חֲבִילֵי עֵצִים, אֲפִילוּ חֲבִילֵי קָנִים, כְּדֵי שֶׁיִּתְפְּחוּ הַמַּיִם, וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל• מַחַט שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל מַעֲלוֹת הַמַּעֲרָה • הֲרֵי זֶה מוֹלִיךְ וּמֵבִיא בַּמַּיִם, בֵּין שֶׁעָבַר עָלֶיהָ הַגֶּבֶל, טְהוֹרָה:

ערשטען דאס וואסער בער׳הרטען, איזט אויך דער אנדערע רין • האט אינער דארין צופאר איינען סגום (ריקקעס זואללציי׳ט) אונטערגעטויכט, אבער דעסטען ענדע בעריהרט נאך דאס וואסער, אלס איין אנדערער זיך אונטערטויכט, זא איזט דיזער דין • זוען מאן איין קיסטען אדער פאלסטער פאר לעדער אונטערגעטויכט האט, זא איזט, זאבאלד מאן אהרע רענדער אוים דעם וואסער הויבט, דאס וואסער דארין אלס געשעפט אנצוזעהען• מאן מוס זיא אלזא ליבער מיט אירהרן דענדרען נאך אונטען צעקעהרט הערויסנעהמען • (ז) וועז מאן איינע בעטטשטעללע אינטערטויכט, זא איזט זיא, וועז אוך דיא פיסע אין דען דיקקען לעהם איינרינגען, דיין, זויל שאן פאדהער דאס וואסער דאראן זוכר • זוען איינע דאס מאאס האלטענדע וואסערמאמלונג פלאך איזט, קאן מאן בינדעל האלץ אדער דאהר אינדריקקען אום עס אויפצושוועללען, אונד דאן דארין אונטערטויכען: — זוען איינע נאדעל אויף דער טרעפפע דעס טויכבאדעס ליגט, אונד מאן וואסער הין אונד הער שוועמט, זא איזט זיא, זאבאלד דיא וועללע דאריבערנעקאמען, דיין •

פרק ח

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל טְהוֹרָה, וּמַקְוָאוֹתֶיהָ טְהוֹרִים• מִקְוָאוֹת הָעַמִּים שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ, כְּשֵׁרִים לְבַעֲלֵי קְרָיִן, אֲפִילוּ נִתְמַלְּאוּ בְּקִילוֹן • שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁחוּץ לַמַּפְתֵּחַ (נ״א לַפֶּתַח), כְּשֵׁרִים אַף לִנְדּוֹת • שֶׁלִּפְנִים מִן הַמַּפְתֵּחַ (נ״א לַפֶּתַח), כְּשֵׁרִים לְבַעֲלֵי קְרָיִן, וּפְסוּלִים לְכָל הַטְּמֵאִים•

דאס לאנד ישראל איזט דיין אונד אללע דארין בעפינדליכען וואסערזאמלונגען זינד געאיגנעט • דיא דער פעלקער אין אנדערן לענדערן זינד געאיגנעט צור רייניגונג פאן נעכטליכען צופעללען, זעלבסט וועז זיא דורך דערהרען געפילדלט זינד • דיא אים לאנדע ישראל אוי• סערהאלב דער שטאדטהארץ, זינד זעלבסט פיר רייניגונג דער פרוייען געאיגנעט: דיא אינגערהאלב דער שטאדט• טהארע זינד געאיגנעט צור רייניגונג פאן נעכטליכען צופעללען, אבער אונגעאיגנעט נעגען אנדערע אונריינהיטען •

טהור • דתמרינן גוד לחית,וכחלו המים שבעלה הרצון כנופו מחוברי, למי מקוה זדוק' למעלו' דרכבן טהור, כגון שהיה טהור לחולין זכהל למעשר, או שהיה טהור למעשר וטבל לתרומה, לכל מטומאת גמורה לטהרה ד"ה טמא: מקצתו • במקוה שיש בו מ' סאה מצומצמת וטבל בו מדם אחר שהטביל בו את הסגוס טהור המים הטובל, ור"י הוא דתמ' גוד לחית: שחוטין • יפוסלין את המקוה בג' לוגין שהרי לא הי' בו אלא מ' סאה: שוליהן • למעלה מהין המים מתקבלי' בתוכו: (ז) המטה • אע"פ להטבילה כלה כח' במקוה קטן כזה שצורו מצומצם אע"כ רגלים שוקעת בטיט: העבה • שהיו כרוך הין מטבילי' בו כשהוא לבדו: מקדמין: כשתזב רגלי המטה בטיט כבר קדמו המים ונבעו ברגלי המטה קודם שהגיעו לטיט ותוהן המים מחוברי למקוה מרודדין • שבמקוה רחב והמים מתפשטים בכלו ואע"פ שיש בו מ' סאה, הין כל גופו מתכסה במים בכח ל': כובש • לצד ל' של המקוה עד שיתפתו ויעלו המים בצד ל' ויטבול, ולשון כובש דכתיב לפי שהעצים והקנים צפים ע"פ המים ונרוך לכבוש עליהם תבני שיכנסו תחת המים, ואע"פ שהמים כיניהם מחוברי מ"מ לא יחלקו כל המקוה בכך וכ"ש בחבני: ומבית • מבעבע המים נידו: שעבר • וכלבד שלא יזלגו טגל: מעט • לפי שהיה דקה וקטנה ויורד הין הפול במים דרך להטבילה כן:

פרק ח אי"ו • ואפי' עיירות של כותים וכרים שבתוכה: ומקוואותיה • דשתמא בהכשר בעמו: לכ"ק • להתירן כד"ת,דכ"ק תקור כד"ת ער שיטביל, וכי טביל לפי' במקוה שכל מימיו שאובי מותר: בקילון • שמלאו בכתף ושפכו לתוך גומא ומלאתו גומא יש דרך ושמו קילון, שדרך שם סולבין המים למקוה, וכ"ש כלא דרך המשכה כלל, אלא שמלאו בכתף

בְּשֶׁל יוֹצְרִין, וּמְטַמֵּא בְּשֶׁל מְרָקָה. וְגֵץ יֵינִי אֵלּוּ יְתֵדוֹת הַדְּרָכִים, שֶׁאֵין טוֹבְלִין בָּהֶן, וְלֹא מַטְבִּילִין אוֹתָן, וּשְׁאָר כָּל הַטִּיט מַטְבִּילִין בּוֹ כְשֶׁהוּא לַח. וְלֹא יִטְבּוֹל בְּאָבָק שֶׁל רַגְלָיו. לֹא יִטְבּוֹל אֶת הַקּוֹמְקְמוֹת בַּפְּחָמִין, אֶלָּא אִם כֵּן שִׁפְשֵׁף: (ג) אֵלּוּ שֶׁאֵין חוֹצְצִין, קִלְקֵי הָרֹאשׁ, וּבֵית הַשֶּׁחִי, וּבֵית הַסְּתָרִים בָּאִישׁ. ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֶחָד הָאִישׁ, וְאֶחָד הָאִשָּׁה, כָּל הַמַּקְפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ, וּשְׁאֵין מַקְפִּיד עָלָיו, אֵינוֹ חוֹצֵץ: (ד) לִפְלוּף שֶׁבָּעַיִן, וְגֶלֶד שֶׁעַל הַמַּכָּה, וְשָׂרָף הַלַּח, וְלִכְלוּכֵי צוֹאָה שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ, וְצוֹאָה שֶׁתַּחַת הַצִּפּוֹרֶן, וְצִפּוֹרֶן הַמְדֻלְדֶּלֶת, כְּשׁוּת שֶׁל קָטָן, לֹא טָמֵא, וְלֹא מְטַמֵּא. קָרוּם שֶׁעַל הַמַּכָּה, טָמֵא וּמְטַמֵּא: (ה) אֵלּוּ חוֹצְצִין בַּכֵּלִים, הַזֶּפֶת, וְהַמּוֹר (נ״א וְהֵמָר) בִּכְלֵי זְכוּכִית, בֵּין מִבִּפְנִים, בֵּין מִבַּחוּץ, עַל הַשֻּׁלְחָן, וְעַל הַטַּבְלָה, וְעַל הַדַּרְגָּשׁ, עַל הַנְּקִיִּים חוֹצְצִין, עַל הַבְּלוּסִין, אֵינָן חוֹצְצִין. עַל מִטּוֹת בַּעַל הַבַּיִת חוֹצֵץ, וְעַל שֶׁל עָנִי, אֵינוֹ חוֹצֵץ. עַל אִכּוּף שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת חוֹצֵץ, וְעַל שֶׁל זַקָּקִין, אֵינוֹ חוֹצֵץ. (וְעַל הַמַּרְדַּעַת, חוֹצֵץ.) רַשְׁבֶּ״גַ אוֹמֵר, עַד כְּאִיסָר הָאִטַּלְקִי: (ו) עַל הַבְּגָדִים, מִצַּד אֶחָד אֵינוֹ חוֹצֵץ, מִשְׁנֵי צְדָדִים,

דען דער טעפפער פיר ניכט שטעהרענד, אבער ניכט דען צום קיטטען בערייטעטען; — שלאממ־עדדע איזט היר דיא אויף דען וועגען ענטשטעהענדען שאללען. אין דיא גענאנגטען לעהמ־ארטען דארף מאן ניכט אונטערטויכען, אונד (בעהאפטעט) מיט דענזעלבען הילפט דאס אונטערטויכען ניכט; אין יעדע אנדערע לעהמארט טויכט מאן זאכען אונטער, ווען ער ווייך איזט. מאן זאלל ניכט אונטערטויכען מיט שטויב אן דען פיסען. גראסע קעסעל זאלל מאן ניכט מיט דעם רוס דאראן אונטערטויכען, זאנדערן דיזען צופאר אברייבען. (ג) פאל־גענדע זינד קיינע הינדערניסע: דיא צאטטעלן אם קאפף, אונטער דעם ארם אונד אן דער פערבארגענען שטעללע דעם מאננעס. ר״א זאגט: גלייכפיל בייא מאן אדער פרויא. אללעס וואס בעאכטעט ווירד איזט הינדערניס, וואס ניכט בעאכטעט ווירד, איזט קיינעס. (ד) פערנער: בוטטער אים אזיגע, געראננענער אייטער אויף דער וואונדע, פייכטעס הארץ, פייכטער אונראט אם קערפער, טראקקענעס שמוטץ אונטער דעם נאגעל, איין אבגעריסענער נאגעל. מילכ־האאר איינעס קינדעס ווירד ניכט אונריין אונד פעראונרייניגעט ניכט. דער שארף איינער וואונדע איזט אונריין אונד פעראונרייניגט. (ה) פאלגענדע זינד הינ־דערניסע אן גערעטהען: פעך אונד מיררהע (אדער: לעהם), אונד צוואר אן גלאז־זאכען פאן איננען אונד אויסען; פערנער אן טישען, פלאטטען, בעטט־טריטטען, ווען זיא רייך, ניכט אבער ווען זיא בעשמוטצט זינד; אן בעטטשטעל־לען אים אנשטענדיגען הויזהאלט, אבער ניכט אן דענען איינעס ארמען; אם זאטטעל צום געוועהנליכען געברויכע, אבער ניכט אם אונטערלעדער דער שלויך־הענדלער; (אן דער פפערדעדעקקע); רש״בג זאגט: נור בייא דער גרעסע איינעס איטאלישען אססער. (ו) אן קליידערן ניכט, ווען עס נור אן איינער זייטע, וואהל אבער ווען עס אן ביידען זייטען

שמתמעך ע״י הלוך ב״א ועשהוא לח נקר׳ גץ יוני, וכשהוא יבש נקרא יתידות דרכי׳, שקשה להלוך עליהן כע״ג יתידות: מטבילי׳. אם הי׳ על בשרו, וי״מ שאם נטמאו מימיו לא סלק׳ השקה במקו׳ הטיט: לח. כשעור שנתנו בס״פב: באבק. ואם טבל אינו חוצץ: בפחמין. שעולה ע״ג מסמת העשן והשלהבת ונעשה סביביו פחמין: (ג) באיש. דאינו מקפיד: ושאינו. והוא שלא יהיה על רוב גופו דאז הוא חוצץ מדרבנן דמדאורייתא אינו חוצץ אלא רובו ומקפיד וגזרו רבנן אם הדבר החוצץ במיעוט הגוף ומקפיד שחוצץ משום רובו ומקפיד, ועל רובו שאינו מקפיד כמי משו׳ רובו המקפיד, ועל מעוט שאינו מקפיד לא גזרו משום מעוט המקפיד דהיא גופא גזירה: (ד) שבעין. בלח אינו חוצץ דבתוך העין אינו מקפיד אלא ביבש, וחוץ לעין בין בלח בין ביבש מקפיד, ומשעה שמתחיל לירק נקרא יבש: ולכלוכי צואה, וצואה שתחת הצפורן. כמי בלח מיירי: כשות. שער הנולד בבשר קטנים נקרא כשות של קטן כמין השער שנולד בקשואין הנקרא כשות של קישות: לא טמא. דלא חשיב אותו שער יד להכניס הטומאה לקטן ולהוציא הטומאה מן הקטן: (ה) והמור. מוסקי, וי״ג וחמר שהוא עפר דבק דומה לזפת: דרגש. מטה קטנה: הנקיים. דקפדי עליהן: בלוסין. מלוכלכים: איכוף. כמו אוכף והוא של עור שמשימי׳ על החמור שנושא המשא: זקקין. נושא הנאדות של עור: המרדעת. דוקא מב׳ צדדי׳ דלא גרע מבגדי ע״ה דמ״ו: רשב״ג. אמרדעת קאי: כאיסר. שמשקלו ד׳ גרגרי שעורי׳, ות״קס אפי׳ פחות מאיסר כמי

בְּפִיהָ, וְיָדָהּ וְטָבְלָה, טְהוֹרָה מִטְּמְאָתָהּ, אֲבָל טְמֵאָה הִיא עַל גַּב רוֹקָהּ · נָתְנָה שַׁעֲרָהּ בְּפִיהָ, קָפְצָה יָדָהּ, קָרְצָה שִׁפְתוֹתֶיהָ, כְּאִלּוּ לֹא טָבְלָה · הָאוֹחֵז בָּאָדָם וּבַכֵּלִים וּמַטְבִּילָן, טְמֵאִין · וְאִם הִזִּיחַ אֶת יָדוֹ בַּמַּיִם, טְהוֹרִים · ר״ש אוֹמֵר, יַרְפֶּה כְּדֵי שֶׁיִּבְאוּ בָהֶם מַיִם · בֵּית הַסְּתָרִים, בֵּית הַטְּמָטֵם, אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיִּבְאוּ בָהֶן מַיִם :

נאך דעם מאנאטלי־ען אונטערטויכט, אבער דאבייא אין געלד־ שטיק אים מונדע האט, איזט ר״ן פאן איהרער פריהערן אונרייניהיט, אבער וועדרום אונריין דורך דעו שפי־על · ניממט זיא דאביא איהר האאר אין דעו מונד, העלט זיא דיא האנד צו, אדער דריקט זיא דיא ליפפען אנאיינאנ־ דער, זא איזט עס אלס העטטע זיא ניכט אונטערגעטי־כט · וועו מאן דעו אונטערטוי־ענדען אדער ד׳א נערעטהע בייס אונטערטוי־ען מיט דער האנד אנפאסט, זינד זיא אונ־ ריין, האט מאן אבער פארהער דיא האנד מיט וואספער בעשפילט, זא זינד זיא ריין · ר״ש זאגט : מאן זאלל לאקקער האלטען, זא דאס דאס וואספער אויך אן דיעז שטעללע קאמט · פערבאדגענע שטעללען דעם קערפערס אונד פערטיפונגען דער פאלטען בעדירפען דעם וואספערס ניכט ·

פ ר ק ט

אֵלּוּ חוֹצְצִין בָּאָדָם, חוּמֵי צֶמֶר, וְחוּמֵי פִשְׁתָּן, וְהָרְצוּעוֹת שֶׁבְּרֹאשֵׁי הַבָּנוֹת · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁל צֶמֶר וְשֶׁל שֵׂעָר אֵינָם חוֹצְצִין, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם בָּאִין בָּהֶם : (כ) קִלְקֵי הַלֵּב, וְהַזָּקָן, וּבֵית הַסְּתָרִים בְּאִשָּׁה, לְפָלוֹף שֶׁחוּץ לָעַיִן, גֶּלֶד שֶׁחוּץ לַמַּכָּה, וְהָרִטְיָה שֶׁעָלֶיהָ, וְשָׂרָף הַיָּבֵשׁ, וְגִלְדֵי צוֹאָה שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ, וּבָצֵק שֶׁתַּחַת הַצִּפּוֹרֶן, וְהַמְּלוּלִין, וְטִיט הַיָּוֵן, וְטִיט הַיּוֹצְרִים, וְגֵץ יֵינִי · אֵיזֶהוּ טִיט הַיָּוֵן ? זֶה טִיט הַבּוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן, מִטִּיט הַיָּוֵן · טִיט הַיּוֹצְרִין כְּמִשְׁמָעוֹ · ר׳ יוֹסֵי מְטַהֵר

פאלגענדע דינגע זינד אם מענשען הינדערניסס בייס אונטערטוי־ען : וואללענע אונד ליינענע שנירע אדער בענדער אום דעו קאפף דער מערי־ען; ר׳ יהודה זאגט : וואללענע אונד הערענע ניכט, דען דאס וואספער דרינגט דורך דיקעלבען · (כ) דיא צאטטעלן אן דער ברוסט אדער אם בויכט, אדער אן דער פערבארגענען שטעללע דער פרוי־א, דיא בוטטער אויסערהאלב דעם אויגע, גראנענער אייטער אויסערהאלב אי־נער וואונדע, אדער דאס פפלאסטער אויף דערזעלבען, טראקקענעס הארץ, ערשטארטער אוי־ ראטה אם קערפער, דער טייג אונטער דעם נא־י געל, שווייסקינעלי־ען, צערי־ער שלאמם, טעפפערלער־ם, אונד וריי־ע שלאממ־ערדע; — אונטער צעהעם שלאמם, פערשטער־ט מאן דען אין וואספערגרובען, וויא עס (תהלים מ· ג·) ד־ייסט : ער צאג מ׳ך אויס דער מערדגרובע העדיף, אוים צעהעם שלאממע, אונד אזנטער טעפפערלעהם, וואס דאס זוארט בעזאגט; — ד׳ יוסי ערקלערט

קדחי ילד כל שעומד על רגלו ח׳ וחולן לו כועל מכעלו תפי׳ כן פ׳ שכח : (ה) טהורה · לכעלה : דוקה · שכהלם על המעות קודם טבילה, ורוקה מטמא כמגע וכמשא : בפיה · ולא כלו מים כשערה ; קרנה · דמקה : המוחו · דכמקום מחיזתו לא כלו המים : הדיח · קודם לחיזתו : טהורי · שהמשקה שעל ידו מתכבר למקום שוכ מין כמין מניכ׳ : רפה · ולא״ק לא מכני גזירה שמא ירפה : הקתרים · תוך החוטם, תוך המוטם ; הקמטי · של שתי ושל ערוה, ג״כ של זקן וזקנה שכשרים נקמם : ג״כ · וא״ת נריכה בחשה להדיח קמטיה כשעת טבילה דכתי׳ לכל בשן מים מקוס הרחוי לביאת מים כעינן :

פרק ט אלן · משום דכמ״ס קתני הלו חוצצין ככלי, ט״כ גבי טבילת מדם הלו : שברחצי · דוקא שברחצ חוצצין לכל של צואר ין חוצצין, ומיהו ברגופה רחב׳ וחלקה לף של מאר חוצצת ; (כ) קלקי · שער שבחזה שבכנד הלב שבסתכד וכעצה כמין שרשרות וכמחסי׳ מן הזיעה ; בחשה · שבשער מקתכד בחוטו מקוס מקמת הזיעה והטכוף, ודוקא בחשה כשוהה שמקפדת שלא תהגכה על כעלה, אכל כפכוי׳ דחיכה מקפדת לא כוי׳ כית הסתרים חניכ׳ : לפלוף · לוחם העין גליד · ריד היוצרי׳ מן המכה שמחיכה ; שרף · הכוטף מן החילן אם כי על כשרו וכתיכה שם : לוחם · שבחיכה על כשרו וכעצה גליד ; מלמולין · כשידיו של מדם מלוכלכי׳ כטיט או כבנק או כזיעה ומולל ידו ת׳ כחברתה נעצה על ידו כמין גרגרים של שעורי׳ ; מרקה · טיט הסרוי בלוכן כיהה עצוי לתקן כלים שבקדקו שתין המים ממתין לותו : גץ יוני · טיט

קִשְׁרֵי הֶעָנִי, וְהַנִּמְשָׁךְ, וְחֶבֶט שֶׁל סַנְדָּל, וְתִכְלָה שֶׁל רֹאשׁ, בְּזֶמֶן שֶׁהִיא הוֹצָה, וְשֶׁל זְרוֹעַ, בְּזֶמֶן שֶׁאֵינָהּ עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וְאֻנְיֵי הַחֲמֹת, וְאֻנְיֵי הַתַּרְמוּל: (ד) אֵלּוּ שֶׁהֵם צְרִיכִין שֶׁיִּבָּאוּ בָהֶם הַמַּיִם, הַקֶּשֶׁר שֶׁבַּפִּקְרָסִים שֶׁבַּכָּתֵף, וְשָׂפָה שֶׁל סָדִין צָרִיךְ לַמַּיִם, וְתִכְלָה שֶׁל רֹאשׁ, בְּזֶמֶן שֶׁאֵינָהּ חוֹצָה, וְשֶׁל זְרוֹעַ, בְּזֶמֶן שֶׁהִיא עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וְשִׁנְצֵי שֶׁל סַנְדָּל, וּבְגָדִים שֶׁהֵטְבִּילָן מְכֻבָּסִין, עַד שֶׁיִּבָּעֲבְעוּ. חִטְבִּילָן נְגוּבִין, עַד שֶׁיִּבָּעֲבְעוּ, וְינוּחוּ מִבַּעְבּוּעָן: (ה) כָּל יְרוֹת הַכֵּלִים שֶׁהֵם אֲרוּכִין, וְעָתִיד לְקוֹצְצָן, מַטְבִּילָן עַד מְקוֹם הַמַּדָּה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּטָּבוֹל אֶת כֻּלּוֹ. שַׁרְשֶׁלֶת דְּלִי גָּדוֹל אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְשֶׁל קָטָן, עֲשָׂרָה. מַטְבִּילָן עַד מְקוֹם הַמַּדָּה. ר"ט אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּטְבִּיל אֶת כָּל הַמַּבָּעֵת. הַחֶבֶל שֶׁהוּא קָשׁוּר בְּקִפָּה, אֵינוֹ חִבּוּר, אֶלָּא אִם כֵּן הָפַר: (ו) בֵּ"שׁ אוֹמְרִים, אֵין מַטְבִּילִין חָמִין בְּצוֹנָן, וְלֹא צוֹנָן בְּחָמִין, וְלֹא יָפִים בְּרָעִים, וְלֹא רָעִים בְּיָפִים. בֵּ"ה אוֹמְרִים, מַטְבִּילִין. בְּלִי שֶׁהוּא מָלֵא מַשְׁקִין, וְהִטְבִּילוּ, כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. מָלֵא מֵי רַגְלַיִם, רוֹאִים אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵם מַיִם. מָלֵא ברויגט דאס וואסער ניכט אייגצורינגען: קנאטען אם קלייד אייגעם בעטטלערס, געקנעפפעלטע פערזן, סאנ= דאלען שליפען, דער קנאטען אן דער הפלה דעם קאפ= פעם [א]), וועז עד פעסט צו געצאגען אזוי; דער דעם אר= מעם, וועז דער רימען ניכט דארין אוף אונד אב געהט; דיא אהרען דעם שלויפעם אונד דער הירטענטאשע. (ד) אין פאלגענדע מום דאס וואסער איינרינגען; דער שולטערקנאטען אן דעם אוגטערקלייד; דער רצנד אייגעם טוכעם מום אויסגעשפאננט ווערדען; דער קנאטען אן דער הפלה דעם קאפפעם, וועז עד ניכט פעסט צוגעצאגען איזט, אונד דעם ארמעם, וועז דער רימען זיך דארין אב אונד אוף ציהט; דיא רימען דער זאנדאלע. טויכט מאן צייגג דיא מאן עבען געוואשען האט, אוגטער, זא מיסען זיא אים וואסער בלייבען, בים דים בלאזען שלענגט; אונד טראק= קענע צייגע, בים עם בלאזען שלענגט אונד ווידער רוהיג ווירד. (ה) גריפפע דער געריטה, וועלבע נאך צו לאנג זינד אונד אבגעשניטטען זוערדען זאללען, ברויכט מאן נור בים צום מאסע אוגטערצוטויכען. ר' יהודה זאגט: געגצליך. דיא קעטטע אייגעם גראסען אייגערם בים צו פיער, דיא אייגעם קלייגען בים צו צערהן האנדבריייטען, אונד צוואר נור בים צו ענדע דיזער מאסע. ר"ט זאגט: מאן מום דען רינג (וואריג דאס מאס ענדעט) גאנץ מיט אוגטערטויכען. דער אן אייגען קארב אנגעבונדענע שטריק איזט ניכט מיט איהם איין גאנצעם; אויסער וועז ער אנגע= נעהט איזט. (ו) ב"ש לעהרט: מאן דארף ניכט דיסעם וואסער אין קאלטעם, אדער קאלטעם אין הייסעם, ניכט שלעכטעם אין גוטעם, אדער גוטעם אין שלעכטעם אוגטער= טויכען; זואס נאך ב"ה גישעהען דארף. וועז מאן איין אונרייגעם גיפעם מיט אנדערן פלייסיגקייטען גיפיללט אונ= טערטויכט, איזט עס וויא ניכט גישעהען; מיט אורין גיפיללט, ווירד עס וויא מיט וואסער אנגיזעהען; מיט ענט=

מרשמותיהן: דרכן. כגון סכרים וכסכתות שמוציאי' מם שכתוכן כשכיל שתקנו לו לכנסו: (ג) העני. שכנדין קרוע' וקשרן, וקשר זה מיכו עשוי להתיר לעולם: כימין. פתילין שפולי' על שפת הסדין לנוי ושופים כהן קשרי' ואין עשוי להתיר: תכט. חוכים שיש לרצועות של קנדל: תוגס. שהקשר מסודק יפה ואין המים נכנסי' לתוכו ואין מיכו עשוי להתיר, ולפי שהוא עשוי להתקיים ס"ל להתיר כשעת טבילה, וחוגס כמו חוגה, לשון דוחק: זרוע. קשר של תפלה של יד המהדק בקשר הרכה ואין הרצועה עולה ויורדת בו: חזגי. יש בהם קשרים מסודקי': (ד) ושפה. שקמטי' שיש בשפתו העליונה צריך לפשטן שיכואו בהן המים: ושכיני'. רצועות שקושרו בהן: שיבעבעו. כשמטבילי' כגד במים עולי' כמין לבעבועות כמים, וכשהן מכובסים ותשק' טופח עליהן מהשתילו המים לבעבע, טהרו לפי שהוקו המים הבלועין למי מקוה, אבל כשמטבילן קדין והמקוה גר אחין יכול לפשטו יכניסו כשהוא מקופל ומתוך כך מבעבעי' המים וכשיוכו מבעבוען בידוע שכלו המים ככלו: (ה) עד מקום. דכל העומד ליחתך כחתוך דמי, ולא הוי מגיעה למקום החתך עצמו ואפי' רחוי לביאת מים לא גריכי: המדה. עד ד' לגדול ועד י' לקטן, והשאר טהור מ"ט טבילה ואפי' כלתה מדה לקני טבעת שבשלשלת:

א) זה כרטנורה כתב ר"ש. רמב"ם שייגט עם פתן הוצה לויסערהלב, ענטפערנט פתן דער קאפפעל צו פערזטעהען, חוגד ערקלערט: דיא שיידע וואדורך דער ריימען גענט.

חוֹצֵץ · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשּׁוּם ר׳ יִשְׁמָעֵאל, אַף מִצַּד אֶחָד · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, שֶׁל בַּנָּאִים, מִצַּד אֶחָד, וְשֶׁל בּוֹר, מִשְּׁנֵי צְדָדִין: (ו) מִטְפַּחַת שֶׁל זַפָּתִין, וְשֶׁל יוֹצְרִין, וְשֶׁל מְפַסְּלֵי אִילָנוֹת, אֵין חוֹצְצִין · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף שֶׁל קַיָּצִין כַּיּוֹצֵא בָהֶן · זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמַּקְפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ · וְשֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלָיו, אֵינוֹ חוֹצֵץ:

דורכגעהט · ר׳ יהודה זאגט אים נאמען דעס ר׳ ישמעאל; אויך אן איינער זייטע · ר׳ יוסי זאגט: אן דענען דער גע־לעהרטען, אן איינער זייטע, אן דענען דעס ראהען מענ־שען, נור ווען אן ביידען זייטען. (ז) פערנער ניכט אן טיכערן דער פערפיכער, דער טעפפער, אונד דער בוים־בעשניידער · ר׳ יהודה זאגט: אויך ניכט דער פרוכט־דעררער · דיא רעגעל איזט: דא ווא מאן דארויף אכטעט, בילדעט עס איין הינדערניס, דא ווא מאן ניכט דארויף אכטעט, בילדעט עס קיין הינדערניס ·

פ ר ק י

כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁהִכְנִיסָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּן, אוֹ שֶׁהִכְנִיסָן כְּדַרְכָּן וְלֹא מֵרְקָן, אוֹ שֶׁמֵּרְקָן וְנִשְׁבְּרוּ, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין · כֶּלִי שֶׁהִטְבִּילוֹ דֶּרֶךְ פִּיו, כְּאִלּוּ לֹא טָבַל · הִטְבִּילוֹ כְּדַרְכּוֹ בְּלֹא זִבּוֹרִית, עַד שֶׁיַּטֶּנּוּ עַל צִדּוֹ · כֶּלִי שֶׁהוּא צָר מִכָּאן וּמִכָּאן, וְרָחָב מִן הָאֶמְצָע, אֵינוֹ טָהוֹר, עַד שֶׁיַּטֶּנּוּ עַל צִדּוֹ · צְלוֹחִית שֶׁפִּיהָ שׁוֹקֵעַ, אֵינָה טְהוֹרָה, עַד שֶׁיְּנַקְּבֶנָּה מִצִּדָּה · קַלַּמָּרִין הֶדְיוֹטוֹת, אֵינָה טְהוֹרָה, עַד שֶׁיְּנַקְּבֶנָּה מִצִּדָּה · וְקַלַּמָּרִין שֶׁל יוֹסֵף הַכֹּהֵן, הָיְתָה נְקוּבָה בְּצִדָּה: (ב) הַכָּר, וְהַכֶּסֶת שֶׁל עוֹר, הֲרֵי אֵלּוּ צְרִיכִין שֶׁיָּבֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם · כֶּסֶת עֲגוּלָה, וְהַכַּדּוּר, וְהָאֵמוּם, וְהַקָּמֵיעַ, וְהַתְּפִלָּה, אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיָּבֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם · זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא, טוֹבְלִין סְתוּמִים: (ג) אֵלּוּ שֶׁאֵינָם צְרִיכִים שֶׁיָּבֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם,

ווען דיא גריפפע דער גערעטהע אויף אווגעוועהנ־ליכע ווייזע איינגעשטעקט, אדער וויא נעוועהנליך אבער ניכט פערטיג געמאכט זינד, אדער פערטיג געמאכט אבער אבגעבראכען זינד, בילדען זיא איין הינדערניס· ווען מאן איין געפעס מיט דער מינדונג נאך אונטען אונטערגעטויכט האט. זא איזט עס זא גוט וויא ניכט אונטערגעטויכט; ווען רעגעלמעסיג, אהנע דאס וואס דאראן איבערשטעהט, זא מוס מאן עס ערשט נאך אומלעגען; איין אן ביידען ענדען ענגעס אונד אין דער מיטטע ברייטעס געפעס, איזט ניכט עהער ריין, אלס ביס מאן עס אן דיא זייטע געלעגט האט; איין געפעס דעססען מינדונג אינס איננערע געבאגען איינדרינגט, איזט ניכט עהער ריין, ביס מאן איין לאך אן דער זייטע געמאכט האט; עבען זא דיא געמיינען טינטענ־פעססער · דאס דעס פריסטערס יוסף, האטטע איין לאך אן דער זייטע · (ב) בייא פאלסטער אונד קיססען פאן לעדער איזט נעטהיג דאס דאס וואססער איינדרינגע · ביים רונדען קיססען, שפילבאלל, לעדערנען לייסטען, קאפזעל מיט שוטצבלאט אונד תפלין איזט דאס ניכט נעטהיג · דיא רעגעל איזט: דינגע דיא ניכט צום הינייני־לעגען אונד הערויסנעהמען געמאכט זינד, ווערדען אונגעעפנעט אונטערגעטויכט · (ג) אין פאלגענדע דינגע

חוץ: (ו) מב׳ צדדי׳ · שעובר מב׳ עברי הבגד: בנאים · ת״ח שעוסקי׳ בבנינו של עולם וקפדי: ושל בור · גרוע מע״ה דלא קפיד עד שיהיה מב׳ צדדי׳: (ז) זפתין · זופתי חביות, א״כ עושה זפת: מפסלי · שנוטלין הפסולת מן האילנות, פ״א כורתי הענפים כדי שיתעבה גופו של אילן: קייצין · מפורש מט״ו פכ״ד דכלים:

פרק י ידות · כגון יד הקרדום, וכיוצא בו שהכניסן בעקום: מרקן · שלא גמר הכנסתן: ונשברו · ואין משמשין עוד מעין מלאכה ראשונה: כאלו · דכל כלי שבתחלת הכנסתו למים כופה על פיו אין המים נכנסי׳ לתוכו לעולם אפי׳ מכניסו כלו עד שיטנו: זכוכית · שלא הטביל בית ידו או דבר נוסף שיש בכלו, ונקרא זבורית שאינו מעקרו של כלי: קלמרין · כלי שמניחי׳ בו את הדיו ועושי׳ מהן שפיהן שוקע לתוכן בדי שלא ישפך הדיו אפילו אם יהפך על פיו, ואין המים נכנסי׳ אפי׳ אם יטנו על צדו: (ב) בהן · לתוכן שדרכן להכניס ולהוציא מה שבתוכן: עגולה וקטנה שעושי׳ השרים תחת

אונד זעטצען פֿאראויס, דאס יעדער בילדליכֿע אויסדרוק, ווען אויך ניכֿט איממער פֿאללשטענדיג טרעפֿפֿענד, פֿערשטאנ-
דען ווערדע, אינדעם אויך דאס אריגינאל זיך דער בעשיידענסטען אומשרייבונגען בעדינט . דאס ווארט נדה קעננען
וויר אין דיזעם טראקטאטע אלס אין זיינער בעדייטונג בעקאננט בייאבעהאלטען *

פ ר ק א

שַׁמָּאי אוֹמֵר, כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּן שַׁעְתָּן · הִלֵּל אוֹמֵר, מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, וַאֲפִילוּ לְיָמִים הַרְבֵּה · וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא כְדִבְרֵי זֶה, וְלֹא כְדִבְרֵי זֶה, אֶלָּא מֵעֵת לְעֵת מְמָעֶטֶת עַל יַד מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, וּמִפְּקִידָה לִפְקִידָה, מְמָעֶטֶת עַל יַד מֵעֵת לְעֵת · כָּל אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וֶסֶת, דַּיָּה שַׁעְתָּה · וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים, הֲרֵי זוֹ כִפְקִידָה, וּמְמָעֶטֶת עַל יַד מֵעֵת לְעֵת, וְעַל יַד מִפְּקִידָה לִפְקִידָה : (ב) כֵּיצַד דַּיָּה שַׁעְתָּה ? הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בַּמִּטָּה וַעֲסוּקָה בְּטָהֳרוֹת, וּפֵרְשָׁה, וְרָאֲתָה, הִיא טְמֵאָה, וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת · אַעַ"פִּי שֶׁאָמְרוּ מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת, אֵינָה מוֹנָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁרָאָתָה : (ג) ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַרְבַּע נָשִׁים דַּיָּן שַׁעְתָּן,

שמאי זאגט : בייא אללען פֿרויען געניגט עס פֿאם אויגענבליק דער וואהרנעהמונג אן (וואס זיא בעריהרט, פֿיר אונריין צו האלטען); הלל זאגט : מאן רעכֿנעט דיא צייט פֿאם לעטצטען אונטערזוכֿען ריקווערטס ביס צום פֿארלעטצטען (דא זיא ריין וואר), ווערען אויך מעהרערע טאגע דאצווישען · דיא געלעהרטען שטיממען וועדער דיזעם נאך יענעם בייא, זאנדערן זאגען : דיא צווישענצייט ווירד פֿעררינגערט, אינדעם נור 24 שטונדען ריקווערטס גע-רעכֿנעט ווערדען; אונד איינע קירצערע צווישענצייט האט דיא ווירקונג, דאס מאן נור דיזע, אונד ניכֿט דיא 24 שטונ-דען רעכֿנעט . בייא יעדער פֿרויא וועלכֿע גערעגעלטע פע-ריאדע האט, געניגט דער אויגענבליק דער וואהרנעהמונג · ווען דער ביישלאף אונטער אנווענדונג דער פריפֿונגסטיכֿער געשעהען, זא ווירד דיס אלס איין ארדענטליכֿעס אונטער-זוכֿען בעטראכֿטעט, אונד פֿערמינדערט דיא דויער פֿאן 24 שטונדען; אדער דיזע דיא צווישענצייט דעס אונטערזוכֿענס. (ב) וויא צ' ב' געניגט דער אויגענבליק דער וואהרנעה-מונג? ווען זיא אויף דעם בעטטע זיטצענד מיט ריינען ריינגען בעשעפֿטיגט איזט, אונד ערשט נאכֿדעם זיא אויפֿגעשטאנדען וואהרגענאממען האט, איזט נור זיא אונריין, דיא פֿארהער בעריהרטען זאכֿען ריין . — אבגלייך בייא אונגערעגעלטער 24 שטונדען ריקווערטס אללעס אונריין איזט, צעהלט מאן דיא טאגע דאך ערשט פֿאן דער וואהרנעהמונג אן · (ג) ר"א לעהרט : אין 4 צושטענדען געניגט

פרק א כל הנשים . לאפוקי מדר"א מ"ג: דייק לטמא טהרו' שנגעו בהן משעת ראיייתן ואילך ולא אמרי' מקמי הכי הוי דם וטמאות היתה, דכל הנשים מטמאות בבית החצון וכותלי בית הרחם העמידוהו, שאם אתה אומר כן לבו של אדם נוקפו תמיד בשעת ביאה ופורש מאשתו, כמצא מבטל בנות ישראל מפרי' ורביה : מפקידה . בדקה היום ומצאה טהורה ולסוף שבוע בדקה ומצאה טמאה חוששי' למגעה מבדיקה ראשונה ואילך, שמא עם סליק ידיה ראתה וכותלי בית הרחם העמידוהו ולבטול פ"ו לא חיישינן, דדוקא לטהרות הוא דמטמאינן לה ולא לבעלה, דהלל עשה סייג לדבריו וחושש, ושמאי אומר דאם מטמאתה לטהרות לבו נוקפו ופורש כמי מתשמיש : לא כדברי . ב"ש דמקיל טפי ואינו עושה סייג לדבריו, ולא כדברי ב"ה דמחמיר יותר מדאי דודאי כלו האי ימים רבים לא מוקמי כותלי בית הרחם, אלא ב' זמני' הוזכרו באשה לטמא טהרות למפרע, והלך אחר הקל שבשניהן אם מפקידה לפקיד' יותר על מע"לע הלך אחר מע"ל, ולא תטמאה אלא הטהרות שנגעה מאתמול בזו השעה, ואם מע"לע יותר כגון שבדקה שחרית ומצאה טהורה וערבית מצאה טמאה לא מטמאינן אלא מבדיקה שחרית ואילך, וטעמייהו דרבנן לפי שחכמים תקנו לבנות ישראל שיהיו בודקות שחרי' וערבית שחרי' להכשיר טהרות של לילה וערבית להכשיר טהרות של יום, וזו שישבה ולא בדקה כתקנת חכמים הפסידה עונה אח' יתירה משום קנס, ואף ע"ג דמע"לע יכול להיות ג' עונות דהיכא דישבה ימים רבים ולא בדקה ובדקה בצהרים הוה ליה ג' עונות היום ואמש ואתמול, כדי להשוות מדותיהן של חכמים שלא תחלוק בין היכא דבדקה שחרית להיכא דבדקה בצהרים, לא רצו לחלק ולמעט ולהוסיף בזמן, שלא ליתן דבריהם לשעורי': וסת · שנקבע לה זמן האורח ג' פעמים, בדקה בשעת וסתה ומצאה טמאה דיה שעתה, ולא חיישי' דלמא מקמי הכי הוא, דודאי אורח בזמנו בא : בעדים . שבדקה עצמה בהדי' קודם תשמיש ולאחר תשמיש : ה"ז · ה"ק ומשמשת בעדים כלו' מצוה על אשה לשמש בב' עדים, א' לפני תשמיש וא' לאחר תשמשם

מקואות פרק י

מֵי חַטָּאת, עַד שֶׁיִּרְבּוּ הַמַּיִם עַל מֵי חַטָּאת · ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אֲפִילוּ כֶלִי מַחֲזִיק כּוֹר, וְאֵין בּוֹ אֶלָּא רְבִיעִית, כְּאִלּוּ לֹא טָבָל : (ז) כָּל הָאוֹכְלִין מִצְטָרְפִין לִפְסוֹל אֶת הַגְּוִיָּה, בְּכַחֲצִי פְרָס · כָּל הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לִפְסוֹל אֶת הַגְּוִיָּה, בָּרְבִיעִית · זֶה חוֹמֶר בְּשׁוֹתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִים, מִבַּמִּקְוֶה, שֶׁעָשׂוּ בוֹ שְׁאָר הַמַּשְׁקִין כַּמַּיִם : (ח) אָכַל אוֹכְלִים טְמֵאִים, וְשָׁתָה מַשְׁקִים טְמֵאִים, טָבַל וְהֵקִיאָן, טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן טְהוֹרִים בַּגּוּף · שָׁתָה מַיִם טְמֵאִים, טָבַל וְהֵקִיאָם, טְהוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם טְהוֹרִים בַּגּוּף · בָּלַע טַבַּעַת טְהוֹרָה, נִכְנַס לְאֹהֶל הַמֵּת, הִזָּה וְשָׁנָה וְטָבַל וְהֵקִיאָהּ, הֲרֵי הִיא כְמוֹת שֶׁהָיְתָה · בָּלַע טַבַּעַת טְמֵאָה, טוֹבֵל, וְאוֹכֵל בַּתְּרוּמָה הֵקִיאָהּ, טְמֵאָה וְטִמְאָתוֹ · חֵץ שֶׁהוּא תָחוּב בָּאָדָם, בִּזְמָן שֶׁהוּא נִרְאֶה, חוֹצֵץ, וְאִם אֵינוֹ נִרְאֶה, טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמָתוֹ :

זינדיגונגטוואססער געפיללט, איזט עס נור טהונליך ווען נאך צום איינדרינגען מערר אנדערען וואססער רוים דארין איזט ר' יוסי זאגט : ווען זאגאר אין איינעם געפעסע דאס איין כור העלט אויך נור איין פירטעל לוג וואססער איזט, זא איזט עס וויא ניכט אונטערגעטויכט (ז) אללע שפייזען ווערדען צום מאאסע איינעם האלבען ברעדכענס, אונד אללע פליססיגקייטען צו דעם איינעם פירטעל לוג צוזאממענגערעכנעט, אום דען קערפער אונריין צו מאכען. אין דער הינזיכט ווירד ביים טרינקען אונריינער פליססיגקייטען שטרענגער געאורטהיילט, אלס ביים טויכבאדע, אינדעם בייא יענעם אללע פליססיגקייטען דעם וואססער גלייך זינד. (ח) ווען איינער אונריינע שפייזען געגעסען אדער אונריינע פליססיגקייטען געטרונקען האט, אונד נאכדעם ער אונטערגעטויכט האט, זיא ווידער אויסבריכט, זינד זיא אונריין, ווייל זיא מיט דעם קערפער ניכט ריין געווארדען · טרינקט איינער אונריינעס וואססער, אונד נאכדעם ער אונטערגעטויכט האט, בריכט ער עס ווידער אויס, זא איזט עס ריין; ווייל עס אים קערפער ריין ווארד. פערשלוקט איינער איינען ריינען רינג, אונד קאממט אין טאדטענבעצעלטונג אונד נאכדעם ער אם דריטטען אונד זיבענטען טאגע בעשפרענגט ווארדען, שפייט ער איהן אויס, זא איזט דער רינג ריין, וויא ער וואר · פערשלוקט איינער איינען אונריינען רינג, זא קאן ער אונטערטויכען אונד העבע עסען. שפייט ער איהן ווידער אויס, איין אים מענשען שטעקקענדער פפייל איזט, ווען מאן איהן זעהען קאן, איין הינדערניס ביים אונטערטויכען, זאנסט קאן מאן אונטערטויכען אונד דארויף העבע עסען ·

זא איזט דער רינג אונריין אונד פעראונרייניגט איהן זעלבסט ·

כל · שכלתה המדה לחניו : (ו) אין מטבילי' · דאוכלי' ומשקי' אין להם טהרה במקוה אלא המים בלבד מטעם השקה וחבור, ואין השקה מועלת אלא מין במינו, דב"ש גזרו דלמא חייך עלייהו ולא נגעי בהדדי : כלי · טמא : משקי' · חוץ מ מים: כאלו לא · ודוקא שלא נשתנו מראיהן שלא נתבטלו במים : מים · ונטהר הכלי דמי רגלים מין מים הן, וי"ג רואין כאלו הן יין, ואם נשתנו מראיהן וחוזרי למראה מים מתבטלי' ונטהר הכלי : חטאת · שנתקדשו באפר פרה : שירבו · שיהי' רוב הכלי פנוי שירבו מי המקוה על מי חטאת, ואז נתבטלו המי חטאת הואיל והן אב הטומאה, וחשיבי משום קדושתייהו לא בטלי אלא ברובא : רביעית . מי חטאת או שאר משקין : (ז) מפורש מ"ה פ"ד דמעילה ואגב דזה חומר בשותה תכייה הכא : כמים · לפסול את הגוי' ואין שאר משקי' פוסלי' את המקוה בג' לוגין כמים, א"נ אין שאר משקין משלימי' את המקוה כמים : (ח) בגוף · דאוכלי' ומשקי' חוץ ממים אין להם טהרה במקוה, הלכך לא עלתה להן טבילה בגוף : ואוכל . דטומאה בלועה אינה מטמאה אחרים : נראה · מבחוץ על גופו : טובל · ל"ש חץ טמא ול"ש חץ טהור אינו חוצץ בטבילה כ"ז שאינו נראה : התרומה · לערב :

מַסֶּכֶת נִדָּה

אין דיזעם טראקטאטע ווירד אים אללגעמיינען פאן דער רייניגונג דער פרויען געהאנדעלט, ווארי בער דאס הויפטגעזעטץ ויקרא ט"ו י"ח נאכצוזעהען · דא אין בעציהונג אויף דיא מאנטליכע רייניגונג, וויא אויך נאך דעם וואכענבעטטע, אונד אויף בעאכטונג דער פיבערטעט איבערהויפט דיא גרעסטמעגליכסטע זארגפאלט אנעמפפאהלען ווירד, זא איזט דיא משנה הירבייא זעהר אויספיהרליך · וויר איבערזעטצען זיא מיט מעגליכער שאנונג דעם געפיהלס,

שֶׁדָּמֶיהָ טְהוֹרִים · וּפַעֲמַיִם צְרִיכָה לְהֱיוֹת בּוֹדֶקֶת, בְּשַׁחֲרִית, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, וּבְשָׁעָה שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת לְשַׁמֵּשׁ אֶת בִּיתָהּ· יְתֵרוֹת עֲלֵיהֶן כֹּהֲנוֹת, בְּשָׁעָה שֶׁהֵן אוֹכְלוֹת בַּתְּרוּמָה· מְלֶאֱכוֹל בַּתְּרוּמָה :

איזט · אונר צוואר געשיהט עס 2 מאל, מארגענס אונר נעגענ אבענד; אויסרדעם וועז זיא צום ביישלאף שרייטעט· פריסטערינגען האבען אויך נאכצוועהען, וועז זיא העבע עס· סען וואללען· ר' יהודה זאגט; אויך נאך דעם העבע־עסעז· ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף בְּשַׁעַת עֲבָרָתָן

פ ר ק ב

כָּל הַיָּד הַמַּרְבֶּה לִבְדוֹק, בַּנָּשִׁים מְשֻׁבָּחַת, וּבָאֲנָשִׁים תִּקָּצֵץ · הַחֲרֶשֶׁת, וְהַשּׁוֹטֶה, וְהַסּוּמָא, וְשִׁנְטְרָפָה דַּעְתָּהּ, אִם יֵשׁ לָהֶן פְּקָחוֹת, מְתַקְּנוֹת אוֹתָן, וְהֵן אוֹכְלוֹת בַּתְּרוּמָה· דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מְשַׁמְּשׁוֹת בִּשְׁנֵי עֵדִים, אֶחָד לוֹ, וְאֶחָד לָהּ · הַצְּנוּעוֹת מְתַקְּנוֹת לָחֶן שְׁלִישִׁי, לְרַחֵץ אֶת הַבַּיִת : (ב) נִמְצָא עַל שְׁלוֹ, טְמֵאִין, וְחַיָּבִין קָרְבָּן · נִמְצָא עַל שֶׁלָּהּ, אוֹתָהּ, טְמֵאִין, וְחַיָּבִין קָרְבָּן · נִמְצָא עַל שֶׁלָּהּ לְאַחַר זְמָן, טְמֵאִים מִסָּפֵק, וּפְטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן : (ג) אֵיזֶהוּ אַחַר זְמָן ? כְּדֵי שֶׁתֵּרֵד מִן הַמִּטָּה, וְתַדִּיחַ פָּנֶיהָ, וְאַחַ"כ מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת, וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ · רִ"ע אוֹמֵר, אַף מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ · וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרִ' עֲקִיבָא, בָּרוֹאָה כֶּתֶם, שֶׁמְּטַמְּאָה אֶת

יע מעהר אונטערזוכונג, דעסטא לאבענסווערטהער דיא פרויא; דאגעגען איין אפט אונטערזוכענדער מאן דיא האנד צו פערלירען פעררינט · טויבשטומעז, בלינדע, אונד בעזינננונגסלאוז פערואנען ווערדען, וועז זיא פער־שטענדיג געפערטינגען האבען, פאז דיזען בעריגט אונד דירפען דאז העבע עסעז · — ישראל־טעכטער האבען געוועהנליך בערופפ דעם בישלאפפ 2 טיבער, איינפ פיר דען מאן אונד איינפ פיר זיך; אונד זארגפעלטיגע פערואנען, נאך איין דריטטעס, צור פארהערגען רייניגונג· (כ) פינדעט זיך'ס אן זיינעם טובע, זא זינד ביידע אונריין אונד צוס אפפער פערפפליכטעט; וועז אן איהרעם זאגלייך[1]), זא זינר ביידע אונריין אונד צום אפפער פערפפליכטעט; וועז אן איהרעם נאך אייניגער צייט, זא זינד זיא וועגען צוויפעלס אונריין, אבער פרייא פאם זינד אפפער · (ג) נאך אייניגער צייט היסט, בים זיא אויפשטעהען אונד זיך וואשען קאן[2]) · וועז שפע־טערהין, פערואונרייניגט זיא 24 שטונדען ריקווערטס, אבער ניכט דען בייוואהנער (זיבענטעניג) · ר"ע זאגט : אויך דיזען· דיא נעלעהרטען נעבען איהם לעטצטערעס צו, וועז זיך

כצי כמי כדיקה לכעל ; וכתולה . ל' לילוה לכ"ם ועד שתמי' המכה לכ"ה, ולפי' בשתנו מראית כדם דמעוס תמעים משתנה מכל שהרי' וערבי' צריכה בדיקה, היכא דלא שמשה לאר בעילה רשמונה שמא כשתנו מראית דמיס שלה ממראה דם בעילה רשמונה, והיא שמאה, שרגילים לדבר שלין זה דם כתולי' : ופעמים · לה לצריכה להיות בודקת לכריעת : שהרים . להכשיר טבדות שבתעשקה בה בלילה וכן כיו כשמשות להכשיר טהרות שבתעשקה בהן כיוס : עוברת · שמכיהה] ל"ע לשמש עם בעלה ; עבדהן · לאחר שאכלו לתקן שירי תרומות, שאם תמלא עכשיו טהור' כשתבדוק ערבים כמשפטה ותמלא טמאה לא יהי' שירי התרומה בכלל טומאה למפרע :

פרק ב בנשים · שמא רואה : ובאנשים · שמא יצא ממנו קרי: תקצץ· שמהמתי' ומרגיש כשממשמש בחמה ומוציא ס"ז לכטלה, לכל אם כודק לבניו זוב כדי לחמות רואיהיו כ' לטומאה וג' לקרבן לף קוח מזוכח בכגדים ; בהרשה · שאיכה שומעת ואיכה מדברת ; והסומא · חיכה מזכח מלא היה בודקה לעלמה ומהיה לחברותיה ; מתקנות · בודקות אותן ומטבילין אותן : לתקן · לבודק לפני תשמיש זה, אין בודקה לפני תשמיש אחר, לפי שמטונף וכשה מרחית לביאו בבדיק' רשמוכה ושוב אין כרחיה עד שבדקה לפני תשמיש זה. אין בודקה לפני תשמיש אחר, לפי שמטונף וכשה מרחית לביאו בבדיק' רשמוכה ושוב אין כרחיה כו שפה כחרדל ; (ב) כמצא · דם ; שלו · לפי' לא קבע עד זמן מרוך ; אותיום . תכף ; טמאי' · שכיהן טומחתן כדין כועל כדם ; ופטורי' · מחטאת קבוע, לכל חייבי' כחשה תלוי ; (ג) שתרד ותדיח . כעד שבידה ופש אין עד בידה כדי שתוציא ידה לתחת הבר או כשה ותטול ותבדוק ושוהה יוסבת כמטה : פניה · קנות שלמטה : ואח"כ · כלומר ואם שהתה

[1]) אותיום לחט נריכים שפפ״ [2]) פערנלייכע דיא קלממכטהרע .

נדה פרק א

בְּתוּלָה, מְעֻבֶּרֶת, מֵנִיקָה, וְהֻנָּה · אָמַר ר׳ יְהוֹשֻׁעַ, אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא בְּתוּלָה, אֲבָל הֻלְּכָה כְּר׳ אֱלִיעֶזֶר: (ז) אֵיזוֹ הִיא בְּתוּלָה? כָּל שֶׁלֹּא רָאֲתָה דָּם מִמֵּיתָהּ, אַעַ״פִּי שֶׁנִּשּׂוֹאָה· מְעֻבֶּרֶת, מְשֻׁיֶּדַעַת עִבְּרָהּ, מֵנִיקָה, עַד שֶׁתִּגָּמֵל אֶת בְּנָהּ · נָתְנָה בְּנָהּ לְמֵנִיקָה, גְּמָלָתוּ, אוֹ מֵת, ר״מ אוֹמֵר, מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת, וַחֲכָ״א דַּיָּהּ שֶׁעָתָהּ: (ח) אֵיזוֹהִי זָקֵנָה? כָּל שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת סָמוּךְ לְזִקְנָתָהּ· ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל אִשָּׁה שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת, דַּיָּהּ שֶׁעָתָהּ · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, מְעֻבֶּרֶת וּמֵנִיקָה שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶן שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת, דַּיָּן שֶׁעָתָן: (ט) וּבְמַה אָמְרוּ דַּיָּהּ שֶׁעָתָהּ? בְּרִאשָׁה רִאשׁוֹנָה · אֲבָל בַּשְּׁנִיָּה, מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת · וְאִם רָאֲתָה הָרִאשׁוֹנָה מְאוּנֶס, אַף בַּשְּׁנִיָּה דַּיָּהּ שֶׁעָתָהּ: (י) אַעַ״פִּי שֶׁאָמְרוּ דַּיָּהּ שֶׁעָתָהּ, צְרִיכָה לְהֱיוֹת בּוֹרֶקֶת, חוּץ מִן הַנִּדָּה, וְיוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טָהֳרָה, וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים חוּץ מִיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טָהֳרָה, וּבְתוּלָה

דער אויגענבליק דער וואהרנעהמונג: בייא דער יונגפֿרויא, דער שוואנגערן, דער זייגענדער, אונד דער בעיאהרטען · ר׳ יהושע זאגט: איך האבע נור פֿאן יונגפֿרויא פֿערנאמען, אבער דאס געזעטץ איזט וויא ר״א זאגט · (ד) איינע יונגפֿרויא איזטן זאלצ, דיא נאך ניא בלוט געזהען האט, זעלבסט וועז זיא פֿערהייראטהעט איזט · שוואנגער הייסט זיא, זאבאלד זיא לעבען פֿערשפירט; זיגענד, בים צור ענטוועהנונגספֿיים דעס קינדעס · גיבט זיא דאס קינד אינער אכמצ, ענטוועהנט זיא עס פֿאר דער צייט אדער שטירבט דאס קינד, זא פֿעראורזיניגט זיא, נאך ר״מ, 24 שטונדען ריקוערטס; נאך דען געלעהרטען: ערשט פֿאן דער וואהרנעהמונג אן · (ה) איינע בעיאהרטע הייסט: וועז בייא פֿאררייקענדעם אלטער איהר 3 צייטען פֿאראיבערגענאנגען · ר״א זאגט: בייא יעדער פֿרויא, וועלכער 3 צייטען פֿאראיבערגענאנגען, ווירד נור פֿאן דער וואהרנעהמונג אן גערעכנעט · ר׳ יוסי זאגט: בייא שוואנגערן אונד זיגענדען ווירד נור, וועז 3 צייטען פֿאראיבערגענאנגען, פֿאז דער וואהרנעהמונג אן גערעכנעט · (ו) דיא בעשרענקונג אויף דיא וואהרנעהמונג גילט איבריגענס נור צום ערשטען מאלע, אבער שאן בייא דער צוויייטען ווירד 24 שטונדען ריקוערטס אללעם אונריין; אונד וועז דאס ערשטע מאל עס אויף אונאטירליכע וויייז שטאטט פֿאנד, זא ווירד ביים צוויייטען מאלע נור דיא וואהרנעהמונג בעאכטעט · (ז) זעלבסט דיא פֿרויען, בייא דענען דער אויגענבליק דער וואהרנעהמונג גענינגט, מיססען דאך רעגעלמעסיג אונטערזוכן,

אויסגענאמען דיא נדה, אונד דיא איהרע צייט דעס רייגען בלוטאבגאנגס אבווארטענדע (ויקרא י״ב ה). דיא פֿרווא זאלל מיט טיכערן דען ביישלאף אבהאלטען, אויסגענאמען דיא א׳הרע צייט דעס רייגען בלוטאבגאנגס אבווארטענדע, אונד דיא יונגפֿרויא דערען בלוט רייז

זהרי העד שלאחר השמיש כפקידה דמ״דת שמא תרש׳ טפה דס כחרדל ותחפיה ס״ז ולא לחוי כפקידה קמ״ל, ואס שמשה בניסרים בעדיס ובדקה תח״כ בערב ומצאה טמאה לא מטמאין טהרות דמכדיקת שחרית עד תשמיש, ואע״ג דכדיקה שקודם תשמיש לא תשיבה כדיקה מעליותא שמתוך שהיא כהולה לשמש, חיכה מכנסת טיעד לחורין ולסדקי׳, כדיקה דעד שלאחר תשמיש כדיקה מעליותא היא ותשיבה כפדיקה: (ב) במטה · תשמישין דמשום דיש לה וסת ודיש שעתה במטה כמי טהורה, הא אס אין לה וסת ודמשמש מעת לעת, טהרה נמי טמאה כמשכב שכבה עליה: שלחרו אפה שים לה וסת מטמאה מע״ע; מוכה · ימי נדה: (ג) ר׳ כשים · דתיכן רגיונות לרחות דס: (ד) שבטוחה · ובכעלה: מעיודע · לסוף תדשים מיום שכתעברה: שתגמול · עד שיעליס לבבה כ״ד חודש ואפי׳ מת בבה בתוך כ״ד חודש, דיה שעתה, שהיולדת לכריס מתפרקין ואין דמה פוחר עד לאחר כ״ד חודש, ולאחר כ״ד חודש ס״ס ככל הכשים ומטמאה מע״ל ומפקידה לפקידה, ואע״פ שמניקתו והולכת ד׳ וה׳ שנים: רמ״ח · דס״ל דס כשבר וכעשה חלב וכשהיא מניקה אפי׳ קודם כ״ד חוזר דמה למקומו: (ה) ג׳ עונות · פוסק ביומיים היו ל׳ יום: סמוך · כל שרחוי לקרות׳ לחת לחת מחמת זקנתה, ואינה מקפד׳: שעברו · ואפי׳ אינה זקנה: שעברו · אבל לא עברו לח, דלח כת״ק, דאמר מעיודע הטוב, ומניקה מעכול: (ו) וכמה אמרו · ד׳ כשים דיין שעתן · רחמנא · שרחת׳ הכתולה והמעוברת והמניקה וזקנה לאחר שעברו עליה ג׳ עונות מחמת זקנתה: מעת לעת· שיהרי תורה לקדמותה להיות דמיה מצויין לה: מחוסר · שקפצה או מחמת פחד או שאכלה דבר המגיר הדם: (ז) שאמרו· אשה שים לה וסת דיה שעתה: כוחקת · ככל יום שהרים ושרגים כשאר כשים: הנדה · וקמ״ל דאין אשה קובעת וסת בתוך ימי נדתה: והיושבת · דמ״ד תבדוק דלמא קבעה ליה וסת, קמ״ל דמימי טהרה ליתי טומאה לא קבעה: בעדים · אע״פ שים לה וסת צריכה לבדוק לפני תשמיש ולאחר׳ תשמיש ודוקא בשהיא עסוקה בטהרות, דמגו דבעי בדיקה לטהרות,

פ ר ק ג

הַמַּפֶּלֶת חֲתִיכָה, אִם יֵשׁ עִמָּהּ דָּם, טְמֵאָה • וְאִם לָאו, טְהוֹרָה • ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאָה: (ב) הַמַּפֶּלֶת: כְּמִין לוּלְיָה, כְּמִין שַׁעֲרָה, כְּמִין עָפָר, כְּמִין יַבְחוּשִׁים אֲדוּמִים, תַּטִּיל לַמַּיִם, אִם נִמּוֹחַ, טְמֵאָה, וְאִם לָאו, טְהוֹרָה • הַמַּפֶּלֶת כְּמִין דָּגִים, חֲגָבִים, שְׁקָצִים, וּרְמָשִׂים, אִם יֵשׁ עִמָּהֶם דָּם, טְמֵאָה • וְאִם לָאו, טְהוֹרָה • הַמַּפֶּלֶת מִין בְּהֵמָה, חַיָּה, וְעוֹף, בֵּין מְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִין, אִם זָכָר, תֵּשֵׁב לְזָכָר, וְאִם נְקֵבָה, תֵּשֵׁב לִנְקֵבָה • וְאִם אֵין יָדוּעַ, תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה, דִּ"ר מֵאִיר • וַחֲכָ"א כָּל שֶׁאֵין בּוֹ מִצּוּרַת אָדָם, אֵינוֹ וָלָד: (ג) הַמַּפֶּלֶת שָׁפִיר מָלֵא מַיִם, מָלֵא דָּם, מָלֵא גַּנָּונִים, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת לְוָלָד • וְאִם הָיָה מְרֻקָּם, תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה: (ד) הַמַּפֶּלֶת סַנְדָּל, אוֹ שִׁלְיָא, תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה • שִׁלְיָא בַּבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא • לֹא שֶׁהַשִּׁלְיָא וָלָד, אֶלָּא שֶׁאֵין שִׁלְיָא בְּלֹא וָלָד • ר"ש אוֹמֵר, נְמוֹק הַוָּלָד עַד שֶׁלֹּא יָצָא: (ה) הַמַּפֶּלֶת טוּמְטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה • טוּמְטוֹם וָזָכָר, אַנְדְּרוֹגִינוֹס וְזָכָר,

איינע פֿרויא דיא אײַן שטיק פֿליש אונצייטיג צור וועלט ברינגט, אײַזט, וועז בלוט דאבײַא, אונריין, זאנסט ריין; ר' יהודה זאגט: יעדענפֿאלס אונריין. (כ) ברינגט זיא עטוואס וויא שעלפֿע, האארע, ערדע, אדער ראטהעם געשמײַסע, הערפֿאר, זא ווידפֿט זיא זאלבֿע אין לויפֿע וואספֿער, אונד וועז זיא צערגעהען, אײַזט זיא אונריין, זאנסט ריין • וועז אבער וויא פֿיש, היישרעקקע, קריכטהירע אונד געווירם, זא אײַזט זיא, וועז בלוט דאבי'א, אונריין, זאנסט ריין • וועז עס איינעם ריינען אדער אונריינען פֿיה, ווילד אדער געפֿלי'געל עהנליך איזט, זא מוס זיא, אײַזט עס מענליך, וויא בייס (זאהן[א]), אונד אײַזט עס וויבליך, וויא בייא איינער טאכטער, אונד וועז אונבעשטימט, וויא פֿיר בייד עס זיצצע; זא ר"ט: דיא געלעהרטען זאגען: וועז ניכט עטוואס פֿאם מענשליכען געזיכט דאראן אײַזט, דיסט עס ניכט קונד • (כ) וועז זיא איינע מאספע פֿאלליער וואספער אדער בלוט, אדער פֿערשידענער פֿארבען, צור וועלט ברינגט, דאס זיא קין בעדענקען וועגען גיבורט • דאס דיזעלבע אבער איינע מענשליכע פֿארם, זא זיצצט זיא וויא פֿיר זאהן אונד טאכטער • (ג) ברינגט זיא איינע נאכגעבורט אדער מוטטערהויט צור וועלט, זא זיצצט זיא וויא פֿיר זאהרן אונד טאכטער • וועז איינע מוטטערהויט איז הויזע ליגט, אײַזט אללעס אים הויזע (דורך בעצעלטונג) אונריין; ניכט וויל יענע אלס איין קינד בעטראכטעט וועירד, זאנדערן וויל זאלבֿע אהנע קינד ניכט אבגעהט • ר"ש זאגט: דאס קינד קאן פֿאר דעדען אבגאנג שאן צערגאנגען ריין • (ס דיא איין געשלעכטסלאזע אדער צוויטטער צור וועלט ברינגט, זיצצט וויא פֿיר זאהן אונד טאכטער; עבען זא

סהור, והא דקתני שחור, דקד"ל הוחיל וחמרי' התי שחור חדוש הוא מלתא קלקה, הלכך תפי' דיהיה מכון כמי ליטמא קמ"ל: כהרור • שיש שלש שירות של עלי' כרכו' וככל פורה ג' עלין והעלה התחתונו' שכשור' התחתוני' משוכה שכבולן לבחיקה: בית כרס • מקום ידוע בח"י שמזו כן: מ"ק • כותן מיס של קעפר עד שיהיו המיס נפין ע"ג התחתה ומשערי' תוהן עכורי' ולא גלולי': משרוקי • מארן השרון, פ"ת מן הגפנים הנטועי' בנקעה ובעמק, לשון תבללת השרון:

פרק ג טמאה • כדה: טהורה • תפי' כמלא דס בתוך התחיבה טהורה, דדם תחיב' הוא לא דס כדה, דשכר ת"ק תפשר לפתיחת הקבר כלא דס, ור"ים מ"ת לפתיחת הקבר כלא דס והיס שס דס ונלכך כמעוטו: (ב) שערה • שער: יבחושין • יתושין: למיס • פוטרי' ושפה תותה במיס קפוטרין כ"ד שעות: טמאה • דדם הוא: טהורה • כרכבן דלעיל דס"ל תפשר לפתיחת הקבר כלא דס: ולנקבה • לתומרת שבועים ימי טומאת דנקבה, ול"ג ימי טהר דזכר: מצורת • הכל מודים בשפניו פני תדם ושוני ו' בלבד בעין של בהמה, ר"מה כל צורת תדם בעיניו, ורבנן סברי כל שאין בו מצורת תדם כלל ותפי' פניו פני תדם ושוני ו' בלבד בעין של בהמה, דבתר צורת פניה מיה הו תפכה, דבתר צורת פניה חולינן, לא נתלקו תלת במי שמקלת פניו ותפי' רוב מודים בשפניו פני תדם ושוני ו' בלבד בעין של בהמה, ר"מה כל צורת תדם בעיניו, ורבנן סברי כל שאין בו מצורת תדם כלל ותפי' מקלת מיהו ולא: (ג) שפיר • שהיכה של בשר ואם יש בה צורת תדם דסייהו גופו כעדשה ב' שעיהן בב' טפי זבוב מרוקנו' זו מזו ב' חוטמין בב' טפי זבוב מקורקי' זה לזה, פיו פתוח בחוט השערה, ותחוך ידיה, ורגליה אין לו; גמזיים • תלת גמזיים הרבה, ולא חייביי למלת ולא בי' וגמות, דאם היתה דתתחוקי לתמת, כולה בתר גוונא קולי, פ"ת תחיכות דקות כעין חולעים: לומר • ואם אין עמהן דם תינה מושבת תפי מעוה בדם: ולנקבה • לתומרת: (ד) שלי' • קרום שסולד

א) ו. ויקרא יא כ. תורה כ.

בוֹעֲלָהּ׃ (ו) כָּל הַנָּשִׁים בְּחֻזְקַת טָהֳרָה לְבַעֲלֵיהֶן · הַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ, נְשֵׁיהֶן לָהֶן בְּחֻזְקַת טָהֳרָה· בֵּ״שׁ אוֹמְרִים, צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים עַל כָּל תַּשְׁמִישׁ וְתַשְׁמִישׁ, אוֹ תַּשְׁמִישׁ לְאוֹר הַנֵּר · בֵּ״ה אוֹמְרִים, דַּיָּהּ בִּשְׁנֵי עֵדִים בָּל הַלַּיְלָה׃ (ז) מָשָׁל מָשְׁלוּ חֲכָמִים בְּאִשָּׁה, הַחֲדָר, וְהַפְּרוֹזְדוֹר, וְהָעֲלִיָּה · דַּם הַחֲדָר טָמֵא · נִמְצָא בַּפְּרוֹזְדוֹר, סְפֵקוֹ טָמֵא, לְפִי שֶׁחֻזָּתוֹ מִן הַמָּקוֹר׃ (ח) חֲמִשָּׁה דָמִים טְמֵאִים בָּאִשָּׁה, הָאָדוֹם, וְהַשָּׁחוֹר, וּכְקִרְן כָּרְכּוֹם, וּכְמֵימֵי אֲדָמָה, וּכְמֻזּוֹג · בֵּ״שׁ אוֹמְרִים, אַף כְּמֵימֵי תִלְתָן, וּכְמֵימֵי בָשָׂר צָלִי, וּבֵ״ה מְטַהֲרִין· הַיָּרוֹק, עֲקִבְיָא בֶן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים · אָמַר ר׳ מֵאִיר, אִם אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם כֶּתֶם, מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא כָךְ, וְלֹא כָךְ׃ (ט) אֵיזֶהוּ אָדוֹם? כְּדַם הַמַּכָּה · שָׁחוֹר, כְּחָרֶת · עָמוֹק מִכֵּן, שָׁמֵא · דָּהֹה מִכֵּן, טָהוֹר · וּכְקִרְן כָּרְכּוֹם, בַּכָּרוּר שֶׁבּוֹ· וּכְמֵימֵי אֲדָמָה, מִבְּקָעַת בֵּית כֶּרֶם, וּמַצִּיף מַיִם · וּכְמֻזּוֹג, שְׁנֵי חֲלָקִים מַיִם, וְאֶחָד יַיִן, מִן הַיַּיִן הַשָּׁרוֹבִי׃

איין בלוטפלעק געציגט · (ד) אללע פֿרויען זינד איהדש מענגערן געוועהנליך רײַן, זעלבסט ווען דיוע פֿאן דער רײַזע קאמען · — ב״ש זאגט: בײַ יעדער בייואהנונג זינד 2 טיפֿער נעטהיג, עס זוערע דען דאס עס בײַם לאמ־ פענשיין געשעהען; נאך ב״ה נור אײַנמאל פֿיר דיא נאנצע נאכט · (ס) בילדליכע אויסדריקקע זינד פֿאו דער פֿרויא: דאס ציממערס, דער פֿאהאף, דער זעללער · דאס בלוט דעס ציממערס איזט אונרײַן; דאס אין פֿארהאף זיך פֿינדענ־ דע וועגען צוויפֿעלס אונרײַן, דא עס פֿערמוטהליך אוים דער קוועללע קאמט· (ו) 5 ערלײַא בלוט אן דער פֿרויא איזט אונרײַן: ראטהעס, שוואַרצעס, זאפֿראַנגלאַנץ = פֿארבענעס, ערדוואַסערס = אונד מישווײַן פֿארבענעס; נאך ב״ש אויך פֿענ־ כעל־אונד בראטענוואַסט = פֿארבינעס, לעטצטערע נאך ב״ה רײַן· נעלבעס איזט נאך עק״בס אונרײַן, נאך דען נעלעהרטען רײַן· ר״ם זאגט: וועו עס ניכט אלס בלוטפֿלעק פֿעראונרײַניגט, וא דאך אלס פֿליסענקייט · ר׳ יוסי זאגט: וועדער אײַן דער אײַנע, נאך אין דער אנדערן אײַנענשאפֿט · (ז) ראטה היסט, וויא דאס ערשטע בלוט בײַם ארערשלאגען: שוואַרץ, וויא שוסטער־שוואַרצע; איזט עס דונקעלער, זא איזט עס אונרײַן, וועו העללער, רײַן · וויא זאפֿראַנגלאַנץ, היסט, וויא דאס אויפגעוואכטעטע בלאטט אם זאפֿראַן; וויא ערדוואַסערס, נעמליך ערדע אויס דעם טהאלע בית כרם וואַרוף זואַסערס גענאַסענען ווירד; אונד מישווײַן היסט, וויא 2 טהיילע וואַסערס מיט אײַנעם טהיילע שרון = ווײַ־

כֶּרֶם, וּמַצִּיף מַיִם · וּכְמֻזּוֹג, שְׁנֵי חֲלָקִים מַיִם,

יוהר · מטמאה . טהרות למפרש מע״לפ ; מעלה · ט״ז מלא טומאת ערב : כתם · לף ע״ג דטומאת כתמים כמי דרבנן מ״מ מטמאה טומאת שבעה מכאן ולהבא דהכא גבי כתמים שור שחוט לעיניך, דכתיב לא תטמאם וכשוק שלישי טבוחים לא עברה, ומיום שלכשתו היא בספק זב, לכל ברייתא דם חין שור שחוט, דתתמול לא חזקי ; (ד) בחזקת · כשעדיין לא הגיע שעת וסתה, ולמ״ד זקוקות דרכן לפני הגיע שעת וסתה טהורה : הדרך · דס״ת דלא רמיא נפשה לבדוק בין דליתי לבעל כמתא : על כל · ל׳ לפניו לא׳ לתקריו ; תשמש . שהבדוק לאור הכר תתמים, ור״מ צריכה להכין כ׳ עדים מדשים ל׳ לם ול׳ לו לבדוק לאור תשמים שמלוכלך כש״ז צריכ׳ בכל פעם, אע״ג דלפני תשמים ל״ג קדם הלא לגבוטוף, הייבו לפי שאין הבעל מלוכלך כל כך, לכל לאחר תשמים שמלוכלך כש״ז צריכ׳ בכל פעם קדם וכם ל׳ דיש כו׳ שלי״ת יקרש בכל פעם ; (ה) בסדר · לצד מחודיים ופרוזדור לפני׳ ושניה׳ זה אצל זה ועליהם על סתיהן וכקב יש בין עליה לפרוזדור וקרקע לול, ופעמים יורד דם מן העלי׳ לפרוזדור דרך הלול וכות לי בית סרס׳ בחמצע פרוזדור שספרוזדור מתרחב מהלכ כותלי הרחם : ספקי . מספק טמא טומאה ודאית דשעתוכו כחלו ודאי מן המקור הא, וס״מ כשמעמא מן הלול ולפנים לנד מחדר אחד מן הלול ולאחוץ לינו טמא אלא מספק דהייבו לתלות : (ו) בקרן · כמרחם,לשון כי קרן עור פניו : מזוג . כיין אדום המוזג במים; והלתן · מיס עשורי׳ כהן תלתן : נלי · מוקל סיוטא מכשר נלי, וג׳ מהלוקות בדבר תק״ס על מימי תלתן וכשר בלי הולי׳ כש״ס דשורקין, וכש״ס טאורי לגמרי ; סירוק · כמרחם אתרוג דשתם ירוק כן סוא ולא כמרחם כרתי שאינו כוטט לאדמימות כלל, וג׳ מהלוקות כמי סירוק, ת״ק סבר תזלין, עקביא מטמא ושורפים, וחכמים מטהרי׳ לגמרי ; מעקה · לכשעיר סזרעים, וכל שאר דס ; (ז) המכה · של שור שחוט שהוא אדום סרכה ובתחלת הכאת של קכין, שדם השחיטה משתנה וסולך, ות״ל המכה של רקוק ; כחרת · כמרחם הדיו שבשולי הכלי שהוא שחור כרכה, פ״ת קרת הוא שלוכעי׳ בו העורות ; עמוק . שהוא שחור ביותר, דיכה שאינו שחור כ״כ, וס״ס לכל דמיט טמאים עמוק מכאן טמא ודיכה טהור מוך מיין מוזג שתף עמוק

שׁוֹרְפִים עֲלֵיהֶם אֶת הַתְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁמְּמָאָתָן סָפֵק: (ג) בְּנוֹת צָדוֹקִין, בְּזְמַן שֶׁנֶּהֶגוּ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶן, הֲרֵי הֵן כְּכוּתִיוֹת. פֵּרְשׁוּ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי הֵן כְּיִשְׂרְאֵלִית. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, לְעוֹלָם הֵן כְּיִשְׂרְאֵל, עַד שֶׁיְּבָרְשׁוּ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶן: (ד) דַּם נְבָרִית, וְדַם טָהֳרָה שֶׁל מְצוֹרַעַת, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִים, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים בְּרוֹקָה, וּבְמֵימֵי רַגְלֶיהָ. דַּם יוֹלֶדֶת שֶׁלֹּא טָבְלָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בְּרוֹקָה, וּבְמֵימֵי רַגְלֶיהָ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ. וּמוֹדִים בְּיוֹלֶדֶת בְּוָב, שֶׁהִיא מְטַמְּאָה לַח וְיָבֵשׁ: (ה) הַמַּקְשָׁה, נָדָה. קְשָׁתָה שִׁלְשָׁה יָמִים בְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר יוֹם, וְשָׁפְתָה מֵעֵת לְעֵת, וְיָלְדָה, הֲרֵי זוֹ יוֹלֶדֶת בְּוָב, דִּבְרֵי אֱלִיעֶזֶר. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לַיְלָה וְיוֹם כְּלֵילֵי שַׁבָּת וְיוֹמוֹ, שֶׁשָּׁפְתָה מִן הַצַּעַר, וְלֹא מִן הַדָּם: (ו) כַּמָּה הוּא קְשׁוּיָה? ר"מ אוֹמֵר, אֲפִילּוּ אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה יוֹם. ר' יְהוּדָה

מיט דערעז קליידערן אינמן היילגטהום איזט מאן ניכט שולריג[1]); מאן פערברענט ניכט דעבע וועגען דערעז בעריהרונג, ווייל דיא אונריינהייט צווייפעלהאפט איזט.
(כ) דיא צדוקעערינעז זינד, וועז זיא איהרער זעקטע אנהענגען, דעז סאמאריטאנערינעז גלייך; נעהמען זיא אויסדריקליך דיא געזעטצע דער ישראל אן, זא זינד זיא וויא דיזע. ר' יוסי זאגט: זיא ווערדען אללע וויא ישראליטינעז אנגעזעהען, וועז ניכט ערווייזען איזט, דאס זיא איהרער זעקטע אנהענגען. (ג) בלוט איינער ניכט ישראליטין, אונד דער רייגע בלוטאבגאנג איינער אויסזעטציגען וועכנערין זינד נאך ב"ש ריין, נאך ב"ה, וויא דערעז שפייכעל אונד אורין. דאס בלוט איינער גע'עווהנליכען אבער צור ציט ניכט אונטערגעטוכטען וועכנערין איזט, נאך ב"ש, וויא איהר שפייכעל אונד אורין; נאך ב"ה, פעראונרייניגענד פייכט אונד טראקקען. זיא זינד איניג, דאס וועז זיא אים פלוס וועכנערין ווירד, עס פייכט אונד טראקקען פעראונרייניגע. (ד) בייא איינער דיא צור נדה-ציייט אין קינדעסנעטהען איזט, ווירד דאס בלוט אלס נדה-בלוט אנגעצוזעהען. דיערען דאבייא איהרע וועהען איננערהאלב דער איילף טאגע, 3 טאגע, אונד דאן דאס זיא 24 שטונדען רוהע, וואראוף זיא נידערקאמטט, זא הייסט דאס; אים פלוס גע-בעהרען. זא ר"א. ר' יהושע זאגט; נור וועז דיא רוהע איינע נאכט אונד פאלגענדען טאג, וויא שבת-אבענד אונד טאג, געוויערט האט. אונד צוואר ברויכען נור דיא וועהען, וועז אויך ניכט דאס

בלוט, אויפגעהערט צו האבען. (ה) וויא לאנגע העלט מאן איינע זאלכע[2]) פרויא פיראין קינדעסנעטהען? נאך ר"מ: זעלבסט

---

[1]) ו' ד. קלאמענטארע. [2]) נעמליך זין בעטרעף דעם זו בעזוהרטהיילעגדען פלוסעם.

זוהמו דם טהור כי', ומע"ג דכלמ"ס הן טמאות כדות מעריסותיהן, י"ל דהייכו דוקא כקטנו' מכל גדולו' דמפרשי לסו וטכלי לא מטמאין אלא מסוס דיוסבת על כל דס: וזין חייבי'. הלובש בחותם כנדים או מתכסה וכיכם למקדש פטור ממכות מרדות, וי"מ מכרת: שורפים. אס נגעו כבגדים של מעכב בתרומה טולין, ומיירי בכותי שטבל בפניהו, ועלה ודרס כשהוא ערום על בגדי מכרו שלכם בגדי מכר, או שהטכיל בגדיו בחופן אלא נגעו בגדיו של כותי, כשהן מדרס בבגדי מכר כשדרס עליהן, ומע"כ נגעו הכגדים שדרס בכותי עליהן בתרומה לא שרפינן, דאל"כ לא יהא אלא בכגדי ע"ה דמ"ס פ"ך דטהרות, דשורפין עליהן את התרומה: (ב) פרשו. אבל שתמסו כישראלית: (ג) בכרית. ומע"ג דכרוקה ומימי רגליה מודו ב"ש דרבנן גזרו עליהן לטיות כזבין לבל דכריהן, אפ"ס דמס טהור, עבדו רבנן בכירה, דטומאתן דרבנן דלא ליזרפו עליהו תרומה וקדשים, ומצורעת מע"ג דברוקה ומימי רגליה הוי אב הטומאה, אפ"ס דס טהור אלא לאו מעין הוא, דדומי דדוק בעיכן שתעבל ויוצא, לאפוקי דס בשהוא בא כיוצא רשון רשון: כרוקה כו'. דמטמאים לחין ולא יבשי, ודב בכירה עבוד רבנן דבישראלית מטמא לא ויבה, ובמצורעת כמי מע"ג דלאו מעין הוא, דין מעין הוא ליה: יולדת. שעברו ימי טומאת לידה ולא טבלה: כרוקה. דגזרי רבנן טומאה, גזירה אחר ז' אחו תוך ז', ולא גזרו שיטמא לא' ויבה, כי סיכא דלסוי בכירה, וכ"פ כיומי וטבילה אלא רקמכת, וכל זמן אלא טבלה דמה שלאחר ז' כתוך ז': כזוב. שהיתה זבה, והיא נריכה ספירת ז' נקיים קודם שתטהר וילדה, ולא ספרה, מודיה כ"ם שלעולם היא בטומאתה, ומטמא לא ויבה עד שתספור, ואם ספרה אלא אלא טבלה, אלכו כ"ם לשטהן וכ"ק לשטהן: (ד) המקשה נדה. ה"ק המקשה בלהתה כימי נדתה, ורואה דם בהקשותה, הרי היא נדה, דלא טהרה תורה לדם קושי, אלא כי"ח יום של ימי זיבה: קשתה. מקמת לידה, ג'י בתוך י"ח ימי זיבה, ורואה כל ג' ימים רצופים ושפתה, שעמדה בשופי ובתת מהכליה מע"ל ברביעי יולדה, לגלגי מלתא דדמים שרואה לא בחו מקמת ולד, ולבך הרי זו יולדת בזב, אבל אם לא שפתה בתוך לילדתה, כל דמים שרואה מקמת ולד הוי: כליל שבת. יום אחר הלילה, אם שפתה קבי יום ג', ויולדה בחצי יום ד', דשפתה מע"ל אין זו שופי: מן הצער. כלומר ושפתה, זו שאמרו ששפתה מן הצער, אע"פ שלא שפתה מן הדם הוי שופי, דקיים ליה לר"י דאם

תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה · טוּמְטוֹם וְנֶקֵבָה, אַנְדְּרוֹגִינוֹס וְנֶקֵבָה, תֵּשֵׁב לִנְקֵבָה בִּלְבָד · יָצָא מְחֻתָּךְ, אוֹ מְסוֹרָס, מִשְׁיָצָא רֻבּוֹ, הֲרֵי הוּא כְּיָלוֹד · יָצָא כְּרֻכּוֹ, עַד שֶׁיֵּצֵא רוֹב רֹאשׁוֹ · וְאֵיזֶהוּ רוֹב רֹאשׁוֹ ? מִשֶּׁתֵּצֵא פַּדַּחְתּוֹ : (ו) הַמַּפֶּלֶת וְאֵין יָדוּעַ מַה הוּא, תֵּשֵׁב לְזָכָר, וְלִנְקֵבָה · אֵין יָדוּעַ אִם וָלָד הָיָה, אִם לָאו · תֵּשֵׁב לְזָכָר, וְלִנְקֵבָה, וְלִנְדָּה : (ו) הַמַּפֶּלֶת לְיוֹם אַרְבָּעִים, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת לְוָלָד · לְיוֹם אַרְבָּעִים וְאֶחָד, תֵּשֵׁב לְזָכָר, וְלִנְקֵבָה, וְלִנְדָּה · ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, יוֹם אַרְבָּעִים וְאֶחָד, תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְדָּה · יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד, תֵּשֵׁב לְזָכָר, וְלִנְקֵבָה, וְלִנְדָּה, שֶׁהַזָּכָר נִגְמָר לְאַרְבָּעִים וְאֶחָד, וְהַנְּקֵבָה לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד · וַחֲכָ"א אֶחָד בְּרִית הַזָּכָר, וְאֶחָד בְּרִית הַנְּקֵבָה, זֶה וָזֶה לְאַרְבָּעִים וְאֶחָד :

ווען עס איין נעשלעכטלאזעס אונד איין מענלידעס, אדער איין צוויטטער אונד איין מענלידעס איזט · איזט עס איין נעשלעכטלאזעס אונד איין וויבלידעס, אדער איין צוויטטער אונד איין וויבלידעס, וא זיטצט זיא, וויא פיר איינע טאכטער · ווירד איז קינד צערשניטטען אדער אומגעקאמען עס ווייא געוואהנלידי, זא גילט עס, ווען דער גרעסטע טהייל דעס קערפערס הערוים איזט, אלס נעבארען · קאמט עס ווייא גרעסטע טהייל דעס קאפפעס, דאס איזט נעבארען ווען דער גרעסטע טהייל דעס קאפפעס הערוים איזט · (ו) ווען איינע פרויא אונצייטיג גיבירט, אונד מען ניכט אונטערשיידעט וואס, זא זיטצט זיא וויא פיר זאהן אונד טאכטער; וויים מען נאר ניכט אב עס איינע געבורט איזט, זא זיטצט זיא וויא פיר זאהן אונד טאכטער, אונד קאן נדה ווערדען · (ז) ווען איינע פרוא אם 40 סטען טאגע (נאך דעם עמפפאנגען) אונצייטיג גיבירט, איזט עס קיינע געבורט; ווען אבער אם 41 סטען, זיטצט זיא וויא פיר זאהן אונד טאכטער, אונד קאן נדה ווערדען · ר' ישמעאל זאגט, ווען אם 41 סטען נור וויא פיר זאהן, אונד קאן נדה ווערדען; ווען אם 81 סטען וויא פיר זאהן אונד טאכטער, אונד קאן נדה ווערדען; דען איין מענלידעס איזט אויסגעבילדעט אם 41 סטען, איין וויבלידעס אם 81 סטען · דיא גלידערטען זאגען; עס איזט בייא ביידען גלייך אם 41 סטען ·

פ ר ק ד

בְּנוֹת כּוּתִים נִדּוֹת מֵעֵרֶסָתָן, וְהַכּוּתִים מְטַמְּאִים מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהֵם בּוֹעֲלֵי נִדּוֹת, וְהֵן יוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם וְדָם · וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ · וְאֵין

דיא סאמאריטאנער־נענן זינד נדות פאן דער וויגע אויף: אונד סאמאריטאנער פערדאונרייניגען דיא אונטערע לאגע דעס לאנדעס, וויא דיא אבערע אן דעם דעם פלוסזיג־טיגען; וויייל זיא נדות בייאוואהרנען, דען דיא פרויען האלטען יעדע בלוטפארבע פיר אונריין · וועגען איינגעהענס

מוכח בתוכה ומתקלתה כחוט של ערב וכשניה הולכת ורווחת רחבה כתורתם ויחלולה כחגורות, לין שלי' בתוכה מספק : ניחוק · וכעשה דם וכתערב בדם הלידה וכטל ברוב : (ה) לזכר ולנקבה · ולא לחודי' מדכתי זכר ודלי, הלי כמי זכר ; בלבד · דיחי זכר בין לטומלה וכין לטהרה מוכלעי' תוך של נקבה : מחותך · לחריס מברים : מסורס . ספוך : רובו · ורחצו כרובו חס לא יצא מסופך ממש וגם לא כדרכו : (ו) מם הוא · זכר לו נקבה כגון שהפילה לנקר לו לבור לו שתי גרדתו : חס ולד · וכשלא קוחזקה מעוברת, דלמי קוחזקה הלך אחר רוב בשים דיולדת ולד מעלי' ; ולנדה . שחין לה ימי טוהר דשמא לאו ולד הוא, וכשתרתה תהא נדה וטובלת לסוף מ' יום כילדה זכר, ואע"פ שחין טבילה זו מועלת לה, שהרי חינה טהור' לקדש ולמקדש עד פ' כיולדת נקבה : (ז) ליום מ' . לטבילתה : חינה · שלא נגמרה יצירתו עד שיהיו לו מ' יום : וחכ"ח · חכמים הייהו ת"ק, חלא תנוח דמקבר טעמי' דר"י סדר ושנתה בלשון חכמים, לחשמעינן שהלכה כמותם רחבון :

פרק ד מערסתן . מקטנותן דכיון דחינה מיפוס' דחזיין, וכותים כי חזיין קטנות לא מפרשי להו, הלכך גזרו רבנן בכללו : כעליון · וכל הדברי' החלו לא נחתרו אלא בזמן שהיו בכותים מקוזקי' בתורה ומדקדקי' בהרבה מנות כיוצחלה, אבל לחתר שבדקו ומצחו להם בדמות יונה ברחש הר גריזים עשוה בכבריס גמורי' לכל דיניס שבתורה ; על כל· כלומר לפיכך הכותי' הם בועלי נדות לפי שכל הם שהיח רואה היח יושבת עליו ימי נדות, אף על פי שרואה ירוק היוס מתחלת למנות מהיום ז' ימי נדות, ואם תרחה בתוכן ז' ימי נדות הם לחזוס חינו מוכח אלא מרחיה רחשונה שרחתה ירוק

אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה כְּיָלוּד · כָּל הַנָּשִׁים מְטַמְּאוֹת בַּבַּיִת הַחִיצוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר דָּם יִהְיֶה וּבָהּ בִּבְשָׂרָהּ, אֲבָל הַזָּב וּבַעַל קֶרִי, אֵינָן מְטַמְּאִים, עַד שֶׁתֵּצֵא טְמְאָתָן לַחוּץ: (ב) הָיָה אוֹכֵל בַּתְּרוּמָה, וְהֶרְגִּישׁ שֶׁנִּזְדָּעְזְעוּ אֵבָרָיו, אוֹחֵז בָּאֻמָּה, וּבוֹלֵעַ אֶת הַתְּרוּמָה, וּמְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהֵן, אֲפִילוּ בְּכֵעֵין הַחֲרָדָל, וּבְפָחוֹת מִכֵּן: (ג) תִּינוֹקֶת בַּת יוֹם אֶחָד, מְטַמְּאָה בִּנְדָּה, בַּת עֲשָׂרָה יָמִים מְטַמְּאָה בְּזִיבָה תִּינוֹק בֶּן יוֹם אֶחָד, מְטַמֵּא בְּזִיבָה, וּמְטַמֵּא בְּנְגָעִים, וּמְטַמֵּא בְּטֻמְאַת מֵת, וְזוֹקֵק לַיְבוּם, וּפוֹטֵר מִן הַיְבוּם, וּמַאֲכִיל בַּתְּרוּמָה, וּפוֹסֵל מִן הַתְּרוּמָה, וְנוֹחֵל וּמַנְחִיל, וְהַחוֹרְגוֹ חַיָּב · וַהֲרֵי הוּא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וְלְכָל קְרוֹבָיו, כְּחָתָן שָׁלֵם: (ד) בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, מִתְקַדֶּשֶׁת בְּבִיאָה, וְאִם בָּא עָלֶיהָ יָבָם, קְנָאָה, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ, וּמְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ, לְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן · נִשֵּׂאת לְכֹהֵן, תֹּאכַל בַּתְּרוּמָה · בָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַפְּסוּלִין, פְּסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה · בָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִכָּל הָעֲרָיוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, מֻתָּרִין עַל יָדָהּ, וְהִיא פְּטוּרָה ·

זאגט: עס גילט אלס נעבזרען · — פֿרויען וועדען אונריין, זאבאלד דאס בלוט דעז פֿאדערזרוים ערריכט האט; דען עס הייסט: „ווען בלוט אין איהרעם פֿלייש פֿליסעט"; איין מאן אבער דער דעז פֿלוס אדער זאמענרגוס האט, ווירד ניכט עהער אונריין, ביס עס הערויסקאמטט · (ב) ווען איינער העבט אייסעטט, אינד פֿערשפירט, דאס אין איהם איינע ערשיטטערונג פֿאר־נעהמט, דארף ער שנעלל דיא רוטהע צוהאטלען אונד דיא העבע הערונטערשלוקקען · — דער פֿלוס־אבנאנג פֿער־אונרייניגט ביא נאך זא וועניג, ווא איין זענפֿקארן אונד וועניגער · (ג) שאן איין מעדכען פֿאן איינעם טאגע קאן אונריין זיין אלס נדה, אינר דאן צו צעהן טאגען וועגען פֿלוסעסס; איין קנאבע פֿאן איינעם טאגע וועגען פֿלוס־סעס; אויך דורך אויסזאטן, אונר דורך איינען פֿאם טאדטען פֿעראונרייניגטען: איין זאלכעס קינד נעטהיגט צור, אדער בעפֿרייט פֿאן דער לעוויראטפעהע; גיבט אדער ענטציהט דיא בעפֿעהיגונג העבע צו עסעסן; ערבט אונד פֿערערבט; וועיר עס ערשלעגט אזוט דעס טאדעס שולדיג; אונד עס אזוט זינען עלטערן אונד פֿערוואנדטען איין פֿערוואנדטער אין יעדער הינזיכט · (ד) איין מעדכען פֿאן 3 יאהרען אונד איינעם טאגע, ווירד דורך ביאוואהנונג אלס עהפֿרוא ערוואלטען; אונד וועז עס דער פֿערפֿליכ־טעטע שוואגער טהאט, נעהערט זיא איהם; מאן ווירד איהרענטוועגען (וועז זיא עהעפֿרוא אזוט) דעס עהעברוכס שולדיג; זיא פֿראונרייניגט איהרען ביאוואהנער, דאס ער דיא אונטערע לאנע פֿראונרייניגט ווא דיא אבערע דעס פֿלוסזיכטיגען; וועז איינעם פריסטער פֿערמעהלט, דארף זיא העבע עסעסן; אלס פריסטערטאכטער ווירד זיא דורך ביאוואהנונג איינעם אונגעאיגנעטען, אונגעאיגנעט; וואהנט איין אין דער שריפֿט פֿערבאטענער פֿערוואנדטער איהר בייא, זא איזט ער דעס טאדעס שולדיג, אונד זיא איזט

עד שתלד ממקום שמזרעת: כחנן · משיגת מן המקור והגיע לבית החנון, לע"ג דכמחידוהו כותלי בית הרחם: (ב) שיזדעזעו · שנעקר הס"ז מגופו: לוחז· ולע"ג דכל סחוזז בחמה ומשתין, כאלו מניח מכול לעולם, הכא כיון דכעקרה ס"ו, סוב ליכו חוזר ומתחמם לעקור עוד מיד: בכ"ם · לאדם סיונא ממכו, אבל בכוגע ליכו טחז עד שיגע ביעדמה: (ג) בכדה · אם ראתה דם: י' ימים · אם ראתה ג"י רצופים לאחר ז', דמה ערוחות בתוך ז' דם נדה הוא. הלכך ל"א לה לקיום זכה גדולה עד שיהיה לה י' ימים: זוקק · אם נולד יום א' קודם מיתת אחיו: ופוטר · אם נולד אחר מיתת אביו, ואיה שעה א' ומת: ומאכיל ופוסל · מפורש פ"ז דיבמות: ומנחיל. אבל לא עובר, שאם מתה ואמו העיברה לאותו, העובר ליכו כוחל את אמו להנחיל לאחיו מאביו, שהרי הוא מת תחלה, ואין הבן יורש את אמו בקבר, להנחיל לאחיו מאביו, ואף דהכא"ד דקולין מ"ם משמע דיכול הולד להיות חי, אף שיצא אחר שחיטת אמו, דהכן החם השוחט את הבהמה ומצא בה בן ס' חי, י"ל דיש חלוק בין מתה לבסרגא, ל"ב כגון שמתה אמו מחמת לידה דהיון דעקר הולד לגמרי מז לא קיים כמיי אמו והה"ב כיושבה על המשבר ומיצא תחלה, שהולד נוחל ומנחיל, והא דנקט בן יומו משום דבסיקא ליה דנוחל ומנחיל: בחנן שלם · שחייבין להתחלל עליו וס"מ דקיים ליה כגווי, שכלו לן תדעיו, הכל לא קיים להו אין חייבי' להתחלל עד שיהי' בן ל"ל יום: (ד) מתקדשת · אם מסרה מביה לבך: ל"ל · אם קבל בה מביה קדושי'; כועלה · מבל פחות מבן שע"ם שניה מטמאה במגע ליכה מטמאה לה כועלה לטומאת ז' אלא לטומאת ערב; פסלה · מתרומת מביה אם היה בת כהן:

אוֹמֵר, הַיָּה הָרָשָׁה. ר׳ יוֹסֵי וְר״שׁ אוֹמְרִים, אֵין קְשׁוּי יוֹתֵר מִשְּׁתֵּי שְׂבָתוֹת: (ו) הַמַּקְשָׁה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים שֶׁל נִקְבָה, כָּל הַיָּמִים שֶׁהִיא רוֹאָה, טְהוֹרִים, עַד שֶׁיֵּצֵא הַוָּלָד. וְר׳ אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא. אָמְרוּ לוֹ לְר׳ אֱלִיעֶזֶר, וְהָא אִם בְּמְקוֹם שֶׁהֶחֱמִיר בְּדַם הַשּׁוּפְּי, הֵקֵל בְּדַם הַקּוּשִׁי. מָקוֹם שֶׁהֵקֵל בְּדַם הַשּׁוּפְּי, אֵינוֹ דִין שֶׁנָּקֵל בְּדַם הַקּוּשִׁי. אָמַר לָהֶן, דַּיּוֹ לְבָא מִן הַדִּין, לִהְיוֹת בַּנָּדוֹן, מַמָּה הֵקֵל עָלֶיהָ, מְטַמֵּאת טֻמְאַת זִיבָה, אֲבָל טְמֵאָה טְמֵאַת נִדָּה: (ז) כָּל אַחַד עָשָׂר יוֹם בְּחֻקַּת טָהֳרָה. יָשְׁבָה לָהּ וְלֹא בָדְקָה, שָׁגְגָה, נֶאֱנָסָה, חָזְדָה, וְלֹא בָדְקָה, טְהוֹרָה. הִגִּיעַ שַׁעַת וַסְתָּהּ וְלֹא בָדְקָה, הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה. ר״מ אוֹמֵר, אִם הָיְתָה בְּמַחֲבֹא וְהִגִּיעַ שַׁעַת וַסְתָּהּ, וְלֹא בָדְקָה, הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁחֲרָדָה מְסַלֶּקֶת אֶת הַדָּמִים. אֲבָל יְמֵי הַוָּבָה, וְהַזָּבָה, וְשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, הֲרֵי אֵלּוּ בְּחֻקַּת טֻמְאָה:

פ ר ק ת

יוֹצֵא דוֹפֶן, אֵין יוֹשְׁבִין עָלָיו יְמֵי טֻמְאָה וִימֵי טָהֳרָה, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו קָרְבָּן. ר״ש

וועז עס 40 ביס 60 סאגע דויערט; ר׳ יהודה זאגט: דער לעטצטע מאנאט איז נענוג. ר׳ יוסי אונד ר״ש זאגן: ניא מעהר אלס 2 וואכען. (ו) דאס ויא קינדעסנעטהען אין דען 80 טאגען נאך אייגער וויבליכען נעבורט, זא איזט אללעס בלוט, דאס זיא זיהט, ריין, ביס דאס קינד צור וועלט קאממט; נאך ר״א, אונריין אלס נדה. מאן וועגדעטע איהם איין: וועז מאן דא וואס דאס בלוט אים פאלל דער רוהעצייט שטרענגע בעאוגטהיילט ווירד, דאס דער וועהען לייכטער ניממט, וויא זאללטע עס ניכט דא, וויא יענעס לייכטער בעאורתהיילט ווירד, עבענפאללס לייכטער נענאמטען וועהרען! ער ערווידערטע: עס איזט נענוג וועז דאס געפאלגערטע דעם צום גרונדע ליענענדע גלייך איזט: מאן האט עס נעמליך פאן פלוס = אונריינהייט פיר ריין ערקלערט, אבער ניכט פאן נדה. (ז) אין דען אייל צוויישענטאגען ווירד דיא פרויא אלס ריין בעטראכטעט; האט זיא דאס אונטער= זוכען צונטערלאססען; אדער אויס פערזעהען, אדער נאטה אדער טוטווילליגן עס ניכט געטהאן, זא איזט זיא ריין. האט זיא עס, דא איהרע צייט אינגעטרעטען, ניכט גע= טהאן, זא איזט זיא אונריין. ר״מ זאגט: וועז זיא אים פער= שטעק וואר אונד איהרע צייט טראט איין, צונד זיא האט ניכט אונטערזוכט, איזט זיא ריין; וויל דיא אנגסט דאס בלוט צוריקהעלט; אבער אין דען זיבען טאגע דעם אדער דער פלוסזיכטיגען, אונד אין דענען דיא פרויא פאן טאג צו טאגע בעאבאכטעט מוס, ווערדען זיא אלס אונריין אנגעזעהען.

פ ר ק ת

וועגען אייגעס אויס דער זיטע געקאממענען, ווערדען קיינע אונריינהייטס = אונד קיינע ריינהייטספאגע אבגעהאלטען; אויך איזט מאן קיין אפפער שולדיג: ר״ש,

(ה) כמה. ללמ תתיל לידי זיבה בכל דמים שתראה: ת׳. לבריאה, וכ׳ לקולה: וכ׳ יום. מה ללמ שפתה יום ת׳ סמוך ללידה הויא יולדת בזוב; דיס. מה כתיב הקומי תקדם ת׳, דהייכו תדם ט׳, מכל מה קאתה ג׳ כתוך י״ל של ימי זיבה בתקדם ק׳, ותפי׳ תקשה והולכת כל ט׳ ס״ם יולדות בזוב; כ׳ שבתות. שתה קאתה ורתתה ג״י כימי זיבה, והיתה מקשה והולכת כל שבתות לתרי כן, הרי זו יולדת בזוב: (ו) כתוך פ׳. כגון שהמשה לתתר י״ד של ימי לידה, וכתעברה והפילה: טהורים. דכל תוך מלתות הוי דם טוהר: מטמא. דהם דכיון דבקומי בא לתו דם טוהר הוא ללא מתמת ולד, ומזיבה טהרה רתמנא, ולא מכדה: שהמיר. כגון שתר יולדת שרותה ג׳ בשופי וילדה, הרי זו יולדת בזוב, הקל הוא לטהרה מזוב: מקום שהקל. כגון תוך מלתת שטהרה מכל שומאה, תיכו דין שהקל לטוהר תפי׳ מכדה: לבא. כגון קושית דתוך מלתת דיו להיות כקושי דעלמא, שאתה למדים ממהו מה קושי דעלמא טמא בכדה, תף קושי׳ דתוך מלתות טמא בכדה: (ז) י״ת יום. שתתר ז׳ ימי נדה: בחזקת. ונ״ל לבדוק ענמה: ושבה. ת״מ וס״ק כימי כתתה בעי בדיקה, ושבה ולא בדקה, שגגה כתהה סזידה ולא בדקה, טהורה: טמאה. מע״פ שבדקה תה״כ ומצאה טהורה, כוחיל ולא בדקה בשעת וסתה, טמאה, דתורת בזמנו בא: במחבא. מקומות לקטיס, תו קיל: ימי זקב. שהריכים לספור: שומרת יום. הרואה יום ת׳, תו ב׳ ימים כימי זיבתה, תיכה קופרת תלת יום ת׳ בבקיות, וטובלת וטהורה לבעלה:

פרק ה י״ה. תגה שפתתו מעיה ט״י סס, והוליתו טעובר ואתרפאה: קרבן. של יולדת, דכתיב כי תזריע וילדה

וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ · צָמֶל כֵּיוַן שֶׁבָּגְרָה, שׁוּב אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ : (ח) אֵיזֶהוּ סִימָנֶיהָ ? ר׳ יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּעֲלֶה הַקֶּמֶט תַּחַת הַדַּד · ר׳ עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִשֶּׁיִּטּוּ הַדַּדִּים · בֶּן עֲזָאי אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּשְׁחִיר הַפִּטּוֹמֶת · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נוֹתֵן יָדוֹ עַל הָעוֹקֶץ, וְהוּא שׁוֹקֵעַ וְשׁוֹהֶא לַחֲזוֹר : (ט) בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה, שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, תָּבִיא רְאָיָה שֶׁהִיא בַת עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְהִיא אֵילוֹנִית, לֹא חוֹלֶצֶת, וְלֹא מִתְיַבָּמֶת · בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, יָבִיא רְאָיָה שֶׁהוּא בֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְהוּא סָרִיס, לֹא חוֹלֵץ, וְלֹא מְיַבֵּם, אֵלּוּ דִּבְרֵי בֵּ״הִ · בֵּ״שׁ אוֹמְרִים, זֶה וְזֶה בְּנֵי שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה ·ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַזָּכָר כְּדִבְרֵי בֵּ״הִ, וְהַנְּקֵבָה כְּדִבְרֵי בֵּ״שׁ · שֶׁהָאִשָּׁה מְמַהֶרֶת לָבֹא לִפְנֵי הָאִישׁ ;

דאס וואס זיא פֿינדעט אדער ארבייטעט; אונד איהרע נעליבדע צו פֿערניכֿטען · צייטיג איזט זיא, זאבאלד זיא אין דיא רייפֿע טריטט; אלסדאן האט דער פֿאטער קיין רעכֿט מעהר איבער זיא · (ח) וועלכֿעס זינד דיא צייכֿען דער רייפֿע ? ר׳ יוסי הגלילי זאגט : דאס ענטשטעהען דער פֿאלטע אונטער דער ברוסט; ר״ע זאגט : ווען דיא בריסטע זיך זענקען · בן עזאי זאגט : ווען דער רינג אום דיא ברוסטווארצע דונקעל ווירד · ר׳ יוסי זאגט : ווען מאן דיא האנד אויף דיא ווארצע דריקט, אונד דיזע איינדרינגט, אונד פֿערוויילט עהע זיא ווידער הערויסטריטט · (ט) ווען איינע 20 יעהריגע נאך ניכֿט דיא צווייא האארע האט, מוס זיא איהר אלטער אונד איהרע אונפֿעהיגקייט בעווייזען, אום וועדער צור חליצה נאך צור לעוו׳ראטסעהע פֿפֿליכֿטיג צו זיין · איין 20 יעהריגער, דער נאך ניכֿט דיא צווייא האארע האט, מוס זיין אלטער אונד זיינע אונפֿעהיגקייט בעווייזען, אום דער חליצה אדער לעוו׳ראטסעהע איבערהאבען צו זיין · זא ב״ה · ב״ש זאגט : בייא ביידען גילט עס צו אכֿטצעהן יאהרען; ר״א זאגט : ביים מאן וויא ב״ה, ביים פֿרויענצימער וויא ב״ש; דען דאס ווייבליכֿע געשלעכֿט רייפֿט פֿריהער אלס דאס מעננליכֿע ·

פ ר ק ו

בָּא סִימָן הַתַּחְתּוֹן, עַד שֶׁלֹּא בָא הָעֶלְיוֹן, אוֹ חוֹלֶצֶת, אוֹ מִתְיַבָּמֶת, בָּא הָעֶלְיוֹן עַד שֶׁלֹּא בָא הַתַּחְתּוֹן, אַעַ״פִּי שֶׁאֵי אֶפְשַׁר, ר״מֵ אוֹמֵר, לֹא חוֹלֶצֶת, וְלֹא מִתְיַבָּמֶת, וַחֲכָ״א אוֹ חוֹלֶצֶת, אוֹ מִתְיַבָּמֶת, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ אֶפְשַׁר

טריטט דאס אונטערע צייכֿען איין, בעפֿאר דאס אבערע דא איזט, זא קאן זיא דיא חליצה פֿאלציהען אונד אין לעוויראטסעהע גענאממען ווערדען · ווען דיזעס פֿאר יענעם ערשיינט, אבוואהל עס נאך אנדערן ניכֿט זא זיין קאן, זא ווירד זיא, נאך ר״מ, צו ביידעם אונפֿעהיג; נאך דען געלעהרטען איזט זיא צו ביידעם פֿעהיג, דען דיא געלעהרטען זאגען:

אכו · ולא מחזקי׳ להו לשוטים דסופן לבא לכלל דעת, ואין שוטה אלא המקרע כסותו, הלן בבית הקברות, והיוצא יחידי בלילה, והא דאצטרך למתני בת י״אש ויום א׳, כיון דתני ובודקין כל י״ב דסד״א דסתמא לא בעי בדיק׳ בי״א והיכא דחזינן דטריפא טפי מיבדקא בי״א קמ״לן : (ז) בוחל · הפרי שקרוב להתבשל, כך כשיש לה דדין קצת, בידוע שהביאה ב׳ שערות דסימן התחתון קודם לסימן העליון : צמל · לשון יצאה מלאה, שיש לה סימן מובהק בדדיה, והיא בוגרת : (ח) איזה · אצמל קאי : משיטו · גדולים יותר מקמט : העוקץ · חודו של דד שהתינוק יונק, ופיטומית היינו סביבות העוקץ, וכשנראו באשה א׳ מן הסמכים הללו הרי היא בוגרת לחומרא, שאם קדשה א״ע צריכה גט שמא בוגרת היא, ואם אביה קדשה צריכא כמי גט, דשמא עדיין נערה היא, עד שיהיו בה כל הסימני׳, אז היא בוגרת בין לקולא בין לחומרא : (ט) בת כ׳ · היינו בת י״ט שנים ול׳ יום : והיא אילונית · כלומר וצריך כמי שיראו בה סימני אילונית שאם לא נראה בה סימני אילונית אע״פ שהיא בת כ׳ ולא הביאה ב׳ שערות עדיין קטנה היא, עד שתהיה בת ל״ה שנה ויום א׳, וכן הדין בסרים : רא״א · והא דאמר ר״א ביבמות דסרים חמה חולץ, א״ד שחוזר בו ר״א מהך דנדה וא״ד הך דנדה תנן לעונשין :

פרק ו העליון · סימן של דדין והוא בוחל : שא״א. לרבנן לבא סימן העליון בלא התחתון אף ע״ג דבדקו ולא מצאו התחתון אמרינן ודאי אתיא אלא שנשר, מ״מ לר״מ חולצת דר״מ סבר אפשר לעליון לבוא בלא תחתון, ואנן אתחתון סמכינן : וחכ״א . דס״ל לרבנן אפי׳ קטנה מתיבמת, דלא חייסי למעוטא שמא תמצא אילונית דרוב נשים אינן אילונות,

נדה פרק ה

פָּחוּת מַכֵּן, כְּנוֹתֵן אֶצְבַּע בָּעָיִן: (ה) בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, קְנָאָה, וְאֵינוֹ נוֹתֵן גֵּט עַד שֶׁיַּגְדִּיל, וּמִטַּמֵּא בְּנִדָּה, לְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן, וּפוֹסֵל, וְאֵינוֹ מַאֲכִיל בַּתְּרוּמָה, וּפוֹסֵל אֶת הַבְּהֵמָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְנִסְקֶלֶת עַל יָדוֹ. וְאִם בָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, מֻמָּתִים עַל יָדוֹ, וְהוּא פָּטוּר: (ו) בַּת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וְיוֹם אֶחָד, נְדָרֶיהָ נִבְדָּקִין. בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נְדָרֶיהָ קַיָּמִין. וּבוֹדְקִין כָּל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נְדָרָיו נִבְדָּקִין. בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נְדָרָיו קַיָּמִין, וּבוֹדְקִין כָּל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. קוֹדֶם לַזְּמָן הַזֶּה, אַעַ"פִּי שֶׁאָמְרוּ יוֹדְעִין אָנוּ לְשֵׁם מִי נָדַרְנוּ, לְשֵׁם מִי הִקְדַּשְׁנוּ, אֵין נִדְרֵיהֶן נֶדֶר, וְאֵין הֶקְדֵּשָׁן הֶקְדֵּשׁ. לְאַחַר הַזְּמָן הַזֶּה, אַעַ"פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְשֵׁם מִי נָדַרְנוּ, לְשֵׁם מִי הִקְדַּשְׁנוּ, נִדְרָן נֶדֶר, וְהֶקְדֵּשָׁן הֶקְדֵּשׁ: (ז) מָשָׁל מָשְׁלוּ חֲכָמִים בָּאִשָּׁה, פַּגָּה, בּוֹחַל, וְצָמֶל. פַּגָּה, עוֹדָה תִּינוֹקֶת. בּוֹחַל, אֵלּוּ יְמֵי נְעוּרֶיהָ. בְּזוֹ וּבְזוֹ (אָמְרוּ) אָבִיהָ זַכָּאי בִּמְצִיאָתָהּ,

פרייא. בייא גערינגערם אלטער איזט עס, וויא ווען מאן מיט דעם פינגער אינס אויגע קאממט. (ה) ווען איין קנאבע פאן 9 יאהרען אונד איינעם טאגע זיינער ברודערוויטטווע בייאוואהנט, ערווירבט ער זיא צור לעוויראטסעהע, איינען שיידע־בריף קאן ער איהר אבער ערשט געבען ווען ערגראסיעהריג איזט; ער ווירד דורך בייאוואהנונג דער נדה אונריין אום דיא אונטערע לאגע זא צו פעראונרייניגען, וויא דיא אבערע דעס פלוסזיכטיגען; ער ענטציהט, אבער פערשאפט ניכט דיא בעפעהיגונג העבע צו עססען; ער מאכט דורך פליישליכע פערמישונג איין טהיר אונ־געאייגנעט צום אלטאר; אונד דאסס עלבע ווירד זיינעטווע־גען געשטייניגט; ווען ער איינער פערבאטענען פערוואנדטען בייאוואהנט, איזט זיא דעם טאדעס שולדיג, אונד ער פרייא[1]. ווען איין מעדכען 11 יאהרע אונד איינען טאג אלט איזט, אונטערליגען איהרע געליבדע איינער פרי־פונג; ווען עס 12 יאהרע אונד איינען טאג אלט איזט, געלטען זיא אהנע ווייטערעס; אונד דאס גאנצע 12 טע יאהר פינדעט פריפונג דערזעלבען שטאטט. ביים קנאבען ווערדען זיא, ווען ער 12 יאהרע אונד 1 טאג אלט איזט, געפריפט, אונד ווען ער 13 יאהרע אונד 1 טאג אלט איזט, געלטען זיא אהנע ווייטערעס; דאס גאנצע 13 טע יאהר הינדורך פינדעט פריפונג דער־זעלבען שטאטט. פאר דעם בעצייכנעטען אלטער געלטען איהרע געליבדע אדער הייליגונגען ניכט, זעלבסט ווען זיא זאגען: וויר וויסען וואצו וויר אנגעלאבעט אדער גע־הייליגט האבען. נאך דעם בעצייכנעטען אלטער געל־טען איהרע געליבדע אונד הייליגונגען אהנע ווייטערעס, זעלבסט ווען זיא זאגען, דאס זיא ניכט וויסען, וואצו זיא עס געטהאן. (ז) בילדליך בעצייכנען דיא געלעהרטען דיא ווייבליכען אלטערס גראדע מיט דען אויסדריקקען: דיא ענטשטעהענדע, דיא רייפענדע, אונד דיא צייטיגע פרוכט[2]. דיא ענטשטעהענדע הייסט דאס יונגע קינד; רייפענדע פרוכט, אין דעם מעדכענשטאנדע (ביס 12 יאהרע אונד איין טאג). אין ביידען האט דער פאטער איין רעכט אן

שדומע וחוזר לכמות שהי', אף כאן חוזרת בתולה לכמות שהיתה: (ה) קנאה. אף ע"ג דאין קנון לקטן שאני הכא דמן שמי' אקנוי' כהליה: גט. אם כא לגרשה דקדושי אחיו קדושין גמורי' וגרושיו של זה אינן גרושין גמורי' ואם לא בא עליה אחר שהגדיל צריכה גט וחליצה: בנדה אם בא עליה בנדתה דביאתו ביאה לכל דבר: ופוסל. אם נכרי או עבד או חלל בן ט' שנים בא על הכהנית פסלה מתרומת אביה: ואינו מאכיל. אם כהן הוא ונשא ישראלית דאין קנינו קנין גמור, ואפילו הוא יבם דקני' בהך ביאה אפ"ה אינה מאכילה בתרומה: הבהמה. אם רבעה בעד א' או ע"פ בעלים, ונסקלת אם יש בה ב' עדים: (ו) נבדקים. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה: קיימי'. והוא שהביאה ב' שערות וכן בן י"ג שנה ויום א' שנדריו קיימין, דוקא שהבי' ב' שערות, והא דתנוקת קודם לתנוק משום שניתן באשה ביכה יתירה יותר מבאיש, וי"מ להיות טייהן קצרים מחיי האיש ברוב: כל י"ב. דסד"א כיון דאמר מר ל' יום בשנה חשיב שנה היכא דבדקנוה ל' יום קמאי די"ב ולא ידעה לשם מי נדרה תו לא נבדוק קמ"ל: קודם. ראש שנת י"ב וי"ג דדהו: אין

[1]) איבער אללע דיזע פעללע גיבט דער קאממענטאר דאס נעהערע. [2]) דיא אויסדריקקע זינד פאן דער פייגע.

טְלָפִים, וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ טְלָפִים וְאֵין לוֹ קְרָנַיִם: (י) כָּל הַטָּעוּן בְּרָכָה לְאַחֲרָיו, טָעוּן בְּרָכָה לִפָּנָיו, וְיֵשׁ טָעוּן בְּרָכָה לִפָּנָיו וְאֵין טָעוּן בְּרָכָה לְאַחֲרָיו: (יא) תִּינוֹקֶת שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, נ"א אַחַיֶּבֶת בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, וְחוֹלֶצֶת, אוֹ מִתְיַבֶּמֶת, אוֹ חוֹלֶצֶת, אוֹ מִתְיַבֶּמֶת, וַחַיֶּבֶת בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. וְכֵן תִּינוֹק שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, חַיָּב בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. וְרָאוּי לִהְיוֹת בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, מִשֶּׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת עַד שֶׁיַּקִּיף זָקָן הַתַּחְתּוֹן, וְלֹא הָעֶלְיוֹן, אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בְּלָשׁוֹן נְקֵבָה. תִּינוֹקֶת שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּרְבֶּה הַשָּׁחוֹר (נ"א עַל הַלָּבָן): (יב) שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּבָּרָה, וּבַנְּגָעִים, וְהָאֲמוּרוֹת בְּכָל מָקוֹם, כְּדִי לָכוּף רֹאשָׁן לְעִקָּרָן, דִּ"ד יִשְׁמָעֵאל. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כְּדֵי לִקְרוֹץ בְּצִפּוֹרֶן. ר"ע אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ נִטָּלוֹת בַּזּוֹג: (יג) הָרוֹאֶה בֶּתֶם, חֲרִי זוֹ מְקֻלְקֶלֶת, וְהוֹשֶׁשֶׁת מִשּׁוּם זוֹב, דִּ"ר מֵאִיר. וַחֲכָ"א אֵין בַּכְּתָמִים מִשּׁוּם זוֹב: (יד) הָרוֹאָה יוֹם אֶחָד עָשָׂר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, תְּחִלַּת נִדָּה, וְסוֹף נִדָּה, תְּחִלַּת זִיבָה,

שפאלטענע קלויזן; אבער מאנכעס האט דיזע אונר קיינע הערנער. (י) אללעס וואבייא איין נאכזוגען ערפארערליך איזט, ערפארערט אויך א'ינעז פאר=זעגען; בייא מאנכעם אבער איזט איין פארזוגען, אבער קיין נאכזוגען נעטהיג. (יא) איין מעדכען בייא וועלכעם זיך דיא 2 האארע צייגען, איזט צור חליצה ארער לעוויראטסערהע פערהיג, אונד צו אללען נעזעצליכען נעכאטען פערפאלליכטעט: איין קנאבע איזט אין דיזעם פאללע צו אללען נעזעצען פערפאלליכטעט. ער איזט, איין וו'דערשפענסטיגער זאהן צו וועדרען, נעזעצליך נור נעאייגנעט פאן דעם ערשיינען דער 2 האארע אן בים צום פאללען בארטוואכס, נעמליך אונטצן, וועז אויך ניכט אבצן, דען דיא נעלעהרטען בערינען זיך נור דעם רינערן אויסדרוקס. איין מעדכען בייס וועלכעם דיא 2 האארע זיך צייגען, דארף ניכט מעהר איהרע עהע=פערווייגערונג ערקלערען. ר' יהודה זאגט: בים דער ארט מיסט דונקעל געוואדרען. (יב) וואס פאן 2 האארען דיא רעדע איזט, צ. ב. בייא דער ראטהעז קוה, בייס אויסזאטץ, אונר איבערפלל, מיסטען זיא זא גראס זיין, נאך ר' ישמעאל, דאס מאן דיא שפיצצע צור וואורצעל אומלענגן; נאך ר"א, דאס מאן זיא מיט דען נענעלן פאסטען; נאך ר"ע, דאס מאן זיא מיט דער שערע פאסטען קאן. (יג) וועז איינע פרויא איינען בלוטפלעק זיהט, זא איזט איהרע פעריארען=צעהלונג אין אונארדנונג, אונר זא'זהאט בערענקען וועגען פלוסטעס; זא ר"מי דיא געלעהרטען זאגען: בייא דען בלוטפלעקען פינדעט דאס בערענקען וועגען פלוסטעס ניכט שטאטט[1]. (יד) וועז איינע פרויא אם 11 טען צווישענטאגע נעגען אבענד בלוט זיהט, זא דאס עס צווי=פעלהאפט, אב עס אנפאנג דער

שפאלטענע קלויזן; אבער מאנכעס האט דיזע אונר קיינע הערנער. (י) אללעס וואבייא איין נאכזוגען ערפארערליך איזט, ערפארערט אויך א'ינעז פאר=זעגען; בייא מאנכעם אבער איזט איין פארזוגען, אבער קיין נאכזוגען נעטהיג. (יא) איין מעדכען בייא וועלכעם זיך דיא 2 האארע צייגען, איזט צור חליצה ארער לעוויראטסערהע פערהיג, אונד צו אללען נעזעצליכען נעכאטען פערפאלליכטעט. ער איזט, איין וו'דערשפענסטיגער זאהן צו וועדרען, נעזעצליך נור נעאייגנעט פאן דעם ערשיינען דער 2 האארע אן בים צום פאללען בארטוואכס, נעמליך אונטצן, וועז אויך ניכט אבצן, דען דיא נעלעהרטען בערינען זיך נור דעם רינערן אויסדרוקס. איין מעדכען בייס וועלכעם דיא 2 האארע זיך צייגען, דארף ניכט מעהר איהרע עהע=פערווייגערונג ערקלערען. ר' יהודה זאגט: בים דער ארט מיסט דונקעל געוואדרען. (יב) וואס פאן 2 האארען דיא רעדע איזט, צ. ב. בייא דער ראטהעז קוה, בייס אויסזאטץ, אונר איבערפלל, מיסטען זיא זא גראס זיין, נאך ר' ישמעאל, דאס מאן דיא שפיצצע צור וואורצעל אומלענגן; נאך ר"א, דאס מאן זיא מיט דען נענעלן פאסטען; נאך ר"ע, דאס מאן זיא מיט דער שערע פאסטען קאן. (יג) וועז איינע פרויא איינען בלוטפלעק זיהט, זא איזט איהרע פעריארען=צעהלונג אין אונארדנונג, אונר זא'זהאט בערענקען וועגען פלוסטעס; זא ר"מי דיא געלעהרטען זאגען: בייא דען בלוטפלעקען פינדעט דאס בערענקען וועגען פלוסטעס ניכט שטאטט[1]. (יד) וועז איינע פרויא אם 11 טען צווישענטאגע נעגען אבענד בלוט זיהט, זא דאס עס צווי=פעלהאפט, אב עס אנפאנג דער

שערשם כשתר בקרקע, וחין כליס לשולם מן השדה, ר"ג לכשרס מן הכית. דכ"ז שחיה מוכלת כשדה כיכול לכסמוך מן הכיה. (ט) וחין לו · ורג טמח הוח שחין לו קשקשת: טלפים · פרסותיו קדוקו' שחין קרניס חלח לבהמה ולחיה טהורה: (י) ויש · כרכת המזון,וכגון ניניס ותפילין ומזוזה ושופר: (יא) שהביחה · חחר י"כש ויום ח': ותקנת · ותע"ג דתכת קייכת בכל מנות חנטריך למתני מוקמת,דהח גבי חיס כתי' ותם לח יהפך החיס הלבך קטן לח קלין, חבל חשם דלח כתיב בפרשם חלח יבחתו חפי' קטנה מתיבמת קמ"ל: תיבוק · חחר י"בש ויום ח ומקמי י"כ לנקבה ו"ג לזכר לימו סימן חלח זומח: זיקוף · מפורש פ"ק דסנהדרין: שיהכיר · שיסקיר חותו המקום שערות ברכס: (יב) כפרס · דקי"ל כ שערות שחורות פוסלי' כס: כל"מ · כתנוק והנוקת; לקרון · לחחזו מעט: כזוג · של מספריים וסיו שעורת רבה, ו"ח שהות כפחות שכשעורים; (יג) מקולקלת · דהח לח ידעה לימת חזחי וחיכה יודעת פתח בדת' לידע מתי יתחילו י"ח יום שכיון כדה לבד: משום זוב · חס עכרו עליה ג' ימי זיבה משכשה חלוק זה, ומשלה עליו כתם גדול כשעור ג' גריסין גדולי דחיכח ככל חד כגריס ועוד מספקי' לבו דלמח כל שעור גריס כחך יומח חזחית והוי זכה גדולה מספק, ותע"ג דכמקום ח' כמלח: וחכ"ח · חכמים דסכח ר"ח כן חכטיגכוס הוח, ולח כחלק ר"ח כ"ח חלח כלכשה חלוק ח' כג' ימים מימי זיבתה ולכסוף מלחה כתם גדול כשעור ג' גריסין ועוד דחיכו סכר חע"פ שמלחה כג' מקומות חיכה מוסחת לזיבות טוחיל ולח היו סכתמי' כג' חלוקות, ור"מ ורכנן סכרי דמוסחת חפי' מלחה כמקום ח' כחלוק ח', חכל כלכשה כג' ימי זיבה כל יום חלוק

[1]) היר לחזט דיא נמרח נחכטולטשטן.

לַתַּחְתּוֹן לָבֹא, עַד שֶׁלֹּא בָּא הָעֶלְיוֹן, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לָעֶלְיוֹן לָבֹא, עַד שֶׁלֹּא בָּא הַתַּחְתּוֹן: (ה) כֵּיוֹצֵא בוֹ, כָּל כְּלֵי חֶרֶס שֶׁהוּא מַכְנִיס, מוֹצִיא, וְיֵשׁ שֶׁמּוֹצִיא וְאֵינוֹ מַכְנִיס · כָּל אֲבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צְפוֹרֶן, יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם, וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֶצֶם, וְאֵין בּוֹ צְפוֹרֶן: (ו) כָּל הַמְטַמֵּא מִדְרָס · מְטַמֵּא טְמֵא מֵת, וְיֵשׁ שֶׁמְּטַמֵּא טְמֵא מֵת, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מִדְרָס: (ז) כָּל הָרְאוּי לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, רָאוּי לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת, וְיֵשׁ שֶׁרָאוּי לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת, וְאֵין רָאוּי לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת · כָּל הַכָּשֵׁר לָדוּן, כָּשֵׁר לְהָעִיד, וְיֵשׁ שֶׁכָּשֵׁר לְהָעִיד, וְאֵינוֹ כָּשֵׁר לָדוּן: (ח) כָּל שֶׁחַיָּב בְּמַעְשְׂרוֹת, מְטַמֵּא טְמֵאוֹת אוֹכְלִין, וְיֵשׁ שֶׁמְּטַמֵּא טְמֵאוֹת אוֹכְלִין, וְאֵינוֹ חַיָּב בְּמַעְשְׂרוֹת: (ט) כָּל שֶׁחַיָּב בַּפֵּאָה, חַיָּב בְּמַעְשְׂרוֹת, וְיֵשׁ שֶׁחַיָּב בְּמַעְשְׂרוֹת, וְאֵינוֹ חַיָּב בַּפֵּאָה: (י) כָּל שֶׁחַיָּב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז, חַיָּב בְּמַתָּנוֹת, וְיֵשׁ שֶׁחַיָּב בְּמַתָּנוֹת, וְאֵינוֹ חַיָּב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז: (יא) כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ בִּיעוּר, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית, וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁבִיעִית, וְאֵין לוֹ בִּיעוּר: (יב) כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַשְׁקֶשֶׁת, יֵשׁ לוֹ סְנַפִּיר, וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר, וְאֵין לוֹ קַשְׁקֶשֶׁת · כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְרָנַיִם, יֵשׁ לוֹ

דאס אונטערע ציינער קאן פאר דעם אבערן איינטרעטען, ניא אבער דיזעם פאר יענעם · (כ) ערשטליך זינד פאלגענדע זעטצע: יעדעם זא בעשעריגטע אירדענע גערעטהדאס עס פליסיגי קייט איינלעפט, לעפט זיא אויך אויס, אבער מאנכעם לעפט אויס אינר ניכט אין: יעדעם גליך דאס איינען נאגעל האט, וירד וויא אין קנאכען=האבענדעם בעאורטהיילט, אבער עס גיבט נלידער דארין דער קנאכען ניכט אין בעטראכט קאמפט, וויל קיין נאגעל דאראן איז· (ג) פערנער אללעם וואס דרוק=אונריין וועדדען קאן, וויירד עס אויך דורך טאדטען, אבער מאנכעם וויירד דורך טאדטען אונריין, אונר ניכט רוירך דרוק · (ד) יעדער דער פהיג איזט איבער לעבען אונד טאדט צו ריכטען, איזט עס אויך איבער אייגענטהום; מאנכער אבער איזט נור דירצו פעהיג, ניכט אבער צו פיינליכעם גערידטע · וועד פעהיג איזט צו ריכטען, איזט אויך צום צייננים פעהיג; מאנכער איזט אבער צום צייגנים פעהיג, אונד ניכט צום ריכטען · (ס) אללעם וואס צעהנטפפליכטיג איזט, איזט פערארינינונגפעהיג אלם עסבארעם; מאנכעם אבער האט דיזע אייגענשאפט, אהנע צעהנטפפליכטיג צו זיין · (ו) אללעם וואס פאה=פפליכטיג איזט, איזט אויך צעהנטפפליכטיג; אבער מאנכעם צעהנטפפליכטיגע איזט עס ניכט צור פאה · (ז) פאן אללען טהירען דערען שור=ערשטלינג אבגענעבען וויירד, ענטריכטעט מאן אויך דיא אבצוגעבענדען טהיילע; פאן מאנכען אבער ענטריכטעט מאן דיזע, אבער קיינע שור· (ח) אללעם וואס פארטגעשאפט וועדדען מוס, איזט אויך דעם ערלאסיאהר גענטצט אונטערוואדפען, אבער מאנכעם אונטערליגט דיזעם, אהנע דאס יענעם נעטהיג וועדע · (ט) יעדער פיש דער שופפען האט, האט אויך פלאסגע= דעקט; מאנכער אבער האט פלאסגעדעקט, אונד קיינע שופפען · יעדעם טהיר דאס הערנער דאט, האט אויך גע=

מיהו לחליצה בעינן שתהא גדולה יפה' לרכבן: (ב) מכניס · כשמכיזו על המיס יש בו נקב גדול שמיס נכנסים לתוכו כ"ש אם כותן סמיס לתוכו שיצאו לחוץ, אבל יש נקב קטן שמוציא ואינו מכניס וכ"מ שחין נקב קטן מוציא מטורת כלי לפי שאדם אם עליו ואינו שוכרו, ומניח שכר כלי ומניח התהיו ליקבל המשקה היוצא ממנו, חוץ מנקטרת שיקדו להשתמש בו אם נקב במוציא משך כטל מתורת שחיבו כלי, שחין חומרי הכח נקטרת לחרת וכשיש תחת נקטר' זו, ומעתה ס"ס כל כ"ח שמכניס והוא פסול למי מטהת שחיבו כלי כ"ש דפסול לנקטרת, ויש פסול לנקטרת דהיינו אם נקב הנקטרת בכונס משקה וכשר למי מטהת; נפורן · כגון חלבע יתירה שבחלבות היד, אם יש בה נפורן חסוכה לחבר, ומטמא במגע ובמשא ובחלל לפי' חין בו כזית; ויש · ואינו מטמא בחלל כ"ז שחין בה כזית כשר, ואי לאו יתירת היא ודאי דמטמחה בחלל מע"ג דחין בה נפורן ומט"ג דליכ' כזית כשר; (ג) מדרס · ויש, כגון אם כפפ אחה או תרקב ויצא עליה אינו חלה רחשון לטומח, שחינו מטמא בנגיעה כעלמא, ולפיכך חין לומרי בטמא מת עמוד כו' דלא ט"מ דהרי לפי' אינו יוצא עליו שחין צריך לעמוד, חלא כוגע סרי הוא מטמחו; (ד) ויש · כגון ממזר: שכשר · כגון קומח בא' מעיניו, ר"מ היא; (ה) במעשרות · דאין לך דבר חייב במעשר שאינו אוכל; ויש · כגון כשר והגיס וכגיס: (ו) ויש · כגון ירק שאין מכניסו לקיוס, ותאנה, וכיוצא בהם שאין לקיטתן כאח', חייבי' במעשרות ופטורי' מן הפאה: (ז) במתנות · סזרוע הלחיים והקבה · ויש · כגון סלוף והדבדבה זור ושוזיס וכנסיס: (ח) כיעור · שכוח מצווס לבערו מן הבית בשביעי, כשכלה לפיס מן השדה; ויש · כגון סלוף והדבדבה

שֶׁיֵּאָמַד בָּדַקְתִּי אֶת הַחָלוּק הַזֶּה, וְלֹא הָיָה בּוֹ כֶּתֶם, אוֹ עַד שֶׁעַת הַכִּבּוּס וּמְמַצֵּא בֵּין כַּה, בֵּין בֵּיש • ר״ש אוֹמֵר, הַיֵּשׁ מְמַצֵּא לְמַפְרֵעַ, וְהַבַּד אֵינוֹ מְטַמֵּא, אֶלָּא עַד שָׁעָה שֶׁהוּא יָכוֹל לַחֲזוֹר וְלִהְיוֹת כַּה: (ג) כָּל הַכְּתָמִין הַבָּאִין מֵרֶקֶם, טְהוֹרִין • ר׳ יְהוּדָה מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהֵם גֵּרִים וְטוֹעִין • הַבָּאִים מִבֵּין הַנָּכְרִים, טְהוֹרִין • מִבֵּין יִשְׂרָאֵל וּמִבֵּין הַכּוּתִים, ר״מ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ עַל כְּתָמֵיהֶן: (ד) כָּל הַכְּתָמִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל מָקוֹם, טְהוֹרִין, חוּץ מִן הַנִּמְצָאִים בַּחֲדָרִים, וּבְסְבִיבוֹת בֵּית הַטְּמָאוֹת • (בֵּית הַטְּמָאוֹת) שֶׁל כּוּתִים, מְטַמְּאִים בְּאֹהֶל, מִפְּנֵי שֶׁהֵם קוֹבְרִין שָׁם אֶת הַנְּפָלִים • ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיוּ קוֹבְרִין, אֶלָּא מַשְׁלִיכִין, וְהָיָה גּוֹרָרָתָן: (ה) נֶאֱמָנִים לוֹמַר קָבַרְנוּ שָׁם אֶת הַנְּפָלִים, אוֹ לֹא קָבַרְנוּ • נֶאֱמָנִים לוֹמַר עַל הַבְּהֵמָה, אִם בְּכְרָה, אִם לֹא בְכְרָה • נֶאֱמָנִים עַל צִיּוּן קְבָרוֹת, וְאֵין נֶאֱמָנִין לֹא עַל הַסְּכָכוֹת, וְלֹא עַל הַכְּרָעוֹת, וְלֹא עַל הַבַּיִת הַסָּרוּם • זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁחֲשׁוּדִים בּוֹ, אֵין נֶאֱמָנִין עָלָיו:

ביס צום לעטצטען נאכועהען, ווא עס זיך ניכט פאנד, אדער ביס צום לעטצטען וואשען • ביידעס זאווהל פייכט אלס טראקקנען • ר״ש זאגט: דאס טראקקנען קריכטהיר פערזונרי־ניגט גאנץ ביס דאהין ריקווערטס; דאס פייכטע נור זא לאנגע ריקווערטס, אלם עס זיך אים פייכטען צושטאנדע ערהאל־טען קאן • (ג) בלוטפלעקען פון אויס רקם זינד ריין, נאך ר׳ יהודה אונריין, ווייל דיא בעוואהנער פראזעליטען זינד אונד ניכט געהעריג דאריוף אכטען • דיא פאן פרעמ־דען פעלקערן, זינד ריין • פאן ישראל־אונד סאמאריטאנער־שטעדטען, נאך ר״מ אונריין, נאך דען געלעהרטען ריין, ווייל זיא ניכט וועגען דער בלוטפלעקען פערדעכטיג זינד[א] • (ד) אללע אין ישראל וואהנהאפטען געפונדענען בלוטפלעקען זינד ריין, אויסער אים איננערז דער ציממער, אונד רונד אום דיא אונריינען הויזריימע • דיזע הויזריימע דער סאמאריטאנער פעראונרייניגען אויך וועגען בעצעלטונג, ווייל זיא אונצייטיגע געבורטען דא פארליפיג בעגראבען; ר״א זאגט: זיא בע־גראבען זיא ניכט, זאנדערן וועראפען זיא הין, אונד לאססען זיא פאם ווילד פארטשלעפפען • (ה) זיא זינד בעגלויבט, וועז זיא אויסזאגען: ווער האבען הער אונצייטיגע געבורטען בעגראבען, אדער אויך; ניכט בעגראבען; פערנער איבער איין פיה, אב עס שאן ערשטגעבורט האטטע אדער ניכט; אונד וועגען גרעבער־בעצי־נונגען • אבער זיא זינד ניכט בעגלויבט וועגען גראב־בעשאטטענדער ביימע אדער איבערא־נדער שטייגע, אדער איינעס פעלדעס, וואס איין גראב אומגעאק־קערט איזט • דיא רעגעל איזט: וואריבער זיא דער אונ־אכטזאמקייט פערדעכטיג, זינד זיא ניכט בעגלויבט •

למפרע • כל טהרות שעשתה מיום כבוס: ר״שת למפרע • עד שעת כבוד דחיכת למימר לאחר כבוד מיד כפל: יכול • אם כפל כחותו יום עדיין יכול להיות עכשיו לח, ודוקא בשרץ הוא דפליג ר״ש, אבל בכתם אפי׳ לח מטמא למפרע עד שעת כבוס, דחימר יצא היום ומיח היא דכפול עליה, אבל בשרץ ליכא למימר סבי דאם חיתך דמיס כפול עליה חמרטוטי חמרטט: (ג) מרקס־שהן נכרים ודמן טהור ואע״ג דגזרו רבנן על הנכרים שיהיו כזבי לכל דבריהם על כתמיהם לא גזרוק וטועין • כלו׳ לא ניטיכלו בהי ואין מבטיחי כתמיהן הלכך חייבי׳ שמא כתמים של אשה כדם הן: מכין כו׳ • ר״מ ור״ק מכין ישראל ומכין הכותים טמאים דכותים גרי אמת הס, כתמים הנמצאי׳ בערי ישראל במקום גלוי טהורים דלא נחשדו על כתמיהן ואפכוחי מבטחי להו, שמאחי׳ בערי כותי׳ ר״מ מטמא דנחשדו על כתמיהן וחכמים מטהרי׳ דחכהו כהי מבטחי כתמהן, ואע״ג דכתמי׳ דרכן הך טומאה חיה להו, דקברו דמגופה לחת ותליהן הא׳ כתם כדם חי׳ לו בהמה: (ד) כל״מ • במקום ישראל: הטומאות • חדר שבנים משתמשות בו בימי נדתן: קוברים • לפי שעה כדי שיפלקו לאחר זמן, ולפי שאין יודעי׳ אם הסירו אותן אם לאו מטמאין בהלל: (ה) נאמנים • דטומאת מת דאוריית׳ היא וכגון שבנן כותי עומד אם ותרומה בידו ואוכלה, דבלא״ה אין נאמני׳ דלית להו לפפי עור לח התן מבזזל, ובהן כותי הייגו מבניו של הבהן אבר שלח מלך לגזור להורות משפט מלקי החרן ושבו הני כהני לדת ל׳ עם הכותי: וכותי ערמיותן עובד וגוזז כה: ניון • אע״ג דמדבנן הוא כיון דבחיבת זכריה, דבתיב ורחה עמם חדם ובכה מלנו ניון: הסככות • תילן המסך על החרן ועכשיו מוכדלי׳ וידוע ודאי שיש קבר תחת ל׳ הסהלות ואין ידוע לימה הוא, ובא כותי והעיד על ל׳ שזה טהור, וכן הפרעות שהן מבנים גדולות מן הגדר וקבר ל׳ תחת ל׳ והעיד כותי: הכלל. לאתויי תמומי׳ שהם דרבנן ויין וכף שאין נזהרי׳ ממגע עכו״ם:

[א] דיא מסכה בעדאלף לייגער בעריכטיגונג, ז. ד. קלממענטארע.

נדה פרק ו ז

וְסוֹף זִיבָה, יוֹם אַרְבָּעִים לַזָּכָר, וְיוֹם שְׁמוֹנִים לַנְּקֵבָה, בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לְכֻלָּן, הֲרֵי אֵלּוּ טוֹעוֹת. אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, עַד שֶׁאַתֶּם מְתַקְּנִים אֶת הַשּׁוֹטוֹת, בּוֹאוּ וְתַקְּנוּ אֶת הַפִּקֵּחוֹת:

אדער ענדע דער נדה־צייט, אדער אנפאנג אדער ענדע דעס פלוססעס זייא, אדער אם 40 סטען נאך געבורט איינעס מענליכען, אדער אם 80 סטען נאך געבורט איינעס ווייבליכען קינדעס, אונד צוואר אללע אין דער אבענדדעממערונג, זא זינד זאלכע אלס אין אונארדונג בעפינדליכע אנצוועהען. ר' יהושע זאגט הירויף: שטאטט פיר דיא אונגעוויססען צו זארגען, ווערע עס בעססער דיא צו בעלעהרען[x]), וועלכע איהרער זאכע געוויסס זינד.

פרק ז

דַּם הַנִּדָּה, וּבְשַׂר הַמֵּת, מְטַמְּאִין לַחִין, וּמְטַמְּאִין יְבֵשִׁים. אֲבָל הַזּוֹב, וְהַנִּיעַ, וְהָרוֹק, וְהַשֶּׁרֶץ, וְהַנְּבֵלָה, וְהַשִּׁכְבַת זֶרַע, מְטַמְּאִין לַחִין, וְאֵין מְטַמְּאִין יְבֵשִׁין. וְאִם יְכוֹלִין לְהַשְׁרוֹת, וְלַחֲזוֹר לִכְמוֹת שֶׁחֵן, מְטַמְּאִין לַחִין, וּמְטַמְּאִין יְבֵשִׁין. וְכַמָּה הִיא שְׁרִיָּתָן? בְּפוֹשְׁרִין מֵעֵת לְעֵת. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּשַׂר הַמֵּת יָבֵשׁ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁרוֹת וְלַחֲזוֹר לִכְמוֹת שֶׁהָיָה, טָהוֹר: (ב) הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בַּמָּבוֹי, מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ, עַד שֶׁיֹּאמַר בָּדַקְתִּי אֶת הַמָּבוֹי הַזֶּה, וְלֹא הָיָה בּוֹ שֶׁרֶץ, אוֹ עַד שַׁעַת כִּבּוּד. וְכֵן כֶּתֶם שֶׁנִּמְצָא בְּחָלוּק, מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ, עַד

דאס נדה־בלוט, אונד פלייש פאם טאדטען, פעראונרייניגען פייכט אדער טראקקען; אבער דער פלוס, דער שליים, דער שפייכעל, קריכטהיר, אאז, אונד מענשענזאמען, נור פייכט, אבער ניכט טראקקען. ווען זיא דורך איינווייכונג ווידער איהרע פריהען בעשאפפענהייט אננעהמען קעננען, פעראונרייניגען זיא פייכט אונד טראקקען. וויא לאנגע מוס מאן עס איינווייכען? אין לויעס וואססער 24 שטונדען. ר' יוסי זאגט טראקקענעס פלייש פאם טאדטען, דאס דורך איינווייכען ניכט ווידער אין דיא פאריגע בעשאפפענהייט צוריקקעהרען קאן, איזט ניכט פעראונרייניגענד (אלס אליפע גראס פאם טאדטען). (ב) ווען איין קריכטהיר אין איינעס גאנגע געפונדען ווירד, פעראונרייניגט עס אללעס פארהאנדענע, ביס צו דער צייט ריקווערטס, פאן וועלכער איינער זאגט, איך האבע דיזען גאנג אונטערזוכט אונד קיין קריכטהיר געפונדען; אדער אויך ביס צום לעטצטען אויסקעהרען. עבען זא פעראונרייניגט איין בלוטפלעק דער זיך אים העמדע פינדעט, אללעס ריקווערטס,

אחר ומצאה בכל א' כתם מודו ר"ח ב"א דחוששת, ואצ"ל אם ראתה ב' ימים דם מגופה וכג' לבשה חלוק הבדוק לה ומצאה בו כתם, דפשיטא שחוששת: (יר) יום י"א. שהוא סוף ימי זיבה ולמחר מתחילי' ימי נדה: תחלת נדה. ה"ק תחלה נדה וסוף זיבה ובשביעי לנדתה היא סוף נדה, ותחלת זיבה דבין השמשות היא ספק שמא יום הוא וסוף זיבה הוא, ואם ראתה ב' ימים קודם לכן, חוששת משום זיבה או שמא לילה הוא ותחלת נדה הוא, וכן אם ראתה בז' לנדתה בין השמשו' מספקינן כמי אם לילה הוא הרי הוא תחלת זיבה, ואם תראה עוד ב' ימים אח"כ חוששת משום זיבה ואם יום הוא הרי ראייתה סוף ימי נדה, ואין הראיות שתראה אח"כ מצטרפו' עם הראיה שראתה: מ' לזכר. דספק אם יום הוא והוי דם טוהר, ואם הוא הוה טמא וכן יום פ' לנקבה: טועות. ותקנתן מפורש רפ"ב דערכין: השוטות. להנך טועין קרי שוטות, שאינן יודעות מתי ימי נדה או ימי זיבה: הפקחות. הרואות בשעה ודאית, והן צריכות תקון כגון שרואה יום א' טמא ויום א' טהור כל ימיה ותמיד היא רואה ביום ולא בלילה, והיא טובלת בז' מראיה ראשונה לערב ומשמשת, שמיני שלם לילה ויום ולילה שלאחריו שהוא נגהי ט' וביום ט' כשהיא רואה הוה שומרת יום י' ותשמש בלילה ותראה י"א ותשמור י"ב ותשמש בלילה, ותראה י"ג, ותשמור י"ד, ותשמש בלילה ותראה ט"ו, ותשמור ט"ז ותשמש בלילה, ובי"ז תראה ותשמור י"ח הרי כלו י"ח ולא שמשה אלא ד' לילות מלבד שמיני וליליו עמו דהיינו לילה שקודם שמיני ולילה שאחר ח', דמלתא דפשיטא היא דם לילה של מחר מותרת כיון שלא ראתה מבערב ותשמיש אחרון אינו בתוך י"ח ולמחר ביו' י"ט כשתרא' תהא תחלת נדה וחוזרת למנינא שאמרו, ואשה זו לא תהי' זבה לעולם שאינה רואה ג"י רצופים:

פרק ז והניע. רוק רך שיוצא ע"י נענוע, וי"מ ליחה היורדת מן החוטם: והשרץ. וכל זמן שהשדרה קיימת והעצמות החוברות כשדרה הואיל וצורתו נכרת כלח הוא נחשב: בפושרין. אבל אם צריכין המים או יותר מעל"ע יבשין הן: טהור. מלטמא בכזית אבל מטמא טומאת רקב כמלוא תרווד: (ב) מטמא. כל טהרות שנמצאו במבוי דמבוי רה"י הוא לענין טומאה: כבוד. שחזקת בני ישראל בודקי מבואותיהן בשעת כבודיהן, ואם הי' שם שרץ היה רואה אותו.

[x]) ז. ד. קאממענטארע איבער דיא גאנצע משנה.

לְהָקֵל, שֶׁנֶּאֱמַר וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה, דָּם יִהְיֶה זוֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ, דָּם וְלֹא כָתֶם: (ד) עֵד שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַכָּר, וְנִמְצָא עָלָיו דָּם, עָגוּל, טָהוֹר. מָשׁוּךְ, טָמֵא. דִּ"ר אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק:

ערשווערען, נעמאכט זאנדערן צור לייכטערן בעאכטונג; דען עס הייסט: „ווען איינע פרויא דען פלוס האט, נעמליך בלוט אויס איהרעם ווייבליכען טהיילע פליסט", אלזא נור ווירקליכעס פלוס בלוט, אבער ניכט איין פלעק. (ד) ווען איינס דער פריפונגסטיכער אונטער איינעם פאלסטער ליגט, אונד זיך איין רונדער בלוטפלעק דאראן פינדעט, זא איזט עס ריין, געדעהנט אונריין. זא לעהרט רא"בצ.

פרק ט

הָאִשָּׁה שֶׁהִיא עוֹשָׂה צָרְכֶּיהָ, וְרָאֲתָה דָּם, ר"מֵ אוֹמֵר, אִם עוֹמֶדֶת, טְמֵאָה. וְאִם יוֹשֶׁבֶת, טְהוֹרָה. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ טְהוֹרָה: (ב) אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁעָשׂוּ צָרְכֵּיהֶן לְתוֹךְ הַסֵּפֶל, וְנִמְצָא דָּם עַל הַמַּיִם, ר' יוֹסֵי מְטַהֵר, וְר"שִׁ מְטַמֵּא, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָאִישׁ לְהוֹצִיא דָּם, אֶלָּא שֶׁהֶזְקַת דָּמִים מִן הָאִשָּׁה: (ג) הִשְׁאִילָה חֲלוּקָהּ לְנָכְרִית, אוֹ לְנִדָּה, הֲרֵי זוֹ תוֹלָה בָּהּ. שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁלָּבְשׁוּ חָלוּק אֶחָד, אוֹ שֶׁיָּשְׁבוּ עַל סַפְסָל אֶחָד, וְנִמְצָא עָלָיו דָּם, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. יָשְׁבוּ עַל סַפְסָל שֶׁל אֶבֶן, אוֹ עַל הָאֶצְטָבָא שֶׁל מֶרְחָץ, ר' נְחֶמְיָה מְטַהֵר. שֶׁהָיָה ר"נְ אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, אֵינוֹ מְקַבֵּל כְּתָמִים: (ד) שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת, וְנִמְצָא דָּם תַּחַת אַחַת מֵהֶן, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. בָּדְקָה אַחַת מֵהֶן, וְנִמְצֵאת

ווען איינע פרויא ביים וואסערלאסען בלוט זיהט, זא זאגט ר"מ: ווען זיא דאבייא שטאנד, איזט זיא אונריין, ווען זיטצענד ריין. ר' יוסי זאגט: יעדענפאללס ריין. (ב) ווען מאן אונד פרויא אין איין געפעס וואסער לאסען אונד זיך בלוט דארין פינדעט, זא ערקלערט ר' יוסי עס פיר ריין, ר"ש פיר אונריין, ווייל געוועהנליך דעם מאן קיין בלוט אבגעהט, אונד עס דער רעגעל נאך פאן דער פרויא הערריהרט. (ג) לייהעט איינע פרויא איהר העמדע איינער ניכטישראליטין אדער נדה, אונד טרעגט עס, זא קאן זיא איינען בלוטפלעק פאן דיזער הערשרייבען. — ווען 3 פרויען נאך איינאנדער איין העמדע אן האטטען, אדער אויף איינער באנק זאסען אונד זיך בלוט דארויף פינדעט, זינד אללע 3 אונריין. זאסען זיא נאכאיינאנדער אויף איינער שטיינערנען באנק, אדער אויף איינער באנק אים באדעהויזע, זא זאגט ר' נחמיה זיא זינד ריין, ווייל זיינער מיינונג נאך, וואס ניכט פעראונרייניגונגספעהיג איזט, אויך קיין בלוטפלעק בעאכטעט ווירד. (ד) ווען 3 פרויען נעבענאיינאנדער אין איינעם בעטטע שלאפען, אונד בלוט זיך אונטער איינער בעפינדעט, זינד אללע אונריין. אונטערזוכט זיך איינע אונד פינדעט זיך אונ-

הולכים בהם להקל: (ד) עד. הוא הבגד שמקנחת את עצמה בשעת תשמיש: עגול. דדם מאכולת הוא וטהור עד שיהי' בו כגרים ועוד: משוך. שבעת שקנחה נתלה זה הדם בעד אפי' כל דהו, וכתם מודה ר"א דאף במשוך בעינן כגרים:

פרק ט צרכיה. משתנת: עומדת. דאיירי דרחיק לה עלמא דמעומד השתינה ולא יכלה לעצור, הדור מי רגלים למקור ואתא דם בהדייהו: יושבת. ביושבת על שפת הספל ומקלחת מי רגלים בחוזק לתוך הספל ודם זה נמצא בתוך הספל, ואין דרך דם הבא מן המקור לצאת בקלוח עם המי רגלים, אלא שותת ויורד, ואי לבתר דתמו מיא בא דם זה מן המקור לא הי' הדם הזה נמצא בתוך הספל, אלא על שפת הספל, אלא ע"כ דם זה ממקום מי רגלים בא, ומכה יש בה שם ובעומדת על שפת הספל ומקלחת לתוך הספל א"א להעמידה, דעומדת א"א לה לקלח: (ב) מטהר. דהא באשה גרידתא דליכא אלא חד ספק, ספק ממי רגלים ספק מן המקור, מטהר ר"י, וכ"ש הכא דדלמא מאיש אתי', והדר תני הכא ר"י מטהר לאשמעינן דאפילו לכתחלה מטהר שתתעסק בטהרות: מטמא. אפי' בס"ס כדתני טעמא דחזקת דמים מן האשה: (ג) השאילה. ואח"כ לבשתו ומצאה עליו כתם: לנכרית. גדולה הגיע זמנה לראות: לנדה. דוקא לנדה שאין מקלקלה לה במה שתולה בה וכן הנכרית, דבלא"ה טמאה היא, אבל בישראלית טהורה ששאלה חלוק מחברתה טהורה ולבשתו ומצאה כתם שתיהן טמאות דאי תליא בה מקלקלת לה ומאי חזית דמקלקל להך טפי מהך: שישבו. בזו אחר זו: אינו מקבל. כלומר לא גזרו על הכתמים הנמצאים בו, וכן אם ישבה ע"ג כ"ח שאינו מקבל טומאה מגבו או ע"ג מטליות שאין בם ג' על ג': (ד) במטה א'. דבוקות ותכופות יחד דאיכא לספוקי בחצונית אפי' כשנמצא תחת הפנימית: בדקה. מיד למציאת

נדה פרק ח

פ ר ק ח

הָרוֹאָה כֶּתֶם עַל בְּשָׂרָהּ, כְּנֶגֶד בֵּית הַתּוֹרְפָה, טְמֵאָה, וְשֶׁלֹּא כְנֶגֶד בֵּית הַתּוֹרְפָה, טְהוֹרָה · עַל עִקְבָהּ, וְעַל רֹאשׁ גּוֹדְלָהּ, טְמֵאָה, עַל שׁוֹקָהּ, וְעַל פַּרְסוֹתֶיהָ, מִבִּפְנִים, טְמֵאָה, מִבַּחוּץ, טְהוֹרָה · וְעַל הַצְּדָדִין מִכָּאן וּמִכָּאן טְהוֹרָה · רָאֲתָה עַל חֲלוּקָהּ, מִן הַחָגוֹר וּלְמַטָּה, טְמֵאָה · מִן הַחָגוֹר וּלְמַעְלָה, טְהוֹרָה · רָאֲתָה עַל בֵּית יָד שֶׁל חָלוּק, אִם מַגִּיעַ כְּנֶגֶד בֵּית הַתּוֹרְפָה, טְמֵאָה · וְאִם לָאו, טְהוֹרָה · הָיְתָה פּוֹשְׁטָתוֹ, וּמִתְכַּסָּה בוֹ בַּלַּיְלָה, כָּל מָקוֹם שֶׁנִּמְצָא בוֹ כֶתֶם, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חוֹזֵר · וְכֵן בַּפִּלְיוֹם : (ב) וְתוֹלָה בְּכָל דָּבָר שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִתְלוֹת, שָׁחֲטָה בְהֵמָה, חַיָּה, וְעוֹף, נִתְעַסְקָה בִכְתָמִים, אוֹ שֶׁיָּשְׁבָה בְצַד הָעֲסוּקִים בָּהֶן · הָרְגָה מַאֲכוֹלֶת, הֲרֵי זוֹ תוֹלָה בָּהּ · עַד כַּמָּה הִיא תוֹלָה ? ר׳ חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגָנוֹס אוֹמֵר, עַד כַּגְרִיס שֶׁל פּוּל, וְאַעַ״פִּי שֶׁלֹּא הָרְגָה · וְתוֹלָה בִּבְנָה, אוֹ בְּבַעֲלָהּ · אִם יֵשׁ בָּהּ מַכָּה, וְהִיא יְכוֹלָה לְהִגָּלֵעַ וּלְהוֹצִיא דָּם, הֲרֵי זוֹ תוֹלָה בָּהּ : (ג) מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁבָּאת לִפְנֵי ר״ע, אָמְרָה לוֹ, רָאִיתִי כֶתֶם · אָמַר לָהּ, שֶׁמָּא מַכָּה הָיְתָה בִּיךְ ? אָמְרָה לוֹ, הֵן, וְהָיְתָה · אָמַר לָהּ, שֶׁמָּא יְכוֹלָה לִגָּלֵעַ וּלְהוֹצִיא דָּם ? אָמְרָה לוֹ, הֵן · וְטִהֲרָהּ ר״ע · רָאָה תַּלְמִידָיו מִסְתַּכְּלִין זֶה בָּזֶה, אָמַר לָהֶם, מֶה הַדָּבָר קָשֶׁה בְעֵינֵיכֶם ? שֶׁלֹּא אָמְרוּ חֲכָמִים הַדָּבָר לְהַחֲמִיר, אֶלָּא

ווען איינע פרויא איינען בלוטפלעקאן איהרעם פליישע זיהט, געגען דיא שאם צו, איזט זיא אונריין, ווען אנדערסווא, ריין · אן דער פערזע, אם גראסען צעה, אונריין; אם שענקעל, אן דען פיסען, נאך איננען, אונריין, נאך אויסען ריין; אן דען זייטען פארן אונד הינטען ריין · אם העמדע, אונטערהאלב דעם גורטס אונריין, אבערהאלב, ריין; אם ערמעל ווען ער כיס צור שאם רייכט אונריין, זאנסט ריין · ציהט זיא עס נאכטס אויס אונד בעדינט זיך דעססען אלס דעקקע, זא איזט ער, ווא ער זיך פינדעט אונריין, ווייל עס זיך אומדרעהט · עבען זא איזט עס מיט דעם קאפפטוכע · (ב) איבריגענס קאן זיא עס יעדערלייא אורזאכע צושרייבען, צ׳ ב׳ ווען זיא פיה, ווילד אדער געפליגעל געשלאכטעט, אדער מיט בלוטפלעקקען בעשעפטיגט וואר, אדער נעבען זאלכען געזעססען. ווען זיא איין אונגעציפער געטעטעט האטטע, זא קאן זיא פערמוטהען, עס ריהרע דאפאן הער · ביס וויא גראס איזט עס הירבייא צולעסיג ? רח״בא זאגט : ביס צור גרעסע איינער באהנענ־גרויפע, זאגאר ווען זיא זיך ניכט עראיננערט עס געטעדטעט צו האבען · זיא קאן עס אויך איהרעם זאהנע אדער מאננע, אדער איינעם שאדען אן איהר זעלבסט, ווען זאלכער לייכט בלוטעט, צושרייבען · (ג) איינסט ערשיען איינע פרויא פאר ר״ע, אונד שפראך איך האבע איינען בלוטפלעק געזעהען · ער פראגטע : פיללייכט וואר אן דיר איינע וואונדע? זיא שפראך: יא ! אבער זיא איזט געהיילט ! דארויף פראגטע ער ; פיללייכט קאן זיא אויפברעכען אונד בלוטען · זיא בעיאהעטע עס · נון ערקלערטע זיא ר״ע פיר ריין · ער בעמערקטע דאס זיינע שילער איינאנדער אנזאהען · דא שפראך ער : וואס שיינט אייך היר אויפפאללענד? דיא געלעהרטען האבען דיא זאטצונגען ניכט צום

פרק ה עקבה · זמנין דמתרמי ונגע באותו מקום בעת ישיבתה : גודלה · דבהדי דפסעא מתרמי גודל שברגלה תחת אותו מקום ודם לוטף עליו : מבפנים · כשאדם עומד ומחבר רגליו ושוקיו זו בזו כל מה שמחובר מהם זו עם זו קרוי לפנים : מבחוץ · מכאן ומכאן : צדדין · אחורי השוק כל גובהן כנגד העקב, ולפניו כל גובהן כנגד הרגל קרוי' צדדי', ולמטה כנגד בית התורפה הוא : מגיע · שנמצא בראש בית ידה סמוך ליד שפעמים שפושטת' מזרועה וכופל נגד מטה : חוזר · שראש החלוק נהפך נגד פניה של מטה : כל יום · מטפחת שהיא מתכסה בו ודוקא שאינו מקישר יפה, אבל אם קשרה בו ראשה וכשנעורה מצאתו ג״כ קשר יפה, אינה חוששת : (ב) ותולה · הכתם שמצאה : כמה · בדם מאכולת : שלא הרגה · ור״ח פליג את״ק דאמר הרגה דוקא : בבנה · השוכבים אצלה אם יש בהן מכה : מכה · שהעלתה קרום והיא יכולה להתגלע כלומר שיסור הקרום ויצא ממנה דם : (ג) ולא כתם · וחכמים הוא דגזרו על הכתמים לפיכך

סַמָּנִין, וְלֹא עָבַר, הֲרֵי זֶה צֶבַע, הַטָּהֳרוֹת טְהוֹרוֹת, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַטְבִּיל • עָבַר, אוֹ שֶׁדֵּהָה, הֲרֵי זֶה כֶּתֶם, וְהַטָּהֳרוֹת טְמֵאוֹת, וְצָרִיךְ לְהַטְבִּיל : (ז) אֵיזֶהוּ רוֹק תָּפָל ? כָּל שֶׁלֹּא טָעַם כְּלוּם • מֵי גְרִיסִין, לְעִיסַת גְּרִיסִין שֶׁל פּוּל חֲלוּקַת נֶפֶשׁ • מֵי רַגְלַיִם, שֶׁהֶחֱמִיצוּ, וְצָרִיךְ לְכַסְכֵּס שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד • הֶעֱבִירָן שֶׁלֹּא כְסִדְרָן, אוֹ שֶׁהֶעֱבִיר שִׁבְעָה סַמָּנִין כְּאַחַת, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם : (ח) כָּל אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וֶסֶת, דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ • וְאֵלּוּ הֵן הַוְּסָתוֹת, מְפַחֶקֶת, וּמְעַטֶּשֶׁת, וְחוֹשֶׁשֶׁת בְּפִי כְרֵיסָהּ, וּבְשִׁפּוּלֵי מֵעֶיהָ, וְשׁוֹפַעַת, וּכְמִין צְמַרְמוֹרֶת אוֹחֲזִין אוֹתָהּ • וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָהֶן • וְכָל שֶׁקָּבְעָה לָהּ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, הֲרֵי זֶה וָסֶת : (ט) הָיְתָה לְמוּדָה לִהְיוֹת רוֹאָה בִּתְחִלַּת הַוְּסָתוֹת, כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה בְּתוֹךְ הַוְּסָתוֹת, טְמֵאוֹת • בְּסוֹף הַוְּסָתוֹת, כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה בְּתוֹךְ הַוְּסָתוֹת, טְהוֹרוֹת • ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף יָמִים וְשָׁעוֹת, וְסָתוֹת • הָיְתָה לְמוּדָה לִהְיוֹת רוֹאָה עִם הָנֵץ הַחַמָּה, אֵינָה אֲסוּרָה, אֶלָּא עִם הָנֵץ הַחַמָּה • ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַיּוֹם שֶׁלָּהּ : (י) הָיְתָה

דאן דיזע זיבען מיטטעל אנגעווענדעט, אהנע דאס דער פלעק פערגאנגען איזט, זא איזט עס פארבע, אונד דיא ריינען דינגע זינד ריין; אונד עס בעדארף קיינעס אונטער־טויכענס • פערגינג דער פלעק אדער ווארר בלייך, זא איזט עס איין בלוטפלעק; דיא ריינען דינגע זינד אונריין; אונד עס מוס אונטערגעטויכט ווערדען • (ז) ניכטערנער שפייכעל הייסט, ווען מאן נאכטס פארהער ניכטס געגעסען• גרויפענ־וואסער הייסט : שפייכעל פאם קויען איינער אויסגעהילזטען באהנענ־גרויפע; אורין,נור ווען ער איבעלריכענד געווארדען•מיט יעדעם דער מיטטעל מוס עס 3 מאל געריבען ווערדען• האט מאן זיא ניכט אין בעזאגטער ארדנונג אדער אללע צוגלייך אנגעווענדעט , זא איזט עס זא גוט וויא ניכט געשעהען• (ח) בייא יעדער פרויא דיא בעשטיממטע פעריאדע האט, געניגט דיא וואהרנעהמונג• דיא פעריאדע מאכט זיך אויך בע־מערקבאר דורך געהנען, ניזען, אונרוהע אם נאבעל אונד אים אונטערלייבע , ערשיינען פאן ריינעם בלוטע , אונד בעענגסטיגונג ; זא וויא אנדערע דערגלייכען צייכען ; זאבאלד זיך זאלכע 3 מאל בעשטיממט פעסטזעטצען, איזט עס צייכען דער גערעגעלטען פעריאדע• (ט) איזט זיא געוואהנט זאגלייך ביים איינטריטט דער צייכען בלוט צו זעהען, זא זינד אללע ריינען דינגע, דיא זיא אין דערען צייט בערייטעט האט, אונריין • ווען אם ענדע, זינד יענע ריין • ר׳ יוסי זאגט : אויך טאגע אונד שטונדען ווערדען בעאכטעט אלס פעריאדע • איזט זיא געוואהנט, עס ערשט מיט זאננענ־אויפגאנג צו זעהען, זא איזט זיא ביס דאהין געשטאטטעט• ר׳ יהודה זאגט : דער גאנצע טאג געהערט איהר[1]) • (י) וואר ביסהער דער 15 טע איהר טאג, אונד עס

לְמוּדָה לִהְיוֹת רוֹאָה יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר, וְשִׁנְּתָה

בעפרו את הידים להעביר הזוהמה : הטביל • לבגד שיש בו כתם קודם שהעביר עליו הסממנים הללו : דיהה • נשתנה מאדמימותו : (ז) טעם כלום • מבערב כל אותו הלילה והיינו תפל בלא טעם, והוא שיש מחצות האחרון של לילה עד הבקר ועד ג׳ שעות ביום נקרא רוק תפל, ואם השכים בבקר ושנה פרקו, לא הוי רוק תפל : חלוקת • שלועסה לגריסת של פול שנחלק האוכל מן הקליפה ומעבירו על הכתם : שהחמיצו • ששהן ג׳ ימים והסריחו : לכסכס • שכופל צדו עם צדו ומשפשף לכל סם וסם : כסדרן • ששנויים כאן : כלום • לא לבדוק ולא לבעל : (ח) שיש לה • ברפ״ק תני לה התם מיירי הוסתות דיומי כגון מט״ו יום לט״ו יום או מחדש לחדש, והכא מיירי בוסתות דגופה שכל זמן שירואו בה סימנים הללו רגילה לראות, אבל אין לה זמן קבוע לראות : מפהקת • י״מ שפותחת פיה בכל כחה, וי״מ שפושטת זרועותיה וגופה : ומעטשת • דרך מטה : פי כריסה • נגד טבורה : שפולת מעי׳ • בית הרחם : ושופעת • כגון שרגילה לראות דם טהור שאינו מה׳ דמים טמאי׳ תחלה ואח״כ דם טמא : אוחזין • כך למודה להיות בכל עת שהיא רואה ; כיוצא • משאר סימנים כגון שראשה כבד עליה ואוחזת רתת או כאב לב : (ט) הוסתות • העטושין והפיהוקין וכיוצא בהן : ושעות • שאם היתה רגילה לראות מכ׳ יום ושש שעות לכ׳ יום ושש שעות מותרת לשמש ביום כ׳ עד שעה ששית, וחוששת בשעה ששית לבד, עברה שעה ו׳ ולא ראתה מותרת לשמש כל היום : עם הנץ • סיומא דמלתא דר״י היא : כל היום • היכא דרגילה לראות בסוף הלילה מקמא דלמטי תחלת יממא אם הגיע הנץ החמה ולא ראתה, מותרת לשמש כל היום, אבל הלילה שלפני הנץ החמה

[1]) ז. ד. קאממענטארע •

טְמֵאָה, הִיא טְמֵאָה, וּשְׁתֵּיהֶן טְהוֹרוֹת, וְתוֹלוֹת
זוֹ בְזוֹ · וְאִם לֹא הָיוּ רְאוּיוֹת לִרְאוֹת, רוֹאִין
אוֹתָן כְּאִלּוּ הֵן רְאוּיוֹת : (ה) שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ
יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת, וְנִמְצָא דָם תַּחַת
הָאֶמְצָעִית, כֻּלָּן טְמֵאוֹת · תַּחַת הַפְּנִימִית,
שְׁתַּיִם הַפְּנִימִיּוֹת טְמֵאוֹת, וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה ·
תַּחַת הַחִיצוֹנָה, שְׁתַּיִם הַחִיצוֹנוֹת טְמֵאוֹת ,
וְהַפְּנִימִית טְהוֹרָה · אָמַר ר׳ יְהוּדָה, אֵימָתַי ?
בִּזְמָן שֶׁעָבְרוּ דֶּרֶךְ מַרְגְּלוֹת הַמִּטָּה · אֲבָל אִם
עָבְרוּ שְׁלָשְׁתָּן דֶּרֶךְ עֲלִיָּה, כֻּלָּן טְמֵאוֹת · בָּדְקָה
אַחַת מֵהֶן, וְנִמְצֵאת טְהוֹרָה, הִיא טְהוֹרָה,
וּשְׁתַּיִם טְמֵאוֹת · בָּדְקוּ שְׁתַּיִם, וּמָצְאוּ טְהוֹרוֹת,
הֵן טְהוֹרוֹת, וּשְׁלִישִׁית טְמֵאָה · שְׁלָשְׁתָּן
וּמָצְאוּ טְהוֹרוֹת, כֻּלָּן טְמֵאוֹת · לְמָה הַדָּבָר
דּוֹמֶה ? לְגַל טָמֵא, שֶׁנִּתְעָרַב בֵּין שְׁנֵי גַלִּים
טְהוֹרִים, וּבָדַק אֶחָד מֵהֶן, וּמָצְאוּ טָהוֹר, הוּא
טָהוֹר, וּשְׁנַיִם טְמֵאִין · שְׁנַיִם, וּמָצְאוּ טְהוֹרִים,
הֵם טְהוֹרִים, וּשְׁלִישִׁי טָמֵא · שְׁלָשְׁתָּן, וּמָצְאוּ
טְהוֹרִים, כֻּלָּן טְמֵאִים, ד״ר מֵאִיר · שֶׁר׳ מֵאִיר
אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְחֶזְקַת טְמֵאָה ,
לְעוֹלָם הוּא בְטֻמְאָתוֹ, עַד שֶׁיִּוָּדַע לָךְ טְמֵאָה
הֵיכָן הִיא · וַחֲכָ״א בּוֹדֵק עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַסֶּלַע,
אוֹ לַבְּתוּלָה : (ו) שִׁבְעָה סַמָּנִין מַעֲבִירִין עַל
הַכֶּתֶם, רוֹק תָּפָל, וּמֵי גְרִיסִין, וּמֵי רַגְלַיִם,
וְנֶתֶר, וּבוֹרִית, קִמּוֹנְיָא, וְאַשְׁלֵג · הִטְבִּילוֹ

ריין, זא איזט עס נור זיא, דיא אנדערן ריין · זיא קעננען אונטער
אומשטענדען עס איינאנדער צו שרייבען · ווען זיא אללע
ניכט דער פעריאדע אונטערווארפען זינד, בעטראכטעט מאן
זיא אללע אלס זאלכע, דיא זיא האבען קעננען ·
(ה) ווען 3 פרויען אין איינעם בעטטע שלאפען : פינדעט
זיך בלוט אונטער דער מיטטעלסטען, זינד אללע אונריין ;
ווען אונטער דער אן דער וואנד, נור דיא ביידען איננערן,
אבער דיא אייסערסטע ריין ; ווען אונטער דער אייסערסטען, דיא
ביידען אייסערן אונריין, אונד דיא איננערסטע ריין · ר׳ יהודה
זאגט : דיס לעטצטערע נור ווען זיא פאן דער פוס־זייטע איינשטיגען
אבער ווען זיא וויא געוועהנליך איינשטייגען, זינד אללע
אונריין · פינדעט איינע זיך בייא דער אונטערזוכונג ריין,
זא איזט זיא ריין, אונד נור דיא ביידען אנדערן אונריין ·
פינדען 2 זיך ריין, זא זינד זיא ריין, אונד נור דיא דריטטע
איזט אונריין ; פינדען זיך אללע 3 ריין, זא זינד אללע אונ־
ריין · דיס איזט עבען זא, וויא ווען איין שוטטהויפען מיט
טאדטענאונריינהייט דארונטער, פערוועכסעלט ווארדען מיט
2 אנדערן ריינען : אונטערזוכט מאן איינען אונד פינדעט
איהן ריין, זא איזט ער ריין אונד דיא אנדערן אונריין ;
פינדעט מאן 2 ריין, זא זינד זיא ריין, אונד נור דער דריט־
טע אונריין ; פינדעט מאן אללע דרייא ריין, זא זינד אללע
אונריין ; זא לעהרט ר״מ, נאך דעם גרונדזאטצע, וואס
איינמאל אים אונריינען צושטאנדע איזט, בלייבט דארין ביס
מאן דען ארט דער אונריינהייט ערמיטטעלט האט ·
דיא געלעהרטען אבער זאגען : איינען איינצעלנען הויפען
ברויכט מאן נור ביס צום פעלזען, אדער ביס צו ניא אנ־
געגראבענער ערדע צו אונטערזוכען · (ו) זיבענערלייא פרי־
פונגסמיטטעל ברינגט מאן אויף דען בלוטפלעק ; ניכ־
טערנען שפייכעל, גרויפען־וואססער, אורין, אלוין, אל
קאלי, קמוליא־קריידע, אשלג[1]) · האט מאן דאס
קליד צופאר אונטערגעטויכט אונד ריינעס דארויף בערייטעט

וְעָשָׂה עַל גַּבָּיו טָהֳרוֹת, הֶעֱבִיר עָלָיו שִׁבְעָה

הדם ואם שהתה כדי שתקנח בחורי׳ ובסדקי׳ ובדקה אח״כ אין הבדיקה מועלת לטמאה לטהר האחרות ולא לטהורה לטהר
עצמה : ותולות · שאם היתה א׳ מהן הד׳ כשים הדיין שעתן תולה הדם באחרות והוא טהירה : לא היו · שכולן מעוברות
או מניקות כלן טמאות : (ה) הפנימית אותה של צד הקיר קרוי׳ פנימות ושל צד דרך עליית המטה קרוי חצינה, וכאן מיירי
בשאינם תכופות יחד במטה : חימתי · הפנימית טהורה כשנמצא תחת החצונה : מרגלות · שלא עברה הפנימית על מקום
מציאת הדם : כלן · דשאחר כשעברה פנימית דרך שם כפל ממנה ומיהו תולות זו בזו : לגל · שהי׳ שם כזית מן המת :
לבתולה · קרקע בתולה ואם לא מצא הכל טהור, דאימור בא עורב ונטל את הטומאה, אבל הכא כשבדקו שלשתן ומצאו
טהורות מודו רבנן לר״מ דכלן טמאות דהאי דם מהיכא אתא : (ו) סמנים · וה״ה ע״י כבוס, טוב בלא סמנים כמי אזיל
לי׳ : נתר · מין קרקע הוא ומזהיר : בורית · מן צמח שמנקה ומטהר : קמוני׳ · עשב שמיבשים אותו וטוחנים אותו ומנקין

1) ז. שבת פ. ט. מ. ה.

וֶסֶת, דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל שֶׁלֹּא הִפְרִישָׁה בְּטָהֳרָה מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעֲלָה, הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת טְמֵאָה · וַחֲכָ״א, אֲפִילוּ בִשְׁנַיִם לְנִדָּתָהּ בָּדְקָה, וּמָצְאֲתָה טְהוֹרָה, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לֹא הִפְרִישָׁה, וּלְאַחַר זְמָן בָּדְקָה, וּמָצְאֲתָהּ טְמֵאָה, הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת טָהֳרָה : (ג) הַזָּב וְהַזָּבָה שֶׁבָּדְקוּ עַצְמָן בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וּמָצְאוּ טָהוֹר, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וּמָצְאוּ טָהוֹר, וּשְׁאָר יָמִים שֶׁבִּנְתַּיִם לֹא בָדְקוּ, ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת טָהֳרָה · ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵין לָהֶם אֶלָּא יוֹם רִאשׁוֹן וְיוֹם שְׁבִיעִי בִּלְבָד · ר״ע אוֹמֵר, אֵין לָהֶם אֶלָּא יוֹם שְׁבִיעִי בִּלְבָד : (ד) הַזָּב, וְהַזָּבָה, וְהַנִּדָּה, וְהַיּוֹלֶדֶת, וְהַמְצוֹרָע שֶׁמֵּתוּ, מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא, עַד שֶׁיִּמּוֹק הַבָּשָׂר · נָכְרִי שֶׁמֵּת, טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּמַשָּׂא · בֵּ״שׁ אוֹמְרִים, כָּל הַנָּשִׁים מֵתוֹת נִדּוֹת, וּבֵ״הִ אוֹמְרִים, אֵין נִדָּה, אֶלָּא שֶׁמֵּתָה נִדָּה : (ה) הָאִשָּׁה שֶׁמֵּתָה, וְיָצָא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם, מְטַמְּאָה מִשּׁוּם כֶּתֶם, וּמְטַמְּאָה בָּאֹהֶל · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינָה מְטַמְּאָה מִשּׁוּם כֶּתֶם, מִפְּנֵי שֶׁנֶּעֱקַר מִשֶּׁמֵּתָה · וּמוֹדֶה ר׳ יְהוּדָה, בְּיוֹשֶׁבֶת עַל מַשְׁבֵּר וּמֵתָה, וְיָצָא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשּׁוּם כֶּתֶם · אָמַר ר׳ יוֹסֵי, לְפִיכָךְ אֵינָה מְטַמְּאָה בָּאֹהֶל : (ו) בְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, הַיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם

האט זיא רעגעלמעסיגע פעריאדע, זא געניגט דער אויגענבל״ק דער וואהרנעהמונג · ר׳ יהודה זאגט: זאבאלד זיא ניכט פאן געגען אבענד אב אין ריינהייט זיך בעפונדען האט, איזט זיא אלס אין אונריינהייט אנצוזעהען · דיא געלעהרטען זאגען: זעלבסט ווען זיא אם צווייטען טאגע נאך דער נדה צייט זיך ריין בעפונדען, אונד אין דער אבענדדעממערונג ניכט נאכגעזעהען האט, זא איזט זיא, ווען זיא נאכהער זיך אונריין פינדעט, ביס דאהין אלס ריין אנצוזעהען · (ג) מאן אדער פרויא דיא דען פלוס האטטען, זינד, ווען זיא אם ערשטען טאגע נאכהער זיך ריין פאנדען, אונד אם זיבענטען ווידערום זיך ריין פאנדען, וועהרענד זיא דיא צווישענטאגע ניכט נאכגעזעהען האבען, נאך ר״א, אלס ריין אנצוזעהען · ר׳ יהושע זאגט: מאן רעכנעט איהנען נור דען ערשטען אונד זיבענטען אן · ר״ע זאגט: נור דען זיבענטען · (ד) ווען מאן אדער פרויא דיא דען פלוס האטטען, אדער איינע נדה, אדער וועכנערין, אדער איין אויסזעטציגער, שטערבען, פעראונרייניגען זיא דורך טראגונג זאגאר דורך איינען אונטערגעלעגטען שטיין), ביס דאס פלייש פערוועזעט איזט · ווען איין ניכט־ישראל שטירבט פעראונרייניגט ער ניכט אלזא · ב״ש זאגט: אללע פרויען ווערדען געשטארבען אלס נדות בעהאנדעלט· נאך ב״ה נור זאלכע דיא עס ווארען. (ה) ווען איינע פרויא שטירבט אונד איהר דאן איין פירטעל לוג בלוט אבגעהט, זא פעראונרייניגט עס אלס בלוטפלעק, אונד דאס גאנצע פירטעל אין בעצעלטונג · ר׳ יהודה זאגט: ערשטערעס איזט ניכט דער פאלל, דא עס ערשט נאך דעם טאדע זיך געלעזט האט · ער גיבט אבער צו: דאס ווען זיא אויף דעם קרייזשטוהלע שטירבט, אונד דאן איין פירטעל לוג בלוט אבגעהט, עס אלס בלוטפלעק פעראונרייניגע · ר׳ יוסי זעטצט הינצו: פאלגליך פעראונרייניגט עס ניכט אין בעצעלטונג · (ו) פריהערהין לעהרטע מאן דאס דיא בייא ריינעס בלוטאבגאנגע צוברינגענדע, וואססער

אפי׳ בדקה עצמה שחרית ביום ב׳ לנדתה ומצאה טהורה ובין השמשות לא הפרישה וסוף ז׳ טבלה ואחר ימי׳ בדקה ומצאה טמאה, הרי זו בחזקת טהרה עד עכשיו, וג׳ מחלוקות בדבר ודוקא בשני הוא דמטהרי רבנן, אבל בראשון מצאה טהור ושוב לא בדקה וטבלה בליל ח׳ ולאחר ימים מצאה טמאה, לא מטהרי רבנן לפי שביום ראשון הוחזק המעין פתוח ; (ג) והזבה · בצריכי׳ לספור ז׳ נקיים והתחילו ובדקו יום ראשון לנקיים : בלבד · וצריכי לספור עוד ה׳ ימים : (ד) במשא · באבן מוסמא כלומר אבן גדולה וכבדה שאינה מיטלטלת ואם היא מונחת ע״ג הכלים ומת כתון עליה אין זה משא הואיל ואינה ראוי׳ להטלטל עמו ושאר מתי׳ לא מטמו והני מטמו מדרבנן הואיל ומחיים מטמו באבן מסמא גזיר׳ שמא יתעלפה ודומה למת, ואי אמרת זב מת אינו מטמא בזב חי אתי לטהורי ; שימוק · דאז הוה מת ודאי ; נכרי · אע״ג דמחיים כזב הוא ומטמא באבן מסמא משמת טהור מלטמא באבן מסמא דטומאת זיבה שעליו אינה אלא מד״ס ; כל הנשים · מחזיקין להו כנדות ומטבילי׳ הכלים שהיו עליהן סמוך ליציאת נשמה אע״פ שלא נגעו בהן לאחר מיתה מפני כבודן של נדות חיות שהיו מתביישי׳ כשהיו מטבילי׳ כלים ע״ג נדות מתות, שאפי׳ במתתן הן משונות משאר נשי׳, התקינו להטביל ע״ג כל הנשים ;

לִהְיוֹת רוֹאָה לְיוֹם עֶשְׂרִים, זֶה וָזֶה אֲסוּרִים. שִׁנְּתָה פַּעֲמַיִם לְיוֹם עֶשְׂרִים, זֶה וָזֶה אֲסוּרִין. שִׁנְּתָה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים לְיוֹם עֶשְׂרִים, הֻתַּר יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר, וְקָבְעָה לָהּ יוֹם עֶשְׂרִים, שֶׁאֵין אִשָּׁה קוֹבַעַת לָהּ וֶסֶת, עַד שֶׁתִּקְבְּעֶנָּה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים. וְאֵינָה מְטַהֶרֶת הַוֶּסֶת, עַד שֶׁתֵּעָקֵר מִמֶּנָּה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים: (יא) נָשִׁים בִּבְתוּלֵיהֶם כַּגְּפָנִים, יֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ אָדוֹם, וְיֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ שָׁחוֹר, וְיֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ מְרֻבֶּה, וְיֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ מוּעָט. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל גֶּפֶן יֵשׁ בָּהּ יַיִן, וְשֶׁאֵין בָּהּ יַיִן, הֲרֵי זֶה דּוּרְקָטִי:

ווירד יעטצט דער 20 סטע, זא זינד איהר נאכהער ביידע פערזאגט; עבען זא, ווען עס צום צווייטען מאלע געשיהט; ווען אבער צום דריטטען מאלע, איזט דער 15טע איהר ערלויבט, אונד דער 20 סטע איהר טאג; דען דיא פעריאדע שטעהט פעסט, ווען זיא זיך 3 מאל זא איינשטעללט; אונד איזט ערשט ערלאשען, ווען זיא 3 מאל אויסבלייבט. (יא) דאס ווייבליכע געשלעכט גלייכט אין דער יונגפערשאפט דען ווינשטעקקען; מאנכער האט ראטהען, מאנכער שווארצען וויין, מאנכער פיל, מאנכער וועניג. ר' יהודה זאגט: יעדער וויין־שטאק מוס וויין האבען; אונד דען איהן נ'כט האט, איזט אונפרוכטבאר.

פ ר ק י

תִּינוֹקֶת שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת, וְנִסֵּת, בֵּ"שַׁ אוֹמְרִים, נוֹתְנִין לָהּ אַרְבָּעָה לֵילוֹת, וּבֵ"הִ אוֹמְרִים, עַד שֶׁתִּחְיֶה הַמַּכָּה. הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת, וְנִסֵּת, בֵּ"שַׁ אוֹמְרִים, נוֹתְנִין לָהּ לַיְלָה הָרִאשׁוֹן, וּבֵ"הִ אוֹמְרִים, עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת אַרְבָּעָה לֵילוֹת. רָאֲתָה וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ, בֵּ"שַׁ אוֹמְרִים, נוֹתְנִין לָהּ בְּעִילַת מִצְוָה, וּבֵ"הִ אוֹמְרִים, כָּל הַלַּיְלָה כֻּלָּהּ (נ"א שֶׁלָּהּ): (ב) נִדָּה שֶׁבָּדְקָה עַצְמָהּ יוֹם שְׁבִיעִי שַׁחֲרִית, וּמָצְאֲתָה טְהוֹרָה, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לֹא הִפְרִישָׁה, וּלְאַחַר יָמִים בָּדְקָה, וּמָצְאֲתָה טְמֵאָה, הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקַת טָהֳרָה. בָּדְקָה עַצְמָהּ בְּיוֹם שְׁבִיעִי בַּשַּׁחֲרִית, וּמָצְאֲתָהּ טְמֵאָה, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, לֹא הִפְרִישָׁה, וּלְאַחַר זְמָן בָּדְקָה, וּמָצְאֲתָה טְהוֹרָה, הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת טְמֵאָה. וּמְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת, וּמִפְּקִידָה לִפְקִידָה. וְאִם יֵשׁ לָהּ

ווען איין קינד פאר דער פובערטעט פערהייראטהעט ווירד, זא לעסט מאן איהר נאך ב"ש 4 נעכטע, נאך ב"ה, זא פיל צייט, ביס דיא וואונדע היילט. ווירד זיא נאך איינטריטט דער פובערטעט פערמעהלט, נאך ב"ש: נור דיא ערשטע נאכט; נאך ב"ה ביס צו ענדע דעס שבת, נעמליך 4 נעכטע. האטטע זיא נאך אים פעטערליכען הויזע געזעהען, זא געוועהרט מאן איהר, נאך ב"ש, דיא געזעטצליכע ערשטע בייאוואהנונג; נאך ב"ה, דיא ערשטע נאכט. (ב) ווען איינע נדה אם זיבענטען טאגע נאכהער מארגענס אונטערזוכט אונד זיך ריין פינדעט, געגען אבענד אבער עס אונטערלעסט, אונד זיך נאך דעם אכטען טאגע אונריין פינדעט, ווירד זיא פיר אונטערדעס ריין אנגעזעהען. פינדעט זיא זיך אבער אם זיבענטען מארגענס אונריין, אונד אבענדס אונטערלעסט זיא עס, אונד נאך דער צייט פינדעט זיא זיך ריין, זא ווירד זיא אלס אונריין אנגעזעהען. ערשטערע פעראונרייניגט אבער 24 שטונדען ריקווערטס, אדער ביס צום לעטצטען אונטערזוכען.

אסורה: (י) מטהרת. הוסת שקבעה ג"פ: (יא שחזר. כך יש אשה שדמי' אדום ויש אשה שדמי' שחור; יש בה. כל אשה יש לה דם כדה ודם בתולים: דורקטי. עקרה, כלומר דור קטוע בניס:

פרק י זמנה. שזמנה כשהיא נערה והביאה ב' שערות: ד' לילות. ואפי' רואה אמרינן דם בתולי' הוא וטהור אפי' מפוזרות הד' לילות: המכה. של בעילה וכ"ז שהדם שותת ממנה כשהיא עומדת או יושבת ע"ג דבר קשה בידוע שמחמ' המכה בא הדם, אבל אם שותת ממנה אף כשיושבת ע"ג דבר רך אין זה דם מכה של בתולים: הגיע. ולא ראתה ונשאת: עד מ"ש. שהרי היא נשאת ברביעי ונבעלת ליל ה': מצוה. שבועל כדרכו וגומר ביאתו, וא"צ לפרוש כדרך המשמש עם הטהורה ופירס' כדה תחתיו: כל הלילה. ואפי בועל בעילת הרבה: (ב) לא הפרישה. לא בדקה עצמה להפריש בטהרה: ולאחר ימים. לאחר שטבלה בליל שמיני: טהורה. דהשתא הוא דחזאת: ומטמאה מע"לע. ארישא קאי דקתני ולאחר זמן בדקה ומצאה טמא, הרי היא בחזקת טהורה, אבל מטמאה מראי' זו למפרע מע"לע או מפקידה לפקיד': בשניס

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין

דיזער טראקטאט בעשעפֿטיגט זיך מיט דער ווירקונג, וועלכע פֿליסיגקייטען האבען, אום שפייזען פֿעראונריינינגונגספֿעהיג צומאכען. דאס געזעטץ שטעהט: ויקרא י"ג י"ד אונד ל"ח. אונד זונד הירבייא דיא אנפֿאנגסווארטע כי יותן, אלס בעצייכנונג דעס אים געזעטצע געמיינטען פֿאללעס, דאס זיא נעמליך מיט וויססען אויפֿגענאממען אונד אן שפייזע געטהאן ווארדען, טיפיש א'ו דער משנה, אונד בעדייטעט בכי יותן זאפֿיל אלס: בעפֿעהיגענד ווען עס או שפייזען קאממט; דעמוצלבען שטעהט נעגענאיבער טהור, ריין, דאס הייסט: ניכט בעפֿעהיגענד, אונד טמא, אונריין, דאס הייסט: בעפֿעהיגענד אונד פֿעראונריינינגענד צוגלייך: יעדאך נאטירליך נור דא, וואו פֿאן הכשר דיא רעדע איזט.

פרק א

כָּל מַשְׁקֶה שֶׁתְּחִלָּתוֹ לְרָצוֹן, אַע"פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ לְרָצוֹן, אוֹ שֶׁסּוֹפוֹ לְרָצוֹן, אַע"פִּי שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ לְרָצוֹן, הֲרֵי זֶה בְּכִי יְתַן. מַשְׁקִין מְמֵאִים מְטַמְּאִים לְרָצוֹן, וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן: (ב) הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן, לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ אוֹכְלִין, אוֹ אֶת הַטְּמָאָה, אֵינָן בְּכִי יְתַן. לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ מַשְׁקִין, בֵּ"שׁ אוֹמְרִים, הַיּוֹצְאִין וְאֶת שֶׁבּוּ, בְּכִי יְתַן, וּבֵ"ה אוֹמְרִים הַיּוֹצְאִין, בְּכִי יְתַן, וְאֶת שֶׁבּוּ, אֵינָן בְּכִי יְתַן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן שֶׁיֵּצְאוּ מִכְּלוֹ: (ג) הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן, וְנָפַל נ"א וְנָפְלוּ) עַל חֲבֵרוֹ, אוֹ סוֹכָה, וְנָפְלָה עַל חֲבֵרְתָּהּ, וְתַחְתִּיתָן זְרָעִים, אוֹ יָרָקוֹת הַמְּחֻבָּרִין לַקַּרְקַע, בֵּשׁ"א, בְּכִי יְתַן, בֵּ"ה אוֹמְרִים, אֵינָן בְּכִי יְתַן. אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, מִשּׁוּם אַבָּא יוֹסִי חֲלִי חוֹפְרִי אִישׁ סַבָּעוֹן,

אללע ז פֿליסיגקייטען, דיא אורשפרינגליך נעהרן געזוהנען, וועהן אויך נאכהער ניכט, אדער נאכהער, וועהן אויך ניכט פֿאהרהער, זינד בעפֿעהיגענד. | אונריינע פֿליסיגקייטען פֿעראונריינינגען אין יעדעם פֿאללע. (כ) שיטטעלט יעמאנד אן איינעם בוימע אום עסבארעם אדער איינע אונריינהייט הערונטער צוברינגען, זא איזט דאס הערבפֿאללענדע וואססער בעפֿעהיגענד. ווילל ער אבער דיא פֿליסיגקייטען הערונטערברינגען, זא איזט נאך ב"ש, זאוואהל דיא הערבפֿאללענדע פֿליסיגקייט, אלס דיא אבען בלייבענדע, בעפֿעהיגענד; ב"ה זאגט: נור דיא ערשטערע, ניכט אבער דיא בלייבענדע, ווייל דיא אבזיכט וואר אללעס הערונטערצוברינגען. (ג) וועהן יעמאנד איינען בוים שיטטעלט אונד ער פֿעללט אויף איינען אנדערן, אדער איינע עסט, אונד דיזער פֿעללט אויף איינע אנדערן, וואהרונטער זאמטען, אדער קרייטער אן דער ערדע האפֿטענד[1]), זא זינד דיזע נאך ב"ש, בעפֿעהיגט, נאך ב"ה ניכט. ר' יהושע זאגט: אים נאמען דעס אבא יוסי חליקופרי פֿאן טבעון, איך

פרק א לרצון. אתודע הקשרה מן לשאר תשמישי של תלוש: סופן. כשנפלו על הפירות לח כימח לי' תפ"ס היו הכשר: יותן. כלו' לטוכלין שנפלו עליהן משקי' הללו בתלוש מוכשרין לקבל טומאה, אחין סוס מוכל מקבל טומאה עד כיבח עליו ג' מז' משקין: ושלא לרצון דטומאתן וכשרין כחיס כח', ולא כעיכן דכיחא לי': (ב) המרעיד. מכעכעו: הטומאה. כגון שהכיאן עם עורב ארץ או כזית מן המת או ככלב ובשאר כין עכפי חילן: אוכלין. שם מאמת רעדה ז' נכלו מי גשמים שבחילן על פירות שתחתיו לח הוכשרו: קיונפי'. מאמת הרעדה ומשקים כשאריס כחילן ונפלו לח"כ על הכירות הוכשרו דלאשוכי' לאשבוכנו וכתלושין דמו: שבו. דלאו דעתי' עליהו ולא מכשרי ומ"ש שנפלו למקום: (ג) שלילן. לשפיל פירותיו ונפלו על חילן אחר ומלאו חילן נפלו על הזרעים ועל סירקות המקוברים לקרקע ומשקה טופח על לותן הזרעים מן המים שרגילין להשקות לותן לו מגשמים שנפלו עליהן: בכי יותן. דכיון דיודע כי' שיפלו

[1]) כאך חייבינן נעשיבט דאם ס'יטטעלן פוס זיא לומלווערפען. לויסערדעם כשהמען חייבינג לן, עם פאללען פריכטע פאס בוימע לויף דיא כאסקען וחאטען. ז. תי"ט. פערגלייכע לויך אליהו רבא.

טוֹהַר, הָיְתָה מְעָרָה מַיִם לְפֶסַח • חָזְרוּ לוֹמַר
הֲרֵי הִיא כְמַגַּע טְמֵא מֵת לְקָדָשִׁים, כְּדִבְרֵי
בֵּ"הִ • בֵּ"שַׁ אוֹמְרִים, אַף כִּטְמֵא מֵת:
(ז) וּמוֹדִים, שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בַּמַּעֲשֵׂר, וְקוֹצָה
לָהּ חַלָּה, וּמַקֶּפֶת וְקוֹרְאָה לָהּ שֵׁם • וְאִם
נָפַל מֵרוֹקָהּ, וּמִדַּם טָהֳרָה, עַל כִּכָּר שֶׁל
תְּרוּמָה, שֶׁהוּא טָהוֹר, בֵּ"שַׁ אוֹמְרִים, צְרִיכָה
טְבִילָה בָאַחֲרוֹנָה • וּבֵ"הִ אוֹמְרִים, אֵינָה צְרִיכָה
טְבִילָה בָאַחֲרוֹנָה: (ח) הָרוֹאָה יוֹם אַחַד
עָשָׂר, וְטָבְלָה לָעֶרֶב וְשִׁמְשָׁה, בֵּ"שַׁ אוֹמְרִים
מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְחַיָּבִין בַּקָּרְבָּן, בֵּ"הִ
אוֹמְרִים, פְּטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן • טָבְלָה בְיוֹם
שֶׁלְּאַחֲרָיו, וְשִׁמְשָׁה אֶת בֵּיתָהּ, וְאַחַ"כַּ רָאֲתָה,
בֵּ"שַׁ אוֹמְרִים, מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וּפְטוּרִים
מִן הַקָּרְבָּן, וּבֵ"הִ אוֹמְרִים, הֲרֵי זֶה גַּרְגְּרָן •
וּמוֹדִים, בָּרוֹאָה בְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר יוֹם, וְטָבְלָה
לָעֶרֶב וְשִׁמְשָׁה, שֶׁמְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב,
וְחַיָּבִין בַּקָּרְבָּן • טָבְלָה בַיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו וְשִׁמְשָׁה,
הֲרֵי זוֹ תַּרְבּוּת רָעָה, וּמַגָּעָן וּבְעִילָתָן תְּלוּיִם:

צום וואשען דעס פסח פליישעס איינגיסען דירפע; נאכ־
מאלס ווארד אבער געזאגט: זיא זייא נאך ב"ה וויא
בעריהרונג פאן איינעם דורך טאדטען אונריינען געגען הייליג־
עס; נאך ב"ש, וויא דיזער זעלבסט • (ז) זיא זינד ביידע
אייניג, דאס זיא צעהנט עסען דארף, חלה פיר
זיך אבזאנדערן, אונד אן דען טייג אננעהרען אונד זיא מיט
נאמען בענעננען דארף; אונד דאס העבע, ווען פאן
איהרעם שפייכעל אדער איהרעם ריינען בלוטע דארויף
פעללט, ריין בלייבט • נאך ב"ש בעדארף זיא צולעטצט
נאך, דעס אונטערטויכענס, נאך ב"ה, ניכט • (ח) ווען
זיא אם 11 טען צווישענטאגע בלוט געזעהען, אונד
אבענדס אונטערגעטויכט האט, אונד בייאגעוואהנט ווארדען,
זא זאגט ב"ש, זיא פעראונרייניגען ביידע לאגער אונד זיטץ
אונד מיסען אפפער ברינגען • ב"ה זאגט זיא זינד פאם
אפפער פרייא • טויכט זיא אם טאגע נאכהער אונטער,
אונד נאך געשעהענער בייאוואהנונג זיהט זיא בלוט, זא
פעראונרייניגען, נאך ב"ש, ביידע לאגער אונד זיטץ, אונד
זינד פרייא פאם אפפער; נאך ב"ה, איזט עס בלאס אלס אונ־
מעסיגקייט צו טאדעלן • ביידע זינד אייניג, דאס ווען זיא
איננערהאלב דער 11 טאגע בלוט געזעהען, אם
אבענד אונטערגעטויכט האט אונד בייאגעוואהנט ווארדען,
ביידע לאגער אונד זיטץ פעראונרייניגען אונד אפפער שול־
דיג זינד • געשיהט דאס אונטערטויכען אונד דיא בייא־
וואהנונג איינען טאג שפעטער, זא איזט עס אונצוכט,
אונד איהרע בעריהרונג אונד בייאוואהנונג איזט אלס
שוואנקענד צו בעאורטהיילען •

(ה) כתם • במשהו: באהל • אם כל הרביעית יחד: (ו) מערה • מכלי לכלי לרחוץ בה בשר הפסח שהיא טבולת יום שטבלה לסוף שבועים, ואין לה הערב שמש עד יום פ' לנקבה וה"ה לזכר כדינו והכתוב עשאה ט"י וט"י שני הוא, ושני אינו מטמא כלי, אבל במים לא הגע לפי שהן עשוי' לרחוץ הפסח וחולין שנעשו על טהרת הקדש כקודש דמו: כמגע • שלא טבל: טמא מת • שהוא ראשון דוקא לקדשים אבל לא לחולין אפי' בחולין שנעשו על טהרות קדשים דלאו כקדשים דמי, הלכך יכולה היא ליגע אפי' במים והחזרה היתה בשתים חדא לחומרא שנעשה ראשון וחדא לקולא דדוקא לקדשי': כטמא מת • שהוא אב הטומאה ועושה מגעו ראשון: (ז) במעשר • כדין ט"י: וקוצה • ואינה קוראה לה שם ומניחתה בכלי ואע"פ שהיא נוגעת בחולין הטבולי' לחלה לאו כחלה דמו, ומקפת מקרבת הכלי שהניחה בו החלה אצל העסה לפי שמצוה לתרום מן המוקף: באחרונה • ליל פ' צריכה טבילה לאכול בתרומה אם כהנת היא ואם היא ישראלית צריכה טבילה לביאת מקדש מפני שט"י ארוך הוא והסיח' דעתה מן התרומה ומן המקדש: א"צ וסומכת להטבילה בסוף שבועים ודוקא לתרומה ולביאת מקדש, אבל לאכילת קדשים מודו ב"ה שצריכה טבילה אחר שהביאה כפרתם: (ח) יום י"א • שהוא סוף ימי זיבה ואין יום מלאחריו מצטרף עמו לזיבה שאם ראתה יום י"ב וי"ג אינה זבה לפי שהן תחלת ימי נדה ואין מצטרפי' עם ימי זיבה: מטמאי • אפי' הבועל מפני שהוא כבא על שומרת יום כנגד יום דסברי ב"ש יום י"א בעי שמור וכל היכא דבעי שמור אינה טובלות אלא ביום: פוטרין • אבל לענין טומאה מודו דבועלה מטמ' מדרבנן גזירה יום י"א אטו תוך י"א, אבל לענין קרבן להביא חולין לעזרה לא: שלאחריו • דעבדה שמור קצת שמור מעלי' הוא אלא שתוך י"א אסור לעשות כן שמא תרא' לאחר תשמיש ומצטרף הימים לזיבה: מטמאי' • מדרבנן אפי' בועלה: גרגרי' • ממהר לחטוא שמא ירגיל בכך תוך י"ב אבל לענין טומאה טהור: וחייבין בקרבן • שהרי בעל זבה קטנה ואפילו בעשירי, אע"ג דאינה ראויה לבא לידי זיבה גמורה: שלאחריו • שעשתה קצת שמור: רעה • שמא תראה אח"כ ותצטריך ואין טבילתה טבילה: ומגען • לענין טומאה וטהר': ובעילתן • לענין קרבן: תלוין • אם תראה מגען מגע זבה וחייבין קרבן בבעילתן, ואם לא תראה מגען טהור ופטורי' מן הקרבן על בעילתן:

פ ר ק ב

זֵיעַת בָּתִּים, בּוֹרוֹת, שִׁיחִין, וּמְעָרוֹת, טְהוֹרָה: זֵיעַת הָאָדָם, טְהוֹרָה · שֶׁתָּה מַיִם טְמֵאִים, וְהֶזִּיעַ, זֵיעָתוֹ טְהוֹרָה · בָּא בְמַיִם שְׁאוּבִים, וְהֶזִּיעַ, זֵיעָתוֹ טְמֵאָה· נִסְתַּפֵּג וְאַחַכַ הֶזִּיעַ, זֵיעָתוֹ טְהוֹרָה: (ב) מֶרְחָץ טְמֵאָה, זֵיעָתָהּ טְמֵאָה· וּטְהוֹרָה, בְּכִי יָתֵן· הַבְּרֵכָה שֶׁבַּבַּיִת הַבַּיִת מְזִיעָה מֵחַמָּתָהּ, אִם טְמֵאָה, זֵיעַת כָּל הַבַּיִת שְׁמֵחַמַּת הַבְּרֵכָה טְמֵאָה: (ג) שְׁתֵּי בְרֵכוֹת, אַחַת טְהוֹרָה, וְאַחַת טְמֵאָה, הַמְּזִיעַ קָרוֹב לַטְּמֵאָה, טָמֵא · קָרוֹב לַטְּהוֹרָה, טָהוֹר· מֶחְצָה לְמֶחְצָה, טָמֵא · בְּרֵזֶל טָמֵא שֶׁבְּלָלוֹ עִם בְּרֵזֶל טָהוֹר, אִם רוֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא, וְאִם רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, טָמֵא · גַּסְטְרִיוֹת שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים מַטִּילִין לְתוֹכָן, אִם רוֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא, וְאִם רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, טָמֵא · מֵי שְׁפִיכוֹת שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶן מֵי גְשָׁמִים, אִם רוֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא · וְאִם רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, טָמֵא · אֵימָתַי? בְּזְמַן שֶׁקָּדְמוּ מֵי שְׁפִיכוֹת · אֲבָל אִם קָדְמוּ מֵי גְשָׁמִים, אֲפִילוּ כָּל שֶׁהֵן, לְמֵי שְׁפִיכוֹת, טָמֵא: (ד) הַטּוֹרֵף (נ"א הַמְּטַהֵר) אֶת גָּגוֹ, וְהַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ, וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים,

דער מויערשוויים דער הייזער, כרוננען, גרובען, העהלען, איזט רין: דער שוויים דעם מענשען רין · טרינקט איינער פֿעראונרייניגטעם וואספער, זא איזט דער שוויים דאנאך רין: קאמט איינער אבער אין נעשעפֿטעם וואספער, אונד שוויטצט דאנאך, זא איזט ער אונרין: טראקנעט ער זיך אב, זא איזט דער נאכֿהעריגע שוויים רין· (ב) דער שוויים איינעם אונריינען באדעהויזעם איזט אונרין; איינעם ריינען, בעפֿעהי גענר· איזט אין טייך אין איינעם הויזרוימע בענרפֿפֿען, דער דורך איהן שוויטצט, זא איזט, ווען ער אונרין, אללער שוויים דער דורך איהן אם הויזע ענטשטעהט אונרין· (ג) ווינד 2 טיילט דארין, איינער ריין אונד איינער אונרין, זא איזט דער דעם אונריינען נעהערע שוויים, אונרין, דער דעם ריינען נעהערע ריין, אונד דער צור העלפֿטע אונרין · — ווען מאן אייזען פֿאן אונריינען גערעטהען מ'ט ריינעם מ'שט, זא איזט דאס דארוים געמאכֿטע גייע געפֿעס, ווען דער גרעסטע טהייל אונריינעם ווער, אונרין; ווען ריינעס, ריין; ווען צור העלפֿטע, אונרין. געפֿעסע אין ווען ישראל אונד נכֿט־ישראל וואספער לאספען, זינד ווען דאס מייסטע פֿאן דיזען איזט, אונרין; ווען פֿאם יענעם, ריין; ווען צור העלפֿטע, אונרין · — ווען אויף שפירהל · וואספער רעגענוואספער פֿעללט, זא איזט עס, ווען דאס מיסטע פֿאן דיזעם ווער, אונרין; ווען פֿאן יענעם, ריין; ווען צור העלפֿטע, אונרין · דיס יעראך נור ווען דאס ערשטערע פֿאר דעס רעגענוואספער דא ווער, ווען אבער דיזעס פֿריהער דא ווער, זא מאכֿט אויך נור אין ווענניג פֿאן יענעם עס אונרין · (ד) ווען יעמאנד זיין דאך שייערט, אדער זיין קלייד וואשט, אונד רעגען דאראוף

תולדה למים: וחכ"ג. כיון דנתכוין לנפח: כתנינו. שהניח שומשמין בידו ג' וחכניס תחנינו שכידו הכ' לתוך פיו ולחלקה ברוק וכותנה בשומשמין והן כלבקי' כה וחוכל, ומחמת כך יש מחקה טופח על היד שמשומשמין כה: ר"שנ · דלא היה מתחלה לרצון אלא המשקין שתלחלה התחנה והמשקה הנשאר ביד לא היה לרצון לעולם, וחכ"ם כיון דחחשבי' כתחנינו מכשיר אפי' שלא לרצון: מקרקין · לשון לא כי' מקריקון כיהודה, וי"ג סריקין לשון מילן סרק, פ"א כלשון ישתעלל קורין לגבנכי' מרקחין: שכולת · מפורש קוף טהורות:

פרק ב זיעת · אפי' מן טמאים: טהורה · חיכה מכשרת: טמאה · דמחמת המים היא ודוקא בא מים שחוכין, אבל בא מים מחוברים אלא לשם טבילה, מע"ג דמשתא תלוטי' נכנו לא לרצון כתלמו: (ב) טמאה · אל מים שחוכי' וכן טמאים זיעתה מכשרת את הפירות ומטמאתן, וי"מ דאיירי במרחץ טמאה, שזיעתו בא מן המי' שבתוכה, משמ"כ זיעת בתי' וכורו' דלעיל: וטהורה · זיעת מרחץ אל מי מערן: אם טמאה · הכריכה: (ג) כרזל · מפורש מ"ד פי"ח דכלים: מטילי' · משתיכי', ומתן אל נכרי טמא שהן כזכי לכל דבריהן: שפיכות · כחזקת טמאי' הן: לחתי · מתכטלי': שפיכות · שמימן מצטו: (ד) הטורף · וי"ג המטהר פי' שטח את גגו כטיט או סיד להשוותו והמים שנותן עליו טופכי' הן ומטמאי', וכן המים שמכבס בהן את כסותו: גשמים · שהן מים טהורי' והגיע לו מכסות מנטפים: רוב · כגון טהת מילא פי' מנטף טפי' דקות ולאחר כן מנטף טפי' עבות, כידוע שרוב מן הטהור: נוסיפו · שמתרים לנטף זו אחר

מכשירין פרק א

תָּמֵהַּ עַצְמָךְ, אִם יֵשׁ מַשְׁקֶה טָמֵא בַּתּוֹרָה, עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּן וְיִתֵּן, שֶׁנֶּאֱמַר וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זָרַע: (ד) הַנּוֹעֵר אֲגֻדָּה שֶׁל יָרָק, וְיָרְדוּ מִצַּד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן, בֵּ"שַׁ אוֹמְרִים, בְּכִי יֻתַּן, וּבֵ"הִ אוֹמְרִים, אֵינָם בְּכִי יֻתַּן. אָמְרוּ בֵּ"הִ לְבֵ"שַׁ, וַהֲלֹא הַנּוֹעֵר אֶת הַקֶּלַח, חוֹשְׁשִׁים אָנוּ שֶׁמֵּא יָצְאוּ מִן הֶעָלֶה לֶעָלֶה? אָמְרוּ לָהֶן בֵּ"שַׁ, שֶׁהַקֶּלַח אֶחָד, וַאֲגוּדָה קְלָחִים הַרְבֶּה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּ"הִ, הֲרֵי הַמַּעֲלֶה שַׂק מָלֵא פֵּרוֹת, וּנְתָנוֹ עַל גַּבֵּי הַנָּהָר, חוֹשְׁשִׁין אָנוּ, שֶׁמָּא יָרְדוּ מִצַּד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן. אֲבָל אִם הֶעֱלָה שְׁנַיִם, וּנְתָנָן זֶה עַל גַּב זֶה, הַתַּחְתּוֹן בְּכִי יֻתַּן. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, הַתַּחְתּוֹן טָהוֹר: (ה) הַמְמַחֵק אֶת הַכְּרֵשָׁה, וְהַסּוֹחֵט שְׁעָרוֹ בִּכְסוּתוֹ, ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, הַיּוֹצְאִין, בְּכִי יֻתַּן, וְאֶת שֶׁבּוֹ, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן שֶׁיֵּצְאוּ מִכֻּלּוֹ: (ו) הַנּוֹפֵחַ בַּעֲדָשִׁים לְבָדְקָן, אִם יָפוֹת הֵן, ר"שׁ אוֹמֵר, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. (וַחֲכָ"א בְּכִי יֻתַּן). וְהָאוֹכֵל שֻׁמְשְׁמִין בְּאֶצְבָּעוֹ, מַשְׁקִין שֶׁעַל יָדוֹ, ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן, וַחֲכָ"א בְּכִי יֻתַּן. הַטּוֹמֵן פֵּירוֹתָיו בַּמַּיִם מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. מַעֲשֵׂה בְאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַם, שֶׁטָּמְנוּ דְּבֵלָתָן בַּמַּיִם, מִפְּנֵי הַסִּקּוֹרִין, וְטִהֲרוּ לָהֶן חֲכָמִים. הַנּוֹתֵן פֵּירוֹתָיו בְּשַׁבּוֹלֶת הַנָּהָר, לְהָבִיאָן עִמּוֹ, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן:

מיסטע מיך וואונדערן, ווען פליסס'גקייט, נאך דעם געזעטצע בעפעהיגטע, אויסער ווען זיא מיט אבזיכט אנגעבראכט ווירד, דא עס הייסט: „ווען מאן וואססער אן זאאט טהוט". (ד) ווען איינער איין בינדעל קרויט אבשיטטעלט, אוגד פליסס'גקייט פאן אבען נאך אונטען לייפט, זא איזט דיס נאך ב"ש בעפעהיגט, נאך ב"ה ניכט: ב"ה ווענדעט געגען ב"ש איין: ווען איינער איינען שטענגעל שיטטעלט, האבען וויר דאבייא צו בעדענקען, אב עטווא דאס וואססער פאן בלאט צו בלאטט געקאממען זייא? ב"ש ערווידערט: ווייל דער שטענגעל איין שטיק איזט, איין בינדעל אבער מעהרערע. ב"ה ענטגעגנעט: ווען איינער איינען קארב מיט פריכטען אויס דעם וואססער הערויפציהט, אונד אויף'ס אופער זעטצט, בעזארגען וויר עטווא דאס דאס וואססער פאן דען אבערן פריכטען אויף דיא אונטערען געקאממען זייא? ווען מאן אבער 2 הערויפציהט, אונד זיא אויף איינאנדער זעטצט, זא איזט דער אונטערע בעפעהיגט. ר' יוסי זאגט: אויך דער אונטערע ניכט. (ה) ווען יעמאנד פאם לויך דיא פייכטיגקייט אבשטרייפט, אדער מיט זיינעם קליידע זיין האאר אויסדריקט, זא איזט נאך ר' יוסי דאס הערויסקאממענדע בעפעהינגענד, דאס בלייבענדע ניכט. ווייל דיא אבזיכט איזט, אללעס אויסצודריקקען. (ו) ווען יעמאנד לינזען אנהויכט אום צו פריפען אב זיא גוט זינד, זא זינד זיא נאך ר"ש ניכט בעפעהיגט, נאך דען געלעהרטען בעפעהיגט. ווען יעמאנד ליינזאמען (אויס דער האנד) מיט דעם אנגעפייכטעטען פינגער צום מונדע פיהרט, זא איזט דיא (דורך דען פינגער) דער אנדערן האנד מיטגעטהיילטע פייכטיגקייט, נאך ר"ש ניכט בעפעהיגענד, נאך דען געלעהרטען בעפעהינגענד. פערשטעקט יעמאנד זיינע פריכטע אין וואססער, אום זיא פאר דיבען צו זיכערן, זא זינד זיא ניכט בעפעהיגט. איינסט פערשטעקטען איינוואהנער פאן ירושלים איהרע פייגענקוכען פאר דען רייבערן, אונד דיא געלעהרטען ערקלערטען יענע פיר ניכט בעפעהיגט. ווען מאן פריכטע אין דען שטראם טהוט, אום זיא לייכטער פארטצובריגגען, זינד זיא ניכט בעפעהיגט.

פירות הללו על אותן זרעים שיש עליהן משקה גלי דעתי' דניחא לי': אינן. כיון דלא כפלו להדי' מן האילן על הזרעים: טמא. מוכשר: שיתכוין. והכי הואיל ומאילן לאילן כפלו אין זה כוונה וטעמיהו דב"ה קאמר: (ד) אגודה. שידדו עליו גשמים או שנפל המים שלא לרצון, ומכערו שיצאו המים וירדו מקלחים העליונים לקלחים התחתונים: חוששין. כלומר לדבריכם הי' לכו לחוש: שק. שנפל למים שלא לרצון והעלוהו והניחו על שפת הנהר: אבל. כמו אבל שרה אשתך כלומר בהא מודינא: התחתון: אף התחתון טהור. (ה) המוחק. דוחק את הכרישה כדי שיצא ממנה הטל שירד עליו במחובר או שלא לרצון: שערו בכסותו. שסוחט שערו בבגדיו לנגבן וי"ג בשערו ובכסותו שירדו גשמים בשערו ועל כסותו וסוחט בהן שיצאו: שבו. הנשארים ונפל אח"כ על הפירות: (ו) הנופח. בפיו ויצא עליהן מפיו רוק בנפיחתו והרוק חשיב

בָּשָׂר, הוֹלְכִין אַחַר רוֹב הַטַּבָּחִים · אִם הָיָה מְבֻשָּׁל, הוֹלְכִין אַחַר רוֹב אוֹכְלֵי בָשָׂר מְבֻשָּׁל: (י) הַמּוֹצֵא פֵּרוֹת בַּדֶּרֶךְ, אִם רוֹב מַכְנִיסִין לְבָתֵּיהֶן, פָּטוּר · וְלִמְכּוֹר בַּשּׁוּק, חַיָּב · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, דְּמָאי · אוֹצָר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים מַטִּילִין לְתוֹכוֹ, אִם רֻבּוֹ נָכְרִים, וַדָּאי · וְאִם רוֹב יִשְׂרָאֵל, דְּמָאי · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, וַדָּאי, דִּ"ר מֵאִיר · וַחֲכָ"א אֲפִילוּ כֻּלָּם נָכְרִים, וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד מַטִּיל לְתוֹכוֹ, דְּמָאי: (יא) פֵּרוֹת שְׁגִיָּה שֶׁרַבּוּ עַל שֶׁל שְׁלִישִׁית, וְשֶׁל שְׁלִישִׁית עַל שֶׁל רְבִיעִית, וְשֶׁל רְבִיעִית עַל שֶׁל חֲמִישִׁית, וְשֶׁל חֲמִישִׁית עַל שֶׁל שִׁשִּׁית, וְשֶׁל שִׁשִּׁית עַל שֶׁל שְׁבִיעִית, וְשֶׁל שְׁבִיעִית עַל שֶׁל מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, לְהַחֲמִיר:

זא ריכטעט מאן זיך נאך דער מעהרצאהל דער פליישער· איזט עס געקאכט, נאך דער מעהרצאהל, דיא געקאכטעס עסען · (י) ווען יעמאנד אויף דעם וועגע פריכטע פינדעט, זא זינד זיא, ווען דיא מעהרצאל זיא נאך הויזע ברינגען, פרייא פאם פערצעהנטען; איזט דיא מעהרצאהל פערקייפער, זא מוס ער זיא פערצעהנטען; ווען צור העלפטע, זינד זיא דמאי · איין שפייכער, אין וועלכען ישראל אונד ניכט־ישראל פריכטע טהון, איזט, ווען דיא מעהרצאהל לעטצטערע זינד, געוויס אונפערצעהנטעט; ווען דיא מעהרצאהל ישראל זינד, דמאי; ווען צור העלפטע, געוויס; זא ר"מ · דיא געלעהרטען זאגען: ווען אויך לויטער ניכט־ישראל, אונד אויך נוראיין ישראל דאצו טהוט, איזט עס דמאי. (יא) ווען פריכטע דעס צווייטען יאהרעס דער יאהרוואכע אין מעהרצאהל מיט דענען דעס דריטטען, דיא דעס דריטטען מיט דענען דעס פירטען, דיא דעס פירטען מיט דענען דעס פינפטען, דיא דעס פינפטען מיט דענען דעס זעכסטען, דיא דעס זעכסטען מיט דענען דעס זיבענטען, דיא דעס זיבענטען מיט דענען דעס פאלגענדען, געמענגט ווארדען, זא ריכטעט מאן זיך (אין בעטרעף דער צעהנטען) נאך דעם וואס דאס מייסטע איזט; אונד ווען צור העלפטע, נאך דעם שטרענגערן ·

פ ר ק ג

שַׂק שֶׁהוּא מָלֵא פֵּרוֹת, וּנְתָנוֹ עַל גַּב הַנָּהָר, אוֹ עַל פִּי הַבּוֹר, אוֹ עַל מַעֲלוֹת הַמְּעָרָה, וְשָׁאֲבוּ, כָּל שֶׁשָּׁאֲבוּ בְּכִי יֻתַּן · ר' יְהוּדָה אֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַמַּיִם, בְּכִי יֻתַּן, וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַמַּיִם, אֵינוֹ בְּכִי יֻתַּן: (ב) חָבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה פֵּרוֹת, וּנְתוּנָה לְתוֹךְ הַמַּשְׁקִין, אוֹ מְלֵאָה מַשְׁקִין, וּנְתוּנָה לְתוֹךְ הַפֵּרוֹת, וְשָׁאֲבוּ, כָּל שֶׁשָּׁאֲבוּ בְּכִי יֻתַּן · בְּאֵלּוּ מַשְׁקִין אָמְרוּ?

ווען מאן איינען זאק מיט פריכטען אן דען פלוס, אדער אן דיא מינדונג איינעס וואסערבעהעלטערס, אדער אויף דיא שטופען איינער באדעהעהלע זעטצט, אונד זיא אנזויגען, זא איזט אללעס אנגעזאגענע בעפעהיגט · ר' יהודה זאגט: נור דאס דיכט אם וואסער איזט בעפעהיגט, ניכט אבער דאס איבריגע · (ב) ווען איין אירדענעס פאס מיט פריכטען אין פליסיגקייטען געזעטצט ווארדען, אדער מיט פליסיגקייט געפיללט אין פריכטע געזעטצט ווארדען, אונד עס זויגט זיך דורך, זא איזט אללעס אנגעזאגענע בעפעהיגט · דיס גילט יעדאך נור פאן וואס־

שאינה נקיה, א"כ י"ל אחר רוב נתחומים אחר רוב אוכלי כו' אם רובן חברי' טהורה וא"כ לעשר, ואם רובן ע"ה הפת טמאה וגריך לעשר: (ט) הטבחים · אם רוב טבחי ישראל הבשר מותר, דאין הלכה כרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור, ורוב מוקי מתני' בעומד ורואה משעה שנשמט עד שנפלה אבל לא ידע מי השוחט: (י) פטור · מלעשר דעדיין לא ראו פני הבית: למכור · שרוב מן הבית הן מביאין, פ"א לפי שרגילין לעשר קודם שיכניסו לבית כדי שיוכלו לאכול מהן מיד ולאחר שהכניסום לבית הוקבעו למעשר הלכך מה שנופל מהן בדרך פטור מן המעשר: דר"מ · דרמ"ס אין קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מן המעשר: דמאי · משום פירות של אותו ישראל שהן חייבין: (יא) שנה · ששנה א"כ של שמיטה נוהג בהן מעשר ראשון ומ"ש, וכן ד' לה' אבל שנת הג' והו' נוהג מ"ר ומ"ע, ושנה הז' פטור מכל: להחמיר · ולענין ספיקא דמ"ש ומעשר עני יפריש מטהר א' ויחללנו על המעות ויחלק הפירות לעניים והמעות יאכל בירושלים, ולענין ספיקא דשביעית חייבין במעשר ובקדשת ז':

פרק ג המערה · המלאה מים: ששאבו · שמתוך כך נראין גסים: (ב) חבית · של חרס או של אבן הרכים;

אִם רוֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא · וְאִם רוֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, טָמֵא · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הוֹסִיפוּ לְנַטֵּף: (ה) עִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ, וְהָיְתָה בָהּ מֶרְחָץ, מַרְחֶצֶת בַּשַּׁבָּת, אִם רוֹב נָכְרִים, רוֹחֵץ מִיָּד · וְאִם רוֹב יִשְׂרָאֵל, יַמְתִּין כְּדֵי שֶׁיֵּחַמּוּ הַחַמִּין · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, יַמְתִּין כְּדֵי שֶׁיֵּחַמּוּ הַחַמִּין · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאַמְבָּטִי קְטַנָּה, אִם יֵשׁ בָּהּ רָשׁוּת, רוֹחֵץ מִיָּד: (ו) מָצָא בָהּ יָרָק נִמְכָּר, אִם רוֹב נָכְרִים, לוֹקֵחַ מִיָּד, וְאִם רוֹב יִשְׂרָאֵל, יַמְתִּין כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ מִמָּקוֹם קָרוֹב · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, יַמְתִּין כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ מִמָּקוֹם קָרוֹב · וְאִם יֵשׁ בּוֹ רָשׁוּת, לוֹקֵחַ מִיָּד: (ז) מָצָא בָהּ תִּינוֹק מֻשְׁלָךְ, אִם רוֹב נָכְרִים, נָכְרִי, וְאִם רוֹב יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, יִשְׂרָאֵל · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, הוֹלְכִין אַחַר רוֹב הַמַּשְׁלִיכִין. (ח) מָצָא בָהּ מְצִיאָה, אִם רוֹב נָכְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַכְרִיז, וְאִם רוֹב יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לְהַכְרִיז · מֶחְצָה לְמֶחְצָה, צָרִיךְ לְהַכְרִיז · מָצָא בָהּ פַּת, הוֹלְכִין אַחַר רוֹב הַנַּחְתּוֹמִין · וְאִם הָיְתָה פַּת עִיסָה, הוֹלְכִים אַחַר רוֹב אוֹכְלֵי פַּת עִיסָה · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיְתָה פַּת קִבָּר, הוֹלְכִין אַחַר רוֹב אוֹכְלֵי פַּת קִבָּר: (ט) מָצָא בָהּ

קאסמט, זא איזט עס, ווען דאס מייסטע פֿאן יענעס איזט, אונריין; ווען פֿאן דיזעס, ריין; ווען צור העלפֿטע, אונריין · ר׳ יהודה גיבט אלס צייכֿען, ווען עס נאכֿהער שנעללער טריפֿט · (ד) ווען אין איינער שטאדט ישראל אונד ניכֿט־ישראל וואהנען אונד איין באדעהויז דאריז איזט, ווא אס שבת געבאדעט ווירד; זא דארף מאן, ווען דיא מעהרצאהל ניכֿט־ישראל זינד, גלייך נאך שבת דאריז באדען; זינד דיא מעהרצאהל ישראל, זא מוס מאן ווארטען, ביס דאס וואססער הייס ווערדען קאן; אונד עבען זא, ווען ביידער קלאססען גלייך פֿיל זינד · ר׳ יהודה זאגט: ווען דא פֿארנעהמע הערר שאפֿט וואהנט, דארף מאן, ווען דיא וואננע קליין איזט[2]), זאגלייך באדען · (ו) פֿינדעט מאן דאזעלבסט קרייטער צום פֿערקויפֿע, זא דארף מאן (אונמיטטעלבאר נאך שבת), ווען דיא מעהרצאהל ניכֿט־ישראל זינד, זאגלייך קויפֿען; ווען דיא מעהרצאהל אדער דיא העלפֿטע ישראל זינד, ווארטעט מאן ביס מאן אויס דער נעהע דערגלייכֿען הערברינגען קאן · וואהנט פֿארנעהמע הערר שאפֿט אם ארטע, זא קאן מאן זאגלייך קויפֿען · (ז) פֿינדעט מאן דארין איין קינד אויסגעזעטצט, זא איזט עס, ווען דיא מעהרצאהל ניכֿט־ישראל זינד, וויא איין זאלכֿעס; ווען דיא מעהרצאהל ישראל, אלס איין ישראל; ווען צור העלפֿטע, אלס איין ישראל אנגעזעהען · ר׳ יהודה זאגט: מאן בעאורטהיילט עס נאך דער מעהרצאהל דערער, דיא קינדער אויסזעטצען · (ח) מאכֿט מאן דאריז איינען פֿונד, זא ברויכֿט מאן, ווען דיא מעהרצאהל ניכֿט־ישראל זינד, איהן ניכֿט אויסרופֿען צו לאססען; איזט דיא מעהרצאהל אדער העלפֿטע ישראל, זא מוס מאן עס אויסרופֿען לאססען · פֿינדעט מאן בראט דארין, זא ריכֿטעט מאן זיך (אין בעטרעף דער ערלויבטהייט) נאך דער מעהרצאהל דער בעקקער; איזט עס אייגען געבאקקען פֿיינעס בראט, נאך דער מעהרהייט דערער דיא פֿיינעס עססען: ר׳ יהודה זאגט: איזט עס זאלכֿעס קלייען־בראט, נאך דער מעהרצאהל דערער דיא זאלכֿעס עססען · (ט) פֿינדעט מאן פֿלייש דארין זו יותר מבתחלה אע״פ שאין הטפות עצמן יותר גדולי׳: (ה) מיד · למ״ש דאדעתא דנכרים הוחמו: רשות · המלכות נקרא רשות שרשות בידה לעשות כרצונה, ול״ד מלך אלא אם יש שם אדם חשוב שיש לו י׳ עבדים, שמחממים לו י׳ קומקומיות מים בבת א׳: (ו) ירק · שנתלש בשבת נמכר למ״ש: ממקום · שיש שם ירק: קרוב · בתוך התחום ול״ד למ״ד פכ״ג דשבת גבי חלילין למת, דבעינן שנודע לנו בבירור שבאו ממקום קרוב, והכא מסתמא תלינן דממקום קרוב באו, ושמא י״ל דשאני לענין מת דאוושא מלתא טובא, א״נ מקום קרוב דהכי, נמי חוץ לתחום ולאפוקי מקום רחוק יותר שא״צ להמתין · (ז) נכרי · ומותר להאכילו נבלות וטרפות: ישראל · וחייבין להחזיר לו אבדתו ורבותא קמ״ל דמוציאי׳ ממון מיד ישראל שזכה בו וא״צ להביא ראי׳ ואע״פ דקי״ל שאין הולכי׳ בממון אחר הרוב, ה״מ כשבא לידו בהתיר ומדעת נתנה לו: מחצה כו׳ ישראל · לענין כזקין שאם נגח שורו שור של ישראל משלם ח״כ בלבד דמצי א״ל אייתי ראי׳ דלא ישראל אכא ושקול ולשאר דברים הוי ספק ודנים בו להחמיר מי שהרגו אינו נהרג, ואינו כישראל עד שיטבול לשם גרות · המשליכי׳ · היינו נכרים ואפי׳ לא היתה שם אלא נכרית א׳: (ח) נחתומי׳ · אם הם נכרים הפת אסורה שהוא מי״ח דבר: עסה · נקיה: קיבר ·

[1]) ז. דיא קאממענטארע.

הַצִּנּוֹר, אוֹ אִם חִלְחֵל לְתוֹכָן: (ז) הַחַמָּרִין שֶׁהָיוּ עוֹבְרִים בַּנָּהָר, וְנָפְלוּ שַׂקֵּיהֶם לַמַּיִם, אִם שָׂמְחוּ, בְּכִי יֻתַּן. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִשְׂמוֹחַ, אֶלָּא אִם הָפְכוּ. הָיוּ רַגְלָיו מְלֵאוֹת טִיט, וְכֵן רַגְלֵי בְהֶמְתּוֹ, וְעָבַר בַּנָּהָר, אִם שָׂמַח, בְּכִי יֻתַּן. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִשְׂמוֹחַ, אֶלָּא אִם עָמַד וְהִדִּיחַ. בָּאָדָם וּבִבְהֵמָה טְמֵאָה, לְעוֹלָם טָמֵא: (ח) הַמּוֹרִיד אֶת הַגַּלְגַּלִּים, וְאֶת כְּלֵי הַבָּקָר בְּשַׁעַת הַקָּדִים לַמַּיִם, בִּשְׁבִיל שֶׁיָּחוֹצוּ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן. הַמּוֹרִיד בְּהֵמָה לִשְׁתּוֹת, הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיהָ בְּכִי יֻתַּן, וּבְרַגְלֶיהָ אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. אִם חָשַׁב שֶׁיּוֹדָחוּ רַגְלֶיהָ, אַף הָעוֹלִין בְּרַגְלֶיהָ בְּכִי יֻתַּן. בְּשַׁעַת הַיַּחַף וְהַדִּישׁ לְעוֹלָם טָמֵא. הוֹרִיד חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, אַעַ"פִּי שֶׁחוֹשַׁב שֶׁיִּדּוֹחוּ רַגְלֶיהָ, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן, שֶׁיֵּשׁ לָהֶן מַעֲשֶׂה, וְאֵין לָהֶן מַחֲשָׁבָה:

פרייען, אלזא: ווען ער דיא וואסערריננע פערשטאפפט, אדער אליפען דארין אומגעשיטטעלט האט. (ז) ווען עזעל־טרייבער דורך איינען פלוס געהען אונד איהרע זעקקע אינס וואסער פאללען, זא איזט דיס, ווען זיא זיך דאריבער פרייען, בעפעהיגענד; ר' יהודה זאגט: זיא פרייען זיך גע־וויס דאריבער; אלזא: ווען זיא דיא זעקקע נאך דאצו אומ־דרעהען. זינד איינעם וואנדרער אדער זיינעם טהירע דיא פיסע פאלל שלאמם, אונד ער קאממט דורך איינען פלוס, זא איזט, ווען ער זיך דאריבער פרייעט, דאס וואס־סער פאם פוסע, בעפעהיגענד. ר' יהודה זאגט: ער פרייעט זיך געוויס דאריבער, אלזא: ווען ער שטע־הען בלייבט, אונד דיא פיסע דעס טהירעס אבשפיהלט. פאם פוסע דעס מענשען[1]) אונד אונערלויבטער טהירע איזט עס יעדענפאללס אונריין. (ח) ווען יעמאנד שפאקקע רע־דער אדער רינדערגעשיר אין דער היטצע אינס וואסער איינלעסט, דאמיט זיא קווילען, זא איזט דאס וואסער דאראן בעפעהי־גענד. ווען מאן איין פיה הינונטערפיהרט צו טרינקען, זא איזט דאס וואסער, דאס עס אים מוילע הערויפברינגט בעפעהיגענד; דאס אן דען פיסען ניכט בעפעהיגענד! אויסער ווען דיא אבזיכט וואר, דיא פיסע דעס טהירעס אבצושפיהלען. געשיהט עס ווען דאס טהיר ערמאטטעט איזט, אדער צור צייט דעס דרעשענס, זא איזט יעדעס הערויפגעבראכ־טע וואסער בעפעהיגענד. ברינגט איין טויבשטוממער, בלעדזינניגער אדער מינדעריעהריגער עס היניין, זא איזט זעלבסט בייא דער אבזיכט, דעסען פיסע אבצושפיהלען, עס ניכט בעפעהיגענד, ווייל בייא זאלכען נור דיא טהאט, ניכט דיא אבזיכט בעאכטעט ווירד.

פ ר ק ד

הַשּׁוֹחֶה לִשְׁתּוֹת, הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיו וּבִשְׂפָמוֹ, בְּכִי יֻתַּן. בְּחוֹטְמוֹ, וּבְרֹאשׁוֹ, וּבִזְקָנוֹ, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. הַמְמַלֵּא בְחָבִית, הַמַּיִם

ווען יעמאנד זיך ביקט אום צו טרינקען, זא איזט דאס וואסער, דאס אים מונדע אונד אן דעס ליפפענבארט הערויפקאממט בעפעהיגענד, ניכט אבער וואס אן דער נאזע, דעס קאפפע, דעס בארטע איזט. ווען איינער מיט איינעם פאסע שעפפט, זא איזט

בשביל הטל אלא להטמי' בהם חטים שיטננו: לכך. לטל שעליהן: א"א. שהרי הוא צריך ללותתן, וה"ק לדבריכם שאמרתם בשמחה לחוד סגי, לא היה לכם לומר אם שמח שהרי א"א שלא לשמוח, אלא בשמחה לחוד לא סגי אבל צריך שיעמוד כדי שירדו עליהם גשמים: (ו) פקק. סתם הצנור כדי שלא יצאו המים: חלחל. שנענע ונער הזיתים במים דס"ל לר"י שאין המחשבה מוטל' עד שיעשה מעשה לגלות המחשבה: (ז) הפך. השקים לצד אחר כדי שישורו במים מב' צדדין אז הוכשרו: והדיח. אז מכשירין מים העולים ברגליהם אם נפלו על הפירות: טמאה. דבטהורה העומדת לאכילה אינו חושש כ"כ אם יהי' רגליה מלוכלכות, אבל באדם ובהמה טמאה העומדת לרכיבה או לשחק ולטייל, מקפיד בלכלוכן. (ח) הגלגלים. אופן מרכבותיו: הקדים. בשעת החום רוח הקדים נושב, ודרך כלי עץ שהם מתבקעים מפני החום ומורידין אותם למים והבקעים מתחברים: שיחוצו. כמו שיאוצו שיהדקו וידחקו הבקעים זה בזה: בכי יותן. המים הנתלים בהם: היחף. בשעה שהבהמה יגעה ויחפה מטורח הדרך ונקרא החולי יחפות וי"ג בשעה האף שהחום גדול ביותר וע"ש שהאף מוציא חום והבל קורא לשעת החום מרובה שעת האף: הדיש. שדשה בהבואה: לעולם. שהם לרצון שהמים יפי' לצננה, פ"א היחף בשעת הקציר רוצה שהבהמה תרחוץ רגליה שיהיו נקיות לדוש התבואה:

פרק ד בשפמו. לפי שאין המים נכנסים לפיו אא"כ נוגעים בשפמו תחלה הלכך אחשבינהו: אחריה.

[1]) רמב"ם ליזט הדיח באדם; ובבהמה טמאה לעולם טמא; עבעזא אליהו רבא.

בַּמַּיִם, וּבַיַּיִן, וּבַחוֹמֶץ. וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין, טְהוֹרִין. ר׳ נְחֶמְיָא מְטַהֵר בַּקָּטְנִית, שֶׁאֵין הַקָּטְנִית שׁוֹאֶבֶת: (ג) הָרוֹדֶה פַּת חַמָּה, וּנְתָנָה עַל פִּי חָבִית שֶׁל יַיִן, ר״מ מְטַמֵּא, ר׳ יְהוּדָה מְטַהֵר. ר׳ יוֹסֵי מְטַהֵר בְּשֶׁל חִטִּים, וּמְטַמֵּא בְשֶׁל שְׂעוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעוֹרִים שׁוֹאֲבוֹת: (ד) הַמְרַבֵּץ אֶת בֵּיתוֹ וְנָתַן בּוֹ חִטִּים וְטָנְנוּ, אִם מַחֲמַת הַמַּיִם, בְּכִי יֻתַּן, וְאִם מַחֲמַת הַסֶּלַע, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. הַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ בַּעֲרֵבָה, נָתַן בָּהּ חִטִּים וְטָנְנוּ, אִם מַחֲמַת הַמַּיִם, בְּכִי יֻתַּן, אִם מַחֲמַת עַצְמָן, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. הַמְטַנֵּן בְּחוֹל, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן. מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי הַמָּחוּז שֶׁהָיוּ מַטִּינִין בַּחוֹל, אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים, אִם כַּךְ הֱיִיתֶם עוֹשִׂים, לֹא עֲשִׂיתֶם טָהֳרוֹת מִימֵיכֶם: (ה) הַמְטַנֵּן בַּטִּיט הַנָּגוּב, ר״שׁ אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בּוֹ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, בְּכִי יֻתַּן. וְאִם לָאו, אֵינוֹ בְּכִי יֻתַּן. הַמְרַבֵּץ אֶת גָּרְנוֹ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נָתַן בָּהּ חִטִּים וְטָנְנוּ, הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים כְּשֶׁהַטָּל עֲלֵיהֶם, לְהָטֵן בָּהֶם חִטִּים, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. אִם נִתְכַּוָּן לְכַךְ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן. הַמּוֹלִיךְ חִטִּים לִטְחוֹן, וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים, אִם שָׂמַח, בְּכִי יֻתַּן. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִשְׂמוֹחַ, אֶלָּא אִם עָמַד: (ו) הָיוּ זֵיתָיו נְתוּנִים בַּגָּג, וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, אִם שָׂמַח, בְּכִי יֻתַּן. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִשְׂמוֹחַ, אֶלָּא אִם פָּקַק אֶת

סער, וויין אונד עסס״ג; בייא דען איבריגען פליסס״גקייטען זינד זיא עס ניכט. ר׳ נחמיה זאגט: הילזענפריכטע ווערדען אויף דיזע ווייזע ניכט בעפעהיגט, ווייל זיא ניכט אנזויגען. (ג) ווען יעמאנד איין ווארמעס בראט אויס דעם אפען ניממט אונד אויף איין פאס מיט וויין לעגט, זא ערקלערט עס ר״מ פיר בעפעהיגט, ר׳ יהודה פיר ריין. ר׳ יוסי ערקלערט עס, ווען עס ווייצענבראט איזט, פיר ריין, אונד ווען נערשטענבראט, פיר בעפעהיגט, ווייל גערשטענבראט אנזויגט (ד) ווען איינער דען פוסבאדען בעשפרענגט אונד נאכהער ווייצען דאהין ברינגט אונד ער ווירד פייכט, זא איזט ער, ווען עס פאס וואססער הערריהרט, בעפעהיגט, ניכט אבער ווען עס פאס שטיין הערריהרט. ווען יעמאנד זיין קלייד אין איינעם טראגע וואשט, אונד נאכהער ווייצען היניין טהוט, וועלכער דאן פייכט ווירד, זא איזט ער, ווען עס פאס וואססער הערריהרט, בעפעהיגט; ניכט אבער ווען עס פאן איהם זעלבסט הערריהרט. לעגט מאן פריכטע אין זאנד צום אנפייכטען, זא איזט עס בעפעהיגענד. לייטע אויס איינעם פלעקקען לעגטען איהרע פריכטע צום אנפייכטען אין זאנד, דא ערקלערטען איהנען דיא געלעהרטען: ווען איהר עס שטעטס זא געמאכט האבט, זא האבט איהר נימאלס ריינע שפייזען בעריטעט. (ה) לעגט מאן פריכטע אין געטראקנעטען לעהם צום אנפייכטען, וא זאגט ר״ש: עס איזט נור דאן בעפעהיגט, ווען בעפייכטענדע פליס־סיגקייט דארין איזט, זאנסט ניכט. ווען יעמאנד אין זיינער שיינע שפרענגט, זא ברויכט ער ניכט צו בעאכטען, אב היניינגעטהאנער ווייצען דאדורך פייכט געווארדען זייא. ווען יעמאנד קרייטער, ווארויף נאך דער טויא ליגט, פפליקט, אום דארין ווייצען זיך אנפייכטען צו לאססען, זא איזט דער טויא ניכט בעפעהיגענד; בעאבזיכט מאן אבער איהן מיט דעם טויא צו בעפייכטען, זא איזט עס בעפעהיגענד. פיהרט יעמאנד ווייצען צור מיהלע אונד עס רעגנעט דארויף, זא איזט ער, ווען ער זיך דאריבער פרייעט, בעפעהיגט. ר׳ יהודה זאגט: ער קאן ניכט אנדערס אלס

זיך דאריבער פרייען; אלזא נור: ווען ער פערוויילט רעגנעט דארויף, זא זינד זיא, ווען ער זיך דאריבער פרייעט, בעפעהיגט; ר׳ יהודה זאגט: ער מוס זיך יא דאריבער

ושאבו. ומשקה טופח עליהן: ושאר. ד׳ משקים שהם עבין: (ג) פת. שכלושה במי פירות ולא הוכשרה לקבל טומאה: ע״פ. ול״ד לפירות דאמרי׳ לעיל דמתוך דופני החבית נפלט: מטמא. כלו׳ הוכשר הלחם מחמת היין שנבלע בו א״כ אם הי׳ היין טמא: בשל חטי׳. ומיירי שלא ראו הפת עד אחר זמן, ואינו ידוע אם הי׳ עליו משקה טופח: (ד) המרבץ. מזלף מים שלא יעלה האבק: וטננו. כתלחלחו: הסלע. צור שמשפת ימי בראשית והוא רצפת הבית: המטנן. מטמין בחול: ה״ז. דאין חול בלא מים: (ה) שמא. ה״ק אם נתן בה חטי׳ אינו חושש שמא טננו: כשהטל. אבל לא נתכוין

מְהוֹלָה, וְהֵם טְהוֹרִים • הֶעֱלָם מִן הַמַּיִם, הַנּוֹגְעִים בַּקְּפָדָה, טְמֵאִים, וְשְׁאָר כָּל הַתְּרוּמוֹסִין טְהוֹרִים • צָנוֹן שֶׁבַּמְּעָרָה, נִדָּח מַדְּחָתוֹ, וְהוּא טָהוֹר • הֶעֱלָתוֹ כָּל שֶׁהוּא מִן הַמַּיִם, טָמֵא: (י) פֵּרוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ אַמַּת הַמַּיִם, פָּשַׁט מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת וְנִטְּלָן, יָדָיו טְהוֹרוֹת, וְהַפֵּרוֹת טְהוֹרִים • וְאִם חָשַׁב שֶׁיִּדָּחוּ יָדָיו, יָדָיו טְהוֹרוֹת, וְהַפֵּרוֹת בְּבֵי יְתַן: (יא) קְדֵרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מַיִם, וְנִתּוֹנָה לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה, וּפָשַׁט אַב הַטֻּמְאָה אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ, טְמֵאָה, מַגַּע טְמֵאוֹת, טְהוֹרָה, וְשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין מְמֵאִין, שֶׁאֵין הַמַּיִם מְטַהֲרִים אֶת שְׁאָר הַמַּשְׁקִין: (יב) הַמְמַלֵּא בְּקִילוֹן, עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים, טָמֵאִין • רִבִּי אוֹמֵר, אִם נָגְבוּ מִיָּד טְהוֹרִים • וְאִם לֹא נָגְבוּ אֲפִילוּ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְמֵאִין: (יג) עֲצִים שֶׁנָּפְלוּ עֲלֵיהֶם מַשְׁקִין, וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים, אִם רַבּוּ, טְהוֹרִים • הוֹצִיאָם שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים, אַעַ"פִּי שֶׁרַבּוּ, טְמֵאִים • בָּלְעוּ מַשְׁקִים טְמֵאִים, אַף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיאָם שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים, טְהוֹרִין, וְלֹא

אין אונריינער מיט דעה האב נעלעגע הערוסנעהמען, אוגד זיא זינד ריין • צירטש ער איהן אויס דעם וואספער הערויף, זא זינד דיא דען קאבב בעריהרעגדען פֿערַאונרייניגט, דיא איבריגען דיין • ליגט רעטטיג אין דער באר־העהלע, זא דארף זעלבסט אייגע נדה אן איהן אבשפיהלען אונד ער בלייבט ריין; זא וויא זיא אוהן אבער אין הענט אויס דעם וואספער ניממט, איזט ער פֿערַאונרייניגט • (י) וועז (הולין) פֿריכטע אין איינען וואספֿערקאנאל פֿאללען, אונד איינער מיט אונריינען הענדען זיא הערוסניממט, זינד זיינע הענדע ריין, אונד דיא פֿריכטע נילט בעפֿעהיגט; וואר אבער זיינע אבזוכט דאבייא, דיא הענדע אבצושפיהלען, זא זינד דיא הענדע ריין, אונד דיא פֿריכטע בעפֿעהיגט • (יא) וועז אין טאפֿף פֿאלל וואספער אין איינעם טויכבאדע שטעהט, אונד יעמאנד דער אייגע הויפטאונריינהייט אן זיך האט, דיא האנד הינייגטהוט, איזט דער טאפֿף פֿערַאונרייניגט; איזט יענער אבער נור אין פֿאן אונריינהייטען בעריהרטער, זא איזט דער טאפֿף ריין • זינד אבער אנדערע פֿליסיגקייטען אים טאפֿפֿע, זא זינד זיא אוך דאן אונריין, ווייל דאס טויכבאד־וואספער אנדערע פֿליסיגקייטען נילט ריין מאכט • (יב) וועז יעמאנד מיטטעלסט אייגער רינגע וואספער לייטעטע, זא איזט דיא פֿייכטיגקייט דאריו בים 3 טאגע בעפֿעהיגענד • ר"ע זאגט: וועז זיא געטראקקנעט איזט, איזט זיא זאגליך ריין, אונד וועז נילט, זעלבסט בים 30 טאגע בעפֿעהיגענד • (יג) וועז פֿליסיגקייטען') אויף דעלצערן זינד, אונד עס דארויף רעגנעט, זא זינד יענע וועז דאס רעגענוואספער דארויף דאס מיסטע איזט, ריין • האט מאן אבער דיא

העל־צער הערוסגעלעגט אום זיא בערעגנען צו לאספען, זא זינד יענע דעננאך בעפֿעהיגענד • וועז אונריינע פֿליסיגקייטען אין דעל־צער א־נגעוואגען זינד, זא זינד זיא, זעלבסט וועז מאן דיזע אייגענדס הערוסגעלעגט האט, דאס המירו מובטרי: (ה) כתתין, ממכה לתוך: והנפין • למעלה וינלו לתוך וכן המים שבתוכה: נטלה. לרגון הס, כוחיל שלח שפכן במקומן; מודים • הוחיל וכבר חישב עליהן מע"פי שנטל לח"כ ושפכה כרי כן נכ"ל: ביתין • ניתח ליס: (ו) מוסיף • אפי' חדס טמא שמקורי' חיבן מכשירי' כ"ז שלח נתלטו: קעלה • חדס טמח עס הקופה: המוגעים • בקופה כעזית רחסון והתורמסי' שנוגעי' בקופה הוו שני: וטהורי • שאין כ' עוסה ג' בחולין: מדיוקתו • כמים שמקורי' כמערכ: (ז) פירות • של חולין שכל פירו מעשר וכ"ש של תרומה ידיו טמחות כשהיו עד שיכוין להטביל ידיו: טהורות • דלח כעיכן כווכה לחולי: (ח) טמחה • נטמחת הקדירה שאין המקוה מטהר כלי חרס: מגע טומחות • אם לח הי' שכ הטומחה שנגע בה שלח רחסון לטומחה שהקרה מגע טומחת, כלו' שנוגע בחכות הטומחה, אז טהורה הקדירה שאין כ"ת מקבל טומח' שלח מאב הטומחה וכאלו שלח נטמחת הקדירה אלא מחמת המשקין שבתוכה והמשקין הוקו כמי מקוה ונטהרו; שאר • שאין לחס השקה במקוה: (ט) בקילון • כשהמים מכוכסים במקוה ו' ומנקבי' להכיאן אל שדה אחר עושין לו דרך שיכואו בו אותן המים ושם אותו הדרך קילון ועד ג"י אין אותו הקילון מתנגב מן המים שהמשיכו לתוכו ומכשירי' הפירות שנפלו לתוכן שהרי הן לרגון; רע"ח • ר"ע לח פליג אח"ק דת"ק בשתים חיירי דאינו שתנגב עד ג"י וג"י דאמר ר"ע אם ידוע שלח נגבו: (י) טמאי: רבו • מי גשמים על המשקי: נטלוס וטהרוס, מ"ב שנפלו על העלים ברגון מן המשקי' המכשירים ואח"כ ירדו עליהן מי גשמים שלח ברגון ורבו מי גשמים על המשקי', אותן המשקי' אין מכשירי': טוליאם דאחשבינהו לגשמים: טמאים • דמי גשמים עצמן נטמאו: כלעו • שהעלים נגוזים מנמוך ונתוכן משקין כלועי: טהורי: דלח נגעו במשקין טמאין שהרי כלעו: טהורות • שלח ינטמאו כידים אח מי הגשמים ויקזרו וינטמאו אח התנור דמשקה

---

1) כאך מייטגעלעגט אונריינע, אונד דאס מיסט טמאים נאכהערי: אונריין.

הָעוֹלִים אַחֲרֶיהָ, וּבַחֻבֶּל שֶׁהוּא מְכוֹנָן עַל עֲוֹנָרָה, וּבַחֻבֶּל שֶׁהוּא לְצָרְכָּהּ, חֲרֵי זֶה בְּכִי יְתַן · כַּמָּה הוּא צָרְכָּהּ ? ר"ש בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, טֶפַח · נְתָנָהּ תַּחַת הַצִּנּוֹר, אֵינָן בְּכִי יְתַן: (ה) מִי שֶׁיָּרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים אֲפִילּוּ אַב הַמַּמְאָה אֵינוֹ בְּכִי יְתַן· וְאִם נָעַר, בְּכִי יְתַן · עָמַד תַּחַת הַצִּנּוֹר לְהָבֵר, אוֹ לְרַחֵץ, בְּטָמֵא טְמֵאִין, וּבְטָהוֹר בְּכִי יְתַן : (ו) הַבּוֹקֵר קָעָרָה עַל הַכּוֹתֶל, בְּשְׁבִיל שֶׁתִּדַּח, חֲרֵי זֶה בְּכִי יְתַן · אִם בְּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִלָּקֵר הַכּוֹתֶל, אֵינָן בְּכִי יְתַן : (ז) חָבִית שֶׁיָּרַד הַהֶלֶךְ לְתוֹכָהּ, בֵּ"שׁ אוֹמְרִים יְשִׁבּוֹר, בֵּה"א יַעֲרֶה · וּמוֹרִים, שֶׁהוּא מוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ, וְנוֹטֵל פֵּרוֹת מִתּוֹכָהּ, וְהֵם טְהוֹרִים : (ח) עֲרֻבָּה שֶׁיָּרַד הַהֶלֶךְ לְתוֹכָהּ, הַנַּתָּוִין וְהַצָּפִין אֵינָן בְּכִי יְתַן · נְטָלָהּ לְשָׁפְכָהּ, בֵּ"שׁ אוֹמְרִים, בְּכִי יְתַן · בֵּ"ה אוֹמְרִים, אֵינָן בְּכִי יְתַן · הִנִּיחָהּ שֶׁיָּרַד הַהֶלֶךְ לְתוֹכָהּ, הַנַּתָּוִין וְהַצָּפִין, בֵּ"שׁ אוֹמְרִים, בְּכִי יְתַן· בֵּ"ה אוֹמְרִים, אֵינָן בְּכִי יְתַן · נְטָלָהּ לְשָׁפְכָהּ, אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוֹרִים, שֶׁהֵן בְּכִי יְתַן · הַמַּטְבִּיל אֶת הַכֵּלִים, וְהַמַּכְבִּיס אֶת כְּסוּתוֹ בְּמֵעָרָה, הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּיָדָיו, בְּכִי יְתַן · בְּרַגְלָיו, אֵינָן בְּכִי יְתַן · ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם אֵי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁיֵּרֵד, אֶלָּא אִם כֵּן נִטַּנְּפוּ רַגְלָיו, אַף הָעוֹלִין בְּרַגְלָיו בְּכִי יְתַן : (ט) קֻפָּה שֶׁהִיא מְלֵאָה תּוֹרְמוֹסִין, וְנָתַנּוּ לְתוֹךְ מְקוֹדָּה, מוֹשִׁיט יָדוֹ, וְנוֹטֵל תּוֹרְמוֹסִין

דאס פֿאַר אַרײַנען אונר אן דעם אות דען האַלז געוואונדענען שטריק, אונר אַן דעם צום געפֿעסע נעטהיגען שטריקעץ האַפֿטענדע בעפֿעהיגענדע· וויא פֿיל איזט אלס דאצו נעטהיג אנצוועהען? רש"בא ואגט; איינע האנדבריט· וועז ער עס אונטער דער רינג העלט, איזט יענעס ניכט בעפֿעהיגענדע. (ב) וויזד איינער, זעלבסט וועהרענד ער אַיינע דהויפֿט אונדיינהייט האט, בערעגנעט, זא איזט עס ניכט בעפֿעהיגענד; שיטטעלט ער אבער דאס וואספֿער אב, זא איזט עס בעפֿעהיגענד · שטעללט זיך יעמאנד אונטער דיא רינג צום אבקיהלען אדער אבשפֿרהלען, זא איזט דאס וואספֿער, וועז ער אונרײַן איזט, אונריין: וועז ריין, בעפֿעהיגענד · (ג) וועז מאן איינען נאפֿף אן דיא וואנד לעהנט, דאמיט ער אבגעשפֿילט ווערדע, איזט עס בעפֿעהיגענד, ניכט אבער, וועז עס געשיהט דאמיט דיא וואנד ניכט בעשעדיגט ווערע · (ד) וועז אַיין פֿאַס (מיט פֿרוכטען) דיא טרויפֿע איינגעטראפֿפֿט האט, זא מוס מאן עס, נאך ב"ש, צערברעכען, נאך ב"ה קאן מאן זיא אויסשיטטען; בײדע זינד איניג דאס מאן מיט דער האַנד הערויסנעהמען דאַרף אונר עספֿען, אונר זיא זינד ריין · (ה) וועז דיא טרויפֿע אין איינען טראָג לייפֿט, זא איזט אויך וואס הערויסשפֿריצט אונר וואס דאריבער פֿליסט, ניכט בעפֿעהיגענד · ניממט מאן איהן אויך אום עס אויסצוגיסען, זא ערקלערט עס ב"ש פֿיר בעפֿעהיגענג, ב"ה פֿיר ניכט בעפֿעהיגענד · וואַרד ער אבער הינגעוועצט דאמיט עס היניינלויפֿען, זא איזט דאס הערויסגעשפֿריצטע אונר איבערפֿליסענדע נאך ב"ש בעפֿעהיגענד, נאך ב"ה ניכט; ניממט מאן איהן אויך, אום עס אויסצוגיסען, זא איזט עס נאך בײדען בעפֿעהיגענד · — וועז מאן געפֿעסע אונטערטוכט, אדער קלײדער אין דער באד העהלע וואשט, זא איזט דאס אן דען הענדען מיט הערויסקאמענדע וואספֿער בעפֿעהיגענד, דאס אן דען פֿיסען ניכט · ר"א זאגט: וועז עס ניכט מענליך איזט הינאבצושטייגען, אהנע דיא פֿיסע צו בעפֿייכטען, זא איזט אויך דאס וואספֿער אן דען פֿיסען בעפֿעהיגענד · (ו) וועז מאן איינען קאַרב מיט פֿיגבאהנען אין איין טוילבאד זעטצט, זא דאַרף

דק"ח זיכנסו עד סיגעו לחמורים : מכונן · מסובב כמין טבעת מקוף לנומר המבית ; כחנס · לחבית תחת הנצור המים של לחרי, ושמחבל לחין בכיותן : (ב) מב הטומחה · החדם הזה טירדו עליו גשמי הוח מב מטומחה וכטמחו המשקי טירדו עליו, וחכן חמרי כרפ"ק מסקין טמחי מטמחין לרבון ושלח לרבון, חפ"ם לחין מכשירין כיון טירידה הגשמים עליו היחה שלח לרבון : נער · גוכו לכסיר הגשמים מעליו, המים הנופלים ממנו מכשירי : לידוך · שהי מלוכלך בטיט חו בצוחה : בטמא · חם יש בחדם טמא טמחין המים וחם נפלו על הפירות הכשירוס וטמחום כח ; (ג) שחודה · הקערה הרי זה בכ"י הח כשכיל שיודע הכותל לחין זה בכ"י בד"ח בכותל מער' שמוקק הקרקע והכותל עומד מלליו ומחוכר משקר' הוח, חבל בכותל בניו כשכיל שלח ילקה הכותל הוח דחיכו בכ"י הח כשכיל שיודע ה"ז בכ"י ; (ד) מכית · שיש בחוכה פירות ויבד הדלף לחוכה שלח לרבון וחינו רוצה שיוכשרו לקבל טומחה : יעבר · שלח מערה הרי מעביר המים מזה לזה לרבון וכמנה

לְתוֹךְ הַמַּיִם, בְּכִי יֻתַּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן שֶׁיֵּצְאוּ עִם הַצּוֹאָה: (ו) הַמַּיִם הָעוֹלִין בַּסְּפִינָה וּבָעָקֵל, וּבַמְּשׁוֹטוֹת, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן · בַּמְּצוּדוֹת, וּבָרְשָׁתוֹת, וּבַמִּכְמָרוֹת, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. וְאִם נָעַר, בְּכִי יֻתַּן · הַמּוֹלִיךְ אֶת הַסְּפִינָה לַיָּם הַגָּדוֹל לְצָרְפָה, הַמּוֹצִיא מַסְמָר לַגְּשָׁמִים לְצָרְפוֹ, הַמַּנִּיחַ אֶת הָאוּד בַּגְּשָׁמִים לְכַבּוֹתוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן: (ח) קַסְיָא שֶׁל שֻׁלְחָנוֹת, וְהַשֵּׁפָא שֶׁל לְבֵנִים, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. וְאִם נָעַר, בְּכִי יֻתַּן: (ט) כָּל הַנִּצּוֹק טָהוֹר, חוּץ מִדְּבַשׁ הַזִּיפִין, וְהַצַּפַּחַת · בֵּ״שַׁ אוֹמְרִים, אַף הַמִּקְפָּה שֶׁל גְּרִיסִין, וְשֶׁל פּוּל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא סוֹלֶדֶת לְאַחֲרֶיהָ: (י) הַמְּעָרֶה מֵחָם לְחָם, וּמִצּוֹנֵן לְצוֹנֵן, וּמֵחָם לְצוֹנֵן, טָהוֹר · מִצּוֹנֵן לְחָם, טָמֵא · רשׁ״א, אַף הַמְּעָרֶה מֵחָם לְחָם, וְכוֹחוֹ שֶׁל תַּחְתּוֹן יָפֶה מִשֶּׁל עֶלְיוֹן, טָמֵא: (יא) הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ יָדֶיהָ טְהוֹרוֹת, וּמְגִיסָה בַקְּדֵרָה טְמֵאָה, אִם הֵזִיעוּ יָדֶיהָ, טְמֵאוֹת · הָיוּ יָדֶיהָ טְמֵאוֹת, וּמְגִיסָה בְקְדֵרָה (טְהוֹרָה,) אִם הֵזִיעוּ יָדֶיהָ, הַקְּדֵרָה טְמֵאָה · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם נָטְפוּ·

דאמיט בעאבזיכטיגט, דאס וואסער מיט דעם שמוטצע חערויסצוברינגען · (ז) דאס מיט דעם שיפפע, מיט דעם אונטערן שיפסרוימע (נאך אנדערן: מיט דעם אנקער) אונד מיט דען רודערן הערויפקאממענדע וואסער איזט ניכט בעפעהיגענד; דאס אין פאנגקאסטען, נעטצען, רייזען, אויך ניכט, אויסער ווען מאן זיא אבשיטטעלט · ווען מאן איין שיף אינס מעער פעהרט, אוס עס קווילען צו לאסען, איינען געגליהעטען נאגעל אין רעגען לעגט, אום איהן הארט צו מאכען, איינען בראנד אין רעגען לעגט אום איהן צו לעשען, זא איזט דאס וואסער בעפעהיגענד· (ח) אן דער איבערדאכונג איבער טישע, אונד דער שוטצדעקקע איבער ציגעל, איזט, ווען וואסער דארויף פעללט, דיס ניכט בעפעהיגענד, וואהל אבער ווען מאן עס אבשיטטעלט · (ט) ווען מאן אין איין אונריינעס געפעס איינגיסט, איזט וואס אים אבערן געפעס בלייבט, ריין, אויסער בייא (דעם זעהר צעהען) האניג פאן זיפין אונד צפחת; נאך ב״ש אויך גרויפען אונד באהנען־ברייא, ווייל ער זיך צוריקציהט · (י) ווען מאן אויס איינעס ווארמען אין איין ווארמעס, אדער אויס איינעס קאלטען אין איין קאלטעס אדער אויס איינעס ווארמען אין איין קאלטעס, (אונריינעס) געפעס גיסט, זא איזט דאס אבערע ריין; ווען אבער אויס איינעס קאלטען אין איין ווארמעס, אונריין · ר״ש זאגט; אויך ווען מאן אויס איינעס ווארמען אין איין ווארמעס גיסט, איזט, ווען דיזעס הייסער איזט, יענעס אונריין · (יא) ווען איינע פרויא, דערען הענדע ריין זינד, איינען טאפף מיט אונריינען שפייזען אומריהרט, זא ווערדען איהרע הענדע, ווען זיא דאפאן שוויטצען, אונריין· ריהרט זיא וועהרענד איהרע הענדע אונריין זינד, איינען ריינען טאפף אום, אונד זיא שוויטצען דאדורך, זא איזט דיזער אונריין · ר׳ יוסי זאגט: נור ווען זיא אבטריפען · ווען איינער וויינטרויבען אין דער וואגשאלע

יתנגבו יותר מהרה: (ד) לעמקו · כשאדם מודד עמקו של בור בקנה, נכר רושם המים בקנה עד כמה מגיעים, ומתוך כך יודע עומקו, לפיכך רוצה הוא במשקה שברושם, אבל לרחבו אינו רוצה במשקה שברושם: (ה) אם יש · ול״ד לחבית דרפ״ד שהמים העולים לאחורים, כיון דא״א כו׳ הרי אלו בכ״י, ה״נ כיון דא״א להוי בכ״י, דשאני התם דרוצה למלאות המים, מש״ה כל המים שא״א זולתן מכשירים, אבל הכא א״צ למים כלל, שע״י הרגשה בלבד יוכל לידע אם יש בו מים: כמה. רוצה במשקה שברושם: טהורין · כלו׳ כמי אין מכשירין: (ו) החובט · מכה בעור אחר רחיצתו כדי לנערו מן המים, העור בצמרו כמו שמפשיטין אותו נקרא שלח: שיצאו · המים עם הליכלוך, לפיכך מכשיר מה שנתיז ממנו, ואפי׳ בתוך המים: (ז) העקל · מקום בשולי הספינה שמתקבצים שם המים הנכנסים בסדקים: נער · ונתזו כיון שנתכוין שיצאו המים אחשביהו: לצורפה · לבדקה, אם המים נכנסים לתוכה, פ״א לחזקה ולחסמה, לפי כשהיא ביבשה נבקעת מאליה: לצרפו. לחסמו אחר שנתלבן באש: (ח) קסיא · כסוי שמכסין על השלחן שלא יפול על המזון מים או דבר לכלוך: שיפה· מחצלת של שיפה ושל גמי שמכסים בהן הלבנים קודם בישולם, להגין מן גשמים: (ט) טהור · אם מערה מכלי טהור לכלי טמא, מה שבעליון טהור, דנצוק אינו חבור חוץ מהנך דחשיב: חוץ · אפי׳ היה מערה מצונן לצונן: הזיפין · א״ד דבש טוב וחשוב שמתוך חשיבתו מזייפין אותו, וא״ד ע״ש שבא ממקום ששמו זיף: מנפחת · עשוי מקמח ודבש, והוא רך כ״כ שיכולים להציקו: סולדות · כשהקלוח נפסק חוזר אותו העמוד השותת, שהיה קצתו במשקין טמאין שבכלי התחתון, ונמשך למשקין שבכלי העליון הטהור: (י) המערה · ה״נ מיירי שהמשקים שבכלי שמערה ממנו טהורים, ושבכלי התחתון שמערה לתוכו טמאים: מצונן לחם · שהחם מעלה הבל לעליון הצונן, וחשוב כמשקה ומטמא, וי״מ לפי שעמוד המשקה הנצוק יתחמם

יַסִּיקֵם אֶלָּא בְיָדַיִם טְהוֹרוֹת בִּלְבָד · רשׁ״א, אִם הָיוּ לַחִין, וְהִסִּיקָן, וְרַבּוּ הַמַּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֶן עַל הַמַּשְׁקִין שֶׁבָּלְעוּ, טְהוֹרִים :

פ ר ק ה

מִי שֶׁטָּבַל בַּנָּהָר, וְהָיָה לְפָנָיו נָהָר אַחֵר, וְעָבַר בּוֹ, טִהֲרוּ שְׁנַיִם אֶת הָרִאשׁוֹנִים · דְּחָהוּ חֲבֵרוֹ לְשִׁכְּרוֹ, וְכֵן לִבְהֶמְתּוֹ, טִהֲרוּ שְׁנַיִם אֶת הָרִאשׁוֹנִים · וְאִם כִּמְשַׂחֵק עִמּוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן : (ב) הַשָּׁט עַל פְּנֵי הַמַּיִם, הַנִּתָּזִין אֵינָן בְּכִי יֻתַּן · וְאִם נִתְכַּוָּן לְהַתִּיז עַל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן · הָעוֹשֶׂה צִפּוֹר (נ״א צִנּוֹר) בַּמַּיִם, הַנִּתָּזִין וְאֶת שֶׁבָּהּ, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן : (ג) פֵּרוֹת שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָן, וּבְלָלָן שֶׁיְּנֻגְבוּ, ר״ש אוֹמֵר, בְּכִי יֻתַּן, וַחֲכָ״א אֵינָן בְּכִי יֻתַּן : (ד) הַמּוֹדֵד אֶת הַבּוֹר, בֵּין לְעָמְקוֹ בֵּין לְרָחְבּוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן, דִּ״ר טַרְפוֹן · ר״ע אוֹמֵר, לְעָמְקוֹ בְּכִי יֻתַּן, וּלְרָחְבּוֹ אֵינוֹ בְּכִי יֻתַּן : (ה) פָּשַׁט יָדוֹ, אוֹ רַגְלוֹ, אוֹ קָנֶה, לַבּוֹר, לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן · לֵידַע כַּמֶּה מַיִם יֵשׁ בּוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן · זָרַק אֶבֶן לַבּוֹר, לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם, הַנִּתָּזִין אֵינָן בְּכִי יֻתַּן, וְאֶת שֶׁבָּאֶבֶן, טְהוֹרִים: (ו) הַחוּבֵט עַל הַשֶּׁלַח, חוּץ לַמַּיִם, בְּכִי יֻתַּן · לְתוֹךְ הַמַּיִם, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף

מיט זיא בערעגנעט ווערדען, ריין · דאך דארף מאן זיא נור מיט ריינען הענדען (אים אפען) אנצינדען · ר״ש זאגט: ווען דיא העלצער שאן פייכט ווארען, אונד נאכדעם מאן זיא אנגעצינדעט, מעהר פליסס־גקייט הערויסקאממט, אלס איינגעזאגען וואר, זינד זיא ריין ·

ווען יעמאנד אין איינעם פלוס געבאדעט האט אונד ער דורך איינען אנדערן פלוס דורך מוס, זא מאכט דאס וואססער דער צווייטען דאס פאס ערשטערן ריין · שטעסט איהן אדער זיין פיה, איין אנדערער אין דער טרונקענהייט היניין, זא מאכט דאס צווייטע דאס ערשטערע ריין; געשאה עס אבער וויא אים שערצע, זא איזט אויך דאס צווייטע בעפעהיגענד · (ב) ווען איינער אים וואססער שווימט, זא איזט דאס אבשפריטצענדע וואססער ניכט בעפעהיגענד; בעאבזיכטיגט ער אבער איינען אנדערן צו בעשפריטצען, זא איזט עס בעפעהיגענד · ווען איינער איינען שפריטצפאגעל[1]) אים וואססער מאכט, זא איזט דאס אויסגעשפריטצטע, אונד דאס וואססער דאראן ניכט בעפעהיגענד · (ג) ווען דיא דאכ־טרויפע אויף פריכטע טראפפט, אונד מאן זיא מענגט, דא־מיט זיא טראקנען, זא זינד זיא נאך ר״ש בעפעהיגט, נאך דען געלעהרטען ניכט · (ד) ווען יעמאנד עס זייא דיא טיפע אדער ברייטע איינעס וואססערס מיססעט, זא איזט דאס וואססער אם מעסשטאקקע, נאך ר״מ בעפעהיגענד, נאך ר״ע, נור ווען מאן דיא טיפע, ניכט אבער ווען מאן דיא ברייטע מיססעט · (ה) שטרעקט איינער זיינע האנד, אדער זיינען פוס, אדער איין ראהר אין איינע גרובע, אום צו זעהען אב וואססער דארין איזט, זא איזט עס ניכט בעפעהיגענד; טהוט ער עס אום צו וויססען, וויא פיל דארין איזט, זא איזט עס בעפעהיגענד · ווירפט איינער איינען שטיין אין איי־נע גרובע, אום צו זעהען, אב וואססער דארין איזט, זא איזט דאס הערויסשפריטצענדע ניכט בעפעהיגענד אונד דאס וואססער אם שטיינע איזט ריין · (ו) ווען יעמאנד אויף איין אויס דעם וואססער גענאממענעס פעלל קלאפפט, זא איזט דאס וואססער דאראן בעפעהיגענד; ניכט אבער וועהרענד עס אים וואססער ליגט; ר׳ יוסי זאגט: אויך דאן, ווייל מאן מטמא כלי אבל בידים טהורות יכול להסיקם ולא אמרי׳ סוף משקה טמא לצאת דכשנאחז האור בעצים כלה המשקה לתוכן. אם היו · עצים הללו שבלעו משקין טמאין ומחמת לחותן יצאו משקי׳ עצמן מהן, ועם אותן משקים פלטו משקה הטמא הבלוע ורבו :

פרק ה שטבל · ומים שעליו מכשירין שהרי לרצון הם : ועבר· ומים שעלו מן הנהר הב׳ אינן לרצון : טהרו · ואלו ואלו אין מכשירין : לשכרו · שהי׳ חברו שכור ומתוך שכרותו דחהו והפילו בנהר וכן לבהמתו שהפיל את הבהמה בשכרותו לנהר והיה על אדם מי טבילה ועל הבהמה מים לרצון : כמשחק · דחה את חברו בנהר או בהמתו : (ב) צפור · שמעלה ע״פ המים רתיחות כמין אבעבועות הניתזין בעשיית אבעבועות : שבה · הבעבועות עצמן, וא״ד העושה צנור כמין קנה, או עץ חלול לנתז המים בשחוק : שבה· הנשארים בצנור : (ג) שינגובו· בלל כל הפירות, שכשיהיו המים מפוזרים בכל הפירות,

[1]) איין שפילצייג אויס ראהר ·

בְּחֶזְקַת טֻמְאָה · וְעַל כֻּלָּם עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן
לוֹמַר טְהוֹרִים הֵן, חוּץ מִשֶּׁל דָּגָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן
מַפְקִידִין אוֹתָהּ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ · ר׳ אֱלִיעֶזֶר
בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, צִיר טָהוֹר שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ
מַיִם כָּל שֶׁהֵן טָמֵא : (ד) שִׁבְעָה מַשְׁקִין הֵן,
הַטָּל, וְהַמַּיִם, וְהַיַּיִן, וְהַשֶּׁמֶן, וְהַדָּם, וְהַחָלָב,
וּדְבַשׁ דְּבוֹרִים דְּבַשׁ צָרָעִים, טָהוֹר, וּמֻתָּר
בַּאֲכִילָה : (ה) תּוֹלְדוֹת לַמַּיִם, הַיּוֹצֵא מִן הָעַיִן,
מִן הָאוֹזֶן, מִן הַחוֹטָם, מִן הַפֶּה, מֵי רַגְלַיִם,
בֵּין גְּדוֹלִים, בֵּין קְטַנִּים, לְדַעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ·
תּוֹלְדוֹת לַדָּם, דַּם שְׁחִיטָה בַּבְּהֵמָה, וּבַחַיָּה,
וּבָעוֹפוֹת הַטְּהוֹרִים, וְדַם הֲקָזָה לִשְׁתִּיָּה · מֵי
חָלָב כְּחָלָב, וְהַמּוֹחַל כַּשֶּׁמֶן, שֶׁאֵין הַמּוֹחַל
יוֹצֵא מִידֵי שֶׁמֶן, דִּ״ר שִׁמְעוֹן · ר״מֵ אוֹמֵר,
אַעַ״פִּי שֶׁאֵין עִמּוֹ שֶׁמֶן · דַּם הַשֶּׁרֶץ כִּבְשָׂרוֹ,
מְטַמֵּא וְאֵינוֹ מַכְשִׁיר, וְאֵין לָנוּ כַּיּוֹצֵא בוֹ :
(ו) אֵלּוּ מְטַמְּאִין וּמַכְשִׁירִין, זוֹבוֹ שֶׁל זָב, וְרוֹקוֹ,
וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ, וּמֵימֵי רַגְלָיו, וּרְבִיעִית מִן הַמֵּת,
וְדַם הַנִּדָּה · ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שִׁכְבַת זֶרַע
אֵינָה מַכְשֶׁרֶת · ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר,
דַּם הַנִּדָּה (אֵינוֹ מַכְשִׁיר,) ר״שׁ אוֹמֵר דַּם הַמֵּת
אֵינוֹ מַכְשִׁיר, וְאִם נָפַל עַל הַדָּלַעַת, גּוֹרְדָהּ

שפאנישער קוליאס זינד ריין · אללע פישלאקע ווירד אלס אונריין בעטראכטעט · איבער אללע דיזע דינגע, פישלאקע פאן דגה אויסגענאממען, איזט דער אונקונדיגע בעגלויבט, ווען ער אויסזאגט, זיא זייען ריין; ווייל מאן זיא בייא אונקונדיגען אין פערוואהרונג גיבט· רא״בי זאגט: ווען אין ריינע לאקע אויך נור וועניג וואססער פעללט, ווירד זיא אלס אונריין בעטראכטעט · (ד) (בעפעהיגענדע) פליססיגקייטען זינד זיבען: טויא, וואססער, וויין, עהל, בלוט, מילך, בינענהאניג. הוממעלנ־האניג איזט ריין אונד צו עססען ערלויבט· (ה) אלס אונטערארט פאם וואססער איזט אנצו־זעהען: וואס אויס דעם אויגע, דעם אהרע, דער נאזע, דעם מונדע, אונד דען אונטערן טהיילען[1]), דעם אפטער אדער דער האַרנרעהרע, קאממט, עס זייא דיס מיט וויססען, אדער אונוויללקיהרליך. פאם בלוטע: דאס שלאכטבלוט פאן ערלויבטעם פיה, ווילד אונד געפליגעל; אדערלאס־בלוט, דאס צום טרענקען בעשטיממט איזט · מילך־וואססער איזט וויא מילך; אליפען־וואססער וויא עהל, ווייל עס זיך ניכט גאנץ פאם עהל שיידעט; זא ר״ש · ר״מ זאגט: אויך ווען עס גאנץ פאן עהל גע־שידען איזט · דאס בלוט דעס קריכטדהירס איזט וויא דעססען פלייש · עס פעראונרייניגט, אבער בעפעהיגט ניכט · עס איזט אין זיינער ארט דאס איינציגע · (ו) פאלגענדע דינגע פעראונרייניגען אונד בעפעהיגען צוגלייך: דער פלוס דעס אייטערפליססינען, זיין שפייכעל, זאמען אונד אורין; פערנער איין פירטעל לוג בלוט פאם טאדטען; אונד נדה־בלוט; ר״א ערקלערט דען זאמען, רא״בע דאס נדה־בלוט, אונד ר״ש, דאס פאם טאדטען, פיר ניכט בעפעהיגענד. פעללט לעטצטערעס אויף איינע קירבים, זא ברויכט מאן זיא נור

שמביאי׳ ממנו קופות מלאות במצרים: האספכין · מין דג שעורו רך מאוד, וג׳ מיכים הללו אין המים מכשירן לפי שהן חיין בלא מים זמן מרובה, ולאחר מיתתן אין נותני׳ עליהן מים שהמים מפסידן: ציר · זיעה שיוצאת מן הדגים ולאו בר קבולי טומאה הוא אלא שנותני׳ בו מים והידים ממשמשים בו: ועל כלן · דין ביצים בין פירות בין ציר: טהורי׳ · לא הוכשרו: שמפקידי׳ · ואי לאו דנאמן האיך מפקידים: הדגה · אין מפקידי׳: ציר טהור. שידוע שלא הוכשר ע״י משקה טמא, שמשקין כ״ש מכשירי׳ אותו, משהוכשר חזקתו טמא שהידים ממשמשי׳ בו: (ד) טהור · דלא חשיב משקה ואינו מטמא ואינו מכשיר: ומותר · דל״ת דבש צרעי׳ לא יהיה מותר שהצרעה שרץ העוף הוא והיוצא מן הטמא טמא, ודבש דבורי׳ רבי׳ קרא להתירא שאין לו שם לווי, קמ״ל דמפני מה אמרו דבש דבורי׳ מותר, מפני שמכניסו׳ אותו לגופן ואינן ממצות אותן מגופן, דבש צרעי׳ כמי: (ה) תולדות · וכל הני תולדות לא חייסינן אפי׳ יש להן שם לווי: מי רגלים · דאדם: גדולי׳ · היוצאי׳ מפי הטבעת ואע״ג דבמ״ז השותה מי טברי׳ אע״פ שיוצאי׳ נקיים דחשבינן להו כרעי, י״ל דשאני מי טבריא שלכך שותין כדי לשלשל יציאתו דרך פי הטבעת, משא״כ שאר המשקי׳ היוצאי׳ מפי הטבעת: לדעתו · שיצאו לדעתו של אדם: לשתי׳ · להשקותה לבהמה ולחיה או לנכרי, למעוטי לרפואה: מי החלב · המים הנפרש מן הגבינה כשמקפיאין לעשות גבינה: מוחל · מים שחורי׳ היוצאין מן הזיתים: אע״פ · דמוחל עצמו חשיב משקה אע״פ שאין בו שמן: כבשרו · ומצטרפין לכעדשה: (ו) ומכשירין · שהטומאה וההכשר באין כא׳: ש״ז כו׳ · דיש לה שם לווי: רא״א כו׳ · מדי דהוה אדם תחתוניות שגם הוא מכשיר: גוררה · שלא יאכל דם אדם שהוא אסור מדרבנן, ועוד דמת אסור בהנאה: (ז) לא מטמאין · אפי׳

[1]) אליהו רבא ערקלערט: פאן ערוואכסענען אדער קינדערן.

הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֹאזְנַיִם, הַיַּיִן שֶׁבַּכַּף טָהוֹר, עַד שֶׁיֵּעָרֶה לְתוֹךְ הַכֶּלִי, הֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לַסְּלִי זֵיתִים וַעֲנָבִים כְּשֶׁהֵן מְנַטְּפִין:

פ ר ק ו

הַמַּעֲלֶה פֵּרוֹתָיו לַגֶּג מִפְּנֵי הַכְּנִימָה, וְיָרַד עֲלֵיהֶם טָל, אִינָם בְּכִי יָתֵן. אִם נִתְכַּוֵּן לְכָךְ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יָתֵן. הֶעֱלָן חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, אַע"פִּי שֶׁחָשַׁב שֶׁיֵּרֵד עֲלֵיהֶן הַטָּל, אֵינָן בְּכִי יָתֵן, שֶׁיֵּשׁ לָהֶן מַעֲשֶׂה, וְאֵין לָהֶן מַחֲשָׁבָה: (ב) הַמַּעֲלֶה אֶת הָאֲגָדוֹת, וְאֶת הַקְּצִיעוֹת, וְאֶת הַשּׁוּם לַגֶּג, בְּשִׁבִּיל שֶׁיִּמָּתֵינוּ, אֵינָן בְּכִי יָתֵן. כָּל הָאֲגָדוֹת שֶׁל בֵּית הַשָּׁוְקִים, טְמֵאִין. ר' יְהוּדָה מְטַהֵר בַּבַּחִים. אָמַר ר"מ, וְכִי מִפְּנֵי מַה טִמְּאוּ? אֶלָּא מִפְּנֵי מַשְׁקֵה הַפֶּה. כָּל הַמְּחִין וְהַסַּלְתּוֹת שֶׁל בֵּית הַשָּׁוְקִים, טְמֵאִים. הַחִלְקָה, הַטַּרְגִּים, וְהַמַּסְגֵּי, טְמֵאִים בְּכָל מָקוֹם: (ג) כָּל הַבַּצִּים בְּחֻקַּת טָהֳרָה, חוּץ מִשֶּׁל מוֹכְרֵי מַשְׁקֶה. וְאִם הָיוּ מוֹכְרִין עִמָּהֶן פֵּרוֹת יְבֵשִׁים, טְהוֹרוֹת. כָּל הַדָּגִים בְּחֻקַּת טְמֵאָה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, חֲתִיכַת אַלְתִּית, וְדָג הַמְצָרִי הַבָּא בְקִפָּה, וְקוֹלְיַס הָאִסְפָּנִין, הֲרֵי אֵלּוּ בְּחֻקַּת טָהֳרָה. כָּל הַצִּיר

זוענט, זא איזט דער ווין אין דער שאלע ריין, ביס מען איהן אין אין געפעס גיסט. דיס איזט גאנץ זא, וויא ביים אליפען = אונד טרויבען = קערבען, וועלכע טריפען.

פ ר ק ו

זוען יעמאנד זיינע פרוכטע אויפ'ס דאך ברינגט, אום זי פאר אונגעציפער צו שיטצען, אונד טויא דארויף פעללט, זא זינד זי ניכט בעפעהיגט, וואהל אבער וועז דיס בעאבזיכטיגט וואר. ברינגט אין טויבשטומער, בלעד = זינניגער אדער מינדעריעהריגער זיא הינויף, זא זינד זיא, זעלבסט בייא דער אבזיכט, דאס טויא דארויף פאללע, ניכט בעפעהיגט; וויייל בייא זאלכען נור דיא טהאט, ניכט דיא אבזיכט בעאכטעט זוירד. (כ) זוען מאן בינדעל קרויט, אדער פיינענראשע, אדער לויך אויפ'ס דאך ברינגט, דאמיט זיא זיך לענגער פרישׁ האלטען, זא זינד זיא דורך דען טויא ניכט בעפעהיגט. אללע קרויטבינדעל, דיא צום מארקטע קאמ = מען זינד אונרין; ר' יהודה זאגט: זא לאנגע זיא פרישׁ זינד, זינד זיא דיין. ר"מ זאגט: דער גרונד זועסהאלב מאן זיא פיר אונרין ערקלערט, איזט זוענגען פייכטיגקייט דעם מונדעם[1]). — אללעס מעהל אונד שטערקעמעהל, דאס צום מארקטע קאממט, איזט אונרין. זוייצען = גרויפען צו 2, 3 אדער 4 פאם קארן[2]), זינד איבעראלל אונרין. (ג) אללע אייער זוערדען אלס ריין בעטראכטעט, אויסער דערען, דיא מיט פלייסיגען דינגען האנדעלן; פערקויפען זיא אבער צוגלייך טראקקענע פרוכטע, זא זינד זיא דיין. אללע פישע זוערדען אלס אונרין בעטראכטעט. ר' יהודה זאגט: שטיקע פאם אלתית = פיש, אונד עגיפטישע פישע, דיא מאן אין קערבען פערשיקט, אונד

כשיהו קונהו בכלי החס הטמא, ויחמס המשקה מאד בכלי העליון: וכתו • חומו: (יא) ומגיסה • כלך שכידה: חזיעו • מהכל שכקדירה: אם נטפו • לין הקדירה טמאה מ"מ נטפו טפין מן הזיעה שכידיה לתוך הקדירה: טהור • ליכו מכשיר ולין לו תורת משקין לעניין טומאה מיי"כ:

פרק ו הכנימי • תולעים קגדילין כפירות, לגון ותמי הכנס: כתכוין • ס"ס אם לא נתכוין ושמח כשידע: מעשה • כגון אם היו שופכין עליהם טל בכוכה היו מוכשרין: (ב) קציעות • כוחשים התלושים במכתשת ושופין לותן כעין כרכות גדולות והן נקרמו קציעות: שימתינו • לשון לקלוח שלא נתכוין שירד עליהן טל אלא שיהלחלחו מלייהן: ליכן • אם ירד עליהן טל: כל האגודות • של ירק: טמאות • שרגילין לזלף עליהן מים כדי להלחלחן והן מוכשרים לקבל טומאה ולידים ממשמשים בהם תמיד: בלמים • שמ"ע שאין ליהן עליהם: הפה • הפע. תע"פ שאין מזלפין עליהן מים מ"מ רגילין לתת עליהן משקה היוצא מן הפה להסיר החטים שלהם קודם שיטחנו לחוסם ואין מוכשרי' ולידים ממשמשי' בהן תמיד: ולת"ק טמאין: הסלתות • לפי שלותתין החטים שלהם קודם שיטחנו לחוסם ואין מוכשרי' ולידים ממשמשי' בהן תמיד: החלקה • חטה בהוסף ובחלק כל גרעין לכ', טרגים שבחלקו הגדעי' לג', טפגי, שבחלקו הגדעים לד': כ"מ • חפי' שלא בכית השוקי': (ג) משקה • מפני שמוגעים בהם כעוד משקה טופח על ידיהם ואין מקפידי' על הלכלוך שקליפתה מגיהה עליהן: יבשים • מתוך שמנגבים ידיהם שלא ישכאו הפירות מנגבי' כמי קודם שיגעו בכלים: הדגי' • הדגי' • שהם מוכשרי' כמים והטמא ממשמש בהם: הלהית • שם מקום שהם נדין מן דג ומוכרי' לותו תחיכות קתיכות: המצרי • דג קטן מאד

א) כלך רמב"ם, ויייל מאכצא דאמיט דען שטויב תכוויטען, כלך תכדערן: דאמיט תכפייכטטען. ב) טרגים לוכד טפגים נריכש ציסאקיס לוכד ציסאקיס

וְסוֹפָן מַשְׁקֶה, וְאֵינָן מְטַמְּאִין אֶלָּא לְרָצוֹן · אָמַר לָנוּ, לֹא אִם אֲמַרְתֶּם בְּמֵי גְשָׁמִים, שֶׁאֵין רֻבָּן לָאָדָם, אֶלָּו לָאֲרָצוֹת וְלָאִילָנוֹת, וְרוֹב הֶחָלָב לָאָדָם :

דאך נור ווילל קיהרליך אויפגענאממען פעראונרייניגט! ער ערווידערטע אונס : דאס איזט דער פאלל, ווייל רעגענוואסער מייסט ניכט פיר דיא מענשען, זאנדערן פיר דיא ערדע אונד ביימע איזט, וועהרענד מילך מייסט נור פיר מענשען איזט ·

מַסֶּכֶת זָבִים

דיזער טראקטאט בעשעפטיגט זיך מיט דער אונריינהייט דער מיט דעם פלוס בעהאפטעטען, ווארי בער דאס געזעטץ ויקרא ט"ו נאכצולעזען · בעמערקט מוס ווערדען, דאס היר ביים מאננע נור ווייסער פלוס, אונד בייא דער פרויא בלוט־פלוס, אויסער דער נדה צייט, געמיינט זייא · וויר האבען ביסהער אים אללגעמיינען באלד אייטערפליסיג, באלד פלוסזיכטיג איבערזעטצט · דאס לעטצטערע איזט אינדעס דעס נענאננטען אונטערשידעס וועגען פארצוציהען ·

פ ר ק א

הָרוֹאֶה רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זוֹב, בֵּ"שׁ אֹמְרִים, כְּשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, וּבֵ"הִ אוֹמְרִים, כְּבַעַל קֶרִי · רָאָה אַחַת, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, וּבַשְּׁלִישִׁי רָאָה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, בֵּשַׁ"א זָב גָּמוּר, וּבְהִ"א מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן · אָ"ר אֱלִיעֶזֶר בֶּן יְהוּדָה, מוֹדִים בֵּ"שׁ בָּזֶה, שֶׁאֵינוֹ זָב גָּמוּר · וְעַל מַה נֶחְלָקוּ ? עַל הָרוֹאֶה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, וּבַשְּׁלִישִׁי רָאָה אַחַת, בֵּשַׁ"א זָב גָּמוּר, וּבֵהִ"א מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן : (ב) הָרוֹאֶה קֶרִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לִסְפִירַת זוֹבוֹ, בֵּשַׁ"א סָתַר שְׁנֵי יָמִים שֶׁלְּפָנָיו, וּבֵהִ"א לֹא סָתַר אֶלָּא יוֹמוֹ · ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, הָרוֹאֶה בַּשֵּׁנִי, סוֹתֵר

ווען איינער איינמאל דען פלוס וואהרגענאממען האט, זא איזט ער, נאך ב"ש, אונריין, וויא איינע טאג אום טאג בעאבאכטענדע [1]); ב"ה זאגט : וויא איינער דער זאמענערגוס האטטע · האט ער איינען צופאלל, אם טאגע דארויף קיינען, אבער אם דריטטען 2, אדער איינען דער זא לאנגע אנהילט וו"א 2, זא איזט ער נאך ב"ש : איין פעלליגער פלוסזיכטיגער; נאך ב"ה פעראונרייניגט ער צוואר לאגער אונד זיטץ אונד בעדארף דעם קוועללוואסערבאדעס, איזט אבער פרייא פאם אפפער · ר"א ב"י זאגט : אויך ב"ש האלטען דיזען ניכט פיר איינען פעלליגען פלוסזיכטיגען; איהר שטרייט בעטריפט איינען דער אם ערשטען טאגע 2 צופעללע, אדער איינען דער זא לאנגע וויא 2 אנהילט, אם צווייטען קיינען, אונד אם דריטטען איינען האטטע, דען אלזא ב"ש פיר איינען פעלליגען פלוסזיכטיגען ערקלערט; וועהרענד ב"ה זאגט : ער פעראונרייניגט לאגער אונד זיטץ, אונד בעדארף דעם קוועללוואסערבאדעס, איזט אבער פרייא פאם אפפער · (ב) האט איינער אם דריטטען צעהלוגגסטאגע נאך דעם פלוסס, זאמענערגוס, זא זאגט ב"ש, עס העבט דיא טאגע פארהער אויף; נאך ב"ה נור דיזען טאג · ר' ישמעאל זאגט : ווען אם 2 טען העבט עס דען טאג פארהער אויף. ר"ע זאגט : עס זייא

פרק א זוב · בא מבשר מת ודומה ללובן ביצה המוזרת שאיכה משרצת אפרוח, ודומה כמי למי בצק של שעורים וש"ז קשורה כלובן ביצה שאיכה מוזרת : כשומרת · דאע"פ שאיכו זב גמור עד ג' ראיות מ"מ בראי' א' עושה משכב ומושב: כב"ק · ואיכו עושה משכב ומושב : ראה ב' · דכי' ראיות ביום א' או בב' ימים רצופי' צריך למנות ז' נקיים ופטור מן הקרבן ואם ראה ג' ראיות ביום א' או בג"י רצופי' חייב כמי בקרבן והזבה אפי' ראתה ראיות רבות ביום א' או בב"י רצופין בלא עת כדתה שומרת יום א' בנקיות וטהורה לערב ואם ראתה ג' ימים רצופי' צריכה למנות ז' נקיים וחייבת בקרב' וקאמ' ב"ש בהפסיק יום א' בין ראי' ראשונה לב' ראיות אחרונות אפ"ה הוה זב גמור : ובג' ראה · ב"ש סבר דהואיל ונזקק לספירת ז' כשראה בתחלה ב' בטלה ראיה ג' את יום הטהור, ויש בידו ג' ראיות : (ב) סתר ב' ימים · וחוזר ומונה

[1]) נעמליך איינע פרויא איזט ערשט זבה גדולה, ווען זיא 3 טאגע נאך איינאנדער דען פלוס האטטע; אבער אם ערשטען שאן אונריין; אונד הייסט דאן שומרת יום כנגד יום.

מכשירין פרק ו

וְהִיא טְהוֹרָה: (ו) אֵלּוּ לֹא מְטַמְּאִין וְלֹא מַכְשִׁירִין, הַזֵּיעָה, וְהַלֵּחָה סְרוּחָה, וְהָרְאִי, וְהַדָּם הַיּוֹצֵא עִמָּהֶם, וּמַשְׁקֶה בֶּן שְׁמוֹנָה, ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, חוּץ מִדָּמוֹ, וְהַשּׁוֹתֶה מֵי טְבַרְיָא, אַעַ"פִּי שֶׁיּוֹצְאִין נְקִיִּים, דָּם שְׁחִיטָה בִּבְהֵמָה, בַּחַיָּה, וּבָעוֹפוֹת הַטְּמֵאִים, וְדַם הַקָּנָה לִרְפוּאָה. ר' אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא בָּאֵלּוּ • ר"ש בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, חֵלֶב הַזָּכָר טָהוֹר: (ז) חֵלֶב הָאִשָּׁה מְטַמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן, וַחֲלֵב הַבְּהֵמָה אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא לְרָצוֹן • אָמַר ר"ע, כָּל הָחוֹמֶר הַזֶּה בְּרִים, מָה אִם חֵלֶב הָאִשָּׁה, שֶׁאֵינוֹ מִיָּד אֶלָּא לַקְּטַנִּים, מְטַמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן, חֵלֶב הַבְּהֵמָה שֶׁהוּא מִיָּד לַקְּטַנִּים וְלַגְּדוֹלִים, אֵינוֹ דִין שֶׁיְּטַמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן? אָמְרוּ לוֹ, לֹא, אִם טִמֵּא חֵלֶב הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, שֶׁדַּם מַגֵּפָתָהּ טִמֵּא, יְטַמֵּא חֵלֶב הַבְּהֵמָה שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, שֶׁדַּם מַגֵּפָתָהּ טָהוֹר • אָמַר לָהֶם, מַחְמִיר אֲנִי בְּחֶלֶב מִבְּדַם, שֶׁהַחוֹלֵב לִרְפוּאָה, טָמֵא, וְהַמֵּקִיז לִרְפוּאָה, טָהוֹר • אָמְרוּ לוֹ, סַלֵּי זֵיתִים וַעֲנָבִים יוֹכִיחוּ, שֶׁהַמַּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֶן לְרָצוֹן, טְמֵאִים, וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן, טְהוֹרִים • אָמַר לָהֶן, לֹא, אִם אָמַרְתֶּם בְּסַלֵּי זֵיתִים וַעֲנָבִים, שֶׁתְּחִלָּתָן אוֹכֶל, וְסוֹפָן מַשְׁקֶה, תֹּאמְרוּ בְּחֶלֶב שֶׁתְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ מַשְׁקֶה • עַד כָּאן הָיְתָה תְּשׁוּבָה • אָמַר ר"ש, מִכָּאן וְאֵילַךְ הָיִינוּ מְשִׁיבִין לְפָנָיו, מִי גָּשָׁמִים יוֹכִיחוּ, שֶׁתְּחִלָּתָן

אבצוקראטצען אונד זיא איזט ריין • (ז) פֿאלגענדע פֿעראונריניגט ניכט אונד בעפֿעהינען ניכט; שוויים, איבעלריגען דער אויסוואורף, אונראטה, אונד מיט דיזען צוגליידיג אבגעהענדעס בלוט, אונד דיא פֿליסיגקייטען פֿאן איינעם צו אכט מאנאט געבארנען קינדע; — ר' יוסי זאגט: אויסער דעם סען בלוט; — ראס געטרונקענע טבריא = וואססער, וועלכעס אויך נאך דיגטען ריין אבגעהט; שלאכט בלוט פֿאן אונערלויבטעם פֿיה, ווילד אדער געפֿליגעל; אדערלאסבלוט, וועלכער אדערלאס צור היילונג דינען זאלל; ר"א ערקלערט אלע דיזע פֿיר אונריין • ר"ש זאהן אלעזר זאגט: מילך פֿאם מענלידען איזט ריין • (ח) דיא מילך רער פֿרויא פֿערואונריניגט, זיא קאמעט פֿעראנלאסט אדער אונוילקיהרליך; דיא דעם פֿיהעס נור וועלכע ווילקיהרליך • ר"ע וועלכע דעט איין: עס ליעט זיך דאך זא פֿאלגערן: דא דיא רער פֿרויא, וועלכע נור פֿיר קינדער בעשטימט איזט, אין בויידען פֿעללען פֿעראונריניגט, ווא פֿיל מעהר מיסטע דיא דעם פֿיהעס, דיא פֿיר קליינע אונד גראסע בעשטימט איזט, אין בויידען פֿעללען פֿעראונריניגען? מאן ערווידערטע איהם: וועלכע דיא רער פֿרויא אים אונווילקיהרליכען פֿאללע פֿעראונריניגט, ווייל אויך בלוט פֿאן איהרער וואונדע דיזע ווירקונג האט, זא קאן דארום ניכט דיא דעם טהירס אים אונווילקיהרליכען פֿאללע פֿעראונריניגען, דא דעססען וואונדען בלוט ריין איזט! ער ענטגעגנעטע: אויך ערקלערע מילך פֿיר שטרענגער אלס בלוט; דען וועלכע מאן צור היילונג מעלקט, איזט דיא מילך אונריין, אונד וועלכע מאן צור היילונג אדער לעסט, איזט דאס בלוט ריין • זיא אנטוואורטעטען: זא מעגען קערבע מיט אליפֿען אונד ווייטרויבען צום בעווייזע דינען, דערען זאפֿט אים ווילקיהרליכען פֿאללע אונריין, אונד אים אונווילקיהרליכען ריין זינד• דאדורך ער: וואס פֿאן דיזען גילט, דיא אורשפרינגליך עסבארעס אונד דאן פֿליססיגעס זינד, קאן ניכט פֿאן מילך געלטען, דיא איממער פֿליססיגעס איזט • זא וויס וואר מאן אים דיספוטירען, זאגט ר"ש, אלס וויר דיא איינוועדונגען זא פֿארטוטצען: רעגענוואססער קאן אלס בעווייז דינען, דאס איממער פֿליססיג איזט אונד

יגלו מן הטמא: ליחס • סיגלא מן המורסא וס"ס כרוקק: והרעי • נוחה: פמקס • עס הליחס והרעי: שמנה • דס זרוק ומי רגליס של תנוק שנולד לח' מדמיס שהוא כאכן לף שהוא מי: נקייס • גלוליס דרך כית הרעי: מטמ' • למשקין הס תצוכי' ומטמאי ומכשירי: הזכר • דזיעה כעלמא הוא ואינו מכשיר: (ח) מטמ' • מכשירו ואס כטמא לו שהפ' טמאה מטמא: לרצון • כשחלב ככווכה: שלא לרצון. כמוטף מדבי'; שדס• ויש לכו להפוות משקים סיוצאי' מן החפה: מגפתה • מכתה דדמי לדס חלכיר, דמה לי קטלה כלה מה לי קטלה פלגא: טהור • דדס כשמה לא לקרי דס חלליס: יוכיחו • שהפוסקין לרפואה טמא, ואע"פ כן לרצון טמאים ושלא לרצון טהורי':

פרק ב

הַכֹּל מִטַּמְאִין בְּזִיבָה, אַף הַגֵּרִים, אַף הָעֲבָדִים, בֵּין מְשֻׁחֲרָרִין, בֵּין שֶׁאֵינָן מְשֻׁחֲרָרִין, חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, סְרִיס אָדָם, סְרִיס חַמָּה. טוֹמְטוֹם, וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, נוֹתְנִים עֲלֵיהֶם חוֹמְרֵי הָאִישׁ, וְחוֹמְרֵי הָאִשָּׁה, מִטַּמְאִים בְּדָם כְּאִשָּׁה, וּבְלוֹבֶן כָּאִישׁ, וְטֻמְאָתָן בְּסָפֵק: (ב) בְּשִׁבְעָה דְּרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב, עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לַזִּיבָה, בְּמַאֲכָל, בְּמִשְׁתֶּה, וּבְמַשָּׂא, בִּקְפִיצָה, בְּחוֹלִי, וּבְמַרְאֶה, וּבְהִרְהוּר. הִרְהֵר עַד שֶׁלֹּא רָאָה, אוֹ שֶׁרָאָה עַד שֶׁלֹּא הִרְהֵר. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִילוּ רָאָה בְהֵמָה, וְחַיָּה, וְעוֹף, מִתְעַסְּקִין זֶה עִם זֶה, אֲפִילוּ רָאָה בִּגְדֵי צֶבַע הָאִשָּׁה. ר"ע אוֹמֵר, אֲפִילוּ אָכַל כָּל מַאֲכָל, בֵּין רַע בֵּין יָפֶה, וְשָׁתָה כָּל מַשְׁקֶה. אָמְרוּ לוֹ, אֵין כָּאן זָבִין מֵעַתָּה. אָמַר לָהֶם, אֵין אַחֲרָיוּת זָבִים עֲלֵיכֶם. מִשֶּׁנִּזְקַק לְזִיבָה, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, אוֹנְסוֹ, וּסְפֵקוֹ, וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ, טְמֵאִים, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. רָאָה רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. בַּשְּׁנִיָּה, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. בַּשְּׁלִישִׁית, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף בַּשְּׁלִישִׁית בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי הַקָּרְבָּן: (ג) הָרוֹאֶה קֶרִי, אֵינוֹ מִטַּמֵּא בְזִיבָה מֵעֵת לְעֵת. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, יוֹמוֹ. נָכְרִי שֶׁרָאָה קֶרִי, וְנִתְגַּיָּר, מִיָּד הוּא מִטַּמֵּא בְזִיבָה. הָרוֹאֶה

דורך דען פלוס ווירד יעדער אונריין, אויך פראזעליטען, שקלאפען, פרייגעלאסען אדער ניכט, טויבשטוממע, בלעדזינניגע, מינדעריעהריגע, פערשניטטענע, פאן נאטור אונפעהיגע; געשלעכטסלאזע אונד צוויטטער ווערדען אין דיזער הינזיכט זאוואהל וויא מענליך אלס ווייבליך אנגעזעהען, אונד ווערדען אונריין דורך בלוט-פלוס וויא איינע פרויא, אונד דורך ווייסען פלוס וויא איין מאן; איהרע אונריינהייט איזט איינע צווייפעלהאפטע. (ב) אין זיבענערלייא פונקטען ערפארשט מאן דען פלוסזיכטיגען בעפאר ער זיך אלס פלוסזיכטיג ערוויזען: מאן פרעגט איהן וואס ער געגעסען אדער געטרונקען האבע, אב ער עטוואס געטראגען, אב ער געשפרונגען האבע, קראנק זייא, רייצענדעס געזעהען, אדער וואלליסטיגע געדאנקען געהאבט האבע, עס זייא דאס ער זיא געהאבט, עהע ער יע רייצענדעס געזעהען, אדער פארהער שאן דערגלייכען געזעהען האבע. ר' יהודה זאגט: זעלבסט ווען איינער פיה, ווילד אדער געפליגעל מיט איינאנדער צו טהון האבען, אדער אויך נור בונטע קליידער איינער פרויא געזעהען האטטע; ר"ע זאגט: ווען ער איבערהויפט פארהער עטוואס אאס, אונגעזונדעס אדער געזונדעס, אדער עטוואס טראנק— (איזט ער ניכט פלוסזיכטיגער). מאן ווענדעטע איהם איין: אויף דיזע ווייזע גיבט עס ניא פלוסזיכטיגע! ער ענטגעגנעטע: איהר האבט זיא ניכט צו פערבירגען. זאבאלד איינער אבער אלס פלוסזיכטיג ערוויזען איזט, זא פריפט מאן איהן ניכט מעהר, זיין אונפרייוויללינער אונד צווייפעלהאפטער פלוס אונד זאמען זינד אונריין, דען דיא זאכע האט גרונד. נאך דער ערשטען וואהרנעהמונג פריפט מאן איהן, אונד ווידערום נאך דער צווייטען, אבער ניכט מעהר נאך דער דריטטען; ר"א זאגט: אויך נאך דער דריטטען, וועגען דער אפפערפלליכטיגקייט. (ג) ווער זאמענערגוס האט, פעראונרייניגט ניכט דורך אין 24 שטונדען נאכפאלגענדען

פלוס. ר' יוסי זאגט: נור דענזעלבען טאג. ווען איין פראזעליט קורץ בעפאר ער איבערטראט זאמענערגוס האטטע, כדי טבילה וספוג מכוון: כדי ג'. לפי שהפסיק אשר למדכו ממנו ענין זה שנחלק הראי בזב בעל ג' ראיות מדבר: (ו) ידוע. אע"פ שלא היה ביניהם כדי טבילה וספוג: ודאי כו'. ובהכי אף ר"י מודה דאותה של בין השמשות נחלקת לב': ספק כו'. ומביא קרבן ואינו נאכל: ב' ימים כו'. כגון שראה א' בתחלת בין השמשות במ"ש וראה סוף בין השמשות במ"ש דאיכא לספוקא שלא היו ב' הראיות בג"י רצופי' ואיכא לספוקא, שמא אחד מהן הי' חציו מן היום וחציו מן הלילה, והוה ודאי אפי' לקרבן:

פרק ב הכל. לאתוי' תנוק בן יומו: סריס. מפורשי' מ"ד פ"ח דיבמות: ובלובן כמפורש ברפ"ק: בספק. ואם ראה אודם ולובן כא' טומאתן ודאי ושורפין עליהן את התרומ' אבל אין חייבי' עליהן על ביאת מקדש דגבי שלוח טמאין כתי' מזכר עד נקבה זכר ודאי ונקבה ודאית: (ב) בודקין. מפורש מ"ד פרק בתרא דנזיר: אין אחריות. הלא לא קבלתם עליכם אחריות של זבין ואפי' לא יהיו זבי' לעולם: בודקי' אותו. היינו לקרבן, דאי מחמת אונס ראה אינה מצטרפת עם הג' לקרבן, אבל מצטרפת עם הב' לטומאה אם ראה הב' שלא באונס: (ג) מע"לע. דמחמת חולש' דקרי הוא

שֶׁלְּפָנָיו • ר״ע אוֹמֵר, אֶחָד הָרוֹאֶה בַּשֵּׁנִי, וְאֶחָד הָרוֹאֶה בַּשְּׁלִישִׁי, שֶׁבִּשְׁ״א סָתָר שְׁנֵי יָמִים שֶׁלְּפָנָיו, וּבְה״א לֹא סָתָר אֶלָּא יוֹמוֹ • וּמוֹדִים הָרוֹאֶה בָּרְבִיעִי, שֶׁלֹּא סָתָר אֶלָּא יוֹמוֹ • בָּרוֹאֶה קֶרִי, אֲבָל אִם רָאָה זוֹב, אֲפִילוּ יוֹם שְׁבִיעִי סָתָר שְׁלְּפָנָיו : (ג) רָאָה אַחַת הַיּוֹם, וּשְׁתַּיִם לְמָחָר, שְׁתַּיִם הַיּוֹם, וְאַחַת לְמָחָר, שָׁלֹשׁ לִשְׁלֹשָׁה יָמִים, אוֹ לִשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר : (ד) רָאָה אַחַת, וְחִפְסִיק כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג, וְאַחַ״כ רָאָה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, אוֹ רָאָה שְׁתַּיִם, אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, וְחִפְסִיק כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג, וְאַחַ״כ רָאָה אַחַת, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר : (ה) רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁלֹשׁ, שֶׁהִיא כְּמִנְיַן יָדַיִן לְשִׁלּוּחַ, שֶׁהֵן כְּדֵי שְׁתֵּי טְבִילוֹת, וְכִשְׁנֵי סְפוּגִין, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר • רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּם, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן • ר״ יוֹסֵי, לֹא אָמְרוּ אַחַת מְרֻבָּה, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי שָׁלֹשׁ : (ו) רָאָה אַחַת הַיּוֹם, וְאַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאַחַת לְמָחָר, אִם יָדוּעַ שֶׁמִּקְצַת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם, וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר, הֲרֵי לַקָּרְבָּן וְלַטְּמְאָה • אִם סָפֵק שֶׁמִּקְצַת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם, וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר, הֲרֵי לַטְּמְאָה, וְסָפֵק לַקָּרְבָּן • רָאָה שְׁנֵי יָמִים בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, סָפֵק לַטְּמְאָה וְלַקָּרְבָּן • אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, סָפֵק לַטְּמְאָה :

דים אם צוויטען אדער דריטטען רער פֿאלל, זא העבט עס נאך כ״ש, דיא טאגע פֿארהער, אונד נאך כ״ה נור דיזען טאג אויף • זיא זינר איניג, דאס ווען עס אם פֿירטען דער פֿאלל איזט, עס נור דיזען טאג אויפֿהעבט • דים גילט נור פֿאם זאמענרגוס; טר׳טט אבער פֿלום איין, זאגאר אם זיבענטען טאגע, זא העבט עס דיא גאנצע צערלונג פֿארהער אויף• (ג) האט איינער דען פֿלום הייטע איינמאל, מארגען צוויימאל, אדער הייטע צוויימאל, מארגען איינמאל, אדער 3 מאל אין 3 טאגען אדער 3 נעכטען, זא איזט ער אין פֿעלליגער פֿלוסזיגער • (ד) האט איינער איינען צופֿאלל, אונד דאן רוהעט עס זא לאנגע דאס מאן אונטערטוכען אונד זיך אבטראקנען קאן, אונד דאן 2, אדער איינען דער אנהעלט וויא 2, אדער ערשט זאלבע, אונד דאן רוהעט עס זא לאנגע, אונד דארוף איינען דריטטען, זא איזט ער אין פֿעלליגער פֿלוסזיגער • (ה) האט איינער איינען צופֿאלל דער אנהעלט וויא 3, זא לאנגע וויא מאן פֿאן גד יון׳) צום שילוח געהט, דאס איזט ציט צו 2 מאליגעם אונטערטוכען אונד 2 מאל אבטראקנען, זא איזט ער אין פֿעלליגער פֿלוסזיגער • האט איינער איינען זא לאנגע וויא 2 אנהאלטענדען צופֿאלל, זא פֿראונרייניגט ער לאגער אונד זיטץ אונד בעראף דעם קוועללוואם סערבאדעם, איזט אבער פֿריא פֿאם אפֿפֿער • ר׳ יוסי זאגט; דיזער פֿאלל פֿאם לענגערן אנהאלטען איזט נור ערווערנט, ווען ער וויא 3 אנהעלט • (ו) האט ער איינען הייט, אונר איינען אין דער אבענדרעמערונג, אדער איינען אין דער אבענדרעמערונג אונד דען אנדערן מארגען, זא איזט ער, ווען געווים אין טהייל דעסזעלבען אם הי׳טיגען אונד אין טרהייל אם פֿאלגענדען טאגע וואר, אים געווים־טען צושטאנדע בעטרעפֿענד דאם אפֿפֿער אונד דיא אונריינהייט; ווען עס צוויפֿעלהאפֿט איזט, איזט ער געווים אונרי׳ן, אבער דיא אפֿפֿערפֿליכט איזט צוויפֿעלהאפֿט • האט ער 2 צופֿעללע אין 2 אבענדרעמערונגען נאכאיינאנדער, זא איזט עס אין ביירען בעציהונגען צוויפֿעלהאפֿט; ווען איינמאל אין דער אבענדרעמערונג, איזט דיא אונריינהייט צוויפֿעלהאפֿט •

ז׳ כנתחלס : יומו • דסנים סרשסוכים עלו לו ומוכס עוד ס׳ : כסני • שמים מ׳ וכנ׳ רשס קרי קסר של פנים מפני לכ״ס : כד׳ • שכתר עכרו ג״י טכורי׳ כמקפר הימים שעושה זכ גמור, מודים כ״ס שמין קרי קוהר : (ד) וסיפוג . כדי סיטכול בקנה עגמו ממר הטבילה, דמחות משעור זה לא הוס הפסק ומציב כרחים ס׳ : מרוכס • שסי׳ כין התחלת הרחי׳ לסוף הרחי׳ כדי טבילה וסיפוג : (ה) גד יון • מקום . בירושלים שהעמידו בו מלכי יון ע״ז וסי׳ לותו המקום רמוק מן הזילוח שעור כ׳ טבילות וכ׳ ספוגין : גד לשון העורכי׳ לגד שלחן : לזילות • שס הכהר ויי״ג לשילה : וכ׳ ספוגין . והוא שיהיס כין כ״ח

א) חיין תרט חין ירושלים.

שֶׁאֵין עֲשׂוּיִן בְּטִיט, טְמֵאִים • ר׳ יְהוּדָה מְטַהֵר: (ב) מְגִיפִין, אוֹ פּוֹתְחִין • וַחֲבֵרוֹ עַד שֶׁיְּהֵא זֶה מֵגִיף, וְזֶה פּוֹתֵחַ • מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה מִן הַבּוֹר • ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיְּהֵא הַטָּהוֹר מַעֲלֶה אֶת הַטָּמֵא • מַפְשִׁילִין בַּחֲבָלִין, וַחֲכָ״א, עַד שֶׁיִּהְיֶה זֶה מוֹשֵׁךְ הֵילָךְ, וְזֶה מוֹשֵׁךְ הֵילָךְ • אוֹרְגִים, בֵּין בְּעוֹמְדִין בֵּין בְּיוֹשְׁבִין, אוֹ טוֹחֲנִין • ר״ש מְטַהֵר בְּכֻלָּן, חוּץ מִן הַטּוֹחֲנִין בְּרֵחַיִם שֶׁל יָד • פּוֹרְקִין מִן הַחֲמוֹר, אוֹ טוֹעֲנִין, בְּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָם כָּבֵד, טְמֵאִין, בְּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָם קַל, טְהוֹרִין • וְכֻלָּן טְהוֹרִין לִבְנֵי הַבְּנֶסֶת, וּמְטַמְּאִין לִתְרוּמָה: (ג) הַזָּב וְהַטָּהוֹר, שֶׁיָּשְׁבוּ בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה — אֵיזוֹ הִיא סְפִינָה גְּדוֹלָה? ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהָמִיט בָּאָדָם • יָשְׁבוּ עַל הַנֶּסֶר, עַל הַסַּפְסָל, עַל הַגָּשִׁישׁ שֶׁל מִטָּה, וְעַל הָאֲכָלִים, בְּזְמַן שֶׁאֵינָן מַחֲגִירִין, עָלוּ בְאֵילָן שֶׁכּוֹחֲפָה, בְּסוֹכָה שֶׁכּוֹחָהּ יָפֶה, וּבְסוֹלָם צוֹרִי, אוֹ מִצְרִי, בְּזְמַן שֶׁהוּא קָבוּעַ בְּמַסְמֵר, עַל הַכֶּבֶשׁ, עַל הַמְּסוֹרָה, וְעַל הַדֶּלֶת, בְּזְמַן שֶׁהֵן עֲשׂוּיִן בְּטִיט, אֲפִילוּ מִצַּד אֶחָד, טְהוֹרִין • הַטָּהוֹר מַכֶּה אֶת הַטָּמֵא, טָהוֹר • הַטָּמֵא מַכֶּה אֶת הַטָּהוֹר, מֵמֵא • שֶׁאִם יִמְשׁוֹךְ הַטָּהוֹר, חֲבֵרוֹ הַטָּמֵא נוֹפֵל:

זינד, זא זינד זיא אונריין; נאך ר׳ יהודה ריין • (ב) וועז זיא געמיינשאפֿלטיך איינע טהירע צו ארער אויפמאכן, (אונריין); דיא געלעהרטע טען ואגען; נור וועז דער איינע צו אונד דער אנדערע אויפמאכן וויל • פֿערנער, וועז איינער דען אנדערן אויס איינער גרובע ציהט; ר׳ יהודה זאגט; נור וועז דער ריינע דען אונריינען הערויסציהט • פֿערנער: וועז זיא געמיינשאפֿטליך שטריקקע דרעהען; דיא געלעהרטען זאגען; נור וועז דער איינע דאהין, דער אנדערע דארטהין ציהט • פֿערנער וועז זיא צוואממען שטעהענד אדער זיצענד וועבען, אדער מאהלען; ר״ש ערקלערט זיא אין אלע לען דיזען פֿעלללען פֿיר ריין; אויסער וועז זיא אן דער האנדמיהלע דרעהען • וועז זיא צוזאממען דאז עזעל אבע אדער בע־לארען, אונד דיא לאסט שוועד איזט, זינד זיא אונריין, וועז ליידט, ריין; אויך אים ערשטערן פֿאללע איזט ער ריין פֿיר דיא זינאגאגע, אבער אונריין צו דער עבע • (ג) וועז איין פֿלוסזיגטיגער אונד איין ריינער צוזאממען אין איינעם גראסען שיפֿפֿע זיטצען — איין זאלצעס איזט, וויא ר׳ יהודה ערקלערט, דאס איין מענש ניכט וואנקענד מאכט — אדער אויף איינעם ברעטטע, איינער באנק, איינעם ברעטטע אונטער דען בעטטפֿיסען, איינער שטאנגע, דיא ניכט שוויקעלן; שטיגען זיא ארף איינען שטארקען בוים, אדער אויף אינען שטארקען אסט, אויף איינע טירישע, אדער גענאגעלטע עגיפטישע לייטער, אויף אין בריקקען־ברעטט, איינען באלקען, איינע טהירע, דיא מיט לעהם בעפֿעסטיגט זינד, זעלבסט ביירע פֿאן איינער זייטע, זא זינד זאלצ ריין • שלעגט דער ריינע דען אונריינען, זא איזט יענער פֿאן דרוק ריין • שלעגט דער אונריינע דען ריינען זא איזט ער דרוק אונריין, דען וועז זיך דיזער צוריקצעגע, ווירדע דער אונריינע אויף אירהן פֿאללען •

דָּם, וְהַמַּקְשָׁה, מֵעֵת לְעֵת · וְהַמַּכֶּה אֶת עַבְדּוֹ, יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, מֵעֵת לְעֵת · כֶּלֶב שֶׁאָכַל בְּשַׂר הַמֵּת, שְׁלֹשָׁה יָמִים, מֵעֵת לְעֵת, הֲרֵי הוּא(נ"אוְהוּא) כִּבְרִיָּתוֹ: (ד) הַזָּב מְטַמֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּב בַּחֲמִשָּׁה דְרָכִים, לְטַמֵּא אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים, עוֹמֵד, יוֹשֵׁב, שׁוֹכֵב, נִתְלָה, וְנִשְׁעָן · וְהַמִּשְׁכָּב מְטַמֵּא אֶת הָאָדָם בְּשִׁבְעָה דְרָכִים לְטַמֵּא בְּגָדִים, עוֹמֵד, יוֹשֵׁב, שׁוֹכֵב, נִתְלָה, וְנִשְׁעָן, בְּמַגַּע, וּבְמַשָּׂא:

ווירד ער דורך פלוס זאגלייך אונריין · איינע פרויא דיא בלוט זיהט, פעראונרייניגט 24 שטונדען · ווען איינע פרויא אין דען פלוס־טאגען וועהען האט, איזט עס פלוס, בייא איינער רוהע פאן 24 שטונדען · עבען זא ווערדען דיא טאגע, ווען איינער זיינען קנעכט שלעגט, אונד ער איינען אדער 2 טאגע לעבט, נאך 24 שטונדען גערעכנעט; עבען זא ווען איין הונד פלייש פאם טאדטען געפרעסען האט, ווערדען דיא 3 טאגע, דא עס זיך אונפערענדערט ערהעלט, צו יע 24 שטונדען גערעכנעט · (ד) דער פלוסזיכטיגע פער־אונרייניגט דאס לאגער, זא דאס עס דען מענשען אונד דיזעד ווידערום קליידער פעראונרייניגט, אויף 5 ווייזען; נעמליך דארויף שטעהענד, זיטצענד, ליגענד, דאראן האנגענד אונד אויפגעלעהנט · דאס לאגער פעראונרייניגט דען מענשען זא דאס ער קליידער פעראונרייניגט, — אויף זיבען ארטען; ווען ער דארויף שטעהט, זיטצט, ליגט, דאראן האנגט, זיך לעהנט, עס בעריהרט אדער טרעגט ·

פ ר ק ג

הַזָּב וְהַטָּהוֹר שֶׁיָּשְׁבוּ בִסְפִינָה, אוֹ בְאֶסְדָּא, אוֹ שֶׁרָכְבוּ עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, אַעַ"פִּי שֶׁאֵין בִּגְדֵיהֶם נוֹגְעִים, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים מִדְרָס · יָשְׁבוּ עַל הַנֶּסֶר, עַל הַסַּפְסָל, עַל הַגָּשִׁישׁ שֶׁל מִטָּה, וְעַל הָאַכְלוֹנָס, בִּזְמַן שֶׁהֵן מַחֲגִירִין, עָלוּ בְּאִילָן שֶׁכּוֹחוֹ רַע, בְּסוֹכָה שֶׁכּוֹחָהּ רַע, בְּאִילָן יָפֶה, בְּסוּלָם מִצְרִי, בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ בְּמַסְמַר, עַל הַכֶּבֶשׁ, וְעַל הַקּוֹרָה, וְעַל הַדֶּלֶת, בִּזְמַן

ווען איין פלוסזיכטיגער אונד איין ריינער אים שיפפע אדער אויף איינעם פלאס, אדער רייטענד אויף איינעם טהירע זיטצען, זא זינד זיא, ווען אויך דיא קליידער איי־נאנדער ניכט בעריהרען דרוק־אונריין · זיטצען זיא אויף איינעם ברעטטע, איינער באנק, איינעם שוטצברעטט אונ־טער דען בעטטפיסען, איינער שטאנגע, וועהרענד זיא שויקעלן; שטייגען זיא אויף איינען שוואכען בוים איינען שוואכען אסט זעלבסט אויף איינעם שטארקען בוימע, אויף איינע ניכט נאגעלפעסטע עגיפ־טישע לייטער, אויף איין בריקקען־ברעט, איינען באל־קען, איינע טהירע, וועלכע ניכט מיט לעהם בעפעסטיגט

ובראי' שני איירי, דראשון מטמא באוכס, וכן חולין למראה ולהרהור מע"לע, אבל למאכל ולמשתה למשא ולקפיצ' וא"כל לחולי תולין כ"ז שהוא מצטער: יומו · ולא כל מע"לע: מיד · ואפי' בתוך מע"לע שראה קודם שנתגיי' דראיית זיבה כשהי' נכרי כמאן דליתא דמי: הרואה והמקשה · מפורשי' ברפ"ק ובמ"ד פ"ד דכדה: יומים · האמור בתורה אך אם יום או יומים יעמוד דרשינן יום שהוא כיומים זהו מע"לע: כלב · דקי"ל דאין מתעכל במעיו עד לאחר ג"י היינו ג מע"לע וכל ג' מע"לע הרי הוא כברייתו וי"ג והוא כברייתו, בתנאי שלא נשתנה אז שעורו ג"י מע"ל, ועוד איכא טובא ששעורן מע"לע כגון גבי מניח פירות להיות מפריש עליהן תרומות ומעשרות ואכדו ס"פג דגיטין, וכן דרסה וטרפה בכותל מ"ג פ"ג דחולין: (ד) הזב · וכן הזה כדה ויולדת ומצורע: המשכב · וה"ה למושב: נתלה · כגון שהזב בכף אזנים ומושבו' בכף שני' וכרעו המושבו' את הזב והזב נתלה וכאלו יושב עליהן: בגדי' וה"ה לכל כלים שנוגע בהן עד שלא פירש חוץ מאדם וכ"ח:

פרק ג בספינה · קטנה ופעמים שהזב מכריע את הטהור ובגדיו ומטמאן בהסיט ונעשים ראשון לטומאה ואם הכריע הטהור את הזב נטמא הטהור בהסיט ונטמאו בגדיו מדרס אם ראוי' למשכב ומושב: אסדה · מפורש מ"ו פ"ד דברכזת, ונקרא כמי דוברית זו רפסודו': בהמה · וסתם בהמה נכפפת תחת הרוכב, אבל מה שהבהמה מסטת ברגלי' אין ניסט מחמת הרוכב אא"כ כחה רע: הגשיש · כמין עצים ארוכים שנותני' במטה של פרקים ועל ידיהן המטה נגששת זנדבקת זו עם זו פ"א עצי' שנותני' תחת כרעי המטה שלא יפסידו מלחלוחית הארץ: כלונס · מפורש במ"ג פ"ב דר"ה: מחגירין · כאדם חגר שאינו יכול להניח ב' רגליו כא' כך אלו כשיושבו' עליהן כא' נוטים לכאן ולכאן מתוך כך נשען הזב על הטהור, והטהור על הזב: שכחו רע · וכל שאין עקרו עב כדי לחוק בו רובע הקב, הוה כחו רע: סוכה · ענף אילן, וי"ג בשי"ן, והיכי דמי כחה רע, כל שנטמנת בכף ידו כשאוחזה: יפה · אפי' עומדת השוכה באילן שכחו יפה, וכל אלו נכפפים תחתיהן, ונשענים זה על זה, ונטמא הטהור: מצרי · מפורש מ"ו פ"ג דב"ב: הדלת · וי"ג הדלית כאותה

לְאָרְכָּן, טְמֵאִין · לְרָחְבָּן, טְהוֹרִין · יָשֵׁן, סָפֵק שֶׁנִּתְהַפֵּךְ עֲלֵיהֶן, טְמֵאִין · הָיָה מֻטָּל עַל שֹׁשָּׁה כְּסָיוֹת, שְׁתֵּי יָדָיו עַל שְׁתַּיִם, שְׁתֵּי רַגְלָיו עַל שְׁתַּיִם, רֹאשׁוֹ עַל אַחַת, גּוּפוֹ עַל אַחַת, אֵין טָמֵא אֶלָּא זֶה שֶׁתַּחַת גּוּפוֹ · עוֹמֵד עַל שְׁתֵּי כְסָאוֹת, ר״שׁ אוֹמֵר, אִם רְחוֹקִין זֶה מִזֶּה, טְהוֹרִין : (ה) עֶשֶׂר טָלִיּוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, יָשֵׁן עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנָה, כֻּלָּן טְמֵאוֹת · הַזָּב בְּכַף מֹאזְנַיִם, וּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּנֶגְדּוֹ, כָּרַע הַזָּב, טְהוֹרִין · כָּרְעוּ הֵן, טְמֵאִין · ר״שׁ אוֹמֵר, בַּיְחִידִי טָמֵא, וּבַמְרֻבִּין טָהוֹר, שֶׁאֵין אֶחָד נוֹשֵׂא אֶת רֻבּוֹ : (ו) הַזָּב בְּכַף מֹאזְנַיִם, וְאוֹכְלִין וּמַשְׁקִין בְּכַף שְׁנִיָּה, טְמֵאִין · וּבַמֵּת, הַכֹּל טָהוֹר, חוּץ מִן הָאָדָם · זֶה חוֹמֵר בַּזָּב מִבַּמֵּת, וְחוֹמֶר בַּמֵּת מִבַּזָּב (נ״א בַּזָּב מִבַּמֵּת שֶׁזָּב), שֶׁהַזָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִתַּחְתָּיו, לְטַמֵּא אָדָם וּלְטַמֵּא בְגָדִים, וְעַל גַּבָּיו מִדָּף לְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, מַה שֶׁאֵין הַמֵּת מְטַמֵּא · חוֹמֶר בַּמֵּת, שֶׁהַמֵּת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, וּמְטַמֵּא טֻמְאַת שִׁבְעָה, מַה שֶׁאֵין הַזָּב מְטַמֵּא : (ז) הָיָה יוֹשֵׁב עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה, וְאַרְבַּע טָלִיּוֹת תַּחַת אַרְבַּע רַגְלֵי הַמִּטָּה, טְמֵאוֹת, מִפְּנֵי

ריין, ווען קווער איבער דיא ברייטע, ריין שליף ער זא אויף דיזען, אונד עס איזט אונגעוויס אב ער זיך דארויף הערומגעוועלצט האבע, זא זינד זיא אונריין · ליגט ער אויף 6 פאלסטערן, מיט דען הענדען אויף 2, מיט דען פיסען אויף 2, מיט דעם קאפפע אויף איינעם, אונד דעם קערפער אויף איינעם, זא איזט נור דער לעטצטערע אונריין. שטעהט ער אויף 2 שטיהלען, זא זאגט ר״ש, ווען זיא ווייט פאן איינאנדער שטעהען, זינד זיא ריין · (ה) ליגען צעהן טיכער איבער איינאנדער, אונד ער שלעפט אויף דעם אפערשטען, זא זינד אללע אונריין · איזט דער פלוסזיכטיגע אין איינער וואגשאלע, אונד לאגער אדער זיטץ אין דער אנדערן, זא זינד דיזע, ווען ער דיא שאלע זענקט, ריין, ווען זיא אבער זינקען, אונריין · ר״ש זאגט : ווען לאגער אדער זיטץ איין שטיק איזט; זינד עס מעהרערע, זא זינד זיא ריין, ווייל ניכט איין איינצעלנעס אלסדאן דען גרעסטען טהייל זיינעס קערפערס טרעגט · (ו) ווען דער פלוסזיכטיגע אין איינער וואגשאלע איזט, אונד שפייזען אדער געטרענקע אין דער אנדערן, זא זינד דיזע אונריין. ווען איין טאדטער אין איינער וואגשאלע איזט, זא איזט, וואס אין דער אנדערן ריין, אויסער ווען עס איין מענש · דארין איזט עס שטרענגער ביים פלוסזיכטיגען אלס ביים טאדטען, דאס יענער לאגער אונד זיטץ אונטער זיך פעראונרייניגט, זא דאס זיא מענשען אונד דיזע ווידערום קליידער פעראונרייניגען, אונד וואס איבער איהם ליגט דורך רעגונג אונריין איזט, אום שפייזען אונד געטרענקע צו פעראונרייניגען, וואס ביים טאדטען ניכט זא איזט : דאגעגען איזט ביים טאדטען שטרענגער, דאס ער אים צעלטע פעראונרייניגט, אונד אויף זיבען טאגע, וואס ביא יענעם ניכט איזט · (ז) זיטצט ער

אויף איינעם בעטטע, אונד פיער טיכער זינד אונטער דען 4 פיסען דעם בעטטעס, זא זינד דיזע אונריין, ווייל דאס ונעשה מלאכתינו : לארכן · ששוכב לארכן של ספסלים, או פונדיות טמאין, שרובו נשען על כל א׳ וא׳, פעמים על זה, ופעמים על זה : לרחבן · ששוכב ארכו לרחבן : טהורים · שאין משכב ומושב לעולם עד שישען רובו עליו : ישן · לרחבן, וספק אם נתהפך לארכן : כסיות · לשון רבים של כסא, וי״מ קגורות של עור כאותים למשכב : גופו · והאחרים אין להם תורת משכב אלא מגע הזב : רחוקים · כיון שהן רחוקים עומד על שתיהן בשוה, תליו על זה וחליו על זה, אבל אם הן קרובים זה לזה שניהם טמאין, דזמנין נשען רובו על זה, וזמנין על זה : (ה) עשר · ל״ד דאפי׳ אלף ואבן גדולה ע״ג, וישב הזב על האבן, כל הטליות שתחתי׳ מיטמאות מושב, דמשכב ומושב מיטמאי׳ תחת אבן מוסמא : טהורי׳ · מדין משכב, אבל טמאים במשא הזב : ביחידי · משכב א׳ בכף מאזנים כנגד הזב טמא, שרוב הזב נשען עליו : ובמרובים · במשכבות רבות כנגד הזב בכף מאזנים טהור, שאין א׳ מהן נושא רובו של זב : (ו) טמאי׳ · טומאת היסט, בין כרע הזב, בין כרעו האוכלין והמשקין : ובמת · וה״ה בנבלה : הכל · בין מושב ומשכב, בין אוכלים ומשקים, בין כרע המת, בין כרעו הן, דכל הסיטות טהורות, חוץ מהסיטו של זב : האדם · כשמכריע את המת טמא, מפני שמסיטו : מדף · מפורש מ״ב פ״י דפרה : וחומר במת מבזב · וי״ג וחומר בזב מבמת שזב : שאין המת · אפי׳ תהא טומאה בוקעת ויורדת, מ״מ אין משכב ומושב שתחתיו מטמא אדם לטמא בגדים וע״ג מדף כהי דמת כמי מטמא מדף דטומאה בוקעת ועולה מ״מ אם היה המת בבית סמוך לקורה והמשכבו׳ בעלי׳ ובכפפי הנסרי׳ מכובד המשכבו׳ ומכבידי׳ על המת דבזב בכה״ג טמא מתחתיו לטמא אדם לטמא בגדים וע״ג מדף ובמת בין ע״ג בין מתחתיו טהור : (ז) שאינה · וכיון דזה אינו יכול וזה אינו יכול, כל חד וחד כולי׳ מעט

זבים פרק ד

פ ר ק ד

ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, נִדָּה שֶׁיָּשְׁבָה עִם הַטָּהוֹרָה בַּמִּטָּה, כַּפָּה שֶׁבְּרֹאשָׁהּ טְמֵאָה מִדְּרָס. יָשְׁבָה בִּסְפִינָה, כֵּלִים שֶׁבְּרֹאשׁ הַגַּג שֶׁבַּסְּפִינָה טְמֵאִין מִדְּרָס. נוֹטֶלֶת עֲרֵבָה מִלְּאָרֵי בְּגָדִים, בִּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָן כָּבֵד, טְמֵאִין. בִּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָן קַל, טְהוֹרִין. זָב שֶׁהִקִּישׁ עַל כְּצוֹצְרָא, וְנָפַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר: (ב) הִקִּישׁ עַל הַמְּרִישׁ, עַל הַמַּלְבֵּן, עַל הַצִּנּוֹר, וְעַל הַדֶּלֶת, אַע"פִּי שֶׁחוּא עָשׂוּי בְּחֲבָלִים, עַל הַתַּנּוּר, וְעַל הַיָּם, וְעַל הָאַמְטְרוֹבָּל, וְעַל חֲמוֹר שֶׁל חֵרֶשׁ שֶׁל זֵיתִים, וְעַל סְאָה שֶׁל חֵרֶשׁ שֶׁל זֵיתִים. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עַל קוֹרַת הַבַּלָּנִין, טָהוֹר: (ג) הִקִּישׁ עַל הַדֶּלֶת, עַל הַנָּגָר, עַל הַמַּגָּעוֹל, עַל הַמָּשׁוֹט, וְעַל הַקֶּלֶת, וְעַל אֵילָן רַע, וְעַל סוֹלָם שֶׁבּוֹחֲה רַע עַל אֵילָן שֶׁכּוֹחוֹ יָפֶה, עַל סוֹלָם מִצְרִי, בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ בְּמַסְמֵר, עַל הַחֲבָשׁ, עַל הַקּוֹנָה, וְעַל הַדֶּלֶת בִּזְמַן שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִן בְּטִיט, טְמֵאִין. עַל הַשָּׁדָה, עַל הַחֲבָה, וְעַל הַמִּגְדָּל, טְמֵאִין. ר' נְחֶמְיָא וְר"שׁ מְטַהֲרִין בְּאֵלּוּ: (ד) זָב שֶׁהָיָה מֻטָּל עַל חֲמִשָּׁה סַפְסָלִים, אוֹ עַל חֲמִשָּׁה כָּרִיּוֹת,

ר' יהושע לערוט: ווען איינע נדה טיט איינער ריינען צוואמען אויף איינעם בעטטע זיטצט, זא איזט זעלבסט דיא מיטצע אויף דעם קאפּפּע דער לעטצטערן דרוק=אונריין. ווען איינע נדה אין איינעם שיפּפּע זיטצט, זא זינד זעלבסט דיא גערעטטע אבען אויף דער ערשטע שטאנגע דרוק אונריין. ניממט זיא איינע מגלה מיט קלידערן אויף, זא זינד ווען ר"א לאסט שווער איזט, דיא קליידער אונריין; ווען לייכט, ריין. ווען איין פלוסזיכטיגער אויף איין אויס דער מויער הערויסשטעהענדעם ברעטט שלעגט, אונד דא= דורך איין בראט פאן העבע הערונטערפאללט, זא איזט דיס ריין. (כ) שלעגט ער אויף איינען באלקען, איינע דאך= לעהנע, איינע ריננע, איין ברעמיט, אבגלייך נור מיט שטריקקען בעפעסטיגט, אויף איינען אפּען, איינען מיטלקאסטען, איי= נען מיהלפוס, איינען באק צור האנדמיהלע, איין סאה=מאס אין דער עהלמיהלע, — ר' יוסי זאגט: אויך אויף דעם זיטצבאלקען דער בארווערטער — זא איזט (ווא= דאדורך פּעללט), ריין. (ג) שלעגט ער אויף איינע טהורע, איינען ריגעל, איין שלאס, איין רוידער, דען מיהל=קארב[א]), אויף איינען שוואפּען בוים, אויף איינען שוואפּען צאפּט, דער אויף איינעם פּעסטען בוימע איזט, אויף איינע עגיפטישע לייטער, ד"א ניכט דורך נאגעל בעפּעסטיגט איזט, אויף אין בריק= קענבערט, איינען באלקען, איינע טהירע דיא ניכט מיט לעהם בעפּעסטיגט זינד, זא איזט יענעם אונריין; אויף אינען קאסטען איינע לאדע, איינען שראנק, אונריין, נאך ר"נ אונד ר"ש ריין. (ד) ווען אין פלוסזיכטיגער אויף 5 בענקען אדער 5 גירטעל=ביטעלן, איהרער לענגע נאך ליגט, זא זינד ויא אונ=

פרק ד נדה. וס"ס זב וטהור: כפה. רבותא אפי' נציף שברחצ טהור נקשב כלאו יושב עליו הכדה, ופליג לקמן מהכי' לפרקי' דלעיל, דלא מטמא אלא כנדיקן, ולא כפה שברחצה: הכף. הא כמי לרבותא נקט, דתע"ס שהם בגוכה, וכספיכה קטנה, וכמטה מחגרת ,חיירי: כנד. י"ל דמיירי שנושאות לפניה בחיקה, וכשמאן כנד מעריית אותה. עד שהיא כשמטה ונהלת עליהן, וי"מ שמיירי שהכדה עם הטהורה נושאה, והוי דומיא דזב וטהור שהיו פורקי' מן החמור דלעיל מ"ב, ושמע מינה דס"ס אתם כי משאן אל טהורים משום דהוי לפי שעה, אבל הכא שנושאת זמן מרובה, אפי' כמשאן קל, יש לחוש שמא כשעכו זו על זו, ועוד דרך כשים להתיגע טפי מאכשים: טמאי. מדרס ואפי' שלא כשעה כבגדים: כצוצרא. כמו גזוזטרא, כשר הכולא מכותל העלי' לחוץ: ככר. שעל הגזוזטרא: טהור. דלא מציב כהיקט, דהקה של הגזוזטרא יפה: (ב) מרישׁ. קורה גדולה שבונין בבירה, ורגלי קורות הגג קמוכות עליה, והוא מוכחת ע"ג עמודים: מלבן. כמין רבוע של קורות קבועים בארץ, וי"מ על הגג כדמות מעקה: עשוי. קשור בחבלים, ואין כהו יפה כ"כ: חיס. היקף של עץ שבעזית לעזר שלא יתפזר הקמח, ושיפול לתוך חיס, וי"מ יש של בית הבד: אמטרובל. עגול של עץ שמעמידין הרחים עליו: חמור. כגון של עניים שהרחים של יד קבועים בהן: חרש. מדה גדולה וקבועה בקרקע: הבלין. קורה שבעל המרקח יושב עליה, וכל הני אם הקיש עליהן הזב, ונפל הכלי של תרומה טהור, דהאן יפה: (ג) הנגר. יתד הבעון לחורי הדלת בנקב שבמפתח: סוכה. שבחה רע ושומדת בחילן יפה: בחלו. מגידה תיבה ומגדל קמי: (ד) פונדיות. כמין כיסין הרוכין, ורחוץ לעמוד שבכיה עם מלחהן שיושב עליהן, והן מלאין משוח, ופותח פיהם ונוטל, ות"ב לומר לו עמוד

[א]) חייבע מומבעזוכע פאן האלן, דאמיט דאס מעהל ניכט פערפלינע.

וְהָאָדָם· כֵּיצַד ? אֶצְבָּעוֹ שֶׁל זָב תַּחַת הַנִּדָּה, הַטָּהוֹר מִלְמַעְלָן, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד · הַמְטַמֵּא מִלְמַעְלָן, וְהַטָּהוֹר מִלְמַטָּן, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד · פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד · הָאוֹכְלִין וְהַמַּשְׁקִין, הַמִּשְׁכָּב וְהַמּוֹשָׁב, וְהַמַּדָּף מִלְמַעְלָן, מְטַמְּאִין שְׁנַיִם (נ״א אֶחָד) וּפוֹסְלִין אֶחָד · פֵּרְשׁוּ, מְטַמְּאִין אֶחָד, וּפוֹסְלִין אֶחָד· וְהַמִּשְׁכָּב וְהַמּוֹשָׁב מִלְמַטָּן, מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד · פֵּרְשׁוּ, מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד · הָאוֹכְלִין וְהַמַּשְׁקִין וְהַמַּדָּף מִלְמַטָּן, טְהוֹרִין : (נ) מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, כָּל הַנּוֹשֵׂא וְנוֹשֵׂא עַ״גּ מִשְׁכָּב, טָהוֹר, חוּץ מִן הָאָדָם, כָּל הַנּוֹשֵׂא וְנוֹשֵׂא עַל גַּבֵּי הַנִּבְלָה, טָהוֹר, חוּץ מִן הַמַּסִּיט · ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַנּוֹשֵׂא · כָּל הַנּוֹשֵׂא וְנוֹשֵׂא עַל גַּבֵּי הַמֵּת, טָהוֹר, חוּץ מִן הַמַּאֲהִיל , וְאָדָם, בְּזְמַן שֶׁהוּא מַסִּיט : (ד) מִקְצַת טָמֵא עַל הַטָּהוֹר, וּמִקְצַת טָהוֹר עַל הַטָּמֵא , חִבּוּרֵי טָמֵא עַל הַטָּהוֹר, וְחִבּוּרֵי טָהוֹר עַל הַטָּמֵא, טָמֵא · ר״שׁ אוֹמֵר, מִקְצַת

נאהמע דעם צו לאגער אונדזיטץ געאיצנעטען אונד דעם מענשען, א׳זט ריין · צ׳ ב׳ וועו דעם פלוסז׳טיגען פֿינגער אונטער גע־מייער א׳זט, אונד איין ריינער דאריבער, זא פֿעראונרייניגט דיזער 2 גראדע אונד מאכט אים דריטטען פֿערוועדפֿליך · געהט ער דאפֿאן אב, זא פֿעראונרייניגט ער נור איינען גראד אונד מאכט אים פֿאלגענדען פֿערוועדפֿליך · איזט דער אונרייניגע אבען, אונד דער ריינע דארונטער, זא פֿער־אונרייניגט דיזער 2 גראדע אונד מאכט א׳ם דריטטען פֿער־ווערפֿליך; געהט ער אב, זא פֿעראונרייניגט ער נור איינען גראד אונד מאכט אים פֿאלגענדען פֿערוועדפֿליך· זינד שפייזען, פֿליסיגקי׳טען, לאגער אדער זיטץ, אדער זאנסט זאכען אבען איבערדעם פֿלוסז׳טיגען, זא פֿעראונרייניגען זיא איינען גראד אונד מאכען אים פֿאלגענדען פֿערוועדפֿליך ; געשירען, פֿער־אונרייניגען זיא איינען גראד אונד מאכען אים פֿאלגענדען פֿערוועדפֿליך · זינד לאגער אדער זיטץ אונטען , זא פֿעראונרייניגען ז׳א 2 גראדע אונד מאכען דען דריט־טען פֿערוועדפֿליך ; עבען זא אויך געשידען · שפייזען, פֿליסיגקי׳טען אונד זאנסטיגע דינגע אונטען, זינד ריין · (ג) אונד צוואר, וויל אללעם וואס דאס לאגער טרעגט, אדער פֿאן דיזעם (אהנע צו בעריהרען) געטראגען ווירד, ריין איזט, מיט אויסנאהמע דעם מענשען. אללעם וואס אזו טרעגט, אדער דאפֿאן געטראגען ווירד איזט ריין, אויסער זאבאלד מאן עס בעזויגט · ר״א זאגט; אונד צוואר וועו עס אים טראגען געשידט · וואס איינען טאדטען טרעגט אדער דאפֿאן געטראגען ווירד, איזט ריין,

מיט אויסנאהמע דעם בעצעלטענס , אונד דעם מענשען וועו דיזער א׳הו בעזויגט · (ד) איזט אין טהייל דעם אונרייניגען אויף דעם ריינען, אדער דעם ריינען אויף דעם אונרייניגען, אדער דיא אנהאפֿטענדען טהיילע (האארע, נעגעל צעהנע) דעם איינען אויף דעם אנדערן, זא א׳זט ער אונריין . ר״ש זאגט : נור וועו א׳ין טהייל דעם אונרייניגען אויף

וכידים · אכל לא גופו ; לאחר פריסתו · תיכו אלא רשות : (כ) כיוצא . עליונה של זב תפי' לא כגע בו הזב ויש דבריס קרוב קונסים כיכו לבין הזב , וכוהג בכל דכר תפי' כמדי דחין רגילין לסיות עליו : טהור · לגמרי כגון שם כפה קטה ויצא עליה שחיכה עצוי ליחיכה שחומרי' לו עמוד וכעשה מלאכתיכו ; מגבעו · דלא כעיכן שיכעא רוכו של זב אלא כמשכב : ולמושב וה״ה למרכב ; תלמעלה . ע״ג שכדכך ומכביד על מגבעו והשתא הוי כיצא ע״ג הזב ; פרס· שירד הטהור מן הכדכך או שחלק הוא מגבעו מטמא הטהור מ׳ דלא הוה אלא רשות מכיון שקירב : והטהיר מלמטה · מגבע הטהור תחת הכדכך הרי הזב כיצא על הטהור : והמדף · כל כליס שחיכם משכב ומושב מדף קרי להו : מלמעלן · של כדכך ומגבע הזב מלמטה: שכיס וי״ב מטמאין מ׳ ופוסלין מ׳ וכן עקר ולאחר שפירסו כמי כך דיכיו : כמשכב כו׳ מ׳ · דמשכב ומושב לעולם אב הטומאה לט״ם שפירסו : (ג) מפכי · כלו׳ מפכי מס תמרו האוכלי׳ כו׳ תחת משכב הזב טהורי׳, מפכי שחמרו כל כו׳ כגון אוכלים ומשקין ומדף טלמטה תחת משכב הזב וחיכן כוגעי׳ כו וחפי׳ כייר מוכן כיכתים לו שחלו למעלה ומשכב למטה וחיכן כוגעים טהורים : האדם . שהאדם הנוגע במשכב נטמא לט״ם אלא כגע בו ולא הסיטו, וכן אם נתנו לתוך מוקף למעלה ממשכבו של זב ויש טהור על האוכל נטמא כיון שנגע על גבי משכב כשם שאם יגע הזב על האוכל נטמא במשכב שלמטה מן האוכל, כך כשיגע הטהור על האוכל ומשכב התחיל נטמא הטהור ; ע״ג כבלה · כאדם קמיירי דאין לך מטמא במגע כבלה אלא האדם : תוך כו׳ · כגון שכל מכרו והכיאה הכבלה עליו ולא זז ממקומו, טהור עד שיסיטכה ; אף הנוגע· ס״ק והוא שנוגע כלומ׳ אין המסיט נטמא אלא כשהכבלה למעלה והוא נוגעה אבל הוא למעלה והכבלה למטה לט״פי שאסיטה יזהור עד שיגע בה ; נטמא · נראי באדם מוירי : האוהיל שאפשר לקיות נוגע ולא יהיהיל כגון שנטמא בעליה ואוכלי

שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמוֹד עַל שָׁלֹשׁ · ר״שׁ מְטַהֵר· הָיָה רָכוּב ז עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, וְאַרְבַּע טָלִיוֹת תַּחַת אַרְבַּע רַגְלֵי הַבְּהֵמָה, טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא יְכוֹלָה לַעֲמוֹד עַל שָׁלֹשׁ · הָיְתָה טָלִית אַחַת תַּחַת שְׁתֵּי יָדַיִם, תַּחַת שְׁתֵּי רַגְלַיִם, תַּחַת יָד וָרֶגֶל, טְמֵאָה · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, הַסּוּס מְטַמֵּא בְּרַגְלָיו, וְהַחֲמוֹר בְּיָדָיו, שֶׁמִּשְׁעֶנֶת הַסּוּס עַל רַגְלָיו, וּמִשְׁעֶנֶת הַחֲמוֹר עַל יָדָיו. יָשַׁב עַל סוֹרַת בֵּית הַבָּד, כֵּלִים שֶׁבָּעָקָל מְטֵאִין · עַל הַמַּכְבֵּשׁ שֶׁל כּוּבָס, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְהוֹרִין · ר׳ נְחֶמְיָא מְטַמֵּא :

בעטטע ניכט אויף 3 פֿיסען שטערען קאן · נאך ר״ש ריין · זיטצט ער אויף אייגעם פֿ״ה, אונד 4 טיכער ליגען אונטער דען 4 פֿיסען דעם טהירעם, זא וינד ויא ריין, וויל עס אוף 3 פֿיסען שטעהען קאן. ליגט איין טוך אונטער דען ביידען פֿארדער־ אדער הינטערפֿיסען, אדער אונטער אייגעם פֿארדער־ אונד אייגעם הינטער־פֿוסע, זא איזט עס אונרין · ר׳ יוסי זאגט : ביים פֿערדע וינד דיא אונטער דען הינטערפֿיסען, בים עזעל דיא אונטער דען פֿארדער־ פֿיסען אונריין, ווייל דאס פֿערד אויף יענען, דער עזעל אויף דיזען רוהט · זיטצט ער אויף דען באלקען דער עהלי קעלטער, זא זינד דיא נערעטהע אים פֿרעסקארבע אונריין, זיטצט ער אויף אייגער וועשער־פרעסע, זא זינד דיא נערעטהע דארונטער ריין ; נאך ר״נ אונריין[1] ·

פרק ה

הַנּוֹגֵעַ בַּזָּב, אוֹ שֶׁחָזַב נוֹגֵעַ בּוֹ, הַמַּסִּיט אֶת הַזָּב, אוֹ שֶׁחָזַב מַסִּיטוֹ, מְטַמֵּא מְמְאַת אוֹכְלִים וּמַשְׁקִים, וּכְלֵי שֶׁטַח, בְּמַגָּע אֲבָל לֹא בְמַשָּׂא · כְּלַל אָ״ר יְהוֹשֻׁעַ, כָּל הַמְטַמֵּא בְּנְדָיִם בְּשַׁעַת מַגָּעוֹ, מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, לִהְיוֹת תְּחִלָּה, וְהַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לֹא אָדָם, וְלֹא כְלֵי חֶרֶס · לְאַחַר פְּרִישָׁתוֹ מִמְּטַמְּאָיו, מְטַמֵּא מַשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה וְהָאוֹכְלִין וְהַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּנְדָיִם : (ב) וְעוֹד כְּלַל אַחֵר אָמַר, כָּל הַנִּשָּׂא עַל גַּב הַזָּב, טָמֵא · וְכָל שֶׁהַזָּב נִשָּׂא עָלָיו, טָהוֹר, חוּץ מִן הָרָאוּי לְמִשְׁכָּב, וְלִמוֹשָׁב,

וואס דען פֿלוסזיכטיגען בעריהרט אדער פֿאן איהם בעריהרט ווירד, איהן אין בעוועגונג זעטצט, אדער פֿאן איהם בעוועגט ווירד, פֿעראונרייניגט שפייזען אונד פֿליסיגקייטען; געפֿעסע, דיא דורך אונטערטוכען ריין ווערדען, דורך בעריהרונג, ניכט אבער דורך טראגונג · אלס רעגעל גיבט ר׳ יהושע : דער מענש, דער קליידער וועהרענד דער בעריהרונג דעם פֿלוסזיכטיגען פֿעראונרייניגט, מאכט גלייכצייטיג שפייזען אונד פֿליסיגקייטען צו ערשטעם גראד, אונד דיא הענדע צו צוויטעם, אבער פֿעראונרייניגט ניכט מענשען אונד אירדענע גערעטהע · נאכדעם ער פֿאן דעם, וואס איהן פֿעראונרייניגט האט, געשידען איזט, פֿעראונרייניגט ער פֿליסיגקיטען אלס ערשטען גראד, אונד שפייזען אונד הענדע מאכט ער צו צוויטעם, אבער קליידער פֿעראונרייניגט ער ניכט · (ב) אלס צוויטע רעגעל : וואס איבער דעם פֿלוסזיכטיגען פֿאן אירם געטראגען ווירד, איזט אונריין, וואס אבער דען פֿלוסזיכטיגען טרעגט, מיט אויס־

עציד ואיכא רוכא של זב כשר עליו : מטהר · דכעי רוכו של זב מכניד על כל ק' וק' ; רכוב · כעומדת תיירי דאי כמהלכת כל שעה כת' כעקר ועומדת על ג' וטמא כל מה שתחתי' שאיכה יכולה לעמוד על כ' : על ג' · כלכך כל חד ה"ל רכיבי ואינו חלש מכויע ומקויע אין כו ממש, לכל טלית ק' תחת כ' טמאה שאיכה יכולה לעמוד על כ' : רי"ק · חל' טליות תחת ד' רגלי כהמה קלי : כרגליו · וי"ג לפכח ; עקל · היא הכפיפה שכותכים כה הסקולת של זיתים וכותכי' עליה קורה להכניד: מכבש. לאחר שכבסו הכגדים מקפלין אותן תחת המכבש לשמור קפולן: טהורין · שאין היושב על המכבש מכניד על הכליס: פרק ה בלי שטף · הן כלי עץ שב' וכל כלי עץ יש־טף כמים וכן כלי כחושת שנת' אס כלי כחצה כשלה ומורק ושטף כמים, וי"מ כל כלי שיש לו טהרה כמקוה קרויכלי שטף : כמגע · דכי היכי דחדם הכונע כזב מטמא כגדים כשעת מגעו כך מטמא כל כליס שכונע הכן כשעת מגעו כזב חוץ מחדם וכלי חרס : לא כמשא · אס כשעת מגעו כזב יהא כגע הכן טהורין : כל · חדם המטמא כגדים כשעת מגעו כגון הכונע כזב וזכ ויולדת ומעיכותיהן. כמשכן

[1] ו׳ ד׳ קלימעגטהיט

טָהוֹר, וְהִיא בְּבֵית הַבְּלִיעָה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם
וּפוֹסֵל אֶחָד · הִכְנִיס רֹאשׁוֹ לְאַוֵּיר הַתַּנּוּר,
טָהוֹר, וְטָהוֹר הַתַּנּוּר · הֵקִיאָה, אוֹ בְלָעָה,
מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד · וּכְשֶׁהִיא בְּתוֹךְ
פִּיו עַד שֶׁיִּבְלָעֶנָּה, טָהוֹר: (י) הַנּוֹגֵעַ בַּשֶּׁרֶץ,
וּבְשִׁכְבַת זֶרַע, וּבִטְמֵא מֵת, וּבַמְצוֹרָע בִּימֵי
סָפְרוֹ, וּבְמֵי חַטָּאת שֶׁאֵין בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה,
וּבַנְּבֵלָה, וּבַמֶּרְכָּב, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד·
זֶה הַכְּלָל, כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מִכָּל אָבוֹת
הַטֻּמְאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד,
חוּץ מִן הָאָדָם · פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל
אֶחָד: (יא) בַּעַל קֶרִי כְּמַגַּע שֶׁרֶץ, וּבוֹעֵל נִדָּה
כִּטְמֵא מֵת, אֶלָּא שֶׁחָמוּר מִמֶּנּוּ בּוֹעֵל נִדָּה,
שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, טֻמְאָה קַלָּה,
לְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין: (יב) אֵלּוּ פוֹסְלִים אֶת
הַתְּרוּמָה, הָאוֹכֵל אוֹכֶל רִאשׁוֹן, וְהָאוֹכֵל אוֹכֶל
שֵׁנִי, וְהַשּׁוּתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִין, וְהַבָּא רֹאשׁוֹ
וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין, וְטָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ
וְעַל רֻבּוֹ שְׁלשָׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין, וְהַסֵּפֶר,
וְהַיָּדַיִם, וּטְבוּל יוֹם, וְהָאוֹכְלִים, וְהַכֵּלִים
שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִים:

פליגעל איססעט, פעראונרייניגט ער, זא לאנגע עס אים שלונ=
דע איזט, 2 גראדע אונד מאכט אים דריטטען פערווערפליך ·
שטעקט ער (עס אים מונדע האבענד) דען קאפף אין איינען אפענ=
רוים, זא איזט ער אונד דער אפען ריין · שפייט ער עס
אוים, אדער שלוקט עס הערונטער, זא פעראונרייניגט ער
איינען גראד, אונד מאכט אים פאלגענדען פערווערפליך ·
וועהרענד ער עס אים מונדע האט, ביס ער עס הערונ=
טער שלוקט, איזט ער ריין · (י) ווער איין קריכטהיר,
מענשענזאמען, איינען טאדטען=אונריינען, איינען אויסזעטצי=
גען אין דען צעהלונגסטאגען, ענטזינדונגסוואססער דאס
נכט צום שפרענגען געניגט, אאז, (אונריינעס) רייטצייג,
אנריהרט, פעראונרייניגט איינען גראד אונד מאכט דען
פאלגענדען פערווערפליך · עס איזט רעגעל: ווער
איינע פאן דען איבריגען געזעטצליכען הויפטאונריינהייטען,[1]
מיט אויסנאהמע דעס טאדטען מענשען, בעריהרט, פער=
אונרייניגט איינען גראד אונד מאכט אים פאלגענדען פער=
ווערפליך, אונד געשידען עבען זא · (יא) ווער זאמענערגוס
האטטע איזט אין גלייכעם גראדע וויא קריכטהיר=בעריה=
רונג; דער בייוואהנער איינער נדה וויא טאדטען=אונריינער,
מיט דער ערשווערונג, דאס ער לאגער אונר זיטץ מיט דער
לייכטען אונריינהייט בעהאפטעט, שפייזען אונד פליססיגקייטען
צו פעראונרייניגען · (יב) פאלגענדע מאכען העבע דורך בע=
ריהרונג פערווערפליך: ווער אונריינע שפייזען ערשטען אדער
צווייטען גראדעס געגעססען, אונריינע פליססיגקייטען געטרונ=
קען, מיט דעם קאפפע אונד גרעסטען טהיילע דעם קער=
פערס אין געשעפפטעס וואססער געקאממען, אדער מיט 3 לוג
פאן זאלכעם בעגאססען ווארדען, פערנער דיא הייליגע שריפטען,
דיא הענדע, איין הייטע אונטערגעטויכטער, שפייזען, אונד גערעטהע דיא דורך פליססיגקייטען פעראונרייניגט ווארדען ·

שהטהור מסיט למרכב: הנושא כו' · היינו מסיט דנושא בלא מסיט טהור, וכוגע במרכב או בכבלה, כיון דלא מטמא בגדים
אינם אלא ראשון, ומטמאים א' ופוסלים א': כדי הזייה · מטמאין בגדים במשא, אבל לא במגע, אם היו קרושים ואם
לא היו קרושים מטמאין אם יש בהן כדי הזיה, שא"א שיגע במים ולא יסיטם: (ט) הבליעה · וכ"ז שהיא בבית הבליעה
מטמא בגדים, וכיון דמטמא בגדים, מטמא ב' ופוסל א': טהור · דמחמת האדם לא מיטמא התנור, דכל אלו דאמרן
שמטמאים שנים משום בגדים, כל אלו אין מטמאין אדם וכ"ח, ומחמת הנבלה לא מיטמאים, דאין לה טומאה אלא לאדם
בבית הבליעה: הקיאה כו' · היינו כמו פירש דתכינן גבי אינך: (י) ובמרכב · דכל הני במשא בלבד מטמאים בגדים ולא
במגע, הלכך אדם הנוגע בהם אע"פי שלא פי', אינו אלא ראשון: כל הנוגע · כגון אוכלים וכלים הנוגעים אפי' באותן
שאדם הנוגע בהן מטמא ב' ופוסל א', כלים הנוגעים בהן מטמאים א' ופוסלים א', אפי' בשעת מגען, חוץ מן האדם דיש
מהן, שאם נגע בהן או נשאן, דמטמא ב' ופוסל א': פירש · אפי' אדם: (יא) כמגע · שהוא ראשון: כטמא מת · שהוא
אב הטמאה: (יב) פוסלין · מדרבנן, וכלהו מי"ח דבר שגזרו בו ביום, ומפירשים מ"ד פ"ק דשבת: וט"י · פוסל את התרומה
מן התורה עד שיעריב שמשו: במשקין · חכמים גזרו על המשקין שנטמאו בשני לטומאה להיות תחלה, גזירה משום משקים
הבאים מחמת שרץ שהם תחלה מדאוריתא, ולמה לא גזרו על האוכלים, משום אוכלים הבאים מחמת שרץ, לפי שהמשקין א"צ
הכשר ותיקון, וטומאתן יותר מצוי', משא"כ באוכלין:

[1] ז רמב"ם · פערגלייכע יעדאך דיא קאממענטארע:

טָמֵא עַל הַטָּהוֹר, טָמֵא · וּמִקְצַת טָהוֹר עַל הַטָּמֵא, טָהוֹר: (ה) הַטָּמֵא עַל מִקְצַת הַמִּשְׁכָּב, וְהַטָּהוֹר עַל מִקְצַת הַמִּשְׁכָּב, טָמֵא. מִקְצַת טָמֵא עַל הַמִּשְׁכָּב, וּמִקְצַת טָהוֹר עַל הַמִּשְׁכָּב, טָהוֹר · נִמְצֵאת טָמֵאָה נִכְנֶסֶת לוֹ, וְיוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, בְּמִיעוּטוֹ · וְכֵן כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁהוּא נָתוּן עַל גַּבֵּי הַמִּשְׁכָּב, וְהַנַּיָּר בְּנָתַיִם, בֵּין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְמַטָּן, טָהוֹר · וְכֵן בָּאֶבֶן הַמְנֻגַּעַת, טָהוֹר · ר״ש מְטַמֵּא בְּזוֹ: (ו) הַנּוֹגֵעַ בַּזָּב, וּבַזָּבָה, וּבַנִּדָּה, וּבְיוֹלֶדֶת, וּבַמְצוֹרָע, בַּמִּשְׁכָּב, וּבַמּוֹשָׁב, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד · פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד · אֶחָד הַנּוֹגֵעַ, וְאֶחָד הַמַּסִּיט, אֶחָד הַנּוֹשֵׂא, וְאֶחָד הַנּוֹשֵׂא: (ז) הַנּוֹגֵעַ בְּזוֹבוֹ שֶׁל זָב, וּבְרוֹקוֹ, בְּשִׁכְבַת זַרְעוֹ, בְּמֵימֵי רַגְלָיו, וּבְדָם הַנִּדָּה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד · פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד · אֶחָד הַנּוֹגֵעַ, וְאֶחָד הַמַּסִּיט · ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַנּוֹשֵׂא: (ח) הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמֶּרְכָּב, וְהַנּוֹשֵׂא עָלָיו, וְהַמַּסִּיטוֹ, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד · פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד · הַנּוֹשֵׂא אֶת הַנִּבְלָה, וְאֶת מֵי הַמָּאת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּדֵי חַוָּיָה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד · פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד: (ט) הָאוֹכֵל מִנִּבְלַת עוֹף

דעם ריינען, ניטט אבער איט אומגעקערטען פאלל. (ט) איטט דער אונריינע אויף איינעם טהיילע דעם לאגערס, זא איזט עם אונריין; איזט דער ריינע אויף איינעם טהיילע דעם אונריינען לאגערס, זא איזט דיזער אונריין. איזט נור איין טהייל דעם אונריינען אויף דעם לאגער, זא איזט עם ריין, אונד אזוי איזט איין טהייל דעם ריינען אויף דעם אונריינען לאגער, זא איזט דיזער ריין! אלזא קאן דיא אונריינהייט דארויף קאממען אונד דאפאן אויסגעהען, וועו זיא דען געריינגערן טהייל טריפט. — פערנער, וועו איין בראט פאן העבע אויף אדער אונטער דעם לאגער ליגט, אבער דורך פאפיר דאפאן נעשידען איזט, איזט עם ריין. דאסעלבע גילט פאן איינעם מיט אוסזאטץ בעהאפטעטען שטיין. ר״ש העלט עס בייא זאלבעם פיר אונריין. (ו) וועו איינען אדער איינע פלוסזיגטיגע, איינע נדה, איינע ווענבערין איינען אויסזעטצינגען, דאס לאגער אדער דען זיטץ דערזעלבען, בעריהרט, פערואונריינגט 2 גראדע, אונד מאכט דען דריטטען פערוועדליך; נעשידען פעראונריינגט ער איינען גראד, אונד מאכט אים פאלגענדען פערוועדליך. גלייכע ווירקונג האט בעריהרען, בעווענגען, טראגען, געטראגען ווערדען. (ז) וועו דען אויספלוס דעם פלוסזיגטיגען, זינען שפייכעל, זאמען אדער אורין, אדער נדה־בלוט בעריהרט, פערואונריינגט 2 גראדע אונד מאכט אים דריטטען פערוועדליך; נעשידען, פעראונריינגט ער נור איינען גראד אונד מאכט אין פאלגענדען פערוועדליך. עבען זא דורך בעווענגען. ר״א זאגט: אויך דורך טראגען. (ח) וועו דאס (אונריינע) ריטצייג טרעגט, אדער דאפאן געטראגען ווירד, אדער עס בעווענגט, פערואונריינגט 2 גראדע אונד מאכט אים דריטטען פערוועדליך; נעשידען, פעראונריינגט ער איינען גראד אונד מאכט אים פאלגענדען פערוועדליך. וועו אזא טרעגט, אדער ענטזינדיגונגסוואסער, זא פיל צום שפרענגען גענוגט, פעראונריינגט 2 גראדע אונד מאכט אים דריטטען פערוועדליך, נעשידען פערואונ־

ריינגט ער איינען גראד אונד מאכט אים פאלגענדען פערוועדליך. (ט) וועו יעמאנד פאם אזוע ערלויבטען גע־

ומזקי וכלים בכית מגיעין עד שמי קורס והכסר ככפפיס מכוכד המת ומכוכדי על הכלי' או תפכת סמת בכית סמוך לשמי קורס וכו: מקיט. מט"פ שחיכו כוגע כין כוגע לת המת כין כשא ע"ג מת טמא. (ד) מקנת. תפי' מגבעו על זב על הטהור או תפכת; מכורי. שערו וצפורניו וכניו: טמא. כטמא הטהור דלא כעיכן שיגעא רוכו של זב אלא על המשכב ולא על האדם; רש"י. דכשיכן שיגעא רוכו: (ה) מקנת המשכב. רוכו של טמא על מעוטו של משכב הטהור וכן רוכו של טהור על מעוטו של משכב הטמא; טמא. שהטומאה ככנסת לו ויוצאה ממנו כמעוטו; מקנת. מעוטו של טמא אע"פ שכעצמן על כל המשכב, טהור המשכב: ומקנת טהור. או מקנת טהור על המשכב; וכן. למתני' ג' קלי' דהכא כל הכוגע וכגע כו' תפי' מוכלים של הרומה אס נגעו ע"ג משכב ויש כיניהם דכר מוכן תפי' דק כיותר אינן מקבלי' טומאה: (ו) כזב כו'. כל כני שוס מגען למטמין דאס לטמא כגדיס הלבך מטיבי אכ שהטומאה כ"ו שלא פרשו: מטמא כ'. כמגע ולא כמשא, מ"מ כוגע לת המשכב לא יצא לת הקדש; ור' המקיט. מט"פ שחיכו כוגע ולא כוגע. ולא כוגע: ור' הכוגע. תפילו חיכו מקיט; (ז) אף הכוגע. והוא שכוגע קאמר, שאין המקיט טמא מת"כ כוגע שהן למעלה והמקיט למטה: (ה) והמקיטו.

יום, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּכָל הַטְּמֵאוֹת:
(ד) הַצְּרוֹר שֶׁבַּכִּכָּר, וְגַרְגַּר מֶלַח גָּדוֹל, וְהַתּוֹרְמוֹס, וְהַחֲרְחוּר יָרֵךְ מִכְּאֲצְבַּע, ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל עִמּוֹ, טְהוֹרִים בְּאַב הַטְּמֵאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּטְבוּל יוֹם:
(ה) הַשְּׁעוֹרָה, וְהַכֻּסֶּמֶת, בְּזְמַן שֶׁאֵינָן קְלוּפִין, הַתֵּיאָה, וְהַחַלְתִּית, וְהָאוֹלָם, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף אֲפוּנִים שְׁחוֹרִים, טְהוֹרִים בְּאַב הַטְּמֵאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּטְבוּל יוֹם, דְּ"ר מֵאִיר. וַחֲכָ"א טְהוֹרִין בְּטְבוּל יוֹם, וְטְמֵאִים בְּכָל הַטְּמֵאוֹת. הַשְּׁעוֹרָה, וְהַכֻּסֶּמֶת, בְּזְמַן שֶׁהֵן קְלוּפִין, וְהַחִטָּה, בֵּין שֶׁהִיא קְלוּפָה, בֵּין שֶׁאֵינָהּ קְלוּפָה, הַקֶּצַח, וְהַשְּׁמֻשׁוֹם, וְהַפִּלְפֵּל, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף אֲפוּנִים לְבָנִים, טְמֵאִים בְּטְבוּל יוֹם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּכָל הַטְּמֵאוֹת:

דאס נאנצע פֿערוואַרפֿליך, אונד פֿערשטעהט זיך דורך אללע אנדערן אונריינהיטען, אונריין. (ד) איין שטיינפֿעל, איין גראסעס זאלצקאָרן, איינע פֿיגבאָהנע, אונד איין פֿערבראָננטעס שטיק איבער איין פֿינגער בריים אם בראָטע, — נאָך ר' יוסי, אללעס וואס ניכט מיט געגעסטען ווירד, — טאָכט דורך בעריהרונג זעלבסט איינער הויפטאונריינהיט, דאס נאנצע ניכט אונריין, אלזא געווים ניכט דורך דען הייטע אונטערגעטויכטען. (כ) געשטעט, דינקעל, וועלכע ניכט געשעלט, רויאה, חלרית, אונראוט[2], נאך ר' יהודה אויך שוואַרצע באהנען, זינד דיין, בייא בעריהרונג דורך הויפטאונריינהייט, געשווייגע דורך דען הייטע אונטערגעטויכטען. זא ר"ם. דיא נעלבֿערטען זאגען: זיא ווערדען דורך לעטצטערן ניכט פֿערוואַרפֿליך, אבער אונריין דורך אנדערע אונריינהייטען. געשטעט אונד דינקעל אהנע שאלע, ווייצען מיט אדער אהנע שאלע, קימטעל, לייזנאמען אונד פּפֿעפֿפֿער, נאך ר' יהודה אויך ווייסע באהנען, ווערדען דורך דען הייטע אונטערגעטויכטען פֿערוואַרפֿליך, געשווייגע אונריין דורך אנדערע אונריינהייטען.

פ ר ק ב

מַשְׁקֶה טְבוּל יוֹם, בַּמַּשְׁקִין שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן, אֵלּוּ וְאֵלּוּ אֵינָן מְטַמְּאִין. וּשְׁאָר כָּל הַטְּמֵאִין, בֵּין בַּלַּיִן, בֵּין חֲמוּרִין, הַמַּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֶן, בַּמַּשְׁקִין שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן, אֵלּוּ וְאֵלּוּ תֻּחְלָה, חוּץ מִן הַמַּשְׁקֶה, שֶׁהוּא אַב הַטְּמֵאָה: (ג) קְדֵרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין,

דיא אויספֿליססע פֿאם הייטע אונטערגעטויכטען זינד וויא דיא פֿאן אייהם בעריהרטען פֿליססיגקייטען; זיא פֿעראונרייניגען ניכט. בייא אנדערן אונריינען יעדער ארט זינד דיא פֿאן אירהנען אבגעהענדען פֿליססיגקייטען, וויא דיא פֿאן אירהנען בעריהרטען, לויטער ערשטע גראדע, אויסער דענען דיא הויפטאונריינהייט זינד. (כ) וועז איין חייטע אונטערגעטויכטער איינען טאפֿף מיט פֿליססיגקייטען

כין חדש כין יסן: סופּח. מפורש מ"ג פ"ה דפּאה: טמאים. תע"ג דלא שייך לשון טומאה גבי ט"י אלא לשון פסול משום סיפּח דתני ואח"כ כל הטומאות נקט טמאי': (ג) מקמר. כנק הכולט מן הככר של לחם כמין מסמר, ויש שעושין לחותו כך לפיתן: וגרגיר. קטן שנדבק בככר ונאפה עמו: והקרחור. לשון נקור, שכשרף הלחם פחות מעוכי אלצע שכיכהין: בלבל. כל שמשרוף בתכל עם הככר הוי כככר ואם נגע ט"י בשרוף כאלו נגע בפת: (ד) הצרור. רגילי' לשום צרור לו מכן בתוך הככר לפיתן אלא יתחלף ופעמי' שמצויתן גרגיר של מלח גדול לו תורמוס: יותר. שכשרף מן הלחם ביותר מעוכי' אלצע ונגע טמא לו ט"י בשרוף לא הוי חבור, ולא קשיא ריש' לסיפא, דכריש' קתני פחות מכאלצע חבור הא כאלצע מיהו חבור, והכא קתני יותר מכאלצע מיהו חבור, הא כאלצע חבור די"ל ס"ק פחות מכאלצע הוי חבור הא כאלצע כעשה כיתר, וי"מ דכאלצע הוי חבור כשאר טומאות ולא הוי חבור כט"י: (ה) שעינן. לא תניכי מאכל אדם ודכר שאינו מאכל אדם מיהו מקבל טומאה, ותע"ג דדרשי' על כל זרע זרוע כדרך שכני אדם מוציאי' חטה נקליפתה שעורה בקליפתה שעת הכה בקליפת' התלוקה דיש לשעורה וכוסמת כ' קליפות דלרכנן גזרו על קליפה התלוקה אטו קליפה הפנימית, ולר"מ לא גזרו כלל: התיאה. שורש של תלתית: התלוס. מן מיני התלתות ופעמים שטערבי' מכם מעט עם המזון: שחורי'. שחינן תלח לרפואה: הקנה. מין זרע שחור ורגילי' להה ממנו כלאם:

פרק ב משקה. כגון רוקו ומימי רגליו דמעת עינו ודם מגפתו, וחלב האשה: כמשקין. שכתרומה שהוא מוגע כהן: ואלו. משקי' סיומי' ממנו ושל תרומה שנגע כהן אין מטמאי' לה כקדש אכל כשאר לי': קלין. ערק, תמרי'

---

[2]) זיכר מוכשקאנכן, כלך חייכיגען חיוס חלתית assa foetida, חוכר תיאה דיא ווילדעכל, חוכר אולם חייסט אכקערט דאכקען.

טבול יום פרק א

מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם

דער הייטע־אונטערגעטויכטע איזט נאך דעם געזעטץ ביס צום אבענד אונריין, אונד ווען ער העבע אדער זאנסט הייליגעס בעריהרט, מאכט ער עס פערווערכליך · עס ווערדען נון דיא איינצעלנען פעללע דורכגענאממען, בעזאנדערס וויא זיינע בעריהרונג אויפס נאנצע ווירקט, ווען זיא איינען טהייל דער זאכע טריפט ·

פרק א

הַמְכַנֵּס חַלּוֹת עַל מְנָת לְהַפְרִישׁ, וְנָשְׁכוּ, בֵּ״שַׁ אֹמְרִים, חִבּוּר בִּטְבוּל יוֹם, וּבֵ״הִ אֹמְרִים, אֵינוֹ חִבּוּר · מִקְרָצוֹת נוֹשְׁכוֹת זוֹ בְּזוֹ, וְכִכָּרוֹת נוֹשְׁכוֹת זֶה בָזֶה, הָאוֹפֶה חֲמִיטָה עַל גַּבֵּי חֲמִיטָה, עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ בַּתַּנּוּר, וְקוּלִית שֶׁל מַיִם הַמְחֻלְחֶלֶת, וּרְתִיחַת גְּרִיסִין שֶׁל פּוּל רִאשׁוֹנָה, וּרְתִיחַת יַיִן חָדָשׁ, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף שֶׁל אוֹרֶז, בֵּשַׁ״א חִבּוּר בִּטְבוּל יוֹם, בֵּהִ״א אֵינוֹ חִבּוּר · וּמוֹדִים, בִּשְׁאָר כָּל הַטֻּמְאוֹת, בֵּין קַלּוֹת, בֵּין חֲמוּרוֹת: (ב) הַמְכַנֵּס חַלּוֹת עַל מְנַת שֶׁלֹּא לְהַפְרִישׁ, הָאוֹפֶה חֲמִיטָה עַל גַּבֵּי חֲמִיטָה מִשֶּׁקָּרְמוּ בַּתַּנּוּר, וְקוּלִית שֶׁל מַיִם, שֶׁאֵינָה מְחֻלְחֶלֶת, וּרְתִיחַת גְּרִיסִין שֶׁל פּוּל שְׁנִיָּה, וּרְתִיחַת יַיִן יָשָׁן, וְשֶׁל שֶׁמֶן לְעוֹלָם, וְשֶׁל עֲדָשִׁים, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף שֶׁל טוֹפַח, טְמֵאִים בִּטְבוּל יוֹם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּכָל הַטֻּמְאוֹת: (ג) מַסְמָר שֶׁאַחַר הַכִּכָּר, וְגַרְגַּר מֶלַח קָטָן, וְחִרְחוּר פָּחוּת מִכָּאֶצְבַּע, ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא נֶאֱכָל עָלָיו, טְמֵאִים בִּטְבוּל

ווען איינער מעהרערע טייג־העבען אויף איינאנדער לעגט, אום זיא נאכהער צו טרעננען, אונד זיא אן אן איינאנדער קלעבען, זא זינד זיא, נאך ב״ש, פיר דען הייטע־אונטערגעטויכטען איינע פערבינדונג, נאך ב״ה, ניכט· איינגעשניטטענער אן איינאנדער האנגענדער טייג, אונד אן איינאנדער האנגענדע בראטע, קוכען אויף קוכען אים באקקען בעפאר זיא אים אפען איינע הייטונג בעקאממען, פערנער וואללונגסבלאזען דעם וואססערס, דיא ערשטע וואללונג פאן געקאכטען באהנענגרויפען, אונד דיא וואללונג פאן געהרענדעם יונגען וויינע, — ר׳ יהודה זאגט אויך פאן ר״יז, זינד נאך ב״ש פיר דען הייטע אונטערגעטויכטען איינע פערבינדונג, נאך ב״ה ניכט · אין בעטרעף אללער אנדערן לייכטערן אדער שווערערען פעראונרייניגונגען זינד דיזע דינגע נאך ביידען שולען פערבינדוננען· (ב) מעהרערע טייגהעבען אויף איינאנדערגעלעגט, אהנע דיא אבזיכט זיא צו טרעננען, אדער קוכען אויף קוכען אים באקקען נאכדעם זיא איינע הייטונג בעקאממען, אדער וואללונג דעם וואססערס אהנע בלאזען, דיא צווייטע וואללונג פאן באהנענגרויפען, דיא נעהרונג פאן אלטעם וויין, דיא פאן עהל יעדערצייט, אונד פאן לינזען, — ר׳ יהודה זאגט, אויך פאן טופח[1]), מאכען דורך בעריהרונג דעם הייטע אונטערגעטויכטען דאס נאנצע פערווערפליך, אונד פערשטעהט זיך פאן זעלבסט, דורך אנדערע אונריינהייטען אונריין · (ג) איין אנהאנגענדעס שטרייפכען טייג, איין זאלצקערנכען, איין פערבראננטעס שטיקכען וועניגער וויא איין פינגערברייט, אם בראטע, — נאך ר׳ יוסי, אללעס וואס מיט געגעסען ווירד, מאכען דורך דעססען בעריהרונג

פרק א המכנס · שהפרישן מן העסות, ונתן מהן הרבה זו על זו, ודעתו היה להפרידן זו מזו, ונשכו, שנדבקו כ״כ עד שכשבא להפרידן, נתלש מקצת מאחת מהן ועולה עם חברתה: פוסל· דחלה דין תרומה יש לה, וט״י פוסל בתרומה: אינו · דכיון דדעתו להפרידן: מקרצות · חתיכות של עסות וכל הני דחשיב הכא אפלוגתא דב״ש וב״ה דסיפא קיימא, והא דלא חשיב חלות בהדייהו משום דחלה לב״ה אינו חבור אפי׳ בשאר טומאות, אבל הני בט״י פליגי, אבל בשאר טומאו׳ מודו: חמיטה · עוגה דקה: עד · דכיון שנדבקו כשהן עסה ודאי עתיד להפרידם: וקולית · הרתיחה שעולה במי׳ קולית שמה מחולחלת שרתיח׳ חלולה מתחתיה ואינה נוגעת במים אלא בקצותיה, וי״מ קולית כד ששיאבים בו מים, ויש נקב בשולי׳ שהרוח נכנס בו ומבעבע את המים, וע״י שנגע באותו בעבוע אינו חבור: ראשונה · אינה מודבקת על הגריסין שעדיין לא נמוחו: אף · פליגי ב״ש וב״ה: קלות · ראשון לטומאה, חמורו׳ אב הטומאה, וי״מ דקלות אותן שהן מד״ס: (ב) לעולם·

[1]) ז. פאה פ· ה· מ· ג·

הָעוֹלִים עִמָּהּ, חִבּוּר זֶה לָזֶה · ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם חִבּוּר זֶה לָזֶה · וְכֵן בַּקָּטְנִיּוֹת שֶׁקָּרְמוּ עַ״גַּ פְּרוּסוֹת. מַעֲשֵׂה קְדֵרָה בְּקָטְנִיּוֹת (נ״א וְהַקָּטְנִיּוֹת) בִּזְמָן שֶׁהֵן פְּרוּדִין, אֵינָן חִבּוּר· בִּזְמָן שֶׁהֵן גּוּשׁ, חִבּוּר · אִם הָיוּ גּוּשִׁין הַרְבֵּה, הֲרֵי אֵלּוּ יִמָּנוּ · שֶׁמֶן שֶׁהוּא צָף עַ״גַּ הַיַּיִן, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּשֶּׁמֶן, לֹא פָסַל אֶלָּא הַשֶּׁמֶן · ר׳ ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם חִבּוּר זֶה לָזֶה: (ו) חָבִית שֶׁשָּׁקְעָה לְתוֹךְ בּוֹר שֶׁל יַיִן, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, מִן הַשָּׂפָה וְלִפְנִים, חִבּוּר · מֵהַשָּׂפָה וְלַחוּץ, אֵינוֹ חִבּוּר· ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֲפִילוּ עַל גַּבָּהּ רוּם קוֹמָה, וְנָגַע כְּנֶגֶד פִּיהָ, חִבּוּר: (ז) חָבִית שֶׁנִּקְּבָה (בֵּין מִפִּיהָ) בֵּין מִשּׁוּלֶיהָ, בֵּין מִצִּדֶּיהָ, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, טְמֵאָה · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, מִפִּיהָ וּמִשּׁוּלֶיהָ, טְמֵאָה, מִן הַצְּדָדִים מִכָּאן וּמִכָּאן, טְהוֹרָה · הַמְעָרֶה מִכֶּלִי לְכֶלִי, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּקִּלּוּחַ, אִם יֵשׁ בּוֹ יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה: (ח) בְּעֲבוּעַ שֶׁבַּחָבִית שֶׁנִּקַּב בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, (נ״א מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ) בֵּין מִלְּמַעְלָן בֵּין מִלְּמַטָּן, זֶה כְּנֶגֶד זֶה, טָמֵא בְּאַב הַטֻּמְאָה, וְטָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת· הַפְּנִימִי מִלְּמַטָּן, וְהַחִיצוֹן מִלְּמַעְלָן, טָמֵא בְּאַב הַטֻּמְאָה, וְטָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת · הַפְּנִימִי מִלְּמַעְלָן, וְהַחִיצוֹן מִלְּמַטָּן, טָהוֹר בְּאַב הַטֻּמְאָה, וְטָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת:

איין שטיק, זא איזט דיס אונד אללעס וואס ביים הערויסנעהמען מיט הערויפקאממט, איינע פערבינדונג · ר׳ י״ב״נ זאגט: ביידעס איזט פערבינדונג · עבען זא איזט עס מיט הילזענפריכטען, דיא איבער בראקקען זיך הייטען· געקאכטע הילזענפריכטע זינד, זא לאנגע זיא איינצעלן זינד, קיינע פערבינדונג; בילדען זיא איינען קלאס, זא איזט עס פערבונדען; זינד עס מעהרערע קלעסע, זא צעהלט מאן דיא גראדע [1]). — בעריהרט ער עהל, דאס אויף דעם וויינע שווימטט, זא מאכט ער נור דאס עהל פערווערפליך; ר״בנ זאגט: ביידע זינד פערבונדען · (ו) בעריהרט ער איין פאס [2]) דאס אין איינען וויין = בעהעלטער געזענקט איזט, פאן דעם ראנדע איננערהאלב, זא איזט אללעס פערבונדען; ווען בלאס אויסערהאלב, זא איזט עס ניכט פערבונדען · ר״בנ זאגט: שטינדע אויך דער וויין מאננסהאך איבער דעם פאססע, אונד ער בעריהרט נור געגען דיא עפנונג רעסטעלבען, זא איזט אללעס איין גאנצעס. (ז) ווען ער איין, זייא עס אבען, זא עס אים באדען, זייא עס אן דער זייטע, געלעכערטעס פאס דאזעלבסט בעריהרט, איזט דער וויין דארין פערווערפליך · ר׳ יהודה זאגט: נור ווען עס אבען, אדער אים באדען געלעכערט איזט; ניכט אבער ווען אן דען זייטען · — ווען איינער אויס איינעס געפעסע אין איין אנדערעס גיסט, אונד איין הייטע אונטערגעטויכטער בעריהרט ר״א שטרעמונג, זא געהט דיזע מעגליכען [3]) פאללס אין 101 אויף · (ח) ווען איינע בלאזע אם פאססע, פאן איננען אדער אויסען, אבען אדער אונטען, אויפגעהט, אונד זיך איין לאך געגענאיבער בילדעט, זא ווירד דער אינהאלט אונריין דורך הויפטאונריינהייט (דיא דיזען טהייל בעריהרט), אונד (אלס ניכט פערשפונדעט) אין טאדטענבעצעלטונג· עבען זא ווען דאס איננערע לאך אונטערהאלב, דאס אייסערע אבערהאלב איזט · ווען אבער דאס איננערע אבערהאלב, דאס אייסערע אונטערהאלב, זא איזט עס בייא הויפטאונריינהייט ריין, אבער אין טאדטענבעצעלטונג אונריין.

שמניחי׳ עם הקטניות: מעשה קדירה כו׳ קטניות שנתבשלו בקדירה וכשמתבשלו׳ יפה מתחברות ונעשות כמין גוש, וי״ג מעשה קדירה וקטניות: ימנו · אם נגע שרך בא׳ הרי הוא ראשון והגוש הסמוך לו שני והאחר הסמוך לב׳ ג׳ בתרומה: (ו) חבית של יין של תרומה שנפלה לתוך הבור של יין של חולין והיין שבבור נף למעלה ע״פ החבית: ונגע · ששלשל ידו לתוך פי החבית מן הפה ולפנים הרי זה חבור, ואפי׳ לא היתה החבית מתחלתה מלאה לגמרי: ולחוץ · אפי׳ נגע ביין שבבור שכנגד פי החבית אפ״ה אינו חבור: קומה · שעלה יין שבבור רום קומת אדם ע״ג חבית: (ז) רי״א · מפיה הואיל וכל היין שלמטה נעשה בסיס לעליון, ומשולי׳ כמי הואיל וכל היין נמשך אחר הנקב: טהורה · ואין פסול אלא מה שנגע ייעלה בא׳ ומאה דלא אמרינן בסיס ונמשך אלא כשהכל שוה: יעלה · בהא אפי׳ רבנן מודו דקלוח לא חשיב חבור שכלים כמו מה שבנדה לחבית, ודוקא במגע ט״י אבל בשאר טומאו׳ קא הדר מה שבקלוח ומטמא כל מה שבכלי׳: (ח) בעבוע · כשמצרפי׳ כ״ח בכבשן יוצאי׳ בדפנותיהן כמין אבעבועו׳ שיש להן ב׳ דפנו׳ א׳ לצד פנים של חבית וא׳ לצד חוץ וחלול באמצע, ופעמים שיש באותו בעבוע ב׳ נקבים, א׳ לצד חלל החבית וא׳ לצד חוץ, וכשהחבית מלאה משקין מבצבצי׳ המשקי׳ ויוצאין דרך הנקב

[1]) נעמליך דער בעריהרטע איזט ערשטער, דער פאלגענדע צווייטער א. ז. וו. [2]) ז. ד. קאממענטארע. [3]) ז. תרומות פ. ה. מ. ד.

וְנָגַע בָּהֶן טְבוּל יוֹם, אִם הָיָה מַשְׁקֶה תְּרוּמָה, הַמַּשְׁקִין פְּסוּלִין, וְהַקְּדֵרָה טְהוֹרָה · וְאִם הָיָה מַשְׁקֶה חוֹלִין, הַכֹּל טָהוֹר · וְאִם הָיוּ יָדָיו מְסוּאָבוֹת, הַכֹּל טָמֵא · זֶה חוֹמֶר בַּיָּדַיִם מִבִּטְבוּל יוֹם. וְחוֹמֶר בִּטְבוּל יוֹם מִבַּיָּדַיִם, שֶׁסָּפֵק טְבוּל יוֹם, פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, וְהַיָּדַיִם, סְפֵקָן טָהוֹר : (ג) הַמִּקְפָּה שֶׁל תְּרוּמָה, וְהַשּׁוּם, וְהַשֶּׁמֶן שֶׁל חוֹלִין, שֶׁנָּגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן, פָּסַל אֶת כֻּלָּם · הַמִּקְפָּה שֶׁל חוֹלִין, וְהַשּׁוּם, וְהַשֶּׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁנָּגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן, לֹא פָּסַל, אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ · וְאִם הָיָה הַשּׁוּם מְרֻבָּה, הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב · א״ר יְהוּדָה, אֵימָתַי? בִּזְמָן שֶׁהֵן גּוּשׁ בַּקְּעָרָה, אֲבָל אִם הָיָה מְפֻזָּר בַּמְּדוֹכָה, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רוֹצֶה בְּפִזּוּרוֹ · וּשְׁאָר כָּל הַנִּדּוֹכִין שֶׁדָּכָן בַּמַּשְׁקִין, אוֹ (נ״א אֲבָל) אֶת שֶׁדַּרְכָּן לָדוּךְ בְּמַשְׁקִין, וְדָכָן שֶׁלֹּא בְמַשְׁקִין, וְהֵן גּוּשׁ בַּקְּעָרָה, הֲרֵי אֵלּוּ כְּעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה : (ד) הַמִּקְפָּה, וְהַחֲמִיטָה שֶׁל חוֹלִין, וְהַשֶּׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה צָף עַל גַּבֵּיהֶן, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּשֶּׁמֶן, לֹא פָסַל אֶלָּא הַשֶּׁמֶן · וְאִם חִבֵּץ, כָּל מָקוֹם שֶׁהִלַּךְ הַשֶּׁמֶן, פָּסַל : (ה) בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ שֶׁקָּרַם עָלָיו הַקֵּפָה, נָגַע טְבוּל יוֹם בַּקֵּפָה, חֲתִיכוֹת מֻתָּרוֹת · נָגַע בַּחֲתִיכָה חֲתִיכָה וְכָל

וועלכע העבע זינד, בעריהרט, זא זינד דיא פליססיגקייטען פערווערפליך, אונד דער טאפף ריין; זינד זיא חולין, זא איזט אללעס ריין · זינע זיינע הענדע אונריין, זא איזט דאדורך אללעס אונריין · הירין איזט עס שטרענגער בייא העגדען אלס ביים הייטע אונטערגעטויכטען. דאגעגען איזט בייא דיזעם שטרענגער אלס בייא יענען, דאס ער בייא צווייפעלהאפטער בעריהרונג פערווערפליך מאכט, וועהרענד בייא צווייפעלהאפטער בעריהרונג דער הענדע דיא זאכע ריין בלייבט . (ג) ווען איין הייטע אונטערגעטויכטער אן דען אויף ברייא פאן העבע בעפינדליכען קנאבלויך אדער עהל פאן חולין אנריהרט, זא מאכט ער אללעס פערווערפליך · איזט אבער דער ברייא פאן חולין, אונד דער קנאבלויך אדער עהל פאן העבע, זא מאכט ער דורך בעריהרונג דיזער נור דיא בעריהרטע שטעללע פערווערפליך; אונד ווען דער קנאבלויך פיל איזט, ריכטעט מאן זיך נאך דעם וואס אם מייסטען איזט · ר' יהודה זעטצט הינצו: דיס יעדאך נור, ווען ער איינע מאססע בילדעט, איזט אבער דער לויך פערטהיילט אין דעם מערזער, זא איזט (דורך בעריהרונג איינעס טהיילס) ניכט דאס גאנצע פערווערפליך, ווייל מאן עס פערטהיילט האבען ווילל. עבען זא אנדערע מיט פליססיגקייטען געוועהנליך איינצושטאמפפענדע דינגע: האט מאן אבער זאלכע, דיא מיט פליססיגקייטען געשטאמפפט ווערדען, אהנע דיזע איינגעשטאמפפט, זא דאס זיא אין דער שאלע איינען קלאס בילדען, זא זינד זיא וויא פייגענקוכען צו בעהאנדעלן . (ד) איזט אויף דעם ברייא אדער דיננעם קוכען פאן חולין, עהל פאן העבע שווימממענד דאריבער, זא איזט, ווען ער דאס עהל בעריהרט, נור דיזער פערווערפליך; האט ער אבער דאס עהל דארונטער פערמענגט, זא איזט אללעס אונריין, וואהין דאס עהל דרינגט. (ה) ווען אויף הייליגעם פליישע דיא בריהע שטעהעט, אונד ער דיזע בעריהרט, זא זינד דיא פליישטיקקע ערלויבט ; בעריהרט ער זב : תחלה · ראשון ועושה ב' והב' עושה ג' : שהוא · כגון זובו של זב ומעיכותיו : (ב) טהורה · דכל הפוסל את התרומה מטמא משקי' להיות תחלה חוץ מט"י הלכך הקדירה טהורה דמשקי' שנגעו בט"י אפי' אוכלי' לא מטמאי וכ"ש כלי : שספק כגון ב' ככרות לפניו ספק נגע ספק לא נגע, בכה"ג בידים טהור ובט"י פסל : (ג) המקפה · תבשיל עב כגון דייסא או גריסין של פול : והשום · כתוכים בו לתבלין : במקצתן · אפי בשום של חולין לבד חשיב חבור דמקפה עקר : מרובה · יותר מן המקפה של חולין : אימתי · פוסל את הכל אם הי' השום מרובה : גוש · מכונס, בקערה כגוש עפר והוא גוף א' : במדוכה · כיון שהוא מתכוין בשעה שכותש להפריד : טהור · לא פסיל אלא מקום מגעו בלבד · שדכן · כמו שעושי' לחטי' כשדכין אותן מזלפי' עליהם מים או דברי' שדרכן כו' הרי אלו כעגול כו' שאם נגע ט"י במקצתן לא פסל את כלן וי"מ ושאר כל כו' דינם כשום שאם נגע ט"י במקצתו כשכותש אותם, לא פסל אלא מקום מגעו, וכשנעשה גוש בקערה הוי חבור וגרסי' אבל כו' : (ד) והחמיטה · דרכן הי' להניח החמיטה שהיא עוגה קטנה בתוך המקפה, וי"מ מקפה או רקיק של חולין : חיבץ · שעירבן עם השמן, ומ"מ השמן נכר והא דפסיל כ"מ שהילך השמן לפי שאין יכולי' להפרידו מן המקפה ומן החמיטה : (ה) שקרם · קפאו עליו התבלין והמרק ושומן הבשר שנמוח ונעשה הכל כמין קרום : פרוסות · של לחם

[1]) דער אין דיזער הינזיכט ניכט אלס גאנצעס בעהאנדעלט ווירד .

וְנָגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם, ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בְּרֶתוֹתָא אוֹמֵר מִשּׁוּם ר' יְהוֹשֻׁעַ, פָּסַל אֶת כֻּלָּהּ · ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, לֹא פָסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ . (ה) יָרָק שֶׁל חוּלִין שֶׁבִּשְּׁלוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בְּרֶתוֹתָא אוֹמֵר מִשּׁוּם ר' יְהוֹשֻׁעַ, פָּסַל אֶת כֻּלּוֹ · ר"ע אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, לֹא פָסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ : (ו) טָהוֹר שֶׁנָּגַע מִן הָאוֹכֶל, וְנָפַל עַל בְּגָדָיו, וְעַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר · הָיָה אוֹכֵל זֵיתִים פְּצוּעִים, וּתְמָרִים רְטוּבוֹת, כָּל שֶׁהוּא רוֹצֶה לָמוּץ אֶת גַּרְעִינָתוֹ, וְנָפַל עַל בְּגָדָיו, וְעַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, טָמֵא · הָיָה אוֹכֵל זֵיתִים נְגוּבִין, וּתְמָרִים יְבֵשׁוֹת, כָּל שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָמוּץ אֶת גַּרְעִינָתוֹ, וְנָפַל עַל בְּגָדָיו, וְעַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר · אֶחָד טָהוֹר, וְאֶחָד טְבוּל יוֹם בָּאֵלּוּ · ר"מ אוֹמֵר, אֵלּוּ וָאֵלּוּ טְמֵאִין בְּטְבוּל יוֹם, שֶׁמַּשְׁקִין שֶׁל טָמֵא מַכְשִׁירִים לִרְצוֹנוֹ וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ · וַחֲכָ"א אֵין טְבוּל יוֹם טָמֵא :

וואפֿט געקנעטעטען טיג בעריהרט, וא זאגט ר"א זאהן יהודה פֿאן ברתותא אים נאמען דעם ר' יהושע, ער מאכט דעם גאנצען פֿערוואַרפֿליך; ר"ע זאגט אין דעסטען נאמען : נור דעם בעריהרטען ארט · (ה) וועם ער קרויט פֿאן חולין, דאס אין עהל פֿאן העבע געקאכט איזט, בעריהרט, וא זאגט ר"א זאהן יהודה פֿאן ברתותא אים נאמען דעם ר', ער מאכט דאס גאנצע פֿערוואַרפֿליך; ר"ע זאגט אין דעסטען נאמען, נור דעם בעריהרטען ארט · (ו) וועם איין ריינער שפייזע אים מונדע הערום= וועלצט, אונד עס פֿעללט אויף זיין קלייד אונד דאפֿאן אויף בראט פֿאן העבע, וא איזט דיס ניכט בעפֿעהיגט · איסטעט איינער אויפֿגעכראכענע אליפֿען אונד זאפֿטיגע דאטטעלן, אדער זאנסט עטוואס וואפֿאן ער זען קערן אבזויגען ווילל, אונד עס פֿעללט אויף זיין קלייד אונד דאפֿאן אויף איין בראט פֿאן העבע, וא איזט דיס בעפֿעהיגט · איסטעט ער אבער טראקקענע אלי= פֿען אדער דאטטעלן, אדער עטוואס זאנסט, וואפֿאן ער ניכט דען קערן אבזויגען ווילל, אונד עס פֿעללט אויף זיין קלייד אונד דאפֿאן אויף איין בראט פֿאן העבע, וא איזט דיס ניכט בעפֿעהיגט· אונד וא וויא ביים ריינען, איזט עס ביים הייטע= אונטער= געטויכטען · ר"מ זאגט : אין ביידען פֿעללען איזט עס דורך דיזען פֿערוואַרפֿליך, ווייל פֿליסיגקייטען איינעס אונריינען מיט ווייסטען אדער אונווילקירליך בעפֿעהיגען · דיא געלעהרטען זאגען ; איין הייטע אונטערגעטויכטער איזט קיין אונריינער .

פ ר ק ד

אוֹכֶל מַעֲשֵׂר שֶׁהֻכְשַׁר בְּמַשְׁקֶה, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, אוֹ יָדַיִם מְסוֹאָבוֹת, מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּטָהֳרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי, וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לַחוּלִין : (כ) הָאִשָּׁה שֶׁהֵיא מְבוֹלַת יוֹם, לָשָׁה אֶת הָעִסָּה, וְקוֹצָה לָהּ

ריינהייט בעפֿעהיגט פֿאן איינעם הייטע אונטערגעטוי= טען אדער אונריינען הענדען בעריהרט וואַרדען, זאנדערט מאן דיא צעהנט = העבע אין ריינהייט דאפֿאן אב , וויל עס דריטטער גראד איזט, דער בייא חולין ריין בליבט · (כ) איינע הייטע אונטערגעטויכטע קאן דען טיג קנעטען,

וכיוצא זו מתבזלת עם התרומה : בשפה · של מלפפ : שנקלף · שעולה עם המוט הוי חבור, ושחיבו כקלף עמו תפי' מן בשפה ולפניו לפ הוי חבור, ור"י לקולף : וכן · דיבס כדין הביצה ; (ר) חיבס · תע"ב דתקורס לזריס, כדתנן מ"ו פ"ב דערלה : שהכבדה · שלחת החטין במים : תגעו · דכיון דמי פירות חין מכזירים ולח מייתי לה לידי טומחה, לרותים תותן כחלו חיבן, ולח פסל חלח מקום מגעו ; (ה) כלו · דשמן מכשיר ומחבר : (ו) שנגע · שמפך התוכל כפיו, לשון מגיס בקדירה : וכפל · עם לתלוחית הרוק : טהור · לח הוכשר דלח ניתא ליה ; לחוץ · לח כתבו' למנוע הלחות שבגדי' : טמא · הוכשר דהא תחבו', וי"מ לעבין טומחה ובטהור שחכל בידים מקוחכות ולח תמרי' שנטמא לחלות הרוק שעל התוכל וטמא הכנדים והתרומה ; שחיבו · לח הוקשה המשקה הסוח כחלו זוין כדין זה : וחלו · כין רטובות בין יבשות : מכזירין ומטמחו' תפי' שלח לרצון וחכמים חבר' ליה לט"י כטהור ;

פרק ד בטהרה · דמעשר רחשון כחולין הוח מחיב וחע"ג שהוח טבול לתרומת מעשר שבו, לעניו שבי לעשות ג' כחולין הוח מחיב : שהוח ג' · לתוכל מעשר : (כ) וקוצה · וחיבה קורחה לה שם ; בכפיסה כו' · כליס שחיבס מקבלי

פ ר ק ג

כָּל יְדוֹת הָאוֹכְלִים שֶׁהֵם חִבּוּר בְּאַב הַטֻּמְאָה, חִבּוּר בְּטְבוּל יוֹם · אוֹכֶל שֶׁנִּפְרַם וּמְעוֹרָה מְקֻצָּת, ר״מ אוֹמֵר, אִם אוֹחֵז בַּגָּדוֹל, וְהַקָּטָן עוֹלֶה עִמּוֹ, חֲבֵרִי הוּא כְּמוֹתוֹ · ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם אוֹחֵז בַּקָּטָן, וְהַגָּדוֹל עוֹלֶה עִמּוֹ, חֲבֵרִי הוּא כְּמוֹתוֹ · ר׳ נְחֶמְיָה אוֹמֵר, בַּטָּהוֹר · חֲכָ״א, בַּטָּמֵא · וְשְׁאָר כָּל הָאוֹכְלִים, אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱחֹז בֶּעֱלָה, אוֹחֵזִין אוֹתוֹ בֶּעֱלָה, וּבַקְּלָה, אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בַּקְּלָה : (ב) יָרָק שֶׁל תְּרוּמָה, וּבָצָה טְרוּפָה נְתוּנָה עַל גַּבָּיו, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּבֵּצָה, לֹא פָסַל אֶלָּא הַקְּלָח שֶׁכְּנֶגְדּוֹ · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַסֶּדֶר הָעֶלְיוֹן, אִם הָיְתָה כְּמִין כּוֹבַע, אֵינָהּ חִבּוּר : (ג) חוֹט שֶׁל בֵּצָה, שֶׁקָּרַם עַל גַּבֵּי שֶׁל דָּגִים, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, מִן הַשָּׂפָה וְלִפְנִים, חִבּוּר · מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ, אֵינוֹ חִבּוּר · ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, חוֹט וְכָל שֶׁנִּקְלַט עִמּוֹ. וְכֵן בַּקְּטָנִיּוֹת שֶׁקָּרְמוּ עַל שִׂפְתָּהּ שֶׁל קְדֵרָה : (ד) עִסָּה שֶׁנִּדְמְעָה, אוֹ שֶׁנִּתְחַמְּצָה בְּשְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה, אֵינָהּ נִפְסֶלֶת בְּטְבוּל יוֹם · ר׳ יוֹסֵי וְר״שׁ פּוֹסְלִין · עִסָּה שֶׁהֶחְשִׁירָה בְּמַשְׁקֶה וְנִלּוֹשָׁה בְּמֵי פֵרוֹת,

אללע טרייל פֿאן עסוואארען, דיא צום אנפֿאסען דינען, אונר אין בעטרעף דער הויפטאונריינהייט איינע פֿערזיבנדונג בילדען, זינר אויך אין הינזיכט דעס הייטע אונטערגעטויפֿטען פֿערבונדען · איינע איינגעשניטענע שפּייז דיא נור צום טהייל צוואמענהאנגט, איזט נאך ר׳מ, ווען מאן דורך אנגפאסען דעס גרעסערן שטיקקעס דאס קליינערע מיט אויפֿגעהמען קאן, וויא דאס גאנצע ; נאך ר׳ יהודה, ווען מיט דעם קליינערן דאס גרעסערע אויפֿגענאמטען ווערדען קאן · ר״נ זאגט : ווען מיט דעם ניכט־בערי־הרטען דאס בערי־הרטע; דיא גע־לע־הרטען זאגען : אומגעקעהרט · אנדערע עסוואארען בעאורטהיילט מאן צי בי· ווען מאן זיא מיט איינעם בלאטטע אדער שטענגעל אנצופֿאסען פֿלעגט, יע נאכדעם עס זיך מיט בלאטט אדער שטענגעל אויפֿנעהמען לעסט· (ג) ווען אויף קרויט פֿאן העבע איין איינגע־שלאגענעס אי לינט, אונד איין הייטע אונטערגעטויכטער דאס אי בערי־הרט, זא מאכט ער נור דען שטענגעל גערא־דע דארונטער פֿערוועלי־ך ; ר׳ יוסי זאגט דיא נאנצע אבערשטע לאגע · בילדעט אבער דאס אי איינע ארט הויבע דאריבער, זא איזט עס גאר קיינע פֿערבינדונג · (ג) ווען ער איינען אן דען זייטען דעס טיגעלס שטייף גע־ווארדענען שטרייף אי־נעס אייעס, פֿאס ראנדע איינווערטס בעריהרט, איזט עס מיט דער איבריגען שפּייז איינע פֿערבי־דונגן. ווען אבער אויסערהאלב, איזט עס קיינע פֿערבינדונג · ר׳ יוסי זאגט ; דער שטרייף אונד אללעס וואס מיט דעמ־זעלבען זיך אבלעזט · עבען זא ווען דילוענפֿר־כטע אס ראנדע דעס טאפֿעס שטייף געווארדען זינד · (ד) טייג, דער מדומע, אדער מיטטעלסט זויערטייג פֿאן דער העבע נע־זיערט ווארדען, ווירד ניכט פֿערווערפֿליך דורך איינען הייטע אונטערגעטויכטען · ר׳ יוסי אונדר״שׁ זאגען; ער ווירד פֿער־ווערפֿליך· וועז איין הייטע אונטערגעטויכטער אינען אויס צור אונריינהייט בעפֿעהיגטען ווייצען געמאכטען אונד דאן אין פֿרוכט־

סחנון : כנגד · וז לפי' חיכם מכוונים חלק שהנקב הפנימי למטה לגד שולי הכלי והנקב החנון מלמעלה : כתב · וש כנגד מזקי' שבנקב החנון כטמלו כל המזקי' שבתבית : כתבל · וס היח' חוהם תכית מוכתת כתבל המת ומוקפת ל״פ כפיס ולח בקבים, תכל הפנימי למעלה כו' כפי דכתבל המת מיטמא שהטומאה נכנסת דרך הנקבים כתב הטומאה וס נגע במזקי' שבנקב החנון טהור, שס״ל כנגוק וקטפרס ולח הוי תבור :

פרק ג ידות . הנמוי' במ' עוקצי' שהאוכל כתלה בהן כשרוצי' לתלותו ואדם אוחז בהן כשרוצה לאכול : תבור · שאס נגע בהן' כאלו נגע בפרי עצמו ; שנפרס . לשון פרוסה וי״ג שנפרס לשון וכבדיו לא יפרוס : מעורה · מחובר : בגדול · בפרוסה בגדולה : עולה · ואיכא בפסקת מכל וכל : בטהור · כלו' כאותו שלא נגע בו טי' מעשריס, שס אוחז בו והטמא עולה עמו, בין שהוא גדול או קטן ; שתר · כגון ירקות : שדרכו · כשבא לטלטלו : אוחז · ושס לא יפול הירק כשאוחז בעלה, הוי תבור, ואי לא, לא הוי תבור, בין שנגע ט״י בעלה, או בירק : (ב) ירק · שבאו בקערה או בחלפס , וביצה טרופה שבתערב החלבון, והחלבון כתוכה ע״ג הירק, דאי אינה טרופה בשמטת, הולבת לבהן ולבהן ואיכא תבור: בביצה. אע״פ שאין שייך תרומה בביצה, וט״י אינו פוסל בחולין, אפ״ה הוי תבור לקלח שבנגד מגע ידו : שקדר · הקלחים העליונים שבביצה על פניהם : כוכע · שמקטם שביעול והנפסק בביצה ונעשים כמין כוכע, וקלוסה הפקיעה : (ג) לפס · כעין מקבה

שָׁלוֹם מִן הַשֶּׁבֶר, וּמִן הַשִּׁפְכָה, אֲבָל לֹא מִן הַטְּמְאָה. ר"ש אוֹמֵר, אַף מִן הַטְּמְאָה. נִשְׁבָּרָה, אֵינָהּ מְדַמַּעַת. עַד הֵיכָן תִּשָּׁבֵר, וְלֹא תְדַמַּע, כְּדֵי שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל וְתַגִּיעַ לַבּוֹר. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף מִי שֶׁהָיָה בּוֹ דַּעַת לְהַתְנוֹת, וְלֹא הִתְנָה, נִשְׁבְּרָה אֵינָהּ מְדַמַּעַת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין:

קאממט, זא מיינט ער עס אין בעציהונג אויף צערברעכן אדער פֿערשיטטען, ניכט אבער אויף אונריינהייט; ד"א געלעהרטען זאגען: אויך אין דיזער הינזיכט. צערבריכט נון דאס געפֿעס, זא איזט דאס גאנצע ניכט מדומע, אונר צוואר וועו עס נאָך דא צערבריכט, פֿאן וואַ דער אינהאלט ווידער אין דען בעהעלטער הערויסלייסען קאן. ר' יוסי זאגט: אויך וועו ער נור דען פֿערשטאנד דאצו האטטע, דיזע בערינגונג צו מאכען, אונד זיא ניכט מאכטע, ווירד עס דורך צערברעכען ניכט מדומע, וויל עס געריכטליכע בערינגונג איזט.

קאי ר"י, וי"מ דלא קאי אלא אמשכה זו וחו לא: (ז) שבור. של יין או של שמן: שלוס. כשהתיכה שלוס פתח ולא התיכה לעכין מה מקחמת לעכין שבר ושפיכה קאמר, שע"ז אדם ירא בשעה שמעלה מן השבור: לכל לא. לפיכך לא כטמא תרומתו תרומה: חיכה כו'. שלא קל עליה שם תרומה: ותגיע. כ"ז שלא כתרקקה מן השבור כ"כ שאם תתגלגל ותשוב לכור לא עלתה שלוס קריכן בה: בו דעת. כלומר שהיה כדעתו ומשב כלכו להתנו' ושכח בשעה שתרס ולא התנה, מ"כ מכשיר ובר דעת שיודע שרמוי להתנות על כך לרבנן אם היו כדעתו אע"פ שאינה אומרת כתר דעתו דמעקרו, ור"י אומר אפילו לא עלה על דעתו מעולם להתנות על תרומה זו, לכ כ"ד מתנה שיהא כאלו היה כן בלבו עכשיו, לכל מי שהיכו בר דעת, מודה ר"י דאין תנאי כ"ד מועיל לו:

מַסֶּכֶת יָדַיִם

דיזער טראקטאט האנדעלט צונעפֿאסט פֿאן דער אונריינהיט אונד ריניגונג דער הענדע. הירבייא איזט צו וויסען נעטהיג, דאס יעדער אום בראט פֿאן חולין, אדער העבע, זיא בעשטעהע ווארין עס זיא, צו עסען, פֿערפֿאלליכטעט איזט, דיא הענדע צו בעגיסען, אונד צוואר בים צום געלענקע. (צו הייליגעם מוס מאן זיא אן איינעם גאייגנעטען טויכאדע אונטערטוויען). דאס וואססער וואמיט מאן בעגיסט, מוס מינדעסטענס איין פֿירטעל לוג בעטראגען. נאַכדעם אונריינע הענדע בעגאססען זינד, מוס מאן זיא (צור העבע) צום צווייטען מאלע בעגיסען, וויל דאס ערשטע וואססער דורך דיא הענדע אונרין ווירד. מאן נעננט דאס יענעס דאס ערשטע, אונד דאס אנדערע דאס צווייטע וואססער. דיזעס לעטצטערע ברויכט (נאך רמב"ם) וויא דיא משנה בעואגט, ניכט איממער אין פֿירטעל לוג צוזיין, וואס אלזא נור פֿאס צווייטען צו פֿערשטעהען איזט. פֿערשידענע אנדערע אנגעלעגענהייטען זינד היר מיט אי'נגעשאלטען, וויל זיא צופֿעלליג דאבייא ערוועהנט ווארדען.

פ ר ק א

מֵי רְבִיעִית (נ"א מֶרְבִּיעִית) נוֹתְנִין לַיָּדַיִם לְאֶחָד, אַף לִשְׁנַיִם. מַחֲצִית לוֹג לִשְׁלֹשָׁה, אוֹ לְאַרְבָּעָה. מִלּוֹג, לַחֲמִשָּׁה, וְלַעֲשָׂרָה, וּלְמֵאָה: ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִפְחוֹת לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶם מֶרְבִּיעִית. מוֹסִיפִין עַל הַשְּׁנַיִם, וְאֵין

אין פֿירטעל לוג וואססער איזט צוואר נעטהיג צום בעגיסען דער הענדע פֿיר איינען, גענוגט אבער (וועו עס צורייכט) אויך פֿיר איינען צווייטען. אין האלב לוג פֿיר 3 אדער 4; אין לוג אונד מעהר פֿיר 5, 10, ארער גאר 100. ר' יוסי זאגט: נור דארף עס בייס לעטצטען ניכט וועניגער אלס אין פֿירטעל כעטראגען. בייס צווייטען בעגיסען דארף מאן

פרק א מי רביעי. מים שיש בהן רביעית הלוג שהוא כיסה וחומש כיסה, וי"ג מרביעית כלי המחזיק רביעית מלא מים: נותנין. לא"ג דשתים ידיים שכיות ולא פסלו לחולין, מ"מ תקנו כט"י לף למולין משום קרך תרומה שיהיה רגיל בכט"י ויטלן לתרומה: לא. לחד בעיכן מתחלה רביעית: ולכ'. אם היה מתחלה רביעית וכטל רמ' וחק"כ הכ' לא"ג דלא הי' רביעית גבי כ' ס"ד הוחיל ומצירי טהרה אתו, וי"מ דדוקא במים שכיים הוא דלא כעיכן רביעית לכל חד הוחיל וכבר נטהרו ידיו במים רחצונים אין פחות מרביעית לכ"ע: מחצית. לפי שעור רביעית לכ' היה לי לג' ברביעית ומחצה, אלא כיון דכפיפי גברת מיעיכן שמא לא ידקדקו יפה ליטול עד הפרק, שכ"ע יכמצא במים מפני קברו: לאחרון. שיהי ככלי כשעה שמאחרון כוטל ידיו רביעי': מוסיפי'. דיו כט"י שצריך ליטול ידיו עד הפרק ולאחר שכטל ידיו בשטיפה מ' לא"ג דידיו טהורות אם קיכמה במ"מ אם חוזר וכוגע במים שעל ידיו טחלות אם כטלן בפחות מרביעית כגון דאתו מצירי טהרה, ולכך אחרי' דעביד שטיפה לאחר במים שכיים לטהר אם הרחצוני' ובשהה קאמר דאם כיכן במים שכיים ולא הגיעו לפרק

חַלָּה, וּמַפְרַשְׁתָּהּ וּמַנַּחְתָּהּ בִּכְפִישָׁה מִצְרִית, אוֹ בִּנְחוּתָא, וּמַקֶּפֶת וְקוֹרְאָה לָהּ שָׁם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא שְׁלִישִׁי, וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לַחוּלִין: (ג) עֲרֵבָה שֶׁהִיא טְבוּל יוֹם, לָשִׁין בָּהּ אֶת הָעִסָּה, וְקוֹצִין מִמֶּנָּה חַלָּה, וּמַקֶּפֶת וְקוֹרִין לָהּ שָׁם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא שְׁלִישִׁי, וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לַחוּלִין: (ד) לָגִין שֶׁהוּא טְבוּל יוֹם, וּמִלְּאָהוּ מִן הֶחָבִית מַעֲשֵׂר טֶבֶל, אִם אָמַר הֲרֵי זוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מְשֻׁתָּחֶשֶׁת, הֲרֵי זוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר · אִם אָמַר הֲרֵי זֶה עֵרוּב, לֹא אָמַר כְּלוּם · נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית, הַלָּגִין בְּטָבְלוֹ · נִשְׁבַּר הַלָּגִין, הֶחָבִית בְּטָבְלָהּ: (ה) בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים מְחַלְּלִין עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ, חָזְרוּ לוֹמַר אַף עַל מְעוֹרָתָיו · בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, הַיּוֹצֵא בַּקּוֹלָר, וְאָמַר כִּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ · חָזְרוּ לוֹמַר אַף הַמְפָרֵשׁ, וְהַיּוֹצֵא בְּשַׁיָּרָה · ר״שׁ שְׁזוּרֵי אוֹמֵר, אַף הַמִּסְכֵּן: (ו) הַכָּרְמִים הָאֲשְׁקְלוֹנִים שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, וַאֲנָקְלִי שֶׁהֶם קַיְמִת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין · הַמְעַבֵּר, וְהַמְזָרֶה, וְהַמְגוֹב, וְכֵן מַסְרֵכ שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁנִּטְלָה אַחַת מִשְּׁנֵיהֶן, וַעֲשָׂאָן שֶׁל מַתֶּכֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין · וְעַל כֵּן אָ״ר יְהוֹשֻׁעַ, דָּבָר חָדָשׁ חִדְּשׁוּ הַסּוֹפְרִים, וְאֵין לִי מַה לְהָשִׁיב: (ז) הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר, וְאָמַר הֲרֵי זוּ תְּרוּמָה עַל מְנָת שֶׁתַּעֲלֶה שְׁלוֹם,

דיא חלה אבשניידען, אונד אבגעזאנדערט אין אייגע עגיפטישע (שטיינערנע) טולדע אדער אויף אין ברעטט לעגען, אונד דאן דיס אן דען טיג ברינגען אונד אלס חלה בענענען, ווייל עס דריטטער גראד איזט, דער בייא חולין ניכט אונריין ווירד · (ג) אין אייגעם הייטע אונטערגעטויכטען טרָגע, דארף מאן דען טיג קנעטען, דיא חלה אבשניידען, דאן ב׳ידעם אנאיינאנדער ברינגען אונד יענע בענענען; וויייל עס דריטטער גראד איזט, דער בייא חולין ניכט אונריין ווירד · (ד) וועז אייגער מ׳ט אייגעם הייטע אונטערגעטויכטען אויס אייגעם פאס, וואריז צעהנט מיט דער צערנטערעבע איזט, שעפפט, אונד שפריכט; דיס זייא דיא צעהנטהעבע נאך זאנענאונטערגאנג! זא איזט זיא עס · בעשטיממט ער עס זא צום ערוב, זא איזט עס אונגילטיג · צערבריכט צופאר דאס פאס, זא איזט דער אינהאלט יענעס געפעסעס טבל; אונד וועז דאס גענעס צערבריכט, איזט דער דעס פאססעס טבל · (ה) פריהערהין ווארד געלעהרט: מאן קענגע צווייטען צערנט מיט פרוכטען אייגעס אונקונדיגען אויסלעזען; שפעטערהין לעהרטע מאן: אויך מיט דעססען גענלדע · פריהערהין לעהרטע מאן: וועז אייגער, צום ריכטפלאטץ גענפירט ווירד אונד בעפיהלט, זיינער פרויא אייגען שיידעבריף צושרייבען, מאן איהן שרייבען אונד אויסהענדיגען קענגע; שפעטערהין ווארד דאססעלבע אנגעארדנעט, פיר אייגען דער צור זעערי׳זע אבזעגעלט, אדער מיט אייגער קראוואנע אבציהט; ר״ש שזורי זאגט: אויך פיר אייגען טאדטקראנקען · (ו) וועז אשקלוני טישע ברוננענשטאנגען צערבראכען זינד, דיא האקען דאראן אבער בעשטעהען, זא זינד זיא פערהאונדריינגונגספעהיג· וועז מאן אז אייגער הארקע, אייגער וואר פערגאבעל, אדער עגגען קארנ׳ע רעכען, אדער אן אייגעם האער׳קאמס, וואראן א׳ין צאהן אבגעבראכען איזט, אייגען מעטאללענען אנגעזעצט הָאט, זא זינד זיא פערהאונדריינגונגספעהיג · אויף

אללע דיזע זאגט ר׳ יהושע: דיא געלעהרטען האבען היר אייגע נייערונג געמאכט, דיא איך ניכט צו ערקלערען וויים ·

(ז) וועז יעמאנד דיא העבע אויס בעהעלטער ציהט אונד שפריכט: דיס זייא העבע, וועז עס גליקליך הערויפטומאס ומנרכוס רבנן הכי מסוס הכירת, שלח תיגע כה סוכ, מחתר שקרקס לה סס: ומקפת· מקרכת הכפיסה עס סחלה להעיסס: שהיא · העסס: (ג) ערוכה · לעיל משמעין ט״י דלדס, והכא משמע׳ ט״י דכלי ל״ת כעריכה לסוס, ללמת לחי לאחלופי׳ כטומאה, ס״כ שמת תסכת ותקרת לה סס כעריכה לחיכה נזכרת כ״כ כטומאת הערוכה כבטומאת עצמה: (ד) לגין· כעין כד של עץ: סחבית · שים כה מעבר רחבון שלח כטלה תרומתו: משתחשת · שחס היתה תרומה מלה מכע״י היתה כפסלת כלגין שהוא ט״י: כלום · שאין קונה ערוב שלח כשעודה הרחוי מכע״י וזה אינו רחוי עד העכר שמא: כשכרה · מכע״י: כטבלו · ולא תלה עליו שס תרומה שהרי המעבר אינו בעולם: (ה) מחללין מ״ם על פירות ע״ה ואין מוסגין שמא הפירות של ע״ה מעבר הן ומשלח מחלל מעבר במעבר, ומיירי שהפירות לו במעות של ע״ה הן כיד שכבר, דאלו כיד ע״ה הרי אין מוסרי׳ לו מ״ם שלח דדמאי: מעותיו · ואין מוסגין שמא המעות של ע״ה של מעבר הכי הן: בקולר · מפורש מ״ה פ״ו דגטין: (ו) הכדומין · משנה זו מפורשת במ״ז פי״ג דכלים: על כנן · מכל הכי מילי דמתני׳ משמע דמ״ב

פ ר ק ב

נָטַל לְיָדוֹ אַחַת מִשְׁטִיפָּה אַחַת, יָדוֹ טְהוֹרָה. לִשְׁנֵי יָדָיו מִשְׁטִיפָּה אַחַת, רִ"מ מְטַמֵּא, עַד שֶׁיִּטּוֹל מֵרְבִיעִית. נָפַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, רִ' יוֹסֵי מְטַמֵּא: (ב) נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים לְמָקוֹם אֶחָד, וְאֶת הַשֵּׁנִים לְמָקוֹם אַחֵר, וְנָפַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה עַל הָרִאשׁוֹנִים, טָמֵא, וְעַל הַשֵּׁנִים, טָהוֹר. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאֶת הַשֵּׁנִים לְמָקוֹם אֶחָד, וְנָפַל כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה, טָמֵא. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים, וְנִמְצָא עַל יָדָיו קִיסָם, אוֹ צְרוֹר, יָדָיו טְמֵאוֹת, שֶׁאֵין הַמַּיִם הָאַחֲרוֹנִים מְטַהֲרִין, אֶלָּא הַמַּיִם שֶׁעַל גַּבֵּי הַיָּד. רַשַּׁבָּ"ג אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא מִבְּרֵית הַמַּיִם טָהוֹר: (ג) הַיָּדַיִם מְטַמְּאוֹת וּמְטַהֲרוֹת עַד הַפֶּרֶק. כֵּיצַד? נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים עַד הַפֶּרֶק, וְאֶת הַשֵּׁנִים חוּץ לַפֶּרֶק, וְחָזְרוּ לַיָּד, טְהוֹרָה. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאֶת הַשֵּׁנִים חוּץ לַפֶּרֶק, וְחָזְרוּ

וויילל יעמאנד נור איינע האנד בעג'סען, זא איוז מיט איינעם גוסטע דיא האנד ריין. ווען איינער אבער בוידע הענדע מיט איינעם מאלע בעגיסט, זא זינד זיא נאך ר'מ אונריין, כיס ער ז'א אבערמאלס פאן איינעם פירטעל לוג בעגיסט[2]. פעללט בראט פאן העבע (אויף דאס געברויכטע וואסער) זא איוז עס ריין, נאך ר' יוסי אונריין. (כ) בעג'סט זיך איינער דיא הענדע מיט דעם ערשטען וואסער אן איינעם ארטע, אונד מיט דעם צווייטען אן איינעם אנדערן, אונד עס פעללט בראט פאן העבע אויף דאס ערשטע, זא איוז עס אונריין. פעללט עס אויף דאס צווייטע, זא איוז עס ריין. געשיהט בוידעם אן איינעם ארטע, אונד עס פעללט בראט פאן העבע דארויף, זא איוז עס אונריין. ווען כיים ערשטען בעגיסען זיך אויף דער האנד איין שפליטטער ארער שטיינצען בעפאנד, זא איוז זיא אונריין, ווייל דאס צווייטע וואסער נור דאס ערשטע וואסער אויף דער האנד רייניגט. רש"בג זאגט: ווען וואסער ערציינגיסטע אויף דער האנד וואנרען, איוז זיא רייף. (ג) דיא הענדע וועדרען פעראונרייניגט אונד גערייניגט, ביס צום האנדגעלענקע. דיס זא; גיסט מאן דאס ערשטע וואסער ביס צום געלענקע אונד דאס צווייטע ביס איבער דאס געלענקע, אונד פאן דא ליינפט עטוואס וויידער אין דיא האנד, זא איוז זיא ריין. נעשאה ביידעם ביס איבער

שען כקיים מין רגילים להסתמא כסס עד סידיהם תחלה: (ה) גלוסקי'. פשמים שטוכל ידיו כמים לו כיין, ושם כהן פני גלוסקים לתר עריכתם ופעמים שמטבילי' קגלוסקים, מש"ה אם טבל הגלוסקי' קוח כמו ערק כהן פתו ופקולי, ואם מדיח ידיו לא כעשית מלאכה כמים שכבלי וכשרי לגמ" ובלבד שלא יפתנו מרחיתו: כרכין. וכרכיו מצייני' לשפוך וכיוצו כה גברת: מטה. ואפי' כלך ויסב לו אח"כ והחכית שופכת כל היום מחמת טהייתו: פוטל. דכת נותן כעיכן, קא חדם לא נעיכן: כב' אלו. כמטה תכית דלא תציב ליה כא גברא, ובקוף דכת חדם כעיכן:

פרק ב משטיפה א'. כ"ז שלא נטל כח' פעמ א' עד ספרק קרי שטיפה א', וכידו ב' חוץ דסגי כפעמ ג' תע"ג דאין ככלי רביעית אלא דאתו מצירי טהרה אכל לכ' ידיו לא מכני עד שיטול כ' פעמים שד כפרק, וי"מ משטיפה ב' מציפיה ג', וכשיטול כ' ידיו מציפיה ג' המים מטמאין כידו ב', ומצלא רוקק הב כמים שנטמאו, ולא טהרו ידיו עד שיטול מים שניים מרביעי', אכל כשיטול ידו ג' כלבד כשטיפה א' כטהרה"ידו וכשיטול מים שניים לטהר המים שעל ידו סגי כפחות מרביעית; כפל. היכא דנטל הרחטוניס מרביעית וכפל עליהם ככר של תרומה לו כגע כככר של תרומה קודם שינגב ידיו לו קודם מיסוף עליהן מים שניים: מטמא. דכבר לטהר ידיו מכני אכל לגבו גופייהו טמאי': (ב) הרחטוני. כפחות מרביעית כגון דאתו מצירי טהרה ונריך ליטול את השניים ונטל הרחטוניס כזוית זו ושניי' כזוית אחרת; וכפל. וה"ה אם כגע הכבר כמים רחטוני' שעל ידיו שהכבר טמא; תרומה. אכל של חולי טהור ואע"ג דלא אלקו כין כט"י דלחולי' וכין כט"י דתרומה, כוחיל וכט"י דחולי' מצוה קרך תרומה קלי מ"מ לענני' טומאה אלקו דהם לחמרו והם לחמרו: ועל הב'. דשניים טהורי הן, וכח דאין שניים מקבלי' טומאה לעולם, י"ל דכיון שהם לחמרו דין הוא שיהיו שוב אין לטמול על מה גם הם לחמרו כטהרתן: ואמנם. לא"ם שהן רפוי, ולא חייבי, אע"פ שהן את השניים טמאות, שהיו שעל הכבור נטמאו מחמת ידיו, ואין המים משניים מטהרים אלא מים שע"ג היד, ולא המים שע"ג צרור וקיסם שנטמאו מחמת ידיו וחוזרי' ומטמאי' את היד, פ"ל ואמנם כו', וכל דכר המונח אע"פ שהן מל ידו מים שניים טמאו סידים, שאין המים השניים מטהרים אלא המים שע"ג היד אל הידים עצמן: תברייה המים. כגון יכתושין ויתוסין סגדלים כמים אם נפלו על הידים כשעת נטילה אין הנוגעי'. (ג) פרק. י"מ כל היד עד הקנה של זרוע, וי"מ עד מקום תכור הלכעות לכף היד: עד הפרק. שאין הידים מטמאי' משאר אלא עד הפרק, אכל משאר שנגעו תוך לפרק טהורי', וכן אין המים שניים מטהרין את הרחטוני' אלא נעודן כתוך

ז) ז. רמב"ם. פערגליכא אליהו רבא וועלכער דיא משנה אמדערם אפעללט.

ידים פרק א

מוֹסִיפִין עַל הָרִאשׁוֹנִים: (ב) בְּכָל הַכֵּלִים נוֹתְנִין לַיָּדַיִם, אֲפִילוּ בִכְלֵי גְלָלִים, בִּכְלֵי אֲבָנִים, בִּכְלֵי אֲדָמָה. אֵין נוֹתְנִין לַיָּדַיִם לֹא בְדָפְנוֹת הַכֵּלִים, וְלֹא בְשׁוּלֵי הַמַּחַץ, וְלֹא בִּמְגֻפַּת הֶחָבִית. וְלֹא יִתֵּן לַחֲבֵרוֹ בְחָפְנָיו, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְמַלְּאִין, וְאֵין מְקַדְּשִׁין, וְאֵין מַזִּין מֵי חַטָּאת, וְאֵין נוֹתְנִים לַיָּדַיִם אֶלָּא בְכֶלִי, וְאֵין מַצִּילִין בְּצָמִיד פָּתִיל אֶלָּא כֵלִים, שֶׁאֵין מַצִּילִין מִיַּד כְּלִי חֶרֶשׂ אֶלָּא כֵלִים: (ג) הַמַּיִם שֶׁנִּפְסְלוּ מִשְּׁתִיַּת הַבְּהֵמָה, בְּכֵלִים, פְּסוּלִים, וּבְקַרְקָעוֹת, כְּשֵׁרִים. נָפַל לְתוֹכָן דְּיוֹ, קוֹמוֹס, וְקַנְקַנְתּוֹם, וְנִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן, פְּסוּלִין. עָשָׂה בְהֶם מְלָאכָה, אוֹ שֶׁשָּׁרָה בָּהֶן פִּתּוֹ, פְּסוּלִין. שִׁמְעוֹן הַתֵּימָנִי אוֹמֵר, אֲפִילוּ נִתְכַּוָּן לִשְׁרוֹת בָּזֶה, וְנָפַל לַשֵּׁנִי, כְּשֵׁרִים: (ד) הֵדִיחַ בָּהֶם אֶת הַכֵּלִים, אוֹ שֶׁמִּחָה בָּהֶם אֶת הַמִּדּוֹת, פְּסוּלִים. הֵדִיחַ בָּהֶם כֵּלִים מוּדָחִים, אוֹ חֲדָשִׁים, כְּשֵׁרִים. ר' יוֹסֵי פּוֹסֵל בַּחֲדָשִׁים: (ה) הַמַּיִם שֶׁהַנַּחְתּוֹם מַטְבִּיל בָּהֶן אֶת הַגְּלֻסְקִין, פְּסוּלִין. וּכְשֶׁהוּא מֵדִיחַ אֶת יָדָיו בָּהֶן, כְּשֵׁרִים. הַכֹּל כְּשֵׁרִים לִתֵּן לַיָּדַיִם, אֲפִילוּ חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן. מַנִּיחַ חָבִית בֵּין בִּרְכָּיו, וְנוֹטֵל. מַטֶּה חָבִית עַל צִדָּהּ, וְנוֹטֵל, וְהַקּוֹף נוֹתֵן לַיָּדַיִם. ר' יוֹסֵי פּוֹסֵל בִּשְׁנֵי אֵלּוּ:

נאכגיסען, ביים ערשטען אבער ניכט. (ב) דאס בעגיסען קאן געשעהען מיט יעדער ארט געפעס, זאגאר אויס קוחמיסט, שטיין אונד ערדע; ניכט אבער מיט זייטעגשטיקקע; דער געפעסע, דעם האהלען העלטער איינעס צאבערס, דער שטירצע איינעס פאסעס; אויך ניכט דורך ד'א האהלע האנד איינעס, אנדערן. דען מאן דארף ניכט ענטזינדיגונגס וואסער שעפפען, הייליגען, שפרענגען, אויסער מיט איינעם געפעסע; דאס שיטצען דורך פערשפונדונג (אין בעצעלטונג) געשיהט נור דורך געפעסע, אונד נור גערעטהע ווערדען אים לופטרוים איינע אירדענען געפעסעס געשיטצט. (ג) ווען וואסער צום טרינקען דער טהירע אונגעאייגנעט ווארדען, זא איזט עס, אים געפעסע בעפינדליך, פיר דיא הענדע אונברויכבאר; אין דער ערדע, געאייגנעט. פעללט אינס וואסער טינטע, גוממי, פיטריאל, זא דאס דיא פארבע געענדערט ווארדען, זא איזט עס אונגעאייגנעט. איזט דאמיט שאן איין געשעפט פערריכטעט, אדער בראט דארין איינגעוויכט ווארדען, זא איזט עס אונגעאייגנעט. שמעון אויס תמנה זאגט: וויא? ווען מאן בעאבזיכטיגט האטטע, בראט דארין איינצווייכען, אונד עס פיעל אין איין אנדערעס וואסער? דאן בלייבט ערשטערעס געאייגנעט. (ה) האט מאן דאמיט גערעטהע אבגעשפיהלט אדער געמעסע אויסגעשייעדט, זא איזט עס אונגעאייגנעט. האטטע מאן דאמיט בערייטס אבגעשפיהלטע אדער נייע גערעטהע בעגאסען, זא זינד זיא געאייגנעט; נאך ר' יוסי, בייא נייען אונגעאייגנעט. (ה) וואסער ווארין דער בעקקער דיא קוכען אנגעפייכטעט האטטע, איזט אונגעאייגנעט; האטטע ער אבער בלאס דיא האנד דארין בענעטצט, זא איזט עס געאייגנעט. יעדער איזט געאייגנעט, איינעם אנדערן דיא הענדע צו בעגיסען, זעלבסט איין טויבשטוממער, בלעדזינניגער אונד מינדעריעהריגער. מאן דארף אויך איין פאס צווישען דיא קניע נעהמען, אונד זא זיך דיא הענדע איבערגיסען. מאן דארף איין פאס אומלעגען, אונד זיך זא דיא הענדע בעגיסען; אויך פאס אפפען קאן מאן עס טהון לאסען. ר' יוסי ערקלערט דיא ביידען לעטצטען פעללע פיר אונצולעסיג.

יכול להוסיף ולשפוך מים במקום שלא שפך שם תחלה: לא. דכיון דלא שהרו את הידים כל מה שמוסיף עליה מוסיף טומאה, אלא צריך לנגב ידיו ולחזור ולשפוך בכת א' עד הפרק: (ב) גללי' כו'. מפורש רפ"י דכלי': המחץ. דשברי כלי' ניכהו: במגופו'. דלאו להשתמש בתוכה עבידא אלא כסוי לחבית: בחפניו. שלא ימלא חפניו מים וישפוך ע"י חברו: ממלאין. מפורש מ"ה פ"ה דפרה: אלא כלי. וכ"ש אדם: (ג) שנפסלו. מחמת סרחון, אבל מחמת טיט אפי' בקרקע פסולים: כשרים. להטביל בהם הידים, דהא כל גופו טובל בהן ידיו לכ"ש: אפי' נתכוין. דת"ק סתם דבריו ואמר שרה בהן פתו ואתא איהו וקא מתמה, וכי אפי' נתכוין כו' יהיו פסולים, הלא לא נתכוין ולא בטלום אלא ודאי כשרים הם, וי"מ משום דשמעי' לת"ק דאמר דוקא שרה דמשמע במתכוין, הא נפל מידו שלא נתכוין לשום שרייה בעולם כשרים, הא נתכוין לשרות בזה ונפל לזה פסולים, דנתכוין לשריי', ואתא שמעון למימר אפי' כו', וי"ג אפי' נתכוין כו' פסולים, ואי גרסי' כשרים גרסי' אם נתכוין כו': (ד) מיחה. קינח כמו מיחוי קרביו לחלוחית שנדבק בהן ואינה יוצא אלא בדוחק: פסולים. אע"פ

בִּשְׁתֵּיהֶן, סָפֵק טְמֵאָה בַּטְּמֵאָה וּטְהוֹרָה בַּטְּהוֹרָה, אוֹ טְהוֹרָה בַּטְּמֵאָה וּטְמֵאָה בַּטְּהוֹרָה, הַיָּדַיִם כְּמוֹ שֶׁהָיוּ, וְהַכִּכָּרִים כְּמוֹת שֶׁהָיוּ:

אונריינע מיט דער אונריינען, דאס ריינע מיט דער ריינען, אדער דאס ריינע מיט דער אונריינען, אונד דער אונריינע מיט דער ריינען — זא זינד דיא הענדע וויא זיא ווארען, אונד דיא בראטע וויא זיא ווארען ·

פ ר ק ג

הַמַּכְנִיס יָדוֹ לַבַּיִת הַמְנֻגָּע, יָדָיו תְּחִלּוֹת, דִּ"ר עַקִיבָא · וַחֲכָ"א יָדָיו שְׁנִיּוֹת · כָּל הַמְטַמֵּא בְגָדִים בְּשַׁעַת מַגָּעוֹ, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם לִהְיוֹת תְּחִלּוֹת, דִּ"ר עֲקִיבָא · וַחֲכָ"א לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת · אָמְרוּ לוֹ לְר"ע, הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁהַיָּדַיִם תְּחִלָּה בְּכָל מָקוֹם ? אָמַר לָהֶם, וְכִי הֵיאַךְ אֶפְשָׁר לָהֶן לִהְיוֹת תְּחִלָּה, אֶלָּא אִם כֵּן נִטְמָא גּוּפוֹ, חוּץ מִזֶּה · הָאוֹכְלִים וְהַכֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְמַשְׁקִים, מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת, דִּ"ר יְהוֹשֻׁעַ · וַחֲכָ"א אֶת שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, בּוֹלֵד הַטֻּמְאָה, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם · אָמַר רַשְׁבֶּ"ג, מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁבָּאת לִפְנֵי אַבָּא, אָמְרָה לוֹ, נִכְנְסוּ יָדַי לְאַוִּיר כְּלֵי חֶרֶשׂ, אָמַר לָהּ, בִּתִּי, וּבַמֶּה הָיְתָה טֻמְאָתָהּ? וְלֹא שָׁמַעְתִּי מָה אָמְרָה לוֹ · אָמְרוּ חֲכָמִים, מְבוֹאָר הַדָּבָר, אֶת שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, בּוֹלֵד הַטֻּמְאָה, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם : (ב) כָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת · הַיָּד מְטַמְּאָה אֶת חֲבֶרְתָּהּ, דִּ"ר יְהוֹשֻׁעַ · וַחֲכָ"א אֵין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שֵׁנִי · אָמַר

ווען יעמאנד זיינע הענדע אין איין מיט אויסזאטץ בעהאפטעטעס הויז שטרעקט, זא זינד זיא, נאך ר"ע, ערשטער גראד : דיא געלעהרטען זאגען : צווייטער · אללע דיא וועלכע וועהרענד דער בעריהרונג, קליידער פעראונריינינען, מאכען דיא הענדע, נאך ר"ע, צו ערשטעם גראדע, נאך דען געלעהרטען, צו צווייטעם · זיא זאגטען : ווא פינדען וויר דאס דיא הענדע יע ערשטער גראד ווערדען? ער ערווידערטע : ווייל עס אין אנדערן פעללען ניכט מעגליך איזט, דאס דיא הענדע אין ערשטעם גראד פעראונריינינגט ווערדען, אהנע דאס דער גאנצע קערפער אונריין ווערע, אויסער אין דיזעם איינען פאללע · שפייזען אונד גערעטהע, דיא דורך פליסס'גקייטען פעראונריינינגט ווארדען, מאכען דיא הענדע צו צווייטעם גראדע · זא ר' יהושע · דיא געלעהרטען זאגען : נור וואס פאן איינער הויפטאונריינהייט פעראונריינינגט ווארדען, פעראונריינינגט דיא הענדע, וואס פאן איינער אונטערארט, פעראונריינינגט דיא הענדע נאך ניכט · רש"בג ערצעהלט : איינסט ערשיען איינע פרויא פאר מיינעם פאטער אונד שפראך: מיינע האנד איזט אין דען לופטרוים איינעם (אונריינען) אירדענען געפעסעס געקאממען· ער ערווידערטע : וואדורך וואר דיס דען פעראונריינינגט? איך האבע אבער ניכט געהערט, וואס זיא געאנטווארטעט האט· ה'רויף זאגטען דיא געלעהרטען: עס איזט גאנץ ריכטיג, דען וואס פאן הויפטאונריינהייט פעראונריינינגט איזט, פעראונריינינגט דיא הענדע, ניכט אבער וואס פאן איינער אונטערארט פעראונריינינגט איזט · (ב) אללעס וואס העבע פערווערפליך מאכט, פעראונריינינגט דיא הענדע צו צווייטעם גראדע · איינע האנד פעראונריינינגט נאך ר' יהושע דיא אנדערע · דיא געלעהרטען זאגען : צווייטער גראד מאכט ניכט ווידער צווייטען גראד · ער ווענדעט איין : דיא הייליגם קניצה : (ד) מלאכה · דמלאכה פוסלת מים לנטילה : טמאי' · פסולי' לנטילה : שאמרו · בטהרות מ"ז וי"א : ככרים · דאוכלי' טמאין מטמאי' את הידים : ב' ככרים טהורי' · של תרומה שהידים פוסלות את התרומה :

פרק ג תחלות · ופוסלין א' בחולין, ומטמא א' ופוסל א' בתרומה, ומטמא ב' ופוסל א' בקדש : כל כו' · כל הני דתכן בפ' בתרא דזבי' : וכי האיך · כלו מה שלא מצינו משום שא"א להיו' תחלה אלא הכוגע באב הטומאה ואם נגע בידיו באב הטומאה נטמא כל גופו, הלכך אין בידי למצוא ידים תחלה, סוף מהמכניס ידו לבית המנוגע, שאם הכניס ידיו לא נטמא כלו, והמטמא בגדים בשעת מגעו שאע"פ שהוא חשיב אב הטומאה לטמא בגדים ולעשות ראשון ושני, אינו חשיב אב הטומאה לטמא אדם, אבל מטמא הידים שנגעו בו להיות תחלות : טומאתה · של תנור באב הטומאה או במשקי' : מבואר · אינך צריך להסתפק כי כבר מפורש הדבר היטב : את · כלו' אוכלי' וכלים שנטמאו באב הטומאה ולא כלי שנטמאו במשקין

רַיָּה, טְמֵאָה • נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים לְיָדוֹ אַחַת, וְנִמְלַךְ וְנָטַל אֶת הַשְּׁנִים לִשְׁתֵּי יָדָיו, טְמֵאוֹת • נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים לִשְׁתֵּי יָדָיו, וְנִמְלַךְ וְנָטַל אֶת הַשְּׁנִים לְיָדוֹ אַחַת, יָדוֹ טְהוֹרָה • נָטַל לְיָדוֹ אַחַת, וְשִׁפְשְׁפָה בַּחֲבֶרְתָּהּ, טְמֵאָה • בְּרֹאשׁוֹ, אוֹ בַכּוֹתֶל, טְהוֹרָה • נוֹטְלִין אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, זֶה בְּצַד זֶה, אוֹ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וּבִלְבַד שֶׁיַּרְפּוּ שֶׁיִּבּוֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם: (ד) סֶפֶק נַעֲשָׂה בָהֶם מְלָאכָה, סֶפֶק לֹא נַעֲשָׂה בָהֶם מְלָאכָה, סֶפֶק יֵשׁ בָּהֶם כְּשִׁיעוּר, סֶפֶק שֶׁאֵין בָּהֶם כְּשִׁיעוּר, סֶפֶק טְמֵאִים, סֶפֶק טְהוֹרִים, סֶפֶק טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, סֶפֵקוֹת לְהָקֵל וְלַטְמֵא, וְלִטְהֵר טָהוֹר • ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, לְטַהֵר טָמֵא • כֵּיצַד? הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת, וְלָפָנָיו שְׁנֵי כֵלִים טְמֵאִים, סֶפֶק נָגַע, סֶפֶק לֹא נָגַע, הָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת, וְלָפָנָיו שְׁנֵי כֵלִים טְהוֹרִים, סֶפֶק נָגַע, סֶפֶק לֹא נָגַע, הָיוּ יָדָיו אַחַת טְמֵאָה, וְאַחַת טְהוֹרָה, וְלָפָנָיו שְׁנֵי כֵלִים טְהוֹרִים, נָגַע בְּאֶחָד מֵהֶם, סֶפֶק בַּטְּמֵאָה נָגַע, סֶפֶק בַּטְּהוֹרָה נָגַע, הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת, וְלָפָנָיו שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד טָמֵא, וְאֶחָד טָהוֹר, נָגַע בְּאֶחָד מֵהֶן, סֶפֶק בַּטָּמֵא נָגַע, סֶפֶק בַּטָּהוֹר נָגַע, הָיוּ יָדָיו אַחַת טְמֵאָה, וְאַחַת טְהוֹרָה, וְלָפָנָיו שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד טָמֵא, וְאֶחָד טָהוֹר, נָגַע

דאס געלענקע, אונד קאמט פאן דא ווידער וואס אן דיא האנד, זא איזט זיא אונריין • בעניסט איינער מיט ערשטעם וואסער איינע האנד[2]), אונד דאן ביידע הענדע צוזאממען מיט צווייטעם, זא זינד ביידע אונריין • בעניסט ער מיט ערשטעם ביידע הענדע, אונד דאן מיט דעם צווייטען איינע, זא איזט זיא ריין • בעניסט ער מיט ערשטעם וואסער אינע האנד, אונר רייבט זיא אן דיא אנדערע, זא איזט זיא אונריין • רייבט ער זיא אם קאפפע אדער אן דער וואנד, זא איזט זיא ריין • 4 אדער 5 פערזאנען קענען גלייכציטיג דיא! הענדע נעבען אדער איבעראיינאנדער בעניסען לאסען, נור מוס צווישען דענזעלבען רוים בלייבען, דאמיט דאס וואסער איבעראל דארויף קאמט • (ד) איזט עס צוויפעלהאפט, אב מיט דעם וואסער בערייטס עטוואס פערניכטעט ווארדען אדער ניכט, אב עס דאס מאס האטטע, אדער ניכט, אב עס אונגעאיינגעט אדער געאיינגעט, זא זינד דיא הענדע ריין; ווייל עס גרונדזאטץ איזט, דאס אין צווייפעלהאפטען פעללען בעטרעפענד דיא אונריינהייט, אדער פערמינדערונג, אדער ריניגונג דער הענדע, זיא דיין זיין; ר' יוסי זאגט: ביא ריניגונגס = צווייפעל, אונריין • — וויא צ. ב.? זינד דיא הענדע ריין, אונד 2 אונריינע בראטע דא, אונד עס איזט צווייפעלהאפט, אב זיא זיא בעריהרט האבען; זינד דיא הענדע אונריין, אונד 2 ריינע בראטע דא, אונד עס איזט צווייפעלהאפט, אב זיא זיא בעריהרט האבען; איזט אינע האנד אונריין אונד דיא אנדערע ריין, אונד 2 ריינע בראטע דא, אונד ער האט זיא מיט אינער בעריהרט, אהנע צו ווייסען, אב מיט דער אונריינען אדער דער ריינען; זינד זיינע הענדע ריין אונד 2 בראטע דא, אינס אונריין אינס ריין, אונד ער האט אינס בעריהרט, אונגעווים אב דאס אונריינע אדער דאס ריינע; זינד דיא הענדע אינע אונריין, דיא אנדערע ריין, אונד 2 בראטע דא, אינס אונריין אינס ריין, אונד ער האט ביידע בערהרט, אונגעווים אב דאס

הפרק לכל כפלו עליהן חוץ לפרק לין מטהרי' לומן; טהורה • לכיון שהרחוקים לא יגעו חוץ לפרק לא נטמאו הסכיים כיוצאתן חוץ לפרק לכל כשיגעו רחוקים וסכיים חוץ לפרק וחזרו לידי, נטמאו הסכיים כרחוקים שחוץ לפרק שהין הסכיים מטהרי' לה הרחוקים עלה עד הפרק: לידו ר'. שכטל הרחוקים כל יד ויד כפני עצמה ולה"כ לירף שתי ידיו לשפוך עליהם מים שכיים, נטמאו הידים, דמים שע"ג זו מטמחין מים שע"ג מברתה כמו שהיו הטמחין ככר של תרומה, ולה נטל הרחוקים לב' ידיו כאחת נחשבו כיוד ל'ן ו"מ לידו ר' שכטל מים רחוקים ע"ג יד לה' כלכד ולה"כ לירף שתיהן לשפוך עליהן מים שכיים, טמחות שהמים שכיים מיטמאי כאותה היד עלה נטהרה וחוזרי ומטמאי היד הטהורה: כחברתה • עלה נטלה, נטמא המים שעליה מחמת חברתה לא נטלה וחוזרי ומטמאי לת היד שכטל: כרחב • כדי לנגבה טהורה ולה אחר שנפסק מזר וכגע כאותן המים שכאו מידו לרחב או לכותל, טמחה לע"ג דכל כמה דלא נפסק לא מיטמאי כנפסוק כי שנפסק וחזר וכגע ברע טפי: ד' וכ' • ואין מופסין מזוס שמא נטמאו כשנפלו מיד זה ליד זה, ושמא יש לחן דין מים שנעשה כהן מלאכה ושמא לא נטלו מן הכלי ושמא לא נטלו מן הרביעית מזוס דכלס כיד ר' מציעא: טורפו • עלה הכי

*) נאך תמדערן: יעדע בעזונדערס. ז' ד. קלאמערטאפע.

קֹדֶשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים · וְאִם נֶחְלָקוּ, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל קֹהֶלֶת · א״ר יוֹחָנָן בֶּן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חָמִיו שֶׁל ר עֲקִיבָא, כְּדִבְרֵי בֶּן עֲזָאי, כֵּן נֶחְלְקוּ, וְכֵן גָּמְרוּ :

דערן שריפטען זינד הייליג, אבער דאס האהע ליד אללער־הייליגסטעס; ווען איין שטרייט וואר, זא בעטראף ער קהלת · ר׳ יוחנן זאהן דעס יהושע, זאהנעס דעס שוויגער־פאטערס פאן ר״ע, זאגט : זא וויא בן עזאי בעריכטעט, זא וואר מאן שטרייטיג אונד זא ווארד אלסדאן ענטשידען ·

פ ר ק ד

בּוֹ בַיּוֹם נִמְנוּ וְגָמְרוּ עַל עֲרֵבַת הָרַגְלַיִם, שֶׁהִיא מִשְּׁנֵי לוֹגִין וְעַד תִּשְׁעָה קַבִּין, שֶׁנִּסְדְּקָה, שֶׁהִיא טְמֵאָה מִדְרָס · שֶׁר׳ עֲקִיבָא אוֹמֵר, עֲרֵבַת הָרַגְלַיִם כִּשְׁמָהּ : (ב) בּוֹ בַיּוֹם אָמְרוּ, כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת · הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמָן · ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם · הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם בְּכָל זְמָן. א״ר שִׁמְעוֹן בֶּן עֲזָאי, מְקֻבְּלֵנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן, בְּיוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת ר״אֱ בֶּן עֲזַרְיָה בִּישִׁיבָה, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִין, שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח, וּמִן הַחַטָּאת · לֹא הוֹסִיף בֶּן עֲזָאי אֶלָּא הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים : (ג) בּוֹ בַיּוֹם אָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מָה הֵן בַּשְּׁבִיעִית ? גָּזַר ר״טַ מַעֲשֵׂר עָנִי · וְגָזַר ר״אֱ בֶּן עֲזַרְיָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי · אָמַר ר׳ יִשְׁמָעֵאל, אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה, עָלֶיךָ רְאָיָה לְלַמֵּד, שֶׁאַתָּה מַחֲמִיר, שֶׁכָּל הַמַּחֲמִיר עָלָיו רְאָיָה לְלַמֵּד · אָמַר לוֹ ר״אֱ בֶּן עֲזַרְיָה, יִשְׁמָעֵאל אָחִי, אֲנִי לֹא שִׁנִּיתִי מִסֶּדֶר הַשָּׁנִים · טַרְפוֹן אָחִי שִׁנָּהוּ, עָלָיו

אן דעמזעלבען טאגע ווארד דורך דיא מעהרהייט ענטשידען, דאס איין טראָג צום פוסוואשען פאן 2 לוג בים 9 קב אינהאלט, ווען ער איינען שפאלט האט, דרוק־אונריין ווערדען קאן; וועהרענד ר״ע בעהויפטעט, איין פוס־טראג ווערדע נאך זיינער בעשטיממונג בעאורטהיילט · (ב) פאן דעמזעלבען טאגע איזט דער זאטץ: אללע ניכט אונטער איהרעם רעכטען נאמען געשלאכטעטען אפפער זינד געאייגנעט, אבער ווערדען דעם אייגענטהימער ניכט אלס פפליכט־לייסטונג אנגערעכנעט, מיט אויסנאהמע דעס פסח לאמ־מעס, אונד דעס זינדאפפערס, יענעס אין זיינער צייט, דיזעס צו יעדער צייט; ר״א זאגט : אויך דעס שולדאפפערס, אונד צוואר דאס פסח לאם אין זיינער צייט, דיא אנדערן ביי־דען צו יעדער צייט · ר״ש בן עזאי זאגט הירויף : איך האבע אלס טראדיציאן פאן דען 72 געלעהרטען, דאס אם טאגע אלס רא״בע איינגעזעטצט ווארד ענטשידען וואורדע, דאס אללע ניכט אונטער איהרעם נאמען געשלאכטעטען אפפער, דיא געגעססען ווערדען, געאייגנעט זינד; אבער דעם אייגענטהימער ניכט אלס פפליכטלייסטונג אנגערעכנעט ווערדען, מיט אויסנאהמע דעס פסח לאממעס אונד זינד־אפפערס; בן עזאי פיגט אלזא בלאס נאך דאס גאנצאפפער הינצו; ווארין איהם דיא געלעהרטען ניכט בייאפפליכטען · (ג) אן דעמזעלבען טאגע קאם פאר : וואס איזט פאן דעם לאנדע עמון אונד מואב אים ערלאסיאהרע צו לייסטען? ר״ט בעשטיממטע : ארמענצעהנט; רא״בע, צווייטען צעהנט. דא שפראך ר׳ ישמעאל : אליעזר זאהן עזריה ! דיר ליגט דער בעווייז אב, דען דוא ענטשיידעסט שטרענגער, אונד דער שטרענגערע מוס זיינען זאטץ בעווייזען · ער ערווידער־טע : ברודער ישמעאל! איך בין ניכט פאן דער ארדנונג דער יאהרע אבגעגאנגען; מיין פריינד טרפון האט איינע

מלתי׳ דר״י דהכא בשם ר׳ יוסי, ומלתי׳ דר׳ יוסי דהכא בשם ר״מ, י״ל דהתם לקדש, והכא לתרומה : אינה . לפי שחכמתו של שלמה היא, ולא ברוח הקדש כאמרה : זקן . מפורש מ״ג פ״ק דזבחים :

פרק ד בו ביום · אדלעיל קאי ביום שהושיבו ראב״ע בישיבה, וכ״מ שכאמר בו ביום על אותו היום כאמר : כמנו־עמדו למכין לדעת מכין המטמאין ומכין המטהרין וגמרו ע״פ הרוב : הרגלים · עשוי׳ לרחיצת רגלים שנסדקה סמוך לשולי׳ אינה מחזקת מים לרחיצת רגלו א׳ : מדרס . שאינה ראוי׳ אלא לשכיבה וכשלא נסדקה א״ל עמוד ונעשה מלאכתינו : כשמה כן היא שאין שם מדרס עליה : (ב) מפורש ריש זבחים : (ג) טמון . אין זה טמון שטהרו בסיחון שהיא כחלת ראובן וגד

לָהֶם, וְהָלְאָה כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ שְׁנִים מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם ׃ אָמְרוּ לוֹ, אֵין דָּנִין דִּבְרֵי תוֹרָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, וְלֹא דִּבְרֵי סוֹפְרִים מִדִּבְרֵי תוֹרָה, וְלֹא דִּבְרֵי סוֹפְרִים מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים : (ג) רְצוּעוֹת תְּפִלִּין עִם הַתְּפִלִּין מְטַמְּאוֹת אֶת הַיָּדַיִם. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, רְצוּעוֹת תְּפִלִּין אֵינָן מְטַמְּאוֹת אֶת הַיָּדַיִם : (ד) גְּלָיוֹן שֶׁבַּסֵּפֶר, שְׁמוּלְמַעְלָן וְשְׁמוּלְמַטָּן, שֶׁבַּתְּחִלָּה וְשֶׁבַּסּוֹף, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם . ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁבַּסּוֹף אֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ עַמּוּד : (ה) סֵפֶר שֶׁנִּמְחַק, וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׁמוֹנִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת כְּפָרָשַׁת וַיְהִי בִּנְסוֹעַ הָאָרוֹן, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם . מִגִּלָּה שֶׁכָּתַב בָּהּ שְׁמוֹנִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת כְּפָרָשַׁת וַיְהִי בִּנְסוֹעַ הָאָרוֹן, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם . כָּל כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם . שִׁיר הַשִּׁירִים וְקֹהֶלֶת מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם . ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁיר הַשִּׁירִים מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, וְקֹהֶלֶת מַחְלוֹקֶת . ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, קֹהֶלֶת אֵינָהּ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, וְשִׁיר הַשִּׁירִים מַחְלוֹקֶת . רשׁ"א, קֹהֶלֶת מִקּוֹלֵי בֵּ"שַׁ, וּמֵחוֹמְרֵי בֵּ"הּ . אָמַר ר"ש בֶּן עֲזַאי, מְקֻבָּל אֲנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זְקֵנִים, בְּיוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה בְּיִשִׁיבָה, שֶׁשִּׁיר הַשִּׁירִים וְקֹהֶלֶת מְטַמְּאִים אֶת הַיָּדַיִם . אָמַר ר"ע, חַס וְשָׁלוֹם לֹא נֶחְלַק אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל עַל שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁלֹּא תְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, שֶׁאֵין כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ כְּדַאי, כְּיוֹם שֶׁנִּתַּן שִׁיר הַשִּׁירִים לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הַכְּתוּבִים

גען שרי־פטען זינד צווייטער, אונד פֿעראונרייניגען דאך דיא הענדע צו צווייטעם? ז'א ערווידערטען : פֿאן־געוועטצען אויף געלעהרטען־זאטצונגען, אונד פֿאן דיזען אויף ענגע, אונד פֿאן זאטצונגען אויף אינאנדער, קאן מאן נ'כט פֿאלגערן . (ג) דיא רימען דער תפלין, וועלכע דאראן זינד, פֿעראונרייניגען דיא הענדע : ר"ש פֿערגיינט דיס . (ד) בער לעערע ראנד אם געוועטצבוכע, אבער, אונטער, אן אנפֿאנג אדער ענדע, פֿעראונרייניגט דיא הענדע . ר' יהודה זאגט : דער אם ענדע ניכט, בים מאן דיא ראללע דאראן אנגעמאכט האט . (ה) אין פֿערלעשטעם געוועטצבוך, ווערין נור נאך 85 בוכשטאבען זינד, וויא דער אבשניטט וידי בנסוע הארון ענטהעלט, פֿעראונרייניגט דיא הענדע . עבען זא אין איינצעלנעם שטיק דאפֿאן, וועלכע 85 בוכשטאבען דאריף זינד . אללע הייליגען שרי־פטען פֿעראונרייניגען דיא הענדע; אויך דאם האהע ליד אונד קהלת : ר' יהודה זאגט: דאם האהע ליד, אבער קהלת איזט שטרייטיג. ר' יוסי זאגט: קהלת פֿעראונרייניגט ניכט, אבער דאם האהע ליד איזט שטרייטיג . ר"ש זאגט : קהלת גהערט צו דען פונקטען, וואס ב"ש לייכטער אלס ב"ה ענטשיידען . ר"ש בן עזאי זאגט : איך האבע אלס טראדיציאהן פֿאן דען 72 גהלעהרטען, דאם אם טאגע אלס ראבע צום אבערהויפט ערנאננט ווער, ענטשידען וואורדע, דאם דאם האהע ליד אונד קהלת דיא הענדע פֿעראונרייניגען . ר"ע שפראך : בעהיטע! נימאלס דאט יעמאנד בערוופֿטעט, דאם האהע ליד פֿעראונרייניגע ניכט דיא הענדע, דען קיין טאג אין דער וועלטגעשיכטע האט זיך דער וויא דער אלס דאם האהע ליד אין ישראל ערשיען : דען אללע אנ־

שלין ב' פוסק כ' : (ב) פסוקל . דסייכט זכי לטומאס : שכיות . כר' יהושע דלעיל : מכרתא . קס היתא ידו ח' טמאס וגבעא כידו קכ' הטהורה : לין כ' . והא דאזכל לוכל כ' כ', כדתנן מ"כ פ"כ דטהרות, מסוס דפסול גווי' שמני : מטמאים. מי"ח דכר, ומע"ג דלא מכוון בי"ח דכר כפ"ק דשבת, ותן דס"ל י"ט דכר, י"ל דכדי להעמידן־בגזירה של ספר שיפקל־התרומה שהוא מי"ח דכר, גזרו כמי שמא של מידים, וכלו מדת גזירה היא : ד"ח מד"ם . דידים תהלתן של מה גזר עליהן לקדש, וכי"ח דכר גזרו לף לתרומה, וכהכי קדש כמי ד"ם מי"ח דכר : (ג) רצועות . דכתגזרו על הידים הכאות מחמת ספר, גזרו כמי על הידים שנגעו ברצועות של תפילין: (ד) גליון . שצריך שיכיח פנוי כלא כתיבה, למעלה מן דף ג' מלכתעות, ולמטה טפח, וכהחלת הספר צריך שיכיח פנוי כשעור הקיף כל הספר, שהספר מסופו לתחלתו הוא נגלל, וכסופו צריך שיכיח כדי לגול עמוד, ודוקא כשאין שם מלא תורה, אבל המדביק תפ"ך ביחד, שאז צריך לגלול מתחלתו לסופו, שאם יגלול מסופו לתחלתו, יהיה נגמי לתורה שתעשה שומר לכניסים וכתוכים צריך להכיח בסופו, כדי לגלול כל הספר, וזהתחלתו כדי לגול עמוד : עד שאפשר שיהתוך, ועדין הוא קול : (ה) ויסי בנסוע . שאותם פ' היא תשובה בקושיא שהקשה ומטמאים את הידים : ריש"י. וכמגילה ד"ז קהמי

מְעַשְּׂרִים מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית · בָּכָה ר״אֱ, וְאָמַר, סוֹד ה׳ לִירֵאָיו, וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם · צֵא וֶאֱמוֹר לָהֶם, אַל תָּחוּשׁוּ לְמַעַנְכֶם, מְקֻבָּל אֲנִי מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי, שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ, וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ, עַד הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּנַי, שֶׁעַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִים מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית: (ד) בּוֹ בַּיּוֹם בָּא יְהוּדָה גֵּר עַמּוֹנִי, וְעָמַד לִפְנֵיהֶן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ · אָמַר לָהֶם, מָה אֲנִי לָבֹא בַקָּהָל? אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אָסוּר אַתָּה · אָמַר לוֹ ר׳ יְהוֹשֻׁעַ, מֻתָּר אַתָּה · אָמַר לוֹ רַ״גַּ, הַכָּתוּב אוֹמֵר, לֹא יָבֹא עֲמוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל ה׳, גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי וְגוֹמֵר · אָמַר לוֹ ר׳ יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי עֲמוֹנִים וּמוֹאָבִים בִּמְקוֹמָן הֵן? כֶּבֶר עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר, וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָאוּמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר וְאָסִיר גְּבוּלוֹת עַמִּים, וַעֲתִידוֹתֵיהֶם שׁוֹסֵתִי, וְאוֹרִיד כַּבִּיר יוֹשְׁבִים · אָמַר לוֹ ר״גַּ, הַכָּתוּב אוֹמֵר וְאַחֲרֵי כֵן אָשִׁיב אֶת שְׁבוּת בְּנֵי עַמּוֹן, וּכְבָר חָזְרוּ? אָמַר לוֹ ר׳ יְהוֹשֻׁעַ, הַכָּתוּב אוֹמֵר, וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה, וַעֲדַיִן לֹא שָׁבוּ · וְהִתִּירוּהוּ לָבֹא בַקָּהָל: (ה) תַּרְגּוּם שֶׁבְּעֶזְרָא וְשֶׁבְּדָנִיאֵל, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם · תַּרְגּוּם שֶׁכְּתָבוֹ עִבְרִית, וְעִבְרִית שֶׁכְּתָבוֹ תַּרְגּוּם, וּכְתָב עִבְרִי, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם · לְעוֹלָם אֵינוֹ מְטַמֵּא, עַד שֶׁיִּכְתְּבֶנּוּ אֲשׁוּרִית עַל הָעוֹר, וּבִדְיוֹ: (ו) אֹמְרִים צְדוּקִים, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם

יאהרע ארמענצעהנט צו ענטריכטען זייא · דא שפראך ער וויינענד: „דעס עוויגען געהיימניס איזט פיר זיינע פראממען; ער טהוט איהנען זיין בינדניס קונד!" נעה אונד זאגע איהנען: איהר ברויכט קיין בעדענקען מעהר צו האבען, דען איך האבע אלס טראדיציאן פאן רי״בז, דער עס פאן זיינעם לעהרער אין גראדער איבערליפערונג פאם סיני הער האט, דאס עמון אונד מואב אים ערלאסיאהרע ארמענצעהנט צו ענטריכטען האבען · (ד) אן דעמזעלבען טאנע קאם יהודה, איין עמוניטישער פראזעליט, אונד שטעללטע זיך אין דער שולע פאר דיא געלעהרטען מיט דער פראגע: דארף איך אין דיא געמיינדע איינטרעטען (הייראטהען)? ר״ג שפראך: עס איזט דיר ניכט ערלויבט · ר׳ יהושע שפראך: עס איזט ערלויבט · ר״ג שפראך הירויף: עס הייסט: „קיינער אויס עמון אונד מואב דארף, זעלבסט ניכט דאס צעהנטע געשלעכט, אין דיא געמיינדע גאטטעס איינטרעטען"· ר׳ יהושע ערווידערטע: זינד עטווא דיזע פעלקער נאך אן דערזעלבען שטעללע? לענגסט האט סנחריב אללע פעלקער געמענגט· וויא עס הייסט (ישעיה י׳ י״ג) „איך טראגע דיא גרענצען דער פעלקער אב, צערשלאגע איהרע פאררעטהע אונד ערנידריגע דיא מאכט דער בעוואהנער" · ר״ג ענטגעגנעטע: עס הייסט אויך (ירמיה מ״ט ויו) „איך ווערדע ריא געפאנגענען עמוניטען ווידערצוריקברינגען"; אונד זיא זינד געוויס ווידער צוריק · ר׳ יהושע זאגטע הירויף: עס הייסט אבער אויך: „איך ווערדע דיא געפאנגענען מיינעס פאלקעס ישראל אונד יהודה צוריקברינגען"; אונד דיזע זינד נאך ניכט צוריק! — דארויף ווארד דעס פראזעליטען געשטאטטעט אין דיא געמיינדע איינצוטרעטען · (ה) דיא כלדעישען שטעללען אין עזרא אונד דניאל פעראונרייניגען דיא הענדע; כלדעישע איבערזעטצונגען מיט עברישער שריפט, אדער עבריש אין כלדאישער שריפט אדער עברישער שריפט, פעראונרייניגען ניכט דיא הענדע · איבערהויפט נור ווען עס אשורית אויף פערגאמענט מיט טינטע געשריבען איזט · (ו) דיא צדוקים זאגטען צו דען פרושים:

נסמכי׳ · ובדין הוא דאפי׳ תרומה גדולה כמי לא נתקן אלא יהיה הכל מ״ע אלא שלא רצו לחלק ש״ש משאר שנים; המעשר והתרומ׳ · וע״כ המעשר האמור כאן מ״ש הוא דומי׳ דתרומה שהוא קדש: כמשיב · לסייע לו: דבריו · לא מטעמי׳: חדש · שהזקנו אחר עזרא תקנו להפריש מעשר במצרים; ישן · תקנת נביאים שקודם חרבן הבית ונשכח הדבר דשמא לא היה צורך עניים באותה שעה: נביאים · ע״פ נבואה עשו הוראת שעה ואין למדין ממנה: אצל ר״א · שר״א לא היה אצל המנין מפני המחלוקות שעי״כ ברכוהו; תחושו · שהרי הסכמתם להלכה: (ד) ובלבל · שהי׳ מגלה בני עיר זו ומושיבן בעיר אחרת ובני עיר אחרת הושיב בעיר זו; לא שבו · וכשם שאלו לא שבו כך אלו לא שבו; והתירוהו · לפי שכבר נתבלבלו ונתערבו בין שאר האומו׳ שאינן אסורי׳ לבא בקהל אמרי׳ כל דפריש מרוב׳ קפריש וכל המתגייר מותר לבא בקהל מיד; (ה) שכתבו · דברי הנביא שהם בלשון תרגו׳ וכתבן בלשון עברי שהוא לשון הקדש, ודברי הנביא הנאמרים בלשון הקדש כתבן בלשון תרגום; וכתב עברי · הבא מעבר הנהר והוא הכתב ליבונאה, וישראל היו משתמשי׳ באותו כתב בדברי חול ומטבעו׳, ואין זה הכתב

רְאָיָה לְלַמֵּד. הֵשִׁיב ר״טַ, מִצְרַיִם חוּצָה לָאָרֶץ, עַמּוֹן וּמוֹאָב חוּצָה לָאָרֶץ, מַה מִצְרַיִם מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית, אַף עַמּוֹן וּמוֹאָב מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. הֵשִׁיב ר״אֱ בֶּן עֲזַרְיָה, בָּבֶל חוּצָה לָאָרֶץ, עַמּוֹן וּמוֹאָב חוּצָה לָאָרֶץ, מַה בָּבֶל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּשְּׁבִיעִית, אַף עַמּוֹן וּמוֹאָב מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּשְּׁבִיעִית. אָמַר ר״טַ, מִצְרַיִם שֶׁהִיא קְרוֹבָה, עֲשָׂאוּהָ מַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁיִּהְיוּ עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל נִסְמָכִים עָלֶיהָ בַּשְּׁבִיעִית, אַף עַמּוֹן וּמוֹאָב, שֶׁהֵן קְרוֹבִים, נַעֲשִׂים מַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁיִּהְיוּ עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל נִסְמָכִים עֲלֵיהֶם בַּשְּׁבִיעִית. אָמַר לוֹ ר״אֱ בֶּן עֲזַרְיָה, הֲרֵי אַתָּה כִּמְהַנֵּן מָמוֹן, וְאֵין אַתָּה אֶלָּא כְּמַפְסִיד נְפָשׁוֹת, קוֹבֵעַ אַתָּה אֶת הַשָּׁמַיִם מִלְּהוֹרִיד טַל וּמָטָר, שֶׁנֶּאֱמַר הֲיִקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים, כִּי אַתֶּם קוֹבְעִים אוֹתִי, וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה קְבַעֲנוּךָ? הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה. א״ר יְהוֹשֻׁעַ, הֲרֵינִי כְמֵשִׁיב עַל טַרְפוֹן אָחִי, אֲבָל לֹא לְעִנְיַן דְּבָרָיו, מִצְרַיִם מַעֲשֶׂה חָדָשׁ, וּבָבֶל מַעֲשֶׂה יָשָׁן, וְהַנָּדוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ מַעֲשֶׂה חָדָשׁ, יִדּוֹן מַעֲשֶׂה חָדָשׁ מִמַּעֲשֶׂה חָדָשׁ, וְאַל יִדּוֹן מַעֲשֶׂה חָדָשׁ מִמַּעֲשֶׂה יָשָׁן. מִצְרַיִם מַעֲשֶׂה זְקֵנִים, וּבָבֶל מַעֲשֵׂה נְבִיאִים, וְהַנָּדוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ מַעֲשֵׂה זְקֵנִים, יִדּוֹן מַעֲשֵׂה זְקֵנִים מִמַּעֲשֵׂה זְקֵנִים, וְאַל יִדּוֹן מַעֲשֵׂה זְקֵנִים מִמַּעֲשֵׂה נְבִיאִים. נִמְנוּ וְגָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִין מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. וּכְשֶׁבָּא ר׳ יוֹסֵי בֵּן דּוֹרְמַסְקִית אֵצֶל ר״אֱ בְּלוּד, אָמַר לוֹ, מַה חִדּוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הַיּוֹם? אָמַר לוֹ, נִמְנוּ וְגָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב

פערענדערונג געמאכט; ער מוס אלזא בעווייזען. ר״ט שפראך הירויף: עגיפטען איזט אויסלאנד, אונד עמון אונד מואב אויסלאנד, זא וויא דארט אים ערלאסיאהרע ארמענצעהנט גילט, זא אויך היר. רא״בע ענטגעגנעט: בבל איזט אויסלאנד, אונד עמון אונד מואב אויסלאנד: זא וויא דארט אים ערלאסיאהרע צווייטער צעהנט געגעבען ווירד, זא היר. ר״ט ווענדעטע איין: ווייל עגיפטען נאהע ליגט, האט מאן דען ארמענצעהנט אנגעארדנעט, דאמיט דיא דירפטיגען אין ישראל דאפאן אים ערלאסיאהרע אונטערשטיצט ווערדען, אויס דעמזעלבען גרונדע איזט עס ראטהזאם אויך אין עמון אונד מואב ארמענצעהנט אנצוארדנען. דא שפראך רא״בע צו איהם: דוא זוכסט וועלטליכען פארטהייל צו בעווירקען אונד בעטראכטעסט ניכט דען פערלוסט דעס זעעלענהיילס; ווילסט דוא גאטט פערביטען, טויא אונד רעגען הערא בצוזענדען? וויא עס הייסט (מלאכי ג׳) „קאן דער מענש גאטט עטוואס פארשרייבען, דאס איהר מיך בעשרענקען וואללט? פראגט איהר: וואמיט בעשרענקען וויר דיך? מיט צעהנט אונד העבע?" — הירויף שפראך ר׳ יהושע: איך ווילל פיר פריינד טרפון אנטווארטען, אבוואהל ניכט אין זיינער ארט: דיא אנארדנונג וועגען עגיפטען איזט אויס נייערער צייט, דיא וועגען בבל אויס עלטערער; וואס אונס פארליגט איזט אויך אויס נייערער צייט; דעמנאך קאן מאן איינע נייערע פראגע נאך איינער נייערן, ניכט אבער וואהל נאך איינעם עלטערן ענטשיידונג בעאורטהיילען. פערנער ריהרט דיא וועגען עגיפטען פאן דען עלטעסטען (נאך עזרא), דיא וועגען בבל פאן דען פראפעטען הער; דער פארליגענדע פאלל איזט נון פאן עלטעסטען צו ענטשיידען, אלזא אייגענעט עס זיך עהער פאן איינער אנארדנונג דער עלטעסטען, אלס פאן איינער דער פראפעטען, דארויף צו פאלגערן. הירויף ווארד אבגעשטיממט אונד ענטשידען, דאס פאן עמון אונד מואב אים ערלאסיאהרע ארמען צעהנט צו ענטריכטען. אלס ר׳ יוסו זאהן דורמסקי צו ר״א נאך לוד קאם, פראגטע דיזער: וואס האט עס הייטע נייעס אין דער שולע נעגעבען? ער ערווידערטע איהם: מאן האט אבגעשטיממט אונד ענטשידען, דאס פאן עמון אונד מואב אים ערלאס-

דההיא א״י הוא ואפילו את״ל שלא כבשום עולי בבל ע״כ שביעית כוהגת בה, אלא עמון ומואב שלא טהרו בסיחון ולא כבשום מעולם וראוי להוציא התרומה והמעשר בח״ל הסמוכין לא״י מדרבנן, מה הן בז׳ שבא״י הכל הפקר ואין מוציאן בה מעשר ומבבל וסביבותיה כבר תקנו הכביאים שיוציאו מ״ש ובמצרי׳ כבר תקנו הזקני׳ אחר עזרא מעשר עני, ובארץ עמון מואב כפלא מחלוקת: מחמיר. שמ״ש קדש ומ״ע חול: מסדר השנים. של עולם אחר השנה של מ״ע מביאין מ״ש והרי בו׳ מ״ע:

כּוֹתְבִין אֶת הַמּוּשָׁל עִם הַשֵּׁם בְּדָךְ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִים אֶת הַמּוּשָׁל מִלְּמַעְלָן, וְאֶת הַשֵּׁם מִלְּמַטָּן, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה, מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל· וּכְשֶׁלָּקָה מָהוּ אוֹמֵר ? ה' הַצַּדִּיק :

דען נאמען דעס הערשערס אונד דען נאמען גאטטעס אויף איין בלאטט שר"בעט, אונד נאך דאצו ינענן אבען אונד דיזען אונטען ; דען אין דער שריפט שטעהט : (שמות ה' ב·) פרעה שפראך : ווער איזט דער עווינע, דאס איך אידם געהארכען אונד ישראל ענטלאסטען זאללע ? אינדעם אלם ער בעשטראפט וואהרי, שפראך ער : נאטט איזט דער גערעכטע !

פ"ה דמכזירי' כל הנזוק טהור ; (ח) גלילי · מארץ הגליל ; המוסל · שהיו כותבי' כאך וכך למלך פלוני וכסוף הגט כותבין כדת משה ויסראל, ובגלי הוא למשה; השם בדף · כלו' אין זה גרעון למשה, ואין זה גדולה למלך, שהרי אפי כותבי' בהורת השם עם פרעה ולא די בזה אלא שעוד נקדיפ שם פרעה : וכשלקה · כדי שלא לסייע בעי ה' אשר אשמע בקולו, משום אל תעמוד בדכר רע, מקייס בה' שנדיק :

מַסֶּכֶת עוּקְצִין

ע ו ק צ ה הייסט דער שטיל דער פרוכטע. דיזער טראקטאט כרינגט נאך איניגע פעללע אן, ווא נעמליך עסבאראעס דורך איינען איעסערן טהייל, זייא עס דער שטיל, אדער דער העלטער (שוטן, שומר), אדער שעלפע, אונד דערגלייכען מיט אונריין ווירד, אדער דענזעלבען מיט אונריין מאכטן. אונטער דעם העלטער האט מאן צו פערשטעהען, אללעס וואס דאס עס־ בארע ענטוועדער דורך איינען איינדרינגענדען שטיל אדער שטאק, אדער דורך שאלע אדער נוס, אדער שוטצמיטטעל, צוזאממענהאלט·

פ ר ק א

כָּל שֶׁהוּא יָד, וְלֹא שׁוֹמֵר, מִטַּמֵּא וּמְטַמֵּא, וְלֹא מִצְטָרֵף · שׁוֹמֵר, אַע"פִּי שֶׁאֵינוֹ יָד, מִטַּמֵּא, וּמְטַמֵּא, וּמִצְטָרֵף · לֹא שׁוֹמֵר, וְלֹא יָד, לֹא מִטַּמֵּא, וְלֹא מְטַמֵּא : (ב) שְׁרְשֵׁי הַשּׁוּם, וְהַבְּצָלִים, וְהַסְּפֶלְטוֹת, בְּזְמַן שֶׁהֵן לַחִין, וְהַפִּטְמָא שִׁלְּחָן, בֵּין לַחָה, בֵּין יְבֵשָׁה, וְהָעָמוּד שֶׁהוּא מִכָּן כְּנֶגֶד הָאוֹכֵל, שָׁרְשֵׁי הַחֲזֶרֶן, וְהַצָּנוֹן, וְהַנָּפוֹס, דִּ"ד מֵאִיר · ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, שׁוֹרֶשׁ צָנוֹן גָּדוֹל, מִצְטָרֵף, וְהַסִּיב שֶׁלּוֹ אֵינוֹ מִצְטָרֵף· שָׁרְשֵׁי הַמִּתְנָא, וְהַפִּיגָם, וְיַרְקוֹת שָׁדֶה, וְיַרְקוֹת גִּנָּה שֶׁעָקָרָן לְשָׁתְלָן, וְהַשְּׁרָדָה שֶׁל שִׁבּוֹלֶת, וְהַלְּבוּשׁ שֶׁלָּהּ · ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַסִּיג שֶׁל רָצָפוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין, וּמְטַמְּאִין וּמִצְטָרְפִין: (ג) אֵלּוּ מְטַמְּאִין, וּמְטַמְּאִין, וְלֹא מִצְטָרְפִין, שָׁרְשֵׁי הַשּׁוּם, וְהַבְּצָלִים, וְהַסְּפֶלְטוֹת, בְּזְמַן

אללעס וואס אם עסבארען צום אנפאסטאן דינט, ניכט אבער אין העלטער דערזעלבען איזט, ניממט דיא אונרייניהייט מיט אי, אונד פערשטעהען, ווירד אבער ניכט צום מאסטע מיטגערעכנעט · וואס העלטער איזט, וועו אויך ניכט צום אנפאסטען דינט, ווירד מיט אונריין, פערשטעהען, אונד ווירד מיטגערעכנעט · וואס בייערס ניכט איזט, ווירד ניכט מיט אונריין אונד פערשטעהען ניכט · (כ) דיא וואורצעלן פאן קנאבלויך, צווייבעלן, אונד לויך, זא לאנגע זיא פרישׁ זינד, דער קאפף דערזעלבען, פרישׁ אדער טראקקען, דער אויפרעכט צום עסבארען זינד עריהעבענדע שטאק, וואורצעלן פאן לאקטוקע, רעטטיך אונד ריכען, זא ר"מ · ר' יהודה זאגט : דיא וואורצעל פאן גראסעם רעטטיך ווירד מיט גערעכנעט; פאזערן דאפאן אבער ניכט · דיא וואורצעלן פאן מינצקרויט אונד רויטע, פעלדקאהל אונד גארטענקאהל, דיא מאן צום פערפלאנצען אויס־ גערישסען האט, דער ריקגראט דער קארנעהרע, דיא הילללע דער קערנער, ר"א זאגט : אויך דאס געוועבע אויף קאהל־ קרויט, נעהמען אונריינהייט מיט אן, פערשטעהען, אונד ווערדען צום מאסטע מיטגערעכנעט. (ג) פאללענדע ווערדען דען מיט אונריין אונד פערשטעהען, ווערדען אבער ניכט צום מאסטע מיטגערעכנעט : דיא וואורצעלן פאן קנאב־ לויך, צווייבעלן, אונד לויך, ווען זאלבע טראקקען זינד,

פרק א יד · כגון עוקצי תפוחים וענבים תגסים וכן ענם שתין בו מוח, ויש ברחבו כזר, שחרם מוחו כסם כזעב שחוכל, והוי יד לחוכל : ולא שומר · לחפוקי חלק העוקץ הכוגע כפרי ודבוק לגרעין, שחותו החלק שומר הוא לפרי : מיטמא · ת"ש שחיכו רחוי לאכילה, אם נגעה טומאה כחוכל כטמא כיד ; ומטמא · אם נגעה טומאה כיד, ת"ש שלא נגעה כחוכל : ולא מצטרף · להסלים לככיצה, שתין טומאת חוכלין בפחות מכביצה : שומר · כגון קליפת הפרי, וכ"ש העוקץ הכוגע, ודכן כו ; ולא יד · כגון זגר שכפירות ; ולא מטמא · ות"ל שחיכו מצטרף ; (ב) קפלוטית · כרתי כלשון מקרא

פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם, סִפְרֵי הַמִּינִים אֵינָם מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם · אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְכִי אֵין לָנוּ עַל הַפְּרוּשִׁים אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד? חֲרֵי הֵם אוֹמְרִים, עַצְמוֹת חֲמוֹר טְהוֹרִים, וַעֲצְמוֹת יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל טְמֵאִים · אָמְרוּ לוֹ, לְפִי חִבָּתָן הָיָה טָמְאָתָן, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אָדָם עַצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ תַּרְוָדוֹת · אָמַר לָהֶם, אַף כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ לְפִי חִבָּתָן הָיָה טָמְאָתָן · סִפְרֵי הַמִּינִים שֶׁאֵינָן חֲבִיבִין, אֵין מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם: (ה) אָמְרִים צְדוֹקִין, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִין אֶת הַנִּצּוֹק·אָמְרִים הַפְּרוּשִׁים, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם צְדוֹקִין, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִין אֶת אַמַּת הַמַּיִם, הַבָּאָה מִבֵּית הַקְּבָרוֹת · אוֹמְרִים צְדוֹקִים, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, (שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים, שׁוֹרִי וַחֲמוֹרִי שֶׁהִזִּיקוּ, חַיָּבִין, וַעֲבָדִי וַאֲמָתִי שֶׁהִזִּיקוּ, פְּטוּרִין) · מָה אִם שׁוֹרִי וַחֲמוֹרִי, שֶׁאֵינִי חַיָּב בָּהֶם מִצְוֹת, הֲרֵי אֲנִי חַיָּב בְּנִזְקָן, עֲבָדִי וַאֲמָתִי שֶׁאֲנִי חַיָּב בָּהֶן מִצְוֹת, אֵינוֹ דִין שֶׁאֶחֱיֶה חַיָּב בְּנִזְקָן · אָמְרוּ לָהֶם, לֹא אִם אָמַרְתֶּם בְּשׁוֹרִי וַחֲמוֹרִי, שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת, תֹּאמְרוּ בְּעֲבָדִי וּבְאֲמָתִי, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דַּעַת, שֶׁאִם אַקְנִיטֵם, יֵלֵךְ וְיַדְלִיק גְּדִישׁוֹ שֶׁל אַחֵר, וְאֶהֱא חַיָּב לְשַׁלֵּם: (ו) אָמַר צְדוֹקִי גָּלִילִי, קוֹבֵל אֲנִי עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמּוּשָׁל עִם מִשֶּׁה בַּגֵּט · אָמְרוּ פְּרוּשִׁים, קוֹבְלִין אָנוּ עָלֶיךָ צְדוֹקִי גָּלִילִי, שֶׁאַתָּה

ווּיר מיסטען אייך פרושים טאדעלן, דאס איהר בעהויפטעט, היליגע שריפטען פֿערפֿונרייניגען דיא רעגדע - אונר געגנעי רישע שריפטען ניכט! דאדויף ערווידערטע ר"בז: איזט ר"ס עטווא דאס איינציגע דיזער ארט, וואס מאן דען פרושים פֿארוואר פֿען קאן? זיא זאגען אויך: דיא קנאבען איינעם עזעלס זינד ריין אונד דיא דעם האלטען פריסטערס יוחנן אונרין! דאדויף ערווידערטען יענע: נאך פֿערהעלטנים דער ליבע, ערקלערט מאן דיא נעבייגע פֿיר אונרין, דאמיט ניכט עטווא יעמאנד אוים דען קנאבען זיינעם פֿאטערס ארער זיינער מוטטער לעפֿעל מאכע: היהוף פֿערזעטצטע ערי נון זוא איזט עס אויך מיט דען הייליגען שריפטען איין בעוויין דער ליבע, דאס מאן דיא רעגדע פֿיר פֿערפֿונרייניגט ערקלערט; וועהרענד דיא געגנערישע שריפטען ניכט גע ליבט ווערדען, דאהער איהרע בעריהרונג ניכט פֿערפֿונ רייניגט. (ז) זיא זאגטען פֿערנער: ווּיר מיסטען אייך פרושים טאדעלן, דאס איהר דיא שטרעמונג (בים גיסען אוי איין אונרייניגע געפֿעס) פֿיר ריין ערקלערט· דיא פרושים ערווידערן: ווּיר מיסטען אייך טאדעלן, דאס איהר דעננאך איינע אוים דעם בעגרעבניספלאטצע קאממענדען קאנאל פֿיר ריין ערקלערט · פֿערנער זאגען דיא צדוקים: מיר מיסטע אייך פרושים טאדעלן, דיא איהר זאגט: ,,ווען מין אכסע אדער עזעל שאדען אנריכטען, בין איך ערזאצט שולדיג! אונר ווען מין קנעכט אדער מיינע מאגד שאדען אנריכטען, פֿריא!'' ווען איך פֿיר אכס אונד עזעל, פֿיר ווועלכע איך קיינע געזעטצליכע פּפֿליכטען האבע, ער זאטץ צאהלען מוס, וויא זאללטע איך ניכט פֿיר דאס וואס מיין קנעכט אונר מיינע מאגד טהוט, פֿיר ווועלכע איך דאך געזעטצליכע פּפֿליכטען האבע, ערזאטץ שולדיג זיין? — זיא ערווידערן: ניכט וואס פֿאן אכס אונד עזעל גילט, דיא קיינען פֿערשטאנד האבען, קאן פֿאן קנעכט אונד מאגד גילטען, דיא פֿערשטאנד האבען · דען זאגסט קעננטש זיא, וועו איך דיא בעזע טאכע, איינעם אנדערן פֿעלד אנצינדען אונד מיך צו צאהלונגען נעטהיגען· (ק) איין גלילי אישער צדוקי שפראך איינסט: איך טאדעלע אייך פרושים דאס איהר אין דען שיידעבריף דען נאסמן דעם רעגענטע

אונד דעם משה שרייבעט! דאדויף ערווידערטען זי׳ז: ווּיר מיסטען אייך טאדעלן, דוא גלילעאישער צדוק, דאס איהר דעננאך שלכו כותבי בו ספרי׳ היוס, שהוא סכתב שסיה בלוקות וכקרא תשורי המשובר שככתיבות, לפי שלכו תשתכח ולהיכו נדכק לוס כלות בשיטת כתיבתו ולין כוס בשלר סכתיבות: (ו) צדוקי׳ · המכחיבי׳ תורס שבע"פ ופירשו מדברי תכמים, ולכו קורמי לשס קרמי׳ לפי שלין לשס מלס המקרת לבד; קובלי׳ · מתרעמין; פרושי׳ · למכמי ישרמל היו קורי׳ פרוזי, לפי שפרוש מתגב ע"ס: המיוס · המיוס שסמירו דת משת בדברי עקר: לף כו׳ שלא ישבשה מדס שטיחין ע"ג כתשה, ולפי דכריכס כי׳ תשיב לשס, דלפי המשת הטעם כשפרי שקדם שלא יכניסס תכל לוכלים ויפסידום שעכברים: (ז) פגנוק · דתנן כמ"ש

וְהַפָּרִישִׁין, וְהָעוֹרְדִין. עוֹקֶץ דַּלַּעַת טָמֵא, עוֹקֶץ כּוּסֶמֶת טָמֵא. ר"א בַּ"ר צָדוֹק אוֹמֵר, טְהָרִים, חֲרֵי אֵלּוּ מְטַמְּאִין, וּמְטַמְּאִין, וְלֹא מְצָטָרְפִין. וּשְׁאָר כָּל הָעוֹקְצִים, לֹא מְטַמְּאִין, וְלֹא מְטַמְּאִין:

בירנעז, קרוסטומינעז, קוויטטעז, מיספעלז, קירבישסע ב"ס צו איינער האנדבריים, דעם קינרס, (נאך אנדערז קונדס[1]), איינע, ראבצ ואגט 2 האנדבריטעז, ווערדען מיט אונריין אונד פֿערַאונריניגען, ווערדען אבער ניכט מיטגערעכנעט. אללע אנדערז שטילע נעהמען קיינע אונריינהייט אן, אונד פֿערַאונריניגען ניכט.

פ ר ק ב

זֵיתִים שֶׁכְּבָשָׁן בְּמֵרָפֵיהֶן, טְהוֹרִין, לְפִי שֶׁלֹּא כְבָשָׁן אֶלָּא לְמַרְאֶה. בֻּשׁוּת שֶׁל קִשּׁוּת וְהַנָּץ שֶׁלָּהֶן, טְהוֹרָה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁהִיא לִפְנֵי הַתָּנֵּר, טְמֵאָה: (א) כָּל הַגַּלְעִינִין מְטַמְּאִין, וּמְטַמְּאוֹת, וְלֹא מְצָטָרְפוֹת. גַּלְעִינָהּ שֶׁל רוֹטָב, אַע"פִּי יוֹצְאָה, מְצָטָרֶפֶת, וְשֶׁל יְבֵשָׁה, אֵינָהּ מְצָטָרֶפֶת. לְפִיכָךְ חוֹתֵל (נ"א חוֹתֵם) שֶׁל יְבֵשָׁה, מְצָטָרֵף, וְשֶׁל רוֹטָב, אֵינוֹ מְצָטָרֵף. גַּלְעִינָהּ שֶׁמְּקַצָּתָהּ יוֹצְאָה, שֶׁכְּנֶגֶד הָאוֹכֶל, מְצָטָרֵף. עֻקָּם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר, שֶׁכְּנֶגֶד הָאוֹכֶל, מְצָטָרֵף. הָיָה עָלָיו מִצַּד אֶחָד, ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא מַקִּיפוֹ כְּמַצַּע. וַחֲכָ"א שֶׁכְּנֶגֶד הָאוֹכֶל, מְצָטָרֵף. כְּגוֹן הַמֵּיאָה, וְהָאֲוֹוב, וְהַקּוֹרָנִית: (ג) הָרִמּוֹן, וְהָאֲבַטִּיחַ, שֶׁנִּמּוֹק מְקַצָּתוֹ, אֵינוֹ מְצָטָרֵף. שֶׁלֹּם מְכָאן וּמְכָאן, וְנִמּוֹק מִן

ווען מאן אליפֿען מיט אירהען בלעטטערז אייגענע לענגט האט, זא ווערדען זיא דורך דיא בלעטטער ניכט מיט אונריין, ווייל דיזע נור דעם היבשען אנזעהנס ווענען מיט היניינעטהאן ווערדען. דיא וואללע אום דיא וונגען קירבישע אונד דיא בלומע ראוויף, ווערדען ניכט מיט אונריין. ר' יהודה ואגט: זא לאנגע זאלבע פֿרוכט בייא דעם העגדלער ליגט, איזט זיא פֿעראונריניגונגספֿעהיג. (ב) אללע קערנע וועדען מיט אונריין אונד פֿעראונריניגען, ווערדען אבער ניכט מיט צום מאסע גערעכנעט. דער איינער זאפֿטדאטעל, אבגלייך ער הערוישטעהט, ווירד מיטגערעכנעט, אבער ניכט דער דער טראקענען. דאהער ווירד ווידרום דיא אינגערע הויט דער טראקענען מיטגערעכנעט, ניכט אבער דיא דער זאפֿטראטעל. פֿאם קערן, דער צום טהייל הערוישגעהט, ווירד דער צום עסבארען צו לינגעדע טהייל מיטגערעכנעט. — בייא קנאבלען, וואראן (פֿלייש) פֿאן איינער זייטע, בעטראכטעט מאן נאך ר' ישמעאל, דאסספֿלבע, אב עם דענזעלבען רינגפֿארמיג אומגעבען קעננע. דיא גאלדרטען זאגען: נור דיא צום עסבארען נעהערינע זיטע ווירד מיטגערעכנעט; ווייא בייא פֿפֿעפֿפֿערקרויט, איזאפ אונד טימיאן[2]). (ג) ווען איין טהייל אייגער גראנאטע ארער מעלאנע צערגאנגען איזט, ווירד דיס ניכט מיטגערעכנעט, עבען זא ווען עם פֿאז

שהפולים גסים וח"כ לגריכיו, שאפי' מתערבין בפסולת כוח לנקרן, אבל בקטניות שהן דקין וחין יכול לנקרן כשמתערבי' בפסולת, וכיוצא ליה שיהיו בתוכן שרביטות וכ"ל שומר: (ו) כלומים. חין קטניות, וי"מ חין תלויס: ומצטרפים. דפעמים שהן נאכלים עם הפרי: טפח. הסמוך לאוכל שהוא בשלק עמו, ודוקא לגבי חלרי יוונית, ולא לאחריני הסמוכ' כמשנה דעוקציהם קטנים: קונדס. ירקות מרים, ומתקיים לתוכן ע"י חומר, וי"ג קוכדס בד"ל:

פרק ד שבבשן. כיון וחומץ הוא בשאר מעקים: בטרפיהן. עם העלים שלהם: טהורים. אם נגע שרץ בעלין, טהורי, מזיקים והעלין: למרחץ. מיהיה נרחים יפין יותר כשהעלים עמהן, דנרחים כאלו מקדח בתלמו: כשות. כשהקשותי קטנים יש להם כמין שער קטן, ונקרא כשות: והנך. כפי הקשותי יש כמו כן תרוך מעט: פתנר. דניחא לי לתגר בשער וכן שמחוך כך נראי' הקשותי יפי' וכאלו מקדח בתלמו, וכיון שרוצה בקיומן מקיבי אומר, ח"כ לפי שהקשותי רכיס ויד הכל ממשמשים בהן לקונהן הן מתקלקלי' אם לא מפני שאותו שער שומרו מכל לכלוך וטינוף: (ב) הגלעינין. פי' גרעיניו: ולא. דיד מקיבי ולא אומר: של רוטב. גרעין של תמרים לחים ורטוי' למוך: יוצאה. כלומר חע"פ שיוצא מן האוכל מצטרפת עם האוכל, לפי שמוכן לותה מחמת רטיבתה: לפיכך. כיון דגרעיניה של תמרים לחה מצטרפת לפי שהיא אומר לקרי אתם לח הגרעין, היה ספרי בספר, ושל יבשה שאין הגרעין אומרת היכה מצטרפת, לפיכך חותל שהוא הקרוס המלופף, מלמעלה והחתל לא תחלה, ודבוק על הגרעין של תמרים מצטרף עם התמרים כשהיא יבשה, מפני שהקרוס הוא שומר לח הגרעין, ושל רוטב, דהיינו תמר לחה שהגרעין הוא שומר ולא הקרוס, אין הקרוס מצטרף: שהקצתה. כגון תמרים לחים שאכל מקיבי, ופניהם נשארת עם הגרעין: מנד ג'. שהיכו מקיף את העצם: רוחין. אם יש בכדר שעור שיוכל להקיף ממנו כחוט של ערב כשבעת פניכ העצם: כגון הפיאה כו'. שגם אלו כך היכם מה שבנגד האוכל מצטרף: (ג) חיכו. כיון שהתמצח

[1]) ז. כלאים פ. ב. עבדא. [2]) ז. דיל קלמעכטערא.

עוקצין פרק א

שֶׁהֵם יְבֵשִׁים, וְהָעָמוּד שֶׁאֵינוֹ מְכֻוָּן כְּנֶגֶד הָאוֹכֶל, וְיַד הַמַּרְכִּיל, טְפַח מִכָּאן, וְטֶפַח מִכָּאן, יַד הָאֶשְׁכּוֹל כָּל שֶׁהוּא, וְנֶגֶב שֶׁל אֶשְׁכּוֹל שֶׁרְקָנוֹ, וְיַד הַמְכַבֵּד שֶׁל תְּמָרָה אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְקָנֶה שֶׁל שִׁבּוֹלֶת שִׁבֹּלֶת שְׁלשָׁה טְפָחִים, וְיַד כָּל הַנְּקָצָרִים שְׁלשָׁה, וְשֶׁאֵין דַּרְכָּן לְקָצֵר, יְדֵיהֶם, וְשַׁרְשֵׁיהֶם כָּל שֶׁהֵן, וּמַלְעִין שֶׁל שִׁבּוֹלִין, הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין, וּמְטַמְּאִין, וְלֹא מְצָטָרְפִין: (ז) אֵלּוּ לֹא מִטַּמְּאִין, וְלֹא מְטַמְּאִין, וְלֹא מְצָטָרְפִין, שָׁרְשֵׁי קוֹלְסֵי הַכְּרוּב, וְהַלְּפוֹת תְּרָדִים, וְהַלֶּפֶת, אֶת שֶׁהִרְבָּן לִגְזֹז וְנֶעֱקְרוּ · ר׳ יוֹסֵי מְטַמֵּא בְּכֻלָּן, וּמְטַהֵר בְּשָׁרְשֵׁי קוֹלְסֵי הַכְּרוּב, וְהַלֶּפֶת: (ח) כָּל יְרוֹת הָאוֹכְלִין שֶׁבִּסְתָּם בַּנּוֹרָן, טְהוֹרִים· ר׳ יוֹסֵי מְטַמֵּא · פְּסִינָה שֶׁל אֶשְׁכּוֹל שֶׁרְקָנָהּ, טְהוֹרָה· שִׁיר בָּהּ גַּרְגִּר אֶחָד, טְמֵאָה · שַׁרְבִּיט שֶׁל תְּמָרָה שֶׁרְקָנוֹ, טָהוֹר · שִׁיר בּוֹ תְּמָרָה אַחַת, טָמֵא · וְכֵן בַּקְּטָנִיּוֹת· שַׁרְבִּיט שֶׁרְקָנוֹ, טָהוֹר· שִׁיר בּוֹ גַּרְגִּר א׳, טָמֵא · ר״א בֶּן עֲזַרְיָה מְטַהֵר בְּשֶׁל פּוֹל, וּמְטַמֵּא בְּשֶׁל קְטָנִיּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רוֹצֶה בְּמִשְׁמוּשָׁן (נ״א לְמַשְׁמְשָׁן): (ט) עוּקְצֵי תְאֵנִים, גְּרוֹגְרוֹת, וְהַכְּלוּסִים, וְהַחֲרוּבִים, הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין, וּמְטַמְּאִין, וּמְצָטָרְפִין· ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר אַף עוּקֵּץ הֶרַעַת · עוּקְצֵי הָאֲגָסִין, וְהַחֲרוּסְטָמְלִין,

דער שטענגעל וועלכער ניכט געגן דיא פרוכט געדרט, דער שטיל דער רעבע מיט טרויבען, נעמליך צו ביירען זייטען דער טרויבע אייגע האנדבריים, דער שטענגעל דער טרויבע זעלבסט, וועז אויך נאך זא גראס, דער קאמם דער טרויבע, ווארצן אונטען קיינע בעערען; דער בעזענשטיל=ארטיגע דער דאטטעלן, 4 האנדבריטען לאנג; דער האלם דער עהרע, 3 האנדבריטען, אונד זא בייא אללען אבצומעהענ= דען געוועכסען, 3 האנדבריטען; אבער בייא דעם וואס ניכט גע= מעהטע וגירד, שטיל אונד וואורצעל פאן יעדערגרעסע, זא אויך דיא האארע דער עהרע, נעהמען אוניריינהיט מיט אן אונד פאראונריני= גען, אבער וועדרען ניכט צום מאאסע צוגערעכנעט. (ז) פאלגענדע וועדרען ניכט מיט אונריין, פאראונריניגען ניכט, אונד וועדרען ניכט מיטגערעכנעט. דיא שטרונקע דער קאהלקעפפע, אונד דיא אין דער ערדע צולאססענדען וואורצעלן פאן תרדין, אונד ריבע, אונד פאן אללען, דיא מאן, שטאטט וויא גע= וועהנליך, צו שניידען, אויסגעריססען האט. ר׳ יוסי ערקלערט אללע פיר פאראונריניגונגספעהיג, אויסער דעם קאהלשטרונק אונד דער ריבע. (ח) אללע שטילע דער אויף דער טענע געדראשענען פרוכט זינד ריין, נאך ר׳ יוסי פאראונריני= גונגספעהיג. שטיקקע פאן טרויבען, וואפאן דיא בעערען אבגע= פאללען, זינד ריין; בליב נאך אייגע דאראן, פאראונ= ריניגונגספעהיג. וועז אייגע טרויבע מיט דאטטעלן פאן דען פרוכטען ענטבלעסט איזט, איזט זיא ריין; בליב אייגע דא= ראן, פאראונריניגונגספעהיג. עבען זא בייא הילזענפריכטען. אייגע שאטע פאן דעם אללע פרוכט אב איזט, איזט ריין, בליב נאך איין קערנכען דאראן, זא איזט זיא פאראונריני= גונגספעהיג. ראב״ע ערקלערט עם בייא אייגע באה= נעגנאטע פיר ריין, אבער בייא אנדערן הילזענפריכטען פיר פאראונריניגונגספעהיג, ווייל מאן זיא זא אנצופאססען בעאבזיכטיגט. (ו) דיא שטילע דער פייגען, דיררען פיגען, קיכער ערבזען, יהאננספראטפרוכט, וועדרען מיט אונריין, פאראונריניגען אונד וועדרען מיט צוגע= רעכנעט. ר׳ יוסי זאגט; אויך דיא פאן קירבים; דיא דער

חציר: פטמת שברזא הרמון: העמוד · הלב שבכלל שהורע מולד בקלסו: המזרים. לטוג״ס: כפום. מין כזון, והוא הנפוץ דפ״ק דכלאים מ״ג וה׳ · סיב · כגדי רחב הגמון גולדים דקים כמו חוטים, ונקראים סיב: שעקרן· כדי להחלן: שדרה · חוט המאמצי שהחטים דבוקים בו: לבוש · קרוס שעל גרעי׳ חטה: סיג · מחק הנמצא על רחבי הירקות ורצוף בהם בקורי עכבים, גם הוא חשוב שומר לפרי: (ג) ולא מצטרפים. לפי שהן ירות ולא שומר: הפרכיל: כשהענבים כרותים עם הזמורה נקראים פרכיל: ושפת· זמורה שנקצה, ומשכולות תלוין בה שפת מן הזמורה מימין למשכול, ושפת משמאל מגיע יד, טפי לח: למשכול · עוקץ מהשכול עד שיש״ם לפי׳ מרוך הרכה: זנב · קופו של משכול: ערוכים שהוזרו ממנו גרעיני הענבים, לח הוא יד למשכול בכ״ש לפי׳ מרוך הרכה: תמרים · וכהן תמרים: ג׳. טפחים: מלבין · זקן הענבים של שבולת שיצא כרחשו כחין שערות של זקן: (ד) לח · שחינן לח יד ולא שומר: קולסי· רחבי הכרוב שיוצאים מהם גידים שקוכבים: תלפות. שרבי התרדים שמשחירים בקרקע כשתוכשים התרדים כדי שיחלפו ויעלו לחרים תחתם: ונעקרו · עם שרשיהן לח הוו הסרטים יד ולא שומר: שבקען · שדש חותן ברגלי הבהמה לו במקלות: מטמא · הוחיל ורחוין לספר רחבי הכלין בשתר ע״י הידות, שחלחלת הידות יוצאים, החוכלים מכין ב׳ עוקצים של עתר: פסיגי · דרך החשכול לנחת מן הזמרה שלה כמה חשכולות קטנים, ואותן חשכולות נקראים פסיגים: שריקנו· שהסירו ממנה הפסיגין הקטנים ונשארה רקנית: טמחה · שנעשית כלה יד לאותו גרגיר: שרקנו · שהסיר התמרים ממנה: כשל פול · מפני

וּבַחֻרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְשַׁמְּרִין אֶת הָאוֹכֶל :
(ח) עֲלֵי בְצָלִים, וּבְנֵי בְצָלִים, אִם יֵשׁ בָּהֶן רֵיחַ מִשְׁתָּעֲרִין בִּכְמוֹת שֶׁהֵן, אִם יֵשׁ בָּהֶן חָלָל, מִמָּעֵךְ אֶת חֲלָלָן · פֵּרַת סְפוֹגָנִית, מִשְׁתָּעֶרֶת בִּכְמוֹת שֶׁהִיא · אִם יֵשׁ בָּהּ חָלָל, מִמָּעֵךְ אֶת חֲלָלָהּ · בְּשַׂר הָעֶגֶל שֶׁנִּתְפַּח, וּבָשָׂר זָקֵנָּה שֶׁנִּתְמַעֵט, מִשְׁתָּעֲרִין בִּכְמוֹת שֶׁהֵן : (ט) קִשּׁוּת שֶׁנִּטְּעָה בֶּעָצִיץ, וְהִגְדִּילָה וְיָצְאָת חוּץ לָעָצִיץ, טְהוֹרָה · אָמַר ר"ש מַה טִּיבָהּ לְטַהֵר ? אֶלָּא הַמְּמֻאָה בִּטְמְאָתוֹ, וְהַטְּהוֹר יֹאכַל : (י) כְּלֵי גְלָלִים, וּכְלֵי אֲדָמָה, שֶׁהַשְּׂרָשִׁים יְכוֹלִין לָצֵאת בָּהֶן, אֵינָם מַכְשִׁירִים אֶת הַזְּרָעִים · עָצִיץ נָקוּב, אֵינוֹ מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים · וְשֶׁאֵינוֹ נָקוּב, מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים · כַּמָּה הוּא שִׁעוּרוֹ שֶׁל נֶקֶב ? כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא בּוֹ שׁוֹרֶשׁ קָטָן · מִלְּאַהוֹ עָפָר עַד שֶׁפָּתוֹ, חֲרִי הוּא כְּטַבְלָא שֶׁאֵין לָהּ לְזוֹבוֹ :

ווייל זיא געגעסטען ווערדען, אונד בייא לאקטוקע, ווייל זיא דאס עסבארע בעוואהרען · (ח) צוויבעלבלעטטער אונד אויסווייכסע, ווען שליים דארין איזט, ווערדען זויא זיא זיכר מיט אבגעשעטצט ; איזט העהלונג דארין, זא וואר דער האהלע טהייל צוואממענגעדריקט · איין שוואממיגעס בראט ווירד וויא עס איזט אבגעשעטצט; איזט העהלונג דארין, זא ווירד עס צוואממענגעדריקט · פליישׂ פאם יונגען קאלבע וועלכעס אופגעקוואללען, אונד פליישׂ פאם אלטען טהירע וועלכעס זיך צוואממענגעצאגען, ווירד וויא עס איזט אבגעשעטצט · (ט) ווען מאן אייניג גורקע אין אייניגען בלומענטאפף גיפפלאנצט האט, אונד זיא ווכסט אוים דעם טאפף העראוים (אונד ווארד פראונרייניגט), איזט זיא רייז · ר"ש זאגט: ווארום זאלל זיא רייז זיין ? פילמעהר בלייבט דאס פראונרייניגטע אונרייז, אונד נור דער דיניג טהיל דארף גענעסטען ווערדען · (י) אין גערעטהען אוים קוהמיסט אונד עדע, דורך ווועלכע דיא ווואורצעלן דרינגען קעננען, קעננען דיא זאאטען ניכט צור אונרייניהייט בעפעהיגט ווערדען ; אויך ניכט אים גועלעגערטען טאפף; ווואהל אבער אים אונגעלעגערטען· דאס לאך מוס זא גראס זיין, דאס אייניג קליינע ווואורצעל דורך קאן · פיללט מאן אייניגען זאלטען (אונגעלעגערטען) בים אוסדרען ראנד, זא איזט עד ווא אייניג פלאטטע אהניג ראנד[1]·

פרק ג

יֵשׁ צְרִיכִין חֻכְשָׁר, וְאֵינָן צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה, מַחֲשָׁבָה וְחֻכְשָׁר, מַחֲשָׁבָה וְלֹא חֻכְשָׁר, לֹא חֻכְשָׁר וְלֹא מַחֲשָׁבָה · כָּל הָאוֹכָלִים הַמְיֻחָדִים לְאָדָם, צְרִיכִין חֻכְשָׁר, וְאֵינָן צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה : (ב) הַחֻתָּךְ מִן הָאָדָם, וּמִן הַבְּהֵמָה, וּמִן הַחַיָּה, וּמִן הָעוֹפוֹת, מִנִּבְלַת הָעוֹף הַטָּמֵא, וְהַחֵלֶב

מאנכעם בעדארף דער בעפעהיגונג, אהניג בעשטימונג אלס שפייזע , מאנכעם ביירעם, מאנכעם בעשטימונג אהניג בעפעהיגונג, מאנכעם קיינעס פאן ביירען . אללע פיר מענשען ; געאייגנעטען שפייזען בעדירפען דעם בעפעהיגונג , אהניג דאס בעשטימטונג נעטהיג ווערע· (ב) וואס אבגעשניטטען ווארדען פאם לעבענרען מענשען, פירה, ווילד, געפליגעל, פאם אאזע אייניגע אונערלויבטען גיפלי-

שלח גמר להתיר · (ז) מצטרפין · דחוק לתכילה ; (ח) כני בצלים · עמוד התמצעי שהוא כמו לב ירוק, וממנו נומתים הבצלים, לההוא קרי כני בצלים : ריר · שהם מלאים לחה, ואין כהן חלל משתערין, אם יש כהן כביכה עם ריר לטמא טומאת אוכלין ; ממעך · ותח"כ משער : ספוגנית · רכה כמין ספוג ; שהיא · כלח מיעוך ; קעגל · כשרו דרכו שהוא כתפח וכתרכה כשהוא מתכשל, וכשר שור חזקן מהמעט ; (ט) כעציץ · שהיכו נקוב דכתלוסה דמיא, והוכשרה שם לקבל טומאה, וגטומאת והגדילה והלכך מה שכתוך העציץ כשאר כטומאתו, ומה שהוסיף תח"כ ויצא לחוץ טהור : (י) יכולין · תע"פ שהיכם נקוביס, ומש"ה לא קתני כלי תכניס, דרגיל לעשותה יחד לפי שקשים הס, ואין השרש נוקב לחוץ : שהיכו מכשיר · דכמקובר משיכי, ואין הזרעים נכשרים כמקובר, ואפילו פירות תלושין אין נכשרים כמים שבעציץ נקוב, שהין המים מכשירין כשעת כמקובר : מלאהו · לעציץ שהיכו נקוב : שפתו · כוחיל ורוחש את החויר מד' רוקותיו הוי כעציץ נקוב ;

פרק ג לאדם · נכ"מ : (ב) כחותך · כחותך מחייס לטיירי, ותע"פ שפירשו מן סתי מיכן מטמחין, דאין

[1]) ז. ד. קלממענטארע ·

עוקצין פרק ג

מִן הָאֻמְצָע, אֵינוֹ מְצָטָרֵף • הַפִּטְמָא שֶׁל רִמּוֹן, מְצָטָרֶפֶת, וְהַגֵּץ שֶׁלּוֹ, אֵינוֹ מְצָטָרֵף. ר״א אוֹמֵר, אַף הַמְסֻרָּק טָהוֹר: (ז) כָּל הַקְּלִיפִין מְטַמְּאוֹת, וּמְטַמְּאוֹת, וּמְצָטָרְפוֹת. ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה קְלִיפִין בַּבָּצָל. הַפְּנִימִית, בֵּין שְׁלֵמָה, בֵּין קְדוֹרָה, מְצָטָרֶפֶת, הָאֶמְצָעִית שְׁלֵמָה, מְצָטָרֶפֶת, וּקְדוֹרָה אֵינָהּ מְצָטָרֶפֶת, וְהַחִיצוֹנָה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְהוֹרָה: (ח) הַמְחַתֵּךְ לְבַשֵּׁל, אַעַ״פִּי שֶׁלֹּא מֵרַח, אֵינוֹ חָבוּר. לִכְבּוּשׁ, וְלִשְׁלוֹק, וּלְהַנִּיחַ עַל הַשֻּׁלְחָן, חָבוּר. הִתְחִיל לְפָרֵק, אוֹכֶל שֶׁהִתְחִיל בּוֹ אֵינוֹ חָבוּר • הָאֱגוֹזִים שֶׁאָמְנָן, הַבְּצָלִים שֶׁחָמְרָן, חֲרֵי אֵלּוּ חָבוּר • הִתְחִיל לְפָרֵק בָּאֱגוֹזִים, וּלְפַקֵּל בַּבְּצָלִים, אֵינוֹ חָבוּר • הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים חָבוּר, עַד שֶׁיְּרַסֵּם: (ט) בֵּיצָה מְגֻלְגֶּלֶת, עַד שֶׁגּוֹמּוֹ, וּשְׁלוּקָה, עַד שֶׁיְּרַסֵּם • עֵצֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹחַ, חָבוּר עַד שֶׁיְּרַסֵּם • הָרִמּוֹן שֶׁפָּרְדוּ, חָבוּר עַד שֶׁיַּקִּישׁ עָלָיו בְּקָנֶה • כֵּיוֹצֵא בּוֹ שַׁלַּל הַכּוֹבְסִין, וְהַבָּגֶד שֶׁחוֹא תָּפוּר בִּכְלַאִים, חָבוּר, עַד שֶׁיִּתְחִיל לְהַתִּיר: (י) עֲלֵי יְרָקוֹת יְרוּחִים, מְצָטָרְפִין, וְלֹבָנִים, אֵינָן מְצָטָרְפִין. ר״א בַּר צָדוֹק אוֹמֵר, הַלְּבָנִים מְצָטָרְפִין בַּכָּרוּב, מִפְּנֵי שֶׁהֵן אוֹכֶל,

אויסען פֿעסט אונד פֿאן איננען צערגאנגען איזט • דיא וואר־צע אן דער גראנאטע ווירד מיטגערעכנעט, ניכט אבער דיא בלומע • ר״א זאגט: אויך דער קעלך אבען איזט דיין • (ד) אללע שעלפֿען וועלכע מיט אונרין, פֿעראונרי׳ניגען אונד וועדרען מיט צום מאאסע גערעכנעט • ר׳ יהודה זאגט: אן דען צוויבעל זינד 3 פֿערשידענע; דיא איננערע, זיא זייא גאנץ אדער גע׳לעכרט, ווירד מיטגערעכנעט, דיא מיטט־לערע נור וועז זיא גאנץ איזט, דיא אייסערע איזט איממער דיין • (ה) וועז מאן זאכען צום קאכען איינשנייידעט, וועז אויך ניכט גאנץ צערשניידעט, זא זינד זיא ניכט אלס פֿער־בונדען אנצוזעהען; וועז צום אינלעגען, אדער דורך־זידען, אדער אויף דען טיש צו לעגען, בילדען זיא פֿערבינדונג. זא באלד מאן אבצולעזען בעגאננען, איזט דאס וואס דיס גע׳עש־הען, קינע וויטערע פֿערבינדונג • אן אינאנדער אויפֿגע־צאגעגע נייסעס, אדער אויפֿגעריידעטע צווייבעלן זינד אלס פֿערבונדען אנצוזעהען. זאבאלדמאן אנגעפֿאנגען יענע אבצולעזען אדער דיזע אבצוטאכען, זא בילדען זיא קיינע פֿערבינדונג • נייסעס אונר מאנדעלן זינד זא לאנגע אין נאנצעס, בים זיא צערשלאגען זינד (ו) אין וויך געקאכ־טעס איי, בים עס איינגעשלאגען איזט; אין הארטגעקאכ־טעס, בים דיא שאלע צערשלאגען איזט; אין קנאכען מיט מארק, בים ער צערשלאגען איזט; אין אויפֿגעשניטענער גראנאטאפפֿעל, בים מאן מיט איינעם שטאבע דארויף געשלאגען האט • עבען זא איזט דער דורכצידע = באנד דער וועשער אונד מיט געמישטעם גאר׳ נענעהעטע צייג־ שטיקקע אלס פֿערבינ־דונג, אנצוזעהען, בים מאן אויפֿצוטרעננען בעגאננען האט. (ז) גרינע קאהלבלעטטער וועדרען מיטגערעכנעט, וויסע (וועלקע) ניכט. רא״בצ זאגט; אויך דיא וויסען ביים קאפֿקאהל,

זאיכו דאוי לאכילה: סאמצע • אין הכדין מכור זה לזה ואין קלפתו מצטרפת: הפטמא • כמין דד יונק כרוש הרמון ונקרק פטמא וסכיב הפטמא כמין פרח ירוק שיש בו חוטין דקיס וקרוי׳ כך, וסכיבו׳ חוכן הסוטין כמין כוס ורחבו עשוי לת לפיות והוא קרוי מסרק מפני שיש לו שיכי׳ כמסרק: טהור • שאם יתקר מן הפרי אין מתגלים הגלעיני׳ ככך, הלכך לא הוה שומר, לכל הפטמא אם יתכבוש עד שרשם יהגלו הגרעיכין ויפסד הפרי: (ד) הקליפין • כגון של תגוזים וסקדי׳ זרמוגים וקליפי בציס תציבי שומר, ומיסו קליפה לחה שעליהם שעל האגוזים בשעת לקיטתן אינה מצטרפת, שאין שומר ע״ג שומר: הפנימי • שהרי היא עצמה לוכל: קדורה • נקובה: חיכו • שאינה שומרת כשאיכה נקובה: החיצונה • היא הקליפה הדקה המיפלת מעליהם כשמתמרין בכגל: (ה) לבשל • לשוני׳ או כצלי׳ או כצר: מירק • שלא גמר התיבוק חיכו חבור ליודע כוח שהבשול יפרידם: וכבוש • כיין וחומץ: ולשלוק • שליקה טפי מבישול, וכבשי כיחא לי׳ בחבור הלכך כ״ז שלא מירק הוי חבור: ולא אמרינן כיון דגלי׳ דעתיה כת׳ שרוצה להפרידן כלאו מופרדים דמו, וי״מ לותה חתיכה שהתחיל לפרק אינה חבור, דסופו לפרק לגמרי: שחמכן • שנדלן וחברן זו בזו, שדרך הרוציס לחבור תגוזים או בגליס שחותכין וקושרים לותן בחבל או במשיחה, ומחברן זו עם זו, ותולין לותן שיתקיימו: לפקל • כמו לקלף: והשקדין • השתח מיירי במפצע: שירסים • עד שתהא הקליפה חנוכה וכתותה לחלקיס דקיס אינה חבור, תע״פ שהיא מחוברת: (ו) מגולגלת • גלויה קצת עד שהיא מעורכת, ורחויה לגמעה: שיגוק • שיחתוך מן הקליפה מעט, ואז לא תשיבא יותר שומר, שדרך לותו תתך אותה הכיצה, וי״ג שיגוס בסמ״ך מלשון מגיסה בקדירה, וי״ג שיגוס: ושלוקה • שהיא קשה לעולם תשיבא הקליפה שומר עד כו׳: חבור; תע״פ שכשבר העצם: שפרדו • שתתך הרימון לבי׳, והגרגרין עדיין מחוברין בקליפה: שיקיש • זיתגעצעו הגרגרים: שלל • דרך הכוכסים לשלול בגד קטן עם הגדול שלא יאבד, וקופו להפרידן: והבגד • כי תהיכוה בגד אמר: ככלאים • דודאי קופו להפרידן משום חקור ככלאים: חבור • לטומאה ולא לטהרה: שיבחיל • ותע״פ

מְטַמְּאִים טֻמְאַת אוֹכְלִין ? וְאִם אֵינָן מְטַמְּאִין
טֻמְאַת אוֹכְלִים, אַף הֵם לֹא יִלָּקְחוּ בְּכֶסֶף
מַעֲשֵׂר : (ו) הַפַּגִּין וְהַבּוֹסֵר, ר׳ עֲקִיבָא מְטַמֵּא
טֻמְאַת אוֹכָלִין · ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר,
מִשֶּׁיָּבוֹאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת · פְּרִיצֵי זֵתִים,
וַעֲנָבִים, בֵּית שַׁמָּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל
מְטַהֲרִין · הַקֶּצַח, בֵּ״שַׁ מְטַהֲרִין, וּבֵ״הִ
מְטַמְּאִין · וְכֵן לַמַּעֲשְׂרוֹת : (ז) הַקּוֹר הֲרֵי
הוּא כְעֵץ לְכָל דָּבָר, אֶלָּא שֶׁהוּא נִלְקַח
בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, כַּפְנִיּוֹת אוֹכָלִין, וּפְטוּרוֹת
מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת : (ח) דָּגִים מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין
טֻמְאָה ? בֵּ״שַׁ אוֹמְרִים, מִשֶּׁיְּצוֹדוּ, וּבֵ״הִ
אוֹמְרִים, מִשֶּׁיָּמוּתוּ · ר׳ עֲקִיבָא אוֹמֵר,
אִם יְכוֹלִין לְחַיּוֹת · יִחוּר שֶׁל תְּאֵנָה שֶׁנִּפְשַׁח,
וּמְעוֹרָה בַּקְּלִיפָה, ר׳ יְהוּדָה מְטַהֵר, וַחֲכָ״א
אִם יָכוֹל לְחַיּוֹת · תְּבוּאָה שֶׁנֶּעֶקְרָה וּמְעוֹרָה,
אֲפִילוּ בְשׁוֹרֶשׁ קָטָן טְהוֹרָה : (ט) חֵלֶב בְּהֵמָה
טְהוֹרָה, אֵינוֹ מְטַמֵּא טֻמְאַת נְבֵלוֹת, לְפִיכָךְ
הוּא צָרִיךְ הֶכְשֵׁר · חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה,
מְטַמֵּא טֻמְאַת נְבֵלָה, לְפִיכָךְ אֵינוֹ צָרִיךְ
הֶכְשֵׁר · דָּגִים טְמֵאִים, וַחֲגָבִים טְמֵאִים,
צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה בַּכְּפָרִים : (י) כַּוֶּרֶת דְּבוֹרִים,
ר׳ אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא כְקַרְקַע, וְכוֹתְבִין

זיא ניכט אלס עסבארעס פעראונרייניגונגספעהיג זיין; ווען זיא אבער ניכט אלס עסבארעס פעראונרייניגונגספעהיג זינד, זא דארף מאן זיא אויך ניכט פיר צעהנט געלד קויפען · (ו) אונדייפע פייגען אונד וויינבעערען זינד נאך ר״ע אלס עסבארעס פעראונרייניגונגספעהיג. רי״בנ זאגט: ערשט ווען זיא צעהנטפפליכטיג געווארדען. פארצייטיג הארטע אליפען אונד טרויבען, זינד נאך ב״ש אלס שפייזע פעראונרייניגונגספעהיג, נאך ב״ה ניכט· קיממעל דאגעגען איזט עס נאך ב״ש ניכט, אבער וואהל נאך ב״ה· דערזעלבע שטרייט גילט פאן דערען צעהנט־פפליכטיגקייט . (ז) דיא אבערשטע שפיטצע דער פאלמע (וועלכע עסבאר), איזט אין יעדער הינזיכט וויא האלץ, אויסער דאס מאן זיא פיר צעהנטגעלד קויפען דארף · אונ־רייפע דאטטעלן זינד עסבארעס, אבער ניכט צעהנטפפליכטיג· (ח) וואן ווערדען פישע פעראונרייניגונגספעהיג? ב״ש זאגט: זאבאלד זיא געפאנגען, ב״ה זאגט : זאבאלד זיא טאדט זינד· ר״ע זאגט: זא לאנגע ניכט, אלס זיא נאך אים וואססער ווידער אויפלעבען קעננען · אן איינעם פייגענבוים־צווייג, דער אבגעריססען איזט, אונד נור נאך מיט דער רינדע אנהאנגט, ערקלערט ר׳ יהודה דיא פריכטע פיר ריין; דיא געלעהרטען זאגען: נור ווען ער נאך אם בוימע ווידער בעלעבט ווערדען קאן . אויסגעריססענעס אונד נאך מיט איינער קליינען וואורצעל האפטענדעס געטריידע איזט ריין . (ט) דאס אונשליטט פאן ערלויבטעם פיהע פעראונרייניגט ניכט אלס אאז, דאהער בעדארף עס דער בעפעהיגונג · דאס פאם אונערלויבטען פיהע פעראונרייניגט אלס אאז, דאהער בעדארף עס ניכט דער בעפעהיגונג · אונערלויבטע פישע אונד אונערלויבטע היישרעקקען או״ף דעם לאנדע בעדירפען דער בעשטיממונג אלס שפייזען· (י) איין (ניכט בעפעסטיג־טער בינענשטאק), זאגט ר״א, איזט וויא ליגענדעס גוט

כרכוס יערי : ואינן מטמאין · לפי שאינן נאכלים להנאת גופן, אלא מעני שנותנים טעם במאכלות, או ריח, או המראה : אף הם . דכתיב ונתתה כסף ואכלת שם, דבר שהוא נאכל כמות שהוא אתה קונה : (ו) הפגין, וכן כל הפרות שלא נתבשלו נקראים פגין : בוסר · שהגיע לפול הלבן נקראים בוסר, ופגין גרועים מבוסר : משיבואו . כל פרי ופרי כפי העת הקצוב לו, בפ״ק דמעשרות להתחייב במעשר : פריצי · שנתקשו קודם בשולן, ואינן נפרכים ואינן נדרכים, וי״מ פריצי שמכניסים ד׳ קבין מהן בבית הבד כדי שעור טעינת הקורה בפעם א׳, ואין מוציאים אלא ד׳קבין שמן: וכן· נחלקו למעשרות דהמטמאין מחייבי במעשרות : (ז) קור · עץ רך הנוסף בראשו של דקל, ואוכלים אותו ב״א, וכימות הגשמים הוא מתקשה, ולא פליג ריב״ן בקור כדפליג במ״ה, דשאני קור דלא מקרי אוכל, כיון דסופו להתקשות, ולא נטעו דיקלא אדעתא דקורא, ומ״מ נקח בכסף מעשר, דהשתא רך הוא והוי פרי מפרי, אבל לעיל ודאי, אי חזי לאכילה הויא אוכל, ושפיר קרינן מכל האוכל וגו׳ : כפניות . תמרים שלא בשלו כ״ג : אוכלין · ומטמא טומאת אוכלין : (ח) מאימתי · דכל זמן שהן חיין אינן מקבלים טומאה: יכולים · אם יחזירם לחים יחיו אינן מטמאים : יחור · ענף של אילן תאנה, וכו תאנים שנתלש ממקום חבורו, ומעורה מדובק בקלפת האילן בלבד : מטהר · דחשיב להו כמחובר : יכול · אם יקשרו ויחברו הענף עם האילן יחיה הענף ויוציא פירות חשיב חבור : (ט) טהורה . שנתנבלה : לפיכך · דקי״ל במ״ג פ״ק דטהרות, דכל שאין סופו לטמא אדם וכלים אין צריך הכשר : וא״צ הכשר · אם צירף פחות מכזית לפחות מביצה : (י) כוורת · מפורש ט״ז פ׳ בתרא דשביעית : במקומה ·

בַּכְּפָרִים, וּשְׁאָר כָּל יַרְקוֹת שָׂדֶה, חוּץ מִשְׁמַרְקָעִים, וּפְטָרִיּוֹת, ר׳ יְהוּדָה אוֹמֵר, חוּץ מִכְּרִשֵׁי שָׂדֶה וְהָרְגִילָה, וְנֵץ הֶחָלָב · ר״שׁ אוֹמֵר, חוּץ מִן הָעַכְבִּיּוֹת, ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, חוּץ מִן הַכְּלוּסִין, הֲרֵי אֵלּוּ צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה וְהֶכְשֵׁר : (ג) נִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה בְּכָל מָקוֹם, וְנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר בַּכְּפָרִים, צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה, וְאֵינָן צְרִיכִין הֶכְשֵׁר · נִבְלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּכָל מָקוֹם, וְנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר, וְהַחֵלֶב בַּשְּׁוָקִים, אֵינָן צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה, וְלֹא הֶכְשֵׁר · ר״שׁ אוֹמֵר, אַף הַגָּמָל, וְהָאַרְנֶבֶת, וְהַשָּׁפָן, וְהַחֲזִיר : (ד) הַשָּׁבָת מִשְׁנָתַן טַעֲמוֹ בַּקְּדֵרָה, אֵין בּוֹ מִשּׁוּם תְּרוּמָה, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא טֻמְאַת אוֹכָלִים · לוּלְבֵי זְרָדִים, וְשֶׁל עָדָל, וַעֲלֵי הַלּוֹף הַשּׁוֹטֶה, אֵינָן מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִים עַד שֶׁיִּמְתּוֹקוּ · ר״שׁ אוֹמֵר, אַף שֶׁל פַּקּוּעוֹת כַּיּוֹצֵא בָּהֶם : (ה) הַקּוֹשְׁטְ, וְהַחָמָס, וְרָאשֵׁי בְּשָׂמִים, הַתִּיאָה, וְהַחַלְתִּית, וְהַפִּלְפְּלִין, וְחַלּוֹת חָרִיעַ, נִלְקָחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וְאֵינָן מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִים, ד״ר עֲקִיבָא · אָמַר לוֹ ר׳ יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי,

געלס, אונשליטט אין דען דערפֿערן (יוא מאן עס געוועהנליך ניכֿט געניסט), געוועהנליך ניכֿט צו עסענדע פֿעלדקרייטער, אויסגענאממען שמרקעים[1]) אונד מארכעלן — ר׳ יהודה זאגט: אויך ווילדער לויך, פארטולאק אונד מילך־בלומע, ר״ש זאגט: אויך דיא דיסטעל; ר׳ יוסי זאגט: אויך דיא קיכֿערערבזען אויסגענאממען — בעדירפֿען דער בעשטיממונג אלס שפייזע אונד דער בעפֿעהיגונג. (ג) אאז פֿאם אונערלויבטען פֿיה איבעראלל, אונד פֿאם ריינען געפֿליגעל אין דערפֿערן, בעדירפֿען דער בעשטיממונג אונד ניכֿט דער בעפֿעהיגונג · דאס פֿאם ריינען פֿיהע איבעראלל, דאס פֿאם ריינען געפֿליגעל, אונד אונשליטט אויף דעם מארקטע בעדירפֿען וועדער דאס איינע נאך דאס אנדערע. ר״ש זאגט: אויך פֿאן קאמעל, האוע, קאנינכֿען, שוויין · (ד) דילל איזט, זאבאלד ער אים טאפפֿע געשמאק מיטגעטהיילט האט, ניכֿט מעהר אלס העבע צו בעאכֿטען, אונד איזט ניכֿט אלס שפייזע פֿעראונרייניגונגספֿעהיג. דיא צארטען אנהענגע פֿאן זרדים, פֿאן ווינטער איזאפ, אונד פֿאן ווילדער קאלאקאזיא, זינד ערשט ווען זיא זיס געווארדען זינד, פֿעראונרייניגונגספֿעהיג אלס שפייזע · ר״ש זאגט: אויך קאלאקווינטען · (ה) קאסטוואורצעל, אינגווער, נעגליין, תיאה, ענציאן, פפֿעפפֿער, קרטאמאן־קוכֿען, ווערדען פֿיר געלד פֿאם צווייטען צעהנט געקויפֿט, אונד זינד ניכֿט אלס שפייזען פֿעראונרייניגונגספֿעהיג · זא ר״ע · רי״בג ווענדעט איהם איין: ווען זיא פֿיר געלד פֿאן צווייטעם צעהנט געקויפֿט ווערדען דירפֿטען, ווארום זאללטען אם נִלְקָחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, מִפְּנֵי מָה אֵינָן

מטמא אלא אבר מן החי, ולא בשר שפירש מן החי, הלכך אינן מטמאין עד שיחשוב : בכפרים · דאנשי כפרים לא אכלי חלב, אבל בשווקים דאיכא רוב עם הבאים לשוק, איכא טובא דאכלי חלבים, וא״ג מחשבה : שדה· שאינן נזרעין בגנות אינן מיוחדים למאכל אדם : שמרקעים . מין בצל חריף : פטריות · מין צמח שאין לו שורש : כן חלב · פרחים לבנים חלב, וי״א עשב כשחותכין אותו יוציא ממנה חלב : עכביות · עשב מלא קוצים, והוא דרדר בלשון מקרא : (ג) צריכים· דסתמייהו לאו לאכילה : וא״ג להכשר · לא הכשר מים ולא הכשר שרץ, שא״ג ליגע בהן דבר טמא לטמאה, שסופן לטמא מענמן טומאה חמורה, והא דנבלת בהמה טמאה צריכה מחשבה לטמא טומאה קלה, היא גופא טמאה היא דמטמאה במגע ובמשא דמיירי כגון דאיכא פחות מכזית נבלה, וצרפה לפחות מכבילה אוכלין דבין האי והאי הוי כבילה, דלהכי צריכה מחשבה, ומ״מ חשיב סופו לטמא טומאה חמורה וא״ג הכשר, הואיל והיה אפשר לצרפה לכזית : ולא הכשר · דנבלת עוף הטהור סופה לטמא טומאה חמורה, דמטמא בגדים בבית הבליעה, וחלב מיירי בחלב טמאה, דמטמא החלב כבשר : אף הגמלי א״ג מחשבה בשווקים : (ד) אין בו · אם היה השבת של תרומה משנתן טעם בקדירה, והוציאו ממנה ואכלה זר, לא מחייב עליה, דעך בעלמא הוא : אוכלים · דכיון שנתבשל כלה טעמו, ונשאר כעך בעלמא : לולבי · ענפים רכים היוצאים בקצוות השבטים בעת שמלכלבים האלנות, וכובשים אותן ביין או בחומץ או במים ומלח, ואוכלים אותן : עדל · מין ירק דומה לצנון : עלי לוף · ממיני הבצלים : שימתקו · אחר שכובשים אותן ויוצא מרירותן, אז חשיבי אוכל : פקועות · כעין אבטחים קטנים והן מרים, וי״מ דלעת מדברית : (ה) הקושט · כך שמו, והוא נמצא עם סממני הקטרת : והחמס · זנגביל, וי״מ קנמון : ראשי כגון אגוז מושקאט ונרד : התיאה · מין חלתית : והחלתית . ואע״פ שריחה רע רגילין ליתן ממנה במזונות : חלת חריע ·

[1]) איינע שארפע צוויבעל ·

עָלֶיהָ פְּרוּזְבּוֹל , וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה
בְּמְקוֹמָהּ, וְהָרוֹדָה מִמֶּנָּה בַּשַּׁבָּת, חַיָּב חַטָּאת.
וְחָכָ"א אֵינָהּ כַּקַּרְקַע, וְאֵין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ
פְּרוּזְבּוֹל, וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּמְקוֹמָהּ, וְהָרוֹדָה
מִמֶּנָּה בַּשַּׁבָּת, פָּטוּר : (יח) חַלּוֹת דָּבָשׁ
מֵאֵימָתַי מְטַמְּאוֹת מִשּׁוּם מַשְׁקֶה ? בֵּ"שׁ
אוֹמְרִים, מִשֶּׁיַּחֲרִיחַ . בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,
מִשֶּׁיַּרְסֵק : (יט) אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, עָתִיד
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַנְחִיל לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר
לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ, וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא.
אָמַר ר' שִׁמְעוֹן בֶּן חֶלְפְּתָא, לֹא מָצָא
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כֶּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה
לְיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא הַשָּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר ה' עֹז
לְעַמּוֹ יִתֵּן, ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם :

אנצוזעהען; מאן קאן אלזא אין בעציהונג דארויף פרוזבול [1]) שרייבען; ער ניממט, אן זיינעם ארטע בלייבענדיג, קיינע אונריינהייט אן, אונד ווער אם שבת דאפאן האנינ אבניממט, איזט שולדיג. ד"א גענעהרטען זאגען: ער איזט ניכט וויא ליגענדעם גוט אנצוזעהען, מאן דארף אין בעציהונג דארויף קיין פרוזבול שרייבען; ער ניממט אן זיינעם ארטע בלי'בענד אונריינהייט אן, אונד ווער אם שבת דאפאן האנינ אבניממט, איזט פרייא. (יח) פאן וועלכער צייט אן , נעהמען דיא קוכען האנינ (אים בינענקארבע) אונריינהייט אן אלם פליסיגעם? ב"ש זאגט: זאבאלד מאן דאמפף אין דען בינענקארב ברינגט; ב"ה זאגט: זאבאלד מאן שניידעט . (יט) ר' יהושע זאהן לוי זאגט : אייגסט וויזד דער הייליגע, גענאבט זיא ער! יעדעם פראמ- מען 310 וועלטען צום ערבטהייל גענעהן, דען עם הייסט (משלי ח' כ"א)" מיינען פרייגדען י"ש [2]) (עכטען בעזיצ) צום ערבטהייל צו גענעהן, אונד איהרע שעטצע פילללע איך". ר"ש זאהן חלפתא זאגט : דער הייליגע, גענאבט זיא ער! קיין בעסטעם מיטטעל אום דען, דעם גאנצען ישראל צוגעדאכטען זענען צוואממענצופאסטען, אלם דען פרידען, דען עם הייסט, תהלים כ"ט י"א) "דער עווינג ווירד זיינעם פאלקע מאכט פערליהען , דער עווינג ווירד זיין פאלק מיט פרידען זענגנען" .

כיון דמטלטלים חותם ממקום למקום, גזרו בם רבנן טומאה, דילמא חתי לתקלופי בשאר כלים : (יא) מלימתי . דסתמיהו לתכילה קיימי : משקה . לקיות תחלה ; ימרחי מציבין עצן ויעצין לה ברית סדכורים, לצון לתרחר ריב, שבעצה שרונה לתרחר ריב עם הדכורי, פ"ק לצון נכר פיחסם חותם להוציא דבצה תע"פ שעדין לא יצא הדבצ, ות"ד מציהרחר כלומר שיהרחר לרדות הדבצ : שירסק . כשרודי הדבצ מן הכוורת קותבין בסכין ומוציאי' חלות חלות וזהו ריסוקן : (יב) עתיד הקב"ה . קמך מחמר זה לכתן להודיע כחתימת המשנה מתן שכרן של צדיקי' עלומדים ומקיימי' כל מה שכתוב במשנה . ע"י עולמות . כלומר שהכתם וקורת רוח שיש לכל צדיק וצדיק בע"הב הוא ע"י פעמים העולם הזה :

---

[1]) ז' שביעית פ' י' מ' ז'. [2]) דער זין ליזט : תוכמנדליכע זעלינקייט . דיא נעהל 310 ליזט זין י"ש עכטהלטען .

NEW CHURCH
SEP 1922
THEOLOGICAL SCHOOL